

ဒီဃနိကာယ
မဟာဝဂ္ဂနိကာယ နိဿယ
❦

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-မဟာပဒါနသုတ်နိကာယ နိဿယ
ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာ အဖွင့်

၁။ ယထာဇာတာနံ- ပေါက်ပြီးသမျှကုန်သော၊ ကရေရိရက္ခာနံ- ရေခံတက်ပင် တို့၏။ မဏ္ဍပသင်္ခေပေဟိ- မဏ္ဍပ်အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော၊ ယနပတ္တသာခါဝိဇ္ဇပေဟိ- တခဲနက်ထူထဲသော အရွက်အခက်အခွတို့ဖြင့်၊ သဉ္စန္ဓော- ကောင်းစွာ ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ ပဒေသော- အရပ်ကို၊ ကရေရိမဏ္ဍပေါတိ- ရေခံတက်ပင်မဏ္ဍပ်ဟူ၍ (မဏ္ဍပ် အသွင် စီကာစဉ်ကာ ပေါက်ရောက်နေသော ရေခံတက်ပင်အုပ်စုဟူ၍) (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ [ကရေရိမဏ္ဍပေါ-ဟူသော ပါဠိသည် ပါဠိတော်၌ မရှိ၊ အဋ္ဌကထာပါဠိ သက်သက်ဖြစ်၏၊ ဤ၌ “အာစရိယေန”ဟု ကတ္တားထည့်သည်။]

ဒွါရေတိ- ဒွါရေဟူသည်ကား၊ ဒွါရသမိပေ- တံခါးအနီး၌ (ဌိတော- တည်ရှိနေပြီ) ဒွါရေ-၌၊ ဌိတရက္ခဝသေန- တည်ရှိသော သစ်ပင်၏ အဖြစ် (အနေ) အားဖြင့်၊ အညတ္တာပိ- ကျောင်းတိုက်အတွင်း အခြားနေရာ၌လည်း၊ သမညာ-အလားတူ နာမည်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိသေး၏၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ ယထာတိအာဒိ- ယထာအစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော် မူအပ်ပြီ၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ မဟာဂန္ဓကုဋိယံ-ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်ကြီး၌၊ အဝသိတွာ-သီတင်းသုံးတော် မမူမူ၍၊ တဒါ- (ဤမဟာပဒါနသုတ်ကို ဟောတော်မူရာ) ထိုအခါ၌၊ ကရေရိကုဋိကာယံ-ရေခံတက်ပင် ကျောင်းငယ်၌၊ ဝိဟာသိ- သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့ပါသည်၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း။

၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပဒါန

သာပိ- ထိုရေခံတက်ပင်ကျောင်းငယ်သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓဿ-အားလုံးစုံအကုန်သိတော်
မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝသနဂန္ဓကုဋိဇေ- သီတင်းသုံးနေတော်မူရာ
ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်ပင်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ရေခံတက်ပင်ကျောင်းငယ်သည်လည်း
မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးတော်မူရာ ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်ပင်ဖြစ်၍ ထိုတိုက်၌လည်း
သီတင်းသုံးတော်မူသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို၊ ဒဿန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊
(ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍) အန္တောဇေတဝနေတိအာဒိ-အန္တောဇေတဝနေ- အစရှိသော စကားကို
(အာစရိယော-အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

သလဠာဂါရန္တိ- သလဠာဂါရိ- ဟူသည်ကား၊ ဒေဝဒါရုရက္ခေဟိ- ထင်ရှားသစ်သား
တို့ဖြင့်၊ ကတဂေဟံ- ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတော်တည်း၊ ပကတိဘတ္တဿ
ပစ္ဆတောတိ- ပကတိဘတ္တဿ ပစ္ဆတော-ဟူသည်ကား၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊
ပါကတိက ဘတ္တကာလတော- ပြကတေ့ ထုံးစံ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူကြရာ အခါမှ၊
ပစ္ဆာ- နောက်ကာလ၌၊ ဝါ- နောက်ကာလကို၊ ဌိတမဇ္ဈန္ဒိကတော- နေမွန်းတည့်၍
နေ့အလယ်ပိုင်း အချိန်မှ ဥပရိ- အထက် (နောက်) ကာလ၌၊ ဝါ- ကို၊ (ပစ္ဆာဘတ္တန္တိ-
ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးချိန်မှ နောက်ကာလဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏။ အဋ္ဌကထာပါဠိကို
ယူစပ်သည်၊ နောက်၌လည်း ဤအတိုင်းပင်စပ်မည်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော-
အနက်တည်း။ ပိဏ္ဍပါတတော ပဋိက္ကန္တာနန္တိ- နန္တံ-ဟူသည်ကား၊ ပိဏ္ဍပါတ

၁။ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ။ ။ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌ “ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဿ
ဝိဟရတိ” စသည်ဖြင့် “ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ” နှစ်ပုဒ်တွဲလျက်ပါသော နေရာများစွာရှိသော်လည်း
ထို့ထက်များစွာသော နေရာတို့၌မူ “ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ၊ အသောသိ
ခေါ ဘဂဝါ၊ အထ ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော” စသည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓေါပုဒ် မပါချေ၊ ရဟန်းများက
လျှောက်ထားရာ၌မူ “နာဟံ ဘဂဝါ သာဒိယိ၊ အထေယျစိတ္တော အဟံ ဘဂဝါ” စသည်ဖြင့်
ဘဂဝါပုဒ်ချည်း အာလုပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးနှုန်းရိုးထုံးစံပင် ဖြစ်နေ၏၊ ဗုဒ္ဓေါနှင့် မတွဲဘဲ
ထိုတပုဒ်တည်းသော ဘဂဝါသည် ဂုဏဝါစကမဟုတ်၊ ဒဗ္ဗဝါစက၊ နာမဝါစကသာ ဖြစ်၏၊
“ဣတိပိ သော ဘဂဝါ” စသော ဂုဏ်တော်ပါဠိ၌ အစဦးဆုံး “ဘဂဝါ”သည်လည်း
ဒဗ္ဗနာမဝါစကပင် ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ” ဟူ၍ နှစ်ပုဒ်တွဲလာသမျှတို့၌လည်း
ဘဂဝါပုဒ်သည် ဒဗ္ဗဝါစက ဝိသေသျသာဖြစ်သင့်ပြီး ဗုဒ္ဓေါပုဒ်သည် ဂုဏဝါစက ဝိသေသနသာ
ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် အမရပုရမြို့ မဟာဂန္ဓာရုံတိုက် ကျေးဇူးတော်ရှင် ဘာသာဋီကာ
ဆရာတော်ကြီးသည် ထိုအတိုင်း ဝါစနာမဂ္ဂပြုတော်မူ၏၊ ရှေးနိဿယတို့၌ကား “ဘဂဝါ-
ဘုန်းတော် ကြီးတော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓေါ- မြတ်စွာဘုရားသည်” ဟူ၍ ဘဂဝါကို ဝိသေသန၊ ဗုဒ္ဓေါကို
ဝိသေသျ ပြုတော်မူကြ၏။

သုတ်]

ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၃

ဘောဇနတော- ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာ အရပ်မှ၊ အပေတာနံ-ဖဲခွာခဲ့ကြ၍၊ (သန္နိသိန္နာနံ- ပေါင်းစုထိုင်နေကြကုန်စဉ်)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပိဏ္ဏပါတပဋိက္ကန္တာနံ-ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် ပိဏ္ဏပါတပုဒ်နောင် ဘောဇနပုဒ် အကြေကြံ၍ “ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရာ ဌာနမှ ဖဲခွာကြကုန်စဉ်”ဟူသော အနက်ကို သိစေလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်) (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဘတ္တကိစ္စန္တိအာဒိ- ဘတ္တကိစ္စ- အစရှိသည်တည်း၊ [တနည်း- တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘတ္တကိစ္စန္တိအာဒိ- ဘတ္တကိစ္စ- အစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော-သည်၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

မဏ္ဍလသဏ္ဌာနာ- ဝန်းဝိုင်းသော အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော၊ မာဠသခေံပေန- တန်ဆောင်း အသွင်ဖြင့် (တန်ဆောင်း၌ ထည့်သွင်းကြောင်း အသွင်သဏ္ဌာန်ဖြင့်) ကတာ- ဆောက်လုပ်အပ်သော၊ နိသီဒနသာလာ- ထိုင်နေရာဇရပ်ကို၊ မဏ္ဍလမာဠန္တိ- တန်ဆောင်းဝန်းဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ နိသီဒနသာလာယာတိ- နိသီဒနသာလာယဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ပြီ၊ ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တာတိ ဧတ္ထ- ဤ- ဟူသော ဤပါဌ်၌ (ဤပါဌ်ထဲက) ပုဗ္ဗသဒ္ဓေါ- ပုဗ္ဗသဒ္ဓါသည်၊ အတိတဝိသယော- အတိတ်ဘဝ- ဟူသော ဖြစ်ရာ အနက်ရှိ၏၊ နိဝါသသဒ္ဓေါ- နိဝါသသဒ္ဓါသည်၊ ကမ္မသာဓနော- ကမ္မသာဓနတည်း (အယ်ဟူသော ကံအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော ပုဒ်တည်း) ခန္ဓဝိနိမုတ္တာ- ရုပ်နာမ် ခန္ဓာမှ ကင်းလွတ်သော၊ နိဝသိတဓမ္မောစ- နေအပ်ဖူးသော တရားဟူသည်လည်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ခန္ဓာစ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း၊ သန္တာနဝသေနေဝ- ဆက်စပ်ဖန်ဖန် အစဉ်သန္တာန် အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ ။ပ။ နိဝါသေနာတိ- နိဝါသေန- ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ယောဇေတွာတိ- ယောဇေတွာဟူသည်ကား၊ ဝိသယဘာဝေန- အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ယောဇေတွာ- ယှဉ်စပ်၍ (ပဝတ္တိတာ- ဖြစ်စေအပ်သော) ပဝတ္တိတာတိ- ကား၊ ကထိတာ- ဟောကြားအပ်သော (ဓမ္မိကထာ ဥဒပါဒိ- ၌စပ်) ဓမ္မူပသဉ္စိတတ္တာ- တရားနှင့် ဆက်စပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မတော- ပုဗ္ဗနိဝါသတရားမှ၊ အနပေတာ- မကင်းသော (ကထာ- စကားတည်း) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မိ- ဓမ္မိမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မသံယုတ္တာတိ- ဓမ္မသံယုတ္တာ ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ။

ဥဒပါဒီတိ - ဥဒပါဒီ-ဟူ၍၊ ပဒုဒ္ဓါရော- သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို (အာစရိယေန- သည်၊ ကတော- ပြုတော်မူအပ်ပြီ) တဿ- ထိုဥဒပါဒီ-ဟူသောပုဒ်၏။ ဥပ္ပန္နာ ဇာတာတိ ဣမိနာ- ဥပ္ပန္နာ ဇာတာ-ဟူသော ဤပါဌ်နှင့်၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ အဿာ- ထိုဓမ္မိကထာ၏။ တံ ဥပ္ပန္နာကာရံ- ထိုဖြစ်ပေါ်လာပုံအခြင်းအရာကို၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ သင်္ခေပတောဝ- အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်သာလျှင်၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန- အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်သည်) ဒဿိတံ- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (တံ- ထိုဓမ္မိကထာဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာကို၊ အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့် အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အဟော အစ္ဆရိယန္တိ အာဒိ- ရိယံ အစရှိသော စကားကို၊ အာရဒ္ဓိ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ- ထိုအဟော အစ္ဆရိယံ- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဝါ- စကားရပ်ထဲက၊ ကေ အနုဿရန္တိ၊ ကေ နာနုဿရန္တိတိ- နှိ-ဟူသော၊ ပဒုဒ္ဓယေ- ပုစ္ဆာဝါကျ နှစ်ခုအပေါင်းတွင် ပဌမံယေဝ- ရှေးဦးစွာသော “ကေ အနုဿရန္တိ” ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျသည်သာလျှင်၊ သပ္ပပဉ္စနံ- အကျယ်ချဲ့ပြအပ်သော ဝိတ္ထာရစကားနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဝါ-အကျယ် ချဲ့ပြခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ (အကျယ်ချဲ့ပြရန် လိုအပ်၏) ဣတရံ- ပဌမဝါကျမှ တပါးသော “ကေ နာနုဿရန္တိ” ဟူသော ဒုတိယ ပုစ္ဆာဝါကျသည်၊ နသပ္ပပဉ္စနံ- အကျယ်ချဲ့ပြခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်၊ (အကျယ်ချဲ့ပြဖွယ် မလိုဟူလို) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒေဝ-ထိုပဌမ ပုစ္ဆာဝါကျကိုသာလျှင်၊ ပုဂ္ဂလဘေဒတော- (ပုဗ္ဗေနိဝါသကို) အောက်မေ့သော ပုဂ္ဂိုလ်အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာလဝိဘာဂတော- အောက်မေ့ရာ ကာလကို ခွဲဝေသော အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုဿရဏာကာရတော- အောက်မေ့ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သြပမ္ပတော- ဥပမာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒိသန္တေန- အကျယ်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ တိတ္ထိယာ အနုဿရန္တိတိ အာဒိ-ရန္တိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

၁။ ဥဒပါဒီတိ ပဒုဒ္ဓါရော ။ပ။ သမ္ပန္နော ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒပါဒီတိ အဟော အစ္ဆရိယံ” စသည်ဖြင့် ရှည်လျားစွာ ဖွင့်ထား၏။ ဥဒပါဒီကြိယာ၏ လိုရင်းအနက်ဖွင့် ပါဌ်ကို အနီးအနားမှာ မတွေ့နိုင်၊ တစ်မျက်နှာခွဲလောက် ကျော်ကြည့်လိုက်မှသာ “ဥပ္ပန္နာ ဇာတာ ပဝတ္တာ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အနက်ဖွင့်ပါဌ်နှင့် အလှမ်းဝေးနေသော ဥဒပါဒီကြိယာကို ထိုအနက်ဖွင့်ပါဌ် ဆီသို့ လှမ်းမျှော်ဆက်သွယ်ရန် အတွက် “တဿ ဥပ္ပန္နာ ။ပ။ သမ္ပန္နော” ဟု နိကာ ဖွင့်သည်။

အဂ္ဂပ္ပတ္တကမ္မဝါဒိနောတိ- နောဟူသည်ကား၊ သိခါပုတ္တကမ္မဝါဒိနော- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော ကမ္မဝါဒိဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မံ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ကမ္မဝိပါကော-ကံ၏ အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ- ၏၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ ကမ္မဿကတာဉာဏေ- ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်ကို သိသော ဉာဏ်၌၊ ဌိတာ-တည်ကုန်သော၊ တာပသပရိဗ္ဗာဇကာ- ရသေ့နှင့် ပရိဗိုလ်တို့တည်း၊ စတ္တာလီသံယေဝကပ္ပေ အနုဿရန္တီတိ- မဟာကပ်လေးဆယ်တို့ ပတ်လုံးသာလျှင် အောက်မေ့နိုင်ကုန်၏ဟူသော စကားကို၊ ဗြဟ္မဇာလာဒီသု- ဗြဟ္မဇာလသုတ် အစရှိသည်တို့၌၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တထာ- ထိုမဟာကပ် လေးဆယ်အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ-ပိုင်းဖြတ်၍၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်။ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ) တတောပရံ န အနုဿရန္တီတိ- ထို့ထက်အလွန် မအောက်မေ့နိုင်ကုန်ဟူ၍၊ တထာ- ထိုသို့ကန့်သတ်သော အားဖြင့်၊ ဝစနဉ္စ- ဆိုအပ်သော စကားကိုလည်း၊ **ဒိဋ္ဌိဂတောပဋ္ဌာကဿ**^၁- မိစ္ဆာအယူ၏ အနီးချဉ်းကပ် အထောက်အပံ့ဖြစ်သော၊ တေသံ ဉာဏဿ- ထိုတိတ္ထိယတို့ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏၊ ပရိဗ္ဗဗ္ဗလဘာဝတော-အလွန်အားနည်းသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဝုတ္တံ-ပြီ)။

သာဝကာတိ- သာဝကာဟူသည်ကား၊ မဟာသာဝကာ- ကြီးမားမြင့်မြတ်သော တပည့်တို့သည် (အနုဿရန္တီ- အောက်မေ့နိုင်ကုန်၏) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ- ထိုမဟာသာဝကတို့၏၊ ကပ္ပသတသဟဿံ- ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ဝါ- ကမ္ဘာတစ်သိန်းသည်၊ ပုဗ္ဗာဘိနီဟာရော- (မဟာသာဝကဗောဓိဉာဏ် အကျိုးငှာ) ရှေးဖြစ်သော ကောင်းမှုကုသိုလ်နှင့် ဉာဏ်ကိုရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း (ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့ခြင်း)

၁။ ဒိဋ္ဌိဂတောပဋ္ဌာကဿ ။ ။ ဒိဋ္ဌိဂတဿ ဥပဋ္ဌာကံ ဒိဋ္ဌိဂတောပဋ္ဌာကံ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊ ထိုဉာဏ်ပိုင်ရှင် ဖြစ်ကြသော တိတ္ထိယရသေ့ ပရိဗိုလ်တို့သည် ရှေးမဟာကပ်လေးဆယ်မျှကိုသာ ပြန်လည်အောက်မေ့နိုင် အမှတ်ရနိုင်ကြ၏။ ထို့ထက်ပိုလွန်၍ မအောက်မေ့နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “ငါတို့သည် လွန်ခဲ့သော မဟာကပ်လေးဆယ်ကစ၍ ထာဝရ အသက်ရှင်အတ္တကောင်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်” ဟူ၍ သဿတမိစ္ဆာ အယူစွဲကပ်နေကြ၏။ ထိုတိတ္ထိယတို့ ယင်းသို့ မိစ္ဆာအယူစွဲကပ်ရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုမိစ္ဆာအယူစွဲကပ်အောင် ထိုဉာဏ်က အနီးချဉ်းကပ်ပြုစုလိုက် (ဥပဋ္ဌာကလုပ်လိုက်) သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဒိဋ္ဌိဂတောပဋ္ဌာကဿ တေသံ ဉာဏဿ” ဟုဋီကာ ကင်းပွန်းတပ်သည်။

သည်။ ဝါ- ရှေးဖြစ်သော ။ပ။ ရှေ့ရှုဆောင်ရာ (ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရာ) ကာလသည်။
 (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ပကတိသာဝကာ ပန-ပြုကတေ့ရိုးရိုးတပည့်တို့သည်ကား၊ တတော-
 ထိုကမ္ဘာတသိန်းအောက်၊ ဦးနကမေဝ- ယုတ်လျော့သော ကာလပတ်လုံးသာလျှင်၊
 အနုဿရန္တိ-ကုန်၏။ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ကပ္ပိနံ-ကမ္ဘာတို့၏။ လက္ခာဓိကံ-
 တသိန်းအလွန်ရှိသော၊ ဧကံ- တစ်ခုသော၊ (အသင်္ချေယျံစ- အသင်္ချေလည်းကောင်း၊
 ဝါ- မရေတွက်နိုင်သော အတိုင်းအတာပမာဏလည်းကောင်း) ဒွေ- နှစ်ခုကုန်သော၊
 အသင်္ချေယျာနိစ- တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ကာလဝသေန- ကာလအနေအားဖြင့်၊
 ဧဝံပရိမာဏော- ဤမျှလောက် အတိုင်းအတာရှိသော၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊
 အဂ္ဂသာဝကပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏။ ပုညဉာဏာဘိနီဟာရော- ကောင်းမှုနှင့် ဉာဏ်ကို
 ဗောဓိဉာဏ်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း (ဝါ-ဆောင်ရာကာလ)သည်လည်းကောင်း၊ သာဝကဗောဓိ၊
 ပစ္စေကဗောဓိပါရမီတာ သမ္ဘရဏဉ္စ- သာဝကဗောဓိပါရမီနှင့် ပစ္စေကဗောဓိပါရမီတော်
 တို့ကို ဆည်းပူးစုဆောင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ- စုဆောင်းရာကာလသည်
 လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (အာစရိယေန-သည်) ဒွေ
 အဂ္ဂသာဝကာ ။ပ။ ကပ္ပသတသဟဿန္ဓာတိ- သဟဿန္ဓ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

တေသံ တေသံ အရိယာနံ- ထိုထို အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏၊ အဘိညာ
 ဉာဏဝိဘာဂေါ- အဘိညာဉာဏ်ကို ခွဲစိတ်ဝေဘန်ခြင်းသည် [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီ၊ ဒု၊ နာ-
 ၄၅-၌ ဝိဘာဂေါ-ဟု ရှိ၏] ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏကာလပရိစ္ဆိန္နော- ဗောဓိဉာဏ်၏
 အကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီတို့ကို ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးရာကာလဖြင့် ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်။
 ယဒိသိယာ- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဧဝံ သန္တေ- ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဗုဒ္ဓါနုမ္မိ-
 မြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်း၊ အဿ-ထိုအဘိညာဉာဏ်၏၊ သပရိစ္ဆေဒတာ-
 နယ်ပယ်အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်နှင့်တကွဖြစ်သည် အဖြစ်သည်။ အာပန္နာ-
 ရောက်လေရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ စောဒနံ- စောဒနာဖွယ်ရာကို၊
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဗုဒ္ဓါနံ ။ပ။ အနုဿရန္တိတိ- ရန္တိဟူ၍၊ (အာစရိယော-သည်)
 အာဟ-ပြီ။

ဟိ- အဖြေကား၊ နေယျံ- သိဖွယ်အကြောင်းအရာတရားသည်၊ ယာဝတကံ-
 အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာရှိ၏၊ ဉာဏံ-သိသောဉာဏ်တော်သည်လည်း၊
 တာဝတကံ-ထိုမျှလောက်ပင် အတိုင်းအတာရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝစနတော- (မဟာ
 နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ အရှင်သာရိပုတြာ) ဟောတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတ

ညာဏဿ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏။ သဝိသယေ- မိမိ၏ သိရာနယ်ပယ်၌၊ ပရိစ္ဆေဒေါ- အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်သည်၊ နတ္ထိဝိယ- မရှိသကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏။ အဘိညာဉာဏာနမ္ပိ-တို့၏လည်း၊ သဝိသယေ- ၌၊ ပရိစ္ဆေဒေါနာမ- မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ယံယံ- အကြင်အကြင်တရား (အကြောင်းအရာ) ကို၊ ဉာတုံ- သိခြင်းငှာ၊ ဣန္ဒြိယ- အလိုရှိကုန်၏။ တေ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ တံတံ- ထိုထိုတရားကို၊ ဇနန္တိ ဧဝ- သိတော်မူ ကြကုန်သည်သာတည်း။

အထဝါ- တနည်းကား၊ (ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏) ကာလပရိစ္ဆေဒေ- ပါရမီဖြည့်ရာကာလ အပိုင်းအခြားသည်၊ သတိပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ မဟာဗောဓိသမ္ဘာရာနံ- မဟာဗောဓိ မည်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အကြောင်း အဆောက်အအုံဖြစ်သော ကုသိုလ်ပါရမီ တို့၏။ ကာရဏုပါယကောသလ္လပရိဂ္ဂဟာဒိနာ- (ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏) အကြောင်းဥပါယ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းယူဖြည့်ကျင့်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ [ယခင်ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာနှင့် သာရတ္ထဋီကာ၊ ဒု-၃၉၃ တို့၌ “ကာရဏုပါယ”ဟုပါဌ်ရှိ၏] သာတိသယတ္တာ- လွန်ကဲသော အစွမ်းသတ္တိနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညာပါရမိတာယ- ပညာပါရမီ၏။ ပဝတ္တိအာနုဘာဝဿ- ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းသတ္တိ အာနုဘော်၏။ ပရိစ္ဆေဒေါနာမ- အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ် မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တန္တိမိတ္တာနံ- ထိုပညာပါရမီဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ- ထိုပညာ ပါရမီတော်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အဘိညာဉာဏာနံ- အဘိညာဉာဏ်တော် တို့၏။ ပရိစ္ဆေဒေါနာမ-သည်၊ ကုတော (အတ္တိ) - အဘယ့်ကြောင့်ရှိတော့ အံ့နည်၊ (နတ္ထိဧဝ- မရှိတော့သည်သာတည်း) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ ။ပ။ နတ္ထိတိ- ဗုဒ္ဓါနံ ။ပ။ နတ္ထိဟူ၍၊ (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

ခန္ဓပဋိပါဋိယာတိ- ဋိယာဟူသည်ကား၊ ယထာပစ္စယံ-အာရုံအစရှိသော အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ အနုပ္ပပဝတ္တမာနာနံ- အစဉ်အတိုင်းဖြစ်နေကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ- ခန္ဓာတို့၏။ အနုပ္ပဋိယာ- အစဉ်အားဖြင့်၊ (အနုဿရန္တိ- အစဉ်လျှောက်၍ လျှောက်၍ အောက်မေ့ကုန်၏) ခန္ဓပဝတ္တန္တိ-ကား၊ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓပဝတ္တိ- ဝေဒနာအစရှိသော ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ (နပဿန္တိ- မမြင်နိုင်ကုန်) ဟိ- မမြင်နိုင်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်၏။ တေသံ- ထိုတိတ္ထိယတို့၏။ ဝါ- တို့မှာ၊ အဿ-ထိုဝေဒနာ အစရှိသော ခန္ဓာအပေါင်း၏။ အနုဘာဝနာဒိအာကာရဂ္ဂဟဏံ- ခံစားခြင်း အစရှိသော အခြင်းအရာကို မှတ်ယူ ခြင်းသည်၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲ၏၊ (လွန်ကဲမှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏) (တေ- ထိုတိတ္ထိယတို့ကို

ဝါ-တို့သည်) တံ- ထိုဝေဒနာအစရှိသော ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ [ဂဟေတွာ၊ အလဘန္ဓာ၊ နပဿန္တိ-တို့၌စပ်] သညာဘဝေ-သညာဘဝ၌၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထို ခန္ဓပွဲဝတ္တိ၌၊ အနုဿရဏဝသေန- အောက်မေ့ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဂစ္ဆန္တာ- သွားကုန်လသော်၊ ဧကဝေါကာရဘဝေ- ဘဝ၌၊ အလဘန္ဓာ- (ခန္ဓပွဲဝတ္တိကို) မရကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နပဿန္တိ- (ခန္ဓပွဲဝတ္တိကို) မမြင်နိုင်ကုန်ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဇာလေ- ပိုက်ကွန်အတွင်း၌၊ ပတိတာ- ဝင်ရောက်မိကုန်သော၊ သကုဏာ ဝိယစ ငှက်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မစ္ဆာဝိယစ- ငါးတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) ဣတိ-ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

ကုဏ္ဏာ ဝိယာတိ-ကား၊ ဒန္ဓာဝိယ- ထုံထိုင်းဖျင်းအသူတို့ကဲ့သို့၊ (ဟောန္တိ) ပဋိဋ္ဌာ ဝိယာတိ- ပဋိဋ္ဌာ ဝိယဟူသည်ကား၊ ပီဌသပ္ပိနော ဝိယ- ခြေလက်ဆွဲသော သူတို့ကဲ့သို့ (ဟောန္တိ) ဒိဋ္ဌိ ဂဏုန္တိတိ-ကား၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကဒိဋ္ဌိ- အကြောင်းမဲ့ဖြစ်လာ၏ဟု ယူဆသော မိစ္ဆာအယူကို၊ ဂဏုန္တိ-ယူကြကုန်၏၊ ခန္ဓပဋိပါဋိယာ- ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ အမုဉ္ဇနတော- မလွတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ယဋ္ဌိကောဋိဟေတုကံ- တုတ်တောင်ပေး အစွန်းအဖျား ဆွဲကိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဂမနံ (ဝိယ)- လိုက်သွားခြင်း ကဲ့သို့၊ ယဋ္ဌိကောဋိဂမနံ (ဝိယ)- တုတ်တောင်ပေးအဖျားကို ဆွဲကိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော လိုက်သွားခြင်းကဲ့သို့ (တုတ်တောင်ပေးအဖျားကို ကိုင်ကာ ရှေ့က ခေါ်သူနောက်သို့လိုက်ခြင်းကဲ့သို့) ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ [ခန္ဓပဋိပါဋိယာ အမုဉ္ဇနတော- ဟူ၍ ဟိတ်ပါဌ်ထည့်ဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာဝါကျမှ ဝိယပုဒ်ကို ယူပြီး အနက် ပေးရသည်။ “ယဋ္ဌိကောဋိဟေတုကဂမနံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဟေတုကပုဒ်ကျေသည်ဟု သိစေ၏။

ဧဝံ သန္တေပီတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓသာဝကာပိ- မြတ်စွာဘုရားတပည့်တို့သည်လည်း၊ အသညဘဝေ-အသညသတ်ဗြဟ္မာဘဝ၌၊ ခန္ဓပွဲဝတ္တိ-နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ကာမ နပဿန္တိ- အကယ်၍ ကား မမြင်ကြပေကုန်၊ ဧဝံ သန္တေပိ- ဤသို့ မမြင်ကြသည် ဖြစ်ပါ သော်လည်း၊ တေ ဗုဒ္ဓသာဝကာ-တို့သည်၊ အသညဘဝံ-ကို၊ လင်္ခိတွာ- ခုန်ကျော်၍၊ ပရတော- အသညဘဝမရောက်မီနောက်၌၊ အနုဿရန္တိ- ကုန်၏၊ ဝဇ္ဇေတိအာဒိ- ဝဇ္ဇေအစရှိသော စကားသည်၊ တထာ-ထိုဝဇ္ဇေ သံသရဏကသတ္တာနံ- အစရှိသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားအပ်သည့် အတိုင်း၊ တေသံ-ထိုဗုဒ္ဓသာဝကတို့၏၊ အနုဿရဏကာရဒဿနံ- အောက်မေ့ပုံ အခြင်းအရာကို ပြသောစကားတည်း၊ ဗုဒ္ဓေဟိ ဒိန္နနယေ ဌတ္တာတိ- ကား၊ ယတ္ထ- အကြင်ဘဝ၌၊ ပဉ္စကပ္ပသတာနိ- မဟာကပ်ငါးရာတို့ပတ်လုံး၊ ရူပပွဲဝတ္တိယေဝ-

သုတ်] ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့် ၉

ရုပ်ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) အရူပပ္ပဝတ္တိ- နာမ်ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န(ဟောတိ) သော- ထိုဘဝသည်၊ (ထိုနာမ်ခန္ဓာ မဖြစ်ရာဘဝသည်) အသည် ဘဝေါ- အသည်သတ် ဗြဟ္မာဘဝတည်း၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ-မြတ်စွာဘုရား တို့သည်၊ ဒေသိကာယံ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မနေတ္ထိယံ- တရားတည်းဟူသော နည်းဥပဒေ၌၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္မရာယိက ပရမတ္ထေသု ယထာရဟံ သတ္တေ နေတီတိ နေတ္တိ၊ ဓမ္မော ယေဝ နေတ္တိ ဓမ္မနေတ္တိ၊ သီလက္ခနံဋီကာ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်) ၄၄၊ ဌတ္တာ- တည်၍၊ (အနုဿရန္တိ) ဟိ- ဓမ္မနေတ္တိ၌တည်ခြင်း၏ အကျိုးကား၊ ဇဝံ- ဤသို့ဓမ္မနေတ္တိ၌ ရပ်တည်သောအားဖြင့်၊ (အနုဿရန္တိ- ၌စပ်) အန္တရာ (အသည်သတ်ဘဝဖြစ်ရာ) အကြားကာလ၌၊ စုတိပဋိသန္ဓိယော- စုတိ ပဋိသန္ဓေတို့ကို၊ အပဿန္တာ- မမြင်ကြရ ကုန်လသော်၊ အာယသ္မာ သောဘိတော- အရှင်သောဘိတသည်၊ ပရတော- အသည် ဘဝမရောက်မီ နောက်ဘဝ၌၊ အနုဿရတိ သေယျထာပိ- အောက်မေ့သကဲ့သို့၊ ပရတော-၌၊ အနုဿရန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကားအကျိုးတည်း။

ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ သော- ထိုအရှင်သောဘိတသည်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသေ- ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဝါ- ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်၌၊ [ပုဗ္ဗေနိဝါသမျှကို သာမက ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ဉာဏ်တိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူရသည်၊ စိဏ္ဏဝသီ-လေ့လာအပ်သော စွမ်းရည် သတ္တိရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ အနုပဋိပါဋိယာ- အစဉ်အားဖြင့်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ နိဗ္ဗုတ္တဌာနံ- ဖြစ်ရာဌာနကို၊ ဝါ- ဖြစ်ရာဘဝကို၊ အနုဿရန္တော- ဆင်ခြင်အောက်မေ့လသော်၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အသည်ဘဝ-၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ **အစိတ္တကပဋိသန္ဓိ**^၁- စိတ်မရှိသော ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဝါ- ရုပ်ပဋိသန္ဓေသည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ တာဝ- ထိုစိတ်မရှိသော ပဋိသန္ဓေတိုင်အောင်၊ အဒ္ဓသ- မြင်ပြီ၊ တတော- ထိုအစိတ္တကပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် မြင်ပြီးသည်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ပဉ္စကပ္ပသတပရိမာဏေ- မဟာကပ်ငါးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလေ-အခါ၌၊ စုတိပဋိသန္ဓိယော- စုတိပဋိသန္ဓေတို့ကို၊ အဒိသွာ- မမြင်ရမူ၍၊ အဝသာနေ- မဟာကပ်ငါးရာ၏ အဆုံး၌၊ စုတိ- စုတိစိတ်ကို၊ ဒိသွာ- မြင်ရ၍၊ ဧတံ- ဤစုတိကား၊ ကိနာမ- အဘယ်ဘုံသား စုတိလေနည်း၊ ဣတိ-

၁။ ယာဝ အစိတ္တကပဋိသန္ဓိ တာဝ ။ ။ အစိတ္တကပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် မြင်ပြီဟု ဆိုသော်လည်း မရိယာဒါအဝဓိဖြစ်သောကြောင့် အစိတ္တကပဋိသန္ဓေမပါ၊ ၎င်းကို မမြင်၊ အာပဗ္ဗတာ ဂါမော တိဌတိ (တောင်တိုင်အောင် ရွာတည်ရှိ၏) ဟု ဆိုရာ၌ တောင်ပေါ်ထိအောင် ရွာတည်ရှိသည်မဟုတ်၊ တောင်ခြေအထိသာ ရွာတည်ရှိသကဲ့သို့တည်း။

ဤသို့၊ အာဝဇ္ဇယမာနော- ဆင်ခြင်လသော်၊ နယဝသေန- (မြတ်စွာဘုရား ပေးတော်မူအပ်သော) နည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အသညဘဝေါ- သည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နိဋ္ဌ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ အဂမာသိ-ရောက်ပြီ။

အထ- (ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့ရောက်ပြီးရာ) ထိုအခါ၌၊ နံ- ထိုအရှင်သောဘိတကို၊ (ဌပေတိ-၌စပ်) ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံကာရဏံ- ထိုအကြောင်းကို၊ (ဘုရားပေးတော်မူအပ်သော နည်းကိုယူသောအားဖြင့် အသညဘဝ ဖြစ်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဟူသော ထိုအကြောင်းကို) အတ္ထုပ္ပတ္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထုကို၊ ဝါ- အကြောင်းဖြစ်ရပ်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- ရှေး၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ အနုဿရန္တာနံ- အစဉ်လျှောက်အောက်မေ့သော ရဟန်းတို့တွင်၊ အဂ္ဂဌာနေ- အမြတ်ဆုံးရဟန်းဟူသော အရာဌာန (ရာထူး)၌၊ ဌပေသိ- ထားတော်မူပြီ၊ စုတိပဋိသန္ဓိ ဩလောကေတွာတိ ဣဒံ- တွာဟူသော ဤစကားသည်၊ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန- စုတိပဋိသန္ဓေ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စုတိပဋိသန္ဓေကို ကြည့်သောအားဖြင့်၊ တေသံ- ထိုအဂ္ဂသာဝကနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏၊ ဉာဏဿ- ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၏၊ သင်္ကမနဒဿနံ- တဘဝမှ တဘဝသို့ ရွှေ့ပြောင်းအောက်မေ့ခြင်းကို ပြသော စကားတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံအကုန်အစင်အားဖြင့်၊ ဘဝေ- ဘဝတို့ကို၊ အနာမသိတွာ- မသုံးသပ်မူ၍၊ ဂန္တံ- ရွှေ့ပြောင်းသွားခြင်းငှာ၊ နသက္ကောန္တိ- (အဂ္ဂသာဝကနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့) မစွမ်းနိုင်ကြကုန်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏။

တံတဒေဝ ပဿန္တိတိ ဧတ္ထ- တံတဒေဝ ပဿန္တိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌ (ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ တဿ တဿေဝ- ထိုထိုသိမြင်လိုသော အကြောင်းအရာကိုပင်၊ ပဿနာကာရံ- သိမြင်နိုင်ပုံ အခြင်းအရာကို၊ ပါကဋ္ဌကရောမိ- ထင်ရှားအောင် ပြုပေအံ့) ယထာ နာမ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ သရဒသမယေ- သရဒဥတု အချိန်၌၊ ဌိတမဇ္ဈန္နိကဝေလာယ- မွန်းမတ်မတ်တည့်ရာ နေ့အလယ်ပိုင်း အချိန်၌၊ စတုရတနိကေ- လေးတောင်ရှိသော၊ ဂေဟေ- အိမ်၌၊ စက္ခုမတော- မျက်စိအမြင်ရှိသော၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျား၏၊ ဝါ- ယောက်ျားမှာ၊ ရူပဂတံ- အဆင်းရူပါရှိသည်၊ သုပါကဋ္ဌမေဝ- အလွန်ထင်ရှားသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိဧတံ- ဤသို့သော ဖြစ်ပုံသည်၊ လောကသိဒ္ဓံ- လောက၌ ထင်ရှားပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ တဿ- ထိုယောက်ျား၏၊ သုခုမတရတိရောဟိတာ- ဒိဘောဒဿ- သာ၍ သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ရူပါရုံ၊ တစုံတခု ဖုံးကွယ်ထားအပ်သော ရူပါရုံစသည် အပြားရှိသော၊ ရူပဂတဿ- အဆင်းရောင်ရူပါရုံ၏၊ အဂေါစရတာ-

ထင်သာမြင်သာ ကျက်စားရာ အာရုံမဟုတ်သည် အဖြစ်သည်။ သိယာ- ဖြစ်ရာသေး၏။ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏။ ဉာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတဿ- အလိုရှိအပ်သော၊ ဥေယျဿ- သိစရာတရား၏။ အဂေါစရတာ- မသိသာ မမြင်သာ ကျက်စားရာအာရုံ မဟုတ်သည် အဖြစ်သည်။ နတွေဝ သိယာ- မဖြစ်နိုင်တော့သည်သာတည်း။ အထခေါ- စင်စစ်ဧကန် အမှန်တကယ်ကား၊ တံ- ထိုသိစရာတရားသည်၊ ဉာဏာလောကေန- ဉာဏ်အရောင်ဖြင့်၊ ဩဘာသိတံ- လင်းလင်းထင်ထင်ပေါ်လွင်နေသည်။ ဟတ္ထတလေ- လက်ဝါးပြင်၌၊ အာမလကံ ဝိယ- သျှိသျှားသီးကဲ့သို့၊ သုပါကဋ်- အလွန်ထင်ရှားသည်။ သုဝိဘူတမေဝ- အလွန်ပေါ်လွင်နေသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဗုဒ္ဓေဟိ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်) တထာ- ထိုသို့ထင်ရှားပေါ်လွင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဥေယျာဝရဏဿ- သိဖွယ်အကြောင်းအရာကို မသိအောင် တားဆီးတတ်သော မောဟအကုသိုလ်၏။ ဝါ-ကို၊ သုပဟိနတ္တာ-ကောင်းစွာ ပယ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓါ ။ပ။ ကတသုတန္တိ အာဒိစ- သုတံ အစရှိသည်သည်လည်းကောင်း၊ သူရိယ ။ပ။ သဒိသန္တိအာဒိစ- သဒိသံအစရှိသည်သည်လည်းကောင်းတည်း။

တထာ သာဝကာ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါစာတိ ဧတ္ထ- ဗုဒ္ဓါစ- ဟူသော ဤပါဌ်တို့၌ (ဌိတေန- တည်ရှိသော) တထာသဒ္ဓေန- တထာသဒ္ဓါဖြင့်၊ အတ္တနာ ။ပ။ အနုဿရန္တိတိ ဣဒံ- ရန္တိ-ဟူသော ဤဝါကျကို၊ ဥပသံဟရတိ- ဆောင်ယူ၏။ တေန- ထိုဝါကျဖြင့်၊ နေသံ- ထိုဗုဒ္ဓသာဝကနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့၏။ သပ္ပဒေသမေဝ- ကြွင်းကျန်သော ပုဗ္ဗနိဝါသနှင့် တကွသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အနုဿရဏံ- အောက်မေ့ခြင်းသည် (ဟောတိ) နိပ္ပဒေသံ- ပုဗ္ဗနိဝါသ အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ အနုဿရဏံ- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ နိဒဿေတိ- ညွှန်ပြ၏။ ဉာဏဿ- ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ်၏။ အတိဝိယ- အလွန်အက်သာလျှင်၊ အပ္ပါနဘာဝတာယ-နည်းသော အစွမ်းအာနုဘော်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (တိတ္ထိယာနံ- တိတ္ထိယဖြစ်သော ရသေ့၊ ပရိဗိုလ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏံ- သည်) ခန္ဓောပနကဩဘာသသဒိသံ- ပိုးစုန်းကြူးတို့၏ အရောင်နှင့်တူ၏။ သာဝကာနန္တိဧတ္ထံ-

၁။ သာဝကာနန္တိဧတ္ထံ ။ ။ ဤ၌ “ဧတ္ထံ”ဟူသော အာစာရ၏ စပ်ရာပုဒ်မရှိသောကြောင့် နောက်နား၌ “ဣတိ ဒွိဓာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ပါဌသေသများထည့်ရခြင်းဖြစ်သည်။ အဋ္ဌကထာ၌ “သာဝကာနံ ပဒိပေါဘာသသဒိသံ”ဟု သာမာန်မျှသာ ပြဆိုထားသောကြောင့် ဋီကာ၌ ပကတိသာဝက၊ မဟာသာဝက-ဟု နှစ်မျိုးခွဲခြား၍ ထိုနှစ်မျိုးတို့၏ ပုဗ္ဗနိဝါသဉာဏ် နှစ်မျိုးအတွက် ပဒိပေါဘာသ-ဟူသော ဥပမာကိုလည်း နှစ်မျိုးခွဲခြားပြခြင်းဖြစ်သည်။

သာဝကာနံ- ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ပကတိသာဝကာနံ- ပကတိရိုးရိုးသာဝကတို့၏၊ (ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ- သည်) ပါကတိက ပဒီပေါဘာသသဒိသံ- ပကတိ ရိုးရိုးဆီမီး အရောင်နှင့်တူ၏။ မဟာသာဝကာနံ- ကြီးမြတ်သော သာဝကတို့၏၊ (ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ-သည်) မဟာပဒီပေါဘာသသဒိသံ- (ရိုးရိုးဆီမီးထက်) ကြီးသော ဆီမီးအရောင်နှင့် တူ၏။ (ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိဓာ- နှစ်ပါး၊ အပြားအားဖြင့်၊ အတ္ထော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း၌၊ ဥက္ကာပဘာသဒိသန္တိ- ကြီးသော မီးရှူးအရောင်နှင့်တူ၏ ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ၃-၄၇-၌ “ဥက္ကာပဘာ မဟာဥမ္မုကာလောကော” ဟုဖွင့်၏။]

ဩသဓိတာရကောဘာသသဒိသန္တိ - သဒိသံဟူသည်ကား၊ တောယ- ဤကြယ်တာရာသည်၊ ဥဿန္ဓာ- များပြားသော၊ ပဘာ- အရောင်ကို၊ ဇီယတိ- ဆောင်ထားအပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ထိုသို့များပြားသော အရောင်ကို ဆောင်ထားတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဝုတ္တ ကတ္တု သာဓနတည်း) ဝါ- တနည်းကား၊ ဩသဓိနံ- တစ်ကြိမ်အသီးမှည့်၍ သေသော ကောက်ပင် ငှက်ပျောပင် စသည်တို့အား၊ အနုဗလပ္ပဒါယကတ္တာ- ထပ်ဆင့်အားပေးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဩသဓိ- ဩသဓိမည်၏။ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ လဒ္ဓနာမာယ- ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ တာရကာယ-သောကြာကြယ်၏၊ ပဘာသဒိသံ- အရောင်နှင့်တူ၏။ (ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ-သည်) သရဒသူရိယ မဏ္ဍလောဘာ- သသဒိသံ- သရဒရာသီဥတု၌ ထွက်ပေါ်လာသော နေဝန်း၏ အရောင်နှင့် တူ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အန္ဓကာရ ဝိမေဓတော- အဝိဇ္ဇာ အမှိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အပဋ္ဌဘာဝဟေတုကော- မထက်မြက် မကျွမ်းကျင်သည် အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ- အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊ စစ္ဆလဘာဝေါ- လှုပ်ရှားသည် အဖြစ်သည်၊ ခလိတံ- ချွတ်ချော်ခြင်းမည်၏။ ကုဏ္ဍိဘာဝဟေတုကော- အစွမ်းတိုးသည်

၁။ **ဩသဓိတာရကောဘာသသဒိသံ ။ ။** ဋီကာ၌ ဩသဓိပုဒ်ကို နှစ်မျိုးဖွင့်၏။ ထိုတွင် ပထမအဖွင့်အလို ဥဿန္ဓသဗ္ဗုပဒ၊ ဓာဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် ဥဿန္ဓမိ-ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဥကို ဩပြု၊ သတလုံးနှင့် နှုတ် ချေ၍ ဩသဓိပုဒ်ပြီးသည်ဟု ဆိုလို၏။ ဒုတိယ အဖွင့်အလို “ဩသဓိအနုဗလပ္ပဒါယက (ပုဒါယိကာ) ဟုဆိုလိုလျက် ဩသဓိပုဒ်ကို ချန်၍ ကျန်ပုဒ်တို့ကို ချေပါ။ သို့မဟုတ် “ဩသဓိနံ အနုဗလံ ပဒါယတီတိ ဩသဓိ”ဟု တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၊ ငှက်ပျောပင်စသည်ကို ဩသဓိခေါ်သည်ကို အဘိဓာန်ဂါထာ ၅၄၁၊ ၅၉၂-ကြည့်။

သုတ်] ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့် ၁၃

အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ- ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝိသယဿ- အာရုံကို၊ အနဘိသမယော- မသိခြင်းသည်၊ ပဋိဃာတော- အနှောင့်အယှက်အတားအဆီး မည်၏၊ အာဝဇ္ဇနပဋိ ဗဒ္ဓမေဝါတိ- မေဝ-ဟူသည်ကား (ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ-သည်) အာဝဇ္ဇနမတ္တာဓိနံ- (ပုဗ္ဗေနိဝါသကို) ဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇန်းစိတ်မျှနှင့်သာစပ်သည်၊ အာဝဇ္ဇိတမတ္တေဇဝ- ဆင်ခြင်အပ်ကာမျှဖြစ်လသော် သာလျှင် (ဆင်ခြင်လိုက်ရုံမျှဖြင့်သာလျှင်) ယထိစ္ဆိတဿ- အလိုရှိအပ်သမျှ ပုဗ္ဗေနိဝါသအာရုံကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈနကံ- ထိုးထွင်းသိသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သေသပဒဒ္ဓယေဝိ- ကြွင်းကျန်သော ပုဒ်နှစ်ခု အပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း။

အသင်္ဂအပ္ပဋ္ဌိဟတံ- (အာရုံကခုခံ၍) ငြိတွယ်နေခြင်းလည်းမရှိ အဆီးအတားလည်း မရှိဘဲ၊ ပဝတ္တမာနံ- ဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဉာဏံ- ပုဗ္ဗေနိဝါသ ဉာဏ်တော်သည်၊ လဟုတရေပိ- သာ၍ တာဝန် ပေါ့ပါးသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝိသယေစ- ပုဗ္ဗေနိဝါသအာရုံ၌လည်းကောင်း၊ ဂရုတရေ-သာ၍ တာဝန်ကြီးလေးသော၊ ဝိသယေစ- အာရုံ၌လည်းကောင်း၊ ဧကသဒိသမေဝ- တထပ်တည်း တူညီသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ “ဒုဗ္ဗလပတ္တပုဋေ” တိအာဒိနာ- ဒုဗ္ဗလပတ္တပုဋေ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဥပမာဒွယံ- ဥပမာနှစ်ခု အပေါင်းကို၊ (အာစရိယေန-

၁။ လဟုတရေပိ ဝိသယေ ဂရုတရေစ ။ ။ သံသရာဝဋ်ခရီးလမ်းစဉ်ကို ဖြတ်တောက်တော် မူကြပြီး၍ ဆိန္ဒူဝဋ္ဋမက ဖြစ်တော်မူကြသော ပရိနိဗ္ဗာန်ဝဋ်စံပြီး ရှေးရှေး ဘုရား ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ အကြောင်းအရာ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့ခြင်းသည် သိခါပတ္တ (အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်) ဖြစ်၍ ဘာရိယံ- တာဝန်ကြီး၏၊ ဒုတ္တရံ- ခက်ခဲ၏၊ ဥပမာအားဖြင့်- ရှေးလွန်လေပြီးသော ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည် ဤသို့ ဤပုံ ဝိပဿနာ ရှုတော်မူခဲ့ကြသည်၊ ဤသို့ဤပုံ မက်ကို ဖြစ်စေသည်၊ ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုတော် မူကြသည်၊ သတ္တဝါတို့ကို ဤသို့ ဤပုံ ဆုံးမတော်မူခဲ့ကြသည် စသည်ဖြင့် အောက်မေ့ခြင်းတည်း၊ ယင်းသို့ အောက်မေ့ခြင်းကား မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သာ စွမ်းနိုင်သော အရာဖြစ်၍ ဂရုတရဝိသယဖြစ်၏၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သာမက သာဝကနှင့် ရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့လည်း အောက်မေ့နိုင်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသတို့ကား ခက်ခဲမှုမရှိ၍ တာဝန်ပေါ့သော လဟုတရဝိသယများ ဖြစ်သည်၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု-၄၅ ကို နည်းမှီးရေးသည်) ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ “အတီတေ ဗုဒ္ဓေ ပရိနိဗ္ဗာတေ ဆိန္ဒူပပစ္စေ ဆိန္ဒူဝဋ္ဋမေ” စသည်ဖြင့် ပြထားအပ်သော ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့ကို နာမည်တော် အနွယ်တော်၊ သက်တမ်းပမာဏတော် စသည်ဖြင့် အောက်မေ့ခြင်းသည်လည်း ဂရုတရဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သာ အောက်မေ့နိုင်စွမ်းသော ကိစ္စများသာတည်း။

အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဂုတ္တံ - မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။ ဓမ္မကာယတ္တာ - တရားအတိပြီးသော ကိုယ်တော်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝတော - မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏ် - (ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်တည်းဟူသော) ဂုဏ်တော်ကို၊ အာရတ္တ - အကြောင်းပြု၍၊ ပဝတ္တာ - ဖြစ်သော စကားသည်ပင်၊ ဘဂဝန္တိယေဝ - မြတ်စွာဘုရားကိုပင်၊ အာရတ္တ - ၍၊ ဥပ္ပန္နာတိ - ဖြစ်သော စကားဟူ၍၊ (အာစရိယေန - သည်) ဂုတ္တံ - ပြီ တံသဗ္ဗမ္မိတိ - ကား၊ ယထာဂုတ္တံ - ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ သဗ္ဗမ္မိ - အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တံ ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထံ - ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသနှင့် စပ်သော စကားကို၊ (သင်္ခေပတော - ဖြင့်၊ ဒေသေတံ - ဌာ)။

ဧတ္ထ - ဤသုတ် ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်၌၊ တိတ္ထိယာနံ - သာသနာပတိတ္ထိယ ရသေ့ ပရိဗိုလ်တို့၏လည်းကောင်း၊ သာဝကာနဉ္စ - တို့၏လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿရဏံ - ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ပုံကို၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿရဏဿ - ၏၊ ဟိန္ဒဒါဟရဏဒဿနဝသေန - ယုတ်နိမ့်သော ဥဒါဟရဏသာဓကကို ဖော်ပြခြင်းအနေအားဖြင့် (အာစရိယေန) ကထိတံ - ပြဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ - အကျိုးကို ပြရသော်ကား၊ ဧဝံ - ဤသို့ ဟိန္ဒဒါဟရဏကို ပြဆိုအပ်သည်ရှိသော်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ မဟန္တဘာဝေါ - ကြီးမားမြင့်မြတ်သည် အဖြစ်ကို၊ ဝိသေသတော - အထူးအားဖြင့် ပကာသိတော - ထင်ရှားပြအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဣတိ - သို့ (ဒဗ္ဗဗ္ဗမုတ်သင့်၏) သင်္ခေပတောတိ - ကား၊ သမာသတော - အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ (ဒေသေတံ - ဌာ)၊ ယတ္ထကောပိ - အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ - ဉာဏ်၏၊ ပဝတ္တိဘေဒေါ - ဖြစ်ပုံကွဲပြား ထူးခြားမှုသည်၊ (ဘိက္ခုနံ - တို့၏) အတ္တနော - မိမိ မိမိ၏၊ ဉာဏဿ - ဉာဏ်၏၊ ဝိသယဘူတော - အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊ တံသဗ္ဗ - ထိုအားလုံးသော ဖြစ်ပုံကွဲပြား ထူးခြားပုံကို၊ တဒါ - ထိုအခါ၌၊ ယထာကထိတံ - ပါဠိတော်၌ ပြဆိုထားအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ တေဘိက္ခု - ထိုရဟန်းတို့သည်၊ သဒ္ဓိပိတ္တာ - အကျဉ်းချုံး၍၊ ဣတိပိတိ - ဣတိပိ - စသည်ဖြင့်၊ အာဟံသု - လျှောက်ထားပြောကြားကြကုန်ပြီ။

စ - ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ - ထိုဖြစ်ပုံ ကွဲပြားထူးခြားမှု၏၊ အနေကာကာရတာယ - များသော အခြင်းအရာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် အာမေဋ္ဌိတဝစနံ - အာမေဋ္ဌိတ်စကားသည်၊ (ဣတိပိ ပုဗ္ဗေနိဝါသော၊ ဣတိပိ ပုဗ္ဗေနိဝါသော - ဟူ၍ နှစ်ကြိမ်ဆိုအပ်သော စကားသည်၊ ဟောတိ) ဝိသဒ္ဓေါ - ဝိသဒ္ဓါသည်၊ သမ္မိဏ္ဍာနတ္ထော - ပေါင်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဣတိသဒ္ဓေါ - ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ ဣတိခေါ ။ပ။ ဗာလောတိ အာဒိသု ဝိယ - ဣတိ ခေါ ။ပ။ ဗာလော - အစရှိသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့၊ အာကာရတ္ထော - အာကာရ အနက်ရှိ၏။

သုတ်]

ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၁၅

[ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ ဣတိ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗာလော- လူမိုက်သည်၊ သပ္ပဋ္ဌာယော- ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ဝါ- ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊ ဧဝမ္ပိတိ- ဧဝမ္ပိ-ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ တဒတ္ထံ- ထိုအာကာရအနက်ကို၊ အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။

၂-၃။ စ- ထိုမှ တပါး၊ ဝုတ္တမေဝါတိ ဧတ္ထ- ဝုတ္တမေဝ-ဟူသော ဤအဋ္ဌကထာပါဠိ၌၊ (အဓိပ္ပေတံ-၌စပ်ပါ) ဣဓ ပါဌေ- အသောသိခေါ။ ။။ အနုပ္ပတ္တာ- ဟူသော ဤမဟာပဒါနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ ဝတ္ထဗ္ဗ- ဖွင့်ဆိုသင့်ဖွင့်ဆိုထိုက်သော၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်သည်၊ တေန ပါဌေန- ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိတော် ပါဠိနှင့်၊ သာဓာရဏံ- သက်ဆိုင်၏။ ဝါ- အတူတူဖြစ်၏။ တံ- ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိတော် ပါဠိနှင့် သက်ဆိုင်သော အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝုတ္တမေဝ- ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း။ ဣတိ- ဤအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ အသာဓာရဏံ- ဗြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိတော်ပါဠိနှင့် မသက်ဆိုင်သော အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝုတ္တမေဝ- သာတည်း။ ဣတိ- ကို န အဓိပ္ပေတံ- အလိုမရှိအပ် (ကသွာ-အဘယံကြောင့်နည်း) အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာယ- အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်စကား၏။ ဝါ-ကို၊ အဓိကတတ္တာ- အလွန်အကြူးဦးစားပေးမှု ပြုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုအပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အယမေဝဟိ ဝိသေသောတိ အာဒိ- သေသော အစရှိသည်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ပြီ။

အသောသိတိ ဣဒံ- အသောသိ- ဟူသော ဤသဒ္ဒါကို၊ သဝနကိစ္စနိပ္ပတ္တိယာ- ကြားခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးစီးခြင်း အနေအားဖြင့် ဝုတ္တံ- (အတိတကာလိကအဖြစ်ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီ (ကသွာ- အဘယံကြောင့်နည်း) သဒ္ဒဂ္ဂဟဏမုခေန- စကားသံကို ယူခြင်း (ကြားခြင်း) ကို အဦးအစခံတွင်းဝပြုသော အားဖြင့် တဒတ္တာဝဗောဿေ- ထိုစကားသံ၏ အနက်ကို သိခြင်း၏။ သိဒ္ဓတ္တာ- ပြီးစီးပြီးအတိတ်ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တတ္ထ ပန ပါဠိယံ- ထိုဗြဟ္မဇာလသုတ်ပါဠိဝါကျ၌ကား၊ ဣမံ သဒ္ဓိယဓမ္မံ- ဤကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော တရားစကားသဘောကို၊ ဝိဒိတာ- သိတော်မူ၍၊ ဣစ္စေဝ- ဤသို့သာလျှင်၊ ဝုတ္တံ- သင်္ဂါယနာတင်အရှင်မြတ်တို့ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣမေ ဘိက္ခု- ဤရဟန်းတို့သည်၊ မမ- ငါဘုရား၏၊ ဝုဏေ- ဝုဏ်တို့ကို၊ ထောမေန္တိ- ခိုးမွမ်းကြကုန်၏၊ ကထံ- အဘယ်သို့၊ (ထောမေန္တိ- ခိုးမွမ်းကြကုန်သနည်း) မမ- ငါ၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ- ဉာဏ်ကို၊ အာရဗ္ဗ- အကြောင်းပြု၍၊ (ထောမေန္တိ- ကုန်၏) ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။

(မမပုဒ်ကို ဂုဏေပုဒ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်ပုဒ်တို့နှင့် အနက်အားဖြင့် နှစ်ကြိမ် ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။) နိပ္ပတ္တိန္ဒိ- နိပ္ပတ္တိဟူသည်ကား၊ ကိစ္စနိပ္ပတ္တိ- အောက်မေ့ခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးစီး ထမြောက်အောင်မြင်မှုကို (နဇာနန္တိ- မသိကြကုန်) တေန- ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်သည် ကာတဗ္ဗကိစ္စ သိဒ္ဓိ- ပြုလုပ်သင့်သမျှလုပ်ငန်း ကိစ္စ၏ ပြီးစီးထမြောက်အောင်မြင်မှုကို (နဇာနန္တိ) ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

နောတိ- နောဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ နုကုတိ ကုမိနာ- နုဟူသော ဤ သဒ္ဓါနှင့်၊ သမာနတ္ထော- တူသော အနက်ရှိသော၊ ပုစ္ဆာဝါစီ- ပုစ္ဆာအနက်ကို ဟောသော၊ နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကုစ္ဆေယျာထ နူတိ- နုဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ နန္တိ- နံဟူသည်ကား၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ (အာဟံသု- လျှောက်ကုန်ပြီ) ယံ ဘဂဝါတိ ဧတ္ထ- ယံ ဘဂဝါ-ဟူသော ဤပါဌ်နှစ်ခုတို့တွင်၊ ကိရိယာ ပရာမသနဘူတေန- ကိရိယာကို သုံးသပ်တတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ယံသဒ္ဓေန- ယံသဒ္ဓါသည်၊ ပရာမဋ္ဌံ- သုံးသပ်အပ်သော၊ ဓမ္မိ ကထံ ကထေယျာတိ- ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- (ရဟန်းတို့က) လျှောက်ထားအပ်သော၊ ဓမ္မိကထာကရဏံ- တရားရှိသော စကားကို ပြုခြင်းအနက်သည်၊ ဧတဿာတိပဒဿ- ဧတဿ- ဟူသော ပုဒ်၏၊ အတ္ထော- တည်း၊ ကုတိ- ဤသို့ သိစေလိုခြင်းကြောင့်၊ ဧတဿ ဓမ္မိကထာကရဏဿာတိ- သာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ တံ- ထို “ဧတဿ ဘဂဝါ” အစရှိသော စကားဝါကျကို အာဒရဝသေန- ရိုသေလေးစားခြင်း အလိုသဘော အားဖြင့်၊ ဒွိက္ခတ္တံ- နှစ်ကြိမ်၊ (ဘိက္ခုဟိ- ရဟန်းတို့သည်) ဝုတ္တံ- လျှောက်အပ်ပြီ။

၇။ သုဏာထာတိ ဧတ္ထ- သုဏာထ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (သဏ္ဌိတော- တည်သော) ကုတိသဒ္ဓေါ- ကုတိသဒ္ဓါသည်၊ အာဒိအတ္ထော- အစအပိုင်းအခြားဟူသော အနက်ရှိ၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပကာရတ္ထော- (တိုက်တွန်းစကား အဖြစ်ဖြင့်) အလားတူဟူသော အနက်ရှိ၏၊ ဧတေန- ထိုအာဒိအနက်၊ ပကာရ အနက်ဟောဖြစ်သော ကုတိ သဒ္ဓါဖြင့်၊ မနသိ ကရောထာတိ ပဒံ- မနသိကရောထ- ဟူသော ပုဒ်ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ သောတာဝဓာနံ- သောတာဝဓာနဟူသည်၊ သောတဿ- နားကို၊ သြဒဟနံ- စွင့်ထောင်ထားခြင်းတည်း၊ သုဿူသာ- နာယူလိုခြင်းတည်း၊ ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဧတေသံ- ဤပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့၏၊ ဆိန္တံ ဥပစ္စိန္တံ- ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော၊ ဝဇျမံ- လမ်းခရီးစဉ်သည်၊ သံသာရဝဇ္ဇံ- သံသရာဝဋ်ဒုက္ခသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့သည်၊ ဆိန္တဝဇျမကာ- ဆိန္တဝဇျမကတို့မည်၏၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓါစ- အမှားမပါ မှန်စွာပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စထွင်၊ အကုန်အစင်သိမြင်တော်မူကြပြီးသော

သုတ်]

ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၁၇

သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အညေ- သမ္မာ သမ္မုဒ္ဓမ္မ တပါးကုန်သော၊
 ဒီဏာသဝါစ- ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝကိလေသာရှိသော ပဗ္ဗေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ
 အရှင်မြတ်တို့လည်းကောင်းပေတည်း။ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဣဓ- ဤသုတ်ပုဗ္ဗ
 နိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာ၌၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓါ- သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-
 ဆိန္ဒဝဇ္ဈမကဟု အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ ဟိ- မှန်၏။ တေသံ- ထိုဤသုတ်၌ ဟောတော်မူ
 အပ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူကြပြီးသော ရှေးရှေး ဘုရားရှင်တို့၏ ပုဗ္ဗနိဝါသတို့ကို၊
 သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့သည့် အကုန်အစင်အားဖြင့်၊ အနုဿရဏံ- အောက်မေ့ခြင်းသည်၊
 ဣတရေသံ- သမ္မာသမ္မုဒ္ဓမ္မ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အဝိသယော- အရာမဟုတ်၊
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ အညေသံ အသာဓာရဏန္တိ- ရဏံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-ပြီ။

ယံသဒ္ဓေါ- ယံသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ- ယံသဒ္ဓါ၌ ရှိသော ပဌမာဝိဘတ်သည် [ယံ မေ
 ဘန္တေ ။ပ။ သမ္မုခါ သုတံ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌ ပါရှိသော ယံသဒ္ဓါတည်း]
ပစ္စတ္တဝစနေ^၁- ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဒိဿတိ- ထင်၏။ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ယံသဒ္ဓဿ- ၏။ ဝါ- ၏။ ဝါ- သည်) ကမ္မတ္ထဒီပနတော- ဝုတ္တကံ
 အနက်ကို ဟောပြတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း ယံသဒ္ဓေါ- ယံသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-
 ယံသဒ္ဓါ၌ပါရှိသော ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ [ယံ တံ အပုစ္ဆိမ္မ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌
 ပါရှိသော ယံ သဒ္ဓါတည်း၊ အဋ္ဌကထာကို ကြည့်လေ] ဥပယောဂဝစနေ- ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဒိဿတိ- ၏။ (ကသ္မာ- နည်း၊ ယံ သဒ္ဓဿ-၏။ ဝါ- သည်)
 ပုစ္ဆနကိရိယာယ- မေးခြင်းကိရိယာ၏။ ကမ္မတ္ထဒီပနတော- အဝုတ္တကံ အနက်ကို
 ဟောပြသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ **တန္တိစ**^၂- တံဟူသော သဒ္ဓါသည်လည်း၊
ဥပယောဂဝစနမေဝ^၂- ဒုတိယာ ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါပင်တည်း၊ (ကသ္မာ-နည်း)
ပုစ္ဆတိသဒ္ဓဿ^၂- ပုစ္ဆသဒ္ဓါ၏။ ဝါ- ပုစ္ဆဓာတ်၏။ ဝါ- သည်၊ ဒွိကမ္မကဘာဝတော-
 ကံနှစ်ခုရှိသည် (ဝါ- ကံနှစ်ခုကို ငဲ့သည်) အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယန္တိ- ယံ-ဟူသည်ကား၊

၁။ **ပစ္စတ္တဝစနေ ။ ။** ပစ္စတ္တေ ဝိဟိတံ ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ-ပဌမာအနက်၌
 စီရင်အပ်သော ဝိဘတ် (ပဌမာဝိဘတ်)၊ ထို၌ ဝစနပုဒ်ကို ချေ၍ ပဌမာဝိဘတ်ကိုပင် ပစ္စတ္တဟု
 ခေါ်နိုင်၏။ ထို့နောက် ဒုတိယ “ဝစန” သဒ္ဓါတခုဖြင့် “ပုစ္ဆတေတိ ဝစနံ- (သဒ္ဓါက)
 ဟောအပ်သော အနက်၊ ပစ္စတ္တဿ ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ- ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်”ဟု သမာသံတွဲ၊
 ထိုဝစနပုဒ်ကို အတ္ထဝါစကကြံရသည်။

၂။ **တန္တိ စ ဥပယောဂဝစနမေဝ ။ ။** ဤ၌ “ဥပယောဂဝစနံ အဿ အတ္ထိတိ
 ဥပယောဂဝစနံ”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတိကြံ၊ “တန္တိ” ဟူသော ဝိဘတ်တူရှေ့ပုဒ်နှင့် အနက်အရတူ

(ယံ ဧကိဿာ ဓာတုယာ- ခွံပါသော ယံ သဒ္ဓါတည်း) ယေန ကာရဏေန- အကြင် အကြောင်းကြောင့် (ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ- ပွင့်ထွန်းကုန်ရာ၏- ခွံစပ်) ဣတိ အယံ- ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤယံ သဒ္ဓါ၌၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကိုပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် ကရဏဝစနေ ဒိဿတီတိ- သတိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဘုမ္မေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ- ကား၊ ယံသဒ္ဓေါ- ယံသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ- ယံသဒ္ဓါ၌ ပါရှိသော ဝိဘတ်သည်၊ ကေဝလံ- ကရိုဏ်းအနက်နှင့် မရောမယှက်သက်သက်၊ ပစ္စတ္တဥပယောဂေသုဇေ- ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၊ ဒုတိယာ ဝိဘတ်အနက်တို့၌သာ၊ နဒိဿတိ- ထင်သည် မဟုတ်သေး၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ကရဏပိ- ကရိုဏ်းအနက်၌လည်း၊ ဝါ- ကရိုဏ်း ဝိဘတ်၏ ဟိတ်အနက်၌လည်း၊ ဒိဿတိ ယထာ- ထင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဣဓ- ဤ “ယံ ဝိပဿီ ဘဂဝါ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဘုမ္မေ- သတ္တမီအနက်၌၊ ဒိဿတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

ဒသသဟသိလောကဓာတုန္တိ- ကား၊ ဇာတိက္ခေတ္တဘူတံ- မြတ်စွာဘုရား အလောင်းတော် ပွားမြင်တော်မူရာ နယ်ပယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဒသသဟဿ စက္ကဝါဠိ- တသောင်းသော စကြဝဠာကို ဥန္နာဒေန္တော- ပဲ့တင်ထပ်စေ (မြည်ဟီးစေ) လျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ- ပွင့်ထွန်းတော်မူပြီ၊ (ကဿာ-နည်း) ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဿ- မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်း၏၊ ဝါ- ခြင်းကို၊ အနေက ။ပ။ တတ္တာ- များစွာသော အံ့ဩချီးမွမ်းဖွယ် ဖြစ်ရပ်တို့ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်လာခြင်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ကာလဿ- ကပ်ကမ္ဘာကာလ၏၊ ဘဒ္ဒတာနာမ- ကောင်းသည် အဖြစ်မည်သည်၊ တတ္ထ- ထိုကပ်ကမ္ဘာကာလ၌၊ ဝါ- ကာလက၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဂုဏဝိဘူတိယာ- ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် (ဟောတိ) ဂုဏဝိဘူတိစ- ခြင်းသည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒပရမာ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းခြင်းသာလျှင် အလွန်ဆုံးသော အတိုင်းအတာရှိ၏၊ (မည်သူတို့၏ မည်သည့် ဂုဏဝိဘူတိ တစ်စုံတစ်ခုမျှ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒထက် မကျော်လွန်ပါဟူလို) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဗ္ဗဟုလတာ- ထိုဗုဒ္ဓုပ္ပါဒအကြိမ်အရေအတွက်များသည် အဖြစ်သည်၊ ယဿ ကပ္ပဿ- ယင်းကပ် ကမ္ဘာကာလ၏၊ ဘဒ္ဒတာ- ကောင်းသည်

(တုလျာဓိကရဏ) ဖြစ်အောင် ကြံရခြင်းတည်း၊ (တနည်း) တန္တိ (ဧတ္ထ) စ- တံဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊ ဥပယောဂဝစနမေဝ- ဒုတိယာဝိဘတ်သည်ပင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဟူ၍ အနက်ဆို၊ ထို့ပြင် “ပုစ္ဆတိ သဒ္ဓဿ” ဝယ် ပုစ္ဆတိ-၌ “တိ”သည် တိဝိဘတ်မဟုတ်၊ အပုစ္ဆိမှ- ဟူသော ပါဠိတော်မှ ပုစ္ဆဓာတ်ကို ညွှန်ပြသော ဓာတုနိဒ္ဒိဌ “တိ” ပစ္စည်းဖြစ်သည်၊ “ဟနတျာဒိနံ ဣကော” ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်၌ “ဟနတိ” ကဲ့သို့တည်း။

သုတ်] ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့် ၁၉

အဖြစ်မည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စ
။ပ။ ကပ္ပေတိ- ပေဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

တထာ- ထိုမှ တပါး၊ သာရဘူတဂုဏဝသေန- ကောင်းမြတ်သော ဂုဏ်တို့နှင့်
စပ်သောအားဖြင့်၊ သာရကပ္ပေ- ကောင်းမြတ်သော ကပ်၌၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊
(အာစရိယော အာဟ) ဣမံ ကပ္ပံ။ပ။ ဧဝမာဟာတိ- မာဟ ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်တော်မူပြီး၍၊
ဣမဿ ကပ္ပဿ- ဤဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာ၏၊ တထာ- ထိုင်းဆူကုန်သော မြတ်စွာဘုရား
တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ကောင်းမြတ်သည် အဖြစ်ဟူသော
အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ထောမေတဗ္ဗတာ- ခိုးမွမ်းထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ အနညဿ
ဓာရဏာ- အခြားသော ကမ္ဘာတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ-
ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယတော ပဋ္ဌာယာတိအာဒိ- ယတော ပဋ္ဌာယ- အစရှိသော စကားကို၊
(အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုယတော ပဋ္ဌာယအစရှိသော ပါဠိ၌၊
ယတော ပဋ္ဌာယာတိ- ကား ယတော- အကြင်ကမ္ဘာမှ၊ ပဘုတိ- အစပြု၍၊
အဘိနိဟာရော ကတောတိ- ဟူသည်ကား၊ မနုဿတ္တာဒိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္ဓာဂတော- လူ၏
အဖြစ် အစရှိသော ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဘိနိဟာရော- စိတ်တော်ကို
သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်းတည်းဟူသော ဆုတောင်းမှုကို၊ ပဝတ္တိတော-
ဖြစ်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ သံသာရဿ- သံသရာ၏၊ အနာဒိဘာဝတော- အစမရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမဿ ဘဂဝတော- ဤဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏၊ အဘိနိဟာရတော-
စိတ်တော်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်ရာ (ဆုတောင်းရာ) အခါမှ၊ ပုရေတရံ-
ရှေးကာလ၌၊ ဥပ္ပန္နာ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊
အနန္တာ- အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိကုန်၊ အပ္ပမေယျာ- မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်ကုန်၊
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေဟိ- ထိုအဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော မြတ်စွာဘုရားတို့နှင့်တကွ၊
ဥပ္ပန္နကပ္ပေ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့ပွင့် ထွန်းရာ ကမ္ဘာတို့ကို၊ နိဝတ္တေန္တော- တုံ့နှစ်စေတော်
မူလိုသော ဆရာသည်၊ ဧတသ္မိံ အန္တရေတိ- ရေဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ဒီပင်္ကရဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ- ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းတော်မူရာ အချိန်၌၊ အယံ
ဘဂဝါ- ဤဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိနိဟာရံ- ဘုရားဆုတောင်းတော်မူခြင်းကို
ကာမံအကာသိ- အကယ်၍ပင် ပြုတော်မူခဲ့ပေ၏၊ ပန- ထိုသို့ပင် ပြုတော်
မူခဲ့ပါသော်လည်း၊ တဿ ဘဂဝတော ထိုဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား၏၊ နိဗ္ဗတ္တိ-
ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်းသည်၊ ဣမဿ- ဤဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏၊ အဘိနိဟာရတော-
ဘုရားဆုတောင်းတော်မူခြင်း ကိစ္စမှ၊ ပုရိမတရာ- ရှေးကျ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် အမှာကံ

။ပ။ နိဗ္ဗတ္တိသုတိ- တိသု ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ အသင်္ချေယျကပ္ပပရိယော-
 သာနေတိ- ကား၊ မဟာကပ္ပိနံ- မဟာကပ်တို့၏၊ အသင်္ချေယျ ပရိယောသာနေ- ဤရွှေ
 ဤမျှဟု မရေတွက် နိုင်ကုန်သည်၏ အဆုံး၌၊ (ဥပ္ပန္နော- ပွင့်ထွန်းတော်မူပြီ) ကုတော-
 ဤပုဒ်မှ၊ ပရေသုပိ- နောက်ဖြစ်သော အခြားအလားတူပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသနယော-
 ဤနည်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏) ကုတော ။ပ။ ဥပရီတိ ဧတေန- ကုတော ။ပ။
 ဥပရိ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ပဒုမုတ္တရဿ- ပဒုမုတ္တရမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောစ-
 မြတ်စွာဘုရား၏ လည်းကောင်း၊ သုမေဓဿ- သုမေဓမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောစ-
 ကောင်း၊ အန္တရေ- အလယ်အကြား၌၊ ဧကူနသတ္တတိကပ္ပ သဟဿာနိ- တစ်ခုဖြင့်
 ယုတ်လျော့သော ခုနစ်သောင်းသော ကမ္ဘာတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓသုညာနိ- မြတ်စွာဘုရားတို့မှ
 ဆိတ်သုဉ်းကုန်သည်၊ ဝါ- ဘုရားမပွင့်သော ကမ္ဘာတို့သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊
 ကုတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ကုတော အဋ္ဌာရသန္တံ
 ။ပ။ ဥပရီတိ ကုမိနာ- ပါဌ်ဖြင့်၊ သုဇာတဿ- သုဇာတမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောစ-
 ၏လည်းကောင်း၊ အတ္တဒဿိဿ- အတ္တဒဿိမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော စ-
 ကောင်း၊ အန္တရေ-၌၊ ဧကေန- တစ်ခုဖြင့်၊ ဥိနာနိ- ယုတ်လျော့ကုန်သော၊ ဒွါဒသ
 ကပ္ပသဟဿာနိ- တသောင်းနှစ်ထောင်သော ကမ္ဘာတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓသုညာနိ အဟေသုံ-
 ပြီ၊ ကုတိ- ကို၊ ဒဿေတိ- ၏၊ ကုတော စတုနဂ္ဂတေ ကပ္ပေတိ ကုမိနာ- ပါဌ်ဖြင့်၊
 ဓမ္မဒဿိဿ- ဓမ္မဒဿိမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောစ- ကောင်း၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ-
 သိဒ္ဓတ္ထမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတောစ- ကောင်း၊ အန္တရေ-၌၊ ဆာဓိကနဝသတုတ္တရာနိ-
 ခြောက်ခုတို့ဖြင့် ကျော်လွန်သော ကိုးရာအပို အလွန်ရှိကုန်သော၊ သတ္တရသကပ္ပသဟ-
 ဿာနိ- တသောင်း ခုနစ်ထောင်သော ကမ္ဘာတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓသုညာနိ အဟေသုန္တိဒဿေတိ။

ဧကတိသေ ကပ္ပေတိ ကုမိနာ- ဖြင့်၊ ဝိပဿိဿ- ဝိပဿိမည်တော်မူသော၊
 ဘဂဝတောစ- ကောင်း၊ သိခိဿ- သိခိမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော စ- ကောင်း၊
 အန္တရေ-၌၊ သဋ္ဌိ- ခြောက်ဆယ်သော၊ ကပ္ပိနိ- ကမ္ဘာတို့သည် ။ပ။ ဒဿေတိ- ၏၊
 သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုကမ္ဘာတို့သည်၊ ပဒုမုတ္တရဿ- သော၊
 ဘဂဝတော-၏၊ ဩရံ- ဤမှာဘက်၌၊ သုမေဓာဒီဟိ- သုမေဓဘုရား အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊
 ဥပ္ပန္နကပ္ပေတိ- ပွင့်ထွန်းရာ ကမ္ဘာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- တကွ၊ သမောဓာနိယ မာနာ- ပေါင်းအပ်
 ကုန်လသော်၊ သတသဟဿာ- တသိန်းကုန်သော၊ ကပ္ပိ- ကမ္ဘာတို့သည်၊ ဟောန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏၊ ယတ္ထ- ယင်းတသိန်းသော ကမ္ဘာတို့၌၊ မဟာသာဝကာဒယော-
 မဟာသာဝက အစရှိသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဝိဝဇ္ဇူပနိဿယာနိ-

သုတ်]

ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၂၁

ဝဋ်ဒုက္ခကင်းရာ နိဗ္ဗာန်၏ အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာနိ-
ပါရမီကုသိုလ်တို့ကို၊ သမ္ဘရိသု- ဆည်းပူးစုဆောင်းတော်မူကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓသုည-
မြတ်စွာဘုရားတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းကုန်သော၊ ဝါ- ဘုရားမပွင့်ကုန်သော၊ လောကေပိ-
သတ္တလောက၌လည်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-
ပွင့်ထွန်းတော်မူကြ၍၊ ဝါ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကြခြင်းကြောင့်၊ တေသံ ပုရိသဝိသေသာနံ-
ထိုမဟာသာဝက အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် ထူးတို့၏၊ ပုညာဘိသန္ဓာဘိဗုဒ္ဓိယာ-
ပါရမီကုသိုလ်ဟူသော ရေအလျဉ်၏ အစဉ်တိုးပွား စီးသွားခြင်းငှာ၊ ဝါ- ခြင်း၏၊ ပစ္စယာ-
အထောက်အပံ့အကြောင်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧဝမယန္တိအာဒိ- ဧဝမယံ
အစရှိသော စကားရပ် ပါဠိဝါကျသည်၊ ဝုတ္တမေဝ- ပြဆိုအပ်ပြီးသည်ပင် ဖြစ်သော၊
အတ္ထံ- အနက်ကို၊ နိဂမနဝသေန- နိဂုံးအုပ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝဒတိ- ဟောပြ၏။

ကိပနေတန္တိအာဒိ- ကိပနေတံ- အစရှိသော ပုစ္ဆာဝါကျကို၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တ
ဝိဘာဝနတ္ထာယ- ရှေ့ပြေးနိမိတ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာစရိယေန)
အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုကိပနေတံ- အစရှိသော ပုစ္ဆာဝါကျ၌၊
ဧတန္တိ- ဧတံ-ဟူသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇနံ- ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်းသည်
(ဗုဒ္ဓါနိယေဝ ပါကဋိ ဟောတိကံ- ဖြစ်သလော၊) ကပ္ပသဏ္ဌာနကာလသိန္နိ-ကား၊
ဝိဝဇ္ဇကပ္ပဿ- ဝိဝဇ္ဇဌာယိအသင်္ချေယျကပ်၏၊ သဏ္ဌဟနကာလေ- တည်ရာ အခါ၌၊
ဧကမသင်္ချေယန္တိ- ဧကမသင်္ချေယျံ- ဟူသော စကားကို၊ သံဝဇ္ဇဌာယိ- အပျက်တည်ဆဲ
ဖြစ်သော အသင်္ချေယျကပ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
ဧကင်္ဂဏံ ဟုတွာ ဌိတေတိ- ကား၊ ပဗ္ဗတရက္ခ ဂစ္ဆာဒီနံစ- တောင်သစ်ပင်ခြံအစရှိသည်
တို့၏လည်းကောင်း၊ မေယာဒီနဉ္စ- မိုးတိမ် အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ အဘာဝေန-
မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိဝဋ်- ဖွင့်လှစ်အပ်သော၊ အင်္ဂဏံ- ဟာလာဟင်းလင်းလွင်ပြင်ကြီးသည်၊
ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတေ- တည်လသော် (ဒေဝေါ ဝဿိတုံ အာရတတိ) လောကသန္တိဝါသေတိ-
ကား၊ ဘာဇနလောကေန- ဩကာသလောကသည်၊ သန္တိဝိသိတဗ္ဗဌာနေ- တည်နေ
သင့်သော အရပ်သည်၊ (ဌိတေ-သော်) ဝိသတိ ယဌိယော- တာနှစ်ဆယ်တို့သည်၊
(ခုနစ်တောင် တစ်တာ ရှိသော တာနှစ်ဆယ်တို့သည်)၊ ဥသဘံ- တစ်ဥသဘာမည်၏၊
ဥသဘမတ္တာ- တစ်ဥသဘာပမာဏရှိသော ရေအလျဉ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊
ဒွေဥသဘမတ္တာ- နှစ်ဥသဘာပမာဏရှိကုန်သော ရေအလျဉ်တို့သည် လည်းကောင်း၊
ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ မတ္တာသဒ္ဓေါ
မတ္တာသဒ္ဓါကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေထိုက်၏။

ယောဇန ၁၁၂။ ဟုတ္တာတိ- ကား၊ ဥဒကဓာရာ- ရေအလျဉ်တို့သည်၊ ပတမာနာဝ- ကျကုန်လျှင် ကျကုန်ချင်းသာလျှင်၊ ဝါ- ကျကုန်သည်နှင့် တပြိုင်နက်သာလျှင်၊ ယောဇန သဟဿမတ္တံ- ယူဇနာတထောင် ပမာဏရှိသော၊ အာကာသဌာနံ- ကောင်းကင် အရပ်ကို၊ ဖရိတွာ- ဖြန့်လွှမ်း၍၊ ပဝတ္တိယာ- စီးဆင်းသွားခြင်းကြောင့်၊ ယောဇနသဟဿမတ္တာ- ယူဇနာ တစ်ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ [အဋ္ဌကထာ၌မူ နောက်ဆုံး သင်္ချာပါဠိမှာ “ယောဇနသတ သဟဿမတ္တာ- ယူဇနာတသိန်း အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်” ဟု ရှိ၏၊] ယာဝ အဝိနဋ္ဌဗြဟ္မလောကာတိ- ကား၊ ယာဝ အာဘဿရဗြဟ္မလောကာ (မပျက်စီးသော) အာဘဿရ ဗြဟ္မာ့ဘုံ တိုင်အောင်၊ ဝါ- အာဘဿရ ဗြဟ္မာ့ဘုံ အပါအဝင် ဒုတိယဈာန်ဗြဟ္မာ့ ဘုံတိုင်အောင် (ဥဒကဓာရာ ပူရေတွာ တိဋ္ဌန္တိ) [မီးကြောင့် ကမ္ဘာကြီး ပျက်စီးပြီးနောက် ရွာချိန်ရောက်၍ ကမ္ဘာပြု မိုးရွာသောအခါ မပျက်စီးသော ဒုတိယဈာန်ဘုံတိုင်အောင် ရေများ ပြည့်နေ၏ဟူလို] ယာဝ သုဘကိဏှ ဗြဟ္မလောကာ-(မပျက်စီးသော) သုဘကိဏှ ဗြဟ္မာ့ပြည် တိုင်အောင်၊ ဝါ- သုဘကိဏှဘုံ အပါအဝင် တတိယဈာန် ဗြဟ္မာ့ဘုံ တိုင်အောင်၊ (ပူရေတွာ တိဋ္ဌန္တိ) [ရေကြောင့် ပျက်စီးရာ အလှည့်အကြိမ်ကို ရည်ရွယ်သည်] ယာဝ ဝေဟပ္ပလဗြဟ္မလောကာ= (မပျက်စီးသော) ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာ့ဘုံတိုင်အောင် (ပူရေတွာ တိဋ္ဌန္တိ) [လေကြောင့် ပျက်စီးလှည့်ကျရာ အခါတည်း] ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- (အဝိနဋ္ဌဗြဟ္မလောကာပုဒ်၏) အနက်တည်း။

ဝါတဝသေနာတိ- ကား၊ သဋ္ဌိ ၁၁၂။ ဓဗ္ဗေဿ- ခြောက်သောင်းဖြင့် ပိုလွန်သော ယူဇနာကိုးသိန်း အမြင့်ထူထယ်ရှိသော၊ သန္ဓာရကဝါတမဏ္ဍလဿ- ရေထုကို ဆောင်ထားသော လေထုအဝန်းအဝိုင်း၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ (တံ ဥဒကံ သန္တိဋ္ဌတိ) မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂကောတိ- ကော-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂပုဒေသံ- မဟာဗောဓိပင်နှင့် ပလ္လင်ပေါ်ပေါက်မည့် နေရာ အရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ-ပြီ၊ တဿ- ထိုမဟာဗောဓိပလ္လင်နေရာ ဒေသ၏၊ ပစ္ဆာ- အားလုံးတို့၏ နောက်၌၊ ဝိနာသော- ပျက်စီးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဌမံ- အားလုံးတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ သဏ္ဌဟနဉ္စ- ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မတာဝသေန- ထုံးတမ်းစဉ်လာ အနေအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ သိထိုက်၏၊ တတ္ထာတိ- ကား၊ တသ္မိံ ပဒေသေ- ထိုမဟာဗောဓိပလ္လင်တည်ရှိရာ အရပ်၌၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ ဟုတ္တာတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဿ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းတော် မူခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ရှေ့ပြေးအမှတ်အသားသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊

သုတ်]

ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၂၃

ပုဗ္ဗနိမိတ္တသန္နိဿယော- ရှေ့ပြေးကြာပန်း နိမိတ်၏ မှီရာ ဖြစ်သော၊ ဂစ္ဆော- ပဒုမာကြာချုံကို၊ နိဿိတဝေါဟာရေန- တည်မှီသော ဌာနီကြာပန်း ပုဗ္ဗနိမိတ်၏ နာမည် ဝေါဟာရကို တင်စားမှု (ဌာနျူပစာရ) အားဖြင့်၊ တထာ- ထိုပုဗ္ဗနိမိတ္တဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- ဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ တဿာတိ အာဒိ- တဿ အစရှိသည်တည်း၊ ကဏ္ဍိကာဗဒ္ဓါနိ ဟုတွာတိ- ကား၊ (တာနိစ- ထိုကြာပန်းတို့သည်လည်း) အာဗဒ္ဓကဏ္ဍိကာ (အာဗဒ္ဓကဏ္ဍိကာနိ) ဝိယ- ဖွဲ့အပ်သော ကြာအချက်ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ကုန်၍ (ဥပ္ပဇ္ဈိ- ပွင့်ကုန်၏) သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာနော- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အတ္တမနာ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက် ကုန်လျက် ။ပ။ ဂစ္ဆန္တိ- ပြန်သွားကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။

ဝေဟပ္ပလေဝိ- ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာတို့ကိုလည်း၊ သုဘကိဏှေ- သုဘကိဏှဗြဟ္မာ အပေါင်း၌၊ သင်္ဂဟေတွာ- ပေါင်းယူ၍၊ နဝဗြဟ္မလောကာတိ- ကာဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တထာ- ထိုစကားသည်၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေ- ထိုဝေဟပ္ပိလ် ဗြဟ္မာတို့သည်၊ စတုတ္ထိ- လေးခုမြောက်သော၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယေဝ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော သတ္တာဝါသတို့သာလျှင်၊ (ဧကတ္တကာယ၊ ဧကတ္တသညီမည်သော သတ္တာဝါသသို့သာလျှင်) ဘဇန္တိ- ပါဝင်ကုန်၏၊ နိက္ခမန္တေသုတိ- ကား၊ **မဟာဘိနိက္ခမနံ** - ကြီးမြတ်သော ပယ်စွန့်ထွက်ခွာတော်မူခြင်းကို၊ (အိမ်ရာ တည်ထောင် လူ့ဘောင်အာရုံ ကာမဂုဏ်ငါးဖြာ၊ ပယ်ခွာရှောင်ရှား ကြီးမားမြင့်မြတ် ပူဇော်အပ်သော ထွက်ခွာတော်မူခြင်းကို) အဘိနိက္ခမန္တေသု- ထွက်ခွာတော်မူကုန်သော်

၁။ မဟာဘိနိက္ခမနံ ။ ။ များစွာသော စည်းစိမ် ဥစ္စာ၊ များစွာသော ဆွေမျိုးအသိုင်းအဝိုင်း (ဉာတိပရိဝဇ္ဈ)နှင့် ဧရာမ စကြဝတေးမင်းကျက်သရေတော်ကြီးတည်းဟူသော ကာမဂုဏ်အာရုံ (အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်)ကို ပယ်စွန့်ပြီး ထိုကာမဂုဏ် အာရုံတို့မှ ထွက်ခွာလျက် ရဟန်းပြုတရားအားထုတ်ခြင်းသည် နေက္ခမ္မပါရမီဖြည့်ကျင့်တော်မူခြင်း ဖြစ်၏၊ ယင်းသို့ နေက္ခမ္မပါရမီ ဖြည့်ကျင့်ခြင်းကို ဤ၌ အဘိနိက္ခမန (ထွက်ခွာခြင်း)ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရား အလောင်းတော်၏ နောက်ဆုံးဘဝ၌ ထိုအဘိနိက္ခမနခေါ် ထွက်ခွာတော်မူခြင်းသည် မကြံစည်နိုင် မနှိုင်းဆန့်င်လောက်အောင် ကြီးမားမြင့်မြတ်သော အကျိုးတရား စီးပွားချမ်းသာ တို့ကို နတ်လူဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့ ရရှိခံစားရခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပူဇော်သင့်ပူဇော်ထိုက်သော အကျင့်မြတ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟာသဒ္ဓါဖြင့် ဂုဏ်ပြု၍ “မဟာဘိနိက္ခမန” ဟုခိုးကျူးထိုက်လှပေ၏။

လည်းကောင်း၊ (ပါဠိဟာရိယာနိ- တန်ခိုးပြာဠိဟာတို့ကို၊ ဒက္ခိဿာမ- ကြည့်ရှုကုန်အံ့၊) ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဇတ္ထ- ဤသုတ် ဤနေရာရှေ့ပြေးနိမိတ်တို့ကို ပြဆိုရာ အခန်း၌။

မဟန္တံ- ကြီးမားမြင့်မြတ်သော၊ ဝါ- ပူဇော်သင့်ပူဇော်ထိုက်သော၊ အဘိနိက္ခမနံ- အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်မှ ထွက်ခွာတော်မူခြင်းသည်၊ ဝါ-ထီးနန်းစည်းစိမ်ကာမဂုဏ် အာရုံမှ ထွက်ခွာ၍ ရဟန်းပြုကာ တရားအားထုတ်တော်မူခြင်းသည်၊ မဟာဘိနိက္ခမနံ- မဟာဘိနိက္ခမနည်း၏ ဟူ၍ မူလပဏ္ဏာသနီကာဝစနတ္ထပြုတော်မူ၏။ ဤပုဒ်ကို မြန်မာပြန်ရာ၌ “မဟာဘိနိက္ခမနံ- မြတ်သော တောထွက်တော်မူခြင်း” ဟူ၍ အတိုချုပ် မြန်မာမှု ပြုတော်မူကြ၏။ ထွက်ခွာခြင်း အမျိုးမျိုးတို့နှင့် မရောထွေးအောင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “အိမ်ရာတည်ထောင် လှူဘောင်မှ ထွက်ခွာခြင်း” စသည်ဖြင့် “မှ” ဟူသော အပါဒါန် အနက်ပါရှိသင့်ပါသော်လည်း ဖော်ပြလတ္တံ့သော နိကာယ၌ တော၏ ပါဠိအသုံးအနှုန်း “အရည၊ ဝန”ပုဒ် တခုခုကို အဘိနိက္ခမနံကြိယာ၏ ကံပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြထားသောကြောင့် နေရာဒေသအတိ အကျမပါဘဲ တောသို့ ထွက်ခွာသွားသည်၊ တော၌နေသည်ဟု ပြဆိုဖွယ် မလိုပါ။ တောထဲ၌ ရဟန်းပြု တရားအားထုတ်မှသာ အဘိနိက္ခမနံ (နေက္ခမ္ပပါရမီ) ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်ပါ။ ပြခဲ့သည့်အတိုင်းကာမဂုဏ်အာရုံကို ပယ်စွန့်၍ ရဟန်းပြုတရားအားထုတ်ခြင်းသည် နေက္ခမ္ပပါရမီဖြစ်၍ မဟာဘိနိက္ခမနံပုဒ်၏ ပြည့်စုံလုံလောက်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ပါ၏။

ထို့ကြောင့် အဘိနိက္ခမနံ (ထွက်ခွာသွားခြင်း) ဟုဆိုရာ၌ အဘယ်သို့ ထွက်ခွာသည်ဟု ဆိုဖွယ်မလိုတော့ပါ။ ရဟန်းများအတွက် ဝိဝေက (ဆိတ်ငြိမ်မှု) ဖြစ်လောက်ရာ တနေရာရာသို့ ထွက်ခွာသွားသည်ဟု သိနိုင်သည်သာဖြစ်၏။ မိမိတို့ဂေါတမဘုရား အလောင်းတော်သည်ပင် နောက်ဆုံး ဘဝ၌ မြို့ရွာနှင့် အဝေးကြီးမကြာဘဲ ဆွမ်းခံသွားရေးလာရေး လွယ်ကူသော (ဂမနာဂမနသမ္ပန္န ဖြစ်သော) မြို့ရွာ အနီးအရပ်ဒေသသို့ ကြွရောက်ရဟန်းပြု တရားအားထုတ်ခြင်းတည်းဟူသော မဟာဘိနိက္ခမနံအကျင့်မြတ်ကို အားထုတ်တော်မူပါသည်။ ဤမဟာပဒါနသုတ်၌ ဝိပဿီ မြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်မင်းသား ရဟန်းပြုတော်မူစဉ်က “ဥယျာနဘူမိ ဂစ္ဆာမ သုဘူမိဒဿနာယ” ဟူသော ပါဠိတော်အတိုင်း ထိုဝိပဿီမင်းသားသည် ရထားထိန်းနှင့် အတူ ဥယျာဉ်ရွာစားရန် ထွက်ခွာသွားရင်း ဥယျာဉ်မှာပင် ရဟန်းပြုတော်မူပါ၏။

ဇာတ်တော်ထဲ၌ ပါရှိသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် အလွန်ဝေးကွာသော ဟိမဝန္တာတောင်အနီး တောကြီးအထိ သွားပြီး ရသေ့ပြုကြသော်လည်း ထိုတောထဲ၌ အမြဲမနေကြပါ။ လောဏဗွိလသေဝန (အင်အချဉ်မှီဝဲရန်)အတွက် လူရွာဒေသသို့ ကြွလာ ကြပါ၏။ ထိုအပြင် ယခုကာလ၌ ရွာအနီးကျောင်း (ဂါမန္တသေနာသန)နှင့် မြို့ကြီးများ အလယ်ခေါင်ကျောင်းတိုက်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းရိပ်သာတို့၌ စာပေသင်ကြားပို့ချ တရားအားထုတ် နေလျှင်လည်း အဘိနိက္ခမနံ (နေက္ခမ္ပပါရမီ) မဖြစ်မရှိ ဧကန်ဖြစ်ပါ၏။ ကုပ်လုပ်လေးတာ

သုတ်]

ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာအဖွင့်

၂၅

အဘိဇာတိ - မြတ်စွာဘုရား အလောင်းတော်တို့ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်တော်မူခြင်းကို၊
ဇာတိဘာဝသာမညေန - (ဂစ္ဆောက္ကန္တိနှင့်) ဇာတိအဖြစ်ဖြင့် တူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
ဂစ္ဆောက္ကန္တိယာဝ - မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၌သာလျှင်၊
သင်္ဂဟိတာ - သွင်းယူအပ်ပြီ။

ဧတေန - (ကြာပန်းပွင့်ခြင်းဟူသော) ဤရှေ့ပြေးအကြောင်းဖြင့်၊ ဖလံ - နောင်
ဖြစ်လတ္တံ့သော အကျိုးတရားကို၊ (ပွင့်ထွန်းတော်မူလတ္တံ့သော မြတ်စွာဘုရားတို့နှင့်
တကွ တန်ခိုးပြာဋိဟာ ဟူသော အကျိုးတရားကို) နိဗ္ဗိယတိ အနုဗ္ဗိယတိ - မှန်းဆသိအပ်၏။
ဣတိ - ထို့ကြောင့် (ထိုသို့နောင်ဖြစ် လတ္တံ့သော အကျိုးတရားကို မှန်းဆသိအပ်ကြောင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်) ကာရဏံ - (ကြာပန်းပွင့်ခြင်းဟူသော) ရှေ့ပြေးအကြောင်းဟူသော

အပြန်ငါးရာဝေးသော တောထဲ၌ တောရဆောက်တည်ခြင်းကား အရညကင် ဓုတင်
ခေါ်အကျင့်တမျိုးတိုး၍ ကျင့်ခြင်းသာဖြစ်၏။ ထိုဓုတင်အကျင့်ကျင့်မှသာ အဘိနိက္ခမနဖြစ်သည်
မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် -

အဘိနိက္ခမနပုဒ်ကို “ထွက်ခွာသွားခြင်း”ဟု ပြန်ဆိုရသော မြန်မာဝေါဟာရသည်
ထိုပုဒ်၏ မူရင်း မွေးရာပါဖြစ်၍ မပါမဖြစ် ဧကန်ပါရသော ဝေါဟာရဖြစ်သော်လည်း ထိုပုဒ်၏
အမှန်တကယ်လက်တွေ့လုပ်ငန်း သဘောပါသော မြန်မာဝေါဟာရကား “ရဟန်းပြုခြင်း” ဟူ၍
သာဖြစ်ပြီး ထိုဝေါဟာရသည်သာ ဤနေရာနှင့် အဆီလျော်ဆုံးဖြစ်သည်။ မဟာဘိနိက္ခမနဿာတိ
မဟန္တဿ စရိမဘဝေ အဘိနိက္ခမနဿ၊ တံ ဟိ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ မဟန္တံ ဉာတိပရိဝဋ္ဌံ
မဟန္တံ စက္ကဝတ္တိသိရိံ ပဇဟိတွာ သဒေဝကဿ လောကဿ သမာရကဿ စ အစိန္တေယျာ
ပရိမေယျဘေဒဿ မဟတော အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ပဝတ္တတ္တာ မဟနီယတာယစ
(ပူဇော်ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) မဟန္တံ အဘိနိက္ခမနန္တိ ဝုစ္စတိ၊
မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ဒု-၁၂၅ (ပါသရာသိသုတ်အဖွင့်)။

၁။ အဘိဇာတိ ။ပ။ သင်္ဂဟိတာ ။ ။ ဤဝါကျ၌ “အဘိဇာတိ- မီးရှူးသန့်စင်
ဖွားမြင်တော်မူခြင်းကို” စသည်ဖြင့် အနက်ပေးထားသော်လည်း မီးရှူးသန့်စင်
ဖွားမြင်တော်ခြင်းကို ပြသော စကားတိုင်အောင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူရမည်။
ဖွားမြင်ခြင်းတည်း ဟူသော အကြောင်း (အနက်)၏ နာမည်ကို အကျိသဒ္ဒါ (စကား) အပေါ်
တင်စားထားသည်။ ဤဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ- အဘိဇာတိကိုပြသော စကားမပါသော်လည်း
ပဋိသန္ဓေနေခြင်းနှင့် ဖွားမြင်ခြင်းနှစ်မျိုးလုံး ဇာတိချည်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဘိဇာတိ
(ဖွားမြင်ခြင်း)ကို ပြသော စကားကို ဂစ္ဆောက္ကန္တိ (အမိဝမ်းသို့ သက်ရောက်ပဋိသန္ဓေနေခြင်း)
ကို ပြသော စကား၌ သွင်းယူပါဟု ဆိုလိုသည်။

အမှတ်အသားသည်၊ နိမိတ္တံ- နိမိတ္တမည်၏။ ဟိ-ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ဉာပကံ- နောင်ဖြစ်မည့် အကျိုးတရားကို သိစေတတ်သော၊ ကာရဏမ္ပိ- ရှေ့ပြေးအကြောင်း နိမိတ်ကိုလည်း၊ ဒိသ္မာ- မြင်ရ၍၊ တဿ- ထိုရှေ့ပြေးအကြောင်း နိမိတ်၏၊ ဝါ- မိတ်သည်၊ အဗျဘိစာရိ ဘာဝေန- ယုံမှား သံသယမရှိ စကန်တိကျသော အကြောင်း နိမိတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလံ- (ဘုရားငါးဆူပွင့်ခြင်းစသော) နောင်ဖြစ်မည့် အကျိုးတရားကို၊ သိဒ္ဓမေဝ- စကန်ပြီးစီးထမြောက်သည်ကိုသာလျှင် ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဂဏှိ- မှတ်ယူထားပြီး၊ ယထာ- ဥပမာပြရ သော်ကား၊ အသိတော- အသိတမည်သော၊ ဣသိ- ကာဠဒေဝိ လရသေ့သည် (ကဏ္ဍဒေဝိလ-ဟုလည်း စာမူရှိ၏) အဘိဇာတိယံ- ဖွားမြင်တော်မူပြီးစ အချိန်၌၊ မဟာပုရိသဿ- ဘုရားအလောင်းတော် ယောက်ျားမြတ်၏၊ လက္ခဏာနိ- လက္ခဏာတော်ကြီးငယ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်ရ၍၊ တေသံ- ထိုလက္ခဏာတော်ကြီးငယ် တို့၏၊ ဝါ- တို့က၊ အဗျဘိစာရိဘာဝေန- ဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓဂုဏေ- မြတ်စွာဘုရား ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ သိဒ္ဓေဇေဝ- စကန် ပြီးစီးထမြောက်သည်တို့ကိုသာလျှင်၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဂဏှိ ယထာ- မှတ်ယူထားပြီးသကဲ့သို့တည်း။

ပန- ဆက်ပြဦးအံ့၊ ဧဝံ- ဤသို့ စကန်ဖြစ်မည် ပြီးစီးမည်ဟူ၍၊ ဂယုမာနံ- မှတ်ယူအပ်သော၊ တန္တိမိတ္တကံ- ထိုကြာပန်းပွင့်ခြင်းဟူသော ရှေ့ပြေးနိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဖလံ- ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းဟူသော အကျိုးကို၊ တဒါနုဘာဝေန- ထိုကြာပန်းပွင့်ခြင်းဟူသော ရှေ့ပြေးနိမိတ်၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့်၊ သိဒ္ဓိဝိယ- ပြီးစီးသကဲ့သို့၊ ဝေါဟရီယတိ- ခေါ်ဝေါ်အပ်၏ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) တဗ္ဘာဝေ- ထိုကြာပန်းတို့၏ ပွင့်ခြင်းသည် (သတိ- ဖြစ်လသော်) ဘာဝတော- ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ စကန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုသည်မှာ၊ တေသံ နိမိတ္တာနံ အာနုဘာဝေနာ တိအာဒိ- ဘာဝေနအစရှိသည်တည်း၊ စ- နောက်ထပ်သာမကကား၊ တထာ- ထို “တေသံ နိမိတ္တာနံ အာနုဘာဝေန” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးနှင့် နည်းတူ၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ (ကိံ- အဘယ်စကားကို၊ အာဟ- ဟောတော် မူသနည်းဟူမူ) သော တေန ။ပ။ ရာဇာ သမာနော ကိံ လဘတီတိ စ- သော တေန ။ပ။ ကိံ လဘတိ- ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓေါ သမာနော ကိံ လဘတီတိစ- ဗုဒ္ဓေါ ။ပ။ လဘတိ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဧဝမာဒိ- ဤသို့ အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် တရားစကားတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုတရား စကားတော်ကို၊ အာဟ-

သုတ်]

ဇာတိပရိစ္ဆေဒအစရှိသည်၏အဖွင့်

၂၇

ဟောတော်မူပြီ။ ကုမမတ္တန္တိ- ကုမမတ္တံ- ဟူသည်ကား၊ ပဉ္စ- ငါးဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ကုမသ္မိံ ကပ္ပေ- ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်လတ္တံ့၊ ကုတိ- ဤသို့သော၊ ကုမမတ္တံ- ဤဘုရားငါးဆူ ပွင့်တော်မူမည့်အကြောင်းကို၊ ယာထာဝတော- မမှားစကန် အမှန်အားဖြင့်၊ ဇာနိသု- သိကြကုန်ပြီ။

ဇာတိပရိစ္ဆေဒအစရှိသည်၏အဖွင့်

၅-၇။ ကပ္ပပရိစ္ဆေဒဝသေနာတိ- ဝသေနဟူသည်ကား၊ ကုတော ။ပ။ ကပ္ပေတိ အာဒိနာ- ကုတော ။ပ။ ကပ္ပေ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယတ္ထ ယတ္ထ ကပ္ပေ- အကြင်အကြင် ကမ္ဘာ၌၊ တေတေ ဗုဒ္ဓါ- ထိုထိုမြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်ပြီ၊ တဿ တဿ ကပ္ပဿ- ထိုထို မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းရာ ကမ္ဘာကို၊ ပရိစ္ဆိန္နနဝသေန- ပိုင်းခြားခြင်းနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ ပရိဇနနဝသေန- ပိုင်းခြား၍ သိတော်မူခြင်းနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ (ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- အစဉ်ကို၊ ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍)၊ ဟိ- မှန်၏။ ကုဒံ- ဤအရာကား၊ တံ- ထိုဟာပင်တည်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ နိယမေတွာ- သတ်မှတ်၍၊ ပရိစ္ဆိန္န- ပိုင်းဖြတ်၍၊ ဇနနံ- သိခြင်းသည်၊ ပရိစ္ဆိန္နနံ- ပိုင်းဖြတ်၍ သိခြင်းသည်၊ ပရိစ္ဆေဒေါ- ပရိစ္ဆေဒမည်၏။ ပရိတ္တန္တိ- ပရိတ္တံ- ဟူသည်ကား၊ ကုတ္တရံ- တိုတောင်း၏။ လဟုကန္တိ- ကာ၊ သလ္လဟုကံ- တိုတောင်း၏။ အာယုနော- အသက်၏။ ဝါ-ကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရဿံ- တိုတောင်း၏။ ကုတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဥဘယ ။ပ။ ဝေဝစနန္တိ- စနံဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

အပွဲ ဝါ ဘိယျောတိ- အပွဲ ဝါ ဘိယျော-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ အဝိသေသဇေတနံ- (ဤရွှေ၊ ဤမျှဟု တိတိကျကျ) အထူးမဖော်ပြအပ်သော အသက်တော် ပမာဏကို ထွန်းပြသော သဒ္ဒါတည်း။ (ဝဿသတတော- အနှစ်တရာထက်၊ ဥပရိ- အထက်အပို အမိုအားဖြင့်) ဝီသံ- နှစ်ဆယ်ပတ်လုံး၊ (ဇီဝတိ- အသက်ရှည်၏) ကုတိဝါ- ဤသို့သော် လည်းကောင်း၊ တိသံ- သုံးဆယ်ပတ်လုံး၊ (ဇီဝတိ- ၏) ကုတိ ဝါ- ကောင်း၊ ကုတိ အာဒိနာ- ဤသို့စသည်ဖြင့် အနိယမိတဝသေနေဝ- မသတ်မှတ်အပ်သော အသက်တော် ပမာဏ အနေအားဖြင့်သာလျှင် ယထာလာဘတော- ရသင့်သည် အားလျော်သော

အားဖြင့် ဝဝတ္ထပေတ္တာ- ပိုင်းခြားကန်သတ်ပြီး၍၊ အယဉ္ဇ နယော- ရသင့်သည့်အလျောက် သတ်မှတ်ခြင်းဟူသော ဤနည်းသည်လည်း၊ အပစုရော- များပြားလှသည် မဟုတ်၊ ကုတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဧဝံ ။ပ။ ဒုလ္လဘောတိ- ဘောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကုဒိ- ဤမည်သော၊ တံ ဝိသေသဝဝတ္ထာပနံ- ထိုအနှစ်တရာနှစ်ဆယ် စသော အထူးသတ်မှတ်ချက်ကို၊ ပုဂ္ဂလေသု- ဝိသာခါ ဥပါသိကာ စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပက္ခိပိတ္တာ- ထည့်သွင်း၍၊ ဒဿေန္တော (ဟုတ္တာ) တတ္ထ ဝိသာခါတိ အာဒိ- တတ္ထ ဝိသာခါ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- ပြီ။

(ဝိသာခါ ဥပါသိကာဒယော- ဝိသာခါ သီတင်းသည် ဒါယိကာမကြီး အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိသဝဿသတာဒိကာလံ- နှစ်ပေါင်း တစ်ရာ နှစ်ဆယ် အစရှိသော ကာလပတ်လုံး) ယဒိ ဇီဝန္တိ- အကယ်၍ အသက်ရှည်ကြကုန်အံ့၊ ဧဝံ သတိ- ဤသို့ အသက်ရှည်ခြင်းဖြစ်လသော်၊ ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တတ္ထကံ- ထိုနှစ်ပေါင်းတစ်ရာ နှစ်ဆယ် စသည်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံပိ- ကာလပတ်လုံး သော်မှပင်၊ န ဇီဝိ- အသက်ရှည်တော် မမူပါသနည်း၊ မဟာဗောဓိသတ္တာ- မြတ်သောဘုရား၊ အလောင်းတော် တို့သည်၊ စရိမဘဝေ- နောက်ဆုံး ဘုရားဖြစ်ရာဘဝ၌၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဥဠာရတမေန- သာလွန်၍ မြင့်မြတ်သော၊ ပုညာဘိသင်္ခါရေန- ကုသလဝိပါက်ကို စီမံပြုလုပ်တတ်သော ကုသိုလ်ကံဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂက္ခန္ဓိ နနု- ယူတော်မူကြကုန်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ကုတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဧတံ- ဤဥဠာရတမ ပုညာဘိသင်္ခါရဖြင့် ပဋိသန္ဓေကိုယူတော်မူခြင်းသည်၊ သစ္စံ- အမှန်ပါတည်း၊ ကုတိ- ဤကား၊ သောနော- ဖြေရှင်းချက်တည်း၊ တတ္ထ- ထိုဥဠာရတမ ပုညာဘိသင်္ခါရဖြင့် ပဋိသန္ဓေယူတော်မူကြပါလျက် ထိုမျှလောက် အသက်ရှည်တော် မမူခြင်း၌၊ ကာရကံ- အကြောင်းကို၊ ဒဿေတု- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဝိပဿီ အာဒယော ပနာတိအာဒိ- ပန အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်တော် မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ- ထိုဝိပဿီ အာဒယော ပန- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော- အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏)

အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿ - အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်၏။ ဝါ- ကုသိုလ်အကျိုး ဝိပါက်ကို စီမံပြုလုပ်သော ကုသိုလ်ကံ (စေတနာ) နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်၏။ ဝါ- ဝိညာဏ်က (ကမ္မဝိညာဏ်က) မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂတာယ- (ယင်းဝိညာဏ်မဖြစ်မီ) ရှေ့အဖို့က မေတ္တာပါရမီကုသိုလ်တော်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဇာတိယာ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏။ မေတ္တာဌာနတာ- မေတ္တာဟူသော တည်ရာအကြောင်း ရှိသည် အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ-

၁။ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏဿ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂတာယ ။ ။ ဤ၌ “မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂတာယ” ဟူသော “ယ” အက္ခရာပါသော စာမူအတိုင်း အနက်ပေးသည်။ မေတ္တာ ဌာနတာယ-ဟူ၍ကား “ယ” မပါရ၊ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ (စေတနာ)နှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်ကို အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဝိညာဏ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ်-ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိတော်နှင့်အညီ သင်္ခါရပစ္စယ-ဟု ခေါ်သော အကြောင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ (သင်္ခါရ)နှင့်တကွ ဖြစ်သော အကြောင်းဝိညာဏ်ပင်တည်း [အဘိသင်္ခါရ ဝိညာဏန္တိ ကမ္မသဟဇာတံ ဝိညာဏံ၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ဒု- ၁၈၃ ပဌမဘဝသုတ်]။

ထိုစကားကို ဆက်လက်ပြရသော်- အတိဝိယ ဥဠာရတမေန ပုညာဘိသင်္ခါရေန ပဋိသန္ဓိ ဂဏန္တိ- ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ဥဠာရတမ ပုညာဘိသင်္ခါရဟု ခေါ်သော ထိုအဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် (ကမ္မဝိညာဏ်) မဖြစ်မီ ရှေ့ပိုင်း အချိန်က မေတ္တာပါရမီ ကုသိုလ်တော် မြောက်မြားစွာ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ-ဟု ခေါ်သည်။ ပြခဲ့သော “သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ်”နှင့် အညီ ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ထိုမေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂ ဥဠာရတမဖြစ်သော အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ဤနေရာ၌ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာအဖွင့်ကို တိုက်ဆိုင်ပြရသော်-

အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ပြဆိုထားသည်မှာ “ဝိပဿီအစရှိသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့ အားလုံးပင် ရှေ့အဖို့က မေတ္တာရှိသော (မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂဖြစ်သော) မဟာဝိပါက်သောမနဿ သဟဂုတ်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ အသင်္ခါရိကဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေတော် မူကြ၏”ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာစကားကို ရှင်းပြလို၍ ဋီကာ၌ “တတ္ထ အဘိဇာတိယာ ။ပ။ မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂတာယ”ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အမှန်တကယ် မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂဝိညာဏ်ဟူသည် ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အကြောင်းဖြစ်သော အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် (ကမ္မဝိညာဏ်) သာဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသကဲ့သို့ အကျိုးပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်မဟုတ်၊ သို့သော် အကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဝိညာဏ်က မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ ဖြစ်သောကြောင့် အကျိုး ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကလည်း မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂဖြစ်သည် မေတ္တာဌာနရှိရ (မေတ္တာ ဟူသော တည်ရာ အကြောင်းရှိရ)သည်ဟု ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ဋီကာဆိုလိုသည်။

ဖြစ်၏) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓေိညာဏံ- ပဋိသန္ဓေိညာဏ်သည်၊ **တဒနုဂုဏံ**^၁- ထိုအဘိသင်္ခါရိညာဏ်အားလျော်သော ဂုဏ်ရှိ၏၊ တဿ- ထိုပဋိသန္ဓေိညာဏ်၏၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဗဟုလံ- များစွာ၊ **ဓမ္မဝိတက္ကပနိဿယတာယ**^၂- ဘေးကင်းကြောင်း ဝိတက်ဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သောမနဿ သဟဂတတာ- သောမနဿဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သည် အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အနည။ ၁၂။ နိဿယတာယ- အခြားသော ရဟန္တာ၊ အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော သူတပါး နည်းပေးလမ်းညွှန်မှု ကင်းသော ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ် အထူးဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တတာစ- ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အသင်္ခါရိကတာစ- အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

အာယု- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ အသက်တော်သည်၊ (မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက မဟာဝိပါတ်စိတ်ဖြင့်

၁။ တဒနုဂုဏံ ။ ။ အနုရူပေါ ဂုဏော အနုဂုဏော၊ တဿ အနုဂုဏော ယဿာတိ တဒနုဂုဏံ- ထိုအဘိသင်္ခါရိညာဏ်အား လျော်သော ဂုဏ်ရှိသော ပဋိသန္ဓေိညာဏ်၊ ဆိုလိုသည်မှာ- အကြောင်းဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် အဘိသင်္ခါရိ ဝိညာဏ် (ကမ္မဝိညာဏ်) သည် မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအဘိသင်္ခါရိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးမဟာဝိပါတ် ပဋိသန္ဓေိညာဏ်ကလည်း မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ ဖြစ်ရသည်၊ မဟာကုသိုလ် အဘိသင်္ခါရိညာဏ်က သောမနဿသဟဂုတ်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်သကဲ့သို့ အကျိုး မဟာဝိပါတ် ပဋိသန္ဓေိညာဏ်ကလည်း သောမနဿသဟဂုတ်၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ အသင်္ခါရိက စိတ်ပင်ဖြစ်ရသည်၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆီလျော်သည်၊ တဒနုဂုဏဖြစ်သည် (တူညီသော ဂုဏ်ရှိသည်) ဟူလို၊ ထို့နောက်တဖန် ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ပဋိသန္ဓေိညာဏ်သည် အဘယ်ကြောင့် သောမနဿသဟဂုတ် စသည်ဖြစ်ရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “တဿ ဝိသေသတော ။၂။ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ဟူ၍ တဒနုဂုဏ ဖြစ်ပုံကို ဖွင့်ပြသည်။

၂။ ဓမ္မဝိတက္ကပနိဿယတာယ ။ ။ အဗျာပါဒဝိတက်နှင့် အဝိဟိံသာ ဝိတက်တို့ကို ဓမ္မဝိတက်ဟုခေါ်ကြောင်း ဣတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ၊ နှာ (၁၄၀)၌ ဖွင့်ထား၏၊ ထိုဓမ္မဝိတက်သည် ကရုဏာနှင့်(မေတ္တာ မုဒိတာတို့နှင့်လည်း) ယှဉ်သည်၊ ထိုဓမ္မဝိတက်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာသမာပတ်၊ မေတ္တာ မုဒိတာ သမာပတ်တို့နှင့် ယှဉ်သည်သာမက ထိုသမာပတ်တို့၏ ရှေးဦးအလျင် ဖြစ်နှင့်သော ရှေ့သွား (ပုဗ္ဗင်္ဂမ) ဝိတက်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဖွင့်ဆိုထား၏၊ ဒီဃတိ ဘယံ ဧတေနာတိ ခေမော၊ ခေမော စ သော ဝိတက္ကောစာတိ ခေမဝိတက္ကော။

သုတ်]

ဇာတိပရိစ္ဆေဒ- အစရှိသည်၏အဖွင့်

၃၁

ပဋိသန္ဓေနေတော်မူကြသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အသက်တော်သည်) အသင်္ချေယျံ-
မရေတွက်နိုင်သော နှစ်ကာလပတ်လုံး၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်
နည်းဟူမူ၊ အာယုနော- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ အသက်တော်၏၊ ဝါ- အသက်တော်က)
အာဓာရဝိသေသတောစ- တည်ရာ ခန္ဓာအစဉ်ထူးခြားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း
[နောက်၌ ထိုပုဒ်များ အကျယ်ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်] နိဿယဝိသေသတောစ- မူရင်းပင်ကို
ဓာတ်ခံ မှီရာ တရား၏ ထူးခြားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခဒုဗ္ဗိတာဝတောစ-
ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ဝေးကွာသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအာကာရ
ဝိသေသတောစ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ထူးခြားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
ကာရဏဿ- (ယင်းသို့သော) အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော
ပါရမီကုသိုလ်ကံ၏ (ဆိုခဲ့ပြီးသော အာဓာရဝိသေသဘာဝ- စသော ပါရမီကုသိုလ်ကံ
လေးမျိုး၏) **အပရိမေယျာနုဘာဝတာယ**^၁- အတိုင်းအဆမရှိ ကြီးမားများပြားသော
အစွမ်းအာနုဘော်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာယု- အသက်တော်သည်၊ အသင်္ချေယျံ-
ပတ်လုံး ဟောတိ- ၏)။

တတ္ထ- ထိုအာဓာရဝိသေသတော- အစရှိသော ပါဠိတို့၌ (ဝေဒိတဗ္ဗော-
သို့လှမ်းစပ်) စိရတရံ- အလွန်ကြာမြင့်စွာသော၊ ကာလံ- အခါကာလပတ်လုံး၊

၁။ အပရိမေယျာနုဘာဝတာယ ကာရဏဿ ။ ။ ဤ၌ သက်တော်ရှည်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံက အတိုင်းအဆမရှိများစွာသော အစွမ်းအာနုဘော်ရှိသည်
ဟုဆိုရာ၌ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ (ကာရဏ) ဟူသည် ပြခဲ့သော အာဓာရဝိသေသ
ဖြစ်ကြောင်း ပါရမီကုသိုလ်ကံမှစ၍ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသ ဖြစ်ကြောင်း ပါရမီကုသိုလ်ကံ
တိုင်အောင် လေးမျိုးတည်း၊ ထိုလေးမျိုးသော ပါရမီကုသိုလ်ကံအကြောင်းတရား (ကာရဏ)
တို့က အတိုင်းအဆမရှိ ကြီးမားများပြားလှသော အစွမ်းအာနုဘော်ရှိသောကြောင့်
အသင်္ချေယျာနုကာလပတ်လုံး သက်တော်ရှည်ရှည် တည်နေနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုပြင် အာဓာရဝိသေသ (ခန္ဓာအစဉ်ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်) ဟူသည် သက်တော်၏
တည်ရာ ထိုခန္ဓာအစဉ်ကို ထူးထူးခြားခြားဖြစ်အောင် အလွန်ကြာမြင့်စွာ ထုံးမွမ်းထားသော
ပါရမီကုသိုလ်ကံ အကြောင်းတရားများတည်း၊ ထိုအကြောင်းတရားတို့ကို အာဓာရဝိသေသ
(ဘာဝ)ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ အာဓာရဝိသေသပုဒ်ကို ဘာဝပ္ပဓာန (သို့မဟုတ်) ဘာဝလောပကြံရ၏။
တောပစ္စည်းသက်ထားသော နောက် (၃) ပုဒ်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၍
ပါရမီကုသိုလ်ကံ အကြောင်းတရားများကို ယူပါ။

သန္တာနဿ- ခန္ဓာအစဉ်၏။ ပါရမီတာ ပရိဘာဝိတတာ- ကုသိုလ်ကံ ပါရမီတော်တို့ဖြင့် ထုံမွှမ်းအပ်သည် အဖြစ်ကို၊ အာဓာရ ဝိသေသတာ- အာဓာရဝိသေသတာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။ အလောဘ ။ပ။ သမ္ပဒါ-အလောဘဟူသော မူရင်းဓာတ်ခံ တရား စသော အာသယတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿယ ဝိသေသတာ- သတာ ဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ) လာဘမစ္ဆရိယာဒိပါပမေဓိက္ခန္တိန္ဒ- ပစ္စည်းလာဘ၌ ဝန်တိုခြင်းစသော ယုတ်မာသော တရားတို့ကို ပယ်ခွာခြင်းကို၊ ပဋိပက္ခဒုရိဘာဝေါ- ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ဝေးကွာသည် အဖြစ်ဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ) သဗ္ဗသတ္တာနံ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၏၊ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏတ္ထာယ- အားလုံးစုံသော ဝဋ္ဋဒုက္ခတို့မှ ထွက်မြောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ အာယူဟနာ- အားထုတ်ခြင်းကို၊ ပဝတ္တိ အာကာရဝိသေသော- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ထူးခြားသည် အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

စ- ဆက်လက်ဆိုဦးအံ့၊ အယံ နယော- ဤအားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ အသင်္ချေယျန္တကာလပတ်လုံး သက်တော်ရှည်ရှည်တည်နေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီကုသိုလ်ကံကို ပြဆိုခြင်းဟူသော သိကြောင်းနည်းသည်၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံး ကုန်သော၊ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ စရိမတဝါဘိနိဗ္ဗတ္တကကမ္မာယူဟနေ- နောက်ဆုံးဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ခြင်း၌ သာဓာရဏော- အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သောနည်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထို့နောက်ဆုံးဘဝကိုဖြစ်စေတတ်သော ပါရမီကုသိုလ်ကံ၏၊ ဖလေနာပိ- အကျိုးတရားသည်လည်း၊ ဧကသဒိသေနေဝ- မရေတွက်နိုင်သော နှစ်ကာလပတ်လုံး သက်တော်ရှည်ရှည်တည်ခြင်းအားဖြင့် တထပ်တည်းတူသည်သာလျှင် ဘဝိတဗ္ဗ- ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်၏။ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ)

“ဣတိ ။ပ။ ယုကာ” တိ- အသင်္ချေယျာယုကာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်) အာဟ- ပြီ၊ အသင်္ချေယျကာလဝတ္ထာနာယုကာ- အသင်္ချေယျ နှစ်ကာလဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းရှိသော သက်တော်ရှိတော်မူကြကုန်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ အသင်္ချေယျာယုကသံဝတ္တနသမတ္ထိ- အသင်္ချေယျနှစ်ပတ်လုံး သက်တော်ရှိသည် အဖြစ်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ ပရိစိတံ- ဆည်းပူးစုဆောင်း အပ်သော၊ ကမ္မံ- ကုသိုလ်ကံသည်၊ ဟောတိ- ၏။

ပန- ထိုသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ တဒါ- ထိုမြတ်စွာ ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူရာ အချိန်အခါ၌၊ (အခါက) မနုဿာနံ- လူတို့၏။

ပရမာယုပ္ပမာဏာနုဇ္ဈံ အလွန်ဆုံး ကြာရှည်သော အသက်အတိုင်းအတာ အားလျော်သော၊ ကာလမေဝ- ကာလပတ်လုံးသာလျှင်၊ ဌတ္တာ- တည်နေတော်မူကြပြီး၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူကုန်၏၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) တတော- ထိုလူတို့၏ အလွန်ဆုံးကြာရှည် တည်သော အသက် ပမာဏထက်၊ ပရံ- ပိုလွန်အောင်၊ ဌတ္တာ- တည်နေတော်မူကြ၍၊ သာဓေတဗ္ဗပယောဇနာဘာဝတော- ပြီးစီးစေထိုက်သော အကျိုးတစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧသာ- ဤသို့ ထိုအချိန်ခါ ကာလက လူတို့၏ အလွန်ဆုံး ရှည်ကြာသော အသက်ပမာဏ အားလျော်သော ကာလပတ်လုံးသာ တည်နေတော်မူကုန်ပြီး၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာ ဧဝ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာသာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

ပန- ထိုသို့ပင် သိထိုက်ပါသော်လည်း၊ **အဋ္ဌကထာယံ**^၁- အဋ္ဌကထာ၌၊ တတော- ထိုလူတို့၏ အလွန်ဆုံးကြာရှည်သော အသက်ပမာဏထက်၊ ပရံ- ပိုလွန်အောင်၊ [ပနသဒ္ဓါ တခုပိုနေသည်] အဋ္ဌာနဿ- မတည်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဥတုဘောဇနဝိပတ္တိယာတိ- အအေး၊ အပူရာသီဥတုနှင့် ဘောဇဉ် အစားအစာတို့ ဖေါက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုအကြောင်းသည် (ထိုဥတုနှင့် ဘောဇဉ်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းသည်) လောကသာဓာရဏံ-

၁။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်များ ပွင့်တော်မူချိန်၌ ရှိကြသော အသက်ရှည်ဆုံးလူတို့၏ အသက်တမ်း ပမာဏထက် ပိုလွန်၍ (အသင်္ချေယုနစ်ကာလ အထိ) မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်များ သက်တော်ရှည်ကြာစွာ မတည်နေနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြဆိုရာ၌ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့မတူကြ၊

(၁) သာဓေတဗ္ဗပယောဇနာဘာဝတော- ယင်းသို့ အသက်အရှည်ဆုံး လူတို့ထက် ပိုလွန်၍ သက်တော်ရှည်ကြာစွာ တည်နေတော်မူကြကာ ပြီးစီးစေရမည့် (ဆောင်ရွက်ရမည့်) အကျိုးတစ်စုံတစ်ခုမျှမရှိသောကြောင့် (၂) ထိုခေတ်ကာလ အသက်အရှည်ဆုံးလူတို့၏ သက်တမ်းပမာဏကို မကျော်လွန်ဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူကြခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရားရှင် အားလုံးတို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာဖြစ်သောကြောင့်- ဟူ၍ ဋီကာ၌ အကြောင်းနှစ်မျိုးပြ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ကား အအေးအပူရာသီဥတုနှင့် အစားအစာဘောဇဉ်တို့ ဖေါက်ပြန်သောကြောင့် (အသင်္ချေယုနစ်ကာလပတ်လုံး သက်တော်ရှည်ကြာစွာ မတည်နေခြင်းဖြစ်သည်) ဟူ၍ အကြောင်းပြထားသည်၊ ထိုအကြောင်းပြချက်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်ပင်ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဤ၌

သတ္တလောကအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ဇာတသံဝဇ္ဇိနံ- မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်တော်မူ၍ ကြီးပွားတော်မူကြ ကုန်သော၊ တထာဂတာနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ (တဿအဋ္ဌာနဿ- ထိုသို့ အသက် အရှည်ဆုံး လူတို့ထက် ပိုလွန်၍ အသင်္ချေယျနှစ်ကာလပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ သက်တော်ရှည်ကြာစွာ မတည်နေခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်) န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တံ- ဆိုခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ တထာ- ထိုစကားသည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ နေသံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ (သရီရေ- ကိုယ်တော်၌) ရောဂကိလမထာဒယော- ရောဂါကြောင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်းစသည်တို့သည် ဟောန္တိ ယေဝ- ရှိကုန်သည်သာတည်း၊ ဥတုဘောဇနဝသေနာတိ- ဝသေနဟူသည်ကား၊ အသမ္ပန္နဿစ- မပြည့်စုံ (မကောင်း) သည်လည်းဖြစ်သော၊ သမ္ပန္နဿစ- ပြည့်စုံ (ကောင်းမွန်) သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥတုနောစ- ဥတု၏ လည်းကောင်း၊ ဘောဇနဿစ- အစားအစာ၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့် ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ အာယု- အသက်တော်သည်၊ ဟာယတိပိ- ဆုတ်ယုတ်လည်းဆုတ်ယုတ်၏၊ ဝဗ္ဗတိပိ- တိုးပွားလည်း တိုးပွား၏၊ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ပရမာယု- အလွန်ဆုံးရှည်သော အသက်ပမာဏကို၊ အာယူတိ- အာယုဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ တတ္ထ- ထိုပရမာယု ဟူသောပုဒ်၌၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏၊ တံ- ထိုစကားကို၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တဋီကာယံ- ဋီကာ၌၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း။

ဣဒါနိ- ဥတုဘောဇန ။ပ။ ဝဗ္ဗတိပိ-ဟူ၍ အကျဉ်းချုပ်မျှ ပြပြီးရာ ယျအခါ၌၊ တမတ္ထံ- ထိုအာယုဟာယန ဝဗ္ဗနဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို၊ သမုဒါဂမတော- အဦးအစဖြစ်ပုံ အကြောင်းအရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ယဒါတိ အာဒိ- တတ္ထ ယဒါအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဓမ္မေ- ကုသိုလ်တရား၌၊ နိယုတ္တာ- ယှဉ်သူ (ဘုရင်မင်းအစရှိသူ) တို့တည်း၊ ဓမ္မိကာ- ကုသိုလ်တရား၌ ယှဉ်သူတို့၊ ဓမ္မိကာ- တရား၌ ယှဉ်သူတို့သည်။

အသင်္ချေယျ နအဋ္ဌသု” ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျကို အဋ္ဌကထာ၊ နှာ ၁၄၄-မှ မဟာသီဝထေရ် နည်းတူ “ဝိဝဋ္ဌဌာယီ အသင်္ချေယျကပ်ပတ်လုံး တည်နေတော်မမူကုန်” ဟူ၍ ဆရာတော်ကြီးများ အနက်ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏။ သို့သော် “အသင်္ချေယျကပ္ပ”ဟူ၍ ပါဠိသုံးနှုန်းထားသည်ကို ဤနေရာ၌ မတွေ့ရသောကြောင့် “အသင်္ချေယျကာလာဝတ္ထာနာယုကာ”ဟူသော ဋီကာအတိုင်း - နှစ်ပေါင်း မရေတွက်နိုင်သော အချိန်ကာလကို “အသင်္ချေယျ”ဟု ဆိုသင့်ပါ၏။

န- မဟုတ်ကုန်၊ အဓမ္မိကာ- ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်သူတို့၊ ဟိသာဒိအဓမ္မပသုတာ- ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း အစရှိသော အကုသိုလ် မတရားမှုကို ပြုလုပ်အားထုတ်သူ တို့တည်း၊ (သကလနဂရံ- တစ်မြို့လုံးသည်၊ သကလရဋ္ဌံ- တစ်နိုင်ငံလုံးသည်) အဓမ္မိကမေဝ- ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်တော့သည်သာလျှင် ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဣဿရဇနာနံ- အုပ်ချုပ်သော အာဏာရှိသူတို့သို့၊ အနုဝတ္တနေနစ- အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပရေသံ- မိမိမှ အခြားသူတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနဂတိအာပဇ္ဇနေနစ- တွေ့မြင်နေရသော အမှုအကျင့်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ဥဏှဝလာဟကာ ဒေဝတာတိ- ဝတာဟူသည်ကား၊ ဥဏှဥတုနော- ပူသော ဥတု၏၊ ပစ္စယဘူတမေယမာလာသမုဋ္ဌာပကာ- အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ပန်းကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ဒေဝပုတ္တာ- နတ်သားတို့သည်၊ (အဓမ္မိကာ- ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ- ထိုဥဏှဝလာဟကနတ် တို့၏၊ တထာ- ထိုပူသော ဥတု၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ပန်းကို ဖြစ်စေလိုသော အားဖြင့်၊ စိတ္တပ္ပါဒသမကာလမေဝ- စိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ညီမျှသောကာလ၌ပင်လျှင်၊ ယထိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ- မိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေလိုရာ ဌာနတိုင်းသို့၊ ဥဏှံ- ပူသော အငွေ့ဓာတ် ဥတုကို၊ ဖရမာနာ- ဖြန့်လွှမ်းကုန်သော၊ ဝလာဟကမာလာ- မိုးတိမ်ပန်းတို့သည်၊ နာတိ ဗဟလာ- အလွန်မထူကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၍) ဣတောစ- ဤမှလည်းကောင်း၊ ဣတောစ- ကောင်း၊ နဘံ- ကောင်းကင်ကို၊ ဆာဒေန္တိ- ဖုံးအုပ်ကုန်၏၊ ဝိတနောန္တိ- ချဲ့ဖြန့်ကုန်၏၊ သီတ ။ပ။ ဟကာသု- အေးသော ဥတု၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ် ပန်းကို ဖြစ်စေတတ်သော နတ်၊ မိုးရွာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ပန်းကို ဖြစ်စေတတ်သော နတ်တို့၌၊ ဧသ (ဧသော) နယော- ဤမိုးတိမ်ကို ဖြစ်စေပုံနည်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်) ပန-အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ အဗ္ဘဝလာဟကာ- ဆီးနှင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်ပန်းကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့ကို၊ သီတုဏှဝဿေဟိ- အေးသော ဥတု၊ ပူသော ဥတု၊ မိုးရွာခြင်းတို့နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ကေဝလံ- သီတ၊ ဥဏှ၊ ဝဿ မပါဘဲ သီးသန့်၊ အဗ္ဘပဋ္ဌလဿေဝ- ဆီးနှင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မိုးတိမ်လွှာကိုသာလျှင်၊ သမုဋ္ဌာပကာ- ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။

တာသန္တိ ဧတ္ထ- တာသံဟူသော ဤပါဌ်၌၊ မိတ္တာတိ ပဒံ- မိတ္တာ ဟူသော ပုဒ်ကို၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စပ် (အနက်ပေး)ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊ [ယခု အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌မူ “မိတ္တာ” ပုဒ်တိုက်ရိုက် ပါနေသည်ချည်းသာ ဖြစ်၍ ဆောင်ယူဖွယ်မလိုတော့ပါ] ဟေဋ္ဌာ- အောက် (ယခင်) အာရက္ခဒေဝတာ- အစရှိသည်တို့၌၊ ဂုတ္တာ- အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ သတ္တဝိဓာ- (၇) ဦးအပြားရှိ ကုန်သော၊ ဒေဝတာပိ- နတ်တို့သည်လည်း၊ စာတုမဟာရာဇိကာဝ- စာတုမဟာရာဇ်ဘုံသား နတ်တို့ချည်းသာလျှင်၊ ကာမိ ဟောန္တိ- အကယ်၍ ကားဖြစ်ပါပေကုန်၏၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တာ- ထို (၇) ဦးသော နတ်တို့ကို (အာရက္ခဒေဝတာမှ စ၍ ဝဿဝလာဟက ဒေဝတာ- တိုင်အောင်သော နတ်တို့ကို) တေန တေန ဝိသေသေန- ထိုထို အာရက္ခ၊ ဘူမဋ္ဌအစရှိသော ဂုဏ်ထူးဖြင့်၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ ကုဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ တဒညေ- ထိုထို ဂုဏ်ထူးဖြင့်ဆိုအပ်သော (၇) မျိုးသော နတ်မှ တပါးကုန်သော၊ ပဌမဘူမိကေ- ပဌမနတ်ဘုံအဆင့်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမာဝစရဒေဝေ- စာတုမဟာရာဇ် ကာမာဝစရနတ် တို့ကို၊ သာမညတော- သာမညရိုးရိုးအနေအားဖြင့်၊ ဂဏ္ဍန္တော- ယူတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) စာတုမဟာရာဇိကာတိ- စာတုမဟာရာဇိကာ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

တာသံ အဓမ္မိကတာယာတိ- တာယဟူသည်ကား၊ ရာဇုနံ- ဘုရင်မင်းတို့၏၊ အဓမ္မိကဘာဝမူလကေန- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား၌ မယှဉ်ကုန်သည် အဖြစ်ဟူသော အရင်းခံမူလအကြောင်းရှိသော၊ ဥပရာဇာဒိ အဓမ္မိက ဘာဝပရမ္မရာဘတေန- အိမ်ရှေ့ မင်းအစရှိသည်တို့၏ ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အဆက်ဆက်ဆောင်ယူလာအပ်သော၊ တာသံ ဒေဝတာနံ- ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ အဓမ္မိကဘာဝေန- ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပရိဟရန္တိ- လှည့်လည်သွားလာကုန်၏) ဝိသမံ ။ပ။ ပရိဟရန္တိတိ- ဟူသည်ကား၊ ဗဟ္မာဇာတောဒိ အနိဋ္ဌဖလူပနိဿယဘူတဿ- များသော အနာရောဂါရှိသူ၏ အဖြစ် အစရှိသော အလိုမရှိအပ်သော အကျိုး၏ အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ယထာ ။ပ။ သညိတဿ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော ကုသိုလ်တရား၌ မယှဉ်သူ၏ အဖြစ်ဟူ၍ သိမှတ်အပ်သော၊ သာဓာရဏဿ- သတ္တဝါအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော၊ ပါပကမ္မဿ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်ကံ၏၊ ဗလေန- အားအစွမ်းကြောင့်၊ ဝိသမံ- မညီမညွတ်၊ (မညီမညာ) ဝါယန္တေန- တိုက်ခတ်သော၊ ဝါယုနာ- လေသည်၊ ပီဠိယမာနာ-

သုတ်]

ဇာတိပရိစ္ဆေဒ- အစရှိသည်၏အဖွင့်

၃၇

နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ စန္ဒီမသူရိယာ- လ နေ တို့သည်၊ သိနေရုံ- မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ပရိက္ခိပန္တာ- ရစ်ပတ်ကုန်လျက်၊ ဝိသမံ- မညီမညွတ်၊ ပရိဝတ္တန္တိ- လှည့်လည်သွားလာကြကုန်၏၊ ယထာမဂ္ဂေန- သွားမြဲလမ်းကြောင်းဖြင့်၊ နပ္ပဝတ္တန္တိ- မသွားကြကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏)။

အဿ- ထိုသွားမြဲလမ်းကြောင်းဖြင့် မလှည့်လည်မသွားလာခြင်း၏၊ ဣဒံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံသော မကောင်းကျိုးသည်၊ (ဟောတိ) [အသိဒိ- ဟုရှိသည့်အတိုင်း သင့်လျော်သလို အနက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ စာပျက် စာကျဖြစ်ဟန်ရှိသည်၊ စန္ဒီမသူရိယာနံ- လ နေ တို့၏၊ ဝိသမပရိဝတ္တနံ- မညီမညာလှည့်လည် သွားလာခြင်းသည်၊ ဝိသမဝါတသခေါဘဟေတုကံ- ပုံမှန်မဟုတ် မညီမညာတိုက်ခတ်သော လေ၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဥတုဝဿာဒိဝိသမပ္ပဝတ္တိ- ရာသီဥတုနှင့် မိုးရွာမှုစသည်တို့၏ မူမမှန်သော မညီမညာ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝိသမ ဝါတသခေါဘဟေတုကံ- ရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဝါတော ။ပ။ အာဒိ- ဝါယတိ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဒေဝတာနန္တိ- ကား၊ သီတဝလာဟက ဒေဝတာဒိဒေဝတာနံ- သီတဝလာဟကနတ်အစရှိသော နတ်တို့၏၊ (ဗိတ္တာနိ န နမန္တိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်တော်မူသည်ကား၊ သီတုဏှဘေဒေါ ဥတုတိ အာဒိ- ဥတုအစရှိသည်တည်း၊ တသ္မိ အသမ္ပန္နန္တေတိ- ကား၊ ယထာ ဝုတ္တေ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ ဝဿ ဗီဇဘူတေ- မိုးရွာခြင်း၏ အကြောင်းမျိုးစေ့ဖြစ်သော၊ တသ္မိ ဥတုမိ- ထိုအအေး အပူဥတုသည်၊ ယထာကာလံ- ပြည့်စုံသင့်ရာ အခါကာလ အားလျော်ညီစွာ၊ သမ္ပတ္တိ- ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ အနုပဝစ္ဆန္တေ- မကပ်ရောက်လသော်၊ (နဝဿတိ- မရွာ)။

နသမ္မာ ဒေဝေါ ဝဿတီတိ- ဝဿတိ- ဟူ၍၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိဝရန္တော- အကျယ်ဖွင့်ပြတော် မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ကဒါစီတိအာဒိ- ကဒါစိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုကဒါစိ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံသည့်အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) ကဒါစိ ဝဿတီတိ- ဟူသည်ကား၊ အဝဿနကာလေ- မရွာသင့်ရာအခါဖြစ်သော၊ ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ဝဿတိ- ရွာ၏၊ ကဒါစိ နဝဿတီတိ- ကား၊ ဝဿိတဗ္ဗကာလေ- ရွာသင့်ရာ

အခါဖြစ်သော၊ ကဒါစိ- ချွံ၊ နဝဿတိ- မရွာ၊ ကတ္တစိ။ ၂။ နဝဿတိတိ- ကတ္တစိ။ ၂။ နဝဿတိဟူသော ဝါကျနှစ်ခုဖြင့်၊ ပဒေသံ- မိုးရွာရာ အရပ်၊ မိုးမရွာရာ အရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဝဿန္တောပီတိအာဒိ- ဝဿန္တောပိ- အစရှိသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ကဒါစိ။ ၂။ န ဝဿတိတိ- ကဒါစိ။ ၂။ န ဝဿတိ- ဟူသော၊ ပဒဒ္ဒယဿေဝ- ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း၏သာလျှင်၊ အတ္ထဝိဝရဏံ- အနက်ဖွင့်ပြသော ပုဒ် အပေါင်းတည်း၊ ဝိဂတဂန္ထဝဏ္ဏရသာဒီတိ- ဝိဂတ။ ၂။ ရသာဒိ-ဟူသောပါဌ်၌၊ (သဏ္ဌိတေန- တည်ရှိသော) အာဒိသဒ္ဒေန- အာဒိသဒ္ဒါဖြင့်၊ နိရောဇတံ- အဆီဩဇာ မရှိသည် အဖြစ်ကို သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏၊ ဧကသ္မိပဒေသေတိ- ပဒေသေဟူသည်ကား၊ ဘတ္တပစန ဘာဇနဿ- ထမင်းချက်ရာအိုး၏၊ ဧကပဿေ- တခုသော ဘေးဘက် အခြမ်း၌၊ ဥတ္တဏ္ဍုလန္တိ- ဥတ္တဏ္ဍုလံဟူသည်ကား၊ ပါကတော- ကျက်ခြင်းမှ၊ ဥက္ကန္တတဏ္ဍုလံ- ဖဲခွာရှောင်လွှဲသော ဆန်ရှိသည်၊ (ဟောတိ) တိဟာကာရေဟိတိ- ကား၊ သဗ္ဗသော- စားလိုက်သမျှ ထမင်းအားလုံးပင်၊ အပရိဏတံ- မကျေကျက်သည် လည်းကောင်း၊ ဧကဒေသေန- တချို့တဝက်အားဖြင့်၊ ပရိဏတံ- ကျေကျက်သည် လည်းကောင်း၊ ဒုပရိဏတဉ္စ- မကောင်းသဖြင့် ကျေကျက်သည်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ တိဟိ အာကာရေဟိ- သုံးမျိုးကုန်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ပစ္စတိ- ကျက်၏၊ ပက္ကာသယံ- အစာဟောင်း အိမ်သို့၊ ဥပဂစ္ဆတိ- ကပ်ရောက်၏။

အပ္ပါယုကာတိဇတ္ထ- အပ္ပါယုကာ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာစ- မကောင်းသော အဆင်းရှိ (အဆင်းမလှ) ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဣတိပိ- ဤအနက်ကိုလည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ ဥတုဘောဇနဝသေန- ဥတု၊ ဘောဇနံ တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာယု- အသက်သည်၊ ဟာယတိ- ဆုတ်ယုတ်၏၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဟေတုမိ- မူရင်းအကြောင်းကံသည်၊ အပရိက္ခီဏေပိ- မကုန်သေးပါသော်လည်း၊ ပစ္စယဿ- အထောက်အပံ့အကြောင်းဖြစ်သော ဥတု ဘောဇနံ၏၊ ပရိဒုဗ္ဗလတ္တာ- အားနည်းသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယဒါ ပနာတိ အာဒိ သုက္ကပက္ခဿ- ယဒါ ပန အစရှိသော အဖြူရောင် အကောင်းဘက်၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အမည်းရောင် အဆိုးဘက်၏ ပြောင်းပြန်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိရမည်၊ ဝမိတ္တာ ဝမိတ္တာ- တိုးပွားပြီး၍ တိုးပွားပြီး၍၊ ပရိဟိနံ- ယုတ်လျော့ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်

သုတ်]

ဗောဓိပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၃၉

(ဝဇ္ဇိတ္တာ ဝဇ္ဇိတ္တာ ပရိဟိန္နံ- ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်သနည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ) အကြင်ကြောင့်၊ ဧကသ္မိ- တစ်ခုတည်းသော၊ အန္တရကပ္ပေ- အန္တရကပ်၍၊ အနေကေ- တစ်ဆူမက များလှကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော် မမူကြကုန်၊ ပန- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ (ဧကသ္မိ-သော၊ အန္တရကပ္ပေ-၌) ဧကောဝ- တစ်ဆူးတည်းသာ ဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓေါ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ပွင့်တော်မူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ဝဇ္ဇိတ္တာ ဝဇ္ဇိတ္တာ ပရိဟိန္နံ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏)။

ဣဒါနိ- အကျဉ်းချုပ်မျှ ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမတ္ထံ- ထိုအနက်သဘောကို၊ (တိုးပွား တိုးပွားပြီး၍ ဆုတ်ယုတ်၏ဟု သိထိုက်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကို) ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ကထန္တိ အာဒိ- ကထံ အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီး၊ စတ္တာရိ ဌတ္တာတိ- စတ္တာရိ ဌတ္တာ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အစ္စန္တသံယောဂေ- အစ္စန္တသံ ယောဂအနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ယံ ယံ အာယု ပရိမာဏေသုတိ- ကား၊ ယတ္ထက ။ပ။ ဧကသု- အကြင်မျှလောက်၊ အကြင်မျှလောက် အလွန်ဆုံးရှည်သော အသက်ပမာဏရှိကုန်သော၊ (မနုဿေသု-လူတို့၌) တေသမ္ပိတိ- ဟူသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ (လည်း) တံတဒေဝ အာယုပရိမာဏံ- ထိုထို လူတို့ အလွန်ဆုံး ရှည်သော အသက်ပမာဏသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တတ္ထ- ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ ဇာတိပရိစ္ဆေဒါဒိဝဏ္ဏနာ- အမျိုးဇာတ် စသည်ကို ပိုင်ခြားသိခြင်း အစရှိသည်တို့ကို ဖွင့်ပြရာ အပိုင်းအခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

ဗောဓိပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၈။ မူလေတိ- မူလေဟူသည်ကား၊ မူလာဝယဝဿ- အမြစ်ဟူသော အစိတ်အပိုင်း၏၊ သမိပေ- အနီးအရပ်၌၊ (အဘိသမ္ပုဒ္ဓေါ- သစ္စာလေးပါး တရားကို ထိုးထွင်း သိတော်မူပြီ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုအနီးအရပ်ဟူသည်၊ တဿာ- ထိုသခွတ်ဗောဓိပင်၏၊ ဟေဋ္ဌာပဒေသော- အောက်အရပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပါဠိလိ ရုက္ခဿ ဟေဋ္ဌာတိ- ဋ္ဌာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တံဒိဝသန္တိ- ကား၊ အတ္တနာ- မိမိဟူသော ဗောဓိပင်သည်၊ ဇာတဒိဝသေ- ပေါက်ရာ နေ၌၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တံ ဒိဝသန္တိ- ကား၊ တံဘဂဝတော- ထိုဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏၊ အဘိသမ္မောမိဒိဝသေ-

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရရှိရာနေ့၌၊ (အဗ္ဘဂ္ဂတော- ဖြန့်လွှမ်း၍ တက်ပြီ) ကိရ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သော ဗောဓိရုက္ခော- ထိုဗောဓိပင်သည်။ သာလကလျာဏီဝိယ^၁- နှံပင် (နဘဲပင်)ကဲ့သို့ ပထဝိယာ- မြေ၏။ အဗ္ဘန္တရေ ဧဝ- အတွင်း၌သာလျှင်၊ ပုရေတရံ- ဘုရားပွင့်တော် မမူမီ ရှေးဦးစွာ၊ ဝမေန္တော- ကြီးပွားလျက်၊ အဘိသမ္မောမိဒိဝသေ- ဘုရားပွင့်တော်မူရာ နေ့၌၊ ပထဝီ- မြေကို၊ ဥဗ္ဘိဒ္ဓိတ္တာ- ဖောက်ခွဲ၍၊ ဥဋ္ဌိတော- ပေါ်ထွက်လာသည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်) ရတနသတံ- အတောင်တစ်ရာ တိုင်အောင်၊ ဥစ္စော- မြင့်သည်၊ တာဝဒေဝစ- ထိုအတောင်တစ်ရာတိုင်အောင်ပင်လည်း၊ ဝိတ္ထတော- နံဘေးပတ်ပတ်လည်ကျယ်ပြန့်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ နဘံ- ကောင်းကင်ကို၊ ပူရေန္တော- ပြည့်စေလျက်၊ အဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ အယမ္ဗိ- ဤသို့ ဘုရားပွင့်တော်မူရာ နေ့၌ မြေကို ဖောက်ထွင်း၍ အထက်သို့ အတောင်တစ်ရာ မြင့်တက်လျက် ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌လည်း အတောင်တစ်ရာ ဖြာထွက်ကာ ကောင်းကင်ကို ပြည့်စေလျက် ဗောဓိပင်တည်ရှိခြင်းသည်လည်း။ ဧတဿ- ဤဝိပဿီ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ရုက္ခဘာဝေန- ဗောဓိပင်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အညေဟိ- အခြားသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ဗောဓိပင်တို့နှင့် ဝေမတ္တတာဝိယ- မတူထူးခြားသော အတိုင်းအတာကဲ့သို့၊ (အဟောသိ ကိရ ဖြစ်ပြီတဲ့)။

ဃနသံဟတနာဠဝဏ္ဏတာယ- တခဲနက်ပေါင်းစပ်သော ခိုးတံနှင့်အညှာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓေဟိ ဝိယ- ဖွဲ့အပ်သော အချက်ရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖေဟိ- အပွင့်တို့သည်၊ (ဧကသဉ္စန္ဒာ- တပေါင်းတည်း၊ ဖုံးအုပ်အပ်သည်) ဧကသဉ္စန္ဒာတိ- ဧကသဉ္စန္ဒာဟူသည်ကား၊ ပုပ္ပါနံ- အပွင့်တို့၏၊ နိရုန္တရတာယ- အကြားကွက်လပ်မရှိပြည့်ကြပ်နေကုန်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတစုတည်း၊ သဉ္စန္ဒာ-

၁။ သာလကလျာဏီ ။ ။ ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိပင်သည် သာလကလျာဏီ ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ (၁၆၉) ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ (၂၆) တို့၌ ၎င်း၏ နာမည်ကို အထူးမဖော်ပြဘဲ သာလကလျာဏီ ရုက္ခော (သာလကလျာဏီနာမ ဧကော ရုက္ခော) - သာလကလျာဏီမည်သော သစ်ပင်၊ ထိုသစ်ပင်သည် ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ၊ စက္ကဝတ္တိမင်း မင်းပြုရာအခါတို့၌သာ တနေ့တည်းဖြင့်ပင် ပေါက်လာသော သစ်ပင်-ဟု ဖွင့်၏။ မင်းကွန်းတိပိဋကဓရဆရာတော်ကြီး၏ မဟာဗုဒ္ဓဝင် ပထမတွဲ၊ ဒုတိယပိုင်း (နှာ-၃၁၁)၌ သာလကလျာဏီခေါ်ကြောင်လျှာပင် (သို့မဟုတ်) နှံပင် (နဘဲပင်)ဟု နှစ်မျိုး ပြထား၏။ အများအားဖြင့်မူ “နဘဲပင်”ဟု မြန်မာပြန်ရိုးရှိ၏။ သို့သော် ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “သာလကလျာဏီဝိယ”ဟု ဥပမာအနေဖြင့်သာ ပြထားခြင်း ဖြစ်နိုင်၍ ဗောဓိပင်နှင့် သက်ဆိုင်ချင်မှ သက်ဆိုင်ပါလိမ့်မည်။

သုတ်]

ဗောဓိပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၄၁

ဖုံးအုပ်အပ်သည်။ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) တတ္ထ ။ပ။ သမုဇ္ဈလန္တိ- ဇ္ဈလဟူသည်ကား၊
 တဟံတဟံ- ထိုထိုအရပ်၌၊ ဩလမ္ဘိတကုသုမဒါမေဟိစေ- တွဲလဲဆွဲအပ်သော
 ပန်းဆိုင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဟံ တဟံ-၌၊ ခိတ္တမာလာပိဏ္ဍိတိစ- ပစ်လွှင့်အပ်သော
 ပန်းအစုအပေါင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတောစိတော- ဤနေရာ ဤနေရာ၌၊ ဝါ-
 ထိုထိုဤဤအရပ်၌၊ ဝိပွကိဏ္ဏ ဝိဝိဓဝဏုမုတ္တပုဗ္ဗဟိစ- ဖရိုဖရဲပြန်ကျနေသော အထူးထူး
 အပြားပြား များစွာသော အညာမှ လွတ်သော ပန်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မဒေဝ-
 ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဥဇ္ဈလံ-တောက်ပနေသည်။ (အဟောသိ- ပြီ) အညမညံ
 သိရီသမ္ပတ္တာနီတိ-ကား၊ အညမညဿ- အချင်းချင်း၏၊ သိရီယာ- ကျက်သရေနှင့်၊
 ဝါ- ကျက်သရေသည်၊ သောဘာယ- တင့်တယ်ခြင်းနှင့်၊ ဝါ- သည်၊ သမ္ပန္နာနိ-
 ပြည့်စုံကုန်သော၊ ဝါ- ကောင်းစွာရောက်အပ်ကုန်သော၊ (စက္ကဝါဠာနိ- စကြဝဠာတို့သည်၊
 အဟေသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ) ဗုဒ္ဓဂုဏဝိဘဝသိရိန္တိ- ကား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ- မြတ်စွာ
 ဘုရားတို့သည်၊ အဘိဂန္ဓဗ္ဗဂုဏဝိဘူတိသောဘံ- ရထိုက်သောဂုဏ် အသရေအထွေထွေ
 ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈမာနောတိ- ကား၊ အဓိဓမ္မန္တော- ထိုးထွင်းသိတော်
 မူလျက်၊ ဝါ- ရရှိတော်မူလျက်၊ (စက္ကာရိ သစ္စာနိ- တို့ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ- ထိုးထွင်းသိတော်
 မူပြီ)။

သေတမ္ပရုက္ခောတိ- ကား၊ သေတဝဏ္ဏဖလော- ဖြူသော အဆင်းရှိသော
 အသီးရှိသော၊ အမ္ပရုက္ခော- သရက်ပင်တည်း၊ တဒေဝါတိ- ကား၊ ပါဠိလိယာ-
 သခွတ်ဗောဓိပင်၏၊ ဝုတ္တပမာဏမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော အတိုင်းအတာသည်ပင်တည်း၊
 ဧကတောတိ- ကား၊ ဧကပဿေ- တစ်ခုသော ဘက် (အခြမ်း)၌ (ဖလာနိ ဩလမ္ဘိ-
 တွဲလဲဆွဲနေကုန်၏) သုရသာနီတိ-ကား၊ သုမရရရသာနိ- အလွန်ချိုသော
 အရသာရှိကုန်သော (ဖလာနိ- တို့သည်) ဧကောဝ ပလ္လင်္ကောတိ-ကား၊ ဧကောဝ-
 တနေရာတည်းသာ ဖြစ်သော၊ ပလ္လင်္ကပုဒေသော- ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူရာ
 ပလ္လင်၏ တည်ရှိရာအရပ်သည်၊ (အဟောသိ) ဧတ္ထ- ဤသစ်ပင်၏ အနီး (အောက်)၌၊
 (ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ စတုမဂ္ဂဉာဏ သင်္ခါတဗောဓိ- လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်ဟု
 ဆိုအပ်သော ဗောဓိတရားမြတ်ကို) ဗုဇ္ဈန္တိ- ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိတော်မူကုန်၏၊ ဣတိ
 ကတွာ- ဤသို့စနတ္ထပြု၍၊ သော သော ရုက္ခော- မဂ်ဉာဏ်လေးရပ် တရားမြတ်ဗောဓိကို
 ရရှိရာထိုထိုသစ်ပင်ကို၊ ဗောဓိတိ- ဗောဓိဟူ၍ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။

သာဝကယုဂပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၉။ သာဝကပရိစ္ဆေဒတိ- ဟူသည်ကား၊ သာဝကယုဂပရိစ္ဆေဒ- သာဝကအစုံကို ပိုင်းခြားသိသော ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်ကို ပြရာ အခန်း၌၊ (အတ္တော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်သိထိုက်၏) ခဏ္ဍတိဿန္တိ- ခဏ္ဍတိဿံ-ဟူသော စကားကို၊ ဒွေပိ- နှစ်ပါးလုံးလည်းဖြစ်သော အဂ္ဂသာဝကထေရ် ရှင်မြတ်တို့ကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ဉာဏ်တော်ဖြင့်ယူ၍၊ ဧကတ္တဝသေန- တခုတည်းသော သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [နပုဗ္ဗေကတံသော သမာဟာရဒွန်ပုဒ်အနေဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီဟူလို] ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ) ခဏ္ဍောစ တိဿော စာတိ- စဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ပြီ၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ- မြတ်စွာ ဘုရားရှင်တို့မှာ၊ သဟောဒရော- အတူတကွ တစ်ဦးတည်းသော မယ်တော်ဝမ်းတိုက် ကိန်းအောင်းဖော်အောင်းဖက် ဖြစ်သော၊ ဇေဋ္ဌဘာတာဝါ- အစ်ကိုကြီးသည် လည်းကောင်း၊ ဝေမာတိကောပိ- မတူသော မယ်တော်ရှိသူသော်မျှဖြစ်သော၊ ဝါ- ဖအေတူ အမိကွဲသော်မျှဖြစ်သော၊ ဇေဋ္ဌဘာတာဝါ- ကောင်း၊ န ဟောတိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧကပိတိတိကော- တူသော ခမည်းတော်ရှိသော၊ ကနိဋ္ဌဘာတာတိ- ညီငယ်ဟူ၍၊ (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

အဝသေသေဟိ- မြတ်စွာဘုရားမှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော၊ ပုတ္တေဟိ- သားတော် အရှင်မြတ်တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိံ- အတူတကွ) ပညာပါရမီယာ မတ္ထက ပတ္တောတိ- ပတ္တော ဟူ၍၊ ဝတွာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ တဿ- ထိုအဘိဘူထေရ်ရှင်မြတ်၏၊ မတ္ထကပုတ္တံ-အထွတ် အထိပ်သို့ရောက်သော၊ ဂုဏဝိသေသံ- ထူးခြားသော ဂုဏ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ သိခိနာ ဘဂဝတာတိ အာဒိ- သိခိနာ ဘဂဝတာ အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဥတ္တရောတိ- ဥတ္တရော-ဟူသည်ကား၊ ဥတ္တမော- မြင့်မြတ်သော ထေရ်သည်၊ (အဟောသိ) ပုန- တဖန်၊ ဥတ္တရောတိ- ဥတ္တရောဟူ၍၊ ထေရံ- သမာဓိပါရမီအားဖြင့် မြင့်မြတ်သော ထေရ်ရှင်ကို၊ နာမေန- နာမည်အားဖြင့်၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- ဖွင့်ဆို၏၊ ပါရန္တိ- ပါရံဟူသည်ကား၊ ပရကောဋိမတ္ထကံ- လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ထိပ်ဖျားဖြစ်သော အထွတ်အထိပ်အဆင့်သို့၊ (ပတ္တော- ရောက်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) [ယခုအဋ္ဌကထာ စာအုပ်တို့၌ “ပါရံ”ဟု မရှိ၊ “ပညာပါရမီ”ဟုရှိ၏၊ ဋီကာအလို “ပညာပါရံ သမာဓိပါရံ ပတ္တော” ဟု ရှိရမည် ဖြစ်၏]

သုတ်]

သာဝကသန္နိပါတပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၄၃

ပညာဝိသယေတိ- ကား၊ ပညာဓိကာရေ- ပညာအရာ၌ (အဂ္ဂေါ- အမြတ်ဆုံးသည်၊ အဟောသိ- ပြီ) ဟိ- မှန်၏၊ (တေန- ထိုပညာဝိသယေ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့်) ပဝတ္တိဌာနဝသေန- ပညာဟူသော အလွန်အကဲဖြစ်ရာ ဌာနနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိ- အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဖြစ်စဉ် အကြောင်းအရာကို၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- ဖွင့်ဆို၏။

သာဝကသန္နိပါတပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၁၀။ ဥပေါသထန္တိ- ဥပေါသထံဟူသည်ကား၊ ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ- ဩဝါဒပါတိမောက်ကို၊ (ဩသာရေသိ- ရွတ်ဆိုတော်မူပြီ) [ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါရှိပြီး ဖြစ်သည်အတိုင်း “ခန္တိပရမံ တပေါ တိတိက္ခာ” အစရှိသော ဩဝါဒပါတိမောက်ဂါထာတို့ကို မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ရွတ်ဆိုတော်မူသောကြောင့် “အာဏာပါတိမောက္ခံ”ဟု ဋီကာပါဠိရှိနေသည်မှာ ပါဠိပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော်များ မိန့်တော်မူကြသည်] ဒုတိယ တတိယေသုတိ- ကား၊ ဒုတိယေ- နှစ်ခုမြောက်သော၊ သာဝက သန္နိပါတေစ- သာဝက အစည်းအဝေး၌လည်းကောင်း၊ တတိယေ- သုံးခု မြောက်သော၊ သာဝကသန္နိပါတေစ- ကောင်း၊ (ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း) ဧသေဝ နယောတိ- ဧသေဝ နယော- ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် စတုရဂီတံ- (ပဌမသာဝက သန္နိပါတကဲ့သို့) လေးပါးသော အင်္ဂါရှိသည် အဖြစ်ကို၊ အတိဒိသတိ- ညွှန်ပြ၏၊ (ဒွိန္ဒ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကာနံ- တို့၏) အဘိနီဟာရတော- မိမိတို့၏ စိတ်ကို အဂ္ဂသာဝကဗောဓိဉာဏ်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်ရာ (ဆုတောင်းရာ) အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဝတ္ထု- ဝတ္ထုကို ကထေတွာ- ဟောပြု၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ- ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဒီပေတဗ္ဗာ- ပြထိုက်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင်ပြထိုက်သော်လည်း၊ သာ- ထိုရဟန်းအဖြစ်သည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ မနောရထပူရဏိယံ- မနောရထပူရဏိမည်သော၊ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ- အင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်အားဖြင့် အာဂတာ- လာပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် တတ္ထ- ထိုအင်္ဂုတ္တိရ် အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင် (သာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ- ကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ ဝါ-သိပါလေ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗ- မှတ်ရမည်)။

ဥပဋ္ဌာကပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၁၁။ နိဗ္ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာကဘာဝန္တိ-ကာ၊ အာရမ္မတော- ဦးစွာပဌမ အမြဲထာဝရပြုစုသော ဥပဋ္ဌာကဖြစ်ရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ ကာလတိုင်အောင် နိယတဥပဋ္ဌာကဘာဝံ- အမြဲထာဝရပြုစုသူ၏ အဖြစ်ကို (သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပဌမဗောဓိယံ- ပဌမဗောဓိဖြစ်သော ဝါတော် (၂၀) အတွင်း၌၊ [ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ နေ့မှ စ၍ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကို ဆိုလိုသည်] အနိယတုပဋ္ဌာကာ- အမြဲထာဝရမဟုတ်သော ဥပဋ္ဌာကရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟု- များကုန်သည်၊ အဟေသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဘဂဝတော ဟိတိအာဒိ- ဘဂဝတော ဟိ-အစရှိသည်တည်း၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ (အမြဲထာဝရဥပဋ္ဌာကမဟုတ်သော ရဟန်းတို့ကိုပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌) အာနန္ဒတ္ထေရော- အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ယေန ကာရဏေန- အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ သတ္တု- မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ နိဗ္ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာကဘာဝံ- အမြဲပြုစုသော ရဟန်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဥပဂတော- ရောက်ပြီ၊ (တံ ကာရဏံစ- ထိုအမြဲပြုစုသော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း အကြောင်းကို လည်းကောင်း) ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (နိဗ္ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာကဘာဝံ- သို့) ဥပဂတော- ပြီ၊ တံစ- ထိုနိဗ္ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာက အဖြစ်သို့ ရောက်ပုံအခြင်းအရာကို လည်းကောင်း၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ဧကဒါတိအာဒိ- တတ္ထ ဧကဒါ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

အနယဗျသနာပါဒကေန- မကြီးပွားခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်စေတတ်သော [မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ ဋ္ဌ-၁၀၆- ကြည့်] ကမ္မနာ- အကုသိုလ်ကံသည်၊ စောဒိယမာနော- တိုက်တွန်းအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဟံ ဣမိနာ မဂ္ဂေန ဂစ္ဆာမီတိ- တပည့်တော် ဤလမ်းဖြင့် သွားပါမည်ဟူ၍ (ထေရော- နာဂသမာလထေရ်သည်) အာဟ- လျှောက်ပြီ၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ နံ- ထိုနာဂသမာလထေရ်ကို၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တမတ္ထံ- ထိုအကြောင်းကို၊ (လူဆိုးမားပြတို့က သပိတ်သင်္ကန်းလှယ်၍ ဦးခေါင်းကို ရိုက်လတ္တံ့သော အကြောင်းကို) အနာရောစေတွာဝ- မပြောတော်မူဘဲသာလျှင်၊ ခေမံ- ဘေးရန်ကင်းရာ ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂံ- လမ်းကြောင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ “ဧဟိ ဘိက္ခု၊ ဣမိနာ ဂစ္ဆာမာတိ- ရဟန်း- လာလော၊ ဤလမ်းဖြင့် သွားကြစို့” ဟူ၍၊

အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အဿ-
 ထိုထေရ်အား၊ ဘဂဝါ- သည်၊ တမတ္ထံ- ကို၊ နာရောစေသိ- မိန့်ကြားတော် မမူပါသနည်း၊
 ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) အာရောစိတေပိ-
 (ထိုလူဆိုး အန္တရာယ်ဟူသော အကြောင်းကို) မိန့်ကြားအပ်ပါသော်လည်း၊ (သော-
 ထိုထေရ်သည်) အသဒ္ဓဟန္တော- ယုံကြည်မည် မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 နာဒိယိဿတိ- မနာယူလတ္တံ့၊ ဟိ- မကောင်းကျိုးကား၊ တံ- ထိုသို့မနာယူခြင်းသည်၊
 တဿ- ထိုနာဂသမာလထေရ်၏၊ **ဒီဃရတ္တံ**- ရှည်မြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊
အဟိတာယ- စီးပွားကင်းမဲ့ဘို့ အလို့ငှာ၊ **ဒုက္ခာယ**^၁- ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဟောတိ- ၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တမတ္ထံ- ကို၊ နာရောစေသိ- မိန့်ကြားတော်မမူပြီ) တေတိ-
 တေဟူသည်ကား၊ တေ- သင်၏၊ ဂမနံ (ထိုလမ်းကြောင်းဖြင့်) သွားခြင်းကို၊ (နိဝါရယိမ္မာ-
 ငါတို့တားမြစ်ခဲ့ကုန်ပြီ) တန္တိဝါ- တံ ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော- ပါဌ်သည်၊ အတ္ထိ။

အန္ဓာသတ္တောတိ- ကား၊ အနုဗဒ္ဓေါ- အစဉ်နှောင်ဖွဲ့အပ်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)
 ဝါ-တနည်းကား၊ ဥပဒ္ဓုတော- နှိပ်စက်အပ်သည်၊ ဤပါဠိမှာ အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ရှိပြီ
 ဋီကာဆရာလက်ထက်က ရှိဟန်မတူ၊ အမှေသု- ငါတို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တေသု- မျက်မှောက်
 ထင်ထင်တည်ရှိနေကြကုန်စဉ်၊ ဘဂဝတောပိ- မြတ်စွာဘုရား၏သော်မှပင်၊ ဤဒီသံ-
 ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အဖြစ်မျိုးသည်၊ ဇာတံနာမ- ဖြစ်ရပါလေခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဓမ္မဂါရဝနိဿိတော- ကျင့်ဝတ် တရား၌ ရှိသေမှုကို မှီသော၊ သံဝေဂေါ-
 ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသော (ဝါ- ထိတ်လန့်ကြောင်းဖြစ်သော) သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သည်၊
 ဓမ္မသံဝေဂေါ- ဓမ္မသံဝေဂမည်၏၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ-

၁။ **ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ ။ ။** နာဂသမာလထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား
 စကားကို မနာယူဘဲ သူသွားလိုရာ လမ်းအတိုင်း လိုက်သွားပါက လူဆိုးဓားပြတို့က သူ၏
 သပိတ်သင်္ကန်းကို လုယူပြီး ဦးခေါင်းကို ရိုက်ခွဲမည့်အကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရားက ကြိုတင်
 ပြောလျှင်လည်း ယုံကြည်နာယူမည် မဟုတ်သည့်အလျောက် မြတ်စွာဘုရားကိုပင်
 ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်မှု ဝစီကံ မနောက်အကုသိုလ်များကို အရိယူပဝါဒကံ မြှောက်သည် အထိ
 ကျူးလွန်၍ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရား ထူးများဆုံးရှုံးရုံမျှမက အဝီစိကျသည်တိုင်အောင်
 ဒုက္ခခံရတော့မည်၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက ထိုအကြောင်းကို ကြိုတင်မပြောခြင်းသည်
 နာဂသမာလထေရ်အတွက် အကြီးအကျယ် အမြတ်ထွက်ပါသည်။

ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုစုပါအံ့။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တော- လျှောက်ထားသော၊
ဓမ္မသေနာပတိ^၁- တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်၊
 (ပညာကြောင့်မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိသတ်လေးပါးဟူသော စစ်သည်တော်၏
 အကြီးအမှူးဦးစီးပဓာန ဖြစ်တော်မူသော သာရိပုတြာထေရ်ရှင်မြတ်သည်) အတ္တတော-
 အနက်အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်သော အားဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့ “အဟံ ဘန္တေ တုမေ”
 စသည်ဟူ၍၊ ဝဒန္တောနာမ- လျှောက်ထားသည် မည်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့် အဟံ ဘန္တေ တုမေတိ အာဒိ- “အဟံ ဘန္တေ တုမေ” အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်) ဝုတ္တံ- လျှောက်ထားအပ်ပြီ၊ အသုညာယေဝ
 မေ သာ ဒိသာတိ- ကား၊ မမ- ငါ၏။ သာ ဒိသာ- ထိုအသင်နေရာအရပ်မျက်နှာသည်၊
 အသုညာယေဝ- ဩဝါဒတရား ဒေသနာတော်မှ မဆိတ်သုဉ်းသည်သာတည်း [ဤ၌
 မေကို “မယာ” ဟု မဖွင့်ဘဲ “မမ” ဟုပင် ဖွင့်သောကြောင့် “မေ- ငါမှ” ဟု အပါဒါန်
 အနက်မသင့်ဟု ယူဆ၏] တတ္ထ- ထိုမဆိတ်သုဉ်းသည် အဖြစ်၌၊ ကာရဏံ-
 အကြောင်းကို၊ “တဝ ။ပ။ သဒိသော” တိ- တဝ ။ပ။ သဒိသော-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ-
 သည်) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

ဝသိတုံ နဒဿတီတိ- ဝသိတုံ နဒဿတိ-ဟူသောပုဒ်၏၊ ဧကဂန္ဓကုဋိယံ-
 တစ်ခုတည်းသော ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်၌၊ ဝါသံ- နေခွင့်ကို၊ နလဘိဿတိ- မရလတ္တံ၊
 ဣတိ- ဤကာ၊ အဓိပ္ပါယော- အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ ပရမ္မုခါ ဒေသိတဿာပိ
 ဓမ္မဿာတိ- ပရမ္မုခါ ။ပ။ ဓမ္မဿ-ဟူသော စကားကို၊ သုတ္တန္တဒေသနံ- သုတ္တန်
 ဒေသနာတော်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ထေရေန- အရှင် အာနန္ဒာထေရ်သည်)
 ဝုတ္တံ- လျှောက်အပ်ပြီ၊ အဘိဓမ္မဒေသနာ ပန- အဘိဓမ္မဒေသနာတော်သည်ကား
 အဿ- ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏၊ ပရမ္မုခါဝ- မျက်ကွယ်၌သာလျှင်၊ ပဝတ္တာ- နှုတ်၌
 ဖြစ်လာ၏၊ ယာစနာယ- မြတ်စွာဘုရားကို လျှောက်ထားခြင်းကြောင့်၊ ပဂေဝ ပဝတ္တာ-
 အဘယ်မှာ နှုတ်၌ ဖြစ်လာနိုင်တော့အံ့နည်း၊ တဿာ- ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏၊
 ဝါစနာမဂ္ဂေါပိ- ပို့ချအပ်သော ဒေသနာတော် လမ်းစဉ်သည်လည်း၊ သာရိပုတ္တတ္ထေ

၁။ ဓမ္မသေနာပတိဂုဏ်ထူး ။ ။ ဓမ္မသေနာပတိတိ ဓမ္မေန ပညာယ ဘဂဝတော
 စတုပရိသသင်္ခါတာယ သေနာယ ပတိ ပဓာနောတိ ဓမ္မသေနာပတိ၊ အပါဒါနအဋ္ဌကထာ၊
 ၂၆၂- ဤအဖွင့်အတိုင်းအနက်ပေးသည်။

ရပွဘဝေါ- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်ဟူသော မူရင်းပထမ ဖြစ်ရာဌာနရှိ၏။ ဝါ- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်မှ စ၍ ဖြစ်လာ၏။ ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်၊ (ကဿာ- ၏ ဝါစနာမဂ္ဂေါပိ- လည်း၊ သာရိပုတ္တထေတ္ထရပွဘဝေါ- ဌာနရှိ၏ ဟူ၍၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသနည်း) သော- ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ ဝါစနာမဂ္ဂသည်၊ နိဒ္ဒေသ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိယ- နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်တို့ကဲ့သို့၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ဘိက္ခုတော- အရှင်သာရိပုတြာ ဟူသော ရဟန်းထံမှ၊ **ဂဟိတဓမ္မက္ခန္ဓပက္ခိယော**^၁- သင်ယူအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ အုပ်စု၌ ပါဝင်၏။ (ကဿာ- ထို့ကြောင့်၊ ကဿာ- ၏၊ ဝါစနာမဂ္ဂေါပိ- လည်း၊ သာရိပုတ္တထေတ္ထရပွဘဝေါ- ၍၊ ဝိညာယတိ- အပ်၏)။

ပန- ဝါဒတမျိုးကား၊ အပရေ- အခြားသော ဆရာတို့သည်၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကော- တရားဘဏ္ဍာတိုက်စိုးဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပဋိပါဠိယာ- အဘိဓမ္မာပါဠိတော် အစဉ်အားဖြင့်၊ တိက ဒုကေသု- တိက်ဒုက်တို့၌၊ ဒေဝသိကံ- နေ့တိုင်း၊ ကတောကာသော- မြတ်စွာဘုရားပြုတော်မူအပ်ပြီးသော မေးလျှောက်ခွင့်ရရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဉ္စ- ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆိ- မေးလျှောက်ပြီ၊ ဘဂဝါပိ- မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ အဿ- ထိုအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ပုစ္ဆိတ ပုစ္ဆိတံ- မေးအပ်မေးအပ်သမျှ ပုစ္ဆာပြဿနာကို၊ နယဒါနဝသေန- နည်းပေးခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ- ဖြေဆိုတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ အဘိဓမ္မောပိ- အဘိဓမ္မဒေသနာတော်သည်လည်း၊ သတ္တာရာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရမ္မုခါ- အရှင် အာနန္ဒာ၏ မျက်ကွယ်၌၊ ဒေသိတောပိ- ဟောတော်မူအပ် ပါသော်လည်း၊ ထေရေန- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ သမ္မုခါ- မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတောဝ- သင်ယူအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ သဗ္ဗံ- အားလုံးစုံသော အဆိုစကားကို၊ ဝီမံသိတွာ- စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ ဂဟေတဗ္ဗံ- ယူသင့်ယူထိုက်၏။

၁။ ဘိက္ခုတော ဂဟိတဓမ္မက္ခန္ဓပက္ခိယော ။ ။ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ- အစရှိသော ဝါထာ (ပါရာဒိကဌကထာ စသည်)နှင့် အညီ အရှင်အာနန္ဒာနှုတ်ငုံဆောင်ထားအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့တွင် (၁) ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်ကို မြတ်စွာဘုရားထံမှ (၂) ကျန်နှစ်ထောင်ကို အရှင်သာရိပုတြာအစရှိသော ဘိက္ခုတို့ထံမှ သင်ယူခဲ့သည်ဖြစ်ရာ အဘိဓမ္မာသည် (၂) အုပ်စုတွင် ပါဝင်သည်ဟုဆိုလို၏။

အဂ္ဂပဋ္ဌာကောတိ- ကား၊ ဥပဋ္ဌာနေ- မြတ်စွာဘုရားကို ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ် ပြုစုခြင်း ကိစ္စ၌၊ သက္ကစ္စကာရိတာယ- ရိသေသမှု ဂရုပြုကာ၊ ပြုစုလေ့ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂ္ဂဘူတော- အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဥပဋ္ဌာကော- ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုစုသော ရဟန်းသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ထေရော- သည်၊ ဥပဋ္ဌာကဋ္ဌာနံ- ဥပဋ္ဌာကရာထူး ဌာနကို၊ လဒ္ဓကာလတော- ရအပ်ရာအခါမှာ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဒုဝိဓေန- အနွေး အအေး နှစ်မျိုး အပြားရှိသော၊ ဥဒကေန- ရေဖြင့်လည်းကောင်း၊ တိဝိဓေန- ကြီးငယ် အလတ် သုံးရပ် အပြားရှိသော၊ ဒန္တကဋ္ဌေန- ဒန်ပူဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါဒပရိကမ္မေန- ခြေတော်ကို ဆုပ်နယ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏသမ္ပဇ္ဇေန- ဂန္ဓကုဋိတိုက် ပရိဂုဏ်ကို တံမြက်လှည်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒီဟိ- ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ ကိစ္စေဟိ- လုပ်ငန်းတို့ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တော- ပြုစုလျက်၊ ဣမာယ နာမ ဝေလာယ-ဤမည်သော အချိန်အခါ၌၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဣဒံ နာမ- ဤမည်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ လဒ္ဓံ- ရခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ဣဒံနာမ- ဤမည်သော လုပ်ငန်းကိစ္စကို၊ ကာတုံ- ပြုလုပ်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စိန္တေတွာ- ကြံစည်စိတ်ကူး၍၊ တံတံ- ထိုထိုစိတ်ကူးထားအပ်ပြီးသမျှ အရာခပ်သိမ်းကို၊ နိပ္ပါဒေန္တော- ပြီးစီးစေလျက်၊ မဟတိ- ကြီးစွာသော၊ ဒဏ္ဍဒီပိကံ- တုတ်ချောင်း၌ ညှိထွန်းအပ်သော ဆီမီးကို၊ ဝါ- မီးတုတ်ကို၊ [ဒဏ္ဍေ ဇာလိတာ ဒီပိကာ ဒဏ္ဍဒီပိကာ] ဂဟေတွာ- ကိုင်၍၊ ဧကရတ္တိ- တစ်ခုသောညဉ့်ကာလ၌၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏံ- ဂန္ဓကုဋိတိုက်ပရိဂုဏ်ကို၊ နဝ ဝါရေ- ကိုးကြိမ်တို့ပတ်လုံး၊ အနုပရိယာယတိ- လှည့်လည်သွားလာ၏။

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧကရတ္တိ- ၌၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏံ- ကို၊ နဝ ဝါရေ- လုံး၊ အနုပရိယာယတိ- လှည့်လည်သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ အဿ- ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ဝါ- ထေရ်မှာ၊ ဧဝံ- ဤသို့ စဉ်းစားမိခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ အဟောသိ- ဖြစ်သနည်း ဟူမူ) မေ- ငါ၏၊ (ငါ့မှာ) ထိနမိဒ္ဓံ- ထိန မိဒ္ဓသည်၊ သစေ ဩက္ကမေယျ- အကယ်၍ ဝင်ရောက်လာငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းဖြစ်နေစဉ်) ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပက္ခောသန္တေ- ခေါ်ဝေါ်လသော်၊ ပဋိဝစနံ- စကာတို့ကို၊ ဒါတုံ ပေးခြင်းငှာ၊ အဟံ- ငါသည်၊ နသက္ကုဏေယျံ- မစွမ်းနိုင်လေရာ၊ ဣတိ- ဤသို့ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ စိတ်ကူးမိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပရိယာယတိ-၏) တသ္မာ- ထိုသို့ တညဉ့်လျှင် ကိုးကြိမ်လှည့်လည်သည် အဖြစ်ကြောင့် (လဒ္ဓဂုဏ်တည်း) သဗ္ဗရတ္တိ- အားလုံးသော

သုတ်]

ဥပဋ္ဌာကပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၄၉

ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဒဏ္ဍဒီပိကံ- ကို၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ဝါ- လက်မှ၊ နမုဉ္ဇတိ- မလွှတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂုပဋ္ဌာကောတိ- အဂ္ဂုပဋ္ဌာကဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁၂။ ပိတုမာတုဇာတနဂရပရိစ္ဆေဒေါ- မြတ်စွာဘုရား၏ ခမည်းတော်၊ မယ်တော်နှင့် ဖွားမြင်ရာမြို့တော်တို့ကို ပိုင်းခြား သိပုံကို ပြရာစကားရပ်ကို၊ ပိတုမုခေန- ပိတိပရိစ္ဆေဒကို အဦးပဓာန မျက်နှာစာပြုသော အားဖြင့်၊ အာဂတတ္တာ- လာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိတိ ပရိစ္ဆေဒေါတိ- ပိတိပရိစ္ဆေဒဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝိဟာရံ ပါဝိသီတိ- ကား၊ (သုဂတော- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဂန္ဓကုဋိ- ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်သို့၊ ပါဝိသိ- ဝင်တော်မူပြီ၊ ဧတ္တကံ ကထေတွာတိ- ကား၊ ကပ္ပပရိစ္ဆေဒါဒိနဝဝါရပဋိမဏ္ဍိတံ- ကပ္ပပရိစ္ဆေဒအစရှိသော ကိုးပါးသော ဝါရတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ဝိပဿီအာဒိနံ- ဝိပဿီ အစရှိကုန်သော၊ သတ္တန္တံ- ခုနစ်ဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာ ဘုရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တံ- ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်နှင့် ယှဉ်စပ်သော၊ ဒေသနံ- ဒေသနာတော်ကို၊ ဧတ္တာဝတာ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော (ကပိလဝတ္ထု၊ နာမ နဂရံ ရာဇဓာနီ အဟောသိ- တိုင်အောင်သော) စကားရပ်ဖြင့်၊ ဒေသေတွာ- ဟောတော် မူပြီး၍၊ (စိန္တေသိ)။

ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိ သံယုတ္တဒေသနာတော်၌၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဝိပဿီအာဒိနံ- ကုန်သော၊ သတ္တန္တံယေဝ- ခုနစ်ဆူသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- ရှေး၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပါသနည်း၊ (ကသ္မာ- ကြောင့်) ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာယံ ဝိယ- ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာတော်၌ကဲ့သို့၊ ပဉ္စဝီသတိယာ- နှစ်ကျိတ်ငါးဆူသော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ ဝါပန- သို့မဟုတ်၊ တတော- ထိုနှစ်ကျိတ်ငါးဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့ထက်၊ ဘိယျော- ပိုလွန်ကုန်သော၊ (ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- ကို၊ နကထေသိ- ဟောတော် မမူပါသနည်း) ဣတိ- ဤကား၊ အမေးပွတ္တတည်း၊ (တတော- ထိုနှစ်ကျိတ်ငါးဆူကုန်သော မြတ်စွာဘုရားတို့ထက် အဓိကာနံ- ပိုလွန်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဒေသနာယ- ပုဗ္ဗေနိဝါသကို ဟောတော်မူခြင်းကိစ္စ၏) အနဓိကာရတောစ- လွန်ကဲရည်စူး ဦးတည်ချက် အဖြစ်ပြုလုပ်အပ်သော ကိစ္စမဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပယောဇနာဘာဝတောစ- အကျိုးမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဘဂဝါ- သည်၊

ဝိပဿီ အာဒိနံ သတ္တန္တယေဝ ဗုဒ္ဓါနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ကထေသိ- ဟောတော် မူပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အကျဉ်းချုပ် အဖြေတည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာယံ- ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာတော်၌၊ “မဟာဝီရ- ကြီးမားသော ဝီရိယရှိတော်မူသော၊ နရုတ္တမ- (သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက်) မြင့်မြတ်သသူ၊ လူသားစင်စစ်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ တေ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ အဘိနိဟာရေ- ကုသိုလ်စိတ်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- ဘုရားဆုတောင်းတော်မူခြင်းကို၊ ကီဒိသော-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုမြင်မှတ်သား သိထား ရပါမည်နည်း၊ ဝီရ- ရဲ့ရင့်သော လုံ့လဝီရိယရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ တယာ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ကမ္မိ ကာလေ- အဘယ်အခါ၌ (အဘယ်အခါတုန်းက) ဥတ္တမာ- မြင့်မြတ်သော၊ ဗောဓိ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ ပတ္တိတာ- တောင့်တဆုပန် တော်မူအပ်ခဲ့ပါသည်နည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ဝါ- မေးမြန်းအပ်သော၊ တံ ပုစ္ဆံ- (အရှင်သာရိပုတြာ၏) ထိုအမေးပုစ္ဆာကို၊ အဓိကာရံ- လွန်ကဲရည်စူး ဦးတည်ချက်အဖြစ် ပြုတော်မူအပ်သော [အဓိကဘာဝေန ကရိယတေတိ အဓိကာရော] အဋ္ဌပုတ္တိ- ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာကို၊ ဝါ- အကြောင်း ဖြစ်ရပ်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- အကြင်ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒမူလေ- ခြေတော်ရင်း၌၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တော်မြတ်သည်၊ မဟာဘိနိဟာရေ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားဆုပန်ဆင်တော်မူခြင်းကို၊ ကတော- ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ဒီပင်္ကရံ- ဒီပင်္ကရာ မည်တော်မူသော၊ တံ ဘဂဝန္တံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ အာဒိကတ္တာ- အဦးအစပြု၍၊ စတုဝီသတိယာ- နှစ်ကျိတ်လေးဆူသော၊ ယေသံ ဗုဒ္ဓါနံ- အကြင်မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သန္တိကာ- အထံတော်ပါးမှ၊ ဗောဓိယာ- သဗ္ဗညုတဉာဏ် ဗောဓိကို၊ ဝါ- သဗ္ဗညုတဉာဏ် ဗောဓိအတွက်၊ လဒ္ဓဗျာကရဏော- ရအပ်ပြီးသော ဗျာဒိတ် မိန့်ကြားခံတော်မူရခြင်းရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဖြစ်လေရာရာ ဘဝတို့၌၊ ပါရမိယော- ပါရမီတော်တို့ကို၊ ပူရေသိ- ပြည့်စေတော် (ဖြည့်ကျင့်တော်) မူခဲ့ပြီ၊ တေသံ- ထိုနှစ်ကျိတ်လေးဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပဋိပတ္တိသင်္ခါတော- (သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားချမ်းသာ သုခအလို့ငှာ ဆောင်ရွက်တော်မူခြင်း) အကျင့်မြတ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသောစ- ရှေးရှေး ဘဝတို့၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ် အပါအဝင်ဖြစ်သော တရားကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တော်၏၊

သုတ်]

ဥပဋ္ဌာကပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၅၁

ပဋိပတ္တိစ- ပါရမီ အကျင့်မြတ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပန- ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာတော်နှင့် မတူကွဲပြား ထူးခြားချက်ကား၊ ဣဓ- ဤသုတ် ပုဗ္ဗနိဝါသ ပဋိသံယုတ္တကထာ၌၊ ယေန (အဓိကာရေန)- (ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာကဲ့သို့ ဟောကြားရန်) အကြင်သို့သော လွန်ကဲရည်စူး ဦးတည်ချက် အဖြစ်ပြုခြင်းဖြင့်၊ ဒီပင်္ကရတော- ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ (ဗုဒ္ဓေ- ၂၄-ဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့ကို၊ အာရဗ္ဗ- အကြောင်းပြု၍၊ ပုဗ္ဗနိဝါသ- ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို) ဝါပန- သို့မဟုတ်၊ တတော- ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားမှ၊ ပရတော- ရှေးရှေးအခါ ကမ္ဘာကာလတို့၌၊ ဝါ- ကာလတို့က၊ ဗုဒ္ဓေ-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ- ၍၊ ပုဗ္ဗနိဝါသ- ကို၊ ကထေယျ- ဟောကြားတော်မူရာ၏၊ တာဒိသော- ထိုကဲ့သို့ပင် ရှုမြင်အပ်သော (ထိုဗုဒ္ဓဝံသ ဒေသနာတော်၌ ကဲ့သို့ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားမှ အစပြု၍ ၂၄- ဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့ကို၊ သို့မဟုတ် ထို့ထက် ရှေးကျသော မြတ်စွာဘုရားတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပုဗ္ဗနိဝါသကို ဟောကြားရန် အကြောင်းခံဖြစ်သော) အဓိကာရေ- လွန်ကဲရည်စူးဦးတည်ချက် အဖြစ်ပြုတော်မူခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာတော်ကဲ့သို့ ဟောကြားရန် အထူးရည်စူးမှု “အဓိကာရ” မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ် ပုဗ္ဗနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာ၌၊ ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာယံ ဝိယ- ၌ကဲ့သို့၊ ပုဗ္ဗနိဝါသော- ဝိပဿီ အစရှိသော (၇) ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ထက် ပိုလွန်သော ရှေးရှေး ဘုရားရှင်တို့၏ ပုဗ္ဗနိဝါသကို၊ နဝိတ္ထာရိတော- ချဲ့ထွင် ဟောကြားတော် မမူအပ်။

စ- အဖို့တပါးကား (အနဓိကာရတော- ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ် ရှင်းလင်းချက်မှ တပါး၊ ပယောဇနာဘာဝတော- ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ် ရှင်းလင်းချက်ကား) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဒေသနာ နာမ- တရားဒေသနာမည်သည်ကား၊ ဒေသနာယ- တရား ဒေသနာတော်၏၊ ဘာဇနဘူတာနံ- တည်ရာဖြစ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ- တရားနာယူသူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဉာဏဗလာနုဇ္ဈပါ- ဉာဏ်စွမ်းအားနှင့် အသင့်အနေ လိုက်လျော ညီထွေသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်ရ၏) အတ္တနော- ဟောကြားတော်မူသော ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ ဉာဏဗလာနုဇ္ဈပါ- သည်၊ န(ဟောတိ)- မဖြစ်ရ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဗုဒ္ဓဝံသ ဒေသနာတော်၌၊ အဂ္ဂသာဝကောနံ စ- အဂ္ဂသာဝကတို့၏လည်းကောင်း၊

မဟာသာဝကာနိဓ- မဟာသာဝကတို့၏လည်းကောင်း၊ တာဒိသာနိ- ထိုအဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝကတို့ကဲ့သို့ ဉာဏ်အားစွမ်းအင် တန်းတူရှိမြင်အပ်ကုန်သော၊ ဒေဝဗြဟ္မာနဉ္စ- နတ်ဗြဟ္မာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ ဒေသနာ- ဒေသနာတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝိတ္ထာရိတာ- ချဲ့ထွင်ဟောကြား အပ်ပြီ။

ပန- ထိုဒေသနာနှင့် မတူကွဲပြား ထူးခြားပုံကား၊ ဣဓ- ဤမဟာပဒါနသုတ် ပုဗ္ဗေနိဝါသ ပဋိသံယုတ္တကထာ၌၊ ပကတိသာဝကာနဉ္စ- ပကတိရိုးရိုး သာဝကတို့၏ လည်းကောင်း၊ တာဒိသာနိ- ထိုပကတိသာဝကတို့ကဲ့သို့ ဉာဏ်အားစွမ်းအင် တန်းတူ ရှိမြင်အပ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာနဉ္စ- ကောင်း၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်နှင့် နာမည် ပညတ်ကို၊ ကထေန္တော- ဟောတော်မူသည် ရှိသော်၊ သတ္တန္တံဇဝ- (၇) ဆူသာဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနိ- တို့၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ-ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ တထာ- ထိုသို့ ပကတိသာဝကတို့နှင့် ယင်းတို့ ဉာဏ်အဆင့်တူ နတ်တို့ အလိုကျဟောတော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ နေ- ထိုတရားနာပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ပလောဘနဝသေန- အလိုအကြိုက် လိုက်လျော ဆွဲဆောင်သည့် အနေအားဖြင့်၊ သမုတ္တေဇေတုံ- ဉာဏ်အမြင်သွက်လက်ထက်မြက် စေခြင်းငှာ၊ သပ္ပပဉ္စတာယ- အကျယ်ချဲ့ထွင်အပ်သည် အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ကထာယ- စကားတော်ဖြင့်၊ ဒေသနိ- ဒေသနာတော်ကို၊ မတ္ထကံ- အပြီး အဆုံးအထွတ်အထိပ်သို့ အပါပေတွာဝ- မရောက်စေမူ၍သာလျှင် ဂန္ဓကုဋီ- ဂန္ဓကုဋီတိုက်တော်သို့၊ ပါဝိသိ- ဝင်တော်မူပြီ၊ စ- ထို့အပြင်၊ တထာ- ထိုသို့ အကျယ်ချဲ့ထွင် ခြင်းဖြင့် ဒေသနာတော်ကို အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်စေခြင်းကြောင့် ဣမိဿာ ဇဝ ဒေသနာယ- ဤမဟာပဒါနသုတ် ဒေသနာတော်သို့သာလျှင်၊ အနုသာရတော- အစဉ်လျှောက် (နမူနာထား)သော အားဖြင့်၊ အာဇ္ဇာနာဋိယ ပရိတ္တဒေသနာဒယော- အာဇ္ဇာနာဋိယပရိတ် ဒေသနာတော် အစရှိသည်တို့သည်၊ ပဝတ္တာ- ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ ဝိပဿီ အစရှိသော မြတ်စွာဘုရား (၇)ဆူတို့ကိုသာ ဟောတော်မူသော ဤမဟာပဒါနသုတ်ဒေသနာတော်ကို အစဉ်လျှောက် (နမူနာထား) သော အားဖြင့် ထိုနည်းတူ မြတ်စွာဘုရား (၇) ဆူတို့ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်သော အာဇ္ဇာနာဋိယ ပရိတ်ဒေသနာတော် စသည်တို့လည်း ဖြစ်ပေါ် လာကုန်၏ ဟူလို။

အဝိစ- အာစရိယ ဝါဒတမျိုးကား၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာပဒါနသုတ်၌၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ သုဒ္ဓါဝါသစာရိကာ ဝိဘာဝိနိယာ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသို့ကြွသွားတော်မူခြင်းကို ထင်ရှားဖော်ပြသော၊ ဥပရိဒေသနာယ- အထက် (နောက်ထပ်ဟောကြားအပ်သော) ဒေသနာတော်ကို၊ သင်္ဂဟတ္ထံ- သိမ်းယူခြင်း (ဟောကြားနိုင်ခြင်း) အကျိုးငှာ၊ ဝိပဿီအာဒိနံ- ဝိပဿီအစရှိကုန်သော၊ သတ္တန္တံဇေဝ- (၇)ဆူသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗနိဝါသံ- ရှေး၌ နေအပ် (တွေ့ကြုံအပ်) သော ခန္ဓာနှင့် နာမည်ပညတ်ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဟိ- ယင်းသို့ဟောသင့်ပေ၏၊ တေသံ ယေဝ- ထိုမြတ်စွာဘုရား (၇) ဆူတို့၏သာလျှင်၊ သာဝကာ- တပည့်တို့သည်၊ တဒါစေဝ- ထိုမြတ်စွာဘုရား (၇) ဆူတို့ သက်တော်ထင်ထင် တည်ရှိစဉ်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ ဧတရဟိစ- ယခု ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား မျက်မှောက်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓါဝါသ ဘူမိယံ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌၊ ဌိတာ- သက်တော်ရှည်ရှည်တည်ရှိနေကုန်၏၊ အညေသံ- ထို (၇) ဆူမှ တပါးကုန်သော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ (သာဝကာ- တို့သည်) ပရိနိဗ္ဗာတတ္တာ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧတရဟိ- ၌၊ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိယံ- ၌၊ နဌိတာ- မတည်ရှိကြတော့ကုန်)။

သိဒ္ဓတ္ထတိဿဖုဿာနံ- သိဒ္ဓတ္ထ၊ တိဿ၊ ဖုဿ မည်တော်မူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာဝကာ- တပည့်ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံတို့၌၊ ဥပပန္နာ- ပဋိသန္ဓေတည်နေကြပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်ကြပြီး၍) ဥပပတ္တိသမနန္တရမေဝ- ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ ဣမသ္မိ သာသနေ- ဤဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌၊ ဥပကာဒယော ဝိယ- ဥပက တက္ကတွန်းအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့၊ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဓိဂန္ဓာ- ရပြီး၍၊ နစိရဿေဝ- မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိသုကိရ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူကြကုန်သတတ်၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဖြစ်ရာ သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌၊ ယာဝတာယုကံ- ဖြစ်ရာ ဘုံ၏ သက်တမ်းရှိသလောက်၊ န အဋ္ဌံသု ကိရ- တည်နေတော်မူကြကုန်သတတ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- အချို့ဆရာတို့ မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ တထာ- ထိုမှ တပါး၊ ယေသံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ- အကြင်မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပဋိဝေဓသာသနံ- မဂ်ဖိုလ်ဓမ္မ ပဋိဝေဓသာသနာတော်သည်၊ ဧကံသတော- စင်စစ်ဧကန်အားဖြင့်၊ နိစ္ဆယေန- ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းအားဖြင့်၊ အဇ္ဇာပိ- ယနေ့ ကာလ၌လည်း၊ ဓရတိ- ထင်ရှား ရှိနေ၏၊ န အန္တရဟိတံ- မကွယ်ပျောက်သေး၊ တေဇဝ- ထိုပဋိဝေဓသာသနာ ထင်ရှား

ရှိနေသေးသော မြတ်စွာဘုရားတို့ကိုသာလျှင်၊ ကိစ္ဆေန္တော- ထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝိပဿီအာဒိနံ- ဝိပဿီ အစရှိကုန်သော၊ ဘဂဝန္တာနံ ၈၀- မြတ်စွာဘုရားတို့၏သာလျှင်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ- ကို၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန- ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက်ဓာတ်ခံ၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ ဣမသ္မိ သုတ္တေ- ဤသုတ်၌၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ။

ပန- အထူးမှတ်ဖွယ်ကား၊ အပုဗ္ဗာစရိမနိယမော- မြတ်စွာဘုရားနှစ်ဆူတို့ မရှေး မနှောင်း တပြိုင်နက်ပွင့်ထွန်းတော်မူရိုးအစဉ်အလာ မရှိခြင်းဟူသော သက်မှတ်ချက် နိယာမတရားကို၊ (ဣစ္ဆိတော- ၌စပ်) အပရာပရံ- ဘဝတပါးမှ ဘဝတပါးသို့၊ သံသရဏက သတ္တာဝါသဝသေန- ပြောင်းရွှေ့ကျင်လည်ကြရာ သတ္တာဝါသတို့ အနေ အားဖြင့်၊ ဧကိဿာ- ဇာတိခေတ်အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်းသော၊ လောကဓာတုယာ- တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်အုပ်စု၌၊ (ဝိညူဟိ- ပညာရှိတို့သည်) ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်၏ (လက်ခံအပ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေန- ထို အပုဗ္ဗာစရိမနိယမန္တံ၊ ဧတံ- ဤသုတ်ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာဒေသနာသည်၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ- မဆန့်ကျင်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်မှတ်ထိုက်၏၊ နိရုဇ္ဈရံ မတ္တကံ ပါပေတွာတိ- ဟူသည်ကား၊ အဘိဇာတိတော- ပဋိသန္ဓေတည်နေတော်မူခြင်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ ပါတိမောက္ခန္ဓဒ္ဓေသော- သြဝါဒပါတိမောက်ကို ရွက်ပြတော်မူခြင်း ဟူသော၊ ယာဝတာ- အကြင်မျှလောက်သော အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓကိစ္စသိဒ္ဓိ-

၁။ အပုဗ္ဗာစရိမနိယမော ။ ။ ဇာတိခေတ်ဖြစ်သော လောကဓာတ် စကြဝဠာ တသောင်းအုပ်စု တစ်ခုတည်း၌ မြတ်စွာဘုရားနှစ်ဆူပွင့်ထွန်းနိုင်ရိုး ထုံးတမ်းစဉ်လာမရှိခြင်း ဟူသော နိယာမတရား သတ်မှတ်ချက်ကို အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ဧကကနိပါတ် အဋ္ဌာနပါဠိ (၂၉)၌ ဟောတော်မူ၏။ သို့သော် ဝိပဿီ အစရှိသော ရှေးရှေးမြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပဋိဝေဓသာသနာတော်သည် ဤလောကဓာတ် သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ ယခုဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသည်တိုင်အောင် ရှိနေသေးရကား၊ ယခုအထိ ထိုရှေးဘုရားရှင်တို့ ပဋိဝေဓ သာသနာရှိနေခြင်းသည် ထိုနိယာမတရား သတ်မှတ်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ အပုဗ္ဗာစရိမနိယမော- စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော် မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘဝတပါးမှ ဘဝတပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့ကျင်လည်ကြရာသတ္တာဝါသတို့ အနေအားဖြင့် ယခုဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတိုင်အောင် ထိုရှေးမြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပဋိဝေဓ သာသနာတည်ရှိနေခြင်းမှာ ပညာရှိတို့ အလိုရှိအပ် လက်ခံအပ်ပါသည်။ အပုဗ္ဗာစရိမနိယမန္တံ မဆန့်ကျင်ပါဟူလို။

သုတ်]

သမ္မဟုလဝါရအဖွင့်

၅၅

မြတ်စွာဘုရား၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) တာဝ- ထိုမျှလောက် ပြီးစီးခြင်းတိုင်အောင်၊ မတ္တကံ- အပြီးအဆုံး အထွတ်အထိပ်သို့၊ သိခံ- အထွတ်အထိပ်သို့၊ ပါပေတွာ- ရောက်စေ၍၊ (ဒဿာမိ- ပေးတော်မူအံ့) တာဝ- ထိုဗုဒ္ဓကိစ္စ ပြီးစီးသည် တိုင်အောင် (မယာ- ငါဘုရားသည်) နကထိတော- ဟောတော်မမူအပ်သေး၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ်ယောဇနာခြင်းတည်း။

တန္တိန္တိ- တန္တိဟူသည်ကား၊ ဓမ္မတန္တိ- ပါဠိတော်ကို၊ ပရိယတ္တိ- သင်ယူအပ်သော ပါဠိတော်ကို၊ (ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပုတ္တ ၁၁။ ဒါယကာဒီနံ- သားတော်၊ သား၏ မယ်တော်၊ မင်းစည်းစိမ်ကို စွန့်ပစ်ထွက်ခွာရန် စီးတော်ယာဉ်၊ ကျောင်းတိုက်၏ အကျယ်ပမာဏ၊ ကျောင်းတိုက် တည်ရာဌာနအတွက် ဝယ်ရန် ဥစ္စာပမာဏ၊ ကျောင်းဒါယကာ အစရှိကုန်သော၊ သမ္မဟုလာနံ- များစွာကုန်သော၊ အတ္တာနံ- အနက်တို့ကို၊ ဝိဘာဝနဝသေန- ထင်ရှားဖော်ပြခြင်း အနေဖြင့်၊ ပဝတ္ထဝါရော- ဖြစ်ရာ ဝါရသည်၊ သမ္မဟုလဝါရော- သမ္မဟုလဝါရမည်၏။

သမ္မဟုလဝါရအဖွင့်

☞ အယံ- ဤသမ္မဟုလဝါရသည်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ကမဉ္စ အနာဂတော- အကယ်၍ကား မလာပါပေ၊ ပန- ထိုသို့ပင်မလာပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာသု- အဋ္ဌကထာတို့၌၊ အာဂတတ္တာ- လာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာနေတွာ- အဋ္ဌကထာတို့မှ ဆောင်ယူ၍၊ ဒီပေတဗ္ဗော- ပြထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုသမ္မဟုလ ဝါရကို၊ ဒီပေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနဉ္စိတိအာဒိ- သဗ္ဗဗောဓိ သတ္တာနံ- အစရှိသော စကားကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကုလာနုက္ကမော- အမျိုး အစဉ်အဆက်သည်၊ ကုလဝံသော- ကုလဝံသမည်၏၊ ပဝေဏီတိ- ကား၊ ပရမ္မရာ- အစဉ်အဆက်တည်း၊ ကသ္မာတိ- ကသ္မာဟူသော ပုစ္ဆာစကားဖြင့်၊ ပုတ္တုပ္ပတ္တိယာ- သားတော်ဖွားမြင်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေးပြီး၍၊ တံ- ထိုအမေးပုစ္ဆာကို၊ ဝိဿဇ္ဇေန္တော- ဖြေဆိုတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) သဗ္ဗညုဗောဓိ သတ္တာနဉ္စိတိ အာဒိ- နဉ္စိအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထိုသဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနဉ္စိ- အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ (ဒေသေတိ-၌စပ်) တေသံ- ထိုသဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ပညာယမာနံ- အများသိမြင် အထင်အရှား

၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပဒါန

ဖြစ်နေသော၊ ဇာတနဂရာဒိ- ဖွားမြင်တော်မူရာမြို့ အစရှိသည်ကို၊ (တေသံ- တို့၏) ဧကံသတော- တခုသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ- မလွဲဧကန် အမှန်အားဖြင့်၊ မနုဿဘာဝ သဇ္ဇာနနတ္ထံ- လူကမ္မေးဖွားလူသား အဖြစ်ကို သိစေခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတံ- အလိုရှိထိုက်၏။

အညထာ- ဇာတနဂရာသည် ထင်ရှားသိသာခြင်းမှတစ်ပါး မထင်ရှား မသိသာဘဲ၊ (ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ- မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းတော်မူလာခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်ချေလသော်) ယထာဓိပ္ပေတဗုဒ္ဓကိစ္စသိဒ္ဓိဧဝ- အလိုရှိအပ်သမျှ ဗုဒ္ဓကိစ္စ ပြီးစီးထမြောက် ခြင်းသည် ပင်လျှင်၊ နသိယာ- မဖြစ်နိုင်တော့လေရာ၊ ဣတိ- ဤသို့ လူသားစင်စစ်က ဘုရားဖြစ်၍ အလိုရှိအပ်သမျှ ဗုဒ္ဓကိစ္စပြီးစီးစေခြင်း အနက်သဘောကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏။ ယတော- ယင်းသို့ လူသားစင်စစ်က ဘုရားဖြစ်မှသာ အလိုရှိအပ်သမျှ ဗုဒ္ဓကိစ္စ ပြီးစီးစေနိုင်ခြင်း ကြောင့်၊ မဟာသတ္တာနံ- ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ စရိမာတေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ မနုဿလောကေဧဝ- လူ့ဘဝလောက၌သာလျှင်၊ ပါတုဘာဝေါ- ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) အညတ္ထ- လူလောကမှ အခြားသော နတ်ဗြဟ္မာလောက၌၊ (ပါတုဘာဝေါ- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်)။

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

စန္ဒာဒီနံ- လအစရှိသည်တို့၏၊ သောဘာဝိသေသံ- တင့်တယ်ခြင်း ဂုဏ်ထူးကို၊ ရဟေတိ စဇပေတိ- စွန့်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရာဟု- ရာဟုမည်၏၊ ရာဟုဂ္ဂဟော- ဖမ်းယူတတ်သော ရာဟုတည်း၊ ဝါ- ရာဟုပြိုဟ်တည်း၊ ဣဓ ပန- ဤရာဟုလော- ဟူသော ပါဌ်၌ကား၊ (ပုတ္တော- သားတော် ရာဟုလသည်) ရာဟု ဝိယ- ရာဟုနှင့်တူ၏၊ (ရာဟုကဲ့ဖမ်းချုပ်တတ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရာဟု- ရာဟု မည်၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဗန္ဓနန္တိ- ဗန္ဓနံဟူသော စကားကို၊ (သိနေဟ ဗန္ဓနဿ- ချစ်ခြင်းဟူသော အနှောင်အဖွဲ့၏) အနတ္ထုပ္ပတ္တိဌာနတံ- အကျိုးမဲ့ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (မဟာသတ္တေန- ဘုရား အလောင်းတော်သည်) ဂုတ္တံ- မြွက်ဆိုအပ်ပြီ၊ တထာ- ထိုသို့ အကျိုးမဲ့ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း အဖြစ်ဖြင့်၊ မဟာသတ္တေန- သည်၊ ဂုတ္တဝစနမေဝ- မြွက်ဆိုအပ်သော “ရာဟု ဇာတော၊ ဗန္ဓနံ ဇာတံ” ဟူသော စကားကိုပင်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ကုမာရဿ- မင်းသား၏၊ ရာဟုလောတိနာမံ- ရာဟုလဟူသော နာမည်ကို၊ အကံသု- မှည့်ကြ

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၅၇

ကုန်ပြီ။ အထာတိ- အထဟူသော သဒ္ဒါသည်။ နိပါတမတ္ထိ- အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း။

ရောစိနိတိ- ကား၊ ရောစနသီလာ- ထွန်းလင်းတင့်တယ်ခြင်း အလေ့ရှိသော မိဖုရား၊ ဥဇ္ဇလရူပါ- ထွန်းလင်းတင့်တယ်ခြင်း သဘောရှိသော မိဖုရား၊ ကုတိ- ကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ရုစဂ္ဂတိတိ- ကား၊ ရုစံ- ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်းသို့ ပဏာတံ- အရောင်ထွန်းလင်းခြင်းသို့ အာဂတိဘူတာ- ရောက်သူ ဖြစ်သော မိဖုရား၊ ဂကာရာဂမံ- ဂအက္ခရာလာခြင်းကို ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝုတ္တံ- ရုစဂ္ဂတိ-ဟုဆိုအပ်ပြီ။ ကုတ္တိရတနဘာဝတော- မိန်းမရတနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မနုဿလောကေ- လူ့လောက၌၊ သဗ္ဗာသံ- အားလုံးကုန်သော ၊ ကုတ္တိနံ- မိန်းမတို့၏၊ ဝါ- တို့ထက်၊ **ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တဘူတာ**°- အဝတ်ဖြင့် ခြုံလွှမ်းဆင်မြန်းထားအပ်သော အရုပ်ပမာချစ်စရာ လှပတင့်တယ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ရာဟုလမာတာ- ရာဟုလ၏ မယ်တော် ယသောဓရာသည်) ဗိမ္ဗာ- ဗိမ္ဗာမည်၏၊ ဈာနာ ဝုဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ ပါဒကဇ္ဈာနတော- အခြေခံဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ- ထ၍၊ (အဓိဋ္ဌာသိ- အဓိဋ္ဌာန်ပြီ) အဋ္ဌင်္ဂုလုဗ္ဗေဓောတိ- ကား၊ အဋ္ဌင်္ဂုလုပမာဏဗဟုလဘာဝါ- လက်ရှစ်သစ်ပမာဏရှိသော မြင့်မတ်သည်

၁။ ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တဘူတာတိ ဗိမ္ဗာ ။ ။ ပဋိစ္ဆာဒိယတေတိ ပဋိစ္ဆန္တော (အဝတ်ဖြင့် ခြုံလွှမ်းဆင်မြန်းထားအပ်သော) ဗိမ္ဗော- အရုပ်- ဟု ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်းပြ၊ ဗိမ္ဗသဒ္ဒါ “အရုပ်၊ ရုပ်တု” အနက်ဟော၊ ပဋိမာ ပဋိဗိမ္ဗဉ္စ ဗိမ္ဗော ပဋိနိဓိရိတော၊ အဘိဓာန်၊ ၅၂၉- ဂါထာ၊ ထို့နောက် ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တော ဝိယာတိ ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တာ၊ ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တာ ဟုတွာ ဘူတာ ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တဘူတာ- အဝတ်ဖြင့် ခြုံလွှမ်းဆင်မြန်းထားအပ်သော အရုပ်ပမာ ချစ်စရာ တင့်တယ်လှပသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ရာဟုလမယ်တော် ယသောဓရာ၊ ဤဋီကာ အဖွင့်အလို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ဖြစ်သော ဗိမ္ဗပုဒ်၌ ပဋိစ္ဆန္တပုဒ်အကျေကြသင့်၏။ သင့်မည်ထင်သလို ကြံရခြင်း ဖြစ်သည်။ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ (နှာ- ၅၁) ၌ “အလုံးစုံသော မိန်းမတို့ထက် အရုပ်ကလေးသဖွယ် တင့်တယ်သော ကြင်ယာတော်- ဟု မြန်မာပြန်ထားပြီး ပခုက္ကူဆရာတော်ကြီး၏ နိဿယ၌မူ “ဗိမ္ဗာ- တပါးသော မိန်းမတို့၏ ရုပ်ပုံကို လွှမ်းမိုးသကဲ့သို့ ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဗိမ္ဗာ အမည်ရှိသော ယသောဓရာမိဖုရား”ဟု အနက်ပေး၏။ တိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်၌ “ဗိမ္ဗပဋိစ္ဆန္တ- ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့်- ဖုံးလွှမ်း-သာလွန်-သော၊ ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်သာလွန်လှပသော၊ သူ”ဟု မြန်မာပြန်၏။ အဘိဓာန်ဋီကာ၊ ၃၃၆-ဂါထာ၌ “ဗိမ္ဗ ဝုစ္စတိ သရီရံ၊ အတိသယဝဏ္ဏသရီရယုတ္တတာယ ဗိမ္ဗာ”ဟု ဖွင့်၏။ ဗိမ္ဗပုဒ်ကို ခန္ဓာကိုယ် အနက်ဟောကြခြင်းဖြစ်၏။

အဖြစ်ရှိကုန်သော၊ (သုဝဏ္ဏိဋ္ဌကာ- ရွှေအုတ်တို့ကို) စူဠ်သေန ဆာဒေတွာတိ- ကား၊ တိရိယဘာဂေန- အနံဘက် အဖို့ဖြင့်၊ ဌပနဝသေန- ထောင်ထားခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သဗ္ဗ- အားလုံးစုံသော၊ ဝိဟာရဋ္ဌာနံ- ကျောင်းတည်ရာ မြေကွက်ကို၊ ဆာဒေတွာ- ဖုံးအုပ်၍၊ (ကိဏီသု- ဝယ်ကုန်ပြီ) သုဝဏ္ဏယဋ္ဌိဖာလေဟိတိ-ကား၊ ဖာလပ္ပမာဏာဟိ- ထွန်းသွားပမာဏရှိကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏယဋ္ဌိဟိ- ရွှေချောင်းတို့ဖြင့်၊ (ဆာဒေတွာ)။

သုဝဏ္ဏဟတ္ထိပါဒါနီတိ- ကား၊ ပကတိဟတ္ထိပါဒပရိမာဏာနိ- ပြကတေသော သက်ရှိဆင်၏ ခြေထောက် အတိုင်း အတာ ပမာဏရှိကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏခဏ္ဍာနိ- ရွှေပိုင်းတို့ကို (ကာရေတွာ-၍) ဝုတ္တနယေနဝါတိ- ကား၊ စူဠ်သေနဝ- သေးငယ်သော အနံဘက်အဖို့ဖြင့် သာလျှင် (ဆာဒေတွာ) သုဝဏ္ဏကဋ္ဌိဟိတိ-ကား၊ သုဝဏ္ဏခဏ္ဍေဟိ- ရွှေအပိုင်းတို့ဖြင့်၊ (ဆာဒေတွာ) သလက္ခဏာနန္တိ- ကား၊ လက္ခဏသမ္ပန္နာနံ- အမှတ်တံဆိပ်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ သဟဿာရာနံ- တစ်ထောင်သော အကန့်ရှိကုန်သော (ကဟာပဏာနံ- တို့၏) ဗောဓိပလ္လင်္ကောတိ- ကား၊ အဘိသမ္ပုဇ္ဈနကာလေ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိတော်မူရာ (ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ) အခါ၌၊ နိသဇ္ဇဌာနံ- ထိုင်တော်မူရာအရပ်ကို၊ (အဝိဇဟိတံ- မစွန့်အပ်) အဝိဇဟိတောတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ တထာ- ထိုအကြောင်းဖြင့်၊ (သစ္စာလေးပါးကို သိတော်မူခြင်း၊ မေ့စကြာတရားဟောတော်မူခြင်း ဟူသော အကြောင်းဖြင့်) နိသဇ္ဇာယ- ထိုင်တော်မူခြင်း ၏၊ အနုညတ္ထဘာဝီဘာဝတော- (ဗောဓိပလ္လင်္ကဋ္ဌာန၊ မေ့စကြာပွဲဝတ္ထနဌာနမှ) အခြားသော နေရာဌာနတို့၌ ဖြစ်လေ့မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အပရိစ္ဆာတ္တော- မစွန့်အပ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဧကသ္မိယေဝ ဌာနေ ဟောတီတိ- ဟောတိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပဌမပဒဂဏ္ဌိကာတိ - ကာ၊ ပစ္ဆိမေ- နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော၊ သောပါနဖလကေ- စောင်းတန်း ပျဉ်ချပ်၌၊ ဝါ- လျှောခါးထစ်၌၊ ဌတွာ- ရပ်တော်မူ၍၊ ဌပိယမာနဿ- ဖိနင်းချထားအပ်သော၊ ဒက္ခိဏပါဒဿ- ယာဘက်ခြေတော်၏၊ ပတိဋ္ဌဟနဌာနံ- တည်ရာ အရပ်သည် (အဝိဇဟိတံ- မစွန့်အပ်သည်သာ၊ ဟောတိ) ပန- ဆက်ဦးအံ့။

၁။ ပဌမပဒဂဏ္ဌိကာ ။ ။ ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌- ဌဝမ်းဘဲဖြင့် “ဂဏ္ဌိကာ” ဟုရှိသော ဋီကာပါဌ်ကို ချရင်ကောက်ဖြင့် “ဂဏ္ဌိကာ” ဟု ပြင်တော်မူ၏။ အကြောင်းပြချက်ကား- ပဒနှင့်ပါဒသည် အနက်တူသောကြောင့် မထူးသော်လည်း ဂဏ္ဌိကာနှင့် ဂဏ္ဌိကာတို့ကား အနက်မတူ၊ ထောမနိမိအဘိဓာန်၌ ဂဏ္ဌဓာတ်+ဣနိပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၅၉

ဝါ- ပဒဂဏ္ဍိ-ဟုဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ တံ- ထိုသာဘက်ခြေတော်တည်ရာ အရပ်ကို၊ ဝါ- သည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဒဠိ- မြဲမြံသည်၊ ထိရံ- ခိုင်ခံ့သည်၊ ကေနစိ- မည်သူတစ်ဦးမျှ၊ အဘေဇံ- မဖျက်ဆီးနိုင်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တသ္မာ-

ပြီးသော “ဂါဏ္ဍိ” သဒ္ဒါသည် “ဂန္ထိနှင့် အနက်တူဟုဆို၏။ ဂဏ္ဍိပုဒ်ကား ထောမနိဓိ၌ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပဌမပါဒဂဏ္ဍိကာ ပါဌ်သည် သက္ကတ အဘိဓာန်နှင့် လျော်၏။ ဂဌိ ဝုဒ္ဓိရှိလျှင် သာ၍ကောင်း၏။ ဤသို့ဘာသာဋီကာ ဆုံးဖြတ်ထား၏။ [မှတ်ချက်- ဘာသာဋီကာစာအုပ်၌ “ဂဏ္ဍဓာတ်”ဟု စာရိုက်လွဲနေ၏။ ဂဏ္ဍပုဒ်သာတည်း။ “ဂန္ထိ”ဟုလည်း စာရိုက်လွဲ၏။ “ဂန္ထိ”ဟု ရသသရသာတည်း။]

ထိုဘာသာဋီကာ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ကစွည်းသဒ္ဒါကြီး “ဧနမာစ” သုတ်နှင့် မောဂ္ဂလ္လာန် သဒ္ဒါကျမ်း၊ ၄-ဏာဒိကဏ္ဍ “သီလာဒိတော ဝေါ” သုတ်တို့၌ ပြထားသော- ဂါဏ္ဍိဝံ၊ ဂါဏ္ဍိဝံ ဧန (များသော အဖုအဆစ်ရှိသော လေး၊ သန်မာသောလေး) ဂါဏ္ဍိဝဇ္ဇော (ထိုလေးရှိသော အဖုအဆစ်) ဟူသော ပြယုဂ်တို့၌ “ဂါဏ္ဍိ၊ ဂါဏ္ဍိ” သဒ္ဒါတို့ကိုသာ အာရုံပြု စိတ်စိုက်လိုက်မိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါ၏။ ထိုဂါဏ္ဍိသဒ္ဒါသည် ဂဠိဓာတ် အစ်ပစ္စည်း၊ (စ အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်း) ဖြင့်ပြီးသော ဂဏ္ဍသဒ္ဒါနောင် ကုန်ပစ္စည်းသက်၊ ဂဌိ ဝုဒ္ဓိရောက်၍ ပြီး၏။ ယင်းသို့ ပြီးသော ဂါဏ္ဍိသဒ္ဒါသည် အဖုအဆစ်၊ အထုံးအဖွဲ့၊ အနက်ဟော ဂန္ထိ (ဂန္ထိ) သဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ၏။ [ဂါဏ္ဍိ-ပု၊ ဂဏ္ဍ+ကုန်၊ ဝုဒ္ဓိ၊ ဂန္ထိမိ] အကျယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်နိသျှ (ပ-နာ၊ ၄၈၁) ၃-ကဏ္ဍ၊ ၅၀- သုတ်၊ ၎င်းသျှ (ဒု-နာ၊ ၁၂၇) ၄- ကဏ္ဍ၊ ၈၀-သုတ်တို့ကြည့်။

ယင်းသို့ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာသည် ချရင်ကောက် “ဂါဏ္ဍိ” သဒ္ဒါကို သာဓကပြုထားသော်လည်း ထိုဂါဏ္ဍိသဒ္ဒါသည် ပါဠိအဘိဓာန်နှင့် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ တွေ့နိုင်သော ပါဌ်မဟုတ်ပါ။ ဌဝမ်းဘဲနှင့် “ဂဏ္ဍိ” သဒ္ဒါကိုကား “ပဗ္ဗံ တု ဖလု ဂဏ္ဍိသော” ဟူ၍ ပါဠိအဘိဓာန်မှာပင် (ဂါထာ-၆၀၀) အဖုအဆစ်အနက်ဟော အဖြစ်တွေ့ရပါ၏။ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌လည်း “ဂန္ထိ” ဟုတွေ့ရပါ၏။ အမရကောသ သက္ကတ အဘိဓာန်၌ကား (၁၈-ဝဂ်၊ ၈၄-ဂါထာ) ၌ ထိုသဒ္ဒါကျမ်းများ၏ ပြယုဂ်ဖြစ်သော ချရင်ကောက် “ဂါဏ္ဍိဝံ၊ ဂါဏ္ဍိဝံ” သဒ္ဒါနှင့် (၁၄-ဝဂ်၊ ၁၆၂-ဂါထာ)၌ “ဂန္ထိ (အဆစ်အဖု)” သဒ္ဒါကို တွေ့ရ၏။ ပါဠိ၌ ဌဝမ်းဘဲ “ဂဏ္ဍိ” သဒ္ဒါသည် ထိုသက္ကတ “ဂန္ထိ” သဒ္ဒါမှ ပြောင်းလဲလာသည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဣဒါဒိမောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ဂန္ထ ဂန္ထဧ (ထုံးဖွဲ့ခြင်း၌) ဂန္ထေတီတိ ဂဏ္ဍိ၊ တထနရာနံ ဋဌဏလာတိ- သုတ်ဖြင့် နထာနံ- နငယ်၊ ထဆင့်ထူးတို့ကို၊ ဣဒ္ဌာ- ဣကြီး၊ ဌဝမ်းဘဲ ပြုလေကုန်၊ ပဗ္ဗော- အဆစ်၊ ဂဏ္ဍိ- အထုံးအဖွဲ့၊ (မောဂ်၊ သျှ၊ ဒု-၂၆၂၊ ၃၇၉)။ ဝိသုဒ္ဓါရုံ၊ ဓာတွတ္တသင်္ဂြိုဟ်၌လည်း ဂန္ထဓာတ်၌ “ဂန္ထေတီတိ ဂဏ္ဍိ၊ ပဗ္ဗဂဏ္ဍိ၊ နထာနံ ဣဒ္ဌာ” ဟုပင် စီရင်၏။

ထို့ကြောင့် ပဒဂဏ္ဍီတိ- ဟူ၍၊ ဝါ- အဆစ်အဖု၊ အထုံးအဖွဲ့ပမာ ဖျက်ဆီးမရနိုင်သော ခြေတော်ချင်းရာ ဌာနဟူ၍၊ (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ယသ္မိံ ဘူမိဘာဂေ- အကြင်မြေအဖို့ (မြေပြင်)၌၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဇေတဝနမဟာ ဝိဟာရေ- ဇေတဝန်မည်သော ကျောင်းတိုက်တော်ကြီးသည်၊ (ဟောတိ- ရှိ၏) တတ္ထ- ထိုဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တော်ကြီး တည်ရှိရာ မြေပြင်၌၊ ယသ္မိံ ဌာနေ- အကြင်အရပ်၌၊ ပုရိမာနံ- ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- အားလုံးသော ဘုရားရှင်တို့၏၊ မဇ္ဈာ- ညောင်စောင်း (ခုတ်)တို့ကို ပညတ္တာ- ခင်းထားအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ တသ္မိံယေဝ ပဒေသေ- ရှေး၌ ဖြစ်သော အားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ညောင်စောင်းခင်းထားအပ်ရာ ထိုအရပ်၌ပင်လျှင်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝတောပိ- မြတ်စွာဘုရား၏လည်း၊ မဇ္ဈော- ကို၊ ပညတ္တာ-ခင်းထားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှုပြု၍၊ “စတ္တာရိ- လေးခုကုန်သော၊ မဇ္ဈပါဒဋ္ဌာနာနိ- ညောင်စောင်းခြေထောက်တို့တည်ရာ ဌာနတို့သည်၊ အဝိဇဟိတာနေဝ- မစွန့်အပ် (မရွှေ့ရှား) ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏” ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ မဇ္ဈာနံ- ညောင်စောင်းတို့၏၊ မဟန္တခုဒ္ဒကဘာဝေန- ကြီးကုန်၊ ငယ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မဇ္ဈပညာပနပဒေသဿ- ညောင်စောင်းတို့ ခင်းထားရာအရပ်၏၊ မဟန္တာမဟန္တာ- ကျယ်သည်၊ မကျယ်သည် အဖြစ်သည်၊ အပ္ပမာဏံ- လိုရင်းပမာဏမဟုတ်၊ ပန- အဟုတ်အမှန်ကား၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ တန်ခိုး အာနုဘော်တော်ကြောင့်၊ သော ပဒေသော- ထိုညောင်စောင်း ခင်းထားရာ အရပ်သည်၊ သဗ္ဗဒါ- အားလုံးသော အခါကာလ၌၊

ဂဏ္ဍီဘူတံ ပဒံ၊ ယထာ ဟိ ရုက္ခဿ ဂဏ္ဍီဌာနံ ဒုဗ္ဗိနိဝေဓံ ဒုတ္တန္တိတစ္စ ဟောတိ၊ ဧဝမေဝံ ယံ ပဒံ အတ္တတော ဝိဝရိတုံ နသက္ကာ၊ တံ “ဂဏ္ဍီပဒ”န္တိ ဝုစ္စတိ၊ မူလပဏ်ဋီ၊ ပ-နာ၊ ၅၆။ ဂဏ္ဍီဌာနန္တိ အတ္တတောစ အဓိပ္ပါယတောစ ဒုဗ္ဗိနိဝေဓောယ ဂဏ္ဍီဘူတံ ဌာနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီ၊ ပ-၁၃၉။

သက္ကတ၌ ရနှင့် တကွသော “ပြတိပတ္တိ၊ အရိယကထာ” စသည်တို့သည် ပါဠိ၌ မုဒ္ဒလသို့ ပြောင်း၍ “ပဋိပတ္တိ၊ အဋ္ဌကထာ” စသည်ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် “ဂြန္တိ”မှ “ဂဏ္ဍီ”ဟု ဖြစ်၏။ [ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ၌မူ ဂေါသဒ္ဓါပဒ၊ ဌာဓာတ်ဖြင့် “ဂေါ ဉာဏံ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဂဏ္ဍီ”ဟု ဝစနတ္ထပြုပါသတော်] ဤသို့စသည်ဖြင့် သာဓကများစွာတွေ့နိုင်ပါ၏။ သို့ဖြစ်ရကား၊ ယခင်ချရင်ကောက် “ဂဏ္ဍီ၊ ဂါဏ္ဍီ”တို့သည်လည်း ပါဠိ မှန်ပင်ဖြစ်စေကာမူ သက္ကတသဒ္ဒါ ကျမ်းပြုယုဂ်ဖြစ်၍ ပိဋကတ်တော်၌ တွေ့နိုင်မည်မဟုတ်သောကြောင့် အတွေ့များသော ဌာဝမ်းဘဲ “ဂဏ္ဍီ” ပါဠိကိုသာ အတည်ပြုသင့်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၆၀

ဧကပ္ပမာဏောယေဝ- တူညီသော အတိုင်းအတာရှိသည်ချည်းသာလျှင် ဟောတိ-
 ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ “စတ္တာရိ ။ပ။ ဟောန္တိ” တိ- ဟောန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြု၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ ဝိဟာရောပိ နဝိဇဟိတောယေဝါတိ ဧတ္တာပိ- ဝိဟာရောပိ
 ။ပ။ ယေဝ- ဟူသော ဤစကား၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ပုရိမံ-
 ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဝိဟာရဋ္ဌာနံ- ကျောင်းတိုက်တည်ရာ ဌာနကို၊ နပရိစ္စဇတိ- မစွန့်ခွာ၊
 ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုရင်းအနက်တည်း၊ ဝိသိဋ္ဌာ- မတူထူးခြားသော၊ မတ္တာ-
 အတိုင်းအတာတည်း၊ ဝိမတ္တာ- မတူထူးခြားသော အတိုင်းအတာ၊ ဝိမတ္တာဝ-
 ဝိမတ္တာသည်ပင်၊ ဝေမတ္တံ- ဝေမတ္တမည်၏။ ဝိသဒိသတာ- မတူသည်အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ
 အတ္ထော- ဤကားအနက်တည်း၊ အာရောဟော- ရှည်သည် အဖြစ်သည်၊ ပမာဏံ-
 ပမာဏမည်၏။ ပဓာနံ- ပဓာနဟူသည်၊ ဒုက္ကရကိရိယာ- ခက်ခဲစွာ ပြုကျင့်အပ်သော
 ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုပြုကျင့်တော်မူခြင်းတည်း၊ ရသ္မိတိ- ရသ္မိဟူသည်၊ သရိရပ္ပဘာ-
 ကိုယ်တော်၏ ရောင်ခြည်တည်း။

သတ္တာနံ- လူသတ္တဝါတို့၏၊ ပါကတိကဟတ္ထေန- ပကတိရိုးရိုးလက်
 အတောင်အားဖြင့်၊ မဇ္ဈိမပုရိသော- အလယ်အလတ် (ပုံမှန်) လူယောက်ျားသည်၊
 ဆဟတ္ထော- ခြောက်တောင်ရှိ၏၊ တတော- ထိုမဇ္ဈိမပုရိသထက်၊ တိဂုဏံ- သုံးဆတက်
 (၁၈)တောင် ပမာဏသည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရိရပ္ပမာဏံ-
 ကိုယ်တော်အရပ်ပမာဏတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အတိုင်းအတာအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ **အဋ္ဌာရသဟတ္ထော**၊ တဆယ့်ရှစ်တောင် အရပ်တော်ရှိ၏၊ ဣတိ-
 ဤသို့ ဝဒန္တိ- ဆရာတို့ဆိုကုန်၏၊ အပရေ ပန- အခြားဆရာတို့သည်ကား၊ “မနုဿာနံ-
 လူတို့၏၊ ပါကတိကဟတ္ထေန- ဖြင့်၊ မဇ္ဈိမပုရိသော- သည်၊ စတုဟတ္ထော-
 လေးတောင်ရှိ၏၊ တတော- ထိုလေးတောင်ရှိသော မဇ္ဈိမပုရိသထက်၊ တိဂုဏံ-

၁။ အဋ္ဌာရသဟတ္ထော ။ ။ မြတ်စွာဘုရား၏ အရပ်တော်နှင့် စပ်၍ ဇီကာ၌
 ပြထားသည့် အတိုင်း နှစ်ဝါဒရှိကြောင်း သိရ၏။ ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်၌ “အရပ်တော် ၁၆-
 တောင်”ဟု ပါရှိကြောင်း မိန့်ဆိုတော်မူကြသော်လည်း “ဗျာမပ္ပဘာ သဒါ မယံ
 သောဠသဟတ္ထမုဂ္ဂတာ”ဟူသော ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်ကို တိုက်ရိုက် မြန်မာပြန်လျှင်ကား “ငါ၏
 ဗျာမပ္ပဘာခေါ် ရောင်ခြည်တော်သည် တစ်ဆယ့်ခြောက်တောင်တိုင်အောင် မြင့်တက်၏”ဟု
 ဆိုလိုပါ၏။ အဋ္ဌာရသဟတ္ထ-၌ ဟတ္ထသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို “တောင်”ဟု မယူဘဲ “မိုက်”ဟု ယူကာ
 (၁၈)မိုက် (၆-တောင်)ဟု ယူဆကြသော သီဟိုဠ်ကျွန်း နှောင်းခေတ် မထေရ်တို့၏ ဝါဒကိုလည်း
 ရတနာဂုဏ်ရည် ကျမ်း၌ အမရပုရ၊ ဘာသာဇီကာ ဆရာတော်ကြီး ပြထား၏။

သုံးဆတက် (၁၂) တောင်ပမာဏသည်၊ ဘဂဝတော- ဧ၊ သရီရပ္ပမာဏံ- တည်း၊ က္ကတိ- ဖြင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဥပါဒိန္နက ရူပဓမ္မဝသေန- ပင်ကို အရှိဥပါဒိန္နကရုပ် ခန္ဓာ၏ ပုံမှန်သဘော အနေအားဖြင့်၊ (ခန္ဓာကိုယ်တော်မှ အပြင်ပြန်ထွက်သွားသော ဥတုဇရောင်ခြည်တော် မပါဘဲ ပင်ကိုအရှိခန္ဓာကိုယ်တော် အနေအားဖြင့်) ဒွါဒသဟတ္ထော- တစ်ဆယ်နှစ်တောင်ရှိ၏၊ ပန- တစ်ဆယ်ရှစ်တောင်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ သမန္တတော- ကိုယ်တော်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဗျာမမတ္တံ- တလံ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရပ်တိုင်အောင်၊ ဗျာမပ္ပဘာ- ဗျာမပဘာမည်သော ရောင်ခြည်တော်သည်၊ (တလံမျှလောက် အမြဲထွန်းတောက်သော အရောင်တော်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဗျာမပ္ပဘာမည်သော ရောင်ခြည်တော်သည်) ဖရတိ- ဖြန့်လွှမ်း၏၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဆဟတ္ထံ- ခြောက်တောင်တိုင်အောင်၊ အဗ္ဘဂ္ဂတော- မြင့်တက်တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဗဟလတရပ္ပဘာရူပေန- ပို၍ ကျယ်ပြန့်သော အဆင်းရောင်တော်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ- အတူတကွ၊ အဋ္ဌာရသဟတ္ထော- တဆယ့်ရှစ်တောင် ရှိသည်၊ ဟောတိ- ဧ၊ က္ကတိ- ဤသို့၊ ဘဏန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။

အဒ္ဓနိယန္တိ-ကား၊ ဒီဃကာလံ- ရှည်သော ကာလရှိသည်၊ (ဟောတိ) အဇ္ဈာ သယပဋိဗဒ္ဓန္တိ- ကား၊ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏကာလေ- သဗ္ဗညုဗောဓိဉာဏ်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူရာ အခါ၌၊ တထာ- ထိုရောင်ခြည်တော်ကို အကျယ်အပြန့်ပမာဏအားဖြင့် အလိုရှိသလို ဖြန့်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း အနေအားဖြင့် ပဝတ္တဇ္ဈာသယာဓိနံ- ဖြစ်သော အလိုတော်နှင့်

တဖန် ဟတ္ထသဒ္ဓါ၏ လက်ဟူသော အထင်ရှားဆုံး အနက်ကို ယူရမည်ဟူသော နောက်ဆုံးဝါဒရှိသေး၏၊ လက်ဟု ဆိုရာ၌လည်း ဤနေရာ၌ အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သော “ဖြန့်ထားသော လက်ဖဝါးပြင်”ကိုသာ ဆိုလို၏၊ ထိုလက်ဖဝါးပြင်မှာ လေးလက်မရှိ၍ အဋ္ဌာရသဟတ္ထ (တစ်ဆယ့်ရှစ်လက်) ၌ လက်မပေါင်း (၁၈×၄) ၇၂-လက်မရှိ၏၊ ၎င်းကို ပေဖွဲ့လျှင် (၇၂×၁၂) ၆-ပေရှိသောကြောင့် ကိုယ်လုံး ကိုယ်ထည် ခံညားပြီ၊ အရပ်တော် ၆-ပေရှိ၍ ဝါဝင်းသော အသားအရေတော်ရှိသော မြတ်စွာဘုရားကို အလွန်သပ္ပာယ်စွာ ဖူးမြင်နိုင်ပါသည်၊ ဘုရားမပွင့်မီ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ဆေးစိမ်းထား၍ နဂိုမူလအတိုင်း မပျက်မစီးရှိနေသော လူသားရုပ်အလောင်းများသည် ယခုခေတ်လူများနှင့် အရွယ်အစား အရပ်အမောင်း ဘာမျှထူခြားမှုမရှိသည်ကို မြောက်မြားစွာ တွေ့ရကြပြီးဖြစ်ရကား ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသည် ယခုလူသားများထက် ထူးထူးခြားခြား အရပ်မမြင့်ဟု ယူဆကြပေပြီ၊ ထို့ကြောင့် ထိုအတိုင်းအတာအတိုင်း မြတ်စွာဘုရား အရပ်တော် ၆-ပေ ဟူသော ဝါဒသည် အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သည် ယူဆပါ၏။

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၆၃

ဆက်စပ်၏။ (တံ ရသ္မိပမာဏံ- ထိုရောင်ခြည်တော်၏ အကျယ်အပြန့်အတိုင်းအတာသည်) တထာ- အားဖြင့်၊ ပဝတ္တပတ္တနာနုရူပံ- ဖြစ်သော ဆုတောင်းတော်မူခြင်းအားလျော်စွာ၊ ဝိပုလံစ- ကျယ်ပြန့်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပုလတရဉ္စ- သာ၍ ကျယ်ပြန့်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုရင်း အနက်တည်း၊ သွာယံ အတ္ထော- ထိုဆိုလိုရင်း အနက်ကို၊ စရိယာပိဋကဝဏ္ဏနာယံ- စရိယာပိဋက ပါဠိတော်၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဝေမတ္တတာကို ပြဆိုရာ အခန်း၌၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သရီရပ္ပမာဏံ- ကိုယ်တော်၏ အရပ်တော် ပမာဏသည်လည်းကောင်း၊ ပဓာနံ- ဒုက္ကရ စရိယာ အကျင့်ကို အားထုတ်တော်မူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သရီရပ္ပဘာစ- ကိုယ်တော်၏ ရောင်ခြည်တော် ကွန့်မြူးရာဌာနပမာဏသည်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရား ရှင်တို့၏၊ ဝိသဒိသာ- မတူထူးခြားသော အကြောင်းအရာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) ဣတိ- ဤအကြောင်းအရာတို့သည် ဣဓေ- ဤမဟာပဒါနသုတ်၌၊ ပါဠိယံ- ပုဗ္ဗေနိဝါသပဋိသံယုတ္တကထာပါဠိတော်၌ အနာဂတာ- မလာကုန် (မပါရှိကုန်) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တေဟိ- ထိုသရီရပ္ပမာဏစသော ဝေမတ္တတာတို့နှင့် သဒ္ဓိံ- အတူတကွ၊ ဝေမတ္တတာ သာမညေန- မတူထူးခြားသော အကြောင်းအရာ အဖြစ်အားဖြင့် တူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာယုကုလားနိပိ- အာယုဝေမတ္တ၊ ကုလဝေမတ္တတို့ကိုလည်း၊ ဣဓေ- ဤဝေမတ္တတာကို ပြဆိုရာ ပါဠိတော် အခန်း၌၊ အာဟရိတ္တာ- ဆောင်ယူ၍ (အာစရိယေန) ဒီပိတာနိ- ပြဆိုအပ်ပြီးကုန်ပြီ။

ပဋိဝိဒ္ဓဂုဏေသုတိ- ကား၊ အဓိဂတသဗ္ဗညုဂုဏေသု- ရတော်မူအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဂုဏ်တော်တို့၌၊ (ဝေမတ္တံ- မတူထူးခြားသော အတိုင်းအတာသည်၊ ဝါ- မတူကွဲပြား၊ ခြားနားမှုသည်၊ နတ္ထိံ- မရှိ) စ- စောဒနာဘွယ်ကား၊ ဗောဓိသမ္ဘာရေသုစ- သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ဟူသော ဗောဓိ၏ အကြောင်း အဆောက်အဦ ဖြစ်သော ပါရမီကုသိုလ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝေနေယျ ပုဂ္ဂလပရိမာဏေစ- ဆုံးမထိုက် (ကျွတ်ထိုက်သော) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရေအတွက် အတိုင်းအတာ၌လည်းကောင်း၊ ဝေမတ္တံ- သည်၊ နတ္ထိနန- မရှိသည်ပင် မဟုတ်ပါလော (အထ- ထိုသို့ မရှိလသော်၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ တေသု- ထိုဗောဓိသမ္ဘာရနှင့် ဝေနေယျပုဂ္ဂလ ပရိမာဏတို့၌၊ ဝေမတ္တံ- ကို အာစရိယေန- သည်၊ နဉ္စဒ္ဓတံ- မထုတ်ပြအပ်ပါသနည်း) ဣတိ- ဤကား

စောဒနာတည်း၊ (တံ ဝစနံ- ယင်းနှစ်မျိုးတို့၌ ဝေမတ္တမရှိဟု ဆိုအပ်သော ထိုစကားသည်) သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ (ဝေမတ္တံ- ယင်းနှစ်မျိုးတို့၌ မတူကွဲပြားခြားနားမှုသည်) နတ္ထိ- မရှိပါပေ၊ ပန- သို့ပါသော်လည်း၊ တဒုဘယံ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော ဝေမတ္တသည်၊ ဗုဒ္ဓဂုဏဂဟဏေန- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဂုဏ်တော်တို့ကို ယူခြင်းဖြင့်၊ ဂဟိတမေဝ- ယူအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တဒုဘယံ- ကို၊ အာစရိယေန-သည်) နဥဒ္ဓတံ- ပါဠိမုတ္တကအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်မပြအပ်ပေသတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယဒဂ္ဂေန- အကြင်အပိုင်း အခြားဖြင့်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- အားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဗုဒ္ဓဂုဏေသု- မြတ်စွာ ဘုရားဂုဏ်တော်တို့၌၊ ဝေမတ္တံ- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တဒဂ္ဂေန- ထိုအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (ထိုဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်တို့၌ ထူးခြားမှုမရှိ၊ ထပ်တူညီမျှဖြစ်စေသော အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ဖြင့်) နေသံ- ထိုအားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သမ္မောဓိ သမ္မာရေသုပိ- တို့၌လည်း၊ ဝေမတ္တံ- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ။ ဣတိ- ဤကား ဖြေရှင်းချက်တည်း။

ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ (သမ္မောဓိ သမ္မာရေသုပိ-လည်း၊ ဝေမတ္တံ-သည်၊ နတ္ထိ- မရှိပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း) ဖလဿ- အကျိုးဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဂုဏ်၏၊ ဟေတုအနုရူပတာယ- အကြောင်းဖြစ်သော သမ္မောဓိသမ္မာရအား လျော်ညီသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သမ္မောဓိသမ္မာရေသုပိ ဝေမတ္တံ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း) ပန- ထိုမှတစ်ပါး (ထည့်ဆို) ဧကန္တေနဝ- ဧကန်စင်စစ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေနေယျ ပုဂ္ဂလပရိမာဏေ- ဆုံးမထိုက် (ကျွတ်ထိုက်) သော သတ္တဝါတို့၏ အတိုင်းအတာ ပမာဏ၌၊ ဝေမတ္တာဘာဝေါ- မတူကွဲပြားခြားနားမှု မရှိခြင်းကို၊ ဝိဘာဝိတော- ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ [ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် စသည်တို့၌ “ဧကဒ္ဓိန္နံ အဘိသမယာ၊ ဂဏာနာ တော အသဒ္ဓိယာ” စသည်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးရရှိသော ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့ အကန့်အသတ် မရှိများပြားလှကြောင်းကို မြတ်စွာ ဘုရားရှင်အားလုံးတို့၏ ဗုဒ္ဓဝင်တို့၌ပင် တူညီစွာ ဖော်ပြထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဝေနေယျပုဂ္ဂလ ပရိမာဏ၌လည်း ဝေမတ္တ မရှိပင် ဖြစ်၏ ဟူလျှီ။

ဟိ- မှန်၏၊ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- မြင့်မြတ်သောဘုရား အလောင်းတော်ကြီးတို့၏၊ ဟေတုအဝတ္ထာယံ- ဘုရားဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီဖြည့်ရာ အခိုက်ကာလ၌၊ သမ္မတူပနိဿယိန္ဒြိယပရိပါကာ- ဆည်းပူးစုဆောင်းထားအပ်သော အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်သော ပါရမီ ကုသိုလ်တည်းဟူသော သဒ္ဓါပညာ အစရှိသော

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၆၅

ဣန္ဒြေတို့ရင်ကျက်မှု ရှိကုန်သော၊ ဝေနေယျပုဂ္ဂလာ- ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ စရိမ္မာဝေ-
 (မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူရာ) နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ အရဟတ္တသမ္ပတ္တိယာ-
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ တထာဂတဂုဏာနုဘာဝ သမ္ပဿေန-
 မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ် စသော ဂုဏ်တော်တို့၏ အစွမ်းအာနုဘော်တော်
 တို့နှင့်တွေ့ထိခြင်းကြောင့် ဝိဗောဓိ- ပွင့်လင်းခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏ (ကာနိ
 ဝိယ- အဘယ်တို့ကဲ့သို့ နည်းဟူမူ) ပရိပေါသိတာနိ- ရေ၌ ဖွံ့ထွားကြီးပွားနေကုန်သော၊
 ကမလဝနာနိ- ကြာခြုံကြာရှ်တော တို့သည်၊ သူရိယရသို့သမ္ပဿေန- နေရောင်ခြည်ဖြင့်
 တွေ့ထိခြင်းကြောင့် ဝိဗောဓိ- ပွင့်လင်းခြင်းသို့၊ ဥပဂစ္ဆန္တိဝိယ- ရောက်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။
 ဣတိ- ဤသို့၊ အဋ္ဌကထာစရိယာ- အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ ဒီပေသုံ- ဖွင့်ပြကြကုန်ပြီ၊
 နိမိကုမ္မောတိ- နိမိ ကုမ္မော- ဟူသော စကားကို၊ စတ္တာရော- လေးလုံးကုန်သော၊
 မဟာနိဓယော- ရွှေအိုးကြီးတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ-
 မိန့်ဆို၏၊ ဇာတောစာတိ (ဇတ္ထ)- ဇာတောစ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ စသဒ္ဓေန- စသဒ္ဓါဖြင့်
 ကတမဟာဘိနိဟာရောစ- ပြုအပ်ပြီးသော ဘုရားဆုပန်ဆင်မှု ရှိတော်မူသည်
 လည်းကောင်း (အဟောသိ) ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယမ္ပိ အတ္ထော- ဤအနက်ကိုလည်း
 သင်္ဂဟိတော- သွင်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

ဟိ- မှန်၏၊ ဗုဒ္ဓဝံသေ- ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်၌၊ “တာရာဂဏာ ။ပ။ ဘဝိဿတီတိ-
 တာရာဂဏာ ။ပ။ ဘဝိဿတိ- ဟူသော၊ ဧတံ- ဤစကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ
 ဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဘန္တေ- သုမေဓရောင်ရသော၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်)
 ဂဂနမဏ္ဍလေ- ကောင်းကင်ပြင်ကျယ်၌၊ တာရာဂဏာ- ကြယ်တာရာ အပေါင်းတို့
 ဟူကုန်သော၊ နက္ခတ္တာ- နက္ခတ်တို့သည်၊ ဝိရောစန္တိ- အရောင်တဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းတင့်တယ်
 နေကုန်၏၊ ဝိသာခါ- ဝိသာခါ နက္ခတ်သည်၊ စန္ဒိမာယုတ္တာ- လနှင့် ပူးယှဉ်နေ၏၊ (တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့် တံ- သင်သည်) ဓုဝံ- မချွတ်မလွဲ၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊
 ဧတေနောစ- ဤဗုဒ္ဓဝံသ ပါဠိတော် သာကေကြောင့်လည်း၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- အားလုံးသော
 ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝိသာခါနက္ခတ္တေနော- ဝိသာခါ နက္ခတ်ဖြင့်သာလျှင်၊ မဟာဘိနိဟာရော-
 မြတ်သော ဘုရားဆုပန်ဆင်တော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိစ- ဤသို့လည်း၊
 (ပေါရာဏာ- ရှေးဆရာတို့သည်) ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုတော် မူကြကုန်၏။

၁၃။ အယံ ဂတီတိ- ကား၊ အယံ- ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ စုတိမှစ၍ ပဋိသန္ဓေသို့
 တက်သွားခြင်းသည်) ပဝတ္တိ- ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်တည်း၊ ပဝတ္တနာကာရော- (ဘုရားမှတစ်ပါး

အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏) ဖြစ်ပုံ (အောက်မေ့ပုံ) အစဉ်အလာ အခြင်းအရာတည်း။ အပေ- မြတ်စွာဘုရားမှ အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ- ရှေးဘဝ၌ နေအပ်ခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာ အစဉ်နှင့် အမည် အနွယ် စသည်ကို၊ အနုဿရန္တာ- အောက်မေ့ကြကုန်လသော်၊ ဣမိနာ အာကာရေန- (စုတိမှ စ၍ ပဋိသန္ဓေသို့ အစဉ်အတိုင်း ပြောဆိုမတ်စွာ အောက်မေ့ခြင်းဟူသော) ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အနုဿရန္တိ- အောက်မေ့ကြကုန်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အယံ ဂတိပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်းအနက်တည်း။ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ အတီတ ။ပ။ ဇာတိသင်္ခါတေ- ရှေးလွန်ခဲ့ပြီးသော ဘဝ၊ ထို့ထက် ရှေးကျသော လွန်ခဲ့ပြီးဘဝ၊ ထို့ထက်ပင် အလွန်အကဲ ရှေးကျသော လွန်ခဲ့ပြီး ဘဝ အစရှိသော ဘဝဟု ဆိုအပ်သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသေ- ရှေးက နေခဲ့ဖူးသော ဘဝ၌၊ ဉာဏဿ- ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏။ အဘိဓမ္မဘာဝေန- ရှေ့ရှုတည့်တည့် မျက်နှာမူသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ဤသို့ အနက်ဖွင့်ဆိုခြင်းကို ကတွာ- ပြု၍၊ စုတိတော- စုတိမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ ပဋိသန္တိ- ပဋိသန္ဓေသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) တာဝ- ထိုပဋိသန္ဓေ တိုင်အောင်၊ အနုဿရဏံ- အောက်မေ့ခြင်းသည်၊ အာရောဟနံ- အထက်တက်ခြင်း မည်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့စုတိမှ စ၍ ပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် အောက်မေ့ခြင်းသည် အထက်တက်ခြင်း မည်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ပဋိသန္တိတော- ပဋိသန္ဓေမှ၊ ပဋ္ဌာယ- ၍၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ စုတိ- စုတိစိတ်သည်၊ (အတ္တိ) တာဝ- ထိုစုတိ စိတ်တိုင်အောင်၊ အနုဿရဏံ- သည်၊ ဩရောဟနံ- အောက်သို့ သက်ခြင်းတည်း။ ပုဗ္ဗေနိဝါသေ- ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသောခန္ဓာ အစဉ်၌၊ ပဋိဓမ္မ ဘာဝေန- မျက်နှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- နောက်ပြန်လည်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဉာဏဿ- ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏။ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ) “ပစ္ဆာမုခံ ဉာဏံ ပေသေတွာ” တိ- ပေသေတွာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

စုတိဂန္ထဗ္ဗန္တိ(ပဒဿ)- စုတိဂန္ထဗ္ဗ ဟူသော ပုဒ်၏ (အတ္ထော- ၌စပ်) ပန- ပုဗ္ဗေနိဝါ သဉာဏ်၏ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် မဟုတ်၍ ခက်ခဲသော ဖြစ်ပုံကား၊ စုတိယာ- စုတိသို့၊ ဉာဏဂတိယာ- ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏ သွားခြင်းဖြင့် ယံ ကုဒ် ဂန္ထဗ္ဗ- အကြင်သွားခြင်းသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) တံ ဂမနံ- ထိုသွားခြင်းသည်၊ [ဤဂမနံ-ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဂန္ထဗ္ဗ- ၌ တဗ္ဗပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ဟောဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်] တံဗုဇ္ဈနံ- ထိုသိခြင်းသည်၊ (အတိဂရုကံ- အလွန်ဝန်လေး၏။ ဝါ- အလွန်ခက်ခဲ၏) ဣတိ- ဤကား။

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၆၇

အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဂရုကန္တိ- ကား၊ ဘာရိယံ- ဝန်လေး၏၊ ဒုက္ကရံ- ခက်ခဲသဖြင့် ပြုအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ခက်ခဲပုံကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်) “အာကာသေ ။ပ။ ဝိယာ”တိ- ဝိယဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။ အပရမ္ဘိ ကာရဏန္တိ- ဟူသည်ကား၊ ပစ္ဆာမုခံ- နောက်ပြန်လှည့်၍၊ ဉာဏပေသနတော- ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်ကို စေလွှတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အပရံ- (ပဋိသန္ဓေမှ စ၍ စုတိတိုင်အောင် ဉာဏ်ကိုနောက် ပြန်လှည့်၍ အောက်မေ့ခြင်းမှ) တမျိုးတခြားသော၊ ဆိန္ဒုဝဇ္ဈမာနဿရဏံ- ပြတ်ပြီးသော ကမ္မဝဋ်ရှိတော်မူကြသော ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ပုဗ္ဗေနိဝါသကို အောက်မေ့ခြင်းတည်း ဟူသော၊ အစ္စရိယဗ္ဗုတကာရဏံ- အံ့ဩဖွယ် မဖြစ်စဖူး အထူးဖြစ်သော တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်းဟူသော အကြောင်းကို၊ (ဒဿေန္တော- ဌိစပ်)။

ယတြာတိ- ယတြဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပစ္စတ္တတ္ထေ- ပဌမာ အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ နာမာတိ- နာမဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အစ္စရိယတ္ထေ- အံ့ဩဖွယ်ဟူသော အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော) နိပါတော- တည်း၊ ဟိသဒ္ဓေါ- ဟိသဒ္ဓါသည်၊ အနတ္တကော- အနက် မရှိနိပါတ်တည်း၊ တေန- ထိုသို့ ယတြစသည်တို့က ပစ္စတ္တအနက်စသည်၌ ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ “ယော နာမ တထာဂတော” တိ- ဂတော ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဧဝ္ဇကတွာ- ဤသို့ “ယောနာမ တထာဂတော” ဟု အနက်ဖွင့်ဆိုမှုပြုခြင်းကြောင့်၊ ယတြာတိ- ယတြဟူ၍၊ နိပါတဝသေန- နိပါတ်ပုဒ် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိသံ- သီးခြား၊ ယတြသဒ္ဓဂဟဏံ- ယတြသဒ္ဓါကို ယူခြင်း (ရွတ်ဆိုခြင်း) သည်၊ သမတ္တိတံ- (သဒ္ဓစည်းကမ်းနှင့် ညီညွတ်၍) မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ယေကိလေသာ- အကြင်တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိဟူသော ကိလေသာ သုံးမျိုးတို့သည်) သတ္တသန္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ သံသာရေ- သံသရာ၌၊ ပပစ္စန္တိ ဝိတ္တာရေန္တိ- ချဲ့တွင်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ ကိလေသာ- ထိုကိလေသာ သုံးမျိုးတို့သည်) ပပဉ္စာ- ပပဉ္စတို့မည်၏၊ [အဋ္ဌကထာ အတိုင်း “ပပဉ္စာ”ဟု ဗဟုဝုစံနှင့် ရှိမှသာ “ဝိတ္တာရေန္တိ” ဟူသော ဗဟုဝုစံကိရိယာနှင့် လိုက်လျောမည်]။

ကိလေသဝဋ္ဋဿ- ကိလေသဝဋ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ပပဉ္စဂ္ဂဟဏေန- ပပဉ္စသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ဆိန္ဒုပပဉ္စေ- ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပပဉ္စသဒ္ဓါဖြင့်) ဂဟိတတ္တာ- ယူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပါကဝဋ္ဋဿ- ဝိပါကဝဋ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒုက္ခဂ္ဂဟဏေန- (သဗ္ဗဒုက္ခဝိတိဝတ္ထေ- ၌) ဒုက္ခသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဂဟိတတ္တာ- ကောင်း ကမ္မဝဋ်- (ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော) ကမ္မဝဋ်ကို၊ (ဝဇ္ဈမန္တိ- ဝဇ္ဈမဟူ၍) ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ဣတိ

သဒ္ဓါပိုသည်ဟု ယူဆ၏။ ပရိယာဒိန္နဝဋ္ဋေတိ-ကား၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင် ခေပိတဝဋ္ဋေ- ကုန်ခန်းစေအပ်ပြီးသော ကမ္မဝဋ္ဋိရှိတော်မူ ကုန်သော၊ (ဗုဒ္ဓေ- မြတ်စွာဘုရား တို့ကို) မဂ္ဂသီလေန ဖလသီလေနာတိ- မဂ္ဂသီလေန ဖလသီလေန-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ တယိဒံ မဂ္ဂဖလသီလံ- ထိုမဂ်ဖိုလ်သီလသည်၊ လောကီယသီလပုဗ္ဗကံ- ရှေးဦးပဌမအစက လောကီသီလရှိ၏။ (မဂ်ဖိုလ်သီလ မဖြစ်မီက လောကီသီလ ဖြစ်ခဲ့၏) စ- ထို့အပြင်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ လောကီယသီလမ္ပိ- လောကီသီလသည်လည်း၊ လောကုတ္တရသီလံ ဝိယ- လောကုတ္တရသီလကဲ့သို့၊ အနညသာဓာရဏမေဝ- အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သီလတို့နှင့် မသက်ဆိုင် (မတူညီ) သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ လောကီယလောကုတ္တရသီလေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သမာဓိပညာသုဝိ- သမာဓိနှင့် ပညာတို့၌လည်း၊ ဒဿေဝနယော- ဤနည်းတူ အနညသာဓာရဏချည်းသာတည်း။

သမာဓိပက္ခာတိ (ဧတ္ထ)- သမာဓိပက္ခာ- ဟူသော ဤပုဒ်၌၊ သမာဓိစ- သမာဓိလည်း၊ သမာဓိ ပက္ခာစ- သမာဓိ၏ အသင်းဝင်တရားတို့လည်း၊ သမာဓိပက္ခာ- သမာဓိနှင့် သမာဓိအသင်းဝင်တရားတို့ ဧကဒေသ သရူပေကသေသော- တစိတ်တပိုင်း တူသော သုတိရှိသော တခုကြွင်းပြုထားခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဂ္ဂသမာဓိနာတိအာဒိစ- မဂ္ဂသမာဓိနာ အစရှိသည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိဟာရော ဂဟိတော ဝါတိစ- ဝိဟာရော ဂဟိတောဝ- ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။ သမာဓိပက္ခာနာမ- သမာဓိ၏ အသင်းဝင်တရားတို့ဟူသည်၊ ဝီရိယ သတိအာဒယော- ဝီရိယ၊ သတိအစရှိသည်တို့တည်း။ သယန္တိ- ကား၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ (သမာပတ်တို့ကိုယ်တိုင်၊ ဝိက္ခမ္ဘိတေဟိ-၌စပ်) နီဝရဏာဒီဟိတိ- ကား၊ နီဝရဏဟိ စေဝ- နီဝရဏတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ- တို့မှ လည်းကောင်း၊ တဒေကဋ္ဌေဟိ- ထိုနီဝရဏတို့နှင့် အတူတကွ ပယ်သတ်ထိုက်သော အကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် တယောက်တည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်ကုန်သော [ပဟာနေကဋ္ဌတည်း] ဝါ- ထိုနီဝရဏတို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် တခုတည်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တည်ကုန်သော၊ [သဟဇေကဋ္ဌတည်း] ပါပဓမ္မေဟိစ- အကုသိုလ်တရားတို့သည် (တို့မှ) လည်းကောင်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဒီဟိစ- ဝိတက်ဝိစာရအစရှိသော ဈာန် အင်္ဂါတို့သည် (တို့မှ) လည်းကောင်း၊ (ဝိမုတ္တတ္တာ- လွတ်အပ်ကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ကင်းလွတ်ကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်- ၌စပ်ပါ)။

သုတ်]

သမ္မဟုလပရိစ္ဆေဒအဖွင့်

၆၉

ဝိမုတ္တတ္တာ ။ပ။ ဂစ္ဆန္တိတိ ဣမိနာ-ဂစ္ဆန္တိ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တိသဒ္ဓဿ- ဝိမုတ္တိသဒ္ဓါ၏၊ ကမ္မသာနေတံ- ကမ္မသာနေ၏ အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) တဿ- ထိုဝိမုတ္တိသဒ္ဓါ၏၊ အဋ္ဌသမာပတ္တိ အာဒိဝိသယတ္တာ- ရှစ်ပါးသော သမာပတ်အစရှိသော ဖြစ်ရာ အနက်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိမုတ္တိသဒ္ဓါက သမာပတ်ရှစ်ပါး အစရှိသော အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ထိုဝိမုတ္တိပုဒ်၌ တိပစ္စည်းကို ကံအနက်ဟော- ဟု မိန့်သည်။ သို့သော် ကတ္တား ဟောလည်း ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် နီဝရဏေဟိ- စသည်တို့ကို အဝုတ္တကတ္တား အနက်နှင့် အပါဒါန် အနက်ဟု အနက်နှစ်မျိုးရေးထား၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့။ ဝိမုတ္တတ္တာတိ- ဝိမုတ္တတ္တာ- ဟူသော ပုဒ်ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန- ကြာမြင့်စွာ ပယ်ခွာခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိမုတ္တတ္တာ- လွှတ်အပ်ကုန်သည် (ဝါ- ကင်းလွတ်ကုန်သည်) အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- အနက်ယောဇနာရမည်၊ [နောက် “ဝိမုတ္တတ္တာ” နှစ်ပုဒ်၌လည်း “တဒဂ်ဝသေန ဝိမုတ္တတ္တာ၊ သမုစ္ဆေဒဝသေန ဝိမုတ္တတ္တာ” ဟူ၍ ဖြည့်စွက် အနက်ယောဇနာ ရမည်ဟု ဋီကာ ဆိုလို၏။] တဿ တဿာတိ- ကား၊ အနိစ္စာနုပဿနာဒိကဿ- အနိစ္စာနုပဿနာ အစရှိသော တရား၏၊ ပစ္စနိကဂ် ဝသေနာတိ- ကား၊ ပဟာတဗ္ဗပဋိပက္ခအဂ်ဝသေန- ပယ်ထိုက်သော ဆန့်ကျင်ဘက် အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့်၊ (ပရိစ္စတ္တာဟိ- ၌စပ်)။

ပဋိပ္ပဿဒ္ဓန္တေ ဥပ္ပန္နတ္တာတိ- ကား၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနံ- ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ- ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ သော ဧဝ- ထိုကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ပရိယောသာနဘာဝတော- မင်၏ အဆုံး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အန္တော- အဆုံးတည်း၊ တသ္မိ- ထိုကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို၊ သာဓေတဗ္ဗေ- မင်က ပြီးစေထိုက်လသော်၊ ဝါ- မင်ကပြီးစေထိုက်ရာ အခါ၌ (စတုန္နံသာမညဖလာနံ- လေးပါးကုန်သော သာမညဖိုလ်တို့၏) ဥပ္ပန္နတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ- ထိုထိုမင်သည် ပယ်သတ်ထိုက်သော ကိလေသာတို့၏၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနဝသေန- ငြိမ်းအေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တတ္တာ- ဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ကိလေသေဟိ- ကိလေသာတို့မှ၊ နိဿဋ္ဌတာစ- ထွက်မြောက်သည် အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ အပဂမောစ- ကင်းကွာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်၏၊ ဧတဟိ- ထိုကိလေသာတို့မှ၊ ဝိဝိတ္တတ္တာဧဝ- ကင်းဆိတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်

သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဧ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ) ဒုရေ ဌိတတ္တာတိ- ဒုရေ ဌိတတ္တာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁၆။ ဓမ္မဓာတုတိ- ဓမ္မဓာတုဟူသည်။ ဓမ္မာနံ- ပရမတ္ထတရားတို့၏၊ သဘာဝေါ- သဘောတည်း၊ အတ္တတော- သရုပ်တရား ကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ စတ္တာရိ- လေးပါး ကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ- အရိယသစ္စာတို့တည်း၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ- ကား၊ (တထာဂတေန- မြတ်စွာဘုရားသည်) သဝါသနာနံ- ဝါသနာ အထုံ အငွေ့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ပဟေနတော- ပယ်စွန့်တော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဓမ္မဓာတု- သစ္စာလေးရပ် ဓမ္မဓာတ်ကို) သုဗ္ဗု- ကောင်းစွာ၊ ပဋိဝိဒ္ဓါ- ထိုးထွင်းသိတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- ယင်းသို့ ကောင်းစွာ ထိုထွင်းသိတော်ခြင်း၏ အကျိုးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့သစ္စာလေးရပ် ဓမ္မဓာတ်ကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိတော်မူပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတာ- သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော် လည်းကောင်း၊ (အားလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားဖြစ်ကြောင်း ဉာဏ်တော်လည်းကောင်း) ဒသဗလဉာဏာဒယောစ- ဒသဗလဉာဏ် အစရှိသည် တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ- မြတ်စွာဘုရား ဂုဏ်တော်တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဓိဂတာ- ရအပ်ပြီးကုန်သည်၊ အဟေသံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဓမ္မဓာတု- ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကုန်၏) သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည်၊ (ဓမ္မဓာတု- ၏) ဣတိ- သို့ အပရေ- အခြားဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ)။

ဒွိဟိ ပဒေဟီတိ- ကား၊ ဒွိဟိ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ဝါကျေဟိ- ဝါကျတို့နှင့် (အာဗဒ္ဓံ- ဆက်စပ်နေ၏) အာဗဒ္ဓန္တိ- ကား၊ (ဣဒံ သုတ္တံ- ဤမဟာပဒါနသုတ်သည်) ဥပရိဒေသနာယ- အထက်ဖြစ်သော ဒေသနာတော်၏၊ တံမူလကတ္တာ- ထိုနှစ်ခုသော ဝါကျဟူသော မူရင်းအကြောင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ပဋိဗဒ္ဓံ- ဆက်စပ်၏၊ ဒေဝစာရိက ကောလာဟလန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ ဒေဝလောကေ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ ပြည်၌၊ စာရိကာယံ- ကြွချီလှည့်လည်တော်မူရာ အခါ၌၊ သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာနံ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား ဗြဟ္မာတို့၏၊ ဣတူဟလပ္ပဝတ္တိ- အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် အသံ၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလျက်၊ သုတ္တန္တပရိယောသာနေ- မဟာပဒါနသုတ် အဆုံး၌၊ ဝိစာရေဿတိ- စိစစ်လတ္တံ့၊ အတ္တတော- အနက်အားဖြင့် ဝိဘာဝေဿတိ- ထင်ရှားဖြစ်စေလတ္တံ့၊ ဣတိ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၇၁

ဤကား၊ ယောဇနာ- ဝိစာရေသတိပုဒ်ကို ဝိဘာဝနာ အနက်နှင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။
 အယံ ဒေသနာတိ- အယံ ဒေသနာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဣတော သော ဘိက္ခဝေတိ
 အာဒိနာ- ဘိက္ခဝေ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်ချဲ့သော အားဖြင့်၊
 ပဝတ္တိတဒေသနံ- ဖြစ်စေအပ်သော ဒေသနာတော်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 နိဒါနကဏ္ဍေတိ- နိဒါနကဏ္ဍဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အာဒိတော- ဤသုတ်အစပိုင်း၌၊
 ဒေသိတံ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဥဒ္ဓေသဒေသနံ- အကျဉ်းဟောပြအပ်သော
 ဒေသနာကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သာ- ထိုဥဒ္ဓေသဒေသနာသည်၊
 ဣမိဿ ဒေသနာယ- ဤမဟာပဒါနသုတ် ဒေသနာတော်၏၊ နိဒါနဋ္ဌာနိယတ္တာ-
 နိဒါန်းအရာ၌ တည်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုနိဒါနကဏ္ဍ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ပြီ။

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၇။ ဝိပဿီတိ တဿ နာမန္တိ- နာမံဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ တဿ-
 ထိုဝိပဿီဟူသော ဘွဲ့တော်၏၊ အန္တတ္ထတံ- အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သည် အဖြစ်ကို၊
 ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ တဉ္စ ခေါတိ အာဒိ- တဉ္စ ခေါ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊
 (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ **ဝိဝိဓေ အတ္ထေတိ**- ဟူသည်ကား၊
 တိရောဟိတ၊ ဝိဒူရဒေသဂတာဒိကေ- တစုံတခုက ဖုံးကွယ်တားဆီးထားအပ်သော
 ညိုသော အရာဝတ္ထုနှင့် ဝေးသော အရပ်ဒေသသို့ရောက်နေသော ညိုသော အရာဝတ္ထု
 အစရှိကုန်သော၊ နီလာဒိဝသေန- ညိုသော အရာဝတ္ထုအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊
 နာနာဝိဓေ- အထူးထူးအပြားပြားရှိကုန်သော (အတ္ထေစ- အနက်ဒြပ်အရာဝတ္ထုတို့ကို
 လည်းကောင်း) တဒဉ္စေ- ထိုမှတစ်ပါးကုန်သော၊ (ထိုတစုံတခုက ကာကွယ်တားဆီး
 ထားအပ်သော ညိုသော အရာဝတ္ထု စသည်မှ တပါးတခြားကုန်သော) ဣန္ဒြိယဂေါ
 စရဘူတေ- မျက်စိဣန္ဒြေ၏ ကျက်စားရာ ဖြစ်ကုန်သော [ပါဠိတော်၌ “အနိမိသန္တော

၁။ ဝိဝိဓေ အတ္ထေ-၌ အတ္ထသုံးမျိုး ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဘုရားအလောင်းတော်၏
 ဘွဲ့နာမည် အနက်ဟော “ဝိပဿီ” ပုဒ်ကို “တဉ္စခေါ ဝိဝိဓေ အတ္ထေ ပဿနကုသလတာယ
 လဒ္ဓံ” ဟု ဖွင့်ဆိုရာ၌ အတ္ထသုံးမျိုး ခွဲခြား၍ ဋီကာဖွင့်ထား၏။

(၁) တိရောဟိတ ။ပ။ နာနာဝိဓေ (အတ္ထေစ) -တစုံတခုက ဖုံးကွယ်တားဆီး
 ထားအပ်သော ညိုသော အရာဝတ္ထု အစရှိသော အရာဝတ္ထု အမျိုးမျိုးနှင့် ဝေးကွာသော
 အရပ်၌ ရောက်နေသော ညိုသော အရာဝတ္ထုအစရှိသော အရာဝတ္ထုအမျိုးမျိုးတည်းဟူသော
 မျက်ကွယ် အနက်ဒြပ်ဝတ္ထု (အတ္ထ) များ။

ပေက္ခတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် မျက်စိကုဋေကိုသာ ယူခြင်းဖြစ်သည်။ ယထူပဂတေ-
 အနီး အပါးသို့ရောက်လာသမျှကုန်သော၊ တေစ (အတ္ထေ)- ထိုအညို အဝါအစရှိသော
 အမျိုးမျိုးသော အနက်ဒြပ် အရာဝတ္ထုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ **ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယေ**⁹-
 တရားတဘောင် အမှုအခင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတည်းဟူသော၊ အတ္ထေစ- လုပ်ငန်းကိစ္စ
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နာနာဝိဓေ- အထူးထူးအပြားပြားရှိကုန်သော၊
 အတ္ထေ- အနက်ဒြပ်ဝတ္ထုနှင့် လုပ်ငန်းကိစ္စတို့ကို၊ (ပဿနကုသလတာယ- သိမြင်ခြင်း၌
 ကျွမ်းကျင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ လဒ္ဓိ- ရအပ်ပြီ)။

(၂) တဒညေစ ၂၂။ ယထူပဂတေ (အတ္ထေစ)- ထိုတစုံတခုက ကာကွယ်တားဆီးထား
 အပ်သော အညို၊ အဝါ အစရှိသော အရာဝတ္ထုမှတစ်ပါး တခြားသော မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်
 မြင်ရလောက်အောင် အနီး အပါးသို့ ရောက်လာသမျှ ညိုသော အရာဝတ္ထုအစရှိသော
 အရာဝတ္ထု အမျိုးမျိုးတည်းဟူသော အနက်ဒြပ်ဝတ္ထု (အတ္ထ)များ။

(၃) ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယေ (အတ္ထေစ)- တရားတဘောင် အမှုအခင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း
 လုပ်ငန်းကိစ္စတည်းဟူသော အတ္ထများ၊ ဤအတ္ထသုံးမျိုးတို့ကို ကြည်ရှုဆင်ခြင် သိမြင်ခြင်း၌
 ကျွမ်းကျင်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဝိပဿီဟူသော ဘွဲ့နာမည်ကို ရတော်မူ၏- ဟု ဖွင့်သည်။
 ဤသို့ အတ္ထသုံးမျိုးခွဲ၍ ဋီကာဖွင့်ဆိုခြင်းမှာလည်း ဝိပဿီသမညာအခန်းစာပိုဒ် (၄၀)
 ပါဠိတော်နှင့် လျော်ညီစွာ ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဋီကာအဖွင့်နှင့် ထိုပါဠိတော်ကို
 တိုက်ဆိုင်ကြည့်ပါက ထိုအတ္ထ၏ အဖွင့်သုံးမျိုးတို့တွင်-

(၁) (၂) အဖွင့်သည် “အနိမိသန္တော ကုမာရော ပဿတိ” စသော ပါဠိတော်နှင့်
 ကိုက်ညီ၏။ (၃) အဖွင့်သည် “ဗန္ဓုမာ ရာဇာ အတ္ထကရဏေ နိသိန္တော ၂၂။ ဝိစေယျ ဝိစေယျ
 အတ္ထေ ပနာယတိ ဉာယေန” ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် ကိုက်ညီ၏။ ထိုအဖွင့်သုံးမျိုးတို့တွင် (၁)
 (၂) အဖွင့်အလို အတ္ထသဒ္ဒါသည် အနက်ဒြပ်အထည်ဝတ္ထုအနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။ (၃)
 အဖွင့်အလို အတ္ထသဒ္ဒါသည် လုပ်ငန်းကိစ္စ အနက်ဟော ဖြစ်သင့်၏။ ထိုဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ
 အနက်ပေးလိုလျှင် “ဝိဝိဓေ- အထူးထူးအပြားပြား များစွာကုန်သော၊ အတ္ထေ- မျက်မှောက်
 မျက်ကွယ်နှစ်သွယ်သော အညိုအဝါစသော အရာဝတ္ထုနှင့် တရားတဘောင် အမှုအခင်း
 ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စတို့ကို၊ ပဿနကုသလတာယ- ကြောင့်” ဟူ၍ အနက်ပေးသင့်၏။
 ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် “အတ္ထေ ပနာယတိ” ၌ အတ္ထသည် ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော အတ္ထသာတည်း။

၁။ ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယေစ ။ ။ ဤ၌ ဝေါဟာရ သဒ္ဒါသည် “ဝေါဟာရော တု ဝိဝါဒေါ”⁹
 ဟူသော အဘိဓာန် ဂါထာ (၁၁၇)မှာ ပါသော ဝိဝါဒ (တရားတဘောင် စွဲဆိုငြင်းခုံခြင်း
 အမှုအခင်း) အနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။ သို့သော် ဤနေရာ၌မူ ဝိနိစ္ဆယသဒ္ဒါနှင့် တွဲနေသောကြောင့်
 ထိုငြင်းခုံမှုကို အနှုံးအနိုင် ဆုံးဖြတ်ခြင်းတိုင်အောင် ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် ဝေါဟာရ-ဟု

ပဿနကုသလတာယာတိ- ကား၊ (တံ- ထိုဝိပဿီ-ဟူသော နာမည်ကို) ဒဿနေ- သိမြင်ခြင်း၌ နိပုဏဘာဝေန- ကျွမ်းကျင်သည် အဖြစ်ကြောင့် (လဒ္ဓိ- ရအပ်ပြီ) [နိပုဏောစ ပဉ္စ ဆေကော။ အဘိဓာန်ဂါထာ ၇၂၁-နှင့်အညီ နိပုဏသဒ္ဓါ ဆေကဝါစက] ယာထာဝတော- မမှားဧကန် အမှန်အားဖြင့်သာလျှင် ဥပယျ- သိဖွယ်သိစရာ အဖြာဖြာကို၊ ဗုဇ္ဈတိ- သိတော်မူ၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဗောဓိ- ဗောဓိမည်၏။ သောဧဝ- ထိုသိဖွယ် သိစရာ အဖြာဖြာကို မှန်ကန်စွာ သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ပင်လျှင်၊ သတ္တယောဂတော- သတ္တသဒ္ဓါနှင့် တွဲယှဉ်ခြင်းကြောင့် ဗောဓိသတ္တော- ဗောဓိသတ္တမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿေတုံ- ငှာ) ပဏ္ဍိတသတ္တော ဗုဇ္ဈနကသတ္တောတိ- တောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ပန- ချီးမွမ်းဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ သုစိန္တိတစိန္တိတာဒိနာ- ကောင်းသော အကြံအစည်ကို ကြံစည်နိုင်ခြင်းစသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတဘာဝေ- ပညာရှိမည်သည် အဖြစ်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ- ဆိုဖွယ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ စပန- ဒုတိယဝစနတ္ထ ပြုခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ အနေန- ဤဝိပဿီဘုရား အလောင်းတော်သည်၊ မဟာဘိနိဟာရော- မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်သို့ စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်မှု (ဘုရား ဆုတောင်းမှု)ကို၊ ကတော- ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တတော- ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ- စ၍၊ မဟာဗောဓိယံ- မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ဗောဓိ၌၊ ဧကန္တနိန္ဒတ္တာ- တစ်ခုသော အဖို့ (တသမတ်တည်း) အားဖြင့် ညွှတ်ကိုင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗောဓိမိမ္မ- မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဗောဓိ၌၊ သတ္တော- ငြိတွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဗောဓိ

ဆိုလို၏။ ထို့အပြင် ဝေါဟာရနှင့် ဝိနိစ္ဆယသဒ္ဓါနှစ်ခုတို့သည် အနက်တူ ပရိယာယ် ပုဒ်များလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဣတိ စိတ္တမနော” ၌ ကဲ့သို့ ရှေ့ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်ကဖွင့်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် တချို့နေရာ၌ “ဝိနိစ္ဆယ ဝေါဟာရေ”ဟု ရှေ့နောက်ပြောင်းလဲလျက် ရှိ၏။ ဥပမာအားဖြင့်- ဝိနိစ္ဆယ ဝေါဟာရေ နိယုတ္တတ္တာ ဝေါဟာရိကောတိ သဒ္ဓိ ဂတော မဟာမတ္တော၊ (ဒုတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၂၅၇) တဖန် ဝိနိစ္ဆယဋီကာ၊ နှာ- ၄၀-၌မူ “ဝေါဟာရိ- ကောတိ ဝိနိစ္ဆယာမတ္တော”ဟု ဝေါဟာရသဒ္ဓါကို ဝိနိစ္ဆယပုဒ်ဖြင့်ပင် ဖွင့်ထား၏။

ထို့အပြင် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော ဆုံးဖြတ်မှု ပြုသူကို “ဝေါဟာရကုဋေ”ဟု လည်း သုံးနှုန်း၏။ လဉ္စ ဂဟေတွာ သာမိကေ ပရာဇေန္တာ ကုဋေန ဝေါဟာရေန သမန္တာဂတတ္တာ ဝါဟာရကုဋေ၊ (သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ၊ နှာ- ၃၀၅) နောက်မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ဋီကာ၌လည်း “ဒဏ္ဍနီတိ သညိတေ ဝေါဟာရေ (ဒဏ္ဍနီတိခေါ် အမှုအခင်းအဆုံးအဖြတ်၌) နိယုတ္တော ဝေါဟာရိကာ-ဟု ဖွင့်၏။

သတ္တော- မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၌ ငြိတွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်၊ အာဟ- မိန့်တော်မူသည်ကား၊ ဗောဓိသင်္ခါတေသုတိ အာဒိ- ဗောဓိသင်္ခါတေသု အစရှိသည်တည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနံ- မဂ်ဉာဏ်ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂဉာဏံစ- မဂ်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗောဓီတိ- ဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ [အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဗောဓိသင်္ခါတေသု စတုသု မဂ္ဂေသု” ဟုသာ ပြထား၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို မပြပေ] သတော သမ္ပဇာနောတိ ဣမိနာ- သတော သမ္ပဇာနော- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ စတုတ္ထာယ- လေးခုမြောက်သော၊ ဝဏ္ဏဝက္ကန္တိယာ- အမိဝမ်းသို့ သက်ရောက်ခြင်းဖြင့်၊ ဩက္ကမိ- သက်ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝဏ္ဏဝက္ကန္တိယော- အမိဝမ်းသို့ သက်ရောက်ခြင်းတို့သည်၊ [ပါထိကဝဂ္ဂသမ္ပဿာ- ဒနိယသုတ်၊ ၈၅ သင်္ဂီတိသုတ်၊ ၁၉၂] စတသော- လေးမျိုးတို့တည်း၊ ဣမ- ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော- အချို့သော၊ ဝဗ္ဘော- ကိုယ်ဝန် သူငယ်သည်၊ မာတုကုစ္ဆိယံ- အမိဝမ်း၌၊ ဩက္ကမနေ- သက်ရောက်ဆဲ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဌာနေ- ကိန်းအောင်းတည်နေဆဲ အခါ၌လည်းကောင်း၊ နိက္ခမနေ- အမိဝမ်းမှ ထွက်ဆဲ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တီသု- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဌာနေသု- အခါဟူသော အရာဌာနတို့၌၊ အသမ္ပဇာနော- မသိသည်၊ ဝါ-တွေဝေသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဧကစ္စော-သည်၊ ပဌမေ- ရှေးဦးစွာသော၊ ဌာနေ- သက်ရောက်ဆဲ အခါဟူသော ဌာန၌၊ သမ္ပဇာနော- သိသည်၊ ဝါ- မတွေဝေသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတရေသု- ကျန်သော ဌာနနှစ်မျိုးတို့၌၊ သမ္ပဇာနော- သိသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်။

ဧကစ္စော- သည်၊ ပဌမေ- သော၊ ဌာနေစ-လည်းကောင်း၊ ဒုတိယေ- နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဌာနေစ- ကိန်းအောင်းဆဲအခိုက် ဌာန၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇာနော- ဟောတိ၊ တတိယေ- သုံးခုမြောက်သော၊ ဌာနေ- ထွက်ဆဲ အခိုက်ဌာန၌၊ သမ္ပဇာနော- သည်၊ နဟောတိ၊ ဧကစ္စော- သည်၊ တီသုပိ- သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဌာနေသု- တို့၌၊ သမ္ပဇာနော ဟောတိ။ တတ္ထ- ထိုသုံးမျိုးသော အမိဝမ်းတိုက်သက်ရောက်ခြင်းတို့တွင်၊ ပဌမာ- သော၊ ဝဏ္ဏဝက္ကန္တိ-ခြင်းကို လောကီယမဟာဇနဿ- လောက၌ ရှိသမျှ များစွာသော လူအပေါင်း၏၊ ဝသေန- ဖြစ်ရိုးစဉ်လာအနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၇၅

(အရှင်သာရိပုတြာ ထေရ်) ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဒုတိယာ- သော (ဂဗ္ဘဝက္ကန္တိ- ကို) အသီတိမဟာသာဝကာနံ- ရှစ်ကျိတ်သော မဟာသာဝကတို့၏၊ ဝသေန (ဝုတ္တာ)၊ တတိယာ- သော (ဂဗ္ဘဝက္ကန္တိ- ကို) ဒွိန္ဒ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကာနံ- အဂ္ဂသာဝကတို့၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉ္စ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝသေန (ဝုတ္တာ) တေ- ထိုအဂ္ဂသာဝက၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့သည်၊ ကမ္မဇဝါတေဟိ- ကံကြောင့် ဖြစ်သောလေတို့သည်၊ ဥဒ္ဒံပါဒါ- အထက်၌ ခြေထောက်ရှိကြရလေအောင်၊ အဓောသိရာ- အောက်၌ ဦးခေါင်းရှိကြရလေအောင်၊ ဝါ- ဦးခေါင်းဖောက်ထိုး ဖြစ်ကြရလေအောင်၊ အနေကသတပေါရိသေ- ရာပေါင်းများစွာသော တရပ်တသူ နက်သော၊ ဝါ- အသူတရာပေါင်းများစွာ နက်သော၊ ပပါတေ- ချောက်ထဲ၌၊ ခိတ္တာဝိယ- ပစ်ချအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ယောနိမုခေ- အင်္ဂါဇာတ် အဝ၌၊ ခိတ္တာ- ပစ်ချအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ- ဖြစ်ကုန်လသော်) တာဠုစ္ဆိဂ္ဂလေန- သံကောက်ပေါက် (သော့ပေါက်)ဖြင့်၊ ဟတ္ထိ- ဆင်တို့သည်၊ နိက္ခမန္တိ ဝိယ- ထွက်ကြရကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သမ္မာနေ- ကျင်းမြောင်းသော၊ ယောနိမုခေန- အင်္ဂါဇာတ်အပေါက်ဝဖြင့်၊ နိက္ခမန္တာ- ထွက်ကြရကုန်လသော်၊ မဟန္တံ- ကြီးစွာသော၊ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲခြင်းသို့၊ ပါပဏန္တိကိရ- ရောက်ကြကုန်သတတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုအဂ္ဂသာဝကနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ မယံ- ငါတို့သည်၊ နိက္ခမာမ- အမိဝမ်းမှ ထွက်နေကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပလေ- သိခြင်းသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်။

စတုတ္ထာ- လေးခုမြောက်သော၊ ဂဗ္ဘဝက္ကန္တိ- ကို၊ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနံ- သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ဝသေန-ဖြင့် (ဝုတ္တာ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေ- ထိုသဗ္ဗညုဘုရားလောင်းတို့သည်၊ မာတုကစ္ဆိမိ- မယ်တော်ဝမ်း၌၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဏန္တာပိ- ယူကြကုန်စဉ်လည်း၊ ပဇာနန္တိ- ယူဆဲမှန်းသိကုန်၏၊ တတ္ထ- ထိုအမိဝမ်း၌၊ ဝသန္တာပိ- ကိန်းအောင်းနေကုန်စဉ်လည်း၊ ပဇာနန္တိ- ကိန်းအောင်းနေမှန်းသိကုန်၏၊ နိက္ခမနကာလေပိ- အမိဝမ်းမှ ထွက်ဆဲ (ဖွားတော်မူဆဲ) အခါ၌လည်း ပဇာနန္တိ- ထွက်ဆဲ မှန်းသိကုန်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ပဇာနန္တိ- သိတော်မူကြကုန်သနည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့် တေ- ထိုသဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော်တို့ကို၊ ကမ္မဇဝါတာ- ကံကြောင့်ဖြစ်သော လေတို့သည်၊ ဥဒ္ဒံပါဒေ- အထက်၌ ခြေထောက် ရှိသည်တို့ကို၊ အဓောသိရေ- ဦးခေါင်းဖောက်ထိုးရှိသည်တို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ခိပိတုံ- ယောနိအဝ၌ ပစ်ချခြင်းငှာ၊ နသက္ကောန္တိ- မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဒွေ- နှစ်ချောင်းကုန်သော၊

ဟတ္ထေ- လက်တို့ကို၊ ပဿာရိတွာ- ဆန်တန်း၍၊ အက္ခိနိ- မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥမ္ဘိလေတွာ- ဖွင့်၍၊ ဌိတကာဝ- မတ်တတ်ရပ်ကုန်လျက် သာလျှင်၊ နိက္ခမန္တိ- အမိဝမ်းမှ ထွက်တော်မူကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ပဇာနန္တိ- သိကြကုန်၏)။

ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္နိတွာတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ- မယ်တော် ဝမ်းတိုက်သို့ မသက်ရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌၊ ပဉ္စမဟာဝိလောကနဉာဏေဟိ စေဝ- ငါးပါးသော ကြည်ခြင်းကြီးတို့ကို သိသော ဉာဏ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ငါးမျိုးသော ကြီးစွာသော ကြည့်ရှုသင့်သော အရာဌာနတို့ကို သိသော ဉာဏ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ စဝါမိ- စုတေနေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စုတိ ပရိစ္ဆိန္နနဉာဏေနစ- စုတေခြင်းကို ပိုင်းခြားသိသော ဉာဏ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပရဘာဂေ- မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက် ပဋိသန္ဓေနေပြီးရာ နောက်အဖို့၌၊ မယာ- ငါသည်၊ ဣမေ- ဤမယ်တော်ဝမ်း၌၊ ပဋိသန္တိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဋိသန္တိပရိစ္ဆိန္နန ဉာဏေနစ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို ပိုင်းခြား သိသောဉာဏ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိဇ္ဇေ- ပိုင်းဖြတ်ခွဲခြား၍၊ ဇာနိတွာ- သိပြီး၍၊ (မာတုကစ္ဆိ- သို့၊ ဩက္ကမိ- သက်ရောက်ပြီ) ပဉ္စန္ဒ- ငါးပါးကုန်သော၊ မဟာပရိစ္စာဂါနိစ- ကြီးစွာသော စွန့်ကြဲလှူဒါန်းခြင်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဉာတတ္ထစရိယာဒိနဉ္စ- ဆွေးမျိုးတို့၏ အကျိုးကို ပြုကျင့်တော်မူခြင်း စသည်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ပါရမိယာ- ပါရမီဆယ်ပါး၌၊ ပရိယာပန္နဘာဂေ- ပါဝင်ကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း (တေသံ- ထိုမဟာပရိစ္စာဂနှင့် ဉာတတ္ထစရိယာ အစရှိသည်တို့၏) သမ္ဘာရဝိသေသ ဘာဝဒဿနတ္ထံ- ထူးခြားသော ကုသိုလ်ပါရမီ အဆောက်အဦးတို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိသုံ- ပါရမီဆယ်ပါးမှ အသီးအခြား၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

တတ္ထ- ထိုပဉ္စမဟာပရိစ္စာဂအစရှိသည်တို့တွင်၊ အင်္ဂပရိစ္စာဂေါ- လက်ခြေ စသော ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ နယနပရိစ္စာဂေါ- မျက်လုံးကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ အတ္တပရိစ္စာဂေါ- ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို စွန့်လှူခြင်း လည်းကောင်း၊ ရူပပရိစ္စာဂေါ- တိုင်းပြည်ကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂေါ- သားမယားကို စွန့်လှူခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စ- ဤငါးမျိုးတို့သည်၊ မဟာပရိစ္စာဂါ- ကြီးစွာသော စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းခြင်းတို့ မည်၏၊ တတ္ထာပိ- ထိုငါးမျိုးသော စွန့်ခြင်းကြီးတို့တွင်လည်း၊ အင်္ဂပရိစ္စာဂါဒယောပိ- အင်္ဂပရိစ္စာဂ အစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ ဒါနပါရမီယေဝ- ဒါန ပါရမီသည်ပင်၊ ကာမံ ဟောတိ-

အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း (တေသံ- ထိုအင်္ဂပရိစ္ဆာဂအစရှိသည်တို့၏) ပရိစ္ဆာဂဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထဇ္ဇေဝ- စွန့်လျှမှု အထူးတို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ သုဒုက္ကရ ဘာဝဒဿနတ္ထဇ္ဇ- အလွန်ခက်ခဲစွာ ပြုကျင့်အပ်သော ပရိစ္ဆာဂတို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ မဟာပရိစ္ဆာဂါနံ- စွန့်ခြင်းကြီးတို့ကို ဝိသု- ဒါနပါရမီမှ သီးခြား၊ ဂဟဏံ (ဟောတိ-၏) စ- ဤမျှမကသေး၊ တတောဇဝ- ထိုသို့ ပရိစ္ဆာဂဝိသေသ၊ သုဒုက္ကရဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ အင်္ဂပရိစ္ဆာဂတောပိ- အင်္ဂပရိစ္ဆာဂမှလည်း ဝိသု- သီးခြား၊ နယနပရိစ္ဆာဂဂဟဏံစ- မျက်လုံးကို စွန့်လျှခြင်းကို ယူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆာဂဘာဝသာမညေ- စွန့်လျှခြင်း အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်သည် (သတိပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း) ရဇ္ဇပရိစ္ဆာဂ ပုတ္တဒါရပရိစ္ဆာဂဂဟဏဉ္စ- တိုင်းပြည်ကို စွန့်လျှခြင်းသား မယားကို စွန့်လျှခြင်းကို ယူခြင်းကိုလည်းကောင်း ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ဉာတီနံ- ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏၊ အတ္ထစရိယာ- အကျိုးစီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်းသည်၊ ဉာတတ္ထစရိယာ- ဉာတတ္ထစရိယာမည်၏၊ သာစ- ထိုဉာတတ္ထစရိယာ သည်လည်း၊ ကရုဏာယနဝသေန- သနားမှုဖြစ်ခြင်း၏ အနေအားဖြင့်၊ (ဟောတိ) တထာ- ထိုမှတပါး၊ သတ္တလောကဿ- သတ္တလောက၏၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိက ပရမတ္ထာနံ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော စီးပွား၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော စီးပွား၊ မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော စီးပွားတို့၏၊ ဝသေန- အမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊ ဟိတစရိယာ- စီးပွားကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ လောကတ္ထစရိယာ- မည်၏၊ ကမ္မဿကတာ ဉာဏဝသေနစ- ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်ကို သိသော ဉာဏ်၏ အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇ ၂၂။ ဋ္ဌာနဝသေနစ- အပြစ်မရှိသော အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှုလုပ်ငန်း၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော လက်မှုအတတ်၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နှုတ်မှု ဝိဇ္ဇာပညာတို့ အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာယတနာဒိဝသေနစ- ခန္ဓာအာယတန အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လက္ခဏတ္ထယာဒိတီရဏဝသေနစ- လက္ခဏာသုံးပါး အပေါင်းကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော စ- ကိုယ်တော်အတွက်လည်းကောင်း၊ ပရေသဉ္စ- သူတပါးတို့အတွက် လည်းကောင်း၊ တတ္ထ- ထိုကမ္မဿကတာဉာဏ် စသည်တို့၌၊ သတိပဋ္ဌာနေန- သတိ၏

လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေခြင်းအားဖြင့်၊ ဉာဏစာရော- ဉာဏ်၏ ကျက်စားဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊ **ဗုဒ္ဓစရိယာ**^၁- ဗုဒ္ဓစရိယာ မည်၏။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ- ထိုဗုဒ္ဓစရိယာသည်၊ အတ္တတော- ပင်ကို မူရင်း အနက်အားဖြင့်၊ ပညာပါရမီယေဝ- ပညာပါရမီသာတည်း၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဉာဏ ။ပ။ ဒဿနတ္ထံ- မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်၏ ထူးခြားသောအကြောင်းပညာပါရမီ တမျိုး၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ (တဿာ- ထိုဗုဒ္ဓစရိယာကို) ဝိသု- ပညာပါရမီမှ သီးခြားခွဲထုတ်၍၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို၊ (ကတံ- ပြုအပ်ပြီ) ဗုဒ္ဓစရိယာနန္တိ- ဗုဒ္ဓစရိယာနံ- ဟူ၍၊ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသေန- ဗဟုဝစဖြစ်၍ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗယောဂ ။ပ။ ဒီနံ- ဘုရားမဖြစ်မီရှေးဘဝ၌ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု၊ ရှေးဘဝ၌ ကျင့်အပ်သော အကျင့်၊ တရားဟောခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဇ္ဇော- မှတ်ထိုက်၏၊ တတ္ထ- ထိုပုဗ္ဗယောဂစသည်တို့တွင်၊ ဂတပစ္စာဂတဝတ္ထသင်္ခါတာယ- ဆွမ်းခံသွားရင်း ပြန်လာရင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှု ကျင့်ဝတ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါယ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့ပိုင်း အကျင့်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ- တကွ၊ အဘိညာသမာပတ္တိနိပ္ပါဒနံ- အဘိညာဉ်နှင့် ဈာန်သမာပတ်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ- ဘုရားမဖြစ်မီ ရှေးဘဝ၌ အားထုတ်ခြင်း မည်၏၊ ဝါ- ရှေးဘဝ၌ အားထုတ်အပ်သော အကျင့်မည်၏၊ ဒါနာဒီသုယေဝ- ဒါနပါရမီကုသိုလ် အစရှိသည်တို့၌ပင်၊ သာတိသယပဋိပတ္တိံ- အလွန်အကဲ အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွသော အကျင့်ပဋိပတ်သည်၊ ပုဗ္ဗစရိယာ- ရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်သော အကျင့်မည်၏၊ ယာဝစရိယာ ပိဋကသင်္ဂဟိတာ- စရိယာပိဋကပါဠိတော်၌ သွင်းယူ အပ်သော ပါရမီတော်များ တိုင်အောင် အဘိနိဟာရော- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရှေ့ရှုဆောင်သော အကျင့်သည်၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ- မည်၏၊ ကာယာဒိဝိဝေကဝသေန- အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကိုယ်အားဖြင့် ခွဲခွာနေခြင်းအစရှိသော ဝိဝေကအကျင့်အနေအားဖြင့်

၁။ ဗုဒ္ဓစရိယာ ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ(နှာ- ၂၀)၌ “ဉာတတ္ထစရိယ လောကတ္ထစရိယ ဗုဒ္ဓစရိယာနံ ကောဋီ ပတ္တာ” ဟူ၍ စရိယာသုံးပါးကိုပြရာ၌ “ဗုဒ္ဓစရိယာ” ဟုတွေ့ရ၏။ ဋီကာ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင်တည်း၊ သီလက္ခန္ဓံ ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ (၆၀) အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ ဧကကနိပါတ် (၈၀) တို့၌မူ “ဗုဒ္ဓိစရိယာ” ဟု ဣသရနှင့် ရှိ၏။ ဉာဏစာရော-ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဣသရရှိသော ပါဠိကို ဘာသာဋီကာ ဆရာတော်ကြီး အတည်ပြုတော်မူ၏။ ယှအခါ၌ကား အရွတ်အဖတ်များသော ပရိတ်ကြီး ရတနသုတ်အတိုင်း “ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာ”ဟု အသိများ၏။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ နှာ (၂၇၅) အတ္တနော ပုဗ္ဗကမ္မဝတ္ထုနှင့် မဇ္ဈိမပဏ်အဋ္ဌကထာ (နှာ- ၃) ကန္တရကသုတ်တို့၌လည်း ပရိတ်ကြီးအတိုင်းရှိ၏။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၇၉

ဧကစရိယာ- အဖော်မမှီးတဦးတည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းမှု အကျင့်သည်၊ ဗုဒ္ဓစရိယာ- ဉာဏ်၏ ဖြစ်ပွားကျက်စားခြင်းမည်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏)။

ဒါနာဒီနဉ္စေ- ပေးလှူခြင်းအစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနဉ္စေ- လောဘအလိုရမ္မက်မရှိသူ၏ အဖြစ်အစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သံသာရ နိဗ္ဗာနေသု- ဘဝသံသရာနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့၌၊ အာဒီနဝါနိသံသာနဉ္စေ- အပြစ်နှင့် အကျိုးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝနဝသေန- ထင်ရှားစွာပြောဟောခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တကထာစ- ဖြစ်သော စကားသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ- တရားနာ သတ္တဝါတို့ကို၊ ဗောဓိတ္တယေ- (သမ္မာသမ္ဗောဓိ၊ ပစ္စေကဗောဓိ၊ သာဝကဗောဓိဟူသော) ဗောဓိဉာဏ်သုံးပါးအပေါင်း၌၊ ပတိဋ္ဌာပနပရိပါစနဝသေန- တည်ရှိစေခြင်း၊ ရင့်ကျက် စေခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တကထာစ- ကောင်း၊ ဓမ္မက္ခာနံ- တရားစကားမည်၏။ ဝါ- တရားဟောခြင်းမည်၏။ ကောဋီ ပတ္တာတိ- ကား၊ ပရပရိယန္တံ- မြတ်သော အဆုံးစွန် အဆင့်သို့၊ ပရမုက္ကံသံ- မြတ်သော ထိပ်ဆုံး အဆင့်သို့ ပါပုဏိတွာ- ရောက်၍ (နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ၌စပ်) သတ္တမဟာဒါနာနီတိ- ဟူသည်ကား၊ အဋ္ဌဝသီကကာလေ- ရှစ်နှစ် အသက်အရွယ်ရှိရာ အခါ၌၊ ဟဒယမံသာဒီနိပိ- နှလုံးသား စသည်တို့ကိုသော်မှပင်၊ ယာစကာနံ-တောင်းခံလာသူတို့အား၊ ဒဒေယျံ- ငါပေးလို၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အဇ္ဈာသယံ- အလိုဆန္ဒကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ- ဖြစ်စေပြီး၍၊ ဒိန္နဒါနံ- ပေးအပ်သော အလှူလည်းကောင်း၊ မင်္ဂလဟတ္ထိဒါနံ- မင်္ဂလာဆင်ဖြူတော် အလှူလည်းကောင်း၊ ဂမနသမယေ- (ဝင်္ကတောင်ခရီးအလားတူ) ခရီးသွားခါနီး ကာလ၌၊ ဒိန္နံ- ပေးလှူအပ်သော၊ သတ္တသတကမဟာဒါနံ- သတ္တသတက အလှူကြီးလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂံ- ခရီးကို ဂစ္ဆန္တေန- သွားနေစဉ်၊ ဒိန္နံ- လှူအပ်သော၊ အဿဒါနံ- (ရထား၌တပ်ထား

၁။ သတ္တသတကမဟာဒါနံ ။ ။ ဋီကာ၌ “သတ္တသတ္တက”ဟု ပါဠိရှိသော်လည်း ဝေဿန္တရဇာတ် အဋ္ဌကထာ (နှာ-၂၅၉)၌မူ “သတ္တသတက”ဟု ရှိ၏။ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ မိန်းမ၊ နို့စားနွားမ၊ ကျွန်၊ ကျွန်မ- ဟူသော လှူဖွယ် ပစ္စည်း (၇) မျိုးကို တစ်မျိုး တစ်မျိုး၌ ခုနစ်ရာစီသတ်မှတ်၍ လှူသောကြောင့် “သတ္တသတကမဟာဒါနံ”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တသတပုဒ်နောင် တဒ္ဓိတ်ကပစ္စည်းသက်၍ “သတ္တသတသော- ခုနစ်ရာစီ၊ ခုနစ်ရာစီ အားဖြင့်၊ ဒိန္နံ- ပေးလှူအပ်သော မဟာဒါနတည်း” ဟူ၍ (သော ဝိစ္ဆာ ပကာရေသု- ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာနံ၊ ဇာဒိကဏ္ဍ- ၁၁၈) သုတ်ဖြင့် သက်သေ “သောပစ္စယန္တံ”ပုဒ်ဖြင့် ဝစနတ္ထပြုသင့်၏။

အပ်သော) မြင်းတော်အလှူ၊ ရထဒါနံ- ရထားအလှူ၊ ပုတ္တဒါနံ- (တောထဲမှာနေစဉ်) သားတော် သမီးတော် အလှူ၊ ဘရိယာဒါနံ- မယားအလှူ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သတ္တ- (၇) မျိုးကုန်သော ဣမာနိ မဟာဒါနာနိ- ဤအလှူကြီးတို့ကို၊ ဒတွာ- ပေးလှူပြီး၍ (တုသိတဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌စပ်)။

ဣဒါနေဝ- ယခုအခါ၌ပင်၊ မေ-ငါ၏၊ မရဏံ- ကွယ်လွန်ခြင်းသည်၊ ဟောတု- ဖြစ်စေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဓိမုတ္တိတွာ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း၍၊ ကာလကရဏံ- ကွယ်လွန်မှုကို ပြုခြင်းသည်၊ **အဓိမုတ္တိကာလကိရိယာ**- အဓိမုတ္တိကာလ ကိရိယာ မည်၏၊ တံ- ထိုစွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း၍ ကွယ်လွန်မှု ပြုခြင်းသည်၊ ဗောဓိသတ္တာနိယေဝ- ဘုရား အလောင်းတော်တို့၏သာလျှင် (ကာလကရဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏) အညေသံ- အခြားယူလှိုလှို၏၊ (ကာလကရဏံ- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်) ကိရ- ချဲ့ပြီးအံ့၊ ဗောဓိသတ္တာ- တို့သည်၊ ဒီဃာယုကဒေဝလောကေ- ရှည်သော အသက်ရှိသော နတ်တို့၏ ဘုံဌာန၌၊ ဌိတာ- တည်နေရကုန်သည်၊ (သမာနာ- ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဝါ- ဖြစ်ကုန်စဉ်) ဣမ- ဤအသက်ရှည်သော နတ်တို့ဘုံဌာန၌၊ ဌိတဿ- တည်နေရသော၊ မေ- ငါ၏၊ ဝါ- ငါ့မှာ၊ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ- သဗ္ဗညုဗောဓိဉာဏ်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ပါရမီတို့ကို ဆည်းပူး စုဆောင်းခြင်းသည်၊ နသမ္ဘဝတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ တတ္ထ- ထိုအသက်ရှည်ကြာ နတ်ပြည်ရွာ၌၊ ဝါသတော- နေရခြင်းကြောင့်၊ နိဗ္ဗန္တမာနဿ- ပြီးငွေ့သော စိတ်ရှိကုန် သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒါ- ပြီးငွေ့စိတ်ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိမာနံ- မိမိ၏ ဝိမာန်သို့

ထို့နောက် “သတ္တန္တံ သတ္တသတကံ သတ္တသတ္တသတကံ” ဟု ဆိုလိုလျက် သတ္တ တစ်ပုဒ်ကို ချေ၍ သတ္တသတကံ- ပုဒ်ပြီးသည်ဟုကြံရာ၏။

သတ္တန္တံ- ခုနစ်မျိုးသော လှူဖွယ် ပစ္စည်းတို့၏၊ သတ္တသတကံ- ခုနစ်ရာစီ၊ ခုနစ်ရာစီ အားဖြင့် (ဝါ- ခုနစ်ရာစီပြု၍) ပေးလှူအပ်သော မဟာဒါန၊ ဤဋီကာ၌ အဖွင့်များသည် ဝေဿန္တရဇာတ်မှ ယူပြထားသော ဘုရားလောင်းဖြစ်စဉ်တော်များဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရား အလောင်းတိုင်း၏ ဖြစ်စဉ်တော်များသည် ဝေဿန္တရာမင်း၏ ဖြစ်စဉ်တော်များနှင့် အတူတူ ဖြစ်ရိုးစဉ်လာ နိယာမတရားဖြစ်သည်ဟု မှတ်ရမည်ဖြစ်၏ (မြို့တော်နာမည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်နာမည် စသည် မတူညီနိုင်သည်တော့ရှိနိုင်၏) ထို့ကြောင့် ဤနိဿယ၌ “ဂမနသမယေ- (ဝက်တောင် ခရီးအလားတူ) ခရီးသွားခါနီးကာလ၌”ဟု အနက်ပေးရသည်။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၈၁

ပဝိသိတ္တာ- ဝင်ကြကုန်၍၊ အက္ခိနိ- မျက်စိတို့ကို၊ နိမိလေတ္တာ- မှိတ်ကြကုန်၍၊ ဣတော- ဤအချိန်အခါမှ၊ ဥဒ္ဓံ- အထက် (နောက်) ကာလ၌၊ မေ-ငါ၏၊ ဇီဝိတံ- နတ်အသက်သည်၊ နပ္ပဝတ္တတု- မဖြစ်မတည်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ အဓိဋ္ဌာယ- တည်ဆောက်ပြုပြင်၍၊ ဝါ- အဓိဋ္ဌာန်၍၊ နိသီဒန္တိ- ထိုင်နေကြကုန်၏၊ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနသမနန္တရမေဝ- စိတ်ကိုတည်ဆောင် ပြုပြင်ရာ ကာလ၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ မရဏံ- ကွယ်လွန်ခြင်းသည် (ဟောတိ- ၏)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပါရမိဓမ္မာနံ- ပါရမီတရားတော်တို့၏၊ ဥက္ကံသပ္ပဝတ္တိယာ- အဆုံးစွန်ရောက်၊ ပြည့်စုံလုံလောက်သော အတိုင်းအတာအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ- ထိုထိုဘဝ အတ္တဘော၌၊ အဘိညာသမာပတ္တိဟိ- အဘိညာဉ်၊ ဈာန်သမာပတ်တို့ဖြင့်၊ သန္တာနဿ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝိသေသိတတ္တာ- ထူးခြားစေအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ထူးထူးခြားခြား ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်) [တနုဘာဝေန-၌စပ်] အတ္တသိနေဟဿ- မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ ချစ်ခင်တွယ်တာသော တဏှာ အစေး၏၊ တနုဘာဝေနစ- နည်းပါးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တေသု- သတ္တဝါတို့၌၊ မဟာကရုဏာယ- ကြီးမားသော ကရုဏာ၏၊ ဥဠာရဘာဝေနစ- ပြန့်ပွား များပြားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဓိဋ္ဌာနဿ- စိတ်ကို တည်ဆောက် စီမံ အဓိဋ္ဌာန်မှု၏၊ တိက္ခဝိသဒဘာဝါပတ္တိယာ- ထက်မြတ်သန့်ရှင်းသည် အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တာနံ- ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ အဓိပ္ပာယာ- အလိုဆန္ဒတို့သည်၊ သမိဇ္ဈန္တိ- ပြည့်စုံကုန်၏၊ နေသံ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ စိတ္တေ- စိတ်၌၊ ဝသီဘာဝေါ- အစွမ်းသတ္တိအပြည့်အစုံရှိသည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့) နေသံ- တို့၏၊ ကမ္မေသုစ- ကိုယ်မှု နှုတ်မှု ပြုလုပ်အပ်သမျှ ကိစ္စတို့၌လည်း၊ ဝသီဘာဝေါ- သည် (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ စိတ်၌ ကဲ့သို့ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု ကိစ္စတို့၌လည်း ဝသီဘော်မြောက် သိဒ္ဓိပေါက်၍ စွမ်းအင်သတ္တိအပြည့် အဝရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်) ယတ္ထ-အကြင်ဘုံတဝ၌၊ ဥပပန္နာနံ- ပဋိသန္ဓေနေကြသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ ပါရမိယော- ပါရမီတော်တို့သည်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပရိဗြူဟန္တိ- တိုးပွားကုန်၏၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အဓိမုတ္တိကာလံကိရိယာနည်းဖြင့်၊ ကာလံကတ္တာ- ကွယ်လွန်မှုပြုကြ၍၊ တတ္ထ- ပါရမီတရားတိုးပွားနိုင်ရာ ထိုဘုံတဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇန္တိ- ပဋိသန္ဓေနေတော်မူကြကုန်၏။

တထာဟိ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ မဟာသတ္တော- ဂေါတမမြတ်စွာ
 ဘုရား အလောင်းတော်သည်၊ ဣမသ္မိယေဝ ကပ္ပေ- ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာ၌ပင်၊ နာနာ ဇာတိသု-
 အမျိုးမျိုးသော ဘဝတို့၌၊ အပရိဟိနဇ္ဈာနော- မဆုတ်ယုတ်မကွယ်ပသော ဈာန်ရှိလျက်၊
 ကာလံကတွာ- ကွယ်လွန်မှုပြု၍၊ ဗြဟ္မလောကေ- ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်သည်၊
 (သမာနော- ဖြစ်လသော်) အပ္ပကမေဝ- အနည်းငယ်သာဖြစ်သော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊
 တတ္ထ- ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ ဌတွာ- တည်နေပြီး၍၊ တတော- ထိုဗြဟ္မာ့ပြည်မှ၊ စဝိတွာ-
 စုတေပြီး၍၊ မနုဿလောကေ- လူ့ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တော- ဖြစ်သည် (ဟုတွာ)၊
 ပါရမီသမ္ဘရဏပ္ပသုတော- ပါရမီကုသိုလ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်စုဆောင်းခြင်း၌ ကြိုးပမ်း
 အားထုတ်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တာနံယေဝ၊ န
 အညေသန္တိ- အညေသံ- ဟူ၍၊ (မယာ- ငါသည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ၊ ဧကေန ။ပ။
 ပူရိတတ္တာတိ ဣမိနာ- ဧကေန ။ပ။ ပူရိတတ္တာ- ဟူသော ဤစကားဖြင့်၊ ပယောဇနာ
 ဘာဝတော- အဓိမုတ္တိကာလကိရိယာ၏၊ အကျိုးတစုံတခုမျှ မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 တတ္ထ- ထိုကုသိတာနတ်ပြည်၌၊ ဌတွာ- တည်နေတော်မူ၍၊ အဓိမုတ္တိကာလကိရိယာ
 နာမ- (ယခုပင်ငါ၏ ကွယ်လွန်မှု ဖြစ်စေသတည်းဟု) ခွဲခြားလွှဲလွှဲသွင်း၍ ကွယ်လွန်ခြင်း
 မည်သည်၊ နအဟောသိ- မဖြစ်တော့ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ (အာစရိယော-
 သည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ အပိစ- အကြောင်းတမျိုးပြရသော်ကား၊ [ထို့နောက်
 ဥပမာန စကားရပ်များကို ရှေးဦးစွာ အနက်ရေးအံ့] စရိမာဝေ- ဘုရားဖြစ်မည့်နောက်ဆုံး
 ဘဝ၌၊ အနေကမဟာနိဓိသမုဋ္ဌာနပုဗ္ဗိကာယ- တလုံးမကများစွာသော ရွှေအိုးကြီးတို့
 ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော ရှေ့တော်ပြေးစည်းစိမ်ရှိသော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိဿာယ- နတ်၌
 ဖြစ်သော စည်းစိမ်နှင့် တူသော၊ မဟာသမ္ပတ္တိယာ- ကြီးစွာသော စည်းစိမ်၏၊ နိဗ္ဗတ္တိ-
 ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ ဣတော- ဤနောက်ဆုံးဘဝမှ၊ ပရိ- နောက်၌၊ မဟာပုရိသဿ-
 ဘုရားအလောင်းတော် ယောက်ျားမြတ်၏၊ မနုဿသမ္ပတ္တိ အနုဘဝနံ နာမ- လူ့စည်းစိမ်
 ခံစားခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ ဣတိ- ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ ဥဿာဟဇာတဿ-
 ဖြစ်သောကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှုရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ ပုညသမ္ဘာရဿ- ကုသိုလ်
 ကောင်းမှုဟူသော အဆောက်အဦးကြီး၏၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ဟောတိ ဝိယစ-
 ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။

ဗုဒ္ဓဘူတဿ- ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူစဉ်၊ အသဒိသဒါနာဒိဝသေန-
 မည်သည့် အလှူဒါနနှင့်မျှ မတူသော အလှူဒါန အစရှိသည်တို့၏ အနေအားဖြင့်၊

သုတ်]

ဘောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၈၃

အနညသာဓာရဏလာဘုပ္ပတ္တိ- အခြားသူတို့၏ မည်သည့် လာဘ်လာဘနှင့်မျှ တန်းတူ ရည်တူ မဆက်စပ် မသက်ဆိုင်သော လာဘ်လာဘ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ က္ကတော- ဤဘဝမှ၊ ပရိ- နောက်၌၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ပတ္တိ အနုဘဝနံနာမ- လာဘ်လာဘ စည်းစိမ်ခံစားခြင်း မည်သည်။ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ က္ကတိ- ဖြင့်၊ ဥဿာဟဇာတဿ- သော၊ ပုညသမ္ဘာရဿ- ၏၊ ဝသေန- ကြောင့်၊ ဟောတိ ဝိယစ- ကောင်း၊ တထာ- ထို့အတူ [ထို့နောက် ဥပမေယျစကားရပ်သို့ သွားအံ့] တတ္ထ- ထိုတုသိ တာနတ်ဘဝ၌၊ ယာဝတာယုကဋ္ဌာနံ- နတ်တို့ အသက်တမ်းရှိသမျှတည်နေခြင်းသည်။ က္ကတော- ဤတုသိတာ နတ်သား ဘဝမှ၊ ပရိ- နောက်၌၊ မဟာပုရိသဿ- ၏၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိအနုဘဝနံနာမ- နတ်၌ဖြစ်သော စည်စိမ်ခံစားခြင်းမည်သည်။ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ က္ကတိ- ဖြင့်၊ ဥဿာဟဇာတဿ- သော၊ ပုညသမ္ဘာရဿ- ၏၊ ဝသေန- ကြောင့်၊ (ဟောတိ- ၏) က္ကတိ- ဤသို့ (ဝိညနာ- ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဒဋ္ဌဗ္ဗ- မှတ်သားထားရမည်၊ အယံ- ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဤဘဝမှ နောက်၌ ဘုရားအလောင်းတော် နတ်သားမှာ နတ်စည်းစိမ်ခံစားခြင်း မရှိတော့ပြီဟု ရည်စူးတောင့်တ ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပါရမီကုသိုလ် အဆောက်အဦး၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော် နတ်သားသည် ထိုတုသိတာနတ်ပြည်၌ အဓိမုတ္တိကာလကိရိယာမပြုတော့ဘဲ တုသိတာ နတ်သက်တမ်းရှိသမျှ ကာလကြာရှည် တည်နေခြင်းသည်) ဧတ္ထ- ဤဘုရားမဖြစ်မီ အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝဝယ် ဘုရားအလောင်းတော်တို့ တုသိတာ နတ်ပြည်ဖြစ်ရာ၌၊ ဓမ္မတာ- ထုံးတမ်းစဉ်လာ ဓမ္မတာပေတည်း။

မနုဿဂဏနာဝသေန- လူတို့အရေအတွက်အနေအားဖြင့်၊ (သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ- ခုနစ်ရက်တို့ဖြင့်၊ စုတိ- စုတေခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊) ဒေဝဂဏနာဝသေန- တုသိတာနတ်တို့ အရေအတွက် အနေအားဖြင့်၊ (သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ စုတိ- သည်၊ နဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့မဟုတ်) ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနီတိ- ကား၊ စုတိယာ- စုတေ ကွယ်လွန်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ- ရှေ့ပြေး နိမိတ်တို့သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) အမိလာယိတွာတိဧတ္ထ- အမိလာယိတွာ- ဟူသော ဤပါ၌၌၊ အမိလာတဂ္ဂဟဏေနဝ- အမိလာတသဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ တာသံ မာလာနံ- ထိုနတ်ပန်းတို့၏၊ ဝဏ္ဏသမ္ပဒါယပိ- အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓသမ္ပဒါယပိ- အနံ့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏လည်းကောင်း၊ သောဘာသမ္ပဒါယပိ- တင့်တယ်လှပခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ လည်းကောင်း၊ အဝိနာသော- မပျက်စီးခြင်းကို၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်)

ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ဗာဟိရဗ္ဗန္တရာနံ- ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ပနှင့်အတွင်း၌ ရှိကုန်သော၊ ရဇောဇလ္လာနံ- မြူအညစ်အကြေးတို့၏ လေပဿဝိ- လိမ်းကပ်ခြင်း၏လည်း၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏ သရီရဂတာနိ- ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်ရောက်နေကုန်သော။ ဝတ္ထာနိ- အဝတ်တို့သည်၊ သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသော ကာလပတ်လုံး၊ ပရိသုဒ္ဓပ္ပဘဿရာနိဇေ- သန့်ရှင်း၍ တလက်လက်ထွက်သော အရောင်ရှိကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်၊ ဝတ္ထေသုဝိ ဧသေဝ နယောတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

နေဝ သီတံ န ဥဏ္ဍန္တိ- ကား၊ ယဿ သီတဿ- အကြင်အအေးကို၊ ပဋိကာရဝသေန- ကုစားကာကွယ်ရေး အနေအားဖြင့်၊ အဓိကံ- အလွန်အကဲ၊ သေဝိယမာနံ- မှီဝဲ သုံးစွဲအပ်သော၊ ဥဏ္ဍံ- အပူငွေ့သည်၊ သေဒံ- ချွေးကို၊ ဥပ္ပါဒေယျ- ဖြစ်စေရာ၏၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ သယမေဝ- အပူငွေ့ကိုယ်တိုင်ပင်လျှင်၊ ခရတရံ- အထူးလွန်ကဲစွာ ကြမ်းတမ်းသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ အဘိဘဝန္တံ- လွှမ်းမိုးသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သရီရေ- ၌၊ သေဒံ- ကို၊ ဥပ္ပါဒေယျ- ရာ၏၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သီတံ- အအေးသည်၊ နေဝ ဟောတိ- မရှိ၊ ဥဏ္ဍံ- အပူသည်၊ နဟောတိ- မရှိ၊ တသ္မိ ကာလေတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တမရဏာသန္ဓကာလေ- (၇) ရက်ဟု ဆိုအပ်ပြီး တိုင်းသော သေခါနီး ကာလ၌၊ (သေဒါ မုစ္ဆန္တိ- ၌စပ်) ဗိန္ဒူဝသေနာတိ- ကား၊ ဆိန္ဒူသုတ္တာယ- ပြတ်သော ချည်ရှိသော၊ အာမုတ္တမုတ္တာဝလိယာ- ဝတ်ဆင်ထားအပ်သော ပုလဲသွယ်မှ၊ နိပတန္တာ- ပြုတ်ကျကုန်သော၊ မုတ္တာဝုဋ္ဌိကာ ဝိယ- ပုလဲလုံးတို့ကဲ့သို့၊ ဗိန္ဒူ ဗိန္ဒူ- အလုံးအလုံး၊ ဝါ- အပေါက် အပေါက်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍ (မုစ္ဆန္တိ- ထွက်ကုန်၏) သေဒါတိ- ကား၊ သေဒဓာရာ- ချွေးအလျဉ်တို့သည်၊ မုစ္ဆန္တိ- ယိုထွက်ကုန်၏၊ ဒန္တာနံ- သွားတို့၏၊ ခဏ္ဍိတ ဘာဝေါ- ကျိုးကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ ခဏ္ဍိစွံ- ခဏ္ဍိစွမည်၏၊ ကေသာနံ- ဆံပင်တို့၏၊ ပလိတဘာဝေါ- ဖြူကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ ပါလိစွံ- ၏၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝလိတ္တစတံ- တွန့်သော အရေရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏၊ ကိလန္တရူပေါ- ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သူ၏ သဘောရှိသော၊ အတ္တဘာဝေါ- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ခဏ္ဍိစွပါလိစွာဒီ- သွားကျိုး ကုန်သည်အဖြစ်၊ ဆံပင်ဖြူကုန်သည်အဖြစ် အစရှိသည်တို့သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

☞ ဥက္ကဏ္ဍိတာတိ- ကား၊ အနဘိရတိ- မပျော်မွေ့ခြင်းသည် (နတ္ထိ) ဥပဇ္ဈပရိ- ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲ၊ ဝါ- တမျိုးပြီးတမျိုး၊ ဥဠာရဠာရာနမေဝ- ကောင်းမြတ်ကုန် ကောင်းမြတ်ကုန်သည် သာဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဒုဝိဇာနာနံ- သိနိုင်ခဲ့ကုန်သော၊ ဘောဂါနံ- စည်းစိမ်တို့၏၊ ဥပတိဋ္ဌနတော- အနီးချဉ်းကပ်တည်နေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ- ထိုပျင်းရိခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ နိဿသန္တိတိ-ကား၊ ဥက္က- ကိုယ်စိတ်နှစ်တန်ပူပန်စွာ၊ နိဿသန္တိ- ရှုရှိုက်ကုန်၏၊ (သေရတော့မည်မှန်းသိ၍ သံထိတ်ရင်ဖိုဖြစ်ကာ အသက်ရှူမမှန်ပြင်းထန်စွာ အသက်ရှူကုန်၏) ဝိဇ္ဇန္တိတိ- ကား၊ အနဘိရတိဝသေန- မပျော်မွေ့ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇန္တိ- ကိုယ်လက်ဆန့်တန်းခြင်းကို၊ ကရေန္တိ- ပြုကုန်၏၊ ပက္ကိတာ ဧဝါတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာ- ပညာနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ ဒေဝတာ ဧဝ- နတ်တို့သည်သာလျှင် (ဇာနန္တိ- သိကုန်၏) သမ္ပတိဇာတာ- ယခုလတ်တလော ကာလ၌ပင် နတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ ကိဒိသေန- အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပုညကမ္မေန- ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့်၊ ဣဓ- ဤနတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကြလေကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စိန္တေတွာ- စဉ်းစား ဆင်ခြင်ကြည့်ကြပြီး၍၊ ဣမိနာ နာမ- ဤမည်သော၊ ပုညကမ္မေန- ကြောင့်၊ ဣဓ- ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဇာနန္တိယထာ- သိကြကုန်သကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ မဟာပုညာ- ကြီးမားသော ဘုန်းကံရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ အတီတဘဝေ- လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ်ဘဝ၌၊ အတ္တနာ- မိမိကိုယ်တိုင်၊ ကတံ- ပြုအပ်ခဲ့သော၊ ပုညကမ္မဝါ- ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံကိုလည်းကောင်း၊ အညဒါပိ- အခြားသောအခါ၌လည်း (ကတံ- သော) ဧကစ္စံ- အချို့သော၊ ပုညကမ္မဝါ- ကောင်း၊ ဇာနန္တိယေဝ- သိကြကုန်သည် သာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ (ဒဿေတုံ- ငှာ) အာဟ- မိန့်ဆိုတော် မူသည်ကား၊ ယေ မဟာပုညာတိ အာဒိ- ယေ မဟာပုညာ အစရှိသည်တည်း။

အာယုနော- အနှစ်တစ်သိန်း သက်တမ်းထက်၊ ပရိ- ကျော်လွန်အောင် (သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏) စိရတရကာလတ္တာ- အထူးအသက်ရှည်ရာ ကာလရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဇာတိဇာရာမရဏာနိ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း သေခြင်းသဘောတို့သည်) န ပညာယန္တိ- မထင်ရှားကုန်၊ အနိယျာနိကန္တိ- အနိယျာနိကံ ဟူသည်ကား၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ အဘာဇနဘာဝတော- မြတ်စွာဘုရားအဆုံး အမတရား၏ တည်ရာမဟုတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာသနံ- မြတ်စွာဘုရား၏

သစ္စာလေးပါး အဆုံးအမ တရားတော်သည်) နိယျာနာဝဟံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထုတ်ဆောင်ခြင်း ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည် (နဟောတိ- မဖြစ်နိုင်တော့) **အာယုနော**⁹- အနှစ်တစ်သိန်း အသက်တမ်းထက်၊ ပရိ- ကျော်လွန်အောင် (ဝိရတရကာလိကာ- အထူးအသက်ရှည်ရာ ကာလရှိကုန်သော) သတ္တာ- သတ္တာတို့သည်၊ ပါပဿန္နတာယ- ထူပြောသော အကုသိုလ်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (အဘာဇနာ- မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတရား၏ တည်ရာမဟုတ်ကုန်သည်၊ နဟောန္တိနာမ- မဖြစ်သည် မည်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း တဒါဟိ သတ္တာ ။ပ။ ဟောန္တိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ။

၁။ န ပရမာယုနော ။ ။ “သတ္တာ န ပရမာယုနော ဟောန္တိ နာမ ပါပဿန္နတာယ” အစရှိသော ဋီကာဝါကျသည် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော ဝါကျမဖြစ်နိုင်ပါ။ စာကျပျောက်နေသော ဝါကျဟု ယူဆပါ၏။ “တဒါ ဟိ သတ္တာ ဥဿန္တကိလေသာ ဟောန္တိ” အစရှိသော အဋ္ဌကထာဝါကျ၌ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သတ္တာ န ပရမာယုနော” အစရှိသည်ဖြင့် ဋီကာဆရာဖြစ်သူကဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ အနည်းငယ် ချဲ့ထွင် ဖော်ပြရသော်-

အသက်တစ်ရာအောက် ယုတ်လျော့ကျဆင်း၍ အလွန်အသက်တိုသော လူတို့ လက်ထက်ကာလသည် ကိလေသာထူပြောကြသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းမှု မဖြစ်နိုင်သော အကာလဖြစ်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆို၏။ သို့ဖြစ်လျှင် အသက်တစ်သိန်းထက် ကျော်လွန်အောင် အသက်ရှည်သော လူတို့ လက်ထက်ကာလကိုလည်း သတ္တဝါတို့ ကိလေသာ ထူပြောကြသောကြောင့်ပင် ဘုရားပွင့်ထွန်းမှု မဖြစ်နိုင်သော အကာလဟု ဆိုရပါမည်လောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အသက်တစ်သိန်းထက် ကျော်လွန်အောင် အသက်ရှည်ရာ ကာလကိုကား ကိလေသာထူပြောကြသောကြောင့် ဘုရားပွင့်ထွန်းမှု မဖြစ်နိုင်ရာ အကာလဟု မဆိုရပါ။ အဋ္ဌကထာ ပြဆိုထားသည့် အတိုင်းပင် အသက်တစ်သိန်းထက် ကျော်လွန်အောင် အသက်ရှည်ရာ ကာလ၌ သတ္တဝါတို့သည် ဇာတိဇရာမရဏတို့ မထင်ရှားရကား အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တတရားကို ယုံကြည်ကြမည်မဟုတ်သောကြောင့် ထိုကာလသည် မြတ်စွာရှင်များ ပွင့်ထွန်းရာ ကာလမဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ပြဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ စကားကိုပင် ရည်ညွှန်း၍ “သတ္တာ န ပရမာယုနော” အစရှိသော ဝါကျကို ဋီကာ မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ ယင်းသို့ မိန့်ဆိုသည်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ထည့်သင့်သော ပါဌသေသကို ထည့်၍ ဋီကာဝါကျကို အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။ ဤထက် အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် ဆက်လက် စဉ်းစားကြပါကုန်။

ဧတ္ထ- ဤမြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းသင့်ရာ အခါကာလကို ပြဆိုရာ စကားရပ်၌၊
 (ဌတွာ- ရပ်တန့်၍၊ စောဒကော- စောဒကဆရာသည်) အာဟ- ဆို၏၊ (ကိန္တိ-
 အဘယ်သို့၊ အာဟ- ဆိုသနည်းဟူမူ) ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ-
 မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ မနုဿလောကေဝ- လူပြည်၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ပွင့်ထွန်းကုန်
 သနည်း၊ ဒေဝဗြဟ္မလောကေသု- နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌၊ နဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော်
 မမူကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ (အာဟ- ဆို၏) တာဝ- ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ ရှေးဦးစွာ၊
 (နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗေ- ညွှန်ပြသင့်သော) ဒေဝလောကေ- နတ်ပြည်၌၊ ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ-
 မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း၏၊ အနောကာသဘာဝတော-
 သင့်လျော်သော ဘုံဌာန မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် [အင်္ဂုတ္တိရဋီကာ (ဧကက၊ နှာ-
 ၁၂၃)၌ အဋ္ဌာနဘာဝတော- ဟုပါ၌ရှိ၏] တထာ- ထိုမှတပါး၊ ဝါ- ထိုလူသား
 စင်စစ်ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ကဲ့သို့ (ဒေဝဘူတာနံ- နတ်ဖြစ်သော ဘုရားတို့၏)
 အနတ္တရိယ ဘာဝတော- အံ့ဩဖွယ် သဘောမရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 (ဒေဝလောကေ- ၌၊ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ- ကုန်)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဗုဒ္ဓါ- တရားလုံးစုံ အကုန်သိတော်မူကုန်သော၊ ဘဂဝန္တော-
 ရွှေဘုန်းတော်သခင် ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အတ္တရိယဓမ္မာ- အံ့ဩဖွယ်သဘောတရား
 ရှိတော်မူကုန်၏၊ မနုဿဘူတာနံ- လူသားစင်စစ် ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏၊
 သာ အတ္တရိယဓမ္မတာ- ထိုအံ့ဩဖွယ် သဘောရှိကြသည် အဖြစ်သည်၊ ပါကဋ္ဌာ-
 ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့ (ဧဝံ- ဤအတူ) ဒေဝတ္ထဘာဝေ-
 နတ်ခန္ဓာအတ္တဘော၌၊ ဌိတာနံ- တည်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာ
 အတ္တရိယဓမ္မတာ- သည်၊ ပါကဋ္ဌာ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဒေဝဘူတေ-
 နတ်ဖြစ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ- မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဒိဿမာနံ- တွေ့မြင်ရသော၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ-
 မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကို၊ ဒေဝါနုဘာဝတော- နတ်၏တန်ခိုးအာနုဘော်
 အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- နတ်၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ဟူ၍၊ လောကော- သတ္တလောကသည်၊ ဝါ-
 သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဒဟတိ- စိတ်၌သတ်မှတ်ထား၏၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝတော-
 မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ- ဘော်ဟူ၍၊ န ဒဟတိ- စိတ်၌
 အဆန်းတကြယ်သတ်မှတ်မထား၊ တထာ- ထိုသို့မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်
 ဟူ၍ စိတ်၌သတ်မှတ်မထားခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ- အမှားမပါ
 မှန်စွာကိုယ်တိုင်သိမြင်နိုင်သော မြတ်စွာဘုရားဟူ၍၊ နာဓိမုစ္စတိ- သူတို့ စိတ်ထဲ

စွဲမြဲထင်ထင်မသက်ဝင်၊ ဝါ- နှလုံးမသွင်း၊ န သမ္ပသီဒတိ- ကြည်ညိုစိတ်ဝင် မကြည်လင်၊
ဣဿရကုတ္တဂါဟံ - အစိုးရသခင် ဗြဟ္မာမင်းသည် စီမံဖန်ဆင်းအပ်၏ဟု ယူဆခြင်းကို
 န ဝိဿဇ္ဇေတိ- မစွန့်လွှတ်၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဒေဝတ္တဘာဝဿ- နတ်ကိုယ် အတ္တဘော၏။
 စိရကာလာဓိဋ္ဌာနတော- ကြာမြင့်စွာ တည်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကစ္စ-
 သဿတဝါဒတော- အချို့သော အသက်ရှင်အတ္တကောင်နှင့် လောကသည် မပြတ်မစဲ
 အမြဲတည်ရှိ၏ဟူသော အယူဝါဒမှ၊ န ပရိမုစ္စတိ- မလွတ်မြောက်။

ဗြဟ္မလောကေ နုပ္ပဇ္ဇိတိ ဧတ္ထာပိ- ဗြဟ္မလောကေ နုပ္ပဇ္ဇိတိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊
 ဧသော ဧဝ- ဤဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်သည်ပင်၊ နယော- သိကြောင်း အစီအစဉ်
 ပေတည်း၊ ဟိ- ဣဿရကုတ္တဂါဟံ-အစရှိသော စကားသည် အမှန်ဖြစ်၏၊ သတ္တာနံ-
 သတ္တဝါတို့၏၊ တာဒိဿ။ပ။တ္ထံ- ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော ဣဿရကုတ္တဂါဟံအစရှိသော
 စွဲလမ်းယူဆခြင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဗုဒ္ဓါ- ကုန်သော၊ ဘဂဝန္တော- တို့သည်၊
 မနုဿ သုဂတိယံယေဝ- လူတို့၏ သုဂတိဘုံ၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်၏။
 ဒေဝသုဂတိယံ- နတ်တို့၏ သုဂတိဘုံ၌၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ကုန်၊ မနုဿဂတိယံ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တာပိ-
 ပွင့်တော်မူပါကုန်သော်လည်း၊ ဩပပါတိကာ- ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေသူတို့သည်၊ န
 ဟောန္တိ- မဖြစ်ရကုန်၊ စ- ဩပပါတိက မဖြစ်သင့်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြရသော်ကား၊
 ဩပပါတိကူပပတ္တိယံ- ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေနေသူအဖြစ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေကပ်ရောက်တည်နေ
 ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဝုတ္တဒေါသာနာတိဝတ္တနတော စ- (ဘုရားဟု မသတ်မှတ်
 မကြည်ညိုခြင်းစသော) ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်တို့ကို မကျော်လွန်နိုင်ခြင်းကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဓမ္မဝေနယျာနံ- တရားဒေသနာတော်ဖြင့် ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့အတွက်၊
 ဓမ္မတန္တိယာ- တရားဒေသနာပါဠိတော်ကို၊ ဌပနဿ- ကာလကြာရှည်တည်ထားခြင်း၏။
 ဝါ- ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တံ- အလိုရှိထိုက်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့)
 ဓာတုဝေနယျာနံ- အရိုးဓာတ်တော်ဖြင့် ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့အတွက်၊ ဓာတူနံ-
 ဓာတ်တော်တို့၏၊ ဌပနဿ- ကာလကြာရှည်တည်ထားခြင်း၏၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာစ- အလိုရှိ

၁။ **ဣဿရကုတ္တဂါဟံ။** ။ ဇီကာ၌ “ဣဿရကုတ္တဂါဟံ”ဟု ပါဠိဖျက်နေ၏။ ဤနေရာ
 အဖွင့်ဝါကျမျိုး၌ “ဣဿရကုတ္တဂါဟံ နဝိဿဇ္ဇေတိ”ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ပ-နာ၊ ၁၂၃ (ဧကက
 နိပါတ်)ရှိ၏။ ထို့ပြင် ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိတော် ပါထိကသုတ် (၂၃)၌ “ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ
 ဣဿရကုတ္တံ ဗြဟ္မကုတ္တံ အာစရိယကံ အဂ္ဂဉံ ပညပေန္တိ”ဟု ရှိပြီး “ဣဿရကုတ္တံ ဗြဟ္မကုတ္တန္တိ
 ဣဿရကတံ ဗြဟ္မကတံ ဣဿရနိမ္မိတံ ဗြဟ္မနိမ္မိတန္တိ အတ္ထော”စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၈၉

ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (မနုဿဂတိယံ- ဌ၊ ဥပ္ပဇ္ဈာပိ- ကုန်သော်လည်း၊
ဩပပါတိကာ- တို့သည်၊ န ဟောန္တိ- ကုန်။)

ဟိ- အမှန်စင်စစ်ဖြစ်ရပ်ကား၊ ဩပပါတိကာနံ- ဥပပါတ်နတ်ဗြဟ္မာရဟန္တာတို့၏၊
ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံရာအခါမှ၊ ဥဒ္ဓိ- အထက်(နောက်)ကာလ၌၊ သရီရာတုယော-
ကိုယ်တော်၏ အရိုးဓာတ်တော်တို့သည်၊ နတိဋ္ဌန္တိ- မတည်ရစ်(မကျန်ရစ်)တော့ကုန်၊
ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာဗောဓိ သတ္တာ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်
တို့သည်၊ မနုဿလောကေ- လူ့ပြည်လောက၌၊ ဥပ္ပဇ္ဈာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
ဝါ- ဖြစ်ကုန်စဉ်လည်း၊ စရိမဘဝေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ မနုဿဘာဝဿ- လူအဖြစ်၏၊
ပါကဋ္ဌဘာဝကရဏာယ- ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဒါရပရိဂ္ဂဟံပိ- ဇနီးမယားကို
သိမ်းပိုက်လက်ခံခြင်းကိုလည်း၊ ကရောန္တာ- ပြုကြကုန်လျက်၊ ယာဝ ပုတ္တမုဒဿနာ-
သားတော်၏ မျက်နှာကို မြင်ရသည်တိုင်အောင်၊ အဂါရမဇ္ဈေ- အိမ်ရာတည်ထောင်
လှူဘောင်အလယ်၌၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်နေကြရကုန်၏၊ ပရိပါကဂတသီလနေက္ခမ္ပပညာဒိ-
ပါရမီကာပိ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်သော သီလ၊ နေက္ခမ္ပ၊ ပညာအစရှိသော ပါရမီရှိပါ
ကုန်သော်လည်း၊ န အဘိနိက္ခမန္တိ- လှူဘောင်မှ မထွက်ခွာကြသေးကုန်၊ (ပါရမီများ
ရင့်ကျက်နေပြီဖြစ်သော်လည်း သားတော်တစ်ပါး မဖွားမြင်သေးပါက လှူဘောင်မှ
ထွက်ခွါ၍ ရဟန်းမပြုကြသေးကုန်ဟူလို၊) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထားရမည်။)

ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတာယ ကာရဏစိန္တာယ- ဤသို့ လူ့ပြည်က ဩပပါတိက
မဟုတ်သော လူသားများသာ ဘုရားဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ကြံစည်ခြင်းဖြင့်၊
ကိ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ မနုဿဘူတာနံယေဝ- လူသားစင်စစ်ဖြစ်သူတို့၏သာလျှင်
ယဒိဒံ (ယာ အယံ) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓနာ- အကြင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို
ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းသည်၊ ဒေဝ ဘူတာနံ- နတ်ဖြစ်သူတို့၏၊ ယဒိဒံ န အဘိသမ္ဗုဒ္ဓနာ-
အကြင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ထိုးထွင်းမသိမရရှိခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-
ရှိ၏၊ ဧသာ- ဤလူသားစင်စစ်ဖြစ်သူတို့သာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို
ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းသည်၊ ဝါ- လူသားစင်စစ်တို့သာလျှင် ဘုရားဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊)
သဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ- အားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့သည် အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏာ- လေ့ကျက်အပ်၊
ကောင်းစွာ လေ့ကျက် အပ်သော အစဉ်အလာအလေ့အကျက်တော်သာတည်း၊ ဣတိ
အယံ- ဤအစဉ်အလာ အလေ့အကျက်တော်သည်၊ ဧတ္ထ- ဤလူသားစင်စစ်တို့သာ
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိရာ၌၊ ဓမ္မတာ-

ထုံးထမ်းစဉ်လာ ဓမ္မတာပေတည်း။ တထာ (တံ ဝစနံ)- ထိုသဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ။ပ။ဓမ္မတာ- ဟူသော စကားသည်။ ဟိ (သစ္စံ)- အမှန်ပေတည်း။ တဒတ္ထော- ထိုဉာဏ်တော်တို့ကို ရရှိခြင်း (ဘုရားဖြစ်ခြင်း)ဟူသော အကျိုးရှိသော၊ ဝါ- ထိုအကျိုးကို ရရှိစေနိုင်သော၊ မဟာဘိနိဟာရောပိ- မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်မှုဟူသော ဘုရားဆုတောင်းခြင်းသည်လည်း၊ မနုဿဘူတာနိယေဝ- တို့၏သာ၊ (မဟာအဘိနိဟာရော- သည်) ဣဇ္ဈတိ- ပြီးစီးထမြောက်၏၊ ဒေဝဘူတာနိ- တို့၏၊ (မဟာဘိနိဟာရော- သည်) န ဣဇ္ဈတိ- မပြီးစီး ထမြောက်။။

ပန- နောက်ထပ် မေးဖွယ်ကား၊ ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဇမ္ဗုဒီပေဇဝ- ဇမ္ဗုကျွန်း၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော် မူကြကုန်သနည်း၊ (ကဿ- ကြောင့်) သေသဒီပေသု- ဇမ္ဗုကျွန်းမှ ကြွင်းသော ကျွန်းတို့၌၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- မပွင့်တော်မူကြကုန်သနည်း၊ တာဝ- ငါတို့ အယူအဆမှ ရှေးဦးစွာ၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ အာဟု- ဆိုကြကုန်၏၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ အာဟု- ဆိုကုန်သနည်း ဟူမူ) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် ပထဝိယာ- ကမ္ဘာမြေပြင်ကြီး၏၊ နာဘိဘူတာ- ဗဟိုချက် မဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝသဟိတာ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် တကွဖြစ်သည် (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) အစလဋ္ဌာနဘူတာ- မလှုပ်မယိုင်မြဲခိုင်တည်တံ့သည် ဖြစ်သော၊ ဗောဓိ မဏ္ဍုလမိ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ (ဖြစ်ပေါ်ရာ) မြေသည် (ဗောဓိမဏ္ဍိုင်မြေသည်) ဇမ္ဗုဒီပေ ဇဝ- ဇမ္ဗုကျွန်း၌သာလျှင်၊ ဟောတိ- ရှိ၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ- တို့သည်) ဇမ္ဗုဒီပေဇဝ- လျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုအတူ၊ ဣတရေသံ- ဗောဓိမဏ္ဍုလမိမှ အခြားကုန်သော၊ အဝိဇဟိတဋ္ဌာနာနမ္ပိ- မစွန့်အပ်(မပြောင်းမရွှေ့အပ်) သော အရပ်တို့၏လည်း၊ တတ္ထေဝ- ထိုဇမ္ဗုဒီပေ၌သာလျှင်၊ လဗ္ဘနတော- ရအပ်ရနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ ဇမ္ဗုဒီပေဇဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-၏) ဣတိ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ အာဟု- မိန့်ဆိုကုန်၏။

ပန- ကေစိဝါဒမှ တပါး၊ သကဝါဒကား၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဇမ္ဗုဒီပေ၌သာ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်း၏အကြောင်းကို ပြဆိုရာ၌၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ခန္တိ- အလိုအကြိုက်အယူအဆတည်း၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ စ- ရှေးမြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်းကောင်း၊ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ စ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉ္စ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓ

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၉၁

အရှင်မြတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တိယာ- ဗောဓိဆု အသီးသီးပြီးစီးထမြောက်ခြင်းငှာ၊ အဘိနိဟာဓရာ စ- ဗောဓိဉာဏ်အသီးသီးသို့ စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်မှု၊ တောင်းဆိုယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သာဝကဗောဓိသတ္တာနံ- သာဝကဗောဓိဉာဏ်၌ လိုလားတွယ်တာကြသော သာဝက ရဟန္တာလောင်းလျာတို့၏၊ သာဝကဗောဓိယာ- သာဝကဗောဓိဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ အဘိနိဟာဓရာ စ- စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်မှု တောင်းဆိုယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သာဝကပါရမီယာ- သာဝကပါရမီတော်ကို၊ သမ္ဘရဏံစ- ဖြည့်ကျင့်စုဆောင်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ပရိပါစနဉ္စ- ရင့်ကျက်ထက်သန်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ ဘူတေ- မြတ်စွာဘုရားတို့ ပွင့်ထွန်းရာ နယ်ပယ်ဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိံ စက္ကဝါဠေ- ဤစကြဝဠာ၌၊ ဝါ- ဤစကြဝဠာက၊ ဇမ္ဗုဒီပေဇဝ- သပြေပင်ကျွန်း၌သာလျှင်၊ ဣဇ္ဈတိ- ပြီးစီး၏၊ အညတ္တ- အခြားသော စကြဝဠာ၌၊ န ဣဇ္ဈတိ- မပြီးစီး၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်းသည်၊ ဝေနေယျာနံ- ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝိနယနတ္ထော- ဆုံးမရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂသာဝက ။ပ။ သာပေက္ခာယ- အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝကအစရှိသော ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့ကို ငဲ့ကွက် ရှုစားထောက်ထားခြင်းကြောင့်၊ ဧတသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေဇဝ- ဤဇမ္ဗုဒီပင်၌သာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓါ- တို့သည် နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော်မူကုန်၏၊ သေသဒီပေသု- ဇမ္ဗုကျွန်းမှ ကြွင်းသော ကျွန်းတို့၌၊ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ပွင့်ထွန်းတော်မမူကုန်၊ အယဉ္စ နယော- ဤသိကြောင်းနည်းသည်လည်း၊ (ပြခဲ့သော “ယဒိဒံ မနုဿဘူတာနံ ယေဝ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနာ-ဟူသော နည်းသာမက ဇမ္ဗုဒီပင်၌သာ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းခြင်းဟူသော သိကြောင်းနည်းသည်လည်း၊) သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော- လေ့ကျက်အပ်၊ ကောင်းစွာလေ့ကျက်အပ်သော အစဉ်အလာဓမ္မတာနည်းပေတည်၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ အမှာကံ- တို့၏၊ ခန္တိ- တည်း။

သမ္မတ္တိစက္ကာနံ- (ပုဗ္ဗေစကတပုညတာ၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ၊ သပ္ပရိသုပနိဿယ၊ အတ္တသမ္မာပဏိမိ-ဟူသော) ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော စက်ဝန်းစက်ဘီးတို့၏၊ အညမညျ- ပနိဿယတော- အချင်းချင်း အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အပရာပရံ- အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ၊ ဝတ္တတိဝိယ- လည်ပတ်နေသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) တေသံ ဥတ္တမပုရိသာနံ- ထိုမြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ တတ္ထေဝ- ထိုဇမ္ဗုဒီပင်၌ သာလျှင်၊ ဥပ္ပတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အညမညျပနိဿယတော- ဖြင့်၊ အပရာပရံ- ကာ၊ ဝတ္တတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ [ဥတ္တမပုရိသတို့က ဝေနေယျ

ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့ကို ခဲ့ညှာထောက်ထားခြင်း၊ ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်ထူးတို့က ဥတ္တမပုရိသတို့ကို အားကိုး အားထားပြုခြင်းဖြင့် အညမညပုရိသယဖြစ်ကာ ဆက်ကာမပြတ် လည်ပတ် ဖြစ်နေခြင်းသည် သမ္ပတ္တိစက်လေးခုတို့ ဆက်ကာလည်ပတ်ဖြစ်နေခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ထိုက်၏ဟူလို၊ ဧတေနော- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် (ထိုသို့ အညမညပုရိသယဖြစ်ကာ ဆက်ကာ မပြတ်လည်ပတ်ဖြစ်နေခြင်းကြောင့်ပင်) ဣမံ စက္ကဝါဠ- ဤစကြဝဠာကို၊ မဇ္ဈေ- အလယ်၌၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝါ- ထား၍၊ ဣမိနာ- ဤစကြဝဠာနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ စက္ကဝါဠာနံ- တို့၏၊ ဒသသဟဿသေဝ- တစ်သောင်း၏သာလျှင်၊ ခေတ္တ- ဘာဝေါ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းရာနယ်ပယ်၏အဖြစ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဒီပိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) ဣတော- ဤစကြဝဠာ တစ်သောင်းမှာ၊ အညဿ- အခြားစကြဝဠာဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဿ- ဖြစ်ရာဋ္ဌာန၏၊ ဝါ- ကို၊ တေပိဋကေ- ပိဋကသုံးပုံဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနေ- မြတ်စွာဘုရား စကားတော်၌၊ အနုပလဗ္ဗနတော- မရအပ်(မတွေ့ရ)သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တီသု။ပ။ပဿိတိ- တီသု။ပ။ပဿိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာ သည်) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣမိနာ နယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊ (ဤစကြဝဠာနှင့် တကွ စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းသည်သာ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ပွင့်ထွန်းရာ ခေတ်နယ်ပယ် ဖြစ်ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်ပုံနည်းအားဖြင့်) ဒေသနိယာမေပိ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်းရာအရပ်ဒေသဖြစ်မှု အစဉ်အလာနိယာမ၌လည်း၊ ကာရကံ- အကြောင်းကို၊ နိဟရိတွာ- ရှာဖွေထုတ်ဆောင်၍၊ (ပဏ္ဍိတေန- ပညာရှိသည်) ဝတ္ထဗွံ- ပြဆိုသင့်၏။

စ- ခတ္တိယကုလ၌သာ ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း၏အကြောင်း ကား၊ ဣဒါနိ- ပဋိသန္ဓေတည်နေရာအမျိုးကိုကြည့်ရှုတော်မူရာ ယခုအခါ၌ (ခတ္တိယကုလဿ- မင်းမျိုး၏၊ ဝါ- မင်းမျိုးကို) ဗြာဟ္မဏာနမ္ပိ- ပုဏ္ဏားတို့၏လည်း၊ (ပုဏ္ဏားတို့က သော်မှပင်) ပူဇနီယဘာဝတော- ပူဇော်ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ခတ္တိယကုလံ- ကို၊ လောကသမ္မတံ- သတ္တလောကသည် အမျိုးမြတ်ဟု သမုတ်အပ်၏၊ ပိတုဝသေန- ခမည်းတော်အနေအားဖြင့် ကုလဿ- အမျိုး၏၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတော- ညွှန်ပြထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ဗန္ဓုမာ နာမ- ဗန္ဓုမာမည်သော) ရာဇာ- မင်းသည်၊ (မေ- ငါ၏) ပိတာ- ခမည်းတော်သည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကုလံ- အမျိုးကို၊ ပဿိ- မြင်တော်မူပြီ၊ (အဿာ- ထိုဗန္ဓုမာတိ မိဖုရား၏၊ အာယု- အသက်သည်) ဒသန္တံ မာသာနံ- ဆယ်လတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ သတ္တဒိဝသာနိ- ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး၊ (ဌဿတိ- တည်ရှိလတ္တံ့) ဣတိ- ဤသို့၊ ပဿိ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၉၃

မြင်တော်မူပြီ တေန- ထိုသို့မြင်တော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့် အတ္တနော- ကိုယ်တော်မြတ်၏။
 အန္တရာယာဘာဝံ- ပဋိသန္ဓေနေတော်မူခြင်း၏ အန္တရာယ်မရှိခြင်းကို အညာသိ- သိတော်မူ
 ပြီ စ- ဤမျှမကသေး၊ တဿာ- ထိုမယ်တော်မိဖုရား၏၊ တုသိတဘဝေ- တုသိတာနတ်
 ဘဝ၌၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိပစ္စနဘဝနံ- နတ်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်ခံစားခြင်းကို၊ (အညာသိ) တာ
 ဒေဝတာတိ- တာ ဒေဝတာဟူသည်ကား၊ ဒဿဟသိစ္စဝါဠဒေဝတာ- တစ်သောင်းသော
 စကြဝဠာမှလာရောက်နေကြသော နတ်တို့ကို၊ (ဥယျောဇေတွာ- အပြန်ခိုင်း၍) ပန-
 မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အဘယ်ပုံ
 အဘယ်နည်းဖြင့်) တဒါ- ထိုဘုရားအလောင်းတော် စုတေခါနီးရာအခါ၌၊ တာ
 ဒေဝတာ- (တစ်သောင်းသော စကြဝဠာမှ လာရောက်ကြသော) ထိုနတ်တို့သည်၊
 ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်နတ်သား၏၊ ပူရိတပါရမိဘာဝံ စ- ဖြည့်ကျင့်
 အပ်ပြီးသော ပါရမီရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဇာနန္တိ- သိကြကုန်သနည်း၊ စ- ထို့အပြင်၊
 ကထံ- ဖြင့်၊ အဿ- ထိုအလောင်းတော်နတ်သား၏၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ- ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့၏
 အဖြစ်ကို၊ ဇာနန္တိ- နည်း၊ ဣတိ- ဤကားအမေးပုစ္ဆာတည်း၊ မဟေသက္ခာနံ-
 ကြီးသောတန်ခိုးရှိ ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ (ဇာနန္တိ-
 သိကြကုန်၏) စ- ထို့အပြင်၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့် တာ ဒေဝတာ- တို့သည်၊
 အဘိသမယဘာဂိနော- သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိသော အရိယမဂ်
 တရားထူးဝေစုအဖို့ ရှိကုန်၏၊ (တရားထူးရမည့်နတ်များဖြစ်ကြ၏) တထာဟိ-
 ထိုစကားမှန်၏၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မဒါနသံဝိဘာဂေ- တရားလှူဖွယ်ကို
 ဝေခြမ်းပေးလှူရာအခါ၌၊ အနေကဝါရံ- အကြိမ်များစွာ၊ ဒဿ၊ ပ။ ပါတော-
 တစ်သောင်းသော စကြဝဠာမှ လာကြသော နတ်တို့၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးခြင်းသည်၊
 အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း) ဉာဏသဟိတေဟိ- ဉာဏ်နှင့်
 တကွဖြစ်ကုန်သော၊ စုတိအာသန္နဇဝနေဟိ- စုတိစိတ်၏ အနီး၌ဖြစ်သော ဇောတို့ဖြင့်၊
 စုတိယာ- စုတိစိတ်၏၊ ဥပဋ္ဌိဘာဝဿ- နီးကပ်စွာ တည်ရှိသည်၏အဖြစ်၏၊ ဝါ- ကို၊
 ပဋိသံဝိဒိတတ္တာ- သိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စဝါမီတိ- စုတေနေ၏ဟူ၍၊ (မဟာသတ္တော-
 ဘုရားအလောင်းတော်သည်) ဇာနာတိ- သိ၏၊ စုတိစိတ္တက္ခဏဿ- စုတိစိတ်ဖြစ်ရာဇာ၏၊
 ဣတ္တရဘာဝတော- (ဥပါဒိ၊ ဌီ၊ ဘင်မျှသာ ဖြစ်၍) တို့တောင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 စုတိစိတ္တံ- ကို၊ န ဇာနာတိ- မသိနိုင်၊ တထာဟိ- ထိုသို့မသိနိုင်မှာ အမှန်ဖြစ်၏၊ တံ-
 ထိုစုတိစိတ်သည်၊ စုတူပပါတဉာဏဿာပိ- စုတိ၏ အနီး ပဋိသန္ဓေ၏ အနီးကို သိသော

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၏သော်မှပင်၊ အဝိသယောဝ- သိစကောင်းသော အရာမဟုတ်သည် သာတည်း၊ ပဋိသန္ဓေစိတ္တပိ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤစုတိစိတ်ကို သိပုံအဖွင့်နည်းတူပင်တည်း။

အာဝဇ္ဇနပရိယာယောတိ- ဟူသည်ကား၊ အာဝဇ္ဇနက္ခမော- အာဝဇ္ဇန်းဖြစ်ပုံ အစီအစဉ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ (လဒ္ဓံ- ရခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏) ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊ ဧကဝါရံ- တကြိမ်၊ အာဝဇ္ဇိတမတ္တေန- အာရုံကို ဆင်ခြင်အပ်ကာမျှဖြင့်၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ နိစ္ဆိတုံ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ [အာရုံကို တစ်ကြိမ် ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့် (ဆင်ခြင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် တကွသော ဇောဝီထိတစ်ကြိမ်ဖြစ်ရုံ မျှဖြင့်) ငါစုတေနေသည်ဟု မသိနိုင်သေးဟူလို] တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တမေဝါရမ္မဏံ- (တစ်ကြိမ်ဆင်ခြင်အပ်ပြီးသော) ထိုအာရုံကိုပင်၊ ဒုတိယံ- နှစ်ကြိမ်မြောက်တိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ တတိယံ- သုံးကြိမ်မြောက်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ အာဝဇ္ဇိတ္တာ- ဆင်ခြင်ပြီး၍၊ နိစ္ဆယတိ- ဆုံးဖြတ်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအာဝဇ္ဇနပရိယာယော- ဟူသော ပါဌ်၌၊ အာဝဇ္ဇနသီသေန- အာဝဇ္ဇန်းဟူသော ဦးခေါင်းပမာနပြသော စကားဖြင့်၊ ဇေနဝါရော- ဇောစိတ်ဖြစ်ရာ ဝီထိအလှည့်အကြိမ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဂဟိတော- ယူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒုတိယ။ပ။ဇနိဿတိတိ- ဇနိဿတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

စုတိယာ- စုတိစိတ်၏၊ ပုရေတရံ- ရှေးဦးအလျင်၊ ကတိပယစိတ္တဝါရတော- အနည်းငယ်နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်သော ဝီထိစိတ်အလှည့်အကြိမ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ မေ- ငါ၏၊ မရဏံ- စုတေခြင်းသည်၊ အာသန္ဓံ- နီးကပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဇနနတော- သိခြင်းကြောင့် “စုတိက္ခဏေပိ စဝါမိတိ ဇနာတိတိ- ဇနာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဂုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- စုတိစိတ်ကို မသိနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းမှ တပါး ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို မသိနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ပဋိသန္ဓိယာ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏၊ အပုဗ္ဗဘာဝတော- (စုတိစိတ်၌ကဲ့သို့ ကြိုတင်ဆင်ခြင်ရန်) ရှေ့ပိုင်းကာလမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ- ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို၊ နဇနာတိ- မသိ၊ နိကန္တိယာ- ဘဝနိကန္တိလောဘဇော၏၊ ဥပ္ပတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းမှ၊ ဝါ- ဖြစ်ရာအခါမှ၊ ပရတော- နောက်၌၊ မေ- ငါသည်၊ အသုကသ္မိ- ဤမည်သော၊ ဌာနေ- အရပ်၌၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဇနာတိ- သိ၏၊ တသ္မိ- ကာလေတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏကာလေ- ပဋိသန္ဓေ ယူရာအခါ၌၊ (ကမ္မတိ- ၌စပ်) ဒသသဟသိလောကဓာတု ကမ္မတိတိ ဧတ္ထ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၉၅

ကမ္မတိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ကမ္မနကာရဏံ- တုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဟေဋ္ဌာ-
အောက် (ရှေးယခင်)ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဇာလဝဏ္ဏနာယံ- ဗြဟ္မဇာလသုတ်အဖွင့်၌၊
ဝုတ္တမေဝ- ဖွင့်ဆို အပ်ခဲ့ပြီးသည်သာ၊ ပန- အမှာစကားရပ်ကား၊ (အတိဒေသသံ-
ဝဏ္ဏနာကား) ဧတ္ထ- ဤဒေသသဟဿိလောကဓာတု ကမ္မတိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊
အတ္တတော- အနက်အားဖြင့်၊ ယံ- အကြင်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့် ဆိုထိုက်၏။
တံ- ထိုစကားရပ်ကို ပရတော- နောက်၌၊ ဝါ- နောက်ဖြစ်သော၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနဝဏ္ဏနာယံ-
မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာဋီကာ၌၊ အာဂမိဿတိ- လာပါလတ္တံ့။

မဟာကာရုဏိကာ- ကြီးမြတ်သော ကရုဏာရှိတော်မူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ- သိဖွယ်
အားလုံးစုံ အကုန်သိတော်မူကုန်သော၊ ဘဂဝန္တော- ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား
တို့သည်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဟိတသုခဝိဓာနတပုရတာယ- စီးပွားချမ်းသာကို
စီမံခြင်းဟူသော ထိုကိစ္စသာ ပဓာနလုပ်ငန်းရှိတော်မူကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ [တပုရ-
၌ တသဒ္ဓါသည် ဝိဓာနအနက်ကိုပင် ပြန်လည်သုံးသပ်သည်၊] ဗဟုလံ- များစွာ၊
သောမနဿိကာဝ- သောမနဿရှိတော်မူကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေသံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ပဌမမဟာဝိပါကစိတ္တေန- စိတ်ဖြင့်၊
ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏံ- ပဋိသန္ဓေယူတော်မူခြင်းကို၊ အဋ္ဌကထာယံ- ၌၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊
ပန- ထေရဝါဒကား၊ မဟာသီဝတ္ထေရော- သည်၊ မဟာကာရုဏိကာ။ပ။ဟိတသုခဝိဓာ-
နတပုရာဝ- လုပ်ငန်းရှိတော်မူကုန်သည်သာလျှင်၊ ယဒိပိ ဟောန္တိ- အကယ်၍ပင်ဖြစ်တော်မူ
ပေကုန်၏၊ ပန- ယင်းသို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ (ဘဂဝန္တော- တို့သည်၊) ဝိဝေကဇ္ဈာ-
သယာ- ကာယ၊ စိတ္တ၊ ဥပဓိဝိဝေကသုံးပါး၌ အလိုဆန္ဒရှိတော်မူကုန်သည်၊ ဝိသင်္ခါရနိန္ဒာ-
သင်္ခါရကင်းရာနိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကိုင်းတော်မူကုန်သည်၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု- အားလုံးသော
သင်္ခါရတို့၌၊ အဇ္ဈပေက္ခနဗဟုလာ- များသော လျစ်လျူရှုခြင်းရှိတော်မူကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)
ဣတိ- ကြောင့်၊ ပဉ္စမမဟာဝိပါကစိတ္တေန- ငါးပါးမြောက် မဟာဝိပါကစိတ်ဖြင့် (ဥပေ-
က္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြင့်) ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏံ- ကို၊ အာဟ-
မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ပုရေ ပုဏ္ဏမာယ။ပ။ပဋ္ဌာယာတိ- ဟူသည်ကား၊ ပုဏ္ဏမာယ- ဝါဆိုလပြည့်နေ့၏။
ပုရေ- ရှေ့၌၊ သတ္တမဒီဝသတော- ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ သုက္ကပက္ခေ-
လဆန်းရက်ပိုင်း၌၊ နဝမိတော- ကိုးရက်မြောက်နေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ- ၍၊ ဣတိ- ဤကား၊
အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သတ္တမေ ဒီဝသေတိ- ကား၊ နဝမိတော- မှ၊ (ပဋ္ဌာယ- ၍)၊

သတ္တမေ- ခုနစ်ရက်မြောက်သော၊ ဒီဝသေ- နေ့၌၊ အာသဠိပုဏ္ဏမာယံ- ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊
 (ဣဒံ သုပိနံ- ဤအိပ်မက်ကို၊ အဒ္ဓသ- မြင်မက်ပြီ) ဣဒံ သုပိနန္တိ- ကား၊ ဣဒါနိ-
 (ဇောဓိသတ္တဓမ္မတာကို ဖွင့်ဆိုရာ) ယခုအခါ၌၊ ဝုစ္စမာနာကာရံ- ဆိုအပ်လတ္တံ့သော
 အခြင်းအရာရှိသော အိပ်မက်ကို (အဒ္ဓသ) ပန- ဂန္တန္တရအဆိုအမိန့်ကား၊ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယံ-
 မဇ္ဈိမနိကာယဥပရိပုဏ္ဏသ အတ္ထရိယအဗျူဟ-သုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌၊ (စတ္တာရော-
 လေးဦးကုန်သော၊ မဟာရာဇာနော- စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးတို့သည်၊ နံ- ထိုဘုရား
 လောင်း၏ မယ်တော်ကို) အနောတတ္တဒဟံ- အနောတတ္တအိုင်သို့၊ နေတွာ- ဆောင်ယူ
 ပြီး၍၊ ဧကမန္တံ- သင့်လျော်သည့် တနေရာ၌၊ အဋ္ဌသု- ရပ်နေကြကုန်ပြီ၊ အထ- ထိုအခါ၌၊
 နေသံ- ထိုနတ်မင်းကြီးတို့၏၊ ဒေဝိယော- နတ်သမီးတို့သည်၊ အာဂန္တာ- လာကြ၍၊
 မနုဿမလဟရကတ္ထံ- လူ့အညစ်အကြေးတို့ကို ပယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ နှာပေတွာ-
 ရေချိုးစေပြီး၍၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုမဇ္ဈိမဋ္ဌကထာအဖွင့်ပါဠိ၌၊
 (အနုတ္တာနပဒတ္တော- မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
 သိသင့်၏။) နေသံ ဒေဝိယောတိ- ကား၊ မဟာရာဇနံ- နတ်မင်းကြီးတို့၏၊ ဒေဝိယော-
 နတ်သမီးတို့သည်၊ (အာဂန္တာ) စရိတ္တာတိ- ကား၊ (သော သေတဝရဝါရဏော- ထိုမြတ်သော
 ဆင်ဖြူတော်သည်။) ဂေါစရံ- အစာစားရာဌာနသို့၊ စရိတွာ- လှည့်လည်ပြီး၍။

ဟရိတုပလိတ္တာယာတိ- ကား၊ ဟရိတေန- စိုသော၊ ဂေါမယေန- နွားချေးဖြင့်၊
 ကတပရိဘက္ကာယ- ပြုအပ်ပြီးသော ပြေပြစ်ညက်ညော အချောသမှုရှိသော (ဘူမိယာ-
 မြေပြင်၌) သော စ- ထိုကိုယ်ဝန်သူငယ်သည်လည်း၊ ပုရိသဂဗ္ဘော- ယောက်ျားကိုယ်ဝန်
 ပါတည်း၊ န ဣတ္ထိဂဗ္ဘော- မိန်းကလေးကိုယ်ဝန်မဟုတ်ပါ၊ တေ- အရှင်မင်းမြတ်၏၊
 ပုတ္တော- သားတော်သည်၊ တဝိဿတိ- ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ ဧတ္ထကမေဝ- ဤမျှလောက်
 သော အမှန်ဖြစ်ရပ်ကိုသာလျှင်၊ တေ ဗြာဟ္မဏာ- ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ အတ္တနော- မိမိ
 မိမိ၏၊ သုပိနသတ္တနယေန- အိပ်မက်တိတ္ထိကျမ်း၌လာသော ဟောနည်းဖြင့်၊ ကထေသုံ-
 သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ၊ ပန- ထိုထက်အပိုအလွန် ဗေဒင်ဟောနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကား၊
 သစေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသိဿတိတိ အာဒိ- သစေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသိဿတိ-အစရှိသည်
 ဟူ၍၊ တမတ္ထံ- ထိုအိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်းအစရှိသော
 အကြောင်းအရာကို [တနည်း- သစေ အဂါရံ။ပ။ တိ အာဒိ- သစေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသိ-
 သတိအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တဿ ဝစနဿ-
 ထိုစကား၏။) တမတ္ထံ- ထိုအကြောင်းအရာကို၊ ဒေဝတာဝိဂ္ဂဟေန- နတ်တို့ ပူးကပ်

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၉၇

ဖမ်းချုပ်ထားခြင်းကြောင့် (ဗြာဟ္မဏပါမောက္ခာ- ပုဏ္ဏားဦးစီးပါမောက္ခဆရာကြီးတို့သည်) ယာထာဝတော- အမှန်သဘောအားဖြင့်၊ ပဝေဒေသို- သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ။

ဓမ္မတာတိ ဧတ္ထ- ဓမ္မတာဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (သဏ္ဌိတော- တည်ရှိသော) ဓမ္မသဒ္ဓေါ- ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဇာတိဓမ္မာနံ ဘိက္ခဝေ သတ္တာနန္တိ အာဒိသု ဝိယ- ဇာတိ။ပ။ သတ္တာနံ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ ကဲ့သို့၊ ပကတိပရိယာယော- ပကတိသဒ္ဓါ၏ ဝေဝုဏ်ပရိယယ်စကားလွယ်တည်း၊ ဓမ္မော ဧဝ- ပင်ကို ပကတိသဘောတရားသည်ပင်၊ ဓမ္မတာ- ဓမ္မတာမည်၏၊ [တာပစ္စည်းအနက်မရှိ သွတ္တ-ဟူလို] ယထာ ဒေဝေါဧဝ ဒေဝတာတိ- ဒေဝေါ ဧဝ ဒေဝတာ-ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်ကဲ့သို့တည်း၊ [ဣတိ-တလုံး အကျေကြံရသည်] ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အယံ သဘာဝေါတိ- အယံ သဘာဝေါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ အယံ- ဤသည်ကား၊ (ဤသို့ ဘုရားအလောင်းတော်၏ သတိသမ္ပဇာဉ်အမြဲယှဉ်၍ မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ရောက်တော်မူခြင်းသည်၊) ပကတိ- ပင်ကိုသဘောတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း၊ သွာယံ သဘာဝေါ- ထိုသဘောသည်၊ အတ္ထတော- တရားကိုယ်အနက်ခြံအားဖြင့်၊ တထာ- ထိုပင်ကို ပကတိအားဖြင့် (ပင်ကိုပကတိမှ မပြောင်းလဲသောအားဖြင့်) နိယတ ဘာဝေါ-မြဲသည်အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်၊ အယံ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

ပန- နိယာမော စ နာမ-အစရှိသည်ကို မိန့်ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ နိယာမော- ဖြစ်မြဲသဘာဝနိယာမတရားသည်၊ ဗဟုဝိဓော- များသောအပြားရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် တေ သဗ္ဗေ- ထိုအားလုံးသော နိယာမတရားတို့ကို အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန- ရသင့်သမျှ အနက်ကို ထုတ်ပြခြင်းဟူသော နည်းဖြင့်၊ ဥဒ္ဓရိတွာ- ထုတ်ဆောင်ပြီး၍၊ ဣဓ- ဤဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအခန်း၌၊ အဓိပ္ပေတနိယာမမေဝ- အလိုရှိအပ်သော နိယာမကို သာလျှင်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ နိယာမော စ နာမာတိ အာဒိ- နိယာမော စ နာမ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ တတ္ထ- ထိုနိယာမော စ နာမ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကမ္မာနံ- ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ ၏၊ နိယာမော- ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးပေးရန်စဉ်လာ အမြဲသေချာသော သဘောသည်၊ ကမ္မနိယာမော- ကမ္မနိယာမမည်၏၊ ဥတုနိယာမာဒိသု- ဥတုနိယာမ အစရှိကုန်သော၊ တီသု- သုံးမျိုးသော နိယာမတို့၌၊ ဧသနယော- ဤဆဋ္ဌိတပျရိသ်ဝစနတ္ထ- ဟူသော သိကြောင်းနည်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်) ဣတရောပန- ယင်းသုံးပါးမှ

တပါးသော ဓမ္မနိယာမသည်ကား၊ ဓမ္မောဇေ- သဘောတရားသည်ပင် (ဘုရား အလောင်းတော်၏ မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့သက်ရောက်ချိန်စသည်တို့၌ တစ်သောဇေသော လောကဓာတ် တုန်လှုပ်ခြင်းစသည်ဖြစ်မှု သဘောတရားသည်ပင်) နိယာမော- ဖြစ်မြဲစဉ်လာ ဓမ္မတာ တည်း၊ ဓမ္မနိယာမော- သဘောတရားသည်ပင် ဖြစ်မြဲစဉ်လာ ဓမ္မတာ၊ ဓမ္မတာ- ဖြစ်မြဲ စဉ်လာသဘော၊ ကုသလဿ- ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မဿ- ကံ၏၊ (ဣဋ္ဌဝိပါကဒါနံ- အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ပေးခြင်း) နိသေန္တော- သွေးနေစဉ်၊ တိခိဏံ- ထက်အောင်၊ ကရောန္တော- ပြုစဉ်၊ (ဒိသွာ)။

အနုပါဒိဘူမိဘာဂ^၁ ဝိသေသဝသေန- စိမ့်စမ်းမြေပြင် အစရှိသော မြေပြင်၏ ထူးခြားမှုနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ ဥတုဝိသေသဒဿနတော- အအေးအပူဥတု၏ ထူးခြားမှုကို တွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ဥတုဝိသေသေန- ဥတု၏ ထူးခြားခြင်းကြောင့်၊ သိဇ္ဈမာနာနံ- ပြီးစီးကုန်သော၊ ရုက္ခာဒီနံ- သစ်ပင်အစရှိသည်တို့၏၊ ပုပ္ဖဖလာဒိဂ္ဂဟဏံ- အပွင့် အသီးအစရှိသည်ကို ယူခြင်းကို “တေသု တေသု ဇနပဒေသု”တိ- ပဒေသုဟူ၍၊ ဝိသေသေတွာ- အထူးပြု၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေတိ- ဟူသည်ကား၊ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝသန္တာဒိကာလေ- ထိုထိုဝသန္တဥတုအစရှိသော ကာလ၌၊ (ဇကပ္ပဟာရေနေဝ ရုက္ခာနံ ပုပ္ဖဖလဂဟဏာဒီနိ- ယူခြင်းအစရှိသည်တို့လည်းကောင်း၊ ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌စပ်ပါ) မရုရတော- ချိုသော၊ ဗီဇတော- မျိုးစေ့မှ၊ တိတ္တတော- ခါးသော၊ ဗီဇတော- မှ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းသည် (ဟောတိ)။

၁၈။ ဝတ္တမာနသမိပေ- ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ အနီးဖြစ်သော အတိတ်ကာလ၌၊ ဝတ္တမာနေဝိယ- ဖြစ်တုန်း ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ကဲ့သို့၊ ဝေါဟရိတဗ္ဗံ- ခေါ်ဝေါ်ထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဩက္ကမတိတိ- သက်ရောက်ဆဲဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- (သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့်)

၁။ အနုပါဒိဘူမိဘာဂ။ ။ ဤနေရာဋီကာ၌ “အနုပါဒိဘူမိဘာဂ”ဟု ပါဠိရှိနေ၏။ ထို၌ “အနုပ” ပါဠိသည် အတ္တယုတ္တိမရှိ၊ ပါဠိပျက်နေခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၏။ ထို့ကြောင့် “အနုပါဒိ”ဟု ပါဠိပြင်ထားလိုက်ပါသည်။ ဟရိတာနုပါတိ. . . ဟရိတတိဏသန္တော အနုပဘူမိ- ယော။ ပကိဏ္ဏကနိပါတ် သာဓိနဇာတ်အဋ္ဌကထာ (ဇာဋ္ဌ၊ ၈-၃၅၉) အနုပခေတ္တေတိ အဇီလေ ဥဒကသမ္ပန္နေ ခေတ္တေ။ မဇ္ဈိမပဏ်ဋီကာ၊ ၃၄ (ဥပါလိသုတ်)။ အနုပေါ သလိလပ္ပိယော။ပ။ သဒ္ဒလော ဟရိတေ ဒေသေ။ အဘိဓာန်ဘူမိဝဂ် (၇၇) အနုပါဒိ-၌ အာဒိဖြင့် သဒ္ဒလခေါ် စိမ်းစိုသော ဘူမိဘာဂကို ယူ။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၉၉

ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် “ဩက္ကန္တော
 ။ပ။ဝတ္ထောတိ- ဝတ္ထောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧဝံ ဟောတီတိ- ကား၊ ဧဝံ-
 ဤသို့၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊ (ပဋိသန္ဓိ ဝဟေတွာပိ
 ဇာနာတိ-စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်) အဿ- ထိုဘုရား
 အလောင်းတော်၏၊ သမ္မဇာနဏ- (မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ရောက်ပဋိသန္ဓေနေပြီးမှန်း)
 ကောင်းစွာ သိတော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏဿ- ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ရာ
 ခဏ၏၊ ဒုဝိညေယျတာယ- ခက်ခဲစွာ သိရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩက္ကမမာနေ-
 မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက်နေဆဲခဏ၌၊ (သမ္မဇာနဏ- သည်၊ န ဟောတိ) စ-
 သာကေကား၊ တထာ- ထိုပဋိသန္ဓေခဏ၏ အသိခက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ-
 နဇာနာတီတိ- နာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (အပ္ပမာဏော-
 ၌ အသဒ္ဓါ၏ ဝုမ္ဘိဝစကဖွင့်သော အဋ္ဌကထာနည်းမှ တပါး ပဋိသေဝေါစက အဖွင့်နည်း
 တမျိုးကား) ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပတ္ထရဇ္ဇေန- တစ်သောင်းသော စကြဝဠာတို့၌
 လွှမ်းမိုးပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပမာဏော- ဤရွေ့၍မျှဟု အကန့်အသတ် ပမာဏမရှိ
 (များလှစွာ)သော၊ (ဩဘာသော- အရောင်အလင်းသည်၊ ပါတုဘဝတိ) အတိဝိယ-
 အလွန်လျှင်၊ သမုဇ္ဇလနဘာဝေန- ထွန်းလင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဠာရော- ပြန့်ပွား
 များပြားစွာသော၊ (ဩဘာသော)။

ဒေဝါနုဘာဝန္တိ- ကား၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏၊ ပဘာနုဘာဝံ- အရောင်အလင်း၏
 အစွမ်းကို (အတိက္ကမ္မဇဝ- လွှမ်းမိုးကျော်လွန်၍သာလျှင်) ဟိ- မှန်၏၊ ဒေဝါနံ- နတ်တို့၏။
 ပဘံ- အရောင်အလင်းကို၊ သော ဩဘာသော- ထိုအရောင်အလင်းသည်၊ (ဘုရား
 အလောင်းတော်မယ်တော် ဝမ်းတိုက်သက်ရောက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ထိုအရောင်
 အလင်းသည်) အဘိဘဝတိ- လွှမ်းမိုး၏၊ တေသံ- ထိုနတ်တို့၏၊ အာဓိပတ္တံ- အကြီးအကဲ၏
 ဖြစ်ကြောင်း အာဏာတန်ခိုးကို န အဘိဘဝတိ- လွှမ်းမိုးသည်မဟုတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်
 အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ၊ နိဝတ္ထဝတ္ထဿာတိ အာဒိ- နိဝတ္ထဝတ္ထဿ
 အစရှိသည်တည်း၊ လောကနံ- စကြဝဠာကမ္ဘာဩကာသလောကသုံးခုတို့၏၊
 လောကဓာတူနံ- စကြဝဠာကမ္ဘာလောကဓာတ်တို့၏၊ အန္တရော- အလယ်အကြား
 အရပ်သည်၊ ဝိဝရော- ဟာလာဟင်းလင်းကွက်လပ်အရပ်သည်၊ လောကန္တရော-
 လောကန္တရိုက်ဘုံဌာနမည်၏၊ သော ဧဝ- ထိုလောကန္တရသဒ္ဓါကိုပင် ဣတ္ထိလိင်္ဂံဝသေန-
 ဣတ္ထိလိင်္ဂံပြောင်းလဲသောအားဖြင့်၊ (တဒ္ဓိတ်ဣကပစ္စည်းလိင်္ဂံသို့ လိုက်သောအားဖြင့်)

လောကန္တရိကာတိ- လောကန္တရိကာ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တော-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ရုက္ခဂစ္ဆဒိနာ- သစ်ပင် ချုံအစရှိသော၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ခုသည်၊
 န ဟညန္တိ- မထားဆီးအပ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အယာ- အယတို့မည်၏၊ အသမ္မာဓာ-
 မကျဉ်းကြပ်သော ငရဲအရပ်တို့တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ (အာစရိယော) နိစ္စဝိဝဿာတိ-
 ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ အသံဝုတာတိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌာ စ- အောက်၌လည်းကောင်း၊
 ဥပရိ စ- အထက်၌လည်းကောင်း၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဝတ္ထုသည်၊ န
 ပိတိတာ- မပိတ်ဆီးအပ်ကုန်သော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာပိ အပ္ပတိဋ္ဌာတိ- ဋ္ဌာဟူ၍၊
 (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

တတ္ထ- ထိုဟေဋ္ဌာပိ အပ္ပတိဋ္ဌာ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပိသဒ္ဓေန- ပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ [တတ္ထနှင့်
 ပိသဒ္ဓေန-သည် ရုက္ခေ သာခါကဲ့သို့ အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ်အာဓာယတည်း၊]
 ဟေဋ္ဌာ- လောကန္တရိက်ငရဲ၏ အောက်၌၊ ဥဒကဿ- ရေကို၊ ပိဓာယိကာ- ပိတ်ဆီးထား
 တတ်သော၊ ပထဝီ- မြေကြီးသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ လောကန္တရိကာ-
 လောကန္တရိက်ငရဲတို့သည်၊ အသံဝုတာယထာ- တစ်စုံတစ်ခုသည် မပိတ်ဆီးအပ်ကုန်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ စက္ခုဝါဠေသု- စကြဝဠာတို့၌၊ ဒေဝဝိမာနာနိ- နတ်တို့၏
 ဘုံဗိမာန်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ ဝိယ- ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ ဥပရိပိ- (လောကန္တရိက်ငရဲတို့၏)
 အထက်၌လည်း၊ ဒေဝဝိမာနာနံ- နတ်ဗိမာန်တို့၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊
 (လောကန္တရိကာ- တို့သည်) အသံဝုတာ- (တစ်စုံတစ်ခုက) မပိတ်ဆီးအပ်ကုန်၊ အပ္ပတိဋ္ဌာ-
 တည်ရာမှီရာအောက်ခံအထည်ဝတ္ထုဖြစ်မရှိကုန်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော)
 ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဧတ္ထ- ဤလောကန္တရိက်ငရဲတို့၌၊ အန္တကာရာ- ကန်းသည်အဖြစ်ကို
 ပြုတတ်သော အမိုက်မှောင်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တာ- ထိုလောကန္တ
 ရိက်ငရဲတို့သည်) အန္တကာရာ- အန္တကာရာတို့မည်၏၊ အာလောကဿ- အရောင်အလင်း၏၊
 အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုဝိညာဏံ- စက္ခုဝိညာဏ်သည်၊ န
 ဇာယတိ- မဖြစ်၊ စက္ခုနော- စက္ခုပသာဒရုပ်၏၊ (အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်
 စက္ခုဝိညာဏံ- သည်၊ န နဇာယတိ- မဖြစ်သည်မဟုတ်) တထာ ဟိ- ထို့ကြောင့်ပင်၊
 (ထိုသို့စက္ခုဝိညာဏ်မဖြစ်မဟုတ် ဖြစ်သည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်) တေနော။ပ။
 သဗ္ဗာနန္တိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဇမ္ဗုဒီပေ- ဇမ္ဗုကျွန်း၌၊ [ဇမ္ဗုယာ လက္ခိတော ဒီပေါ ဇမ္ဗုဒီပေါ- (ကမ္ဘာ့ချင်းအောင်
 တည်ရှိသော) သပြေပင်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ကျွန်း၊] ဌတမဇ္ဈနိကဝေလာယံ- နေမွန်း

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၀၀

မတ်မတ်တည်ရာ နေ့လယ်အချိန်၌၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟဝါသီနံ- ပုဗ္ဗဝိဒေဟခေါ် အရှေ့ကျွန်း၌ နေသူ လူတို့အား၊ အတ္တင်္ဂမနဝသေန- နေဝင်ခြင်းအခြေအနေအားဖြင့်၊ ဥပမံ- ထက်ဝက် သော၊ သူရိယမဏ္ဍလံ- နေဝန်း နေလုံးသည်၊ ပညာယတိ- ထင်ရှား၏၊ အပရဂေါယာန- ဝါသီနံ- အပရဂေါယာနခေါ် အနောက်ကျွန်းနေသူ လူတို့အား၊ ဥဂ္ဂမနဝသေန- နေတက် နေထွက်ပုံ အနေအားဖြင့်၊ (ဥပမံ- သော၊ သူရိယမဏ္ဍလံ ပညာယတိ) ဧဝံ- ဤနည်း ဤပုံအားဖြင့်၊ (ဇမ္ဗုဒိပ်၌ နေမွန်းမတ်မတ်တည်နေချိန်ဝယ် အရှေ့ကျွန်း၌ နေဝင်ခြင်း၊ အနောက်ကျွန်း၌ နေထွက်ခြင်းဟူသော နေသွားလာပုံနည်း အစဉ်မှီးသောအားဖြင့်) သေသဒီပေသုဝိ- ကြွင်းသော မြောက်ကျွန်းစသည်တို့၌လည်း၊ (သူရိယမဏ္ဍလပညာယနံ- နေလုံးထင်ရှားခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏။) ဣတိ- ဤသို့သော နေသွားပုံအရ သုံးကျွန်းလုံး၌ တပြိုင်နက် နေလုံးထင်ထင် မြင်နေရသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကပ္ပဟာရေ နေဝ ။ပ။ ပညာယန္တိတိ- ယန္တိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ပန- ယင်းသို့ သုံးကျွန်းလုံး တပြိုင်နက် လင်းမှု အမြဲပုံသေ မဖြစ်နိုင်ပုံကား၊ ဣတော- ဤသို့ ဇမ္ဗုဒိပ်၌ နေမွန်းမတ်မတ်တည်နေခြင်းမှ၊ အညထာ- တမျိုးတခြား နေမွန်းလွဲခြင်းစသော ပြောင်းလဲပုံအားဖြင့်၊ ဒွိသု ဒီပေသု ဧဝံ- နှစ်ကျွန်းတို့၌သာလျှင်၊ ဧကပ္ပဟာရေန- တပဟိုရ် တည်း၊ တပြိုင်နက်တည်းအားဖြင့် (နာရီရိုက်နှက်၊ စီးဝါးချက်တို့ ဟန်ချက်ညီညီ၊ မသွေဖိုးပုံနည်းအားဖြင့်၊ စန္ဒိမသုရိယာ- လနေတို့သည်) ပညာယန္တိ- ထင်ရှားကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)

ဧကေကာယ- တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ဒိသာယ- အရပ်မျက်နှာ၌၊ နဝ နဝ ယောဇန- သတသဟဿာနိ- ယူဇနာကိုးသိန်း ကိုးသိန်းတို့တိုင်အောင်၊ အန္တကာရဝိမေဓဗ္ဗိ- အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းကိုလည်း၊ ဣမိနာဝ နယေန- ဤနည်းဖြင့်ပင်လျှင် (သုံးကျွန်းလုံး တပြိုင်နက် လင်းပုံ လင်းနည်း ပြခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင်) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်၊ ပဘာယ နပ္ပဟောန္တိတိ- ကား၊ (စန္ဒိမသုရိယာ- တို့သည်) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပဘာယ- ဖြင့်၊ ဩဘာသိတုံ- ထွန်းလင်းခြင်းငှာ၊ အနဘိသမ္ဘုနန္တိ- မစွမ်း အပေါက် မရောက်နိုင်ကုန်၊ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတပ္ပမာဏေ- ယုဂန္ဓီရ်တောင်၏၊ ပမာဏရိသော၊ အာကာသေ- ကောင်းကင်၌၊ ဝိစရဏတော- လှည့်လည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ကဝါဠ။ပ။ ဝိစရန္တိတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝါဝဇ္ဇာတိ- ဝါဝဇ္ဇာဟူသည်ကား၊ (တေ သတ္တာ- ထိုင်ရဲသားသတ္တဝါတို့သည်) ခါဒနတ္ထံ- ခဲစားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ- ခဲစားလိုခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဂက္ခိတုံ- ဖမ်းယူခြင်းငှာ၊ ဥပက္ကမန္တာ- ကြိုးစားအားထုတ်

ကြကုန်လသော်၊ (ပတန္တိ- ကျကုန်၏။) ဝိပရိပတ္တိတွာတိ- ကား၊ ဝိပတ္တိတွာ- ချာချာလည်၍၊
 (ပတန္တိ) ဆိန္ဒိတွာတိ- ကား၊ မုတ္တပတ္တိယာ- မေလျော့တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊
 ဌိတဋ္ဌာနတော- မူလတည်နေရာအရပ်မှ၊ မုတ္တိတွာ- လွတ်၍၊ (ပတန္တိ) ဝါ- တနည်းကား၊
 အင်္ဂပစ္စင်ဆေဒနေန- အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ကံကြမ္မာက ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆိန္ဒိတွာ-
 ပြတ်၍၊ (ပတန္တိ) အစ္စန္တခါရေတိ- အစ္စန္တခါရေဟူသောပါဌ်ဖြင့် အာတပသန္တာပါဘာဝေန-
 နေပူရိန်အပူ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အတိသီတလဘာဝမေဝ- အလွန်အေးသည်အဖြစ်ကို
 သာလျှင်၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အစ္စန္တခါရတာ- အစ္စန္တခါရ၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆို
 အပ်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အတိသီတလဘာဝမေဝ-
 လျှင်၊ သန္ဓာယ- ၍၊ အစ္စန္တခါရတာ- ကို၊ ဝုတ္တာ- သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာသနည်း၊)
 ဟိ(ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ သမ္ပတ္တိကရံ- ပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊
 မဟာမေဃဝုဋ္ဌ- ကြီးစွာ ရွာသွန်းသော ကမ္ဘာပြုမိုးရေဖြစ်သော၊ ပထဝိသန္ဓာရကံ-
 ကမ္ဘာမြေကြီးကို ဆောင်ထားသော၊ တံ ကပ္ပသဏ္ဌာဟနဥဒကံ- ထိုကမ္ဘာတည်ကြောင်း
 ရေထုသည်၊ ကပ္ပဝိနာသကဥဒကံဝိယ- ကမ္ဘာဖျက်မိုးရေကဲ့သို့ ခါရံ- စပ်ငံသည်၊ ဘဝိတုံ-
 ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ န အရဟတိ- မထိုက်၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အတိသီတလဘာဝမေဝ။ပ။
 သိယာ။) [ခန္ဓဝိဘင်းမူလဋီကာ၊ နှာ-၅၊ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ၊ နှာ-၃၃၇ (အစ္စရိယ
 အဗျတသုတ်) တို့၌ ကဲ့သို့ ကပ္ပသဏ္ဌာဟနဥဒကံ”ဟု ဝါကျရှိသင့်၏၊ ယင်းသို့ရှိမှလည်း
 “ကပ္ပဝိနာသကဥဒကံ”ဟူသော ဥပမာနည်းကဲ့သို့ ဝိတက္ခန္ဓပုဒ်ဖြစ်၍ “တံ ကပ္ပသဏ္ဌာဟန-
 ဥဒကံ”ဟူ၍ တံ သဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက်၍ စွဲနက်ပြုရန် လွယ်ကူသည်။]

ဟိ- မှန်၏၊ တထာ- ထိုကမ္ဘာပျက် မိုးရေကဲ့သို့ အလွန်စပ်ငံသည်အဖြစ်သည်၊
 သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ပထဝီပိ- ကမ္ဘာမြေထုသော်မှပင် ဝိလီယေယျ- ကျေမွသွားလေရာ၏။
 ဝါ- တနည်းကား၊ တေသံ- ထိုလောကန္တရိုက်ငရဲသား သတ္တဝါတို့၏၊ ပါပကမ္မဗလေန-
 အကုသိုလ်ကံအစွမ်းကြောင့်၊ ပေတာနံ- ပြိတ္တာတို့၏၊ ဥဒကဿ- ပင်ကိုမူလရေ၏၊
 ပုဗ္ဗဓဋ္ဌဘာဝါပတ္တိဝိယ- ပြည်၊ တံထွေးအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကဲ့သို့၊ တဿ ဥဒကဿ-
 ထိုကမ္ဘာတည်ကြောင်းရေ၏၊ တဒါ- ထိုလောကန္တရိုက်ငရဲသားတို့ ထိုရေထဲကျရောက်
 လာရာအခါ၌၊ ခါရဘာဝါပတ္တိ- စပ်ငံသည်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊
 ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ၊ အစ္စန္တခါရေဥဒကေတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန)
 ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဧကယာဝုပါနမတ္တမ္ဘိတိ- ကား၊ ပတ္တာဒိဘာဇနဂတံ- သပိတ်အစရှိသော
 ခွက်ထဲရောက်နေသော၊ ယာဂုံ- ယာဂုကို၊ ဂဠောစိအာဒိဥဒ္ဓရဏိယာ- ဆင်းသမန္ဓယ်

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၀၃

အမှိုက်ဖတ်စသည်ကို ထုတ်ဆယ်ကြောင်း ဇွန်းဖြင့်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပိဝနမတ္တိ-
သောက်ခြင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလမ္ပိ- အချိန်ကာလလောက်မျှပင်၊ (အယံ
ဩဘာသော- သည်၊ န တိဋ္ဌတိ- တည့်တံ့မနေပါ။) သမန္တတောတိ- ကား၊ သဗ္ဗဘာဂတော-
အားလုံးသော အရပ်မျက်နှာအဖို့(ဘက်) အားဖြင့် ဆပဉ္စကာရမ္ပိ- (ဝဲ၊ ယာ၊ ရှေ့၊ နောက်၊
ထက်အောက် ဖုံဖုံ) ခြောက်မျိုးစုံအောင်ပင်၊ (ကမ္မတိ- တုန်လှုပ်၏)။

၁၉-၂၀။ စတုန္တံ မဟာရာဇာနံ ဝသေနာတိ- ဝသေန-ဟူသော စကားတော်ကို၊
ဝေဿဝဏာဒိစတုမဟာရာဇဘာဝသာမညေန- ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းအစရှိသော
လေးယောက်သော နတ်မင်းကြီးတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်တူသည်အဖြစ်ကြောင့် (ဘဂဝတာ-
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) ယထာဝိဟာရန္တိ- ရံဟူသည်ကား၊
ယထာသကံ- မိမိဥစ္စာ အသီးအသီးဖြစ်သော၊ ဝိဟာရံ- ကျောင်းသို့၊ (ဂစ္ဆထ-
ပြန်သွားကြကုန်လော့) ပကတိယာတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပကတိယာ ဧဝ- ပင်ကို
သဘာဝအားဖြင့်ပင်၊ (သီလသမ္ပန္နာ- သီလနှင့် ပြည့်စုံ၏) တေန- ထို့ကြောင့်၊
သဘာဝေနောဝိတိ- နေဝ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (ဗောဓိသတ္တမာတာ-
ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်သည်) ပရဿ- မိမိမှ တခြားသော ရသေ့ပရိဝိုဏ်၏၊
သန္တိကေ- ထံအနီး၌၊ ဂဟဏေန- သီလကို ယူခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အတ္တနော- ၏၊
သဘာဝေနောဝိ- ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်ပင်၊ သယမေဝ- မိမိကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊
အဓိဋ္ဌဟိတ္တာ- ဆောက်တည်၍၊ သီလသမ္ပန္နာ- သီလနှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ဗောဓိသတ္တမာတာပီတိ-
ကား၊ အမှကံ- ငါတို့၏၊ ဗောဓိသတ္တမာတာပိ- ဘုရား လောင်းမယ်တော်သည်လည်း၊
(သီလံ ဂဏှာတိ) ကာလဒေဝိလဿာတိ- ကား၊ ကာလဒေဝိလဿ- ကာလဒေဝိလ
ရသေ့၏၊ သန္တိကေ- ထံအနီး၌၊ အညဒါ- ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေနေရာအခါမှ
အခြားသောအခါ၌၊ (သီလံ) ဂဏှာတိ- ယူ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဗောဓိသတ္တေ-
သည်။ ။ပ။သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ သီလံ- ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ ယထာ-
ယူပြီးသကဲ့သို့ တထာ- ထို့အတူ၊ ဝိပဿိဗောဓိသတ္တမာတာပိ- ဝိပဿီဘုရားအလောင်း၏
မယ်တော်သည်လည်း၊ (သယမေဝ-လျှင်၊ သီလံ အဂ္ဂဟေတိ-ပြီ) ဣတိ- ဤကား၊
အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

၂၁။ မနုဿေသုတိ ဣဒံ- မနုဿေသု-ဟူသော စကားကို၊ [ဝုတ္တံ- ခြံစပ်၊] မနုဿိ-
တ္ထိယာနာမ- လူမိန်းမမည်သည်၏ (လူမိန်းမမှန်သမျှ) မနုဿပုရိသေသု- လူယောက်ျား
တို့၌၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယမိတ္တံ- ယောက်ျားလိုချင်စိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်လေရာ၏၊ ဝါ-

ဖြစ်နိုင်၏။ ကုတိ- ဤသို့ ဖြစ်ရုံဖြစ်စဉ်ဖြစ်သော၊ ပကတိစာရိတ္တဝသေန- ပင်ကို ရိုးရာ အလေ့အကျက်အနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ မာတုယာ- မယ်တော်၏၊ ဝါ- မယ်တော်မှာ၊ ဒေဝေသုပိ- နတ်တို့၌ သော်မှပင်၊ တာဒိသံ- ထိုအများနည်းတူ ရှုမြင်အပ်သော၊ စိတ္တံ- ဖြစ်ရုံစဉ်လာ ပုရိသာဓိပ္ပါယ်စိတ်သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇတေဝ- မဖြစ်စေတန်တည်း၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ၏၊ အာနုဘာဝေန- စွမ်းအားရှိစွာ အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တမာတု- ဘုရားလောင်း မယ်တော်၏၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယ်စိတ္တံ- သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ- မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တဿာ- ထိုဘုရားအလောင်းမယ်တော်၏၊ အာနုဘာဝေနော- ဘော်ကြောင့်ပင်၊ သာ- ထိုဘုရားအလောင်းမယ်တော်ကို၊ ကေနစိ- တစ်ဦးတစ်လေသော၊ ပုရိသေန- ယောက်ျားကမျှ၊ အနဘိဘဝနီယာ- မလွှမ်းမိုးမနှိပ်စက်အပ် (အနိုင်ကျင့်မခံရ)သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကုတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို (ဒဿေတုံ- ဌာ၊) ပါဒါ၊ ပ။ ဗန္ဓုတိ- ဗန္ဓုတူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၂၂။ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ (၂၁-စာပိုဒ်၌) ကာမဂုဏ်ပသဉ္စိတံ- ကာမဂုဏ်နှင့် ဆက်စပ် သော၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- နောက်ထပ်တဖန်၊ ပဉ္စဟိ၊ ပ။ ပရိစာရေတိတိ စ- ပဉ္စဟိ၊ ပ။ ပရိစာရေတိ-ဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကုဒိ- ဤရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်သည်၊ ကထံ- အဘယ်နည်းအားဖြင့် အညမည- အချင်းချင်း၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ- မဆန့်ကျင်ပါအံ့နည်း (ဆန့်ကျင်နေသည်မဟုတ်လော-ဟူလို) ကုတိ- ဤသို့စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေတိအာဒိ- ပုဗ္ဗေအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။ ဝတ္ထုပဋိက္ခေပေါတိ- ဟူသည်ကား၊ အဗြဟ္မစရိယဝတ္ထုပဋိသေဓော- မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ကာမဂုဏ်နှင့် ဆက်စပ် သော စိတ် (ပုရိသာဓိပ္ပါယ်စိတ်)ကို တားမြစ်ခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကတော- ပြုတော်မူအပ်ပြီ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပုရိသာဓိပ္ပါယ်ဝသေနာတိ- ဝသေန- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အာရမ္မဏပဋိလာဘောတိ- ကား၊ ရူပါဒိပဉ္စကာမ- ဂုဏာရမ္မဏဿေဝ- ရူပါရုံအစရှိသော ငါးပါးသော ကာမဂုဏ်အာရုံကိုသာလျှင်၊ ပဋိလာဘော- ရခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ။

၂၃။ ကိလမထောတိ- ကား၊ ခေဒေါ- ပင်ပန်းခြင်းသည်၊ (နာဟောသိ) တဿာ- ထိုမယ်တော်၏၊ ကာယဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဂရုဘာဝကထိနဘာဝါဒယောပိ- လေးလံ

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၀၅

သည်အဖြစ်၊ တောင်းတင်းခက်ထန်သည်အဖြစ်အစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ တဒါ-
 ထိုဘုရားအလောင်းတော်ပဋိသန္ဓေတည်နေတော်မူရာအခါ၌၊ န ဟောန္တိဇဝ- မရှိကုန်
 သည်သာတည်း၊ တိရောကုတ္တိဂတိ- (ဝမ်းရေ၏ တဖက်) ဝမ်းဗိုက်အတွင်း၌ရောက်နေ
 သော ဘုရားအလောင်းတော်ကို၊ (ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာ- ဘုရားအလောင်း၏ မယ်တော်
 သည်) ပဿတိ- မြင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကဒါ- အဘယ်အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ပဿတိ- မြင်သနည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊
 ကလလ။။မိတ္တာတိအာဒိ- တွာအစရှိသည်တည်း၊ ဒဿနေ- (ဘုရားအလောင်း
 မယ်တော်က) ဘုရားအလောင်းတော်ကို မြင်ရခြင်း၌၊ ပယောဇနံ- အကျိုးကျေးဇူးကို၊
 သယမေဝ- အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်ပင်၊ ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ တဿ- ထိုအကျိုးကျေးဇူး၏၊
 အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ကလလာဒိကာလေ- ကလလရေကြည်အစရှိသည်တို့၏
 အခိုက်ကာလ၌၊ န ပဿတိ- (မယ်တော်က) မမြင်ရသေး၊ ဒဟရေန- ငယ်သော၊
 မန္ဓေန- နို့ဇေးလေးထိုင်းသော၊ ဥတ္တာနသေယျကေန- ပက်လက်အိပ်သော၊ ပုတ္တေန-
 သားနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ (နိပန္နာ ဝါ နိသိန္နာ ဝါ- လည်းကောင်း) ယံ တံ မာတူတိ
 အာဒိ- ယံ တံ မာတု-အစရှိသော စကားကို၊ ပကတိစာရိတ္တဝသေန- ပင်ကို ရိုးရာအစဉ်
 အလာ အလေ့အကျက်အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

(ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ယံ တံ မာတူတိ အာဒိ- ကို၊ ပကတိစာရိတ္တဝသေန-
 ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်သနည်း)၊ ဟိ (ယသွာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တဂဇ္ဇော-
 ဘုရားအလောင်းတော်တည်းဟူသော ကိုယ်ဝန်သူငယ်သည်၊ ပုညသမ္ဘာရဿ-
 ကောင်းမှုကုသိုလ် အဆောက်အဦအကြောင်းတရား၏၊ သာတိသယတ္တာ- (စကြဝတေး
 မင်းနှင့် တကွ သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက်) သာလွန်ထူးခြားများပြားမှုနှင့် တကွဖြစ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ကဝတ္တိဂဗ္ဘတောပိ- စကြဝတေးမင်းဟူသော ကိုယ်ဝန်သူငယ်ထက်လည်း၊
 သဝိသေသံ- ထူးခြားသော ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပရိဟာရံ- ပြုစု
 စောင့်ရှောက်မှုကို၊ လဘတိ- ရ၏၊ (တသွာ- ထိုသို့ရသည်အဖြစ်ကြောင့် ယံ တံ မာတူတိ
 အာဒိ- ကို၊ ပကတိစာရိတ္တဝသေန- ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ) [တသွာ ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာ
 ။ပ။ ပရိဟာရတိ- ဝါကျကား လဒ္ဓုဂုဏဝါကျ၊ တသွာ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ “ယံ တံ မာတု”
 အစရှိသော စကားကို ပကတိစာရိတ္တအနေအားဖြင့် မိန့်ဆိုအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်)
 ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာ- သည်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သပ္ပါယာဟာရာစာရာ-

သင့်မြတ်လျောက်ပတ်သော အစာအာဟာရနှင့် လျောင်းထိုင်ရပ်သွား လှုပ်ရှားမှုရှိသည်။ ဟုတွာ စ- ဖြစ်၍လည်း၊ သက္ကစုံ- ဂရုစိုက်၍၊ (ဗောဓိသတ္တံ- ဘုရားအလောင်းတော် ကိုယ်ဝန်ကို၊ ပရိဟရတိ- ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပြုစု၏၊ သုခဝါသတ္တန္တိ- ကား၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ၏၊ သုခဝါသတ္တံ- ချမ်းသာစွာနေခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ဩလောကယမာနာ- ကြည်ရှုလသော်) ပုရတ္တာဘိမုခေါတိ- ကား၊ မာတု- မယ်တော်၏၊ ပုရိမဘာဂါဘိမုခေါ- ရှေ့ဘက်အရပ်အဖို့သို့ မျက်နှာလှည့်လျက်၊ (နိဿိဒတိ- ထိုင်နေတော်မူ၏)။

ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ (မယ်တော်၏ ဝမ်းအတွင်းရှိဘုရားအလောင်းသုဇယကို မြင်နိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးတရားကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌) တိရောက္ခတ္ထိတဿ- မယ်တော် ဝမ်းတွင်းသို့ ရောက်နေသော ဘုရားအလောင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒိဿမာနတာယ- မယ်တော်က မြင်နိုင်သည်အဖြစ်၏၊ အပ္ပန္နရံ- အတွင်းကျသော၊ ကာရဏဉ္စ- ရှေးကံအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗာဟိရံ- အပြင်အပတ်ဖြစ်သော၊ ကာရဏဉ္စ- အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ (အပ္ပန္နရံအကြောင်းမှ တပါးသော ဝတ္ထုစင်ကြယ်ခြင်း စသော အကြောင်းကိုလည်းကောင်း) [ဋီကာ၌ အကြောင်းနှစ်မျိုးဟု သာမန်မျှပြထား၏၊ မိမိ၏ အတ္တနောမတိဖြင့် ခွဲခြားလိုက်ပါသည်] ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ပုဗ္ဗေကတကမ္မန္တိ အာဒိ- ပုဗ္ဗေကတကမ္မံ- အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ၊ အဿာတိ- ကား၊ ဒေဝိယာ- မယ်တော်မိဖုရား၏၊ ဝတ္ထုန္တိ- ကား၊ ကုတ္ထိံ- ဝမ်းကို၊ (သောဓေတိ- သုတ်သင်၏၊ ဝါ- စင်ကြယ်စေ၏) ဖလိကအပ္ပပဋ္ဌလာဒိနော- ဖလ်(ဖန်)နှင့် တိမ်လွှာ အစရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထု၏၊ ပတနုဘာဝေါဝိယ- အလွန်ပါးသည် အဖြစ်ကဲ့သို့၊ [တနည်း- ဖလိကအပ္ပပဋ္ဌလာဒိနော ဝိယ- ဖလ်နှင့် တိမ်လွှာကဲ့သို့သော] ဗောဓိသတ္တမာတုက္ခိတစဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်ဝမ်းအရေ၏၊ ပတနုဘာဝေန- အလွန် ပါးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- အလွန်ပါးသည့်အတွက်၊ အာလောကဿ- အရောင်အလင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝိဗန္ဓာဘာဝတော- တားဆီးကာကွယ်ခြင်း မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တမာတာ- ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်သည်၊ ကုတ္ထိဂတံ- မိမိ၏ ဝမ်းဗိုက်အတွင်း ကိန်းနေသော၊ ဗောဓိသတ္တံ- ကို၊ ပဿတိယထာ- မြင်ရသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဗောဓိသတ္တောပိ- သည်လည်း၊ မာတရဉ္စ- မယ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ အညံ- မယ်တော်မှ အခြားသော၊ ပုရတော- မိမိ၏ရှေ့၌၊ ဌိတံ- တည်ရှိသော၊ ရူပဂတဉ္စ- ရူပါရုံကိုလည်းကောင်း၊ ပဿတိ ကိံ- မြင်ပါသလော၊ နော ပဿတိ ကိံ- မမြင်ပါသလော၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၀၇

ဗောဓိသတ္တော ပနာတိ အာဒိ- ဗောဓိသတ္တော ပန-အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ပန- န ဟိ အန္တော။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဟူသော စကားကို မိန့်ဆိုခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ စက္ခုမိ- မျက်စိ (စက္ခုပသာဒ)သည်လည်းကောင်း၊ အာလောကေစ- အရောင်အလင်းသည်လည်းကောင်း၊ သတိ- ရှိနေပါလျက်၊ (အန္တောက္ခိတော- ဝမ်းအတွင်း ကိန်းအောင်းနေသော၊ ဗောဓိသတ္တော- သည်၊ မာတရံ- မယ်တော်ကို) န ပဿတိ- မြင်တော်မမူပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်၊ နဟိ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ- ဇုတိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- ဝမ်းအတွင်း၌ စက္ခုဝိညာဏ် မဖြစ်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်၏၊ တတ္ထ- ထိုဝမ်းအတွင်း၌၊ အဿာသပဿာသာ- ထွက်လေ ဝင်လေတို့သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိယ- မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) တတ္ထ- ၌၊ စက္ခုဝိညာဏံပိ- သည်လည်း၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဇ္ဇဿ- ထိုစက္ခုဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းအားလျော်သော၊ သမန္နဟာရဿ- စိတ်ကို အာရုံသို့ ရှေ့ရှုဆောင်ခြင်း၏၊ ဝါ- နှလုံးသွင်းခြင်း၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၂၄။ အညာ- (ဘုရားအလောင်း၏ မယ်တော်မှ) တပါးတခြားကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော- မိန်းမတို့သည်၊ ဝိဇာတပစ္စယာ- ကလေးမွေးဖွားရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (မရန္တိ- ကွယ်လွန်ကြကုန်၏) တာဒိသေန- ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ (ကလေးမွေးဖွားရခြင်းကြောင့်ဖြစ်တတ်သော) ရောဂေန- ရောဂါတစ်ခုခုသည် အဘိဘူတာ- လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ ပိ- ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ မရန္တိ- ကုန်၏၊ ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ဗောဓိသတ္တမာတု- ဘုရားအလောင်းမယ်တော်၏၊ (မယ်တော်မှာ) ဗောဓိသတ္တော- သည်၊ ကုမ္ဘိတော- မယ်တော်ဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းလသော်၊ [တဿ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်ကို၊ ဝိဇာယနနိမိတ္တံ- မွေးဖွားရခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ၊ အစ္ဆရိယအဗျတသုတ်အဖွင့် (၃၃၈)၌မူ “တဿ ဝိဇာယနနိမိတ္တံ-ဟူသော ဤပါဠိမပါ] ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ရောဂေါ- အနာရောဂါ သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ ကေဝလံ- အနာရောဂါ-ဟူသော အကြောင်း မဖက်သက်သက်၊ အာယုပရိက္ခယေနေဝ- အသက်တမ်းကုန်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကာလံ- နတ်ရွာစံခြင်းကို ကရောတိ- ပြု၏၊ သွာယံ အတ္တော- ထိုအာယုက္ခယကြောင့်သာ နတ်ရွာစံကွယ်လွန်မှု ပြုခြင်းဟူသော အနက်ကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ (ယခင်စာပိုဒ်(၅၇)နှင့် ဗြဟ္မဇာလသုတ်

ဋီကာ၌) [ထိုဋီကာ၊ ၔ၈-၁၅၆၊ ဧကစ္စသဿတဝါဒဝဏ္ဏနာ-၌ “ကိံ ပနေတံ ပရမာယုနာမ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ဖွင့်ထားသော စကားများကို ရည်ညွှန်းသည်ဟု ယူဆပါ၏] (မယာ-ဝါသည်) ဝုတ္တော ဧဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာ။

ဗောဓိသတ္တေန ဝသိတဋ္ဌာနဦတိ အာဒိ- ဋ္ဌာနံ-အစရှိသော စကားသည်၊ တဿ- ထိုကွယ်လွန်မှုပြုခြင်း၏၊ ကာရဏဝစနံ- အကြောင်းကို ပြဆိုကြောင်းစကားတည်း။ အညေသံ အပရိဘောဂန္တိ- ကား၊ [ယခု အဋ္ဌကထာ စာမူ၌မူ “အပရိဘောဂါရဟံ”ဟု ရှိ၏] အညေဟိ- မိမိမှ တခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ န ပရိဘူတဗ္ဗိ- အသုံးမပြုထိုက်၊ (အာရုံခံစားမှု၊ ကိစ္စတစုံတခု စေခိုင်း အသုံးချမှု မပြုထိုက်ဟူလို) န ပရိဘောဂယောဂျ- အသုံးပြုခြင်းငှာ မသင့်လျော်၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္တော- ဆိုလိုရင်းအနက်တည်း။ တထာ- ထိုသို့အသုံးမပြုထိုက်သည်အဖြစ်သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဗောဓိသတ္တပိတု- ဘုရား အလောင်းတော်၏ ခမည်းတော်မင်းကြီး၏၊ အညာယ- ဘုရားလောင်းမယ်တော်မှ အခြားသော မင်းသမီးတစ်ဦးဦးသည်၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ- အမြတ်ဆုံးသော မိဖုရားသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗိ- ဖြစ်လေရာ၏၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ရာပါသော်လည်း၊ ဗောဓိသတ္တမာတရိ- ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်သည်၊ ခရန္တိယာ- အသက်ထင်ရှားရှိနေစဉ်၊ (အညာယ- သည်၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ- သည်၊ ဘဝိတု- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊) အယုဇ္ဇမာနကံ- မသင့်လျော်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုသည်မှာ၊ န စ သတ္တာတိ အာဒိ- န စ သတ္တာအစရှိသည်တည်း။ အပနေတွာတိ- ကား၊ (ဗောဓိသတ္တမာတရိ- ကို) အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနတော- အမြတ်ဆုံး မိဖုရားကြီးအဖြစ်ဟူသော ရာထူးဌာနမှ၊ နိဟရိတွာ- ဖယ်ရှား၍၊ [အတ္တနိ။ပ။ဗလဝါ ဟောတီတိ-ဟူသော ဝါကျသည်၊ ယခင် ဥပရိပဏ်ဋီ(၃၃၈)၌ မပါ။]

အတ္တနိ- မိမိခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဆန္ဒရာဂဝသေနဝ- လိုလားချစ်ခင်မှု တပ်မက်တွယ် တာမှုတို့၏ အစွမ်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ ဗဟိဒ္ဓါ- (မိမိခန္ဓာကိုယ်မှ တခြားတပါး) အပြင်အပ၌၊ ဝါ- အပြင်အပက၊ အာရမ္မဏပရိယေသနာ- အာရုံကို ရှာဖွေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတ္တနိ- မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ [ဝိသယိနိ-ဟူသော ပါဠိမကောင်းဟု ယူဆ၍ “အတ္တနိ”ဟု ပြင်လိုက်၏] သာရာဂေါ- ပြင်းထန်အားကြီးစွာ ချစ်ခင်တပ်မက် ခြင်းသည်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဝိသယေသု- အခြားအာရုံတို့၌၊ သာရာဂဿ- ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်ခြင်း၏၊ ဗလဝကာရဏံ- အားကြီးသော အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊) သတ္တာနံ ။ပ။ ဟောတီတိ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၀၉

ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အနုရက္ခိတုံ န သက္ကောတီတိ- ကား၊ သမ္မာ-
 ကောင်းစွာ၊ ဂဗ္ဘပရိဟာရံ- ကိုယ်ဝန်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းအလုပ်ကို၊
 နာနယုဂ္ဂတိ- အားမထုတ်တော့၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဂဗ္ဘော- ကိုယ်ဝန်သူငယ်သည်၊
 ဗဟ္တာဗာဓော- များသောအနာရောဂါရှိသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဝတ္ထု ဝိသဒ္ဓိဟောတီတိ-
 ကား၊ ဂဗ္ဘသယော- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏ နေရာ သားအိမ်သည်၊ ဝိသုဒ္ဓေါ- အထူးသန့်ရှင်း
 စင်ကြယ်သည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ မာတု- မယ်တော်၏၊ မဇ္ဈိမဝယဿ- အလယ်ပိုင်းအရွယ်
 ၏၊ တတိယကောဋ္ဌာသေ- သုံးခုမြောက်အဖို့ အပိုင်း၌၊ ဗောဓိသတ္တဂဗ္ဘောက္ကမနဗ္ဗိ-
 ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက်ခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ-
 ဘုရားအလောင်းတော်နတ်သား၏ မယ်တော် ဝမ်းသက်ရောက်ချိန်ကာလကို
 ကြည့်ရှုခြင်းကိုလည်း၊ တဿာ- ထိုမယ်တော်၏၊ အာယုပရိမာဏဝိလောကနေနေဝ-
 အသက်အပိုင်းအခြားကို ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ သင်္ဂဟိတံ- သွင်းယူအပ်ပြီ၊ (ကဿာ-
 နည်း၊ မာတု- ၏၊ မဇ္ဈိမဝယဿ- ၏၊ တတိယကောဋ္ဌာသေ- ၌) ဝယောဝသေန-
 အရွယ်၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိကာရဿ- ဖြစ်တတ်သော ကာမဂုဏ္ဏပသဉ္စိတ
 (ပုရိသာဓိပ္ပါယ)စိတ်ဖြစ်ခြင်းစသော ဖောက်ပြန်မှု၏၊ ဝါ- ကို၊ (ဗောဓိသတ္တမာတုယာ-
 ၏၊ ဝါ- သည်) ပရိဝဇ္ဇနတော- ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ထို့အပြင်၊
 ဝါ- ဤမျှမကသေး၊ ဣတ္ထိသဘာဝေန- မိန်းမတို့၏ပင်ကို သဘောအားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိ-
 ကာရော- သည်၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ၏၊ အာနုဘာဝနေဝ- အစွမ်းတန်ခိုးဖြင့်ပင်၊
 ဝူပသမတိ- ငြိမ်းပျောက်၏။

၂၅။ သတ္တမာသဇာတောတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော- ပဋိသန္ဓေတည်နေကာ
 စ ကာလမှ၊ သတ္တမေ- ခုနစ်ခုမြောက်သော၊ မာသေ- လ၌၊ ဇာတော- ဖွားသော
 သူငယ်သည်၊ (ဇီဝတိ- အသက်ရှင်၏) သော- ထိုခုနစ်လဖွားသူငယ်သည်၊ အတိဝိယ-
 အလွန်ပင် သုခမာလတာယ- နှယ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သီတုဏှက္ခမော- အအေးအပူကို
 ခံနိုင်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ အဋ္ဌမာသဇာတော- ပဋိသန္ဓေတည်နေပြီးနောက် ရှစ်လ
 မြောက်၌ဖွားသော သူငယ်သည်၊ သတ္တမာသဇာတတော- ခုနစ်လဖွားသူငယ်ထက်၊
 ဝုဒ္ဓိအဝယဝေါ- ကြီးထွားသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိသည်၊ ကာမဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ပေ၏၊
 ပန- ထိုသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ စမ္ပပဒေသာ- အရေအရပ်တို့သည်၊
 ဝုဒ္ဓိ- ကိုယ်ထည်ကြီးထွားခြင်းသို့ ပါပုဏန္တာ- ရောက်ကုန်လသော်၊ ဃဠနံ- ကျဉ်းကြပ်သော
 အင်္ဂါဇာတ်အဝနှင့် တိုးဝှေ့တိုက်ခိုက်မှုဒဏ်ကို န သဟန္တိ- မခံနိုင်ကုန်၊ တေန- ထို့ကြောင့်

သော- ထိုရှစ်လဖွားကလေးသည်၊ န ဇီဝတိ- အသက်မရှင် ပန- ထိုမှတပါး၊ သတ္တမာသ-
ဇာတသ- ခုနစ်လဖွားသူငယ်၏၊ တေ- ထိုအရေအရပ်တို့သည်၊ တာဝ- ထိုမျှလောက်
အတိုက်အခိုက်ခံရလောက်အောင်၊ န ဇာတာ- ကိုယ်ထည်ကြီးထွားမှု မဖြစ်ပါသေးကုန်၊
ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။

၂၇။ ဒေဝါ ပဌမံ ပဋိဂ္ဂဏန္တိတိ- ကား၊ လောကနာထံ- သတ္တလောက၏ အားကိုး
အားထားရာဖြစ်သော၊ မဟာပုရိသံ- မြတ်သောဘုရားအလောင်းတော်ကို၊ သယမေဝ-
ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ပဋိဂ္ဂဏာမ- ခံယူကုန်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဗ္ဗာတဂါ-
ရဝဗဟုမာနာ- လွန်စွာဖြစ်သော ရိုသေသမှုအလေးဂရုပြုခြင်း၊ များစွာ မြတ်နိုးခြင်း
ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊) အတ္တနော- မိမိ မိမိ၏၊ ပီတိ- နှစ်သက်မှု ပီတိကို၊
ပဝေဒေန္တာ- ကြားသိစေကုန်လျက်၊ ဝါ- ကြားသိစေကုန်သော၊ ဒီကာသဝါ-
အာသဝကုန်ခန်း ရဟန္တာ ဖြစ်ကုန်သော၊ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာနော- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား
ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစကာလ၌၊ (နံ- ထိုဘုရားအလောင်းသူငယ်ကို)
ပဋိဂ္ဂဏန္တိ- ခံယူကြကုန်၏၊ သူတိဝေသန္တိ- ကား၊ သူတိဇဂ္ဂနဓာတိဝေသံ- သားဖွား
အညစ်အကြေးဆေးကြောသုတ်သင်သော အထိန်းတော်အသွင်ကို၊ (ဂဏိတွာ- ယူ၍၊
ပဋိဂ္ဂဏန္တိ- ခံယူကုန်၏၊) ဧကေတိ- ကား၊ အဘယဂိရိဝါသိနော- အဘယဂိရိ
ကျောင်းတိုက်နေဂိုဏ်းသားရဟန်းတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊) ဆဝိဝေသန-
အရေ၏ အနေအားဖြင့်၊ မစ္ဆက္ခိသဒိသံ- ငါးမျက်စိနှင့် တူသော၊ (ဒုက္ကလပဋ္ဌိ-
ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးကို) (ဗောဓိသတ္တမာတာ- သည်) အဋ္ဌာသိ- ရပ်နေပြီ၊ န နိသီဒိဝါ- ထိုင်လည်း
မထိုင်၊ န နိပဇ္ဇိဝါ- လျောင်းလည်း မလျောင်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဌိတာဝ။ပ။
ဝိဇာယတီတိ- ယတိဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူ
အပ်ပြီ၊ (ဗောဓိသတ္တ-မာတုယာ- ဘုရားလောင်းမယ်တော်၏၊ ဝါ- မယ်တော်မှာ၊)
နိဒ္ဒုက္ခတာယ- ဒုက္ခမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌိတာ ဧဝ- ရပ်သည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ-
ဖြစ်၍၊ ဝိဇာယတိ- ဖွားမြင်၏၊ ဟိ- ဌိတာဧဝ-ဟု အထူးဆိုသင့်ပေ၏၊ ဒုက္ခဿ- ဒုက္ခ၏၊
ဗလဝဘာဝတော- အားကြီး သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ဒုက္ခံ- ထိုဒုက္ခကို၊ အသဟမာနာ-
သည်းမခံနိုင်ကြကုန်သော၊ အညာ- (ဘုရားလောင်းမယ်တော်မှ) အခြားကုန်သော၊
ဣတ္ထိယော- မိန်းမတို့သည်၊ နိသိန္နာဝါ- ထိုင်ကုန်လျက်သော်လည်းကောင်း၊ နိပန္နာ
ဝါ- လျောင်းစက်ကုန်လျက်သော် လည်းကောင်း၊ ဝိဇာယန္တိ- ဖွားမြင်ကုန်၏။။

၂၈-၂၉။ **အဇိနပ္ပဝေဏိယာ**တိ- ကား၊ အဇိနစမ္မေဟိ- သားကောင်အရေတို့ဖြင့် သိပ္ပိတ္တာ- ချပ်၍၊ ကတပဝေဏိယာ- ပြုလုပ်အပ်သော အထပ်ထပ်သော အဝတ်ထည်ဖြင့် (ပဋိဂ္ဂဟေသုံ- ခံယူကြကုန်ပြီ) မဟာတေဇောတိ- ကား၊ မဟာနုဘာဝေါ- ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိသော၊ မဟာယသောတိ- ကား၊ မဟာပရိဝါရော- များသော အခြံအရံရှိသော၊ ဝိပုလကိတ္တိယောသော စ- ပျံ့နှံ့သော ကျော်စောသံလည်းရှိသော၊ (ပုတ္တော- သည်) ဘဂ္ဂဝိဘဂ္ဂိတိ- ကား၊ သမ္မာဓဋ္ဌာနတော- ကျင့်မြောင်းသော နေရာဌာနမှ နိက္ခမနေန- ထွက်လာရခြင်းသည်၊ ဝိဘာဝိတတ္တာ- အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ဖြစ်စေအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂိဝိယစ- ချိုးဖဲ့ခံရကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိဘဂ္ဂိဝိယစ- အမျိုးမျိုး ချိုးဖဲ့ခံရကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၍၊ (နိက္ခမန္တိ- ထွက်ကြရကုန်၏။) တေန- ထိုဘဂ္ဂဝိဘဂ္ဂိဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ နေသံ- (ဘုရားအလောင်းတော်မှ တပါးတခြား သော) ကိုယ်ဝန်သူငယ်တို့၏၊ အဝိသဒဘာဝမေဝ- မသန့်ရှင်းကုန်သည်အဖြစ်ကိုသာလျှင် (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဒဿေတိ- ပြ၏။ အလဂ္ဂေါ ဟုတ္တာတိ- ကား၊ ဂဟ္တာသယေစ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏ ကိန်းအောင်းရာသားအိမ်၌လည်းကောင်း၊ ယောနိပ- ဒေသေစ- အင်္ဂါဇာတ်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ ကတ္တမိ- မည်သည့်အရပ်၌မျှ၊ အလဂ္ဂေါ- မငြိကပ်သည်၊ အသတ္တော- မချိတ်တွယ်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ (နိက္ခမတိ- ထွက်ရ၏။) ယတော- ယင်းသို့ မည်သည့်အရပ်၌မျှ မငြိမကပ် လွတ်လပ်စွာ ထွက်ရသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ (ဗောဓိသတ္တဿ- ၏။ မာတုကုဉ္စိနိက္ခမနံ- အမိဝမ်းမှ ထွက်လာခြင်းသည်။) ဓမကရကတော- ဓမကရိုဏ်ရေစစ်မှ၊ ဥဒကနိက္ခမနသဒိသန္တိ- ရေထွက်ကျလာခြင်းနှင့် တူ၏ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

၁။ **အဇိနပ္ပဝေဏိယာ**။ ။ အဇိနပုဒ်ကို “သစ်နက်ရေ”ဟု မြန်မာပြန်ဆိုရိုးရှိ၏။ သို့သော် အဘိဓာန် (၄၄၂-ဂါထာ)၌မူ “စမ္ပတု အဇိနံ”ဟု အရေဟူသော အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ အဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ် (ဇာ၊ ၃-၇၅။ ဇာ၊ ၁၄၊ ဆ-၉၆)၌လည်း “အဇိနမ္ပိ ဟညတေ ဒိပိ၊ နာဂေါ ဒန္တေဟိ ဟညတေ”ဟု ရှိ၏။ ဒိပိ စမ္ပေသု ဟညတေ-ဟူသော သဒ္ဒါကျမ်း ဥဒါဟရုဏ်နှင့် အတူတူဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဇိနသဒ္ဒါသည် သစ်နက်သာမက သားကောင် အမျိုးမျိုးတို့၏ အရေအနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။ သီလက္ခနံပါဠိ မဟာသီဟနာဒသုတ်အဋ္ဌကထာ (၂၉၃)စသည်၌ “အဇိနန္တိ အဇိနမိဂစမ္ပ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ အဇိနဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို မိဂစမ္ပ-ဟု ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်သင့်၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၌လည်း အဇိနစမ္မေဟိ- ဟူသော ပါဌ်၌ အဇိနမိဂစမ္မေဟိ- ဟု မိဂပုဒ်ပါသကဲ့သို့ အနက်မှတ်သင့်၏။

ဥဒကေနာတိ- ဥဒကေနဟူသည်ကား၊ ဂဟ္ဘသယဂတေန- သားအိမ်၌ ရောက်ရှိနေသော၊ ဥဒကေန- ရေသည်၊ (ဗောဓိသတ္တော- သည်) အမက္ခိတောဝ- ရေသလိပ်စသည် မလူးကပ်အပ်ဘဲသာလျှင်၊ (မာတုက္ကစ္ဆိမ္မာ- မှ) နိက္ခမတိ- ထွက်လာတော်မူ၏။ (ကသ္မာ- နည်း) သမ္ပက္ခိတဿ- လူးကပ်တတ်သော၊ တာဒိသဿ- ထိုသို့အများနည်းတူတွေ့ကြုံရသော၊ ဥဒကသေမ္မာဒိကဿေဝ- ရေသလိပ်အစရှိသည်၏ပင်၊ တတ္ထ- ထိုမယ်တော်ဝမ်း၌၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- မရှိသည်မှာ အမှန်ဖြစ်၏၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ပုညာနုဘာဝတော- ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော- ပဋိသန္ဓေတည်နေရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ တံ ဌာနံ- ထိုပဋိသန္ဓေတည်နေရာဌာနသည်၊ ပုဗ္ဗေပိ- ရှေးကပင် (ဘုရားလောင်းမဖွားမြင်မီ ရှေးကပင်) ဝိသုဒ္ဓိ- အထူးသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သည်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပရမသုဂန္ဓဂန္ဓကုဋိဝိယ- မြတ်သော ကောင်းသော အနံ့ရှိသော ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်ကဲ့သို့၊ စန္ဒနဂန္ဓ- စန္ဒကူးနံ့သည်၊ ဝါယန္တံ- ကြိုင်လှိုင်ပြန့်နှံ့လျက်၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊ ဥဒကဝဋ္ဋိယောတိ- ကား၊ ဥဒကက္ခန္ဓာ- ရေလုံးတို့သည်၊ (ပါတုဘဝန္တိ)

၃၁။ မုဟုတ္တဇာတောတိ- ကား၊ မုဟုတ္တေန- မုဟုတ်အချိန်ပိုင်းကာလ၌၊ [တေန သမယေန- ၌ကဲ့သို့ သတ္တမုတ္တံ၌ တတိယာဝိဘက်သက်] ဇာတော- ဖွားမြင်တော်မူသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ မုဟုတ္တမတ္တောဝ- မုဟုတ်အချိန်ပိုင်းကာလမျှသာရှိသေးသော (ဗောဓိသတ္တော- သည်) အနုဓာရိယမာနေတိ- ကား၊ အနုကူလဝသေန- သင့်လျော်သော အားဖြင့် နိယမာနေ- ဆောင့် ဖို့အပ်စဉ်၊ (ဂစ္ဆတိ- ကြွသွားတော်မူ၏) အာဂတာနေဝါတိ- ကား၊ တံ ဌာနံ- (ဘုရားအလောင်းတော် ဖွားမြင်ပြီးစ၊ ခုနစ်ဖဝါးကြွလှမ်းတော်မူရာ) ထိုအရပ်သို့ (ပစ္စကကုဗေဏ္ဍာနိပိ- မင်းမြှောက်တန်ဆာငါးပါးတို့သည်လည်း) ဥပဂတာနိ ဧဝ- ဆိုက်ရောက်လာကုန်သည်သာတည်း၊ အနေကသာခန္တိ- ကား၊ ရတနမယာ ။ပ။ ဟီရကံစ- ရတနာအတိပြီးသော ရာပေါင်းများစွာသော ထီးရွက်၏

၁။ အနေကသာခန္တ သဟဿမဏ္ဍလံ။ ။ သုတ္တနိပါတ်၊ နာလကသုတ် (နာ-၃၈၆) ပါဠိတော်ဖြစ်၏။ ထို၌ “အနေကသာခ”ကို “ရတနမယာနေကသတပတိဌာနဟီရကံ”ဟု နိကာယဗွင်သည်၊ ပတိဌာန- ထီးရွက် ကိုင်းတံ တို့ကို ထောက်ကန်ထားသဖြင့် ထီးရွက်ကိုင်းတံတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော၊ ဟီရ- ခရိုင်ကိုင်းတံများ၊ ရတနမယာနိ အနေကသတပတိဌာနဟီရနိယဿ ဆတ္တဿာတိ ရတနမယာနေကသတပတိဌာနဟီရကံ-ဟု ဗဟုဗျူဟိတွဲ၊ သမာသန္တကပစ္စည်း၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ပါဠိတော် “အနေသာခ”၌ သာခါဟူသည် ထိရိုးမှ ထီးရွက်ဆီသို့ သွား၍ ထောက်ကန်ထားသော ထီးခရိုင် ရိုးတံများဖြစ်၏ဟု သိနိုင်၏။

တည်မှီရာ ခရိုင်ရိုးတံများလည်းရှိသော၊ သဟဿမဏ္ဍလံ^၁န္တိ- ကား၊ တေသံ- ထိုခရိုင်ရိုးတံတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ပတိဋ္ဌိတအနေက ။ပ။ ဟီရကံ- တည်သော ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဝန်းဝိုင်းပတ်ရံသော ထီးရွက်ကိုင်းတံများလည်းရှိသော၊ (ဆတ္တံ- နတ်ထီးဖြူကို) မရူတိ- မရူဟူသည်ကား၊ ဒေဝါ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ (ဓာရယံ- ဆောင်းမိုးပေးကြကုန်ပြီ) ဧဝံ- ဤသို့ပါဠိတော်၌ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း (ခြေခုနစ်ဖဝါးကြွလှမ်းတော်မူပြီးမှသာ အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူ၏ဟူ၍) န ဒဗ္ဗဗ္ဗံ- အတိအကျ မမှတ်အပ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ပဒဝီတိဟာရတော- ခြေခုနစ်ဖဝါး

သဟဿမဏ္ဍလံ- ကို “တေသံ ဥပရိ ပတိဋ္ဌိတအနေကသဟဿမဏ္ဍလံဟီရကံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ယခင် ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ (၃၃၉)တို့၌ “ဌိတံ (ပတိဋ္ဌိတံ)”ဟု ဝိဘတုန္တပဒအနေဖြင့် ဝါကျပါ၍ဖြစ်နေ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်နေပါက “ပတိဋ္ဌိတံ”ဟူသော ဒုတိယာဝိဘတုန္တပုဒ်သည် ပါဠိတော်ဂါထာမှ “ဆတ္တံ”၏ ဝိသေသနဖြစ်လေတော့မည်။ အမှန်အားဖြင့်ကား ထိုပတိဋ္ဌိတပုဒ်သည် “မဏ္ဍလဟီရံ”၏ ဝိသေသနသာတည်း။ ထို့ကြောင့် နောက်ပုဒ်နှင့် တဆက်တည်းတွဲစပ်သော သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်မှသာ အနက်အဓိပ္ပါယ် မှန်ကန်မည်ဖြစ်သည်။ မဏ္ဍလေန (မဏ္ဍလာကာရေန) ဌိတာနိ ဟီရနိ မဏ္ဍလဟီရနိ- ဝန်းဝိုင်းသော အသွင်သဏ္ဌာန်ဖြင့် တည်သော ထီးရွက်ကိုင်းတံများ၊ အနေကသဟဿာနိ မဏ္ဍလဟီရနိ အနေကသဟဿမဏ္ဍလဟီရနိ။ ထို့နောက် “ပတိဋ္ဌိတာနိ အနေကသဟဿမဏ္ဍလဟီရနိ ယဿ ဆတ္တဿာတိ ပတိဋ္ဌိတအနေကသဟဿမဏ္ဍလဟီရကံ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တွဲ၊ သမာသန္တကပစ္စည်းဆက်သက်။ ဆတ္တကိုပင် အရကောက်။

ထို၌ “မဏ္ဍလဟီရံ”ဟူသည် ထီးခရိုင်ရိုးတံတို့၏ အထက်က ထီးရွက်မှာ ကပ်ထားသော ထီးကိုင်းလက်တံများတည်း။ ထိုထီးကိုင်းတံတို့သည် ထီးရွက်၏ အောက်၌ ထီးရွက်နှင့် ပူးကပ်ပြီး၊ ဝန်းဝိုင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ပတ်ပတ်လည် ဝန်းရံလျက်တည်ရှိသောကြောင့် မဏ္ဍလ (မဏ္ဍလဟီရံ)ဟု ဆိုရသည်။ ထိုဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ ထိုဂါထာကို အနက်ပေးလျှင် -

အနေကသာဓဉ္စ- ရတနာအတိပြီးသော ရာပေါင်းများစွာသော ထီးရွက်ထောက်ခံ ခရိုင်ရိုးတံများလည်းရှိသော၊ သဟဿမဏ္ဍလံစ- ထီးခရိုင်ရိုးတံတို့၏ အထက် ထီးရွက်နှင့် ကပ်လျက်တည်ရှိသော ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဝန်းဝိုင်းပတ်ရံ ထီးရွက်ကိုင်းလက်တံများလည်းရှိသော၊ ဆတ္တံ- နတ်အသုံးအဆောင်ထီးဖြူတော်ကို၊ အန္တလိက္ခေ- ကောင်းကင်ထက်၌ (ထက်က) မရူ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဓာရယံ- ဘုရားအလောင်းကို ဆောင်းမိုးပေးကြကုန်ပြီ။ သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ- ရွှေသားလက်ကိုင်အရိုးရှိကုန်သော၊ စာမရာ- စာမရီသားမြီးယပ်တို့သည်၊ ဝိပတန္တိ- တလွဲလွဲခတ်ကုန်၏၊ စာမရဆတ္တဂါဟကာ- စာမရီသားမြီးယပ်ကို ကိုင်သောသူနှင့် ထီးဖြူတို့ကို ကိုင်သူတို့ကို၊ န ဒိဿရေ- ပကတိလူတို့ မျက်စိဖြင့် မမြင်ရကုန်။

ကြွလှမ်း တော်မူခြင်းမှ၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်လျှင်၊ ဒိသာဝိလောကနဿ- အရပ်မျက်နှာတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း၏။ ဝါ- ကို၊ ကတတ္တာ- ပြုတော်မူအပ်ပြီးသည်အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ ကေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ ဆရာမိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ မဟာသတ္တော ဟိတိအာဒိ- မဟာသတ္တော ဟိ အစရှိသည်တည်း။

ဧကင်္ဂဏာနီတိ- ကား၊ ဝိဝဋ္ဌဘာဝေန- ဟင်းလင်းပွင့်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိဟာရင်္ဂဏ- ပရိဝေဏင်္ဂဏာနိဝိယ- ကျောင်းလွင်ပြင်၊ ပရိပုဏ်လွင်ပြင်တို့ကဲ့သို့၊ ဧကင်္ဂဏသဒိသာနိ- တစ်ခုတည်းသော ဟင်းလင်းပြင်နှင့် တူကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သဒိသောပိ နတ္ထိတိ- ကား၊ တုမှာကံ- အရှင်ကိုယ်တော်မြတ်တို့၏၊ ဣဒံ ဝိလောကနံ- ဤအရပ်မျက်နှာကို ကြည့်ရှုခြင်းသည်၊ ဝိသိဋ္ဌေ- အရှင်တို့ထက် ထူးမြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ပဿိတုံ- တွေ့မြင်ခြင်းငှာ (ဝိလောကနံ- ကြည့်ရှုခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပါ၏) ဣဓေ- ဤအရပ်မျက်နှာ၌၊ ဘုမ္မေဟိ- အရှင်တို့နှင့် သဒိသောပိ- တန်းတူရည်တူပုဂ္ဂိုလ်သော်မှပင်၊ နတ္ထိ- မရှိပါ။ ကုတော- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဥတ္တရိတရော- အရှင်တို့ထက် သာလွန် ထူးမြတ်သူသည် (အတ္ထိ- ရှိပါအံ့နည်း၊ နတ္ထိဧဝ- တကယ်ပင်မရှိပါ) ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟံသု- သံတော်ဦးတင်လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အဂ္ဂေါတိ- အဂ္ဂေါဟူသည်ကား၊ (အဟံ- ငါသည်)၊ ပဓာနော- လက်ဦးပဓာန ပဌမတန်းစားပုဂ္ဂိုလ်သည် (အသ္မိ- ဖြစ်၏)၊ ပန- ဂုဏေဟိ-ဟု ဖွင့်ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ကေန- အဘယ့်ဖြင့်၊ အဿ- ထိုအလောင်းတော်မြတ်၏၊ ပဓာနတာ- လက်ဦးပဓာန ပဌမတန်းစားပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သည်၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂုဏေဟိတိ- ဂုဏေဟိဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသဗ္ဗပဌမော-ဟူသော ပါဌ၌၊ ပဌမသဒ္ဓေါ- ပဌမသဒ္ဓါသည်၊ ပဓာနပရိယာယော- ပဓာနသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်း၏၊ ပဓာနတာ- လက်ဦးပဓာနပဌမ၏ အဖြစ်သည်၊ အနုညသာဓာရဏာ- အခြားသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓ သာဝကတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့် သဗ္ဗပဌမောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗပဓာနော- အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရှေးဦး ပဌမပဓာနပေတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ ဧတဿေဝါတိ- ကား၊ အဂ္ဂသဒ္ဓဿေဝ- အဂ္ဂသဒ္ဓါ၏သာလျှင်၊ (ဝေဝစနာနိ- ဝေဝစပရိယာယ်တို့တည်း။)

စ- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤသို့ “မဟာပုရိသ ။ပ။ ဥတ္တရိတရော”ဟု သံတော်ဦး တင်ကြရာ၌ ဝါ- သံတော်ဦးတင်ကြသော နတ်လူတို့တွင် တာဝ- တန်ခိုးရှိန်ထန် အခြံရံသင်းပင်းကျော်စောခြင်း နည်းပါးသော နတ်လူတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒဿေတဗ္ဗာ- ညွှန်ပြထိုက်ကုန်သော) မဟေသက္ခာ- တန်ခိုးရှိန်ထန် အခြံအရံ သင်းပင်းကျော်စောခြင်း များပြား ကြီးမားကြကုန်သော၊ ဒေဝါ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ တထာ စ- ထိုပြဆိုအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်းပင်၊ ဝဒန္တိ- သံတော်ဦးတင်ကြပေကုန်၏၊ ဣတရေ ပန- ယင်းနတ်ဗြဟ္မာတို့မှ တခြားသော နတ်လူတို့သည်ကား၊ ကထံ- အဘယ်နည်း အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ (ဝဒန္တိ- သံတော်ဦးတင်ကြကုန်သနည်း) ဣတိ- ဤကားအမေးပုစ္ဆာတည်း၊ မဟာသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်မြတ်၏၊ အာနုဘာဝဒဿနာဒိနာ- တန်ခိုးအာနုဘော်ကို မြင်ခြင်း စသည်ဖြင့်၊ (မဟေသက္ခာ- တို့သည်၊ တထာ- အတိုင်း၊ ဝဒန္တိ- ၏၊) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ မဟေသက္ခာနံ- ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ- တို့၏၊ မဟာသတ္တဿ- ၏၊ အာနုဘာဝေါ- သည်၊ (ပစ္စက္ခော- လက်တွေ့မျက်မြင်သည်၊ အဟောသိဝိယ- ဖြစ်ခဲ့သကဲ့သို့) တေန- ထိုဘုရား အလောင်းတော်မြတ်နှင့်၊ သဒိသာနမ္ပိ- တူညီသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်း၊ အာနုဘာဝေါ- သည်၊ ပစ္စက္ခော- သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (မဟေသက္ခာ- တို့သည်၊ တထာ- တိုင်း၊ ဝဒန္တိ- ကုန်၏၊) ဣတရေပန- မဟေသက္ခာဒေဝမှ တပါးတခြားသော နတ်လူတို့သည်ကား၊ တေသံ- ထိုမဟေသက္ခာဒေဝတို့၏၊ ဝစနံ- ပြောစကားကို၊ သုတ္တာ- ကြားကြရ၍၊ သဒ္ဓဟန္တာ- ယုံကြည်ကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနုမိနန္တာ- မှန်းဆကြကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တထာ- တိုင်း၊ အာဟံသု- သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ၊ (ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း၊) ပရိပါကဂတပုဗ္ဗဟေတု- သံသိဒ္ဓါယ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်သော ရှေးရှေးအကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ကြောင့် ပြီးစီးသော၊ ဓမ္မတာယ- ဖြစ်ရိုးစဉ်လာ ဓမ္မတာသဘောသည်၊ စောဒိယမာနော- တိုက်တွန်းနှိုးဆော်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) (ဇာတမတ္ထော- ဖွားမြင်ပြီးကာမျှ ဖြစ်သော၊ ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ- ယခုမျက်မှောက် ဘဝအတ္တဘော၌၊ ပတ္တဗ္ဗံ- ဆိုက်ရောက်ရရှိမည်ဖြစ်သော၊ အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဗျာကာသိ- ကြိုတင်မြှောက်ကြားတော်မူပြီ။

ဇာတမတ္တဿေဝ- ဖွားမြင်ပြီးကာစမျှသာဖြစ်သော၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဌာနာဒိနိ- ရပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည်၊ (ချိုင့်ခွက်မရှိ၍ ညီညာသော ခြေဖဝါးပြင်တို့ဖြင့် မြေပေါ်၌ ရပ်ခြင်းစသည်တို့သည်) ယေသံ ဝိသေသာ

မိဂမာနံ- အကြင်ထူးခြားသော ဂုဏ်တို့ကို ရခြင်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘူတာနိ- ရှေးပြေး နိမိတ်ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေ- ထိုထူးခြားသော ဂုဏ်တို့ကို ရခြင်းတို့ကို နိဒ္ဒါရေတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊) ဧတ္ထစာတိအာဒိ- ဧတ္ထစ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ တတ္ထ- ထိုဧတ္ထစ-အစရှိသော ဝါကျတို့၌၊ (ကာရဏဝစနံ- ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြ စကားကို၊ မယာ- ငါသည်၊ ဝုစ္စတေ- ဆိုဦးအံ့) ပတိဋ္ဌာနံ- ညီညာသော ခြေဖဝါးပြင်တို့ဖြင့် မြေပေါ်၌ ရပ်ခြင်းသည်၊ စတုရိန္ဒြိပါဒ- ပဋိလာဘဿ- လေးပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်တရားထူးကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ရှေးပြေး နိမိတ်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဣဒ္ဓိပါဒဝသေန- ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား၏ အစွမ်းဖြင့် လောကုတ္တရဓမ္မေသု- လောကုတ္တ ရာ တရားတို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ဘာဝသမိဇ္ဈနတော- ကောင်းစွာ ရပ်တည်သည်အဖြစ်၏၊ ပြီးစီးသည် အဖြစ်ကြောင့် တည်း၊ ဥတ္တရာဘိမုခဘာဝေါ- မြောက်အရပ်သို့ ရှေ့ရှုမျက်နှာတော် လှည့်တော်မူသည် အဖြစ်သည်၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဥတ္တရဏဝသေန- ကျော်လွှား လွန်မြောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဂမနဿ- ကြွသွားတော်မူခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) ဟိ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ တေန ဘဂဝတာ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒေဝကော- နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကော- သတ္တလောကကို၊ အဘိဘူတော- ကျော်လွန် လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ ကေနစိ- မည်သူတစ်ဦးကမျှ၊ သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ- သည်၊ အနဘိဘူတော- မကျော်လွန် မလွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- ထို့ကြောင့်တည်း၊) “တေန ဟိ ။ပ။ အဟောသိ”ဟူသော ကာရဏဝါကျသည် ယခင်ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ(၃၄၀)၌ မပါ၊ စာပျက်၍ ပြင်လိုက်သည်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟာဇနံ ။ပ။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

တထာ- ထိုမှ တပါး၊ သတ္တပဒဂမနံ- ခြေခုနစ်ဖဝါးလှမ်း ကြွမြန်းတော်မူခြင်းသည်၊ သတ္တ ။ပ။ ဂမနဿ- ခုနစ်ခုသော ပုဒ်ရှိသော ဟောဇ္ဈင်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော အရိယမဂ် လမ်းဖြင့် ကြွမြန်းတော်မူခြင်း၏၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊) သုဝိသုဒ္ဓသေတစ္ဆတ္တဓာရဏံ- အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော နတ်ထီးဖြူကို ဆောင်းမိုးခြင်းသည်၊ သုဝိသုဒ္ဓဝိမုတ္တိဆတ္တ- ဓာရဏဿ- အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိထီးဖြူကို ဆောင်းမိုး ခြင်း၏၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) ပုဗ္ဗရာဇကုဘေဏ္ဍာသမာယောဂေါ- ငါးမျိုးသော မင်းမြှောက်တန်ဆာ ဘဏ္ဍာတို့နှင့် ယှဉ်တွဲခြင်းသည်၊ ပုဗ္ဗဝိဓဝိမုတ္တိဂုဏသမာယောဂဿ- ငါးပါးအပြားရှိသော

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၁၇

ဝိမုတ္တိဂုဏ်တို့နှင့် ကောင်းစွာ စုံလင်ယှဉ်တွဲခြင်း၏ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) အနာဝဋ္ဌဒိသာနုဝိလောကနံ- အဆီးအတားမရှိ ထုတ်ချင်းပေါက် ဟင်းလင်းပွင့်သော အရပ်မျက်နှာတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ကြည့်ရှုခြင်းသည်။ အနာဝဋ္ဌဉာဏတာယ- အဆီးအတားမရှိ သိမြင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရရှိတော်မူသည်အဖြစ်၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) အဟံ- ငါသည်။ လောကဿ- သတ္တလောက၏။ အဂ္ဂေါ- လက်ဦးပဓာန ပဌမတန်းစား ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အသ္မိ- ဖြစ်၏။ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်။ အဆမ္ဘိတဝါစာဘာသနံ- မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့စွာ စကားတော်ကို မိန့်မြွက်ပြောကြားတော်မူ ခြင်းသည်။ ကေနစိ- မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကမျှ။ အဝိဗန္ဓနီယတာယ- မတားဆီး မနှောင့်ယှက်နိုင်သည် အဖြစ်ဖြင့် အပ္ပဝတ္တိယဿ- မရပ်တန့်စေအပ်သော၊ ဝါ- ပြောင်းပြန် မလည်ပတ်စေနိုင်သော၊ သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဿ- သူတော်ကောင်းတရား စက်ဝန်းကို ချာချာလည်စေခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) အယံ- ဤဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်းသည်။ အန္တိမာ- နောက်ဆုံးအကြိမ်ဖြစ်သော၊ ဇာတိ- ဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်း (ပဋိသန္ဓေနေခြင်း)သာတည်း။ ဣတိ- ဤသို့။ အာယတိ- နောက်ထပ် တစ်ကြိမ်။ ဇာတိယာ- ၏။ အဘာဝကိတ္တနာ- မရှိခြင်းကို မိန့်ကြားတော်မူခြင်းသည်။ အနုပါဒိသေသာယ- ကံကိလေသာတို့က ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာဟု ခြုံမိစ္စာ စွဲလမ်း ဖမ်းယူအပ်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် အကြွင်းအကျန် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- ခန္ဓာဇာတ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘောဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာနဿ- ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏။ ဝါ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်း၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ရှေ့ပြေးနိမိတ် တည်း။) ဣတိ- ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိရ၏။ (ကိန္တိကတွာ- အဘယ်သို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု ပြု၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိရသိနိုင်သနည်းဟူမျှ) အနာဂတေ- နောင်ကာလ၌၊ တဿ တဿ လဒ္ဓဗ္ဗဝိသေသဿ- ထိုထိုရထိုက် ရစရာဂုဏ်ထူးဟူသမျှ၏။ တံ တံ နိမိတ္တံ- ထိုထိုရှေ့တော်ပြေး အမှတ်အသား နိမိတ်သည်။ အဗျတိစာရီ- လျဉ်းပါးဖွယ် သံသယ ဖြစ်ဖွယ်မရှိ ဧကန်တိကျသော နိမိတ်တည်း။ ဣတိ ကတွာ- ဤသို့ ဆုံးဖြတ်မှုပြု၍။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏)။

န အာဂတောတိ- န အာဂတော-ဟူသည်ကား၊ ဣမသ္မိ သုတ္တေစ- ဤမဟာပဒါန သုတ်၌လည်းကောင်း၊ အညတ္တေစ- အခြားသော သုတ်၌လည်းကောင်း၊ ဝက္ခမာနာယ- (ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌) ယခုဖော်ပြလတ္တံ့သော၊ အနုပုဗ္ဗိယာ- အစီအစဉ်အားဖြင့်၊ န အာဂတော- မလာ၊ ဝါ- မပါရှိ၊ အာဟရိတွာတိ- ကား၊ တသ္မိ တသ္မိ သုတ္တေစ- ထိုထို သုတ်၌လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာသုစ- အဋ္ဌကထာတို့၌လည်းကောင်း၊ အာဂတန-

ယေန- လာသောနည်းဖြင့်၊ အာဟရိတ္တာ- ဆောင်ယူ၍၊ (မယာ- ငါအဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဒီပေတဗ္ဗာ- ဖော်ပြရပေမည်၊ ဒသသဟသီလောကဓာတု ကမ္မိတိ က္ကဒံ- ဒေသ။ ကမ္မိ-ဟူသော ဤဝါကျကို၊ က္ကဓ ပါဠိယံ- ဤမဟာပဒါနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ အာဂတတ္ထေ- လာပြီးသည်အဖြစ်သည်၊ သတိပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝက္ခမာနာနံ- ပြဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန် သော၊ အစ္ဆရိယာနံ- အံ့ဩဖွယ်အကြောင်းအရာတို့၏၊ မူလဘူတံ- အခြေခံ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အညံ- ဤဒေသ ။ပ။ ကမ္မိ-ဟူသော ဝါကျမှ တပါးသော၊ ဧဝံပဗ္ဗိ- ဤသို့သဘောရှိသော ဝါကျကိုလည်း၊ ဧဝံ- ဤနည်းတူပင် (ဝက္ခမာနာနံ- ကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာနံ- တို့၏၊ မူလဘူတံ- ကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးဟူ၍)၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်၊ တန္တိဗ္ဗဒ္ဓါ ။ပ။ ဘေရိယောတိ- တန္တိ ။ပ။ ဘေရိယော-ဟူသော စကားသည်၊ ပဇ္ဇကိတုရိယဿ- ငါးပါးသော အင်္ဂါရှိသော တူရိယာကို၊ ဝါ- ၏၊ နိဒဿနမတ္တံ- နမူနာအဖြစ်ဖြင့် ပြကြောင်း စကားမျှသာတည်း၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ စသဒ္ဓေန- (ဘေရိယောစ- ၌) စသဒ္ဓါဖြင့် ကုတရေသမ္ပိ- စောင်း၊ စည်ကြီးတို့မှ အခြားတပါးသော တူရိယာတို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်သင့်၏၊ ဝါ- မှတ်ရမည်။

အန္တုပန္နနာဒီနိ- လက်ထိတ် ခြေထိတ် သံခြေကျဉ်း အနှောင်အဖွဲ့အစရှိသည်တို့သည်၊ တင်္ခဏေဧဝ- ထိုဘုရားအလောင်းတော် ဖွားမြင်တော်မူရာ ခဏ၌သာလျှင်၊ ဆိဇ္ဇိတွာ- ပြတ်ပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ ပါကတိကာနေဝ- ပင်ကိုမူလအတိုင်းချုပ်နှောင် ခြံချုပ်နှောင်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တထာ- ထို့အတူ၊ ဇေစ္ဆန္တဒီနိ- ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းသောသူ အစရှိသည်တို့၏၊ စက္ခုသောတာဒီနိ- မျက်စိ နား ပသာဒရုပ်အစရှိသည်တို့သည်၊ တထာရူပကမ္မပစ္စယာ- ထိုသို့မြင်မှု ကြားမှုစသည်ဖြစ်စေ နိုင်ခြင်းသဘောရှိသော ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ တသ္မိယေဝခဏေ- ထိုဘုရား အလောင်းတော် ဖွားမြင်တော်မူရာခဏ၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ- ဖြစ်ပေါ်လာပြီး၍၊ ဝိဂစ္ဆန္တိ- ပျက်စီးချုပ်ပျောက်သွားကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- အချို့ဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏၊ စ- ထိုမှတပါး၊ ဆိဇ္ဇိသူတိ- ကား၊ ပါဒေသု- ခြေတို့၌၊ ဗန္ဓနဋ္ဌာနေသု- ဖွဲ့တုပ်ထားရာအရပ်တို့၌၊ ဆိဇ္ဇိသု- ပြတ်ကုန်ပြီ၊ ဝိဂစ္ဆိသူတိ- ကား၊ ဝူပသမိသု- ငြိမ်းပျောက်ကုန်ပြီ၊ တံ တံ ဝိမာနဂတမဏိရတနာနိ- ထိုထို ဗိမာန်တို့၌ ရောက်ရှိနေကုန်သော ပတ္တမြားရတနာတို့သည်၊ အာကာသဋ္ဌကရတနာနိနာမ- ကောင်းကင်ပြင်၌ရှိသော ရတနာတို့မည်၏၊ သကတေဇောဘာသိတာနီတိ- ကား၊ အတိဝိယ- အလွန်လျှင်၊ သမုဇ္ဇလာယ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၁၉

တောက်ပသော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပဘာယ- အရောင်ဖြင့်၊ သြဘာသိတာနိ- ထွန်းလင်းနေကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ နပွဝတ္တိတိ- နပွဝတ္တိ-ဟူသည်ကား၊ သန္နိပါတော- စီးသွားသည်၊ န အဟောသိ- မဖြစ်ပြီ၊ [န ပဝတ္တိ-ဟု အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်ဖြင့် ဋီကာ၌ ရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ နပွဝတ္တိတိ- ဟုရှိ၏၊ ဥပရိပဏ္ဏာသဋီကာ (၃၄၁)၌ မူ နပွဝတ္တိတိ နသန္နိ-ဟုရှိ၏၊] န ဝါယီတိ- ကား၊ ခရော- ကြမ်းတမ်းသော၊ ဝါတော- လေသည်၊ န ဝါယိ- မတိုက်ခတ်ပြီ၊ မုဒုသုခေါ- နူးညံ့၍ ချမ်းသာစေသော၊ ဝါတော ပန- လေပြေလေသည်ကား၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ သုခါဝဟော- ချမ်းသာကို ဆောင်လျက်၊ ဝါယိ- တိုက်ခတ်ပြီ၊ (သကုဏာ- ငှက်တို့သည်) ဥစ္စဋ္ဌာနေ- မြင့်သော ကောင်းကင်ပြင်၌၊ ဌာတုံ- တည်နေခြင်းငှာ၊ အဝိသဟန္တာ- မရဲဝံ့ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ပထဝိဂတာ- မြေပြင်၌ ရောက်နေကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ။

ဥတုသမ္ပန္နောတိ- ကား၊ အနုဏှာသိတတာသင်္ခါတေန- မပူမအေးသည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဥတုနာ- ဥတုနှင့်၊ သမ္ပန္နော- ပြည့်စုံသည် (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) ဘုဇာယတ္တသဃိဋ္ဌနသဒ္ဓေါ- လက်မောင်းနှင့် လက်ဖဝါးတို့ကို ရိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံကို (လက်ပမ်းပေါက်ရိုက်ခတ်သံကို) အပ္ပေါဋ္ဌနံ- အပ္ပေါဋ္ဌနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ပန- ပေါ်လွင်အောင် ဆိုရသော်ကား၊ အတ္ထတော- ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောအားဖြင့်၊ ဝါမဟတ္ထံ- ဝဲဘက်လက်ကို၊ ဥရေ- ရင်ဘတ်ပေါ်၌၊ ဌပေတ္တာ- ထား၍၊ ဒက္ခိဏေန- ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ပုထုပါဏိနာ- ကျယ်ပြန့်သော လက်ဝါးပြင်ဖြင့်၊ ဟတ္တတာဠနေန- ဝဲဘက်လက်မောင်းကို ရိုက်ခတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သဒ္ဓကရဏံ- အသံပြုခြင်းကို၊ ဝါ- ပြုအပ်သော အသံကို (အပ္ပေါဋ္ဌနံ- ၍၊ ဝုစ္စတိ) မုခေန- ပါးစပ်ဖြင့် ဥဿေဠနံ- အသံမြည်စေခြင်းသည်၊ သဒ္ဓဿ- အသံကို၊ မုဉ္ဇနံ- ထုတ်လွှတ်ခြင်းသည်၊ သေဠနံ- လေချွန်ခြင်းမည်၏၊ နိရန္တရံ- အဆက်မပြတ် တစပ်တည်း၊ ဓဇမာလာသမော- ဓာနဂတာယ- အလံတံခွန်သဖွယ် တင့်တယ်သော ပန်းတို့၏၊ စုဝေးပေါင်းဆုံခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဒသသဟဿိလောကဓာတု- တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်) ဧကဒ္ဓမာလာ- တဆက်တည်းသော အလံတံခွန်ပန်းရှိသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကေဝလံ- ပြဆိုလတ္တံ့သော အံ့ဩဖွယ် နိမိတ်များ မဖက်သက်သက်၊ ဧတာနိဧဝ- ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော အံ့ဩဖွယ် နိမိတ်တို့သည်သာ (တစ်သောင်းသော စကြာဝဠာအားလုံး တဆက်တည်းသော တံခွန်ပန်းရှိခြင်းအစရှိသော ပြဆိုခဲ့ပြီးသော

အံ့ဩဖွယ် နိမိတ်တို့သည်သာလျှင်) န အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်သည် မဟုတ်သေး၊ အထခေါ- စင်စစ်သော်ကား၊ အညာနိပိ- အခြားသော အံ့ဩဖွယ်နိမိတ်တို့သည်လည်း၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [ထိုအံ့ဩဖွယ်နိမိတ်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝိစိတ္တ ပုပ္ဖ”စသည် မိန့်] ဝိစိတ္တပုပ္ဖသုဂန္ဓဝဿဒေဝေါ- ဆန်းကြယ်သော ပန်းမိုးနှင့် ကောင်းသော အနံ့ရှိသော ပန်းမိုးသည်၊ ပဝဿိ- ရွာသွန်းပြီ၊ သူရိယေ- နေကို ဒိဿမာနေ ဧဝ- သူငါထင်ထင်မြင်အပ် စဉ်သာလျှင်၊ [တနည်း- သူရိယေ- နေသည်၊ ဒိဿမာနေ ဧဝ- အများ မျက်မြင်ပေါ်ထင် နေစဉ်သာလျှင်၊ ဒိဗ္ဗမာနေ ဧဝ- ထွန်းလင်းတောက်ပနေစဉ်သာလျှင်-ဟု မူကွဲရှိ၏။] တာရကာ- ကြယ်တာရာတို့သည်၊ ဩတာသီသု- ထွန်းလင်းတောက်ပနေကုန်ပြီ၊ အစ္စ- ကြည်လင်သော၊ ဝိပ္ပသန္ဓိ- အထူး ကြည်လင်သော၊ ဥဒကံ- ရေသည်၊ ပထဝိတော- မြေမှ၊ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိ- ပေါက်ထွက်ပြီ၊ ဗိလာသယာ- တွင်းဟူသော ကိန်းအောင်းရာရှိကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနာစ- တိရစ္ဆာန်တို့သည်လည်း၊ အာသယတော- ကိန်းအောင်းရာတွင်းမှ၊ နိက္ခမီသု- ထွက်ကုန်ပြီ၊ ရာဂ ဒေါသ မောဟာပိ- ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့သည်လည်း၊ တန္တ- နည်းပါးကုန်သည်၊ ဘဝိသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ပထဝိယံ- မြေ၌၊ ရဇော- မြူမှုန်သည်၊ ဝူပသမိ- မကြွေမတက်ငြိမ်သက်နေပြီ၊ အနိဋ္ဌဂန္ဓော- အလိုမရှိအပ်သော အနံ့သည်၊ ဝိဂစ္ဆိ- ကင်းပျောက်ပြီ၊ ဒိဗ္ဗဂန္ဓော- နတ်၌ ဖြစ်သော အနံ့သည်၊ ဝါယံ- ကြိုင်လှိုင်ပြန့်နှံ့ပြီ၊ ရူပိနော- ရုပ်ရှိကုန်သော၊ ဒေဝါ- နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သရူပေနေဝ- ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်နှင့် တကွသာလျှင်၊ မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ အာပါထံ- မြင်ကွင်းသို့၊ အဂမံသု- ရောက်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ စုတူပပါတာ- စုတေသေလွန်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းတို့သည်၊ နာဟေသုံ- မဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဧဝ မာဒီနိ- ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ မဟာဘိနီဟာရ- သမယေ- မြတ်သော ဘုရားဆုတောင်းတော်မူရာအခါ၌၊ ဥပ္ပန္နာနိ- ဖြစ်ပေါ်လာ ကုန်သော၊ ယာနိ ဒွတ္တိသပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ- အကြင် (၃၂)ပါးသော ရှေ့ပြေးနိမိတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ရှိကုန်၏၊ တာနိ- ထို(၃၂)ပါးသော ရှေ့တော်ပြေးနိမိတ်တို့သည်၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းမရှိ အားလုံးစုံ၊ တဒါ- ထိုဘုရားအလောင်းတော် ဖွားမြင်တော်မူရာနေ့၌၊ အဟေသုံ- ရှိကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ ပုဗ္ဗနိမိတ်များပေတည်း။

တတြာပီတိ- တတြာပီဟူသည်ကား၊ ကေဝလံ- သက်သက်၊ (ဘုရားလောင်း ဖွားမြင်တော်မူရာနေ့၌ မြေတုန်လှုပ်ခြင်းစသည် မဖက်သက်သက်) သမ္ပတိဇာတဿ- ယခုပင် ဖွားမြင်သော ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဌာနာဒီသုဧဝ- (ညီညာသော ခြေတော်တို့ဖြင့်) ရပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၌သာလျှင်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာပေါ- ရှေ့တော်ပြေး

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၂၁

အမှတ်အသားနိမိတ်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ န ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်သည်မဟုတ်သေး၊
 တေသုပိ ပထဝိကမ္မဒိသု- ထိုမြေတုန်လှုပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်
 လတ္တံသော နည်းဖြင့်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေါ- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်သိထိုက်၏၊ ဣတိ-
 ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယ်- တကြာပိ၌ ပိသဒ္ဓါ၏ ဆိုလိုအပ်သော (ပေါင်းပုံ သမ္ပိက္ကန
 ဖြစ်ပုံ) အနက်တည်း၊ (ဒသသဟဿိလောကဓာတုကမ္မော- တစ်သောင်းသော
 လောကဓာတ် မဟာပထဝီမြေကြီး တုန်လှုပ်ခြင်းသည်) သဗ္ဗညုတညာဏပဋိလာဘဿ-
 သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊)
 သဗ္ဗဿ- အားလုံးစုံသော၊ ဝေယျဿစ- သိဖွယ်တရားဟူသမျှ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 သည်လည်းကောင်း၊ တိတ္ထကရမတဿစ- နိဗ္ဗာန်သို့ ကူးသွားကြောင်း အရိယမဂ်
 အယူဝါဒကို တီထွင်ပြုလုပ်တော်မူသော အရှင်မြတ်၏ အလိုတော်၏လည်းကောင်း၊
 ဝါ- သည်လည်းကောင်း၊ (ပထဝိယာ- မြေကို) စာလနတော- လှုပ်စေတတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ဒေဝတာနံ- နတ်ဗြဟ္မာတို့၏) ကေနစိ- မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်
 ကမျှ၊ အနုဿာဟိတာနံယေဝ- မတိုက်တွန်းအပ်ကုန်ဘဲသာလျှင်၊ ဣမသ္မိံ ယေဝ
 ဧကစက္ကဝါဠေ- ဤစကြဝဠာတစ်ခုတည်း၌သာလျှင်၊ သန္နိပါတော- စုဝေးရောက်လာ
 ခြင်းသည်၊ (ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနကာလေ- ဓမ္မစကြာတရားဟောရာအခါ၌) ကေနစိ- မျှ၊
 အနုဿာဟိတာနံယေဝ- လျှင်၊ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ- တပြိုင်နက်တည်းသာလျှင်၊
 သန္နိပတိတွာ- စုဝေးရောက်လာကြ၍၊ ဓမ္မပဋိဂ္ဂဏှနဿ- ဘုရားတရားတော်ကို
 နာယူခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ရှေ့ပြေးအမှတ်အသား နိမိတ်တည်း။

ပဌမံ- လူတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဒေဝတာနံ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့၏၊ ပဋိဂ္ဂဟဏံ- ဖွားမြင်
 တော်မူသော ဘုရားအလောင်းတော်ကို ခံယူခြင်းသည်၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရပဋိလာဘဿ-
 ဒိဗ္ဗဝိဟာရမည်သော ရူပါဝစရဈာန်ကို ရခြင်း၏၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) ပစ္ဆာ- နတ်တို့မှ နောက်၌၊
 မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ ပဋိဂ္ဂဟဏံ- သည်၊ တတ္ထေဝ- ထိုဖွားမြင်တော်မူရာအရပ်၌ပင်၊
 ဌာနဿ- (ညီညာသော ခြေတော်တို့ဖြင့်) ရပ်တည်ခြင်း၏၊ နိစ္စလဘာဝတော- လှုပ်ရှားခြင်း
 မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာနေဉ္စဝိဟာရပဋိလာဘဿ- လှုပ်ရှားခြင်း မရှိ တည်ငြိမ်စွာ
 နေကြောင်း အရူပဈာန်ကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ ဝိဇ္ဇာနံ- စောင်းတို့၏၊ သယံ-
 မိမိအလိုကို ဝဇ္ဇနံ- အသံမြည်ခြင်းသည်၊ ပရူပဒေသေန- သူတပါးတို့၏ နည်းညွှန်လမ်းပြ
 ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ သယမေဝ- ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၊ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရပဋိလာ-
 ဘဿ- အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားနေကြောင်း သမာပတ်ကိုးပါးကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-

[ပ, ဒု, တ, စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရူပဈာန်လေးပါး နိရောသေမာပတ်အားဖြင့် ကိုးပါး၊
 ဘေရိနံ- စည်ကြီးတို့၏၊ ဝဇ္ဇနံ- မြည်ခြင်းသည်၊ စက္ကဝါဠပရိယန္တယ- စကြဝဠာ
 အဆုံးရှိသော၊ ပရိယာယ- တရားနာပရိသတ်ကို ပဝေဒနသမတ္တဿ- ကြားသိစေခြင်းငှာ
 စွမ်းနိုင်သော၊ ဓမ္မဘေရိယာ- တရားစည်ကြီးကို အနုဿာဝနဿ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်
 ကြားသိစေခြင်း၏၊ အမတဒုန္နုတိယောသနဿ- တရားတည်းဟူသော အမြက်စည်ကြီး
 ခတ်တီးကြွေးကြော်ခြင်း၏၊ [ဓမ္မဘေရိယာ အနုဿာဝနဿ- ကို ထပ်ဖွင့်သည်၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊
 အန္တုဗန္ဓနာဒီနံ- သံခြေကျဉ်းအနှောင်အဖွဲ့ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဆေဒေါ- ဖြတ်ခြင်းသည်၊
 မာနဝိနိဗဒ္ဓဘေဒနဿ- မာနဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ကို ဖောက်ဖျက်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊
 မဟာဇနဿ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ ရောဂဝိဂမော- ရောဂါပျောက်ကင်းခြင်း
 သည်၊ တဿေဝ- ထိုများစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ပင်၊ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခရောဂဝိဂမ-
 ဘူတဿ- အားလုံးသော ဝဋ္ဋဒုက္ခဟူသော ရောဂါပျောက်ကင်းကြောင်းဖြစ်သော၊
 သစ္စပဋိလာဘဿ- သစ္စာလေးပါးတရားမြင်သိရရှိခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။

မဟာဇနဿာတိ ပဒံ- မဟာဇနဿ-ဟူသော ပုဒ်ကို၊ “မဟာဇနဿ- ၏၊
 ဒိဗ္ဗစက္ခုပဋိလာဘဿ- ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ရခြင်း၏ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) မဟာဇနဿ- ၏၊
 ဒိဗ္ဗသောတဓာတုပဋိလာဘဿ- ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဓာတ်သဘောကို ရရှိခြင်း၏၊
 (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဆက်စပ်သင့်သော
 နောက်နောက်ပုဒ်တို့၌၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ- ဆက်စပ်ပေးရမည်၊
 ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝနာဝသေန- ဣဒ္ဓိပါဒလေးပါးကို ဖြစ်ပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် သာတိသယ-
 ဉာဏဇဝသမ္ပတ္တိသိဒ္ဓိ- လွန်ကဲသော အစွမ်းသတ္တိနှင့် တကွဖြစ်သော ဉာဏ်အရှိန်အဟုန်နှင့်
 ပြည့်စုံခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် ပီဌသပ္ပိနံ ။ပ။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ-
 ပီဌသပ္ပိနံ ။ပ။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (ဝိဒေသပက္ခန္ဓနာဝါနံ-
 လေအဟုန်ဖြင့် အရပ်တပါးသို့ မျောပါသွားသော လှေတို့၏) သုပဋ္ဌနသမ္မာပုဏနံ-
 ကောင်းသော ဆိပ်ကမ်းသို့ ကောင်းစွာ ရောက်လာခြင်းသည်၊ (မဟာဇနဿ- ၏)၊
 စတုပဋိသမ္ဘိဒါဝိဂမဿ- လေးပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို ရခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊
 (ကဿာ- နည်း) အတ္တာဒိအနုရူပံ- အတ္တ(အနက်အကျိုး)အစရှိသည်တို့အား အားလျော်စွာ၊
 အတ္တာဒိသု- အနက်အကျိုးအစရှိသည်တို့၌၊ [အာဒိဖြင့် ဓမ္မ, နိရုတ္တိ, ပဋိဘာနတို့ကို
 ယူ၊ သမ္ပဋိပတ္တိဘာဝတော- ကောင်းစွာ ရောက်ရှိ သိမြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊
 ရတနာနံ- ရတနာတို့၏ သကတေဇောဘာသိတတ္ထံ- မိမိကိုယ်ပိုင် အရောင်ဖြင့်

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၂၃

ထွန်းလင်းကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်းအား၊ ယံ ဓမ္မောဘာသံ- အကြင်တရားတည်းဟူသော အရောင်ကို၊ ဒဿဿတိ- ဟောပြတော်မူလတ္တံ့၊ တေန- ထိုတရားအရောင်ဖြင့်၊ တဿ သကတေဇောဘာသိတတ္တဿ- ထိုမိမိကိုယ်ပိုင်တရား အရောင် ထွန်းလင်းတောက်ပသည်အဖြစ်၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း။

(မဟာဇနဿ- ၏။) စတုဗြဟ္မဝိဟာရပဋိလာဘဿ- လေးပါးသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားကို ရခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း။ (ကဿ- နည်း။) တဿ- ထိုဗြဟ္မဝိဟာရတရား လေးပါး၏။ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံအကုန်အစင်၊ ဝေရူပသမနတော- ရာဂဒေါသအစရှိ သော ရန်ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (မဟာဇနဿ- ၏။) ဧကာဒသအဂ္ဂိနိဗ္ဗာယနဿ- တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော မီးတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း။ (ကဿ- နည်း။) ဒုန္နိဗ္ဗာပနနိဗ္ဗာနဘာဝတော- ငြိမ်းစေနိုင်ခဲ့သော မီး(၁၁)ပါးငြိမ်းသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (မဟာဇနဿ-၏) ဉာဏာလောကဒဿနဿ- ဉာဏ်အရောင် အလင်းကို တွေ့မြင်ရရှိခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ(ကဿ) အနာလောကေ- အရောင်အလင်း မရှိရာအရပ်၌၊ အာလောက ဒဿနဘာဝတော- အရောင်အလင်းကို တွေ့မြင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ နိဗ္ဗာနရသေနာတိ- ကား၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏။ နိဗ္ဗာယနရသေန- ငြိမ်းခြင်းကိစ္စအားဖြင့် ဝါ- ငြိမ်းခြင်းအရသာအားဖြင့် ဧကရသဘာဝ- သာတိ- ကား၊ သာသနဿ- သာသနာတော်၏။ သဗ္ဗတ္ထ- လိုက်နာကျင့်သုံးသူ အားလုံးသော သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ [နောက်၌ “လောကဿ”ပါဌ်ကို ထောက်၍ အနက်ပေးသည်။] ဧကရသဘာဝဿ- တစ်ခုတည်းသော ချိုသော အရသာရှိသည်အဖြစ်၏။ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း။) တဗ္ဗ- ထိုတစ်ခုတည်းသော ချိုသောအရသာရှိသည်အဖြစ်သည်လည်း၊ အမရရဿ- ချိုသော အရသာမရှိသော၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံအကုန်အစင်၊ မရုရဘာဝါပါဒနေန- ချိုသောအရသာရှိသည် အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့် (ဟောတိ) သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝါတာ- ပနယနဝသေန- မိစ္ဆာအယူဟူသော လေကို ပယ်ရှားခြင်းအနေအားဖြင့် (မဟာဇနဿ- ၏။) ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတဘိန္နနဿ- ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူကို ဖြိုဖျက်ခြင်း၏။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း။

အာကာသာဒိအပ္ပတိဋ္ဌဝိသမစဉ္စလဋ္ဌာနံ- ထောက်တည်ရာမရှိသော ကောင်းကင် အစရှိသော မညီမညာ လှုပ်ရှားစွာ တည်နေရာအရပ်ကို ပဟာယ- ပယ်၍၊ သကုဏာနံ- ငှက်တို့၏။ ပထဝိဂမနံ- မြေပေါ်၌ သက်ရောက်ခြင်းသည်၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့

လှုပ်ရှားသော၊ မိစ္ဆာဂါဟံ- မှားယွင်းသော အယူကို၊ ပဟာယ- ချုံ၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ပါဏေဟိ- အသက်တို့ဖြင့် ရတနတ္တယသရဏဂမနဿ- ရတနာသုံးပါးအပေါင်းကို ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ ဗဟုဇနကန္တတာယာတိ- ကား၊ စန္ဒဿ- လ၏၊ ကန္တတာဝိယ- နှစ်သက်အပ်သည်အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဗဟုဇနဿ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ ကန္တတာယ- နှစ်သက်အပ်သည်အဖြစ်၏၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊) သူရိယဿ- နေ၏၊ ဥဏှသီတဝိဝဇ္ဇိတဥတုသုခတာ- အပူ၊ အအေးသည် ကြဉ်ဖယ်အပ်သော ဥတု၏ ချမ်းသာကြောင်း ကောင်းသည်အဖြစ်သည်၊ ပရိဋ္ဌာဟဝိဝဇ္ဇိတ ။ပ။ တ္တိယာ- ကိုယ်စိတ်ပူလောင်ခြင်းဆင်းရဲသည် ကြဉ်ဖယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာသို့ ရောက်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ အပ္ပေဋ္ဌနာဒီဟိ- လက်ပမ်းပေါက်ခတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့် ကီဠနံ- ကစားပျော်ပါးခြင်းသည်၊ ပမောဒုပ္ပတ္တိ- ဝမ်းမြောက်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ [ကီဠနံကို ဖွင့်သည်၊] ဘဝန္တဂမနေနစ- ဘဝအဆုံးနိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဓမ္မသဘာဝဗောဓနေနစ- တရားသဘောကို ထိုးထွင်းသိတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒါနဝသေန- ဥဒါန်းကျူးရင့်တော်မူခြင်းအားဖြင့် ပမောဒိဘာဝနဿ- ဝမ်းမြောက်မှုကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ ဓမ္မဝေဂဝဿနဿာတိ- ကား၊ ဒေသနာဉာဏဝေဂေန- ဒေသနာဉာဏ်တော်၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဓမ္မာမတဿ- သေခြင်း ကင်းကြောင်းတရားဒေသနာမိုးကို၊ ဝါ- အမြိုက်ဒေသနာမိုးကို၊ ဝဿနဿ- ရွာသွန်းခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ၊ ကာယဂတာသတိဝသေန- ကာယဂတာသတိ၏ အစွမ်းဖြင့်လဒ္ဓိ- ရအပ်သော၊ ဈာနံ- ပဌမဈာန်ကို၊ ပါဒကံ- အခြေခံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဥပ္ပါဒိတမဂ္ဂဖလသုခါနုဘဝေါ- ဖြစ်စေအပ်သော မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာကို ခံစားခြင်းသည်၊ ကာယဂတာသတိအမတပဋိလာဘော- ကာယဂတာသတိဟူသော အမြိုက် ချမ်းသာကို ရခြင်းမည်၏၊ ပန- ယင်းအကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြရသော်ကား၊ တဿ- ထိုကာယဂတာသတိအမတပဋိလာဘ၏၊ ဝါ- သည်၊ ကာယဿာပိ- ရုပ်ကိုယ်ခန္ဓာ၏လည်း၊ (စိတ်အစဉ်နာမ်ခန္ဓာမျှသာမက ရုပ်ကိုယ်၏လည်း၊) အတပ္ပကသုခါဝဟတ္တာ- (စိတ္တဇရုပ်မှတဆင့် တိဇရုပ်အထိ တကိုယ်လုံး ကူးစက်သဖြင့်) မရောင့်ရဲ မတင်းတိမ်စေနိုင်သော ချမ်းသာကို ဆောင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ခုဒါပိပါသာပီဠနာဘာဝေါ- ဆာလောင်ခြင်း ရေငတ်ခြင်းတို့ နှိပ်စက်မှု၏ မရှိခြင်းကို၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ရှေ့ပြေးနိမိတ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၂၅

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ **အဋ္ဌကထာယံ**-အဋ္ဌကထာ၌၊ ခုဒ္ဒံစ- အစာဆာလောင်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပိပါသဗ္ဗ- ရေသောက်လိုခြင်း (ရေငတ်ခြင်း)ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိန္ဒုတ္တာ- ခွဲ၍၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- ကို) ပုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုသို့ခွဲ၍ ဆိုအပ်သော စကား၌၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနံ- တို့ကို၊ ဘောဒေါ- ခွဲခြားချက်ကို၊ ဝိသေသသာမညဝိဘာဂေနစ- ဝိသေသပုဗ္ဗနိမိတ်၊ သာမညပုဗ္ဗနိမိတ်ဟု ခွဲဝေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂေါဗလီဗဒ္ဒဉာယေန စ- ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂဟေတဗ္ဗော- ယူသင့်၏၊ ဝါ- ယူရမည်၊ သယမေဝါတိ ပဒံ- သယမေဝ-ဟူသော ပုဒ်ကို အဋ္ဌကိကမဂ္ဂဒွါရဝိဝရဏဿာတိဇတ္ထာပိ- အဋ္ဌကိကမဂ္ဂဒွါရဝိဝရဏဿ-ဟူသော ဤပုဒ်၌လည်း၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ- ဆက်စပ်ရမည်၊ [သယမေဝ ဝိဝရဏံ (သယမေဝ) အဋ္ဌကိကမဂ္ဂဒွါရဝိဝရဏဿ- ဟူ၍ နောက်ပုဒ်၌လည်း စပ်ပါဟူလို၊] ဘရိတဘာဝဿာတိ- ကား၊ ပရိပုဏ္ဏဘာဝဿ(စ)- ပြည့်နေသည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) အရိယဒ္ဓမ္မာလာမာလိတာယာတိ- ဟူသည်ကား၊ ကာသာယဒ္ဓမ္မာလာဝန္တတာယ- သင်္ကန်းတည်းဟူသော အလံတံ ခွန်ပန်း ရှိသည်အဖြစ်၏၊ (ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြ ကုန်၏။) ပန- အမှန်တကယ် အနက်ကား၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ- ၏၊ အရိယမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂဒ္ဓမ္မာလာဟိ- အရိယမဂ်နှင့် ဗောဇ္ဈင်တည်းဟူသော တံခွန်ပန်းတို့ဖြင့်၊ မာလိဘာဝဿ- ပန်းရှိသည်အဖြစ်၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ ပန- အမှာစကားရပ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤသမ္ပဟုလဝါရ၌၊ ယံ- အကြင်ထုတ်ဆောင်ဖွယ်ရာအဖွင့် သံဝဏ္ဏနာစကားကို (မယာ- ငါသည်) အနုဒ္ဓတံ- မထုတ်ဆောင်အံ့၊ တံ- ထိုမထုတ်ဆောင် အပ်သော အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာစကားကို၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်သည်သာတည်း။

ဧတ္ထာတိ- ဧတ္ထဟူသည်ကား၊ သမ္ပတိဇာတောတိ အာဒိနာ- သမ္ပတိဇာတော- အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတေ- လာသော၊ ဣမသ္မိဝါရေ- ဤဝါရ၌၊ (ပဉ္စ- အမေးပုစ္ဆာကို၊

၁။ အဋ္ဌကထာယံ ပန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ (၁) ခုဒါပိဋနမရှိခြင်းသည် ကာယဂတာသတိ တည်းဟူသော အမြိုက်ချမ်းသာ အရသာခံစားခြင်း၏ (ကာယဂတာသတိအမတပဋိလာဘ၏) ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်သည်၊ (၂) ပိပါသာပိဋနမရှိခြင်းသည် ဝိမုတ္တိသုခ (မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ) ခံစားခြင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်သည်ဟု ပုဗ္ဗနိမိတ်နှစ်မျိုး ခွဲဆို၏၊ ဋီကာ၌မူ ကာယဂတာသတိကို ပွားများ အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ရသော ဈာန်ကို အခြေခံပြုပြီး ဝိပဿနာရှု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ ခံစားခြင်းကို “ကာယဂတာသတိအမတပဋိလာဘ”ဟု ဆိုထားရကား အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသော (၁) (၂) နှစ်မျိုးလုံးကို တစ်ခုတည်းပေါင်းကာ “ခုဒါပိပါသာပိဋန မရှိခြင်း”ဟူ၍ ပုဗ္ဗနိမိတ်တစ်ခုတည်းပြုထားသည်။ ထို့နောက် -

ပုစ္ဆိ- မေးကြကုန်၏။) (သော ပဉ္စေ- ထို ယဒါ မဟာပုရိသော-အစရှိသော အမေးပုစ္ဆာကို) ဝိဿဒ္ဓိတောဝ- ဖြေဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အမှေဟိ- ငါတို့သည်၊ ကုဓ- ဤတိပိဋကဉာဏာယထေရ်၏ အဖြေစကားရပ်၌၊ အပုဗ္ဗ- အသစ်ဖြစ်သော၊ ဝတ္တဗ္ဗ- ဖြည့်စွက်ဆိုဖွယ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့ပေ၊ ကုတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ တဒါ- ထိုဖွားမြင်ပြီးစ ဘုရားအလောင်းတော် ခြေခုနစ်လှမ်း ကြွမြန်းတော်မူရာအခါ၌၊ မဟာသတ္တော- ဘုရား အလောင်းတော်သည်၊ ပထဝီယံ- မြေပေါ်၌၊ ဂစ္ဆန္တောဝိ- ကြွသွားနေပါသော်လည်း၊ အာကာသေန- ကောင်းကင်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တောဝိယ- ကြွသွားနေသကဲ့သို့၊ မဟာဇနဿ- များစွာသော နတ်လူဗြဟ္မာအပေါင်းအား၊ တထာ- ထိုဖြေဆိုသည့်အတိုင်း၊ ဥပဋ္ဌာသိ- ထင်လာ၏။ ကုတိ အယံ- ဤသို့ထင်လာခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ- ဤနိယတိ ပုဗ္ဗေကတစသည် တို့တွင်၊ နိယတိ- နိယတိတည်း၊ ဝါ- ဖြစ်မြဲထုံးစံတည်း၊ ဓမ္မနိယာမော- သဘောတရားတို့၏ ကိန်းသေဖြစ်မြဲ အစဉ်အလာတည်း၊ ဗောဓိသတ္တာနံ- ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ဓမ္မတာ- ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူး တော်မူခဲ့သော ကုသိုလ်ပါရမီတရားတို့၏ အကျိုးဖြစ်ရုံစဉ်လာ သဘောတံထွာပေတည်း၊ ကုတိ ကုဒံ- ဤသို့ ဖြေဆိုခြင်းသည်၊ (ဘုရားအလောင်းတော် သည် မြေပေါ်၌ ခြေခုနစ်လှမ်း ကြွမြန်းတော်မူပါသော်လည်း ကောင်းကင်ဖြင့် ကြွလှမ်းနေသကဲ့သို့ နတ်လူဗြဟ္မာတို့အား ထင်မြင်လာ၏ဟု ဖြေဆိုခြင်းသည်။)

ဋီကာဆရာ အဆိုအရ- အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသော (၁) သည် “အမတ် တေ ဘိက္ခဝေ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ၊ ယေ ကာယဂတာသတိ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ”ဟူသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်ဧကကနိပါတ် (နာ- ၄၇)၌ ကာယဂတာသတိကို အမြိုက် အရသာချမ်းသာဟု အထူးဟောကြားထားသည်နှင့် လျော်ညီ၏။ ထို့ကြောင့် ခုဒါပိဋနမရှိခြင်းသည် (၁) ချမ်းသာခံစားခြင်း၏ ဝိသေသပုဗ္ဗနိမိတ် ဖြစ်၏။ (၂) သည်ကား အမြိုက်အရသာချမ်းသာဟု မြတ်စွာဘုရား အထူးဟောမထားသော သာမာန်ဝိမုတ္တိဖိုလ်ချမ်းသာခံစားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ပိပါသာပိဋနမရှိခြင်းသည် ထို(၂) ချမ်းသာခံစားခြင်း၏ သာမညပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်သည်ဟု ဋီကာစကားကို အကျယ်ချဲ့သိနိုင်၏။

ထို့အပြင် ဋီကာ၌ ဂေါဗလီဗဒ္ဓနည်းဟု ဆိုသည်ကို ထောက်၍ အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသော (၁) (၂) နှစ်မျိုးတို့တွင် (၂)သည် (၁)၌ ပါဝင်နိုင်သော်လည်း (၂)ကို ခွဲထုတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ထို(၂)သည် (၁) ၌မပါဝင်နိုင်၊ ဥပမာအားဖြင့် “ဂေါ ဂစ္ဆတိ၊ ဗလီဗဒ္ဓေါ ဂစ္ဆတိ”ဟူသော ဝါကျဝယ် ဗလီဗဒ္ဓနှင့် တကွ နွားအားလုံး “ဂေါ”၌ ပါဝင်နိုင်သော်လည်း ဗလီဗဒ္ဓခေါ် နွားကြီးကို သီးခြားခွဲထုတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ထိုဗလီဗဒ္ဓသည် “ဂေါ ဂစ္ဆတိ” ဝါကျ၌ မပါနိုင်တော့သကဲ့သို့ တည်း။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တဓမ္မတာအဖွင့်

၁၂၇

နိယတိဝါဒဝသေန- ဓမ္မသဘာဝ၏ ဖြစ်မြစ်ဥလာဟု ပြောဆိုကြောင်းဝါဒအလိုကျအားဖြင့် ကထနံ- ဖြေဆိုခြင်းတည်း။

ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ပုရိမဇာတီသု- ရှေးဘဝတို့၌၊ တာဒိသဿ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော (ကောင်းကင်ဖြင့် သွားသကဲ့ နတ်လူအများ ထင်မှတ်ရလောက်စေနိုင်သော) ပုညသမ္ဘာရ- ကမ္မဿ- ကုသိုလ်အဆောက်အဦးတည်းဟူသော ကံ၏၊ ဝါ- ကံကို၊ ကတတ္တာ- ပြုလုပ် အပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစိတတ္တာ- ဆည်းပူးအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာဇနဿ- များစွာသော လူနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းအား၊ တထာ- ထိုကောင်းကင်ဖြင့် သွားသကဲ့သို့သော အသွင်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာသိ- ထင်လာပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ- ဤသို့ဖြေဆိုခြင်းသည်၊ ပုဗ္ဗေကတ- ကမ္မဝါဒဝသေန- ရှေးရှေးဘဝကပြုအပ်ခဲ့ဖူးသော ကံဝါဒအလိုအားဖြင့်၊ ကထနံ- ဖြေဆိုခြင်းတည်း၊ ဣမေသံသတ္တာနံ- ဤသတ္တဝါတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်က၊ ဤသနသီလတာယ- လွှမ်းမိုး အုပ်စိုးလေ့ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာသကံ- ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာအသီးအသီးဖြစ်သော၊ ကမ္မမေဝ- ကံသည်သာလျှင်၊ ဣဿရောနာမ- စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူမည်၏၊ တဿ- ထိုဣဿရ မည်သော ကံ၏၊ နိမ္မာနံ- ဖန်ဆင်းခြင်း ဟူသည်၊ အတ္တနော- မိမိ မိမိကိုယ်စီအသီးသီး၏၊ ဖလဿ- အကျိုးကို၊ နိဗ္ဗတ္တနံ- ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ မဟာပုရိသောပိ- ဘုရားအလောင်းတော်ကိုလည်း၊ သဒေဝကံ- နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကံ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ အဘိဘဝိတုံ- လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ၊ သမတ္ထေန- စွမ်းနိုင်သော၊ ဥဠာရေန- ကောင်းမြတ်သော၊ ပုညကမ္မေန- ကုသိုလ်ကံသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိတော- ဖြစ်စေအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဣဿရေန- သတ္တဝါတို့၏ အထက်က လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်ဖြစ်သော၊ တေန- ထိုကောင်းမြတ်သော ကုသိုလ်ကံသည်၊ နိမ္မိတောနာမ- ဖန်ဆင်းအပ်သည် မည်၏။

စ- ဆက်ဦးအံ့ (မဟာပုရိသဿ- ၏)၊ ယဒိဒံ မဟာနုဘာဝတာ- အကြင်ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ အယံ- ဤကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော် ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ တဿ- ထိုအစိုးသခင်ဘုရင်ဖြစ်သော ကံ၏၊ နိမ္မာနဝိသေသော- ဖန်ဆင်းပုံ အထူးတည်း၊ ယာယ- ယင်းသို့ ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိအောင် ဖန်ဆင်းပုံ အထူးကြောင့်၊ (မဟာပုရိသော- သည်)၊ မဟာဇနဿ- အား၊ တထာ- ထိုကောင်းကင်က ကြွသွားနေသည့်ပုညဏ္ဍာန်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာသိ- ထင်ပေါ်လာပြီ၊ ဣဒံ- ဤသို့ ထင်ပေါ်လာသည် ဟု ဖြေဆိုခြင်းသည်၊ ဣဿရနိမ္မာနဝါဒဝသေန- သတ္တဝါတို့၏ အထက်က စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော ကံ၏ ဖန်ဆင်းဝါဒအလိုအားဖြင့်၊ ကထနံ-

ဖြေဆိုခြင်းပေတည်း။ ဧတံ- ဤသို့၊ တံတံ- ထိုထိုအဖြေစကားကို၊ ဗဟုလံ- များစွာ၊ ဝတ္တာ- ပြောဆိုပြီး၍၊ ဣမာယ ပရိယာယ ကထာယ- ဤပရိယာယ်စကားအမျိုးမျိုးဖြင့် ကိံ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပယ်ရှားပြီး၍၊ အဝဿာနေ- ထိုစကားများ၏ အဆုံး၌၊ ဥဇကမေဝ- မသွယ်မဝိက် ဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင်၊ ဗျာကရိ- ဖြေကြားတော်မူပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ဗျာကရိ- ဖြေကြားသနည်းဟူမူ) သမ္ပတိဇာတော- ယခုပင် ဖွားမြင်ပြီးစ ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ ပထဝိယံ- မြေပေါ်၌၊ ကထံ- အဘယ်နည်းအဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ ပဒဿာ- ခြေဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ- သွားလိမ့်အံ့နည်း၊ ဧဝံမဟာနုဘာဝေါ- ဤမျှလောက်တန်ခိုးအာနုဘော်ရှိသော ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ အာကာသေန- ကောင်းကင်ဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိမညေ- သွားသည် ထင်ပေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပရိကပ္ပနဝသေန- ထင်မြင်ကြံဆခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အာကာသေန- ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တောဝိယ- သွားသကဲ့သို့၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

ပန- ထိုမှ တပါး၊ သီဃတရံ အထူးလျှင်မြန်စွာ၊ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန- ခြေခုန်လှမ်း ကြွမြန်းတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဂတတ္တာ- ကြွသွားတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဿမာနရူပေါ- ထင်သာ မြင်သာ သဘောရှိသည်၊ (သမာနောပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) မဟာဇနဿ- များစွာသော နတ်လူဗြဟ္မာအပေါင်းအား၊ အဒိဿမာနောဝိယ- မထင်မြင်မပေါ်လွင် သကဲ့သို့ အဟောသိ- ပြီ (ပန- ထိုမှ တပါး၊) (မဟာသတ္တဿ- ၏၊) အစေလကဘာဝေါစ- အဝတ်မရှိကိုယ်လုံးတီး၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒကသရီရတာစ- သေးငယ်သော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ တာဒိသဿ- ထိုသို့အလျင်အမြန်သွား သကဲ့သို့ ရှုမြင်အပ်သော၊ ဣရိယာပထဿ- ခြေခုန်လှမ်းကြွခြင်း ဣရိယာပုထ်အား၊ န အနုစ္ဆဝိကာ- မသင့်လျော်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မာနုဘာဝသဉ္စနိတပါဠိဟာရိယ- ဝသေန- ကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းအာနုဘော်သည်ဖြစ်စေအပ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အလင်္ကတပဋိယတ္တောဝိယစ- တန်ဆာဆင်ယင်ပြင်ဆင်ထားအပ်သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကောဝိယစ- ၁၆-နှစ်အရွယ်ရှိသူဟု ညွှန်ပြထိုက်သူ ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မဟာဇနဿ- အား၊ ဥပဋ္ဌာသိ- ထင်ပေါ်လာပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏၊ ဧတံ- ဤသို့၊ အလင်္ကတပဋိယတ္တ- စသည် ကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း သဘောသည်၊ မဟာသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ပုညာနုဘာဝေန- ကောင်းမှု ကုသိုလ်၏ အစွမ်းတန်ခိုးကြောင့်၊ တဒါ- ထိုခြေခုန်လှမ်း ကြွမြန်းတော်မူရာအခါ၌၊

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၂၉

တထာ- ထိုအလင်္ကတပဋိယတ္တ စသည်အားဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာနမတ္တိ- ထင်ပေါ်လာခြင်း မျှသာတည်း။ ကုတိ- ဤသို့၊ ဗျာကရိ- ဖြေကြားတော်မူပြီ။

ပစ္ဆာ- ခြေခုနစ်လှမ်းကြွသွားတော်မူပြီးသည်မှ နောက်၌၊ ဗာလဒါရကော- ကလေးသူငယ်သည်သာလျှင်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ တာဒိသော- ထို(၁၆)နှစ်အရွယ်ရှိသူ ကဲ့သို့ ရှုမြင်အပ်သူသည်၊ န အဟောသိ- မဖြစ်ပြီ၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓဘာဝါနုစ္ဆဝိကဿ- ဘုရားအဖြစ်အားလျော်သော၊ ဗောဓိသတ္တာနုဘာဝဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏ တန်ခိုးအာနုဘော်၏၊ ဝါ- ကို၊ (ထေရေန- တိပိဋကစူဠာဘယထေရ်သည်၊) ယာထာဝတော- အဟုတ်အမှန်အားဖြင့်၊ ပဝေဒိတတ္တာ- သိစေအပ်(ပြောကြားအပ်) သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဿ- ထိုထေရ်ရှင်မြတ်၏၊ ပရိသာ စ- ပရိသတ်သည်လည်း၊ ဗျာကရဏေန- ထေရ်ရှင်မြတ်ဖြေကြားခြင်းကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေန- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကထိတော ဝိယ- ဖြေကြားတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ထေရေန- ထေရ်ရှင်မြတ်သည်၊ ပဉ္စော- ပြဿနာကို၊ ကထိတော ဘော- ဖြေကြားအပ်ပါ ကလားဟရို့၊ ကုတိ- ဤသို့၊ အတ္တမနာ- နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ရှိသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ သဗ္ဗမ္မတာတိ- ကား၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးကုန်သော၊ သောဠသဝိဓာပိ- (၁၆)မျိုး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယထာ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အသီးအသီး ကုန်သော၊ ဓမ္မတာ- ထုံးထမ်းစဉ်လာသဘော ဓမ္မတာတို့သည်၊ သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနံ- အားလုံးသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ (ဓမ္မတာ- တို့သည်) ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) နေသံ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ပုညဉာဏသမ္ဘာရဒဿနေန- ကောင်းမှုကုသိုလ်နှင့် ဉာဏ်အဆောက်အဦးကို ဖော်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ ဧကသဒိသတ္တာ- တထပ်တည်းတူကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၃၃။ ဒုက္ခလစုမ္မဋ္ဌကေတိ- ဒုက္ခလစုမ္မဋ္ဌကေ-ဟူသည်ကား၊ ဒဟရဿ- သူငယ်၏၊ နိပဇ္ဇနယောဂျတာဝသေန- အိပ်ခြင်း၌ သင့်လျော်သည်အဖြစ် အနေအားဖြင့်၊ ပဋိသံ- ဟဋ္ဌဒုက္ခလသုခုမေ- အထပ်ထပ် ခေါက်အပ်သော နူးညံ့သော ဘွဲ့ဖြူအဝတ်ခင်းပေါ်၌၊ (နိပဇ္ဇာပေတွာ- အိပ်စေ၍၊) ခတ္တိယော- မင်းအမျိုးဇာတ်၊ ဗြာဟ္မဏော- ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုး ဇာတ်၊ ကုတိဧဝမာဒိ- ဤသို့အစရှိသော အမျိုးဇာတ်သည်၊ ဇာတိ- ဇာတိမည်၏။

ကောဏ္ဍညော- ကောဏ္ဍညအနွယ်၊ ဂေါတမော- ဂေါတမအနွယ်၊ ဧဝမာဒိ- ဤသို့အစရှိသော အနွယ်သည်၊ ဂေါတ္တံ- ဂေါတ္တမည်၏၊ ပေါဏိကာ- ပေါဏိကာအမျိုးတို့၊ စိက္ခလိကာ- စိက္ခလိကအမျိုးတို့၊ သာကိယာ- သာကိယမင်းမျိုးတို့၊ ကောဠိယာ- ကောဠိယအမျိုးတို့၊ ဣတိ ဧဝ မာဒိ- ဤသို့အစရှိသော အမျိုးသည်၊ ကုလပဒေသော- အထူးသီးသန့် ညွှန်ပြအပ်သော အမျိုးမည်၏၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ရှုပိဿရိယ ပရိဝါရာဒိသဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော- ရုပ်အဆင်း၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်၊ အခြံအရံအစရှိသော အားလုံးသော ပြည့်စုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏၊ မဟန္တဿာတိ- ကား၊ ဝိပုလဿ- ပြန့်ပွားများမြတ်သော၊ ဥဠာရဿ- ပြန့်ပွားများမြတ်သော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ နိဗ္ဗတ္တိယောတိ- ကား၊ သိဒ္ဓိယော- ပြီးစီးထမြောက် အထွက်အထိပ်ရောက် ခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဂန္တဗ္ဗဂတိယာတိ- ဂန္တဗ္ဗဂတိယာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဂတိသဒ္ဓဿ- ဂတိသဒ္ဓါ၏၊ ကမ္မသာနေတံ- ကမ္မသာနေ၏ အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆို၏၊ ဟိ- ချေ၊ ဥပပဇ္ဇနဝသေန- ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သုစရိတ ဒုစရိတေဟိ- ကောင်းစွာကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကံ၊ မကောင်းသဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော အကုသိုလ်ကံတို့ဖြင့်၊ (သတ္တေဟိ- သတ္တဝါတို့သည်၊) ဂန္တဗ္ဗာ- သွားရောက်ရသော ဘဝတို့ တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂတိယော- ဂတိတို့မည်၏၊ ဥပပတ္တိဘဝဝိသေသော- ဥပပတ္တိဘဝ အထူးတို့တည်း၊ (ကာမဘဝ၊ ရူပဘဝ-အစရှိသော ဘဝအထူးတို့တည်း။)

ယထာရူစိ- အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ၊ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂတိ- ဂတိမည်၏၊ အဇ္ဈာသယော- ပင်ကို ဓာတ်ခံအလိုသဘောတည်း၊ [အဋ္ဌကထာထုတ်ပြထားသော မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်ဝါကျကို ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်၏၊ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ(၃-၃၁၆)၌မူ “အာဂတိံဝါ ဂတိံဝါတိ ပဋိသန္ဓိဝသေန အာဂမနဋ္ဌာနံဝါ စုတိဝသေန ဂမနဋ္ဌာနံ ဝါ”ဟု ဖွင့်၏၊] ပဋိသရဏေတိ- ကား၊ ပရာယ- ဇော- လည်းလျောင်းရာဟူသော အနက်၌၊ အဝဿယေ- မှီခိုအားထားရာဟူသော အနက်၌ (ဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊) ဟိ- ဂတိနှင့် ပဋိသရဏသဒ္ဓါတို့၏ အနက်ခြပ် (အဘိဓေယျတ္ထ)ကား၊ သဗ္ဗသင်္ခတ ဝိသံယုတ္တဿ- အားလုံးသော စီမံပြုလုပ်အပ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့နှင့် မယှဉ်တွဲသော၊ အရဟတော- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နိဗ္ဗာနမေဝ- နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင်၊ တံပဋိသရဏံ- ထိုမှီခိုရာသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဘျာဟန္တိ- ဘျာဟံ- ဟူသည်၊ တေ အဟံ- တေ အဟံဟူသော ပဒေစ္ဆေဒုပုဒ်ပင်တည်း၊ ဒသဝိဓေ- ဆယ်ပါး

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၃၁

အပြားရှိသော၊ ကုသလဓမ္မ ၈- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား၌လည်းကောင်း၊ အဂရဟိတေ-
မကဲ့ရဲ့အပ်သော၊ ရာဇဓမ္မ ၈- မင်းကျင့်တရား၌လည်းကောင်း၊ နိယုတ္တော- ယှဉ်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မိကော- ဓမ္မိကမည်၏။ ၈- ထို့အပြင်၊ တေန ဓမ္မေန- ထိုကုသိုလ်
ကမ္မပထတရားဆယ်ပါး၊ မကဲ့ရဲ့အပ်သော မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါးဖြင့်၊ သကလံ-
အားလုံးသော၊ လောကံ- သတ္တလောကကို၊ ရဇ္ဇေတိ- နှစ်သက်ခင်မင်စေတတ်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မရာဇာ- ဓမ္မရာဇာမည်၏။ ဓမ္မေန- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား၊
မင်းကျင့်တရားနည်းလမ်းဖြင့်၊ ဉာယေန- သင့်လျော်သော အကြောင်းနည်းလမ်းဖြင့်၊
ရဇ္ဇံ- မင်းအဖြစ်ကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ- ရ၏။ အဓမ္မေန- မတရားသော နည်းလမ်းဖြင့်၊ (မတရား
အကုသိုလ်ကမ္မပထနည်းလမ်းဖြင့်) န အဓိဂစ္ဆတိ- ရသည်မဟုတ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
ဓမ္မေန ။ပ။ ရာဇာတိ- ရာဇာဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ပုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

စတူသု- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ သမုဒ္ဒပရိယောသာန-
တာယ- သမုဒ္ဒရာဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြား (နယ်နိမိတ်အကန့်အသတ်)ရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ တတ္ထ ဒီပေ- ထိုထိုကျွန်း၌၊ မဟာပထဝီ- မြေကြီးသည်၊ စတုရန္တာ
နာမ- လေးမျိုးသော အဆုံးနိမိတ်ရှိသည်မည်၏။ ဣတိ- ထိုသို့သော အနက်ကို ပြလိုသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရတ္ထိမ ။ပ။ ဣဿရောတိ- ပုရတ္ထိမ ။ပ။ ဣဿရော-ဟူ၍၊
(အာစရိယော) အာဟ- ပြီး ဝိဇိတာဝီတိ- ဝိဇိတာဝီဟူသည်ကား၊ ဝိဇေတဗ္ဗဿ-
အောင်မြင်သင့်သမျှ အတွင်းအပြင်ရန်အားလုံးကို၊ [သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၊
အဋ္ဌသုတ်အဖွင့် (၂၂၂)၌မူ ဇိဓာတ်၏ ကံကို ထုံးစံအတိုင်း ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်ပင်
ဖွင့်ပြပါ၏။] ဝိဇိတဝါ- အောင်မြင်ပြီးသော၊ ကာမကောဓဒိကဿ- ကိလေသကာမနှင့်
အမျက်ဒေါသအစရှိသော၊ အဗ္ဘန္တရဿ- ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ဖြစ်သော၊ အရိဂဏဿစ-
ရန်သူအပေါင်းကိုလည်း ကောင်း၊ ပဋိရာဇဘူတဿ- ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူ မင်းဖြစ်သော၊
ဗာဟိရဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်အပ၌ဖြစ်သော၊ အရိဂဏဿစ- ကိုလည်းကောင်း၊
ဝိဇယိ- အောင်မြင်ပြီးပြီ၊ ဝိဇေတွာ- အောင်မြင်ပြီး၍၊ ဌိတော- တည်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊
အတ္ထော- ဝိဇိတာဝီပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ စက္ကဝတ္တိနော- စကြဝတေးမင်း၏၊ ကေနစိ-
တစ်စုံတစ်ယောက်သော ရန်သူနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ- အတူတကွ) ယုဒ္ဓိနာမ- စစ်တိုက်ရခြင်း
မည်သည်၊ ကာမံနတ္ထိ- အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ ပန- ယင်းသို့မရှိပါသော်လည်း၊
ယုဒ္ဓေန- စစ်တိုက်ရခြင်းဖြင့်၊ သာဓေတဗ္ဗဿ- ပြီးစီးစေရသော၊ ဝိဇယဿ-

အောင်နိုင်ခြင်း၏။ သိဒ္ဓိယာ- ပြီးစီးခြင်းကြောင့်၊ ဝိဇိတသင်္ဂါမောတိ- အောင်နိုင်ပြီးသော တိုက်ပွဲရှိသူဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

စတုပ္ပိဒအတ္တရိယဓမ္မာဒိသမန္နာဂတေ- လေးပါးအပြားရှိသော အံ့သြဖွယ်တရား စသည်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အသ္မိ ရာဇိနိ- ထိုစကြဝတေးမင်း၌၊ [စတုပ္ပိဒအတ္တရိယဓမ္မကို အင်္ဂုတ္တိရိပါဠိတော် စတုတ္ထနိပါတ် (အံပ-နာ-၄၄၉)ကြည့်၊ ဇနပဒေါဝ- တိုင်းနိုင်ငံဇနပုဒ် သည်ပင်၊ ထာဝရိယံ- ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်သို့၊ ကေနစိ- ရန်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကမျှ၊ အသံဟာရိယံ- မလှုပ်ရှားစေနိုင်သည်အဖြစ်သို့ (ရုတ်ရုတ်သဲသဲ မဖြစ်စေနိုင်ခြင်းသို့) ဒဠ္ဇံ- ခိုင်မြဲစွာ၊ ဘတ္တဘာဝံ- ဆောင်ယူသိမ်းပိုက်ထားအပ်သည်အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော နိုင်ငံဇနပုဒ်ရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) သော ရာဇာ- ထိုစကြဝတေးမင်းသည်၊ ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော- ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တမည်၏၊ [လှမ်းယူ၍ အနက်ပေးသည်၊] ဝါ- တနည်းကား၊ (ယော ရာဇာ- အကြင် စကြဝတေးမင်းသည်) ဇနပဒေ- နိုင်ငံဇနပုဒ်၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဓမ္မိကာယ- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါး၌ ယှဉ်သော၊ ဝါ- မကဲ့ရဲ့အပ်သော မင်းကျင့် တရား၌ ယှဉ်သော၊ ပဋိပတ္တိယာ- ပြုကျင့်ဆောင်ရွက်မှုကြောင့်၊ ထာဝရိယံ- ခိုင်မြဲသည် အဖြစ်သို့၊ ထိရဘာဝံ- ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဇနပုဒ်၌ ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်) သော ရာဇာ- သည်၊ ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော- မည်၏၊ မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ ဥရေ- ရင်ဘတ်၌၊ သတ္တံ- ဓား စသော လက်နက်ကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဣစ္ဆိတနေဟရဏာဒိနာ- အလိုရှိအပ်သော ဥစ္စာကို ယူဆောင်သွားခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ ပရသာဟသကာရိတာယ- သူတပါးတို့ကို နိုင်ထက်ကလူပြုမှုတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သာဟသိကာ- သာဟသိကတို့မည်၏။

ရတိဇနနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ အတပ္ပကပီတိသောမနဿုပ္ပါဒနေန- မရောင့်ရဲ မတင်းတိမ်နိုင်သော ပီတိသောမနဿကို ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ (ရတနံ- ရတနမည်၏) ပန- သဘာဝတ္ထမှ တပါး သဒ္ဓတ္ထကား၊ သဒ္ဓတ္ထတော- ရတိသဒ္ဓါ၏ မူရင်းအနက်အားဖြင့် [ရတနံ- ၌စပ်ပါ။] (ယံ- အကြင်အရာဝတ္ထုသည်၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို) ရမေတိ- ပျော်မွေ့စေ တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ- ထိုဝတ္ထုသည်) ရတနံ- ရတနမည်၏၊ အဟော မနောဟရံ- တယ်-စိတ်ကို ဆွဲဆောင်တတ်ပါပေစွာ တကား၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စိတ္တေ- စိတ်ထဲ၌၊ ကတ္တဗ္ဗတာယ- သိမ့်မှုပြုထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရတနံ- ရတနာသည်) စိတ္တိကတံ- စိတ္တိကတမည်၏၊ သွာယံ စိတ္တိကာရော- စိတ်နှလုံးထဲ၌ သိမ့်မှုပြုခြင်းသည်။

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၃၃

တဿ- ထိုရတနာ၏။ ပူဇနီယတာယ- ပူဇော်ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟောတိ-
၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စိတ္တိကတန္တိပဒဿ- စိတ္တိကတံ-ဟူသော ပုဒ်၏။ ပူဇနီယန္တိအတ္ထံ-
ပူဇော်ထိုက်၏ဟူသော အနက်ကို (အာစရိယာ- အချို့ဆရာတို့သည်) ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကုန်၏။
မဟန္တိ- များစွာသော၊ ဝိပုလံ- ပြန့်ပွားသော၊ အပရိမိတံ- မမှန်းဆနိုင်သော၊ မူလံ-
အဘိုးကို၊ အတ္တတိ- ထိုက်တန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ရတနံ- သည်) မဟဠံ- မဟဠ
မည်၏။ ဧတဿ- ဤရတနာ၏။ တုလာ- နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာ တန်းတူထားစရာဖြစ်သော၊
ဥပမာ- ဥပမာသည် (ဥပမာနဝတ္ထုသည်) နတ္ထိ- မရှိ ဣတိ- ကြောင့်၊ တံ- ထိုရတနာသည်။
အတုလံ- အတုလမည်၏။ အသဒိသံ- တန်းတူရည်တူမရှိသော အရာဝတ္ထုတည်း။
ကဒါစိ ဧဝ- တခါတရံညီသာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနတော- ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
ဒုက္ခေန- ခက်ခဲသောအားဖြင့်၊ လဒ္ဓဗ္ဗတ္တာ- ရနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရတနံ- သည်)၊
ဒုလ္လဘဒဿနံ- ခက်ခဲစွာ ရအပ်သော တွေ့မြင်ရခြင်းရှိသော အရာဝတ္ထုမည်၏။
အနောမေဟိ- အယုတ်စားအညံ့စားမဟုတ်ကုန်သော၊ ဥဠာရဂုဏေဟေဝ- မြင့်မြတ်သော
ဂုဏ်ရှိသူသာ ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေဟိ- ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော-
သုံးဆောင်ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရတနံ- သည်)၊ အနောမသတ္တပရိဘောဂံ-
အယုတ်စား အညံ့စားမဟုတ် မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသုံးအဆောင်မည်၏။

ဣဒါနိ- စိတ္တိကတစသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ နေသံ
စိတ္တိကတာဒိ အတ္တာနံ- ထိုစိတ္တိကတအစရှိသော အနက်တို့၏။ သဝိသေသံ- ဂုဏ်ထူး
ဝိသေသနှင့် တကွ၊ စက္ကရတနေ- စကြာ (စက်ဘီးစက်ဝန်း)ရတနာ၌၊ လဗ္ဘမာနတံ-
ရအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍၊ ဣတရေသုပိ- စကြာရတနာမှ တပါး
တခြားသော အရာဌာနတို့၌လည်း၊ တေ- ထိုစိတ္တိကတအစရှိသော အနက်တို့ကို၊
အတိဒိသိတုံ- ညွှန်ပြခြင်းငှာ၊ စက္ကရတနဿစာတိအာဒိ- စက္ကရတနဿစ- အစရှိသော
စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူ
အပ်ပြီ၊ အညံ- စကြာရတနာမှ တပါးတခြားသော၊ ဒေဝဌာနံနာမ- နတ်တို့နေရာ
နတ်ကွန်း နတ်နန်း နတ်ရဲသစ်ပင်မည်သည်၊ န ဟောတိ- မရှိတော့ (ကသွာ- အဘယ့်
ကြောင့်နည်း) ရညော- ဘုရင်မင်း၏။ (စက္ကရတနဿ- စက်ဝန်းစက်ဘီးစကြာရတနာ
၏။ ဝါ- သည်) အနုညဿာဓာရဏိယရိယာဒိသမ္ပတ္တိပဋိလာဘ ဟေတုတော စ-
အခြားသော သမ္ပတ္တိတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော တန်ခိုးအာဏာ
ရာထူးဌာနန္တရအစရှိသော ကြီးပွား ပြည့်စုံ ဂုဏ်အထူးတို့ကို ရခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်

ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ- တိုင်းသူပြည်သားတို့၏၊ ယထိစ္ဆိတတ္ထပဋိလာဘ-
ဟေတုတောစ- အလိုရှိအပ်သမျှ အကျိုးစီးပွားတို့ကို ရခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်းတည်း၊ အဗ္ဗေါ- (ဤရွှေ ဤမျှဟု မှန်းဆအပ်သော) တန်ဖိုးသည်၊ နတ္ထိ-
မရှိ၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) (စက္ကရတနဿ- ၏၊ ဝါ- သည်၊) အတိဝိယ- အလွန်အကဲပင်၊
ဥဠာရသမ္ပလသတ္တရတနမယတ္တာစ- မွန်မြတ်သော လွန်စွာတောက်ပသော ခုနစ်ပါးသော
ရတနာတို့အတိ ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထရိယဗျတမဟာနုဘာဝတာ-
ယစ- အံ့ဩဖွယ် မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်သော ကြီးမားသော တန်ခိုးအာနုဘော်
ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

(စက္ကရတနံ- သည်၊) ယဒေဂ္ဂန- အကြင်မျှလောက်သော အပိုင်းအခြား အကန့်
အသတ်အားဖြင့်၊ မဟတ္ထံ- ကြီးမားများပြားသော တန်ဖိုးရှိသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊)
တဒေဂ္ဂန- ထိုမျှလောက် တန်ဖိုးကြီးမားကျယ်ဝန်းစေသော အပိုင်း အကန့်အသတ်အားဖြင့်
ဝါ- အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် အတိုင်းအတာ ကြီးမားကျယ်ဝန်းသလောက်၊
အတုလံ- တန်းတူရည်တူ နှိုင်းယှဉ်စရာ ဥပမာမရှိသည်မည်၏။

သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ပါပဒိဂ္ဂစ္ဆနေန- မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၊
ဝိဂတကာဠကော- ကင်းသော မည်းညစ်သော အကုသိုလ်အညစ်အကြေးရှိသည်၊
(သတ္တာနံ- တို့၏၊) ပုညပသုတတာယ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ဆည်းပူးအားထုတ်ကုန်သည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ မဏ္ဍဘူတော- ကြည်လင်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)
ယာဒိသော- အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကာလော- အချိန်ကာလသည်၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါရဟော-
မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်းငှာ ထိုက်သည်၊ (ဟောတိ) တာဒိသေဇဝ- ထိုကဲ့သို့
ရှုအပ်သည်သာဖြစ်သော (မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းရာအချိန်သာဖြစ်သော) ကာလေ-
အချိန်အခါ၌၊ စက္ကဝတ္တိနမ္ပိ- စကြဝတေးမင်းတို့၏လည်း၊ သမ္ဘဝေါ- ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊
(ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယသ္မာ စ ပနာတိ
အာဒိ- ယသ္မာစပနအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ
ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ စ- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊
ဇတံ- ဤယသ္မာ စ ပန-အစရှိသော စကားကို၊ ဝါ- ယသ္မာ စ ပန-စသည်ဖြင့်
စကြဝတေးမင်းကိုမြတ်စွာဘုရားနှင့် ဥပမာနှိုင်း၍ ဆိုအပ်သော စကားကို၊ ဥပမာဝသေန-
ဥပမာအနေအား ဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- သို့သော်လည်း၊
ဥပမာ ပမေယျာနံ- ဥပမာန၊ ဥပမေယျတို့၏၊ အတ္တန္တမေဝ- စင်စစ်ဧကန် တထပ်တည်း

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၃၅

အတိအကျသာလျှင်၊ သဒိသတာ- တူသည်အဖြစ်သည်။ န ဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ကဒါစိ ကရဟစိ- ရံခါရံခါ၌သာ၊ ဥပ္ပန္နိယထာ-
 ပွင့်ထွန်းတော်မူ ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ စက္ကဝတ္တိနော- စကြဝတေးမင်းတို့သည်၊
 ကဒါစိ ကရဟစိ- ၌သာ၊ န ဥပ္ပန္နိ- ဖြစ်ပေါ်လာသည်မဟုတ်ကုန်၊ ဧဝံ သန္တေပိ- ဤသို့
 တရံတခါ ၌သာဖြစ်သည်မဟုတ်ပါကုန်သော်လည်း၊ စက္ကဝတ္တိဝတ္တပရိပူရဏဿာပိ-
 စကြဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏လည်း၊ ဒုက္ကရဘာဝတောပိ-
 ခက်ခဲစွာပြုကျင့်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (စက္ကဝတ္တိနော- တို့သည်၊)
 ဒုလ္လဘုပ္ပါဒါယေဝ- ခက်ခဲစွာရအပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဣမိနာ ဒုလ္လဘုပ္ပါဒတာသာမညေန- ဤရနိုင်ခဲ့သော ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း
 ရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့် တူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသံ- ထိုစကြဝတေးမင်းတို့၏၊
 ဒုလ္လဘဒဿနတာ- ရနိုင်ခဲ့သော တွေ့မြင်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ-
 မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့် သိထိုက်၏။

စက္ကရတနာနုဘာဝေန- စကြာရတနာ၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ သိဇ္ဈမာနော-
 ပြီးစီးသော၊ ဂုဏော- အကျိုးအာနိသင်သည် (စည်းစိမ်ချမ်းသာသည်)၊ စက္ကဝတ္တိပရိဝရ-
 သာဓာရဏော- (စကြဝတေးမင်းနှင့် သာမက) စကြဝတေးမင်း၏ နောက်လိုက်
 နောက်ပါ အခြံအရံပရိသတ်တို့နှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်၊ ကာမံ ဟောတိ- အကယ်၍ကား
 ဖြစ်ပေ၏၊ တထာပိ- သို့သော်လည်း၊ စက္ကဝတ္တိဧဝ- စကြဝတေးမင်းသည်သာလျှင်၊ နံ
 ဂုဏံ- ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို သာမိဘာဝေန- ပိုင်ရှင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဿဝိတာယံ-
 ထိုက်တန်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အလိုရှိတိုင်း သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိဘုဉ္ဇတိ-
 သုံးဆောင်ခံစား၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ-
 ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ တဿ ဂုဏဿ- ထိုစည်းစိမ်ချမ်းသာဟူသော

၁။ ဝိဿဝိတာယ။ ။ ဝိဿဝတိ အရဟတီတိ ဝိဿဝိ (ဝိပုဗ္ဗ သုဓာတ် ဣပစ္စည်း)
 ဝိဿဝိနော ဘာဝေါ ဝိဿဝိတာ- သုံးစွဲခြင်းငှာထိုက်သူ၏ အဖြစ်၊ တနည်း- ဝိဿဝနံ သဇနံ
 သမတ္ထနံ ဝိဿဝေါ၊ (ဝိ+သု+အ)၊ ဝိဿဝေါ အဿ အတ္တိတိ ဝိဿဝိ၊ ဝိဿဝိနော ဘာဝေါ
 ဝိဿဝိတာ- အလိုရှိတိုင်း သုံးစွဲနိုင်စွမ်းရှိသူ၏အဖြစ်၊ ပါဠိ၌ တချို့သုဓာတ်သည် သက္ကတ၌
 ဂြုဓာတ်ဖြစ်၍ ဝိဿဝိ-ဟု သံယုတ်ရှိရ၏။ ဝိဿဝိတာယာတိ အရဟတာယ၊ အနေကတ္ထတ္တာ
 ဟိ ဓာတူနံ အရဟတ္ထော ဝိပုဗ္ဗော သုသဒ္ဓေါ၊ ဝိဿဝံ ဝါ သဇနံ ဝသိတာ ကာမကာရိတာ
 ဝိဿဝိတာ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ၊ နှာ-၈၆ (ဤဋီကာ၊ ၂၀၈-၌လည်းကြည့်)

အကျိုးအာနိသင်၏။ ဝါ- သည်) တဒတ္ထံ- ထိုစကြဝတေးမင်း၏ အကျိုးငှာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇနတော-
 ဖြစ်လာသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ- ထိုအနက်သဘောကို၊ ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလို သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒေတန္တိ အာဒိ- တဒေတံအစရှိသော စကားရပ်ကို
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယထာ ဝုတ္တာနံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ-
 (စိတ္တိကတ-စသည်ဖြင့်) ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ဆန္ဒ- (ရတိဇနန အနက်ကို
 လည်း ပေါင်းထည့်၍) ခြောက်မျိုးကုန်သော၊ အတ္တာနံ- အနက်တို့၏။ ဣတရရတနေသုပိ-
 စကြာရတနာမှ တပါးသော ဟတ္ထိ၊ အဿ-စသော ရတနာတို့၌လည်း၊ လဗ္ဘနတော-
 ရအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ သေသာနိပီတိ- ဧဝံ သေသာနိပိ-ဟူ၍
 (အာစရိယေန-သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။။

ဟတ္ထိအဿပရိကာယကရတနေဟိ- ဆင်ပျံရတနာ၊ မြင်းပျံရတနာ၊ သားကြီး
 ရတနာတို့နှင့် (သမန္ဓာဂတော- ၌စပ်) အဇိတဝိဇယတော- မအောင်နိုင်အပ်သေးသော
 ရန်သူအပေါင်းကို အောင်နိုင်သည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ (သမန္ဓာဂတော- ပြည့်စုံ၏။) စ-
 ထို့အပြင်၊ စက္ကရတနေန- စကြာယာဉ်ပျံရတနာနှင့်၊ ပရိဝါရဘာဝေန- အခြံအရံ၏
 အဖြစ်အားဖြင့် (သမန္ဓာဂတော- ၏။) သေသေဟိ- ကြွင်းသော ရတနာတို့နှင့် ပရိဘော-
 ဂူပကရဏဘာဝေန- စည်းစိမ်အဆောင်အယောင်အဖြစ်အားဖြင့် သမန္ဓာဂတော- ၏။
 [ပရိဘောဂနှင့် ပရိဝါရကို သေချာအောင် ခွဲခြားပြလို၍ ဟတ္ထိအဿ ။ပ။ ယောဇနာ-
 ဟု မိန့်၊] ဟတ္ထိ အဿ မဏိ ဣတ္ထိရတနေဟိ- ဆင်ပျံ၊ မြင်းပျံ၊ ပတ္တမြား၊ မိဖုရားကြီး
 ရတနာတို့နှင့် ပရိဘောဂူပကရဏဘာဝေန- ဖြင့်၊ (သမန္ဓာဂတော- ၏။) သေသေဟိ-
 ထိုလေးမျိုးတို့မှ ကြွင်းကျန်သော စကြာရတနာ၊ ဂဟပတိရတနာ၊ ပရိကာယက
 ရတနာတို့နှင့် ပရိဝါရဘာဝေန- ဖြင့် (သမန္ဓာဂတော- ၏။) ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ-
 ရတနာခုနစ်ပါး တို့ကို ပရိဝါရ ရတနာ၊ ပရိဘောဂူပကရဏရတနာဟု နှစ်မျိုးခွဲခြား
 ယှဉ်တွဲခြင်းတည်း။ စတုန္ဒ မဟာဒီပါနံ သိရိဝိဘဝန္တိ- ကား၊ တတ္ထ- ထိုကျွန်းငယ်
 နှစ်ထောင်အခြံအရံရှိသော ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းတို့၌၊ လဒ္ဓံ- ရအပ်သော၊
 သိရိသမ္ပတ္တိဇ္ဇေဝ- အသရေ၏ ပြည့်စုံမှုကို လည်းကောင်း၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိစ- စည်းစိမ်၏
 ပြည့်စုံမှုကိုလည်းကောင်း၊ (ဂဟေတွာ- ယူ၍) တာဒိသမေဝါတိ- ကား၊ ပုရောတ္တ-
 မေဝါတိအာဒိနာ- ပုရောတ္တမေဝ- အစရှိသည်ဖြင့် ဝုတ္တာနုဘာဝမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော
 အစွမ်းတန်ခိုးရှိသည်ပင် ဖြစ်သော၊ (အဿရတနံ- မြင်းပျံရတနာ လည်းကောင်း၊)
 ယောဇနပ္ပမာဏံ- တစ်ယူဇနာအတိုင်း အတာရှိသော၊ ပဒေသံ- အရပ်တိုင်အောင်၊

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၃၇

ဗျာပနေန- ကျယ်ပြန့်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ယောဇနပ္ပမာဏံ- သော၊ အန္တကာရ်- အမိုက်မှောင်ကို၊ (ဝိဓမ္မိတွာ- ပယ်ခွင်း၍) အတိဒိယတာဒိဆဗ္ဗိဓ-ဒေါသပရိဝုဇ္ဈိတံ- အလွန်အရပ်ရှည်သည်အဖြစ် အစရှိသော ခြောက်ပါးအပြားရှိသော အပြစ်တို့သည် စွန့်ခွာရှောင်ရှားအပ်သော၊ (ဣတ္ထိရတနံ- မိဖုရားရတနာလည်းကောင်း)။

သူရာတိပဒဿ- သူရာဟူသော ပုဒ်၏။ သတ္တိဝန္တော- ရဲစွမ်းသတ္တိရှိကုန်သော၊ နိဗ္ဗယာ- ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိကုန်သော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘီရုကာတိ- အဘီရုကာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အင်္ဂန္တိ- အင်္ဂီဟူသည်၊ ကာရဏံ- အကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယတည်း၊ ယေန ကာရဏေန- အကြင်အကြောင်းဖြစ်သော ဝီရိယကြောင့်၊ ဝီရာတိ- ရဲရင့်သူတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆယျံ- ဆိုသင့်ကုန်၏၊ တံ- ထိုရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်းဝီရိယသည်၊ ဝီရင်္ဂီ- ဝီရင်္ဂ မည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝီရိယဿေတံ နာမန္တိ- နာမံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ယာဝ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတာ- စကြဝဠာတောင်တိုင်အောင်၊ စက္ကဿ- စကြာရတနာ၏၊ ဝါ- စက်ဝန်းဘီးကြီး၏၊ ဝတ္တနတော- လှည့်ပတ်သွားလာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ကံ ။ပ။ ပရိယန္တိန္တိ- ယန္တီဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အဒဏ္ဍေနာတိ ဣမိနာဝ- ဤအဒဏ္ဍေန- ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်ပင်၊ နေဒဏ္ဍဿစ- ဥစ္စာဒဏ္ဍတပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သရိရဒဏ္ဍဿ စ- ခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် လက်နက်ပြစ်ဒဏ္ဍခတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အကရဏံ- မပြုခြင်းကို၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အသတ္တေနာတိ ဣမိနာ- အသတ္တေန-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ သေနာယ- စစ်တပ်ဖြင့်၊ ယုဇ္ဈနဿ- စစ်တိုက်ခြင်းကို (အကရဏံ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ပြီ) ဣတိ- ဤသို့သော၊ တဒုဘယံ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော ပြစ်ဒဏ္ဍပေးမှုမပြုခြင်းကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ယေ ကတာပရာဓေတိအာဒိ- ယေ ကတာပရာဓေ- အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ၊ ဝုတ္တပ္ပကာရန္တိ- ကား၊ သာဂရပရိယန္တိ- သမုဒ္ဒရာ အဆုံးရှိသော၊ (ပထဝီ- ကို)။

ရုဇ္ဈနဋ္ဌေန- တပ်မက်တွယ်တာတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ရာဂေါ- ရာဂမည်၏၊ တဏှာယနဋ္ဌေန- သောက်သုံးလိုမှု ငတ်မွတ်မှု ဖြစ်ခြင်းအနက် ကြောင့်၊ တဏှာ- တဏှာမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန- ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ လောဘောဝ- လောဘတမျိုးတည်းကိုပင်၊ ဒွိဓာ- ရာဂနှင့် တဏှာဟု နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်)၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တထာ (တံ ဝစနံ)- ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ)- မှန်၏၊ အဿ-

ထိုလောဘ၏။ ဒွိဓာ- ရာဂ၊ တဏှာ-ဟူသော နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဆဒနဋ္ဌော-
 ဖုံးအုပ်ခြင်းအနက်သဘောသည်၊ ဧကန္တိကော- တစ်ခုတည်းအဖို့ရှိသည်၊ (ဧကန်စင်စစ်
 မှချဖြစ်သည်) ဟောတိ- ၏။ ယထာဟ- အဘယ်သို့မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသနည်း။
 အန္တတမံ။ ၂။ နရန္တိ- အန္တတမံ။ ၂။ နရံ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တဏှာဆဒနဆာဒိတာတိစ-
 ဒိတာဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အာဟ- ဟောတော်မူပြီ)၊ [ယံ (ယသ္မိကာလေ)-
 အကြင်အခါ၌၊ ရာဂေါ- တပ်မက်ခြင်းသဘောတရားသည်၊ နရံ- သတ္တာ- ကို၊ သဟတေ-
 လွှမ်းမိုးဖိစီး၏။ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ အန္တတမံ- ပညာစက္ခု၊ ကန်းအောင်ပြုသည်၊
 အဝိဇ္ဇာအမှောင်ထုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တဏှာဆဒနဆာဒိတာ- တဏှာတည်း
 ဟူသော အမှိုးအကာဖြင့် ဖုံးအုပ်ကာဆီးထားအပ်ကုန်သော၊ (သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်၊
 ဇရာမရဏံ- အိုမင်းရင့် ရော်ခြင်း သေခြင်းသို့ အန္တေန္တိ- အစဉ်လိုက်ကြကုန်၏။)၊ ဣမိနာ
 နယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဒေါသာဒိနမ္ပိ- ဒေါသအစရှိသော အကုသိုလ်တို့၏လည်း၊
 ဆဒနဋ္ဌော- ဖုံးအုပ်ခြင်းအနက် သဘောကို၊ (ဝိညနာ- ပညာရှိသည်)၊ ဝတ္တဗ္ဗော-
 ပြဆိုသင့်၏။။

ကိလေသဂ္ဂဟဏေန- ကိလေသသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာဒယော- ဝိစိကိစ္ဆာအစရှိကုန်
 သော၊ သေသကိလေသာ- ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာတို့ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-
 ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ တေ
 ပါပမ္မော- ထိုယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ- ဖြစ်ကုန်လသော်၊
 သတ္တသန္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အစဉ်ကို၊ ဆာဒေတွာ- ဖုံးအုပ်ကုန်၍၊ ပရိယောန-
 န္တိတွာ- မြွေးယုတ်ရစ်ပတ်ကြကုန်၍၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်ကုန်၏။ ကုသလပ္ပဝတ္တိ- ကုသိုလ်၏
 ဖြစ်ခြင်းကို၊ နိဝါရေန္တိ- တားမြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တေ ပါပမ္မော- တို့ကို၊
 ဆဒနာတိစ- ဆဒနတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆဒါတိစ- ဆဒတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တာ- ကုန်ပြီ၊ ဝိဝဋ္ဌတ္တဒါတိ စ- ဝိဝဋ္ဌတ္တဒါဟူ၍လည်း၊ ဩကာရဿ-
 ဩအက္ခရာ၏။ အာကာရံ- အာအက္ခရာကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ နိဒ္ဒေသော- ညွှန်ပြခြင်းသည်၊
 (ဟောတိ)။။

၃၅။ တာသန္တိ- တာသံဟူသည်ကား၊ ဒွိမ္ပိ- နှစ်မျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော (အိမ်ရာ
 တည်ထောင် လူ့ဘောင်၌ နေပါက စကြဝတေးမင်းဖြစ်ခြင်းနှင့် ရဟန်းပြုပါက အရဟန္တ
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဖြစ်တော်မူခြင်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊) နိပ္ပတ္တိနံ-
 အထွက်အထိပ်ရောက် ပြီးမြောက်ခြင်းတို့၏။ နိမိတ္တဘူတာနီတိ- ကား၊ ဉာဏကာရဏ-

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၃၉

ဘူတာနိ- သိစေတတ်သော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်၊
 ဧတာနိ- ဤပြုလတ္တံ့သော (၃၂)ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်တို့ကို၊ တာသံ-
 ထိုနှစ်ပါးကုန်သော အထွတ်အထိပ်ရောက် ပြီးမြောက်ခြင်းတို့၏၊ နိမိတ္တဘူတာနိတိ-
 သိစေတတ်သော အကြောင်းဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဝိညာယန္တိ- သိအပ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ-
 ဤကား အမေးတည်း။ ဟိ(ယသွာ)- အကြံကြောင့် ဧတေဟိ- ဤသုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော
 မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့ဖြင့် မဟာပုရိသဘာဝေါ- မြတ်သော ယောက်ျား၏ အဖြစ်ကို၊
 လက္ခိယတိ- မှတ်သားအပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ မြတ်သော ယောက်ျား၏ အဖြစ်ကို
 မှတ်သားအပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာနိ- ထို(၃၂)ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာ
 တော်တို့သည်၊ လက္ခဏာနိ- လက္ခဏာတို့မည်၏၊ တထာ (တသွာ)- ထိုသို့မြတ်သော
 ယောက်ျား၏အဖြစ်ကို မှတ်သားအပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လက္ခဏာအမည်
 ရသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဧတာနိ- ဤပြုအပ်လတ္တံ့သော (၃၂)ပါးသော မဟာပုရိသ
 လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ တာသံ- တို့၏၊ နိမိတ္တဘူတာနိတိ- ဟူ၍၊ ဝိညာယန္တိ- သိအပ်ကုန်၏၊
 ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။)။

ဧတဿ- ဤဝိပဿီဘုရားအလောင်းတော်မင်းသား၏၊ ဌာနဂမနာဒိသု- ရပ်ခြင်း
 ကြွသွားခြင်းအစရှိသည်တို့၌၊ ဘူမိယံ- မြေပေါ်၌၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ သမံ- ညီညီညာညာ၊
 ပတိဋ္ဌိတာ- တည်ကုန်သော၊ ပါဒါ- ခြေတော်တို့သည်၊ အတ္ထိ- ရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့
 ရပ်ခြင်း ကြွသွားတော်မူခြင်းစသည်တို့၌ မြေပေါ်၌ ကောင်းစွာ ညီညီညာညာတည်ရှိကုန်
 သော ခြေတော်တို့ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သော- ထိုဝိပဿီဘုရားအလောင်းတော်
 မင်းသားသည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒေါ- သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒမည်တော်မူ၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊
 ဝါ- ထိုမှ တပါး၊ အဿ- ထိုဝိပဿီဘုရားအလောင်းတော်မင်းသား၏၊ တံ သုပ္ပတိ
 ဋ္ဌိတပါဒတံ- ထိုမြေပြင်ပေါ်၌ ကောင်းစွာ ညီညီညာညာ တည်သော ခြေတော်များရှိ
 တော်မူသည်အဖြစ်ကို၊ ဗျတိရေကမုခေန- ပြောင်းပြန်အနက် မျက်နှာလှည့်သောအားဖြင့်၊
 ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းငှာ၊ ယထာတိ အာဒိ- ယထာအစရှိသော စကားရပ်ကို
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ တတ္ထ- ထိုယထာအစရှိသော စကားရပ်၌ (အတ္ထော- အနက်ကို၊
 ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) အဂ္ဂတလန္တိ- ကား၊ အဂ္ဂပါဒတလံ (ဝါ)-
 အဖျားပိုင်း ခြေဖဝါးအပြင်သည်သော်လည်း (ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဖုသတိ- မြေ၌ထိ၏၊)
 ပဏှိတိ- ကား၊ ပဏှိတလံ (ဝါ)- ဖနောင့်အပြင်သည်သော်လည်း၊ (ပဌမံ ဖုသတိ)
 ပဿန္တိ- ပဿံ-ဟူသည်ကား၊ ပါဒတလဿ- ခြေဖဝါးအပြင်၏၊ ဒီသု- နှစ်ဖက်ကုန်သော၊

ပဿေသု- နံဘေးတို့တွင်၊ ဧကေကံ- တစ်ခုခုသော (ပရိယန္တံ- အစွန်းဖြစ်သော၊ ပဿံ
ဝါ- နံဘေးဘက်သည်သော်လည်းကောင်း၊) ဥဘယမေဝ- နှစ်မျိုးစုံပင် ဖြစ်သော၊ ပရိယန္တံ-
သော၊ ပဿံ ဝါ- လည်းကောင်း၊ (ပဌမံ ဖုသတိ) အဿ ပနာတိ အာဒိ- အဿ ပန-
အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ အန္တယတော- အလျော်အားဖြင့် အတ္ထဝိတာဝနံ- အနက်ကို
ထင်ရှားဖော်ပြသော စကားရပ်တည်း၊ သုဝဏ္ဏပါဒကတလမိဝ- ရွှေခြေနင်းအပြင်ကဲ့သို့၊
ဥဇုကံ- ပြောင့်မတ်စွာ၊ နိက္ခိပိယမာနံ- မြေပေါ်၌ ချအပ်လသော်၊ (ဖုသတိ)
ဧကပ္ပဟာရေနေဝါတိ- ကား၊ ဧကက္ခဏေယေဝ- တပြိုင်နက်တည်းသော
ခဏ၌သာလျှင် (ဖုသတိ) နိက္ခိပနေ- မြေပြင်၌ ခြေချနင်းရာအခါ၌၊ သကလံ-
အားလုံးသော၊ ပါဒတလံ- ခြေဖဝါး အပြင်သည်၊ ဘူမိ- မြေကို၊ ဖုသတိ- ထိ၏၊
ဧကပ္ပဟာရေနေဝ- တပြိုင်နက်တည်းသော ခဏ၌သာလျှင်၊ သကလံ- သော၊
ပါဒတလံ- သည်၊ ဘူမိတော- မြေမှ၊ ဥဋ္ဌဟတိ- ကြွ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ-
ပုဒ်တို့ကို လိုက်စပ်ခြင်းအားဖြင့် အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။

တသ္မာ ။ပ။ ပါဒေါတိ- တသ္မာ ။ပ။ ပါဒေါ-ဟူသော စကားသည်၊ နိဂမနံ-
အပြီးအဆုံး နိဂုံးအုပ်ကြောင်း စကားတည်း၊ ပန- အမှာစကားရပ်ကား၊ ဧတ္ထ-
ဤမဟာပဒါနသုတ်အဖွင့်၌၊ **အနုန္တတာနိန္နာဒိ**-(မြတ်စွာဘုရားခြေတော်ကြွလှမ်းတော်မူရာ
အခါဝယ် မြေကြီး၏) မမြင့်မောက်ခြင်း၊ မနိမ့်မချိုင့်ခြင်းအစရှိသော၊ အစ္ဆရိယအဗျူဟံ-
အံ့ဩဖွယ်ရာ မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်ရပ်ဆန်းဖြစ်သော၊ ယံ နိဿန္တဖလံ-

၁။ **အနုန္တတာနိန္နာဒိအစ္ဆရိယဗျူဟံ**။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အနုပုဗ္ဗနိန္နာဒိ”ဟုလည်း
ကောင်း၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ဗြဟ္မာယုသုတ်အဖွင့် (နှာ-၁၇၂)၌ “အနုပုဗ္ဗနိန္နာဝ”ဟုလည်း
ကောင်း ပါဠိရှိ၏၊ သမုဒ္ဒရာ၏ အစဉ်အတိုင်း နိမ့်ခြင်းကို ဆိုလိုသော ထို “အနုပုဗ္ဗနိန္န”ဟူသော
ပါဌ်သည် ဤ “သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာလက္ခဏာတော်နှင့် မည်သို့မျှမသက်ဆိုင်သောကြောင့်
ပျက်ယွင်းနေသော ပါဌ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “လက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ အာဝိဘဝိဿတိ”
ဟု ဋီကာညွှန်သည့်အတိုင်း အစ္ဆရိယအဗျူဟံအကြောင်းအရာတို့ကို ပါထိကဝဂ္ဂ လက္ခဏသုတ်
အဋ္ဌကထာ (နှာ-၁၀၅)နှင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ဗြဟ္မာယုသုတ်အဖွင့် (၂၅၇)တို့ကို
ကြည့်သောအခါ -

သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာလက္ခဏာတော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏
ခြေဖဝါးတော်သည် အနည်းငယ်မျှ ချိုင့်ဟိုက်မနေဘဲ အလွန်ညီညာသည်ဖြစ်ရကား မြေပေါ်၌
ခြေဖဝါးတော် နင်းချသောအခါ ခြေဖဝါးတော်တစ်ခုလုံး တပြိုင်နက် မြေပေါ်၌ ညီညာစွာ
ထိမိ၏၊ ခြေတော်ကြွမြှောက်တော်မူလျှင်လည်း ခြေဖဝါးတော်တစ်ခုလုံး တပြိုင်နက် ကြွ၏။

(သုပ္ပတိဋ္ဌိတပါဒတာလက္ခဏာ တော်၏) အကြင်ထပ်ဆင့်တိုးတက်အကျိုးဆက်ကို၊
 ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏။ တံ (နိဿန္နဖလံ)- ကို၊ ပရတော- နောက်ပါထိကဝဂ္ဂ
 အဋ္ဌကထာ၌၊ လက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ- လက္ခဏသုတ်အဖွင့်စကားရပ်၌၊ အာဝိ-
 ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤကား အမှာစကားတည်း၊ နာဘိ
 ဒိဿတီတိ- ကား၊ လက္ခဏစက္ကဿ- လက္ခဏာတော်ဖြစ်သော စကြာရတနာ၏။ နာဘိ-
 ပုံတောင်းချက်မကို၊ ပရိမဏ္ဍလသဏ္ဌာနာ- ဝန်းဝိုင်းသော အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိလျက်၊
 သုပရိဗျတ္တာ- ကောင်းစွာ ထင်ရှားသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဒိဿတိ- တွေ့မြင်အပ်၏။
 လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာအလိုရှိအပ်သော
 အနက်တည်း၊ နာဘိပရိစ္ဆိန္နာတိ- ကား၊ တဿ နာဘိယံ- ထိုပုံတောင်းချက်မ၌၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-
 ပိုင်းခြားအပ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒဝသေန- အပိုင်းအခြား အနေအားဖြင့်၊ ဌိတာ- တည်သော
 (ဝဋ္ဋလေခါ- ဝန်းဝိုင်းသော အရေးအကြောင်းသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဒိဿတိ- ထင်ရှား၏။
 ဝါ- တွေ့မြင်အပ်၏။) နာဘိမုခပရိက္ခေပပဇ္ဇောတိ- ကား၊ ပကတိစက္ကဿ-
 ပကတိရိုးရိုးလှည်းဘီး၏။ အက္ခဗ္ဘာဟတပရိဟရဏတ္ထံ- ဝင်ရိုး တိုက်ခတ်မှုကို
 ရှောင်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ နာဘိမုခေ- ပုံတောင်းမျက်နှာဝ အတွင်း၌၊ ဌပေတဗ္ဗ
 ပရိက္ခေပပဇ္ဇော- (အောက်ခံအဖြစ်ဖြင့်) ထားသင့်သော ဝန်းဝိုင်းသော သံပြား
 ပုံသဏ္ဌာန်သည်၊ ဝါ- ကို (ဒိဿတိ) ဣမ- ဤနာဘိမုခပရိက္ခေပပဇ္ဇော-ဟူသော ပါဠိ၌၊
 တပုဋ္ဌိစ္ဆန္နော- ထိုပုံတောင်းမျက်နှာဝ၏ အဖုံးအအုပ် သံပြားဝိုင်းပုံသဏ္ဌာန်ကို၊
 အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။

နေမိမဏိကာတိ- ကား၊ နေမိယံ- ဘီးအကွပ် (ဘီးခွေ)၌၊ အာဝလိဘာဝေန-
 အစဉ်ကျကျ သွယ်တန်းနေသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဌိတမဏိကာလေခါ- တည်သော

အကယ်၍ အသုတရာပေါင်းများစွာနက်သော ချောက်ကြီး၌ပင် ခြေတော်ချရန် ကြွလှမ်းတော်မူ
 လျှင်လည်း နက်ရှိုင်းလှသော ထိုချောက်ကြီး၏ အနိမ့်ပိုင်း (နိန္ဒဌာန)သည် လေတွေပြည့်ဖောင်း
 နေသော သားရေအိပ်ကဲ့သို့ ကြွတက်လာကာ ညီညာသော မြေပြင်ဖြစ်လာ၏။ မြင့်မောက်သော
 နေရာ(ဥန္နတဌာန)သည်လည်း အောက်သို့ နစ်ဝင်သွား၏-စသည်ဖြင့် ဖွင့်ထားရာ၌ “နိန္ဒဌာန၊
 ဥန္နတဌာန”ဟူသော ပါဠိနှစ်ပုဒ်တွေ့ရ၏။ ထိုနှစ်ပုဒ်ကို ပဋိသေပေပုဒ်နှင့် တွဲစပ်လိုက်လျှင်
 “အနုန္နတ+အနိန္ဒ”ဟု ဖြစ်ရကား “အနုန္နတာနိန္ဒာဒိ”ဟု ပါဠိမှန်တွေ့ရ၏။ တိပိဋက ပါဠိ
 မြန်မာ သရအဘိဓာန်၌လည်း ထိုအတိုင်းပါဠိရှိသင့်ကြောင်း ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းပါဠိကို
 အတည်ပြုကာ အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

ရွဲလုံးသဏ္ဌာန်ရှိသော အရေးအသားတို့ကို၊ (ဒိဿန္တိ- တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊) သမ္ပဟုလဝါရောတိ- ကား၊ ဗဟုဝိဓလေခင်ဝိဘာဝနဝါရော- များသော အပြားရှိသော အရေးအသား အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဖော်ပြရာ အခန်းကဏ္ဍဝါရသည်၊ (အနာဂတော- မလာ၊ ဝါ- မပါရှိ) သတ္တိတိ- သတ္တိဟူသည်ကား၊ အာဂုဓေတ္တိ- လက်နက်ဖြစ်သော လှံတည်း၊ သိရိဝစ္ဆောတိ- ကား၊ သိရိအဂါရံ- အသရေရှိသော အိမ်တော် (ကျက်သရေတိုက်)တည်း၊ နန္ဒိတိ- ကား၊ ဒက္ခိကာဝတ္ထံ- လက်ျာရစ်လည်သော လေပ်ပန်းပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော ရွှေခွက်တည်း၊ သောဝတ္တိကောတိ- ကား၊ သောဝတ္တိ- အင်္ဂါ- လည်ရေးသုံးဆင့် အမှတ်တံဆိပ်ပါသော ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ စက်လက္ခဏာတော်

၁။ သိရိဝစ္ဆောတိ သိရိအဂါရံ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “သိရိအဂါ”ဟု ရှိပြီး၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ (၁၇၂)၌ “သိရိမုခံ”ဟု ရှိ၏။ အဘိဓာန်ဋီကာကျမ်းပြု စတုရင်္ဂဗလအမတ်ကြီးရေးသားသော စက်လက္ခဏာပါဠိဂါထာတို့ကို ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်ကြီး နိဿိပြန်ဆိုရာ၌ “သိရိဝစ္ဆောတိ သိရိအဂါရံ”ဟုဋီကာ ဖွင့်ဆိုရကား “မန္တိရံ သဒနာဂါရံ”စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်၌ အဂါရသဒ္ဒါ “အိမ်”ဟောသည်နှင့် အညီ “အိမ်မွန်”ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်။ ယင်းဋီကာလည်း တချို့ပေမူ၌ “သိရိအဂါ”ဟု ရှိသည်။ အဂါသဒ္ဒါ အိမ်အဆောက်အဦကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်ဋီကာ၌ “န ဂစ္ဆန္တိတိ အဂါ၊ သမ္မာရာဒယော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ ခြောက်ထပ်ကြီးတိုက်၊ ဂဏဝါစက အရှင်ခေမိန္ဒသာမိ၏ “ဗုဒ္ဓ၏ စက်လက္ခဏာတော်များ” ကျမ်းစာ၌ ဖော်ပြထား၏။ စက်လက္ခဏာဘုရားရှိခိုးလင်္ကာတို့၌လည်း သိရိဝစ္ဆောကို “အိမ်မွန်”ဟု ချည်းစပ်ဆိုတော်မူကြသည်။ “အိမ်မွန်”ဟု ဆိုရာ၌ “မွန်”သည် သိရိဝစ္ဆပုဒ်မှ သိရိ၏ ကိုယ်စား အတိုချုပ်အသုံးအနှုန်းတည်း။ “အသရေရှိသော၊ ဝါ- မွန်မြတ်သော”ဟု ဆိုလို၏။

၂။ နန္ဒိတိ ဒက္ခိကာဝတ္ထံ။ ။ ဤမျှလောက် ဋီကာဖွင့်ဆိုရုံမျှဖြင့် ဘယ်အရာကို နန္ဒိ (နန္ဒိယာဝဋ္ဌ) ခေါ်သည်ဟု မသိနိုင်သေးပါ။ သာရတ္ထဋီကာ (ပ-၁၆၂-နာ)၌ “နန္ဒိယာဝဋ္ဌန္တိ ကာကပဒသဏ္ဌာနာ မင်္ဂလတ္ထံ ကတာ သုဝဏ္ဏဘာဇနဝိကတိ (မင်္ဂလာအကျိုးငှာပြုအပ်သော ကျီးခြေ သဏ္ဌာန်နှစ်သက်ဖွယ်လက်ျာရစ်လည်သော ရွှေခွက်အထူး)ဟု ဖွင့်ပြီး ဝိမတိဋီကာ (ပ-၃၂-နာ)၌ “နန္ဒိယာဝဋ္ဌန္တိ နန္ဒိယပုပ္ဖိကာရေန မင်္ဂလတ္ထံ သုဝဏ္ဏေနကတံ (မင်္ဂလာအကျိုးငှာ ပြုအပ်သော နှစ်သက်ဖွယ်လက်ျာရစ်လည်သော ပန်းပွင့်သဏ္ဌာန်ရွှေခွက်အထူး)ဟု ဖွင့်၏။ ဤဋီကာနှစ်စောင်တို့၌ ပုံသဏ္ဌာန်ပြပုံမတူသော်လည်း ရွှေခွက်ကိုချည်း နန္ဒိယာဝဋ္ဌဟု ဆိုလိုကြောင်း သိသာပါ၏။

ဝိမတိဋီကာ၌ နန္ဒိယပုပ္ဖ (နှစ်သက်ဖွယ်ပန်း)ဟူ၍ မည်သည့်ပန်းဟု တိတိကျကျ မပြဘဲ သာမာန်ပန်းကိုသာ ပြထားသော်လည်း လေပ်ပန်းကို ရွေးချယ်တော်မူကြ၏။ “နန္ဒိယ- နှစ်သက်ဖွယ်

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၄၃

ဘုရားရှိခိုးလင်္ကာနှင့်တကွ မြန်မာဆရာတော် အစဉ်အဆက်တို့သည် ဤပုဒ်ကို “လည်
 ရေးသုံးဆင့်”ဟုချည်းသာ မြန်မာပြန်တော်မူကြသည်။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အင်္ဂါ”ဟု
 ရှိသော်လည်း၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ၌ “အင်္ဂါဟု ရှိ၍ ပိုကောင်းသည်။ **ဝဋ်သကောတိ-**
ကာ။ အာဝေဠာ”- ဦးဆောက်ပန်း၊ ဦးစိုက်ပန်း၊ (ဦးထိပ်၌ ပန်ဆင်အပ်သော ပန်းခက်)
ဝဇ္ဇမာနကန္တိ”- ကား၊ ပုရိသဟာရိ- ယောက်ျားကို ထမ်းဆောင်ထားသော၊ ပုရိသဂီ-
 ယောက်ျားတည်းဟူသော အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါရပ်၊ မောရဟတ္ထကောတိ- ကား၊ မောရပိန္န-
 ကလာပေါ- ဥဒေါင်းမြီးစည်းယပ်တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ မောရပိန္နပဋိသိပ္ပိတော-
 ဥဒေါင်းမြီးဖြင့် ချုပ်အပ်သော၊ ဗီဇနီဝိသေသော- ယပ်တောင်အထူး၊ ဝါဠဗီဇနီတိ- ကား၊
 စာမရိဝါလံ- စာမရိသားမြီးယပ်၊ သိဒ္ဓတ္ထာဒိပုဏ္ဏယဋ္ဌပုဏ္ဏပါတိယော- နည်းဖြူစေသည်
 တို့ဖြင့် ပြည့်သော အိုး၊ ပြည့်သော ခွက်များ။ [ပခုက္ကူဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာ

ဖြစ်သော၊ အာဝဠ- လက်ျာရစ်လည်သော”ဟူ၍ မူရင်းပုဒ်နက် သဒ္ဓတ္ထဖြစ်ပြီး ကျီးခြေသည်
 ပုံသဏ္ဌာန်ပြ အပဓာန ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဇလပ်ပန်းသည်လည်း ပုံသဏ္ဌာန်ပြ အပဓာနမျှသာ
 ဖြစ်၏။ ရွှေခွက်သာလျှင် နန္ဒိယာဝဠပုဒ်၏ ပဓာနသရုပ်သကောင်အနက် ခြပ်ဖြစ်ပါ၏။
 သို့ဖြစ်ပါလျက် စက်လက္ခဏာဘုရား ရှိခိုးလင်္ကာတို့၌ “မကျန်ပွင့်ချပ် (သုံးတန်ပွင့်ချပ်) ဇလပ်
 ပြန့်မွှေး”ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်မူကြသောကြောင့် ဇလပ်ပန်းသာလျှင် ပဓာနသရုပ်သကောင်အဖြစ်ဖြင့်
 နန္ဒိယာဝဠ (ဇလပ်ပန်း)ဟူ၍ နာမည်ထင်ရှားနေလေ၏။ နိဿယခန်း၌ ပြထားသော “သော
 ဝတ္တိက”ပုဒ်၌ “လည်ရေးသုံးဆင့်”ဟူသော ရှေးမြန်မာပြန်ကဲ့သို့ မထင်ရှားသင့်သည်က ထင်ရှား
 နေလေသည်။

၁။ ဝဋ်သကောတိ အာဝေဠာ။ ။ ဥတ္တံသော သေခရာဝေဠာ မုဒ္ဓမာလေျ ဝဋ်သကော
 (အဘိဓာန်ဂါထာ (၃၀၈)အတိုင်းအနက်ပြန်ဆိုသည်။ ဝဋ်သကန္တိ ကဏ္ဍပိဋနန္ဒနဝဋ်သကန္တိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ။ ဝဋ်သကံ ကဏ္ဍစူဠိကဋ္ဌာနေ ဩလမ္မကန္တိပိ ဝဒန္တိ-ဟူသော သာရတ္ထဋီကာအလို
 နားတန်ဆာ၊ နားသွယ်ပန်း၊ နားဆွဲ၊ နားချောင်းတည်း။

၂။ ဝဇ္ဇမာနကံ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဝဇ္ဇမာနကန္တိ ပုရိသဟာဒိသု ဒီပကံ”ဟု ရှိ၏။
 စာပျက်နေဟန်ရှိ၏။ ပါရာဒိကဏ်ဂဏ္ဍိသစ် (ပ-၂၆၇)၌ ဝဇ္ဇမာနကန္တိ ပုရိသဟာရိ ပုရိသဂီ-
 ဟူသော သုတ်မဟာဝါဠိကာစာမူကို ပြ၍ ဝဇ္ဇမာနကံပုဒ်ကို ယောက်ျားတို့ တန်ဆာအထူး-
 ဟု မြန်မာပြန်ကာ ယင်းကို ဆရာတို့က “ဦးပေါင်း”ဟု ယူကြ၏ဟု မိန့်ဆိုထား၏။ ထိုဂဏ္ဍိ
 လက်ထက်က သုတ်မဟာဝါဠိကာစာမူသည် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ (၁၇၂) ယခုစာမူအတိုင်းပင်
 ဖြစ်၏။ ထိုစာမူကို တိုက်ရိုက်မြန်မာပြန်လျှင် နိဿယခန်းမှာ ရေးထားသည့် အတိုင်းပင်
 ဖြစ်၍ လူကို ထမ်းထားသော လူရုပ်ပုံ (လူထမ်းရုပ်)ဖြစ်ကြောင်းသိသာ၏။ တိပိဋက ပါဠိ
 မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၏ ဝဇ္ဇမာနကပုဒ် မြန်မာပြန်ခန်း၌ - ပါကဋ္ဌ၌ “ခန္ဓာရောဂါပုရိသ-

နိဿယနှင့် မင်းကွန်း တိပိဋကဓရဆရာတော်ကြီး၏ မဟာဗုဒ္ဓဝင်၊ ဒု(၇၃)တို့၌ ဤသုတ် ဋီကာအတိုင်း ပုဏ္ဏယဇ္ဇ၊ ပုဏ္ဏပါတိပုဒ်တို့ကို မြန်မာပြန်တော်မူကြပြီး အများအား ဖြင့်မူ (ရေပြည်အိုးခွက်)ဟုချည်း ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏။]

စက္ကဝါဠောတိ- စက္ကဝါဠောဟူ၍၊ ဝတ္ထာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ တဿ- ထိုစက္ကဝါဠော၏၊ ပဓာနာဝယဝေ- ပဓာနဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါရပ်တို့ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ “ဟိမဝါ။ပ။ သဟဿာနီတိ- နိဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ စက္ကဝတ္ထိရညော ပရိသံ ဥပါဒါယာတိ ဣဒံ- ဒါယဟူသော ဤစကားသည်၊ ဟတ္ထိရတနာဒိနမ္ပိ- ဆင်ပျံရတနာအစရှိသည်တို့၏လည်း၊ တတ္ထ- ထိုစက်လက္ခဏာ၌၊ လဗ္ဘမာနဘာဝဒဿနံ- ရထိုက်သည်အဖြစ်ကို ပြသော စကားတည်း၊ သဗ္ဗောတိ- သဗ္ဗောဟူသော ပါဠိဖြင့် ဝါ- ပါဠိ၌၊ သတ္တိအာဒိကော- လှုံအစရှိသော၊ ယထာဝုတ္တော- ပြဆိုအပ်ပြီးသမျှသော၊ အင်္ဂီဝိသေသော- အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါအထူးသည်၊ စက္ကလက္ခဏဿေဝ- စက်လက္ခဏာတော်၏ သာလျှင်၊ ပရိဝါရော- အခြံအရံတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ အာယတပဏှိတိ ဣဒံ- အာယတပဏှိ- ဟူသော ဤသဒ္ဒါကို၊ အညေသံ- ဘုရားအလောင်းတော်မှ အခြားသော လူတို့၏၊ ပဏှိတော- ဖနောင့်ထက်၊ ဒီယတံ- (ဘုရားအလောင်း၏ ဖနောင့်က ပိုလွန်၍) ရှည်သည်အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ အတိဒီယတံ- (ဘုရားအလောင်းတော်၏ ဖနောင့်၏) အလွန်ရှည်သည်အဖြစ်ကို၊ (သန္ဓာယ- ၍၊ န ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်၊) ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို ပြလိုတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိပုဏ္ဏပဏှိတိ- ပရိပုဏ္ဏပဏှိဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- ယထာ ဟိ-အစရှိသည်ကို ပြဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဒဿေန္တေ- ပြလသော်) ပဏှိလက္ခဏံ- ဖနောင့်တော်၏

ပန်းပေါ်၌ ထမ်းထားအပ်သော ယောက်ျား”ဟု ဖွင့်သည်။ အလားတူပင် အဋ္ဌမာဂဓိ၌ “ပန်းပေါ်မှာ ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို ထမ်းပြီးလမ်းလျှောက်နေသော ယောက်ျား”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ထိုအဘိဓာန်ကြီး၌ ပြဆိုထား၏။ ထိုအဖွင့်နှစ်မျိုးလုံးပင် ယခင်ဋီကာ နှစ်စောင်အဖွင့်အတိုင်း လူထမ်းရုပ်ပုံချည်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဋီကာတို့အဖွင့်နှင့် တထပ်တည်း တူညီနေပေသည်။ သို့သော် စက်လက္ခဏာလင်္ကာများ၌ “ဦးစောင်းမကွဲ၊ စားပွဲတည်ခင်း”စသည် စပ်ဆိုပြီး ဝဇ္ဇမာနက- ထမင်းပွဲ(ခူးအပ်သော ထမင်းပွဲ)ဟု မြန်မာပြန်တော်မူကြလေကုန်၏။

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၄၅

လက္ခဏာသည်။ ပရိပုဏ္ဏံ နာမ- ပြည့်စုံသည်မည်သည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တံ- ထိုပဏ္ဍိတလက္ခဏာပြည့်စုံပုံ အခြင်းအရာကို၊ ဗျတိရေကမုခေ- ပြောင်းပြန်အနက် မျက်နှာမူသောအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာ ဟိတိအာဒိ- ယထာ ဟိ-အစရှိသော ဝါကျ အပေါင်းကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

အာရဂ္ဂေနာတိ- ကား၊ မဏ္ဍလာယ- ဝန်းဝိုင်းသော၊ သိခါယ- ဆောက်ဖျားဖြင့်၊ ဝဇ္ဇေတွာတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပဏ္ဍိ- ဖနောင့်တော်သည်။ ဝါ- ကို ဝဇ္ဇိယမာနာ- လုံးစေအပ်သည်ရှိသော်၊ သုဝဇ္ဇာ- ကောင်းစွာ လုံးသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ [ပဏ္ဍိကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “သုဝဇ္ဇာ”ဟု ကုတ္တိလိင်ရုပ်ရှိသင့်၏။] ဧဝံ- ဤသို့ ကောင်းစွာ လုံးလောက်အောင်၊ (ပဏ္ဍိ- သည်၊ ဝါ- ကို) ဝဇ္ဇေတွာ- လုံးစေ၍၊ (လုံးအောင်ပြု၍)၊ (ဌပိတာ ဝိယ- ထားအပ်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ) ရတ္တကမ္မလဂေဏ္ဍက- သဒိသာတိ- ကား၊ ရတ္တကမ္မလမယဂေဏ္ဍကသဒိသာ- နိမြန်းသော သိုးမွေးကမ္မလာချည် ဖြင့် ပြုအပ်သော ကျင်လုံးနှင့် တူသော၊ (ပဏ္ဍိ- သည်၊ ဟောတိ- ၏) မတ္တဋ္ဌဿေဝါတိ ဧတံ- ဤမတ္တဋ္ဌဿေဝ-ဟူသော ဥပမာစကားရပ်ကို၊ (ဟတ္ထပါဒင်္ဂုလီနံ- လက်ချောင်း ခြေချောင်းတို့၏) ဒီဃဘာဝဉ္စ- ရှည်ကုန်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သမတဉ္စ- ညီညာ ကုန်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (လက်မတော်နှစ်ချောင်းမှတစ်ပါး ရှည်တိုမရှိ တိတိညီညာပုံကို လည်းကောင်း)၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ နိယျာသတေလေနာတိ- ကား၊ ဆတ္တိရိတနိယျာသာဒိနိယျာသသမ္ပိဿေန- စရည်းပင်မှ ဖြစ်သော သစ်စေးအစရှိသော သစ်စေးဖြင့် ရောနှောအပ်သော၊ တေလေန- ဆီဖြင့် (မဒ္ဒိတွာ- နယ်၍)၊ [ဆတ္တိရိတပုဒ်ကိုစရည်းပင်ဟု ဆိုကြ၏။] ယံ- ယင်းသို့ရောနှောအပ်သော သစ်စေးကို၊ သုရတိနိယျာသန္တိပိ- အနံ့ကောင်းသော သစ်စေးဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ- အချို့ ဆရာတို့ မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဒီဃင်္ဂုလိတာလက္ခဏာတော်၌၊ နိယျာသတေလဂ္ဂဟဏံ- နိယျာသတေလကို ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ယူခြင်းသည်၊ ဟရိတာလဝဋ္ဋိယာ- ဆေးဒန်းတောင့်၏။ ဃနသိနဒ္ဒဘာဝဒဿနတ္ထံ- ခက်မာ၍ ပြေပြစ် ချောမွေ့သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိ၏။။

သတက္ခတ္ထံ- အကြိမ်တစ်ရာတိတိ၊ ဝိဟတံ- ဖတ်အပ် (ခတ်အပ်)သော၊ ကပ္ပါသပဋ္ဌလံ- ဝါဝွမ်းလွှာသည်၊ သပ္ပိမဏ္ဍေ- ကြည်လင်သော ထောပတ်၌၊ ဩသာရိတံ- သက်ရောက်စေအပ်သည်၊ ဝါ- နှစ်အပ်သည် (သမာနံ- ဖြစ်လသော်)၊ အတိဝိယ- အလွန်ပင်၊ မုဒု- နူးညံ့သည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊

မဟာပုရိသဿ- ဘုရားအလောင်း ယောက်ျားမြတ်၏။ ဟတ္ထပါဒါ- လက်ခြေတို့သည်။
 (အတိဝိယ- ပင် မုဒ- နူးညံ့ကုန်သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို
 ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်။ သပ္ပိမဏ္ဍေတိအာဒိ-
 သပ္ပိမဏ္ဍေ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ တလုနာတိ တလုနာ-
 ဟူသည်ကား၊ သုခုမာလာ- သိမ်မွေ့နုပျိုကုန်သော၊ (ဟတ္ထပါဒါ-တို့သည်။) စမ္ပေနာတိ-
 ကား၊ အင်္ဂုလန္တရဝေဌိတစမ္ပေန- ခြေချောင်း လက်ချောင်းတို့၏ အလယ်အကြားကို
 ရပ်ပတ် ဆက်သွယ်သော အရေသည်။ ပဋိဗဒ္ဓ အင်္ဂုလန္တရေတိ- ကား၊ ဧကတော-
 တပေါင်းတည်း၊ သမ္ပဒ္ဓ အင်္ဂုလန္တရေ- ဆက်စပ်အပ်သော လက်ချောင်း ခြေချောင်းတို့၏
 အကြားရှိသည်။ န ဟောတိ- မပြစ်၊ ဧကပ္ပမာဏာတိ- ကား၊ ဒီဃတော- အရှည်အားဖြင့်
 သမာနပ္ပမာဏာ- တူညီသော အတိုင်းအတာရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။)
 ယဝလက္ခဏန္တိ- ကား၊ အတ္တန္တရတော- အတွင်း၌၊ အင်္ဂုလိပဗ္ဗေ- လက်ချောင်း
 ခြေချောင်းတို့၏ အဆစ်၌၊ ဌိတံ- တည်သော၊ ယဝလက္ခဏံ- မယောစပါးလက္ခဏာသည်။
 (တိဌတိ- တည်၏။) ပဋိဝိဇ္ဈိတတိ- ကား၊ တံတံပဗ္ဗာနံ- ထိုထို လက်ဆစ် ခြေဆစ်တို့၏။
 သမာနဒေသတာယ- (စဉ်တန်း ဖြောင့်ကာ) တူညီညာသော တည်ရာဒေသရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ အင်္ဂုလီနံ- ခြေချောင်း လက်ချောင်းတို့ကို၊ ပသာရိတကာလေပိ-
 ဆန်တန်းအပ်ရာအခါ၌လည်း၊ (အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနံ- လက်ဆစ် ခြေဆစ်တို့သည်။) အညမညံ-
 အချင်းချင်း၊ ဝိဇ္ဈိတာနိ ဝိယ- (သီးကြီး သီတဖြင့်) ထိုးသီထားအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဖုသိတာ-
 ထိ၍၊ တိဌန္တိ- တည်ကုန်၏။။

ဂေါပ္ပကာ- ဖမျက်(ခြေမျက်စိ)တို့ကို၊ သင်္ခါ- သင်္ခတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။
 ဧတေသံ- ဤခြေတော်တို့၏၊ ဥဒ္ဓံ- ခြေဖမိုးအထက်၌၊ သင်္ခါ- ခြေမျက်စိတော်တို့သည်။
 သန္တိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ခြေဖမိုး၏ အထက်၌ ခြေမျက်စိရှိကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုခြေတော်တို့သည်။) ဥဿင်္ခါ- ဥဿင်္ခတို့မည်၏။ ပါဒါ-
 ခြေတော်တို့တည်း။ [ပါဒါ-ဟု အဘိဓမ္မေပြထားသောကြောင့် “ဧတေသံ- ထိုကိုယ်အင်္ဂါတို့၏
 ။ပ။ တေ- ထိုကိုယ်အင်္ဂါတို့သည်” ဟု အနက်ဆိုမှသာ ပိုကောင်း၏။] ပိဋ္ဌိပါဒေတိ- ကား၊
 ပိဋ္ဌိပါဒသမိပေ- ခြေဖမိုးအနီး၌၊ တေနာတိ- တေန-ဟူသည်ကား၊ ပိဋ္ဌိပါဒေ- ခြေဖမိုး၏
 အနီး၌၊ ဌိတဂေါပ္ပကာဘာဝေန- တည်သော ခြေမျက်စိရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဒ္ဓါ-
 ဖွဲ့နှောင်ထားအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- တေန
 ဟူသော ပုဒ်ကို ဗဒ္ဓါ ဟောန္တိ-ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့နှင့် အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်။

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၄၇

ဟောတိ- ဧ။ တယိဒံ တေနာတိ ပဒိ- ထိုတေနဟူသော ပုဒ်ကို၊ ဥပရိပဒဒ္ဒယေပိ- အထက်ဖြစ်သော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း၌လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေသင့်၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေသင့်သနည်းဟူမူ) တေန ဗဒ္ဒဘာဝေန- ထိုအခြားသော လူတို့၏ ခြေတို့ကို မယ်န (စို့သတ်)ဖြင့် ဖွဲ့နှောင်အပ်သကဲ့သို့ ဖွဲ့နှောင်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် (တေသံ- ထိုအခြားလူတို့၏၊ ပါဒါ- ခြေတို့သည်။) ယထာသုခံ- ချမ်းသာသည် အားလျော်စွာ၊ န ပရိပဋ္ဌန္တိ- မလည်ကုန်၊ ယထာသုခံ- စွာ၊ တေန နပရိပဋ္ဌနေန- ထိုသို့ မလည်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဂစ္ဆန္တနံ- သွားနေသော ထိုလူတို့၏၊ ပါဒတလာနိပိ- ခြေဖဝါးပြင်တို့သည်လည်း၊ န ဒိဿန္တိ- မပေါ်ထင်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့ (ယောဇေတဗ္ဗံ- ဧ။) ဥပရိတိ- ကား၊ ပိဋ္ဌိပါဒတော- ခြေဖမိုးမှ၊ ဒွိတိအင်္ဂုလိမတ္တံ- လက်သစ်နှစ်ခုသုံးခုအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ဥဒ္ဓံ- အထက် အရပ်၌၊ (ဂေါပ္ပကာ- တို့သည်၊ ပတိဋ္ဌဟန္တိ- တည်ကုန်၏) စတုရင်္ဂလိ မတ္တံ- လက်လေးသစ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဣတိ စ- ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကုန်၏။ [ပိဋ္ဌိပါဒဿ ဥပရိ ပကတိအင်္ဂုလေန စတုရင်္ဂလေ ဇယံပဒေသေ နိဂူဇ္ဇာ အပညာယမာနရူပါဟုတွာ ဌိတာတိ အတ္ထော။ လက္ခဏသုတ်ဋီကာ၊ ၁၁၂] (တေ- ထိုခြေမျက်စိတော်တို့သည်။) နိဂူဇ္ဇာ စ- လျှို့ဝှက်အပ်ကုန်သည်လည်း (အသား အသွေးတော်များစည်ကား ပြည့်ဖြိုး၍ အရေဖြင့် မြွေးယှက်ဖုံးအုပ်အပ်ကုန်သည်လည်း၊) ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ အညေသံ- အခြားသော သူတို့၏၊ ဂေါပ္ပကာဝိယ- ခြေမျက်စိတို့ကဲ့သို့၊ ပညာယမာနာ- ထင်ရှားပေါ်လွင် နေကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ [ဂေါပ္ပက၏ လိင်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပုလ္လိင်ရုပ်ဖြင့် ထားသည်။]

တေနာတိ- တေနဟူသည်ကား၊ ဂေါပ္ပကာနံ- ခြေမျက်စိတို့၏၊ ဥပရိ- ခြေဖမိုး၏ အထက်လက်သုံးသစ် (လေးသစ်)၌၊ ပတိဋ္ဌိတဘာဝေန- တည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် (နိစ္စလော- လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသည်၊ ဟောတိ) အဿာတိ- ကား၊ မဟာပုရိသဿ- ဘုရား အလောင်းတော် ယောက်ျားမြတ်၏ (ဥပရိမကာယော- ၌စပ်၊) ဒေသန္တရပ္ပဝတ္တိယံ- အရပ်တပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (အရပ်တပါး ရွှေ့ရှားကြွသွားခြင်းသည်။) သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ (ဥပရိမကာယော- အထက်ပိုင်း ကိုယ်တော်သည်။) နိစ္စလော- သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ နာဘိဂ္ဂဟဏံ- နာဘိသဒ္ဓါကို (ပုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊) အဓောကာယောဝ ဣဉ္ဇတိတိ ဣဒံ- အဓောကာယောဝ ဣဉ္ဇတိ-ဟူသော ဝါကျသည်၊ ပုရိမပဒဿ- ရှေးဝါကျ၏၊ (အနက်ကို

သိကြောင်းဝါကျ၏။) ကာရဏဝစနံ- အကြောင်းကို ပြသောစကားရပ်တည်း။ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ အဓောကာယောဝ- အောက်ပိုင်း ကိုယ်တော်သည်သာလျှင်၊ ဣဉ္ဇတိ- လှုပ်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ နာဘိတော- ချက်တော်မှ ။ပ။ နိစ္စလော- လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသည်။ ဟောတိ- ၏။ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ သုခေန ပါဒါ ပရိဝဋ္ဌန္တိတိ ဣဒံ- ဝဋ္ဌန္တိဟူသော ဝါကျသည်။ ပုရိမဿစ- ရှေးဝါကျ၏လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမဿစ- နောက်ဝါကျ၏ လည်းကောင်း၊ ကာရဏဝစနံ- တည်း။ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သုခေန- ချမ်းသာသောအားဖြင့်၊ ပါဒါ- ခြေတော်တို့သည်၊ ပရိဝဋ္ဌန္တိ- လည်နိုင်ကုန်၏။ တသ္မာ- ကြောင့်၊ အဓောကာယောဝ- လျှင်၊ ဣဉ္ဇတိ- ၏။ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သုခေန ပါဒါ ပရိဝဋ္ဌန္တိ- ကုန်၏။ တသ္မာ- ကြောင့်၊ ပုရတောပိ- ရှေ့ဘက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ- ရှေ့ဘက်ကလည်းကောင်း ။ပ။ ပစ္ဆတောဝ- နောက်၌သာလျှင်၊ ဝါ- နောက်ကသာလျှင်၊ (ဌတွာ- ရပ်၍၊ ပဿန္တာနံ- ကြည့်သော သူတို့အား၊ န ပညာယန္တိ- ထင်ရှားသည်မဟုတ်ကုန်၊) ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်)။

ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ဧကီမိဂဿ- ဧကီမည်သော သားကောင်၏။ ဝါ- တောဆိတ်နက်၏။ (ဇယံ- ၌စပ်၊) သမန္တတော- ထက်ဝန်းကျင်ပတ်ပတ်လည်၌၊ ဧကသဒိသမံသာ- တထပ်တည်း တူညီမျှသော အသားရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓံ- အထက်၌၊ ထူလာ- ပြည့်ဖြိုးကုန်သော၊ ဇယံ- ခြေသလုံးတို့သည်၊ ဟောန္တိယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ မဟာပုရိသဿာပိ- ဘုရားအလောင်း ယောက်ျားမြတ်၏လည်း၊ (သမန္တတော- ၌၊ ဧကသဒိသမံသာ(ဟုတွာ) အနုက္ကမေန ဥဒ္ဓံ ထူလာ ဇယံ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) တသ္မာ- ကြောင့်၊ ဧကီမိဂသဒိသဇယောတိ- ဇယောဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပရိပုဏ္ဏဇယောတိ- ကား၊ သမန္တတော- ၌၊ မံသူပစယေန- အသား၏ စည်ပင်ပြည့်ဖြိုးခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏဇယော- ပြည့်ဖြိုးသော ခြေသလုံးရှိတော်မူ၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နဧကတောတိအာဒိ- န ဧကတော-အစရှိ သော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဧတေနာတိ (ပဒဿ)- ဧတေနဟူသော ပုဒ်၏။ ဇာဏုဗာသုဘာဝဒီပနေန- ပုဆစ်ဦးဝန်းတို့၏ ချမ်းသာကုန်သည်အဖြစ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သော၊ အနောနမန္တောတိ အာဒိဝစနေန- အနောနမန္တောအစရှိသော စကားတော်ဖြင့်၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကား အနက်တည်း၊ အဝသေသဇာတိ- ကား၊ ဣမိနာ လက္ခဏေန- ဤဇာဏုပရာမသန-လက္ခဏာတော်နှင့် ရဟိတဇာ- ကင်းသော လူတို့သည်၊ ဟေဋ္ဌိမကာယတော- အောက်ပိုင်းကိုယ်ထက်၊

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၄၉

ဥပရိမကာယဿ- အထက်ပိုင်းကိုယ်၏။ ရဿတာယ- တို့သည် အဖြစ်ကြောင့် ခုန့်ဝါ- ကုန်းကုန်သည်သော်လည်း၊ ဟောန္တိ- ၏။ ဥပရိမ-ကာယတော- ထက်၊ ဟေဋ္ဌိမကာ- ယဿ- ၏။ ရဿတာယ- ကြောင့်၊ ဝါမနာဝါ- ပုကွ ကုန်သည်သော်လည်း၊ ဟောန္တိ- ၏။ ဧတေန- ဤအဝသေသဇနာ-အစရှိသော အဖွင့် စကားရပ်ဖြင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓစ- မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ စက္ကဝတ္တိနဉ္စ- စကြဝတေးမင်းကိုလည်းကောင်း၊ [ဒဏ္ဍိကဲ့သို့ဤကာရန္တ “စက္ကဝတ္တိ” ပုဒ်နောင် အံဝိတတ်ကို နံပြုသည်] ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ဣတရေ- အခြားကုန်သော၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်၊ ခုန့်ပက္ခိကာစ- ကုန်းသော သူ၏ အသင်းအပင်း၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါမနပက္ခိကာစ- ပုကွသူ၏ အသင်းအပင်း(ဘက်)၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊) ဒသေတိ- ပြတော်မူ၏။

သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒုမကဏ္ဍိကာ- ပဒုမာကြာအချက်တို့ သည်၊ သုဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏာဝ- ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိကုန်သည်ချည်းသာလျှင်၊ ကာမဟောန္တိ- အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေကုန်၏။ ပန- သို့သော်လည်း၊ ကဉ္စနပဒုမ- ကဏ္ဍိကာ- ရွှေပဒုမာကြာအချက်တို့သည်၊ ပဘဿရတာဝေန- အရောင်တလက်လက် ထွက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် တတော- ထိုအားလုံးကုန်သော ပဒုမာကြာအချက်တို့ထက်၊ သာတိသယာ- သာလွန်မှုနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် သုဝဏ္ဏပဒုမကဏ္ဍိကာ- သဒိသေဟိတိ- သေဟိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဩဟိတန္တိ- ကား၊ သမောဟိတံ- အတွင်း၌ ကောင်းစွာ သွင်းထားအပ်သော၊ အန္တောဂမံ- အတွင်း၌ သက်ဝင်နေသော၊ (ဝတ္ထုဂယံ- အင်္ဂါဇာတ်တော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တထာဘူတံ- ထိုသို့အတွင်း၌ သက်ဝင်နေသည်ဖြစ်သော၊ တံ- ထိုအင်္ဂါဇာတ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ တေန- ထိုအခါမိသည်၊ ဆန္တံ- ဖုံးအုပ်ထားအပ်သည်မည်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိစ္ဆန္တိ- ပဋိစ္ဆန္တိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သုဝဏ္ဏ- ဝဏ္ဏောတိ- ကား၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝဏ္ဏော- ရွှေကိုယ်ကဲ့သို့သော ကိုယ်ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ အယံ- ဤသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ဟူသော အနက်သည်၊ ဧတ္ထ- ဤသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဇာတိဟိင်္ဂုလကေနာတိ အာဒိ- ဇာတိဟိင်္ဂုလကေနအစရှိသည် တည်း၊ သွာယံ အတ္ထော- ထိုသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ဟူသော အနက်ကို၊ ဝါ-

ရွှေတုံးရွှေခဲ၏ ကိုယ်ကဲ့သို့သော ကိုယ်ရှိတော်မူ၏ဟူသော အနက်ကို၊ အာပုတ္တိဉာယေန
စ- ဝဏ္ဏသဒ္ဓါကို နှစ်ကြိမ်ဆိုခြင်းဟူသော နည်းဖြင့်လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်သိထိုက်၏။
ဣဓ- ဤသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ဟူသော ပါဌ်၌၊ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ- ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည်၊
သရီရပရိယာယော- သရီရသဒ္ဓါ၏ အနက်တူ ပရိယာယ်သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ-
ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။။

ပဌမဝိကပ္ပံ- ရှေးဦးစွာ ကြံစည်အပ်သော အနက်ကို၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ ပန-
ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုပြီးပါသော်လည်း၊ တထာရူပါယ- ထိုသို့ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၏ သရီရ
အနက်ဟောခြင်းသဘောရှိသော၊ ရုဠိယာ- သရီရအနက်တက်ရောက် တင်စားခြင်း၏၊
အဘာဝံ- မဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ မနသိ- စိတ်နှလုံး၌၊ ကတ္တာ- သွင်းထားမှု ပြုပြီး၍၊
ဝဏ္ဏဓာတုပရိယာယမေဝ- အဆင်းဓာတ်သဘောအနက်ဟော ပရိယာယ်ပင် ဖြစ်သော၊
ဝဏ္ဏသဒ္ဓိ- ဝဏ္ဏသဒ္ဓါကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဒုတိယဝိကပ္ပေါ- နှစ်ခုမြောက်
ကြံစည်အပ်သော အတ္ထဝိကပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ပုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ တသွာ-
ထို့ကြောင့်၊ ပဒဒ္ဒယေနာပိ- သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊ ကဉ္စနသန္နိဘတ္တစော-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခု
အပေါင်းဖြင့်လည်း၊ သုနိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏသဒိသဆဝိဝဏ္ဏော- (အညစ်အကြေးမရှိ
စင်ကြယ်အောင် ဖိုဝ၌) ကောင်းစွာ မှတ်အပ်သော ရွှေနှင့် တူသော အရေအဆင်း
ရောင်ရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ် (ဆိုလို)သည်၊ ဟောတိ- ၏။
ရဇောတိ- ရဇောဟူသည်ကား၊ သုခုမရဇော- သိမ်မွေ့သေးငယ်သော မြူမှုန့်သည်၊
ဇလ္လန္တိ- ကား၊ မလိနဘာဝါဝဟော- ညစ်နွမ်းသည်အဖြစ်ကို သယ်ဆောင်သော၊
ရေကုသဉ္စယော- မြူအစုအဝေးသည်၊ (န ဥပလိမ္ပတိ- မလိမ်းကပ်) တေန- ထို့ကြောင့်
မလံဝါတိ- မလံဝါဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ (ပဒုမပလာသတော- ပဒုမာကြာရွက်ပေါ်မှ ဥဒက-
ဗိန္နုဝိယ- ရေပေါက်ကဲ့သို့၊ ရဇောဇလ္လံ- မြူအညစ်အကြေးသည်၊) ယဒိ ဝိဝတ္တတိ-
အကယ်၍ လျောကျသွားငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့လျောကျသွားသည်ဖြစ်လသော်)
ကထံ- အဘယ်ကြောင့်၊ နာနာဒီနိ- ရေချိုးခြင်းစသည်တို့ကို (ကရေန္တိ- ပြုတော်မူပါကုန်
သနည်း၊) ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ အာဟ- ဆရာမိန့်ဆိုသည်ကား၊
ဟတ္ထဓောဝနာဒီနိတိအာဒိ- ဟတ္ထဓောဝနာဒီနိအစရှိသည်တည်း။။

အာဝဠပရိယောသာနေတိ- ကား၊ ပဒက္ခိကာဝဠနဝသေန- လက်ျာရစ်လည်ခြင်း
အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တဿ- ဖြစ်သော၊ အာဝဠဿ- လည်ပတ်ခြင်း၏၊ အန္တေ- အဆုံး၌၊
(ဌိတာနိ- ၌စပ်၊) ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာ၏၊ သရီရံ- ကိုယ်သည်၊ ပုရတောဝါ- ရှေ့ဘက်၌

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၅၁

လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမော ဝါ- နောက်ဘက်၌လည်းကောင်း၊ အနောနမိတ္တာ-
မကိုင်းညွတ်မှု၍၊ ဥရုကမေဝ- ဖြောင့်တန်းစွာသာလျှင်၊ ဥဂ္ဂတိ- အထက်သို့ မတ်မတ်
တက်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗြဟ္မာ ဝိယ ဥရုက္ခောတိ- တွေ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ပန- ဥဂ္ဂတဒီယသရီရော ဘဝိဿတိ-ဟုဖွင့်ဆိုခြင်း၏
အကြောင်းကား၊ သာ အယံ ဥရုက္ခတာ- ထိုဖြောင့်တန်းသော ကိုယ်ရှိရာတို့သည်အဖြစ်ကို
အဝယဝေသု- ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တေသု- ကြီးထွားခြင်းသို့
ရောက်ကုန်လသော်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- တွေ့မြင်နိုင်ကုန်၏၊ ဒဟရကာလေ- ကလေးသူငယ်
အရွယ်ကာလ၌၊ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မတွေ့မြင်နိုင်ကုန်သေး၊ ဣတိ- ဤအနက် သဘောကို
ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဂ္ဂတဒီယသရီရော ဘဝိဿတိတိ- ဘဝိဿတိ-ဟူ၍
(အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတရေသုတိ- ကား၊ ခန္ဓဇာဏုသုတိ- လည်ပင်းနှင့်
ပုဆစ်ဖွဲ့ဝန်းမည်ကုန်သော၊ ဒီသု- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဣမေသု ဌာနေသု- ဤနေရာဌာနတို့၌၊
နမန္တာ- ညွတ်ကိုင်းကုန်လသော်၊ ပုရတော- ရွှေဘက်၌၊ နမန္တိ- ညွတ်ကိုင်းကုန်၏။
ဣတိ- ဤသို့၊ အာနေတွာ- နမန္တာပုဒ်၊ နမန္တိပုဒ်တို့ကို ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းကို၊
(ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) ပဿဝင်္ကာတိ- ကား၊ ဒက္ခိဏပဿေန ဝါ- လက်ျာနံပါးအား
ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါမပဿေန ဝါ- လက်ဝဲနံပါးအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊
ဝင်္ကာ- ကောက်သူတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) သူလသဒိသာတိ- ကား၊ ပေါတ္ထကရူပကရဏေ-
မြေညက်(၌)ဖြင့် ပြုအပ်သော ယမင်းရုပ် ပြုလုပ်ရာအရပ်၌၊ ဌဝိတ သူလပါဒသဒိသာ-
ထားအပ်သော တံကျင်ခြေနှင့် တူကုန်သည် (ဟောန္တိ)။

ဧတဿ- ထိုမင်းသား၏၊ ဟတ္ထပိဋ္ဌိအာဒိဝသေန- လက်ဖမိုးစသည်တို့၏ အပြား
အားဖြင့်၊ သတ္တ- ခုနစ်မျိုးကုန်သော၊ သရီရာဝယဝါ- ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းတို့သည်၊
ဥဿဒါ- ပြည့်ဖြိုးတိုးပွားကုန်သည်၊ ဥပစိတမံသာ- စည်းကားပွားများသော အသားရှိ
ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့လက်ဖမိုးစသည်ဖြင့် ခုနစ်မျိုး
ကုန်သော ပြည့်ဖြိုးစည်ကားသော အသားရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ သော- ထိုမင်းသားသည်၊) သတ္တုဿဒေါ- သတ္တုဿဒမည်တော်မူ၏။
(အံသကုဋကုန္ဓေသု- တို့၌) အဋ္ဌိကောဋိယော- အရိုးအစွန်းတို့သည်၊ ပညာယန္တိ-
ထင်ရှားကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်၊
(ဟောတိ) နိဂုဠသိရာဇာလေဟိတိဧတံ- နိဂုဠသိရာဇာလေဟိ- ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊
လက္ခဏာစနံ- (ဥပလက္ခဏာနည်းအားဖြင့် အကြောကွန်ရက်တစ်ခုမျှကိုသာ)

သတ်မှတ်ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေန- ထိုနိဂူဠသိရာဇာလေဟိ-
 ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ နိဂူဠအဋ္ဌိကောဋီဟိ- အသားဖြင့်ဖုံးအုပ်ထားအပ်သော အစွန်းရှိကုန်
 သော (ဟတ္ထပိဋ္ဌာဒီဟိ- လက်ဖမိုးအစရှိသည်တို့ဖြင့်) ဣတိပိ- ဤသို့သော အနက်သည်
 လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ-
 ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)၊ ဟတ္ထပိဋ္ဌာဒီဟိတိဇတ္ထ- ဟတ္ထပိဋ္ဌာဒီဟိ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊
 အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ အံသကူဠဓန္ဒကူဠာနံ- ပန်းစွန်း၊ လည်ကုပ်စွန်းတို့ကို၊
 သင်္ဂဟေ- သွင်းယူခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓေ- ဖြီးစီးလသော်၊ တံ- ထိုသွင်းယူအပ်ပြီးသော ပန်းစွန်း
 လည်ကုပ်စွန်းကို၊ ဧကဒေသေန- တစိတ်တဒေသအားဖြင့်၊ ဒေသေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊
 (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဝဇ္ဇေတွာ ။ပ။ ခန္ဓေနာတိ- ခန္ဓေနဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊
 ဝါ- တနည်းကား၊ သိလာရူပကံ ဝိယာတိအာဒိနာ- သိလာရူပကံ ဝိယအစရှိသော
 ပါဌ်ဖြင့်၊ နိဂူဠအံသကူဠတာပိ- အသားဖြင့်ဖုံးအုပ်အပ်သော ပန်းစွန်းရှိသည်
 အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဝိဘာဝိတာယေဝ- ထင်ရှားဖော်ပြအပ်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

သီဟဿ- ခြင်္သေ့၏၊ ပုဗ္ဗဒ္ဓံ- ရှေ့ထက်ဝက်ကိုယ်တည်း၊ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓံ- ခြင်္သေ့၏
 ရှေ့ထက်ဝက်ကိုယ်၊ အဿ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်မင်းသား၏၊ ပရိပုဏ္ဏာဝယ-
 ဝတာယ- ပြည့်ပြီးသော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓံဝိယ-
 ခြင်္သေ့၏ ရှေ့ထက်ဝက်ကိုယ်ကဲ့သို့သော၊ သကလော- အားလုံးသော၊ ကာယော-
 အထက်ပိုင်း အောက်ပိုင်းကိုယ်တော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ခြင်္သေ့၏
 ရှေ့ထက်ဝက် ကိုယ်ကဲ့သို့သော အားလုံးသော ကိုယ်ရှိတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊)
 သော- ထိုမင်းသားသည်၊ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော- သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယမည်၏၊ တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ သီဟဿ ။ပ။ ပရိပုဏ္ဏာတိ- ဧကောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 သီဟဿေဝါတိ ပဒဿ- သီဟဿေဝဟူသောပုဒ်၏၊ သီဟဿ ဝိယာတိ- သီဟဿ
 ဝိယ-ဟူ၍၊ ပဒေစ္ဆဒေါ- ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗေ- ပြုရမည်၊ ဒုဿဣတိဝိသဣတော
 န ဟောတိတိ- ကား၊ ဒုဋ္ဌ- မကောင်းသဖြင့် ဝါ- မသင့်မလျော်၊ သဣတောစ- တည်သည်
 လည်းကောင်း၊ [သဣန္တာနိကော- ဟူ၍ မရှိသောကြောင့် “သဣန္တာနိရှိသည်”ဟု အနက်
 မဖြစ်နိုင်] ဝိရူပသဣတောစ- ဖောက်ပြန်စွာ တည်သည်လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ-
 မဖြစ်၊ တေသံ တေသံ အဝယဝါနံ- ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့၏၊
 အယုတ္တဘာဝေနစ- မသင့်လျော်ကုန်သည်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိရူပဘာဝေနစ-

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၅၃

ဖောက်ပြန်ကုန်သည်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဏ္ဌိတိဥပဂတော- တည်နေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- (ဒုဿဏ္ဌိတဝိသဏ္ဌိ- တော နဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်တို့၏) အနက်တည်း။

သဏ္ဌန္တိတိ- သဏ္ဌန္တိ-ဟူသည်ကား၊ သဏ္ဌဟန္တိ- တည်ရှိကုန်၏၊ ဒီယေဟိတိ- ကား၊ (ဒီယေဟိ- ရှည်ကုန်သော၊) အင်္ဂုလိနာသာဒီဟိ- ခြေချောင်း လက်ချောင်း နှာခေါင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (သောဘတိ- တင့်တယ်၏၊) ရဿေဟိတိ- ကား၊ (ရဿေဟိ- တိုကုန်သော) ဂီဝါဒီဟိ- လည်ပင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (သောဘတိ) ထူလေဟိတိ- ကား၊ (ထူလေဟိ- ပြည့်ဖြိုးတုတ်ခိုင်ကုန်သော၊) ဦရ ဗာဟုအာဒီဟိ- ပေါင်လက်မောင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (သောဘတိ) ကိသေဟိတိ- ကား၊ (ကိသေဟိ- ကြုံလှိသေးငယ်ကုန်သော၊) ကေသလောမမဇ္ဈာဒီဟိ- ဆံပင်၊ အမွေး၊ ခါး အစရှိသည်တို့ ဖြင့်၊ (သောဘတိ)၊ ပုထုလေဟိတိ- ကား၊ (ပုထုလေဟိ- ကျယ်ပြန့်ကုန်သော၊) အက္ခိ ဟတ္ထတလာဒီဟိ- မျက်လုံး လက်ဝါးပြင် အစရှိသည်တို့ဖြင့် (သောဘတိ) ဝဇ္ဇေဟိတိ- ကား၊ (ဝဇ္ဇေဟိ- လုံးကုန်သော၊) ဇယံဟတ္တာဒီဟိ- ခြေသလုံး၊ လက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (သောဘတိ) (မဟာပုရိသဿ- ဘုရားအလောင်းတော်ယောက်ျားမြတ်၏၊ အတ္တဘာဝေါ- ခန္ဓာကိုယ်တော်သည်၊) သတပုညလက္ခဏတာယ- မြောက်မြားလှစွာ သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကြောင့်ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်တို့ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နာနာစိတ္တေန- အမျိုးမျိုးသော စိတ်ကြောင့်၊ ပုညစိတ္တေန- ကုသိုလ်စိတ်ကြောင့်၊ [ရှေ့ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်က အနက်ဖွင့်ပြသည်၊] စိတ္တိတော- ဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ရှိသည်၊ သဗ္ဗာတစိတ္တဘာဝေါ- လွန်စွာဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ရှိသည်၊ ဤဒိသောဇဝ- ဤကိုယ်တော်ကဲ့သို့ တွေ့မြင်အပ်သောခန္ဓာကိုယ်တော်သည်သာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာ ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မကာယဿ- လောကုတ္တရာတရားအပေါင်း၏၊ အဓိဋ္ဌာနံ- လွန်ကဲထူးခြား သော တည်ရာဌာနသည်၊ ဘဝိတုံ- ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ယုတ္တော- သင့်လျော်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒသပါရမီဟိ- ဆယ်ပါးသော ပါရမီတော်တို့သည်၊ သဇ္ဇိတော- စီမံအပ်သည်၊ အဘိသင်္ခတော- စီမံပြုလုပ်အပ်သည်၊ (ဟောတိ) ဒါနစိတ္တေန ပုညစိတ္တေနာတိ ဝါ- ဒါနစိတ္တေန ပုညစိတ္တေန-ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော- ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဒါနဝသေန စ- ပေးလှူခြင်းဒါနကုသိုလ်အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သီလာဒိဝသေန စ- သီလပါရမီ ကုသိုလ်စသည်အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တပုညစိတ္တေန- ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကြောင့်၊ (စိတ္တိတော- လွန်စွာဖြစ်သော

ဆန်းကြယ်သည်အဖြစ်ရှိသည်။) ဣတိ အတ္ထော- ဤကား ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

ဒိန္နံ ကောဠာနံ အန္တရန္တိ- ကား၊ ဒိန္နံ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ပိဋ္ဌိဗာဟာနံ- နောက်ကျောဘက် လက်မောင်းဖြစ်သော လက်ဖျံရိုးတို့၏၊ ဝေမဇ္ဈိ- အလယ်အရပ်ကို၊ ပိဋ္ဌိမဇ္ဈဿ- နောက်ကျောအလယ်အရပ်၏၊ ဥပရိတာဂေါ- အထက်အဖို့ကို၊ (အန္တရံသံ- အန္တရံသဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။) စိတံ ပရိပုဏ္ဏန္တိ- ကား၊ အနိန္ဒာဘာဝေန- မနိမ့်သည် မချိုင့်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ စိတံ- စည်ပင်သော၊ ဒွိဟိ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ကောဠေဟိ- လက်ဖျံရိုး (လက်ပြင်ရိုး)တို့နှင့် သမတလတာယ- ညီမျှသော အပြင်ရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏံ- ပြည့်ပြီးသော၊ (တံ အန္တရံသံ- ထိုအလယ်အရပ်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဥဂ္ဂမ္မာတိ- ဥဂ္ဂမ္မဟူ သည်ကား၊ (မဟာပုရိသဿ- ၏။ ကဋီတော- ခါးမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ မံသပဋူလံ- အသားလွှာသည်၊ ယာဝခန္ဓာ- ပခုံးတိုင်အောင်၊) ဥဂ္ဂန္ဓာ- အထက်တက်၍၊ အနိန္ဒ- မနိမ့်မချိုင့်မတိုက်သည်၊ သမတလံ- (လက်ဖျံရိုးနှစ်ခုတို့နှင့်) တူညီသော အပြင်ရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ (ပတိဋ္ဌိတံ- တည်၏။) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သုဝဏ္ဏဗလကံ ဝိယာတိ- ရွှေပျဉ်ပြားကဲ့သို့ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ နိဂြောဓော ဝိယ ပရိမဏ္ဍလောတိ- ကား၊ ပရိမဏ္ဍလနိဂြောဓောဝိယ- ဝန်းဝိုင်းသော ပညောင်ပင်ကဲ့သို့ ပရိမဏ္ဍလော- ဝန်းဝိုင်း၏။ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလပရိမဏ္ဍလောတိ- နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလပရိမဏ္ဍလော-ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ- ဆိုသင့် ဆိုထိုက်လျက်၊ ဧကဿ- တစ်ခုသော၊ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓဿ- ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓါ၏။ လောပံ- ကျေပျောက်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလောတိ- လောဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သမက္ခန္ဓသာခေါ နိဂြောဓောတိအာဒိ- နိဂြောဓောအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားတော်ကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။။

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလပရိမဏ္ဍလောတိ- ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ- လျက်၊ ဧကဿ- သော၊ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓဿ- ၏၊ လောပံ- ကို၊ ကတ္တာ- ၍၊ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလောတိ- ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသည်နည်း၊ [နဟိ ။ပ။ ပရိမဏ္ဍလောတိ- ဟူသော ဝါကျသည် ဉာပကဟေတု ဝါကျဖြစ်၍ ဤသို့ ပုစ္ဆာဝါကျထည့်သည်၊] ဟိ(ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ သဗ္ဗော-

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏအဖွင့်

၁၅၅

အားလုံးစုံသော၊ နိဂြောဓော- ပညောင်ပင်သည်၊ ပရိမဏ္ဍလော- ဝန်းဝိုင်းသည်၊ န
 ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ပညောင်ပင်ရှိသမျှအားလုံး
 ဝန်းဝိုင်းသည်မဟုတ်၍ ဤ၌မူ ဝန်းဝိုင်းသော ပညောင်ပင်ကိုသာ ယူ၍ ဝန်းဝိုင်းသော
 ပညောင်ပင်ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသည်ဟူသော အနက်ကို ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဂြောဓ
 ပရိမဏ္ဍလပရိမဏ္ဍလောတိ- ဟူ၍၊ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ။ပ။ ဘဂဝတာ ဂုတ္တော- ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊
 ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါ၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓသန္နိဓာနေန- ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓါ
 အနီးကပ်တည်ရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- အနီးကပ်တည်ရှိသော ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓါကြောင့်၊
 ပရိမဏ္ဍလောဝ- ဝန်းဝိုင်းသည်သာဖြစ်သော၊ နိဂြောဓော- ပညောင်ပင်ကို၊ ဂယုတိ-
 ယူအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧကဿ- တစ်ခုသော၊ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓဿ-
 ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓါ၏၊ လောပေန- ကျေပျောက်ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာပိ- ကင်း၍လည်း၊ အယံ
 အတ္ထော- ဤဝန်းဝိုင်းသော ပညောင်ပင်ဟူသော အနက်ကို၊ လဗ္ဘတိ- ရနိုင်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ နိဂြောဓောဝိယ ပရိမဏ္ဍလောတိ- လောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-
 ပြီ၊ ဩကာရဿ- ဩအက္ခရာ၏၊ ဝကာရာဒေသံ- ဝအက္ခရာအပြုကို၊ (ဝအက္ခရာဟု
 ညွှန်ပြအပ်သည်ကို) ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝါ- ပြုခြင်းကြောင့်၊ ယာဝတကော အဿာတိ-
 ယာဝတကော အဿ-ဟူသော ပဒေသနာပုဒ်သည်၊ ယာဝတကဿ- ယာဝတကဿ-
 ဟူသော ပဒေသနိပုဒ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။။

သမဝဋ္ဋိတက္ခန္ဓောတိ- ကား၊ သမံ- ညီညာစွာ၊ သုဝဋ္ဋိတက္ခန္ဓော^၁- ကောင်းစွာ
 လုံးသော လည်ပင်းရှိတော်မူ၏၊ (ဧကေ- အချို့သော သူတို့သည်၊) ကောဇ္ဇာဝိယ-

၁။ ဝဋ္ဋိတက္ခန္ဓော။ ။ ဝဋ္ဋိတ-၌ “ဝဋ္ဋ+ဧက+တ”ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်းပါဝင်နိုင်၏။ ဝဋ္ဋဓာတ်သည်
 အာဝတ္တန (ချာချာလည်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း။ ဝဋ္ဋာပီယတေ အာဝဋ္ဋာပီယတေတိ ဝဋ္ဋိတော-
 လည်စေအပ်၊ လုံးစေအပ်သော(လည်ပင်း)၊ လုံးစေအပ်သော-ဟူသော စကားသည် လုံးသော-
 ဟူသော စကားနှင့် အတူတူဖြစ်၏။ ရှေးကုသိုလ်ကံသည် လည်စေအပ်သော၊ ဝါ- ရှေးကုသိုလ်ကံ
 ကြောင့် လုံးသော-ဟုဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဝဋ္ဋတိ အာဝဋ္ဋတိတိ ဝဋ္ဋိတော- ချာချာလည်သော၊
 ဝါ- လုံးသော (လည်ပင်းတော်)ဟူ၍ ကာရိတ်မပါဘဲလည်း အနက်ယူနိုင်၏။ ခန္ဓသဒ္ဓါသည်
 ခန္ဓာဘာရ (ပခုံးဝန်) ခန္ဓေန ဝဟတိ- စသည်၌ ပခုံးဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ သို့သော်
 ဤနေရာ၌မူ “ကောဇ္ဇာ ဝိယ ဒီဃဂလ္လာ”စသည်ဖြင့် ဖွင့်ထားသောကြောင့် လည်ပင်း၊ လည်တိုင်ကို
 ယူရ၏။ ဆရာတော်ကြီးများ၏ အဋ္ဌကထာနိဿယတို့၌ ခန္ဓသဒ္ဓါကို “လည်ကုပ်”ဟုလည်း
 အနက်ပြန်ဆို၏။ မြန်မာအဘိဓာန်ဆရာတို့ကမူ လည်ပင်းနောက်ဘက်ပိုင်းကို လည်ကုပ်ဟု
 ဖွင့်ဆိုထားကြ၏။

ကြီးကြာငှက်တို့ကဲ့သို့၊ ဒီဃဂလာ- ရှည်သော လည်ပင်း လည်တိုင်ရှိကုန်၏။ (ဧကေ)
 ဗကာဝိယ- ဗျိုးတို့ကဲ့သို့၊ ဝင်္ကံဂလာ- ကောက်သော လည်ပင်းရှိကုန်၏။ (ဧကေ)
 ဝရာဟာဝိယ- ဝက်တို့ကဲ့သို့၊ ပုထုလဂလာ- ကြီးသော (တုတ်သော) လည်ပင်းရှိကုန်၏။
 ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း အနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗာ-
 ပြုရမည်။) သုဝဏ္ဏာဠိဂံသဒိသောတိ- ကား၊ (မဟာပုရိသဿ- ၏။) ခန္ဓော-
 လည်ပင်းတော်သည်။ သုဝဏ္ဏမယဗုဒ္ဓကမုဒိဂံသဒိသော- ရွှေဖြင့် ပြီးသော ငယ်သော
 မုရိုးစည်နှင့် တူ၏။ ရသဂ္ဂသဂ္ဂိတိ- ကား၊ (ယာ- အကြင်အကြောတို့သည်) မရရာဒိဘောဒံ-
 အချို့အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ရသံ- အရသာကို၊ ဂသန္တိ- ဆောင်ယူကုန်၏။ အန္ဓော-
 ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌၊ ပဝေသေန္တိ- သွင်းကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တာ-
 ထိုအကြောတို့သည်။) ရသဂ္ဂသဂ္ဂိ- ရသဂ္ဂသတို့ မည်၏။ ရသဂ္ဂသာနံ- အချို့အစရှိသော
 အရသာကို ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ဆောင်သွင်းတတ်သော အကြောတို့တွင်၊ ဝါ- တို့ထက်၊
 အဂ္ဂါ- ကောင်းမြတ်သော အကြောတို့တည်း။ ရသဂ္ဂသဂ္ဂါ- အချို့ အစရှိသော အရသာကို
 ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ဆောင်သွင်းတတ်သော အကြောတို့တွင် ကောင်းမြတ်သော
 အကြောတို့၊ ဧတဿ- ဤမင်းသား၏။ ဝါ- ဤမင်းသားမှာ၊ တာ (ရသဂ္ဂသဂ္ဂါ)-
 ထိုအရသာကို ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ ဆောင်းသွင်းသော အကြောတို့တွင်
 ကောင်းမြတ်သော အကြောတို့သည်။ သန္တိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော-
 ထိုမင်းသားသည်။ ရသဂ္ဂသဂ္ဂိ- ရသဂ္ဂသဂ္ဂိမည်၏။ တေနာတိ- ကား၊ ဩဇာယ-
 အဆီဩဇာကို၊ အဖရဏေန- မဖြန့်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဟိနဓာတုကတ္တာ- ယုတ်လျော့သော
 အသွေးအသားဓာတ်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်မှ
 အခြားသော လူတို့သည်၊ ဗဟ္တာဗာဓာ- များသော အနာရောဂါရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏။

ဟန္တတိ- ဟန္တဟူသော နာမည်သည်။ သန္နိဿယဒန္တာဓာရဿ^၁- မှီရာသွားဖုံးနှင့်
 တကွဖြစ်သော သွားတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော မေး၏။ သမညာ- နာမည်တည်း။

၁။ သန္နိဿယဒန္တာဓာရဿ။ ။ ဤ၌ နိဿယ-ဟူသည် သွား၏ မှီရာသွားဖုံးတည်း။
 သဟ နိဿယေန ယေ ဝတ္တန္တိတိ သန္နိဿယ။ သန္နိဿယာ စ တေ ဒန္တာစာတိ သန္နိဿယဒန္တာ-
 မှီရာသွားဖုံးနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော သွားများ၊ တေသံ အာဓာရော သန္နိဿယဒန္တာဓာရော-
 မှီရာသွားဖုံးနှင့်တကွသော သွားတို့၏ တည်ရာမေး၊ ဤနေရာအဋ္ဌကထာဘာသာနိကာ၌
 စာရိတ်ပုံ မသန့်ရှင်းလှပါ။

သုတ်]

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့်

၁၅၇

ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ တံ- ထိုမေးတော်သည်၊ သီဟဿ-ခြင်္သေ့၏၊ ဟနုဝိယ-
 အောက်မေးကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 သီဟဟနု- သီဟဟနုမည်တော်မူ၏၊ တတ္ထ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ သီဟဟနုမည်တော်မူရာ၌
 (ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ-၌စပ်) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ရူပကာယ-
 သာစ- ရုပ်ကိုယ်တော်၏လည်းကောင်း၊ ဓမ္မကာယသာစ- တရားကိုယ်တော်၏လည်း
 ကောင်း၊ ဥပမာနာမ- နှိုင်းယှဉ်မှု ဥပမာမည်သည်၊ ဟိန္ဒူပမာ- ရူပကာယနှင့် ဓမ္မကာယ
 အောက် နှိုင်းကျသော ဥပမာသာတည်း၊ သမာနူပမာ- ရူပကာယ ဓမ္မကာယတို့နှင့်
 အဆင့် အတန်းတူညီသော ဥပမာသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ အဓိကူပမာ- ယင်းကာယတို့ထက်
 အဆင့် အတန်းသာလွန်သော ဥပမာသည်၊ ကုတော- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝါ- အဘယ်မှာ၊
 အတ္ထိ- ရှိနိုင်အံ့နည်း၊ (နတ္ထိဇဝ- တကယ်မရှိနိုင်ပါ။) တဿ- ထို့ကြောင့်၊ အယမ္ဗိ-
 ဤသီဟဟနု-ဟူသော ဥပမာသည်လည်း၊ ဟိန္ဒူပမာ- တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်
 သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထာတိအာဒိ- တတ္ထအစရှိသော စကား ဝါကျကို၊
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ မဟာပုရိသဿ- ၏၊
 ဟေဋ္ဌိမာနုရူပဝသေနေဝ- (ခြင်္သေ့၏ အောက်မေးနှင့် အလားတူ စည်ပင်ဝန်းဝိုင်းသော၊)
 အောက်မေးအား လျော်ညီသည့်အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဥပရိမမ္ဗိ- အထက်၌ဖြစ်သော
 မေးတော်သည်လည်း၊ သဏ္ဍိတံ- တည်ရှိ၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ဒွေပိ ပရိပုဏ္ဏာနီတိ-
 ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တဿ- ထိုဒွေပိ ပရိပုဏ္ဏာနီ-ဟူသော စကားကိုလည်း၊
 (ဒိန္နံ ဟန္တနံ- အထက်အောက် မေးတော်နှစ်ပါးတို့၏) သဗ္ဗသော- နေရာအားလုံး
 အကုန်အစင်၊ ပရိမဏ္ဍလတာယ- ဝန်းဝိုင်းသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ- ဝန်းဝိုင်း၏ဟူ၍၊
 န ဝုတ္တံ- ဆိုလိုအပ်သည်မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်အမှန်ကား၊ တိဘာဂါဝသေ-
 သမဏ္ဍလတာယ- (မေးတော်လေးပိုင်း ရှိရာတွင်) ကြွင်းသော သုံးဖွဲ့ သုံးပိုင်းတို့၏
 ဝန်းဝိုင်းသည်အနေအားဖြင့် ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ် ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒွါဒသိယာ ပက္ခဿ
 စန္ဒသဒိသာနီတိ- သဒိသာနီဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ။

သလ္လက္ခေတ္တတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ လက္ခဏသတ္တာနုသာရေန- လက္ခဏာ
 ဟောကျမ်းသို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်၊ ဥပမာရေတွာ- စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ (အာဟံသု-
 သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ) ဒန္တာနံ- သွားတို့၏၊ ဥစ္စနိစတာ- မြင့်ကုန်၊ နိမိကုန်သည်အဖြစ်ကို
 အဗ္ဘန္တရဗာဟိရပဿဝသေနဝါ- (သွားတို့၏) အတွင်းဘက်နံပါး၊ အပြင်ဘက်နံပါးတို့နှင့်
 စပ်သဖြင့်လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်၏၊ အဂ္ဂဝသေနဝ- သွားထိပ်ဖျားနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်၊

န ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်သည်မဟုတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယပဋ္ဌကေန ။ပ။ ဝိယာတိ-
 ဝိယဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကကဓံ- လွှဲကို၊ အယပဋ္ဌကံ-
 သံပြားဟူ၍၊ အဓိပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ (ဒန္တာ- သွားတို့သည်၊) သမာ-
 ညီညာကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ- ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဝိသမာ- မညီကုန်သည်၊ န ဘဝိဿန္တိ-
 မဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ သမသဏ္ဌာနာ- ညီညာသော အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိကုန်သည် (ဘဝိဿန္တိ)
 ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- သမာဟူသော ပါဌ်၏ အနက်တည်း၊ (ဇိဝှာ-
 လျှာတော်သည်၊) သာတိသယံ- အခြားသူတို့၏ လျှာထက်သာလွန်ခြင်းနှင့်တကွ၊
 မုဒဒီယပုထုလတာဒိပ္ပကာရဂုဏာ- နူးညံ့သည်အဖြစ်၊ ရှည်သည်အဖြစ်၊ ကျယ်ပြန့်သည်
 အဖြစ် အစရှိသော အပြားရှိသော ဂုဏ်ရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဘူတာ ဇာတာ-
 ဖြစ်ပြီ၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့် ဘကာရဿ- ဘအက္ခရာ၏၊ ဟကာရံ- ဟအက္ခရာအဖြစ်ကို
 ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပဟူတာ- ပဟူတာမည်၏၊ ဧတဿ- ဤမင်းသား၏၊ ပဟူတာ-
 နူးညံ့ရှည်လျား ကျယ်ပြန့်သည်အဖြစ်အစရှိသော ဂုဏ်အမျိုးမျိုးရှိသည်ဖြစ်သော၊ ဇိဝှာ-
 လျှာတော်သည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုမင်းသားသည်၊)
 ပဟူတဇိဝှော- ပဟူတဇိဝှမည်တော်မူ၏။

(အညေ- အခြားသော သူတို့သည်၊) ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ- ဖြတ်၍ ဖြတ်၍၊
 ပဝတ္တသရတာယ- ဖြစ်သော အသံရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဆိန္ဒဿရာပိ- ပြတ်သော
 အသံရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အနေကာကာရတာယ- များသော အခြင်းအရာရှိကုန်
 သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိန္ဒဿရာပိ- ကွဲအက်သော အသံရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊
 ကာကဿ- ကျီး၏၊ အမနုညသရောဝိယ- စိတ်နှလုံးကို လွန်စွာ မနှစ်သက်စေတတ်သော
 အသံကဲ့သို့၊ [မနံ အာဘုသော ဂေတိ တောသေတီတိ မနုညံ မနုညော ဝါ]
 အမနုညသရတာယ- ကြားရသူတို့၏ စိတ်နှလုံးကို လွန်စွာ မနှစ်သက်စေသော အသံရှိ
 ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာကဿရာပိ- ကျီးအသံကဲ့သို့သော အသံရှိကုန်သည်လည်း
 ကောင်း၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) အပလိဗုဒ္ဓတ္တာတိ- ကား၊ (ဝိတ္တသေမှဟိ- သည်းခြေ၊
 သလိပ်တို့သည်၊) အနုပဒ္ဓုတဝတ္ထုကတ္တာ- မမြေးယှက်အပ်သော တည်ရာဌာနရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ (သရော- အသံသည်၊ ဝိသဒေါ- သန့်ရှင်းကြည်လင်သည်၊ ဟောတိ)
 စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အက္ခရပုပ္ဖတ္တိဌာနံ- အက္ခရာအသံတို့၏ ဖြစ်ရာ လည်ချောင်းစသော
 အရပ်ကို၊ ဝတ္ထုတိ- တည်ရာဌာနဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတောတိ
 ဧတ္ထ- အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတော-ဟူသော ပါဌ်၌၊ အင်္ဂါနိ- ရှစ်ပါးသော အသံတော်အင်္ဂါတို့

သုတ်] ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအဖွင့် ၁၅၉

သည်။ ပရတော- နောက်ဖြစ်သော ဇနဝသဘသုတ်၊ မဟာဂေါဝိန္ဒသုတ်တို့၌၊ အာဂမိဿန္တိ- လာကုန်လတ္တံ့၊ မဉ္ဇုယောသောတိ- ကား၊ မဓုရဿရော- ချိုသာသော အသံတော်ရှိ၏။

အဘိနီလနေတ္တောတိ- ကား၊ အဓိကနီလနေတ္တော- အလွန်အကဲညိုသော မျက်လုံးရှိတော်မူ၏။ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ အဓိကတာ- လွန်ကဲသည်အဖြစ်ကို၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့်တကွ၊ ဝါ- လွန်ကဲစွာ၊ နီလဘာဝေန- ညိုသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ နေတ္တနီလဘာဝဿေဝ- မျက်လုံးတော်၏ ညိုသည်အဖြစ်၏ သာလျှင်၊ (ညိုသည်အဖြစ်တခုတည်း၏သာလျှင်) အဓိကဘာဝတော- လွန်ကဲသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ န ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- ဖွင့်ဆို တော်မူသည်ကား၊ နသကလနီလနေတ္တောတိအာဒိ- တွောအစရှိသည်တည်း၊ ပီတလောဟိတဝဏ္ဏာ- ဝါရွှေအဆင်း၊ နီသော အဆင်းတို့ကို၊ သေတမဏ္ဍလဂတရာဇိ- ဝသေန- ဖြူသော အဝန်းအဝိုင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော အရေးအကြောင်း၏ အနေအားဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ နီလသေတကာဠဝဏ္ဏာပန- ညိုသော အဆင်း၊ ဖြူသော အဆင်း၊ နက်သော အဆင်းတို့ကိုကား၊ တံ တံ မဏ္ဍလဝသေနဝ- (မျက်လုံးတော်၏) ထိုထိုဝန်းဝိုင်းသော နေရာဒေသအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ကုန်၏၊ အက္ခိဒလံ- မျက်ခွံကို၊ စက္ခုဘဏ္ဍန္တိ- မျက်လုံးဟူသော ဥစ္စာဘဏ္ဍာဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကုန်၏) အက္ခိဒလဝဋ္ဋမံ- မျက်ခွံ၏ အပိုင်းအခြားအရေးအကြောင်း (မျက်ရစ်)ကို၊ (စက္ခုဘဏ္ဍန္တိ- ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၍၊ ဣတိ- သို့) အညေ- အခြားဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ) ပန- အမှန်စင်စစ်ကား၊

၁။ အက္ခိဒလဝဋ္ဋမံ။ ။ နောက်၌ “အက္ခိဒလလောမေသု နိရုဇ္ဈော”ဟု ဖွင့်ရာ၌ မျက်တောင်မွေးပေါက်ရာ ဌာနကို “အက္ခိဒလ”ဟု ဆိုထားသောကြောင့် အက္ခိဒလဟူသည် မျက်ခွံဖြစ်၏ဟု သိသာ၏။ ထို့အပြင် “အန္တဝါ အယံ လောကော ပရိဝဋ္ဋမော”ဟူသော သီလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ် (နှာ-၂၁)၌ “ပရိဝဋ္ဋမောတိ သမန္တတော ပရိစ္ဆေဒဝါ”ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ(ဒု-၅၇)ဖွင့်ထားသည်နှင့် အညီ ဤ၌ “ဝဋ္ဋမသဒ္ဓါသည် အပိုင်း အခြားအကန့်အသတ် (ပရိစ္ဆေဒ) အနက်ဟောဖြစ်သင့်၏။ အက္ခိဒလ၌ အပိုင်းအခြားဟူသည် ပိုင်းခြားထားသော အရေးအကြောင်းဖြစ်သော မျက်ရစ်တည်း။ သို့ဖြစ်၍ မျက်ရစ်ကို အက္ခိဒလဝဋ္ဋမ-ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့အပြင် အက္ခိဒမ္ပ၌ ဗိမ္ဗသဒ္ဓါသည် “ဗိမ္ဗန္တု မဏ္ဍလံ ဘဝေ”ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၅၃)နှင့် အညီ အဝန်းအဝိုင်းအနက်ဟောဖြစ်သင့်ရကား အက္ခိဒမ္ပ-ဟူသည် မျက်လုံးအဝန်းအဝိုင်း တစ်ခုလုံးပင်တည်း။

အက္ခိဒလေဟိ- မျက်ခွံတို့နှင့် သဒ္ဓိ- တကွ၊ အက္ခိဗိမ္ဗ- မျက်လုံးအဝန်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးကို၊
(စက္ခုဘဏ္ဍာန္တိ- မျက်လုံးပစ္စည်းဝတ္ထုဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏)။

ဟိ- မျက်ခွံတို့နှင့် တကွ မျက်လုံးတစ်ခုလုံးကို စက္ခုဘဏ္ဍာဟု သိခြင်း၏
အကျိုးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့သိရခြင်းသည် (သတိ- ဖြစ်လသော်) **ဝိနိဂ္ဂတဂန္တိရဇောတနာပိ**-
ပြုထွက်သော မျက်လုံး၊ ချိုင့်ဝင်၍ နက်သော မျက်လုံးတို့ကို ဖော်ပြရှင်းလင်းချက်သည်
လည်း၊ ယုတ္တာ- သင့်လျော်မှန်ကန်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ အဓိပ္ပေတန္တိ ဣမိနာ-
အဓိပ္ပေတံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဧတ္ထ- ဤဂေါပခုမောဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ဧကဒေ-
သေန- တစ်တံတပိုင်းဖြစ်သော မျက်တောင်မွေးကို ဆိုခြင်းဖြင့်၊ သမုဒါယုပလက္ခဏ-
ဉာယေန- အပေါင်းဖြစ်သော မျက်လုံးတစ်ခုလုံးကို မှတ်သားယူကြောင်းနည်း (ဥပလက္ခ
ဏနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရ)အားဖြင့်၊ အယံအဓိပ္ပါယော- ဤအလိုရှိအပ်သော
အနက်သည် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏၊
ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ပခုမသဒ္ဓေါ- ပမုသေဒ္ဓါသည်၊ လောကေ- လောက၌၊
အက္ခိဒလလောမေသု- မျက်တောင်မွေးတို့၌၊ နိရုဇ္ဈော- တက်ရောက်ထင်ရှား၏၊ တေနဝ-
ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ မုဒု ။ပ။ အက္ခိနီတိ- မုဒု ။ပ။ အက္ခိနိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-
ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဥက္ကာသဒ္ဓေါ- ဥက္ကာသဒ္ဓါသည်၊ လောကေ- လောက၌၊ အဝိသေသ-
တော- မထူးခြား သာမညအားဖြင့်၊ လောမပရိယာယော- အမွေးရိုးရိုး အနက်ဟော
လောမသဒ္ဓါ၏ ဝေဝုဓ်ပရိယာယ်စကားလှယ်သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ- အကယ်၍
ဖြစ်ပေ၏၊ ပန- ထိုသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဣဓ- ဤဥက္ကာလက္ခဏာတော်မြတ်၌၊
လောမဝိသေသဝါစကော- ထူးခြားသော အမွေးကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဥက္ကာလောမန္တိ- ဥက္ကာလောမံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
နလာဠဝေမဇ္ဈေ ဇာတာတိ- ကား၊ နလာဠမဇ္ဈဂတာ- နဖူးပြင်၏ အလယ်သို့

၁။ **ဝိနိဂ္ဂတဂန္တိရဇောတနာပိ ယုတ္တာ။** ။ စက္ခုဘဏ္ဍာပုဒ်၏ ကေစိဝါဒနှင့် အညေဝါဒ
အဖွင့်တို့ကို ပြဆိုပြီးနောက် မိမိဋီကာဝါဒအဖွင့်အတွက် ရရှိအပ်သော အကျိုးလဒ္ဓဂုဏ်ကို
ပြလို၍ “ဧဝဉ္စ”စသည်ကို မိန့်တော်မူ၏၊ စက္ခုဘဏ္ဍာခေါ် မျက်လုံးပစ္စည်း မပြည့်စုံသူတို့မှာ
ဆင်နှင့် ကြွက်တို့၏ မျက်လုံးများကဲ့သို့ ဝိနိဂ္ဂတ (ပြုထွက်သော မျက်လုံး)နှင့် ဂန္တိရ (အတွင်း
ချိုင့်ဝင်၍ နက်သော မျက်လုံး)ဟူ၍ ကြည့်မကောင်းသော မျက်လုံးရှိကြ၏-ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ
ဖွင့်ထား၏၊ အက္ခိဒလ၊ အက္ခိဒလဝဋ္ဋမတို့ကို စက္ခုဘဏ္ဍာဟု အနက်ယူလျှင် ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်သည်
ယုတ္တမဖြစ်၊ အက္ခိဒလ (မျက်ခွံ)နှင့် တကွ မျက်လုံးတစ်ခုလုံး (အက္ခိဗိမ္ဗ)ကို စက္ခုဘဏ္ဍာဟု
ဝါတို့ဖွင့်ဆိုသည့်အတိုင်း အနက်ယူမှသာ ယုတ္တဖြစ်သည်ဟူလို။

ဆိုက်ရောက် လျက်၊ ဇာတာ- ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ (ဥက္ကာ- မွေးရှင်တော်သည်- ဌိဝပ်) (အယံ- ဤလက်ပန်လဲ၊ နွယ်လဲတို့နှင့် တူ၏ဟူသော ဥပမာသည်၊ အဿ- ထိုဥက္ကာလုံမွေးရှင်တော်၏) သြဒါတကာယ- ဖြူသည်အဖြစ်၌၊ ဥပမာ- ဥပမာတည်း၊ မုဒုတာယ- နူးညံ့သည်အဖြစ်၌၊ ဥပမာ-သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဥက္ကာ- ဥက္ကာလုံမွေးရှင်တော်သည်၊ တတောပိ- ထိုလက်ပန်လဲ၊ နွယ်လဲတို့ထက်လည်း၊ သာတိသယံ- သာလွန်ခြင်းနှင့် တကွ၊ မုဒုတရာ- အထူးသဖြင့် နူးညံ့၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ သပ္ပိမဏ္ဍေတိ အာဒိ- သပ္ပိမဏ္ဍေ- အစရှိသည်တည်း၊ ရဇတပုဗ္ဗဠကန္တိ- ရဇတပုဗ္ဗဠကံဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ရဇတမယတာရကံ- ငွေဖြင့် ပြီးသော ကြယ်တာရာသဏ္ဌာန်ရှိသော ရေပွက်ပန်းပွင့်ကို၊ အာဟ- ဆိုလို၏။

ဒေ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ ဝုတ္တန္တိ- ကား၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါစ- မြတ်စွာ ဘုရား ရှင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စက္ကဝတ္တိနော စ- စကြဝတေးမင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိပုဏ္ဏနလာဋ္ဌတာယ စ- ပြည့်ပြီးသော နဖူးရှိတော်မူကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပရိပုဏ္ဏသီသဗိမ္ဗတာယစ- ပြည့်ပြီးသော ဦးခေါင်းအဝန်းအဝိုင်းရှိတော် မူကုန်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥက္ကိသသီသာတိ- ဥက္ကိသသီသတို့ဟူ၍၊ (သင်းကျစ်ပြားဖြင့် ဖွဲ့ပတ်ထားအပ်သကဲ့သို့သော ဦးခေါင်းရှိတော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူ၍၊ ဝါ- သင်းကျစ်ပြား ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော ဦးခေါင်းရှိတော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူ၍) ဝုတ္တန္တိ- ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဒေ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေအတ္ထဝသေ- ထိုအနက်တို့ကို (ထိုပရိပုဏ္ဏနလာဋ္ဌ၊ ပရိပုဏ္ဏသီသဗိမ္ဗ-ဟူသော အနက်တို့ကို) ပဋိစ္စ- စွဲမှီရည်စူး၍၊ ဥက္ကိသသီသောတိ ဣဒံ- ဥက္ကိသသီသော-ဟူသော ဤစကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣဒါနိ- အနက်နှစ်မျိုးကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ အတ္ထဒ္ဓယံ- ထိုအနက်နှစ်မျိုးအပေါင်းသည်၊ မဟာပုရိသေ- ဘုရားအလောင်းတော် ယောက်ျားမြတ်၌၊ သုပ္ပတိဌိတံ- ကောင်းမွန် ခိုင်မြဲစွာ တည်ရှိနေ ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာပုရိသဿ ဟိတိအာဒိ- မဟာ ပုရိသဿ ဟိ-အစရှိသော စကားဝါကျကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ (မဟာပုရိသဿ- ၏၊ တံ မံသပဋိလံ- ထိုအသားလွှာသည်၊ သဏ္ဌတမတာယစ- အထူးသဖြင့် သိမ်မွေ့ နူးညံ့သည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ စ- ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဘဿရတာယစ- အရောင် တလက်လက်ထွက်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိပုဏ္ဏတာယစ-

စည်ပင်ပြည့်ဖြိုးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရညော- ဘုရင်မင်း၏၊ ဗန္ဓုဇာတိသပဇ္ဇောဝိယ- (ဦးခေါင်း၌) ဖွဲ့တပ်အပ်သော သင်းကျစ်ပြား ကဲ့သို့၊ ဝိရောစတိ- တင့်တယ်၏။

ကပ္ပသီသာတိ - ကပ္ပသီသာဟူသည်ကား၊ (ကေစိ- အချို့လူတို့သည်၊) ဒွိဓာဘူတသီသာ- နှစ်ဖြာဖြစ်သော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ ဖလသီသာတိ- ကား၊ (ကေစိ) ဖလိတသီသာ- ဖြစ်သော အသီးရှိသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ ဝါ- သစ်သီးတမျှ ဖုထသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ အဋ္ဌိသီသာတိ- ကား၊ မိသဿ- အသား၏။ အဘာဝတော- မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲပင် အဋ္ဌိတာယ- အရိုးသာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပတနုဘာဝတော- အလွန်သေးငယ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တစောနဒ္ဒ- အဋ္ဌိမတ္တသီသာ- အရေဖြင့် ဖွဲ့ပတ်အပ်သော အရိုးမျှသာဖြစ်သော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ ကုမ္ပသီသာတိ- ကား၊ (ကေစိ- တို့သည်၊) လာဗုသဒိသသီသာ- ဗူးသီးနှင့် တူသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ ပတ္တာရသီသာတိ- ကား (ကေစိ) ပိဋိဘာဂေန- နောက်အဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ- နောက်ဘက်၌၊ သြလမ္မမာနသီသာ- တွဲလျားကျသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏။ ပုရိမနယေနာတိ- ကား၊ ပရိပုဏ္ဏနလာဋ္ဌတာပက္ခေန- ပြည့်ဖြိုးသော နဖူးရှိသည်အဖြစ် ဟူသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဥဇ္ဈိသဝေဋ္ဌိတသီသောဝိယာတိ- ကား၊ ဥဇ္ဈိသပဇ္ဇေန-

၁။ ကပ္ပသီသာ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ရှိသော “ကပိသီသာ”ဟူသော ပါဠိအတိုင်းဆိုလျှင် “မျောက်ဦးခေါင်းကဲ့သို့ နှစ်ဖြာကွဲသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏”ဟု အနက်ပေးရ ပေလိမ့်မည်။ အဋ္ဌကထာ နိဿယများ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် အနက်ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏။ သို့သော် မျောက်ဦးခေါင်းမှာ ဆင်ဦးခေါင်းကဲ့သို့ နှစ်ဖြာကွဲသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ(၂၆၄)တို့၏ ဋီကာ (၁၂၇) ဗြဟ္မာယုသုတ် မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်အဖွင့်များနှင့် ဝိနည်းမဟာဝါ မဟာခန္ဓကအဋ္ဌကထာ (၃၁၀)နှင့် ဋီကာ အစောင်စောင်တို့၌ “ကပ္ပသီသော” ဟု ချည်းရှိပြီး ထိုဋီကာတို့ အဖွင့်ပါဠိများမှာလည်း ဤမဟာပဒါနသုတ်ဋီကာအတိုင်းပင်ဖြစ်ပါ ၏။ ဝိမတိဋီကာ၊ ဒု(၁၂၇)၌မူ “ကပ္ပသီသောတိ ဂဇမတ္ထကံ ဝိယ ဒွိဓာတိန္ဒသီသော (ဆင်ဦးခေါင်း ကဲ့သို့ နှစ်ဖြာကွဲသော ဦးခေါင်းရှိသူ)ဟူ၍ ဆင်ဦးခေါင်းကို ဥပမာပြလျက်ဖွင့်၏။ ထိုဥပမာကြောင့် ဤမဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာမှ “ဟတ္ထိသီသာ”ပါဠိနှင့် ရောထွေးနေသည်ဟု ဆိုဖွယ်ရာ ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် ဟတ္ထိသီသာပါဠိကို ဤသုတ်ဋီကာ မဖွင့်သည်သာမက ဗားကရာအဋ္ဌကထာ နိဿယ(၁၂၈)၌ (အဋ္ဌိသီသာပါဠိနေရာ၌) ဟတ္ထိသီသာဟုလည်း ရှိ၏။ ဆင်ဦးခေါင်းနှင့် တူသော ဦးခေါင်းရှိကုန်၏ဟု ပေး၊ ဋီကာနှင့်ကား မညီ”ဟု မိန့်မှာထား၏။ သို့ဖြစ်၍ ကပ္ပသီသာဟု ရှိပြီးဖြစ်၍ အဋ္ဌိသီသာနှင့် ဆင်တူရိုးမှား ဟတ္ထိသီသာပါဠိ မရှိသင့်ဟု ယူဆပါသည်။

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၆၃

သင်းကျစ်ပြားဖြင့် ဝေဠိတသီသပဒေသော ဝိယ- ရစ်ပတ်အပ်သော ဦးခေါင်းနေရာဌာန ရှိသကဲ့သို့ (ဟောတိ) ဥက္ကဋ္ဌိသံ ဝိယာတိ- ကား၊ ဆေကေန- ကျွမ်းကျင်သော၊ သိပ္ပိနာ- အတတ်ပညာရှင်သည်၊ ဝိရစိတဥက္ကဋ္ဌိသမဏ္ဍာလံဝိယ- စီမံဖန်တီးအပ်သော သင်းကျစ်ပြား အဝန်းအဝိုင်းကဲ့သို့ (ဟောတိ)။

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၃၇။ တဿ ဝိတ္တာရောတိ- တဿ ဝိတ္တာရော- ဟူသည်ကား၊ လက္ခဏ- ပရိဂ္ဂဟာနေ- (ဘုရားအလောင်းတော်မင်းသား၏) လက္ခဏာတော်တို့ကို ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်ယူရာ (စူးစမ်းရာ)အခါ၌၊ နေမိတ္တိကာနံ- နိမိတ်ကျမ်းတတ်၊ နိမိတ်ဖတ်သော ပုဏ္ဏားတို့ကို (သဗ္ဗကာမေဟိ- အားလုံးစုံသော အလိုရှိအပ်သမျှ သုံးဆောင်ခံစားဖွယ် ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ဖြင့်) တဿ သန္တပ္ပနဿ- ထိုရောင့်ရဲအားရ သဘောကျစေခြင်းကို၊ ဝိတ္တာရော- အကျယ်ပြဆိုရာစကားကို၊ ဝိတ္တာရကထာ- အကျယ်ချဲ့ပြဆိုရာစကားကို၊ ဂစ္ဆောက္ကန္တိယံ- မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ ဘုရားအလောင်းတော်သက်ရောက်ခြင်း၌၊ ဝါ- သက်ရောက်ခြင်းကို ပြဆိုရာအခန်း၌၊ [ဂစ္ဆောက္ကန္တိယံကို ထပ်ဖွင့်လို၍ နိမိတ္တဘူတ- စသည်ကိုမိန့်၊ နိမိတ္တဘူတသုပိနပဋိဂ္ဂါဟကသန္တပ္ပန- ရှေ့ပြေးနိမိတ်ဖြစ်သော အိပ်မက်တို့ကို လက်ခံ ဖတ်ကြား သံတော်ဦးတင်သော ပုဏ္ဏားတို့ကို သုံးဆောင် ခံစားဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ဖြင့် ကျေနပ်နှစ်သက်စေပုံကို ပြဆိုရာအခန်း၌၊ (မယာ- ငါအဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဝုတ္တောယေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ [သုပိန- ပဋိဂ္ဂါဟက-ဟူသော ပါဌ်နေရာ၌ သုပိနပဋိဂ္ဂါဟက (အိပ်မက်ကို စူးစမ်းသော ပုဏ္ဏား)ဟု ပါဌ်ရှိလျှင် လက္ခဏာနိ ပရိဂ္ဂဟာပေတွာ-ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်၊ လက္ခဏပရိဂ္ဂဟာနေ-ဟူသော ဋီကာပါဌ်တို့နှင့် ညီညွတ်၍ ကောင်း၏။]

နိဒ္ဒေါသေနာတိ- ကား၊ ခါရိကလောဏိကာဒိဒေါသရဟိတေန- ခါးစပ်သော အရသာရှိသည်အဖြစ်၊ ငနံသော အရသာရှိသည်အဖြစ် အစရှိသော အပြစ်တို့မှ ကင်းသော (ခီရေန- ဖြင့်- ခြစ်စပ်) ဓာတိယောတိ- ကား၊ ထညပါယ်ကာ- နို့ကို သောက်စို့ စေကုန်သော၊ ဝါ- နို့ကို တိုက်ကျွေးကုန်သော၊ ဓာတိယော- နို့ထိန်းမိန်းမတို့ကို၊ (ဥပဋ္ဌာပေသိ- ပြုစုလုပ်ကျွေးစေပြီ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တာ- ထိုနို့ထိန်းတို့သည်၊ (ကုမာရေန- မင်းသားသူငယ်ကို) ထည- နို့ရည်ကို၊ ဓာပေန္တိ ပါယေန္တိ- သောက်စို့စေကုန်၏၊ ဝါ- တိုက်ကျွေးကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓာတိယော- ဓာတိတို့မည်၏၊ တထာတိ ဣမိနာ-

တထာဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် သဠိန္ဒပဒံ- သဠိဟူသော ပုဒ်ကို ဥပသံဟရတိ- ဆောင်ယူ၏။ သေသာပီတိ- သေသာပိ-ဟူသည်ကား၊ နှာပိကာ- (မင်းသားငယ်ကို) ရေချိုးပေးသော အထိန်းတော်များ၊ ဓာရိကာ- ရင်၊ ပေါင်၊ လက်၌ ပွေ့ပိုက်ချီကာ၊ ရှည်ကြာယူယ၊ ပြုစုကြသော အထိန်းတော်များ၊ ပရိဟာရိကာ- ရင်ခွင်၊ လက်မောင်း၊ သူငါပြောင်း၍၊ ထိန်းကျောင်းယူယ၊ ပြုစုကြသော အထိန်းတော်များ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တိဝိဓာ- သုံးမျိုးအပြားရှိကုန်သော၊ ဣမာ- ဤအထိန်းတော်တို့ကို (ဥပဋ္ဌာပေသိ- ပြီ) တာပိ- ထိုသုံးမျိုးသော အထိန်းတော်တို့သည်လည်း၊ ဝါ- တို့ကိုလည်း၊ နှာနံ- ရေချိုးခြင်းကိစ္စကို၊ ဒဟန္တိ ဝိဒဟန္တိ- စီမံကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒဟန္တိ ဓာရေန္တိ- ယုယုယသချီပွေ့ကြကုန်၏။ ဣတိ- ကောင်း၊ ဓာတိယောတွေဝ- ဓာတိတို့ဟူ၍ သာလျှင်၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။ [ဒဟန္တိ ဝိဒဟန္တိ နှာနံ- သည် နှာပိကာ-၏အဖွင့်ဖြစ်၏။ ဒဟန္တိ ဓာရေန္တိ-ကား၊ ဓာရိကာနှင့် ပရိဟာရိကာတို့၏ အဖွင့်တည်း၊ တတ္ထ- ထိုနှာပန၊ ဓာရဏ၊ ပရိဟာရဏ-ဟူသော ကြိယာသုံးမျိုးတို့တွင်၊ ဓာရဏံ- ဓာရဏဟူသည်၊ ဥရသာဝါ- ရင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥရနာဝါ- ပေါင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထေဟိ ဝါ- လက်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုစိရံ- ကြာမြင့်စွာသော၊ ဝေလံ- အချိန်ကာလပတ်လုံး၊ သန္ဓာရဏံ- ကောင်းစွာ ဆောင်ယူပွေ့ချီခြင်းတည်း၊ ပရိဟာရဏံ- ပရိဟာရဏဟူသည်၊ အညဿ- အခြားသော သူ၏၊ အင်္ဂတော- ရင်ခွင်မှ၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အင်္ဂီ- ရင်ခွင်သို့လည်းကောင်း၊ အညဿ- ၏၊ ဗာဟုတော- လက်မောင်းမှ၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဗာဟု- လက်မောင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဥပသံဟရန္တေဟိ- ယူငင်ပွေ့ပိုက်ကြကုန်လျက်၊ ဟရဏံ- ဆောင်ရွက်ခြင်းတည်း၊ သမ္ပိပဏံ- ကောင်းစွာလာရောက်စေခြင်းတည်း။

၃၈။ မဇ္ဈဿရောတိ- ကား၊ သဏ္ဌဿရော- သိမ်မွေ့နူးညံ့သော အသံရှိသည်၊ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊) ဟိ- အခရဿရောဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကို ချဲ့ဦးအံ့၊ (ယော- အကြင် အသံသည်) သဏ္ဌော- သိမ်မွေ့နူးညံ့၏၊ သော- ထိုသိမ်မွေ့နူးညံ့သော အသံသည်၊ ခရော- ကြမ်းတမ်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အခရဿရောတိ- အခရဿရောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝဂ္ဂဿရောတိ- ကား၊ မနောရမ္မဿရော- စိတ်နှလုံးပျော်မွေ့ဖွယ်အသံရှိသည်၊ (အဟောသိ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုအသံတော်၏၊ မနောရမ္မတာ- စိတ်နှလုံးပျော်မွေ့ဖွယ်၏ အဖြစ်သည်၊ အဿ- ထိုအသံတော်၏၊ (နှစ်ကြိမ်အနက်ပေးသည်၊ ကာကောလောကနနည်းတည်း၊) စာတုရိယနေပုညယောဂတော- တင့်တယ်နာပျော်ဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်၊

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၆၅

သိမ်မွေ့နူးညံ့သည်အဖြစ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဆေကနိပုဏဿရောတိ- ဤ၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မဓုရဿရောတိ- ကား၊ သောတသုခဿရော- (နားဝင်ချို၍) နားကို ချမ်းသာစေသော အသံရှိသည် (အဟောသိ) စ- ဆက်ဦးအံ၊ အဿ- ထိုအသံတော်၏၊ သောတသုခတာ- နားကို ချမ်းသာစေသည်အဖြစ်သည်၊ အဿ- ၏၊ အတိဝိယ- အလွန်အမင်းပင်၊ ဣဋ္ဌဘာဝေန- အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်(ဟောတိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ သာတဿရောတိ- ဤ၊ အာဟ- ပြီ၊ ပေမနီယဿရောတိ- ကား၊ ပိယာယိတဗ္ဗဿရော- ချစ်ဖွယ်အသံရှိသည်၊ (အဟောသိ) စ- ဆက်၊ အဿ- ထိုအသံတော်၏၊ ပိယာယိတဗ္ဗတာ- ချစ်ဖွယ်ကောင်းသည် အဖြစ်သည်၊ အဿ- ၏၊ သုဏန္တာနံ- ကြားရသူ (နားထောင်သူ)တို့ကို၊ အတ္တနိ- မိမိ ဟူသော အသံ၌၊ ဘတ္တိသမုပ္ပါဒနေန- ချဉ်းကပ်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် (ဟောတိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ ပေမဇေနဿရောတိ- ဤ၊ အာဟ- ပြီ။

ကရဝိကဿရောတိ- ကား၊ [ဤပါဠိသည် ယခုအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ မပါ။] ကရဝိကသဒ္ဓေါ- ကရဝိက်ငှက်အသံနှင့် တူသော အသံတော်ရှိသည် (အဟောသိ) (သော သဒ္ဓေါ- ထိုကရဝိက်ငှက်၏ အသံသည်။) ယေသံ သတ္တာနံ- အကြင်သတ္တဝါတို့ ၏၊ သောတပထံ- နား၏ လမ်းကြောင်းသို့၊ ဝါ- နားကြားနိုင်လောက်ရာအရပ်သို့၊ ဥပဂစ္ဆတိ- ကပ်ရောက်၏၊ တေ (သတ္တေ)- ထိုသတ္တဝါတို့ကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏ (မိမိဟူသော အသံ၏) သရသမ္ပတ္တိယာ- အသံ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် (အလွန်ကောင်း သော အသံဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ပကတိ- (ထိုသတ္တဝါတို့၏) ပင်ကိုမူလသဘောကို၊ ဇဟာပေတွာ- စွန့်လွှတ်စေ၍၊ အဝသေ- (ထိုသတ္တဝါတို့၏) အလိုဆန္ဒအတိုင်းမဖြစ်နိုင် သည်တို့ကို ကရောန္တော- ပြုလျက်၊ အတ္တနော- မိမိ၏ (မိမိဟူသော ကရဝိက်ငှက်အသံ၏) ဝသေ- အလို၌၊ ဝတ္တေတိ- ဖြစ်စေ(လိုက်စေ)၏၊ (သော- ထိုကရဝိက်ငှက်အသံသည်။) ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ မဓုရော- ချိုသာ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တတြိဒန္တိအာဒိ- တတြိဒံအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုတတြိဒံ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကရဝိကသကုဏေတိအာဒိ- ကရဝိကသကုဏေအစရှိသော စကားသည်၊ တဿ- ထိုကရဝိတ်ငှက်၏၊ သဘာဝကထနံ- ပင်ကိုသဘောကို ပြောဆိုကြောင်းစကားတည်း၊ လဠိတန္တိ- ကား၊ ပီတိဝေဂသမုဋ္ဌိတံ- ပီတိအဟုန်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ လီဠံ- ပျော်မြူးခြင်းကို (ယခု အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ လဠိတုံ- ဟုရှိ၏၊ အာရဘန္တိ-၌စပ်) ဆဇ္ဈေတွာတိ- ကား၊

သင်္ခါဒနမ္ပိ- ကိုက်ဝါးစားခြင်းသည်လည်း၊ [သင်္ခါရဏံ-ဟူသော ပါဠိမရှိသင့်၍ ရှိသင့်သော ပါဠိကို အောက်ခြေ၌ ပြထားကြသည်။] မရသဒ္ဓသဝနန္တရာယကရံ- ချိုသာသော အသံကို ကြားရခြင်း၏ အနှောင့်အယှက်ကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ အောက်မေ့၍၊ တိဏာနိ- မြက်တို့ကို အပနောတွာ- ပြစ်ပယ်၍၊ (တံ သဒ္ဓံ သုဏန္တိ-၌စပ်) အနိက္ခိပိတ္တာတိ- ကား၊ (ဥက္ခိတ္တံ- ကြွမြောက်ထားအပ်သော၊ ပါဒိ- ခြေကို) ဘူမိယံ- မြေပေါ်၌၊ အနိက္ခိပိ- တွာ- မချသေးမူ၍၊ အာကာသဂတမေဝ- ကောင်းကင်၌ ရောက်နေသည်ကို သာလျှင်၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (တိဋ္ဌန္တိ- ရပ်နေကုန်၏။) ဝါဠမိဂေဟိ- (ကျားစသော) ကြမ်းတမ်းသော သားရဲတို့သည်၊ အနုဗဒ္ဓမိဂါ- အစဉ်လိုက်အပ်သော သားကောင်တို့သည်၊ တတော- ထိုသားရဲတို့ အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့် မရဏဘယံ- သေခြင်းဘေးကို၊ ဟိတွာ- မကြောက် မရွံ့ပယ်စွန့်၍၊ (တနည်း) မရဏဘယံ- သေခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကို၊ ဟိတွာ- ပယ်စွန့်၍၊ (တိဋ္ဌန္တိ) ပက္ခေ ပသာရေတွာတိ- ကား၊ ပက္ခေ- အတောင်တို့ကို၊ ယထာပသာရိတေ- ဖြန့်ထားမြဲ ဖြန့်ထားသည်တို့ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ အပတန္တာ- အောက်သို့ မကျကုန်ဘဲ၊ တိဋ္ဌန္တိ- ရပ်တန့်နေကုန်၏။

ယောဇနပုမာဏေ- တစ်ယူဇနာ အတိုင်းအတာရှိသော၊ အာကာသေ- ကောင်းကင်၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အာဏာယ- အမိန့်အာဏာ၏၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်တည်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဝဏ္ဏပဉ္စရံ- ရွှေဖြင့်ပြီးသော လျှောင်ချိုင့်ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ- စေလွှတ်လိုက်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သော ရာဇာဏာယာတိ အာဒိ- သော ရာဇာဏာယ-အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ လဠိသူတိ- ကား၊ လဠိတံ- ကစားပျော်မြူးခြင်းကို၊ ကာတံ- ပြုခြင်းငှာ၊ အာရဘိသု- အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ တံ ပီတိန္တိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာရမ္မဏံ- ဘုရားဂုဏ်တော်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ တံ ပီတိ- ထိုပီတိကို၊ (အဝိဇဟိတွာ- ၌စပ်) တေနော နိဟာရေန- ထိုဘုရားဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပုံ နည်းအားဖြင့်သင်လျှင် ပုနပျုနံ- အဖန်ဖန်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်နေသော၊ ပီတိ- ပီတိကို အဝိဇဟိတွာ- မပယ်စွန့်မူ၍၊ ဝိက္ခန္တိတကိလေသာ- ပယ်ခွာအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော (အသန္တိမိတ္တာ- မည်သော၊ ဒေဝီ- မိဖုရားသည်) ယေရာနံ- ယေရ်ရှင်မြတ်တို့၏၊ သန္တိကေ- အထံတော်၌၊ လဒ္ဓဓမ္မဿဝနသပ္ပိယာ- ရအပ်သော တရားနာခြင်းတည်းဟူသော လျှောက်ပတ်သော အကြောင်းပါရမီကုသိုလ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ- မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏အားကြီးသောအကြောင်းတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ပရိပုတ္တ-

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၆၇

ဉာဏတာယ- ရင့်ကျက်သော ဉာဏ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တဟိ ဇယံသတေဟိ-
 ခြေကျင်လမ်းသွား မောင်းမခုနစ်ရာတို့နှင့် သဒ္ဓိ- တကွ၊ သောတာပတ္တိဖလေ- သောတာ-
 ပတ္တိဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ သတ္တသတမတ္တေန- ခုနစ်ရာအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊
 ဩရောဓဇနေန- မောင်းမဖြစ်သူ လူအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ပဒသာဝ- ခြေဖြင့်
 သာလျှင်၊ ဝါ- ချေကျင်သာလျှင်၊ ထေရာနံ- တို့၏၊ သန္တိကံ- အထံတော်မှောက်သို့၊
 (ဒေဝိယာ- အသန္တိမိတ္တာမိဖုရား၏၊ ဝါ- သည်၊) ဥပဂတတ္တာ- သွားရောက်သည်အဖြစ်
 ကြောင့် သတ္တဟိ ဇယံသတေဟိ သဒ္ဓိန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူ
 အပ်ပြီ၊ တတောတိ- ကား၊ (ဝိပဿီဿ- ဝိပဿီမည်တော်မူသော၊ ကုမာရဿ-
 မင်းသား၏၊ သဒ္ဓေါ- အသံတော်သည်၊) ကရဝီကသဒ္ဓတော- ကရဝိက်ငှက်အသံထက်၊
 သတဘာဂေနစ- တစ်ရာသော အဖို့အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဿဘာဂေနစ-
 တစ်ထောင်သော အဖို့အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မခုရတရော- သာလွန်၍ ချိုသာသည်၊
 အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်
 နည်း၊ ဝိပဿီဿ- သော၊ ကုမာရဿ- ၏၊ သဒ္ဓဿ- အသံတော်၏၊ ဝါ- သည်) အနေက
 ။ပ။ ဘာဝတော- ကမ္ဘာ ကုဋေရာပေါင်းများစွာတို့ပတ်လုံး ဖြစ်ခဲ့သော ပါရမီကုသိုလ်တော်
 အဆောက်အဦတို့ကြောင့် ကောင်းစွာ အဆက်ဆက်ဖြစ်ပေါ်လာသော အသံဖြစ်ရာ
 လည်ချောင်းအရပ်စသော ကမ္မဗေဒဝိဇာတ်ဟူသော တည်ရာမှီရာဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံသည်
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၃၉။ ကမ္မဝိပါကဇ္ဇိ- ကမ္မဝိပါကဇံ-ဟူသည်ကား၊ သာတိသယသုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ-
 လွန်ကဲမှုနှင့် တကွ ကောင်းစွာ ပြုကျင့်အပ်သော ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပိတ္တသေမှ
 ရဟိရာဒီဟိ- သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ သွေးအစရှိသည်တို့သည်၊ အပလိဗုဒ္ဓံ- မမြွေးယှက်
 မကာဆီးအပ်သော၊ ဒူရေပိ- အရပ်ဝေး၌ သော်မှလည်း၊ (အဝေး၌သော်မှပင်ရှိနေသော၊)
 အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌန္တသမတ္ထံ- အာရုံကို ခံယူခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ကမ္မဝိပါကေန- ကုသိုလ်ကံ၏
 အကျိုးဝိပါကံ စိတ်နှင့်၊ သဟဇာတံ- အတူတကွ (တပြိုင်နက်)ဖြစ်သော (ပသာဒစက္ခု-
 သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) ဝါ- တနည်း၊ ကမ္မဿ- ကုသိုလ်ကံ၏၊ ဝိပါကဘာဝေန-
 အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော၊ ပသာဒစက္ခု- သည်၊ (အဟောသိ) ဟိ-
 အကျယ်ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု- ဒိဗ္ဗစက္ခုသည်၊ ကမ္မမယံ- ကုသိုလ်ကံ ကြောင့်ဖြစ်သော၊
 ဒိဗ္ဗစက္ခု- နတ်မျက်စိနှင့် တူသော မံသပသာဒရုပ်မျက်စိ၊ ဘာဝနာမယံ-
 စတုတ္ထဈာန်ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု- နတ်မျက်စိနှင့် တူသော အဘိညာဉ်

ကုသိုလ် ကြိယာမျက်စိ၊ ဣတိ- ဤသို့ ဒုဝိဓ- နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ တဏှ- ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဣဒံ- ဤဝိပဿီတုရားအလောင်းတော်မင်းသား၏ ဒိဗ္ဗစက္ခုသည်၊ ကမ္မမယံ- ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု- ဒိဗ္ဗစက္ခုတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဘာဝနာမယန္တိ- န ဘာဝနာမယံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဘာဝနာမယံ ပန- ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် သည်ကား၊ ဗောဓိမူလ- ဗောဓိပင်၏ အနီး(အောက်)၌၊ ဥပ္ပဒ္ဓိဿတိ- ဖြစ်ပေါ် ရရှိလတ္တံ့၊ အယံ- ဤယခု မြင်တွေ့ရသော နှမ်းစေ့သည်၊ သော- ထိုအမှတ်အသားပြု၍ နှမ်းလှည်း၌ ထည့်ထားခဲ့သော နှမ်းစေ့ပါတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သလ္လက္ခဏံ- မှတ်မိခြင်းသည်၊ မနောဝိညာဏေန- မနောဝိညာဏ်ဖြင့် (တဒန္တဝတ္တိကမနောဝိညာဏ်ဖြင့်) ကာမံ ဟောတိ- အကယ်၍ ဖြစ်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ စက္ခုဝိညာဏေန- စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် တဿ- ထိုအမှတ်အသားပြု၍ နှမ်းလှည်း၌ ထည့်ထားခဲ့သော နှမ်းစေ့၏၊ ဝါ- ကို၊ တထာ- ထိုနဂိုမူလမှတ်သားသည့်အတိုင်း မလွဲမမှားအောင်၊ ဝိဘာဝိတတ္တာ- ဤနှမ်းပါဘဲဟု ထင်ရှားပြောပြအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနောဝိညာဏဿ- ၏၊ တတ္ထ- ထိုနှမ်းစေ့၌၊ တထာ- ထိုစက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ထင်ရှားပြောပြအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ပဝတ္တိ- ဤနှမ်းဘဲဟု မလွဲမကန် မှန်ကန်စွာ ထင်ရှားပြောပြနိုင်မှုဖြစ်ခြင်းသည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏) |စက္ခုဝိညာဏံ စိတ်က ဤနှမ်းဘဲဟု ထင်ရှားပြောပြထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် မနောဝိညာဏ်စိတ်က ထိုစက္ခုဝိညာဏ်စိတ်နည်းတူ ထင်ရှားပြောပြနိုင်သည်ဟူလို။| ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယေန နိမိတ္တံ ။ပ။ သက္ကောတိတိ- သက္ကောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ။

၄၀။ ဝစနတ္ထောတိ- ကား၊ သဒ္ဓတ္ထော- ဝိပဿီသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း၊ နိမိလနန္တိ- ဟူသည်ကား၊ နိမိလနဒဿနံ- ကြိုးကြား ကြိုးကြားမျက်စိမှိတ်သောအားဖြင့် ကြည့်ခြင်း သည်၊ ဝါ- ကြိုးကြားကြိုးကြား မျက်စိမှိတ်၍ ကြည့်ခြင်းသည်၊ န ဝိသုဒ္ဓိ- အမြင်အားဖြင့် မသန့်ရှင်း မကြည်လင်သည်၊ (ဟောတိ) တထာ- ထိုနည်းတူပင်၊ အဝိဝဇ္ဇာနိ- မဖွင့်အပ် ကုန်သော၊ အက္ခိနိစ- မျက်စိတို့သည်လည်း၊ နဝိသုဒ္ဓါနိ- မသန့်ရှင်း မကြည်လင်ကုန်သည် (ဟောန္တိ၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) နိမိလနဒဿနဿ- ၏၊ နဝိသုဒ္ဓိဘာဝတော- မသန့်ရှင်း မကြည်လင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ဗျတိရေကမှ တပါး အန္တယကား၊ ဝါ- အဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်မှ တပါး ဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်ကို ဆိုရသော်ကား၊ တပ္ပိပရိယာယတော- မျက်စိမှိတ်သည်မှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော မမှိတ်သော အားဖြင့် ဒဿနံ- ကြည့်ရှုခြင်းသည်

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၆၉

ဝိသုဒ္ဓိ- အမြင်အားဖြင့် သန့်ရှင်းကြည်လင်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ- ဖွင့်အပ်သော၊ အကိစ္စ- မျက်စိသည်လည်း။
ဝိသုဒ္ဓိ- အမြင်သန့်ရှင်းကြည်လင်၏။ ကုတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို ပြလိုသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ အန္တရန္တရာတိအာဒိ- အန္တရန္တရာအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်
စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ
ဆရာသည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ။

၄၁။ ယတော- အကြင်ကြောင့်၊ အနိမိတ္တာ နနာယရေတိစ- အနိမိတ္တာ
နနာယရေ- ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိဒူဘိ နေယျံ နရဝရဿာတိ စ- ၍လည်းကောင်း၊
ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဧတေ- ဤဇီဝိတ၊ ဗျာဓိ-အစရှိသော သဘောတရားတို့ကို၊
အနိမိတ္တာ- ကန့်သတ်ချက်၊ သတ်မှတ်ချက် မရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ န နာယရေ-
မသိအပ် မသိနိုင်ကုန်၊ (အနိမိတ္တာကို ဝဝတ္ထာနာ ဘာဝတော-ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ပ (၂၂၉)
စသည်ဖွင့်၏) ဝိဒူဘိ- ပညာရှိတို့သည်၊ နေယျံ-သိသင့်သိထိုက်သော၊ နရဝရဿ- လူမင်း
မြတ်သခင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏၊ ဧတံ သာသနဝရံ- ဤအဆုံးအမတရားတော်မြတ်ကို၊
လောကော- သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ပူဇယတေ- ပူဇော်၏။] တတော-ထို့ကြောင့်၊
(ထို နိဓာတ်၏ ဇာနနအနက်ကို ဟောသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နိက္ကတိ- နိဟူသော၊
ဇာနနတ္ထံ- သိခြင်းအနက်ရှိသော၊ ဓာတုံ- ဓာတ်ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ **ပနယတိ**
(ပနာယတိ)ဇာနာတိတိ- ဇာနာတိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊
နိက္ကတိ- သော၊ ပဝတ္ထနတ္ထံ- ဖြစ်ခြင်းအနက်ရှိသော၊ ဓာတုံ- ကို၊ ဂဟေတွာ- ၍၊ နယတိ

၁။ ပနယတိ ဇာနာတိ။ ။ ယခုဋီကာစာအုပ်ဝယ် “န”၌ ရဿသရဖြင့် “ပနယတိ”ဟု
သာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် နိဓာတ်ဟု ဋီကာဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၏။ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ
သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပါရှိသည့်မူ “ပနာယတိ”ဟု အာဒိဃဖြင့် ရှိ၏။ ယင်းသို့ ဒီဃဖြင့်ရှိလျှင်
ဤဋီကာ၊ နှာ(၅၃၆) နာတိကာပုဒ်ကဲ့သို့ ဇာနနအနက်ဟော ဉာဓာတ်၊ ကိယာဒိနာပစ္စည်း၊
ဉာဿ ဇာနနာ၊ နာဿလောပေါ ယကာရတ္ထံ- ဟူသော ကစ္စည်းသဒ္ဓါကြီးသုတ်တို့ဖြင့် ရုပ်စီရင်၍
“ပနာယတိ”ဟု ရုပ်ပြီး၏။ နိဓာတ် ကြံဖွယ်မလို၊ နောက်ထပ် တဖန် ဋီကာ၌ နိဓာတ်၊ ပဝတ္ထန
အနက်ဟော၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းဝင်၍ “ပနယတိ- ဖြစ်စေ၏”ဟု ဖွင့်၏။ ယင်းသို့ ကာရိတ်ပစ္စည်း
ဝင်ရာ၌မူ “နာ”ဟု ဝုဒ္ဓိရောက်၍ “ပနာယတိ”ဟု ရှိရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြန်၏။ သို့သော်
ကာရိတ်ပစ္စည်းမဝင်ရာ၌ ဝုဒ္ဓိမဲ့ပါရှိပြီးကာမှ ကာရိတ် ပစ္စည်းဝင်ရာ၌ ဝုဒ္ဓိပါသော ပါဠိမဖြစ်
သင့်တော့ရကား နိဓာတ်ကြံသော ဋီကာအလို ကာရိတ်ဝင်သည် ဖြစ်စေ၊ မဝင်သည်ဖြစ်စေ
ရဿသရဖြင့်သာ ရှိသင့်ပါသည်။

ပဝတ္တေတိတိ- ချုံ၊ (အာဟ) တေသု တေသု ကိစ္စကရဏီယေသု- ထိုထိုမချွတ်ဧကန်ပြုရမည် လုပ်ငန်းကိစ္စ၊ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းတို့၌ အပ္ပမတ္တော- မမေ့လျော့သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

၄၂။ ဝဿာဝါသော- ဝဿာဝါသဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- အာဝါသဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းကြောင့် ဝဿံ- ဝဿမည်၏။ တဿာ- ထို့ကြောင့် ဝဿံ- မိုးလပတ်လုံး၊ ဝါ- တနည်း၊ ဝဿေ- မိုးအခါ၌၊ သန္တိဝါသဟူသော- နေခြင်း၌ ချမ်းသာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အရဟတိ- နေခြင်းငှာ ထိုက်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဿိကော- ဝဿိကမည်၏။ ပါသာဒေါ- ပြာသာဒ်တည်း၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ ဝဿေ- မိုးကာလဖြစ်သော၊ ဥတုမ္ပိ- ရာသီဥတု၌၊ ဘဝါ- ဖြစ်ကုန်သော၊ မာသာ- လတို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဿိကာ- ဝဿိကတို့မည်၏။ ဣတရေသုတိ- ကား၊ ဟေမန္တိကဂိမ္မိကန္တိ- ဟေမန္တိက၊ ဂိမ္မိကဟူကုန်သော၊ ဣမေသု- ဤပုဒ်တို့၌၊ ဧသေဝ နယောတိ- ဧသေဝ နယောဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- နောက်ပုဒ်၏ ကျေခြင်းဖြင့် နိဒ္ဒေသံ- ညွှန်ပြခြင်းကို၊ အတိဒိသတိ- ရည်ညွှန်း၏။ နာတိဥစ္စော ဟောတိ နာတိနီစောတိ- ကား၊ ဂိမ္မိကောဝိယ- နွေလပတ်လုံးနေခြင်းကို ထိုက်သော ပြာသာဒ်ကဲ့သို့၊ ဝါ- နွေအခါ၌ နေခြင်းကို ထိုက်သော ပြာသာဒ်ကဲ့သို့၊ ဥစ္စော- မြင့်သည် လည်းကောင်း၊ ဟေမန္တိကောဝိယ- ဆောင်းအခါ၌နေခြင်းကို ထိုက်သော ပြာသာဒ်ကဲ့သို့ နီစော- နိမ့်သည်လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ တဒဘယဝေမဇ္ဈလက္ခဏာတယ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော နွေပြာသာဒ်၊ ဆောင်းပြာသာဒ်တို့၏ အလယ်အလတ် မနိမ့်မမြင့် ပြာသာဒ်၏ လက္ခဏာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နာတိဥစ္စော- အလွန်လည်း မမြင့်သည်လည်းကောင်း၊ နာတိနီစော- အလွန်လည်း မနိမ့်သည်လည်း ကောင်း၊ ဟောတိ- ၏။ အဿာတိ- ကား၊ ပါသာဒဿ- ပြာသာဒ်၏။ နာတိဗဟူနီတိ- ကား၊ ဂိမ္မိကဿ- နွေအခါ၌ နေခြင်းငှာ ထိုက်သော ပြာသာဒ်၏။ (ဒွါရဝါတပါနာနိ- တံခါးမ၊ လေသောက်ပြတင်းတို့သည်)၊ အတိဗဟူနိဝိယ- အလွန် များကုန်သကဲ့သို့၊ န အတိဗဟူနိ- အလွန်မများကုန်၊ နာတိတန္တုနီတိ- ကား၊ ဟေမန္တိကဿ- ၏။ (ဒွါရဝါတပါ- နာနိ- တို့သည်၊ ခုဒ္ဒကာနိစ- ငယ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ တနုတရဇာလာနိစ- အလွန် သေးငယ်သော ဇာကွန်ရက်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိဝိယ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ တထာ- ထို့အတူ၊) ခုဒ္ဒကာနိစ- ကောင်း၊ တနုတရဇာလာနိစ- ကောင်း၊ န ဟောန္တိ-

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၇၁

မဟုတ်ကုန်၊ မိဿကာနေဝါတိ- ကား၊ ဟေမန္တိကေ ဝိယ- ဆောင်းပြာသာဒ်၌ ကဲ့သို့၊
ဥက္ကနိယာနိ ဧဝ စ- အပူငွေ့ကို ဖြစ်စေတတ်သော မြေအခင်း၊ အပေါ်လွှမ်းအခင်း
 ခဲဖွယ်စားဖွယ်တို့ချည်းသာလည်း၊ နဝဋ္ဌန္တိ- မသင့်လျော်ကုန်၊ ဂိမိကေဝိယ- နွေပြာသာဒ်၌
 ကဲ့သို့ သီတနိယာနိ ဧဝ စ- အအေးငွေ့ကို ဖြစ်စေတတ်သော မြေအခင်း၊ အပေါ်လွှမ်း
 အခင်း၊ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ ချည်းသာလည်း၊ နဝဋ္ဌန္တိ- ကုန်၊ အထ ခေါ- စင်စစ်သော်ကား၊
 ဥဘယမိဿကာနေဝ- နှစ်မျိုးစုံသော ဥက္ကနိယ၊ သီတနိယ ရောနှောကုန်သည်သာလျှင်
 (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၍၊ ဝဋ္ဌန္တိ- သင့်လျော်ကုန်၏။)

တနုကာနိတိ- ကား၊ နပုထုကာနိ- မကြီးကုန်သည်၊ ဥက္ကပ္ပဝေသနတ္ထာယာတိ-
 ကား၊ သူရိယသန္တာပါနုပဝေသာယ- နေ၏ အပူငွေ့ဝင်ခြင်းငှာ၊ **ဘိတ္တိနိယုဟာနိတိ**-
 ကား၊ ဒက္ခိဏပဿေ- တောင်ဘက်နံဘေး၌၊ ဝါ- တောင်ဘက်နံဘေးက၊ ဘိတ္တိသု-
 နံရံတို့၌၊ နိယုဟာနိ- အဆောင်ငယ်တို့ကို (ပင်မပြာသာဒ်ကြီး၏ တွဲဘက်အဆောင်ငယ်
 အဆောင်ပွားတို့ကို၊ နိဟရိယန္တိ- ထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်၏) သိနိဒ္ဓန္တိ-ကား၊ (ခဏ္ဍဘောဇံ-
 ခဲဖွယ်စားဖွယ်သည်) သိနေဟဝန္တိစ- အဆီအစေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊
 သိနိဒ္ဓဂ္ဂဟဏေနေဝ- အဆီအစေးရှိသော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို ယူခြင်း (ပြဆိုခြင်း)ဖြင့်ပင်၊

၁။ ဥက္ကနိယာနေဝ ။ ။ အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ဥက္ကပ္ပဒိ ကုယပစ္စည်း နအာဂုံဖြင့်
 “ဥက္ကဿ ဟိတာနိ ဥက္ကနိယာနိ- အပူ၏ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော”ဟု ကြံတော်မူ၏၊ ဥက္ကံ ဇနေန္တိတိ
 ဥက္ကနိယာနိ”ဟုလည်း ကြံသင့်၏၊ အဋ္ဌကထာနိဿယတို့၌မူ “ဥက္ကဘရိတာနိ”ဟူသော ပါဠိကို
 အနက်ပြန်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

၁။ ဘိတ္တိနိယုဟာနိ ။ ။ သက္ကတ၌ “နိရိယူဟ”ဟု ရှိသောကြောင့် ပျောက်သွားသော
 “ရိ”အစား ယဒွေဘော်လာ၍ “နိယုဟ”ဟု ပါဠိရှိရ၏၊ ဥက္ကပ္ပဝေသနတ္ထာယ ဘိတ္တိနိယုဟာနိ
 နိဟရိယန္တိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “ဘိတ္တိနိယုဟာနိ- လက်ျာနံရံ၌ ထုတ်စွန်းတို့ကို၊ နိဟရိယန္တိ-
 ထုတ်စေကုန်၏”ဟူ၍ ဗားကရာအဋ္ဌကထာနိဿယ၌ အနက်ပြန်ဆို၏၊ ပခုက္ကူနိဿယ၌ကား
 “ဘိတ္တိနိယုဟာဒိနိ- တောင်ဘက်နံရံ၌ ထုတ်အပ်သော ထုတ်စွန်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ- လက်ျာနံ
 ဘေး၌ ထုတ်အပ်သော ထုတ်စွန်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ- လက်ျာနံဘေး၌ ထုတ်အပ်သော
 ဆင်စွယ်ကောက်အစရှိသည်တို့ကို၊ နိဟရိယန္တိ- ထုတ်အပ်ကုန်၏”ဟု အနက်ပေး၏၊ “နိယုာသေ-
 သေခရေ ဒွါရေ၊ နိယုဟော နာဂဒဏ္ဍကေ”ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၈၆၁) နိယုဟသဒ္ဓါ၏
 အနက်လေးမျိုးတို့တွင် နာဂဒဏ္ဍက (ဆင်စွယ်ကောက်) အနက်ပါ၏၊ သို့သော် ထိုဆင်စွယ်
 ကောက်နှင့် ထုတ်စွန်းအနက်တို့သည် ဥက္ကပ္ပဝေသနတ္ထာယ-ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားနှင့်
 မဆီလျော်ပါ။

အသ- ထိုခဲဖွယ်ဘောဇဉ်၏။ ဂရုကတာပိ- အရသာအားဖြင့် လေးသည်အဖြစ်ကို လည်း (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တာဇေ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း။ ကဋကသန္နိဿိ- တန္တိ- ကား၊ တိကဋကဒိကဋကဒြဗ္ဗပသဉ္စိတံ စ- (ဥြတ်၊ ပိတ်ချင်း၊ ဂျင်းဟူသော) အစပ်သုံးမျိုး အစရှိသော စပ်သော အရသာရှိသော ဒြပ်ဝတ္ထုတို့နှင့် ဆက်စပ်သည်လည်း ကောင်း (ဟောတိ) ဥဒကယန္တာနီတိ- ကား၊ ဥဒကဓာရာဒိဝိဿန္တယန္တာနိ- ရေအလျဉ်

ဘာသာဋီကာ၌မူ “ဘိတ္တိနိယူဟာနိ- တောင်ဘက်နံရံ၏ ခါးတံခါးပေါက်တို့ကို”ဟူ၍ ထိုအဘိဓာန်ဂါထာမှ ဒွါရအနက်ကို ပြန်ဆို၏။ ဒွါရဝါတပါနာနိ-ဟူသော အဋ္ဌကထာရှေ့စကားနှင့် မရောယှက်အောင် “နံရံခါးတံခါးပေါက်”ဟု အနက်ပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ နံရံ၏အလယ်ပိုင်း ခါးမှာ ဖောက်ထားအပ်သော တံခါးပေါက် (လေဝင်ပေါက်)ဟု ဆိုလို၏။ ထိုအနက်သည် ဥဏှပဝေသန- ဣယနှင့် ဆီလျော်အောင် ပြန်ဆိုထားဟန်ရှိသော်လည်း တံခါးပေါက်တို့ကို နီဟရိယန္တိ- ထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်၏ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆီလျော်မှုမရှိဟု ယူဆပါသည်။

ဋီကာ၌ “ဘိတ္တိနိယူဟာနီတိ ဒက္ခိဏပဿေ ဘိတ္တိသု နိယူဟာနီ”ဟူသာ ဖွင့်ထားသော ကြောင့် နိယူဟသဒ္ဓါ၏ တိကျသော အနက်မှာ ယခုအခါ အသိခက်နေ၏။ ဋီကာဆရာလက်ထက် ကမူ ပေါ်လွင်ထင်ရှား အများသိပြီးဖြစ်ဟန်ရှိ၏။ ဤဋီကာနိဿယ၌ကား ပြုလတ္တံ့သော သာဓကများနှင့် အညီ “တွဲဘက်အဆောင်ငယ်၊ အဆောင်ပွားတို့ကို”ဟု အနက်ပြန်ဆိုထား၏။ ပင်မပြာသာဒ်ကြီး၏ တောင်ဘက်နံရံနှင့် ကပ်လျက် ထုတ်ထားသော နံရံကပ်တွဲဘက် အဆောင်ငယ် အဆောင်ပွားများဟု ဆိုလိုပါ၏။ ထိုအပြင် ဤကမ္ဘာကြီး၏ အီကွေတာမျဉ်းကြောင်း၏ မြောက်ဘက်ခြမ်း၌ ပါဝင်သော မြန်မာ၊ အိန္ဒိယအစရှိသော နိုင်ငံတို့၌ ဆောင်းရာသီအချိန်မှာ နေလုံးကြီးက တောင်ဘက်မှ ဖြတ်သွားသောကြောင့် ဆောင်းအခါ နေပူအငွေ့ရအောင် ထိုဘိတ္တိနိယူဟ (နံရံကပ်အဆောင်)တို့ကို ပင်မပြာသာဒ်ကြီး၏ တောင်ဘက်နံရံမှာ ကပ်လျက် ထုတ်ကာ ဆောက်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ ဒက္ခိဏပဿေ-ဟု အထူးဆိုထားခြင်း ဖြစ်၏။ ဥဏှပဝေသနဣယ-ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားသည်လည်း ပင်မပြာသာဒ်ဆောင်ကြီး ထဲ၌ အပူငွေ့ဝင်ရန်-ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ဘိတ္တိနိယူဟထဲ၌ အပူငွေ့ဝင်ရန်ဟူသာ ဆိုလို၏။

ဤဋီကာနိဿယ၌ နိယူဟသဒ္ဓါကို “တွဲဘက်အဆောင်ပွား”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရာ၌ သာဓကများစွာ ပြနိုင်ပါ၏။ ဥပမာအားဖြင့် - ဝိသာခါကျောင်း ဒါယိကာမကြီး၏ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း ပြာသာဒ်ကြီးဆောက်လုပ်ရာ၌ ပြာသာဒ်ကြီးတစ်ခုတည်းဆောက်လျှင် ကြည့်မကောင်းမည် စိုးသောကြောင့် နိယူဟခေါ် နံရံကပ်တွဲဘက် အဆောင်ငယ်ပေါင်းများစွာ ထုတ်ထားသော ဒုဝဇ္ဇဂေဟ (နှစ်ထပ်ပွားကျောင်း)တို့ကို ဆောက်လုပ်စေ၏။ [သုဒ္ဓပါသဒေါ နသောဘတီတိ ကေဝလော ဧကပါသာဒေါဇေဝ ဝိဟာရော နသောဘတိ၊ နိယူဟာနိ ဗဟူနိ နီဟရိတာ ကတ္တဗ္ဗ- သေနာသနာနိ “ဒုဝဇ္ဇဂေဟာနီ”တိ ဝဒန္တိ၊ မဇ္ဈေ ဂဗ္ဘော သမန္တတော အနုပရိယာယတောတိ

သုတ်]

ဝိပဿီသမညာအဖွင့်

၁၇၃

အစရှိသည်တို့ကို ယိုးစီးပန်းထွက်ကြောင်း စက်ယန္တရားတို့ကို (ကရောန္တိ- ပြုလုပ်ထားကုန်၏။) ဇလယန္တာနိ- ရေစက်ယန္တရားတို့ကို၊ ကရောန္တိယထာ- ပြုလုပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တတ္ထ- ထိုနေ့ပြာသာဒ်၌၊ ဟိမယန္တာနိပိ- ဆီးနှင်းယန္တရားစက်တို့ကိုလည်း၊ ကရောန္တိယေဝ- ပြုလုပ်ကုန်သည်သာတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (တတ္ထ- ထိုနေ့ရာသီပြာသာဒ်၌) ဟေမန္တေဝိယ- ဆောင်းရာသီ၌ကဲ့သို့၊ ဟိမာနိ- ဆီးနှင်းတို့သည်၊ ပတန္တာနိယေဝ- ကျနေကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ စ- ဤသို့လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိနိုင်၏။

ဧဝံ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဝဇေတွာ ကတသေနာသနာနိ ဒုဝဇဂေဟာနိ။ ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ အဂ္ဂညသုတ် (၃၆) ဤ၌ နဂိုပင်မကျောင်း၏ နံရံဘေးပတ်ပတ်လည်၌ နိယူဟများ ထုတ်ထားသောကြောင့် ပင်မကျောင်းသည် အလယ်ခေါင်တိုက်ခန်းသဖွယ်ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဈေ ဂဗ္ဘော-ဟု ဋီကာဆိုသည်။ ယင်းသို့ဆိုသော်လည်း ထိုနိယူဟတို့ကို တဆက်တည်း တစ်ခုတည်း ဆောက်ထားသည်မဟုတ်၊ နိယူဟာနိ ဗဟူနိ-ဟု ဆိုထားသောကြောင့် နိယူဟများစွာ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ-ဟု သိသာပါ၏။]

ဝေဇယန္တဿ ခေါ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန ပါသာဒဿ ဧကသတ် နိယူဟံ (မူလပဏ္ဏာသ ပါဠိ၊ စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ်၊ ၃၁၉) ဤ၌ “ဘုံဆောင်”ဟု မြန်မာပြန်တော်မူကြ၏။ တသ္မိယေဝ ပါသာဒေ နိယူဟာ နိဂ္ဂတပမုခသာလာစ (အပဒါန်ဌ၊ ၁-၁၁၇၊ ဗုဒ္ဓအပဒါန်) တသ္မိ မယံ ပါတုဘူတဝိမာနေ အညေဝိ နိယူဟာ ပမုခသာလာယော သန္တိ ဝိဇ္ဇန္တိ၊ (၎င်းဌ၊ ၂၂၉၊ မဟာကဿပထေရာပဒါန်) ဤ၌ နိယူဟာကို နိဂ္ဂတပမုခသာလာ၊ ပမုခသာလာယော-ဟု ဖွင့်ပြီး ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ မြန်မာပြန် (နှာ-၃၈၊ ဂါထာနှာ-၄၀၈)၌ “နန်းဦးပြာသာဒ်ဆောင်တို့သည်”ဟု ပြန်ဆို၏။ ၎င်း အပဒါန် နိဿယ၊ ဒု(၁၂)၌မူ “နန်းဦးစနုဆောင်”ဟု အနက်ပေး၏။ ပမုခါနုတ္တရော ဝရော-ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၆၉၃)နှင့် အညီ နိယူဟသဒ္ဒါကို “အဦးအမြတ်၊ အထွက်အမြတ်”အနက်ဟော ပမုခသဒ္ဒါဖြင့် ပမုခသာလာ(အဦးအမြတ် အဆောင်ငယ်၊ အဆောင်ပွား)ဟု ဖွင့်ထားသည်။ ယခုပြခဲ့သော သာကေ ပါဠိများ၌ ပါရှိသော နိယူဟတို့သည် ဝိသာခါ၏ ကျောင်းဆောင်ပြာသာဒ်များကဲ့သို့ နံရံဘေး ပတ်ပတ်လည်၌ ထုတ်ထားသော နံရံကပ်တွဲဘက် အဆောင်ပွားများ (ပမုခသာလာများ) ပါရှိသောကြောင့် ပြခဲ့သော ဒုဝဇဂေဟများချည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။ ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ၊ ဥပေါသထက္ခန္ဓက သိမ်သမုတ်ခန်း (၃၂၅)၌ “ပါသာဒဘိတ္တိတော နိဂ္ဂတေသု နိယူဟကာဒီသု ပါသာဏေ ဌပေတွာ သိမ် ဗန္ဓန္တိ”ဟူသော ဝါကျမှ “နိယူဟက”ကို ဆင်စွယ်ကောက်ဟု အနက် ပြန်ဆိုကြသော်လည်း ဘိတ္တိသဒ္ဒါနှင့်လည်း တွဲလျက်ပြထားသောကြောင့် ပြခဲ့သော နံရံကပ် အဆောင်ပွားဟု ပြန်ဆိုမှသာ မှန်ကန်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။

သဗ္ဗဋ္ဌာနာနိပိတံ- ကာ၊ သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ပဋိကိရိယာနာနဘောဇနကိဋ္ဌာ- သဗ္ဗရဏာဒိဋ္ဌာနာနိပိ- ပြုလုပ်ကိစ္စအသီးအသီးနှင့် ရေချိုးခြင်း ထမင်းစားခြင်း ကစားခြင်း လှည့်လည်သွားလာခြင်း အစရှိသည်တို့၏ နေရာဌာနတို့သည်လည်း၊ (နိပ္ပုရိသာနိဇဝ- ယောကျ်ားမရှိကုန်သည်သာတည်း) နိဝါသဋ္ဌာနာနိဇဝ- အမြဲနေထိုင်ရာဌာနတို့သည် သာလျှင် (နိပ္ပုရိသာနိ- ယောကျ်ားမရှိကုန်သည်) န- မဟုတ်ကုန်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒေါဝါရိကာပီတိအာဒိ- ဒေါဝါရိကာပိ-အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဒေါဝါရိကာပိ- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြစကားကို (အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ရာဇာ ကိရာတိအာဒိ- ရာဇာ ကိရအစရှိသည်တည်း၊ ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ဦးစွာ ပဌမ ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား၊ တထောက်နားရာ အလှည့်အကြိမ်အခန်းကဏ္ဍစကားရပ်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ ပြီးပြီ။

ဇိက္ခပုရိသအဖွင့်

၄၄။ ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္ကန္တိ- ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္က-ဟူသည်ကား၊ ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ- ကောက်သော အခြင်ယနယ်ကဲ့သို့၊ ဝင်္က- ကောက်သော (ပုရိသ- ကို) ဟိ- မှန်၏၊ (ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အမှန်ပင်ဖြစ်၏။)

၁။ ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္ကန္တိ။ ။ ဋီကာ၌ “ဂေါပါနသီဝင်္ကန္တိ”ဟူ၍ ပါဠိတော်ကို သံဝဏ္ဏေ တဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် တွေ့နေခြင်းမှာ စာပျက်နေခြင်းသာတည်း၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ဂေါပါနသီဝင်္ကန္တိ ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္က”ဟု ဖွင့်ထားသောကြောင့် “ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္က”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိကို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပါဠိပြုလုပ်မှသာ ဋီကာပါဠိမှန်ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့နောက် တဖန် “ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္က၊ နဟိ”ဟု ရှိရမည်ဖြစ်ပါလျက် “ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္ကာနဉ္စိ”ဟု ပါဠိပျက်နေပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္ကန္တိ ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ ဝင်္က၊ န ဟိ ဝင်္ကဘာဝဿ နိဒဿနတ္ထံ အဝင်္ကဂေါပါနသီ ဂယတိ”ဟူသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ၃-၄၅ (တိကနိပါတ် ဒေဝဒူတသုတ်)အတိုင်း ဋီကာဝါကျရှိစေရမည်ဖြစ်ပါသည်၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ဂေါပါနသီ ဝိယ”ဟု သာမန်မျှ ဖွင့်ပြထားသောကြောင့် ကောက်သော အခြင်ယနယ်များသာမက ပြောသောအခြင်ယနယ်များပါ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်နေလေ၏၊ ယင်းသို့ မပါဝင်စေလိုရကား ကောက်သော အခြင်ယနယ်များသာ သူ့အို၏ ဥပမာအဖြစ်ပါဝင်စေလိုသောကြောင့် “ဝင်္ကဂေါပါနသီ ဝိယ”ဟု ဋီကာဆရာက ဝင်္ကပုဒ်ဖြည့်စွက်ဖွင့်ရသည်။

သုတ်]

ဇိဏ္ဏပုရိသအဖွင့်

၁၇၅

ဝက်ဘာဝဿ- ကောက်သည်အဖြစ်ကို၊ နိဒဿနတ္ထံ- ညွှန်ပြခြင်းငှာ၊ အဝင်ဂေါပါနသီ- မကောက်သော အခြင်ယနယ်ကို၊ နဂယုတိ- မယူအပ်၊ **အာဘဂ္ဂဝင်္ကန္တိ**- အာဘဂ္ဂဝင်္ကီဟူသည်ကား၊ အာဒိတော- အစမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ အဗ္ဘဂ္ဂတာယ- မြင့်တက်သော၊ ကုဋိလသရီရတာယ- ကောက်သော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသည် အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝင်္ကီ- ကောက်သော (ပုရိသ- ကို) တေန- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ အစမှစ၍ မြင့်တက်လျက် ကောက်သော ကိုယ်ရှိခြင်းအားဖြင့် ကောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဟ-

၁။ အာဘဂ္ဂဝင်္ကန္တိ ။ ။ မဟာပဒါနသုတ် ယခုအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ ဘောဂ္ဂဝင်္ကီ (ဘဂ္ဂဝင်္ကီ သျှာ)ဟူ၍ ပါရှိနှစ်မျိုးတွေ့ရ၏။ ဋီကာ၌ကား အစ၌ အာဒိယနှင့်တကွ “ဘော”ဟု ဩသရဖြင့် “အာဘောဂ္ဂဝင်္ကန္တိ”ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပါ၍ တွေ့ရ၏။ “အာဘောဂ္ဂဝင်္ကန္တိ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ အဗ္ဘဂ္ဂတာယ ကုဋိလသရီရတာယ ဝင်္ကီ၊ တေနာဟ”ခန္ဓေ”တိအာဒိဟူ၍ လည်း ဖွင့်ထား၏။ ထိုဋီကာအဖွင့်ကို ရှု၍ ဘာသာဋီကာ၌-

“အာဒိတော ပဋ္ဌာယ”သည် ရသင့်၍ ထည့်အပ်သော သံဝဏ္ဏနာတည်း။ “အဗ္ဘဂ္ဂတာယ” ကား “အာဘောဂ္ဂ”၏ အဖွင့်တည်း။ မှန်၏- အာဘောဂ္ဂကို “အဘိ+ဂ္ဂ”ဟု ပုဒ်ခွဲသောအခါ အဗ္ဘဂ္ဂတနှင့် အနက်တူ၏။ အဘိဂ္ဂစ္ဆတီတိ အဘုဂ္ဂံ (ကုဋိလသရီရံ) အဘုဂ္ဂံယေဝ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၌) အာဘောဂ္ဂံ၊ အဘိ၌ အကို အာပြု၊ ဘိ၌ ဣကို ချေ၊ နောက် ဥကို ဩပြု၊ ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍ ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာတို့၌ “အာဘောဂ္ဂ”ဟု ရှိရမည်၊ ဤသို့ ဘာသာဋီကာ ဖွင့်ဆိုထား၏။

သို့သော် အကယ်၍ အာဘောဂ္ဂသဒ္ဒါကို “အဘိ+ဂ္ဂ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အဗ္ဘဂ္ဂတသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူ ပြုလိုက်ပါက ထိုအာဘောဂ္ဂသဒ္ဒါသည် “အထက်သို့မြင့်တက်သူ”ဟူသော အနက်ဟော ပုဒ်သာဖြစ်နိုင်၏။ “ကုဋိလသရီရ”ဟူ၍ ဘာသာဋီကာ ပြထားသော “ကောက်သော (ကုန်းသော) သူ”ဟူသော အနက်ဟောပုဒ် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် အလားတူ ပါဠိတော်နှင့် အဖွင့်များကို ကြည့်ရှုသောအခါ -

ဤနေရာမျိုး ပါဠိတော်အားလုံးတို့၌ “ဘောဂ္ဂ”ဟူသာ ရှိပြီး မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ပ-၃၆၅၊ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်)နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်တိကနိပါတ်အဋ္ဌကထာ (ဒု-၁၁၈၊ ဒေဝဇ္ဇတသုတ်) တို့၌ “ဘောဂ္ဂန္တိ ဘဂ္ဂံ၊ ဣမိနာပိဿ ဝက်ဘာဝမေဝ ဒီပေတိ”ဟူ၍ ဖွင့်သည်ကို ထောက်၍ “ပလ္လင်္ဂ အာဘုဇိတော၊ ဘုဇေ၊ ဘုဇေမ (မြေ)”ပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ ကောဋိလျ (ကောက်ကွေးခြင်း) အနက်ဟော ဘုဇေတိ၊ ကတ္တားဟောဣပစ္စည်း (တနည်း) ဘဂ္ဂံကဲ့သို့ တပစ္စည်းဖြင့် “ဘုဇေတိ ကုဋိလော ဘဝတီတိ ဘောဂ္ဂေါ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဘောဂ္ဂပုဒ်သည် ကောက်သော သူ၊ ကုန်းသော သူဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုကောက်သော သူသည်လည်း သာမန်အနည်းငယ်မျှကောက် သည်မဟုတ်ဘဲ ခန္ဓာကိုယ်ကို ချိုးခေါက်ထားသကဲ့သို့ အလွန်အမင်း ကောက်သူဖြစ်ကြောင်းသိ စေလို၍ “ဘဂ္ဂံ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် -

၁၇၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပဒါန

အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ခန္ဓေတိ အာဒိ- ခန္ဓေအစရှိသည်တည်း၊ ဧတဿ-
 ထိုလူ၏၊ ဝါ- ထိုလူမှာ၊ ဒဏ္ဍပရံ- အလွန်အကဲ တုတ်ကိုင်စွဲခြင်းရှိသော၊
 ဒဏ္ဍဂ္ဂဟဏပရံ- အလွန်အကဲ တုတ်ကိုင်စွဲခြင်းရှိသော၊ အယနံ- သွားခြင်းသည်၊
 ဂမနံ- သွားခြင်းသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ အလွန်အကဲတုတ်ကိုင်
 စွဲခြင်းရှိသော သွားခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊) **ဒဏ္ဍပရာယဏံ**- ဒဏ္ဍပရာယဏ
 မည်သော၊ ဝါ- အလွန်အကဲ တုတ်ကိုင်စွဲခြင်းရှိကာ သွားခြင်းရှိသော (ပုရိသံ- လူကို၊)
 [ပါဠိတော်အတိုင်း ဒုတိယာဝိဘကျွတ်ထားခြင်းဖြစ်၏၊] ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတဿ-

ဘောဂ္ဂန္တိ အတိဝိယ ဝင်္ကတာယ ဘောဂ္ဂံ၊ တာဒိသံ ပန သရီရံ ဘဂ္ဂံ ဝိယဟေတိတိ
 အာဟ “ဘဂ္ဂန္တိ”တေနာဟ “ဣမိနာ ပိဿ ဝင်္ကဘာဝမေဝ ဒီပေတိတိ” မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာ၊
 ဒု-၄၅။ ဘဂ္ဂန္တိ ဘဂ္ဂသရီရံ ကဋိယံ ဘဂ္ဂကာယတ္တာ။ အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၊ ဒု-၁၁၅။ ဤအဖွင့်တို့ကို
 ထောက်၍ “ဘောဂ္ဂံ”ဟူသော သြသရနှင့် တကွသော ပါဠိတော်ကို အသရဖြင့် “ဘဂ္ဂံ”ဟု
 ဖွင့်သည်မှာ အလွန်ထင်ရှားနေသောကြောင့် အဋ္ဌကထာသံဝဏ္ဏနာပါ၌ ရသဖြင့် “ဘဂ္ဂံ”ဟု
 ရှိသင့်သည်မှာ သေချာလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမဟာပဒါနသုတ် ဋီကာပါ၌ကိုလည်း အစ၌
 အာဥပသာရနှင့် တကွ “အာဘဂ္ဂဝင်္ကီ”ဟု ပြင်ထားလိုက်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဤမဟာပဒါနသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “ဘောဂ္ဂန္တိ ခန္ဓေ ကဋိယံ ဇာဏုသုတိ
 တီသု ဌာနေသု ဘောဂ္ဂဝင်္ကီ (ဘဂ္ဂဝင်္ကီ-သျှာမူ) ပနးလည်ကုပ်၊ ခါး၊ ပုဆစ်ဒူးဝန်း၊ ဤသုံးဌာန
 တို့၌ ချိုးထားအပ်သကဲ့သို့ ကောက်သောသူ-ဟူ၍ အခြား အဋ္ဌကထာတို့ထက် တိုးချဲ့ဖွင့်ထား၏။
 ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်ဝါကျ၏ “ဘဂ္ဂဝင်္ကီ”နေရာဝယ် “အာဘဂ္ဂဝင်္ကီ”ဟု တည်ပါ၌ပြု၍ ဋီကာ
 ဖွင့်ရာ၌ “အာဒိတော ပဌာယ”သည် “အာဘဂ္ဂဝင်္ကီ”မှ အာဥပသာရ၏ အဖွင့်ဖြစ်ပြီး
 “အဗ္ဘဂ္ဂတာယ”သည် အဓိပ္ပါယ်ရအောင် အပိုထည့်သော ပါ၌ဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၏။ ထိုအဖွင့်၏
 ဆိုလိုရင်းမှာ - ရှေးဦးစွာ ဒူးဆစ်၌ ကောက်၏။ ထို့နောက် ခါး၌ကောက်၏။ ပနးလည်ကုပ်၌
 ကောက်၏။ ဤသို့အားဖြင့် အစမှ စ၍ အထက်သို့ တက်လျက် သုံးဌာနတို့၌ ခန္ဓာကိုယ်ကို
 ချိုးခေါက်ထားသကဲ့သို့ အလွန်အမင်းကောက်သည်ဟု ဆိုလို၏ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။

၁။ **ဒဏ္ဍပရာယဏံ**။ ဋီကာ၌ ဤပုဒ်ကို နှစ်နည်းဖွင့်ရာတွင် ပဌမနည်း၌ ဒဏ္ဍသဒ္ဓါ၌
 တုတ်တောင်ဌေးကိုသာမက တုတ်တောင်ဌေးကို ကိုင်စွဲခြင်း (ဂဟဏကြိယာ)တိုင်အောင်
 ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူ၍ ဒဏ္ဍော ပရံ (အဓိကံ) ယဿ အယနဿာတိ ဒဏ္ဍပရံ (အလွန်အကဲ
 တုတ်ကိုင်စွဲခြင်းရှိသော သွားခြင်း၊) တနည်းအားဖြင့် ဒဏ္ဍဿ ဂဟဏံ ဒဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ၊
 ဒဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ ပရံ (အဓိကံ) ယဿ အယနဿာတိ ဒဏ္ဍဂ္ဂဟဏပရံ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဂဟဏပုဒ်
 ကို ချေ၍ ဒဏ္ဍပရံ-ဟု ရှိရသည်။ ထို့နောက် “ဒဏ္ဍပရံ အယနံ ဂမနံ ဧတဿ ပုရိသဿာတိ
 ဒဏ္ဍပရာယနော”ဟူ၍ ဋီကာအတိုင်း ဝစနတ္ထပြု။

သုတ်]

ဒိဏ္ဍပုရိသအဖွင့်

၁၇၇

ထိုလူ၏။ ဝါ- မှာ၊ ဒဏ္ဍော- ထုတ် (တောင်ဌေး)တည်းဟူ သော၊ ပရံ- အလွန်အကဲ၊
 အာယနံ- သွားရကြောင်းသည်၊ ဂမနကာရဏံ- သွားရခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ (အတ္ထိ-
 ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့တုတ်တောင်ဌေးဟူသော အလွန်အကဲ
 ကိုင်စွဲသွားရကြောင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) ဒဏ္ဍပရာယဏံ- ဒဏ္ဍပရာယဏ မည်သော၊
 ဝါ- တုတ်တောင်ဌေးဟူသော အလွန်အကဲ ကိုင်စွဲသွားရကြောင်းရှိသော (ပုရိသံ- ကို)
 ဧတဿ- ထိုလူ၏။ ဌာနာဒီသု- ရပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၌၊ ဒဏ္ဍော- တုတ် ဟူသော၊
 ဂတိ- ဖြစ်ရာ၊ တည်မှီရာသည်၊ အဝဿယော- မှီခိုအားထားရာသည် (အတ္ထိ-ရှိ၏။
 ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တေန- ထိုတုတ်နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အပ္ပဝတ္တနတော-
 မဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒဏ္ဍဂတိကံ- ဒဏ္ဍဂတိကမည်
 သော၊ ဝါ- တုတ်ဟူသော ဖြစ်ရာ မှီခိုရာရှိသော (ပုရိသံ) ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေန-
 ဤတုတ်ဖြင့် (ပုရိသော- လူသည်) ဂစ္ဆတိ- သွားရ၏။ ဝါ- သွားရ ရပ်ရ၏။ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ (သာ- ထိုတုတ်သည်) ဂတိ- ဂတိမည်၏။ ဧတဿ- ထိုလူ၏။ ဒဏ္ဍော-
 တုတ်ဟူသော၊ ဂတိ- သွားရကြောင်း ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ ဂမနကာရဏံ- သွားရခြင်း၏
 အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒဏ္ဍဂတိကံ- ဒဏ္ဍဂတိကမည်သော၊
 ဝါ- တုတ်ဟူသော သွားရကြောင်း ပစ္စည်းဝတ္ထုရှိသော (ပုရိသံ- ကို) ဒဏ္ဍပဋိသရဏန္တိ
 ဧတ္တာပိ- ဒဏ္ဍပဋိသရဏံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းသည်သာ
 လျှင်တည်း။

ဇရာတုရန္တိ- ကား၊ ဇရာယ- အိုမင်းခြင်းကြောင့်၊ ကိလန္တိ- ပင်ပန်းနေသော၊
 အဿဝဿံ- မိမိ၏ အလိုဆန္ဒမပါရှိသော၊ ဝါ- မိမိ၏ အလိုဆန္ဒ အတိုင်းမဖြစ်နိုင်သော
 (ပုရိသံ) ယဒါ ရထော ပူရတော ဟောတီတိ- ဟောတိဟူသည်ကား၊ ဒွေဓာ ပထေ-
 နှစ်ဖြာကွဲသော လမ်းသည်၊ သမ္ပတ္တေ- ဆိုက်ရောက်တွေ့ကြုံလာလသော်၊ ဗလကာယေ-

ဒုတိယနည်းဋီကာ ဖွင့်ရာ၌မူ “အာယနံ ဂမနကာရဏံ”ဟူသည်နှင့် အညီ “အာယတိ
 ဂစ္ဆတိ ဧတေန ဒဏ္ဍောနာတိ အာယနံ (အာယနံ)- သွားကြောင်းဖြစ်သော တုတ်တောင်ဌေး”ဟု
 ဝစနတ္ထပြု၍ တုတ်တောင်ဌေးကို အဘိဓမ္မေယျကောက်ရသောကြောင့် ဒဏ္ဍပုဒ်အရလည်း ပဌမ
 နည်းကဲ့သို့ ဂဟဏကြိယာတိုင်အောင် မယူရတော့ဘဲ တုတ်တောင်ဌေးကိုသာ ယူရတော့၏။
 အာယနံ-ဟု အာဒိယဖြင့် ဋီကာရှိသော်လည်း၊ ပဌမနည်း၌ကဲ့သို့ “အာယနံ”ဟု ရသယဖြင့်လည်း
 ရှိနိုင်ပါ၏။ ပရံ(အဓိက) အာယနံ ပရာယဏံ- အလွန်အကဲ ကိုင်စွဲသွားကြောင်းဖြစ်သော
 တုတ်၊ ဒဏ္ဍော ပရာယဏံ ဧတဿ ပုရိသဿာတိ ဒဏ္ဍပရာယဏော။

စစ်သည်အပေါင်းသည်၊ ပုရတော- ရှေ့၌၊ ဝါ- ရှေ့က၊ ဂစ္ဆန္တော- သွားလသော်၊ တတ္ထ- ထိုနှစ်ဖြာကွဲသော လမ်းတို့တွင်၊ ဧကံ- တစ်ခုသော၊ သဏ္ဌာနံ- ကောင်းမွန် ညီညာစွာ တည်ရှိသော လမ်းပေါ်သို့၊ အာရုဇ္ဈော- တက်ရောက်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ မဇ္ဈေ- စစ်တပ်၏ အလယ်၌၊ ဂစ္ဆန္တော- သွားသော၊ ဗောဓိသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော် သည်၊ အာရုဇ္ဈော- တက်စီးအပ်သော၊ ရထော- ရထားသည်၊ ဣတရံ- နောက်ထပ် တစ်ခုသော၊ သဏ္ဌာနံ- ကောင်းစွာတည်ရှိသော လမ်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တော- ရောက်လသော်၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ ပုရတော- စစ်တပ်၏ ရှေ့၌၊ ဝါ- ရှေ့က၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ပစ္ဆာ ဗလကာယောတိ- ကား၊ တဒါ- ထိုအခါ၌ (ဘုရားအလောင်းတော် စီးအပ်သော ရထားက နောက်ထပ်တစ်ခုသော လမ်းသို့ရောက်၍ စစ်တပ်၏ ရှေ့ကဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌) သဗ္ဗော- အားလုံးသော၊ ဗလကာယော- စစ်သည်ဗိုလ်ပါအပေါင်းသည်၊ ပစ္ဆာ- ဘုရား အလောင်းတော်ရထား၏ နောက်၌၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ [လမ်းနှစ်ခုအဆုံသို့ ရောက်လသော် စစ်တပ်က ရှေ့က သွားရာဝယ် ထိုလမ်းနှစ်ခုတွင် တစ်ခုသော လမ်းခွဲသို့ ရောက်သွား သော ရထားသည် စစ်တပ်၏ အလယ်ပိုင်းသို့ ရောက်လျက်ရှိနေလေ၏။ ထိုနှစ်ဖြာကွဲ သော လမ်းတို့ ပြန်ပေါင်းဆုံမိသဖြင့် တစ်ခုတည်းဖြစ်သွားသော ဒုတိယလမ်းပိုင်းသို့ ရထားရောက်သွားသောအခါ၌မူ ရထားက ရှေ့က သွား၍ စစ်တပ်က နောက်ကျန်ရစ် လေ၏။]

တာဒိသေ ဩကာသေတိ- ကား၊ တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေ- (ဣတရံ သဏ္ဌာနံ-စသည်ဖြင့်) ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ မဂ္ဂပ္ပဒေသေ- ဒုတိယ လမ်းပိုင်းအရပ်၌ (ဒဿိတံ-၌စပ်) တံ ပုရိသန္တိ- ကား၊ တံ ဇိဏ္ဏပုရိသံ- ထိုအိုမင်းနေသော လူယောက်ျားကို၊ (ပဿိတွာ) သုဒ္ဓါဝါသာတိ- ကား၊ သိဒ္ဓတ္ထာဒီနံ- သိဒ္ဓတ္ထအစရှိကုန် သော၊ တိဏ္ဍံ- သုံးဆူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ (ဝိပဿီမြတ်စွာ ဘုရား မပွင့်ထွန်းမီ ရှေးကပွင့်ထွန်းတော်မူကြသော သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား၊ တိဿမြတ်စွာ ဘုရား၊ ဖုဿမြတ်စွာဘုရားတို့၏) သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ ဗြဟ္မစရိယံ- မြတ်သော အရိယမဂ်အကျင့်ကို၊ စရိတွာ- ကျင့်ကြကုန်၍၊ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိယံ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တဗြဟ္မာနော- ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့သည် (ဒဿေသု- ၌စပ်) ဟိ- မှန်၏၊ တေ- ထိုဗြဟ္မာတို့သည်၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ (ဝိပဿီဘုရား အလောင်းတော်မင်းသား၏ ဥယျာနဘူမိသို့ ထွက်ခွာသွားရာအခါ၌) တတ္ထ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာဘုံ၌၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်ရှိ နေကြကုန်၏၊ ကိပနေသော ဇိဏ္ဏော နာမာတိ- ကိပနေသော ဇိဏ္ဏောနာမ-

သုတ်]

ဇိဏ္ဏပုရိသအဖွင့်

၁၇၉

ဟူသောပါဌ် ဖြင့်၊ (ဒဿေတိ-၌စပ်) တယာ- အသင်ရထားထိန်းသည်။ ဝုစ္စမာနော- ပြောဆိုအပ်သော၊ ဧသော (ဇိဏ္ဏော နာမ)- ဤသူအိုမည်သည်။ အတ္တတော- အနက်ငြိပ် အကောင်အထည် အားဖြင့်၊ ကိ- အဘယ်ပါနည်း၊ မေ- ငါ့အား၊ တံ- ထိုသူအိုမည်သော သူကို၊ နိဒ္ဒါရေတွာ- အကောင်အထည်ထုတ်ပြ၍၊ ကထေဟိ- ပြောပါလော (သံတော်ဦးတင်စမ်းပါလော) ဣတိ- ဤသို့သော ဆိုလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏။ [ဇိဏ္ဏဖြစ်သော ပုရိသကို မေးသည်ဖြစ်လျှင် “ကော ပနေသော ဇိဏ္ဏော နာမ”ဟူ၍ ပုလ္လိင် “ကော”သဒ္ဒါ ဖြင့် မေးသင့်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် နပုလ္လိင် “ကိ” သဒ္ဒါဖြင့် မေးပါသနည်းဟု စောဒနာ ဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အနိဒ္ဒါရိတသရူပတ္တာ”စသည် မိန့်။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဝါ- မိမိဟူသော ဘုရားအလောင်းတော်မင်း သား၏၊ (စိတ္တေ- စိတ်ထဲ၌) တဿ- ထိုဇိဏ္ဏဖြစ်သော လူ၏၊ ဝါ- ထိုဇိဏ္ဏဖြစ်သော လူသည်၊ ဝါ- ကို၊ အနိဒ္ဒါရိတသရူပတ္တာ- ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီးသော အထည်ကိုယ် သရုပ်သဘောမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- အထည်ကိုယ် သရုပ်သကောင်ထုတ်ဆောင် အပ်ပြီးမဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ လိင်္ဂသဗ္ဗနာမေန- နပုလ္လိင်ဖြစ်သော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်ဖြင့်၊ ဝါ- အားလုံးစုံသော အနက်ငြိပ်တို့၏ နာမည်ဖြစ်သော နပုလ္လိင်ပုဒ်ဖြင့်၊ တံ- ထိုဇိဏ္ဏဖြစ်သော လူကို၊ ဝဒန္တော- ခေါ်ဆိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ကိန္တိ- ကိဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ယထာ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ **ကိံ တေ ဇာတန္တိ**^၁- ကိံ တေ ဇာတိဟူသည်တည်း၊ [တေ- သင်၏၊ ဇာတိ- မွေးဖွားသော သူငယ်သည်၊ ကိ- မိန်းမ၊ ယောက်ျား ထိုးနှစ်စားတွင် အဘယ်နည်း။] ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ လောကေ- လောက၌၊ ယေဘုယျတော- များသောအားဖြင့်၊ ဣတ္ထိ ဝါ- မိန်းမသည်သော် လည်းကောင်း၊ ပုရိသော ဝါ- ယောက်ျားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒွယမေဝ- နှစ်မျိုး သည်သာလျှင်၊ ဇာယတိ- မွေးဖွား၏၊ တထာပိ- ထိုနှစ်မျိုးသာ မွေးဖွားပါသော်လည်း။

၁။ ယထာ “ကိံ တေ ဇာတန္တိ”။ ။ ဤနေရာဋီကာစာမူသည် ပါဠိပျက်ယွင်းခြင်း မရှိသော်လည်း “ယထာ ကိံ၊ တေ ဇာတန္တိ ဒွယမေဝ ဟိ”ဟု စာရိုက်ပုံမကောင်းလှ၊ ပခုက္ကူ ဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ “ယထာ ကိံ တေ ဇာတန္တိ၊ ဒွယမေဝ ဟိ”စသည်ဖြင့် ပုဒ်ခွဲပြီး မြန်မာစကားပြေပြန်ဆိုထား၏။ ဤဋီကာနိဿယ၌ ထိုပြန်ဆိုချက်ကို နည်းမှီး၍ အနက်ပေးထားခြင်းဖြစ်၏။ ဘုရားအလောင်းတော်က ဇိဏ္ဏဖြစ်နေသော ပုရိသကို မေးမြန်းရာ၌ “ကော ပနေသော ဇိဏ္ဏောနာမ”ဟု ပုလ္လိင်ဖြင့် မေးသင့်သော်လည်း ထိုဇိဏ္ဏဆိုသူသည် မည်သူ

တံ- ထိုမိန်းမ ယောက်ျား နှစ်မျိုးကို၊ လိင်သဗ္ဗနာမေန- ဖြင့်၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏ (ကိတေ ဇာတံ-ဟူ၍ နပုလ္လိင်ဖြင့် ဆိုအပ်၏။) ဣဒံ- ဤကိ ပနေ သော ဇိဏ္ဏော နာမ- ဟူသော စကားကို၊ ဧဝံ သမ္ပဒံ- ဤပုံမယွင်းဖြစ်ခြင်းရှိ၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ကိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ အာဒိ- ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-အစရှိသော စကားသည်၊ တဿ- ထိုဇိဏ္ဏဖြစ်သော ပုရိသ၏၊ အနိဒ္ဓါရိတသရူပတံ ယေဝ- အထည်ကိုယ် သရုပ်သကောင်ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီး မဟုတ်သည် အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဘာဝေတိ- ထင်ရှားပြ၏။

တေန ဟိတိအာဒိ- တေန ဟိ-အစရှိသော စကားတော်သည်၊ [ဝိဘာဝနံ-၌စပ်၊] အယဉ္ဇ ဇိဏ္ဏဘာဝေါ- ဤအိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းသဘောသည်လည်း၊ သဗ္ဗသာဓာရဏတ္ထာ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မယုမ္ပိ- ငါ၏လည်း၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ အာပတ္တိကောဧဝ- ရောက်နေသည်သာတည်း၊ [ဤနေရာ၌ “ဇိဏ္ဏဘာဝေါ” နှင့် ကိုက်ညီအောင် “အာပတ္တိကော” ဟု ပြင်လိုက်ပါ၏။] ဣတိ- ဤသို့ မဟာသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ သံဝိဇ္ဇနာကာရဝိဘာဝနံ- ထိတ်လန့်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသော စကားတည်း၊ ရထံ- ရထားကို၊ သာရေတိ- သွားစေတတ်၏၊ ဝါ- သွားအောင် မောင်းနှင် တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် သာရထိ- သာရထိ(ရထားထိန်း)မည်၏၊ ဧတံ- ဤနေရာဌာန သို့ ကိဠာဝိဟာရတ္ထံ- မြို့ထူးပျော်ပါးခြင်းအားဖြင့် နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ- နေခြင်းကိစ္စကို၊ ဥယျတ္တာ- အားထုတ်သူတို့သည်၊ ယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ- ကပ်ရောက်ကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြူးထူးပျော်ပါးခြင်းကိစ္စကို အားထုတ်သူတို့ ကပ်ရောက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်) တံ ထိုနေရာဌာနသည်၊ ဥယျာနံ- ဥယျာဉ်မည်၏၊ [အဝုတ္တကမ္မသာ- နေတည်း၊] အလန္တိ- အလံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပဋိက္ခေပဝစနံ- ငြင်းပယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ နာမာတိ- နာမဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဂရဟဏေ- ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ကထဉ္စိနာမာတိ အာဒိသုဝိယ-

မည်ဝါဖြစ်သည်ဟု မသဲကွဲသေးသောကြောင့် အများဆိုင်သဗ္ဗနာမ် နပုလ္လိင်ပုဒ်ဖြင့် “ကိ”ဟု မေးမြန်းတော်မူ၏။ အများဆိုင် သာမညအနက်ကို ဆိုလိုရာ၌ ပုလ္လိင်၊ နပုလ္လိင် တစ်ခုခုဖြင့် ညွှန်ပြရသည်ဟု သဒ္ဒါကျမ်းဆရာတို့ မိန့်ဆိုကြောင်းကိုလည်း “သာမညေ ဘိမတေ သဒ္ဒေါ၊ နိဒ္ဒိဿတိ ပုမေနဝါ၊ နပုသကေနဝါပိတိ သဒ္ဒသတ္ထဝိဒူ ဝိဒုံ”ဟူ၍ မာလာဝတာရ(ဂါတာ) မိန့်ဆို၏။

သုတ်]

ဇိဏ္ဌပုရိသအဖွင့်

၁၈၁

ကထညိ နာမ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ ကဲ့သို့တည်း။ ဇာတိယာ- ဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်း ဇာတိ၏။ **အာဒိနဝဒဿနံ** - အပြစ်ကို မြင်ခြင်းသည်။ တံမူလဿ- ထိုဇာတိ၏ အကြောင်းရင်း၏။ ဝါ- ရင်းကို၊ ဥမ္မူလနံဝိယ- တူးဖျံ့ဆွဲနုတ်ခြင်းကဲ့သို့ ဝါ- စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း ကဲ့သို့ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ တမ္မူလဿ- ၏။ ဝါ- ကို၊ ဥမ္မူလနံ ဝိယ- ကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း။) တဿ စ-(ဇာတိသာမက)ထိုဇာတိ၏ အကြောင်းရင်း၏လည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ အဝဿိတဘာဝတော- မချွတ်ဧကန်ရှိရမည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- မချွတ်ဧကန်ရှိရမည်ဟု စူးစမ်းရှာဖွေသည်အဖြစ် ကြောင့် (တမ္မူလဿ- ၏။ ဝါ- ကို၊ ဥမ္မူလနံ ဝိယ- သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ- ပြလိုခြင်းဟူသော အကြောင်း ကြောင့် “ဇာတိယာ မူလံ ခဏန္တော နိဿိတိ- နိဿိတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ-ပြီ။

(ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် တဿ စ- ၏လည်း၊ အဝဿိတဘာဝေါ- မချွတ်ဧကန်ရှိ ရမည်အဖြစ်သည်။ ဝါ- မချွတ်ဧကန်ရှိရမည်ဟု စူးစမ်းရှာဖွေခြင်းသည်။ ဟောတိ-

၁။ ဇာတိယာ အာဒိနဝဒဿနံ။ ။ ယခုဋီကာစာမူ၌ “ဇာတိယာ အာဒိနဝဒဿနတ္ထံ” စသည်ဖြင့် စာကြောင်းနှစ်ကြောင်းလောက် ပျက်ယွင်းနေ၏။ စာပျက်သည့်အတိုင်းအနက်ပေးလျှင် လည်း အနက်ပျက်ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အတ္တနောမတိဖြင့် ဋီကာဝါကျကို ပြင်ရသော်- ဇာတိယာ အာဒိနဝဒဿနံ တမ္မူလဿ ဥမ္မူလနံ ဝိယ ဟောတိ၊ တဿ စ အဝဿိတဘာဝ- တောတိ ဒဿနတ္ထံ “ဇာတိယာ မူလံ ခဏန္တော နိဿိတိ”တိ အာဟ-ဟူသည်တည်း။ ယင်းသို့ ပြင်၍ အနက်ပေးလိုက်သည့်အတွက် အဓိပ္ပါယ်ပေါ်လွင်နေပုံမှာ -

ဘုရားအလောင်းတော်သည် သူအိုကို မြင်ပြီးသောအခါ “ဝါလဲ အိုရဦးမှာပါတကား”ဟု စဉ်းစားပြီးနောက် ထိုဇရာ၏အကြောင်းမှာ ဇာတိဖြစ်သည်ဟု ဇရာ၏ အကြောင်းကို စဉ်းစားမိ ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် - ခီရတ္ထု ကိရဘော ဇာတိ နာမ၊ ယတြ ဟိ နာမ ဇာတဿ ဇရာ ပညာယိဿတိ (ဘဝအသစ် ဇာတိဖြစ်လာသောကြောင့် အိုမင်းရင့်ရော်မှု ဇရာလဲ ထင်ရှားပေါ်လာတိ၏။ ထိုဇာတိသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ပါတကား၊)ဟူ၍ ဇာတိ၏ အပြစ်ကို မြင်လာ၏။ ယင်းသို့ မြင်လာခြင်းသည် “ဘာကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်ပေါ်လာရသနည်း”ဟု ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းကို ရှာဖွေ တူးဖျံ့ခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း? ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းသည်လည်း မချွတ် ဧကန်ရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်ပေါ်လွင်နေသည့်အတိုင်း ဋီကာပါဠိဝါကျကို ပြင်လိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝါကျ “အဝဿိတ”ပုဒ်၌ ဧတဗ္ဗော ဘဝိတဗ္ဗောတိ ဣတော၊ အဝဿံ ဣတော အဝဿိတော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ နိဋ္ဌံ ဣတောတိ နိဋ္ဌိတော-ကဲ့သို့တည်း။

ဖြစ်သနည်း) ဟိ (ယသွာ)- အကြင်ကြောင့် ကာရဏေ- အကြောင်းတရားသည်၊ သိဒ္ဓေ-
 ပြီးစီးလသော်၊ ဝါ- ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလံ- အကျိုးတရားသည်၊ သိဒ္ဓမေဝ-
 ပြီးစီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တဿ စ- လည်း၊ အဝဿိ-
 တဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ- ၏) (ဣမဿ သလ္လဿ- ဤမြား၏၊ ဝါ- သည်) ပီဠိ-
 ညည်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို၊ ဇနေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ အန္တောတုဒနဝသေန- စိတ်နှလုံးအတွင်း၌
 ထိုးဆွဲခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သဗ္ဗပဌမံ- အားလုံးသော မြားတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဟဒယံ-
 စိတ်နှလုံးကို၊ အနုပဝိဿ- စူးဝင်၍၊ ဌိတတ္တာ- တည်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမေန-
 ရှေးဦးစွာသော၊ သလ္လေန- မြားသည် (သူတို့ကို မြင်ရခြင်းကြောင့် “ခိရတ္ထုကိရ ဘော
 ဇာတိနာမ”စသည်ဖြင့် ထိတ်လန့် ဆင်ခြင်သံဝေဂဉာဏ်အမြင်ဟူသော မြားသည်)
 ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ဝိဒ္ဓေါဝိယ- စူးဝင်ခံရသကဲ့သို့ နိဿိဒိ- ထိုင်နေတော်မူပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ဝိဒ္ဓေါဝိယ-ဟူသော ပုဒ်၏ နိဿိဒိကြိယာနှင့်
 အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို) (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်)။

ဗျာဓိပုရိသအဖွင့်

၄၇။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနဝါတိ- ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနဝ-ဟူသည်ကား၊ သုဒ္ဓါဝါသာ
 ကိရာတိ အာဒိနာ- သုဒ္ဓါဝါသာ ကိရအစရှိသည်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ပုတ္တေနဝ-
 ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ ဖြစ်သော၊ နယေန- နည်းဖြင့် (အဒ္ဓဿ- မြင်တော်မူပြီ) အာဗာဓိကန္တိ-
 ကား၊ အာဗာဓဝန္တိ- အနာရောဂါရှိသော၊ (ပုရိသံ- ကို) ဒုက္ခိတန္တိ- ကား၊ သဇ္ဇာတဒုက္ခံ-
 ဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသော (ပုရိသံ) အဇာတန္တိ- ကား၊ အဇာတဘာဝေါ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့
 မဖြစ်သည်အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော ဘဝအသစ်မဖြစ်ခြင်းသဘောသည်၊
 ဝါ- တနည်း၊ နိဗ္ဗာနံ- ဘဝချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောသည်၊ (ခေမံ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၊
 ဒုက္ခဘဝချုပ်ငြိမ်းရာပေတည်း။

ကာလကတပုရိသအဖွင့်

၅၀။ ဘန္တနေတ္ထက+ဥပ္ပလာဒိဝိဝိဓံ- တုန်လှုပ်သော မျက်စိရှိသော လိပ်ပြာ
 ကောင်နှင့် ကြာပွင့်ပန်းချီအရုပ်အစရှိသော အထူးထူးသော အဆင်တန်ဆာကို၊ ကတ္တာ-

၁။ ဘန္တနေတ္ထက+ဥပ္ပလာဒိဝိဝိဓံ။ ။ ဤပုဒ်ကို စာမူရှိသည့်အတိုင်းအနက်ပေးသည်။
 ဘာသာဋီကာ၌မူ ပါဠိပျက်နေဟန်တူသည်ဟု မိန့်၏။ ပါဠိတော်၌ “နာနာရတ္တာနံ စ ဒုဿာနံ
 ဝိလာတံ ကယိရမာနံ”ဟု မိန့်ဆိုထားသောကြောင့် ယခုကာလ၌ အသုဘအလောင်းထားသည့်

ပြု၍၊ လာတဗ္ဗတော- ယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝယံ စ- လှည်းပေါင်းချုပ်သည်လည်းကောင်း၊ သိဝိကာစ- အလောင်းတင်ထမ်းစင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိလာတော- ဝိလာတမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိလာတန္တိ သိဝိကန္တိ- ဝိလာတန္တိ သိဝိကံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး၊ သိဝိကာယ- ထမ်းစင်၏။ ဝါ- ကို ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတ္တာ- မြင်အပ်ဖူးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာသတ္တော- ဘုရားအလောင်းသည်၊ စိတကပဉ္စရုံ- မသာလောင်းတင်ထားရာထင်းပုံကို (လှောင်ချိုင့်သဏ္ဌာန် ထင်းပုံကို) သိဝိကန္တိ- ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီး၊ ဣတော ပဋိဂတန္တိ- ကား၊ ဣတော ဘဝတော- ဤယခုဘဝမှ၊ အပဂတံ- (ဆွေမျိုးအပေါင်းကို) စွန့်ခွာသွားသော၊ ကတကာလန္တိ- ကား၊ ပရိယောသာ- ပိတဇီဝနကာလံ- ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီးသော အသက်ရှင်ရာ ကာလရှိသော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ယတ္ထကန္တိအာဒိ- ယတ္ထကံ အစရှိသည်တည်း။

ပဗ္ဗဇိတအဖွင့်

၅၃။ ဓမ္မ- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို၊ စရတိ- ကျင့်တတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မစရဏော- ဓမ္မစရဏမည်၏။ တဿ (ဓမ္မစရဏဿ)- ထိုကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို ကျင့်သော ရဟန်း၏။ ဘာဝေါ- အဖြစ်ဟူသော တရားကျင့်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မစရဏဘာဝေါ- ဓမ္မစရဏဘာဝ မည်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြုခြင်းကြောင့်၊ (သော- ထိုဓမ္မစရဏဘာဝဟူသော သဒ္ဓါသည်) ဓမ္မစရိယမေဝ- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို ကျင့်ခြင်းဟူသော အနက်ကိုပင်၊ ဝဒတိ- ဟော၏။ ဧဝံ ဧကေကဿ ပဒဿာတိ-ဟူသည်ကား၊ ဓမ္မစရိယာ- ကုသိုလ်ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ သာဓု- ကောင်း၏။ ဣတိ- ဤသို့ ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍၊ ပဗ္ဗဇိတော- ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သူ (ရဟန်းပြုသူ)သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းကို (သာဓု ဓမ္မစရိယာ-ဟူသော ပုဒ်ကို ပဗ္ဗဇိတောပုဒ်နှင့် အနက်အားဖြင့်

ခုတင် (မော်တော်ကားစသည်)ကို အရောင်အဆင်း လှပသော အဝတ် (ဆေးရေးပန်းချီ)တို့နှင့် ပန်းကုံးများဖြင့် အလှပြင်ထားသကဲ့သို့ ထိုရှေးခေတ်ကာလတုန်းကလည်း ဝိလာတ ခေါ် ထမ်းစင်ကို ရောင်စုံအဝတ်များဖြင့် လှပအောင် ပြုလုပ်ဆင်ယင်ကြဟန်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် လိပ်ပြာခေါ် ပိတုန်းများနှင့် ကြာရွက် ကြာပွင့် ပန်းချီအရုပ်များလည်း ထိုရောင်စုံအဝတ်များ၌ ပါရှိနိုင်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်ကို မှန်းဆ၍ အနက်ပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ စဉ်းစားကြလေကုန်။

ယှဉ်စပ်ခြင်းကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ ယထာ- သိထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သမစရိယာ- စိတ်ငြိမ်းချမ်းကြောင်း ကုသိုလ် ကမ္မပထတရားဆယ်ပါးကို ကျင့်ခြင်းသည်၊ သာဓု- ဤ၊ ဣတိ- ဤ၊ ပဗ္ဗဇိတော- သည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဧကေကဿ- တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ပဒဿ- သာဓု သမစရိယာ အစရှိသောပုဒ်ကို၊ ယောဇနာ- ပဗ္ဗဇိတောပုဒ်နှင့် အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စပ် ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ သဗ္ဗာနီတိ- ကား၊ သာဓု ဓမ္မစရိယာတိအာဒိသု- သာဓု ဓမ္မစရိယာအစရှိကုန်သော ပုဒ်အပေါင်းတို့၌၊ အာဂတာနိ- လာကုန်(ပါရှိ)ကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ဓမ္မသမကုသလပုညပဒါနိ- ဓမ္မပုဒ်၊ သမပုဒ်၊ ကုသလပုဒ်၊ ပုညပုဒ်တို့သည်၊ ဒသကုသလကမ္မပထဝေဝနာနီတိ- ဟူသည်ကား၊ ဒါနာဒိနိ- ဒါနအစရှိ ကုန်သော၊ ဒသကုသလဓမ္မပရိယာယပဒါနိ- ဒသကုသလဓမ္မတို့၏ အနက်တူ ပရိယာယပုဒ်တို့ တည်း။

ဗောဓိသတ္တပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၅၄။ ပဗ္ဗဇိတဿ- ရဟန်း၏၊ ဓမ္မိ- တရားနှင့် ယှဉ်သော၊ ကထံ- စကားကို၊ သုတ္တာ- ကြားနာရ၍၊ ဝါ- ကြားနာရခြင်းကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- အနက် အားဖြင့် စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) [ပဗ္ဗဇိတဿကို အနီးမှာရှိသော သာဓု- စသည်၌ မစပ်ဘဲ ဤအဋ္ဌကထာ စာပိုဒ် (၅၄) စတုတ္ထစာကြောင်းမှ “ဓမ္မိ ကထံ ကတ္တာ”၌ စပ်ပါဟု မိန့်သည်၊] အညံ- (ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါရှိသော တရားစကားမှ) တပါးသော၊ သင်္ဂီတိ အနာရုံ- သင်္ဂီယနာသို့ မတင်အပ်သော၊ တေန- ထိုရဟန်းသည် (ရဟန်းအသွင် ဆောင်သော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာကြီးသည်) ပုတ္တံ- ဟောကြားအပ်သော၊ ဓမ္မိ- သော၊ ကထံ စ- တရားစကားကိုလည်း။ (သုတ္တာ) ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းကို (အညံပုဒ်ကို ဓမ္မိ ကထံပုဒ်နှင့် စပ်ခြင်းကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိသင့်၏၊ ဝံသော ဝါ တိ ပဒတ္တယေန- ဝံသော ဝါ- အစရှိသော ပုဒ်သုံးခုအပေါင်းဖြင့် (ဝံသော၊ တန္တိ၊ ပဝေဏီ- ဟူသော ပုဒ်သုံးခု အပေါင်းဖြင့်) ဧသာ- ဤသူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်း-ဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးမျိုးတို့ကို မြင်ပြီး၍ ရဟန်းပြုခြင်းသည်၊ (သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနံ- အားလုံးကုန်သော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏) ဓမ္မတာ- ထုံးတမ်းစဉ်လာ သဘော တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ (အညေသံ- ငါတို့၏ ဂေါတမဘုရားအလောင်းမှ အခြားကုန်သော၊ ဗောဓိသတ္တာနံ- ဘုရား အလောင်းတော်တို့၏) ဒီဃာယုကဘာဝတော- ရှည်သော သက်တော်ရှိကုန်သည်

သုတ်]

မဟာဇနကာယအနုပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၁၈၅

အဖြစ်ကြောင့် (ဣမာနိ စတ္တာရိ- ဤလေးမျိုးသော နိမိတ်ကြီးတို့ကို) စိရသံ စိရသံ-
 ကြာမြင့်စွာ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌၊ ပဿန္တိ- မြင်တော်မူကုန်၏။ တထာဟိ-
 ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဗဟူနံ ဝဿာနံ ။ပ။ အစွယေနာတိ- အစွယေနဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပါဠိတော်၌
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေနေဝါတိ- ကား၊ နစိရသံ- မကြာမြင့်မီ၊ ဒိဋ္ဌဘာဝေနေဝ-
 နိမိတ်ကြီးတို့ကို မြင်တော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင်၊ (အာဟ- မိန့်ကြားတော်မူပြီး
 ၌စပ်) အစိရကာလန္တရိကမေဝ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလ အခြားအကွယ်မရှိသည်
 သာဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗကာလကိရိယံ- ဒိသွာဟူသော ပုဗ္ဗကာလကြိယာ သုံးပုဒ်ကို၊
 ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလျက်၊ ဇိက္ကဉ္စ ဒိသွာ ။ပ။ ရာဇာတိ- ဇိက္ကဉ္စ ဒိသွာ ရာဇ-ဟူ၍
 (ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထရဟန်းတော်သည်) အာဟ- မိန့်ကြား
 တော်မူပြီ၊ ယထာ- ဥပမာဥဒါဟရုဏ်ကား၊ နှုတ္တာ- ရေချိုးပြီး၍၊ ဝတ္ထံ- အဝတ်ကို၊
 ပရိဒဟိတ္တာ- ဝတ်ပြီး၍၊ ဝန္တံ- နံ့သာကို၊ ဝိလိမ္ပိတ္တာ- လိမ်းပြီး၍၊ မာလံ- ပန်းကို၊ ပိဋ္ဌန္တိတ္တာ-
 ပန်ဆင်ပြီး၍၊ ဘုတ္တော- ထမင်းစားပြီ၊ ဣတိ- ဤဥဒါဟရုဏ်ပင်တည်း။

မဟာဇနကာယအနုပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၅၅။ ကသ္မာ ပနေတ္တာတိအာဒိနာ- ကသ္မာ ပနေတ္ထအစရှိသော အမေးအဖြေ
 စကားရပ်ဖြင့် တေသံ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ- ထိုရှစ်သောင်းလေးထောင်သော
 လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ မဟာသတ္တေ- ဘုရားအလောင်းတော်၌၊ သံဘတ္တတံ စ- ကောင်းစွာ
 ဆည်းကပ်ကြသူတို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သံဝေဂ ဗဟုလတဉ္စ- များသော သံဝေဂ
 ဉာဏ်ရှိကြသူတို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေတိ- ပြ၏၊ ယတော- ယင်းသို့
 ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်ကြကုန်သည် အဖြစ်၊ များသော သံဝေဂဉာဏ်ရှိကြကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့် သုတဋ္ဌာနေယေဝ- ဘုရားအလောင်းတော် ရဟန်းပြုတော်မူသည်အဖြစ်ကို
 ကြားသိရာဌာန၌ပင်လျှင်၊ ဌတ္တာ- ရပ်တန့်၍၊ ဉာတိမိတ္တာဒိသု- ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေတို့တွင်၊
 ကိဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူကိုမျှ၊ အနာမန္တေတ္တာ- မပန်ပြောကြကုန်မူ၍၊
 မတ္တဝရဝါရဏော- မုန်ယစ်သော မြတ်သော ဆင်သည်၊ အယောမယဗန္ဓနံ- သံဖြင့်
 ပြီးသော အနှောင်အဖွဲ့ကို၊ ဆိန္ဒတိ ဝိယ- ဖြတ်တောက်သကဲ့သို့၊ ယနဗန္ဓနံ- တခဲနက်
 ခိုင်မာသော ကာမဂုဏ်အနှောင်အဖွဲ့ကို၊ ဆိန္ဒိတ္တာ- ဖြတ်တောက်ကြကုန်၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-
 ရဟန်းအဖြစ်သို့ ဥပဂစ္ဆိသု- ကပ်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်း
 တော်သည်) ဉာဏဿ- ဉာဏ်တော်၏၊ န တာဝပရိပါကဝတတ္တာ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့

မရောက်သေးသည်အဖြစ်ကြောင့် စတ္တာရော- လေးခုကုန်သော၊ မာသေ- လတို့ပတ်လုံး၊ စာရိကံ- ခရီးဒေသစာရိတ္တချီတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- မူခြင်းဖြင့်၊ စရိ- ကြွချီတော်မူပြီ။

ပန- ထူးခြားသော ပြောင်းလဲပုံကား၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ (ဗောဓိသတ္တဿ- ၏၊) ဉာဏံ- ဉာဏ်တော်သည်၊ ပရိပါကံ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂတံ- ရောက်ပြီ၊ တံ- ထိုဉာဏ် တော် ရင့်ကျက်ရာအခါကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အယံ ပနာတိ အာဒိ- အယံ ပနအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗေဝ- အားလုံးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပဗ္ဗဇိတာ- ဤနောက်လိုက်ရဟန်း တို့သည်၊ မမ- ငါ၏၊ ဂမနံ- ခွဲခွာသွားခြင်းကို၊ ဇာနိဿန္တိ- သိကြကုန်လတ္တံ့၊ ဇနန္တော စ- သိကြကုန်သော် ကား၊ မံ- ငါ့နောက်သို့၊ အနုဗန္ဓိဿန္တိ- အစဉ်တစိုက် လိုက်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ သန္တိသိဝေသုတိ- သန္တိသိဝေသုဟူသည်ကား၊ သန္တိသိန္ဓေသု- ငြိမ်သက်စွာ နေကုန်လသော်၊ (သဏတေဝ- အသံပေးသလို ဖြစ်နေ၏-၌စပ်) [သန္တိပုဗ္ဗဿ သိဝေါ- ဟူသော သဒ္ဓနီတိ (၁၂၀၄)သုတ်ဖြင့် သဒဓာတ်ကို သိဝပြု] သဏတေဝါတိ- ကား၊ သဏတိဝိယ- အသံပြုသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ သဒ္ဓံ- အသံကို၊ ကရောတိ ဝိယ- ပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

အဝိဝေကာရာမာနန္တိ- ကား၊ အနဘိရတိဝိဝေကာနံ- တိတ်ဆိတ်မှု၌ မပျော်မွေ့ ခြင်းရှိသော သူတို့၏၊ [အနဘိရတိ ဝိဝေကော ယေသန္တိ အနဘိရတိဝိဝေကာ-ဟု ဘိန္နာဓိ- ကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံတွဲ၊ ဆတ္တံ ပါဏိမိ ယဿာတိ ဆတ္တပါဏိ-ကဲ့သို့တည်း၊] အယံ ကာလောတိ- ကား၊ အယံ- ဤအချိန်အခါသည်ကား၊ တေသံ ပဗ္ဗဇိတာနံ- ထိုငါ၏ နောက်လိုက်ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ- ရဟန်းတို့က၊ မမ- ငါ၏၊ ဂမနဿ- ခွဲခွာသွားခြင်းကို၊ အဇနနကာလော- မသိခြင်း၏ အခါ၊ (ဝါ- မသိရာအခါ)တည်း၊ နိက္ခမိတ္တာတိ- ကား၊ ပဏ္ဏသာလာယ- သစ်ရွက်မိုးကျောင်းမှ၊ နိဂ္ဂန္တာ- ထွက်၍ (ပါယာသိ- ကြွသွားတော်မူပြီး- ၌စပ်) [သစ်ရွက်မိုးကျောင်းမှ ထွက်ခွာ၍ဟု ဆရာဆို၏၊ ထီးနန်း စည်းစိမ်စသော ကာမဂုဏ်အာရုံကို စွန့်ခွာခြင်းအနေဖြင့် နန်းတော်မှ ထွက်ခွာသည်ဟု ဆိုကောင်းပါ၏ လောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မဟာဘိနိက္ခမနံ ပန-စသည်မိန့်။] ပန- နိက္ခမိတ္တာပုဒ် အဖွင့်နှင့် စပ်၍ ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာဘိနိက္ခမနံ- (ကာမဂုဏ်အာရုံကို စွန့်ခွာ ခြင်းအားဖြင့်) နန်းတော်မှ မြတ်သော ထွက်ခွာတော်မူခြင်းကို၊ ပဂေဝ- ဥယျာနဘူမိသို့ သွားစဉ် ကာလရှေးမဆွကပင်၊ နိက္ခန္တော- ထွက်ခွာတော်မူပြီးလေပြီ၊ ပါရမိတာနုဘာဝေန-

သုတ်]

မဟာဇနကာယအနုပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၁၈၇

ပါရမီတော်တို့၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့်၊ [ပါရမီတာ- ခြံတာပစ္စည်းသွတ္တံ] ဥဋ္ဌိတံ- ပေါ်ပေါက်လာသော ပလ္လင်သည် (ပေါ်ပေါက်လာသော တင်ပလ္လင်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေရာဌာန သည်။ ပညတ္တံ ဝိယ ဟောတိ-၌စပ်) ဥပရိ- အထက်၌၊ ဒေဝတာဟိ- နတ်တို့သည် (နတ်တို့က) ဒိဗ္ဗပစ္စတ္တရ ဂဏဟိ- နတ်၌ဖြစ်သော အခင်းတို့ဖြင့်၊ သုပညတ္တံ- ကောင်းစွာ ခင်းအပ်ပြီးသည် (သမာနမ္ပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း။) မဟာသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏။ ပညာနုဘာဝေန- ကုသိုလ်၏ အစွမ်းတန်ခိုးကြောင့်၊ သိဒ္ဓတ္တာ- ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန- ထိုဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ ပညတ္တံ ဝိယ- ခင်အပ်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဘုရားအလောင်းတော်ကိုယ်တိုင် ခင်းထားအပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊) ပလ္လကီ ပညပေတ္တာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

ကာမံ ။ပ။ အဝသိဿတူတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တံ- ကာမံ ။ပ။ အဝသိဿတု အစရှိသော နည်းဖြင့်ဖြစ်သော၊ (အရေ၊ အကြော၊ အရိုးတို့သာ ကြွင်းကျန်ပါစေ၊ အသားအသွေးများ အားလုံးခန်းခြောက်သွားပါစေဟူသော နည်းအားဖြင့် ဖြစ်သော) စတုရင်္ဂဝီရိယံ- လေးပါး သော အင်္ဂါရှိသော ဝီရိယကို၊ အဓိဋ္ဌာဟိတွာ- အဓိဋ္ဌာန်၍၊ ဝါ- စွဲမြဲစွာ ဆုံးဖြတ်၍ (နိဿိဒိ- ထိုင်နေတော်မူပြီ၊) ဝူပကာသန္တိ- ကား၊ ဝိဝေကဝါသံ- ဆိတ်ငြိမ်သော အရပ်၌ နေခြင်းကို၊ (သန္ဓာယ၌စပ်၊) အညေနေဝါတိ- ကား၊ ယတ္ထ- အကြင်အရပ်၌၊ မဟာပုရိသော- ဘုရားအလောင်းတော် ယောက်ျားမြတ်သည်၊ တဒါ- နောက်လိုက်အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ခွဲခွာ၍ အဖော်မဖွဲ့ တစ်ပါးတည်းနေထိုင်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိဟရတိ- နေတော်မူ၏၊ တတော- ထိုအရပ်မှ (ဘုရားအလောင်းတော် အဖော်မဖွဲ့ တပါးတည်းနေရာအရပ်မှ) အညေနေဝ- တခြားတပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဒိသာဘာဝေန- အရပ်မျက်နှာဘက်၌၊ ဝါ- ဘက်သို့၊ (အဂမံသု- သွားကြကုန်ပြီ၊) ဗောဓိမဏ္ဍော- ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အရပ်သည် (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့၏ ကြည်လင်ရာ ဗောဓိပင်အောက်အရပ်သည်) ဇမ္ဗူဒီပဿ- ဇမ္ဗူကျွန်း၏၊ မဇ္ဈေ- အလယ်၌၊ နာဘိဋ္ဌာနိယော- ဗဟိုချက်အရပ်၌ တည်ရှိသည်၊ ကာမံ ဟောတိ- အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တဒါ- ထိုနောက်လိုက်နောက်ပါ လူအပေါင်းနှင့် ခွဲခွာ၍ ဘုရားအလောင်းတော်တစ်ပါးတည်း နေတော်မူရာအခါ၌ (ဗောဓိမဏ္ဍော- သည်၊) ဗြဟ္မာရုညေ- ကြီးစွာသော တော၌၊ ဝိဝိတ္ထေ- ဆိတ်ငြိမ်သော အရပ်၌၊ ယောဂီနံ- တရားအားထုတ်သော သူတော်ကောင်းတို့၏၊ ပဋိသလ္လာနာသာရူပေါ-

တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏။ တဒညော- ထိုဗောဓိမဏ္ဍိုင်အရပ်မှ တပါးသော၊ ဇမ္ဗုဒီပုပ္ဖဒေသော ပန- ဇမ္ဗုဒီပရပ်သည်ကား၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ ဗဟုဇနော- များသော လူရှိသည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အာကိဏ္ဏမနုဿော- ရောပြွမ်းသော လူရှိသည်၊ ဣဒ္ဓေါ- လူသူအများ ပွားများ တိုးတက်သည်၊ ဖီတော- စည်ပင်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တေ- ထိုနောက်လိုက် နောက်ပါလူများစွာတို့ကို၊ တံတံ ဇနပဒဒေသံ- ထိုထိုဇနပုဒ်နယ်ပယ်အရပ်ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်မှန်းကြကုန်၍၊ ဂတာ- သွားကြကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊ ဝါ- ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်) အန္တော ။ပ။ ပက္ကန္တာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ အန္တောဇမ္ဗုဒီပါဘိမုခါ- ဇမ္ဗုကျွန်း အတွင်းပိုင်းအရပ်သို့ ရွှေ့ရွှေ့မျက်နှာမူကုန်လျက်၊ ပက္ကန္တာ- ဖွဲ့သွားကြကုန်ပြီ၊ ဟိမဝန္တာ ဒီပဗ္ဗတာဘိမုခါ- ဟိမဝန္တာအစရှိသော တောင်တို့ကို ရွှေ့ရွှေ့မျက်နှာမူကုန်လျက်၊ န ပက္ကန္တာ- ခွဲခွဲသွားကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၅၇။ ဘဂဝါ- ရွှေ့တုန်းတော်သခင်သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ သတ္တ သတ္တာဟာနိ- ခုနစ်လီသော (၇)ရက်တို့ ပတ်လုံး၊ တတ္ထေဝ- ထိုဗောဓိမဏ္ဍိုင်အနီးဝန်းကျင်အရပ်၌ပင်လျှင်၊ ကာမံ ဝသိ- အကယ်၍ ကား သီတင်းသုံး တော်မူပါပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ သဗ္ဗပဌမံ- အားလုံးသော နေ့ရက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ဝါသူပဂတံ- နေတော်မူခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ရာဖြစ်သော) ဝိသာခပုဏ္ဏမံ- ကဆုန်လပြည့် နေ့ကို သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဧကရတ္တိဝါသံ ဥပဂတဿာတိ- တဿဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ရဟောဂတဿာတိ- ကား၊ ရဟော- ဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်သို့ ဇနဝိဝိတ္တံ- လူတို့မှ ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်သော၊ ဌာနံ- အရပ်သို့၊ [ရဟောကို ဖွင့်သည်] ဥပဂတဿ- ကပ်ရောက်လျက်၊ တေန- ထိုရဟောဂတဿ- ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ ဂဏသင်္ဂဏိကာဘာဝေန- လူသူအပေါင်း၌ ပေါင်းဆုံခြင်း၏ မရှိခြင်းအားဖြင့်၊ မဟာသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ကာယဝိဝေကံ- ကိုယ်အားဖြင့် လူသူအပေါင်းမှ ကင်းကွာ တိတ်ဆိတ်ခြင်းကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ပဋိသလ္လိနဿာတိ- ကား၊ နာနာရမ္မဏစာရတော- အမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၈၉

လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းမှ၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏။ နိဝတ္တိယာ- ဆုတ်နစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပတိ- တစ်ခုတည်းသော အာရုံသို့ ရှေ့ရှု၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ နိလိနဿ- ဆိုက်ကပ်ကိန်းဝပ်တော်မူစဉ်၊ တတ္ထ- ထိုအမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌၊ အဝိသဋ္ဌစိတ္တဿ- မပြန့်လွင့်သော စိတ်ရှိနေစဉ်၊ တေန- ထိုပဋိသလ္လိနဿ- ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အဿ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်၏၊ စိတ္တသင်္ဂဏိကာဘာဝေန- စိတ်အားဖြင့် ကိလေသာတို့နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့် ဣဘာဂိယံ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော၊ စိတ္တဝိဝေကံ- စိတ်၏ နိဝရဏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းကွာ တိတ်ဆိတ်မှု သမထဈာန်တရားကို (ဘဂဝါ) အာဟ။

ဒုက္ခန္တိ- ဒုက္ခဟူသည်ကား၊ ဇာတိအာဒိမူလကံ- ဘဝအသစ်ဖြစ်မှုဟူသော အရင်းခံ အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟူသော အရင်းခံအကြောင်းရှိသော၊ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲခြင်းသို့ (အာပန္နော ဝတ- ရောက်ရလေစွသြ) စုတူပပါတာပိ- စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေတို့ သည်လည်း၊ ဇာတိမရဏာနိဇဝ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ သေခြင်းတို့သည်သာလျှင်၊ ကာမံ ဟောန္တိ- အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေကုန်၏၊ ပန- သို့ပါသော်လည်း၊ မရဏဇာတိယောဝ- သေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းတို့ကိုသာလျှင်၊ ဇာယတိ မိယတိတိ- ဇာယတိ မိယတိ- ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ စဝတိ ဥပပဇ္ဇတိတိ ဝစနံ- စဝတိ ဥပပဇ္ဇတိဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဧကဘဝပရိယာပန္နာနံ- တစ်ခုတည်းသော ဘဝ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သော၊ နေသံ- ထိုသေခြင်း ပဋိသန္ဓေနေခြင်းတို့ကို၊ ဂဟဏံ- ယူကြောင်းသဒ္ဒါသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ နာနာဘဝပရိယာပန္နာနံ- အမျိုးမျိုးသော ဘဝတို့၌ အကျုံးဝင် ကုန်သော၊ နေသံ- ထိုသေခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းတို့ကို၊ ဧကန္တိ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟဏံ- ယူကြောင်းသဒ္ဒါသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ ဒွယံ ။ပ။ ဝုတ္တံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပန- ယသ္မာ ပဗ္ဗဇန္တော-အစရှိသော စကားကို အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုခြင်း၏အကြောင်း ကို ပြရသော်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ (ဗောဓိသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော် သည်) လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ ကိစ္ဆာပတ္တိပရိဝိတက္ကနေ- ဆင်းရဲဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်း ကိစ္စ၌၊ ဇရာမရဏဿာတိ- ဇရာမရဏဿဟူ၍၊ ဇရာမရဏဝသေန- ဇရာမရဏနှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့် နိယမနံ- သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပါသည်၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယသ္မာတိအာဒိ-

ယသ္မာအစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ (အဿ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်အား၊) အာဒိတော- ရှေးဦးအစ ဆင်ခြင်ရာကာလ၌၊ ဇရာမရဏမေဝ- ဇရာနှင့် မရဏသည် သာလျှင်၊ ဥပဋ္ဌာတိ- (စိတ်ထဲ၌) ထင်ပေါ်လာ၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။ အဘိနိဝိဋ္ဌဿာတိ- ကား၊ အာရဒ္ဓဿ- ဆင်ခြင် စဉ်းစားအားထုတ်သော (ဗောဓိသတ္တဿ- ၏-၌စပ်) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မုခေ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟူသော အဦးအစခံတွင်းဝဖြင့်၊ ဝါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို အဦးအစပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိပဿနာရမ္မေ- ဝိပဿနာအားထုတ်ခြင်း ကိစ္စ၌၊ တဿ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဇရာမရဏတော- ဇရာမရဏမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ အဘိနိဝေသော- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းသည်၊ အဂ္ဂတော- အဖျားပိုင်းမှ၊ ယာဝမူလံ- အရင်းပိုင်းတိုင်အောင်၊ ဩတရဏံဝိယ- သက်ဆင်းခြင်းနှင့် တူ၏။ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဝဂ္ဂတော ဩတရန္တဿ ဝိယာတိ- ဘဝဂ္ဂတော ဩတရန္တဿ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

ဥပါယမနသိကာရာတိ-ကား၊ ဥပါယေန- အကြောင်းမှန်အားဖြင့် (လိုလား၊ တောင့်တအပ်သော စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ- ကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့်) **မနသိကရဏတော**^၁- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မနသိကာရဿ- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်း၏၊ ပဝတ္တနတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (အဘိသမယော- ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ အဟု- ဖြစ်ပြီ၊) ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌ (ဥပါယမနသိကာရာပုဒ်ကို ဥပါယေန မနသိကရဏတောစသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌) ဥပါယမနသိကာရပရိယာယံ- ဥပါယမနသိကာရပုဒ်၏ ပရိယာယံဖြစ်သော၊ ဝါ- ဥပါယမနသိကာရဟူသော ပရိယာယံဝေဝုဗ်ပုဒ်ရှိသော၊ တံ ယောနိသော မနသိကာရံ- ထိုယောနိသော မနသိကာရကို၊ သရူပတော စ- သရုပ် သကောင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိ အာကာရတော စ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်

၁။ **ဥပါယေန မနသိကရဏတော။** ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ယောနိသောပုဒ်ကို ဥပါယေန- ဟု ဖွင့်ပြီးနောက် ယာထာဝတော (မှန်ကန်သော အကြောင်းအားဖြင့်)ဟု ဖွင့်၏။ နောက် (နှာ-၃၁၅) မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌မူ “အာကဗီတဿ ဟိတသုခဿ ပတ္တိယာ အနုပါယဘူတော မနသိကာရော၊ တဖန် အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ ဧကကနိပါတ် (၇၅)၌ “ကုသလဓမ္မပဝတ္တိယာ အကာရဏဘူတော မနသိကာရောတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၉၁

လည်းကောင်း၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အနိစ္စာဒီနီတိအာဒိ- အနိစ္စာဒီနိ-အစရှိသည်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆို အပ်ပြီ၊ ယာထာဝတော- မှန်ကန်သောအားဖြင့်၊ မနသိကာရဘာဝတော- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောနိ သောမနသိကာရော နာမ- ယောနိသော မနသိကာရမည်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ [ဟောတီတိ- ၌ ဣတိသဒ္ဓါပိသည်ဟု ယူဆ၏။] အနိစ္စာဒီနီတိ ဧတ္ထ- အနိစ္စာဒီနိ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဒုက္ခာနတ္ထအသုဘာဒီနံ- ဒုက္ခ၊ အနတ္ထ၊ အသုဘအစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။

အယန္တိ- အယံဟူသည်ကား၊ ဧတဒဟောသီတိ- ဧတဒဟောသိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ဖြစ်ပုံအနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ကိမ္မိ- နုခေါ သတိတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တော- ကိမ္မိ နုခေါ သတိ- အစရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်သော၊ မနသိကာရော- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ထားခြင်းသည်၊ တေသံ အညတရောတိ- ကား၊ (အယံ- ဤကိမ္မိ နုခေါ သတိအစရှိသော နည်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းသည်)၊ တေသု အနိစ္စာဒိမနသိကာရေသု- ထိုအနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းတို့တွင်၊ အညတရော- တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော၊ ဧကော- တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော၊ (မနသိကာရော- နှလုံးသွင်းခြင်းတည်း)၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ သော- ထိုတစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသည်၊ ကော- အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း၊ (သော- ထိုတစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသည်)၊ အနိစ္စမနသိကာရောဝ- အနိစ္စဟု နှလုံးသွင်းခြင်းပင်တည်း၊ (ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း)၊ တတ္ထ- ထိုအနိစ္စမနသိကာရ၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဥဒယ ။ပ။ ပဝတ္တတ္တာတိ- ဥဒယ ။ပ။ ပဝတ္တတ္တာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ယံ- အကြင် တရားသဘောသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိစေဝ- ဖြစ်လည်းဖြစ်၏၊ (ပဋိသန္ဓေနေလည်းနေ၏)၊ စဝတိ စ- ချုပ်ပျောက် စုတေ- သေလည်း သေ၏၊ တံ- ထိုဖြစ်လည်း ဖြစ်၊ ချုပ်ပျောက်စုတေ သေလည်း သေသော ထိုသဘောတရားသည်၊ ဥဒယဝယပရိစ္ဆိန္နတ္တာ- ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းတို့ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်ထားအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဒ္ဓုရံ- မခိုင်ခံ့၊ ဣတိကတ္တာ- ဤသို့ မခိုင်ခံ့ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အနိစ္စံ- အနိစ္စတည်း၊ ပန- နောက်ထပ်ဆိုဖွယ် ရှိသေးသည်ကား၊ တဿ- ထိုအနိစ္စဖြစ်သော တရားသဘော၏၊ ဝါ- ကို၊ တဗ္ဘာဝဒဿနံ- ထိုအနိစ္စအဖြစ်ကို မြင်ခြင်းသည်၊ ဝါ- အနိစ္စအဖြစ်ဖြင့် မြင်ခြင်းသည်။

[သဘော၏+အဖြစ်ကိုမြင်ခြင်း၊ သဘောကို+အဖြစ်ဖြင့်မြင်ခြင်း-ဤသို့ယထာက္ကမ စပ်ပါ။] ယာထာဝမနသိကာရတာယ- အဟုတ်အမှန်အတိုင်း နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောနိသောမနသိကာရော- ယောနိသောမနသိကာရမည်၏။

ဣတော ယောနိသောမနသိကာရတိ- ဣတော ယောနိသောမနသိကာရဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဟေတုမ္ပိ- ဟိတ်အနက်၌၊ နိဿတ္တဝစနံ- ပဉ္စမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဣတော ယောနိသောမနသိကာရဟူသော ပုဒ်၏။ [အတ္ထံ-၌စပ်] ဥပါယမနသိကာရေနာတိ- ဥပါယမနသိကာရေန- ဟူ၍၊ ဟေတုမ္ပိ- ဟိတ်အနက်၌၊ ဣမိနာ ကရဏဝစနေန- ဤကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ အတ္ထံ- အနက်ကို (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ သမာဂမော အဟောသီတိ- ကား၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် ပဋိဝိဇ္ဇနဝသေန- ထိုးထွင်းသိခြင်းအနေ အားဖြင့်၊ သင်္ဂမော- ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ကိံ ပနတန္တိ- ကား၊ တံ ဇရာမရဏကာရဏံ- ထိုဇရာမရဏ၏ အကြောင်းဟူသည်၊ ကိံ ပန- အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာတိတိ- ဇာတိဟူ၍၊ (ဝိဿန္တနံ- အဖြေ စကားကို) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဇာတိယာ ခေါတိ အာဒိသု- ဇာတိယာ ခေါ အစရှိသော စကားရပ်တို့၌၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ သင်္ခေပတ္တော- အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း။

ကိမ္ပိ- အဘယ်အကြောင်းတရားသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဇရာမရဏံ- အိုမင်း ရင့်ရော်ခြင်း၊ သေခြင်းသည်၊ ဟောတိ နုခေါ- ဖြစ်သနည်း၊ ကိံ ပစ္စယာ- အဘယ်အကြောင်း ကြောင့်၊ ဇရာမရဏံ- သည်၊ (ဟောတိနုခေါ- နည်း၊) ဣတိ- ဤသို့၊ ဇရာမရဏ ကာရဏံ- ဇရာမရဏ၏ အကြောင်းတရားကို၊ ပရိဂ္ဂဏန္တဿ- ပိုင်းခြားယူငင်သော၊ ဝါ- ဆင်ခြင် စဉ်းစားသော၊ ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဝါ- ဘုရားအလောင်းတော်မှာ၊ [ပညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သမာဂမော အဟောသိ- တို့၌လှမ်းစပ်၊] ယသ္မိ- အကြင် အကြောင်း တရားသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ယံ- အကြင် အကျိုး တရားသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ယသ္မိ- သည်) အသတိစ- မဖြစ်သော်ကား၊ (ယံ- သည်) န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တံ- ထိုအကြောင်းတရားသည်၊ တဿ- ထိုအကျိုးတရား၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတရားတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အဗျဘိဓာရိကာရဏပရိဂ္ဂဏနေ- သံသယမရှိ တိကျမှန်ကန်သော အကြောင်းတရားကို ပိုင်းခြားယူငင် ဆင်ခြင်သည် (သတိ- ဖြစ်လသော်) ဇာတိယာ- ဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဇရာမရဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဇာတိပစ္စယာ- ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၉၃

ဇရာမရဏံ- သည်၊ (ဟောတိ) ကုတိ-ဤသို့ ဇရာမရဏဿ- ၏။ ကာရဏပရိဂ္ဂဟိကာ- အကြောင်းတရားကို ပိုင်းခြားယူငင် သိမြင်သော၊ ယာ ပညာ- အကြင်ပညာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိယာ- ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ တာယ (ပညာယ)- ထိုပညာနှင့် သမာဂမော- ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ ကုတိ- ဤသည်ကား၊ (သင်္ခေပတ္ထော- အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း။) သဗ္ဗပဒါနီတိ- ကား၊ ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဇာတိ ဟောတိတိအာဒိနာ- ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဇာတိ ဟောတိ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတာနိ- လာကုန်(ပါရှိကုန်)သော၊ ဇာတိအာဒိနိ- ဇာတိအစရှိကုန်သော၊ ဝိညာဏပရိယောသာနာနိ- ဝိညာဏအဆုံးရှိကုန်သော၊ နဝ- ကိုးခုကုန်သော၊ ပဒါနိ- ပုဒ်တို့ကို (ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏)။

ဒွါဒသပဒိကေ- တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးသော ပုဒ်ရှိသော (အဝိဇ္ဇာပုဒ်မှ စ၍ ဇရာမရဏ ပုဒ်တိုင်အောင် တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးသော ပုဒ်ရှိသော) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်၌၊ (ပါဠိတော်က) ကုဓ- ဤဗောဓိသတ္တ အဘိနိဝေသအခန်းပါဠိတော်၌၊ ဒွေ ပဒါနိ- အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရဟူသော နှစ်ပုဒ်တို့ကို၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်။) အဂ္ဂဟိတာနိ- ယူတော်မမူအပ်ကုန်၊ တေသံ- ထိုနှစ်ပါးသော ပုဒ်တို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏေ- ယူတော်မမူခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေးခွန်းထုတ်ပြီး၍၊ ဝိဿဇေတု ကာမော- ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ တာဝ- မဖြေဆိုမီ ရှေးဦးစွာ၊ တေသံ- ထိုနှစ်ပုဒ်တို့ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗာကာရံ- ယူသင့် ယူထိုက်ပုံ အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဧတ္ထပနာတိအာဒိ- ဧတ္ထပနအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီး ပစ္စက္ခဘူတံ- မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝံ- ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဂဟေတွာ- ယူပြီး၍၊ တဒနန္တရံ- ထိုမျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ အခြားမဲ့၌၊ အနာဂတံ- အနာဂတ်ဘဝကို၊ ဒုတိယန္တိ- နှစ်ခုမြောက်ဘဝဟူ၍၊ ဂဟဏေ- ယူခြင်းသည် (သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဝါ- ဖြစ်လျှင်) အတီတော- အတိတ်ဘဝသည်၊ တတိယော- သုံးခုမြောက် ဘဝသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ကုတိ- ဤသို့ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ။ပ။ ဘဝေါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-ပြီ။

စ- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအခန်းပါဠိတော် ၌၊ ပစ္စုပ္ပန္နဝသေန- ဖြစ်ဆဲဘဝ (ဖြစ်ဆဲတရား) အနေအားဖြင့် အဘိနိဝေသဿ- နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဇောတိတတ္တာ- ထွန်းပြအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အနာဂတဿ- အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဘဝဿာပိ- ဘဝကိုလည်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ န သမ္ဘဝတိနန-

မဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဧတံ- ဤအနာဂတ်ဘဝကို ယူခြင်း၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ကာရဏေ- တဏှာဥပါဒါန်ဘဝ-ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကို၊ ဂဟိတေ- တိုက်ရိုက်ယူအပ်ပြီးလျှင်၊ ဖလံ- နာမ်ရုပ်စသော အနာဂတ်အကျိုးတရားသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဂဟိတမေဝ- ယူအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကို တိုက်ရိုက်ယူပြီးပါက အနာဂတ်အကျိုးတရားကိုလည်း ယူအပ်ပြီးဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုပစ္စုပ္ပန်ဘဝကိုသာ ယူခြင်းအားဖြင့် (ဘဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ အပိစ- တနည်းသော်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအခန်းပါဠိတော်၌၊ အနာဂတော- အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါပိ- ဘဝအခွန်ကိုလည်း၊ အတ္တတော- သက်ရောက်သော အနက်အားဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတော ဧဝ- သွင်းယူအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ ယတော- ယင်းသို့ သွင်းယူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရတော- နောက်၌၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနန္တိ အာဒိနာ- နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံအစရှိသည်ဖြင့်၊ အနာဂတဒ္ဓသင်္ဂဟိတာ- သက်ရောက်သော အနက်အားဖြင့် သွင်းယူအပ်သော အနာဂတ်ဘဝ အခွန်ရှိသော၊ ဒေသနာ- ဒေသနာတော်သည်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ပြီ။

တေဟိတိ- တေဟိ-ဟူသည်ကား၊ အာရမ္မဏဘူတေဟိ- ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရေဟိ- အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရတို့နှင့် (သဒ္ဓိ- တက္က) န ယဋ္ဌိယတိ- မဆက်စပ်၊ နသမ္ပဇ္ဈတိ- မဆက်စပ်၊ မဟာ ။ပ။ အဘိနိဝိဋ္ဌောတိ- မဟာ ။ပ။ အဘိနိဝိဋ္ဌောဟူသော စကားဝါကျဖြင့် အယဉ္ဇနေ- မဆက်စပ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ အဒိဋ္ဌေဟိတိ- ကား၊ အနဝဗုဒ္ဓေဟိ- ထိုးထွင်းမသိအပ်ကုန်သော (အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရေဟိ- တို့ဖြင့်) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤအဒိဋ္ဌေဟိ (အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရေဟိ) ဟူသော ပါဠိ၌ရှိသော ဝိဘက်သည်၊ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ- ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ (ဝိဟိတံ- စီရင်အပ်သော) ကရဏဝစနံ- ကရိုဏ်းဝိဘတ်တည်း၊ အနုဗောဓေ- မဂ်ဉာဏ်အားလျော်စွာ သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်၊ သတိ- ဖြစ်လျှင်၊ ပဋိဝေဓေန- ထိုးထွင်းသိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ န သက္ကာ ဗုဒ္ဓေန ဘဝိတုန္တိ- ဘဝိတုံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဣမိနာတိ- ကား၊ မဟာသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ (ဒိဋ္ဌာ- မြင်အပ်ကုန်ပြီ-၌စပ်) တေတိ- ကား၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ- အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ကို (ဒိဋ္ဌာ) ဘဝဥပါဒါန တဏှာဝသေနေဝါတိ- ကား၊ ဘဝဥပါဒါနတဏှာဒဿနဝသေနေဝ- ကမ္မဘဝဥပါဒါန်

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၉၅

တဏှာတို့ကို မြင်ခြင်းနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်၊ (တေ- ထိုအဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့ကို) ဒိဋ္ဌာ- သိမြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တေသံ- ထိုအဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့၏၊) တံ သဘာဝ တံသဟဂတေဟိ- ထိုအဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့၏ သဘောရှိကုန်၍ ထိုအဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ တေဟိ- ထိုဘဝဉပါဒါန်တဏှာတို့နှင့် သမာနယောဂက္ခ- မတ္တာ- တူညီသော ယှဉ်တွဲမှု၌ ခံသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (တန်းတူရည်တူယှဉ်ဖော် ယှဉ်ဘက်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း) သာ ဧသာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာ- ကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ကထိတာဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌၊ န ကထေတဗ္ဗာ- မဖွင့်ဆိုထိုက်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်ော- အဋ္ဌကထာဆရာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

၅၈။ ပစ္စယတောတိ- ကား၊ ဟေတုတော- အကြောင်းမှ၊ သင်္ခါရတော- သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းတရားမှ (ပဋိနိဝတ္တတိ- ပြန်လည်ဆုတ်နစ်၏၊) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဟိ- သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းမှ ဝိညာဏ်၏ ဆုတ်နစ်ပုံကို ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဇရာမရဏံ ဟောတီတိ အာဒိနာ- ကိမ္မိ ။ပ။ ဟောတိ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဟေတုပရမ္မရာဝသေန- အကြောင်း အဆက်ဆက်နှင့် ဆက်စပ်သော အားဖြင့် ဖလပရမ္မရာယ- အကျိုးအဆက်ဆက်ကို ဝုစ္စမာနာယ- ဟောတော်မူအပ်လသော်၊ ဝါ- မူအပ်စဉ်၊ ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတီတိ- ကိမ္မိ ။ပ။ ဟောတိ-ဟူ၍၊ ဝိစာရဏာယ- ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခိုက်၌၊ သင်္ခါရေ ခေါ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတီတိ- ဟောတိဟူ၍၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်၏၊ ဝိသေသကာရဏဘူတေ- ထူးသော အကြောင်းဖြစ်သော၊ သင်္ခါရေ- သင်္ခါရကို၊ အဂ္ဂဟိတေ- အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်(မဆင်ခြင် မသုံးသပ် အပ်)လသော်၊ ဝါ- မယူအပ်လျှင်၊ တတော- ထိုသင်္ခါရမှ၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်သည်၊ ပဋိနိဝတ္တတိ နာမ- ဆုတ်နစ်သည်မည်၏၊ သဗ္ဗပစ္စယတော- အားလုံးသော အကြောင်း ဟူသမျှမှ၊ န ပဋိနိဝတ္တတိ- ဆုတ်နစ်သည်မဟုတ်၊ တေနေဝ-

၁။ တတော ဝိညာဏံ ပဋိနိဝတ္တတိ။ ။ ပါဠိတော်၌- ပစ္စုဒ္ဓါဝတ္တတိ ခေါ ဣဒံ ဝိညာဏံ နာမရူပမှ၊ နာပရံ ဂစ္ဆတိ- ဤဝိညာဏ်သည် နာမ်ရုပ်မှ ပြန်လွှဲ၍၊ (ဆုတ်နစ်၏၊) နာမ်ရုပ်မှ နောက်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရသို့ ဆက်လက်မသွား (ဥပမာအားဖြင့်- ခရီးသွားသော သူသည် ရှေ့ဆက်လက်၍ ခရီးသွားစရာရှိသေးသော်လည်း၊ မသွားတော့ဘဲ ရောက်ရာအရပ်မှ ပြန်လွှဲလာသကဲ့သို့တည်း) ဤသို့ပင် ပါဠိတော်၌ ပစ္စုဒ္ဓါဝတ္တတိ ကြိယာ၏ အပါဒါနိပုဒ်ကို “နာမရူပမှ- နာမ်ရုပ်မှ”ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့်ပင်၊ နာမရူပေ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတီတိ- ဟောတီဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- သည်၊) အာဟ- တော်မူပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသို့နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏ဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူရာ၌၊ နာမမိမိ- နာမ်ကိုလည်း၊ သဟဇာတာဒိဝသေနဝ- သဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်းတို့ အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယဘူတံ- ဝိညာဏ်၏

အဋ္ဌကထာ၌မူ- ပစ္စယတော ပဋိနိဝတ္တတိ (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းတရားမှ ပြန်လှည့်၏။ ဆုတ်နစ်၏။) အာရမ္မဏတော ပဋိနိဝတ္တတိ (ဝိပဿနာဝိညာဏ် သည် အာရုံဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရမှ ပြန်လှည့်၏။ ဆုတ်နစ်၏။)ဟူ၍ အပါဒါန်ကို “ပစ္စယတော၊ အာရမ္မဏတော”ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏ်သည် နာမ်ရုပ်မှ ပြန်လှည့် သွားစဉ်မှာပင် ထိုဝိညာဏ်၏ ထူးသော အကြောင်းဖြစ်သော သင်္ခါရမှ ပြန်လှည့်သွားခြင်းလည်း ဖြစ်၏ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရမည် ဖြစ်၏။

ဤနေရာ၌ ပြန်လှည့်သွားပုံ (ဆုတ်နစ်ပုံ)ကို ဋီကာအတိုင်းပြရသော် - ဘုရားအလောင်း တော်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာ၌ ပါဠိတော်မှာ ပါရှိသည့်အတိုင်း ရှေးဦးစွာ- ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဇရာမရဏံ ဟောတိ (အဘယ်မည်သော အကြောင်းတရားဖြစ်ပေါ်လာ သောကြောင့် ဇရာမရဏဟူသော အကျိုးတရားဖြစ်ပေါ်လာ သနည်း၊) စသည်ဖြင့် အကြောင်း တရားအဆက်ဆက်ကြောင့် အကျိုးတရားအဆက်ဆက်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို စဉ်ကာ ဆက်ကာ ဆင်ခြင် သုံးသပ်လာခဲ့ရာဝယ် နောက်ဆုံးသုံးသပ်ချက်ဖြစ်သော- ကိမ္မိ နုခေါ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတိ (အဘယ်အကြောင်းတရားကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း)ဟူသော သုံးသပ် ချက်အရောက်တွင် ဝိညာဏ်၏ ထူးသော အကြောင်းဖြစ်သော သင်္ခါရကို ဆက်လက်သုံးသပ် ရမည်ဖြစ်၏။ (သင်္ခါရေ ခေါ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတိ- သင်္ခါရဖြစ်သောကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ် သည်ဟု ဆက်လက်သုံးသပ်ရမည်ဖြစ်၏) သို့သော် ယင်းသို့ သင်္ခါရကို ဆက်လက် မသုံးသပ် တော့ဘဲ - နာမရူပေ ခေါ သတိ ဝိညာဏံ ဟောတိ (နာမ်ရုပ်ကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏)ဟူ၍ နဂိုမူလဆင်ခြင်သုံးသပ်ခဲ့သော နာမ်ရုပ်ဆီသို့ ပြန်လှည့်လည်သုံးသပ်သည်ကိုပင် နာမ်ရုပ်မှ ပြန်လှည့်သွားသည်ဟုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရဟူသော အကြောင်းမှ ပြန်လှည့်သွားသည်ဟု လည်းကောင်း ဆိုလိုသည်ဟု မိမိစဉ်းစားမိသည်။

ထို့အပြင် - (၁) ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆက်လက် ဟောတော်မမူဘဲ နာမ်ရုပ်ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူ၍ နဂိုမူလနာမ်ရုပ်ဘက်သို့ ပြန်လှည့်သွားသည်ကို ပဋိသန္ဓေဝိညာဏံ ပစ္စယတော ပဋိနိဝတ္တတိ (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရအကြောင်းတရားမှ ပြန်လှည့်သွား၏)ဟု လည်းကောင်း၊ (၂) ဝိပဿနာဝိညာဏ်သည် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရ အာရုံကို မဆင်ခြင် မသုံးသပ်ဘဲ နာမ်ရုပ်အာရုံကိုပင် ပြန်လည်ဆင်ခြင်သည်ကို ဝိပဿနာဝိညာဏံ

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၉၇

အကြောင်းဖြစ်သော နာမ်ကို၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ ကမ္မုပနိဿယဝသေန- နာနက္ခဏိကကမ္မ ဥပနိဿယပစ္စည်း တို့ အနေအားဖြင့် (ပစ္စယဘူတံ- ကို) န အဓိပ္ပေတံ- အလိုမရှိအပ် (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) ပစ္စယန္တဝသေန- ဖြစ်ဆဲနာမ်တရားအဖြစ်ဖြင့် အဘိနိဝိသဿ- စွဲမြဲစွာ ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းခြင်း၏။ ဝါ- ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ တနည်း- ဗောဓိသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော်သည်) ဇောတိတတ္တာ- ထွန်းပြအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ- ဟောတော်မူသည် (ဝါ- ဆင်ခြင် သုံးသပ်အပ်သည်) အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အာရမ္မဏတောတိ- ကား၊ ဝိပဿနာဝိညာဏံ- ဝိပဿနာဝိညာဏ်သည်၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ သင်္ခါတ အာရမ္မဏတော- အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဟု ဆိုအပ်သော အာရုံမှ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အတိတဘဝသင်္ခါတအာရမ္မဏတော- အတိတ်ဘဝဟု ဆိုအပ်သော အာရုံမှ (ပဋိနိဝတ္တတိ- ပြန်လည်ဆုတ်နစ်၏) ဟိ- မှန်၏။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ- အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့သည်၊ အတိတဒ္ဓပရိယာပန္နာ- အတိတ်ဘဝအခွန်၌ အကျိုးဝင်ကုန်၏။ ယတော- ယင်း အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့မှ၊ ပဋိနိဝတ္တမာနံ- ပြန်လည်ဆုတ်နစ်သော၊ ဝိညာဏံ- ဝိပဿနာဝိညာဏ်သည်၊ အတိတဘဝတောပိ- အတိတ်ဘဝမှလည်း၊ ပဋိနိဝတ္တတိနာမ- ပြန်လည်ဆုတ်နစ်သည်မည်၏။ ဥဘယမ္ပိတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမ္ပိ- ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဝိညာဏမ္ပိ- ကောင်း၊ နာမရူပံ နာတိက္ကမတိတိ- ကား၊ ပစ္စယဘူတံ- ဝိညာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ နာမရူပံ- နာမရူပကိုလည်း ကောင်း၊ အာရမ္မဏဘူတံ- ဝိပဿနာဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော၊ နာမရူပံ- ကောင်း၊ နာတိက္ကမတိ- မကျော်လွန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဥဘယဿ- နှစ်ပါးစုံသော ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်၊ ဝိပဿနာဝိညာဏ်၏။ ဝါ- သည်၊) တေန- ထိုနာမ်ရုပ်နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အဝတ္တနတော- မဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နာမရူပတော ပရံ န ဂစ္ဆတိတိ- စွတိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အာရမ္မဏတော ပဋိနိဝတ္တတိ (ဝိပဿနာဝိညာဏ်သည် အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဟူသော အာရုံမှ ပြန်လှည့်သွား၏)ဟု လည်းကောင်း ဆိုလို၏။

ဘာသာဋီကာ၌ ပစ္စယတောကို ဘာဝုဓာနကြံ၍ “ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ-သည်၊ ပစ္စယတော- အကြောင်း၏အဖြစ်မှ၊ ပဋိနိဝတ္တတိ- ၏၊ [ဤဝါကျ၌ အကြောင်းမဟုတ်တော့ဘဲ အကျိုးဖြစ်နေသည်ကို “အကြောင်းမှ ပြန်နစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်ဟူ၍ မိန့်တော်မူသည်မှာ အဓိပ္ပါယ်တမျိုး ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်၏။ ဋီကာအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ပုံနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ကြပါကုန်။]

ဝိညာဏေ နာမရူပဿ ပစ္စယေ ဟောန္တေတိ - ဝိညာဏေ ။ပ။ ဟောန္တေ-
 ဟူသည်ကား၊ ဝိညာဏေ- ဝိညာဏ်သည်၊ နာမဿစ- (ရုပ်နှင့် မရောမယှက်) နာမ်တရား
 သက်သက်၏လည်းကောင်း [စတုဝေါကာရဘဝနှင့် ပဉ္စဝေါကာရဘဝအတွက်တည်း]
 ရူပဿစ- (နာမ်နှင့် မရောမယှက်) ရုပ်တရားသက်သက်၏ လည်းကောင်း၊ [ဧကဝေါကာရ-
 ဘဝနှင့် ပဉ္စဝေါကာရဘဝအတွက်တည်း] နာမရူပဿစ- နာမ်၊ ရုပ်တရားနှစ်ပါး၏
 လည်းကောင်း၊ [ပဉ္စဝေါကာရဘဝအတွက်သာတည်း] ပစ္စယေ- အကြောင်းတရားသည်၊
 ဟောန္တေ- ဖြစ်လသော် (ဇာယေထ ဝါ- စသည်၌စပ်) နာမရူပေစ ။ပ။ ဟောန္တေတိ^၂-
 ကား၊ တထာ- ထိုအတူ၊ နာမေ- (ရုပ်နှင့် မရောမယှက်) နာမ်တရားသက်သက်သည်၊
 ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်၏၊ ပစ္စယေ- သည်၊ ဟောန္တေစ- ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊
 [စတုဝေါကာရဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝနှစ်ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်၏၊] ရူပေ- (နာမ်တရားနှင့်
 မရောမယှက်) ရုပ်တရားသက်သက်သည်၊ ဝိညာဏဿ- ၏၊ ပစ္စယေ- သည်၊
 ဟောန္တေစ- ကောင်း၊ [ပဉ္စဝေါကာရဘဝတစ်ခုတည်းနှင့် ဆိုင်၏။] **နာမရူပေ-** နာမ်ရုပ်
 တရားနှစ်ပါးသည်၊ **ဝိညာဏဿ-** ၏၊ **ပစ္စယေ-** သည်၊ **ဟောန္တေ^၂ စ-** ကောင်း
 (ဇာယေထဝါ- စသည်၌စပ်) ဣတိ- ဤသို့၊ စတုဝေါကာရဧကဝေါကာရပဉ္စဝေါကာရ

၁။ ဝိညာဏေ နာမရူပဿ ပစ္စယေ ဟောန္တေတိ။ ။ စတုဝေါကာရဘဝ၌ ပဝတ္တိ
 ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်အသီးအသီးသည် ယှဉ်ဘက်ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္ထယစေတသိက်နာမ်အား
 သဟဇာတာဒိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ၌ စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော
 ပဉ္စဝိညာဏ်သည် ယှဉ်ဘက်သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်ဖြစ်သော နာမ်သက်သက်အား
 သဟဇာတာဒိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ (ဤကား ဝိညာဏ်က ရုပ်နှင့် မရောမယှက်နာမ်သက်သက်
 အား ကျေးဇူးပြုပုံတည်း)။

ရှေးပဉ္စဝေါကာရဘုံတုန်းကပြုခဲ့သော ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စေတနာနှင့် ယှဉ်သော
 အဘိသင်္ခါရကမ္မဝိညာဏ်သည် အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ကမ္မဇရုပ်အား နာနက္ခဏိကမ္မပစ္စည်းနှင့်
 သုတ္တန်ပကတူပနိဿယပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာနှင့် ယှဉ်သော
 အဘိသင်္ခါရကမ္မဝိညာဏ်သည် နာမ်တရားနှင့် စိတ္တဇရုပ်ချုပ်ရာ နိရောဓေမာပတ္တိကာလစသည်၌
 ပဉ္စဝေါကာရဘုံသားတို့၏ ကမ္မဇရုပ်အား၊ ယခင်ပစ္စည်း နှစ်မျိုးတို့ဖြင့်ပင် ကျေးဇူးပြု၏၊
 ပစ္ဆာဇာတဝိညာဏ်သည် ပုရေဇာတဖြစ်သော ဤရုပ်အပေါင်းအား ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းဖြင့်
 ကျေးဇူးပြု၏၊ (ဤကား ဝိညာဏ်က ရုပ်သက်သက်အား ကျေးဇူးပြုပုံတည်း) ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌
 ဝိညာဏ်က ရုပ်နာမ်နှစ်မျိုးအား ကျေးဇူးပြုပုံမှာ ထင်ရှားလှပါ၏။

၂။ နာမရူပေ စ ဝိညာဏဿ ပစ္စယေ ဟောန္တေ။ ။ ဤ၌ စေတသိက်နာမ်သက်သက်က
 ဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုပုံမှာ အလွန်ထင်ရှားပါ၏၊ ထို့အတူပင် ရုပ်သက်သက်က ဝိညာဏ်ကို

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၁၉၉

ဘဝ ဝသေန- ဘဝ၏ အနေအားဖြင့်၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊
ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိသင့် သိထိုက်၏၊ ပန- အဖို့တပါးကား၊
ဒွိသု ။ပ။ ဟောန္တေသုတိ (ဧတ္ထ)- ဟောန္တေသု-ဟူသော ဤသဒ္ဒါတို့၌၊ ပဉ္စဝေါကာရ-
ဘဝဝသေနဝ- ပဉ္စဝေါကာရဘဝအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ (ယောဇနာ- ကို ဝေဒိတဗ္ဗာ)
ဧတ္ထကေနာတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝိညာဏနာမရူပါနံ- ဝိညာဏ်နှင့်
နာမ်ရုပ်တို့၏၊ အညမည ဥပတ္တမ္ဘနဝသေန- အချင်းချင်း ထောက်ပံ့ကျေးဇူးပြုခြင်း
အနေဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် (ဇာယေထ ဝါ- စသည်၌စပ်)။

ဇာယေထ ဝါ ။ပ။ ဥပပဇ္ဇေထဝါတိ- ကား၊ သတ္တော- သတ္တဝါသည်၊ ဇာယတိ
ဝါ- ဖြစ်မှုလည်း ဖြစ်၏၊ ဇီယတိ ဝါ- အိုမင်းရင့်ရော်မှုလည်း အိုမင်းရင့်ရော်၏၊ မီယတိ
ဝါ- သေမှုလည်း သေ၏၊ စဝတိ ဝါ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရွှေ့လျော့စုတေ သေမှုလည်း
သေ၏၊ ဥပပဇ္ဇတိ ဝါ- အဖန်အထပ်ထပ် ဘဝအသစ်ဖြစ်မှုလည်း ဖြစ်၏၊ ဝါ- အဖန်ဖန်
အထပ်ထပ် ပဋိသန္ဓေနေမှုလည်း နေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ သမညာ- အမည်သညာ
သည်၊ ဝါ- နာမည်ပညတ်သိမှတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊
ဣတိ- သော၊ သမညာ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ဝိညာဏနာမရူပဝိနိမုတ္တဿ-
ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်တို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ သတ္တပညတ္တိယာ- သတ္တဝါဟု ခေါ်ဆိုပညတ်ခြင်း၏၊
ဥပါဒါနဘူတဿ- စွဲကပ်မှီတွယ်ယူဖွယ်ရာဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ- တရား၏၊ အဘာဝတော-
မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣတိ- ဤသို့သော၊ သမညာ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊) တေန-
ထို့ကြောင့်၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊
ဣတောဟိတိအာဒိ- ဣတောဟိ- အစရှိသည်တည်း၊ ဧတဒေဝါတိ- ကား၊ ဝိညာဏံ
နာမရူပန္တိ- ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်ဟူသော၊ ဧတိဒွယမေဝ- ဤတရားနှစ်မျိုးသည်သာလျှင်
(ဇာယတိ စ နန- ဖြစ်လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊) ပဉ္စပဒါနီတိ- ကား၊ ဇာယေထ
ဝါတိ အာဒိနိ- ဇာယေထ ဝါ-အစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စပဒါနိ- ငါးခုသော ပုဒ်တို့ကို၊
(ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍-၌စပ်) တတ္ထ- ထိုငါးခုသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမ တတိယေတိ-

ကျေးဇူးပြုပုံမှာလည်း စက္ခုစသော ဝတ္ထုရုပ်က ၎င်း၌ မှီသော ဝိညာဏ်အား နိဿယပစ္စည်း
စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းစသည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်ပင်ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးက ဝိညာဏ်အား
ကျေးဇူးပြုပုံမှာ သတဇာတ ပုရေဇာတမိဿကပစ္စည်း၌ တယော ခန္ဓာ စ ဝတ္ထု စ ဧကဿ
ခန္ဓဿ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယောဟူသော ပါဠိတော်ဖြင့် သိနိုင်၏။

ဇာယေထ-ဟူသော ပဌမပုဒ်၊ မိယျေထဟူသော တတိယပုဒ်တို့နှင့်၊ စတုတ္ထ ပစ္စမာနိ-
စဝေထ-ဟူသော စတုတ္ထပုဒ်၊ ဥပပဇ္ဇေတ- ဟူသော ပဉ္စမပုဒ်တို့သည်၊ အတ္တတော-
ဟောအပ်သော အနက်အားဖြင့် အဘိန္နာနိနန္ဒ- မကွဲတမူ အတူတူပင် မဟုတ်ကုန်လော၊
ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဓိံ ။ပ။ ပဋိသန္ဓိဟိတိ- သန္ဓိဟိ-
ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပုန တံ ဧတ္တာဝတာတိ ဝုတ္တမတ္တန္တိ- ဟူသည်ကား၊ ဧတ္တာဝတာတိ ပဒေန-
ဧတ္တာဝတာဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ ယော အတ္ထော-
အကြင် အနက်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ယထာဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ တံ ဧဝ
အတ္ထံ- ထိုအနက်ကိုပင်၊ ယဒိဒန္တိ အာဒိနာ- ယဒိဒံအစရှိသည်ဖြင့်၊ နိယျာတေန္တော-
နိဇ္ဇာအပ်လိုသည်၊ နိဒဿေန္တော- နိဇ္ဇာအဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ [ထို့နောက်
“ပုန ဝတ္တာ”ဟု ဋီကာဆိုခြင်းမှာ အဋ္ဌကထာ၌ ပုနပုဒ်ကို ၎င်း၏ စာတကြောင်းကျော်မှ
“ဝတ္တာ”ပုဒ်၌ စပ်စေလို၏၊ ပုန- တဖန်၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ [ဒဿေတုံ အာဟ-ဟူသော
အဋ္ဌကထာပါရှိ၍ စပ်] အနုလောမပစ္စယာကာရဝသေနာတိ- ဝသေနဟူသည်ကား၊
ပစ္စယ ။ပ။ ဝသေန- ပစ္စည်းတရားကို ပြဆိုခြင်းဟူသော ရှေ့သွားရှိသော
ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြဆိုခြင်းအနေအားဖြင့် ဝါ- ရှေးဦးစွာ ပစ္စည်းတရားကို ပြဆိုပြီးနောက်
ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ (ဒဿေတုံ အာဟ-၌စပ်) [အကြောင်းပစ္စည်း
တရားပြပြီးနောက် အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြခြင်းကို၊ သို့မဟုတ် အကြောင်းပစ္စည်း
တရားကြောင့် အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်တရားဖြစ်ခြင်းကို အနုလောမပစ္စယာကာရဟု ဆို၏။
အဘယံကြောင့် ယင်းသို့ ဖြစ်ခြင်းကို အနုလောမပစ္စယာကာရဟု ခေါ်ပါသည်။ ဟု
မွေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ပစ္စယဓမ္မာနဉ္စိစသည်မိန့်။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပစ္စယဓမ္မာနံ- အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့၏၊ အတ္တနော- မိမိ မိမိ၏၊
 ပစ္စယုပ္ပန္နဿ- အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊ ဝါ- အား၊ ပစ္စယဘာဝေါ- အကြောင်းပစ္စည်းတို့၏
အဖြစ်ဟူသော၊ ဝါ- ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ဟူသော၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာ- ဣဒပ္ပစ္စ-
ယတာဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်၊ ဝါ- ဤဇရာမရဏအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏
အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိအစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်၊ ပစ္စယာကာရော- ပစ္စယာ
ကာရမည်၏၊ ဝါ- ပစ္စည်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုအခြင်းအရာမည်၏၊ စ- ထို့အပြင်၊
အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ အာဒိနာ- အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တော-
ဟောတော်မူအပ်သော၊ သော- ထိုပစ္စယာကာရသည်၊ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ- သံသရာဝဋ်

ဒုက္ခအဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းအား၊ အနုလောမနတော- လျော်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
အနုလောမပစ္စယာကာရော^၁- အနုလောမပစ္စယာကာရမည်၏။ (သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ
 အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းအားလျော်သော ပစ္စယာကာရမည်၏။) ဇာတိအာဒိကံ- ဇာတိ
 အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ ဝဋ်ဒုက္ခံ- ဝဋ်ဒုက္ခကို၊ စိတ္တေန- စိတ်ဖြင့်၊ သမိဟိတေန-
 ပေါင်းစုအပ်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ကတံ- ပြုအပ်သည် ဖြစ်၍၊ သမူဟဝသေန- အပေါင်းအစု
 အနေအားဖြင့်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿာတိ- ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ-
 ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်
 ဇာတိ ။ပ။ ဒုက္ခရာသိဿာတိ- သာ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၅၉။ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ- ဒုက္ခအစုအဝေး၏၊ အနေကဝါရံ- အကြိမ်များစွာ၊
 သမုဒယဒဿနဝသေန- ဖြစ်ခြင်းကို မြင်ခြင်း၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်းကို
 မြင်ခြင်း၏ အလိုကျအောင်၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်၏၊ ပဝတ္တတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 သမုဒယော သမုဒယောတိ- ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်းဟူ၍၊ အာမေဋိတဝစနံ- အာမေဋိတ

၁။ အနုလောမပစ္စယာကာရော။ ။ ပစ္စယာကာရောပုဒ်ကို “ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာ
 ရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်”ဟူ၍ ဗဟုဗျာဟိသမာသ်အနက်ပြန်ဆိုတော်မူကြ၏။ သို့သော် ဤပုဒ်ကို
 ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “ပစ္စယဓမ္မာနဉ္စိ ။ပ။ ပစ္စယာကာရော- တိုင်အောင်ဖြင့် ပစ္စယာနံ အာကာရော
 ပစ္စယာကာရော- အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာ၊ ဇာတိအစရှိသော
 အကြောင်းတရားတို့က ရောမရဏအစရှိသော အကျိုးတရားတို့အား ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာ
 (တနည်းအားဖြင့်) အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့က သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရား
 တို့အား အာရမ္မဏပစ္စည်းစသည်တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာတည်းဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊
 ဤသို့ဆဋ္ဌိတပျာရိသ် သမာသ်အနက်ကိုသာ ဋီကာပြထားပါ၏။

ယင်းသို့ “ပစ္စယာနံ အာကာရော- အကြောင်းတရားတို့၏+အခြင်းအရာ”ဟူ၍ အရမတူ
 ဘိန္နာဓိကရဏသမာသ်တွဲထားသော်လည်း အကြောင်းတရားကလွဲ၍ အခြင်းအရာ
 အာကာရဟူ၍ သီးခြား မရှိ၊ အကြောင်းကိုပင် ပစ္စယာကာရဟု ဆိုလို၏။ [ဝိသယာနံ ပဝတ္တိ
 ဝိသယပ္ပဝတ္တိ- အာရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုရာ၌ အာရုံကလွဲ၍ ဖြစ်ခြင်းဟု သီးခြား
 မရှိသကဲ့သို့တည်း၊ ပစ္စယာကာရန္တိ အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယဓမ္မံ၊ သာရတ္ထဋီကာ၊ တ-၁၃၄] ထို့နောက်
 “အနုလောမော ပစ္စယာကာရော အနုလောမပစ္စယာကာရော- သံသရာဝဋ်ဒုက္ခအဆက်မပြတ်
 ဖြစ်ခြင်းအားလျော်သော ပစ္စယာကာရ”ဟု ဆို၊ ဧတေသံ ဇရာမရဏာဒီနံ ပစ္စယတော
 ပစ္စယသမူဟတောဝါ ဣဒပ္ပတ္တယတာ၊ တာပစ္စည်းအနက်မရှိ၊ သို့မဟုတ် သမူဟအနက်ဟော၊
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဒု-၁၄၉။

စကားကို၊ (ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည်။) အဝေါစ- မြွက်ဆိုတော်မူ
ပြီ၊ အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧဝံ သမုဒယော ဟောတီတိ ဣဒံ- ဧဝံ သမုဒယော
ဟောတိ-ဟူသော ဤပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ကေဝလံ- အကြောင်းပစ္စည်းဟူသော အနက်
မဖက်သက်သက်၊ နိဗ္ဗတ္တိ နိဒဿနပဒံ- ဖြစ်ခြင်းအနက်ကိုသာ ညွှန်ပြသော ပုဒ်သည်၊
န- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓါ
သည်၊ သမုပ္ပါဒမုခေန- အညီအညွတ် အတူတကွ ဖြစ်စေခြင်းအနက်ကို အဦးအစပြု
သောအားဖြင့်၊ ပစ္စယတ္ထံ- အကြောင်းဟူသော အနက်ကို၊ ဝဒတိ ဝိယ- ဟောသကဲ့သို့၊
ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဣဓ- ဤ“ဧဝံ သမုဒယော ဟောတိ”ဟူသော ပုဒ်အပေါင်း၌၊ သမုဒယ
သဒ္ဓေါ- သမုဒယသဒ္ဓါသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိမုခေန- ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့်၊
ပစ္စယတ္ထံ- ကို၊ ဝဒတိ- ဟော၏၊ ဣဓ- ဤဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအခန်းပါဠိတော်၌၊
ဝိညာဏာဒယော- ဝိညာဏ်အစရှိကုန်သော၊ ဘဝန္တာ- ဘဝအဆုံးရှိကုန်သော၊
ပစ္စယဓမ္မာ- အကြောင်းတရားတို့ကို (ဘဂဝတာ- သည်) နိဗ္ဗိဋ္ဌာ- ညွှန်ပြတော်မူအပ်ကုန်
ပြီ၊ တေ- ထိုအကြောင်းတရားတို့ကို၊ သာမညရူပေန- ဖြစ်ခြင်းသာမညသဘောအားဖြင့်၊
ဗျာပနိစ္ဆာဝသေန- အကြောင်းတရားတိုင်း၌ ပြန့်နှံ့စေခြင်းငှာ လိုလားခြင်း အနေအားဖြင့်၊
ဂဏှန္တော- ယူတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍) သမုဒယော သမုဒယောတိ- ဟူ၍၊
(ဗောဓိသတ္တော- သည်၊ အာမေဋ္ဌိတဝစနံ- ကို) အာဟ- မြွက်ဆိုတော်မူ၏။ (တနည်း)
ဘဂဝါ- သည်၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ဧဝံကတွာ- ဤသို့ ဟောမှုအကြောင်းပြု၍၊ ဣမသ္မိံ သတိ ။ပ။ ကထိတန္တိ-
ဣမသ္မိံ သတိ ။ပ။ ကထိတံ-ဟူသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားကို၊ (အာစရိယော-
သည်) ဝက္ခတိ- ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ ဝါ- သည်၊ သမတ္ထိတံ-
ခိုင်မြဲစေအပ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ [ဣမသ္မိံ- ဤဝိညာဏ်စသော အကြောင်းသည်၊
သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဣဒံ- ဤနာမ်ရုပ်စသော အကျိုးတရားသည်၊ ဟောတိ- ၏၊
ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စယသဉ္ဇာနနမတ္ထံ- ဝိညာဏ်စသော အကြောင်းတရားကို သိသော
ပညာမျှကို (ဘဂဝတာ- သည်) ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ယဒိ ဧဝံ-
ယင်းသို့ဖြစ်လသော် [တနည်း - တံ ဝစနံ- ထိုဣမသ္မိံ သတိ ။ပ။ ကထိတံ-

၁။ ယဒိဧဝံ ။ပ။ ဣဒံ ကထန္တိ။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာသည် “စက္ခု ဥဒပါဒိ”
အစရှိသည်တို့၌ ဥဒယဒဿနပညာ (ဖြစ်မှုကို မြင်တတ်သော ပညာ)ကို စက္ခုခေါ်သည်ဟု
ဖွင့်ဆိုပြီးမှ တဖန် “စက္ခုအစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ပစ္စယသဉ္ဇာနနမတ္ထံ (အကြောင်းကို သိသော

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၀၃

ဟူသောစကားကို၊ သမတ္တိတံ- သည်၊ ယဒိဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ ဧဝံ သတိ-
 ဤဖြစ်လသော်၊ ဝါ- ဤသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဥဒယဒဿနပညာဝေသာတိ ဣဒံ-
 ဤဥဒယဒဿနပညာဝေသာ-ဟူသော စကားသည်၊ (ဖြစ်ခြင်းကို သိသော ပညာကို
 စက္ခုဟု ခေါ်၏-စသော စကားသည်၊) ကထံ- အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းဖြင့်၊ (ယုတ္တိ-
 သင့်လျော်ပါအံ့နည်း၊) ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊) အယံ- ဤဥဒယဒဿနပညာ
 ဟူသော စကားသည်၊ ဒေါသော- ဆန့်ကျင်မှုအပြစ်သည် (ပစ္စယသဉ္စာနနမတ္တံ ကထိတံ-
 ဟူသော ဆိုလတ္တံ့သော စကားနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းအပြစ်သည်၊) န ဟောတိ- မဖြစ်၊
 (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အယံ- သည်၊ ဒေါသော- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်သနည်း၊)
 ပစ္စယတော- အကြောင်း တရားအားဖြင့်၊ ဝါ- အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
 ဥဒယဒဿနမုခေန- အကျိုးတရားဖြစ်မှုကို မြင်ခြင်းကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့်၊
 နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏဒဿနဿ- ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း
 လက္ခဏာကို မြင်ခြင်း၏၊ သမ္ဘဝတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (အယံ- သည်၊ ဒေါသော-
 သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကား ဖြေရှင်းချက် ပရိဟာရတည်း။)

ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခုတိ- ကား၊ သမုဒယဿ- ဒုက္ခအစုအဝေး၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊
 ပစ္စက္ခတော- မျက်မှောက်မျက်မြင်အားဖြင့်၊ ဒဿနဘာဝေန- မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ- ဤဖြစ်ခြင်းကို မြင်တတ်သော ပညာသည်၊) စက္ခုဝိယ-
 ပကတိမျက်လုံးနှင့် တူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် စက္ခု- စက္ခုမည်၏၊ ဉာတကရဏဋ္ဌနာတိ-
 ကား၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဧတာယ ဥဒယဒဿနပညာယ- သည်၊)

ပညာမျှ)ကို ဆိုလိုသည်ဟု ဆိုပြန်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ပဌမစက္ခုနှင့် ဒုတိယစက္ခုတို့ မတူ
 ကွဲပြားခြားနားနေ၍ ရှေ့နောက် စကားနှစ်ရပ် ဆန့်ကျင်မှု ဝိရောဓိဒေါသသင့်သည်
 မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။

အဖြေကား - ယင်းသို့ ဆန့်ကျင်မှု ဝိရောဓိ ဒေါသ မသင့်ပါ။ အကြောင်းကား “အဝိဇ္ဇာ
 သမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတိ”စသည်နှင့်
 အညီ အကြောင်းတရားအားဖြင့် (ဝါ- အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အကျိုးတရားဖြစ်မှုကို
 မြင်ခြင်းကို အဦးအစပြုကာ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကို မြင်မှုဖြစ်သောကြောင့်ဟူသည်တည်း၊ ဤ၌
နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာဟူသည် (အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်မှုကို မြင်ခြင်း
 ကဲ့သို့ အကြောင်းတရားကို ထည့်မတွက်ဘဲ) ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်ဝေဒနာစသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း
 သင်္ခတလက္ခဏာတည်း၊ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် (၅၂၅၃) ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ (ဒု-၂၆၆)နှင့် အဖွင့်
 ဋီကာများကို ကြည့်ကြလေကုန်။

သမုဒယော- ကို၊ ဝါ- သည်၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဉာတော- သိအပ်သည်၊ အဝဗုဒ္ဓေါ- ထိုးထွင်းသိအပ်သည်၊ ဟောတိ- ဧ၊ ဧဝံ- ဤသို့ ထိုးထွင်းသိအပ်သည်ဖြစ်လောက်အောင်၊ ကရဏဋ္ဌေန- ပြုတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ- သည်၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်မည်၏-ဟု စပ်) ပဇာနနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ဝိညာဏာဒိတံတံပစ္စယုပ္ပတ္တိယာ- ဝိညာဏ်အစရှိသော ထိုထိုအကြောင်းတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ- ဤဒုက္ခအစုအဝေး၏၊ သမုဒယော- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဧ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပကာရတော- ကွဲကွဲပြားပြား ခြားနားသောအားဖြင့်၊ ဇာနနဋ္ဌေန- သိတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ- သည်၊ ပညာ- ပညာမည်၏) နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဥပ္ပန္နဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ **အနိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ**^၁- မဖောက်ထွင်းခဲ့ဘူး၍၊ ဥဒယဒဿနပညာယ- အဖြစ်ကို သိမြင်သော ပညာဖြင့်၊ ပဋိပက္ခဓမ္မေ- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတရားတို့ကို၊ နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ- ထွင်းဖောက်၍၊ အယံ- ဤသည်ကား၊ သမုဒယော- ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ-သည်) [ယခင်ကတ္တားကိုပင် လိုက်စေကာ ဝိဇ္ဇာပုဒ်၌ စပ်ပါ။] ပစ္စယတောစ- ဝိညာဏ်စသော အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခဏတောစ- ဖြစ်ရာ ဥပါဒ်ခဏအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သရူပတော- သရုပ်သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ- သရုပ်သဘောပေါ်လွင်စွာ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ- ထွင်းဖောက်သိ၍၊ ဥပ္ပန္နဘာဝေန- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိဇ္ဇာ- ဝိဇ္ဇာမည်၏)၊ (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ- သည်) နိဗ္ဗိဇ္ဈနဋ္ဌေန- ထွင်းဖောက်တတ်သည်အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန- ထွင်းဖောက်သိတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာ- ဝိဇ္ဇာမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ဧ၊ ဩဘာသဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ သမုဒယသဘာဝပဋိစ္စာဒကဿ- ဖြစ်ခြင်းသဘောကို ဖြစ်အပ်တတ်သော၊ မောဟန္ဓကာရဿစ- မောဟအမှိုက်မှောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ကိလေသန္ဓကာရဿစ- ကိလေသာအမှိုက်မှောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဓမ္မနဝသေန- မှုတ်လွင့်ဖျက်ဆီးတတ်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ အဝဘာသကဘာဝေန- ထွန်းလင်းတောက်ပတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (ဧသာ ဥဒယဒဿနပညာ-ကို၊ အာလောကောတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ)

၁။ **အနိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ ပုဗ္ဗေ။** ။ ဤသို့ ဋီကာပါဠိရှိသည့်အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်ရသော်လည်း ပါဠိပျက်နေဟန်တူ၏။ အနိဗ္ဗိဇ္ဈိတပုဗ္ဗေ-ဟု ရှိသင့်မည်ထင်ပါ၏။ အနိဗ္ဗိဇ္ဈိတပုဗ္ဗေ-ရှေး၌ မဖောက်ထွင်းအပ်ဖူးကုန်သော၊ ပဋိပက္ခဓမ္မေ- တို့ကို၊ ဥဒယဒဿနပညာယ နိဗ္ဗိဇ္ဈိတွာ-ဟု အနက်ဆိုရာ၏။

ဣဒါနိ- စက္ခု ဥဒပါဒိ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊
 ယထာ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ အတ္တံ- အနက်ကို၊ ပဋိပါဠိယာ- အစဉ်အားဖြင့်
 [ဤ“ပဋိပါဠိယာ”နေရာ၌ “ပါဠိယာ- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ဖြင့်”ဟု ရှိသင့်၏။]
 ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ ယထာဟာတိအာဒိ- ယထာဟအစရှိသော
 စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုယထာဟအစရှိသော
 စကားရပ်၌ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်
 ၏။) စက္ခု ဥဒပါဒိတိ- စက္ခု ဥဒပါဒိ-စသည်ဟူ၍၊ ဝါ- စက္ခု ဥဒပါဒိ-စသော ဝါကျဖြင့်၊
 ပါဠိယံ- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌၊ ဝါ- ပါဠိတော်က၊ ပဒုဒ္ဓါရော- ပုဒ်တို့ကို ထုတ်ဆောင်
 ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကထံ- အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် (စက္ခု- စက္ခုမည်သော
 တရားသည်) ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စေပုစ္ဆေယျ- အကယ်၍
 မေးအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးလသော်၊ ဒဿနဋ္ဌေန- မြင်တတ်သည်အဖြစ်ဟူသော
 အနက်ကြောင့်၊ စက္ခု- သည်၊ ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာယသ္မာ
 သာရိပုတ္တော- အရှင်သာရိပုတ္တရာသည်) အာဟ- ဖြေဆိုတော်မူ၏၊ သမုဒယဿ-
 နာမ်ရုပ်စသော အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မှောက်မျက်မြင်အားဖြင့်၊
 ဒဿန ဘာဝေန- မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့် (စက္ခု- သည် ဥဒပါဒိ- ပြီ) ဣတိ- ဤသို့သော၊
 အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို (မယာ- ငါသည်) ဝုတ္တောဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာတည်း၊
 ဣမိနာ နယေန- ဤနည်းအားဖြင့် သေသပဒေသုပိ- ဉာဏံ ဥဒပါဒိစသော ကြွင်းသော
 ပုဒ်တို့၌လည်း၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိရမည်။

စက္ခုဓမ္မောတိ- စက္ခု ဓမ္မော-ဟူသည်ကား၊ စက္ခုတိ- စက္ခုဟူသည်၊ ပါဠိဓမ္မော-
 ပါဠိတည်းဟူသော ဓမ္မတည်း၊ [ဓမ္မသဒ္ဓါသည် ပါဠိဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]
 ဒဿနဋ္ဌော အတ္ထောတိ- ဟူသည်ကား၊ ဒဿနသဘာဝေါ- မြင်ခြင်းဟူသော အနက်
 သဘောသည်၊ တေန- ထိုစက္ခုဟူသော ပါဠိဓမ္မသည်၊ ပကာသေတဗ္ဗော- ထင်ရှား
 ဟောပြအပ်သော၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သေသေသုပိ- စက္ခု ဓမ္မော၊ ဒဿနဋ္ဌော
 အတ္ထော-ဟူသော ပုဒ်တို့မှ ကြွင်းသော “ဉာဏံ ဓမ္မော ဉာတဋ္ဌော အတ္ထော-ဟူသော
 ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ (ဧသော ဧဝံ)- ဤဖွင့်ပြအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်သည်ပင်လျှင်၊
 နယော- သိကြောင်းအစီအစဉ်တည်း၊ ဧတ္ထကေဟိ ပဒေဟီတိ- ကား၊ ပဉ္စဟိ-
 ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ပဒေဟိ- ဤစက္ခု ဥဒပါဒိ-အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ကိံ ကထိတန္တိ-
 ကိံ ကထိတံ-ဟူသော ဝါကျဖြင့်၊ ပိဏ္ဏတ္ထံ- အကျဉ်းချုပ်ဆိုလိုရင်းအနက်ကို၊ ပုစ္ဆတိ-

မေးတော်မူ၏။ ပစ္စယသဉ္ဇာနနမတ္တန္တိ- ဟူသည်ကား၊ ဝိညာဏာဒီနံ- ဝိညာဏ်အစရှိကုန်သော၊ ပစ္စယဓမ္မာနံ- အကြောင်းတရားတို့၏၊ နာမရူပါဒိပစ္စယုပ္ပဿ- နာမ်ရုပ်အစရှိသော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏၊ ပစ္စယသဘာဝသဉ္ဇာနနမတ္တံ- အကြောင်းဖြစ်သော သဘောကို သိသော ပညာမျှကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်သည်၊ (ဟောတိ- ၏၊) (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) အဝိသေသတော- သာမညအားဖြင့်၊ ပစ္စယသဘာဝသလ္လက္ခဏဿ- အကြောင်းသဘောကို မှတ်သားခြင်းကို၊ ဇောတိတတ္တာ- ထွန်းပြအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ စ- ထို့အပြင်၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဥဒယဒဿနဿ- ဖြစ်ခြင်းသဘောကို မြင်ခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဇောတိတတ္တာ- ထွန်းပြအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝီထိပဋိပန္နာ ။ပ။ ကထိတာတိ- ကထိတာဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

၆၁။ (ဣမဿ မဂ္ဂဿ- ဤအကျင့်လမ်းစဉ်၏၊ ဝါ- ကို၊) အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ အဓိကတ္တာ- ရအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- ရအပ်သည့်အတွက်၊ အာသန္နပစ္စက္ခကာယ- နီးကပ်သော မျက်မှောက် မျက်မြင်အကျင့်လမ်းစဉ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယန္တိ- အယံဟူ၍ (ဗောဓိသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အရိယမဂ္ဂါဒီနံ- လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်အစရှိသည်တို့ကို၊ မဂ္ဂနဋ္ဌေန- ရှာမှီးခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ မဂ္ဂေါတိ- အကျင့်လမ်းစဉ် မဂ်တရားဟူသော၊ ဧသာ- ဤသဘောတရားသည်၊ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဗောဓာယာတိ- ဗောဓာယ- ဟူ၍၊ (ဗောဓိသတ္တော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ [ပါဠိတော်၌ “သမ္မောဓာယ”ဟု ရှိ၏၊] ဗောပေဒဿ- ဗောဓဟူသော ပုဒ်၏၊ ဘာဝသာနေတံ- ဘာဝသာနေ၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) စတုသစ္စဗုဇ္ဈနတ္ထာယာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ **ပရိညာပဟာနဘာဝနာဘိသမယာ**^၁- ပိုင်းခြားသိခြင်း၊ ပယ်သတ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပွားစေခြင်းတည်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်းတို့သည်၊ ယာဝဒေဝ သစ္စိကိရိယာဘိသမယတ္တာ- မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်းအကျိုးရှိကုန်၏၊ [ပရိညာ၊ ပဟာန၊ ဘာဝနာ

၁။ **ပရိညာပဟာနဘာဝနာဘိသမယာ**။ ။ ဤပုဒ်ကို (၁) ပရိညာဘိသမယ- ပိုင်းခြားသိခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်း(၂) ပဟာနာဘိသမယ- ပယ်သတ်ခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်း (၃) ဘာဝနာဘိသမယ- ဖြစ်ပွားစေခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်း-ဟူ၍ အသီးအသီးတွဲစပ်ရ၏။ ထိုတွင် (၁) ပရိညာ- ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းသည်ပင် အဘိသမယ (ထိုးထွင်းသိခြင်း)

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၀၇

ဟူသော အဘိသမယသုံးမျိုးတို့သည် သစ္စိကိရိယာ ဘိသမယ (နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု ထိုးထွင်းသိခြင်း) အကျိုးတစ်ခုတည်းကို ရရှိတို့အတွက်သာ ဖြစ်ကုန်၏ဟူလို၊ (ကဿာ- အဘယံကြောင့်နည်း) ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ- အရိယမဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း၏။ ဝါ- သည်၊ နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္တတ္တာ- နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိသိမြင်ခြင်း အကျိုးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနဗုဒ္ဓနတ္ထာယ ဧဝါတိ- ဧဝ ဝါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- သာဓကကား၊ “နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခန္တိ- နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်ကောင်းမြတ်ဆုံးသော သုခဟူ၍ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ”။

ဗုဒ္ဓဟိတိ- ကား၊ စတ္တာရိ- လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနိ- အရိယသစ္စာတို့ကို **ဧကပဋိဝေဓေန** - တပေါင်းတည်းထိုးထွင်းသိခြင်းအားဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာတိ- ထိုးထွင်းသိ၏။ တေန- ထိုပဋိဝိဇ္ဇာတိ-ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့် ဗောဓေသဒ္ဓဿ- ဗောဓေသဒ္ဓါ၏။ ကတ္တုသာနေတ္တံ- ကတ္တုသာနေ၏ အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပစ္စတ္တပဒေဟိတိ- ကား၊ ပဌမာ- ဝိဘတ္တိဒီပကေဟိ- ပဌမာဝိဘတ်ကိုဖော်ပြတတ်ကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ပုဒ်တို့ဖြင့် (ဝိညာဏ-

မည်၏။ ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ၊ န ဣတော ဘိယျော-စသည်နှင့် အညီ ဒုက္ခသစ္စာကို အကြွင်းအကျန်မရှိ အောင် သိခြင်းကိုပင် ပရိညာဘိသမယခေါ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ (၂) ပဟာန- သမုဒယသစ္စာကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခြင်းသည်ပင် အဘိသမယ (ထိုးထွင်းသိခြင်း) မည်၏။ (၃) ဘာဝနာ- မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းသည်ပင် အဘိသမယမည်၏။ ထို့ပြင် (၄) သစ္စိကိရိယာဘိသမယ (နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော ထိုးထွင်းသိခြင်း)ဟု လေးမျိုးရှိ၏။

ထိုလေးမျိုးတို့တွင် နိရောဓသစ္စာခေါ် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ တိုက်ရိုက်အာရုံပြု ထိုးထွင်းသိခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ ယင်းသို့ အာရုံပြုထိုးထွင်းသိခြင်းကို အာရမ္မဏပဋိဝေဓဟု ခေါ်၏။ ကျန်သော ဒုက္ခသစ္စာစသော သစ္စာသုံးပါးကိုကား တိုက်ရိုက်အာရုံပြုသိခြင်းမဖြစ်နိုင်၊ မတွေ့မဝေသိမှု ဟူသော အသမ္မောဟပဋိဝေဓသာဖြစ်နိုင်၏။ မဂ်ဉာဏ်ရသည့်အချိန်ကစ၍ ဒုက္ခ၊ သမုဒယ၊ မဂ္ဂဟူသော သစ္စာသုံးပါးတို့၌ အဘယ်အခါမျှ တွေ့ဝေမှု မောဟမဖြစ်တော့ဘဲ အမြဲတမ်း ရှင်းလင်းနေသည်ကို အသမ္မောဟပဋိဝေဓ-ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဧကပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဇာတိ။ ။ ဧကဉာဏေနဝ ပဋိဝိဇ္ဇာနေန(ပဋိဝိဇ္ဇာတိ) မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ဋီကာ (၃၄၃) ဧကပဋိဝေဓာနီတိ ဧကန္တံ ပဋိဝိဇ္ဇာတဉာဏာရာနိ-ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ ဒု(၅၀၅)နှင့် အညီ သစ္စာလေးပါးတို့ကို တပေါင်းတည်း (တပြိုင်နက် တစ်ခုတည်းသော မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိသည်ဟု) ဆိုရာ၌ ဒုက္ခသစ္စာကို သိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ကျန်သော သစ္စာသုံးပါးကိုလည်း သိပြီးဖြစ်တော့သည်ဟု ဆိုလို၏။ ယင်းသို့ သိရာ၌ ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း နိရောဓသစ္စာဟူသော နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရမ္မဏပဋိဝေဓဖြင့် တိုက်ရိုက်

နိရောဓောစရိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်) [ကထိတံ-၌စပ်] ဧတ္ထ- ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ ဝိညာဏာဒိ- ဝိညာဏ်အစရိသော တရားအပေါင်းသည်၊ နိရုဇ္ဈတိ- ချုပ်၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊ နိဗ္ဗာနမေဝ- နိဗ္ဗာန်ကိုသာလျှင်၊ ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အနိဗ္ဗတ္တိ- နိရောဓန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ ပစ္စယနိရောဓေန- ဝိညာဏ် စသော အကြောင်းတရား၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓံ- နာမ်ရုပ်စသော အကျိုးတရား၏ နောက်ထပ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမရှိသော ချုပ်ခြင်းကို၊ အစ္စန္တနိရောဓံ- နယ်ပယ်အဆုံးအပိုင်း အခြားကုန်လွန်အောင် ချုပ်ခြင်းကို (အဒ္ဓသ- မြင်တော်မူပြီ)။

၆၂။ သဗ္ဗဟေဝ ဧတေဟိ ပဒေဟိတံ- ကား၊ စက္ခုတိအာဒီဟိ- စက္ခုအစရှိကုန် သော၊ ပဇ္ဇဟိ- ငါးခုကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ပုဒ်တို့ဖြင့် (ကထိတံ-၌စပ်) နိရောဓသဉ္စာနနမတ္တ- မေဝတိ- ကား၊ နိရောဓော နိရောဓောတိ ခေါတိ အာဒိနာ- နိရောဓော နိရောဓောတိ ခေါ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ နိရောဓသဉ္စာနနမတ္တမေဝ-(အကြောင်းတရားချုပ်ခြင်းကြောင့်) အကျိုးတရားတို့ချုပ်ခြင်းကို သိသော ပညာမျှကိုသာလျှင် (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ပုဗ္ဗာရမ္မဘာဝတော- ရှေးဦးအစစ အားထုတ်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တဿ (နိရောဓသ)- ထိုချုပ်ခြင်းကို ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန- ထိုးထွင်းသိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မှောက်ဒိဋ္ဌအားဖြင့်၊ ဒဿနံ- မြင်ခြင်းကို၊ ဝါ- မြင်သော ဉာဏ်ကို၊ န ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်၊ (ကသ္မာ- နည်း) အရိယမဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်၏၊ ဝါ- ကို၊ အနဓိဂတတ္တာ- မရအပ်သေး သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ နိရောဓဒဿနံ နာမ- ချုပ်ခြင်းကို မြင်ခြင်းမည်သည်ကို၊ သိခါပုတ္တာယ- အထွက်အထိပ်သို့ ရောက်သော၊ ဝိပဿနာယ- ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒိပုံအနေအားဖြင့်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ- အလိုရှိရ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနံ ။ပ။ ကထိတာတိ စ- ဟူ၍လည်း၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

၆၃။ ဝိဒိတွာတိ- ဝိဒိတွာ-ဟူသည်ကား၊ ပုဗ္ဗဘာဂိယေန- အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့ ဖြစ်သော၊ ဉာဏေန- ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်၊ (ပစ္စယဉ္စ- ဝိညာဏ်အစရိသော အကြောင်း

အာရုံပြုထိုးထွင်းသိနိုင်၏၊ ကျန်သော သစ္စာသုံးပါးကိုကား တိုက်ရိုက်အာရုံပြုသိခြင်း မဟုတ်ဘဲ တွေဝေမှုမရှိ အမြဲရှင်းရှင်း လင်းလင်းဖြစ်နေခြင်းတည်းဟူသော အသမ္မောဟပဋိဝေဓ အသိမျိုးဖြင့်သာ သိ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို တပေါင်းတည်း တပြိုင်နက်သိမှု (ဧကပဋိဝေဓ) ဖြစ်သည်။

သုတ် | ဗောဓိသတ္တအဘိဓိကောသလအဖွင့် ၂၀၉

တရားကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စယနိရောဓဉ္စ- ထိုအကြောင်းတရားတို့၏ ချုပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊) ဇာနိတ္တ- သိပြီး၍၊ တတော အပရဘာဂေတိ- ကား၊ ဝုတ္တနယေန- စက္ခု၊ ဥဒပါဒိအစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ပစ္စယနိရောဓဇာနိတော- အကြောင်းတရားချုပ်ခြင်းကို သိရာအခါမှ၊ ပစ္ဆာဘာဂေ- နောက်အဖို့၌၊ (ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿီ ဝိဟာသိ-၌စပ်) ဥပါဒါနဿ ပစ္စယဘူတေသုတိ- ကား၊ စတုပ္ပိသောပိ- လေးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနဿ- ဥပါဒါနိတရား၏၊ ဝါ- အား၊ အာရမ္မဏပစ္စယာဒိနာ- အာရမ္မဏပစ္စည်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ ပစ္စယဘူတေသု- ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းပစ္စည်းဖြစ်ကုန်သော (ခန္ဓေသု- ခန္ဓာတို့၌) ဥပါဒါနိယေသု- ဥပါဒါနိတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်ကုန်သော၊ (ခန္ဓေသု- တို့၌) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- (ဥပါဒါနိက္ခန္ဓေသု၊ ဥပါဒါနဿ ပစ္စယဘူတေသု-ပုဒ်တို့၏)အနက်တည်း၊ ဝဟန္တေတိ- ကား၊ ပဝတ္တေန္တေ- ဖြစ်စေလျက်၊ (ဝိဟရိ- နေတော်မူပြီ။) ဣဒန္တိ- ကား၊ အပရေန သမယေနာတိအာဒိ ဝစနံ- အပရေန သမယေနအစရှိသော စကားတော်ကို ကဿာ ဝုတ္တန္တိ- ကဿာ ဝုတ္တံ-ဟူသော စကားသည် (ပုစ္ဆာဝစနံ- ၌စပ်) (ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ-ဟူသော) ယာယ ပဋိပတ္တိယာ- အကြင်အကျင့်လမ်းစဉ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာဗောဓိသတ္တာ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ စရိမဘဝေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ ဗောဓာယ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ- နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပဋိပဇ္ဇန္တိ- ကျင့်သွားကြကုန်၏၊ ဝိပဿနာယ- သော၊ (တာယ ပဋိပတ္တိယာ- ထိုအကျင့်လမ်းစဉ်ဖြင့်) မဟာဗောဓိသတ္တေန- မြင့်မြတ်သော ဝိပဿီဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ တထေဝ- ထိုရှေးဘုရားအလောင်းတော်တို့ အတူသာလျှင်၊ ပဋိပန္နံ- ကျင့်သွားတော်မူအပ်ပြီ ဣတိ- ဤသို့ ကထေတုကမ္ပတာယ- ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုစ္ဆာဝစနံ- မေးမြန်းကြောင်းစကားတည်း၊ တေန- ထိုကြောင့်၊ သဗ္ဗေယေဝ ဟိတိ- သဗ္ဗေယေဝ ဟိ-အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

တတ္ထ- ထိုသဗ္ဗေယေဝ ဟိ- အစရှိသော စကားရပ်၌ (ဝိနိစ္ဆယော- အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။) ပုတ္တဿ-သားတော်၏၊ ဇာတဒိဝသေ- ပွားမြင်တော်မူရာနေ၌၊ မဟာဘိနိက္ခမနံ စ- ကြီးမားမြင့်မြတ်ပူဇော်အပ်သော ထွက်ခွာတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း (သား မယား ထီးနန်း စည်းစိမ် အစရှိသော ကာမဂုဏ်အာရုံကို စွန့်ခွာ၍ တိုင်းပြည်မှ ထွက်ခွာသောအားဖြင့် ကြီးမားမြင့်မြတ်ပူဇော်အပ်သော ထွက်ခွာတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း) ပဓာနာနုယောဂေါစ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအား ထုတ်တော်မူခြင်းကို

လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတာဝသေန- ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ထုံးထမ်းစဉ်လာ ဓမ္မတာသဘောအနေအားဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်သိထိုက်၏။ ဣတရံ- ထိုနှစ်မျိုးမှ တပါးသော ပြုဖွယ် ကိစ္စကို၊ ဣတိကတ္တဗ္ဗတာဝသေန- ဤသို့ ဤပုံပြုထိုက်၏ဟု သိသော ဉာဏ်အနေအားဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏)။

တတ္ထာပိ- ထို ဣတိကတ္တဗ္ဗတာဝသေနဖြင့် သိထိုက်သော ကိစ္စတို့တွင်လည်း၊ စိရကာလ ပရိတာဝနာယ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အဖန်ဖန်ဖြစ်ပွားစေခြင်း (ထုံးမှောင်းထားခြင်း)အားဖြင့်၊ လဒ္ဓါသေဝနာယ- ရအပ်ပြီးသော ထုံးမှောင်းမှီဝဲမှုရှိသော၊ မဟာကရုဏာယ- မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သဗ္ဗောဒိတမာနသတ္တာ- အဖန်ဖန် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ လောကော- ဤသတ္တလောကသည်၊ ကိစ္ဆံ- ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသို့၊ အာပန္နောဝတ- ရောက်နေပါပေစွာတကား၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ သံသာရဒုက္ခတော- သံသရာဒုက္ခမှ၊ မောစေတုံ- လွတ်မြောက်စေခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတဿ- အလိုရှိအပ်သော၊ သတ္တလောကဿ- သတ္တလောက၏၊ ကိစ္ဆာပတ္တိဒဿနမုခေန- ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်နေခြင်းကို မြင်ခြင်းကို အဦးအစပြုသောအားဖြင့်၊ ဇရာမရဏတော- ဇရာမရဏမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ပစ္စယာကာရသမ္ပဿနမ္ပိ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို သုံးသပ်ခြင်းသည်လည်း၊ ဓမ္မတာဝ- အစဉ်အလာ ဓမ္မတာသဘောပင်တည်း၊ တထာ- ထို့အတူ၊ (အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဿ- အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၏၊ ဝါ- သည်) **အတ္တာဓိနတာယ စ**⁂ မိမိကိုယ်နှင့် စပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကေနစိ- တစုံတခုသော တရားဖြင့်၊ ဝါ-

၁။ အတ္တာဓိနတာယ ။ ။ “အတ္တာဓိနတာယ”အစရှိသော တာပစ္စယန္တဟိတ်ပါဠိသုံးခုတို့၏ သမ္ပန်ကို “အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဿ”ဟု ခံရ၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုသည် မိမိခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဆက်စပ်နေသည့်အတွက် အတ္တာဓိန-ဟု ဆိုရ၏။ ပစ္စယာကာရသမ္ပဿန (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု)သည်ကား အခြားသတ္တဝါများနှင့် စပ်နေသောကြောင့် ပရာဓိန-ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် သတ္တဝါတို့၏ အိုမှု သေမှု (ဇရာမရဏ)ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် “ကိစ္ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော- သတ္တဝါတွေ ဆင်းရဲလေစွာ”စသည်ဖြင့် သံဝေဂဖြစ်မှုက အစပြုကာ ပစ္စယာကာရသမ္ပဿနပြုတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စယာကာရသမ္ပဿနကို ပရာဓိနဟု ဆိုရခြင်းဖြစ်၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းကား အခြားသတ္တဝါတို့နှင့် မဆက်စပ်(ပရာဓိနမဟုတ်) မိမိ၏ နှာသီးအဖျား၌ လေဝင်လေထွက်ကိုသာ ရှုမှတ်ရသောကြောင့် မိမိခန္ဓာကိုယ်နှင့် စပ်သည်၊ အတ္တာဓိနဖြစ်သည်။ ဤအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်စဉ်းစားမိသည်၊ သင့်မသင့် စဉ်းစားကြပါကုန်၏။

သုတ် | ဗောဓိသတ္တအဘိဓိကဝေသအဖွင့် ၂၁၁

မည်သည့်တရားဖြင့်မျှ။ **အနုပသိတ္တတ္ထာ**^၁ - အပိုမပြည့်စွက်အပ် မထည့်ခတ်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- အပိုမပြည့်စွက်ထည့်ခတ်ဖွယ်မလိုသည့်အတွက်၊ အသေစနကသုခ- ဝိဟာရတာယစ- အပိုမပြည့်စွက်ထည့်ခတ်ခြင်းမရှိသော ချမ်းသာစွာနေကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကတာယစ- စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂေါ- အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းသည်၊ ဓမ္မတာဝ- ပင်တည်း။

ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အဘိဓိကဝိသိတွာတိ- တွာဟူသည်ကား၊ ဝိညာဏနာမရူပါဒိပရိ- ယာယေန- ဝိညာဏနာမရုပ်စသည်တို့၏ ပရိယာယ်စကားလှယ်အားဖြင့်၊ ဂဟိတေသု- ယူအပ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု- ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု- ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ် သော လောကီခန္ဓာတို့၌၊ ဝိပဿနာဘိဓိကဝေသဝသေန- ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်း (နှလုံးသွင်းခြင်း) အဖြစ်ဖြင့်၊ အဘိဓိကဝိသိတွာ- စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်၍၊ ဝါ- နှလုံးသွင်း၍၊ ပဋိပတ္တိ- ဝိပဿနာအကျင့်ကို၊ အာရဘိတွာ- အားထုတ်၍၊ (ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ- ၌စပ်) အနုတ္တမန္တိ- ကား၊ အနု အနု- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဂါမိတဗ္ဗတော- (စိတ်အစဉ်၌) သက်ရောက်စေထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော- ကျင့်ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ **အနုတ္တမန္တိ**^၂- အနုတ္တမဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမံ- ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ အနုပုဗ္ဗပဋိပတ္တိ- အစဉ်အတိုင်း ကျင့်အပ်သော အကျင့်ကို၊ ကတွာတိ- ကား၊ ပဋိပဇ္ဇိတွာ- ကျင့်တော်မူ၍ (အာရဘိ- အားထုတ်တောမူပြီ)။

၁။ ကေနစိ အနုပသိတ္တတ္ထာ။ ။ မြို့က၌ “အနုပခတတ္ထာ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းပါဠိနှင့် တဆက်တည်းရှိသော “အသေစနကသုခဝိဟာရတာယ”ဟူသော နောက်စကားနှင့် လျော်အောင် “အနုပသိတ္တတ္ထာ”ဟု ပြင်လိုက်ပါသည်။ ဤ ဣပစ္စယန္တဟိတ်သည် နောက်ဖြစ်သော တာပစ္စယန္တဟိတ်၏ အကူအညီတည်း။ ကေနစိ အနုပသိတ္တတ္ထာ- မည်သည့်တရားဖြင့်မျှ မြည့်စွက်လောင်းထည့်စရာမလိုသည့်အတွက် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အသေစနကသုခဝိဟာရ (အပိုမပြည့်စွက်လောင်းထည့်မှု မပြုရသော သုခဝိဟာရတရား) ဖြစ်သည်ဟုလျှ် “ဥပ+သိစ+တ” ဖြင့်ပြီးသော ဥပသိတ္တပုဒ်သည် အသေစနပုဒ်နှင့် ဓာတ်တူ၏။ သာလိတဏှာလေဟိ သမ္ပာဒိတံ- မံသေန ဥပသိတ္တံ သာလိမံသောဒနံ(သာရတ္ထဋီကာ၊ ၁-၄၃၄) သမ္ပယုတ္တနန္ဒိယာ ဥပသိတ္တံ ဟုတွာ။ ပါထိကဝဂ်အဋ္ဌကထာ၊ သင်္ဂီတိသုတ် (၂၀၄)ဟူ၍ ဥပသိတ္တပုဒ်အသုံးရှိ၏။

၂။ အနုတ္တမံ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဖွင့်ရာ၌ “ဂါမိတဗ္ဗတော”ဟု ဝုဒ္ဓိနှင့် တကွဖြစ်သော ပါဠိကို တွေ့ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် - အနု အနု ကာမိတဗ္ဗာ ဂါမိတဗ္ဗာတိ အနုတ္တမာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု ရပေလိမ့်မည်။ ဝုဒ္ဓိပါရှိနေသောကြောင့်ပင် “ဂါမိတဗ္ဗတော- စိတ်အစဉ်၌ သက်ရောက်စေထိုက်

ဣတိ ရူပန္တိ-ဧတ္ထ- ဣတိ ရူပံ-ဟူသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဒုတိယော- နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဣတိသဒ္ဓေါ- ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ နိဒဿနတ္ထော- ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိ၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပဌမော- ပဌမဖြစ်သော၊ ဣတိသဒ္ဓေါ- သည်၊ နိပါတာနံ- နိပါတ်ပုဒ်တို့၏။ အနေကတ္တတ္တာ- များသော အနက်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သရူပဿစ- ရုပ်၏သရုပ်သကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိမာဏဿ စ- ရုပ်၏ အတိုင်းအတာ ပမာဏကိုလည်း

သည်အဖြစ်ကြောင့်”ဟူ၍ ကာရိတ်အသံပါအောင် အနက်ပေးရခြင်းဖြစ်၏။ သို့သော် “ဂမိတဗ္ဗတော” နေရာ၌ အနုက္ကမံ-ဟူသော မူရင်းပါဠိတော်အတိုင်း ပဌမက္ခရာ “ကမု”ဓာတ်၊ ဝုဒ္ဓိမဲ့ “ကမိတဗ္ဗတော- ကျင့်သွားထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ရှိလျှင် “ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော”ဟူသော အဖွင့်နှင့် ဆီလျော်၍ ကောင်းသည်ဟု ယူဆ၏။

၁။ ဣတိ ရူပံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဣတိ ရူပံ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို “ဣဒံ ရူပံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဣတိသဒ္ဓါသည် ဣဒံသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူဟု လည်းကောင်း၊ တနည်းအားဖြင့် ဣတိသဒ္ဓါသည် ပကာရအနက်ဟောဖြစ်သည် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့် ဤဋီကာ(၃၂၀)၌ မိန့်ဆိုထား၏။ တဖန် ဤမဟာပဒါနသုတ်၌ပင် ဣတိသဒ္ဓါနှစ်လုံးဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “ဣတိ ဣတိ ရူပံ”ဟု ဆိုလို၏။ “ဣတိ ရူပံ ဣတိ ရူပံ”ဟု ရူပသဒ္ဓါနှစ်လုံးဟုကား မဆိုပါ။ ထိုဣတိသဒ္ဓါနှစ်လုံးတွင် ပဌမ “ဣတိ”သဒ္ဓါသည် ရုပ်၏ သရုပ်သကောင်နှင့် ရုပ်၏ အရေအတွက် အတိုင်းအတာ (ပရိမာဏ)ကို သိစေ၏ဟု ဋီကာဖွင့်ရာ၌ -

ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်ဟူသော လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြစရာ သရုပ်သကောင်နှင့် ထိုဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်နှစ်မျိုးသာရှိသည်။ ထိုနှစ်မျိုးထက် အပိုအလွန်မရှိဟူသော အတိုင်းအတာ အကန့်သတ် (အဝဓာရဏ)ကို ဆိုလို၏။ တဖန် ဒုတိယ “ဣတိ”သဒ္ဓါသည် နိဒဿနအနက်ကို ဟောသည်ဟုလည်းကောင်း သို့မဟုတ် ထပ်ကာ ထပ်ကာဆိုခြင်း (အာဝုတ္တိနည်း)စသည်ဖြင့် ဤသို့သော အနက်ကို သိရသည်ဟု လည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်၏။ ရူပနသဘာဝဇ္ဈေဝ ဘူတုပါဒါယတေဒဉ္စ”အစရှိသော အဋ္ဌကထာ အဖွင့်နှင့် တကွ ဋီကာအဖွင့်များနှင့် အညီ “ဣတိ ရူပံ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို အနက်ယောဇနာ ရသော် -

ဣတိ- ဤဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသော ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ်အပြားအားဖြင့် နှစ်မျိုးသော တရားသည်သာလျှင်၊ ရူပံ- ရုပ်တည်း၊ (ဤကား ပဌမဣတိသဒ္ဓါ၏အနက်တည်း၊) ရူပံ- ရုပ်သည်၊ ဣတိ- ဤသည်ပင်တည်း၊ (ဤဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသော ဘူတရုပ်၊ ဥပါဒါရုပ် နှစ်မျိုးနှစ်စားသာတည်း၊) (ဤကား နိဒဿနအနက်ဟော ဒုတိယ ဣတိသဒ္ဓါ၏အနက်တည်း၊) အာဝုတ္တိ နည်းဟု ဋီကာဆိုရာ၌ ဣတိသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းကိုပင် အနက်ကွဲပြား၍ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဆိုခြင်းဟူသော ပဒါဝုတ္တိအလင်္ကာနည်းဟု ဆိုနိုင်၏။ “ဣတိ ရူပံ”နှင့် အလားတူ “ဣတိ သီလံ”အဖွင့် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဋ္ဌကထာ (၁၂၇)ဋီကာ (၁၃၅)နှင့်လည်း နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါလေ။

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၁၃

ကောင်း၊ ဗောဓကော- သိစေ၏။ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အာပုတ္တိအာဒိဝသေန- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆိုမှုဟူသော အာပုတ္တိနည်းအစရှိသည်တို့အနေအားဖြင့် အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို (ဤနိဒဿနအနက်နှင့် သရူပ, ပရိမာဏအနက်ကို) ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့် သိထိုက်၏။ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ- အတွင်း၌ အဝဓာရဏအနက်ပါရှိသော၊ ဝါကျစ- ဝါကျကိုလည်း၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဣဒံ ရူပံ ။ပ။ နတ္ထိတိ အာဒိ- ဣဒံ ရူပံ ။ပ။ နတ္ထိအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ ရူပနသဘာဝန္တိဣမိနာ- ရူပနသဘာဝံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် သာမည တော- ရုပ်အားလုံးနှင့် တန်းတူညီမျှသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ သဘာဝေါ- ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဘူတုပါဒါယဘေဒန္တိ အာဒိနာ- ဘူတုပါဒါယဘေဒံ- အစရှိသောပါဌ်အပေါင်းဖြင့်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ (ရူပဿ- ဘူတရုပ်, ဥပါဒါရုပ်၏၊ သဘာဝေါ- ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို၊ ဒဿိတော- ပြီ) တဒုတယေနပိ- ရူပနသဘာဝံ, ဘူတုပါဒါယဘေဒံစသော နှစ်မျိုးစုံသော ပါဌ်အပေါင်း ဖြင့်လည်း၊ ဣဒံ ရူပန္တိ ပဒဿ- ဣဒံ ရူပံ-ဟူသော ပုဒ်၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ (အာစရိယေန) နိဒ္ဒိဋ္ဌော- ညွှန်ပြအပ်ပြီ။ တတ္ထ- ထိုဘူတုပါဒါယဘေဒံအစရှိသော ပါဌ် အပေါင်း၌၊ လက္ခဏံနာမ- လက္ခဏ မည်သည်၊ တဿ တဿ ရူပဝိသေသဿ- ထိုထိုပါဝင်သမျှ ရုပ်အထူး၏၊ အနညသာ- ဓာရဏော- မိမိမှ အခြားသော ရုပ်တို့နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိသော၊ သဘာဝေါ- သီးခြားသဘော လက္ခဏာတည်း။

ရသော (နာမ)- ရသမည်သည်၊ တဿေဝ (ရူပဝိသေသဿ)- ထိုရုပ်အထူး၏ပင်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဖလံ- အကျိုးကို၊ ပတိ- အစွဲပြု၍၊ ပစ္စယဘာဝေါ- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်တည်း၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ (နာမ)- ပစ္စုပဋ္ဌာန်ဟူသည်၊ တဿ- ထိုရုပ်တရား၏၊ ပရမတ္ထတော- ပရမတ္ထတရားအနေအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ- ထင်ရှားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ ဂေါစရဘာဝေါ- အာရုံ၏ အဖြစ်တည်း၊ ပဒဋ္ဌာနံ- ပဒဋ္ဌာန်ဟူသည်၊ အာသန္နကာရဏံ- နီးကပ်သော အကြောင်းတည်း၊ တေန- ထိုပဒဋ္ဌာန်ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ အဿ- ဤရုပ်၏၊ ပစ္စယာယတ္တ- ပုတ္တိကာ- အကြောင်းတရားနှင့် ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿိတာ- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ အနဝသေသ ရူပပရိဂ္ဂဟောတိ ဣမိနာ- အနဝသေသ ရူပပရိဂ္ဂဟောဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဧတ္တကံ ရူပံ, ဣတော ဥဒ္ဓံ ရူပနတ္ထိတိ- ဧတ္တကံ

ရုပ်နှင့် ကုတော ဥဒ္ဓိ ရုပ် နတ္ထိ- ဟူသော၊ ပဒေသဿာပိ- ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း၏လည်း၊
 အတ္ထော- အနက်ကို (အာစရိယေန- သည်) နိဒ္ဒိဋ္ဌော- ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကဿာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ အနဝသေသရူပပရိဂ္ဂဟောတိ ကုမဿ- အနဝသေသ
 ရူပပရိဂ္ဂဟောဟူသော ဤပါဌ်၏၊ ဝါ- သည်) ရူပဿ- ရုပ်ကို၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ
 အကုန်အစဉ် အားဖြင့်၊ ပရိယာဒါနဝသေန- ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းဖြတ်ယူခြင်း
 အနေအားဖြင့်၊ ဝါ- ကုန်ခန်းစေခြင်း အနေအားဖြင့်၊ နိယာမနတော- သတ်မှတ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ထို့မှတပါး၊ ကုတိ ရူပဿ သမုဒယောတိ ဧတ္ထ- ဒယော-
 ဟူသော ဤပါဌ်၌ (ဤပါဌ်ထဲက) ကုတိသဒ္ဓေါ- ကုတိသဒ္ဓါသည်၊ ကုတိ ခေါ် ။ပ။
 ဗာလောတိအာဒီသု ဝိယ- ကုတိ ခေါ် ။ပ။ ဗာလောအစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊
 ပကာရတ္ထော- အပြားဟူသော အနက်ရှိ၏၊ ကုတိ- ဤသို့ပြတော်မူလိုသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုတိတိ ဧဝန္တိ- ကုတိတိ ဧဝံ-ဟူ၍ (အာစရိယော- သည်) အာဟ-
 ဖွင့်ဆိုပြီ။

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာတိ (ပဒဿ)- အဝိဇ္ဇာသမုဒယဟူသော ပုဒ်၏၊ [အတ္ထော၌
 စပ်] အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာ၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (အဝိဇ္ဇာယ- ၏) အတ္ထိဘာဝါ-
 ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ရှိခြင်းကြောင့်၊ ကုတိ အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည်၊
 ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အတ္ထိဘာဝါ- ကြောင့်၊ ကုတိ အတ္ထော-
 သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း) ဟိ(ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ နိရောဓဝိရောဓီ-
 နိရောဓသဒ္ဓါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဥပ္ပါဒသဒ္ဓါသည်၊ အတ္ထိဘာဝ-
 ဝါစကောပိ- ရှိသည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်လည်း၊ ဝါ- ရှိခြင်းဟူသော
 အနက်ကို ဟောသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကဿာ- ထို့ကြောင့်၊ အတ္ထိဘာဝါ- ကြောင့်၊
 ကုတိ အတ္ထော- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ [ထို့နောက် တသ္မာ စသည်ကား လဒ္ဓဂုဏ်တည်း၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပ္ပါဒသဒ္ဓါက ရှိခြင်းအနက်ကို ဟောသည်အဖြစ်ကြောင့်၊)

၁။ နိရောဓဝိရောဓီ ဥပ္ပါဒေါ။ ။ ဤနေရာ၌ နိရောဓနိရောဓီ-ဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု(၄၂၀)မှာလည်း ဤဝါကျပါ၏၊ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော (အဝိဇ္ဇာ၏ဖြစ်ခြင်း)
 ဟု ဆိုရာ၌ ဥပါဒိ၊ ဌီ၊ ဘင်သုံးမျိုးထဲက အတ္တလာဘ ခေါ် အထည်ကိုယ်ဖြစ်ပေါ် ဥပါဒိခြင်းမျှကို
 ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ နိရောဓဝိရောဓီ (ချုပ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်)ဖြစ်သော ဖြစ်ခြင်းဥပ္ပါဒ
 (ယင်းဖြစ်ခြင်းမှာလည်း မဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်ရသေးသောကြောင့် အတ္ထိဘာဝဟူသောရှိနေခြင်း)ကို
 ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ- အဝိဇ္ဇာ၏ ဖြစ်ခြင်းရှိခြင်းကြောင့်”ဟု အနက်ဆိုရသည်။

ပုရိမဘဝသိဒ္ဓါယ- ရှေးဘဝ၌ပြီးခဲ့သော၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ ကုမသ္မိံ ဘဝ- ဤယခုဘဝ၌၊ ရူပသမုဒယော- ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည်။ ဟောတိ- ၏၊ တဏှာသမုဒယောတိအာဒိသုပိ- တဏှာသမုဒယော-အစရှိသည်တို့၌ လည်း၊ ဒေသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ အာဟာရ သမုဒယာတိ ဧတ္ထ- အာဟာရသမုဒယာဟူသော ဤပါ၌၊ ပဝတ္တိပစ္စယေသု- ရုပ်တရားတို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့တွင်၊ ကဗဠိကာရာဟာရဿ- စားသောက်ဖွယ် ကဗဠိကာရအာဟာရ၏၊ ဝါ- သည်၊ ဗလဝတာယ- အားကြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သော ဧဝ- ထိုကဗဠိကာရအာဟာရကိုသာလျှင်၊ (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်။) ဂဟိတော- (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌) ယူအပ်ပြီ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တသ္မိံ- ထိုကဗဠိကာရ အာဟာရကို၊ ဂဟိတေ- ယူအပ်ပြီးလသော်၊ ပဝတ္တိပစ္စယတာသာမညေန- ရုပ်တရား အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်အားဖြင့် အာဟာရနှင့်တူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတုစိတ္တာနိ- ဥတုနှင့် စိတ်တို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာနေဝ- ယူအပ်ပြီးကုန် သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ယူအပ်ပြီးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပဿ- (ကံ စိတ်ဥတုအာဟာရဟူသော) လေးပါးသော အကြောင်း ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၏၊ ပစ္စယတော- အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဝါ- အကြောင်းတရားဖြစ် ခြင်းကြောင့်၊ ဥဒယဒဿနံ- ဖြစ်ခြင်းကို မြင်ခြင်းကို၊ ဝိဘာဝိတမေဝ- ထင်ရှားဖော်ပြအပ် ပြီးသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။

နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏန္တိ အာဒိနာ- နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံအစရှိသော စကားဖြင့်၊ ကာလဝသေန- ဖြစ်ဆဲ(ပစ္စုပ္ပန်)ကာလအနေအားဖြင့်၊ ဥဒယဒဿနံ- ဖြစ်ခြင်းကို မြင်ခြင်းကို (ထေရော- သည်) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုနိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏန္တိ- နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ-ဟူသည်ကား၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ ဥပ္ပါဒသင်္ခါတံ- ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်)ဟု ဆိုအပ်သော၊ သင်္ခါတလက္ခဏံ- သင်္ခါတတရားတို့၏ လက္ခဏာကို၊ ပဿန္တောပီတိ- ကား၊ ကေဝလံ- ဥပါဒ်ခဏအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်း မပါဘဲသီးသန့်၊ ပစ္စယသမုဒယမေဝ- (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ-အစရှိသော) အကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ (ပဿန္တော- မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပက္ခန္ဓဿ- ရူပက္ခန္ဓာ၏၊ ဥဒယံ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ န ပဿတိ- မြင်သည် မဟုတ်သေး၊) အထ ခေါ- အဟုတ်ကား၊ ခဏတော- ဥပါဒ်ခဏအားဖြင့်၊ ဥဒယံ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဿန္တောပိ- မြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (ရူပက္ခန္ဓဿ- ၏၊

ဥဒယံ- ကျိ ပဿတိ- မြင်၏။) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့ အဒ္ဓါဝသေန- ဘဝအနေအားဖြင့် (ဘဝတစ်ခု
 ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်အပ်သော ဖြစ်ဆဲတရားဟူသော အဒ္ဓါ ပစ္စုပ္ပန်အနေအားဖြင့်) ပဌမံ-
 ရှေးဦးစွာ၊ ဥဒယံ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဿိတွာ- မြင်ပြီး၍၊ ဌိတော- တည်လျက်၊ ပုန- တဖန်၊
 သန္တတိဝသေန- ရုပ်နာမ်ဖြစ်စဉ်အနေအားဖြင့် (နှစ်ခုသုံးခုကုန်သော ဇောဝါရကာလကြာမျှ
 ရုပ်နာမ်ဖြစ်စဉ်ဟူသော သန္တတိပစ္စုပ္ပန်အနေအားဖြင့်) (ဥဒယံ- ကျိ) ဒိသ္မာ- မြင်ပြီး၍၊
 အနုတ္တမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ခဏဝသေန- ဥပါဒ်ခဏအနေအားဖြင့် (ဥဒယံ- ကျိ)
 ပဿတိ- မြင်၏။

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ- ဓောဟူသည်ကား၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေန- အရဟတ္တမဂ်
 ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာ၏၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓတော- နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်းမရှိသော
 ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ အနာဂတဿ- နောင်အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ အနုပ္ပါဒ-
 နိရောဓော- နောက်ထပ်ဖြစ်ခြင်းမရှိသော ချုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ပစ္စယာဘာဝေ- အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းတရား၏ မဖြစ်ခြင်း
 သည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) အဘာဝတော- အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 တည်း၊ တဏှာနိရောဓာ ကမ္မနိရောဓောတိဇတ္ထာပိ- နိရောဓောဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊
 ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ အာဟာရနိရောဓာတိ- ကား၊ ပဝတ္တိပစ္စယဿ-
 ရုပ်တရား အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ကဗဠိကာရာဟာရဿ-
 စားမျိုးအပ်သော အစာအာဟာရ၏၊ (ဩဇာဟူသော ရုပ်၏) အဘာဝေန- မဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 ရူပနိရောဓာတိ- ကား၊ တံ သမုဋ္ဌာနရူပဿ- ထိုအာဟာရဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော
 ရုပ်၏ (အာဟာရရေရုပ်၏) အဘာဝေါ- မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ သေသံ- ကြွင်းကျန်
 သောဖွင့်ဆိုဖွယ်စကားရပ်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း၊
 ဝိပရိဏာမလက္ခဏန္တိ- ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ-ဟူ၍၊ (ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်သော) ဧတံ-
 ဤရှုမြင်ခြင်းသည်၊ ဘင်္ဂကာလဝသေန- အပျက်ကာလ (ဘင်္ဂက္ခဏ) အနေအားဖြင့်၊
 ဝယဒဿနံ- ပျက်ခြင်းကို ရှုမြင်ခြင်းတည်း၊ [ဝိပရိဏာမလက္ခဏာ၏ ပြောင်းပြန်
 နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏတုန်းကမူ “ဥဒယဒဿနမာဟ”ဟူ၍ “အာဟ”ကြိယာပါ၏၊ ထို့ကြောင့်
 ဤ၌ “ဝုတ္တံ”ဟု ထည့်သည်၊] တသ္မာ- ထိုသို့ ဝိပရိဏာမလက္ခဏာဟူသော အပျက်(ဘင်)
 ကို ရှုမြင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုအပျက်ဘင်ကို၊ အဒ္ဓါဝသေန- ဖြင့်၊ ပဌမံ- စွာ၊
 ပဿိတွာ- ရှုမြင်ပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ သန္တတိဝသေန- ဖြင့်၊ (တံ- ထိုအပျက်ကို) ဒိသ္မာ-
 ရှုမြင်ပြီး၍၊ အနုတ္တမေန- ဖြင့်၊ ခဏဝသေန- ပျက်ဆဲ ဘင်ခဏအနေအားဖြင့်၊ ပဿတိ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၁၇

ရှုမြင်၏။ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ အယံနယော- တံ အဒ္ဓါနဝသေန ။ပ။ ပဿတိ- ဟူသော နည်းကို၊ ပါကတိက ဝိပဿကဝသေန- ပကတိရိုးရိုးဝိပဿနာရှုသူသာမာန် အနေအားဖြင့် (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ဗောဓိသတ္တာနံ- ဘုရားအလောင်းတော်တို့မှာကား၊ ဧတံ- ဤအဒ္ဓါနဝသေန-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ရှုမြင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဥဒယဒဿနေပိ- ဖြစ်ခြင်းကို ရှုခြင်း၌လည်း၊ ဧသနယော- ပါကတိကဝိပဿကဝသေန- စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို (ဒဋ္ဌဗော- မှတ်ရမည်)။

ဣတိ ဝေဒနာတိ အာဒိသုပိ- ဣတိ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ရူပေ- ရုပ်၌၊ ဝုတ္တနယာနုသာရေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို အစဉ်လျှောက် မှီငြမ်းပြုသောအားဖြင့် အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗော- သိသင့်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အယံ ဝေဒနာ ။ပ။ ဝေဒနာတိအာဒိ- နာအစရှိ သည်တည်း၊ တတ္ထ- ထို အယံ ဝေဒနာ၊ ဧတ္တကာ ဝေဒနာအစရှိသော ဝါကျ၌၊ ဝါ- ဝါကျထဲက၊ ဝေဒယိတ ။ပ။ သဘာဝန္တိ ဧတ္ထ- ဝေဒယိတ ။ပ။ သဘာဝဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝေဒယိတသဘာဝံ- ခံစားခြင်းသဘောကို ။ပ။ ဝိဇနနသဘာဝံ- အထူးသိခြင်း သဘောကို ဣတိ- ဤသို့ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ သဘာဝသဒ္ဓေါ- သဘာဝသဒ္ဓါကို ယောဇေတဗော- ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ဝေဒယိတသဘာဝန္တိ- ကား၊ အနုဘဝနသဘာဝံ- ခံစားခြင်းသဘောကို သဉ္ဇနနသဘာဝန္တိ- ကား၊ နီလံ- အညို၊ ပီတံ- အဝါ၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည် ဖြင့်၊ အာရမ္မဏဿ- အာရုံကို၊ သလ္လက္ခဏသဘာဝံ- မှတ်သားခြင်းသဘောကို၊ အဘိသင်္ခရဏသဘာဝန္တိ- ကား၊ အာယူဟနသဘာဝံ- စီမံပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်း သဘောကို၊ ဝိဇနနသဘာဝန္တိ- ကား၊ အာရမ္မဏဿ- အာရုံကို၊ ဥပလဒ္ဓိသဘာဝံ- ရခြင်းသဘောကို သုခါဒိတိ(ဧတ္ထ)- သုခါဒိဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဒုက္ခသောမနဿ ဒေါမနသုပေက္ခာဝေဒနာနံ- ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းသည် (ဟောတိ- ၏) ရူပသညာဒိတိ (ဧတ္ထ)- ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- ဖြင့် သဒ္ဓသညာဒိနံ- သဒ္ဓသညာအစရှိသည် တို့ကို (သင်္ဂဟော ဟောတိ) ဖဿာဒိတိ (ဧတ္ထ)- ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- ဖြင့်၊ စေတနာ ဝိတက္ကာဒိနံ- စေတနာ၊ ဝိတက်အစရှိသည်တို့ကို (သင်္ဂဟော ဟောတိ) စက္ခုဝိညာဏာ ဒိတိ (ဧတ္ထ) ၌ အာဒိသဒ္ဓေန- ဖြင့်၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ လောကီယ ဝိညာဏာနံ- လောကီဝိညာဏ်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော (ဟောတိ)။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဝိညာဏေ- ဝိညာဏံ၌ (သဗ္ဗေသံ လောကီယဝိညာဏာနံ- တို့ကို၊ သင်္ဂဟေ- သည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊) ဝေဒနာဒီသုပိ- ဝေဒနာအစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသနယော- လောကီဝေဒနာအစရှိ သည်တို့ကို ယူခြင်းဟူသော နည်းသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ [လောကုတ္တရာတရားများက အနိစ္စလက္ခဏာစသည်ဖြင့် သုံးသပ်ထိုက်သော တရား (သမ္မသန္နပဂတရား) များမဟုတ် သောကြောင့် ဤဝိပဿနာအားထုတ်ခန်း၌ မပါဝင်] တေသန္တိ- ကား၊ သမုဒယောတိ- သမုဒယောဟူ၍၊ ဝုတ္တဓမ္မာနံ- ဆိုအပ်ပြီးသောဖြစ်ခြင်းသဘောတရားတို့၏ (ဝိတ္ထာရေ- ဌ်စပ်) တီသုခန္ဓေသုတိ- ကား၊ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓေသု- ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့၌ (ဝတ္တဗ္ဗံ-၌စပ်) ဖုဠော- တွေ့ထိလျက်၊ ဝေဒေတိ- ခံစား၏။ ဖုဠော- လျက်၊ သဉ္ဇာနာတိ- အမှတ်အသားပြု၍ သိ၏၊ ဖုဠော- လျက်၊ စေတေတိ- စေ့ဆော်အားထုတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဖဿ သမုဒယာတိ- ယာဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုရမည်၊ နာမရူပပစ္စယာပိ ဝိညာဏန္တိ- ဂံဟူ၍၊ ဝစနတော- ကြောင့်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓေ- ၌၊ နာမရူပသမုဒယာတိ- ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- မည်၊ တေသံယေဝါတိ- ကား၊ တီသု- သုံးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓေသု- စေတသိက်ခန္ဓာတို့၌၊ ဖဿဿာတိ- ဖဿဿဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓေ- ၌၊ နာမရူပဿာတိ- နာမရူပဿဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဖဿနာမရူပါနိယေဝ- ဖဿနှင့် နာမရုပ်တို့၏ပင်လျှင်၊ ဝသေန- အလဲအလှယ်အနေအားဖြင့်၊ အတ္တင်္ဂမပဒမ္ပိ- အတ္တင်္ဂမပုဒ်ကိုလည်း၊ ယော ဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေရမည်၊ အဝိဇ္ဇာဒယော ပန- အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့သည်ကား၊ ရူပေ ရုပ်၌၊ ဝုတ္တသဒိသာ ဧဝ- ဆိုအပ်ပြီးစကားနှင့် တူကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။

သမပညာသလက္ခဏဝသေနာတိ- ဝသေန-ဟူသည်ကား၊ ပစ္စယတော- အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းအားဖြင့် (အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ၊ ဖဿ၊ နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းတို့ဖြစ်ခြင်း ရှိခြင်းအားဖြင့်) ဝိသတိ- နှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာလည်းကောင်း၊ ခဏတော- ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်ခဏအားဖြင့် ပဉ္စ- ငါးပါးကုန်သော လက္ခဏာတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဉ္စဝိသတိယာ- ၂၅-ပါးသော၊ ဥဒယလက္ခဏာနံ- ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယတော- အဝိဇ္ဇာအစရှိသောအကြောင်းအားဖြင့် (အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားများ ချုပ်ခြင်းအားဖြင့်) ဝိသတိ- နှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာလည်းကောင်း၊ ခဏတော- ပျက်ဆဲ ဘင်ခဏအားဖြင့်၊ ပဉ္စ- ကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဉ္စဝိသတိယာ

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၁၉

၈၀- ၂၅-ပါးပင်ဖြစ်သော၊ ဝယလက္ခဏာနဉ္စ- ပျက်ခြင်းလက္ခဏာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ သမပညာသာယ- အတိအကျ (၅၀)သော၊ ဥဒယဝယလက္ခဏာနိ- ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းလက္ခဏာတို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ (ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿိနော ဝိဟရတော- နေလသော် ။ပ။ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ) တတ္ထ- ထိုသမပညာသလက္ခဏာဝသေန- ဟူသော ပါဠိ၌ (ဝစနတ္ထော- သဒ္ဓါ၏ အနက်ဝိဂြိုဟ်ကို၊ ၈၀- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏၊) ဧတေဟိ- ဤအမှတ်အသားတို့ဖြင့်၊ ပဉ္စန္ဒ- ငါးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာနိ- ခန္ဓာတို့၏၊ ဥဒယော- ဖြစ်ခြင်းကို၊ လက္ခိယတိ- မှတ်သားအပ်၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို မှတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) အဝိဇ္ဇာဒိသမုဒယော- အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းရှိခြင်းကို၊ လက္ခဏာနီတိ- လက္ခဏာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်)။

တထာ- ထိုမှ တပါး၊ ဧတေဟိ- ဤအမှတ်အသားတို့ဖြင့်၊ တေသံ- ထိုခန္ဓာငါးပါးတို့၏၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓော- နောက်ထပ်တဖန် ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင် ချုပ်ခြင်းကို၊ လက္ခိယတိ- ၏၊ ကုတိ- ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒိနိ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ အစ္စန္တနိရောဓော- အဆုံးအပိုင်းအခြားကျော်လွန်အောင် ချုပ်ခြင်းကို၊ လက္ခဏာနီတိ- ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ၏၊ ပန- အထူးမှတ်ဖွယ်ကား၊ နိဗ္ဗတ္တိံ ဝိပရိကာမလက္ခဏာနိ- နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာနှင့် ဝိပရိကာမလက္ခဏာတို့သည်၊ **သင်္ခတလက္ခဏမေဝ**^၁- သင်္ခတရုပ်နာမ်ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း လက္ခဏာသာတည်း၊ ကုတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ၈၀- ဤဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ဧတာနိ- ဤအဝိဇ္ဇာအစရှိသောအကြောင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းရှိခြင်းအစရှိသော အမှတ်အသားဟူကုန်သော၊ သမပညာသလက္ခဏာနိ- အတိအကျငါးဆယ်သော လက္ခဏာတို့ကို၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင် အထည်ကိုယ်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ယထာနုက္ကမေန ဝမိတေတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တဥဒယဗ္ဗယဉာဏေ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည်၊ တိက္ခေ- ထက်မြက်သည်၊ သူရေ- ရဲရင့်သည်၊ ပသန္နေ- ကြည်လင်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝဟန္တေ- ဆောင်ရွက်သည်ရှိသော်၊ တတော-

၁။ သင်္ခတလက္ခဏမေဝ။ ။ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော-စသော လက္ခဏာတို့၌ အဝိဇ္ဇာ အစရှိသောအကြောင်း တရားဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်ဝေဒနာစသည်တို့ဖြစ်သည် ချုပ်သည်ဟု အကြောင်းတရားပါရ၏၊ ဤသင်္ခတလက္ခဏာ၌ကား ထိုအကြောင်းတရားများ မပါစေရ၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါး၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒိသက်သက်ကို နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာဟု ခေါ်၍ ပျက်ခြင်း ဘင်သက်သက်ကို ဝိပရိကာမလက္ခဏာဟု ခေါ်၏။

ထိုဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှ၊ ပရံ- နောက်၌၊ ဝတ္တဗ္ဗာနံ- ဆိုထိုက်ကုန်သော၊ ဘင်္ဂဉာဏာဒီနံ- ဘင်္ဂဉာဏ်အစရှိ သည်တို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိပဋိပါဋိယာ- ဖြစ်ခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိပဿနာဉာဏေ- ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည်၊ ဗုဒ္ဓိပ္ပတ္တေ- တိုးပွားခြင်းသို့ ရောက်လသော်၊ ပရမဉ္စက္ကံသဂတေ- မြင့်မြတ်သော လွန်ကဲသော အဆင့်သို့ ရောက်လတ်သော်၊ (စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ)။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့ (အနုပ္ပါဒနိရောဓဖြစ်ပုံကို ချဲ့ပြဦးအံ့) ပဂေဝ- ရှေးဦးအစကပင်၊ ဆတ္တိသကောဋိသတသဟဿမုခေန- ကုဋေသုံးသန်းခြောက်သိန်းဟူသော အဦးအစရှိသည်ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တေန- ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏာနုစ္ဆရိကေန- သဗ္ဗညုတဉာဏ်အားလျော်သော၊ မဟာဝရိဉာဏသင်္ခါတေန- ဝရိစိန်သွားကဲ့သို့ ထက်မြက်သော မြတ်သော ဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမ္မသနဉာဏေန- သမ္မသနဉာဏ် သည်၊ ဝါ- ဉာဏ်ဖြင့်၊ သမ္မတာနုဘာဝံ- ဆည်းပူးစုဆောင်းထားအပ်ပြီးသော အစွမ်း အာနုဘော်ရှိသော၊ ဂဗ္ဘံ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကို၊ (ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၏ ကိုယ်ဝန် သူငယ်ကို) ဂဏန္တံ- ယူသည်ဖြစ်၍၊ ပရိပါကံ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တံ- ရောက်သော၊ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိဉာဏံ- ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်သည်၊ (ဝိပဿနာအကျင့်တည်းဟူသော စင်ကြယ်သော ဉာဏ်သည်၊ ယဇ္ဇေတိ-၌စပ်) [ဝိပဿနာညစ်နွမ်းကြောင်းဘေးရန်မှ လွတ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ စ၍ မဂ္ဂဝိထိအတွင်း၌ ပါသော အနုလောမဉာဏ်တိုင် အောင်သော ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိကိုပင် ဤ၌ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်ဟု ခေါ်၏။] အပရိမိတကာလေ- ရေတွက်မရများပြားလှသော ကမ္ဘာကာလ၌၊ သမ္မတာယ- စုဆောင်း ထားအပ်သော၊ ပညာပါရမိယာ- ပညာပါရမီ၏၊ အာနုဘာဝေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ဥက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တံ- လွန်ကဲသော ပါရမီအဆင့်သို့ ရောက်သည်ဖြစ်၍၊ အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဘာဝံ- ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာအဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ- ရောက်၍၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ အရိယမဂ္ဂေန- အရိယမဂ်နှင့်၊ ယဇ္ဇေတိ- ဆက်စပ်မိ၏၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ (ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်၏ အရိယမဂ်နှင့် ဆက်စပ်မိရာအခါ၌) အရိယမဂ္ဂ စိတ္တံ- အရိယမဂ်စိတ်သည်၊ သဗ္ဗကီလေသေဟိ- အားလုံးသော ကိလေသာတို့မှ၊ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ- မဂ်အစဉ်အားဖြင့် ဝိမုစ္စတိ- လွတ်မြောက်၏၊ ဝိမုစ္ဆန္တံ- လွတ်မြောက်လျှင် ကား၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဝိမုစ္စန္တေ- လွတ်မြောက်လသော်) သဗ္ဗဥေယျာဝရဏပ္ပဟာနံ- အားလုံးသော သိဖွယ်တရားတို့ကို တားဆီးသော ကိလေသာ တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တထာ- ထိုပယ်သတ်ခြင်းဟူသော အခြင်း

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၂၁

အရာအားဖြင့်၊ ဝိမုစ္စတိ- လွတ်မြောက်၏။ [ပယ်သတ်ခြင်းဖြစ်အောင် လွတ်မြောက်၏။] ယံ- ယင်းသို့ ပယ်သတ်ခြင်းဖြစ်အောင် လွတ်မြောက်ခြင်းကို၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ သဝါသနပ္ပဟာနန္တိ- ဝါသနာအထုံအငွေ့နှင့် တကွ ပယ်ခြင်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ တယံဒံ ပဟာနံ- ထိုကိလေသာတို့ကို ဝါသနာနှင့် တကွ ပယ်ခြင်းသည်၊ အတ္တတော- ဆိုလိုရင်းအနက်သဘောအားဖြင့်၊ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓော- နောက်ထပ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမရှိသော ချုပ်ခြင်းမည်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓေနာတိ- ဓေနဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အာသဝသင်္ခါတေဟိ ကိလေသေဟိတိ- ဟိဟူသည်ကား၊ ဘဝတော- ဘဝခန္ဓာအားဖြင့်၊ အာဘဝဂ္ဂံ- ထိပ်ဆုံးဘဝဖြစ်သော နေဝသညာ နာသညာ ယတနဘဝတိုင်အောင်၊ ဓမ္မတော- တရား သဘာအားဖြင့်၊ အာဂေါတြဘုံ- ဂေါတြဘူတိုင်အောင်၊ သဝနတော ပဝတ္တနတော- ဇီးသွားဖြစ်ပွားတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာသဝသင်္ခါတေဟိ- အာသဝဟု သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ ရာဂေါ- ရာဂ၊ ဒိဋ္ဌိ- ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟော- မောဟ၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကိလေသေဟိ- ဤကိလေသာတို့မှ (ဝိမုစ္စတိ- ၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အာသဝေဟိတိ- အာသဝေဟိ-ဟူသော၊ ယဒိဒံ- အကြင် စကား သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဧတံ- ဤအာသဝေဟိ-ဟူသော စကားသည်၊ လက္ခဏာဝစနံ- တစိတ်တပိုင်း အမှတ်အသားမျှ ပြကြောင်း စကားတည်း၊ ပန- အားလုံးစုံ အကုန်ဆိုရလျှင် ကား၊ တဒေကဋ္ဌတာယ- ထိုအာသဝတို့နှင့် တစ်ခုတည်းသော စိတ်၊ တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ [ထိုအာသဝတို့နှင့် ယှဉ်ဘက် အကုသိုလ်စိတ်စေတသိက် ဟူသော သဟဇေကဋ္ဌ၊ ထိုအာသဝတို့နှင့် တကွ တစ်ဦးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်က ပယ်သတ် အပ်သော ဒေါသ ဣဿာအစရှိသော ပဟာနေကဋ္ဌ တည်သည်အဖြစ်အားဖြင့်] သဗ္ဗေဟိပိ- အားလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသေဟိ- ကိလေသာတို့မှလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေဟိပိ- ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မေဟိ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်စိတ်စေတသိက်တရားတို့မှလည်းကောင်း၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စတိ- လွတ်မြောက်၏။ အဂ္ဂဟေတွာတိ- ကား၊ တေသံ ကိလေသာနံ- ထိုကိလေသာတို့၏၊ လေသမတ္တမ္ပိ- အရိပ်အငွေ့မျှသော်မှလည်း၊ အဂ္ဂဟေတွာ- မယူမူ၍၊ (စိတ္တံ- သည်၊) ဝိမုစ္စတိ- ၏။

တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေဟိ- ထိုထိုအရိယမဂ်သည် ပယ်သတ်အပ်သော ကိလေသာတို့မှ (တဒေတံ- ထိုစိတ်သည်) မဂ္ဂက္ခဏေ- မဂ်ဖြစ်ရာခဏ၌၊ ဝိမုစ္စတိ နာမ-

လွတ်မြောက်ဆဲမည်၏။ ဖလက္ခဏေ- ဖိုလ်ဖြစ်ရာခဏ၌၊ ဝိမုတ္တိနာမ- လွတ်မြောက်ပြီး
မည်၏။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝါ ဝိမုတ္တဇ္ဇေဝ ဝိမုစ္စတိစာတိ- ကား၊ (တဒေတံ- ထိုစိတ်သည်၊)
ဥပရိမဂ္ဂက္ခဏေ- အထက်မဂ်ခဏ၌၊ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဇေဟိ- အောက်၌ ဖြစ်သော မဂ်တို့သည်
ပယ်သတ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုတ္တဇ္ဇေဝ- လွတ်မြောက်ပြီးသည်သာလည်း၊
ဟောတိ- ၏။ ယထာသကံ- ကိုယ်စီကိုယ်၎် အသီးအသီး၊ ပဟာတဗ္ဗေဟိ- ပယ်သတ်
ထိုက်သော ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုစ္စတိ စ- လွတ်မြောက်ဆဲလည်း လွတ်မြောက်ဆဲ၊
ဖလက္ခဏေ ဝိမုတ္တမေဝတိ- ကား၊ သဗ္ဗသ္မိမ္မိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဖလက္ခဏေ-
ဖိုလ်စိတ်ခဏ၌၊ ဝိမုတ္တမေဝ- လွတ်မြောက်ပြီးသည်သာတည်း၊ န ဝိမုစ္စတိ နာမ-
လွတ်မြောက်ဆဲမဟုတ်သည်မည်၏။ ဝါ- လွတ်မြောက်ဆဲမည်သည်မဟုတ်၊ သဗ္ဗဗန္ဓ-
နာတိ- ကား၊ ဩရမ္မာဂိယုဒ္ဓမ္မာဂိယ သင်္ဂဟိတာ- ဩရမ္မာဂိယသံယောဇဉ်၊ ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ
သံယောဇဉ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော [ဩရမ္မာဂိယ- အောက်ကာမဓာတ်သို့
ချဉ်းကပ်တတ်သော သံယောဇဉ်၊ ကာမရာဂ၊ ပဋိသန္ဓေ သီလ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆံ၊ ဤငါးတန်၊
ဩရမ္မာဂိယ၊ ရူပရာဂ၊ အရူပနှင့် မာနဒုဒ္ဓိ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ- အထက်ရူပဓာတ်
အရူပဓာတ်သို့ ချဉ်းကပ်တတ်သော သံယောဇဉ်၊ သဗ္ဗသ္မာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
ဘဝသံယောဇနာ- ဘဝသံယောဇဉ်မှ (သတ္တဝါတို့ကို ဘဝတို့၌ နှောင်ဖွဲ့တတ်သော
တရားမှ ဝါ- ဘဝတစ်ခုကို ဘဝတစ်ခုဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ချည်တုပ်တတ်သော အကုသိုလ်တရားမှ)
ဝိပ္ပမုတ္တော- အထူးအားဖြင့် အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် လွတ်မြောက်တော်မူပြီ၊
ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပကာရေဟိ- အမျိုးမျိုး အစားစားတို့ဖြင့်၊ မုတ္တော-
လွတ်မြောက်တော်မူပြီ။

ဝိကသိတစိတ္တသန္တာနောတိ- ကား၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွ၊ ဉာဏရသ္မိ
သမ္ပဿေန- မဂ်ဉာဏ်အရောင်နှင့် တွေ့ထိခြင်းကြောင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊
သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ သမ္မုလ္လစိတ္တသန္တာနော- ပွင့်လင်းသော စိတ်အစဉ်ရှိ
သည် (ဟုတ္တာ) စတ္တာရိမဂ္ဂဉာဏာနီတိအာဒိ- စတ္တာရိမဂ္ဂဉာဏာနီအစရှိသော စကားသည်
ယေဟိ ဉာဏေဟိ- အကြင်ဉာဏ်တို့ကြောင့်၊ (မဟာပုရိသော- ဘုရားအလောင်းတော်
ယောက်ျားမြတ်သည်၊) သုဝိကသိတစိတ္တသန္တာနော- ကောင်းစွာပွင့်လင်းသော
စိတ်အစဉ်ရှိတော်မူ၏။ ဧတသံ (ဉာဏာနံ) ထိုဉာဏ်တို့ကို၊ ဧကဒေသေန-
တစိတ်တပိုင်းအားဖြင့်၊ ဒဿနံ- ပြကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း၊ ပန-
မှာထားလိုသည်ကား၊ နိပ္ပဒေသတော- အကြွင်းမဲ့ အားလုံးစုံအားဖြင့်၊ ဒဿနံ-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၂၃

ပြကြောင်းစကား၊ (ပြတတ်သော စကား)သည်၊ ပရတော- နောက်ဖြစ်သော ပါထိကဝင်၊ သမ္ပသာဒနီယသုတ်၊ သင်္ဂီတိသုတ်တို့၌၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထေဝ- ထိုသုတ်တို့၌သာလျှင်၊ တာနိ- ထိုဉာဏ်တော်တို့ကို၊ ဝိဘဇိဿာမ- အကျယ် ခွဲစိတ်ပြပေအံ့၊ သကလေ စ ဗုဒ္ဓဂုဏေတိ- ကား၊ အတီတံသေ- အတိတ်အဖို့ကာလ၌၊ အပ္ပဋ္ဌိဟတဉာဏာဒိကေ- အတားအဆီး မရှိသိသော ဉာဏ်အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏေ- မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို၊ (ဟတ္ထဂတေ ကတွာ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ လောကနာထော- သတ္တလောက၏ အားကိုးအားထားရာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သည်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂ- အရဟတ္တမဂ်ကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ- ရတော်မူ၏၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ ဂုဏေ- ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ဟတ္ထဂဟေ- လက်တော်၌ ရောက်သည်တို့ကို၊ ကရောတိ နာမ- ပြုတော်မူသည်မည်၏၊ တတော- ထိုအရဟတ္တမဂ်ကို ရတော်မူပြီးရာ အခါမှ၊ ပရိ- နောက်၌၊ ဟတ္ထဂတေ- တို့ကို၊ ကတွာ- ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဌိတော- တည်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုစ္ဆတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပေတိ- ပေါ့ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပတာပရိဒီပနံ- ပြည့်စုံသော အကြံအစည်ရှိတော်မူသည်အဖြစ်ကို ဖော်ပြသော၊ ဥဒါနံ- ပီတိအဟုန်ကြွ၊ မြို့မရ၍၊ မြွက်ဟရွှင်လန်း၊ ဥဒါန်းဂါထာတော်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အနေကဇာတိသံသာရန္တိအာဒိ- အနေကဇာတိသံသာရံ- အစရှိသည်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဓမ္မပဒနှင့် ဥဒါန်းပါဠိတော်တို့မှ ဆောင်ယူပြဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဂါထာတို့ တွင်၊ အာဒိတော- အစ၌၊ ဒိန္နံ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ဂါထာနံ- ဂါထာတို့၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဗြဟ္မဇာလနိဒါနဝဏ္ဏနာယံ- ဗြဟ္မဇာလသုတ်နိဒါန်းကို ဖွင့်ဆိုရာအခန်း၌၊ (မယာ- ငါသည်) ဝုတ္တော ဧဝ- ပြဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ ပရတော- အစနှစ်ဂါထာတို့၏ နောက်၌ (ဒိန္နံ- ကုန်သော၊ ဂါထာနံ- တို့၏၊ အတ္ထော- ကို၊ ဧဝ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗော- သိထိုက်၏) အယောဃနဟတဿာတိ ဧတ္ထ- အယောဃနဟတဿဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဧတေန- ဤအရာဝတ္ထုဖြင့်၊ အယော- သံချောင်းကို ဟညတိ- ထုခတ်အပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ သံချောင်းကို ထုခတ်အပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယောဃနံ- အယောဃနမည်သော အရာဝတ္ထုဟူသည်၊ ကမ္မာရာနံ- ပန်းပဲသမားတို့၏၊ အယောကုဋ်စ- သံတူသည်လည်းကောင်း၊ အယောမုဋ်စ- သံလက်သီးသည်လည်းကောင်းတည်း၊ တေန အယောဃနေန- ထိုသံတူသည်၊ ဝါ-

ထိုသံလက်သီး (သံလက်ဆုပ်)သည်၊ ဟတဿ- ထုရိုက်အပ်သော၊ ဝါ- ထုရိုက်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ပဟတဿ- သော၊ ဝါ- ကြောင့် စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအယော- ယနဟတဿေဝ-ဟူသောပုဒ်၌၊ ဧဝသဒ္ဓေါ- ဧဝသဒ္ဓါသည်၊ နိပါတမတ္တံ- နိပါတ်မျှသာတည်း။

ဇလတော ဇာတဝေဒသောတိ- ကား၊ ဇလမာနဿ- ထွန်းတောက်နေသော၊ အဂ္ဂိဿ- မီး၏၊ (သံချောင်း၊ သံခွက်၌ စွဲကပ်နေသော မီး၏၊ ဂတိ၌စပ်) ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတံ- ဤဇလတောပုဒ်၌ သက်အပ်သော ဝိဘတ်သည်၊ အနာဒရေ- အနာဒရအနက်၌ (ဝိဟိတံ- စီရင်အပ်သော) သာမိဝစနံ- ဆဋ္ဌိသာမိဝိဘတ်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗပသန္တဿာတိ- ကား၊ အနုက္ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥပသန္တဿ- ငြိမ်းပျောက်လသော်၊ ဝိက္ခမန္တဿ- ပယ်ခွါလသော်၊ နိရုဒ္ဓဿ- ချုပ်ငြိမ်းလသော်၊ ယထာ န ဉာယတေ ဂတီတိ- ကား၊ တဿ- ထိုမီး၏၊ ဂတိ- ရောက်ရာဌာနကို၊ န ဉာယတိ ယထာ- မသိအပ်သကဲ့သို့၊ ဣဒံ- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ အယောမုဋ္ဌိကုဋ္ဌာဒိနာ- သံလက်သီး၊ သံချောင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဟတတ္တာ- ထုရိုက်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အယောယနေန- သံတူသံလက်သီးဖြင့်၊ ဟတဿ- ထုရိုက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ပဟတဿ- ၍၊ အယောဂတဿ- သံချောင်း၌ စွဲကပ်နေသော၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ ကံသဘာဇနာဒိဂတဿ- သံခွက်စသည်၌ စွဲကပ်နေသော၊ ဇလမာနဿ- ထွန်းတောက်သော၊ အဂ္ဂိဿ- မီး၏၊ အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဥပသန္တဿ- ငြိမ်းပျောက်လသော်၊ ဒသသု- ဆယ်မျိုးကုန်သော၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့တွင်၊ ကတ္ထစိ- မည်သည့်အရပ်၌မျှ၊ ဂတိ- သွားရောက်အပ်သော နေရာဌာနကို၊ ဝါ- သည်၊ န ပညာယတိ- မသိအပ်၊ ဝါ- မထင်ရှား (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ပစ္စယနိရောဓေန- သွားရာဂတိ၏ အကြောင်းဖြစ်သော မီး၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ချုပ်ငြိမ်းသည့်အတွက်၊ (ဂတိယာ- မီးသွားရာဌာန၏) အပွဋ်သန္တိကနိရုဒ္ဓတ္တာ- နောက်ထပ် ဆက်ခံဖြစ်ပေါ်မှု မရှိ ချုပ်ပျောက်တော့သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်၊ ဝုတ္တံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။

ဧဝံ သမ္မာဝိမုတ္တာနန္တိ- ဧဝံ သမ္မာဝိမုတ္တာနံ-ဟူသည်ကား၊ သမ္မာ- သင့်မြတ်မှန်ကန်သော၊ ဟေတုနာ- အကြောင်းဖြင့်၊ ဉာယေန- သင့်လျော်သောအကြောင်းဖြင့်၊ တဒဂ် ဝိက္ခမ္ဘနိဝုတ္တိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ- တဒဂ်ဝိမုတ္တိ၊ ဝိက္ခမ္ဘနိဝုတ္တိ-ဟူသော ရှေ့သွားရှိသော [တဒဂ်-

သုတ်]

ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်

၂၂၅

ထိုထိုပဟာယကကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်းအင်္ဂါဖြင့်+ဝိမုတ္တ-ထိုထိုအကုသိုလ် တို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ဝိက္ခမ္ဘန- ဥပစာရအပ္ပနာဈာန်သမာဓိဖြင့် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ပယ်ခွာထားခြင်းဖြင့်+ဝိမုတ္တိ- နိဝရဏအကုသိုလ်တို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ သမုစ္ဆေဒ- ဝိမုတ္တိယာ- ဆိုင်ရာကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် လွတ်မြောက်ခြင်းဖြင့်၊ အရိယမဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့်၊ စတူဟိပိ- လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပါဒါနေဟိစ- ဥပါဒါန်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အာသဝေဟိ စ- အာသဝတို့မှလည်းကောင်း၊ မုတ္တတ္တာ- လွတ်မြောက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာ- သင့်မြတ်မှန်ကန်သော အကြောင်းဖြင့် (သင့်မြတ်မှန်ကန်သော အကြောင်းဖြစ်သော တဒင်္ဂဝိမုတ္တိ၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ ရှေ့သွားရှိသော သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိမည်သော အရိယမဂ်ဖြင့်) ဝိမုတ္တာနံ- လေးပါးသော ဥပါဒါန်၊ လေးပါးသော အာသဝတို့မှ လွတ်မြောက်တော်မူပြီးကုန်သော၊ တတော ဧဝ- ထိုသို့လွတ်မြောက်ကုန်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ကာမဗန္ဓနသင်္ခါတံ- ကာမအနှောင်အဖွဲ့ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကာမောဃဘဝေါယာဒိဘေဒံ- ကာမောဃ၊ ဘဝေါယ အစရှိသော အမျိုးအစားအပြားရှိသော၊ အဝသိဋ္ဌဩယဉ္စ- (ဥပါဒါန်၊ အာသဝတို့မှ) ကြွင်းသော ဩယကိုလည်း၊ တရိတ္တာ- ကူးခတ်လွန်မြောက်ကြကုန်၍၊ ဌိတတ္တာ- တည်တော်မူကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာမဗန္ဓောယတာရီနံ- ကာမအနှောင်အဖွဲ့ ဖြစ်သော ဩယကို ကူးခတ်လွန်မြောက်တော်မူကြကုန်ပြီးသော၊ [ဇီကာသဝါနံ- ဌိစပ်။

သုဋ္ဌ- ကောင်းစွာ၊ ပဋိပဿန္တိတ သဗ္ဗကိလေသဝိပ္ပန္နိတတ္တာ- ပယ်ခွာအပ်ပြီးသော အားလုံးစုံသော လှုပ်ရှားဖောက်ပြားတတ်သော ကိလေသာရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- အားလုံးစုံသော လှုပ်ရှားဖောက်ပြားတတ်သော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ပယ်ခွာပြီးဖြစ်သည့်အတွက်) ကိလေသာဘိသင်္ခါရဝါတေဟိ- ကိလေသာနှင့် အဘိသင်္ခါရ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော လေတို့သည်၊ အကမ္မနိယတာယ- မလှုပ်ရှားစေနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အစလံ- လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသော (ကိလေသာဘိသင်္ခါရတို့ကြောင့် မလှုပ်ရှားသော) နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ- နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သင်္ခါရူပသမံ- သင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော၊ သုခံ- ချမ်းသာသို့၊ ဝါ- ကို၊ ပတ္တာနံ- ရောက်တော်မူကြကုန်သော၊ အဓိဂတာနံ- ရတော်မူကြကုန်သော၊ ဇီကာသဝါနံ- ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဂတိ- လားရောက်အပ်သော ဘုံဘဝကို၊ ဒေဝမနုဿာဒိဘေဒါသု- နတ်လူဘဝအစရှိသည်အပြားရှိကုန်သော၊ ဂတိသု- ဘုံဘဝတို့တွင်၊ အယံ နာမာတိ- ဤမည်သော ဘဝဟူ၍၊ ပညာပေတဗ္ဗတာယ- သိစေထိုက်သည်အဖြစ်၏၊ အဘာဝတော-

၂၂၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညာပေတုံ- ဤမည်သော ဂတိဟု သိစေခြင်းငှာ၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ န
ဥပလဗ္ဘတိ- မရအပ်၊ ယထာဝုတ္တဇာတဝေဒေါ ဝိယ- ဆိုအပ်ပြီးသော မီးကဲ့သို့၊ တေ-
ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အပညတ္တိကဘာဝမေဝ- နာမည်ပညတ်မရှိသည်
အဖြစ်သို့သာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊
ဧဝံ မနသိကရောက္ခောတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဖော်ပြအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ အနေကဇာ-
တိသံသာရန္တိအာဒိနာ- အနေကဇာတိသံသာရံအစရှိသည်ဖြင့်၊ အတ္တနော-
ကိုယ်တော်မြတ်ဘုရား၏၊ ကတကိစ္စတ္ထံ- ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်ကို၊
မနသိကရောက္ခော- နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်တော်မူလျက်၊ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ- ဗောဓိပင်ရင်း
ခင်းထားအပ်သော နေရာထိုင်ခင်း၌၊ နိသိန္ဓောဝ- ထိုင်နေတော်မူလျက်ပင်၊ ဝိရောစိတ္တ-
ထွန်းလင်းတင့်တယ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာပုံတည်း၊
ဒုတိယဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ဒုတိယအကြိမ် ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား တထောက်နားရာ အပိုင်း၏
အဖွင့်စကားရပ်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

ဗြဟ္မယာစနကထာအဖွင့်

၆၄။ ယန္တုနာတိ- ယန္တုန-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပရိဝိတက္ကနတ္ထေ- ကြံစည်ခြင်း
အနက်၌ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ အဟန္တိ- အဟံဟူသော
သဒ္ဒါဖြင့် ဘဂဝါ- ဝိပဿိမြတ်စွာဘုရားသည်၊ အတ္တာနံ- ကိုယ်တော်မြတ်ကို၊ နိဒ္ဒိသတိ-
ရည်ညွှန်းတော်မူ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ယဒိ
ပနာဟန္တိ- ယဒိပနာဟံ-ဟူ၍ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ အဋ္ဌမေ
သတ္တာဟေတိ အာဒိ- အဋ္ဌမေသတ္တာဟေအစရှိသော စကားကို၊ (အာရဒ္ဓံ- ၌စပ်)
အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ- သိဖွယ်ဥဿုံ လုံးစုံ
သိမြင် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒနာဒိဝသေန-
အရဟတ္တဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားတော်မူခြင်းအစရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊
သတ္တသု- ခုနစ်လီကုန်သော၊ သတ္တာဟေသု- ခုနစ်ရက်တို့၌၊ ပဋိပဒ္ဓိယထာ- ကျင့်တော်မူ
ပြီးသကဲ့သို့ တတော- ထိုအရဟတ္တဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားတော်မူခြင်းစသည်ဖြင့်
ကျင့်တော်မူပြီးသည်မှ၊ ပရံစ- နောက်၌လည်း၊ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာပစ္စဝေက္ခဏာဒိဝသေန-
အဘိဓမ္မာတရားတော်၏ နက်နဲသည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်တော်မူခြင်းအစရှိသည်တို့အနေ
အားဖြင့်၊ ပဋိပဒ္ဓိ ယထာ- ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ- ဤအတူပင်၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာနကထာအဖွင့်

၂၂၇

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါပိ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ- သိပ္ပယ်အားလုံး စဆုံးသိမြင်ဘုရားရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူကြရာအခါ၌၊ ပဋိပဇ္ဇိသု- ကျင့်တော်မူကုန် ပြီ၊ စ- ဤမျှမကသေး၊ တေ သတ္တာဟာဒယော- ထိုသတ္တာဟအစရှိသည်တို့ကို၊ တထေဝ- ထိုငါတို့ မြတ်စွာဘုရား ပိုင်းဖြတ်သတ်မှတ်တော်မူအပ်သည့်အတူသာလျှင်၊ ဝဝတ္ထပီယန္တိ- ပိုင်းဖြတ်သတ်မှတ်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိအယံ- ဤသို့ ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒန စသည်၊ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာပစ္စဝေက္ခကာစသည်အားဖြင့် ကျင့်တော်မူခြင်းနှင့် ထိုသတ္တာဟ စသည်တို့ သတ်မှတ်တော်မူခြင်း အားလုံးထပ်တူညီမျှဖြစ်ခြင်းသည်၊ သဗ္ဗေသမ္ဘိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မတာ- ထုံးထမ်းစဉ်လာ သဘောပေတည်း၊ တဿ- ထိုသို့ထုံးထမ်းစဉ်လာသဘောဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိပဿီ- ဝိပဿီမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ- ၌၊ တထာ- ထိုဘုရားရှင် အဆူဆူ နည်းတူပင်၊ ပဋိပဇ္ဇိ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူ ခြင်းငှာ (အာစရိယေန- သည်) အာရမ္ဘ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေတိ ဣဒံ- အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ-ဟူသော ဤစကားကို၊ သတ္တမသတ္တာဟတော- ခုနစ်ခုမြောက် သတ္တာဟမှ၊ ပရံစ- နောက်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ သတ္တာဟတော- သတ္တမသတ္တာဟမှ ဝါ- ၏၊ ဩရိမေ စ- ဤမှာဘက်အတွင်းကာလ၌လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တာယ- ဖြစ်သော၊ ပဋိပတ္တိယာ- အကျင့်မြတ်၏၊ ဝသေန- ဖြစ်စဉ်အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပလ္လင်္ကသတ္တာဟဿ- တင်ပလ္လင်ဖွဲ့ခွေနေတော်မူရာ ခုနစ်ရက်၏၊ ဝဝတ္ထိတဿ- ခုနစ်ရက်ဟု အတိအကျ သတ်မှတ်အပ်သော ရက်ပိုင်းကာလ၏၊ ဝါ- ကို၊ လဗ္ဘမာနတ္ထံ- ရအပ်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ အဋ္ဌမဿနာမ- ရှစ်ခုမြောက်မည်သော၊ သတ္တာဟဿ- ခုနစ်ရက်၏၊ ဝဝတ္ထိတဿ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ လဗ္ဘမာနတ္တာ- ရအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (အာစရိယေန) န ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ အနန္တရောတိ- ကား၊ အဓိဂတော ခေါ် မျာယံ ဓမ္မောတိ အာဒိကော- အဓိဂတော ခေါ် မျာယံ ဓမ္မော- အစရှိသော၊ ဝိတက္ကော- အကြံအစည်တော်သည် (ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်ပြီ) ပဋိလဒ္ဓေါတိ- ပဋိလဒ္ဓေါ- ဟူသည်ကား၊ သယမ္ဘဉာဏေန- ဆရာမရှိ ကိုယ်ပိုင်အသိဖြစ်သော ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ အာဒိနာ- ဣဒံ ဒုက္ခံ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဋိမုခံ- ရှေ့ရှုတိုက်ရိုက်၊ ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန-

ထိုးထွင်းသိခြင်းအားဖြင့် ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊ ယထာဘူတံ- အဖြစ် မှန်သဘောအတိုင်း၊ အဝဗုဒ္ဓေါ- သက်ဝင်ထွင်းဖောက်သိတော်မူအပ်သော၊ (ဓမ္မော- သစ္စာလေးပါး တရားတော်သည်၊ ဂမ္ဘီရော) ကုတိ အတ္ထော- ဤကား အနက်၊ စတုသစ္စ ဓမ္မော- သစ္စာလေးပါးတရားသည်၊ ဓမ္မောတိ- ဓမ္မမည်၏၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ- ထိုသစ္စာလေးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဓမ္မဿ- ထိုးထွင်း သိထိုက်သော တရား၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဂမ္ဘီရောတိ- ကား၊ မဟာသမုဒ္ဓေါ- မဟာသမုဒြာသည်၊ မကသတုဏ္ဏသုစိယာ- ခြင်၏ နှုတ်သီးဖျားဖြင့် အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌော- ရအပ်သော ထောက်တည်ရာမရှိသည်၊ ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ သမုပစိတပရိပက္ခဉာဏသမ္ဘာရေဟိ- ကောင်းစွာ ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ရင့်ကျက်သော ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်း အဆောက်အဦးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အညတြ- ကြဉ်ဖယ်ထား၍၊ အညေသံ- ထိုပုဂ္ဂိုလ် တို့မှ အခြားသော သူတို့၏၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့် အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌော- ရအပ်သော ထောက်တည်ရာမရှိ တေန- ထို့ကြောင့် ဥတ္တာနဘာဝပဋိက္ခေပဝစနမေတန္တိ- မေတ်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အလဗ္ဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌော- ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဩဂါဟိတုံ- သက်ဝင်ခြင်းငှာ (သက်ရောက်နေရာယူခြင်းငှာ) အသက္ကဏေယျတာယ- မစွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဇ္ဈပတောစ- အထည်ကိုယ် သရုပ်သကောင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝိသေသတောစ- ထို့ထက် ထူးခြားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဿိတုံ- မြင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ- မစွမ်းနိုင်၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရတ္ထာဝ ဒုဒ္ဒသောတိ- သောဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဒုက္ခေန ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ- ကား၊ ကိစ္ဆေန- ခက်ခဲသောအားဖြင့်၊ ကေနစိ- တချို့တလေ အနည်းငယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကဒါစိဒေဝ- တခါတရံသာလျှင် ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မြင်နိုင်၏၊ ပန- ထိုမှ တပါး၊ ယံ- အကြင်သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ဒဋ္ဌမေဝ- မြင်ခြင်းငှာပင်၊ န သက္ကာ- မတတ်နိုင်၊ တဿ- ထိုသစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ဩဂါဟေတ္တာ- သက်ဝင်၍၊ အနုအနု- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဗုဇ္ဈနေ- သိခြင်း၌၊ ကထာဝ- ဆိုဖွယ် စကားသည်ပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ကြောင့်၊ ဒုဒ္ဒသတ္တာဝ ဒုရနုဗောဓောတိ- ဓောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အဝဗောဿ- သက်ဝင်ထိုးထွင်းသိခြင်း၏၊ ဒုက္ကရဘာဝတော- ခက်ခဲစွာ ပြုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုက္ခေန- ခက်ခဲသောအားဖြင့်၊ အဝဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော- သက်ဝင်ထိုးထွင်းသိနိုင်သော တရားတည်း၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ- ဤဒုရနုဗောဓောဟု

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာနကထာအဖွင့်

၂၂၉

ဟောတော်မူအပ်ရာ ဌာန၌၊ ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ တံ- ထိုငါဟောတော်မူအပ်မည့် အကြောင်းအရာကို (တုမေ- သင်တို့သည်) ကိ- အဘယ်သို့၊ မညထ- ထင်မြင်ကြကုန် သနည်း၊ ကတမံ- အဘယ်အရာကို၊ ဒုက္ကရတရံ ဝါ- အထူးသဖြင့် ခက်ခဲစွာပြုအပ်မူလည်း ပြုအပ်ပါသနည်း၊ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရံ ဝါ- အထူးခက်ခဲစွာဖြစ်စေအပ်မူလည်း ဖြစ်စေအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ သုတ္တပဒံ- သုတ္တန်ပါဠိတော်ပုဒ်ကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ပြဆိုသင့်၏၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တပါးသော နည်းကား၊ သန္တာရမ္မဏတာယ- ငြိမ်သက်သော အာရုံ၏အဖြစ်ကြောင့် (နိရောဓသစ္စာကို ဆိုလို၏)၊ ဝါ- ငြိမ်သက်သော နိဗ္ဗာန်အာရုံရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် (မဂ္ဂသစ္စာကို ဆိုလို၏)၊ သန္တော- သန္တမည်၏၊ နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟတာယ- ငြိမ်းပြီးသော အားလုံးသော ကိလေသာအပူရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗုတော- နိဗ္ဗုတမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဓာနဘာဝံ- ပြဋ္ဌာန်းသော ပဓာနတရား၏ အဖြစ်သို့၊ နီတော- ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ပဏီတော- ပဏီတမည်၏၊ သာဒုရဘောဇနံ- ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာရှိသော စားဖွယ်သည်၊ အတိတ္တိကရံဝိယ- မရောင့်ရဲခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) အတိတ္တိကရဋ္ဌေန- မရောင့်ရဲခြင်းကို ပြုတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတပ္ပကော- အတပ္ပကမည်၏။

စ- ဆက်ဦးအံ၊ ဧတ္ထ- ဤသန္တော၊ ပဏီတော-ဟူသော နှစ်ပုဒ်တို့၌၊ နိရောဓသစ္စံ- နိဗ္ဗာန်-ဟူသော နိရောဓသစ္စာသည်၊ သန္တံ- ငြိမ်းအေးသော (ကိလေသာ အပူခပ်သိမ်း ငြိမ်းသော) အာရမ္မဏံ-အာရုံရည်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သန္တာရမ္မဏံ- သန္တာရမ္မဏမည်၏၊ မဂ္ဂသစ္စံ- မဂ္ဂသစ္စာသည်၊ သန္တံ စ- ကိလေသာအပူခပ်သိမ်းငြိမ်းလည်း ငြိမ်းအေး၏၊ သန္တာရမ္မဏဉ္စ- ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်အာရုံလည်းရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သန္တာရမ္မဏံ- သန္တာရမ္မဏမည်၏၊ အနုပသန္တသဘာဝါနံ- မငြိမ်းအေးသော သဘောရှိကုန်သော၊ ကိလေသာနဉ္စ- ကိလေသာတို့၏လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရာနဉ္စ- သင်္ခါရတို့၏လည်းကောင်း၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သန္တော- သန္တမည်၏၊ နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟတ္တာ- ငြိမ်းအေးသော အားလုံးသော ကိလေသာအပူရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗုတော- နိဗ္ဗုတ မည်၏၊ သန္တပဏီတဘာဝေနော- ငြိမ်းအေးသည်၏အဖြစ်၊ ပဓာနအဖြစ်သို့ ဆောင်အပ် သည်အဖြစ်ကြောင့်လင်လျှင် တဒတ္တဿ- ထိုသန္တအဖြစ်၊ ပဏီတအဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ အသေစနကတာယ- သွန်းလောင်းဖြည့်စွက်ခြင်း မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတပ္ပကတာ- အတပ္ပကမည်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်သင့်မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊

ဣဒိ ဒွယံ ။ပ။ ဝုတ္တန္တိ- ဣဒိ ဒွယံ ။ပ။ ဝုတ္တံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ-
 ပြီ၊ ဥတ္တမဉာဏဿ- မြတ်သော ဉာဏ်၏၊ ဝိသယတ္တာ- ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 တက္ကေန- ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်းဖြင့်၊ န အဝစရိတဗ္ဗော- သက်ဝင်ကျက်စားနိုင်သော
 တရားမဟုတ်၊ တတောဇဝ- ထိုသို့ ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်းဖြင့် သက်ဝင် ကျက်စားနိုင်သော
 တရားမဟုတ် သည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ နိပုဏဉာဏဂေါစရတာယစ- သိမ်မွေ့သော
 ဉာဏ်၏ ကျက်စားရာအာရုံ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဏှသုခမသဘာဝတ္တာစ-
 သိမ်မွေ့ နူးညံ့သော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိပုဏော-
 သိမ်မွေ့နူးညံ့သော တရားတည်း။

ဗာလာနံ- ပညာမဲ့သူ လူဗာလတို့၏၊ အဝိသယတ္တာ- သိနိုင်ရာမဟုတ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတေဟိ ဇဝ- ပညာရှိတို့သည်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိနိုင်သော
 တရားတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယော- ပဏ္ဍိတဝေဒနီယမည်၏၊
 အာလီယန္တိ- ပျောက်မွေ့ဖွယ်၏ အဖြစ်ဖြင့် မှီဝဲအပ်ကုန်၏၊ အဘိရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန- ပျော်မွေ့
 ဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောအားဖြင့် သေဝီယန္တိ- မှီဝဲအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ပဉ္စ- ရူပါရုံစသည်ဖြင့် ငါးပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာ- ကာမဂုဏ်တို့သည်၊ အာလယာ-
 အာလတို့မည်၏၊ အာလယန္တိ- ပျော်မွေ့တတ်သော တရားအနေအားဖြင့် မှီဝဲကုန်၏၊
 အဘိရမဏဝသေန- ပျော်မွေ့တတ်သော တရားအဖြစ်ဖြင့် သေဝန္တိ- မှီဝဲကုန်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ တဏှာဝိစရိတာနိ- တဏှာဝိစရိတ်တရားတို့သည် (အထူးထူး အထွေထွေ
 ဖြစ်ပွားတတ်သော တဏှာတို့သည်) အာလယာ- အာလယတို့မည်၏၊ အာလ-
 ယရတာတိ- ကား၊ (အယံ ပဇာ- ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်) အာလယနိရတာ- ပျော်မွေ့
 ဖွယ်အဖြစ်အားဖြင့် မှီဝဲခံစားအပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါး၊ ပျော်မွေ့သော တရားအဖြစ်ဖြင့်
 မှီဝဲခံစားတတ်သော (၁၀၈)ပါးသော တဏှာဝိစရိတ်တို့၌ အမြဲပျော်မွေ့နေ၏၊ (အယံ
 ပဇာ-သည်) သုဠ- လွန်စွာ၊ မုဒိတာ- ဝမ်းမြောက်နေ၏၊ အနုက္ကဏ္ဍနတော-
 မငြီးငွေ့သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲပင်၊ မုဒိတာ- ၏၊ ရမတီတိ-
 ကား၊ ရတိ- ပျော်မွေ့ခြင်းကို၊ ဝိန္ဒတိ- ရ၏၊ ကိဠတိ- ကစား၏၊ လဠတိ- မြူးထူး၏၊
 ဣမေ သတ္တာ- ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ ကာမဂုဏော- ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ အဿာဒေန္တိ-
 ယထာ- သာယာကုန်သကဲ့သို့၊ ဇဝ- ဤအတူ၊ ရာဂမ္ဘိ- ရာဂကိုလည်း၊ အဿာဒေန္တိ-
 ကုန်၏၊ အဘိနန္ဒန္တိယေဝ- နှစ်သက်ကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုဝိဓမ္မိတိ
 အာဒိ- ဒုဝိဓမ္မိအစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဌာနံ သန္ဓာယာတိ- ကား၊ ဌာနသဒ္ဓိ- ဌာနသဒ္ဓါကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၌စပ်) ပန- ဌာနသဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပေတတ္ထနှင့် ဝစနတ္ထကို ဆက်လက်ပြဦးအံ့၊
 အတ္တတော- သရုပ်တရားကိုယ် အနက်ဒြပ်အားဖြင့်၊ ဌာနန္တိ စ- ဌာနဟူ၍လည်း၊ ပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုသာလျှင်၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဧတ္ထ-
 ဤအကြောင်းတရား၌၊ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ- ထိုအကြောင်းတရားနှင့် ဆက်စပ်သော
 ဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဖလံ- အကျိုးတရားသည်၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊ ဣတိ(တသ္မာ)-
 ထိုသို့အကျိုးတရား၏ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌာနံ- ဌာနမည်သော တရားဟူသည်၊
 သင်္ခါရာဒီနံ- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ပစ္စယဘူတာ- အကြောင်းဖြစ်ကုန်
 သော၊ အဝိဇ္ဇာဒယော- အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့တည်း၊ ဣမေသံ သင်္ခါရာဒီနံ- ဤသင်္ခါရ
 အစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ပစ္စယာ- အကြောင်းတရားတို့တည်း၊ ဣတိ- ထိုသို့
 သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊
 အဝိဇ္ဇာဒယော- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တရားတို့သည်ပင်၊ ဣဒပ္ပစ္စယာ- ဣဒပ္ပစ္စယတို့
 မည်၏၊ ဣဒပ္ပစ္စယာ- ဤသင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော
 အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တရားတို့သည်ပင်၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာ- ဣဒပ္ပစ္စယတာမည်၏၊
 ဒေဝေါ- နတ်သည်ပင်၊ ဒေဝတာ ယထာ- ဒေဝတာမည်သကဲ့သို့တည်း။

ဝါ- တနည်းကား၊ ဣဒပ္ပစ္စယာနံ- ဤသင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏
 အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ အဝိဇ္ဇာဒီနံ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တရားတို့၏၊ အတ္တနော-
 မိမိ၏၊ ဖလံ- အကျိုးကို ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ပစ္စယဘာဝေါ- အကြောင်းတရား၏အဖြစ်ဟူသော၊
 ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာ- အကျိုးတရားကိုဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်သည်၊
 ဣဒပ္ပစ္စယတာ- ဣဒပ္ပစ္စယတာမည်၏၊ တေန- ထိုဣဒပ္ပစ္စယတာ-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊
 ပရမတ္ထ ပစ္စယလက္ခဏော- မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော အကြောင်းတရား၏အဖြစ်
 ဟူသော လက္ခဏာရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ
 ဘုရားသည်) ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဧတသ္မာ- ဤအဝိဇ္ဇာ
 အစရှိသော အကြောင်းတရားကြောင့် ပဋိစ္စ- အကြောင်းတရားအချင်းချင်း ညီညွတ်မှုကို
 စွဲ၍၊ ဖလံ- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားသည်၊ သမုပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ
 (တသ္မာ)- ထိုသို့အကြောင်းတရား အချင်းချင်းညီညွတ်မှုကို စွဲ၍ သင်္ခါရစသော အကျိုး
 တရားဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် သော- ထိုအဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်း
 တရားသည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်၏၊ ပဒဒ္ဒယေနာပိ- ဣဒပ္ပစ္စယတာ-

ဟူသော ပုဒ်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်းဖြင့်လည်း၊ ဓမ္မာနံ- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏၊ ပစ္စယဋ္ဌော ဧဝ- အကြောင်းတရားဟူသော အနက်သဘောကို သာလျှင် (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝိဘာဝိတော- ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သင်္ခါရာဒိ ။ပ။ အဓိဝစနန္တိ- အဓိဝစနံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အဖွင့်စကားသည်၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်၌၊ သင်္ခေါပေါ- အကျဉ်းချုပ်တည်း၊ ဝိတ္ထာရော ပန- အကျယ်စကားရပ်ကိုကား၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ ဝဏ္ဏနာသု- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဖွင့် နိကာတို့၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။

သဗ္ဗသင်္ခါရသမထေတိအာဒိ သဗ္ဗန္တိ- ဟူသည်ကား၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထာဒိပဒါဘိ- ဓေယျံ- သဗ္ဗသင်္ခါရသမထအစရှိသော ပုဒ်တို့သည် ဟောအပ်သော၊ သဗ္ဗ- အားလုံးစုံသော အနက်သည်၊ အတ္ထတော- သရုပ်တရားကိုယ်အနက်သဘောအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနမေဝ- နိဗ္ဗာန်ချည်းသာတည်း၊ ဣဒါနိ- သရုပ်တရားကိုယ် အဘိဓေယျအနက်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တဿ- ထိုသဗ္ဗသင်္ခါရသမထေ-အစရှိသော ပုဒ်တို့ဟောအပ်သော အဘိဓေယျအနက်၏၊ နိဗ္ဗာနဘာဝံ- နိဗ္ဗာန်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်း ဗျူပွတ်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ယသ္မာဟိတိ အာဒိ- ယသ္မာဟိတိအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန-သည်)၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ တန္တိ-ကား၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာဂမ္မာတိ- ကား၊ ပဋိစ္စ- ရှေ့ရှု ရောက်၍၊ ဝါ- စွဲ၍၊ အရိယမဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်၏၊ အာရမ္မဏပစ္စယဟေတု- အာရုံ အကြောင်း ပစ္စည်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ သမ္မန္တိတိ- ကား၊ အပ္ပဋိသန္တိကူပသမ္မာသေန- နောက်ထပ် ဘဝ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းမရှိဘဲ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သမ္မန္တိ- ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏၊ တထာ- ထိုနောက်ထပ် ဘဝပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းမရှိသော ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သန္တာစ- ချုပ်ငြိမ်းကုန် သော်ကား (သဗ္ဗကိလေသ-ဝိပ္ပန္နိတာနိ- အားလုံးစုံသော တုန်လှုပ် ချောက်ချားတတ်သော ကိလေသာတို့သည်)၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားမှုနှင့် တကွ၊ ဥပသန္တာ နာမ- ချုပ်ငြိမ်းသည် မည်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝုပသမ္မန္တိတိ- ဝုပသမ္မန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်)၊ အာဟ- ပြီ၊ ဧတေန- ဤယသ္မာ ဟိ တံ အာဂမ္မ- အစရှိသော ဝါကျဖြင့် (ဒဿေတိ-၌စပ်) ဧတ္ထ- ဤတရားသဘောဟူသော ဌာန၌၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့သည်၊ သမ္မန္တိ- ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့အားလုံးသော သင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းကုန်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်-ဟူသော

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၃၃

ဓာတ်သဘောသည်။ သဗ္ဗသင်္ခါရ သမထော- သဗ္ဗသင်္ခါရသမထမည်၏။ ဣတိ- ဤသို့သော ဝစနတ္ထကို၊ (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။

ဟိ- ချဲ့ပြီးအံ့ သဗ္ဗသင်္ခါရဝိသံယုတ္တေ- အားလုံးသော သင်္ခါရတို့နှင့် မယှဉ်တွဲသော၊ နိဗ္ဗာနေ- နိဗ္ဗာန်၌၊ သဗ္ဗသင်္ခါရဥပသမပရိယာယော- အားလုံးသော သင်္ခါရတို့၏ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်၊ ဉာယာဂတောယေဝ- သင့်လျော်သော အကြောင်းအားဖြင့်ဖြစ်လာသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။) သေသပဒေသုပိ- ကြွင်းသော သဗ္ဗပုဗ္ဗိယဗျာဓိသုဂ္ဂေါအစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေ- ဝ နယော- ဤနည်းတူ အဓိကရဏသာနေဝစနတ္ထချည်းပင်တည်း၊ ဧတ္ထ- ဤတရား အပေါင်း၌၊ ဒုက္ခံ- ဒုက္ခကို၊ ဥပဓိယတိ- ပူးကပ်ဆောင်ထားအပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ဒုက္ခကို ပူးကပ်ဆောင်ထားအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာဒေယော- ခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့သည် (ခန္ဓာ၊ ကာမ၊ ကိလေသာ၊ အဘိသင်္ခါရတရားတို့သည်) ဥပဓိ- ဥပဓိမည်၏၊ (ခန္ဓုပဓိ၊ ကာမုပဓိ၊ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိမည်၏) ပဋိနိဿဋ္ဌာတိ- ကား၊ သမုတ္တေဒဝသေန- အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိစ္စတ္တာ- စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ သဗ္ဗာ တဏှာတိ- ကား၊ အဋ္ဌသတပ္ပဘောဒေါ- တစ်ရာရှစ်ပါးအပြားရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တဏှာ- တဏှာတို့သည်၊ (ဇီယန္တိ- ကုန်ခန်းကုန်၏။) သဗ္ဗေ ကိလေသရာဂါတိ- ကား၊ ကာမရာဂရူပရာဂါဒိဘောဒေါ- ကာမရာဂ၊ ရူပရာဂ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသ- ဘူတာ- ကိလေသာဖြစ်ကုန်သော၊ ရာဂါ- ရာဂတို့သည်၊ (ဝိရုဇန္တိ- မတပ်မက်တော့ကုန်) (ဤပဌမနည်း၌ ရာဂကိုသာ ကိလေသာဟု ဆိုလို၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ဣဓ- ဤ ဝိရာဂေါဟူသော ပါဌ၌၊ သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ ကိလေသာ- ကိလေသာဆယ်ပါးတို့ကို၊ ကိလေသရာဂါတိ- ကိလေသရာဂတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ လောဘဝိသေသာ ဧဝ- လောဘအထူးတို့ကိုသာလျှင်၊ ကိလေသရာဂါတိ- ကိလေသရာဂတို့ဟူ၍၊ န ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်သည်မဟုတ်ကုန်၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်) စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ ဝိပရိတဘာဝါပိဒနတော- ဖောက်ပြန်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေတတ်ကုန်သည် အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ ယထာဟ- အဘယ်သို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသနည်းဟူမူ၊ ရတ္တံ- တပ်မက်သော၊ စိတ္တမ္ပိ- စိတ်သည်လည်း၊ ဝိပရိဏတံ- ဖော်ပြန်သော သဘောတည်း။

ဒုဋ္ဌိ- ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ စိတ္တမ္ပိ- လည်း၊ ဝိပရိဏတံ- တည်း၊ မူဠိ- တွေဝေသော၊ စိတ္တမ္ပိ ဝိပရိဏတံ- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ဝိရုဇ္ဈိတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏ (ကိလေသရာဂ၏) သဘာဝံ- တပ်မက်ခြင်း သဘောကို၊ ဝိဟေန္တိ- စွန့်ခွာကုန်၏။ သပ္ပံ ဒုက္ခန္တိ- ကား၊ ဇရာမရဏာဒိဘေဒံ- ဇရာမရဏ အစရှိသော အပြားရှိသော၊ သပ္ပံ- အားလုံးသော၊ ဝဇ္ဇဒုက္ခံ- ဝဋ်ဆင်းရဲသည်၊ (နိရုဇ္ဈတိ- ချုပ်၏။) ဘဝေန ဘဝန္တိ- ကား၊ တေန တေန ဘဝေန- ထိုထိုဘဝနှင့် (သဒ္ဓိံ- အတူတကွ) ဘဝန္တရံ- တပါးသော ဘဝကို၊ ဘဝနိကန္တိဘာဝေန- ဘဝ၌တပ်မက်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သံသိဗ္ဗတိ- ချုပ်စပ်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ သတဏှဿေဝ- တဏှာနှင့် တကွဖြစ်သော သူ၏သာလျှင်၊ အာယတီ နောင်အခါ၌၊ ပုနဗ္ဘဝဘာဝတော- နောက်ထပ်ဘဝအသစ် ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလေန- အကျိုးတရားနှင့်၊ သဒ္ဓိံ- တကွ၊ ကမ္မံ- အကြောင်းကံကို၊ သံသိဗ္ဗတိ- ချုပ်စပ်တတ်၏။ တတော ဝါနတော- ထိုဝါနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တဏှာမှ (ထိုထိုဘဝနှင့် ဘဝတပါးကို၊ အကျိုးနှင့် အကြောင်းကံကို ချုပ်စပ်တတ်သော တဏှာမှ) နိက္ခန္တိ- ထွက်မြောက်၏။ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တတ္ထ- ထိုနိဗ္ဗာန်၌၊ တဿ- ထိုဝါန၏။ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် တည်း၊ စိရနိသဇ္ဇာ စိရဘာသနေဟိ- ကြာမြင့်စွာ ထိုင်ခြင်း၊ ကြာမြင့်စွာ တရားဟောခြင်း တို့ကြောင့်၊ ပိဋိအာဂိလယနတာလုဂလသောသာဒိဝသေန- ကျောကုန်းညောင်းညာခြင်း၊ အာစောကံနှင့်လည်ချောင်းခြောက်သွေ့ခြင်း စသည်အားဖြင့် (သော- ထိုတရားဟောခြင်းကို) ကာယကိလမထောစေဝ- ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းကြောင်း အလုပ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကာယဝိဟေသာစ- ခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းဆဲကြောင်း အလုပ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်၏။ (သောစ ကာယကိလမထော- ထိုခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းကြောင်း အလုပ်ကို လည်းကောင်း၊) သာစဝိဟေသာ- ထိုခန္ဓာကိုယ်ကို ညှဉ်းဆဲခြင်း အလုပ်ကို လည်းကောင်း၊ ဒေသနာယ- တရားဒေသနာတော်၏။ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အဇနန္တာနံစ- မသိသူတို့၏ လည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိပဇ္ဇန္တာနဉ္စ- မကျင့်သော သူတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်၏။

ပန- ပြောင်းပြန်ဆိုရလျှင်ကား၊ (ဒေသနာယ- ၏။ အတ္ထံ- ကို) ဇနန္တာနဉ္စ- သိနိုင်သော သူတို့အားလည်းကောင်း၊ ပဋိပဇ္ဇန္တာနဉ္စ- ကျင့်သော သူတို့အားလည်းကောင်း၊ ဒေသနာယ- ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကာယပရိဿမောပိ- ကိုယ်ပင်ပန်းခြင်းသည်လည်း၊ အပရိဿမောဝ- ပင်ပန်းခြင်း မမည်သည်သာလျှင်၊

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၃၅

ဟောတိ- ဧါ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။ “န စ မံ ။ပ။
 ဝိဟေသေတီတိ- န စ မံ ။ပ။ ဝိဟေသေတီ”ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ [မံ-
 ငါဘုရားကို၊ ဓမ္မာဓိကရဏံ- တရားဟောခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ န စ
 ဝိဟေသေတိ- မညှဉ်းဆဲလည်း မညှဉ်းဆဲ] တထာဟိ- ထိုစကား မှန်၏။ “အဇနန္တာနံ-
 မသိနားမလည်သော သူတို့အား၊ ယာ ဓမ္မဒေသနာနာမ- အကြင်တရားဟောခြင်းမည်သည်
 (အတ္ထိ- ရှိ၏။) သော- ထိုမသိနားမလည်သူတို့အား တရားဟောခြင်းသည်၊ မမ- ငါ၏၊
 ဝါ- ငါအတွက်၊ ကိလမထေ- ပင်ပန်းကြောင်း အလုပ်သည်၊ အဿ- ဖြစ်၏” ဣတိ-
 ဤသို့ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဥဘယန္တိ-
 ဥဘယံဟူသည်ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ- ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ စိတ္တကိလမထေ စ-
 စိတ်ပင်ပန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိဟေသာစ- စိတ်ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းသည်
 လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ ဥဘယံ- ဤနှစ်မျိုးစုံသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ(ကသွာ-
 အဘယ့်ကြောင့်၊ နတ္ထိ- မရှိသနည်းဟူမူ၊ ကာယကိလမထေသာစ- ၏လည်းကောင်း၊
 ဝါ- ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ္တ ဝိဟေသာယစ- ၏လည်းကောင်း၊) ဗောဓိမူလေယေဝ-
 ဗောဓိပင်အနီးအောက်၌သာလျှင်၊ သမုစ္ဆန္တတ္တာ- အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

၆၅။ အနုဗြူဟနံ- အနုဗြူဟနဟူသည်၊ သမ္ပိက္ကနံ- ပူးပေါင်းခြင်းတည်း၊ သောတိ-
 သောဟူသည်ကား၊ အပိဿူတိ- အပိဿု-ဟူသော၊ နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်သည်၊
 (ဒီပေတိ)ဝိပဿိန္တိ- ဝိပဿိဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပဋိသဒ္ဓယောဂေန- ပဋိသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်တွဲ
 နေခြင်းကြောင့်၊ သာမိအတ္ထေ- သာမိအနက်၌ (ဝိဟိတံ- စီရင်အပ်သော၊) ဥပယောဂ
 ဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသောသဒ္ဓါသည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ဝိပဿိဿာတိ- ဝိပဿိဿ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဝါ-
 တနည်းကား၊ (အဋ္ဌကထာနည်းမှ အခြားသော နည်းကား၊) ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တာ- ကြီးပွားခြင်းသို့
 ရောက်ကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာ- အံ့ဩဖွယ်ကောင်းကုန်သော ဂါထာတို့တည်း၊ အနန္တရိယာ-
 ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သော အံ့ဩဖွယ်ကောင်းကုန်သော ဂါထာတို့၊ ဝါ- အကြီး
 အကျယ် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းကုန်သော ဂါထာတို့၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဝုဒ္ဓိအတ္ထေ- ကြီးပွားခြင်း
 ဟူသော အနက်ရှိသော၊ အကာရောပိ- အအက္ခရာသည်လည်း၊ ဟောတိ- ရှိ၏။
 ယထာ- သာဓကဥဒါဟရဏ်ကား၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာတိ- အသေက္ခာ ဓမ္မာ-ဟူသည်
 တည်း၊ ကပ္ပါနံ- ကမ္ဘာတို့၏၊ စတ္တာရိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ အသင်္ချေယျာနိ- မရေတွက်နိုင်

ကုန်သော အခါကာလတို့ ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ သတသဟဿဉ္စ- တစ်သိန်းပတ်လုံး လည်းကောင်း၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကဿ- သတ္တလောကကို၊ ဓမ္မသံဝိတာဂကရဏတ္ထမေဝ- သစ္စာလေးပါးတရားကို ခွဲခြမ်းဝေဖန်ပေးခြင်းကို ပြုခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် (သစ္စာလေးပါးတရားကို ဟောခြင်းငှာသာလျှင်) ပါရမီယော- ပါရမီတော်တို့ကို၊ ပူရေတွာ- ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ ယခုအခါ၌၊ သမဓိဂတဓမ္မရာဇဿ- ကောင်းစွာ သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးတရား ဘုရင်ဘုရားရှင်၏၊ မူလပဏ္ဏာသဋ္ဌိကာဒု(၁၃၂)ပါသရာသီသုတ်၌ “ဓမ္မရဇဿ”ဟု ပါဠိရှိ ၏။ တတ္ထ- ထိုသစ္စာတရား ဝေဖန်ဟောကြားခြင်း၌၊ အပ္ပေါသုက္ကတာပတ္တိဒီပနတာ စ- ကြောင့်ကြမဲ့နေတော်မူသည်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထာတ္ထဿ- (ကိစ္ဆေန မေ အဓိဂတံ-အစရှိသော) ဂါထာတို့၏ အနက်သဘော၏၊ အစ္ဆရိယတာစ- အံ့ဩဖွယ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဿ- ထိုအံ့ဩဖွယ်အနက် သဘော၏၊ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိ စ- ကြီးပွားခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနစ္စရိယတာ- ဣတိ- အနစ္စရိယတာ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိသင့်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ အတ္တဒွါရေန- အနက်ဟူသော အကြောင်းဖြင့် (အကြီးအကျယ် အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်လောက်သော ကြောင့်ကြမဲ့ နေတော်မူသည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို အကြောင်းပြုသောအားဖြင့်၊ ဝါ- ကာရဏ- ပစာရအားဖြင့်) ဂါထာနံ- ဂါထာတို့၏၊ အနစ္စရိယတာ- အကြီးအကျယ် အံ့ဩဖွယ်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ)။

ဂေါစရာ အဟေသုန္တိ- ကား၊ (အနစ္စရိယာ- အဖန်ဖန် အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ- အကြီးအကျယ်အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာယော- ဤဂါထာတို့သည်) ဥပဋ္ဌဟိသု- ထင်ပေါ်လာကုန်ပြီ ဥပဋ္ဌာနဉ္စ- ထင်ပေါ်လာခြင်းဟူသည်လည်း၊ ဝိတက္ကေ- တဗ္ဗတာဝ- ကြံစည်စဉ်းစားထိုက်သည်အဖြစ်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိဝိတက္က- ယိတဗ္ဗတံ ပါပုဏိသုတိ- ပရိ ။ပ။ ဏိသုဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ (ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏၊ စတ္တာရောပိ- လေးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဂ္ဂါ- အရိယမဂ်တို့သည်) သုခါပဋိပဒါဝ- လွယ်ကူသော ဝိပဿနာ အကျင့်ရှိသည်ချည်းသာလျှင်၊ ဃဒိ (ဟောန္တိ)- အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသန္တေသု- ဤသို့ဖြစ်ကုန်လသော်) ကထံ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (ပဋိပဒါနံ- အကျင့်တို့၏) ကိစ္ဆတာ- ခက်ခဲကုန်သည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၃၇

မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါရမီပူရဏကာလေတိ အာဒိ- ပါရမီပူရဏကာလေ- အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ ဧဝ မာဒိနိ- ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပရိစ္ဆဇာနိ- စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့သော အရာဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒေန္တဿ- ပေးလှူသော ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ (အာဂမနီယပဋိပဒံ- မဂ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို၊ သန္ဓာယ- ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူ အပ်ပြီ)။

ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ အခြားသော နည်းကား၊ ဟက္ကတိ- ဟဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဗျတ္တန္တိ- ဗျတ္တံဟူသော၊ ဝါ- ထင်ရှားစွာ-ဟူသော၊ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ- ဤအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ဧကံသတ္ထေ- ဧကံသအနက်၌ (ပဝတ္ထော) နိပါတော- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည် (ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊) ဟ ဗျတ္တံ- ထင်ရှားစွာ၊ (ဒေသေတုံ- ဌာ) ဝါ- တနည်း၊ ဧကံသေန- တစ်ခုသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ- စင်စစ်ဧကန် အမှန်တကယ်အားဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ ကိစ္ဆေန- ဘုရားအလောင်းဖြစ်ခဲ့ရာ ရှေးဘဝတုန်းက ခက်ခဲ့စွာ ပါရမီဖြည့်ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ အဓိဂတဿ- သိအပ်ရအပ်သော၊ ဓမ္မဿ- သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ဒေသေတုံ- ဟောခြင်းငှာ၊ ဝါ- ဟောခြင်းသည်၊ အလံ နိပ္ပယောဇနံ- အကျိုးမရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုသင့်၏၊) ဝါ- တနည်းကား၊ [ယခင်မူလပဏ္ဏာသဋီကာနှင့် သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ဋီကာ၊ ဗြဟ္မဿာစနသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါပါ၏] ဟလန္တိ ဝဒါမိတိ အာဒိသုဝိယ- ဟလန္တိ ဝဒါမိအစရှိသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့၊ ဟလန္တိ- ဟလံဟူသော ပုဒ်သည်၊ အလန္တိ ဣမိနာ- အလံဟူသော ဤပုဒ်နှင့်၊ သမာနတ္ထပဒံ- တူသော အနက်ရှိသော ပုဒ်တည်း၊ ရာဂဒေါသဖုဋ္ဌေဟိတိ-ကား၊ ဖုဋ္ဌဝိသေန- ထိရုံမျှဖြင့် တက်လာသော အဆိပ်ရှိသော [ဖုဋ္ဌမတ္တေန အာဂတော ဝိသော ယမ္မာတိ ဖုဋ္ဌဝိသော] သပေေန- မြွေသည်၊ သမ္ပဋ္ဌာ ဝိယ- တွေ့ထိနှိပ်စက်အပ်ကုန် သကဲ့သို့၊ ရာဂေန စ- ရာဂသည်လည်းကောင်း၊ ဒေါသေန စ- ကောင်း၊ သမ္ပဋ္ဌေဟိ- တွေ့ထိနှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ အဘိဘူတေဟိ- လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ (သတ္တေဟိ- သတ္တဝါတို့သည်) ရာဂဒေါသာနုဂတေဟိတိ- ကား၊ ရာဂဒေါသေဟိ- တို့သည်၊ အနုဗန္ဓေဟိ- အစဉ်လိုက်အပ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်၊ (န သုသမ္ပုဓော- လွယ်ကူစွာ မသိနိုင်၊)

နိစ္စာဒိနန္တိ- ကား၊ နိစ္စဂါဟာဒိနံ- နိစ္စဟု စွဲမြဲစွာယူခြင်းအစရှိသည်တို့၏၊ (ပဋိသောတံ- ဆန့်ကျင်ဘက်ရေအယဉ်သဖွယ်ဖြစ်သော၊) ဧဝံ ဂတန္တိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့သော

အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ အနိစ္စာဒိအာကာရေန- အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ [ယခင်သံယုတ်ဋီကာ၌မူ နောက်ထပ် “ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗံ” ဟု ဆက်ဖွင့်သေး၏။] စတုသစ္စဓမ္မန္တိ ဣဒံ- စတုသစ္စဓမ္မံ-ဟူသော ဤစကားကို အနိစ္စာဒိ သုစ- အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာတို့၌လည်းကောင်း၊ သစ္စေသုစ- သစ္စာလေးပါးတို့၌ လည်းကောင်း၊ **ယထာလာဘဝသေန**^၁- ရသင့်သည်အားလျော်သော နည်းအားဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗံ- ယူရမည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧဝံ ဂတန္တိ- ဧဝံ ဂတံဟူသည်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အနိစ္စန္တိအာဒိနာ- အနိစ္စအစရှိသောအားဖြင့်၊ အဘိနိဝိသိတွာ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်း ပြီး၍၊ မယာ စ- (ဝိပဿီအမည်ရှိသော၊) ငါဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ အညေဟိ- ငါမှ တပါးကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ စ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဂတံ- သိအပ်သော၊ ဉာတံ- သိအပ်သော၊ ပဋိဝိဒ္ဓံ- ထိုးထွင်းသိအပ်သော (စတုသစ္စဓမ္မံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဧဝံ ဂတံပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ နိဝရဏေဟိ- နိဝရဏတို့သည်၊ နိဂုတစိတ္တတာယ- ပိတ်ဆီးအပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမရာဂေန စ- ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ စွဲမက်သော လောဘဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘဂရာဂေနစ- ဘဝတို့ကို တောင့်တတတ်သော (ဘဝတို့၌ တပ်မက်သော) လောဘဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရတ္တာ- စွဲမက်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် (နဒကန္တိ- မသိမြင်ကုန်လတ္တံ့)။

ဝိပရိတာဘိနိဝေသေန- (လောကီခန္ဓာငါးပါးတို့၌ နိစ္စ သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘ စသည်ဖြင့်) ဖောက်ပြန်လွဲမှားစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌိရာဂေန- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော လောဘဖြင့် ဝါ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့နှင့် ယှဉ်တွဲသော လောဘဖြင့် ရတ္တာ- တို့သည်၊ နဒကန္တိ- မသိမြင်ကုန်လတ္တံ့၊ ယာထာဝတော- အမှန်သဘောအားဖြင့် ဣမံ ဓမ္မံ- ဤသစ္စာ လေးပါးတရားကို၊ နပ္ပဋိဝိဇ္ဇိဿန္တိ- ထိုးထွင်းမသိကြကုန်လတ္တံ့၊ ဧဝံ ဂါဟာပေတန္တိ- ကား။

၁။ **ယထာလာဘဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။** ။ အနိစ္စာဒိ အာကာရေန ပဝတ္တံ (စတုသစ္စ ဓမ္မံ)- သစ္စာလေးပါးကို အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအားဖြင့် သိအပ်၏-ဟု ဆိုရာ၌ သစ္စာလေးပါး အားလုံးကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် သိအပ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ဒုက္ခသစ္စာကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ စသည်ဖြင့် သိအပ်၏။ သမုဒယသစ္စာကိုမူ ပယ်ထိုက်သော (ပဟာတဗ္ဗံ) တရားအဖြစ်ဖြင့် သိအပ် သိထိုက်၏။ နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော (သမ္ဘိကာတဗ္ဗံ) တရားအဖြစ်ဖြင့် သိထိုက်၏။ မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်ပွားစေထိုက်သော (ဘာဝေတဗ္ဗံ) တရားအဖြစ်ဖြင့် သိထိုက်၏ဟု ရသင့်သလိုယူရသော နည်း (ယထာလာဘနည်း)အားဖြင့် ယူရမည်ဟု ဋီကာဆိုလို၏။

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၃၉

အနိစ္စန္တိအာဒိနာ- အနိစ္စအစရှိသော၊ သဘာဝေန- သဘောအားဖြင့်၊ ယာထာဝတော- မှန်ကန်သော သဘောအားဖြင့်၊ ဓမ္မေ- သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို၊ ဇာနာပေတုံ- သိစေခြင်းငှာ (ကော- အဘယ်သူသည်၊ သက္ခိဿတိ- စွမ်းနိုင်ပါအံ့နည်း၊) နေသံ- ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ရာဂဒေါသပရေတတာပိ- ရာဂဒေါသတို့ အစဉ်လိုက်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သည်လည်း၊ (နေသံ- တို့၏၊) သမ္မုဋ္ဌဘာဝေနော- ပြင်းစွာတွေဝေကုန်သည်အဖြစ် ကြောင့်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တမောဓန္ဓေန အာဂုဋ္ဌာတိ- မှာဟူ၍ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ဓမ္မဒေသနာယ- တရားဟောတော်မူခြင်း ကိစ္စ၌၊ အပ္ပေါသုက္ကတာပတ္တိယာ- ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှုရှိတော်မူသည်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကဿာ ပနာတိအာဒိနာ- ကဿာ ပနအစရှိသည် ဖြင့်၊ သယမေဝ- အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်ပင်၊ စောဒနံ- အပြစ်တင် စောဒနာခြင်းကို၊ သမုဋ္ဌာပေတိ- ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ တတ္ထ- ထိုကဿာ ပန-အစရှိသော စောဒနာစကား၌၊ ဣဒါနိ- ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူရာ ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မဒေသနာယ- ၌၊ အယံ- ဤသို့သော၊ အပ္ပေါသုက္ကတာပတ္တိ- သည်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ- အားလုံးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏဓမ္မတာဝသေန- လေ့ကျက်အပ်၊ ကောင်းစွာလေ့ကျက်အပ်သော ထုံးထမ်းစဉ်လာသဘောအနေအားဖြင့်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထိုအတူ၊ သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနံ- အားလုံးသော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ အာဒိတော- ဘုရား ဆုပန်ဆင်တော်မူရာ အဦးအစကာလ၌၊ ကိံ မေ အညာတဝေသေနာတိ အာဒိနာ- ကိံ မေ အညာတဝေသေန- အစရှိသည်ဖြင့် မဟာဘိနိဟာရေ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ စိတ်တော်ကို မြင့်မြတ်သော ရှေ့ရှုဆောင်မှု တောင်းဆိုယူခြင်းကိစ္စ၌၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ စိတ္တဿ- စိတ်တော်၏၊ သမုဿာဟနံ- လွန်စွာ အားတက်သရောဖြစ် တော်မူခြင်းသည်၊ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏဓမ္မတာဝ- လေ့ကျက် ။ပ။ အစဉ်လာ သဘောသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ကိံမေတိအာဒိ- ကိံ မေအစရှိသည်တည်း၊ [တတ္ထ ယထာယံ-အစရှိသော ကျမ်းတက်ဝါကျ၌ “ယထာ” သာပါပြီး “တထာ”မပါ၊ စာကျနေဟန်ရှိ၏။]

တတ္ထ- ထိုကိံမေ-အစရှိသော ဝါကျတို့၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) အညာတဝေသေနာတိ- ကား၊ သဒေဝကံ- နတ်နှင့်တကွသော၊

လောကံ- သတ္တလောကကို၊ ဥန္နာဒေန္တော- ပဲ့တင်ထပ်စေလျက်၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဘုရားသည်၊ အဟုတ္တာ- မဖြစ်သေးမူ၍၊ ကေဝလံ- နောက်လိုက်ငယ်သားသက်သက် အနေအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သာဝကဘာဝုပဂမနဝသေန- တပည့်အဖြစ်သို့ကပ်ရောက်ခြင်း အနေဖြင့်၊ အညာတရူပေန- မထင်ရှားသူ၏အသွင်ဖြင့် (သစ္စိကတေန-၌စပ်) အပေါ့သုက္က- တာပတ္တိယာ- ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှုမရှိသည်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏၊ တိဝိဓံ- သုံးပါး အပြားရှိသော၊ ကာရကံ- အကြောင်းကား၊ ပဋိပက္ခဿ- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာ၏၊ ဗလဝဘာဝေါ- အားကြီးသည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿ- တရားတော်၏၊ ပရမဂစ္ဆီရတာ- အလွန်အကဲနက်နဲသည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ စ- ထိုတရားတော်၌လည်း ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွ၊ ဂါရဝံ- အလေးဂရုပြုသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ- ၏) ဣတိ- ဤသို့၊ တံ- ထိုသုံးပါးသော အကြောင်းကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တဿ ဟိတိ အာဒိ- တဿ ဟိ အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန- သည်) အာရဇ္ဈံ- အားထုတ် တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ- ထိုတဿ ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ရာဂါဒယော- ရာဂအစရှိကုန်သော၊ ကိလေသာ- ကိလေသာတို့သည်၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ- ကောင်းသော အကျင့်၏၊ အန္တရာယ- ကရတ္တာ- အနှောင့်အယှက် အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိပက္ခာ နာမ- အကျင့်မြတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မည်၏၊ တေသံ- ထိုကိလေသာတို့၏၊ ဗလဝဘာဝတော- အားကြီးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စိရပရိဘာဝနာယ- ကြာမြင့်စွာ စိမ်ထုံပြန့်ပွားစေခြင်း အားဖြင့်၊ သတ္တသန္တာနတော- သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အစဉ်မှ၊ ဒုဗ္ဗိသောဓိယတာယ- ခက်ခဲစွာ သုတ်သင်ရှင်းလင်းအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုကိလေသာတို့သည်၊ [အာပါဒေန္တော၊ အဓိသေန္တိ-တို့၌စပ်] မတ္တဟတ္ထိနော- မုန်ယစ်သော ဆင်တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလပုရိသံ- အားနည်းသော ယောက်ျားကို၊ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိဝိယ- လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ကုန်သကဲ့သို့၊ သတ္တေ- သတ္တဝါတို့ကို၊ အဇ္ဈောတ္ထရိတ္တာ- လွှမ်းမိုးနှိပ်စက် ကုန်၍၊ အနယ ဗျသနံ- မကြီးပွားခြင်း ပျက်စီးခြင်းသို့ အာပါဒေန္တော- ရောက်စေကုန်လျက်၊ အနေကသတယောဇနာယာမဝိတ္တာရံ- ရာပေါင်းများစွာသော ယူဇနာအလျားအနံ ရှိသော၊ သုနိစိတံ- အလွန်သိပ်သည်း စုစည်းအပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဃနသန္နိဝေသံ- တခဲနက် ထူထပ်ပေါင်းစပ်တည်နေသော၊ ကဏ္ဍကဒုဂ္ဂမ္ပိ- အသွားလာ ခက်အောင် ရှုပ်ယှက်ခတ် ပြည့်ကြပ်နေသော ဆူးခြုံတော ကြီးထဲသို့သော်မှလည်း၊ အဓိသေန္တိ- ကိန်းအောင်း မှီတွယ်နေစေကုန်၏။

ပန- ထိုမှတပါး၊ [ဤနေရာ၌ “ဒုရပ္ပဘေဒ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ “ပစုရဘေဒ (သို့မဟုတ်) ပစုရပ္ပဘေဒ”ဟု ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၏။ (ကိလေသဂဟနဿ- ကိလေသာ ဟူသော တောရှုပ်၏။) ပစုရဘေဒဒုက္ခေတာဟိ- တစ်ထောင့်ငါးရာများစွာသော အပြားရှိ၍ ခက်ခဲစွာ ခုတ်ဖြတ်ပယ်ရှားအပ်သည်အဖြစ်တို့ဖြင့် ဒုဗ္ဗိသောဓိယတံ- ခက်ခဲစွာ သုတ်သင်အပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အထဿာတိ အာဒိ- အထဿ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန-သည်။) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်လက်၍ အကျယ်ဆိုဖွယ်ကား၊ တတ္ထ- ထိုအထဿ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ အမဋ္ဌတာယ- မချောမွေ့ မပြေပြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဤသုတ်ဋီကာ၌ အာဒိယဖြင့် “အာမဋ္ဌတာယ”ဟု ပါဠိပျက်၏။ ယခင် ပဏ္ဏာသဋီကာ၊ သံယုတ်ဋီကာတို့၌ ပဋိသေဓဖြင့် “အမဋ္ဌတာယ”ဟု ရှိသည်။] ကဋ္ဌိက ပုဏ္ဏလာဗု- ဆန်ပုန်းရည်ဖြင့် ပြည့်သော ဗူးတောင်းကို လည်းကောင်း၊ စိရပါရိဝါသိကတာယ- ကြာမြင့်စွာ စိမ်ခြင်းထုံခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တက္ကတရိတစာဋီ- ရက်တက်ရည်ဖြင့် ပြည့်သော အိုးစရင်းကိုလည်းကောင်း၊ သွေဟတိန္တ ဒုဗ္ဗလဘာဝေန- ဆီဖြင့် စိုစွတ်၍ ရိန္နမီးအားနည်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဿာတေလပီတ- ပိလောတိကာ- စုပ်ယူအပ်သော သားဆီရှိသော အဝတ်နွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ တေလမိသိတတာယ- ဆီဖြင့် ရောနှောအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဉ္စနမက္ခိတဟတ္တာ- မျက်ကွင်းဆေးညှိဖြင့် လူးအပ်သော လက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗိသောဓနီယာ- ခက်ခဲစွာ သုတ်သင်အပ်ကုန်၏ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဧတာ- ဤကဋ္ဌိကပုဏ္ဏလာဗု-အစရှိသော ဥပမာတို့သည်၊ ရူပပ္ပဗန္ဓဘာဝတောစ- ရုပ်အဖွဲ့အစည်းတို့၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မလီနတာယ- ညစ်နွမ်းသည်အဖြစ်၏၊ အစိရကာလိကတ္တာစ- မကြာမြင့်သော ကာလရှိ သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဟိန္တုပမာ- ယုတ်နိမ့်သော ဥပမာတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ပန- အစစ်အမှန်ပြရသော်ကား၊ ကိလေသ၊ သံကိလေသော ဧဝ- ကိလေသ လည်းမည်၊ သံကိလေသလည်းမည်သော ဆယ်ပါးသော ကိလေသာတရားသည်သာလျှင် အနာဒိကာလိကတ္တာစ- ဖြစ်လာခဲ့သော အဦးအစမရှိ၍ ကြာမြင့်စွာသော ကာလရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနုသယိတတ္တာစ- သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ အစဉ်မပြတ် ကိန်းဝပ်နေသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗိသောဓနီယတရော- ကဋ္ဌိကပုဏ္ဏလာဗု- စသည်တို့ထက် အထူးသဖြင့် ခက်ခဲစွာ သုတ်သင်အပ်သည် (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အတိသံကိလိဋ္ဌာတိ- ဋ္ဌာဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကိလေသသံကိလေသာနံ- တို့ကို၊ ဒုဗ္ဗိသောဓနီယတာယ- ခက်ခဲစွာ သုတ်သင်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်၏။ ဝုတ္တဥပမာ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော ဥပမာသည်။ ဟိန္ဒုပမာ- ဥပမေယျဖြစ်သော ကိလေသသောနေအောက် နိမ့်ကျသော ဥပမာသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဂမ္ဘီရဒုဒ္ဓသဒုရနုဗောဓာနမ္ပိ- နက်နဲကုန်၊ မြင်နိုင်ခဲကုန်၊ ခက်ခဲစွာ ထိုးထွင်းသိအပ်ကုန်သော သစ္စာလေးပါးတရားတော် တို့၏။ ဝုတ္တဥပမာ-သည်။ ဟိန္ဒုပမာ- ဂမ္ဘီရဒုဒ္ဓသဒုရနုဗောဓဖြစ်သော သစ္စာလေးပါး အောက်နိမ့်ကျသော ဥပမာသည်သာလျှင် (ဟောတိ) ဂမ္ဘီရော- နက်နဲသော၊ ဓမ္မောပိ- တရားသည်လည်း၊ ပဋိပက္ခဝိဓမ္မနေန- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို မှုတ်ထုတ်ဖျက်ဆီး ခြင်းကြောင့်၊ သုပါကဇ္ဈော- လွန်စွာထင်ရှားသည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်နိုင်၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ပဋိပက္ခဝိဓမ္မနံ- ခြင်းသည်၊ သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိပဒ္ဓံ- ကောင်းမွန် မှန်ကန်သော အကျင့်နှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ [သမ္မာပဋိပတ်ရှိမှသာ ပဋိပက္ခဝိဓမ္မဖြစ်နိုင်သည်ဟူလို] သာ- ထိုသမ္မာပဋိပတ်အကျင့်မြတ်သည်၊ သဒ္ဓမ္မဿဝနာဓိနာ- သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ တံ- ထိုသဒ္ဓမ္မဿဝန-သည်၊ သတ္တရိစ- မြတ်စွာဘုရား၌ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေစ- မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်မြတ်၌လည်းကောင်း၊ ပသာဒါယတ္တံ- ကြည်ညိုမှုနှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ [မြတ်စွာဘုရားနှင့် တရားတော်၌ ကြည်ညိုမှသာ သဒ္ဓမ္မဿဝနဖြစ်နိုင်၏ဟူလို] သော- ထိုမြတ်စွာဘုရားနှင့် တရားတော်၌ ကြည်ညိုခြင်း သည်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ လောကေ- လောက၌၊ သမ္ဘာဝနီယဿ- ချီးမွမ်း ထိုက်သော၊ ဂရုကာတဗ္ဗဿ- အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦး၏ (သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏) အဘိပတ္တနာဟေတုကော- တောင်းပန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိ၏။ [ယခင် ဋီကာတို့၌ အဇ္ဈေသနဟေတုကော- ဟုရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဏာမိကာယ- လက်အုပ်ချီမိုးရှိခိုးခြင်းအားဖြင့်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့ထံသို့၊ ဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ- တရားတော်၏ ဆိုက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ- ခြင်း၏ (တရားဟောခြင်း၏) ဗြဟ္မဿာစနာဒိနိမိတ္တံ- ဗြဟ္မာ၏ တောင်းပန်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်းသည် (ဟောတိ) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုဗြဟ္မာတောင်းပန်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် အပိစာတိအာဒိ- အပိစ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ဤသုတ်ဋီကာနှင့် ယခင်မူလပဏာမိကာ၊ ဒု(၁၃၃)တို့၌ “ပနာဋီကာယ”ဟု ရှိပြီး ယခင်သံယုတ်ဋီကာ၌မူ “ပဏာဋီကာယ”ဟု ရှိနေ၏။ မြတ်စွာ

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၄၃

ဘုရားအား တရားဟောတော်မူရန် ဗြဟ္မာကြီးတောင်းပန်သောအခါ “အဉ္ဇလိ ပဏာ-
မေတွာ”ဟု ရှိသည်နှင့် အညီ “ပဏမနံ ပဏာမော၊ ပဏာမော ဧဝ ပဏာမိကာ”ဟု
ဝစနတ္ထဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ပဏာမိကာယ”ဟု ရှိသင့်၏။

၆၆။ အညတရောတိ- တစ်ဦးသော ဗြဟ္မာဟူ၍၊ ဝါ- အညတရောဟူသော
စကားကို အပ္ပညာတော ဝိယ- မထင်ရှားသော ဗြဟ္မာကဲ့သို့ ကိစ္စာပိ ဝုတ္တံ- အကယ်၍ကား
ဟောတော်မူအပ်ပါပေ၏။ အထ ခေါ- ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊
ပါကဇ္ဇော- ထင်ရှားသော ဗြဟ္မာတည်း၊ ပညာတော- ထင်ပေါ်ကျော်ကြားအများသိအပ်
သော ဗြဟ္မာတည်း၊ ဣတိ- ဤအကြောင်းကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဣမသ္မိံ ။ပ။
ဗြဟ္မာတိ- ဗြဟ္မာဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ မဟာဗြဟ္မာဘဝနေ- မဟာဗြဟ္မာ
ဘုံ၌၊ ဇေဋ္ဌကမဟာဗြဟ္မာ- အကြီးအကဲ ဖြစ်သော မဟာဗြဟ္မာတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ သက္ကော-
သိကြားမင်းသည်၊ ကာမဒေဝလောကေ- ကာမနတ်ဘုံ၌၊ ပါကဇ္ဇောဝိယ- ထင်ရှား
သကဲ့သို့ သော- ထိုမဟာဗြဟ္မာသည်၊ ဗြဟ္မလောကေစ- ဗြဟ္မာပြည်၌လည်း၊ ပါကဇ္ဇော-
ထင်ရှား၏၊ ပညာတော- ကျော်ကြား၏၊ ဝါ- အများသိအပ်၏၊ ဧတဿ- ဤပညာ
မျက်စိ၏၊ ဝါ- ဤပညာမျက်စိမှာ၊ အပ္ပံ- နည်းသော၊ ဥပက္ကိလေသဘူတံ- စိတ်ညစ်နွမ်း
ကြောင်း အညစ်အကြေးဖြစ်သော၊ ရာဂါဒိရဇံ- ရာဂအစရှိသော မြူသည် (အတ္ထိ-
ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့နည်းသော အညစ်အကြေးဖြစ်သော ရာဂအစရှိသော
မြူရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်) တံ- ထိုပညာမျက်စိသည်၊ အပ္ပရဇံ- အပ္ပရဇမည်၏၊ ယေသံ-
အကြင် သတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ အပ္ပရဇံ- နည်းသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော၊
အက္ခိ- မျက်စိသည်၊ ပညာစက္ခု- ပညာဖြင့်ပြီးသော မျက်စိသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တေ-
ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ တံသဘာဝါ- ထိုနည်းသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော
ပညာမျက်စိရှိသည်အဖြစ်-ဟူသော သဘောရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော သဒ္ဓါအနက်
(ဝစနတ္ထ)ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ အပ္ပရဇက္ခဏတိကာ- အပ္ပရဇက္ခဏတိက မည်ကုန်၏၊
ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမမတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ ပညာမယေတိ အာဒိ-
ပညာမယေ အစရှိအဖွင့်စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ။

ယေသံ- အကြင်သတ္တဝါတို့၏ (တို့မှာ) ရာဂါဒိရဇံ- ရာဂအစရှိသော မြူသည်၊
အပ္ပံ- နည်းပါး၏၊ တံ သဘာဝါ- ထိုရာဂအစရှိသော မြူနည်းပါးသည်အဖြစ်ဟူသော

သဘောရှိကုန်သော၊ တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ **အပ္ပရဇက္ခဏတိကာ**^၁-အပ္ပရဇက္ခဏ-
 ဇာတိကတို့မည်၏။ ဣတိဇေ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤအပ္ပရဇက္ခဏတိကာ-ဟူသောပါဌ်၌၊
 အတ္ထော- အနက်ကို ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။ အဿဝနတာတိ (ဧတ္ထ)- အဿဝနတာ-
 ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သယံ အဘိညာတိ အာဒီသုဝိယ- သယံ အဘိညာအစရှိသော
 ပါဌ်တို့၌ကဲ့သို့၊ ကရဏေ- ကရိုဏ်းအနက်၌၊ ဝါ- ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏ ဟိတ်အနက်၌
 (ဝိဟိတံ- စီရင်အပ်သော) ပစ္စတ္တဝစနံ- ပဌမာဝိဘတ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 အဿဝနတာယာတိ- တာယ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး ဒသပုညကိရိယ
 ဝတ္ထုဝသေနာတိ- ကား၊ ဒါနာဒိဒသဝိဓေမုတ္တိပရိပါစနီယပုညကိရိယဝတ္ထုနံ-
 ဒါနအစရှိသော ဆယ်ပါးအပြား ရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်ကျက်စေတတ်သော
 ပုညကိရိယဝတ္ထုတို့၏။ ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အနေအားဖြင့်၊ [ဝတ္ထု- ကောင်းသော
 အကျိုးအာနိသင်တို့၏ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော+ပုညကိရိယ- ပြုသင့်
 ပြုထိုက်သော ကုသိုလ်-ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။] တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ
 ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ကတာဓိကာရာတိ အာဒိ- ကတာဓိကာရာအစရှိသည်တည်း၊
 ပန- ကျမ်းတပါးအဆိုအမိန့်ကား၊ ပပဉ္စသုဒဓိယံ- ပပဉ္စသုဒဓိမည်သော မူလပဏ္ဏာသ
 အဋ္ဌကထာ၌၊ ဒွါဒသပုညကိရိယဝသေနာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တံ- ထိုစကားကို၊
 ဒါနာဒိသု- ဒါနအစရှိသော ဆယ်ပါးတို့၌၊ သရဏာ ။ပ။ ပက္ခိပနဝသေန- ရတနာ
 သုံးပါးကို ကိုးကွယ်အားထားရာဟု ဆည်းကပ်ခြင်းနှင့် သူတပါးတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို
 ပြုကျင့်ခြင်း၌ ညွတ်စေခြင်းဟူသော နှစ်ပါးအပေါင်းကို ထည့်စွက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊
 ဝုတ္တံ- ပြီ။

၁။ အပ္ပရဇက္ခဏတိကာ။ ။ ဤပုဒ်၏ ဒုတိယအဖွင့်ဝါကျ၌ အက္ခိပုဒ်၏ အဖွင့်ပါဌ်
 မပါလာတော့ချေ၊ သာရတ္ထနိကာ၊တ(၁၅၅)ဗြဟ္မယာစနကထာနှင့်တကွ ပြခဲ့သော ပဏ္ဏာသ၊
 သံယုတ်နိကာတို့၌လည်း ဤသုတ်နိကာအတိုင်းပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ပဏ္ဏာသနိကာ၌မူ “ဧဝမ္ပိ
 သဒ္ဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟူ၍ ပိသဒ္ဓါပါသော နိဂုံးဝါကျကို တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဒုတိယအဖွင့်
 ဝါကျသည် အပ္ပရဇက္ခဏတိကာပုဒ်၏ တနည်းဝိဂြိုဟ်ပြုပြသော အဖွင့်ဖြစ်နိုင်၏။ အက္ခိပုဒ်
 အဖွင့်ပါဌ်မပါခြင်းမှာ စာကျနေခြင်းသာဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် -

“ပညာမယေ အက္ခိမိ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇံ ယေသံ တေ တံသဘာဝါ အပ္ပရဇက္ခဏတိကာတိ
 ဧဝမ္ပတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟူ၍ “ပညာမယေ အက္ခိမိ”ဟူသော ပါဌ်နှင့်တကွ ပိသဒ္ဓါ
 အပြည့်အစုံပါသော နိကာဝါကျရှိသင့်၏။ ထိုဝါကျသည်လည်း အသစ်အဆန်းမဟုတ်၊ အဋ္ဌကထာ
 နည်း ဝိဂြိုဟ်ကိုပင် တနည်းအဖြစ်ဖြင့် ပြထားခြင်းဖြစ်၏။ နိကာဆရာသည် ပဌမနည်း

၆၉။ ဂရုတ္တနိယေသု- အလေးဂရုပြုထိုက်သော သူ၏အရာ၌ တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊
 ၇၀- အလေးဂရုပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဂါရဝဝသေန- အလေးဂရုပြုသည်၏အဖြစ်
 အားဖြင့်၊ **ဂရုတရပတ္ထနာ** - အထူးသဖြင့်အလေးဂရုပြုထိုက်သော တရားဟောခြင်း
 အကျိုးကို တောင့်တတောင်းဆိုခြင်းသည်၊ အဇ္ဈေသနာ- တိုက်တွန်းခြင်းမည်၏၊ သာဝိ-
 ထိုတိုက်တွန်းခြင်းဟူသည်လည်း၊ အတ္တတော- ဆိုလိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ **ယာစနာ**
ဧဝ - တောင်းပန်ခြင်းပင်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယာစနန္တိ- ယာစနံဟူ၍ (အာစရိယေန)

ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတုန်းက “အပွရရံ အက္ခိ”ဟူ၍ အက္ခိပုဒ်ကို အပွရရံနှင့် အရတူ ပဌမာဝိဘကျန္တ
 ပြုလုပ်ပြထားပြီး ဒုတိယနည်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌မူ အဋ္ဌကထာအတိုင်း အက္ခိပုဒ်ကို “အက္ခိမ္မိ”ဟု
 သတ္တမိဝိဘကျန္တထားကာ “အပွရရံ”နှင့် အရကွဲ ဘိန္နာဓိကရဏပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်၏၊
 ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျအားလုံးပင် လဟုကနည်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျများဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် -

(၁) အပွရရံ အက္ခိ ပညာစက္ခု ယေသန္တိ အပွရဇက္ခာ (နည်းပါးသော ရာဂအစရှိသော
 မြူရှိသော ပညာမျက်စိရှိသော သတ္တဝါများ)ဟု လည်းကောင်း၊ (၂) အပွရရံ အက္ခိမ္မိ ယေသန္တိ
 အပွရဇက္ခာ (ပညာမျက်စိ၌ နည်းပါးသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော သတ္တဝါများ)
 ဟုလည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ်နှစ်နည်းပြုပြီးနောက် ဇာတိဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့် အရတူအောင်
 အပွရဇက္ခပုဒ်ကို ဘာဝပွစာနကြိကာ အပွရဇက္ခာ ဇာတိ(သဘာဝေါ)ယေသန္တိ အပွရဇက္ခဇာတိကာ
 (နည်းပါးသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော ပညာမျက်စိရှိသည်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော
 သတ္တဝါများ၊ ၇၁- ပညာမျက်စိ၌ နည်းပါးသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသည်အဖြစ်ဟူသော
 သဘောရှိသော သတ္တဝါများ) ဤသို့ဂရုကနည်းဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ကွစိသမာသန္တ-စသော သုတ်ဖြင့်
 အက္ခိမ္မိ ဣတိ အပြု၊ သမာသန္တကပစ္စည်း။

၁။ ဂရုတရပတ္ထနာ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ဝိသေသတ္တဝါစက “တရ”ပစ္စည်းဖြင့် မရှိဘဲ
 ပဌမကွရာ ကကြီးဖြင့် “ဂရုကရ”ဟု ရှိနေ၏၊ ယခင် ပဏ္ဏာသဋီကာစသည်၌တွေ့ရသော
 “ဂရုတရံ ပယောဇနံ ဥဒ္ဓိဿ အဘိပတ္ထနာ အဇ္ဈေသနာ (အထူးသဖြင့် အလေးဂရုပြုသင့်သော
 တရားဟောခြင်းဟူသော အကျိုးကို ရည်စူး၍ တောင်းဆိုတိုက်တွန်းခြင်းသည် အဇ္ဈေသနာ
 မည်၏)ဟူသော စကားကို အကျဉ်းချုံးလိုက်လျှင် “ဂရုတရပတ္ထနာ အဇ္ဈေသနာ”ဟု ဖြစ်၏၊
 ထို့ကြောင့် တရပစ္စည်းဖြင့်သာ ရှိသင့်၏။

၂။ သာဝိ အတ္တတော ယာစနာဝ။ ။ ဤပါဌ်သည်လည်း ပဏ္ဏာသဋီကာစသည်တို့၌
 ရှိသောပါဌ်တည်း၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ “ယာစနာဝ”ဟု မရှိ၊ “ပတ္ထနာ ဧဝ”ဟုရှိနေ၏၊ ဗြဟ္မာနော
 စ အဇ္ဈေသနံ ဝိဒိတာ-ဟူသော ပါဠိတော်မှ “အဇ္ဈေသနံ”ကို “ယာစနံ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြီး
 ထိုအဖွင့်ကိုပင် ဋီကာက- သာဝိ အတ္တတော ယာစနာဝ (ထိုအဇ္ဈေသနာဟူသည်

ဝုတ္တံ- ပြီ။ **ပဒေသဝိသယံ**- တချို့တလေမျှသာဖြစ်သော သိပ္ပယ်အာရုံရှိသော၊ ဝါ- တချို့တလေမျှကိုသာ သိသော၊ **ဉာဏဒဿနံ**- ဉာဏ်အမြင်သည်၊ **အဟုတ္တာ**- မဖြစ်မူ၍၊ ဗုဒ္ဓါနိယေဝ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏သာလျှင်၊ အာဝေကိကဘာဝတော- သီးသန့် ဉာဏ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ ဉာဏဒွယံ- (ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်၊ အာသယာနုဿယ ဉာဏ်ဟူသော) ဤဉာဏ်နှစ်ပါးအပေါင်းကို၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုတိ- ဘုရားမျက်လုံးတော်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမေသဉ္စိ ။ပ။ နာမန္တိ- နာမံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တိဏ္ဍံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌိမာနံ- အောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဍံ- သုံးပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂဉာဏာနံ- မဂ်ဉာဏ်တို့၏၊ ဓမ္မစက္ခုတိ နာမံ- ဓမ္မစက္ခု-ဟူသော နာမည်သည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဓမ္မစက္ခုတိနာမံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း) စတုသစ္စဓမ္မဒဿနံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို သိမြင်တတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒဿနမတ္တဘာဝတော- သစ္စာလေးပါး တရားကို မြင်ရုံမျှတို့၏အဖြစ်ကြောင့် (ဓမ္မစက္ခုတိ နာမံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊) ယတော- ယင်းသို့ သစ္စာလေးပါးတရားကို မြင်ရုံမျှတို့၏အဖြစ်ကြောင့် တာနိ ဉာဏာနိ- ထိုအောက်မဂ်ဉာဏ်တို့ကို ဝိဇ္ဇူပမဘာဝေန- လျှပ်စစ်ရောင်ဟူသော ဥပမာရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ (အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် တိကနိပါတ်၊ ဝဇီရူပမသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ)။

ယာစနာပင်ဖြစ်သည်။)ဟု ထပ်ဆင့်ဖွင့်သောကြောင့် “ယာစနာဝ”သာလျှင် ပါဠိမှန်ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပတ္ထနာ ဧဝ”ဟု မရှိသောကြောင့် ထိုအဇ္ဈေသနာဟူသည် ပတ္ထနာပင် ဖြစ်သည် ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

၁။ ပဒေသဝိသယံ ဉာဏဒဿနံ အဟုတ္တာ။ ။ ပဏ္ဏသဋီကာစသည်တို့၌ “အဟုတ္တာ”ဟု ပဋိသေခန့်နှင့် တကွရှိပြီး ဤသုတ်ဋီကာ၌မူ ထိုပဋိသေခ မပါလာချေ၊ စိစစ်ပြ ရသော်- ပဒေသဝိသယဉာဏ်ဟူသည် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို သိလို၍ စဉ်းစားလိုက် သောအခါ ထိုအကြောင်းအရာကို အကုန်သိသည်မဟုတ်ဘဲ တချို့တလေကို သိသော သပ္ပဒေသ အသိဉာဏ်ဖြစ်၏၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ဗုဒ္ဓစက္ခုသည်ကား ထိုစဉ်းစားလိုက်သမျှ အကြောင်းအရာကို အကုန်အစင်သိသော နိပ္ပဒေသအသိဉာဏ်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗုဒ္ဓစက္ခုအတွက် “ပဒေသဝိသယံ ဉာဏဒဿနံ အဟုတ္တာ”ဟူ၍ ပဋိသေခပါရမည်မှာ အလွန်ပင်သိသာ ထင်ရှား လှပါသည်။

ပန- ထိုမှတပါး အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏ်- အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏ်သည်၊ ဝါ- ကို ဉာဏကိစ္စဿ- ဉာဏ်၏ သိခြင်းကိစ္စ၏၊ သိခါပတ္တိယာ- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်း ကြောင့်၊ ဒဿနမတ္တိ- သစ္စာလေးပါးကို မြင်ခြင်းမျှသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မစက္ခုတိ- ဓမ္မစက္ခုဟူ၍ (ဘဂဝတာ- သည်) န ဝုတ္တတိ- ဟောတော် မမူအပ်၊ ယတော- ယင်းသို့ ဉာဏကိစ္စ၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ တံ - ထို အရဟတ္တ မဂ္ဂဉာဏ် ကို၊ ဝဇီရူပမဘာဝေန - ဝဇီရစိန်ဟူသော ဥပမာရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တိ- ပြီ၊ ဝုတ္တနယေနောဝါတိ- ကား၊ အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာတိဇတ္ထ- အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ဝုတ္တနယေနော- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ (အပ္ပရဇက္ခာ- ဌိဝပ်)၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ မန္တကိလေသာ- နည်းပါးသော ကိလေသာရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ အပ္ပရဇက္ခာတိ- အပ္ပရဇက္ခတို့ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဗဟလကိလေသာ- ထူးထဲသော ကိလေသာရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ မဟာရဇက္ခာတိ- ကွတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိနိုင်ကုန်၏၊ ပဋိပက္ခဝိဓမနသမတ္ထတာယ- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့ကို မှုတ်လွှင့်ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣန္ဒြိယာနိ- ဣန္ဒြေတို့သည်) တိက္ခာနိ- ထက်မြက်ကုန်၏၊ သူရာနိ- ရဲရင့်ကုန်၏၊ ဝိသဒါနိ- သန့်ရှင်းကုန်၏၊ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း၏ ပြောင်းပြန်အကြောင်းကြောင့် (ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ မစွမ်းနိုင် ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်) (ဣန္ဒြိယာနိ- တို့သည်) မုဒ္ဒနိ- နွဲ့ညှ့်ကုန်၏၊ သဒ္ဓါဒယော အာကာရာတိ- သဒ္ဓါဒယော အာကာရာဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓဟနာဒိပ္ပကာရေ- ယုံကြည်ခြင်း အစရှိသော အပြားတို့ကို (အာစရိယော- သည်) ဝေတိ- မိန့်ဆို၏၊ သုန္နရာတိ- ကား၊ ကလျာဏာ- ကောင်းကုန်၏။

ပန- ကျမ်းတပါးအဆိုအမိန့်ကား၊ သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ- သမ္မောဟဝိနောဒနီ မည်သော ဝိဘင်္ဂ်အဋ္ဌကထာ၌၊ ယေသံ- အကြင် သတ္တဝါတို့၏၊ အာသယာဒယော- အတွင်းဓာတ်ခံ အာသယအစရှိကုန်သော၊ ကောဋ္ဌာသာ- အဖို့အစုတို့သည်၊ [အာသယ စသည်တို့ကို ဉာဏဝိဘင်းပါဠိတော် (၃၅၃)ကြည့်] သုန္နရာ- ကောင်းကုန်၏၊ တေ- ထိုကောင်းသော အာသယစသော အဖို့အစုရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ သွာကာရာ- သွာကာရတို့မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝုတ္တိ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုသမ္မောဟဝိနောဒနီအဖွင့် စကားရပ်သည်၊ ဣမာယ အတ္ထဝဏ္ဏနာယ- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာအနက်အဖွင့်စကားရပ်

နှင့် အညဒတ္တ- စင်စစ်၊ သံသန္တတိ- နီးနှောရောယှက်၏။ သမေတိ- ညီညွတ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။ ယတော- ယင်းသို့ ညီညွတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဓါသမ္ပဒါဒိဝေသေန- သဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့် အဇ္ဈာသယဿ- အတွင်းဓာတ်ခံတရား၏၊ သုန္ဓရတာတိ- ကောင်းသည်အဖြစ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တဗ္ဗိပရိယာယတော- ထိုသဒ္ဓါ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၏ မပြည့်စုံခြင်း အစရှိသည်အနေအားဖြင့် (အဇ္ဈာသယဿ- ၏) အသုန္ဓရတာတိ- မကောင်းသည်အဖြစ် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏) ကာရဏံနာမ- အကြောင်းမည်သည်၊ ပစ္စယာကာရော- အကြောင်းတရားတို့၏ ကျေးဇူးပြုပုံအခြင်းအရာတည်း၊ ဝါ- တနည်း (ကာရဏံနာမ- သည်) သစ္စာနိ- သစ္စာလေးပါးတို့တည်း၊ ပရလောကန္တိ- ကား၊ သမ္ပရာယံ- နောက်ထပ် သွားရောက်ရမည့် ဘဝကို၊ ဝါ- တမလွန်ဘဝကို၊ တံ- ထိုတမလွန်ဘဝကို၊ ဒုက္ခာဝဟံ- ဒုက္ခကို သယ်ဆောင်တတ်သော၊ ဝဇ္ဇိဝိယ- အကုသိုလ်အပြစ်ကိုကဲ့သို့၊ ဘယတော- ကြောက်ဖွယ်ဘေးအနေအားဖြင့်၊ ဝါ- ဘေးဟူ၍၊ ပဿိတဗ္ဗံ- ရှုထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရလောက ။ပ။ ပဿန္တိတိ- သန္တိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သမ္ပတ္တိဘဝတော- ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဘဝမှ၊ အညတ္တာ- တပါးတခြား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပတ္တိဘဝေါ- ပျက်စီးသော ဘဝသည်၊ ပရလောကော- ပရလောကမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရ ။ပ။ ပဿန္တိတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ [ပဌမနည်းအလို နောင်တမလွန် ဘဝဟူသမျှကို ပရလောကဟု ဆို၍ ဒုတိယနည်းအလို ဝိပတ္တိဘဝကိုသာ ပရလောကဟု ဆိုလို၏။]

အယံ ပနေတ္ထပါဠိတိ- အယံ ပနေတ္ထပါဠိဟူသည်ကား၊ အပ္ပရဇေက္ခာဒိပဒါနံ- အပ္ပရဇေက္ခအစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ ဧတ္ထ အတ္ထဝိဘာဝနေ- ဤသို့သော အနက်ကို ထင်ရှား ဖွင့်ပြရာ၌၊ အယံ- ဤပြဆိုလတ္တံ့သော ပါဠိသည်၊ တဿ- ထိုဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်၏၊ တဏှာ ဘာဝသာကေပါဠိ- ထိုဖွင့်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထင်ရှားပြနိုင်သည်အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေ သော သက်သေခံပါဠိတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ သဒ္ဓါဒီနံ- သဒ္ဓါအစရှိကုန်သော၊ ဝိမုတ္တိပရိပါစကဓမ္မာနံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်ကျက်စေတတ်သော တရားတို့၏၊ ဗလဝဘာဝေါ- အားကြီးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ တပ္ပဋိပက္ခာနံ- ထိုသဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မာနံ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရား တို့၏၊ ဒုဗ္ဗလဘာဝေနော- အားမရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တေသံ- ထိုအကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဗလဝဘာဝေါစ- အားကြီးကုန်သည်အဖြစ်သည်

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၇၉

လည်း၊ သဒ္ဓါဒီနံ- သဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့၏၊ ဒုဗ္ဗလဘာဝေန- အားမရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤပုံ ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဝိမုတ္တိ ပရိပါစကဓမ္မာနံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရင့်ကျက်စေတတ်သော သဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့၏၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားကွဲပြားမှုနှင့် တကွ၊ အတ္တိတာ နတ္တိတာဝသေန- အင်အားရှိကုန်သည်အဖြစ်၊ အင်အားမရှိကုန်သည်အဖြစ်ဟူသော အနေအထားအားဖြင့်၊ အပ္ပရဇက္ခာမဟာရဇက္ခာ တိအာဒယော- အပ္ပရဇက္ခမဟာရဇက္ခာ-အစရှိသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဝိဘဇိတွာ- ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍၊ (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊) ဒဿိတာ- ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ သဒ္ဓါဒီနံ- သဒ္ဓါအစရှိသော တရားငါးပါး တို့၏၊ ဝသေန- အားကောင်းမှုအနေအထားအားဖြင့်၊ ပဉ္စ- ငါးပါးကုန်သော၊ အပ္ပရဇက္ခာ- နည်းပါးသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော ပညာမျက်စိရှိသော သတ္တဝါ တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဿဒ္ဓိယာဒီနံ- အဿဒ္ဓိယအစရှိသော ပါပဓမ္မငါးမျိုးတို့၏၊ ဝသေန- ဖြင့်၊ ပဉ္စ- ကုန်သော၊ မဟာရဇက္ခာ- များသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော ပညာ မျက်စိရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊) တိက္ခိန္ဒြိယမုဒိန္ဒြိယာဒယော- ထက်သော သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေရှိကုန်သော သတ္တဝါ၊ နန္ဒညံသော သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေရှိကုန်သော သတ္တဝါအစရှိသည်တို့သည်၊ ဧဝံ- ဤနည်းတူ ငါးမျိုး ငါးမျိုးစီတို့သည် (ဟောန္တိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ပညာသ- ငါးဆယ်သော၊ ပုဂ္ဂလာ- ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ (ထေရေန- သည်၊) ဝိဘာဝိတာ- ထင်ရှားစွာ ဟောပြတော် မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- နောက်ထပ် ဆိုဖွယ်ကား၊ သဒ္ဓါဒီနံ- သဒ္ဓါအစရှိသည်တို့မှ၊ အန္တရဘေဒေန- အခြားသော ခန္ဓ၊ ဓာတုအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ အနေကဘေဒါ- များစွာသော သတ္တဝါအပြားတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိရကုန်၏။

ခန္ဓာဒယောဧဝ- ခန္ဓာအစရှိသော တရားတို့သည်ပင်၊ လုဇ္ဈနပလုဇ္ဈနဋ္ဌေန- ပျက်စီး တတ်၊ အမျိုးမျိုးပျက်စီးတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ လောကော- လောကမည်၏၊ သမ္မတ္တိဘဝဘူတော- ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဘဝဖြစ်သော၊ လောကော- သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ သမ္မတ္တိဘဝလောကော- သမ္မတ္တိ ဘဝလောကမည်၏၊ (သော- ထိုသမ္မတ္တိဘဝလောကဟူသည်၊) သုဂတိသင်္ခါတော- ကောင်းသော လားရာဘဝဟု ဆိုအပ်သော၊ ဥပပတ္တိဘဝေါ- ဥပပတ္တိဘဝတည်း၊ ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ သမ္မတ္တိ- ကောင်းမွန် ပြည့်ဖြိုးတိုးတက်သော ဘဝသည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကောင်းမွန်ပြည့်ဖြိုးတိုးတက်သော ဘဝဖြစ်ကြောင်း၏

အဖြစ်ကြောင့်) သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော- သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကမည်သော တရားသဘော ဟူသည်၊ သုဂတိသံဝတ္တနိယော- ကောင်းသော လားရာဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကမ္မဘဝေါ- ကမ္မဘဝတည်း၊ (ဝါ- ဥပပတ္တိဘဝဖြစ်ကြောင်း ကုသိုလ်ကံတည်း၊) ဒုဂ္ဂတိ သင်္ခါတဥပပတ္တိဘဝ၊ ဒုဂ္ဂတိသံဝတ္တနိယကမ္မဘဝါ- မကောင်းသော ဂတိဟု ဆိုအပ်သော ဥပပတ္တိဘဝနှင့် မကောင်းသော ဂတိကို ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဘဝတို့သည်၊ ဝိပတ္တိ- ဘဝလောက၊ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကော- ဝိပတ္တိဘဝလောကနှင့် ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကတို့ မည်၏။

ပုန- တဖန်၊ ဧကကဒုကာဒိဝသေန- ဧကက၊ ဒုကအစရှိသည်တို့၏ အပြားအား ဖြင့်၊ လောကံ- လောကကို၊ ဝိဘဇိတွာ- ဝေဖန်၍၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧကော လောကောတိအာဒိ- ဧကောလောကောအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အာဟာရာဒယော- အာဟာရ အစရှိသော သင်္ခါရတို့သည်၊ လုဇ္ဈနပလုဇ္ဈနဌေန- ပျက်စီးတတ်၊ အမျိုးမျိုး ပျက်စီးတတ်သည်အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ လောကောတိ- လောကဟူသည်တည်း၊ ဝါ- လောကမည်၏။ တတ္ထ- ထိုဧကော လောကော-အစရှိသော ဝါကျတို့၌၊ ဧကော ။ပ။ ဌိတိကာတိ- ဧကော ။ပ။ ဌိတိကာ-ဟူသော၊ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ-ဟူသော တည်ရာရှိသော၊ ကထာယ- စကားဖြင့် [သဗ္ဗေ သတ္တာ-ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကို ခေါင်းတပ်၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနကထာ-ဟု ခေါ်သည်၊] သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ- အားလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏၊ ယာ အယံ ပစ္စယာယတ္ထဝုတ္တိတာ- (အာဟာရကြောင့် တည်တံ့ကြရ၏-ဟူ၍ အာဟာရဟူသော) အကြင်အကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည့်အဖြစ်ကို၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တာယ- ထိုအကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ [အကြောင်း တရားကြောင့်ဖြစ်သောကြောင့်-ဟူလို၊] သဗ္ဗေ- အားလုံးသော၊ သင်္ခါရလောကော- သင်္ခါရလောကသည်၊ ဧကော- တစ်ခုသော၊ ဧကဝိဇော- တစ်ခုသော အပြားရှိသော (လောကော- လောကမည်၏၊) (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ပကာရန္တရဿ- နှစ်ခုမြောက်အစရှိသော အခြားသော အမျိုးအစားအပြား၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဌေလောကာတိ အာဒိသုပိ- ဌေ လောကာအစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌လည်း၊ ဣမိနာ နယေန- (အကြောင်း တရားနှင့် စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းဟူသော) ဤနည်းအားဖြင့်၊ အတ္ထော- လောကသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိရမည်။

စ- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤနာမဉ္စ ရူပဉ္စ-ဟူသော စကား၌၊ နာမဂ္ဂဟဏေန- နာမဟူသော စကားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ အဂ္ဂဟဏံ- မယူခြင်းသည်၊ တဿ- ထိုနိဗ္ဗာန်၏၊ အလောကသဘာဝတ္တာ- လောက၏ သဘောဖြစ်သော ပျက်စီးမှုမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဟောတိ- ဖြစ်၏) စ- အပြစ်တင်စောဒနာစကားကို ဆိုဦးအံ့၊ အာဟာရ ဌိတိကာတိ ဧတ္ထ- အာဟာရဌိတိကာ-ဟူသော ဤပါ၌၌၊ ပစ္စယာယတ္တဂုတ္တိတာယ- အဖြစ်ကြောင့်၊ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ- မဂ်ဖိုလ်တို့၏လည်း၊ လောကတာ- လောကမည်သည် အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ နနု- ရောက်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာ တည်း၊ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ- လည်း၊ လောကတာ- သည်၊ နာပဇ္ဇတိ- မရောက်ပါ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ပရိညေယျာနံ- (ဒုက္ခဟူ၍) ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်ကုန်သော၊ ဒုက္ခ သစ္စဓမ္မာနံ- ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏သာ၊ ဝါ- တို့ကိုသာ၊ ဣမ- ဤဧကော လောကော- အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ လောကောတိ- လောကဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ် သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အထ ဝါ- တနည်းကား၊ န လုဇ္ဇတိ- မပျက်စီးတတ်၊ န ပလုဇ္ဇတိ- အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ မပျက်စီးတတ်၊ ဣတိ (တသ္မာ)- ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ယော (လောကော)- အကြင်လောကကို ဂဟိတော- မှတ်ယူအပ်ပြီ သော လောကော- ထိုလောကသည်၊ တထာ- ထိုနလုဇ္ဇန နပလုဇ္ဇနအနက်သဘောဟူသော အကြောင်းဖြင့် န ဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် တံ ဂဟဏရဟိတာနံ- ထိုလုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနအနက် ဟူသော အကြောင်းဖြင့် လောကဟု မှတ်ယူခြင်းမှ ကင်းကုန်သော၊ လောကုတ္တရာနံ- လောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ လောကတာ- လောကမည်သည်အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဥပါဒါနာနံ- ဥပါဒါန်တို့၏၊ အာရမ္မဏဘူတာ- အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- လောကီခန္ဓာ တို့သည်၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ- ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့မည်၏၊ အနုရောဓာဒိဝတ္ထုဘူတာ- လိုက်လျော ခင်မင်လိုချင်မှုအစရှိသည်တို့၏ တည်နေရာအကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ လာဘာဒယော- လာဘအစရှိသည်တို့သည်၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ လောကဓမ္မာ- လောကဓမ်တို့ မည်၏၊ (သတ္တလောက၏ မလွဲမသွေတွေ့ကြုံရသော တရားတို့မည်၏။) ဒဿယ- တနာနီတိ- ကား၊ ဒသ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ရူပါယတနာနီ- ရုပ်အာယတန (ဩဠာရိကာယတန)တို့သည်၊ (ဒသ လောကာ- တို့မည်၏။) (သေသံ- ကြွင်းသော ဒွါဒသာယတနာနီ- အစရှိသော သဒ္ဓါအပေါင်းသည်၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်သည်သာတည်း၊ ဤဝါကျ ကျနေသည်)

ဝိဝဋ္ဌဇ္ဈာသယဿ- ဝဋ်ဒုက္ခကင်းသော နိဗ္ဗာန်၌ လိုလားသော အတွင်းဓာတ်ခံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဓိပ္ပေတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဥပဋ္ဌာတိ-၌စပ်) တဿ စ- ထိုဝိဝဋ္ဌဇ္ဈာသယပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် (ဥပဋ္ဌာတိ၌စပ် စပ်) သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ တေဘူမကကမ္မံ- ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဂရဟိတဗ္ဗံ စ- ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ စ- အပြစ်တင်ထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်လာ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ ။ပ။ ကမ္မာ ဝဇ္ဇန္တိ- သဗ္ဗေ ။ပ။ ဝဇ္ဇဟူ၍၊ (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်) ဝုတ္တံ- (ပဋိသမ္ဘိဒါ မဂ်ပါဠိတော်၌) ဟောတော်မူအပ်ပြီ ယေသံ ပုဂ္ဂလာနံ- အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဓါဒယော- သဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့သည်၊ မန္တာ- နှံထိုင်းကုန်၏၊ တေ- ထိုနှံထိုင်းသော သဒ္ဓါအစရှိသော တရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဣဓ- ဤဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်ဖြင့် ဣန္ဒြိယအနုအရင့်ခွဲခြားသိရာအခန်း၌၊ အဿဒ္ဓါတိ အာဒိနာ- အဿဒ္ဓါအစရှိသည်ဖြင့် (ထေရေန- သည်)၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- အတိအကျပြဆိုရသော်ကား၊ သဗ္ဗေန- အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သဗ္ဗ- အားလုံးစုံ အကုန်အစင် (တနည်း) သဗ္ဗေနသဗ္ဗ- အချင်းခပ်သိမ်း၊ သဒ္ဓါဒိနံ- သဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် န ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် အပ္ပရဇက္ခဒုကာဒိသု- အပ္ပရဇက္ခဒုကအစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စသု- ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဒုကေသု- ဒုကတို့တွင်၊ ဧကေကသ္မိံ- တစ်ခုတစ်ခုသော ဒုက၌၊ ဒသ ဒသ- ဆယ်ပါးစီ ဆယ်ပါးစီတို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပညာသာယ ။ပ။ ဇာနာတိတိ- ဇာနာတိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ [အပ္ပရဇက္ခ၊ မဟာရဇက္ခ ဒုကမှစ၍ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ၊ န ပရလောက ဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ ဒုကတိုင်အောင် ဒုကငါးခုရှိ၏၊ ထိုဒုကတစ်ခုတစ်ခုစီကို သဒ္ဓ၊ အဿဒ္ဓ၊ အာရဒ္ဓဝီရိယ၊ ကုသီတ-စသော ဆယ်ခုစီ ဆယ်ခုစီဖြင့် ရောလျှင် ပညာသအာကာရဖြစ်၏၊ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာမှာ ကြည့်ပါလေ။]

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ အနွယတော စ- (သဒ္ဓအဖြစ်၊ အာရဒ္ဓဝီရိယအဖြစ် အစရှိသော) အလျော်ဖြစ်သော အာကာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗျတိရေကတော စ- (အဿဒ္ဓအဖြစ်၊ ကုသီတအဖြစ်အစရှိသော) ပြောင်းပြန်အာကာရအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါဒိနံ- သဒ္ဓါအစရှိကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယာနံ- ဣန္ဒြိယတို့၏၊ ပရောပရိယတ္တံ- မြတ်သည် ထက်သည်၊ ယုတ်သည် နှံ့ညံ့သည်တို့၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာတိ- သိ၏၊ ဣတိ

ကတွာ- ဤသို့ အစုံအစုံပြု၍၊ တထာ- ထိုပညာသာယာ ။ပ။ ဇာနာတိ-ဟူ၍ (အာစရိ-
 ယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ
 ဝေါလောကေသိ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ အပ္ပရဇက္ခာဒိဝသေန- အပ္ပရဇက္ခ စသည်
 အပြားအားဖြင့်၊ အာဝဇ္ဇန္တဿ- ဆင်ခြင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာ ဘုရားအား၊
 တေ သတ္တာ- ထိုအပ္ပရဇက္ခအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်၊ ပုည ပုညာဝ- အုပ်စုလိုက်
 အုပ်စုလိုက်တို့သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ကုန်၍၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ- ထင်လာကုန်၏၊
 ဧကေကာ- တစ်ယောက်စီ၊ တယောက်စီတို့သည် (ဟုတွာ) န ဥပဋ္ဌဟန္တိ- ထင်လာကုန်
 သည်မဟုတ်၊ ဧတ္ထ- ဤနေရာဌာန၌၊ ဥပ္ပလာနိ- ကြာတို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-
 ထိုသို့ကြာရှိရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂစ္ဆေပိ- ကြာချုံ ကြာရုံသည်လည်းကောင်း၊
 ဇလာသယောပိ- ရေ၏ တည်ရာ ရေကန်ရေအိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလိနီ- ဥပ္ပလိနီ
 မည်၏၊ ဝါ- ကြာရှိသော နေရာဌာနမည်၏၊ ပန- အဓိပ္ပေတတ္ထကား၊ ဣမ- ဤဥပ္ပလိနီ
 ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဇလာသယော- ကြာရှိသော ရေကန်ကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပလဝနေတိ- ဥပ္ပလဝနေဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ယာနိ- အကြင်ကြာတို့သည်၊ ဥဒကဿ- ရေ၏၊ အန္တော- အတွင်း၌၊ နိမ္မဂ္ဂါနိဇေ-
 နစံမြုပ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ကုန်၍၊ ပုသန္တိ ဝမန္တိ- ကြီးပွားကုန်၏၊ တာနိ-
 ထိုကြာတို့သည်၊ အန္တောနိမ္မဂ္ဂပေါသီနိ- အန္တောနိမ္မဂ္ဂပေါသိ- တို့မည်၏၊ ဒီပိတာနီတိ-
 ကား၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ ပကာသိတာနိ- ထင်ရှားပြအပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-
 တနည်းကား၊ ဣဓေဝ- ဤအဋ္ဌကထာ၌ပင်၊ အညာနိပိတိအာဒိနာ- အညာနိပိ-
 အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဒီပိတာနိ- ပြအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ည္ဈဋ္ဌိတညူတိ (ဧတ္ထ)- ည္ဈဋ္ဌိတညူဟူသော
 ဤပါဠိ၌၊ **ည္ဈဋ္ဌိတံ နာမ**⁠- ည္ဈဋ္ဌိတမည်သည်၊ ဉာဏ္ဌဋ္ဌနံ- ဉာဏ်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်းတည်း၊
 ဉာဏေ- (တရားနာယူလို၏) ဉာဏ်ကို၊ ည္ဈဋ္ဌိတ မတ္တေဇေ- (ဒေသနာတော်ဖြင့်) ဖွင့်လှစ်

၁။ **ည္ဈဋ္ဌိတံ နာမ**။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ည္ဈဋ္ဌနံ နာမ”ဟု ယုပစ္စည်းဖြင့် ပါဠိရှိ၏။
 ည္ဈဋ္ဌိတညူ- ဟူသော ပါဠိတော်မှ “ည္ဈဋ္ဌိတ”ဟူသော မူရင်းပုဒ်ကို တည်ပုဒ်ပြုလုပ်ရခြင်းကြောင့်
 ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ(နှာ-၇၃)အတိုင်း တပစ္စည်းဖြင့် “ည္ဈဋ္ဌိတံနာမ”ဟု ပြင်လိုက်၏။ ယဇ္ဇော
 ဘူစ စေတယံ (ဓာတ္တတ္ထသင်္ဂဟ)နှင့် အညီ ယဇ္ဇဓာတ်သည် ဘူဝါဒီ၊ စုရာဒိနှစ်မျိုးရှိ၏။
 ကာရိတ်ပစ္စည်းပင်သက်စေကာမူ “ယဇ္ဇာဒိနံဝါ”ဟူသော သုတ်၌ ဝိကပ် ဝါသဒ္ဓါကြောင့် ယဇ္ဇ၊
 ဂမုစသော ယဇ္ဇာဒိအာကတိဂိုဏ်းဓာတ်တို့၌ “ယာဇ္ဇေတိ၊ ယဇ္ဇေတိ”ဟု ဝုဒ္ဓိရောက်၊ မရောက်
 နှစ်မျိုးပင်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ည္ဈဋ္ဌိတညူ၊ ည္ဈဋ္ဌနံ”ဟု ဝုဒ္ဓိဖြင့်လည်း တွေ့ရ၏။

အပ်ကာမျှဖြစ်သော်သာလျှင်၊ ဇာနတ်- (သစ္စာလေးချက်အနက်သဘောကို) သိ၏။
 ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ညွှန်တညူပုဒ်၏ အနက်တည်း။ ဝိပဉ္စိတံ **ဝိတ္တာရိတမေဝ** -
 အကျယ်ချဲ့ဟောပြအပ်မှသာလျှင်၊ အတ္ထံ- သစ္စာလေးချက်အနက်သဘောကို၊ ဇာနတ်-
 သိ၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိပဉ္စိတညူ- ဝိပဉ္စိတညူမည်၏။ ဥဒ္ဒေသာ ဒီဟိ- ပါဠိတော်ကို
 ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ရွတ်ဆိုခြင်းခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝါ- ပါဠိသင်ယူခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊
 ဓမ္မာဘိသမယာယ- သစ္စာလေးပါးတရား၏ မဂ်ဉာဏ်နှင့် အတူတကွ ပေါင်းဆုံခြင်းသို့၊
 ဝါ- သစ္စာလေးပါးကို သိသော မဂ်ဉာဏ်သို့၊ နေတဗ္ဗော- ပို့ဆောင်ထိုက်၏။ ကုတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ နေယျော- နေယျပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

သဟဉ္စဒါဟဋ္ဌဝေလာယာတိ- ကား၊ ဥဒါဟာရေ- တရားကို အကျဉ်းချုပ်မျှ
 ထုတ်ဆောင်ပြအပ်လသော်၊ ဓမ္မဿ- တရား၏၊ ဥဒ္ဒေသေ- အကျဉ်းချုပ်ရွတ်ဆိုပြအပ်သော
 ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို၊ ဥဒါဟဋ္ဌမတ္ထေဇဝ- ထုတ်ဆောင်ဟောပြအပ်ကာမျှဖြစ်သော်သာ
 လျှင်၊ ဓမ္မာဘိသမယောတိ- ကား၊ စတုသစ္စဓမ္မဿ- သစ္စာလေးပါးတရား၏၊ ဉာဏေန-
 မဂ်ဉာဏ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ အဘိသမယော- ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)
 အယံ ဝုစ္စတီတိ- ကား၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာတိအာဒိနာ- စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ
 အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ သံခိတ္တေန- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ မာတိကာယ-
 ခေါင်းစဉ် မာတိကာကို၊ ဒီပိယမာနာယ- ပြအပ်လသော်၊ ဒေသနာနုသာရေန- ဒေသနာ
 တော်သို့ အစဉ်လျှောက်သောအားဖြင့်၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်ကို၊ ပေသေတွာ- စေလွှတ်၍၊
 အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ ဂဏှိတုံ- ယူခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော- စွမ်းနိုင်သော၊ အယံ
 ပုဂ္ဂလော- ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ညွှန်တညူတိ- ညွှန်တညူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ အယံ
 ဝုစ္စတီတိ- ကား၊ သံခိတ္တေန- ဖြင့်၊ မာတိကံ- ကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဝိတ္တာရေန-
 အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ အတ္ထေ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဝိဘဇိယမာနေ- ဝေဖန်ပြအပ်လ

၁။ **ဝိတ္တာရိတမေဝ၊ ဓမ္မာဘိသမယာယ။** ။ ဝိပဉ္စိတံ ဝိတ္တာရိတမေဝ-ဟု ရှေ့နောက်ပါဠိ
 နှစ်ခုလုံး တပစ္စယန္တချဉ်းရှိသော စာမူအတိုင်း အနက်ရေးလိုက်၏။ ထိုအပြင် ယခင်
 သံယုတ်ဇွဲကာ၌ “ဓမ္မာဘိသမယာယ နေတဗ္ဗော”ဟု တွေ့ရသောကြောင့် “ဓမ္မာဘိသ-
 မယာယ”ပါဠိကိုလည်း ဖြည့်စွက်ထည့်လိုက်၏။ ထိုပါဠိမှာလည်း တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ မဟုတ်၊
 “နေတဗ္ဗော”မှ နိဓာတ်၏ အပဓာနကံပုဒ်တည်း။ သဒ္ဓနီတိပဒမာလာ (၁၇၆)သဒ္ဓနီတိ သုတ်၊
 ၅၅၄၊ နှာ-၁၂၄) နယနဂတုတ္တကမ္မနိ-၌ ထုတ်ပြထားသော “ဒကာယ နေတိ (ရေထဲသို့
 ဆွဲခေါ်၏)”ဟူသော ဥဒါဟရုဏ်မှ “ဒကာယ”နှင့် တူ၏။

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၅၅

သော်၊ အရဟတ္တံ- သို့၊ ပါပုဏိတံ- ဌာ၊ သမတ္ထော- သော၊ အယံ ပုဂ္ဂလော- ကို၊
 ဝိပဇ္ဈိတညူတိ- ဝိပဇ္ဈိတညူဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဧ၊ ဥဒ္ဓေသတောတိ- ကား၊ ဥဒ္ဓေသဟေတု-
 ပါဠိတော်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ရွတ်ဆိုခိုင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ- တနည်းကား၊
 ဥဒ္ဓိသန္တဿ- ပါဠိတော်ကို ရွတ်ဆိုလသော်၊ ဥဒ္ဓိသာပေန္တဿ- ဆရာကို ရွတ်ဆိုပြ
 စေလသော်၊ ပရိပုစ္ဆတောတိ- ကား၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ပရိပုစ္ဆန္တဿ-
 မေးမြန်းလသော်၊ အနုပုဗ္ဗေန ။ပ။ ဟောတီတိ- ကား၊ အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊
 အရဟတ္တပုတ္တော- အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ- ဧ။။

န တာယ ။ပ။ ဟောတီတိ- ကား၊ တေန အတ္တဘာဝေန- ထိုယခုဘဝအတ္တဘော
 ဖြင့်၊ မဂ္ဂံ ဝါ- မဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလံ ဝါ- ဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တမသော-
 ယုတ်စွာအဆုံးအားဖြင့်၊ ဈာနံ ဝါ- ဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနံ ဝါ- ဝိပဿနာကို
 လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ- ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ- မစွမ်းနိုင်၊ အယံ ဝုစ္စတိ
 ပုဂ္ဂလော ပဒပရမောတိ- ကား၊ အယံ ပုဂ္ဂလော- ကို အဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊
 ဗျဉ္ဇနပဒမေဝ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြသော ပါဠိတော်ပုဒ်သည်သာလျှင်၊ ပရမံ- အလွန်
 ဆုံးသော ရလဒ်အတိုင်းအတာ ပမာဏသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ဤသို့သော
 အနက်ကြောင့်၊ ပဒပရမောတိ- ပဒပရမပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ယေတိ-
 ယေဟူသည်ကား၊ ဒုဝိဓေ- နှစ်မျိုးအပြားရှိကုန်သော၊ ယေ ပုဂ္ဂလေ- ယင်းဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၊
 အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်ကို သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဝိဘဏီ- ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ (ဘဂဝတာ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကမ္မာဝရဏေနာတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဝိဓေန-
 ငါးမျိုးအပြားရှိသော၊ အာနန္တရိယကမ္မေန- (မာတုဿာတကကံအစရှိသော) အာနန္တရိယကံနှင့်
 (စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ မလွဲမသွေအကျိုးပေးသော ကံနှင့်) ဝိပါကာဝရဏေနာတိ- ကား၊
 အဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ- အဟိတ်ပဋိသန္ဓေနှင့် (သမန္နာဂတာ- ပြည့်စုံကုန်၏) ယသ္မာ-
 အကြင်ကြောင့်၊ ဒုဟေတုကာနဓိ- ဒုဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် တို့၏လည်း၊ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓော-
 အရိယမဂ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
 ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိပိ- ဒုဟိတ်ပဋိသန္ဓေသည်လည်း၊ ဝိပါကာဝရဏမေဝ- ဝိပါကဟူသော
 အတားအဆီးပင်တည်း၊ (ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ကို တားဆီးတတ်သော ဝိပါကပင်တည်း) ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

ကိလေသာဝရဏေနာတိ- ကား၊ နိယတမိတ္တာဒိဋ္ဌိယာ- နိယတမိတ္တာဒိဋ္ဌိနှင့် (သမန္နာ-
 ဂတာ) အဿဒ္ဓါတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါဒိသု- ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့၌၊ သဒ္ဓါရဟိတာ-

ယုံကြည်ကြည်ညိုသော သဒ္ဓါတရားမှ ကင်းကုန်၏။ အစ္ဆန္ဒိကာတိ- ကား၊ ကတ္တုကမ္ပတာ- ကုသလစ္ဆန္ဒရဟိတာ- မဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်ပြုလုပ်လိုသည်အဖြစ်ဟူသော ကုသိုလ် ဆန္ဒမှ ကင်းကုန်၏။ ဥတ္တရကုရကာ- မြောက်ကျွန်းသားဖြစ်ကုန်သော၊ မနုဿာ- လူတို့ သည်၊ အစ္ဆန္ဒိကဋ္ဌာနံ- မဂ်ဖိုလ်ရလိုသော ကုသိုလ်ဆန္ဒမရှိသူတို့၏ အရာဌာနသို့ ပဝိဋ္ဌာ- ဝင်ကုန်၏။ ဒုပ္ပညာတိ- ကား၊ ဘဝင်္ဂပညာယ- (တိဟိတံဝိပါကံတေရသဟူသော) ဘဝင်္ဂပညာမှ ပရိဟိန္တာ- ယုတ်လျော့ဆုံးရှုံးကုန်၏။ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဘဝင်္ဂပညာယ- ဘဝင်္ဂပညာသည်၊ ပရိပုဏ္ဏာယဝိ- ပြည့်စုံပါသော်လည်း၊ ယဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘဝင်္ဂီ- ဘဝင်သည်၊ လောကုတ္တရဿ- လောကုတ္တရာတရားထူး၏။ ပစ္စယော- အကြောင်း အထောက်အပံ့သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ သောပိ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ (လောကုတ္တရာ တရားထူး၏အကြောင်း အထောက်အပံ့မဖြစ်သော ဘဝင်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း) ဒုပ္ပညောဇဝနာမ- ဘဝင်ပညာမရှိသူပင်မည်၏။ အဘဗ္ဗာ ။ပ။ သမ္မတ္တန္တိ- ကား၊ ကုသလေသု- ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု- တရားတို့တွင်၊ သမ္မတ္တ- နိဿာမသင်္ခါတံ- မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘောရှိ၍ မိမိချုပ်ပြီး တဆက်တည်းပင် အရိယဖိုလ် အကျိုးပေးမှု မချွတ်မလွဲ ကိန်းသော မြဲသော တရားဟု ဆိုအပ်သော၊ အရိယမဂ္ဂံ- အရိယမဂ်သို့ ဩက္ကမိတုံ- သက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဓိဂန္တံ- ဆိုက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အဘဗ္ဗာ- မထိုက်ကုန်၊ န ကမ္မာဝရဏေနာတိ အာဒိနိ- နကမ္မာဝရဏေန- အစရှိကုန်သော သဒ္ဓါတို့ကို ဝုတ္တဝိပရိယာယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော အဖွင့်တို့မှ ပြောင်းပြန် ပြန်သောအားဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏။ ရာဂစရိတာတိ အာဒိသု- ရာဂစရိတာအစရှိသော စကားရပ်တို့၌၊ ယံ- အကြင်အနက်အဖွင့်စကားကို၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏။ တံ- ထိုအနက် အဖွင့်စကားကို၊ ပရမတ္ထဒီပနိယံ- ပရမတ္ထတရားတို့ကို ဖွင့်ဆိုပြရာဖြစ်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ- ဝဏ္ဏနာယံ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဖွင့် မဟာဋီကာဖြစ်သော ပရမတ္ထမဇ္ဈသာကျမ်း၌ (မယာ- ငါသည်)၊ ဝုတ္တနယေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိရမည်။

၇၀။ အာရဗ္ဘာတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ ဝါ- မိမိသည်၊ အဓိပ္ပေတဿ- အလိုရှိ အပ်သော၊ အတ္တဿ- အနက်သဘောကို ဘဂဝတော- ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရားကို ဇာနာပနံ- သိစေတော်မူခြင်းကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်ရွယ်၍ (အဘာသိ- မြွက်ကြား လျှောက်ထားပြီ) ဣတိ အတ္ထော- ဤကား အာရဗ္ဗပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ သေလော- ကျောက်အတိပြီး သော၊ ပဗ္ဗတော- တောင်သည်၊ ဥစ္စော စ- မြင့်သည်လည်းကောင်း၊ ထိရောစ- ခိုင်မြဲသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏။ ပံသုပဗ္ဗတော ဝါ- မြေတောင်သည်

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၅၇

လည်းကောင်း၊ မိဿက ပဗ္ဗတော ဝါ- မြေနှင့် ရောသော ကျောက်တောင်သည်
 လည်းကောင်း၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သေလေ ယထာ ပဗ္ဗတမုဒ္ဒနီတိ-
 မုဒ္ဒနီဟူ၍ (မဟာဗြဟ္မာ- မဟာဗြဟ္မာသည်၊) အာဟ- လျှောက်ထားပြီ၊ ဓမ္မမယံ
 ပါသာဒန္တိ- ဓမ္မမယံ ပါသာဒိဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ လောကုတ္တရဓမ္မ- လောကုတ္တရတရားကို၊
 အာဟ- လျှောက်ထားပြီ၊ ဟိ- ခဲ့ဦးအံ့၊ သော- ထိုလောကုတ္တရတရားတော်သည်၊
 သဗ္ဗဓမ္မေ- အားလုံးသော လောကီတရားတို့ကို၊ အတိတ္တဗ္ဗ- ကျော်လွန်၍၊
 အဗျဂ္ဂတဋ္ဌေန- လွှမ်းမိုးမြင့်တက်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက် သဘောကြောင့်၊
 ပဗ္ဗတသဒိသော စ- တောင်နှင့် တူသည်လည်းကောင်း၊ ပါသာဒသဒိသော စ- ပြာသာဒ်နှင့်
 တူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဣဓ- ဤ ဓမ္မမယံ-
 ဟူသောပါဠိ၌၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ- ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ပညာပရိယာယော- ပညာသဒ္ဓါ၏
 ပရိယာယ်စကားလှယ်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ သာ- ထိုပညာကို အဗျဂ္ဂတဋ္ဌေန- (အားလုံးသော
 တရားတို့ထက်) ကျော်လွှမ်းမြင့်တက်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊
 ပါသာဒေါတိ- ပြာသာဒ်မည်၏ဟူ၍၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် (နာ-
 ၂၀-စသည်)၌၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ စ-
 ထို့အပြင်၊ တထာ- ထိုနည်းတူပင်၊ ပညာပါသာဒ ။ပ။ အဝေက္ခတီတိ- ပညာပါသာဒ
 ။ပ။ အဝေက္ခတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဓမ္မပဒပါဠိတော်၌
 ဟောတော် မူပြီ။

အသောကော- သောကမရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပညာပါသာဒိ- မြင့်မား
 လွှမ်းတက်သော ပညာတည်းဟူသော ပြာသာဒ်ထက်သို့၊ အာရယု- တက်တော်မူ၍၊
 သောကီနိ- သောကရှိသော၊ ပဇ္ဇိ- သတ္တဝါအပေါင်းကို အဝေက္ခတိ- ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၏။
 ပဗ္ဗတဋ္ဌော- တောင်ပေါ်၌ တည်နေသော သူသည်၊ ဘူမဋ္ဌေ- တောင်အောက်မြေပြင်၌
 တည်နေသော လူတို့ကို၊ အဝေက္ခတိဣဝ- ကြည့်ရှုသကဲ့သို့၊ ဓီရော- ပညာရှိရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗာလေ- ပညာမရှိသူ လူဗာလတို့ကို၊ အဝေက္ခတိ- ကြည့်ရှု၏။

ယထာ ဟီတိ အာဒိသု- ယထာ ဟိ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ (အတ္ထော-
 အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤပြဆိုလတ္တံ့အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) ပဗ္ဗတေ-
 တောင်ပေါ်၌၊ ဌတော- ရပ်တည်၍၊ ရတ္တန္တကာရေ- ညဉ့်မှောင်မိုက်ထဲ၌၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊
 ဩလောကေန္တဿ- ကြည့်ရှုသော၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျားအား၊ ခေတ္တေ- လယ်ကွင်း၌၊
 ကေဒါရပါဠိကုဋိယော စ- လယ်ကန်သင်းရိုးနှင့် တဲကုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-

ထိုက်ကုတ်၌၊ သယံတမနုဿာ စ- အိပ်သော လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ န ပညာယန္တိ
 ယထာ- ထင်ပေါ်မလာကုန်သကဲ့သို့၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)
 အနုဇ္ဈလဘာဝတော- မီးရောင်မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ထင်ပေါ်လာသော
 အရာကို ပြရသော်ကား၊ ကုဋိကာသု- လယ်လုပ်ကိုင်၌၊ အဂ္ဂိဇာလာ- မီးတောက်သည်၊
 ဥဇ္ဈလဘာဝတော- အရောင်လင်းနေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညာယတိယထာ-
 ထင်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဓမ္မပါသာဒိ- ပညာတည်းဟူသော ပြာသာဒ်သို့၊
 အာရုယျ- တက်တော်မူ၍၊ သတ္တလောကံ- သတ္တလောကကို၊ ဩလောကယတော-
 ကြည့်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်တော်အား၊
 အကတကလျာဏာ- ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်မရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-
 သတ္တဝါတို့သည်၊ အာပါထံ- ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့၊ နာဂစ္ဆန္တိ- မရောက်ကုန်၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တေသံ- ထိုပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်မရှိသော
 သတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊) ဉာဏဂ္ဂိနာ- မိမိတို့၏ ဉာဏ်တည်းဟူသော မီးဖြင့်၊
 အနုဇ္ဈလဘာဝတော- မထွန်းလင်းကုန်သည်အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ စ- ထို့အပြင် (တေ-
 ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊) အနုဇ္ဈာရဘာဝတော- စိတ်အစဉ် မကြွယ်ဝ၍ မကြီးမကျယ်
 သေးငယ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ရတ္တိံ- ည၌၊ ခိတ္တာ- ပစ်လွှတ်အပ်ကုန်သော၊
 သရာဝိယ- မြားတို့ကဲ့သို့၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

ပန- ထင်ပေါ်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြရသော်ကား၊ ကတကလျာဏာ-
 ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်ရှိကုန်သော၊ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလာ- ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်၊ ဒူရေ- ဝေးကွာသော အရပ်၌၊ ဌိတာပိ- တည်နေပါကုန်သော်လည်း၊ ဘဂဝတော-
 ၏၊ ဉာဏဿ- အား၊ အာပါထံ- သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊
 တေသံ- ထိုကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊) ပရိပက္ခဉာဏဂ္ဂိတာယ-
 ရင့်ကျက်သော ဉာဏ်ဟူသော မီးရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝါ- ရှိကုန်သည်အတွက်)
 သမုဇ္ဈလဘာဝတော- လွန်စွာထွန်းလင်းတောက်ပကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ စ-
 ထို့အပြင် (တေ- ထိုကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊) ဥဇ္ဈာရသန္တာနတာယ- ကြီးမား
 ကျယ်ပြန့်သော စိတ်အစဉ်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိမဝန္တပဗ္ဗတော ဝိယစ- ဟိမဝန္တာ
 တောင်ကြီးကဲ့သို့လည်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို
 အနက် ယှဉ်စပ်ယောဇနာခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ ဥဋ္ဌေဟီတိ- ကား၊ တံ- ရှင်
 တော်မြတ်ဘုရားသည်၊ ဓမ္မဒေသနာယ- တရားဟောတော်မူခြင်း၌၊ အပေါ့သုက္ကတာ-

သုတ်]

ဗြဟ္မဿာစနကထာအဖွင့်

၂၅၉

သင်္ခါတသင်္ကောစာပတ္တိတော- ကြောင့်ကြမဲ့နေသည်အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော တွန့်ဆုတ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ကိလသုဘာဝတော- ဝီရိယမဖက် ငြိမ်သက်တော်မူသည်အဖြစ်မှ၊ ဥဋ္ဌဟ- ထတော်မူပါ။

ဝီရိယဝန္တတာယာတိ- ကား၊ သာတိသယစတုဗ္ဗိသေဗ္ဗပဓာနဝီရိယဝန္တတာယ- လွန်ကဲသော သတ္တိရှိသော လေးပါးအပြားရှိသော သမ္မဓာန်လုံ့လဝီရိယရှိတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝီရော- ဝီရမည်တော်မူ၏) ဟိ- မှန်၏။ ဝီရဿ- ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသူ၏။ ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းတရားသည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (ဝီရဿ- ၏)၊ ကမ္မိ- အမှုလုပ်ငန်းသည်၊ ဝီရိယံ- ဝီရိယမည်၏။ (ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရား၌၊ ကိလေသမာရဿ- ကိလေသမာရ်၏။ (အသမ္ဘဝတာ- ဖြစ်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ)၊ မစ္စမာရဿပိ- သေခြင်းဟူသော မစ္စမာရ်၏လည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ အာယတိ- နောင်အခါ၌၊ အသမ္ဘဝတော- ဖြစ်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မစ္စကိလေသမာရနန္တိ- ရာနံဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ အဘိသင်္ခါရမာရဝိဇယဿ- (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံဟူသော) အဘိသင်္ခါရမာရ်ကို အောင်မြင်ခြင်းကို၊ အဂ္ဂဟဏံ- မယူခြင်းသည်၊ ကိလေသမာရဝိဇယေနဝ- ကိလေသမာရ်ကို အောင်မြင်တော်မူခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ တဗ္ဗိဇယဿ- ထိုအဘိသင်္ခါရမာရ်ကို အောင်မြင်ခြင်းကို၊ ဇောတိတဘာဝတော- ထွန်းပြည့်စုံအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါဟနသမတ္တတာယာတိ- ကား၊ သံသာရမဟာကန္တာရတော- သံသရာတည်းဟူသော ကြီးစွာသော ခရီးခဲမှ၊ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ- နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ခေမပ္ပဒေသံ- ဘေးကုန်ခန်းရာအရပ်သို့၊ သမ္ပိပနသမတ္တတာယ- ကောင်းစွာရောက်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သတ္ထဝါဟော- သတ္ထဝါဟမည်တော်မူ၏)။

၇၁။ အပါရုတံတေသံ အမတဿ ဒွါရန္တိ- အပါရုတံ ။ပ။ ဒွါရံ-ဟူ၍၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ပဋန္တိ- ရွတ်ဆိုကြကုန်၏။ မဟာကရုဏူပနိဿယေန- မဟာကရုဏာဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသော၊ သယမ္ဘုဉာဏေန- ဆရာမလို ပင်ကို

၁။ အပါရုတံ၊ အပါရုတာ။ ။ ပါဠိ၌ ဒွါရသဒ္ဓါ နပုလ္လိင်အရှိများသောကြောင့် “အပါရုတံ တေသံ အမတဿ ဒွါရံ”ဟု အချို့ဆရာတို့ ရွတ်ဆိုကြသည်ဟု နိကာယဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂြဟိုက် (၂၂၅) သင်္ဂြဟိုက်ဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် (၁၃၉)တို့၏ ဗြဟ္မဿာစနကထာတို့၌ ဤမဟာပဒါနသုတ်ထက် ပိုလွန်၍ “အပါပုရေတံ အမတဿ ဒွါရံ”အစရှိသော

အသိဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် (နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်၏၊ ဒွါရဿ- ဝင်ကြောင်း အရိယမဂ်ဟူသော တံခါး၏၊ ဝါ- ကို၊) အဓိဝတတ္တာ- ရအပ်သိအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနဿ- နိဗ္ဗာန်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒွါရံ- ဝင်ကြောင်းတံခါးကို၊ ပဝိသနမဂ္ဂေါ- ဝင်ကြောင်း အရိယမဂ်ကို၊ (မယာ- ငါဘုရားသည်၊) ဝိဝရိတွာ- ဖွင့်၍၊ ဌပိတော-

ဂါထာပါသေး၏။ “အပါပုရေတန္တိ ဝိဝရ ဧတံ”ဟူ၍ ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်၏။ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် “အပါပုရန္တိတိ ည္ဗါဓန္တိ”ဟု လည်း ကုတိဝုတ်အဋ္ဌကထာ (၂၅၃)ဖွင့်၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ “အပါပုရတိ”ကို ပုရဓာတ် ကြံတော်မူ၏။

ဝိနည်းမဟာဝါဘာသာဋီကာ (၄၅၊၄၉)၌လည်း ထို“အပါပုရ”ပုဒ်ကို နည်းမှီး၍ ဤနေရာမှ “အပါရုတာ”ကိုလည်း ပုရဓာတ်ဖြင့်ပင် “အပါပုတာ”ဟု ပါဠိပြင်ကာ “အပါပုတေသံ အမတဿ ဒွါရာ”ဟူ၍ ပါဠိတော်ပဌမပါဒရှိမှ ဆန်းတည့်သည်။ “အပါပုတာ+ဧသံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တချို့စာ၌ “အပါရုတာ”ဟုရှိ၏။ ရုဓာတ်သည် ဖွင့်ခြင်းအနက်ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် “အပါပုတေသံ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေရမည်ဟု ဘာသာဋီကာ၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋက အဘိဓာန်၌မူ ပုရဓာတ်မကြိတ် အပ၊ အာ ရှေးရှိသော ဝရဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် “အပါရုတ- မပိတ်ဖုံးအပ်၊ အပါပုတ- ဖွင့်အပ်သည်”ဟူ၍ ပါဠိနှစ်မျိုးပြထား၏။

တွေ့ရသမျှ “အပါရုတာ”ဟူ၍သာ။ ။ မိမိတို့တွေ့ရသမျှပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ တို့၌မူ “အပါရုတာ”ဟု ချည်းသာရှိ၏။ ကမ္ဘာအေးအဘိဓာန်၊ ဦးဟုတ်စိန်အဘိဓာန်၊ အဘိဓာန် ဋီကာ၊ CHILDERS ခေါ်ပါဠိ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ THE PALI TEXT SOCIETY (P.T.S) ခေါ်ပါဠိ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်တို့၌လည်း ယခုတွေ့နေကျ “အပါရုတာ”ကိုပင် ရုပ်စီရင်ထားကြ၏။ ယင်းအဘိဓာန်များနှင့် THE PRACTICAL နှင့် ဆာမောနီယာဝီလျံခေါ် သက္ကတ အင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်တို့၌ ဝနှင့် ရိသရတွဲထားသော “ပြီ”ဖြင့် “အပါပြီတ”ဟု သက္ကတပုဒ်ပြထား၏။ အပါပြီ. . . to open (ဓာတ်နက်) ထို့နောက် ကိတ်ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် အပါပြီတ. . . opened-စသည်။ ထို့ကြောင့် “အပါပုရတိ၊ အပါရုတ”တို့၌ “အပ+အာ+ဝရဓာတ်+တိ(တ)”ဟူ၍ ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲကြ၏။

အပါရုတဃရာတိ စောရာနံ အဘာဝေန ဒွါရာနိ သံဝရိတွာ ဝိဝဋ္ဌဒွါရာတိ အတ္ထော (သီလက္ခနံ၊ ကုဋေန္တသုတ် အဋ္ဌကထာ၊၂၆၅) ဤ၌ အပါရုတပုဒ်ကို “န+ပ+အာ+ဝရဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဝရကို ရပြုဟုသီလက္ခနဘာသာဋီကာ ရုပ်စီရင်တော်မူ၏။ အဘိဓာန်ဋီကာ (၂၂၂- ဂါထာ)၌မူ အပါရုတပုဒ်ကို ဝရဓာတ်သာမက ပုရဓာတ်၊ ဝုဓာတ်ဟုလည်း ဆိုပြီး ဝုဓာတ်မှ ဝကို ရပြုဟု စီရင်၏။ ပုရဓာတ်၌မူ အထူးမဆို၊ ရကာရော စ- သုတ်ဖြင့် ဓာတွန်ရကို ချေရုံသာ ရှိ၏။ ကျန်အဘိဓာန်များ၌မူ “အပါရုတ”ကို ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲပြကြသော်လည်း ရုပ်ပြီးပုံကို အထူးမပြကြ။ [အပါရုတပါဠိဖြင့် “အပါရုတေသံ”ဟု သန္နိစပ်လျှင်လည်း ဥပေန္တဝဇီရာဂါထာပါဒ ဖြစ်ပါ၏။]

ထားတော်မူအပ်ပြီ။ သဒ္ဓိ ပမုစ္ဆန္တုတိ- ကား၊ သဒ္ဓိ- ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားကို၊
ပဝေဒေန္တု- သိစေကြကုန်သတည်း။ (အများသိအောင်ဖော်ပြကြစေကုန်သတည်း။)
 အတ္တနော- မိမိ၏။ သဒ္ဓဟနာကာရံ- ယုံကြည်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအမှုအရာကို၊
 ဥပဋ္ဌာပေန္တု- ကိုယ်မှာ စွဲကပ်တည်စေ ကြကုန်တည်း။ ဝါ- ကိုယ်စိတ်၌ဖြစ်ပေါ်လာစေ
 ကုန်သတည်း။ ဣတိ အတ္ထော- ဤကား အနက်၊ (ဓမ္မဿ- အရိယမဂ်တရား၊
 သစ္စာလေးပါးတရား၏) သုခေန- လွယ်ကူသော အားဖြင့်၊ အကိစ္ဆေန- မဆင်းရဲ

ပါရုတ, ပါရုပတိ။ ။ ပြာဂြိ. . . to put on, dress (ဓာတ်နက်) ပြာဂြိတ. . . covered, screened စသည်။ ပြာဂြိတ-ဟူသော သက္ကတရုပ်သည် ပါဠိ၌ “ပါရုတ”ဖြစ်၏။ ဦးဟုတ်စိန် အဘိဓာန်နှင့်တကွ ယခင်ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ ပြခဲ့သော “အပါဂြိတ”ဟူသော သက္ကတရုပ်ကို နည်းမှီး၍ “အပါရုတ”ဟူသော ပါဠိကို “အပ+အာ+ဝရ+တ”ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲထားကြသော်လည်း ပါဠိတော်၌မူ “ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု ဂိဟိပါရုတံ ပါရုပန္တိ (စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော်၊ ၂၇၈) ဒုန္နိဝတ္ထာ ဒုပ္ပါရုတာ (၎င်း၃၈၀)စသည်ဖြင့် “ပါရုတ, ပါရုပတိ”ပုဒ်တို့သည် အလွန်အတွေ့များသောကြောင့် ထို “အပါရုတ”ပုဒ်ကို “န ဗြဟ္မဏော အဗြဟ္မဏော”ကဲ့သို့ “န ပါရုတာ အပါရုတာ”ဟုလည်း နပဋိသေပုဒ်နှင့် တွဲသော သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆ၏။

ပါရုပတိ-ဟူသော အာချာတ်ပုဒ်၌ကား ယခင် “အပါပုရတိ”ကဲ့သို့သော “ပါပုရတိ”ဟူသော မူရင်းပုဒ်မှ metathesis (ပနှင့်ရကို ရှေ့နောက်ပြောင်းမှု) ပြု၍ “ပါရုပတိ”ရုပ်ဖြစ်သည်ဟု မိန့်ဆိုကြ၏။ တပစ္စည်းဖြင့် “ပါရုတ”ကိုလည်း “ပါဝရိတ”ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲထားကြ၏။ “ပ+အာ+ဝရ+တ”ဟုလည်း ခွဲသင့်သည်ဟု ယူဆ၏။ ထို့နောက် သီလက္ခနိဘာသာဋီကာအတိုင်း ဝရကို ရပြုပါ။

၁။ သဒ္ဓိ ပဝေဒေန္တု။ ။ မိမိတို့၏ သဒ္ဓါတရားကို သိစေကြကုန်လော-ဟူသော စကားကို ဤသို့အဓိပ္ပါယ်စဉ်းစားမိ၏။ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ဆွမ်းခံကြွလာတော်မူမည့်ခရီးလမ်းတလျှောက်ကို ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် ရှင်းလင်းသုတ်သင်နေကြသော မြို့သူမြို့သားများကို အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ကောင်းကင်က ကြွလာသော ရှင်သုမေဓာရသေ့က “ဘယ်သူအတွက် သုတ်သင်ရှင်းလင်းနေကြတာလဲဟု မေး၍ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားအတွက်ပါဟု ပြောကြသော အခါ “ဗုဒ္ဓေါတိ ဝစနံ သုတွာ၊ ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇိ တာဝဒေ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါတိ ကထယန္တော၊ သောမနဿ ပဝေဒယိ၊ သုမေဓာရှင်ရသေ့သည် ဘုရား ဘုရားဟု နှုတ်မှ တတွတ်တွတ် ရွတ်ဆိုကာ အလွန် ရွှင်လန်းတက်ကြွသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာနှင့်တကွ အလွန်ကြည်လင်ရွှင်ပျသော မျက်နှာဖြင့် မိမိ၏ ပီတိသောမနဿအဟုန် သဒ္ဓါအဟုန် ဖိမ့်ဖိမ့်တုန်အောင် အထင်အရှား ဖြစ်ပွားနေသည်ကို အများတကာ မြင်ရအောင် အသိပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ကို “သောမနဿ ပဝေဒယိ”ဟူသော ထိုပါဠိဖြင့် ထောက်ထားစဉ်းစားမိပေသည်။

မပင်ပန်းသောအားဖြင့် ပဝတ္တနီယတာယ- ဖြစ်စေအပ် သည်အဖြစ်ကြောင့် သုပ္ပဝတ္တိတံ- လွယ်ကူစွာဖြစ်စေအပ်သော (ဓမ္မ- အရိယမဂ်တရား၊ သစ္စာလေးပါးတရားကို) န ဘာသိ- ဟောတော်မမူပြီ၊ န ဘာသိဿာမီတိ- ဟောတော် မမူအံ့ဟူ၍၊ စိန္တေသိ- ကြံစည်တော်မူပြီ။

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၇၃။ သလ္လပိတွာတိ- သလ္လပိတွာ-ဟူသည်ကား၊ အာဂုသော- ငါ့ရှင်၊ တေ- သင်၏၊ ဣန္ဒြိယာနိ- စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါးတို့သည်၊ ဝိပ္ပသန္နာနိ- အထူး ကြည်လင်နေပေကုန်၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာလာပသလ္လာပ- ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုခြင်း တုံ့ပြန်၍ ပြောဆိုခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (ဂမိဿတိ- သွားလတ္တံ့) ဟိ (ယသွာ)- အကြွေကြောင့် အဿ- ထိုဥပကတက္ကတွန်း၏၊ တံ- ထိုအာလာပသလ္လာပ ပြု၍ သွားခြင်းသည်၊ အပရဘာဂေ- ငြီးငွေ့မှုသံဝေဂဖြစ်ရာ နောက်အခါ၌၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ- အထံတော်မှောက်သို့ ဥပသင်္ဂမနဿ- လာရောက်ခြင်း၏၊ ပစ္စယော- အကြောင်းသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့် ဘဂဝါ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ အဋ္ဌာရသယောဇနမဂ္ဂံ- တစ်ဆယ့်ရှစ်ယူဇနာရှိသော ခရီးကို၊ ပဒသာဝ- ခြေတော်ဖြင့်သာလျှင်၊ အဂမာသိ- ကြွသွားတော်မူပြီ။

၇၅-၇၆။ အနုပုဗ္ဗိ ကထန္တိ- အနုပုဗ္ဗိ ကထံ- ဟူသည်ကား၊ အနုပုဗ္ဗိယာ- ရှေ့စကား အားလျော်သောအားဖြင့်၊ ဝါ- အစဉ်အားဖြင့်၊ အနုပုဗ္ဗံ- ရှေ့စကားအားလျော်စွာ၊ ဝါ- အစဉ်အတိုင်း၊ ကထေတဗ္ဗကထံ- ဟောကြားထိုက်သော တရားစကားတော်ကို၊ (ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ) ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ သာ(အနုပုဗ္ဗိကထာ)- ထိုအစဉ် အတိုင်းဟောကြားထိုက်သော တရားစကားတော်ဟူသည်၊ ကာ- အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤကားအမေးပစ္စုပ္ပန်တည်း၊ (သာ အနုပုဗ္ဗိကထာ- ဟူသည်၊) ဒါနာဒိကထာ- ဒါနအစရှိ သည်တို့နှင့် စပ်သော တရားစကားတည်း၊ (ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း၊) တတ္ထ- ထိုဒါနကထာအစရှိသည်တို့တွင် တာဝ- သီလကထာအစရှိသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- ညွှန်ပြအပ်သော) ဒါနကထာ- ဒါနနှင့် စပ်သော တရားစကားကို (ကထိတာ- ၌စပ်၊) ဒါနဿ- ဒါနကုသိုလ်၏၊ ဝါ- သည်၊) ပရုရဇနေသု- များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသာဓာရဏတ္တာစ- အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့နှင့် သက်ဆိုင် သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုကရတ္တာစ- လွယ်ကူစွာပြုအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်

သုတ်]

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၂၆၃

လည်းကောင်း၊ သီလေ- သီလ၌၊ ပတိဋ္ဌာနဿ- တည်ခြင်း၏၊ ဥပါယဘာဝတောစ- အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစ၌၊ ဝါ- ရှေးဦးစွာ၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ကထိတာ- ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ ဟိ- ဒါနကထာ၏ အခြားမဲ့၌ သီလကထာဟောခြင်း၏အကြောင်းကား၊ ပရိစ္ဆာဂသီလော- စွန့်ကြဲလျှံဒါန်း ခြင်းအလေ့ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော- ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထုသု- သိမ်းပိုက်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့၌၊ နိဿင်္ဂဘာဝတော- ငြိတွယ်တပ်မက်မှုမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် သုခေနေဝ- လွယ်ကူသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ သီလာနိ- သီလတို့ကို၊ သမာဒိယတိ- ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံး၏။ စ- ဤမျှမကသေး၊ တတ္ထ- ထိုသီလ၌၊ သုပွတိဋ္ဌိတော- ကောင်းစွာ တည်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

သီလေန- သီလကြောင့် ဒါယကပဋိဂ္ဂါဟကဝိသုဒ္ဓိတောစ- အလှူဒါယကာနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရာနုဂ္ဂဟံ- (ဒါနဖြင့်) သူတပါးကို ခိုးမြှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ- ခိုးမြှောက်ကြောင်းစကားကို၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ပရပိဋ္ဌာ- နိဝတ္တိဝစနတောစ- (သီလဖြင့်) သူတပါးကို နှိပ်စက်ခြင်းမှ ဆုတ်နှစ်ကြောင်းတရားစကားကို ဟောတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိရိယဓမ္မ- ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ဒါန တရားကို၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ အကိရိယဓမ္မဝစနတောစ- မပြုမကျင့်ရှောင်ကြဉ် ထိုက်သော ဒုစ္စရိတ်တရားကို ဟောတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဂ- သမ္ပတ္တိဟေတု- စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏အကြောင်းဒါနကို၊ ဝတ္တာ- ၍၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ- ဟေတုဝစနတောစ- သုဂတိဘဝနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏အကြောင်းသီလကို ဟောတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒါနကထာနန္တရံ- ဒါနကထာ၏ အခြားမဲ့၌၊ သီလကထာ- ကို (ဘဂဝတာ) ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တံ ဒါနသီလံ- ထိုဒါနနှင့် သီလသည်၊ ဝဋ္ဋနိဿိတံ- ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌ မှီသည်၊ စေ ဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်) အယံ ဘဝသမ္ပတ္တိ- ဤသုဂတိနတ်ဘဝစည်းစိမ်သည်၊ တဿ- ထိုဒါနသီလ၏၊ ဖလံ- အကျိုးတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အကျိုးတရားကို၊ ဒဿနတ္ထံစ- ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဒါနသီလမ- ယေတိ- ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဏီတပဏီတတရားဒိဘေဒဘိန္ဓုဟိ- မြင့်မြတ်ကုန်၊ ထို့ထက်သာလွန်၍ မြင့်မြတ်ကုန်သော ကုသိုလ်အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကုန်သော၊ ဣမေဟိ ပုညကိရိယဝတ္ထုဟိ- ဤပုညကိရိယဝတ္ထုတို့ကြောင့် (ဤ ထိုထိုကောင်းကျိုးအာနိသင်တို့၏ တည်ရာဖြစ်သော ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကုသိုလ်တို့

ကြောင့်) စာတုမဟာရာဇိကာဒိသု- စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်အစရှိသော နတ်ဘုံတို့၌၊
 ပဏီတပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နာ- မြင့်မြတ်ကုန်၊ သာလွန်၍ မြင့်မြတ်ကုန်သော
 ကောင်းကျိုးချမ်းသာအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကုန်သော၊ အပရိမေယျာ-
 မနှိုင်းချင့်မရေတွက်နိုင်ကုန်သော၊ ဧတာ ဒိဗ္ဗဘောဂဘဝသမ္ပတ္တိယော- ဤနတ်ပြည်၌
 ဖြစ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာဟူသော ဘဝကောင်းကျိုးသမ္ပတ္တိတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။
 ဣတိ- ဤသို့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဒဿနတ္ထံ စ- ကောင်း၊ တဒနန္တရံ- ထိုသီလ
 ကထာ၏ အခြားမဲ့၌၊ သဂ္ဂကထံ- သဂ္ဂကထာကို (နတ်ဘုံတဝနှင့် စပ်သော တရားစကားကို)
 ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ အယံ သဂ္ဂေါ- ဤနတ်ဘုံတဝကို၊ ဝါ- သည်၊ ရာဂါဒိဟိ-
 ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့က၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌော- နှိပ်စက်အပ်၏။ ဝါ- ပူပန်စေအပ်၏။
 သဗ္ဗဒါ- အခါခပ်သိမ်း (ရာဂါဒိဟိ- တို့က) အနုပက္ကိလိဋ္ဌော- မနှိပ်စက်အပ်သော တရား
 ကား၊ အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အကြောင်းအရာကို၊
 ဒဿနတ္ထံ- ဌာ၊ သဂ္ဂါနန္တရံ- သဂ္ဂကထာ၏ အခြားမဲ့၌၊ မဂ္ဂကထာ- အရိယမဂ်နှင့် စပ်သော
 တရားစကားတော်ကို၊ ဝါ- အရိယမဂ်ကို ဟောကြားကြောင်းတရားစကားတော်ကို၊
 ကထေတဗ္ဗာ- ဟောကြားသင့်ဟောကြားထိုက်၏။

စ- ထိုသို့ဟောကြားထိုက်ပါသော်လည်း (ကထေတဗ္ဗာ-၌စပ်) မဂ္ဂ- အရိယမဂ်ကို
 ကထေန္တေန- ဟောကြားတော်မူလသော်၊ တဒဓိဂမုပါယဒဿနတ္ထံ- ထိုအရိယမဂ်ကို
 ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ သဂ္ဂပရိယာပန္နာ- နတ်ဘဝ၌ အပါအဝင်ဖြစ်
 ကုန်သော၊ ကာမာ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊ (သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 ဗဟ္တာဒိနဝါ- စသည်၌စပ်) ပဂေဝ ဣတရေ- သဂ္ဂပရိယာပန္နမဟုတ်ပါကုန်မူ အထူးဆို
 ဖွယ်မရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမာနာမ- ကာမဂုဏ်
 အာရုံတို့မည်သည်၊ ဗဟုအာဒိနဝါ- များသော မကောင်းဆိုးကျိုးအပြစ်ရှိကုန်၏။ အနိစ္စာ-
 မမြဲကုန်၊ အဓုဝါ- မခိုင်ခံ့ မတည်တံ့ကုန်၊ ဝိပရိကာမဓမ္မာ- (အိုနာသေတို့ဖြင့်)
 ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကာမာနံ- ကာမတို့၏၊ အာဒိနဝေါ-
 အပြစ်ကို (ကထေတဗ္ဗာ- ၏) (ကာမာ- ဝတ္ထုကာမဟူသော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊)
 ဟီနာ- ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ ဂမ္မာ- ရွာသူရွာသားတို့၏ ဥစ္စာတို့တည်း၊ ဝါ- ရွာသူရွာသားတို့
 မှီဝဲအပ်သော အာရုံတို့တည်း၊ ပေါထုဇ္ဇနိကာ- ပုထုဇဉ်အမိုက်သားတို့၏ အလေ့အကျက်
 တို့တည်း၊ အနရိယာ- မစင်ကြယ်ကုန်၊ ဝါ- မမြင့်မြတ်ကုန်၊ ဝါ- အရိယာသူတော်ကောင်းတို့
 ဥစ္စာမဟုတ်ကုန်၊ အနတ္ထသံဟိတာ- စီးပွားချမ်းသာနှင့် မစပ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တေသံ-

သုတ်]

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၂၆၅

ထိုကာမဂုဏ်အာရုံတို့၏၊ ဩကာရော- ယုတ်ညံ့ခြင်းသဘောကို၊ လာမကဘာဝေါ- ယုတ်ညံ့သည်တို့၏ အဖြစ်ကို (ကထေတဗ္ဗော)

သဗ္ဗေပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဘဝါ- ဘဝတို့သည်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ ဝတ္ထုဘူတာ- တည်ရာဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဘဝတို့၌၊ သံကိလေသော- ပူပန်စေခြင်း နှိပ်စက်ခြင်းကို (ရာဂအစရှိသော တရားတို့က ပူပန်စေပုံ နှိပ်စက်ပုံကို၊ ကထေတဗ္ဗော- ၏)၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥသယအားလုံးစုံအားဖြင့်၊ ကိလေသဝိမုတ္တံ- ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော တရားကား၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ပေ တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နေက္ခမ္မေ- ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်၌၊ အာနိသံသောစ- အကျိုးကိုလည်း၊ ကထေတဗ္ဗော- ၏၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို မဂ္ဂန္တိတိ ဧတ္ထ- မဂ္ဂုဏ္ဏတိ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ အာဒိအတ္ထဇောတကေန- အဦးအစဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ ဣတိသဒ္ဓေန- ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ ဗောဓိတော- သိစေအပ် ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

သုခါနံ နိဒါနန္တိ- သုခါနံ နိဒါနံ-ဟူသည်ကား၊ (ဣဒံ ဒါနံ နာမ- ဤဒါနမည်သည်၊) ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ- မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော ယခုဘဝ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ သုခါနံ စ- သုခတို့၏လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကာနံ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ သုခါနံ စ- ကောင်း၊ နိဗ္ဗာနပဋိသယတ္တာနံ- နိဗ္ဗာန်နှင့် ဆက်စပ်ကုန်သော၊ သုခါနံ စ- ကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သုခါနံ- သုခတို့၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ ယံ ကိဉ္စိ- ကြွင်းမဲ့ဥသယ အားလုံးစုံသော၊ ဘောဂသုခံနာမ- စည်းစိမ်ဥစ္စာကို သုံးဆောင်ခံစားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သုခမည်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) တံ သဗ္ဗံ- ထိုအားလုံးသော သုခသည်၊ ဒါနနိဒါနံ- ဒါန ဟူသော အကြောင်းရင်းရှိ၏၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်သဘောသည်၊ ပါကဋ္ဌော- ထင်ရှား၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနပဋိသယုတ္တံ- ဈာန်ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်နှင့် ဆက်စပ်သော၊ ယံ တံ သုခံ- အကြင်သုခသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) တဿာပိ- ထိုသုခ၏လည်း၊ ဒါနံ- ဒါနသည်၊ ဥပနိဿယပစ္စယော- ပကတူပနိဿယ အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ ယေဝ- ဖြစ်သည်သာတည်း။

သမ္ပတ္တိနံ မူလန္တိ- ကား၊ လောကေ- ၌၊ ပဒေသရုဇ္ဈသိရိဿရိယ သတ္တရတနသ- မုဇ္ဈလစက္ကဝတ္ထိသမ္ပဒါတိ- (ကျွန်းတစ်ကျွန်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းနယ်ပယ်၏ ဘုရင်အဖြစ်

ဟူသော၊) ပဒေသရာဇ်ဂုဏ်သရေ၏ အစိုးရသခင် ဘုရင်အဖြစ်ဟူသော စည်းစိမ်နှင့် ရတနာ(၇)ပါးတို့ဖြင့် တောက်ပြောင်သော စက္ကဝတ္တိဘုရင်အဖြစ်ဟူသော စည်းစိမ်ဖြစ်ကုန် သော၊ ဧဝံ ပဘောဒါ- ဤသို့ အပြားရှိကုန်သော၊ မာနသိကာ- လူ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ယာ ဣမာ သမ္ပတ္တိယောစ- အကြင် စည်းစိမ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ စာတုမဟာရာဇိက စတုမဟာရာဇာဒိဘောဒါ- စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အစိုးရဘုရင်ဖြစ်သော နတ်မင်းကြီး လေးဦးတို့၏ စည်းစိမ်အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ယာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော စ- အကြင် နတ်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ပန- ထိုမှ တပါး၊ အညာပိ- ထိုစည်းစိမ်တို့မှ တပါး တခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယာသမ္ပတ္တိယော- အကြင် စည်းစိမ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏၊) ဣဒံ ဒါနံ နာမ- ဤဒါနမည်သည်၊ တာသံ သဗ္ဗာသံ- ထိုအားလုံးကုန်သော စည်းစိမ်တို့၏၊ မူလံ ကာရဏံ- အကြောင်းရင်းပေတည်း၊ ဘောဂါနန္တိ- ဘောဂါနံဟူသည်ကား၊ ဘူဝိတဗ္ဗဋ္ဌေန- သုံးဆောင်ဖွယ်ရာ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ဘောဂေါတိ- ဘောဂဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမာနံ- ရအပ်သော နာမည်ရှိကုန်သော၊ မနာဝိယရူပါဒီနဉ္စ- စိတ်နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ရူပါရုံအစရှိသော အတွင်း အသုံးအဆောင်တို့၏လည်းကောင်း၊ တန္နိဿယာနံ- ထိုအတွင်းအသုံးဆောင်တို့၏ မှီရာဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပဘောဂသုခါနဉ္စ- ဆင်မြင်းရထားမိန်းမအစရှိသော အခြံအရံအပစည်းစိမ် တို့၏လည်းကောင်း၊ အဝဿယဋ္ဌေန- မှီရာ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပတိဋ္ဌာ- ပတိဋ္ဌာမည်၏။

ဝိသမဂတဿာတိ- ကား၊ ဗျသနပ္ပတ္တဿ- ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သောသူ၏၊ တာဏန္တိ- တာဏံဟူသည်ကား၊ တတော- ထိုပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းမှ၊ ပရိပါလနတော- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ရက္ခာ- အစောင့် အရှောက်တည်း၊ လေဏန္တိ- ကား၊ ဗျသနေဟိ- ဖျက်ဆီးတတ်သော ဘေးရန်တို့သည်၊ ပရိပါစိယမာနဿ- အပူတိုက် ရှိမြှိုက်ခံရသော သူ၏၊ ဩလီယနပဒေသော- ပုန်းအောင်းရာ အရပ်တည်း၊ ဂတီတိ- ကား၊ ဂန္ထဗ္ဗဋ္ဌာနံ- သွားရောက်တိမ်းရှောင်ထိုက်သော ဌာနတည်း၊ ပရာယဏန္တိ- ကား၊ ပဋိသရဏံ- လည်းလျောင်းမှီခိုရာတည်း၊ အဝဿယောတိ- ကား၊ ဝိနိပတိတုံ- ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်ပျက်စီးခြင်းငှာ၊ အဒေန္တော- မပေးသော၊ နိဿယော- မှီခိုရာသည်၊ အာရမ္မဏန္တိ- ကား၊ ဩလုဏ္ဏာရမ္မဏံ- ကိုင်စွဲထောက်တည်ရာ အာရုံသည် (နတ္ထိ) ရတနမယသီဟာသနသဒိသန္တိ- ကား၊ (ဣဒံ- ဤဒါနသည်) မဟပ္ပံ- များစွာသော တန်ဖိုးရှိသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ သဗ္ဗသော- လုံးဝဥသို့ အကုန်အစင်၊ ဝိနိပတိတုံ-

ဖောက်ပြန်စွာ လိမ့်ကျခြင်းငှာ၊ အပ္ပဒါနတော- မပေးသည်အဖြစ်ကြောင့် သဗ္ဗရတနမယ- သတ္တင်္ဂမဟာသီဟာသနသဒိသံ- အားလုံးသော ရတနာတို့ဖြင့်ပြီးသော (၇)ပါးသော အင်္ဂါရှိသော မြတ်သော ခြင်္သေ့ခံ သလွန်ညောင်စောင်းနှင့် တူ၏။ [အောက်ခြေလေးချောင်း၊ ဦးခေါင်းအမှီ၊ နှစ်လီလက်တင်၊ ခုနစ်အင်၊ သတ္တင်ညောင်စောင်းခေါ်]။

၎င်းတို့တဋ္ဌာနေ- ရောက်ရာ ရောက်ရာ ဘဝဌာနတိုင်း၌၊ ပတိဋ္ဌာလဘာပနတော- ထောက်တည်ရာကို ရစေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာပထဝိသဒိသံ- ကြီးစွာသော မြေပြင်နှင့် တူ၏။ အာလမ္ပနရုဇ္ဈသဒိသန္တိ- ကား၊ အာလမ္ပနရုဇ္ဈ- ဆွဲကိုင်စရာ ကြိုးတန်း သည်၊ ဥတ္တိဋ္ဌတောစ- ထိုင်ရာမှ ထသည်လည်းဖြစ်သော၊ တိဋ္ဌတောစ- ရပ်နေသည် လည်းဖြစ်သော၊ ဒုဗ္ဗလဿ- အားမရှိသော၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျား၏၊ ဥပတ္ထမ္ဘော- အထောက်အကူသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ [တနည်း- အာလမ္ပနရုဇ္ဈ-သည်၊ ဒုဗ္ဗလဿ- သော၊ ပုရိသဿ- ယောက်ျားသည်၊ ဥတ္တိဋ္ဌတော စ- ထိုင်ရာမှ ထလျှင်လည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌတောစ- ကောင်း၊ ဥပတ္ထမ္ဘော ဟောတိယထာ- သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဒါနံ- ဒါနသည်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ သမ္ပတ္တိဘဝေ- ပြည့်စုံကောင်းမြတ် သော ဘဝ၌၊ ဥပ္ပတ္တိယာ စ- ဖြစ်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဌိတိယာစ- တည်မြဲခြင်း၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယဘာဝတော- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့် (အာလမ္ပနရုဇ္ဈ- သဒိသံ- ဆွဲကိုင်စရာ ကြိုးတန်းနှင့် တူ၏။) ဒုက္ခနိတ္တရဏဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ဒုဂ္ဂတိ ဒုက္ခ နိတ္တရဏဋ္ဌေန- အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝဆင်းရဲမှ ထုတ်ဆောင်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (နာဝါ- လှေနှင့် တူ၏။) သမဿာသနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ လောဘမစ္ဆရိယာဒိပဋိသတ္တု- ပဒ္ဒဝတော- လောဘမစ္ဆရိယအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူဟူသော ဘေးဥပဒ်မှ၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အဿာသနဋ္ဌေန- သက်သာရာရကြောင်း တရား၏ အဖြစ်ကြောင့် (သင်္ဂါမသုရော- စစ်ပွဲသူရဲကောင်းနှင့် တူ၏။) ဘယပရိတ္တာဏဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ဒါလိဒ္ဓိယဘယတော- ဆင်းရဲမွဲတေသူ၏အဖြစ်ဟူသော ဘေးမှ၊ ပရိပါလနဋ္ဌေန- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သုသင်္ခိတနဂရံ- ကောင်းစွာ စီမံထား အပ်သော မြို့နှင့်တူ၏။)

မစ္ဆေရမလာဒီဟီတိ- ကား၊ မစ္ဆေရလောဘဒေါသက္ကဿာဝိစိကိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒိစိတ္တ မလေဟိ- မပေးရက်လို့ သဝန်တိုခြင်း၊ လိုချင်မက်မောခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ ငြူစူခြင်း၊ ယုံမှားတွေဝေခြင်း၊ အယူလွဲမှားခြင်းအစရှိသော စိတ်၏ အညစ်အကြေးတို့သည်၊ ဝါ- တို့ဖြင့်၊ အနုပလိတ္တဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ- မနှိပ်စက်အပ်သည်အဖြစ်

၂၆၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပဒါန

ကြောင့်၊ ဝါ- မညစ်နွမ်းသည်အဖြစ်ကြောင့် (ပဒုမံ- ပဒုမာကြာနှင့် တူ၏) တေသန္တိ-
 ကား၊ မစ္ဆေရမလာဒိကစဝရာနံ- ဝန်တိုခြင်းအစရှိသော အမှိုက်သရိုက်တို့ကို၊ (နိဒဟန-
 ဌေန- လောင်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် အဂ္ဂိ- မီးနှင့် တူ၏) ဧတေဟိ ဧဝ- ဤဝန်တိုခြင်း
 အစရှိသော အမှိုက်သရိုက်တို့သည်ပင်၊ ဒုရာသဒဌေန- မချဉ်းကပ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 (အာသီဝိသော- မြေဆိုးနှင့် တူ၏) အသန္တာသနဌေနာတိ- ကား၊ အနဘိဘဝနီယတာယ-
 မလွမ်းမိုးနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့် (မလွမ်းမိုးနိုင်သည့်အတွက်) သန္တာသာဘာဝေန-
 ထိတ်လန့်မှုမရှိခြင်းကြောင့် (သီဟော- ခြင်္သေ့နှင့် တူ၏) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယော ဒါယကော-
 အကြင်ပေးလှူသူဒါယကာသည်၊ ဒါနပတိ- ဒါန၏ အရှင်သခင်သည် (ဟောတိ) သော-
 ထိုဒါန၏အရှင်သခင်သည်၊ သမ္ပတိပိ- ယခုဘဝ၌သော်မှပင်၊ ကုတောစိ- မည်သို့သော
 ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းမှ၊ န ဘာယတိ- မကြောက်၊ အာယတိ- နောင်ဖြစ်မည့် ဘဝ၌၊ ပဂေဝ
 ဘာယတိ- အဘယ်မှာကြောက်တော့အံ့နည်း၊ (တေန- ထိုအသန္တာသနဌေန သီဟော-
 ဟူသော သဒ္ဓါအပေါင်းဖြင့်) ဓမ္မသီသေန- ဒါနတရားဟူသော အဦးပဓာနပြု အပ်သော
 စကားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော- ဒါနရှင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာ သည်၊)
 ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဗလဝန္တဌေနာတိ- ကား၊ မဟာဗလဝတာယ- ကြီးမားသော
 ခွန်အားရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟတ္ထိ- ဆင်ကြီးနှင့်တူ၏) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဒါယကော-
 ပေးလှူသူဖြစ်သော၊ ဒါနပတိ- ဒါနရှင်သည်၊ သမ္ပတိ- ယခုဘဝ၌၊ ပက္ခဗလေန-
 အပေါင်းအသင်းခွန်အားဖြင့်၊ ဗလဝါ- အားရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ အာယတိပန-
 နောက်ဘဝ၌ကား၊ ကာယဗလာဒီဟိပိ- ခန္ဓာကိုယ်ခွန်အားအစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်း၊
 (ဗလဝါ- ဟောတိ)။

အဘိမင်္ဂလသမ္ပတဌေနာတိ- ကား၊ ဝမိကာရဏန္တိ- ကြီးပွားခြင်း၏ အကြောင်း
 ဟူ၍၊ အဘိသမ္ပတဌေန- မွန်မွန်မြတ်မြတ် သမုတ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သေတ-
 ဥသဘော- ဖြူဖွေးသော နွားလားဥသဘာနှင့် တူ၏) ဝိပတ္တိဘဝတော- ဖောက်ပြန်
 ပျက်စီးသော ဘဝမှ၊ သမ္ပတ္တိဘဝပနယနံ- ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဘဝသို့ ပို့ဆောင်ခြင်း
 တည်းဟူသော၊ ခေမန္တဘူမိသမ္ပါပနံ- ဘေးကုန်ခန်းရာ နယ်မြေသို့ ကောင်းစွာ
 ရောက်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝသင်္ဂါမတော- ဝဋ်ဒုက္ခဘဝဟူသော ရန်ပွဲစစ်
 တလင်းမှ၊ ယောဂက္ခေမသမ္ပါပနဉ္စ- ရန်ပွဲစစ်တလင်းဟူသော ယောဂ ဘေးကုန်ခန်းရာ
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ခေမန္တဘူမိသမ္ပါပနဉ္စော- ဘေးရန်ကုန်ခန်း
 အေးချမ်းသာယာ နယ်မြေသာသို့ ရောက်စေခြင်းအနက်သဘော မည်၏။

ဣဒါနိ- ဒါန၏ ဂုဏ်အမျိုးမျိုးကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌၊ ဒါနံ- ဒါနသည်၊ ဝဇ္ဇဂတာ- ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥက္ကံသပ္ပတ္တာ- လွန်ကဲသော ထိပ်တန်းအဆင့်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ သမ္ပတ္တိယော- စည်းစိမ်တို့ကို၊ သမ္မာဒေတိ ဝိယ- ပြည့်စုံစေသကဲ့သို့ (တထာ- ထိုအတူ) ဝိဝဇ္ဇဂတာ- ဝဋ်ဆင်းရဲကင်းသော နိဗ္ဗာန်၌ ဆက်စပ်ပါဝင်သော၊ တာ သမ္ပတ္တိယောပိ- ထိုစည်းစိမ်တို့ကိုလည်း၊ သမ္မာဒေတိ- ပြည့်စုံစေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗောဓိစရိယဘာဝေနပိ- ဗောဓိသုံးရပ်၏ အကျင့်မြတ်အဖြစ်ဖြင့်လည်း၊ ဒါနဂုဏော- ဒါန၏ ဂုဏ်တို့ကို၊ ဒေသေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဒါနဉ္စိတိအာဒိ- ဒါနဉ္စိအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုစကားရပ်၌၊ သက္ကမာရဗြဟ္မ- သမ္ပတ္တိယော- သိကြားမင်း၊ မာရ်နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်တို့သည်၊ အတ္တဟိတာယ ဧဝ- မိမိ၏ စီးပွားအလို့ငှာသာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ ပန- စကြဝတေးမင်းစည်းစိမ်သည်ကား၊ အတ္တဟိတာယ စ- ငှာလည်းကောင်း၊ ပရဟိတာယ စ- သူတပါး စီးပွားအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဒေသေတုံ- ငှာ၊ သာ- ထိုစကြဝတေးမင်း၏ စည်းစိမ်ကို၊ တာသံ- ထိုသက္ကသမ္ပတ္တိစသော သမ္ပတ္တိသုံးမျိုးတို့၏၊ ပရတော- နောက်၌ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတာ- ဤသက္ကသမ္ပတ္တိနှင့် မာရ၊ ဗြဟ္မ၊ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိတို့သည်၊ လောကီယာ- လောက၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣမာ ပန- ဤသာဝကပါရမီဉာဏ်စသော ဉာဏ်တော်သုံးပါးတို့သည်ကား၊ လောကုတ္တရာ- လောကကို လွန်မြောက်သော တရားတို့ပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒေသေတုံ- ငှာ၊ တတော- ထိုသက္ကသမ္ပတ္တိစသော လေးမျိုးတို့မှ၊ ပရံ- နောက်၌၊ သာဝကပါရမီဉာဏန္တိအာဒိ- ဣအစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။

တတ္ထာပိ- ထိုသာဝကပါရမီဉာဏ်အစရှိသော လောကုတ္တရာသမ္ပတ္တိသုံးပါးတို့၌လည်း (တာ- ထိုသုံးပါးတို့သည်) ဥက္ကဋ္ဌက္ကဋ္ဌတရုက္ကဋ္ဌတမာ- အစဉ်အတိုင်း မြင့်မြတ်သော တရား၊ ထိုထက်သာ၍ မြင့်မြတ်သော တရား၊ ထို့ထက်အလွန်အကျွံအထူးမြင့်မြတ်သော တရားတို့သည် (ဟောန္တိ) ဣတိ- ကို၊ ဒေသေတုံ- ငှာ၊ ကမေန- အစဉ်အားဖြင့် ဉာဏတ္ထယံ- ဉာဏ်သုံးပါးအပေါင်းကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ညွှန်ပြရန်ရှိသည်ကား၊ တေသံ- ထိုပါရမီဉာဏ်သုံးပါးတို့၏၊ ဒါနဿ- ဒါန၏၊ ဝါ- ဒါနက၊ ပစ္စယဘာဝေါ- အကြောင်းအထောက်အပံ့၏ အဖြစ်ကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တော ဧဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊

ဧတေနဝ- ထိုဆိုအပ် ပြီးသောအကြောင်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ အဿ- ထိုဒါန၏၊ ဝါ- သည်၊ ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိယာပိ- ဗြဟ္မာ၏ စည်းစိမ်၏လည်း၊ ပစ္စယဘာဝေါ- ကို၊ ဒီပိတောတိ- ပြအပ်ပြီးဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

စ- ဒါန၏ ဂုဏ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးများ၏ အကျယ်တဝင့်အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာမှ တပါး၊ သီလ၏ ဂုဏ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးတို့၏ အကျယ်တဝင့်အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကား၊ ဒါနံ နာမ- ဒါနမည်သည်။ ဒက္ခိဏေယျသု- တမလွန်အကျိုးမျှော်ကိုးရည်ရွယ်ပေးလှူဖွယ်ကို ခံယူထိုက်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ဟိတဇ္ဈာသယေန ဝါ- သုခဖြစ်ကြောင်း စီးပွားကောင်း၌ လိုလားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပူဇနဇ္ဈာသယေန ဝါ- ပူဇော်ခြင်း၌ လိုလားခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သန္တကဿ- ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့ အား၊ ဝါ- တို့ကို၊ ပရိစ္စဇနံ- စွန့်ကြဲလှူဒါန်းခြင်းတည်း၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ဒါယကော- အလှူဒါယကာသည်၊ သတ္တေသု- သတ္တဝါတို့၌၊ ဧကန္တဟိတဇ္ဈာသယော- စင်စစ် ဧကန် အမှန်ပင် စီးပွားလိုလားဓာတ်ခံတရားရှိသော၊ ပုရိသ ပုဂ္ဂလော- ယောက်ျားမြတ် ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရေ- တပါးသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဟိံသတိ- ညည်းဆဲ၏၊ [ဟိံသိဓာတ်သည် ကံဒေသောကြောင့် “ပရေ”ဟု ပြင်လိုက်၏။] ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ သန္တကံ ဝါ- ဥစ္စာကိုလည်း၊ ဟရတိ- ခိုးဝှက်ဆောင်ယူ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ- ဤညည်းဆဲခြင်း ခိုးယူခြင်းသည်၊ အဋ္ဌာနံ- မဖြစ်နိုင်သော အကြောင်း ပေတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒါနံ ။ပ။ သက္ကောတိတိ- ဒါနံ ။ပ။ သက္ကောတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) အာဟ- ပြု သီလသဒိသော အလင်္ကာရော နတ္ထိတိ- ကား၊ **အင်္ဂုတ္တိမံ**^၁- အတုအပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ဆာမဟုတ်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသော ကာလပတ်လုံး၊ သောဘာဝိသေသာဝဂဟတ္တာ- (ကိတ္တိမတန်းဆာအားလုံးတို့ထက်) တင့်တယ်မှု၏ ထူးခြားပုံကို ဆောင်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သီလသဒိသော- သီလနှင့် တူသော၊

၁။ ကိတ္တိမ။ ။ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ “ရိ” သရနှင့်တကွ “ကြိတြိမ”ဟု ရှိ၏။ “ကြိတြိမပုတြ- မွေးစားသား”စသည်ဖြင့် ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ပြ၏။ ပါဠိ၌မူ “ကိတ္တိမ၊ ကုတ္တိမ”ဟု နှစ်မျိုးတွေ့ရ၏။ တိပုတဗျာဒိဟိ မိသေတ္တာ ကတံ ကရဏေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ကိတ္တိမလောဟံ- သလုံဖြူကြေးနီစသည်တို့ဖြင့် ရောစပ်ပြုလုပ်အပ်သော ကြေးသတ္တု။ ဓာတုဝိဘင်းမူလဋီကာ၊ ၄၃။ ထိုပုဒ်ကို ဝိသုဒ္ဓါရုံ ပိဋကအဘိဓာန်၌ “ကရ+တ္တိမ”ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၏။ “ဝေပုသိဒဝ”စသော ကစွည်းသုတ်စသော ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌မူ ဥသရဖြင့် “ကုတ္တိမ”ပုဒ်ကို “ကုတ္တိ ကရဏံ၊ တေန

အလင်္ကာရော- တန်ဆာသည်။ နတ္ထိ- မရှိ။) သီလပုပ္ဖသဒိသံ ပုပ္ဖ နတ္ထိတိ ဧတ္ထာပိ- သီလပုပ္ဖသဒိသံ ပုပ္ဖ နတ္ထိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း။

☞ သီလဂန္ဓသဒိသော ဂန္ဓော နတ္ထိတိ ဧတ္ထ- နတ္ထိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စန္ဒနံ ဝိ- စန္ဒကူးနံသည်လည်းကောင်း၊ တဂရံဝါ- တောင်လေပပ်နံသည်လည်းကောင်း၊ ဣတိ အာဒိကာ- ဤသို့အစရှိသော၊ ဂါထာ စ- ဂါထာကိုလည်းကောင်း၊ စိရဒိက္ခိတာနံ- ကြာမြင့်စွာ ဦးပြည်းခေါင်းတုံးထားကုန်သော၊ ဣသီနံ- ရသေ့ရဟန်းတို့၏၊ ကာယာ- ခန္ဓာကိုယ်မှ၊ မာလုတေန- လေကြောင့်၊ စုတော- ရွှေ့လျောသွားသော၊ ဂန္ဓော- အနံသည်၊ ဂစ္ဆတိ- လေအောက်သို့ သွား၏၊ ဣတိအာဒိကာ- သော၊ ဂါထာ စ- ကောင်း၊ ဝတ္ထဗ္ဗာ- သာကေအဖြစ်ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ သီလံ- သီလသည်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ အာဘရဏဉ္စ- ဆင်ယင်ဖွယ်ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ အလင်္ကာရော စ- တန်ဆာ သည်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓဝိလေပနဉ္စ- နံသာနှင့် နံသာပျောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပရဿ- သူတပါး၏၊ ဒဿနီယ ဘာဝါဝဟဉ္စ- ကြည့်ရှုဖွယ်အဖြစ်ကို ဆောင်နိုင်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သီလာလင်္ကာရေန ဟိတိ အာဒိ- သီလာလင်္ကာရေန ဟိ- အစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင် စကားတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော် မူပြီ၊ အယံ သဂ္ဂေါ လဗ္ဘတီတိ ဣဒံ- အယံ သဂ္ဂေါ လဗ္ဘတိ-ဟူသော ဤစကားကို၊ မဇ္ဈိမေဟိ- အလတ်တန်းစားဖြစ်ကုန်သော၊ ဆန္ဒာဒိဟိ- ဆန္ဒအစရှိသော ကုသိုလ်တရား တို့ဖြင့် အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်စောင့်ထိန်းအပ်သော၊ သီလံ- သီလကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒေဝရာဇာ- နတ်တို့ ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော- သိကြားမင်းသည်၊ ဟီနေနာ ။ပ။ ဝိသုဇ္ဈတီတိ- ဇ္ဈတိ-ဟူ၍၊

နိဗ္ဗတ္တံ ကုတ္တိမံ၊ ဣဣတိနိပါတနတော ကရဿ ကုတ္တံ။ ရူပသိဒ္ဓိ။ ထိုသို့ပါဌ်နှစ်မျိုးရှိရာ၌ စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်ကား -

သက္ကတ၌ ရိသရသည် ပါဠိ၌ (ဝ) ဣသရသို့ ပြောင်း၍ - ရိဏ-ဣဏ။ ရိရိ-ဣသိ။ ကြိတု- ကိစ္စ၊ ငြိရ- ဂိဇ္ဈ။ ပြိဋ္ဌိ- ပိဋ္ဌိ”စသည်တွေ့ရပြီး။ (၂) ဥသရသို့ ပြောင်း၍ -ရိတု- ဥတု၊ ငြိတု- ပုတု၊ ငြိထိဝိ- ပုထဝိ၊ ပြိစ္ဆတိ- ပုစ္ဆတိ၊ ငြိက္ခ- ရက္ခ။ မြိဒု- မုဒုစသည်ဖြင့် တွေ့ရ၏။ ယင်းသို့ တွေ့ရသော အပြောင်းအလဲ နှစ်မျိုးတို့တွင် သဒ္ဒါကြီး ရူပသိဒ္ဓိစသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့ ရုပ်စီရင်ပုံကို ထောက်လျှင် ရိသရကို ဥသရသို့ ပြောင်းလဲထားသော “ကုတ္တိမံ”သည် မူရင်းပါဌ် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မိမိယူဆ၏။ ကျွမ်းကျင်သူတို့ စိစစ်ကြလေကုန်။

အာဟ- ဆိုပြီ၊ [ဟီနေန- အယုတ်စား အနိမ့်စားဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မစရိယေန- မြတ်သော ကုသိုလ်သီလအကျင့်ကြောင့်၊ ခတ္တိယေ- လူမင်းမျိုး၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ- ပဋိသန္ဓေတည်နေရ ဖြစ်ရ၏။ မဇ္ဈိမေန- အလတ်တန်းစားသီလကြောင့်၊ ဒေဝတ္တံ- နတ်အဖြစ်၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ- ၏။ ဥတ္တမေန- မြတ်သော သီလကြောင့်၊ ဝိသုဇ္ဈတိ- ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်၏။

ဣဋ္ဌာတိ- ဣဋ္ဌာဟူသည်ကား၊ (အယံ သင်္ဂေါနာမ- ဤနတ်စည်းစိမ်မည်သည်၊ ဝါ- နတ်ဘဝမည်သည်) သုခေါ- ချမ်းသာကြောင်း ကောင်းမြတ်လှပေ၏။ ကန္ဓောတိ- ကား၊ ကမနီယော- နှစ်သက်ဖွယ်ပေတည်း၊ မနာပေါတိ- ကား၊ မနဝမနကော- စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုနတ်ဘဝ၏၊ တံ ဣဋ္ဌာဒိဘာဝံ- ထိုဣဋ္ဌအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ နိစ္စမေတ္ထ ကီဠာတိ အာဒိ- နိစ္စမေတ္ထကီဠာအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆို အပ်ပြီ၊ နိစ္စန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသောကာလပတ်လုံး၊ ကီဠာတိ- ကား၊ ကာမူပသံဟိတာ- ကာမဂုဏ်အာရုံနှင့် ဆက်စပ်ကုန်သော၊ သုခဝိဟာရာ- ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ရကြောင်းဖြစ်သော ပျော်မြူးဖွယ်တို့ကို၊ (လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ရနိုင်ကုန်၏။) သမ္ပတ္တိယောတိ- ကား၊ ဘောဂသမ္ပတ္တိယော- ကောင်းစွာ ဆိုက်ရောက်ရရှိအပ်သော စည်းစိမ်တို့ကို၊ (လဗ္ဘန္တိ) ဒိဗ္ဘန္တိ- ဒိဗ္ဗဟူသည်ကား၊ ဒိဝဘာဝံ- နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော၊ ဒေဝလောကပရိယာပန္နံ- နတ်ပြည်၌ အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ သုခန္တိ- ကား၊ ကာယိကံ- ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊ သုခဉ္စ- သုခကိုလည်းကောင်း၊ စေတသိကံ- စိတ်၌ ဖြစ်သော၊ သုခဉ္စ- ကောင်း၊ (ပဋိလဘန္တိ- ရကုန်၏။) ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိန္တိ- ကား၊ ဒိဝဘာဝံ- နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော၊ [ဒိဗ္ဗ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ကို ဒိဝဘာဝံ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗဘာဝံ-ဟု မရှိသင့်၊] အာယုသမ္ပတ္တိံ စ- အသက်၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ- ကောင်းစွာ ရောက်အပ် ရအပ်သော အသက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏယသဏ္ဌဿရိယ- သမ္ပတ္တိံ စ- အဆင်း၊ အခြံအရံ၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ရူပါဒိသမ္ပတ္တိံ စ- ရူပါရုံအစရှိသော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (ပဋိလဘန္တိ- ရကုန်၏။) ဧဝမာဒီတိ (ဧတ္ထ)- ဧဝမာဒီဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အာဒိသဗ္ဗေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ယာမာဒီတိ- ယာမာဘုံသားနတ်အစရှိသည်တို့သည်၊ အနုဘဝိတဗ္ဗ- ခံစားရသော၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ- နတ်ဘဝ၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာကို (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။

အပ္ပဿာဒါတိ- ကား၊ (ကာမာ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်။) နိရဿာဒါ- သာယာဖွယ်မရှိကုန် (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) ယထာဘူတံ- အဖြစ်မှန်အတိုင်း၊ ဝါ- ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဿန္တေဟိ- မြင်ကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတေဟိ- ပညာရှိတို့သည်၊ တတ္ထ- ထိုကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ အဿာဒေတဗ္ဗတာဘာဝတော- သာယာထိုက်သည်အဖြစ်၏ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဗဟုဒုက္ခာတိ- ကား၊ သမ္ပတိစ- ယခုအခါ ယခုဘဝ၌ လည်းကောင်း၊ အာယတိံ စ- နောင်အခါ နောင်ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ ဝိပုလဒုက္ခာနုဗန္ဓ- တ္တာ- များပြားစွာသော ဒုက္ခတို့ အစဉ်လိုက်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာဒုက္ခာ- များစွာသော ဒုက္ခရှိကုန်၏၊ ဗဟုပါယာသာတိ- ကား၊ အနေကဝိပေရိဿယာ- များသော အမျိုးအစားအပြားရှိသော စိတ်ပင်ပန်းမှု ရှိကုန်၏၊ ဧတ္ထာတိ- ကား၊ ကာမေသု- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌၊ ဘိယျောတိ- ကား၊ ဗဟု- များလှ၏၊ ဒေါသောတိ- ကား၊ အနိစ္စ- တာဒိနာစ- မမြဲသည်အဖြစ်အစရှိသည်သည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပဿာဒတာဒိနာ စ- သာယာဖွယ်မရှိသည်အဖြစ်အစရှိသည်သည်လည်းကောင်း၊ ဒူသိတဘာဝေါ- ဖျက်ဆီးအပ်သည် အဖြစ်သည် (ဘိယျော- များလှ၏။) ယတော- ယင်းသို့ ဖျက်ဆီးအပ် သည်အဖြစ်ဟူသော အဆိုးအပြစ်ဒေါသ များလှသည်အဖြစ်ကြောင့် တေ- ထိုကာမဂုဏ် အာရုံတို့သည်၊ ဝိညုနံ- ပညာရှိတို့၏၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ န အာရာဓေန္တိ- မနှစ်သက် စေနိုင်ကုန်။

အထ ဝါ- ဒေါသအနက်အဖွင့်နည်းမှ အခြားတနည်းကား၊ ဧတေန- ဤသဘောတရား ဖြင့်၊ အာဒိနံ- လွန်မင်းပြင်းထန်သော ဒုက္ခသည်၊ ဝါတိ ပဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့လွန်မင်းပြင်းထန်သော ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သဘောတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **အာဒိနဝေါ**°- အာဒိနဝမည်သော၊ (သော- ထိုတရားသဘောဟူသည်။) ပရမကပဏတာ- အလွန်အကဲ အထီးကျန်မဲ့ လူဆင်းရဲ၏ အဖြစ်တည်း၊ ဝါ- လွန်မင်းဆင်းရဲမဲ့တေခြင်းတည်း၊ တထာစ- (တေန ပရမကပဏတာကာရေန)-

၁။ **အာဒိနဝေါ။** ။ ဤပုဒ်၏ ဝိဠိဟ်ကို သဒ္ဒနီတိ ဓာတုမာလာ(၂၂၆)၌ “အာဒိနံ ဒုက္ခံ ဝါတိ အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာဒိနဝေါ ဒေါသော”ဟူ၍ ကရုဏာသာဓကပြုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဤသုတ်ဋီကာဝိဂ္ဂဟဝါကျ၌ကား “ဧတေန”ပါ၌ မပါလား၊ ပါမှသာ အဓိပ္ပါယ်မှန် ဖြစ်နိုင်၏။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ဥပါလိသုတ်အဖွင့် (၃၉)၌မူ ပဝတ္ထေတိ-ဟု ကာရိတ်ရုပ်ဖြင့် တွေ့ရ၏။ သို့သော် “ဝါတိ ပဝတ္ထေတိ”၌ ဝါတိ-ဟူသော ရှေ့ကြိယာက သုဒ္ဓရုပ်ဖြစ်ပြီး ပဝတ္ထေတိ- ဟူသော နောက်ကြိယာက ကာရိတ်ရုပ်ဖြစ်နေသောကြောင့် မကောင်း။

ထိုလွန်မင်းဆင်းရဲမွဲတေသည်အဖြစ်ဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့်လည်း၊ ယထာဘူတံ-
 ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ- ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော သူတော်ကောင်းတို့၏၊ (ဉာဏေ-
 ဉာဏ်၌) ကာမာ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့သည်၊ ပစ္စုပတိဋ္ဌန္တိ- ရှေ့ရှုထင်ပေါ်လာကုန်၏၊
 လာမကဘာဝေါတိ- ကား၊ (ကာမာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို) အသေဋ္ဌေဟိ- မမြင့်မြတ်သူ
 တို့သည်၊ သေဝိတဗ္ဗတ္တာ စ- မှီဝဲဖွယ်ရာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သေဋ္ဌေဟိ-
 မြင့်မြတ်သူတို့သည်၊ န သေဝိတဗ္ဗတ္တာ စ- မမှီဝဲသင့်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ နိဟီနဘာဝေါ- ယုတ်ညံ့သည်အဖြစ် သည် (ဟောတိ) သံကိလိဿနန္တိ-
 ကား၊ (တေဟိ- ထိုကာမတို့သည်၊ ဝါ- တို့က၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့ကို) ဝိဗာဓေတဗ္ဗတာ-
 နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်တည်း၊ ဥပတာပေတဗ္ဗတာ- ပူပန်စေအပ်သည် အဖြစ်တည်း၊
 နေက္ခမ္မေ အာနိသံသန္တိ ဧတ္ထ- နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌ (အတ္ထော-
 အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) ကာမေသု- ငါးဖြာအာရုံ ကာမဂုဏ်
 တို့၌၊ အာဒိနဝါ- အပြစ်တို့သည်၊ ယတ္ထကာ- အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအတာ
 ပမာဏရှိကုန်၏၊ တပ္ပဋိပက္ခတော- ထိုမျှလောက်များပြားသော ကာမဂုဏ်အပြစ်တို့၏
 ဆန့်ကျင်ဘက်အနေအားဖြင့်၊ နေက္ခမ္မေ- ကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်မြောက်သော
 ရဟန်းအဖြစ်နှင့် ဈာန်တရား၌၊ အာနိသံသာ- အကျိုးကျေးဇူးတို့သည်၊ တတ္ထကာ-
 ထိုမျှလောက်ပင် အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိကုန်၏၊ (ထိုကာမဂုဏ် အပြစ်များသလောက်ပင်
 များပြားကုန်၏)။

အပိစ- တနည်းကား၊ ဧတံ နေက္ခမ္မံ နာမ- ဤရဟန်း၏ အဖြစ်မည်သည်၊
 အသမ္မာဓံ- (ယရာဝါသကဲ့သို့) မကျဉ်းမြောင်း၊ အသံကိလိဋ္ဌံ- ကာမတို့သည် မနှိပ်စက်
 အပ်၊ ကာမေဟိ- ဝတ္ထုကိလေသာနှစ်ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ နိက္ခန္တိ- ထွက်မြောက်၏၊
 ကာမသညာယ- ကိလေသကာမနှင့် ယှဉ်သော သညာမှ၊ နိက္ခန္တိ- ၏၊ ကာမဝိတက္ကေဟိ-
 ကာမဝိတက်တို့မှ (ရူပါရုံအစရှိသော ဝတ္ထုကာမတို့ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကြံစည်ခြင်း
 တို့မှ၊ ဝါ- ကိလေသကာမနှင့် ယှဉ်သော ဝိတက်တို့မှ) နိက္ခန္တိ- ၏၊ ကာမပရိဇ္ဇာဟေဟိ-
 ကိလေသကာမဟူသော အပူဓာတ်တို့မှ၊ နိက္ခန္တိ- ၏၊ ဗျာပါဒတော- ဒေါသမှ၊ နိက္ခန္တိ-
 ၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ နေက္ခမ္မေ- ၌၊ အာနိသံသေ-
 အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသံသံတို့ကို၊ ပကာသေသိ- ထင်ရှားပြတော်မူပြီ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇယစ- ရဟန်း
 အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ ဈာနာဒိသုစ- ဈာန်အစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏေ-
 ဂုဏ်တို့ကို၊ ဝိဘာဝေသိ- ထင်ရှားပြတော်မူပြီ၊ ဝဇ္ဇောသိ- ချီးမွမ်းတော်မူပြီ၊ ဂုတ္တနယန္တိ

သုတ်]

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၂၇၅

ဧတ္ထ- ဝုတ္တနယံဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အဝုတ္တနယံ- မဖွင့်ဆိုအပ်သေးသော နည်းရှိသော၊ ကလ္လစိတ္တေတိ အာဒိ- ကလ္လစိတ္တေအစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်သဒ္ဓါအပေါင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) တတ္ထ- ထိုကလ္လစိတ္တေအစရှိသော သဒ္ဓါအပေါင်း၌၊ ဝါ- အပေါင်းတွင်၊ ကလ္လစိတ္တေတိ- ကာ၊ ကမ္မနိယစိတ္တေ- (ဒေသနာတော်ကို သက်ဝင်ယုံကြည် နားလည်ခြင်း ဟူသော) အမှု၌ လျောက်ပတ်ကြံ့ခိုင်သော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌ (လက်ဦးပဌမ ရှေ့ကာလတုန်းက) ပဝတ္တိတဒေသနာယ- ဖြစ်စေအပ်သော ဒေသနာတော်ကြောင့် အဿဒ္ဓိယာဒီနံ- ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်မှု သဒ္ဓါမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော လွဲမှားသော ဆုံးဖြတ်မှု မိစ္ဆာဓိမောက္ခအစရှိကုန်သော၊ စိတ္တဒေါသာနံ- စိတ်ဓာတ် အညစ်အပြစ်ဒေါသတို့၏၊ ဝိဂတတ္တာ- ကင်းကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဥပရိဒေသနာယ- အထက် (နောက်ထပ်) ဒေသနာတော်၏၊ ဘာဇနဘာဂူပဂမနေန- တည်မှီလက်ခံရာ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့် ကမ္မက္ခမစိတ္တေ- သက်ဝင်ယုံကြည်နားလည်နိုင်မှု ကိစ္စ၌ လျောက်ပတ်ကြံ့ခိုင်သော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (အညာသိ) ဣတိအတ္ထော- ဤကား အနက်။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ ရောဂဘူတာ- ရောဂါ ဖြစ်ကုန်သော၊ အဿဒ္ဓိယာဒယော- အဿဒ္ဓိယအစရှိကုန်သော၊ တေ- ထိုအကုသိုလ် တရားတို့သည်၊ တဒါ- ထိုတရားနာနေရာအခါ၌၊ ဝိဂတာ- ကင်းကုန်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အရောဂစိတ္တေ- ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ (အညာသိ) ဣတိ အတ္ထော- နက်၊ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိကိလေသဝိဂမနေန- ဒိဋ္ဌိမာန အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကင်းကွာခြင်းကြောင့်၊ မုဒုစိတ္တေ- နူးညံ့သော စိတ်ရှိသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဝိဂမနေ- ကာမစ္ဆန္ဒအစရှိသည်တို့မှ ကင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိနီဝရဏစိတ္တေ- ကင်းသော နီဝရဏရှိသော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ- ကောင်းမွန် မှန်ကန်သော အကျင့်မြတ်၌၊ ဥဉ္ဇာရပီတိပါမောဇ္ဇယောဂေန- ပြန့်ပွားသော ပီတိပါမောဇ္ဇတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥဒဂ္ဂစိတ္တေ- တက်ကြွသော စိတ်ရှိ သည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ တတ္ထ- ထိုဟောကြားအပ်သော တရားတော်၌၊ သဒ္ဓါသမ္ပ- တ္တိယာ- ကြည်ညိုသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်၊ ပသန္နစိတ္တေ- ကြည်လင်သော စိတ်ရှိသည် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အညာသိ- သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- ပုဒ်တို့ကို အနက်အားဖြင့် ဆက်စပ် ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗော- ပြုထိုက်၏)။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ကလ္လစိတ္တေတိ- ကား၊ ကမမ္ဘန္တဝိဂမေန- ကမမ္ဘန္တမှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ အရောဂစိတ္တေ- ရောဂါကင်းကွာ ကျန်းမာသော စိတ်ရှိသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ မုဒုစိတ္တေတိ- ကား၊ ဗျာပါဒဝိဂမေန- ဒေါသကင်းခြင်းကြောင့်၊ မေတ္တာဝသေန- မေတ္တာအစွမ်းဖြင့်၊ အကထိနစိတ္တေ- မကြမ်းတမ်း မခက်ထန်သော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနီဝရဏစိတ္တေတိ- ကား၊ ဥဒ္ဒစ္စ ကုတ္တုစ္စဝိဂမေန- စိတ်ပြန့်လွင့်ခြင်း နောင်တပူပန်ခြင်းတို့မှ ကင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိက္ခေပဿ- အမျိုးမျိုးသော အာရုံသို့ ပစ်လွှင့်ခြင်းသဘော၏၊ ဝိဂတတ္တာ- ကင်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန- ထိုဝိက္ခေပသည်၊ အပိဟိတစိတ္တေ- မဖူးကွယ်အပ်သော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဒစ္စစိတ္တေတိ- ကား၊ ထိနမိဒ္ဒဝိဂမေန- ထိနမိဒ္ဒကင်းခြင်းကြောင့်၊ သမ္ပဂ္ဂဟိတဝသေန- ကောင်းစွာ မြှောက်ပင့်အပ်သော စိတ်၏ အနေအားဖြင့်၊ အလီနစိတ္တေ- မတွန့်ဆုတ်သော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပသန္တစိတ္တေတိ- ကား၊ ဝိစိကိစ္ဆာဝိဂမေန- ယုံမှားတွေးတောမှု၏ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ- ဤ အဓိမုတ္တစိတ္တေ- နှလုံးသွင်း ညွတ်ကိုင်းသော စိတ်ရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (အညာသိ- ပြု) ဧဝမိ- ဤသို့လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤကလ္လစိတ္တေအစရှိသော ပါဌ်တို့၌၊ အတ္ထော- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။

သေယျထာပီတိ အာဒိနာ- သေယျထာပိအစရှိသော ပါဌ်အပေါင်းဖြင့်၊ ဥပမာ ဝသေန- ဥပမာအနေအားဖြင့်၊ နေသံ- ထိုခဏ္ဍာမည်သော မင်းသားနှင့် တိဿမည်သော ပုရောဟိတ်သားတို့၏၊ သံကိလေသပ္ပဟာနဉ္စ- စိတ်ညစ်ညူးကြောင်း ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အရိယမဂ္ဂပါဒဉ္စ- အရိယမဂ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ အပဂတကာဠကန္တိ- ကား၊ ဝိဂတကာဠကံ- ကင်းသော အညှိအမည်း အညစ်အကြေးရှိသော (ဝတ္ထံ- အဝတ်သည်၊) သမ္ပဒေဝါတိ- ကား၊ သုဠုဇေ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ရဇနန္တိ-ကား၊ နီလပီတာဒိရံဇာတံ- ညိုနက်သော ဆိုးရည်၊ ဝါသော ဆိုးရည်အစရှိသော ဆိုးရည်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှေယျာတိ- ကား၊ ဂဏှေယျ- စုပ်ယူရာ၏၊ ပဘဿရံ- အရောင်ထွက်သည်၊ ဘဝေယျ- ဖြစ်ရာ၏၊ တသ္မိယေဝ အာသနေတိ- ကား၊ တိဿံ ဧဝ နိသဇ္ဇာယံ- ထိုထိုင်နေရာ၌ပင်လျှင်၊ ဧတေန- ဤတသ္မိယေဝ အာသနေ- အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ နေသံ- ထိုခဏ္ဍာနှင့် တိဿတို့၏၊ လဟုဝိပဿကတာစ- လျင်မြန်စွာ ဝိပဿနာရှုပွားသူတို့၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ တိက္ခပညတာ စ- ထက်သော ပညာရှိကုန်သည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်း ကောင်း၊ သုခပဋိပဒါနိပါဘိညတာစ- လွယ်ကူသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်

ထူးရှိသူတို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဒဿိတာ- ပြတော်မူအပ်သည်၊
ဟောတိ- ၏၊ ဝိရဇန္တိ- ကား၊ အပါယဂမနီယရာဂရဇာဒီနံ- အပါယ်လေးပါးသွားရောက်
ကြောင်း ရာဂမြူအစရှိသည်တို့၏၊ ဝိဂမေန- ကင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိရဇံ- ကင်းသော
မြူရှိသော၊ အနဝသေသဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာမလာပဂမနေန- အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ဒိဋ္ဌိ
ဝိစိကိစ္ဆာအညစ်အကြေးကင်းခြင်းအားဖြင့် ဝီတမလံ- ကင်းသော အညစ်အကြေးရှိသော။

ဝါ- တနည်းကား၊ ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဇကိလေသရဇာဘာဝေန- ပဌမမဂ်သည် ပယ်သတ်
အပ်သော ကိလေသာမြူမရှိခြင်းအားဖြင့် ဝိရဇံ- ကင်းသော မြူရှိသော၊ ပဉ္စဝိဓဒုဿီလျ-
မလာပဂမနေန- (ပါဏာတိပါတအစရှိသော) ငါးပါးအပြားရှိသော သီလမရှိသူ၏
ဖြစ်ကြောင်း အညစ်အကြေး ဖြစ်သောအကုသိုလ်စေတနာမှ ကင်းရှင်းခြင်းကြောင့်၊
ဝီတမလံ- သော၊ ဓမ္မစက္ခုန္တိ- ဓမ္မစက္ခုဟူသော ပါဠိဖြင့် ဗြဟ္မာယုသုတ္တေ- ဗြဟ္မာယုသုတ်၌၊
ဟေဌိမာ- အောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော- သုံးမျိုးကုန်သော၊ မဂ္ဂါ- မဂ်တို့ကို (ဘဂဝတာ-
သည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ စူဠရာဟုလောဝါဒေ- စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ်၌၊
အာသဝက္ခယော- အာသဝကုန်ခန်းကြောင်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၊ ဝုတ္တာ- ဟော
တော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- အဓိပ္ပေတတ္ထကား၊ ဣဓ- ဤမဟာပဒါနသုတ်၌၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ-
သောတာပတ္တိမဂ်ကို (ဘဂဝတာ- သည်) အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ ယံ ကိစ္စိ
သမုဒယံ ။ပ။ နိရောဓဓမ္မန္တိ- ယံကိစ္စိ ။ပ။ နိရောဓ ဓမ္မံ-ဟူသော ဝါကျသည်၊ တဿ-
ထိုမဂ်ဉာဏ်၏၊ ဥပ္ပတ္တိအာကာရ ဒဿနံ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသော ဝါကျတည်း၊
ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏) စ- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ မဂ္ဂဉာဏံ- မဂ်ဉာဏ်
သည်၊ အာသင်္ခတဓမ္မာရမ္မဏံ- အာသင်္ခတနိဗ္ဗာန်တရားဟူသော အာရုံရှိသည်၊ နသင်္ခတ-
ဓမ္မာရမ္မဏံ- သင်္ခတတရားဟူသော အာရုံမရှိသည်၊ ဟောတိ နန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါ
လော၊ ဣတိ- ဤကားစောဒနာတည်း၊ ဧတံ- ဤစကားသည်၊ (မဂ်ဉာဏ်သည်
အာသင်္ခတနိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြု၍ သင်္ခတတရားကို အာရုံမပြုဟူသော စကားသည်၊)
သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် တံ- ထိုမဂ်ဉာဏ်သည် နိရောဓံ- သင်္ခတတရား
အားလုံးချုပ်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ကိစ္စဝသေန-
မတွေမဝေသိခြင်း ကိစ္စအနေအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသင်္ခတံ- အားလုံးသော သင်္ခတတရားကို၊
ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ- ထိုးထွင်းသိလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (မဂ်ဉာဏ်သည်
နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ကိစ္စအနေအားဖြင့် သင်္ခတတရားအားလုံးကို ထိုးထွင်းသိလျက်
ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်) တထာ- ထို“ယံ ကိစ္စိ ။ပ။ နိရောဓဓမ္မံ”ဟူ၍ (ဘဂဝတာ)
ဝုတ္တံ- ပြီ။

သုဒ္ဓိ ဝတ္ထန္တိ- သုဒ္ဓိ ဝတ္ထံ- ဟူ၍၊ နိဒဿိတဥပမာယံ- ညွှန်ပြအပ်သော ဥပမာ၌၊
 ဣဒံ- ဤဆိုလတ္တံ့သော စကားသည်ကား၊ ဥပမာသံသန္တနံ- ဥပမာနှင့် ဥပမေယျကို
 နှီးနှောတိုက်ဆိုင်ကြောင်း စကားတည်း၊ ဝတ္ထံ ဝိယ- အဝတ်ကိုကဲ့သို့၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။) ဝတ္ထဿ- ၏။ အာဂန္တုကမလေဟိ- အာဂန္တုကအညစ်အကြေးတို့
 ဖြင့် ကိလိဋ္ဌဘာဝေါ ဝိယ- ညစ်နွမ်းသည်အဖြစ်ကိုကဲ့သို့ စိတ္တဿ- စိတ်၏။ ရာဂဒိမလေဟိ-
 ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေးတို့ဖြင့်၊ သံကိလိဋ္ဌဘာဝေါ- ညစ်နွမ်းသည်အဖြစ်ကို၊
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဓောဝနသီလာ ဝိယ- ဖွတ်လျော်ရာ ကျောက်တုံးကဲ့သို့၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-
 အစဉ်အတိုင်းဟောကြားအပ်သော တရားတော်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဥဒကံဝိယ- ရေကိုကဲ့သို့၊
 သဒ္ဓါ- သဒ္ဓါတရားကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဥဒကေ- ရေ၌၊ တေမေတွာ- ဆွတ်၍၊ ဦသဂေါမယဆာရိ-
 ကာခါရေဟိ- သဲဆပ်ပြာ၊ နွားချေးပြာဟူသော ဆပ်ပြာတို့ဖြင့်၊ ကာဠကပဒေသေ-
 မည်းညစ်သော နေရာတို့ကို၊ သမ္ပဒ္ဓိတွာ- ကောင်းစွာနယ်၍ [ဤသုတ်ဋီကာ၌
 “ဆာရိကာဘရေဟိ သမ္ပဒ္ဓိတွာ”ဟု ပါဠိပျက်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ တ-၂၂၅။ အဋ္ဌကနိပါတ်၊
 သီတသုတ်အဖွင့်၌ ပါဠိမှန်တွေ့ရသည်။] ဝတ္ထဿ- အဝတ်ကို၊ ဓောဝနပယောဂေါ ဝိယ-
 ဖွတ်လျော်ကြောင်း လုံ့လပယောဂကို ကဲ့သို့၊ သဒ္ဓါသိနေဟေန- သဒ္ဓါတရားဟူသော
 အစိုအစေးဓာတ်ဖြင့် တေမေတွာ တေမေတွာ- ဆွတ်ဖျန်း၍ ဆွတ်ဖျန်း၍၊ သတိသမာဓိ-
 ပညာဟိ- သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ဖြင့်၊ ဒေါသေ- ကိလေသာအညစ်အပြစ်ဒေါသတို့ကို၊
 သိထိလီကတွာ- လျော့ရဲအားနည်းအောင်ပြု၍၊ သုတာဒိဝိဓိနာ- ကြားနာအပ်သော
 တရားအစရှိသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ သောဓနေ- သုတ်သင်ခြင်းကိစ္စ၌၊
 ဝီရိယာရမ္ဘော- လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) တေန ပယောဂေန-
 ထိုလုံ့လစိုက်ထုတ်မှု ကြောင့်၊ ဝတ္ထေ- အဝတ်၌၊ နာနာကာဠကာပဂမော ဝိယ-
 အမျိုးမျိုးသော အမည်းအညစ်တို့၏ ကင်းစင်ခြင်းကဲ့သို့၊ ဝီရိယာရမ္ဘေန- ခြင်းဖြင့်၊
 ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနံ- ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာခြင်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ရင်္ဂဇာတံဝိယ-
 ဆိုးရည်ကဲ့သို့၊ အရိယမဂ္ဂေါ- ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) တေန- ထိုဆိုးရည်ဖြင့်၊ သုဒ္ဓဿ-
 စင်ကြယ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထဿ- ၏။ ပဘဿရဘာဝေါ ဝိယ- အရောင်ထွက်သည်
 အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဝိက္ခမ္ဘိတ ကိလေသဿ- ပယ်ခွာအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊
 စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ မဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့်၊ ပရိယောဒပနံ- ဖြူစင် စေခြင်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)
 ဣတိ- ဤကား၊ (ဥပမာသံသန္တနံ- တည်း)။

ဒိဋ္ဌဓမ္မာတိ- ဒိဋ္ဌဓမ္မာဟူ၍၊ ဝတ္ထာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ဒဿနံ နာမ- မြင်ခြင်းမည်သည်၊ ဉာဏဒဿနတော- ဉာဏ်ဖြင့် မြင်ခြင်းမှ၊ အညမ္ဗိ- အခြားသော မြင်ခြင်းသည်လည်း၊ အတ္တိ- ရှိသေး၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံနိဝတ္တနတ္ထံ- ထိုအခြားသော မြင်ခြင်းကို နှစ်စေခြင်းငှာ၊ ပတ္တဓမ္မာတိ- ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပတ္တိစ- ရောက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဉာဏသမ္ပတ္တိတော- ဉာဏ်ဖြင့် ရောက်ခြင်းမှ၊ အညမ္ဗိ- အခြားသော ရောက်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိ- ရှိသေး၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတော- ထိုအခြားသော ရောက်ခြင်းထက်၊ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ- ထူးခြားသော ရောက်ခြင်းကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဝိဒိတမဓမ္မာတိ- ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ ဝိဒိတဓမ္မတာ- ထိုသိအပ်ပြီးသော တရားရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဓမ္မေသု- တရားတို့၌၊ ဧကဒေသေနာပိ- တစိတ်တချို့ သိခြင်းအားဖြင့်လည်း၊ ဟောတိ- ရှိသေး၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိပ္ပဒေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသော အားဖြင့်၊ ဝိဒိတဘာဝံ- သိအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ပရိယောဂါဠု- ဓမ္မာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထိုပရိယောဂါဠုဓမ္မာ-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ နေသံ- ထိုအရှင်ခဏ္ဍနှင့် အရှင်တိဿတို့၏၊ သစ္စာဘိသမ္မောဓိယေဝ- သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကိုသာလျှင်၊ ဝိဘာဝေတိ- ထင်ရှားပြီ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ နေသံ- တို့၏၊ သစ္စာဘိသမ္မောဓိယေဝ- လျှင် ဝိဘာဝေတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ မဂ္ဂဉာဏံ- မဂ်ဉာဏ်သည်၊ ဧကာဘိသယဝသေန- တပေါင်းတည်း၊ (တပြိုင်နက်) ထိုးထွင်းသိခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပရိညာဒိကိစ္ဆံ- ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိခြင်းစသော ကိစ္စကို၊ သာဓေန္တံ- ပြီးစီးစေလျက်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ- အကြွင်း အကျန်မရှိသော အားဖြင့်သာလျှင်၊ စတုသစ္စဓမ္မံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ သမန္တတော- ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဩဂါဟန္တံ- သက်ဝင်လျက်၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိ- ထိုးထွင်းသိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (နေသံ သစ္စာဘိသမ္မောဓိ ယေဝ ဝိဘာဝေတိ- ၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်၏၊) သေသံ- ကြွင်းကျန်သော ပုဒ်အပေါင်း သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း။

၇၇။ စီဝရဒါနာဒိနီတိ- စီဝရဒါနာဒိနီအစရှိသော စကားရပ်ကို (အနေကာသုဇာတီသု- များစွာကုန်သော ဘဝတို့က) စီဝရာဒိပရိက္ခာရဒါနံ- သင်္ကန်းအစရှိသော ရဟန်းအသုံးအဆောင်တို့ကို လျှာဒါနံခွဲတူးခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယော- အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊

စီဝရာဒိကေ- သင်္ကန်းအစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ- ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပရိက္ခာရေ ဝါ- ရဟန်းအသုံးအဆောင်ပစ္စည်းတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပတ္တစီဝရမေဝ ဝါ- သပိတ်သင်္ကန်းကိုသာလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ သောတာပန္နာဒိအရိယဿ ဝါ- သောတာပန်အစရှိသော အရိယပုဂ္ဂိုလ်အားသော်လည်းကောင်း၊ သီလသမ္ပန္နဿ- သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ပုထုဇ္ဇနဿ ဝါ- ပုထုဇဉ်ရဟန်းအားသာလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ဒတ္တာ- လှူပြီး၍၊ ဣဒံ ပရိက္ခာရ-ဒါနံ- ဤပရိက္ခာရအလှူသည်၊ အနာဂတေ- နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဘဝ၌၊ ဧဟိဘိက္ခု ဘာဝါယ- ဧဟိဘိက္ခုမည်သော ရဟန်းဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပစ္စယော- အကြောင်းအထောက်အပံ့ သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပတ္တနံ- ဆုတောင်းခြင်းကို၊ ပဋ္ဌပေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ အဓိကာရသမ္ပတ္တိယံ- လွန်ကဲထူးခြားစွာ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သမ္ပဒိဘာဝေ- မျက်မှောက်ထင်ထင် ဖူးမြင်ရရာအခါ၌၊ ဣဒ္ဓိမယပရိက္ခာရလောဘာယ- မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးတော်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရဟန်းပရိက္ခရာကို ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ဝဿသတိကတ္ထေရာ ဝိယ- ဝါတစ်ရာရရှိပြီးသော ထေရ်ကြီးတို့ကဲ့သို့၊ အာကပ္ပသမ္ပန္နာ- ရဟန်း၏ အမူအရာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆိုလို အပ်သောအနက်တည်း။

သန္တဿေသီတိ- ကား၊ သုဋ္ဌ- ကောင်းစွာ၊ ပစ္စက္ခံ ကတ္တာ- မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်အောင်ပြု၍၊ ဒဿေသိ- ပြတော်မူပြီ၊ ဣလောကတ္ထန္တိ- ကား၊ ဣလောကဘူတံ- ဤမျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်လောကဖြစ်သော၊ ခန္တပဉ္စကသင်္ခါတံ- သန္တာငါးပါးအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အတ္ထံ- ပရမတ်အနက်သဘောကို (သန္တဿေသိ- မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်စေတော်မူပြီ) ပရလောကတ္ထန္တိ ဧတ္တာပိ- ပရလောကတ္ထံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဒေသေ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ဒဿေသီတိ- ကား၊ သာမညလက္ခဏာတော စ- (ခန္တာငါးပါးပရမတ်တရားတို့၏ မမြဲဆင်းရဲအစရှိသော) အများဘုံဆိုင် လက္ခဏာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သလက္ခဏာတောစ- (ဖုသန, ဝေဒယိတအစရှိသော) မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင် သီးခြားလက္ခဏာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒဿေသိ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အနိစ္စန္တိ အာဒိ- အနိစ္စံအစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအနိစ္စံ-အစရှိသော ပါဌ်၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏)ဟုတွာ- ထင်ရှားဥပါဒ်

သုတ်]

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၂၈၁

ဖြစ်ပေါ်လာပြီး၍၊ အဘာဝတော- မရှိတော့ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်သွားခြင်းကြောင့် အနိစ္စ- မမြဲ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေသိ- ပြီ၊ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋနတော- ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းတို့က အဖန်ဖန် နှိပ်စက်နေခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲတည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဒဿေသိ၊ အဝသဝတ္တနတော- မိမိအလိုသို့ မလိုက်ပါခြင်းကြောင့်၊ အနတ္တာ- အသက်ရှင် အတ္တမဟုတ်၊ ဣတိ ဒဿေသိ။

ရူပနာဒိလက္ခဏာ- ဖောက်ပြန်ခြင်းအစရှိသော လက္ခဏာရှိကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ- ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည်၊ ရာသဋ္ဌေန- အပေါင်းအစု၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့မည်၏၊ ဣတိ ဒဿေသိ [ဤ၌ ဣတိပို၏၊ ခန္ဓေ-ဟု ပါဌ်ပျက်၏၊] ဣမေ စက္ခာဒိသဘာဝါ- ဤစက္ခုပသာဒအစရှိသော သဘောတရားတို့ သည်၊ နိဿတ္တနိဇ္ဈိဋ္ဌေန- သတ္တဝါလည်းမဟုတ်၊ အသက်ရှင်အတ္တကောင်လည်းမဟုတ် သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အဋ္ဌာရသ- ၁၈-ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော- ဓာတ်တို့မည်၏၊ ဣတိ ဒဿေသိ။ ဒွါရာရမ္မဏဘူတာနိ- ဒွါရ၊ အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ စက္ခာဒိသဘာဝါနိဇေ- ဤစက္ခုပသာဒအစရှိသော သဘောတရားတို့သည်ပင်၊ ဒွါဒေသ- ၁၂-ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနိ- အာယတနတို့မည်၏၊ ဣတိဒဿေသိ- ပြီ၊ အဝိဇ္ဇာဒယော- အဝိဇ္ဇာအစရှိကုန်သော၊ ဇရာမရဏပရိယောသာနာ- ဇရာမရဏ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဒွါဒေသ- ကုန်သော၊ ဣမေ ပစ္စယာ- ဤအကြောင်းတရားတို့သည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်၏၊ ဣတိ ဒဿေသိ။ ရူပက္ခန္ဓဿ- ရူပက္ခန္ဓာ၏၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌ (ယခင် ဗောဓိသတ္တအဘိနိဝေသအဖွင့်၌) ဝုတ္တနယေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီး သောနည်းဖြင့်၊ ပစ္စယတော- အဝိဇ္ဇာ တဏှာအစရှိသော အကြောင်းအားဖြင့်၊ စတ္တာရိ- လေးမျိုးသော လက္ခဏာတို့လည်းကောင်း၊ ခဏတော- ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်၏၊ ခဏအားဖြင့်၊ ဧကံ- တစ်ပါးသော လက္ခဏာလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤမည်ကုန်သော၊ ပဉ္စ- ငါးမျိုးကုန် သော၊ ဣမာနိလက္ခဏာနိ- ဤလက္ခဏာတို့ကို၊ ဒဿေသိ- ပြီ၊ တထာတိ ဣမိနာ- တထာ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ပဉ္စလက္ခဏာနီတိပဒံ- ပဉ္စလက္ခဏာနိ-ဟူသောပုဒ်ကို၊ အာကမ္မတိ- ယူငင်၏၊ ဒဿေန္တောပီတိ (ဧတ္ထ)- ဒဿေန္တောပိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဣတိသဒ္ဓေါ- ဣတိသဒ္ဓါသည်၊ နိဿနတ္ထော- ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ အားဖြင့် (ဤသို့ခန္ဓာတစ်ပါးတစ်ပါး၌ လက္ခဏာဆယ်ပါးစီအားဖြင့်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဣတိသဒ္ဓါ၏အနက်တည်း၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “တထာ ဝယံ ဒဿေန္တောပီတိ”ဟူ၍ အဆုံး၌ ဣတိသဒ္ဓါပါရမည်ဖြစ်၏၊ ယခုအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ ဣတိသဒ္ဓါကျနေသည်။]

နိရယန္တိ- နိရယံ- ဟူသော ပါဠိဖြင့် အဋ္ဌမဟာနိရယသောဠာသဉ္ဇာသဒနိရယပွဘေဒိ- ရှစ်မျိုးသော ငရဲကြီး၊ ငါးမျိုးသော ဉဿဒငရဲငယ်အပြားရှိသော၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံသော၊ နိရယံ- ငရဲဘဝကို (အာစရိယော) ဒေသေသိ- ပြတော်မူပြီ၊ တိရစ္ဆာနယောနိန္တိ- ယောနိ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အပဒဒ္ဒိပဒစတုပ္ပဒဗဟုပ္ပဒါဒိဘေဒိ- ခြေမရှိသော တိရစ္ဆာန်၊ ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော တိရစ္ဆာန်၊ ခြေလေးချောင်းရှိသော တိရစ္ဆာန်၊ များသော ခြေရှိသော တိရစ္ဆာန်အစရှိသည်အပြားရှိသော၊ မိဂပသုပက္ခိသရိသပါဒိဝိဘာဂံ- မိဂဟု ခေါ်အပ်သော သမင်ဒရယ်စသော သားကောင်အမျိုးမျိုးနှင့် ငှက်၊ ကိုယ်ဖြင့် တွားသွားသော မြေအစရှိသော ခွဲခြားအပ်သော အထူးအပြားရှိသော၊ နာနာဝိဓံ- အမျိုးမျိုးသော အပြားရှိသော တိရစ္ဆာနလောကံ- တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ (ဒေသေသိ) ပေတ္တိဝိသယန္တိ- ပါဠိဖြင့်၊ ခုပ္ပပါသိကဝန္တာသိကပရဒတ္တုပဇီဝိနိဇ္ဈာမတဏှိကာဒိဘေဒဘိန္တံ- အစာဆာလောင်ခြင်း ရေငတ်ခြင်းရှိသော ပြိတ္တာ၊ ထွေးအံ့ဖတ်နှပ်တံထွေးမစင်ကို စားရသော ပြိတ္တာဟူသော သူတပါးတို့ ပေးစာကမ်းစာကို မှီ၍ အသက်မွေးရသော ပြိတ္တာ၊ နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာ အစရှိသော အမျိုးအစားကွဲပြားသော၊ နာနာဝိဓံ- သော၊ ပေတသတ္တလောကံ- ပြိတ္တာ ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို (ဒေသေသိ) အသုရကာယန္တိ- ဖြင့်၊ ကာလကဓိကာသုရ- နိကာယံ- ကာလကဓိကာမည်သော ပြိတ္တာအသုရသတ္တဝါ အပေါင်းကို (ဒေသေသိ)။

ဧဝံ- ဤသို့အားဖြင့်၊ တာဝ- သုဂတိဘုံသားဖြစ်သော ပရလောကမှ ရှေးဦးစွာ (နိဒေသေတဗ္ဗံ- ညွှန်ပြသင့်သော) ဒုဂ္ဂတိဘူတံ- ဒုဂ္ဂတိဘုံသားဖြစ်သော၊ ပရလောကတ္ထံ- တပါးသော လောကဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းဟူသော အနက်ဒြပ်ကို၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ သုဂတိဘူတံ- သုဂတိဘုံသားဖြစ်သော (ပရလောကတ္ထံ- ကို) ဝတ္တံ- ပြဆိုခြင်းငှာ၊ တိဏှံ ကုသလာနံ ဝိပါကန္တိအာဒိ- တိဏှံ ကုသလာနံ ဝိပါကံ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝေဟပ္ပလေ- ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုဘကိဏျေယေဝ- သုဘကိဏျဗြဟ္မာတို့ကိုသာ လည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟေတွာ- သိမ်းယူပြီး၍၊ အသညီသုစ- အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၌ လည်းကောင်း၊ အရူပီသုစ- အရူပ ဗြဟ္မာတို့၌လည်းကောင်း၊ ဒေသေတဗ္ဗာယ- ဖော်ပြနိုင်သော၊ သမ္ပတ္တိယာ- စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည့်အတွက်၊ ဒုဝိညေယျတာယ- ခက်ခဲစွာ သိအပ်(အသိခက်)သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝန္တံ ဗြဟ္မလောကာနန္ဒေဝ- နဝန္တံ ဗြဟ္မလောကာနံ- ဟူ၍သာလျှင်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဂဏှာပေသီတိ- ကား၊ တေ ဓမ္မေ- ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလအစရှိ သော တရားတို့ကို၊

သုတ်]

အဂ္ဂသာဝကယုဂအဖွင့်

၂၈၃

သမာဒိန္န- ကောင်းစွာ ခံယူကျင့်သုံးအပ်သည်တို့ကို၊ ကာရာပေသိ- ပြုစေပြီ၊
 သမုတ္တေဇနံနာမ- ကောင်းစွာထက်သန်စေခြင်းမည်သည်၊ ယထာ- အကြင်သို့
 အားတက်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ သမာဒိန္နဓမ္မာနံ- ကောင်းစွာ နာယူကျင့်သုံးအပ်ပြီး
 သော တရားတို့အား၊ အနုပကာရကာ- ကျေးဇူးမပြုကုန်သော၊ ဓမ္မာ- အကုသိုလ်တရား
 တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို၊ ပရိဟာယန္တိ- ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏၊ ပဟိယန္တိ စ- ပယ်လည်း
 ပယ်သတ်အပ်ကုန်၏၊ ဥပကာရကာ- ကျေးဇူးပြုကုန်သော၊ ဓမ္မာ- ကုသိုလ်တရားတို့
 သည်၊ ပရိပမုန္တိ- တိုးပွားကုန်၏၊ ဝိသုဇ္ဈန္တိ စ- စင်ကြယ်လည်း စင်ကြယ်ကုန်၏၊ တထာ-
 ထိုသို့ တိုးပွားစင်ကြယ်နိုင်လောက်အောင်၊ နေသံ- ထိုကောင်းစွာ နာယူကျင့်သုံးအပ်ပြီး
 သော တရားတို့ကို ဥဿာဟုပ္ပါဒနံ- အားထုတ်မှုကိုဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို
 ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဗ္ဘဿာဟေတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ တံဥဿာဟုပ္ပါဒနံ- ထိုအားထုတ်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ ယထာ-
 အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဟောတိ- ၏၊ တံ- ထိုအားထုတ်မှုကို ဖြစ်စေပုံ အခြင်း
 အရာကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဣလောကတ္ထဇ္ဈေဝါတိအာဒိ- ဣလောကတ္ထဇ္ဈေဝ-
 အစရှိသည်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တာသေတွာ တာသေတွာတိ- ကား၊ ပရိဗုတ္တ-
 ဘာဝါပါဒနေန- ထင်ရှားသည်အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်၊ တေဇော တေဇော-
 ထက်သန်စေ၍ ထက်သန်စေ၍၊ အဓိဂတံ ဝိယ ကတွာတိ- ကား၊ ယေသံ- အကြင်
 တရားနာသတ္တဝါတို့အား၊ ကထေတိ- ဟောတော်မူ၏၊ တေဟိ- ထိုတရားနာ သတ္တဝါ
 တို့သည်၊ တမတ္ထံ- ထိုတရားတော်၏ အနက်သဘောကို၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မြင်လက်တွေ့
 အားဖြင့်၊ အနုဘုယျမာနံဝိယ- ခံစားအပ်သကဲ့သို့၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဟိ- မှန်၏၊
 ဝေနယျာနံ- ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့အား၊ ဝါ- ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့အား၊
 ဗုဒ္ဓေဟိ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ပကာသိယမာနော- ထင်ရှားပြအပ်သော၊ အတ္ထော-
 အနက် သဘောသည်၊ ပစ္စက္ခတောပိ- မျက်မြင် အားဖြင့်လည်း၊ ပါကဋတရော-
 အထူးထင်ရှားသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏၊ တထာဟိ-
 ထိုစကားမှန်၏၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ယောမီယတိ- ချီးမွမ်းအပ်၏
 (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ယောမီယတိ- ချီးမွမ်းအပ်သနည်းဟူမူ)။

အယံလောကော- ဤသတ္တလောကသည်၊ ဧကာဒသဟိ- ၁၁-ပါးကုန်သော၊
 အဂ္ဂိဘိ- မီးတို့သည်၊ အာဒိတ္ထော- လောင်အပ် (အလောင်ခံရ) သည်၊ သမာနောပိ-
 ဖြစ်နေပါသော်လည်း၊ သမ္မောဟပလိဂုဏ္ဍိတော- ပြင်းထန်စွာတွေဝေခြင်းသဘောသည်

ထက်ဝန်းကျင်ရစ်ပတ်အပ်သည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍။) တထာ- ထိုမီး (၁၁) မျိုးဖြင့် အလောင်ခံနေခြင်းအားဖြင့် ဝါ- မီး (၁၁) မျိုး အလောင်ခံနေရပါတကားဟူ၍။ သံဝေဂံ- ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ဝါ- ထိတ်လန့်ခြင်းဟူသော သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သို့ နယာတိ- မရောက်၊ မဟေသိနော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ အာဒိနဝသညုတ္တံ- အပြစ်ဆိုးကျိုးနှင့်စပ်သော စကားတော်ကို၊ သုတွာ- ကြားနာခြင်းကြောင့်၊ ယထာဝါစံ- စကားတော်အားလျော်စွာ (သံဝေဂံ- သို့၊ ယာတိ- ရောက်၏) ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဝစနံ- စကားတော်သည်၊ ပစ္စက္ခတောပိ- လက်တွေ့မျက်မြင်အားဖြင့်လည်း၊ ဝါ- လက်တွေ့မျက်မြင်ဖြစ်လောက်ပင်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ပါကဠ- ထင်ရှားပါပေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ (ထောမီယတိ)။

တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒုတ္တိသ ။ပ။ ဘေဒဉ္စိတိအာဒိ- ဘေဒဉ္စိအစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ၏၊ တံဝစနံ- ကို) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဒုတ္တိသကမ္မကာ- ရဏာနိ- (၃၂) ပါးသော ညည်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း အမှုတို့ကို၊ ဟတ္ထမ္မိ ဆိန္ဒန္တိတိ အာဒိနာ- ဟတ္ထမ္မိ ဆိန္ဒန္တိ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တေ- စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်၌၊ အာဂတနယေန- လာသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ပဉ္စဝိသတိ- နှစ်ဆယ့်ငါးပါးသော၊ မဟာဘယာနိ- ကြီးစွာသော ဘေးတို့ကို၊ ဇာတိဘယံ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟူသော ကြောက်ဖွယ်ဘေး၊ ဝါ- ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ဇရဘယံ- အိုခြင်း . . .၊ ဗျာဓိဘယံ- အနာရောဂါ . . .၊ မရဏဘယံ- သေးခြင်း . . .၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ တတ္ထတတ္ထ- ထိုထိုသုတ်၌၊ အာဂတနယေန- ဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- ၏၊ အာယာတနဘဏ္ဍိကာ- အာယာတနဘဏ္ဍိကာ ဟူသည်၊ အဓိကု- မှုနကဠိဂံရံ- ခုတ်ဖြတ်ရာစဉ်းတီတုံးတည်း၊ ယံ- ယင်းစဉ်းတီတုံးကို၊ အစာဓာနန္တိပိ- အစာဓာနဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ပဋိလဒ္ဓဂုဏေန စောဒေတီတိ- ကား၊ တံတံ- ဂုဏာဓိဂမေန- ထိုထိုဂုဏ်အင်အာနိသင်ကို ရခြင်းကြောင့်၊ အယမ္မိ- ဤအကျိုးအာနိသင် သည်လည်း၊ တုမေဟိ- သင်တို့သည်၊ ပဋိလဒ္ဓေါ- ရအပ်သော၊ အာနိသံသော- သင်တည်း၊ အယမ္မိ-လည်း (တုမေဟိ ပဋိလဒ္ဓေါ အာနိသံသော- တည်း) ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မြင်အားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြလျက်၊ ဣတော- ဤယခုအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဧဝရူပံ- ဤသို့သဘောရှိသော အကျိုးတရားသည်၊ အတ္တိကံ- ရှိပါ၏လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စောဒေန္တောဝိယ- တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟာနိသံသံ ကတွာ ကထေသီတိ- ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တပ္ပစ္စယဉ္စ ကိလမထန္တိ- ကား၊ သင်္ခါရပဝတ္တိဟေတုကံ- သင်္ခါရတို့ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ တသ္မိံ တသ္မိံ သတ္တသန္တာနေ- ထိုထိုသတ္တဝါတို့ ခန္ဓာအစဉ်၌၊

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၈၅

ဥပ္ပဇ္ဇနကပရိသမံ- ဖြစ်သော ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းကို သံဝိဃာတံ- ပြင်းထန်စွာ ညည်းပန်း
 နှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ ဝိဟေသံ- ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းကို (ပကာသေသိ-
 ထင်ရှားပြတော်မူပြီ) ဣဓာတိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝါ- အောက်ဖြစ်သော၊
 ပဌမမဂ္ဂါဓိဂမတ္တာယ- ပဌမမဂ်ကိုရခြင်း အကျိုးငှာ၊ ကထာယ- ဟောကြားအပ်သော
 ဒေသနာတော်၌ (ပကာသေသိ) သဗ္ဗသင်္ခါရူပသမဘာဝတော- အားလုံးသော သင်္ခါရတို့
 ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဝါ- ချုပ်ငြိမ်းရာ ဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်) (ဣဒံ
 နိဗ္ဗာန် နာမ- ဤနိဗ္ဗာန်မည်သည်) သန္တံ- ငြိမ်းအေး၏၊ အတိတ္တိကရပရမသုခတာယ-
 မရောင့်ရဲမတင်းတိမ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော လွန်မြတ်သော သုခ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏီတံ-
 မွန်မြတ်ထူးကဲမရောင့်ရဲစေနိုင်သော သုခပေတည်း၊ သကလသံသာရဗျသနတော-
 အားလုံးသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသော သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 တာယနတ္ထေန- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊
 တာဏံ- ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သော တရားတည်း၊ တတော- ထိုသံသရာဝဋ်ဒုက္ခ
 အားလုံးမှ (နိလိယန- ၌စပ်) နိဗ္ဗန္ဓဟဒယာနံ- ငြိငွေ့သော စိတ်နှလုံးရှိသူတို့၏၊ နိလိယန-
 ဌာနတာယ- ပုန်းခိုရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လေဏံ- ပုန်းခိုရာတည်း၊ အာဒိသဒ္ဓေန-
 အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဂတိ- သွားရောက်မှီခိုရာ၊ ပဋိသရဏံ- ကိုယ်စားအားထားရာ၊
 ပရမဿာသော- လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ရှုသာရှိက်သာ သက်သာရာ၊ ဣတိဇေမာဒီနံ-
 ဤသို့အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းကို (ကာတဗ္ဗော- ပြုထိုက်၏)။

မဟာဇနကာယပဗ္ဗဇ္ဇာအဖွင့်

၈၀။ သံဃပုဟောနကာနံ- သံဃာဟု သတ်မှတ်လောက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-
 ရဟန်းတို့၏၊ အဘာဝါ- မရှိခြင်းကြောင့်၊ သံဃဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာတိ- သံဃဿ
 အပရိပုဏ္ဏတ္တာ- ဟူ၍ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဂုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊
 ဟိ- မှန်၏၊ တဒါ- ထိုရှစ်သောင်းလေးထောင်သော လူအပေါင်းတို့ သရဏဂုံ
 ဆည်းကပ်ကြရာအခါ၌၊ ဒွေ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကာဇေ- အဂ္ဂသာဝကတို့
 သည်သာလျှင်၊ အဟေသုံ- ရှိကုန်ပြီ။

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၈၆။ (ဝိပဿိဿ- ဝိပဿီအမည်ရှိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊
 ဝါ- မြတ်စွာဘုရားမှာ၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ စေတသော- စိတ်တော်၏၊ ပရိဝိတက္ကော-

အကြံအစည်သည်။) ကဒါ- အဘယ်အခါ၌၊ ဥဒပါဒိ- ဖြစ်ပေါ်လာပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ပုစ္ဆံ- မေးခွန်းကို၊ သမ္မောဓိတောတိ အာဒိနာ- သမ္မောဓိတော အစ ရှိသည်ဖြင့်၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝိဿေဇေတွာ- ဖြေဆိုပြီး၍၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ တံ- ထိုအဖြေကို၊ ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဘဂဝါ ကိရာတိ အာဒိ- ဘဂဝါကိရအစရှိသည်ကို၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဘဂဝါ- ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရားသည်) ပိတု- ခမည်းတော်ကို၊ သင်္ဂဟံ- ချီးမြှောက်ခြင်းကို ကရောန္တော- ပြုတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဓိတော- သစ္စာလေးပါးတရားကို သိမြင်တော်မူရာအခါမှ၊ ဝါ- ဘုရားဖြစ်တော်မူရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ သတ္တသံဝစ္ဆရာနိ- (၇) နှစ်တို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ သတ္တမာသေ- (၇) လတို့ ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ သတ္တဒိဝေသေ- (၇) ရက်တို့ ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ (ဗန္ဓုမတိယာ- ဗန္ဓုမတိမည်သော၊ ရာဇဓာနိယာ- မင်းနေပြည်တော်၌၊ ခေမေ- ခေမမည်သော၊ မိဂဒါယေ- မိဂဒါပုန်တော၌) ဝိဟာသိ- သီတင်းသုံးနေတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာနေတွာ- သမ္မောဓိတော- အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို ဆောင်ယူ၍၊ သမ္မန္တော- စပ်ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်) တဉ္စ- ထိုသို့ သီတင်းသုံးနေတော်မူခြင်းသည်လည်း၊ တဒါ- ထိုသို့နေတော်မူရာအခါ၌၊ ဝေနေယျာနံ- ဆုံးမထိုက် (ကျွတ်ထိုက်) သော သတ္တဝါတို့၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ- ၏)။

(ရာဇာ- မင်းသည်) ကိလေဇဟိ- ဖျာရ်တို့ဖြင့် ဗဟိ- အပြင်ဘက်၌၊ ဆာဒါပေတွာ- ဖုံးအုပ်စေ၍၊ ဝတ္ထေဟိ- အဝတ်တို့ဖြင့်၊ အန္တော- ဖျာတို့၏ အတွင်း၌၊ ပဋိစ္ဆာဒါပေတွာ- တဖန် ဖုံးအုပ်စေ၍၊ ဥပရိစ- အထက်ကောင်းကင်၌လည်း၊ ဝတ္ထေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ဆာဒါ- ပေတွာ- ဖုံးအုပ်မိုးကာ စေပြီး၍၊ တဿ- ထိုအမိုး၏၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ သုဝဏ္ဏ- တာရကဝိစိတ္တံ- ရွှေကြယ်တာရာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ သမောလမ္ဘိတတာလက္ခ- န္ဓမတ္တံ- တွဲလျားကျသော ထန်းပင်လုံးပမာဏရှိသော၊ ဝိဝိဓပုပ္ဖဒါမဝိတာနံ- အထူးထူး အပြားပြားရှိသော ပန်းဆိုင်မျက်နှာကြက်ကို၊ ကာရာပေတွာ- ပြုလုပ်စေပြီး၍၊ (ကာလံ အာရောစာပေသိ-၌စပ်) မာလာဝစ္ဆကေတိ- ကား၊ ပုပ္ဖမာလာဟိ- ပန်းပွင့် ပန်းကုံးတို့ဖြင့် ဝစ္ဆကာရေန- ပန်းပင်ငယ်ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ဝေဌိတေ- ရစ်ပတ် အပ်ကုန်သော (ပုဏ္ဏ- ယဇ္ဇေ- ရေပြည့်အိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဂန္ဓန္တရေတိ- ကား၊ စာဋိဘရိတဂန္ဓဿ- အိုးစရည်း၌ ပြည့်သော နံ့သာ၏၊ အန္တရေ- အကြား၌၊ ပုပ္ပါနီတိ- ကား၊ စာဋိအာဒိ- ဘရိတာနိ- အိုးစရည်းစသည်တို့၌ ပြည့်ကုန်သော၊ ဇလဇပုပ္ပါနီစေတ- ရေ၌ ဖြစ်သော

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၈၇

ပန်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ စင်္ကြံတကာဒိဘရိတာနိ- ပန်းတောင်းစသည်တို့၌ ပြည့်နေကုန်သော၊ ထလဇပုပ္ဖါနိစ- ကြည်းကုန်း၌ဖြစ်သော ပန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဌပါပေတ္တာ- ထားစေပြီး၍)။

☞ အယံရာဇာ- ဤဗန္ဓုမာဘုရင်မင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓပိတာ- ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏ ခမည်းတော်သည်၊ ကာမဗ္ဗ ဟောတိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓါနာမ- မြတ်စွာဘုရားတို့မည်သည်၊ လောကဂရုနော- သတ္တဝါ အပေါင်း၏ အလေးဂရုပြုထိုက်သော ဆရာတို့ပေတည်း၊ တေ- ထိုမြတ်စွာဘုရား တို့ကို၊ ကေနစိ- တစုံတယောက်သည်၊ ဝါ- မည်သူကမျှ၊ ဝသေ- မိမိအလို၌၊ န ဝတ္တေတဗ္ဗာ- မလိုက်ပါစေနိုင်ကုန်၊ အထခေါ- စင်စစ်ဧကန်အမှန်အားဖြင့်ကား၊ တေ ဧဝ- ထိုမြတ်စွာ ဘုရားတို့ကသာလျှင်၊ ပရေ- သူတပါးတို့ကို၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ ဝသေ- အလိုတော်၌၊ ဝတ္တေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်၏၊ ဝါ- လိုက်ပါစေကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ရာဇာ- ဗန္ဓုမာမင်းသည်၊ နာဟံ ဘိက္ခုသံဃံ ဒေမီတိ- နာဟံ ဘိက္ခု သံဃံ-ဒေမိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဆိုပြီ၊ ဒါနမုခန္တိ- ကား၊ ဒါနကရဏူပါယံ- အလှူဒါနပြုခြင်းအကြောင်း ဖြစ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဒါနဝတ္တံ- ဒါနဝတ်ပြုဖွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ (ဝိဿဇေတွာ- စွန့်လွှတ် လှူဒါန်း၍) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ နဒါနိမေ အနုညာတာတိ- ကား၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ မေ- တပည့်တော်အား၊ ဒါနံ- လှူဒါန်းမှုကို၊ န အနုညာတာ- ခွင့်မပြုကြတော့ကုန်၊ (နာဂရာ- မြို့သူမြို့သားတို့သည်၊) နော- တပည့်တော်တို့အား၊ (ဒါနံ- ကို) န အနုဇာနန္တိ- ခွင့်မပြုကြတော့ကုန်၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ပရိတဿနဇီဝိတန္တိ- ကား၊ ဒုက္ခဇီဝိကာ- ဆင်းဆင်းရဲရဲ အသက်မွေး ရခြင်းသည်၊ ဒါလိဒ္ဓိယံ- ဆင်းရဲမွဲတေသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းသည်၊ (မာဟောတု- မဖြစ်ပါစေသတည်း၊) ဣတိ အတ္ထော- နက်။

သဗ္ဗေသံ ဘိက္ခုနံ ပဟောသီတိ- ကား၊ ဘဂဝတော စ- မြတ်စွာဘုရားအား လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိယာ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံစ- တစ်သိန်းခြောက်သောင်း ရှစ်ထောင်သော ရဟန်းတို့အားလည်းကောင်း၊ ဘဂဝတော- တစ်ဖို့စီတစ်ဖို့စီအားဖြင့်၊ ဒါတုံ- လှူခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ- လောက်၏၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးတို့အား၊ ပရိယတ္တ- ဘာဝေန- အပြည့်အစုံဘုဉ်းပေးနိုင်သည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ န ပဟောသိ- လောက်င သည်မဟုတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သေနာပတိပိ ။ပ။ အဒါသီတိ- အဒါသိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဇေဋ္ဌိကဋ္ဌာနေတိ- ကား၊ ဇေဋ္ဌိကဒေဝိဋ္ဌာနေ- အကြီးအကဲ

မိဖုရားအရာ၌၊ (ဌပေသိ- ထားပြီ၊) တထေဝ ကတာတိ- ကား၊ စရပုရိသေ- သူလျှို
 ယောက်ျားတို့ကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ (ဒေန္တိ- လျှိုဒါန်းကုန်၏။) သုစိန္တိ- ကား၊ သုဒ္ဓိ-
 သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ၊ ပဏီတန္တိ- ကား၊ ဥဠာရံ- မွန်မွန်မြတ်မြတ် (ကတံ- စီမံအပ်သော
 ဆွမ်းပါတည်း၊) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ- ဤသုဒ္ဓိ ပဏီတံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဧကမန္တ-
 န္တိအာဒိသုဝိယ- ဧကမန္တအစရှိသော သဒ္ဓါတို့၌ကဲ့သို့၊ ဘာဝနပုံသက- ကြိယာကို
 အထူးပြုသော နပုလ္လိင်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ- ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ဘဒ္ဒိတွာတိ-
 ကား၊ မဒ္ဒိတွာ- မိန့်၍၊ ပိဋေတွာ- နှိပ်စက်၍၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကားအနက်၊ ဇာတိသ-
 ပ္ပိဒီရာဒီဟိယေဝါတိ- ကား၊ အန္တောဇာတသပ္ပိဒီရာဒီဟိယေဝ- အိမ်တွင်းဖြစ်သော
 ထောပတ် နို့ရည်အစရှိသည်တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ (ကတံ- ပြုအပ်ပါပြီ၊) အမှာကံ ဧဝ-
 တပည့်တော်တို့၏သာလျှင်၊ ဂါဝိအာဒိတော- နွားမအစရှိသည်တို့မှ၊ ဂဟိတသပ္ပိဒီ-
 ဟိယေဝ- ယူအပ်သော ထောပတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်သာလျှင် (ကတံ- ပြု) ဣတိ အတ္ထော။

၉၀။ ပရာပဝါဒံစ- သူတပါးတို့က ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲဆဲရေးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရာပ-
 ကာရံ စ- သူတပါးတို့က အကျိုးမဲ့ပြုလုပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သီတုက္ခာဒိဘောဒံ-
 အအေးအပူစသည်အပြားရှိသော၊ ဂုဏာပရာဓဇ္ဇ- အကောင်းဂုဏ်ဖျက် အဆိုး
 ပြစ်ချက်ကိုလည်းကောင်း၊ ခမတိ သဟတိ- သည်းခံ၏၊ အဓိဝါသေတိ- မိမိစိတ်
 အထက်သို့ တက်စီးနေစေ၏၊ ဝါ- သည်းခံ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ခန္တိ- ခန္တိမည်၏။
 ပန- တပအမည်ရပုံကား၊ သာ- ထိုခန္တိသည်၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သီလာဒီနံ-
 သီလအစရှိသော တရားတို့၏၊ ပဋိပက္ခဓမ္မေ- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊
 သဝိသေသံ- (အခြားကုသိုလ်တရားတို့ထက်) ထူးခြားချက်နှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ တပတိ-
 အပူတိုက်လောင်မြိုက်တတ်၏၊ သန္တပတိ- လွန်စွာ အပူတိုက်လောင်မြိုက်တတ်၏၊
 ဝိဓမ္မတိ- မှုတ်လွင့် ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရမံ- မြတ်သော၊ ဥတ္တမံ-
 မြတ်သော၊ တပေါ- အကျင့်မည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဓိဝါသနခန္တိ နာမ ပရမံ
 တပေါတိ- အဓိ၊ ပ။ တပေါ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြု အဓိဝါသနခန္တိတို့ ကုမိနာ-
 အဓိဝါသနခန္တိ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိတော- ကမ္မာယတနစသော
 တရားတို့ အရှု ခံနိုင်ကြရန် အခြေခံအကြောင်းဉာဏ်ပညာမှ၊ ဝိသေသေတိ- အထူးပြု၏။

၁။ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ ။ ။ အဘိဓမ္မာ ဉာဏဝိဘင်း တိကနိဒ္ဒေသပါဠိတော် (နှာ-၃၃၇)
 ၌ ဟောတော်မူအပ်သော “စိန္တာမယာ ပညာ၊ သုတမယာ ပညာ” ဟုခေါ်သော
 ဖော်ပြလတ္တံ့သော ပညာငါးမျိုးကို “ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ”ဟုခေါ်၏။ (၁) ကမ္မာယတနဟုခေါ်သော

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၈၉

တိတိကွန် ခမန်- သည်းခံခြင်း၊ တိတိကွာ- သည်းခံခြင်း၊ ဟိ- မှန်၏။ အကွရစိန္တကာ- အကွရာ ပုဒ်ကို ကြံစည်ကြသော သဒ္ဒါဆရာတို့သည်၊ ခမာယံ- သည်းခံခြင်းအနက်၌၊ တိတိကွာသဒ္ဒိ- တိတိကွာသဒ္ဒါကို၊ ဝဏ္ဏန္တိ- ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။ တေနေဝ- ထိုကြောင့်ပင်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူသည်မှာ၊ ခန္တိယာ ဧဝ ဝေဝစနန္တိအာဒိ- ခန္တိယာ ဧဝ ဝေဝစနံ- အစရှိသည်တည်း။

သဗ္ဗကာရေနာတိ- ကား၊ သန္တ။ပ။ ဒိနာ- ငြိမ်သက်သည်၊ မွန်မြတ်ထူးကဲ မရောင့်ရဲစေနိုင်သည်၊ သိမ်မွေ့သည်၊ အေးချမ်းသည်၊ တေးကုန်သည်အဖြစ်အစရှိသော၊ သဗ္ဗပ္ပကာရေန- အားလုံးသော အမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊ (ပရမန္တိ- မြတ်၏ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ) ပဗ္ဗာဇိတဓမ္မဿ- နှင်ထုတ်ထိုက်သော အကုသိုလ်တရား၏၊ ဝါ- ကို အပဗ္ဗာဇနတော- မနှင်ထုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဗ္ဗာဇိတောနာမ- ပဗ္ဗာဇိတ

လက်သမားလုပ်ငန်း၊ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းစသည်၊ (၂) သိပ္ပါယတနဟုခေါ်သော ရက်ကန်းရက်အတတ်၊ ဂဏန်းအတတ်၊ စာရေးအတတ်စသည်၊ (၃) ဝိဇ္ဇာဌာနဟုခေါ်သော မြွေဆိပ်ဖြေမန္တန်အတတ်၊ တစ္ဆေ သရဲစုန်းပူးကုစားမန္တန်အတတ်စသည်၊ ထိုသုံးမျိုးတို့၌ ကျွမ်းကျင်သောပညာ၊ (၄) ကမ္မဿကတာဉာဏ် (၅) ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနိစ္စစသည်ဖြင့် ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်-ဤငါးမျိုးတို့တည်း။

ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ- ၌၊ ဓမ္မ- ကမ္မာယတနစသောတရားငါးပါး+နိဇ္ဈာန- ရှုခြင်း+ခန္တိ- ခံနိုင်သည်ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ကမ္မာယတနစသော တရားငါးမျိုးတို့သည် ဉာဏ်ဖြင့် ရှုပါက ထိုရှုမှုကို ခံနိုင်ကြ၏။ အထူးအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတရားတို့သည်လည်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုပါက ထိုရှုမှုကို ခံနိုင်ကြ၏။ ယင်းသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ရှုလိုက်သည့်အခါကျမှ အထင်နှင့် အမြင်တလွဲစီ ဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ထိုတရားငါးမျိုးတို့သည် တမျိုးတဖုံ ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသွားသည် မဟုတ်ဘဲ ပင်ကိုသဘောစစ်မှန်၍ ဉာဏ်ဖြင့်ရှုမှုကို (ဉာဏ်၏ရှုမှုကို) ခံနိုင်ကြသည်ဟု ဆိုလို၏။ ယင်းသို့ အရှုခံနိုင်ရန် အခြေခံဖြစ်သော (အကြောင်းဖြစ်သော) ထိုဉာဏ်ငါးမျိုးကို ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ- ဟုခေါ်သည်။

သဗ္ဗေပိဿာ တေ ကမ္မာယတနာဒယော ဓမ္မာ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ- ဝိသေသတော စ ပဉ္စက္ခန္တသင်္ခါတာ ဓမ္မာ ပုနပျုနံ အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တဝသေန နိဇ္ဈာယမာနာ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိတိ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ၊ ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၊ ၃၉၄၊ တေ စ ကမ္မာယတနာဒယော ဓမ္မာ ဧတာယ နိဇ္ဈာယမာနာ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိတိ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ၃-၇၉၊ အဋ္ဌကထာ၌ အဿာ (ပညာယ) ဟု သမ္ပန်ထား၍ ဋီကာ၌ ဧတာယ- ဟု ကရိုဏ်းထားသည်၊ ယဿာ ပညာယ ဓမ္မာ နိဇ္ဈာန- ပဇာနနကိစ္စသင်္ခါတံ ဩလောကနံ ခမန္တိ အဝိပရိတသဘာဝတ္တာ သာ ပညာ ဓမ္မာနံ နိဇ္ဈာန- ကွမနံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိတိ အတ္ထော- ဝိဘင်းမူလဋီကာ၊ ၂၀၂။

၂၉၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပဒါန

မည်သည် (အကုသိုလ်တရားတို့ကို နှင်ထုတ်သူမည်သည်) နဟောတိ- မဖြစ် (စတုတ္ထ-
ပါဒေါ- နသမဏော ဟောတိ ပရံ ဝိဟေဌယန္တော- ဟူသော စတုတ္ထပါဒသည်)
တဿေဝ တတိယပဒဿ- န ဟိ ပဗ္ဗဇိတော ပရူပဃာတိ-ဟူသော တတိယပါဒ၏ပင်၊
ဝေဝစနံ- ဝေဝဇနံပရိယာယ်တည်း (ကဿ- အဘယံကြောင့်နည်း) အနတ္တန္တရတ္တာ-
အနက်ထူး မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ န ဟိတိအာဒိနာ- နဟိ- အစရှိသော
ဝါကျဖြင့်၊ ထမေဝတ္ထံ- ဝေဝဇနံပရိယာယ်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကိုပင် (အာစရိယော)
ဝိဝရတိ- ဖွင့်ပြတော် မူ၏။ ပုဂ္ဂလပရောပရညုတိအာဒိသုဝိယ- ပုဂ္ဂလပရောပရညု
အစရှိသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့ ပရသဒ္ဓဿ- ပရသဒ္ဓါ၏၊ သေဌဝါစကတ္တာ- အမြတ်ဟူသော
အနက်ကို ဟောသည် အဖြစ် ကြောင့်၊ (သီလံ- သီလကို) ဥတ္တမတ္တေန- မြတ်သည်
အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပရန္တိ- ပရံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။

ပရန္တိ- ပရံဟူသည်ကား၊ အညံ- အခြားသော (ယံကိစ္စိ သတ္တံ- သတ္တဝါ တဦးဦးကို)
ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌ (ပရသဒ္ဓါကို ဥတ္တမသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ယူ၍ ပရူပဃာတိ ပုဒ်၏
အနက်ကို ဖွင့်ဆို ပြီးရာ ယခုအခါ၌) ပရသဒ္ဓံ- ပရသဒ္ဓါကို၊ အညပရိယာယမေဝ-
အညသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ကိုပင်လျှင်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ အတ္ထံ- ပရူပဃာတိပုဒ်၏
အနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အထဝါတိအာဒိ- အထဝါအစရှိသည်ကို၊
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ မလဿာတိ- ကား၊ ပါပမလဿ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်
အညစ်အကြေး၏၊ ဝါ- ကို၊ အပဗ္ဗဇိတတ္တာတိ- ကား၊ အနိဟဋ္ဌတ္တာ- မနှင်ထုတ်-
အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိရာကတတ္တာ- မဖယ်ထုတ်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
သမိတတ္တာတိ- ကား၊ တေသံ ပါပဓမ္မာနံ- ထိုယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့၏၊
ဝါ- တို့ကို၊ နိရောဓိတတ္တာ- ချုပ်ငြိမ်းစေအပ်ပြီးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိ- သာဓက
ကား၊ “ပါပါနံ- ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သမိတတ္တာ-
ချုပ်ငြိမ်းစေအပ် ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ- သမဏဟူ၍ (ဘဂဝတာ-
မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဓမ္မပဒပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

အပိစ- အဋ္ဌကထာအဖွင့်မှ တနည်း ဖွင့်ဆိုရသော်ကား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား
သည်၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့အား၊ ပါတိမောက္ခံ- ဩဝါဒပါတိမောက် ပါဠိတော်ကို၊
ဥဒ္ဓိသန္တော- ရွတ်ပြတော်မူလသော်၊ ပါတိမောက္ခကထာယစ- ပါတိမောက် ဒေသနာ
တော်၏လည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ သီလပဓာနတ္တာ- သီလဟူသော ပဓာနတရား
ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလဿစ- သီလ၏လည်း၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၉၁

ဒေါသော- ဒေါသသည်၊ ပဋိပက္ခော- ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဒေါသကို၊ နိဂ္ဂဏှနဝိဓိ- နှိပ်ကွပ်ပုံ အစီအရင်ကို၊ ဒဿေတုံ- ငှာ၊ အာဒိတော- အဦးအစပဌမ၌၊ ဝါ- ရှေးဦးစွာ၊ ခန္တိ ပရမံ တပေါတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ တေန- ထိုခန္တိ ပရမံ တပေါ- ဟူသောစကားတော်ဖြင့်၊ အနိဋ္ဌဿ- အနိဋ္ဌာရုံကို၊ ဝါ အနိဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြုသော ဒေါသကို၊ ပဋိဟနန္တုပိယော- ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ခန္တိကို၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ တိတိက္ခာဂဟဏေန- တိတိ- ကွာသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဣဋ္ဌဿ- ဣဋ္ဌာရုံကို၊ ဝါ- ဣဋ္ဌာရုံကို အာရုံပြုသော လောဘကို (ပဋိဟန- န္တုပိယော- ကို၊ ဝုတ္တော- ပြီ) တဒုဘယေနပိ- ထိုနှစ်ပါးစုံသော ခန္တိသဒ္ဓါ၊ တိတိက္ခာ- သဒ္ဓါဖြစ်လည်း၊ ဥပ္ပန္နံ- ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ အရတိ- (တောကျောင်းနှင့် သမထဝိပဿနာ တရားတို့၌) မပျော်မွေ့ခြင်းကို [ရတိ-ဟု “အ” ကျနေ၏] အဘိဘုဿ- လွှမ်းမိုး၍၊ ဝိဟရတိ- နေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏)။

တဏှာဝါနဿ- တဏှာဟူသော ချုပ်စပ်တတ်သော တရား၏၊ ဝူပသမနတော- ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းတရား၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်မည်သော တရားကို၊ ပရမံ- အမြတ်ဆုံးတရားဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓါ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ ဝဒန္တိ- ဟောတော်မူကုန်၏၊ တတ္ထ- ထိုခန္တိသဒ္ဓါ၊ တိတိက္ခာသဒ္ဓါတို့တွင်၊ ခန္တိဂ္ဂဟဏေန- ခန္တိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပယောဂဝိပတ္တိယာ- ကာယဝစီပယောဂပျက်စီးခြင်း၏၊ အဘာဝေါ- မရှိခြင်းကို (ဘဂဝတာ- သည်) ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ တိတိက္ခာဂဟဏေန- တိတိက္ခာသဒ္ဓါဖြင့်၊ အာသယ- ဝိပတ္တိယာ- အတွင်းဓာတ်ခံမှုရင်းသဘောပျက်စီးခြင်း၏၊ အဘာဝေါ- မရှိခြင်းကို (ဒဿိတော) တဏှာ- ထိုမှတပါး၊ ခန္တိဂ္ဂဟဏေန- ဖြင့်၊ ပရာပရာသေဟတာ- သူတပါးတို့က မိမိအပေါ် ကျူးကျော်စော်ကား ပြစ်မှားမှုကို သည်းခံနိုင်သည်အဖြစ်ကို (ဒဿိတာ) တိတိက္ခာဂဟဏေန- ဖြင့်၊ ပရေသု- သူတပါးတို့၌၊ အနုပရုဇ္ဈနာ- မိမိက မစော်ကားမပြစ်မှားခြင်းကို (ဒဿိတာ)။

ဧဝံ- ဤသို့ ခန္တိ ပရမံ- အစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့်၊ ကာရဏမုခေန- ပါတိမောက် သီလ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ခန္တိ တိတိက္ခာတရားဟူသော အဦးအစပဓာန တရားဖြင့်၊ အနွယတော- ပါတိမောက်သီလအား လျော်သောအနက်အားဖြင့်၊ ပါတိမောက္ခံ- ပါတိမောက်သီလကို၊ ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဗျတိရေ- ကတော- ပါတိမောက်သီလ၏ ပြောင်းပြန်အနက်အားဖြင့်၊ တံ- ထိုပါတိမောက်သီလကို

ဒဿေတုံ- ငှာ၊ နဟိတိအာဒိ- နဟိအစရှိသော ပါဠိတော်ကို (နဟိ ပဗ္ဗဇိတော ပရူပ-
ယာတိအစရှိသော ပါဠိတော်ကို) (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ခန္တိ ပရမံ တပေါ- အစရှိသည်ကို
ပါတိမောက်သီလ၏ အန္တယအနက်ဟု ဆိုလို၍ နဟိ ပဗ္ဗဇိတော- စသည်ကို ဗျတိရေက
အနက်ဟု ဆိုလိုသည်။ တေန- ထို “နဟိ” အစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့်၊ (၆-ခုမြောက်
စာကြောင်း၏ ဒဿေတိ-၌စပ်) သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့ကို၊ ဇီဝိတာ- ရုပ်နာမ် နှစ်ချက်
အသက် ဇီဝိန်မှ၊ ဝေါရောပနံစ- ပယ်ခွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပါဏိလေချူဒဏ္ဍာဒိဟိ-
လက်၊ ခဲ၊ တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝိဗာဓနဉ္စ- ရိုက်နှက် ညှဉ်းဆဲခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
ပရူပယာတော၊ ပရဝိဟေဌနန္တိ- ပရူပယာတော၊ ပရဝိဟေဌနံ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-
ဆိုအပ်သကဲ့သို့။

ဧဝံ- ဤအတူ၊ တေသံ- ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ မူလသာပတေယျာဝတရဏံစ-
အရင်းအနှီး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒါရပရာမသနံစ- သူတပါး
မယားကို ဖောက်ဖောက်ပြားပြား ပြစ်မှားသုံးသပ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဝိသံဝါဒနံ-
လွဲလွဲမှားမှား မုသားပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အညမညဘေဒနံ စ- အချင်းချင်း
စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် ကုန်းတိုက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဖရုသဝစနေန- ရိုင်းစိုင်း
ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့် မဗ္ဗယဋ္ဌနံ စ- မခံချင်စရာ နားကြည်းဖွယ်
ငယ်ကျိုးငယ်နာ အပြစ်ကို ပုတ်ခတ်ထိပါး ပြောကြားခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ နိရတ္ထက-
ဝိပ္ပလာပေါ စ- အနက်မဲ့ကင်း ပြန်ဖျင်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်းသည် လည်းကောင်း၊
ပရသန္တကဝိဇ္ဇနံ စ- သူတပါးပစ္စည်း ဥစ္စာကို မက်မောမှု အဘိဇ္ဈာသည် လည်းကောင်း၊
ဥစ္ဆေဒစိန္တနံ စ- သူတပါးကို သတ်ဖြတ်နှိပ်စက်ရန် ကြံစည်ခြင်း၊ (ဗျာပါဒ) သည်
လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာဘိနိဝေသနဉ္စ- လွဲမှားစွာ နှလုံးသွင်းမှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် လည်းကောင်း၊
ဥပယာတော စ- ပရူပယာတဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိဟေဌနဉ္စ- (ပရံဝိဟေ-
ဌယန္တော-အရ) ပရဝိဟေဌနဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယဿ ကဿစိ- အမှတ်မထား တပါးပါးသော၊ အကုသလဿ-
အကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မပထဿ- အပါယ်လမ်းကြောင်း မကောင်းသော ကံဖြစ်သော၊
ကမ္မဿ- ကံကို၊ ကရဏေနစ- ပြုခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပဗ္ဗဇိတောစ- မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကို
နှင်ထုတ်ပယ်ရှားသော သူတော်ကောင်းမည်သည်လည်းကောင်း၊ သမဏောစ-
ယုတ်မာညစ်ကျူ မကောင်းမှုတို့ကို ချုပ်ငြိမ်း စေသော သူတော်ကောင်းမည်သည်

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၉၃

လည်းကောင်း၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

သဗ္ဗာကုသလဿာတိ- ကား၊ သဗ္ဗဿာပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဒွါဒသာ- ကုသလစိတ္တပ္ပါဒသင်္ဂဟိတဿ- ၁၂-ပါးသော အကုသိုလ် စိတ္တပ္ပါဒ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော၊ သာဝဇ္ဇမေဓဿ- အပြစ်ရှိသောတရားကို (အကရဏံ- မပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း) ကရဏံနာမ- ပြုခြင်းမည်သည်၊ တဿ- ထိုအကုသိုလ်တရားကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သန္တာနေ- ခန္တာအစဉ်၌၊ ဥပ္ပါဒနံ- ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တပ္ပဋိက္ခေပတော- ထိုအကုသိုလ်ကို ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့်၊ အကရဏံ- မပြုခြင်းကို၊ အနုပ္ပါဒနန္တိ- အနုပ္ပါဒနံဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ ကုသလဿာတိဣဒံ- ကုသလဿ ဟူသော ဤစကား တော်သည် (သမ္မောဓေတိ- ဌ်စပ်) ဇတု ဗုဒ္ဓါန သာသနန္တိ- ဇတု ဗုဒ္ဓါန သာသနံ-ဟူ၍၊ ဝက္ခမာနတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်လတ္တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အရိယမဂ္ဂဓမ္မေ- အရိယမဂ် တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တေသံ- ထိုအရိယမဂ်တရားတို့၏၊ သမ္ဘာရဘူတေ- အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်ကုန်သော၊ တေဘူမကကုသလဓမ္မေ စ- (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ-ဟု) သုံးပါးသော ဘုံအဆင့်၌ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သမ္မောဓေတိ- သိစေ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စတုဘူမကဿာတိ- မကဿ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဥပသမ္ပဒတိ- ကား၊ ဥပသမ္ပါဒနံ- ပြည့်စုံစေခြင်းတည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုပြည့်စုံစေခြင်းဟူသည်၊ တဿ- ထိုဘုံအဆင့်လေးပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို၊ သမဓိဂမော- ကောင်းစွာခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိလာဘောတိ- ပဋိလာဘော ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စိတ္တဇောတနန္တိ- ကား၊ စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ ပဘဿ- ရဘာဝကရဏံ- အရောင်ထွက်သည်အဖြစ်ကို ပြုခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသော- အကုန်အစင်၊ ပရိယောဓနံ- သုတ်သင်ခြင်းသည် လည်းကောင်း (ဗုဒ္ဓါနသာသနံ- ဌ်စပ်)။

ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂသမင်္ဂီနော- အရဟတ္တမဂ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စိတ္တံ- အရဟတ္တမဂ်စိတ်ကို၊ သဗ္ဗသော- အကြွင်းမဲ့လုံးစုံ အကုန်အစင်၊ ပရိယောဒပီယတိနာမ- ဖြူစင်စေအပ်ဆဲမည်၏၊ ပန- ထို့အပြင်၊ အဂ္ဂဖလက္ခဏေ- အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ရာ ခဏ၌၊ စိတ္တံကို၊ ပရိယောဒပိတံ- ဖြူစင်စေအပ်ပြီးမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ပန- နောက်ထပ်တဖန်၊ ပရိယော- ဒပေတဗ္ဗတာယ- ဖြူစင်စေထိုက်သည် အဖြစ်၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ် ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထိုသို့နောက်ထပ်တဖန် ဖြူစင်စေဖွယ် ကိစ္စမရှိတော့သည်

အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိနိဗ္ဗိတပရိယောဒပနတံ- ပြီးဆုံးပြီးသော ဖြူစင်စေခြင်း ကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တံ ပန အရဟတ္တန ဟောတီတိ- ဟောတိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗပါပံ ပဟာယာတိ- သဗ္ဗပါပံ ပဟာယဟူသည်ကား၊ တဒင်္ဂါဒိဝသေန- တဒင်္ဂပဟာန်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သဗ္ဗပါပံ- အားလုံးသော အကုသိုလ်ကို၊ ပဟာယ- ပယ်ရှား၍၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ ဟိ- ချဲ့၊ သီလသံဝရေနာတိ ဣမိနာ- သီလသံဝရေန- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ တေဘူမကဿ- တေဘူမကကုသိုလ်ကို၊ သင်္ဂဟေ- သိမ်းယူခြင်း သည်၊ သတိပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဣတရပ္ပဟာနာနံ- တေဘူမကကုသိုလ်မှ တပါးကုန်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခြင်းတို့ကို၊ သင်္ဂဟောပိ- သိမ်းယူခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ- ၏။ ဧဝ္ဋကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ သဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ- သဗ္ဗသဒ္ဓါသည် (သဗ္ဗ- ပါပဿ-၌ သဗ္ဗသဒ္ဓါသည်) ဝါ- အားလုံးသော အကုသိုလ်ကို ယူခြင်းကိစ္စသည်၊ သမတ္ထိတံ- ခိုင်မြဲစေအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏။

☞ သမထဝိပဿနာဟိတိ- ကား၊ လောကီယလောကုတ္တရာဟိ- လောကီလော- ကုတ္တရာ တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ **သမထဝိပဿနာဟိ**°- သမထ- ဝိပဿနာတို့ဖြင့် (ကုသလံ- စတုဘူမကကုသိုလ်ကို၊ သမ္မါဒေတွာ- ပြီးစီးပြည့်စုံစေပြီး၍၊) သမ္မါဒေတွာတိ- ကား၊ နိပ္ပါဒေတွာ- ပြီးစီးစေပြီး၍၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ **ဧတ္ထ**၂- ဤသမ္မါ- ဒေတွာ- ဟူသောပါဌ်၌၊ ဟေတုဘူတာဟိ- အကြောင်းဖြစ်သော သမထဝိပဿနာ တရားတို့ဖြင့်၊ ဖလဘူတဿ- အကျိုးဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို၊ သဟဇာတာဟိပိ- (စိတ္တ- ကွဏတခုတည်း၌) အတူတကွဖြစ်သော သမထဝိပဿနာ တရားတို့ဖြင့်သော်မှပင်၊ **သမ္မါဒနံ**- ပြီးစီးစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပေသေး၏၊ ပုရိမသိဒ္ဓါဟိ- (ပကတူပ- နိဿယပစ္စည်း အဖြစ်ဖြင့်) ရှေး၌ဖြစ်ပြီးကုန်သော သမထ-ဝိပဿနာတို့ဖြင့်၊

၁။ သမထဝိပဿနာဟိ ။ ။ ဤ၌ “လောကီယလောကုတ္တရာဟိ သမထဝိပဿနာဟိ” ဟူ၍ စာရှိသည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက်အနက်ယူပါက “လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော သမထ- ဝိပဿနာ”ဟု ဆိုလို၏။ သို့သော် သမထဝိပဿနာနှစ်မျိုးလုံးပင် လောကီတရား ချည်းသာ ဖြစ်၏။ လောကုတ္တရာတရားဟူ၍မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဖလပစာရအားဖြင့် အနက်ယူကာ “လောကီ လောကုတ္တရာတရားဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော သမထဝိပဿနာ”ဟု ဆိုမှသာ သင့်လျော် မည်ဟု မိမိယူဆ၏။

၂။ သမ္မါဒနဇ္ဇေတ္ထ ။ ။ သမ္မါဒနဇ္ဇေတ္ထ ။ပ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗ- ဟူသော ဝါကျသည် စကားကျင့်သောကြောင့် လိုက်ပုဒ် ထည့်ပုဒ်များဖြင့် အနက်ပေးရသည်၊ ဆိုလိုသည်မှာ- သဟဇာတအကြောင်း ပစ္စည်း

သုတ်]

စာရိကာ အနုဇာနနအဖွင့်

၂၉၅

(ကုသလဿ-စတုဘူမကကုသိုလ်ကို) ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ ပဌမကပင်၊ သမ္ပါဒနံ- ပြီးစီးစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ ကဿစိတိ- ကား၊ ဟိနာဒီသု- မိမိအောက် ယုတ်နိမ့်သော သူအစရှိသည်တို့တွင်၊ ကဿစိ- တဦးဦးသော၊ သတ္တဿ- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကို၊ ကဿစိ- တမျိုးမျိုးသော၊ ဥပဝါဒဿ- ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းကို (အကရဏံ- မပြုခြင်းသည်) တေန- ထိုအနုပဝါဒေါ- ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့် ဒဝကမျတာယပိ- ရယ်မြူးခြင်းငှာ အလိုရှိသည်အဖြစ် အကျိုးငှာလည်း၊ ဥပဝဒနံ- ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်းကို ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်ရှားတားမြစ်တော်မူ၏၊ ဥပယာတဿ အကရဏန္တိ ဧတ္ထာပိ- ဥပယာတဿ အကရဏံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ကဿစိတိ (ပဒံ)- ကဿစိ-ဟူသော ပုဒ်ကို၊ အာနေတ္တာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော- ပြုရမည်)။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကာယေနာတိ ဧတံ- ကာယေနဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ နိဒဿ- နမတ္တံ- နမူနာအဖြစ်ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါမျှသာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် နည်း၊) မနဿာပိ- စိတ်ဖြင့်လည်း၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ အနတ္တစိန္တနာဒိဝသေန- အကျိုးငီးပွား ကင်းမဲ့စေမှုကို ကြံစည်ခြင်း အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ ဥပယာတကရဏဿ- ညဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ပြုခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗတ္တာ- ရှောင်ကြဉ် ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကာယေနာတိ ဧတ္ထ- ကာယေန- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အရူပကာယဿာပိ- နာမ်တရားအပေါင်းကိုလည်း၊ သင်္ဂဟော- သွင်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ စောပနကာယ၊ ကရဇကာယာနံဧဝ- လှုပ်ရှားသော ကိုယ်အမှု အရာဟူသော ကာယဝိညတ်နှင့် ခန္ဓာကိုယ် ကရဇကာယ တို့ကိုသာလျှင်၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းကို (နဒဋ္ဌဗ္ဗော- မမှတ်ထိုက်၊) ပအတိမောက္ခန္တိ- ကား၊ ပကာရတော- အပြားအားဖြင့်၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သီလေသု- သီလတို့၌၊ မုချဘူတံ- မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်သော၊ အတိပမောက္ခန္တိ- အတိပမောက္ခန္တိ- ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ တမေဝပဒံ- ထိုပအတိမောက္ခန္တိ- ဟူသော ပုဒ်ကိုပင်၊ ဥပသဂ္ဂဗျတ္တယေန- ဥပသာရပုဒ်ကို ပြောင်းပြန်ပြုသောအားဖြင့် (အာစရိယော- သည်) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊ ဧဝံ- ဤသို့သော

ဖြစ်သော သမထဝိပဿနာတို့ဖြင့် သဟဇာတအကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော ကုသိုလ်များကို ပြီးစီးစေခြင်းသော်မှ ဖြစ်ပေသေး၏၊ ရှေးကဖြစ်နှင့်ပြီးသော ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဖြစ်သော သမထဝိပဿနာတို့ဖြင့် နောက်နောက်သော ပကတူပနိဿယအကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော စတုဘူမက ကုသိုလ်ကို ပြီးစီးစေခြင်းမှာ အထူးဆိုဖွယ်မရှိဟု မှတ်ရပါမည်ဟု ဆိုလိုရင်း စဉ်းစားမိ ပေသည်။

စကားစဉ်ဖြင့်၊ ဘေဒတော- ပုဒ်သုံးမျိုးကွဲပြားသောအားဖြင့်၊ (ပ၊ အတိ၊ မောက္ခ-ဟု ကွဲပြားခြားနားသောအားဖြင့်၊) ပဒဝဏ္ဏနံ- ပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြုပြီး၍၊ တက္ခတော- သရုပ်တရား ကိုယ်အနက်ခြင်အားဖြင့်၊ ဥတ္တမသီလန္တိ- မြတ်သီလဟူ၍၊ ဝဒတိ- ဖွင့်ဆို၏။

ပါတိ ဝါတိအာဒိနာ- ပါတိ ဝါ-အစရှိသော ပါဌ်အပေါင်းဖြင့်၊ ပါလနတော ရက္ခဏတော- စောင့်ရှောက်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ မောက္ခနတော- လွတ်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အတိဝိယ- လျှင်၊ မောစနတော- လွတ်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပါတိမောက္ခံ- ပါတိမောက္ခမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ (ကဿာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ပါပါ- မကောင်းမှု အကုသိုလ်မှ၊ အတိမောက္ခေတိ- အလွန်အကဲ လွတ်မြောက်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတိမောက္ခေတိ- အတိမောက္ခမည်၏ ဟူ၍၊ နိမိတ္တဿ- လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သီလကို၊ ကတ္တုဘာဝေန- ကတ္တား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပစရိတဗ္ဗတော- ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယော ဝါ နန္တိ- ကား၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ယောပုဂ္ဂလော- အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နံ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ- ထိုပါတိမောက္ခသံဝရ သီလကို၊ သမာဒိယိတ္တာ- ကောင်းစွာနာယူ၍၊ ဝါ- ဆောက်တည်၍၊ အဝိကောပေန္တော- မပျက်စီးစေဘဲ၊ ပါတိ ရက္ခေတိ- စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ပါတိတိ- ပါတိဟူ၍၊ ဝါ- ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို စောင့်ရှောက်သော သူဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမံ- ရအပ်သော နာမည်ရှိသော၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလေ- ၌၊ ဌိတံ- တည်သော၊ တံ (ပုဂ္ဂလံ)- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ မောက္ခေတိ- လွတ်မြောက်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခံ- ပါတိမောက္ခ မည်၏၊ ဣတိအယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော အဖွင့်စကားရပ်သည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဩဝါဒ ပါတိမောက်ပါဌ်တော်၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်တည်း၊ ပန- နောက်ထပ်အဖွင့်ကို ညွှန်ပြရသော်ကား၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပါတိမောက္ခပဒဿ- ပါတိမောက္ခပုဒ်၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့် မဟာဋီကာ၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိနိုင်၏။

မတ္တညုတာတိ- ကား၊ ဘောဇနေ- စားဖွယ်ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တညုတာ- အတိုင်း အတာကို သိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ပန- ဆက်ပြီးအံ့ သာ (မတ္တညုတာ)- ထိုအတိုင်းအတာကို သိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလဝသေန-

ပစ္စည်းလေးပါး၌ မှီသော ဆင်ခြင်သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော သီလနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊
 ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူထိုက်၏၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟဏ ॥၁။ ညုတာတိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလဝသေနာပိ- အသက်မွေးမှု စင်ကြယ်
 ခြင်းဟူသော သီလအနေအားဖြင့်လည်း၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်သည်ရှိသော်၊ ပရိယေသန-
 ဝိဿဇ္ဇနဝသေန- ရှာမှီးခြင်း၊ ပေးစွန့်ခြင်းနှင့် စပ်သောအားဖြင့် (မတ္တညုတာ- သည်၊)
 ကုတိပိ- ဤသို့လည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုသင့်၏၊ သံဃဋ္ဌနဝိရဟိတန္တိ- ကား၊ ဇနသံဃဋ္ဌန-
 ဝိရဟိတံ- လူတို့၏ တိုးဝှေ့ ထိခိုက်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ နိရဇနသမ္မာဓံ- လူတို့ဖြင့်
 ကျဉ်းမြောင်းကြပ်တည်းခြင်းမရှိသော၊ ဝိဝိတ္တံ- လူတို့မှ ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်သော
 (သယနာသနံ- အိပ်ရာနေရာကျောင်းသည်၊) ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊
 (ဒွိဟိယေဝ- ဆွမ်းနှင့်အိပ်ရာနေရာကျောင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးသာဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ-
 ပစ္စည်းတို့ဖြင့်) စတုပစ္စယသန္တောသော- ပစ္စည်းလေးပါး အားလုံးတို့၌ ရောင့်ရဲ တင်းတိမ်
 ခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဒီပိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကဿာ- နည်း၊)
 ပစ္စယသန္တောသတာသာမညေန- ပစ္စည်းတို့၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှု ရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့်
 တူသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုတရဒ္ဓယဿာပိ- ဆွမ်းနှင့် ကျောင်းမှ တပါးသော သင်္ကန်း
 ဆေးဟူသော ပစ္စည်းနှစ်ပါး အပေါင်း၏လည်း၊ လက္ခဏာဟာရနယေန- လက္ခဏာဟာရ
 ဟူသော နေတ္တိကျမ်းလာ နည်းဖြင့်၊ ဇောတိတဘာဝတော- ထွန်းပြ အပ်သည်အဖြစ်
 ကြောင့်တည်း။

အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသိဘာဝါယာတိက္ကမိနာ- အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသိဘာဝါယ-ဟူသော
 ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ပယောဇနဒဿနဝသေန- (ဆိတ်ငြိမ်သော အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို မှီခို
 နေထိုင်ခြင်း၏၊) အကျိုးကိုပြခြင်းနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ ယဒတ္ထံ- အကြင်အဓိစိတ္တာ-
 နုယောဂဟူသောအကျိုးငှာ၊ ဝိဝိတ္တသေနာသနသေဝနံ- လူတို့မှကင်းဆိတ်သော အိပ်ရာ
 နေရာကျောင်းကို မှီခိုနေထိုင်ခြင်းကို၊ ကုစ္ဆိတံ- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ သော အဓိစိတ္တာနု-
 ယောဂေါ- ထိုလွန်ကဲသော ရှစ်ပါးသော သမာပတ်စိတ်ကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤအဓိစိတ္တေ စ အာယောဂေါ-
 ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏၊ ပါဒကဘူတာ- အခြေခံဖြစ်ကုန်သော၊
 အဋ္ဌသမာပတ္တိယော- ရှစ်ပါးသော သမာပတ်တို့ကို၊ (ဘဂဝတာ) အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်
 ကုန်ပြီ၊ ယာကာစိ- (ပါဒကဘူတဖြစ်သည် မဖြစ်သည်) အမှတ်မရှိအားလုံးကုန်သော
 သမာပတ်ဟူသမျှတို့ကို၊ န အဓိပ္ပေတာ- အလိုမရှိအပ်ကုန်၊ ကုတိ- ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်

၂၉၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပဒါန

သကလဿာပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်သော၊ အဓိစိတ္တာနုယောဂဿ- ခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊
ဇောတိတဘာဝေါ- ထွန်းပြအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။

ဒေဝတာရောစနအဖွင့်

၉၁။ ဧတ္တာဝတာတိ- ဧတ္တာဝတာ-ဟူသည်ကား၊ ဧတ္တကေန- ဤမျှ အတိုင်း
အရှည်ရှိသော၊ သုတ္တပဒေသေန- မဟာပဒါနသုတ်တချို့ဖြင့် စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တတ္ထာပိ-
ထိုမဟာပဒါနသုတ်တချို့၌လည်း၊ ဝိပဿိဿ- ဝိပဿီမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-
မြတ်စွာဘုရား၏၊ အပဒါနာနုသာရေန- ဖြစ်တော်စဉ်အကြောင်းအရာကို အစဉ်
လိုက်သောအားဖြင့်၊ ဣမိနာ ဝိတ္တာရကထနေန- ဤအကျယ်တဝင့် ဟောတော်မူခြင်းဖြင့်
(ဓမ္မဓာတုယာ- ပရမတ္ထတရားတို့၏ သဘောတည်းဟူသော သစ္စာလေးပါးတရားတော်ကို)
သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝံ- ကောင်းစွာထိုးထွင်းသိတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကို၊ ပကာသေတ္တာ-
ထင်ရှားပြတော်မူပြီး၍၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကိုအနက် ယှဉ်စပ်ယောဇနာခြင်း
တည်း၊ စသဒ္ဓေါ- (ဧတ္တာဝတာ စ- ၌) စသဒ္ဓါသည်၊ ဗျတိရေကတ္ထော- ဗျတိရေကအနက်
ရှိ၏၊ ဝါ- နောက်ထပ် အပိုအလွန် ပြဖွယ်စကားနှင့် ဆက်စပ်ပေါင်းကူးခြင်းအနက်ရှိ၏၊
တေန- ထိုဗျတိရေကအနက်ဟော စသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဝုစ္စမာနတ္ထံ-
ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ကို၊ ဥလ္လိင်္ဂေတိ- ဆက်စပ်ဖော်ပြ၏၊ [ဤ၌ ဗျတိရေကဟူသည်
အန္တယ၏ပြောင်းပြန် ဗျတိရေက မဟုတ်၊ ယခင်ပြပြီးစကားနှင့် ဆက်သွယ်သော
အနုသန္ဓေစကားဟုပင်ဆိုလို၏၊ ဗျတိရေက- ဝိ+အတိရေက- အပိုအလွန်အနက်ဟု
ကြံရာ၏။

ဧကမိဒါဟန္တိ- ကား၊ ဧကံ- တစ်ခုသော သမယံ- အခါ၌၊ ဣဒံသဒ္ဓေါ- ဣဒံ-
သဒ္ဓါသည်၊ နိပါတမတ္ထံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှတည်း၊ အာဒိသဒ္ဓေန- (ဧကမိဒါဟန္တိ
အာဒိမာဟ-၌) အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဘိက္ခဝေ သမယန္တိ- ဘိက္ခဝေ သမယံ-ဟူသော၊ ဧဝမာ-
ဒိပါဌော- ဤသို့အစရှိသော ပါဌ်ကို၊ သင်္ဂဟိတော- သွင်းယူအပ်ပြီ၊ ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့
အဟံ- ငါသည်၊ ဧကံ သမယံ- အခါတပါး၌၊ ဣတိ ဧဝံ ဝိ- ဤသို့လည်း၊ ဧတ္ထ-
ဤဧကမိဒါဟံ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ ပဒယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်၊
(ဟောတိ) သုဘဂဝနေတိ- ကား၊ သုဘဂတ္တာ- သုဘဂ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဘဂံ-
သုဘဂမည်၏၊ သုန္ဓရသိရိကတ္တာ- ကောင်းသောကျက်သရေရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
(သုဘဂံ- သုဘဂမည်၏) ဝါ- တနည်းကား၊ သုန္ဓရကာမတ္တာ- ကောင်းသော လိုလား

သုတ်]

ဒေဝတာရောစနအဖွင့်

၂၉၉

အပ်သော အရာတို့ကိုတောင့်တရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သုဘဂံ- ၏) ဣတိ အတ္ထော- အနက် [ဘဂဝါဂုဏ်တော်မှ “ဘဂ” သဒ္ဒါကဲ့သို့ပင် သိရီအနက်၊ ကာမအနက်ဟောတည်း။ သုန္ဒရံ ဘဂံ သိရီ ဧတ္ထ ဝနေတိ သုဘဂံ- သုန္ဒရေ ဘဂေ ကာမေ ပတ္တေန္တိ ဧတ္တာတိ သုဘဂံ]။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တံ- ထိုတောသည်၊ သိရိသမ္ပတ္တိယာ- ကျက်သရေနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သုဘဂံ- သုဘဂမည်၏။ စ- ထိုမှတပါး၊ ဧတ္ထ- ဤတော၌၊ မနုဿာ- လူတို့သည်၊ သုန္ဒရေ- ကောင်းကုန်သော၊ ကာမေ- လိုလားအပ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို၊ ပတ္တေန္တိ- တောင့်တကုန်၏။ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တဿ- ထိုတော၏။ ဝါ- သည်) ဗဟုဇနကန္တတာယ- များစွာသော လူအပေါင်းသည် နှစ်သက်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ဣတိပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊) တံ- ထိုတောသည်၊ သုဘဂံ- သုဘဂမည်၏။ ဝနယတိ- ချစ်ခင်စေတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝနံ- ဝနမည်၏။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ- မိမိဟူသော တောက ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနိ- မိမိ၌၊ သိနေဟံ- ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ- ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိအတ္ထော- ဤကားအနက်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝနတေ- တောင်းပန် (တောင်းဆို) တတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝနံ- ၏။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ ဧဝ- မိမိ၏ ပြည့်စုံမှုကြောင့်ပင်၊ မံ- ငါ့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇေ- သုံးဆောင်ကြကုန်လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သတ္တေ- သတ္တဝါတို့ကို၊ ယာစတိ ဝိယ- တောင်းပန်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဣတိ အတ္ထော- အနက်၊ သုဘဂဉ္စ- ကောင်းသော ကျက်သရေရှိသည်လည်း ဟုတ်၏။ ဝါ- ကောင်းသော လိုလားအပ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို လူတို့ တောင့်တရာလည်း ဟုတ်၏။ တံ- ထိုကောင်းသော ကျက်သရေရှိသော အရာဟူသည်၊ ဝါ- ကောင်းသော လိုလားအပ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို လူတို့တောင့်တရာ ဌာနဟူသည်။ ဝနဉ္စ- ဝနလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုဘဂဝနံ- သုဘဂဝနမည်၏။ သုဘဂဝနေ- ကောင်းသော ကျက်သရေရှိ၍ ချစ်ခင်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် သုဘဂမည်သော တသို့- ထိုတော၌ (ဝိဟရာမိ- နေတော်မူ၏)။

ပန- ထိုသို့ပင် သဒ္ဒတ္ထဖွင့်ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ ဣမိနာ ပပဉ္စေန- ဤဗျုပ္ပတ် အမျိုးမျိုးရှာကြံ၍ အနက်အမျိုးမျိုး ချဲ့ထွင် ဖွင့်ဆိုခြင်းဖြင့် ကိ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ဧဝံနာမကေ- ဤသို့ သုဘဂဟူသော အမည်ရှိသော၊ ဝနေ- တော၌၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ သာလရုက္ခောပိ- အင်ကြင်းပင်ကိုလည်း၊ သာလောတိ- သာလဟူ၍၊ ကာမံ ဝုစ္ဆတိ-

အကယ်၍ဆိုအပ်ပေ၏။ ယောကောစိ- အမှတ်မရှိတပင်ပင်သော၊ ရုက္ခောပိ- သစ်ပင်ကို လည်းကောင်း၊ ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကရုက္ခောပိ- တော၏အရှင်သခင်အကြီးအကဲဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း၊ (သာလောတိ- ၍၊ ကာမံ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊) ပန- ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ ဣဓ- ဤသာလရာဇမူလေ- ဟူသော ပါဌ်၌၊ ပစ္ဆိမော ဧဝ- နောက်၌ဖြစ်သော ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကရုက္ခအနက်ကိုသာလျှင် အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကဿ မူလေတိ- လေဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ မူလသမ္ပတ္တိတဝသေနာတိ- ကား၊ အနုသယသမ္ပန္နိန္ဒနဝသေန- အနုသယဓာတ်ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (ဝိရာဇေတွာ- မတပ်မက်စေမူ၍၊) နဝိဟာ- ယန္တီတိ- ကား၊ အကုပ္ပဓမ္မတာယ- မပျက်ဆီးခြင်း သဘောရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အတ္တနော- မိမိ၏၊ သမ္ပတ္တိယာ- စည်းစိမ်နှင့်တရားထူးမှာ) နဝိဟန္တိ- မစွန့်ခွါကုန်။

န ကဗ္ဗိ သတ္တံ တပန္နိတိ အတပ္ပါတိ ဣဒံ- န ကဗ္ဗိ။ ၁။ နန္ဒိ-ဟူသော သဒ္ဓါအနက်ကို တေသု- ထိုအတပ္ပါတံသား ဗြဟ္မာတို့၌၊ တဿာ သမညာယ- ထိုအတပ္ပါဟူသောနာမည်၏။ နိရုဋ္ဌတာယ- အထင်ရရှိအားဖြင့် တက်ရောက်တင်စားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အညထာ- အထင်ရရှိ နာမည်မှတစ်ပါး မချနာမည် အနေအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ- အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်ချေသော်၊) သဗ္ဗေပိ- အားလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သုဒ္ဓါဝါသာ- သုဒ္ဓါဝါသတံသား ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ကဗ္ဗိ သတ္တံ- တဦး တယောက်သော သတ္တဝါကိုမျှ၊ နတပန္နိ- အပူမတိုက် မလောင်မြိုက်ကုန်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကြောင့်၊ အတပ္ပါနာမ- အတပ္ပမည်ကုန်သည်၊ သိယံ- ဖြစ်လေကုန်ရာ၏၊ နဝိဟာယန္တီတိအာဒိ- နိဗ္ဗစနေသုပိ- နဝိဟာယန္တိ အစရှိသော ဝိပြုဟ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းတူ ရရှိနာမည်ချည်းသာတည်း၊ သုန္ဒရဒဿနာတိ (ပဒဿ)- သုန္ဒရဒဿနာဟူသော ပုဒ်၏၊ ဒဿနိယာ- ရှုချင်ဖွယ် ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ ဣတိအယံ-အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည် (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အဘိရူပါတိ- အဘိရူပါဟူသည်တည်း၊ သုန္ဒရမေတေသံ ဒဿနန္တိ- ကား၊ ဧတေသံ- ဤဗြဟ္မာတို့၏၊ စက္ခုနာ- မျက်စိဖြင့်၊ သောဘနံ- တင့်တယ်သော၊ ဒဿနံ- ရှုမြင်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဝိညာဏေန- စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် (သောဘနံ- သော၊) ဒဿနမ္ပိ- ရှုမြင်ခြင်းသည် လည်း၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ သဗ္ဗေဟေဝ- အားလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဂုဏေဟိ- မိမိ၏ ဂုဏ်ဖြစ်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားထူးတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိယာ စ- ဘဝ၏ ပြည့်စုံမှု (ဘဝစည်းစိမ်)တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊

ဇေဋ္ဌာ- ကြီးမားကုန်၏။ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ- ပဉ္စဝေါကာရဘဝ၌၊ တတော- ထိုအကနိဋ္ဌ
ဗြဟ္မာတို့ထက်၊ ဝိသိဋ္ဌာနံ- ထူးသော ဗြဟ္မာတို့၏။ အဘာဝတော- မရှိကုန်သည်အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤဗြဟ္မာတို့၌၊ ကနိဋ္ဌာ- ဂုဏ်သမ္ပတ္တိတို့ဖြင့် အသေးအငယ်တို့သည်၊
နတ္ထိ- မရှိကုန်။

သတ္တာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ဝသေနာတိ- ကား၊ သတ္တန္တံ- (၇) ဆူကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ-
မြတ်စွာဘုရားတို့၏။ အပဒါနဝသေန- အပဒါနံနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ ဝါ- အဖြစ်
တော်စဉ် အကြောင်းအရာနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ (သဗ္ဗမ္မိ ဆဗ္ဗိသတိဘာဏဝါရသတံ
ဟောတိ) (အပဒါန၏ ဓာတ်ပစ္စည်းကြံပုံကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ကြကုန်)
အဝိဟေဟိ- အဝိဟာဘုံသား ဗြဟ္မာတို့သည်၊ အဇ္ဈိဋ္ဌေန- တောင်းပန်အပ်သော၊
ဧကေန- တစ်ဦးသော၊ အဝိဟာဗြဟ္မာနာ- အဝိဟာဘုံသားဗြဟ္မာသည်၊ ကထိတာ-
လျှောက်ထားအပ်သော (၂၁) ပါးသော ဘာဏဝါရပါဠိတော်တို့သည်၊ တေဟိ သဗ္ဗေဟိ-
ထိုအားလုံးသော အဝိဟာဗြဟ္မာတို့က၊ ကထိတာ နာမ- လျှောက်ထားအပ်သော
ဘာဏဝါရပါဠိတော်တို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တထာ
အဝိဟေဟိတိ- တထာ အဝိဟေဟိဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သေသေသုပိ-
ကြွင်းသော “တထာ အတပေဟိ- အစရှိသော ပါဠိတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-
ဤနည်းပင်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေဝတာ မံ ဧတဒ-
ဝေါစန္တိ- ဝေါစုံဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ပန- အမှာအထားစကားရပ်ကား၊ ပါဠိယံ-
ပါဠိတော်၌၊ အနေကာနိ ဒေဝတာသတာနီတိ- သတာနိအစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ-
အကြင်စကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
တံသဗ္ဗံ- ထိုအားလုံးသော စကားတော်ကို၊ ပစ္ဆာ- နောက်ကာလ၌၊ အတ္တနော-
ကိုယ်တော်မြတ်၏။ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ အဓိဂန္ဓာ-
ရပြီး၍၊ တတ္ထ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ အသီးသီး၌၊ ဥပ္ပန္နာနံ- ဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့၏။
ဝသေန- အနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ (အနေကာနိ ဒေဝတာသတာနိ-ဟူသော ပါဠိမှာ-
သျှာမူတည်း၊ မြန်မာမူပါဠိတော်၌ မပါ။) အနုသန္တိဒ္ဓယမ္ပိတိ- ဟူသည်ကား၊ ဓမ္မဓာ-
တုပဒါနသန္တိ- ဓမ္မဓာတုပုဒ်နှင့်စပ်သော စကားရပ်လည်းကောင်း၊ ဒေဝတာရော-
စနပဒါနသန္တိ- ဒေဝတာရောစနပုဒ်နှင့်စပ်သော စကားရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊
ဒုဝိဓံ- နှစ်ပါးအပြားရှိသော၊ အနုသန္တိ- အနုသန္တေစကားရပ်ကို၊ နိယျာတေန္တောတိ-
ကား၊ နိဂမေန္တော- နိဂုံးအုပ်လိုသည်၊ ပန- အမှာစကားရပ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာ-

၃၀၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

ပဒါနသုတ် ပါဠိနှင့် အဋ္ဌကထာစကားရပ်တို့၌၊ ယံ- အကြင်စကားကို၊ အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့် (မယာ- ငါသည်၊) အဝိဘတ္တံ- မဝေဖန်အပ်၊ တံ- ထိုမဝေဖန်အပ်သော စကားရပ်ကို၊ သုဝိညေယျမေဝ- လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာတည်း၊ ဣတိ- အပြီးတည်း၊ မဟာပဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- မဟာပဒါနသုတ်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ၏၊ လိနတ္ထပကာသနာ- လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်သော အနက်ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြသော နိကာတည်း။ ။

၂-မဟာနိဒါနသုတ်ဋီကာနိဿယ

နိဒါန်းအပွင့်

၉၅။ ဇနပဒိနောတိ- ဇနပဒိနောဟူသည်ကား၊ ဇနပဒဝန္တော- (တိုင်းပြည်ဟူသော) ဇနပုဒ်ရှိကုန်သော၊ ရာဇကုမာရာ- မင်းသားတို့သည် ဝါ- တနည်းကား၊ ဇနပဒဿ- ဇနပုဒ်၏၊ ဝါ- တိုင်းပြည်ဟူသော ဇနပုဒ်သား လူအပေါင်း၏၊ ဣဿရသာမိနော- စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သော အရှင်သခင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ရာဇကုမာရာ- မင်းသားတို့သည်၊ ဂေါတ္ထဝသေန- အနွယ်အနေအားဖြင့်၊ ကုရူ နာမ- ကုရူတို့မည်၏၊ တေသံ- ထိုကုရူ မည်သော မင်းသားတို့၏၊ နိဝါသော- နေရာဒေသသည်၊ ဧကော- တစ်ခုတည်းသော၊ ဇနပဒေါ- ဇနပုဒ်သည်၊ ယဒိ ဟောတိ- အကယ်၍ဖြစ်အံ့ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်) ကထံ- အဘယ်ပုံ အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဗဟုဝစနံ- ဗဟုဝစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေနာတိ- ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေနဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အက္ခရစိန္တကာ- အက္ခရာ ပုဒ်ပါငှ်ကို ကြံစည်သော သဒ္ဓါကျမ်းဆရာတို့သည်၊ ဤဒိသေသု- ဤကဲ့သို့

၁။ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေန ။ ။ ကုရူသု-ဟူ၍ ဗဟုဝစ်ထားခြင်းနှင့် စပ်၍ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ (ဒု) ၄- ဇာဒိကဏ္ဍ- ၁၉- သုတ်၊ (နှာ-၅၈)၌ သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းသာကေများနှင့်တကွ အကျယ်တဝင့် ပြထားသော အဆိုအမိန့်များကို ကျယ်ပြန့်သွားစေရန် အကျဉ်းချုပ်မျှ ထည့်သွင်းပြဆိုဦးအံ့၊ “ကုရူသု ဝိဟရတိ” ၌ ကုရူဇနပုဒ် (ကုရူတိုင်းပြည်)သည် တစ်ခုတည်းသောဖြစ်သောကြောင့် “ကုရူသွ” ဟု ဧကဝစ်ဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ “ကုရူသု”ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ကုရူ မည်သော ဇနပုဒ်ကို ပိုင်ဆိုင်သော ကုရူမည်သော မင်းသားများစွာတို့၏ နေရာဌာနဖြစ်သည်ကို အစွဲပြု၍ ဆိုအပ်သော ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်ဆို၏၊ ဌာနီဖြစ်သော ကုရူအမည်ရှိသော မင်းသားတို့၏ ဗဟုဝစ် “ကုရူ”ဟူသော နာမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ဇနပုဒ် တစ်ခုတည်း၌ တင်စားမှည့်ခေါ်အပ်သော ဌာနျူပစာရ (တဝမ်းပူဖြင့်) အတင်ရုဋ္ဌိတည်း၊ “အင်္ဂေသု ဝိဟရတိ- မလ္လေသု ဝိဟရတိ”တို့၌လည်း ဤနည်းတူပင်တည်း။

ထို့ပြင် “ဝရဏာ နဂရံ- ဂေါဒါ ဂါမော”တို့၌ ရေနံတက်ပင်များစွာ ပေါက်ရောက်ရာ ရေနံတက်ပင်တောသည်၊ “ဝရဏာ”ဟု ပုလ္လိင်ဗဟုဝစ် နာမည်တွင်ရာမှ တဖန် ထိုတောအနီးရှိ မြို့တစ်မြို့တည်းကိုလည်း “ဝရဏာ”ဟုပင် ပုလ္လိင် ဗဟုဝစ်ဖြင့် ခေါ်ဆိုခြင်း (နဂရကို ငဲ့၍ “ဝရဏံ နဂရံ”ဟု နပုလ္လိင်ဧကဝစ်ဖြင့် မခေါ်ဆိုခြင်း) ဂေါဒါဝရီဖြစ်သည်၊ ဣတ္ထိလိင်- အာကာရန္တဖြင့် “ဂေါဒါ”ဟု နာမည်တွင်ရာမှ တဖန် ထိုမြစ်အနီးရှိ ရွာတရွာကို အာကာရန္တ

ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဌာနေသူ = ဇနပုဒ်တိုင်းပြည် မြို့ရွာအနက်ဟောသဒ္ဒါဟူသော အရာဌာနတို့၌၊ ယုတ္တေ ဝိယ- မူရင်း ပကတိပုဒ်၏ လိင်ဝုဏ်အနက်၌ကဲ့သို့၊ ဤဒီသလိင်-ဝစနာနိ- ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော လိင်ဝုဏ်တို့ကို၊ ဣစ္ဆန္တိ- အလိုရှိကြကုန်၏။ အယံ- ဤပကတိပုဒ်၏ မူရင်းလိင်ဝုဏ်ရှိခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ- ဤရဋ္ဌိသဒ္ဒေန-ဟူသော အဋ္ဌကထာစကား၌၊ ရုဋ္ဌိ- ရုဋ္ဌိမည်၏။ အညတ္တာပိ- အခြားသော ပါဠိတော်တို့၌လည်း၊ အင်္ဂေသု ဝိဟရတီတိစ- အင်္ဂေသု ဝိဟရတိ- ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မလ္လေသု ဝိဟရတီတိစ- ကောင်း၊ ဝုစ္စတိ- ယထာ- ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့တည်း၊ တဗ္ဗိသေသနေ- ထိုကုရ၊ အင်္ဂစသော ဝိသေသနပုဒ်ရှိသည် (သမာနေပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း) ဇနပဒသဒ္ဒေ- (ဝိသေသဖြစ်သော) ဇနပဒသဒ္ဒါဟူသော၊ ဇာတိသဒ္ဒေ- ဇာတိသဒ္ဒါ၌၊ ဧကဝစနမေဝ- ဧကဝုဏ်သာတည်း၊ [ဇာတ်ကိုအနေ- ဟောရိုးထွေ ချလေ ဧကဝုဏ်]

အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာတိ (ဧတ္ထ)- အဋ္ဌကထာစရိယာပနဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ပနသဒ္ဒေါ- ပနသဒ္ဒါသည်၊ ဝိသေသတ္ထဇောတနော- ဝိသေသအနက်ကို ထွန်းပြ၏

ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် “ဂေါဒါ”ဟုပင်ခေါ်ဆိုခြင်း (ဂါမောကိုဌဲကာ “ဂေါဒေါ ဂါမော”ဟု ပုလ္လိင်-ဩကာရန္တဖြင့် မခေါ်ဆိုခြင်း) သည်လည်း အဋ္ဌကထာအလို ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။ ပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်း၌မူ နာမည်အနက်ဟောသညာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်ဟု အကြောင်းပြ၏။ မင်းသားများစွာတို့ကို ကုရူဟု ဗဟုဝုဏ်နာမည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုခဲ့ရာမှ တဖန် ဇနပုဒ် တစ်ခုတည်းကိုလည်း ဗဟုဝုဏ်ဖြင့်ပင် “ကုရူ”ဟု ဆက်လက်ခေါ်ဆိုအပ်သော သညာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။ အဋ္ဌကထာနှင့် အတူတူပင်တည်း။

ပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်းထက် ရှေးကျသော သဒ္ဒါကျမ်းဆရာ (အက္ခရစိန္တက)တို့ကမူ သညာသဒ္ဒါ (ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါ) ဟုမဆိုဘဲ ထို “ကုရူ၊ ဝရဏာ၊ ဂေါဒါ”တို့နောင် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း သက်၍ အန္တတ္ထသဒ္ဒါပြုလုပ်ကြ၏။ “ကုရူနံ နိဝါသော ဇနပဒေါ၊ ဝရဏာနံ အဝိဇ္ဇရေ ဘဝံ နဂရံ၊ ဂေါဒါယ အဝိဇ္ဇရေ ဘဝေါ ဂါမော” ဟူသော အနက်၌ အဏ်ပစ္စည်းသက်၊ အနုဗန်ချေ၍ ရုပ်ပြီးသောအခါ ဇနပဒေါ၊ နဂရံ၊ ဂါမော- ဟူသော သမာနာဓိကရဏသဒ္ဒါတို့၏ အဘိဓေယျ-လိင်သို့ မလိုက်ဘဲ နဂိုမူလလိင်ဝုဏ်အတိုင်းပင် “ကုရူသု (ဇနပဒေ)၊ ဝရဏာ (နဂရံ)၊ ဂေါဒါ (ဂါမော) ဟူ၍ ရုပ်စီရင်ကြကုန်၏။ “ကုရူနံ နိဝါသော ဇနပဒေါ” အစရှိသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ဝစနတ္ထပြု၍ ရုပ်စီရင်လျှင် အန္တတ္ထသဒ္ဒါသာဖြစ်၍ ပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်းနှင့် အဋ္ဌကထာတို့ ပြဆိုအပ်သော သညာသဒ္ဒါ၊ ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါမဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ သို့သော် ထိုဒေသ၌ နေကြသော ကုရုတိုင်းသား၊ ဝရဏမြို့သား၊ ဂေါဒါရွာသားတို့သည် ယင်းသို့သော ရှေးသဒ္ဒါကျမ်းတို့ ရုပ်စီရင်ပုံကို ကြားဖူးသင်ဖူးကြမည်မဟုတ်သောကြောင့် ထိုဒေသနေသူ လူတို့ခေါ်ဝေါ် နေကြရိုးဖြစ်သော လောကောပစာရအတိုင်း သညာသဒ္ဒါ (ရုဋ္ဌိသဒ္ဒါ) သာဖြစ်သည်ဟူ၍ “ပါဏိနိ” အစရှိသော

(ယခင်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်နှင့်မတူထူးခြားကွဲပြားသော အနက်ကို ထွန်းပြ၏။) တေန- ထိုပနသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ဇောတေတိ- ဌိစပိ) ဧတံ- ဤကုရူသု- ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ **ပုထုအတ္ထဝိသယတာယ ၈၀**- (ရွာနိုင်အစရှိသော) များစွာသော အနက်ဒြပ်ဟူသော ဖြစ်ရာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ပုထုဝစနံ- ဗဟုဝိဘတ်ရှိသည် (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့် (ဤသို့ ပုထုအတ္ထဝိသယဖြစ်၍ ပုထုဝစနံဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်) ဗဟုကေ ပနာတိအာဒိနာ- ဗဟုကေ ပန- အစရှိသည်ဖြင့် ဝိက္ခမာနဝိသေသံ- နောက်၌ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်ထူးခြားမှုကို၊ ဇောတေတိ- ထွန်းပြ၏။ သုတွာတိ- ကား၊ မန္တာတုမဟာရာဇဿ- မန္တာတုမည်သော စကြာဝတေးမင်းမြတ်၏။ အာနုဘာဝဒဿနာ- နုသာရေန- တန်ခိုးအာနုဘော်ကို မြင်ရခြင်းကို အစဉ် လျှောက်သဖြင့်၊ ပရမ္မရာနုဂတံ-

နောက်သဒ္ဓါကျမ်းဆရာတို့ မိန့်ဆိုကြပြီး ထိုရှေးသဒ္ဓါကျမ်းတို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် ရုပ်စီရင်ပုံကို လက်သင့်မခံ ပယ်လှန်ကြကုန်၏။

ဤသုတ်ဋီကာဆရာစသည်တို့သည်ကား ပါဏိနီအစရှိသော နောက်သဒ္ဓါကျမ်းတို့၏ အဆိုကို မဖော်ပြဘဲ “အက္ခရစိန္တာ ဟိ” အစရှိသည်ဖြင့် ရှေးသဒ္ဓါကျမ်းတို့၏ ရုပ်စီရင်ပုံကိုသာ ဖော်ပြပြီး ထိုရုပ်စီရင်ပုံကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ “ရုဠီသဒ္ဓေန”ဟူသော စကားနှင့် “အယမေတ္ထ ရုဠီ” ဟူ၍ ဆက်စပ်ပြကြကုန်၏။ ယင်းသို့ ဆက်စပ်ခြင်းသည် အဋ္ဌကထာဆရာ၏စကားနှင့် ရှေးသဒ္ဓါကျမ်းဆရာတို့စကားသည် အတူတူဖြစ်သည်ဟု ဆိုရာရောက်၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ ရုဠီဟူသော အဆိုနှင့် ရှေးသဒ္ဓါဆရာတို့၏ အန္တတ္တဟူသော အဆိုသည် လုံးဝဆန့်ကျင်၍ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ဆက်စပ်မိမည် (တူညီနိုင်မည်) မဟုတ်သည်မှာ သိသာပါ၏။ ထို့အပြင် “ယုတ္တေ ဝိယ”ဟူသော ဋီကာပါ၌ “ပစ္စယတ္တေန သဟ အတ္တာနံ ယုဇ္ဇတီတိ ယုတ္တသဒ္ဓေန ပကတျတ္တော ဝုစ္ဆတေ”ဟု ယုတ္တသဒ္ဓါကို ဝစနတ္ထပြု၍ “ကုရု၊ ဝရဏ”ဟူသော ပကတိပုဒ်၏ ဗဟုဝစအနက်၊ ဂေါဒါပုဒ်၏ ဣတ္ထိလိင်အနက်ကို ယုတ္တဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ၌ မိန့်တော်မူ၏။

၁။ ပုထုအတ္ထဝိသယတာယ ၈၀။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ်နောက်၌ “ဗဟုကေ ပန ဂါမနိဂမာဒယော ဥပါဒါယ ဗဟုဝစနေန ဝေါဟရိယတိ”ဟု ဆိုလတ္တံ့စကားအတိုင်း ယောက်ျား များစွာကို “ပုရိသာ”ဟု ဗဟုဝစဝိဘတ်ဖြင့် သုံးစွဲရိုးထုံးစံရှိသကဲ့သို့ များစွာသော ရွာနိဂုံး အနက်ဒြပ်ရှိသောကြောင့်သာလျှင် “ကုရူသု”ဟု ဗဟုဝစဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ပဌမ နည်းကဲ့သို့ မင်းသားအများ၏ ဗဟုဝစနာမည်ကို ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်း၌ တင်စားသော ရုဠီသဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့် မဟုတ်ဟူ၍ ဧဝသဒ္ဓါက ရုဠီသဒ္ဓေန-ဟူသော အကြောင်းပြစကားကို တားမြစ်ကန့်ကွက်သည်။

အစဉ်အဆက်ပြောစကားသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ကထံ- စကားကို၊ သုတွာ- ကြားရ၍၊
 ဝါ- ကြားရခြင်းကြောင့် (အာဂမံသု- လိုက်ပါလာကြကုန်ပြီ) အနုသံယာယန္တေနာတိ-
 ကား၊ အနုဝိစရန္တေန- အစဉ်အတိုင်းလှည့်လည်သော (မန္တာတုစက္ကဝတ္တိနာ ရညာ-
 ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌စပ်) ဧတေသံ ဌာနန္တိ- ဧတေသံ ဌာနံ- ဟူသော စကားဖြင့်၊
 ခန္တိမသုရိယမုခေန- လနေဟူသော အဦးအစဘုံဗိမာန်ကို ဖော်ပြသောအားဖြင့်၊
 စာတုမဟာရာဇိကဘဝနံ- စာတုမဟာရာဇ် နတ်ဘုံဗိမာန်ကို (ပရိကာယကရတနံ-
 သားကြီးရတနာသည်) အာဟ- သံတော်ဦး တင်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ-
 အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ တတ္ထ အဂမာသီတိ အာဒိ- တတ္ထ အဂမာသိ-
 အစရှိသည်တည်း။

သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ မန္တာတုမဟာရာဇာ- မန္တာတုစကြာမင်းမြတ်သည်၊
 တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ စာတုမဟာရာဇိကရဇံ- စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်း၏ အဖြစ်ကို၊
 ဂဟေတွာတိ- ကား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ- လက်ခံ၍၊ ပုန- တဖန်၊ ပရိကာယကရတနံ-
 သားကြီးရတနာကို၊ ပုစ္ဆိ- မေးပြီ၊ သုဓမ္မာယ- သုဓမ္မာမည်သော၊ ဒေဝသဘာယစ-
 နတ်သဘင်၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- နတ်တို့စည်းဝေးရာ ခန်းမဆောင်၏လည်းကောင်း၊
 ဒေဝပုရသမ္ပ- နတ်မြို့တော်၏လည်းကောင်း (သုဒဿနမည်သော တာဝတိံသာ
 နတ်မြို့တော်၏လည်းကောင်း) စတူသု- လေးခုကုန်သော၊ ဒွါရေသု- တံခါးတို့၌၊
 အာရက္ခာယ- အစောင့်တာဝန်ကို၊ အဓိဂတတ္တာ- ရယူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဒေါဝါရိက ဘူမိယံ- တံခါးစောင့်ရာထူးဘုံအဆင့်၌၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်ကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗရုက္ခသဟ-
 သပဋိမဏ္ဍိတန္တိ ဣဒံ- ဒိဗ္ဗရုက္ခသဟဿပဋိမဏ္ဍိကံဟူသော သဒ္ဓါကို၊ စိတ္တလတာဝန-
 န္တိအာဒိသုဝိ- စိတ္တလတာဝန် အစရှိသော သဒ္ဓါတို့၌လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ဝိသေသန-
 အဖြစ်ဖြင့် ယှဉ်စပ်ရမည်၊ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာသီတိ- ကား၊ ဘသိတွာ- သက်လျော၍၊
 ပထဝိယာ- မြေပြင်၏၊ အာသန္နဌာနေ- အနီးအရပ်၌၊ အဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊
 စက္ကရတနံ- စကြာရတနာသည်၊ ဘူမိယံ- မြေပြင်၌၊ နပတတိ- မကျရောက်၊ စ-
 စင်စစ်အမှန်ကား၊ တထာဌိတံ- ထိုမြေပြင်အနီး၌တည်ပြီးသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)
 နစိရဿေဝ- မကြာမီသာလျှင်၊ အန္တရဓာယိ- ကွယ်ပျောက်သွားပြီ (ကသွာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း) တေန အတ္တဘာဝေန- ထိုစကြာဝေတမင်း ခန္ဓာကိုယ်၏အဖြစ်ဖြင့်၊
 စက္ကဝတ္တိဣဿရိယဿ- စကြာဝေတေးအစိုးရဘုရင်၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူး၏၊
 အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ စိရတရံ ကာလံ- ကြာမြင့်စွာသော

သုတိ

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၀၇

ကာလပတ်လုံး၊ ဌာတာ- တည်ပြီး၍ (အန္တရဓာယိ- ပြီ) ဣတိ- ဤသို့၊ အပရေ- အခြားသော ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏)။

ရာဇာ- မန္တာတုမင်းသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အာနုဘာဝေန- ကိုယ်ပိုင် တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ ဧကကောဝ- သူတစ်ဦးတည်းသာလျှင်၊ အဂမာသိ- (တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့) သွားပြီ၊ မနုဿဘာဝေါတိ- ကား၊ မနုဿဂန္ဓသရီရနိဿန္တာဒိမနုဿ- ဘာဝေါ- လူ့ကိုယ်အနံ့နှင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ အကျိုးဆက်တွက်လာသော ချွေး နှပ် တံတွေးစသော လူ့အဖြစ်ဆိုးသည်၊ (ဝိဂစ္ဆိ- ကင်းပျောက်သွားပြီ) ပါတုရဟောသီတိ- ကား၊ ဒေဝလောကေ- နတ်ပြည်၌၊ ပဝတ္တိဝိပါကဒါယိနော- ပဝတ္တိအကျိုးကို ပေးလေ့ ရှိသော၊ အပရာပရိယာယ- အကျိုးပေးလှည့်ကျရာ ဘဝအဆက်ဆက်၌၊ ဝေဒနီယဿ- ခံစားအပ်သော၊ ဝါ- ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော၊ ကမ္မဿ- ကံ၏၊ ဝါ- ကံက၊ ကတောကာသတ္တာ- ပြုအပ်သော အကျိုးပေးခွင့်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗဒါ- အခါခပ်သိမ်း၊ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကတာ မာလာအမိလာယနာဒိ- ၁၆-နှစ်အရွယ် ရှိ၏ဟု ညွှန်ပြထိုက်သည်၏အဖြစ်၊ နတ်ဖြစ်စကာလ၌ ပန်ဆင်ထားအပ်သော ပန်းမညှိုးခြင်း အစရှိသော၊ ဒိဗ္ဗဘာဝေါ- နတ်၏အဖြစ်ထူးသည်၊ ပါတုရဟောသိ- ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ တဒါ- ထိုမန္တာတုစကြာမင်းအုပ်ချုပ်ရာအခါ၌၊ မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ အသင်္ချေယျာယုကတာယ- နှစ်ပေါင်းမရေမတွက်နိုင်သော ကာလကြာအောင် အသက်ရှည် ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် (တာဝ- သိကြားမင်းပေါင်း သုံးကျိပ်ခြောက်ယောက် စုတေ သေလွန်သည်တိုင်အောင် မန္တာတုမဟာရာဇာ- သည်) သတ္တရဇ္ဇံ- သိကြားမင်း အဖြစ်ကို ကာရေတွာ- ပြု၍၊ ဝါ- နတ်အပေါင်းကို တင်မြှောက်ခိုင်း၍၊ မေ- ငါ့အား၊ ဣမိနာ ဥပဒ္ဓရဇ္ဇေန- ဤထက်ဝက်သောနတ်ပြည်ဘုရင်အဖြစ်ဖြင့်၊ ကိ- အဘယ်ပြုနိုင်အံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အတြိစ္ဆကာယ- အလွန်အလှိုရမ္မက်ကြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် (ကာမေဟိ- ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ဖြင့်) အတိတ္ထောဝ- မရောင့်ရဲ အားမရသည်သာလျှင် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ စဝိတွာ- စုတေ၍) မနုဿလောကေ- လူ့ပြည်၌၊ ဥတုနော- ရာသီဥတု၏၊ ကက္ခဠတာယ- ကြမ်းတမ်းသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါတာတပေန- လေနေပူသည်၊ ဗုဠဂတ္ထော- တွေ့ထိနှိပ်စက်ခံရသော ကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ကာလံ- ကွယ်လွန်ခြင်းကို၊ အကာသိ- ပြုပြီ။

 အဝယဝေသု- အစိတ်အစိတ်ဖြစ်သော အနက်တို့၌ (အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောရှာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနက်တို့၌) သိဒ္ဓေါ- ပြီးသော၊ ဝိသေသော- ထူးခြားသော အနက်သည်

(ထူးခြားသော ဗဟုဝဏ်အနက်သည်) သမုဒါယဿ- အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကို (အပေါင်းဖြစ်သော တိုင်းဇနပုဒ်ဟူသောအနက်ကို) ဝိသေသကော- အထူးပြုသည်။ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇကု- တစ်ခုတည်းသော၊ ရဋ္ဌမ္ပိ- တိုင်းကိုလည်း၊ ဗဟုဝဏနေန- ဗဟုဝဏ်ဖြင့်၊ ဝေါဟရိယတိ- ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။ နိရုတ္တိနယေန- ဝဏ္ဏဝိကာ- ရန်နိရုတ္တိနည်းဖြင့်၊ ဒကာရေန- ဒ အကွရာဖြင့်၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝဏ္ဏယန္တိ- ဖွင့်ကုန်၏။ ကမ္မာသပါဒေါ- ကမ္မာသပါဒဟူသော သဒ္ဒါကို၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ပါဒဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသောအားဖြင့်၊ ကမ္မာသောတိ- ကမ္မာသဟူ၍ (ပြောက်ကျားသော ခြေရှိသူဟူ၍) ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ရူပဘဝေါ- ရူပဘဝ-ဟူသော သဒ္ဒါကို (ဥတ္တရပဒ- လောပေန- ဘဝဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသောအားဖြင့်) ရူပန္တိ- ရူပဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ သော- ထိုပေါ်ရိသာဒကို၊ ကထံ- အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ကမ္မာသပါဒေါတိ- ကမ္မာသပါဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ တဿ ကိရာတိအာဒိ- တဿ ကိရအစရှိသည်တည်း၊ ဒမိတောတိဇတ္ထ- ဒမိတော ဟူသော ဤပါဌ၌၊ ကီဒိသံ- အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဒမနံ- ဆုံးမခြင်းကို၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ပေါရိသာဒ။ပ။ ပဋိသေမိတောတိ- တောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဣမေ ပန ထေရာတိ- ဣမေ ပန ထေရာ-ဟူသော ပါဌ၌ မဇ္ဈိမဘာဏကာတိ- မဇ္ဈိမနိကာယကို ရွတ်အံသော ထေရ်တို့ဟူ၍၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏) အပရေပန- အခြားသောဆရာတို့သည်ကား၊ အဋ္ဌကထာစရိယာတိ- အဋ္ဌကထာဆရာတို့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒီဃဘာဏကာတိ- ဒီဃနိကာယကို ရွတ်အံသော ထေရ်တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝဒန္တိ- ကုန်၏။ ဥဘယထာပိ- နှစ်ပါးစုံသော မဇ္ဈိမဘာဏကနှင့် အဋ္ဌကထာစရိယ- ဒီဃဘာဏက-ဟူသော အပြားအားဖြင့်လည်း၊ စူဠကမ္မာသဒမ္ပိ- စူဠကမ္မာသဒမ္ပကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တထာ- ထိုဇယဒ္ဓိသ- ဇာတကေ- ဟူသောစကားကို၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကုန်၏။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယက္ခိနိပုတ္တော- ဘီလူးမ၏ သားဖြစ်သော၊ ကမ္မာသပါဒေါ- ပြောက်ကျားသော ခြေဖဝါးရှိသော ပေါရိသာဒကို၊ အလိနသတ္တုကုမာရကာလေ- အလိနသတ္တုမင်းသားဖြစ်ရာကာလ၌၊ ဗောဓိသတ္တေန- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ တတ္ထ- ထိုကမ္မာသဒမ္ပမည်သော နိဗ္ဗာန်၌၊ ဒမိတော- ဆုံးမ အပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ သုတသောမကာလေ- သုတသောမမင်းဖြစ်ရာ ကာလ၌၊

သုတိ

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၀၉

ဗာရာဏသီရာဇာ- ဗာရာဏသီမင်းကို၊ ပေါရိသာဒဘာဝပဋိသေဓနေန- လူသားစားသူ အဖြစ်မှ တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ယတ္ထ- အကြင်နိဂုံး၌၊ ဒမိတော- ဆုံးမအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုနိဂုံးသည်၊ မဟာကမ္မာသဒမ္မံ နာမ- မဟာကမ္မာသဒမ္မသည်၏၊ ပုတ္တောတိ- ပုတ္တော ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ အတြဇောတိ- အတြဇောဟူ၍၊ ဝစနံ- ဆိုခြင်းသည်၊ ဩရသ- ပုတ္တဘာဝဒဿနတ္ထံ- ရင်၌ဖြစ်သော သား၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိ၏။

ယေဟိ- အကြင်လူတို့သည်၊ အာဝသိတပုဒေသော- နေထိုင်အပ်သော အရပ် ဒေသသည်၊ ကုရုဇ္ဈန္တိနာမံ- ကုရုတိုင်းဟူသော နာမည်ကို လဘိ- ရပြီ၊ ဥတ္တရကုရုတော- မြောက်ကျွန်းမှ၊ အာဂတမနုဿာ- လာသောလူဖြစ်ကြကုန်သော၊ တေ- ကုရုတိုင်း ဟူသော နာမည်ကိုရသော ထိုအရပ်၌ နေကြသော ထိုလူတို့သည်၊ တတ္ထ- ထိုမြောက် ကျွန်း၌၊ ရက္ခိတနိယာမေနေဝ- စောင့်ထိန်းအပ်ခဲ့ပြီး ထုံးတမ်းစဉ်လာ နိယာမအားဖြင့် သာလျှင်၊ ပဉ္စသီလာနိ- ငါးပါးသီလတို့ကို၊ ရက္ခိသု- စောင့်ထိန်းကြကုန်ပြီ၊ တေသံ- ထိုမြောက်ကျွန်းမှလာသော လူတို့၏၊ ဒိဋ္ဌာနုဂတိယာ- တွေ့မြင်အပ်သော အကျင့်သို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်၊ ပစ္ဆိမေနတာ- နောက်၌ဖြစ်သော မျိုးဆက် လူအပေါင်းသည်၊ (ပဉ္စသီလာနိ-တို့ကို၊ ရက္ခိ- စောင့်ထိန်းပြီ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော- ထိုငါးပါးသီလ တရားသည်၊ ဒေသဓမ္မဝသေန- ဒေသ၏ အစဉ်အလာတရား အနေအားဖြင့်၊ အဝိစ္ဆေ- ဒတော- မပြတ်မစဲ အမြဲတည်ရှိခြင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနော- ဖြစ်နေသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ကုရုဝတ္တဓမ္မောတိ- ကုရုတိုင်းသားတို့ ကျင့်ဝတ်တရား ဟူ၍၊ ပညာယိတ္ထ- ထင်ရှားပြီ၊ အယဉ္စ အတ္ထော- ဤကုရုဓမ္မဟု ထင်ရှားခြင်း အနက်သဘောကိုလည်း၊ ကုရုဓမ္မဇာတကေန- ကုရုဓမ္မဇာတ်တော်ဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗော- ထင်ရှားဖော်ပြထိုက်၏။

သော (ကုရုဓမ္မော)- ထိုကုရုတိုင်းသားတို့၏ ငါးပါးသီလကျင့်ဝတ်တရားသည်၊ အပရဘာဝေ- ကာလကြာမြင့်ရာ နောက်ကာလအဖို့၌၊ ပဌမံ- ပဌမဦးဆုံး၊ ယတ္ထ- အကြင်အရပ်၌၊ သံကိလိဋ္ဌော- ညစ်နွမ်းသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဇာတော- ဖြစ်ပြီ၊ တံ- ထိုကုရုဝတ္တဓမ္မ၏ ညစ်နွမ်းရာအရပ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ကုရုဇ္ဈဝါသိနန္တိအာဒိ- ကုရုဇ္ဈဝါသိနံ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ယတ္ထ- အကြင်နေရာအရပ်၌၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝသနောကာသ- ဘူတော- သီတင်းသုံးနေရာအရပ်ဖြစ်သော၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဝိဟာရေ- ကျောင်းတော်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တတ္ထ- ထိုကျောင်းမရှိရာအရပ်၌၊ ကေဝလံ- ကျောင်းတော် မပါဘဲ သီးသန့်၊ ဂေါစရဂါမကိတ္တနံ- ဆွမ်းခံရွာကို မြွက်ကြား ဖော်ပြခြင်းသည်။

နိဒါနကထာယ- တရားဟောရာဌာနဟူသော နိဒါန်းကို ပြဆိုကြောင်း စကားရပ်၏။
 ပကတိ- ပင်ကိုယ်သဘာဝအစဉ်အလာ နိယာမတည်း။ တံ- ထိုအစဉ်အလာ နိယာမ
 ဟူသည်။ ယထာ- နမူနာအဘယ်နည်းဟူမူ “သက္ကေသု ။ပ။ နိဂမောတိ- သက္ကေသု
 ။ပ။ နိဂမော”ဟူသည်တည်း။ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။ သက္ကေသု- သက္က
 မည်ကုန်သော၊ (ဇနပဒေ- ဇနပုဒ်တိုင်းနိုင်ငံ၌) သကျာနံ- သာကီဝင် မင်းတို့၏။
 ဒေဝဒဟံနာမ- ဒေဝဒဟမည်သော၊ ယော နိဂမော- အကြင်နိဂုံးသည်။ အတ္ထိ- ရှိ၏။
 တံ နိဂမံ- ထိုဒေဝဒဟမည်သော နိဂုံးကို၊ ဂေါစရဂါမံ- ဆွမ်းခံရွာကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊
 ဝိဟရတိ- သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ဣတိ- ဤသို့သော [ဣတိတစ်လုံးကျေ၏။] ဣမံ
 အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝသနော-
 ကာသတောတိအာဒိ- အဝသနောကာသတော- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ။

အာယသွာတိ ဝါ- အာယသွာဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒေဝါနံ ပိယာတိဝါ-
 ဒေဝါနံ ပိယဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ တတြ ဘဝန္တိဝါ- တတြ ဘဝံ- ဟူသည်လည်း
 ဖြစ်သော၊ ဧသော- ဤသဒ္ဓါသည်။ ပိယသမုဒါဟာရော- ချစ်ဖွယ်စကားအဖြစ်ဖြင့်
 ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဓါတည်း။ ဣတိ- ဤသို့ ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 အာယသွာတိ ပိယဝစနမေတန္တိ- မေတံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တယံဒံ
 ပိယဝစနံ- ထိုချစ်ဖွယ်မြွက်ဆိုအပ်သော စကားကို၊ ဂရုဂါရဝဝသေန- အလေးဂရု
 ပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အလေးဂရုပြုသော သူ၏အဖြစ်အနေအားဖြင့်၊ ဝုစ္စတိ-
 ဆိုအပ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဂါရဝဝစနမေတန္တိ- ဂါရဝဝ-
 စနမေတံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အတိဒ္ဓရအာစာသန္တဝဇ္ဇနေန- အလွန်ဝေးသော
 အရပ်၊ အလွန်နီးသောအရပ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ခြင်းဖြင့်၊ နာတိဒ္ဓရ-
 နာစာသန္တနာမ- အလွန်မဝေးသောအရပ်၊ အလွန်မနီးသော အရပ် မည်သည်ကို၊
 ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊ ပန- ယင်းသို့ယူရန် အရပ်ဟု သိနိုင်ဖွယ်ရာကား၊ တံ- ထိုအလွန်မဝေး
 အလွန်မနီးသော အရပ်ကို၊ အဝကံသတော- အောက်ထစ်ဆုံး အနေအားဖြင့်၊ ဥဘိန္ဒု-
 နှစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ပသာရိတဟတ္ထာနံ- ဆန့်တန်း အပ်သော လက်တို့၏။
 သံယဉ္ဇနေန- ထိခိုက်မိခြင်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိနိုင်၏။ စက္ခုနာ- တစ်ဦး၏ မျက်စိဖြင့်၊
 စက္ခု- တစ်ဦး၏ မျက်စိကို၊ အာဟစ္စ- ရှေ့ရှုတိုက်ဆိုင်မိ၍၊ ဒဌဗ္ဗံ- ကြည့်ရှုရဖွယ်သည်။
 ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တေနာပိ- ထိုမျက်လုံးအချင်းချင်း ရှေ့ရှုတည့်တည့် တိုက်ဆိုင်မိ၍

သုတိ

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၁၁

ကြည့်ရဖွယ်ဖြစ်ခြင်းဖြစ်လည်း။ အဂါရဝမေဝ- မလေးစားသူ၏ အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ကတံ- ပြုအပ်သည်။ ဟောတိ- ၏။ ဂီဝံ ပရိဝတ္တေတွာတိ- ကား၊ ပရိဝတ္တနဝသေန- နောက်ပြန် လှည့်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဂီဝံ- လည်ပင်းကို၊ ပဿာရေတွာ- ဆန့်တန်း၍၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ကြည့်ရ ရဖွယ်သည်။ ဟောတိ)။

ကုလသင်္ဂဟတ္ထာယာတိ- ကား၊ ကုလာနုဒ္ဓယတာဝသေန- အမျိုးဒါယကာတို့၌ အစဉ်သနားမှု ကရုဏာ၏ အလိုသဘောအားဖြင့် [တာပစ္စည်းအနက်မရှိ] ကုလာနံ- အမျိုး ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကို၊ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထာယ- ချီးမြှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘိက္ခာပဋိဂ္ဂဏှနေန- ဆွမ်းကို ခံယူခြင်းအားဖြင့်၊ တေသံ- ထိုဆွမ်း ဒါယကာတို့ကို၊ မဟတော- ကြီးစွာသော၊ ပုညာဘိသန္ဓဿ- ကောင်းမှုတည်းဟူသော မြစ်ရေ အလျဉ်ကို၊ ဇနနေန- ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ သဟဿဘဏ္ဍိကံ- ငွေထောင်ထုပ်ကို၊ နိက္ခိပန္နောဝိယ- ချထားလိုက်သကဲ့သို့ (ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ) ပဋိသမ္ပန္နိတွာတိ- ကား၊ အန္တေဝါသိကေဟိ- အနီးနေတပည့်တို့သည်၊ သမ္ပန္နနဌာနံ- တံမြက်လှည်းပြီးရာအရပ်ကို၊ သက္ကစ္စကာ- ရိတာယ- ဂရုတစိုက်ပြုလေ့ရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပုန- နောက်ထပ်၊ သမ္ပန္နိတွာ- တံမြက်စီး လှည်းပြီး၍ (သမာပဇ္ဇိ-၌စပ်) တိက္ခတ္တန္တိ- တိက္ခတ္တံဟူသည်ကား၊ အာဒိတော ပဌာယ အန္တန္တိအာဒိနာ- အာဒိတော ပဌာယ အန္တိ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တစတုရာကာရူပ- သဉ္ဇိတေ- ဆိုအပ်ပြီးသော လေးမျိုးသော အခြင်းအရာတို့နှင့် စပ်ကုန်သော၊ တယော- ဝါရေ- သုံးကြိမ်တို့တိုင်အောင်၊ တေန- ထိုအာဒိတော ပဌာယ အန္တိ ။ပ။ ပစ္စယာကာရံ သမ္ပသိ-ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်၊ အဿ- ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်မြတ်၏၊ ဝါ- သည်၊ အဿ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒွါဒသက္ခတ္တံ- တစ်နေ့လျှင် တစ်ဆယ့်နှစ်ကြိမ်၊ သမ္ပသိတဘာဝံ- သုံးသပ်အပ်သည် အဖြစ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- သည်၊ (ပစ္စယာကာရဿ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၏၊ ဝါ- ကို) ဂမ္ဘီရဘာဝေန- နက်နဲသော တရားတော်၏ အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ကထိတတ္ထာ- ဟောကြားတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သေသဗုဒ္ဓေဟိပိ- ကြွင်းသော မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း၊ ဧဝမေဝ- ဤအတူ နက်နဲသော တရားတော်အဖြစ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ (ပစ္စယာကာရော- ကို) ကထိတော- ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဓမ္မန္တယေ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော် ဂုဏ်တော်တို့ကို မှန်းဆသိသော ဉာဏ်၌၊ ဌတွာ- တည်၍၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ ။ပ။ ကထိ- တောတိ- သဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ ။ပ။ ကထိတော-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- လျှောက်အပ်ပြီ သာလိန္တန္တိ- ကား၊

သပရိဘဏ္ဍိ- အာလိန်ငါးဆင့်ဟူသော အဆောင်အယောင်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သိနေရုံ ဥက္ခိပန္နောဝိယာတိ ဣမိနာ- ဝိယ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ တာဒိသာယ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဒေသနာယ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်၏၊ သုဒုက္ကရဘာဝံ- လွန်စွာပြုနိုင် (ဟောနိုင်) ခဲသည်အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဘာဝတော- ပါဠိတော်အုပ်စု (ဓမ္မက္ခန္ဓ) ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တမေဝ- ပါဠိဒေသနာတော်ကိုပင်လျှင်၊ သုတ္တန္တကထန္တိ- သုတ္တန္တကထာဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိနယပဏ္ဏတ္တိ၊ ဘူမန္တရ၊ သမယန္တရာနံ- ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်၊ သဘောတရားတို့၏ မတူထူးခြားသော ဖြစ်ရာအခိုက်အတန့်နှင့် ဘုံဌာန၊ အမျိုးမျိုးထူးပြားခြားနားသော မိစ္ဆာအယူတို့ကို ဝိဇာနိ- အထူးသိတော်မူခြင်းသည်၊ အနုညသာဓာရဏံ- အခြားသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ-သာဝကတို့ ဉာဏ်နှင့် မသက်ဆိုင်သည် (ဟုတွာ-ဖြစ်၍)၊ သဗ္ဗညုတညာဏဿေဝ- သဗ္ဗညုတ- ဉာဏ်တော်၏သာလျှင်၊ ဝိသယော- ဖြစ်ရာသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အန္တဒ္ဓယဝိနိမုတ္တဿ- (ကာမသုခလိကာနုယောဂ၊ အတ္တကိလမထာနုယောဂ ဟူသော) အဖို့အစွန်းနှစ်ခုအပါင်းမှ လွတ်သော၊ ကာရကဝေဒကရဟိတဿ- ပြုလုပ်သူ၊ ခံစားသူဟူသော အသက်ရှင် အတ္တကောင်မှ ကင်းဆိတ်သော၊ ပစ္စယာကာရဿ- အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့က အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာ ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကို၊ ဝိဘဇနမ္ပိ- ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူခြင်း သည်လည်း၊ (သဗ္ဗညုတညာဏဿေဝ- လျှင်၊ ဝိသယော ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဗုဒ္ဓါနဉ္စိတိအာဒိ- ဗုဒ္ဓါနဉ္စိအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီး၊ [ဤ၌ ဘူမန္တရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သီလက္ခန်ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၉၄-ကြည့်]။

တတ္ထ- ထို “ဗုဒ္ဓါနဉ္စိ” အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဌာနာနီတိ- ဌာနာနီ-ဟူသည်ကာ၊ ကာရဏာနိ- အကြောင်းတို့သို့၊ (ပတွာ- ရောက်လသော်)၊ ဂစ္ဆိတံ မဟန္တံ ဟောတီတိ- ကာ၊ ဒေသေတဗ္ဗဿဧဝ- ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားတော်၏ပင်၊ အနေကဝိ- တောယစ-များသောအပြားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဝိညေယျတာယစ- ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာနာနယေဟိ- အမျိုးမျိုးသော နည်းတို့ဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနံ- ဖြစ်သည် (ဟုတွာ- ၍)၊ တံ ဒေသနာဂစ္ဆိတံ- ထိုကြိုးဝါးအပ် သကဲ့သို့ဖြစ်သော ရဲရဲတောက်ပြတ်သား ဟောကြားအပ်သော တရားတော်သည်၊ မဟန္တံ ဝိပုလံ စ- ကျယ်ပြန့်သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုဘေဒဉ္စ- များသော အမျိုးအစား အပြားရှိသည်

သုတိ]

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၁၃

လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဉာဏ် အနုပဝိသတိတိ- ကား၊ တတောဇဝ- ထိုသို့ ကျယ်ပြန့်များပြားသည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဒေသနာဉာဏ်- ဒေသနာဉာဏ်သည်၊ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မေ- ဟောအပ်သော တရားတော်တို့ကို၊ ဝိဘာဂသော- ခွဲခြမ်းဝေဖန် အပ်သော အစုအစုအားဖြင့်၊ ကုရုမာနံ- ပြုလျက်၊ အနုအနု- အစဉ်လိုက်အစဉ်လိုက်၊ ပဝိသတိ- ဝင်သွား၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ဒေသနာ ဉာဏ်- သည်) အနုပဝိဿ- အစဉ်လိုက်ဝင်၍၊ ဌိတံ ဝိယ- တည်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုရင်းအနက်တည်း၊ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ မဟန္တဘာဝေါ ပညာယတီတိ- ကား၊ ဧဝံဝိဿေ နာမ- ဤသို့အပြားရှိသည် မည်သော၊ ဓမ္မဿ- တရားတော်ကို ဒေသကဉ္စ- ဟောတော်မူသော ဉာဏ် (ဒေသနာဉာဏ်) လည်းကောင်း၊ ပဋိဝေဓကဉ္စ- သစ္စာ လေးပါးကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ် (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟူသော ပဋိဝေဓဉာဏ်) လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ဒေသနာဉာဏဿစ- ၏လည်းကောင်း၊ ပဋိဝေဓဉာဏဿစ- ၏လည်းကောင်း၊ ဥဠာရဘာဝေါ- ကျယ်ပြန့် ကြီးမားသည်အဖြစ်သည်၊ ပါကဋ္ဌော- ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊

စ- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤဝိနယပညတ္တိအစရှိသော လေးဌာနတို့သို့ ရောက်လသော် ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော်၏ ကျယ်ပြန့်ကြီးမားသည် အဖြစ်ကို ပြဆိုရာ စကားရပ်၌၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၌စပ်) ဗုဒ္ဓဿ- အားလုံးစုံအကုန်အစင်သိမြင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- ဘုန်းတော်ကြီးမားမြတ်စွာဘုရား၏၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ ဝစီကမ္ပံ- ဝစီကံသည်၊ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမံ- ဉာဏ်ဟူသော ရှေ့သွားရှိ၏၊ ဉာဏာနုပရိဝတ္တံ- ဉာဏ်တော်သည် အစဉ်လိုက်အပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဒေသနာ- တရားဒေသနာ တော်သည်၊ ဉာဏရဟိတာ- ဉာဏ်တော်မှ ကင်းသည်၊ ကိဉ္ဇာပိ နတ္ထိ- အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ (ဘဂဝတော- ၏)၊ သီဟသမာနဂုတ္တိတာယ- ခြင်္သေ့နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထံ- အားလုံးသော ပြုပြုသမျှကိုယ် နှုတ်စိတ်မှုလုပ်ငန်းတို့၌၊ သမာနပ္ပဝတ္တိ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၊ (ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ- အကယ်၍ကားဖြစ်ပါပေ၏)၊ ပန- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဒေသေတဗ္ဗဝသေန- ဟောကြားထိုက်သော တရားတော်၏ အခြေအနေအားဖြင့် (အခြေအနေအားလျော်စွာ) ဒေသနာ- တရား ဒေသနာတော်သည်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်တော်သည်၊ အနုပဝိဋ္ဌာ စ- အစဉ်ဝင်ရောက် အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဂမ္ဘီရတရာစ- သာလွန်၍ နက်နဲသည်လည်း ကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊

ပန- နောက်ထပ်မေးဖွယ်ကား၊ ကထံ- အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းအားဖြင့်၊
 ဝိနယပညတ္တိ- ပညတ်အပ်သော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော်သို့၊ ပတ္တာ- ရောက်၍၊ ဝါ-
 ရောက်လသော်၊ ဒေသနာ- သည်၊ တိလက္ခဏတ္တဟတ- အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏ
 သုံးပါးတို့ဖြင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို ရှေ့ရှုတိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ထိုးနှက်သည်၊ သုညတပဋိ-
 သံယုတ္တာ- သတ္တဝါကောင် အသက်ရှင်အတ္တကောင်မှ ဆိတ်သုဉ်းသည် အဖြစ်နှင့်
 ဆက်စပ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း၊ တတ္ထာပိ-
 ထိုဝိနယပညတ်၌လည်း၊ ဝါ- ထိုဝိနည်းသိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော် ဒေသနာ၌လည်း၊
 သန္နိသိန္နပရိသာယ- ပေါင်းစုထိုင်နေသော ပရိသတ်၏၊ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ- အလိုဆန္ဒ
 အားလျော်စွာ- ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်သော၊ ဒေသနာ- တရားဒေသနာ တော်သည်၊
 သင်္ခါရာနံ- ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၏၊ အနိစ္စတာဒိဝိဘာဝနံ စ- မမြဲသည်အဖြစ် အစရှိသည်ကို
 ထင်ရှားဖော်ပြသည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ- အားလုံးသော ပရမတ်ပညတ်တရား
 တို့၏၊ အတ္တတ္တနိယတာဘာဝပုကာသနဉ္စ- အတ္တကောင်နှင့် အတ္တကောင်၏
 ဥစ္စာအဖြစ်မရှိခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တေနေဝ-
 ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အနေက ။ပ။ ကတ္တာတိအာဒိ- အနေက ။ပ။ ကတ္တာ-အစရှိသည်
 ဟူ၍၊ (အာယသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရော- အရှင်ဥပါလိထေရ်သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊
 အာပဇ္ဇာတိ- ကား၊ ပတ္တာ- ရောက်၍၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 (မယံ- ငါသည်၊ ဗုဒ္ဓဂန္ဓဟတ္ထိ- မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ဂန္ဓမျိုးဆင်မင်းအထံတော်သို့၊
 ပါပုဏန္တေ- ရောက်လသော်၊ ဗုဒ္ဓဂန္ဓဟတ္ထိ- သည်) ဉာဏကောဉ္ဇနာဒံ-ဉာဏ်တော်ဖြင့်
 မြွက်ကြားအပ်သော တရားဒေသနာဟူသော ကြိုးကြားအသံတော်ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတိ-
 ထုတ်လွှတ်တော်မူ၏၊ ဧဝံ- ဤသို့တရား ဒေသနာကြိုးကြာအသံတော် ထုတ်လွှတ်တော်
 မူလောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အဟံ- ငါသည်၊ ဗုဒ္ဓဂန္ဓဟတ္ထိ- အထံတော်
 သို့) ပါပုဏိတ္တာ- ရောက်၍၊ (ဉာဏကောဉ္ဇနာဒံ- ကို၊ သောဿာမိ- နားထောင်ရပေအံ့)။

ပမာဏာတိတ္တမေတိ- ကား၊ ယာဝဉ္စိဒံ တေန ဘဂဝတာတိ အာဒိသုဝိယ-
 ယာဝဉ္စိဒံ တေန ဘဂဝတာ- အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊ အပရိမာဏတ္ထေ-
 အတိုင်းအတာမရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်၌ (ဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊) ဟိ- မှန်၏၊ အယံ
 ယာဝသဒ္ဓေါ- ဤယာဝသဒ္ဓါသည်၊ အပရိမေယျဘာဝဇောတနော- မတိုင်းတာ နိုင်သည်
 အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြတတ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အတိဂမ္ဘီရေတိ
 အတ္ထောတိ- အတိဂမ္ဘီရေတိ အတ္ထော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်

မူပြီ၊ အဝဘာသတိတိ- ကား၊ ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏။ [ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဉာယတိ”ဟု ရှိနေ၏။ သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၉၉ (နိဒါနဝဂ္ဂ)၌ “ခါယတိ”ဟု ရှိသည်။] ဟိ- မှန်၏။ ဉာဏဿ- အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဉာဏ်အား၊ တထာ- ထိုတိမ်သည် အဖြစ်အားဖြင့် ဥပဋ္ဌာနံ- ထင်ပေါ်လာခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဒိဿတိတိ- ဒိဿတိ-ဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီး၊ ဧသ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်၊ ဧကန္တဂမ္ဘီရော- ဧကန်တကယ်နက်နဲသည်သာလျှင်၊ ဟောတိနန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တတ္ထ (တသို့ ဂမ္ဘီရဘာဝေဝေ)- ထိုနက်နဲသည် အဖြစ်သည်သာလျှင် (သမာနေ- ဖြစ်ပါလျက်) ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရဝဘာသတာ- နက်ယောင်ထင်ရသည်အဖြစ်ကို (နက်သကဲ့သို့ ထင်ရခြင်းကို) (ထေရေန- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်)၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်ပါနည်း၊ (နက်ယောင်ထင်ရအောင် ဖော်ပြလျှောက်ထားအပ်ပါသနည်း)၊ ဣတိ- ဤကားစောဒနာတည်း။

ဧတံ- ဤသို့နက်ယောင်ထင်ရသည် အဖြစ်ကိုထွန်းပြခြင်းသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပေ၏။ ပန- သို့ပါသော်လည်း၊ အဿ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဂမ္ဘီရဝဘာသဂ္ဂဟဏ်- နက်ယောင်ထင်ရခြင်းကို ယူခြင်း၊ (လျှောက်ထားခြင်း) သည်၊ ဧကန္တဂမ္ဘီရဘာဝဿ- နတ္ထမေဝ- ဧကန်တကယ်နက်နဲသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ (ဝါ- ပြခြင်းအကျိုးရှိသည်သာလျှင်) ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ အညတ္တ- အခြားသော ရေအစရှိသော အရာဝတ္ထု၌၊ လဗ္ဘမာနံ- ရထိုက်သော၊ စတုကောဋိကံ- လေးဖို့လေးစု (လေးမျိုးလေးစား)ရှိသော အကြောင်းအရာကို၊ ဗျတိရေကမုခေန- ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အနက်ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့်၊ နိဒဿေတွာ- ညွှန်ပြ၍၊ အဿ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ တမေဝ ဧကန္တဂမ္ဘီရတံ- ထိုဧကန်နက်နဲသည် အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဘာဝေတံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ ဧကဉ္စိတိအာဒိ- ဧကဉ္စိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ နတ္ထိတိ- ဧတံ နတ္ထိဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ- ၌) အဂ္ဂမ္ဘီရေစ- မနက်နဲသည် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂမ္ဘီရဝဘာသောစ- နက်နဲယောင်မထင်ရခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဧတံ ဒွယံ- ဤနှစ်မျိုး အပေါင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တေန- ထို့ကြောင့် ယထာဒဿိတော- အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားအပ်ပြီးသမျှသော၊ စတုကောဋိကေ- လေးခုသော အမျိုးအစား၌၊ ဝါ- တွင်၊ ပဗ္ဗိမာ- နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဧကကောဋိ- ဂမ္ဘီရ၊ ဂမ္ဘီရဝဘာသ-ဟူသော တစ်ခုသောအမျိုးအစားကို၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ တေန-

ထို့ကြောင့် အယဉ်တိအာဒိ-အယဉ်အစရှိသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ။

ယေဟိ ဂမ္ဘီရဘာဝေဟိ- အကြင်နက်နဲသည်အဖြစ်တို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ကို၊ ဂမ္ဘီရေတိ- နက်နဲ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ တေ (ဂမ္ဘီရဘာဝေ)-ထိုနက်နဲသည် အဖြစ်တို့ကို၊ စတူဟိ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဥပမာဟိ- ဥပမာတို့ဖြင့်၊ ဥလ္လိင်္ဂေန္တော- ဖွင့်ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဝဂ္ဂဟဏာယာတိအာဒိ- ဘဝဂ္ဂဟဏာယ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (ဘဝဂ္ဂဿ- ဘဝင်၏၊) ဒူရဘာ- ဝတော- ဝေးကွာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဝဂ္ဂံ- ဘဝင်ကို၊ (အထက်အမြင့်ဆုံး ဘုံဘဝကို) ဟတ္ထံ- လက်ကို၊ ပဿာရေတွာ- ဆန့်တန်း၍၊ ဂဟေတုံ- ယူခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ ယထာ- မတတ်ကောင်းသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သင်္ခါရာဒီနံ- သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးတရား တို့၏၊ အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယသမ္ပတသမုဒါဂတဋ္ဌာ- အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအနက်သဘောနှင့် အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းကြောင့် တပေါင်းတည်း အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအနက် သဘောသည်၊ ဝါ- ကို၊ ပါကတိက- ဉာဏေန- ပြကတေရိုးရိုး ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဂဟေတုံ- ငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ [အဝိဇ္ဇာ ဒိပစ္စယသမ္ပတဋ္ဌာ+အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယသမုဒါဂတဋ္ဌာ-ဟူ၍ စပ်ရ၏၊ သမုဒါဂတဋ္ဌာ- ၌၊ “သံ- တပေါင်းတည်း+ဥ- အထက်အထက်၌+အာဂတဋ္ဌာ- ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော]။

သိနေရုံ- မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ဘိန္ဒိတွာ- ခွဲဖောက်၍၊ မိဉ္ဇံ- အနှစ်အဆီးဟူသော၊ ပဗ္ဗတရသံ- တောင်၏အရသာကို၊ ပါကတိကပုရိသေန- ပြကတေရိုးရိုးယောက်ျားသည်၊ နီဟရိတုံ- ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ ယထာ- သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂတေ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒတရားတော်၌ ပါရှိကုန်သော၊ ဓမ္မတ္တာဒိကေ- အကြောင်း (ဓမ္မ) နှင့် အကျိုး (အတ္တ) အစရှိသည်တို့ကို၊ ပါကတိကဉာဏေန-ဖြင့်၊ ဘိန္ဒိတွာ- ခွဲခြမ်း၍၊ ဝိဘဇ္ဇ- ခွဲဝေ၍၊ ပဋိဝိဇ္ဇနဝသေန- ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဇာနိတုံ- သိခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ။ မဟာသမုဒ္ဒံ- မဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ [နသက္ကာ၌စပ်ရမည်ဖြစ်၍ မဟာသမုဒ္ဒေါ-ဟု ပဌမန္တရှိလျှင် ကောင်း၏၊ ယခင်က “သမုဒါဂတဋ္ဌာ”ဟုရှိခဲ့သည်၊] ပါကတိက- ပုရိသဿ- ၏၊ ဗာဟုဒ္ဒယေန- လက်မောင်းနှစ်ခုအပေါင်းဖြင့်၊ ပဓာရိတုံ- ကမ်းတစ်ဖက် အရောက်ကူးခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ ယထာ [ယခင်သံယုတ်ဋီကာ၌ “ပဓာရိတုံ” ဟုမရှိ၊ ပါရံ တရိတုံ- ဟုရှိသည်၊] ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဝေပုလ္လဋ္ဌေန- ကျယ်ပြန့်သည် အဖြစ်ဟူသော

သုတ်]

နိဒါန်းအဖွင့်

၃၁၇

သဘောကြောင့်၊ မဟာသမုဒ္ဒသဒိသံ- မဟာသမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်- ကို၊ ပါကတိကဉာဏေန- ဖြင့် ဒေသနာဝသေန- တရားဒေသနာ အနေအားဖြင့်၊ ပဓာရိတုံ- ဟောကြားခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ [ယခင်သံဃီ-၌၊ ပရိဟရိတုံ- ဟုရှိသည်။]

မဟာပထဝီ- မြေကြီးကို၊ ပရိဝတ္တေတွာ- အထက်အောက်လှန်၍၊ ပါကတိက ပုရိသဿ- ၏၊ ဝါ- သည်၊ ပထဝေါဇံ- မြေဩဇာကို၊ ဂဟေတုံ- ငှာ၊ နသက္ကာ ယထာ- သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဣတ္ထံ- ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒယော- အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတရားတို့သည်၊ သင်္ခါရာဒီနံ- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရား တို့အား၊ ပစ္စယာ- ကျေးဇူးပြုကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တေသံ- ထိုအဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ ပစ္စယ ဘာဝေါ- ကျေးဇူးပြုတတ်သည် အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ပါကတိကဉာဏေန- ဖြင့် နိဟရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ဂဟေတုံ- ငှာ၊ နသက္ကာ။ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ စတုပ္ပိဓေရတာဝသေန- လေးပါးအပြားရှိသော နက်နက်သည် အဖြစ်၏အနေအားဖြင့်၊ စတသော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဥပမာ- ဥပမာတို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ပါကတိကဉာဏဝသေနစ- ပကတိရိုးရိုး ဉာဏ်အနေအားဖြင့်လည်း၊ အယံ အတ္ထယောဇနာ- ဤအနက်ကို ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ ကတာ- ပြုသင့်ပြုနိုင်၏၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဒိဋ္ဌသစ္စာနံ- မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိကုန်သော အရိယာတို့၏၊ ဝါ- သစ္စာလေးပါးကို သိပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တတ္ထ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ ပဋိဝေသေဘာဝတော- ထိုးထွင်း သိခြင်းသဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ပါကတိက ဉာဏ်ဖြင့်လည်း ဤအနက်ယောဇနာကို ပြုသင့်ပြုနိုင်ပါသော်လည်း၊ ယသွာ- အကြံကြောင့်၊ သာဝကာနံ- ဘုရားတပည့် အရိယသာဝကတို့၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနန္တ- ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့၏လည်းကောင်း၊ တတ္ထ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၌၊ သပ္ပဒေသမေဝ- တစိတ်တဒေသသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်သည်၊ (ဟောတိ) ဗုဒ္ဓါနိယေဝ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏သာလျှင်၊ (တတ္ထ- ၌) နိပ္ပဒေသံ- အကြွင်းအကျန် မရှိသိသော၊ ဉာဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တသွာ- ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓဝိသယံ ပဉ္စန္ဒိအာဒိ- ဗုဒ္ဓဝိသယံ ပဉ္စ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဥဿာဒေန္တောတိ- ကား၊ ပညာယ- ပညာအားဖြင့်၊ ဥက္ကံသေန္တော- ချီးမြှောက်လိုတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်(လည်း) ဥဂ္ဂဏှန္တော (ဝိ)- ချီးမြှောက်လိုတော်မူသည်အဖြစ်ကြောင့် (လည်း) (ဘဏတိ- မိန့်တော်မူ၏) ဣတိ- ဤသည်ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ အပသာဒေန္တောတိ- ကား၊

နိဗ္ဗာန်- ဖိနိပ်တော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့် (လည်း) နိဂ္ဂဏှန္တော- ဖိနိပ်တော်
မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း (ဘဏတိ) ဣတိ အတ္ထော နိဗ္ဗာန်- ကို ဘဿဓာတ်
ကြံတော်မူကြ၏။ ဖိနိပ်ခြင်း အနက်ဟော ပိဿဓာတ်ဖြင့် “နိပ္ပိသန္တော” ဟုသော်လည်း
ရှိသင့်၏။

ဥဿာဒနာအဖွင့်

တေနာတိ- တေန-ဟူသည်ကား၊ မဟာပညဘာဝေန- ကြီးမားသော ပညာရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့် (ခါယတိ- ထင်ပေါ်လာ၏) တတ္ထာတိ- ကား၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာ
ထေရ်အား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ- ၏၊ ဥတ္တာနကဘာဝေ- ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်
အဖြစ်သည်၊ အညေသံ- အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေ- နက်နဲသည်အဖြစ်သည်၊
သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ဝါ- ရှိသည်အဖြစ်၌၊ (စတသော ဥပမာ ဝဒန္တိ) သုဘောဇနရ-
သပုဋ္ဌဿာတိ- ကား၊ သုန္ဒရေန- ကောင်းမွန်သော၊ ဘောဇနရသေန- ဘောဇင်
အရသာဖြင့်၊ ပေါသိတဿ- မွေးမြူအပ်လျက်၊ ကတယောဂဿာတိ- ကား၊ နိဗ္ဗဒ္ဓပ-
ယောဂေန- အမြဲမပြတ်လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ ကတပရိစယဿ- ပြုအပ်ပြီးသော
လေ့ကျက်မှုရှိသော (မဟာမလ္လဿ- အား၊) မလ္လပါသာဏန္တိ- ကား၊ မဟဗ္ဗလေဟိ-
ကြီးသောခွန်အားရှိကုန်သော၊ မလ္လေဟိယေဝ- လက်ဝှေ့သမားတို့သည်သာလျှင်၊
ဥက္ခိပိတဗ္ဗပါသာဏံ- မြှောက်ချီနိုင်သော ကျောက်တုံးကို၊ (ဒဿေသံ- ပြကြကုန်ပြီ၊)
ကုတိ ဣမဿ ဘာရိယဋ္ဌာနန္တိ- ဋ္ဌာနံဟူသော ဝါကျဖြင့် (ဝဒတိ- ခြံစပ်) ကသ္မိ ပဿေ-
အဘယ်နံပါးဘက်၌၊ ဣမဿ ပါသာဏဿ- ဤကျောက်တုံး၏၊ ဂရုတရပ္ပဒေသော-
အထူးလေးသောအရပ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိပါသနည်း၊) ဣတိ- ဤသို့၊ တဿ-
ထိုကျောက်တုံး၏၊ သလ္လဟုကဘာဝံ- ပေါ့ပါးသည်အဖြစ်ကို (မဟာမလ္လော-
လက်ဝှေ့သမားကြီးသည်) ဒီပေန္တော- ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဒတိ- ပြော၏။

တိမိရပိင်္ဂလေနဝ- တိမိရပိင်္ဂလငါးကြီးဖြင့်သာလျှင်၊ ဒီပေန္တိ- ဥပမာပြကြကုန်၏။
(ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဒီပေန္တိ- ဥပမာပြကြကုန်သနည်း) တဿ- ထိုတိမိရပိင်္ဂလ
ငါးကြီး၏၊ ဝါ- သည်၊ မဟာဝိပွါရဘာဝတော- ကြီးမားကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒီပေန္တိ- ကုန်၏၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ တဿ ကိရာတိအာဒိ- တဿ
ကိရအစရှိသည်ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြု၊ ပက္ကုယတီတိ- ကား၊ (ဥဒကံ-
ရေသည်၊) ပက္ကုယန္တိဝိယ- ပွက်ပွက်ဆူသကဲ့သို့ ပရိတ္တတိ- ပတ်ဝန်းကျင်ချာချာလည်၏။

သုတ်]

ဥဿာဒနာအဖွင့်

၃၁၉

ပရိတော- ပတ်ဝန်းကျင်အရပ်၌၊ ဝိဝတ္တတိ- ချာချာလည်၏။ ဟိ- အမှန်တကယ် ဆိုရသော်ကား၊ ဧတံ- ဤငါးကြီး၏ နားရွက်နှစ်ဖက်နှင့်အမြီး၊ ဦးခေါင်းတို့ လှုပ်ရှားပုံပြ စကားသည်။ **လက္ခဏာဝစနံ**- တစ်စိတ်တဒေသအမှတ်လက္ခဏာကိုမျှ ပြသော စကားတည်း။ (ကဿ- အဘယ်ကြောင့် ဧတံ- သည်၊ လက္ခဏာဝစနံ- တည်း။ ဣတိ- ဤသို့ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသည်။ ဉာပကဟိတ်တည်း) ပိဋိယံ- ငါးကြီး၏၊ ကျောကုန်း ပေါ်၌၊ သကလိက အဋ္ဌိကာ- အကြေးခွံနှင့်ပေါ်ထွက်နေသော အမြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပိဋိပတ္တံ- ကျောကုန်း၏ အတောင်အတက်သည်လည်းကောင်း၊ အဝသိဋ္ဌာ- ကြွင်းကျန်နေ ကုန်သေး၏။ (တဿ- ကြောင့်၊ ဧတံ- သည်၊ လက္ခဏာဝစနံ- တည်း။ ဣတိ- သို့ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါ၏။) [သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၁၀၁၁၁ “ပိဋိယံ သကလိကအဋ္ဌိကာ ပိဋိပတ္တံ”ဟု ပါဌ်မှန် ရှိသည်။] ကာယူပပန္နဿာတိ- ကား၊ မဟတာ- ကြီးစွာသော၊ ကာယေန- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ဝါ- နှင့် ဥပေတဿ- ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ- ပြည့်စုံသော၊ မဟာကာယဿ- ကြီးသော ကိုယ်ထည်ရှိသော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။ ပိဉ္စဝဇ္ဇိတိ- ကား၊ ပိဉ္စကလာပေါ- အမြီးအစည်းသည်၊ ဝါ- အမြီးလုံးသည်၊ သုပဏ္ဏဝါတန္တိ-

၁။ လက္ခဏာဝစနဉ္စေတံ ။ ။ ဤစကားဖြင့် ဥပလက္ခဏနည်းဟု ဆိုလို၏။ ဤဋီကာ စာမျက်နှာ (၅၅) ၌ “လက္ခဏာဝစနဉ္စေတံ ပါဠိယံ- ယဒိဒံ “အာသဝေဟိ”တိ ဟူသော စကားနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်၏။ “အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ”ဟူ၍ ပါဠိတော်၌ (ရာဂ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟ-ဟူသော) အာသဝတို့ကိုသာ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။ သို့သော် တိုက်ရိုက်မပြသော ကျန်သော တဒေကဋ္ဌကိလေသာ အားလုံးနှင့် ပါပဓမ္မအားလုံးမှလည်း စိတ်သည် လွတ်မြောက်သည်သာဖြစ်သောကြောင့် အာသဝေဟိ- ဟူသော စကားသည် ဥပလက္ခဏနည်း ပြဖြစ်သည်ဟု ဋီကာဆိုလို၏။ ထိုအတူ ဤ၌လည်း အဋ္ဌကထာ၌ တိမိရပိင်္ဂလငါးကြီး၏ လှုပ်ရှားသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ကုန်စင်အောင် မပြ၊ လက်ယာဘက်နားရွက်ကို လှုပ်လိုက်ခတ်လိုက်လျှင် ယူဇနာငါးရာတိုင်အောင် ရေများ လှုပ်ရှားသွား၏။ ထိုအတူ ဝဲဘက်နားရွက်၊ အမြီး၊ ဦးခေါင်းတို့ကို လှုပ်လိုက်လျှင်လည်း ယူဇနာ ငါးရာစီပင် လှုပ်ရှားသွား၏-ဟူ၍ ဤမျှသာ ပြထား၏။ ကျန်သော ကိုယ်အင်္ဂါများ ဖြစ်သော (ကျောကုန်းပေါ်က) အကြေးခွံ၊ အရိုး၊ ကျောကုန်း၏ အတောင်အတက်တို့ကို တိုက်ရိုက်မပြ၊ ၎င်းတို့ကို လှုပ်လိုက် ခတ်လိုက်လျှင်လည်း ရေတွေလှုပ်ရှားသွားမည်ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ လှုပ်ရှားသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် တချို့ကိုသာ ပြထားသည် ဟု ဋီကာဆိုလို၏။ ဤကား ဤသုတ်ဋီကာ ပါဠိများပျက်နေသောကြောင့် ယခင်သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု (နှာ-၁၀၁) ပါဠိများကိုယူ၍ အနက်ပေးကာ သေချာအောင် အဓိပ္ပါယ် ရှင်းပြလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကား၊ နာဂဂ္ဂဟဏာဒီသု- နဂါးကို ဖမ်းယူရာအခါ အစရှိသည်တို့၌၊ ပက္ခပပေါဋ္ဌန-
ဝသေန- အတောင်နှစ်ဖက်ကို ရိုက်ခတ်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝါတံ-
ဖြစ်သောလေကို၊ (ဒဿေတုံ)။

ပုဗ္ဗပနိဿယသမ္ပတ္တိကထာအဖွင့်

ပုဗ္ဗပနိဿယသမ္ပတ္တိယာတိ အာဒိနာ- ပုဗ္ဗပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ အစရှိသော
မာတိကာဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌကာရဏာနိ- အကျဉ်းညွှန်ပြအပ်သော အကြောင်းတရားတို့ကို၊
ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဝိဝေရိတုံ- ဖွင့်ခြင်းငှာ၊ ဣတော ကိရာတိအာဒိ-
ဣတော ကိရ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထို ဣတော
ကိရ- အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
သိထိုက်၏၊) ဣတောတိ- ကား၊ ဣတော ကပ္ပတော- ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ၊ သတသဟ-
သယိမေတိ- ကား၊ သတသဟဿမေ- တစ်သိန်းမြောက်ကမ္ဘာ၌၊ ဟံသာဝတီနာမ-
ဟံသာဝတီမည်သော၊ ဇာတနဂရံ- ပဒုမုတ္တရမြတ်စွာဘုရား ဖွားမြင်တော်မူရာ
မြို့ဖြစ်သော၊ နဂရံ- မြို့တော်သည်၊ အဟောသိ- ရှိခဲ့ဖူးပြီ၊ ဓုရပတ္တာနီတိ- ကား၊
ဗာဟိရပတ္တာနိ- အပြင်ဘက်၌ဖြစ်သော ကြာရွက်တို့သည်၊ ယာနိ- ယင်းကြာရွက်
တို့သည်၊ ဒီဃတမာနိ- သာလွန်၍ ရှည်ကုန်၏။

ကနိဋ္ဌဘာတာတိ- ကား၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊
နန္ဒတ္ထေရော ယထာ- နန္ဒထေရ်ကဲ့သို့ ကနိဋ္ဌော- အငယ်ဖြစ်သော၊ ဝေမာတိကဘာတာ-
ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်နှင့် မတူသော မယ်တော်ရှိသော ညီသည်
(အဖေတူ အမေကဲ့ညီသည်)၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သဟောဒရာ-
အတူတကွ ကိန်းအောင်းရာ အမိဝမ်းရှိကုန်သော၊ ဝါ- တမိဝမ်းအောင်းဘက်
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘာတရောနာမ- ညီအစ်ကိုတို့မည်သည်၊ နဟောန္တိ- မရှိကုန်၊ တာဝ-
ပဌမဦးဆုံး၊ ကထံ- အဘယ်ကြောင့်မျှ(မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ)၊ ဇေဋ္ဌာ-
အစ်ကိုကြီးတို့သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ- မဖြစ်နိုင်တော့ကုန်၊ ပန- အမှန်တကယ်ပင်၊ ကနိဋ္ဌာနံ-
ညီငယ်တို့၏၊ အသမ္ဘ-ဝေါဇဝ- မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဧကန်ပင်တည်း၊ [ယခင်သံယုတ်ဋီကာ၌
ကထံနေရာတွင် “တတ္ထ”ဟု ရှိ၏၊ တတ္ထ- ထိုညီအစ်ကိုတို့တွင်၊ တာဝ- ဆုံး၊ ဇေဋ္ဌာ-
တို့သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ- မဖြစ်နိုင်ကုန်၊ ပန- ပင်၊ ကနိဋ္ဌာနံ- တို့၏၊ အသမ္ဘဝေါဇဝ- တည်း၊]
ဘောဂန္တိ- ကား၊ ဝိဘဝံ- စည်းစိမ်ဥစ္စာကို(အဒါသိ- ဖေးပြီ အဋ္ဌကထာ၌ “ဘောဂဂါမံ”ဟု

သုတ်]

တိတ္ထာဝါသစသည်တို့၏အဖွင့်

၃၂၁

ရှိ၏။) ဥပသန္တောတိ- ကား၊ ဇနပဒေါ- ဇနပုဒ်သည်၊ စောရဇနိတသင်္ခေါဘူပသမေန- သူခိုးဓားပြတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော တုန်လှုပ်ချောက်ချားခြင်းတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့် ဥပသန္တော- ငြိမ်းအေးပါပြီ၊ ဒွေ သာဓုကေ နိဝါသေတွာတိ-ကား၊ သာဓုကဒွယမေဝ- အဝတ်ထည်နှစ်ခုအပေါင်းကိုသာလျှင်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ကာယပရိဟာရိကံ- ကိုယ်၏ အသုံးအဆောင်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဣတရံ- အဝတ်ထည်နှစ်ခုမှ တပါးသော၊ သဗ္ဗသမ္ဘာရံ- အားလုံးသော အဆောင်အယောင် ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ အတ္တတော- ခန္ဓာကိုယ်မှ၊ မောစေတွာ- ကင်းလွတ်စေ၍။

ပတ္တဂ္ဂဟဏတ္တန္တိ- ကား၊ အန္တောပက္ခိတ္တဥဏှဘောဇနတ္တာ- အတွင်း၌ ထည့်အပ်သော ပူသော ဘောဇဉ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပရာပရံ- ဟိုဘက်ဤဘက် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ ဟတ္ထေ- လက်တို့ကို ပရိဝတ္တေန္တဿ- ပြောင်းရွှေ့ရသော ထေရ်ရှင်မြတ်၏၊ ပတ္တဂ္ဂဟဏတ္တိ- အောက်ခံပြု၍ ပွေ့ယူနိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဥတ္တရိသာဓုကန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဥတ္တရိသာဓုကံ- အပေါ်ရံခြံထည်ကို (ဒတွာ) ဧတာနိ ပါကဋ္ဌဌာနာနီတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တာနိ- ပြဆိုအပ်ပြီးသမျှကုန်သော၊ ဧတာနိ- ဤဘဝတို့သည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၌၊ ပါကဋ္ဌာနိ- ထင်ရှားကုန်သော၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ပုညကရဏဌာ- နာနိ- ကောင်းမှုပြုရာဌာနဟူသော ဘဝတို့တည်း၊ ပဋိသန္ဓိ ဂဟေတွာတိ- ကား၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ မဟာဗောဓိသတ္တဿ- မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ပဋိသန္ဓိ- ဂဟဏဒိဝသေဇဝ- ပဋိသန္ဓေနေတော်မူရာနေ၌ပင်၊ ပဋိသန္ဓိ- ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍။

တိတ္ထာဝါသစသည်တို့၏အဖွင့်

ပါဠိယာ- ပါဠိတော်ကို၊ ဥဂ္ဂဏနံ- သင်ယူခြင်းသည်၊ ဥဂ္ဂဟဏံ- ဥဂ္ဂဟဏမည်၏၊ အတ္တသဝနံ- ပါဠိ၏အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ကြားနာခြင်းသည်၊ သဝနံ- သဝနမည်၏၊ ဂဏ္ဌိဌာနေသု- ခက်ခဲရာဌာနတို့၌၊ အတ္တပရိပုစ္ဆနံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းခြင်းသည်၊ ပရိပုစ္ဆနံ- ပရိပုစ္ဆနမည်၏၊ ပါဠိယာပိ- ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဠိအတ္ထဿပိ- ပါဠိတော်၏အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ္တေ- စိတ်ထဲ၌၊ ဌပနံ- ထည့်သွင်း ထားခြင်း (မှတ်သားထားခြင်း)သည်၊ ဓာရဏံ- ဓာရဏမည်၏၊ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ ဧတံ- ဤဥဂ္ဂဟဏ၊ သဝန- အစရှိသည်ကို၊ ဣဓ- ဤမဟာနိဒါန သုတ်၌၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝသေန- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်နှင့် စပ်ဆိုင်သောအားဖြင့်၊

ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သောတာပန္နနံ နာမ- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မည်သည်၊ ပစ္စယာကာရော- သည်၊ ဥတ္တာနကော- ပေါ်လွင်သည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏။ (ကဿ- အကြောင့်၊ သောတာပန္နနံ နာမ- သည်၊ ပစ္စယာကာရော ဥတ္တာနကော ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာသနည်း။) တတ္ထ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနေန- ပြင်းစွာ တွေ့ဝေခြင်းသဘော မောဟကို ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့်၊ ယံကိစ္ဆိ- ကြွင်းမဲ့ဥသို့ အားလုံးစုံသော သင်္ခတတရားသည်၊ သမုဒယဓမ္မ- ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ သဗ္ဗံ- အားလုံးသော၊ တံ- ထိုဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော သင်္ခတတရားသည်၊ နိရောဓဓမ္မ- ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ အတ္တပစ္စက္ခဝသေန- ကိုယ်တိုင်ပင် မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်ခြင်း အနေအားဖြင့် (ပစ္စယာကာရဿ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၏။) ဥပဋ္ဌာနတော- ထင်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သောတာပန္နနံနာမ ပစ္စယာကာရော ဥတ္တာနကော-သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ) နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ- ကား၊ ပစ္စယေန- အဝိဇ္ဇာ တဏှာအစရှိသောအကြောင်းတရားနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ နာမရူပဿ- နာမ်ရုပ်ကို၊ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ- ပိုင်းဖြတ်ခွဲခြား၍၊ အဝဇောဓော- ထိုးထွင်းသိခြင်းဟူသော ဉာဏ်သည် (ပါကဋ္ဌော ဟောတိ)။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဂန္ထိရတာအဖွင့်

အတ္ထဂန္ထိရတာယာတိအာဒိနာ- အတ္ထဂန္ထိရတာယ အစရှိသော မာတိကာပါဌ်ဖြင့် သင်္ခေပတော- အကျဉ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိဝရိတံ- ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ တတ္ထာတိအာဒိ- တတ္ထအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်။) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌောတိ- ဂတဋ္ဌောဟူသည်ကား၊ ဇာတိပစ္စယတော- ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သမ္ဘူတံ- ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ သဟိတဿ- အတူတကွဖြစ်သော (ဇာတိဟူသော အကြောင်းနှင့်တပေါင်းတည်းဖြစ်သော) အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပစ္စယာနုရူပဿ- အကြောင်းအားလျော်သော၊ ဇရာမရဏဿ- ဇရာမရဏ၏၊ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ- အထက်အထက်၌၊ အာဂတဘာဝေါ- တက်လာသည်အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်သည်၊ အနုပဝတ္တတ္ထော- လျော်စွာဖြစ်ခြင်း အနက်သဘောသည်၊ (ဂန္ထိရော- နက်နဲ၏။) ဣတိအတ္ထော- နက်၊ အထဝါ- တနည်းကား၊ သမ္ဘူတဋ္ဌောစ- ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောလည်း၊ သမုဒါဂတဋ္ဌောစ- အတူတကွဖြစ်သော မိမိ၏ အကြောင်း အားလျော်သော ဇရာမရဏဟူသော အကျိုးတရား၏ အထက်အထက်၌

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထီရတာအဖွင့်

၃၂၃

ဖြစ်လာသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောလည်း၊ သမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌော- ဖြစ်ပေါ်လာသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ အတူတကွဖြစ်သော မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်သော ဇရာမရဏ၏ အထက်အထက်၌ ဖြစ်လာသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဇာတိတော- ဇာတိကြောင့်၊ ဇရာမရဏံ- ဇရာမရဏသည်၊ န နဟောတိ- မဖြစ်သည်မဟုတ် ဖြစ်သည်သာတည်း၊ ဇာတိ- ဇာတိကို၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အညတော- ဇာတိမှ အခြားသောအကြောင်းကြောင့်၊ နစဟောတိ- ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဣတိ- ဤစကားဖြင့် (ဤ နဇာတိတော ။ပ။ အညတော ဟောတိ- ဟူသောစကားဖြင့်) ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတဋ္ဌော- ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

ဣတ္ထဉ္စ- ဤသို့ ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ ဇာတိတော- ဇာတိကြောင့်၊ သမုဒါဂစ္ဆတိ- အတူတကွဖြစ်သော မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်သော ဇရာမရဏ၏ အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ- ဤစကားဖြင့် (ဣတ္ထဉ္စ ဇာတိတော သမုဒါဂစ္ဆတိ- ဟူသောစကားဖြင့်) ဇာတိပစ္စယ- သမုဒါဂတဋ္ဌော- ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် အတူတကွဖြစ်သော မိမိ၏ အကြောင်းအားလျော်သော ဇရာမရဏဟူသော အကျိုးတရား၏ အထက်အထက်၌ တက်လာသည် (ဖြစ်လာသည်) အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောကို (ဝုတ္တော) ယာ ယာဇာတိ- အကြင်အကြင်ဇာတိသည်၊ ယထာ ယထာ- အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပစ္စယော- ဇရာမရဏအား ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တဒနုရူပ- ပါတုဘာဝေါ- ထိုထိုဇာတိကကျေးဇူးပြုသမျှ အခြင်းအရာအားလျော်စွာ ဇရာမရဏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း သည်၊ (ဂစ္ဆိရော- နက်နက်၏) ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ သော- ထိုဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတ အနက်သဘောသည်၊ အနုပစိတကုသလ- သမ္ဘာရာနံ- ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ပြီးသော ကုသိုလ် အဆောက်အဦ မရှိသော သူတို့၏၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ တတ္ထ- ထိုဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတ အနက်သဘော၌၊ အပ္ပတိဋ္ဌတာယ- ထောက်တည်ရာမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့် အဂါဓဋ္ဌေန- ထောက်တည်ရာ မရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ဂစ္ဆိရော- နက်နဲ၏၊ သေသပဒေသုပိ- ကြွင်းသော ဘဝပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒါဂတဋ္ဌ ဟူသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း။

အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌာတိ- ကာ၊ ယေန အာကာရေန- အကြင်အခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယဒဝတ္ထာ- အကြင်အခိုက်အတန့်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍ လည်းကောင်း) အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတို့အား၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဟိ- ခဲ့ဦးအံ့၊ ယေန ပဝတ္တိအာကာရေန စ- အကြင်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ယာယ အဝတ္ထာယ- အကြင်ဖြစ်ရာ အခိုက် အတန့်အားဖြင့်၊ အဝတ္တိတာ- ပိုင်းခြားကန့်သတ်လျက်တည်သည်၊ (ဟုတွာ စ- ဖြစ်၍ လည်းကောင်း) အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ တေသံ တေသံ သင်္ခါရာနံ- ထိုထိုသင်္ခါရတို့အား၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ (တနည်း- တေသံ တေသံ သင်္ခါရာနံ- တို့၏၊ ပစ္စယော- အကြောင်းတရားသည်၊ ဟောတိ) တဒုဘယဿပိ- ထိုဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ၊ ထိုအခိုက်အတန့်အားဖြင့် တည်ခြင်းဟူသော နှစ်မျိုးအပေါင်း၏လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ ဒုရဝဇာဓနိယတော- သိနိုင်ခဲ့သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ သင်္ခါရာနံ- တို့အား၊

နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ- အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယဋ္ဌာ- ကျေးဇူး ပြုသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၊ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာရာနံ- တို့၏၊ ဉာဏဿ- ၏၊ တတ္ထ- ထိုအဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရတို့အား ကိုးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းအနက် သဘော၌ ။ပ။ [နဝဟိ အာကာရေဟိ-အရ (၉) ပါးကို စာမျက်နှာ (၈၉)၌ပြလိမ့်မည်။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ကတ္ထစိ ။ပ။ ပဋိလောမတောတိ- ကတ္ထစိ။ပ။ ပဋိလောမတော- ဟူသော၊ ဣဓ- ဤစကားရပ်၌၊ ပစ္စယုပ္ပါဒါ- အကြောင်းတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နုပ္ပါဒသင်္ခါတော- အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ဖြစ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အနက် သဘောကို၊ အနုလောမော- အနုလုံဟူ၍၊ (သံသရာဝဋ် အဆက်မပြတ် လည်ပတ်ခြင်း အားလျော်စွာ ဟောအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍)၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ပစ္စယနိရောဓာ- အကြောင်းတရား၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နုပ္ပါဒသင်္ခါတော- အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ချုပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သောအနက်သဘောကို၊ ပဋိလောမော- ပဋိလုံဟူ၍ (သံသရာဝဋ်ဒုက္ခအဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း အားလျော်သော ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန်ဟောအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍)၊ အဓိပ္ပေတော- ၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အာဒိတော- အဦးအစ အဝိဇ္ဇာမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ အန္တဂမနံ- အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့ ဆိုက်ရောက်အောင် ဟောအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ အနုလောမော-အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ အစရှိသော အကြောင်းအကျိုးဖြစ်စဉ် အားလျော်စွာ ဟောအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထိရတာအဖွင့်

၃၂၅

ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော- ဧါ။ စ- ထိုမှတပါး၊ အန္တတော- အဆုံးဇရာမရဏမှာ၊ အာဒိဂမနံ- အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့ ဆိုက်ရောက်အောင် ဟောအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ ပဋိလောမောတိ- ဖြစ်စဉ်အားမလျော်သော ဆန့်ကျင်ဘက် ဟောအပ်သော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော- ဧါ။

အာဒိတော- မှ၊ ပဋ္ဌာယ- ၍၊ အနုလောမဒေသနာယ စ- အနုလောမဒေသနာတော်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အန္တတော- မှ၊ ပဋ္ဌာယ- ၍၊ ပဋိလောမဒေသနာယ စ- ကောင်း၊ တိသန္ဓိသုံးမျိုးသော အစပ်ကိုလည်းကောင်း၊ **စတုသင်္ခေပေါ**^၁- လေးမျိုးသော အုပ်စု (ဝါ- လေးမျိုးသော အလွှာ)ကိုလည်းကောင်း၊ (အဓိပ္ပေတော) စ- ထိုမှတပါး၊ ဣမေ။ပ။ ကိနိဒါနာတိ အာဒိကာယ- ကိနိဒါနာ-အစရှိသော၊ (ဣမေ စတ္တာရော အာဟာရာတဏှာနိဒါနာ ။ပ။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ။ပ။ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ”တိုင်အောင်ယူပါ။) ဝေမဇ္ဈတော- အလယ်ဖြစ်သော တဏှာမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ပဋိလောမဒေသနာယ- (အဝိဇ္ဇာတိုင်အောင် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊) ပဋိလုံဒေသနာတော်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စက္ခု စ ပဋိစ္စ ။ပ။ ဝေဒနာတိ အာဒိကာယ- ဝေဒနာ-အစရှိသော၊ အနုလောမဒေသနာယစ- အနုလုံဒေသနာတော်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ (ဗဿပစ္စယာ ဝေဒနာ- မှစ၍ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ပဝန္တိ- ဟူ၍ အလယ်ဗဿမှ စ၍၊ ဇရာမရဏတိုင်အောင် ကြောင်းကျိုးအစဉ်အတိုင်းဖြစ်သည်။) ဒွိသန္ဓိ- နှစ်ပါးသော အစပ်ကိုလည်းကောင်း၊ တိသင်္ခေပေါသုံးပါးသော အုပ်စု (အလွှာ) ကိုလည်းကောင်း၊ (အဓိပ္ပေတော) ဩက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ စတ္တာရော- လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေ အာဟာရာ- ဤ အာဟာရတို့သည်၊ ကိနိဒါနာ- အဘယ်အကြောင်းရှိကုန်သနည်း ။ပ။ စက္ခုစ- စက္ခုပသာဒကိုလည်းကောင်း၊ ရူပေစ-

၁။ စတုသင်္ခေပေါ ။ ။ သင်္ခေပဇာ ဝိဂြိုဟ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း မူလဋီကာ (၁၂၈) ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု (၃၄၀) ၌ ကြည့်လေ၊ တနည်းအားဖြင့် “သင်္ခေပသဒ္ဓေါ ဝါ ဘာဂိဝေဝစနံ”တိ ကမ္မဘာဂေါ- ကမ္မသင်္ခေပေါ- ဟူ၍ သင်္ခေပသဒ္ဓါကို ဘာဂ (အဖို့အစု) အနက်ဟောအဖြစ်ဖြင့် ထိုဋီကာတို့၌ ဖွင့်၏။ ကမ္မသင်္ခေပ (ကံအုပ်စု) ဝိပါကသင်္ခေပ (ဝိပါကအုပ်စု) ထိုသင်္ခေပကိုပင် သင်္ဂဟ (အကျဉ်းချုံးအုပ်စု)ဟုလည်း အဋ္ဌကထာ အသုံးရှိသေး၏။ ရှေးအဘိဓမ္မတ္ထသဂြိုဟ်နိဿယတို့၌ သင်္ခေပကို အလွှာဟု မြန်မာပြန်တော် မူကြ၏။

အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ-အစရှိသည်ဖြင့် (၁) အတိတ်အကြောင်းအုပ်စု (၂) ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးအုပ်စု (၃) ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းအုပ်စု (၄) အနာဂတ် အကျိုးအုပ်စုဟူ၍ သင်္ခေပလေးမျိုးနှင့်တကွ တိသန္ဓိ (အစပ်သုံးမျိုး)ကို အဘိဓမ္မတ္ထသဂြိုဟ်ပစ္စည်းပိုင်း၌ အလွယ်တွေ့ကြပြီး ဖြစ်ပါ၏။

ရူပါရုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ စက္ခုဝိညာဏံ- စက္ခုဝိညာဏ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-
ဖြစ်၏။ တိဏ္ဍိ- သုံးမျိုးသော စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်တို့၏။ သင်္ဂတိ
(သင်္ဂတိယာ)- ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့်၊ ဖဿော- ဖဿသည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏။
ဖဿပစ္စယာ- ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ သမ္ဘဝတိ-
၏။

သံယောဇနိယေသု ။ပ။ ဥပါဒါနန္တိအာဒိသု- သံယောဇနိယေသု ။ပ။ ဥပါဒါနံ-
အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌၊ ဧကသန္တိ- တစ်ခုသော အစပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-
တစ်ခုသော အစပ်ရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွိသင်္ခေပါ- နှစ်ခုသော
အုပ်စုကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ- နှစ်ခုသော အုပ်စုရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း၊
(အဓိပ္ပေတော) [ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ သံယောဇနိယေသု- သံယောဇနိယေ၏ အာရုံ
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု- ရုပ်နာမ်တရားတို့၌၊ အဿာဒါနုပဿိနော- သာယာဖွယ်ဟု
ရှုလျက်၊ ဝိဟရတော- နေသော သူ၏၊ ဝါ- နေသောသူမှာ၊ တဏှာ- တဏှာသည်၊
ပဝဗ္ဗတိ- တိုးပွား၏၊ တဏှာပစ္စယာ- တဏှာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပါဒါနံ-
ဥပါဒါန်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊] ဟိ- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်ပင်၊ ဧကဂေါ- တစ်ခုသော
အင်္ဂါရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဒေသိတော-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ သော- ထိုတစ်ခုသောအင်္ဂါရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊
လဗ္ဘတေဝ- ရအပ်သည်သာ၊ တတြ ဘိက္ခဝေ ။ပ။ နိရုဇ္ဈတိတိ- တတြ ဘိက္ခဝေ။ပ။
နိရုဇ္ဈတိ ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူအပ်သော၊ သုခဝေဒနီယံ ။ပ။ သုခဝေဒနာတိ-
သုခဝေဒနီယံ ။ပ။ သုခဝေဒနာ ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣမဿ သုတ္တဿ-
ဤသုတ်၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့် (သော- ထိုတစ်ခုသော အင်္ဂါရှိသော ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်ကို) ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

[ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ တတြ- ထိုသို့ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်က ရုပ်ကိုယ်ကောင်ကို အတ္တဟု
ကပ်ရောက်စွဲယူ၍ စိတ်ကို အတ္တကောင်ဟု မကပ်ရောက်မစွဲယူရာ၌၊ (နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်-
ပါဠိစာပိုဒ်-၆၁၊ အဿုတဝါသုတ်စာသွားကို ကြည့်၍ တတြပုဒ်ကို အနက်ပြန်ဆိုသည်၊)
သုတဝါ- အာဂမသုတ၊ အဓိဂမသုတရှိသော၊ အရိယသာဝကော- မြတ်စွာဘုရား၏
အရိယာသုတော်ကောင်း တပည့်သည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ယေဝ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုသာလျှင်
(အကြောင်းတရားကို အစွဲပြု၍ အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကိုသာလျှင်) သာဓုကံ-
ကောင်းစွာ၊ ယောနိသော- အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန်အားဖြင့် မနသိ- စိတ်နှလုံးအတွင်း၌၊

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထိရတာအဖွင့်

၃၂၇

ကရောတိ- သွင်းပိုက်ထား၏။ (ကိန္နိ- အဘယ်သို့ မနသိ- ခွဲ၊ ကရောတိ- သွင်းပိုက်ထား သနည်းဟူမူ) ကုတိ- ဤသို့ ဤပုံအားဖြင့်၊ ဝါ- ဤမည်သော၊ ကုမသ္မိ- ဤအဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတရားသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ကုဒံ- ဤသင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ပ။ နိရုဇ္ဈတိ- ချုပ်၏။ [အပြည့်အစုံကို နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ စာပိုဒ်- ၂၂-သုတ် (သံယုတ်ဒု-၂၆၆-စသည်၍)၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ သုခဝေဒနီယံ- သုခဝေဒနာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဖဿံ- ဖဿကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ သုခဝေဒနာ- သုခဝေဒနာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏။

ကုတိ- ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ တေနတေန- ကာရဏေန- ထိုထိုဖြစ်ပေါ် လာသော အကြောင်းအားဖြင့်၊ တထာတထာ- ထိုထိုဟောပုံဟောနည်း အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်စေထိုက် (ဟောထိုက်) သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်အားဖြင့်၊ ဂန္ထိရော- နက်နဲ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယံ ဒေသနာဂန္ထိရတာတိ- အယံ ဒေသနာဂန္ထိရတာ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ ဟိ- ဒေသနာဂန္ထိရတာ- ဟူသော စကားမှန်၏။ တတ္ထ- ထိုဒေသနာတော်အားဖြင့် နက်နဲသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏတော- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှ၊ အညံ- အခြားသော၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်သည်၊ ပတိဋ္ဌံ- ထောက်တည် ရာကို၊ နလဘတိ- မရနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာယ ပနာတိအာဒိသု- အဝိဇ္ဇာယ ပန အစရှိသော စကားရပ်တို့၌ (အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။) ဇနန- လက္ခဏဿ- သိခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ ပဋိပက္ခဘူတော- ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာ၏၊ အညာဏဋ္ဌော- အညာဏ အနက်သဘောသည် (ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၊) (ဂန္ထိရော- နက်နဲ၏။) အာရမ္မဏဿ- မြင်စရာအာရုံကို၊ ပစ္စက္ခကရဏေန- မျက်မှောက် (မျက်မြင်) ပြုခြင်းအားဖြင့် ဒဿနဘူတဿ- မြင်ခြင်းသဘောဖြစ်သောဉာဏ်၏၊ ပဋိပက္ခဘူတော- သော (အဝိဇ္ဇာယ- ၏) အဒဿနဋ္ဌော- အဒဿန အနက်သဘောသည် (မြင်ခြင်းသဘော၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၊) (ဂန္ထိရော)။

ယေန- အကြင်အနက်သဘောဖြင့်၊ ဧသာ- ဤအဝိဇ္ဇာသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ (အဝိဇ္ဇာဟူသောမိမိ၏) သဘာဝေန- မူရင်းသဘောအားဖြင့်၊ ဒုက္ခာဒိနံ- ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသည်တို့၏၊ ယာထာဝသရသံ- မဖောက်မပြန်ဟုတ်မှန်သော မိမိ၏ သဘောကို၊

ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ- ထိုးထွင်းသိခြင်းငှာ၊ နဒေတိ- မပေး၊ ဆာဒေတွာ- ဖြိုးအုပ်၍၊ ပရိယောနန္တိတွာ-
 ဝန်းကျင်ဥသုအားလုံးစုံ လွှမ်းမတ်ခြီ၍၊ တိဋ္ဌတိ- တည်၏၊ တဿာ- ထိုအဝိဇ္ဇာ၏၊
 သော သစ္စာသမ္ပုဋ္ဌိဝေဓဋ္ဌော- ထိုသစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းမသိခြင်း အနက်သဘောသည်
 (ဂမ္ဘီရော) အဘိသင်္ခရဏံ- အဘိသင်္ခရဏ ဟူသည်၊ သံဝိဓာနံ- စီမံပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊
 ပကပ္ပနံ- စီမံပြုလုပ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ အာယူဟနံ- အာယူ-
 ဟနဟူသည်၊ သမ္ပိဏ္ဏာနံ- ပေါင်းစုခြင်းတည်း၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊
 အတ္တနော- မိမိ၏၊ ကိစ္စာနုရူပတာယ- ကိစ္စအားလျော်သည် အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ကိစ္စ
 အားလျော်စွာ) ရာသီကရဏံ- အပေါင်းအစုဖြစ်အောင်ပြုခြင်း၊ ဣတိအတ္ထော- နက်၊
 အပုညာဘိသင်္ခါရေကဒေသော- (လောဘမူစေတနာဟူသော) အပုညာဘိသင်္ခါရ
 တချို့သည်၊ သရာဂေါ- ရာဂနှင့်တကွ ဖြစ်သော သင်္ခါရမည်၏၊ အညော- ထိုသရာဂ
 ဖြစ်သော အပုညာဘိသင်္ခါရတချို့မှ တပါးသော သင်္ခါရသည်၊ ဝိရာဂေါ- ကင်းသော
 ရာဂရှိသော (ရာဂမယှဉ်တွဲသော) သင်္ခါရမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ရာဂဿ- ရာဂ၏၊
 အပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော- ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရာဂပ္ပဝဿကောစ-
 ရာဂကို တိုးပွားစေသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ရာဂပ္ပတ္တိပစ္စယောစ- ရာဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
 လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗောပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အပုညာဘိသင်္ခါရော-
 အကုသိုလ်စေတနာဟူသော အပုညာဘိသင်္ခါရသည်၊ သရာဂေါ- သရာဂမည်၏၊
 ဣတရော- ဤမှတပါးသော ပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရသည်၊ တဗ္ဗိဒူရ-
 ဘာဝတော- ထိုရာဂမှ ဝေးကွာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိရာဂေါ- ဝိရာဂမည်၏။

ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ ဟိ- အကြောင်းကား၊ အဿုတဝတော- နာယူမှတ်သား၊
 သိမြင်ထားအပ်ပြီးသော အာဂမ၊ အဓိဂမတရားမရှိသော၊ ပုထုဇ္ဇနဿ- ပုထုဇ္ဇင်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧတံ- ဤဝိညာဏ်သည်၊ မမ- ငါ၏၊ (သန္တကံ- ဥစ္စာတည်း)၊ ဧသော-
 ဤဝိညာဏ်သည်၊ အဟံ- ငါသည်၊ အသ္မိ- ဖြစ်၏၊ ဧသော- သည်၊ မေ- ငါ၏၊ အတ္တာ-
 အသက်ရှင်အတ္တကောင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒီဃရတ္တံ- ရှည်မြင့်စွာသော နေညဉ့်
 ပတ်လုံး၊ ဧတံ- ဤဝိညာဏ်ကို၊ အဇ္ဈောသိတံ- မျိုသိပ်ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီ၊ (ကွတ်ကနံ
 မျိုချလိုက်သကဲ့သို့ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချအပ်ပြီ) မမာယိတံ- ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာဟု
 ပြုအပ်ပြီ၊ ပရာမဋ္ဌံ- မှားမှားယွင်းယွင်းသုံးသပ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်ကို၊
 အတ္တပရာမာသဿ- အတ္တကောင်ဟု မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ခြင်း၏၊ ဝိသေသတော-
 အထူးအားဖြင့်၊ ဝတ္ထု- တည်ရာအကြောင်းဟူ၍၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်)။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထိရတာအဖွင့်

၃၂၉

ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်၏၊ သုညတဋ္ဌော- အသက်ရှင် အတ္တကောင်မှ ကင်းဆိတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော သည်၊ ဂန္ထိရာ- ၏၊ အတ္တာ- အတ္တကောင်သည်၊ ဝိဇာနာတိ- အထူးသိ၏၊ သံသရတိ- ဘဝတပါးရွှေ့သွား ကူးပြောင်း၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဗျာပါရတာသင်္ကန္တိအဘိနိဝေသ- ဗလဝတာယ- (အတ္တကောင်၏) ကြောင့်ကြဗျာပါရရှိသည် အဖြစ်အားဖြင့် မှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဘဝတပါးပြောင်းရွှေ့သွားခြင်းအားဖြင့် မှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အားကြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာဏဿ-၏) အဗျာပါရအသင်္ကန္တိ ပဋိသန္ဓိပါတု- ဘာဝဋ္ဌာစ- ကြောင့်ကြဗျာပါရကင်းခြင်း၊ ဘဝတပါးပြောင်းရွှေ့မသွားခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေ- ဝိညာဏ်အနေဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း အနက်သဘောတို့သည်လည်း၊ ဂန္ထိရာ- နက်နဲကုန်၏။

နာမရူပဿ- နာမ်ရုပ်၏၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ- ပဋိသန္ဓေဧကန္တံ၊ ဧကတောဝ- တပေါင်းတည်းအတူတကွသာလျှင်၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ ဧကုပ္ပါဒေါ- ဧကုပ္ပါဒအနက် သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိယံ- ပဝတ္တိအခါ၌၊ ဝိသုဝိသု- အသီးအသီး (နာမ်တခြား ရုပ်တခြား သီးခြားစီ) ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဧကုပ္ပါဒေါ- တပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေရမည်) နာမဿ- နာမ်၏၊ ရူပေန- ရုပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ရူပဿ- ၏၊ နာမေနစ- နာမ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္ပယောဂတော- သမ္ပယုတ်မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိနိဗ္ဗောဂေါ- တသီးတခြားစီ ကွဲပြားခြင်းကို လည်းကောင်း၊ နာမဿ- ၏၊ နာမေနစ- ကောင်း၊ ရူပဿ- ၏၊ ရူပေနစ- ကောင်း၊ ဧကစ္စဿ- အချို့သော နာမ်၏၊ ဝါ- အချို့သော ရုပ်၏၊ ဧကစ္စေန စ- အချို့နာမ်နှင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ- အချို့ရုပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ အဝိနိဗ္ဗောဂေါ- တသီးတခြားစီ မကွဲပြားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧကုပ္ပါဒဧကနိရောဓေ- တူသောဖြစ်ခြင်း တူသော ချုပ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍၊ အဝိနိဗ္ဗောဂေ- တသီးတခြားစီ မကွဲပြားခြင်းကို၊ အဓိပ္ပေတေ- အလိုရှိအပ်လသော်၊ ဧကကလာပပဝတ္တိနော- တစ်ခုတည်းသော ကလာပ်၌ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ရူပဿ စ-၏ လည်း၊ ရူပေန- ရုပ်နှင့်၊ သော (အဝိနိဗ္ဗောဂေါ) ထိုတသီးတခြားစီ မကွဲပြားခြင်းကို၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

အထဝါ- တနည်းကား၊ ဧကစတုဝေါကာရဘဝေသု- ဧကဝေါကာရဘဝနှင့် စတုဝေါကာရ ဘဝတို့၌၊ နာမရူပါနံ- နာမ်ရုပ်တို့၏၊ အသဟဝတ္တနတော- အတူတကွ မဖြစ်ကြသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ဝိနိဗ္ဗောဂေါ- ကိုလည်းကောင်း၊

ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ- ပဉ္စဝေါကာရဘဝံ။ (နာမဇ္ဈပါနံ- တို့၏။) သဟဝတ္ထနတော- အတူတကွဖြစ်ကြသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အညမည်) အဝိနိဗ္ဗာဂေါ စ- ကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။ နာမဿ- နာမ်၏။ အာရမ္မဏာဘိမုခနမနံ- အာရုံသို့ ရှေးရှု ညွှတ်ခြင်းသည်၊ နမနဋ္ဌော- နမနဋ္ဌမည်၏။ ရူပဿ- ရုပ်၏။ ဝိရောဓိပစ္စယသမဝါယေ- အအေးအပူအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတို့နှင့် ပေါင်းဆုံမိ ခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်) ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ- ရှေ့နောက်ရုပ်တို့ မတူသော ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ရူပနဋ္ဌော- မည်၏။ ဣန္ဒြိယပစ္စယဘာဝေါ- ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏အဖြစ်သည်၊ အဓိပတိယဋ္ဌော- စိုးမိုး အုပ်စည်းအကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်မည်၏။ ဧသော- ဤစက္ခုပသာဒ အစရှိသော အာယတနသည်၊ လောကောပိ- ပျက်စီးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့် လောကလည်းမည်၏။ ဧသော- ဤစက္ခုပသာဒအစရှိသော အာယတနသည်၊ ဒွါရာပိ- အဝင်အထွက်အသုံးပြုရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွါရလည်းမည်၏။ ဧတံ- ဤစက္ခုပသာဒ အစရှိသော အာယတနသည်၊ ခေတ္တမ္ပိ- ဖဿအစရှိသော တရားတို့၏ ပေါက်ပွားရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် လယ်ယာလည်း မည်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တလောကာဒိအတ္ထော- ဟောတော်မူအပ်သော လောကအစရှိသော အနက်ကို၊ ပဉ္စသု- ငါးမျိုးကုန်သော၊ စက္ခာဒိသု- စက္ခုအစရှိသော အာယတနတို့၌၊ ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စေထိုက်၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ မနာယတနဿ- မနာယတန၏။ လုဇ္ဈနတောစ- ပျက်စီးတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မနောသမ္ပဿာဒီနံ- မနောသမ္ပဿ အစရှိသည်တို့၏။ ဒွါရခေတ္တဘာဝတောစ- အဝင်အထွက်ပြုရာတံခါး၊ ပေါက်ပွားရာ လယ်ယာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧတေအတ္တာ- ဤလောက ဒွါရခေတ္တအနက်တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။

အာပါထဂတာနံ- ထင်ပေါ်လာခြင်းသို့ရောက်ကုန်သော၊ ရူပါဒီနံ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ကို၊ ပကာသနယောဂျတာလက္ခဏံ- ထင်မြင်အောင်ပြခြင်းငှာသင့်လျော်သည် အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသော၊ ဩဘာသနံ- ထင်ပေါ်အောင် ထွန်းပြခြင်းသည်၊ စက္ခာဒီနံ- စက္ခုပသာဒအစရှိသော အာယတနတို့၏၊ ဝိသယိဘာဝေါ- အာရုံထင်ရာ၏ အဖြစ်မည်၏။ မနာယတနဿ- မနာယတန၏။ ဝိဇာနနံ- ထူးခြားစွာသိခြင်းသည် (ဝိသယိဘာဝေါ- မည်၏) သဃိဉ္ဇနဋ္ဌော- တိုက်ခတ်ခြင်းအနက်ကို၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ပဉ္စန္ဒံ- ငါးမျိုးကုန်သော၊ စက္ခုသမ္ပဿာဒီနံ- စက္ခုသမ္ပဿ အစရှိသည် တို့၏၊ (ဝသေန- အဖြစ်အနေအားဖြင့်) ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စေသင့်၏။ ဣတရေ-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထိရတာအဖွင့်

၃၃၁

သဃ်ဋ္ဌနအနက်မှ တပါးသော ဖုသန၊ သင်္ဂတိ၊ သန္နိပါတအနက်တို့ကို၊ ဆန္ဒမ္ပိ-
 ခြောက်ပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော သမ္မဿတို့၏၊ (ဝသေန) ယောဇေတဗ္ဗာ- ယှဉ်စေ
 ထိုက်ကုန်၏။ စ- ထိုမှတပါး၊ ဖုသန- တွေ့ထိခြင်းသည်၊ ဖဿဿ- ဖဿ၏။ သဘာဝေါ-
 သဘောလက္ခဏာမည်၏။ သဃ်ဋ္ဌနံ- တိုက်ခတ်ခြင်းသည်၊ (ဖဿဿ-၏။) ရသော-
 ရသမည်၏။ ဣတရေ- ထိုမှတပါးသော၊ သင်္ဂတိ သန္နိပါတတို့သည်၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရာ-
 ယောဂီဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာသော အခြင်းအရာ (ပစ္စုပ္ပန်) တို့မည်၏။ အာရမ္မဏ-
 ရသာနုဘဝနဋ္ဌော- အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း အနက်ကို၊ ရသဝသေန-
 ရသအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝေဒယိတဋ္ဌော- ခံစားခြင်းအနက်ကို၊
 လက္ခဏဝသေန- လက္ခဏာအနေအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တော- ပြီ)။

သုခဒုက္ခမဇ္ဈတ္တဘာဝေါ- သုခ၏အဖြစ်၊ ဒုက္ခအဖြစ်၊ အလယ်အလတ်သဘောရှိသည်
 အဖြစ်ကို၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ တိဿန္တံ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ- တို့၏။
 သဘာဝဝသေန- သဘော၏အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တော- ပြီ၊ အတ္တာ-သည်၊
 ဝေဒယတိ- ခံစား၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ အဘိနိဝေသဿ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း၏။
 ဗလဝဘာဝတော- အားကြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏။ နိဇ္ဈိဝဋ္ဌော-
 အသက်ရှင်အတ္တကောင်မရှိသည်အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၊ ဂမ္ဘီရော-
 နက်နဲ၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ နိဇ္ဈိဝါယ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်မရှိသော၊ ဝေဒနာယ-
 ဝေဒနာ၏။ ဝေဒယိတံ- ခံစားခြင်းသည်၊ နိဇ္ဈိဝေဒယိတံ- နိဇ္ဈိဝေဒယိတမည်၏။ သော
 ဧဝ- ထိုအသက်ရှင် အတ္တကောင်မရှိသော ဝေဒနာ၏ ခံစားခြင်းသည်ပင်၊ အတ္တော-
 အနက်သဘောတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ နိဇ္ဈိဝေဒယိတဋ္ဌော- နိဇ္ဈိဝေဒယိတဋ္ဌမည်၏။
 သပ္ပိတိကတဏှာယ- ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော တဏှာ၏။ အဘိနန္ဒိတဋ္ဌော- လွန်စွာ
 နှစ်သက်ခြင်း အနက်သဘောကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော) ဗလဝတရတဏှာယ- သာလွန်
 အားကြီးသော တဏှာ၏။ ဝိလိတ္တာ- မျှ၍၊ ပရိနိဋ္ဌာပနံ- ပြီးဆုံးစေခြင်းသည်၊ အဇ္ဈော-
 သာနဋ္ဌော- အဇ္ဈောသာနဋ္ဌမည်၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဣတရေ- ထိုမှတပါးသော
 သရိတာ၊ လတာအစရှိသော အနက်တို့ကို၊ ဇေဋ္ဌဘာဝဩသာရဏသမုဒ္ဒုရုတိ-
 က္ကမအပါရိပူရိဝသေန- တောင်ကျမြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ အရှိန်အဟုန် ကြီးမားသည်၏
 အဖြစ်၊ နွယ်ကဲ့သို့ ရစ်ပတ်၍ အပါယ်ဘုံသို့ ကျရောက်စေခြင်း၊ မြစ်သမုဒ္ဒရာနှင့်တူခြင်း၊
 ကျော်လွန်နိုင်ခဲ့ခြင်း၊ မပြည့်စုံစေနိုင်ခြင်းတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်
 ကုန်၏။

အာဒါနဂ္ဂဟဏာဘိနိဝေသဋ္ဌာ- မြဲမြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်ခြင်း၊ စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်း၊ လွန်ကဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း အနက်တို့သည်၊ စတုန္နမ္ပိ- လေးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပါဒါနာနံ- ဥပါဒါနိတို့၏၊ သမာနာ- တူညီသောအနက်တို့ပေတည်း။ ပရာမာသဋ္ဌော- မှားမှား ယွင်းယွင်း သုံးသပ်ခြင်းအနက်သည်၊ ဒိဋ္ဌပါဒါနာဒီနမေဝ- ဒိဋ္ဌပါဒါန အစရှိသည်တို့၏ သာလျှင်၊ (သမာနော- တူညီသော အနက်တည်း။) ဒုရတိက္ကမဋ္ဌော- ကျော်လွန် နိုင်ခဲ့ခြင်းအနက်သည်၊ တထာ- ထိုအတူဒိဋ္ဌပါဒါနအစရှိသည်တို့၏ တူညီသော အနက်တည်း။ ဟိ- မှန်၏၊ ဒိဋ္ဌိကန္တာရောတိ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော ခရီးခဲဟူ၍၊ ဝစနတော- ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိနံ- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏၊ ဒုရတိက္ကမတာ- ကျော်လွန် နိုင်ခဲ့သည်အဖြစ်ကို၊ (ဝိညာယတိ- သိအပ်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ဒဠ္ဋဂ္ဂဟဏတ္တာ- မြဲမြဲစွာဖမ်းဆုပ်ချုပ်ကိုင်တတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုန္နမ္ပိ- ကုန်သော (ဥပါဒါနာနံ- တို့၏။) ဒုရတိက္ကမဋ္ဌော- ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ယောနိဂတိဌိတိ- နိဝါသေသုခိပနန္တိ(ဧတ္ထ)- ယောနိဂတိဌိတိနိဝါသေသုခိပနံ- ဟူသော ပါဌ်၌၊ သမာသေ- သမာသ်ပုဒ်၌၊ ဘုမ္မဝစနဿ- (နိဝါသေသု- ၌) သတ္တမီဝိဘတ်၏၊ အလောပေါ- မကျေ ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်၊ ဟိ- ယင်းသို့မှတ်ရခြင်း၏ အကျိုး (လဒ္ဓဂုဏ်) ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ သတ္တမီဝိဘတ် မကျေလသော်၊ တေန- ထိုယောနိဂတိဌိတိနိဝါသေသုခိပန- ဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့်၊ အာယူဟနာဘိသင်္ခရဏပဒါနံ- အာယူဟနာဘိသင်္ခရဏ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်တို့၏၊ သမာသော- သမာသ်တွဲစပ် နိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ [အကယ်၍ ထိုနောက်ပုဒ်ကို အလုတ္တသမာသ်မကြံလျှင် ထိုနောက်ပုဒ်ကို ရှေ့ပုဒ်နှင့် ဒွန်သမာသ်မတွဲစပ်နိုင်၊ အလုတ္တသမာသ်ကြံမှသာလျှင် “အာယူဟနဉ္စ အဘိသင်္ခရဏဉ္စ ယောနိဂတိဌိတိ နိဝါသေသုခိပနဉ္စ အာယူဟနာဘိသင်္ခရဏယောနိဂတိဌိတိနိဝါသေသု- ခိပနံ” ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲနိုင်သည်။]

ယထာ တထာ- အမှတ်မထား တပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် (မည်သို့သော ဖြစ်ခြင်းဟုသတ်မှတ်မှု မရှိသောအားဖြင့်) ဇာယနံ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဇာတိအတ္ထော- ဇာတိပုဒ်၏အနက်မည်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ တဿာ- ထိုဇာတိ၏၊ သန္နိပါတတော- မိဘနှစ်ဦး ကူးလူးပေါင်းဆုံခြင်းအားဖြင့်၊ ဇာယနံ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သဇ္ဇာတိအတ္ထော- သဇ္ဇာတိပုဒ်၏ အနက်မည်၏၊ မာတုကုဉ္စိ- အမိဝမ်းသို့၊ ဩက္ကမိတွာ- ဝင်ရောက်၍၊ ဇာယနံဝိယ- ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့၊ ဇာယနံ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဩက္ကန္တိ အတ္ထော- ဩက္ကန္တိပုဒ်၏ အနက်မည်၏၊ ဇာတိတော- အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တနံ- ဖြစ်ခြင်း ဟူသော၊ သော

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂန္ထိရတာအဖွင့်

၃၃၃

(အတ္တော)- ထိုအနက်သည်၊ နိဗ္ဗတ္တိအတ္တော- နိဗ္ဗတ္တိပုဒ်၏အနက် မည်၏၊ ကေဝလံ- အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း မဖက်သက်သက်၊ ပါတုဘဝနံ- ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပါတုဘာဝတ္တော- ပါတုဘာဝပုဒ်၏ အနက်မည်၏၊ ဇရာမရဏဂီ- ဇရာမရဏဟူသော အင်္ဂါသည်၊ မရဏပွဇာနံ- မရဏသာလျှင် ပဓာနတရားရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဇရာမရဏအင်္ဂါ၏၊ မရဏဋ္ဌာဇဝ- မရဏ၏ အနက်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ခယာဒယော- ကုန်ခန်းခြင်းအစရှိသော သဘောတို့သည်၊ ဂမ္ဘီရာ- နက်နဲကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဒဿိတာ- ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဇရာမရဏအင်္ဂါ၏၊ မရဏဋ္ဌာဇဝ- ကုန်သော၊ ခယာဒယော- တို့သည်၊ ဂမ္ဘီရာ- ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာစရိယေန- သည်၊ ဒဿိတာ- ပြအပ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) အကြင့်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နပ္ပန္နာနံ- ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းကုန်သော၊ နဝနဝါနံ- အသစ်အသစ် ရုပ်နာမ်တို့၏၊ ခယေန- ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ခဏ္ဍိစ္စာဒိပရိပက္ကပ္ပဝတ္တိယံ- သွားကျိုးကုန်သည်အဖြစ် အစရှိသော ရင့်ကျက်မှုဖြစ်ခြင်းသည် (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) လောကေ- လောက၌၊ ဇရာဝေါဟာရော- ဇရာဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တဿ- ၏၊ မရဏဋ္ဌာဇဝ။ပ။ ဒဿိတာ- ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။)

ဝါ- တနည်းကား၊ ခယဋ္ဌာဝ- ကုန်ခန်းခြင်းအနက်ကို၊ ဇရာယ- ဇရာ၏၊ (ဝသေန- အနက်သဘောအနေအားဖြင့်၊ အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ နဝဘာဝါပဂမော- အသစ်ရုပ်နာမ်အဖြစ်မှ ကင်းကွာခြင်းကို၊ ခယောတိ- ကုန်ခန်းခြင်းဟူ၍၊ ဝတ္တံ- ဆိုခြင်းငှာ၊ ယုတ္တော- သင့်လျော်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်တည်း။ ဝိပရိကာမဋ္ဌော- ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်းအနက်သဘောကို၊ ဒွိန္ဒိပိ- နှစ်ပါးလုံးလည်း ဖြစ်သော ဇရာမရဏတို့၏၊ ဝသေန- အနက်သဘောအနေအားဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သန္တတိဝသေန- ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်စဉ် အနေအားဖြင့်၊ ဇရာယ- ဇရာ၏၊ ခယဝယဘာဝါ- ကုန်ခန်းမှု ပျက်မှုဖြစ်ခြင်း အနက်သဘောတို့ကို၊ (ယောဇေတဗ္ဗော) **သမ္မုတိခဏိကဝသေန**^၁- သမ္မုတိမရဏ၊ ခဏိကမရဏအနေအားဖြင့်

၁။ သမ္မုတိခဏိကဝသေန ။ ။ ဥတုဇရုပ်ကလာပ်အဖွဲ့အစည်းများ မပြတ်မစဲ ဆက်လက်၍ ဖြစ်နေသော်လည်း အစိုဓာတ်ကင်းပျောက်လျက် ခြောက်သွေ့သွားမှုကြောင့် သစ်ပင်သေသည်၊ သံသေသည် စသည်ဖြင့် အများပြောဆိုရုံဖြစ်သော မရဏကို သမ္မုတိမရဏ

မရဏဿ- မရဏ၏။ ဘေဒဝိပရိကာမဋ္ဌာ- ပျက်စီးခြင်း ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲခြင်း အနက်တို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ- ယဉ်စေထိုက်ကုန်၏။ ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ- ထိုးထွင်းသိအပ်၏။ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒီနံ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့၏။ သဘာဝေါ- သဘောသည်၊ ပဋိဝေဓော- ပဋိဝေဓမည်၏။ ဟိ- သာဓကကို ပြရသော်ကား၊ နိဒါနကထာယံ- နိဒါနကထာ၌၊ တေသံ ။ပ။ ပဋိဝေဓောတိ- ပဋိဝေဓော- ဟူသော၊ ဧတံ- ဤစကားကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ၊ [ဝါ- တနည်းကား၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထို ပိဋကပိဋိတော်တို့၌၊ တေသံ တေသံ ဝုတ္တမ္မာနံ- ထိုထိုဟောတော်မူအပ်ပြီး ကုန်သော ခန္ဓာငါးပါး နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော- ထိုးထွင်းသိထိုက်သော၊ သလက္ခဏာ- သင်္ခါတော- မိမိ မိမိတို့၏ ရူပနု၊ ဝေဒိယန အစရှိသော လက္ခဏာဟု ဆိုအပ်သော၊ အဝိပရိတသဘာဝေါ- မဖောက်ပြန် မပြောင်းလဲသော သဘောသည်၊ ပဋိဝေဓော- ပဋိဝေဓမည်၏။]

ဟိ- မှန်၏။ (အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုအပ်သည်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့၏ သဘာဝသည် ဂမ္ဘီရဖြစ်သည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်၏။) အဝိဇ္ဇာဒီနံ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသည်တို့၏။ သော သဘာဝေါ- ထိုသဘောသည် (ဂမ္ဘီရောဌ်စပ်) မဂ္ဂဉာဏေနဓေ- မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သာလျှင်၊ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဝသေန- တွေဝေမှု မရှိသော ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့် ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတော- ထိုးထွင်းသိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- သိအပ်သည့် အတွက်၊ အညာဏဿ- ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၏၊ အလဗ္ဘနေယျ ပတိဋ္ဌတာယ- မရနိုင်သော ထောက်တည်ရာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- ထောက်တည် ရာကို မရနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂါဓဋ္ဌေန- ထောက်တည်ရာ မရှိသည်အဖြစ် ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဂမ္ဘီရော- နက်နဲ၏။ သာ သဗ္ဗာပီတိ- သာ သဗ္ဗာပီဟူသည်ကား၊ ယထာဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် စတုပ္ပါရ- (အတ္ထဂမ္ဘီရတာအစရှိသည်ဖြင့်) လေးပါးအပြားရှိသော၊ ဝိတ္တာရတော- အကျယ်အားဖြင့်

ဟုခေါ်၏။ ဥပါဒိ၊ ဌိ၊ ဘင်ခဏသုံးမျိုးရှိသော သင်္ခါရတို့၏ ဘင်ခဏ၌ ချုပ်ပျောက်သွားခြင်းကို ခဏိကမရဏဟုခေါ်၏။ [ရဟန္တာတို့ ခန္ဓာအစဉ်လုံးဝ ဥသုဉ္စုပျံ့ငြိမ်းခြင်းကား သမုစ္ဆေဒ- မရဏတည်း။] ရုက္ခော မတော- လောဟံ မတန္တိ အာဒိသု ယံ ခန္ဓပ္ပဗန္ဓံ ဥပါဒိယ ရုက္ခာဒိသ- မည၊ တသ္မိ အနုပစ္ဆိန္နပိ အလ္လာဒိဝိဂမနံ နိဿာယ မတဝေါဟာရော သမ္မုတိမရဏံ၊ သင်္ခါရာနံ ခဏဘင်္ဂသင်္ခါတံ ခဏိကမရဏံ၊ သမုစ္ဆေဒမရဏန္တိ အရဟတော သန္တာနဿ သဗ္ဗသော ဥစ္ဆေဒဘူတံ မရဏံ၊ အင်္ဂုတ္တိရိဇ္ဈိကာ၊ ပ-၂၇၂ (ဧကကနိပါတ်)

သုတ်]

အပသာဒနာအဖွင့်

၃၃၅

အနေကပ္ပဘေဒါ- များသောအပြားရှိသော၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ သာ ဂန္တိရတာ- ထိုနက်နဲသည် အဖြစ်သည်၊
 ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား၊ ဥတ္တာနကာဝိယ- ပေါ်လွင်သကဲ့သို့ ဥပဋ္ဌာသိ-
 ထင်ပေါ်လာပြီ၊ (ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ထေရဿ- ၏၊ ဝါ- သည်၊) စတူဟိ-
 လေးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ- (ပုဗ္ဗုပနိဿယသမ္ပတ္တိ အစရှိသော) ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့်၊
 သမန္နာဂတတ္တာ- ပြည့်စုံသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဥဒါဟု အညေသမ္ပိတိ- ကား၊ တာဝ-
 အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရှေးဦးအစပဌမဆုံး၊ မယံ- ငါ့အား၊ ဧသ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ဤပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒ်သည်၊ ဥတ္တာနကော- ပေါ်လွင်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏၊
 ကိ- အဘယ်သို့လေနည်း၊ အညေသမ္ပိ- အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလည်း၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊
 ဥတ္တာနကော- သည်၊ ဟုတ္တာ- ၍၊ ဥပဋ္ဌာတိနု- ထင်ပေါ်လာလေသလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့ (မာ အဝစ-၌စပ်) မယာဝ- ငါဘုရားသည်သာလျှင်၊ ဒိန္နနယေ- ပေးအပ်သော
 နည်းဖြစ်သော၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝိဓိမိ- သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော မဂ်ဉာဏ်သို့
 ပို့ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ပုံ အစီအစဉ်၌၊ ဌတ္တာ- ရပ်တည်၍၊ ဧဝံ-
 ဤသို့ပေါ်လွင်စွာ ထင်ပေါ်လာ၏ဟူ၍၊ မာ အဝစ- မဆိုလင့်၊

အပသာဒနာအဖွင့်

☞ ဩဠာရိကန္တိ- ဩဠာရိကံဟူသည်ကား၊ ဝတ္ထုဝီတိက္ကမသမတ္ထတာဝသေန-
 ပြစ်မှုဝတ္ထုကို လွန်ကျူးခြင်းကိစ္စ၌ စွမ်းနိုင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ကိလေသာ၏ အနေအားဖြင့်၊
 ထူလံ- ကြီးမားသော၊ (ကာမရာဂသံယောဇနံ-၌စပ်) ကာမရာဂပဋိယာယေဝ- ကာမရာဂ
 ပဋိယတို့သည်ပင်လျှင်၊ အတ္တတော- သရုပ်တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ ကာမရာဂပဋိယ-
 သံယောဇနာနိစ- ကာမရာဂသံယောဇဉ်၊ ပဋိယသံယောဇဉ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ကာမရာဂပဋိယာနုသယာစ- ကာမရာဂါနုသယ၊ ပဋိယာနုသယတို့သည်လည်းကောင်း၊
 ကာမံ ဟောန္တိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေကုန်၏၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 ဗန္ဓန-ဘာဝတော- ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သံယောဇနဋ္ဌော-
 သံယောဇဉ် ဟူသော အနက်သဘောသည်၊ အညောယေဝ- အနုသယနအနက်မှ
 တမျိုးတခြား တပါးသာတည်း၊ အပ္ပဟိနဘာဝေန- မပယ်အပ်သေးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ထာမဂမနံ- အားအစွမ်းသို့ ရောက်ခြင်း အနက်သဘောတည်း၊
 ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့သော အနက်သဘောပြုခြင်းကြောင့်၊ အနုသယနဋ္ဌော-
 အနုသယန အနက်သဘောသည်၊ အညောဧဝ- သံယောဇဉ်ဟူသော အနက်သဘောမှ

တမျိုးတခြား တပါးတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ ကိစ္စဝိသေသဝိသိဋ္ဌဘေဒ-
 (သံယောဇနကိစ္စ၊ အနုသယနကိစ္စအားဖြင့်၊) ကိစ္စထူးခြား ကွဲပြားမှုသည်
 အထူးပြုအပ်သော ကိလေသာ အမျိုးအစားအပြားတို့ကို ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ စတ္တာရော
 ကိလေသာတိစ- စတ္တာရော ကိလေသာဟူ၍လည်း၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ-
 ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ ဣတရေသုပိ- ကျန်သော ရူပရာဂသံယောဇဉ် အစရှိသော သံယောဇဉ်နှင့်
 အနုသယတို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း။

အဏုသဟဂတေတိ- ကား၊ အဏုသဘာဝံ- အဏုမျှသဖွယ် သေးငယ်သိမ်မွေ့ခြင်း
 သဘောသို့၊ ဥပဂတေ- ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဟိ- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်၊ အယံ
 သဟဂတသဒ္ဓေါ- ဤသဟဂတသဒ္ဓါသည်၊ နန္ဒိရာဂသဟဂတာတိအာဒိသုဝိယ-
 နန္ဒိရာဂသဟဂတာ အစရှိသော ပါဌ်တို့၌ကဲ့သို့၊ တဗ္ဘာဝတ္ထော- တဗ္ဘာအနက်ရှိ၏။
 (ထိုတွဲဖက်ပုဒ်၏ အနက်ကဲ့သို့ဖြစ်ကြောင်း အနက်ရှိ၏။ တဗ္ဘာဝ- ၌ ဘာဝသဒ္ဓါသည်
 “ဘာဝေါ ပဒတ္ထေ သတ္တာယံ အစရှိသော အဘိဓာန်ဂါထာ- ၈၀၇- ၌ “ပုဒ်အနက်-
 ပဒတ္ထ” ဟောဟုဆို၏။ အနက်ကို အစွဲပြု၍ သဒ္ဓါ- ပုဒ်ဖြစ်ရသောကြောင့် “ဘာဝ-
 ပုဒ်၏ဖြစ်ကြောင်းအနက်၊ ဝါ- ပုဒ်အနက်”ဟုကြံရသည်။) ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမနဝသေန-
 အထက်မက်ကို ရခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓော- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း
 သိခြင်းသည်၊ ပစ္စယာကာရပဋိဝေဓဝသေန- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၏
 အစွမ်းကြောင့်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သာဝက ။ပ။ ဝသေနပိ-
 သာဝကဗောဓိ၊ ပစ္စေကဗောဓိ၊ သမ္မာသမ္မောဓိတို့ကို ရခြင်း၊ (ဝါ- ရကြောင်းတရား)
 အနေအားဖြင့်လည်း၊ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓော- သိခြင်းသည် (ဝါ- သိသော ဉာဏ်သည်၊)
 ပစ္စယာကာရပဋိဝေဓဝသေန ဧဝံ- အစွမ်းကြောင့်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ-
 ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ကသ္မာစာတိအာဒိ- ကသ္မာ စ-
 အစရှိသော အမေးပုစ္ဆာစကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

သဗ္ဗထာ ဝါတိ- ကား၊ သဗ္ဗပ္ပကာရေနော- အားလုံးသော အမျိုးအစားအပြား
 အားဖြင့်သာလျှင်၊ ကိပ္ပိဝိ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ ဇိုစဉ်းအနည်းငယ်မျှလည်းဖြစ်သော၊ ပကာရံ-
 ဉာဏ်၌ထင်ပေါ်စရာ အမျိုးအစားအချက်အလက်မှန်သမျှကို၊ အသေသေတွာ-
 မကြွင်းကျန်စေမူ၍၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ကတာဘိနီဟာရာနံ-
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်ယူ ဆုပ်နိဆင်မှုကို ပြုပြီးကုန်သော၊
 မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ဝီရိယဿ- ဝီရိယ၏။

သုတ်]

အပသာဒနာအဖွင့်

၃၃၇

ဥက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမဗုဒ္ဓတာဝသေန- အမြတ်ဆုံးအဆင့်၊ အလယ်အလတ်အဆင့်၊ နံ့ညံ့နိမ့်ကျသော အဆင့် အနေအားဖြင့်၊ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏေ- ဗောဓိဉာဏ်၏ အဆောက်အဦ ဖြစ်သော ပါရမီတော်တို့ကို စုဆောင်းခြင်း၌၊ ယေ ကာလဘေဒေါ- အကြင်အချိန်ကာလ ထူးခြားကွဲပြားချက်တို့ကို၊ ဣစ္ဆိတာ- အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ တေ (ကာလဘေဒေ) ထိုကာလထူးခြားကွဲပြားချက်တို့ကို၊ ဒဿန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စတ္တာရိ။ပ။ ယျာနီတိ- ယျာနီဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ သွာယမတ္ထော- ထိုစတ္တာရိ-အစရိယော ကာလဘေဒ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ စရိယပိဋကဝဏ္ဏနာယ- စရိယပိဋကပါဠိတော်၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာမှ၊ ဂဟေတဗ္ဗော- ယူထိုက်၏၊ သာဝကော ပဒေသဉာဏေ ဌိတောတိ- ကား၊ သာဝကော- သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ သေက္ခ- ဘာဝတော- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထာပိ- ထိုသေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်၌ ပင်လည်း၊ ပဒေသဉာဏေ- တစ်စိတ်တစ်ချို့ဉာဏ်၌၊ ဌိတော- တည်လျက်၊ (ဝဒသိ- လျှောက်ထား၏။) (တဿ တေ- ထိုသင်၏၊ ဣဒံစနံ- ဤစကားသည်) တံ တထာ- ဂတော အဘိသမေတီတိ အာဒိကာယ- တံ တထာဂတော အဘိသမေတိ အစရိယော၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရား တို့၏၊ ကထာယ- စကားတော်၏၊ ပစ္စနိကံ- ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

ဟိ- မှန်၏၊ (ဗုဒ္ဓါနံ ကထာ- စသောစကားသည်မှန်၏။) (ဧသော- ဤပဋိစ္စသမု ပျဒါတရားတော်သည်) အနုညသာဓာရဏဿ- မြတ်စွာဘုရားမှ အခြားသော သာဝက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့နှင့် မသက်ဆိုင်သောသီဟနာဒ၏၊ ဝသေန- အဖြစ်ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သီဟနာဒေါ- ခြင်္သေ့မင်းကဲ့သို့ ရဲဝံ့စွာမြွက်ကြားအပ်သော တရားတော်ပေတည်း၊ အညသာဓာရဏဿ- အခြားသော သာဝက ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သော သီဟနာဒ၏ (ဝသေန- ဖြင့်) သီဟနာဒေါ- သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဝါယမန္တဿေဝါတိဣမိနာ- ဝါယမန္တဿေဝ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဉာဏသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ- သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ကို စုဆောင်းခြင်းတည်း ဟူသော၊ ပညာပါရမီတာ ပူရဏံ- ပညာပါရမီတော်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းကို (အာစရိယော) ဝဒတိ- ဖွင့်ဆို၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ သဗ္ဗမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ပုညံ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုသည် တဿ- ထိုပညာပါရမီဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဥပနိဿယော- အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းသည် (ဟောတိ) ဟိ- သာကေကား၊ ဧသ ဒေဝမနုဿာနံ ။ပ။ လဗ္ဘတီတိ- ဧသ ။ပ။ လဗ္ဘတိ-

ဟူ၍ (ဘဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ခုဒ္ဒကပါဌ ပါဠိတော်၊ နိဓိကဏ္ဍသုတ်၊ နှာ-၁၀) ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။)

ဂါထာအနက်ကား၊ ဒေဝမနုဿာနံ- နတ်လူတို့၏၊ ဧသ (ဧသော)- ဤမိမိတို့ ပြုလုပ်အပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုသည်၊ သဗ္ဗကာမဒဒေါ- အားလုံးစုံ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ပေးသော၊ နိမိ- မြှုပ်နှံထားအပ်သော ရွှေအိုးကြီးပါပေတည်း၊ ယံ ယံ- အကြင်အကြင်ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို၊ အဘိပတ္တေန္တိ- တောင့်တကြကုန်၏၊ တံ တံ သဗ္ဗဇေ- ထိုထိုတောင့်တအပ်သမျှသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ အားလုံးကိုပင်၊ ဧတေန- ဤမိမိပြုလုပ်အပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့်၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်ရနိုင်၏။

တသ္မာ- ထိုသို့ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- တို့၏၊ ပုညသမ္ဘာဓရာ- ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူသော အဆောက်အအုံသည်၊ သမ္မာသမ္မောဓိသမဓိဓမ္မသမတ္တတ္တာ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတာဉာဏ်ကို ရရှိခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယာဝဒေဝ ဉာဏသမ္ဘာရတ္ထော- ဉာဏ်အဆောက်အအုံတိုင်အောင် အကျိုးရှိသည် သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (အာစရိယော- သည်) ပစ္စယာကာရံ၊ ပ။ နတ္ထိတိ- နတ္ထိဟူ၍၊ အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဣဒါနိ- အပသာဒေန္တောပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆို ပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဝါ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဂမ္ဘီရဖြစ်ပုံမှ တနည်းတဖုံအားဖြင့်၊ ပစ္စယာ- ကာရပဋိဝေဓသေဝ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၏ပင်၊ မဟာနုဘာဝတာ- ဒဿနမုခေန- ကြီးသောအစွမ်းအာနုဘော်ရှိသည် အဖြစ်ကို ပြခြင်းဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿဇေဝ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ပင်၊ ပရမဂမ္ဘီရတံ- အလွန်နက်နဲ သည်အဖြစ်ကို၊ ဒသေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အဝိဇ္ဇာတိအာဒိ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ နဝဟိ အာကာရေဟိတိ- ကား၊ ဥပ္ပါဒါ- ဒီဟိ- အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ရာအကြောင်း အစရှိကုန်သော၊ နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ- အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတို့၏၊ ဝါ- တို့အား၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ရာအကြောင်းတရားသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ (သင်္ခါရာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့အား၊) ပဝတ္တံ- ဖြစ်ကြောင့် တရားသည်၊ ဟုတ္တာ- (ပစ္စယောဟောတိ) (သင်္ခါရာနံ- တို့၏) နိမိတ္တံ- အကြောင်းသည်။ ပ။ အာယူဟနံ- အားထုတ်ကြောင်းသည်။ ပ။ သံယောဂေါ- မိမိအကျိုးနှင့် ယှဉ်တွဲကြောင်းသည် ။ ပ။ ပလိဗောဓော- မိမိဖြစ်ရာ ခန္ဓာအစဉ်ကို ရစ်ပတ်နှောင်ဖွဲ့ကြောင်းသည် ။ ပ။ သမုဒယော-

တဏှာစသော အကြောင်းတပါးနှင့် ပေါင်းမိလသော်ဖြစ်ကြောင်းသည်။ ။ပ။ ဟေတု- အကြောင်းတရားသည်။ (ဟုတ္တာ ပစ္စယော ဟောတိ) အဝိဇ္ဇာ- သည်။ သင်္ခါရာနံ- တို့၏။ ပစ္စယော- မိမိကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ကြောင်းတရားသည်။ ဟုတ္တာ- ၍။ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ- ၏။ ဧဝံ- ဤသို့ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရတို့အား ကိုးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည့် နည်းတူ။ သင်္ခါရာဒယော- သင်္ခါရအစရှိသည် တို့သည် ဝိညာဏာဒိနံ- ဝိညာဏ်အစရှိသည်တို့အား၊ (နဝဟိ- ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ- အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော- သည်။ ဟောတိ-) ဟိ- သာဓကကား၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌၊ ကထံ ။ပ။ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာတိအာဒိ- ကထံ ။ပ။ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာ- အစရှိသော၊ ဧတံ- ဤစကားတော်ကို၊ (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်။) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သာဓကပါဠိအနက်၊ ကထံ- အဘယ်သို့သောအကြောင်း အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ- နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းယူခြင်း၌၊ ပညာ- သိသော ပညာသည်။ **ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ**- ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်မည်သနည်း၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်။ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိစ- ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း တည်ရှိကြောင်း တရားသည်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တဋ္ဌိတိစ- မပြတ်ဖြစ်ကြောင်း တည်ကြောင်း တရားသည် လည်းကောင်း၊ နိမိတ္တဋ္ဌိတိစ- အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ အာယူဟနဋ္ဌိတိစ- အားထုတ်ကြောင်း တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ သညောဂဋ္ဌိတိစ- ယှဉ်တွဲကြောင်း တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပလိဗောဓဋ္ဌိတိစ- မိမိဖြစ်ရာခန္ဓာအစဉ်ကို ရစ်ပတ်ကြောင်း တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ သမုဒယဋ္ဌိတိစ- တဏှာအစရှိသော အကြောင်းတပါးနှင့် ပေါင်းမိလသော်ဖြစ်ကြောင်း တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း။

၁။ ကထံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ- ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ “အဘယ်ကြောင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟပညာကို ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်ဟု ခေါ်ပါသနည်းဟု ဆိုလို၏။ နိဿယဋ္ဌိကာ၊ ပါဠိစာသွားအတိုင်း ဝိဘတ်အနက်ကို မဖျောက်ဘဲ အနက်ပေးရသည်။ နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းကို ပိုင်းဖြတ်ယူငင် သိမြင်သော ဉာဏ်ကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟပညာဟုခေါ်၏။ ထို့အပြင် အကျိုးတရားတို့၏ တည်ကြောင်း (ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ်ကြောင်း၊ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ကြောင်း) ဖြစ်သော အကြောင်းတရားကို ဓမ္မဋ္ဌိတိဟုခေါ်၍ ထိုဓမ္မဋ္ဌိတိ၌သိသော ဉာဏ်ကို ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် ဟုခေါ်သည်။ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဓာရိယန္တိတိ ဓမ္မာ- ပစ္စယသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ တိဋ္ဌန္တိ ဥပ္ပုဇ္ဈန္တိစဝ ပဝတ္တန္တိစ ဧတာယာတိ ဓမ္မဋ္ဌိတိ၊ ပစ္စယဓမ္မာနံမေတံ အဓိဝစနံ တဿ ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ ဉာဏံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ၊ ပ-၁၇၊

ဟေတုဋ္ဌိတိစ- အကြောင်းတရား ဖြစ်သော တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ ပစ္စယဋ္ဌိတိစ- မိမိကို အစွဲပြု၍ အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ကြောင်း တည်ရှိကြောင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ- ဤသို့) နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ-အာကာရေဟိ- ဤအကြောင်းအခြင်းအရာ တို့ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ ပစ္စယော- အကြောင်းတရားသည်၊ (ဟောတိ) သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့သည်၊ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာ- အကြောင်းတရားကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတရား တို့သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)။

တတ္ထ- ထိုပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌၊ နဝဟာကာရေဟိတိ- နဝဟာကာရေဟိ ဟူသည်ကား၊ နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ ပစ္စယဘာဂ္ဂပဏနာကာရေဟိ- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဧတသ္မာ- ဤအကြောင်းတရားကြောင့် ဖလံ- အကျိုးတရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကျိုးတရား ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) သော- ထိုအကြောင်းတရားသည်၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဥပ္ပါဒ် မည်၏၊ ဖလုပ္ပတ္တိယာ- အကျိုးတရားဖြစ်ခြင်း၏၊ ကာရဏဘာဝေါ- အကြောင်းတရား ဖြစ်လာခြင်းတည်း၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ သတိစ- ရှိသော်သာလျှင်၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ (အဝိဇ္ဇာယ- သည်) အသတိ- မရှိလသော်၊ သင်္ခါရာ- တို့သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ သင်္ခါရာနံ- တို့၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ [ထို့နောက် “ပဝတ္ထဋ္ဌိတိ၊ နိမိတ္တဋ္ဌိတိ” အစရှိသည်တို့မှ ပဝတ္ထပုဒ်၊ နိမိတ္တပုဒ်စသည် တို့ကို အကျဉ်းချုံး၍ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် တထာ စသည်မိန့်]။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ အဝိဇ္ဇာယ- သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ- ဖြစ်လသော်၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့သည် ပဝတ္ထန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ [ပဝတ္ထပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊] စ- ထိုမှတပါး၊ (အဝိဇ္ဇာယ- သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတို့ကို) နိယန္တိ- အဝိဇ္ဇာက ခေါ်ဆောင်အပ်ကုန်၏၊ (အဝိဇ္ဇာက သူ၏အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် ခေါ်ဆောင်အပ်ကုန်၏) စ- ဆက်ဦးအံ့ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတို့၏၊ ပစ္စယေ- အကြောင်းတရားသည်၊ ဟောန္တိယာ- ဖြစ်လသော်၊ တေသင်္ခါရာ- ထိုသင်္ခါရတို့သည်၊ ဝိညာဏံ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို) ဘဝါဒီသု- ဘဝ (ယောနိ၊ ဂတိ) အစရှိသည်တို့၌၊ ခိပန္တိ- ပစ်ချကုန်၏၊ ဤတိုင်အောင် နိမိတ္တပုဒ်၏ နိယန္တိကို ဆက်လက်ဖွင့်ပြသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ဘဝအစရှိသည်တို့၌ ပစ်ချနိုင်လောက် အောင် အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ တေသံ- ထိုသင်္ခါရတို့၏၊ ပစ္စယော- အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-

သုတ်]

အပသာဒနာအဖွင့်

၃၄၀

၏။ [ဤတိုင်အောင်နိမိတ္တပုဒ်အဖွင့်ပြီး၏။] တထာ- ထိုမှတပါး (အဝိဇ္ဇာယ- သည်၊ သတိ- သော်၊ သင်္ခါရာ- တို့သည်) အာယူဟန္တိ- အားထုတ်ကုန်၏။ ဖလပ္ပတ္တိယာ- အကျိုး တရားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ၊ ယဇ္ဇန္တိ- အားထုတ်ကုန်၏။ [အာယူဟနပုဒ် အဖွင့်တည်း။] (တထာ- ပါး၊ အဝိဇ္ဇာယ သတိ သင်္ခါရာ) အတ္တနော- မိမိ၏။ ဖလေန- အကျိုးတရားနှင့် သံယုဇ္ဇန္တိ- ယှဉ်တွဲကုန်၏။ [သညောဂ၏ အဖွင့်တည်း။]

(အဝိဇ္ဇာယ သတိ) ယသ္မိသန္တာနေ- အကြင်သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သယံ- အဝိဇ္ဇာကိုယ်တိုင်၊ ဥပ္ပန္နာ- ဥပါဒ်ဌာတင်အားဖြင့်ဖြစ်နေ၏။ တံ- ထိုခန္ဓာအစဉ်ကို (သင်္ခါရာ- တို့သည်) ပလိဗုဒ္ဓန္တိ- ရစ်ပတ်ချည်တုပ်ကုန်၏။ [ပလိဗောဓေါအဖွင့်] (အဝိဇ္ဇာယ သတိ) ပစ္စယန္တရသမဝါယေ- တဏှာအစရှိသော အခြားသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော် (သင်္ခါရာ) ဥဒယန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ [သမုဒယ၏အဖွင့်တည်း။] စ- ထိုမှတပါး (အဝိဇ္ဇာ- သည်) သင်္ခါရာနံ- တို့၏။ ကာရဏဘာဝံ- အကြောင်း၏ အဖြစ်သို့ ဟိနောတိ ဂစ္ဆတိ- ရောက်တတ်၏။ (အဝိဇ္ဇာယ သတိ) အဝိဇ္ဇံ- ကို၊ ပဋိစ္စ- အစွဲပြု၍၊ သင်္ခါရာ- တို့သည်၊ အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ အဝိဇ္ဇာယ- ၏။ ဝါ- အဝိဇ္ဇာက၊ သင်္ခါရာနံ- တို့၏။ ကာရဏဘာဝူပဂမနဝိသေသာ- အကြောင်းတရား အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပုံ ထူးခြားမှုရှိကုန်သော၊ (ကပ်ရောက်ပုံထူးခြားမှုကို ဖော်ပြ ကုန်သော) ဥပ္ပါဒါဒယော- ဥပါဒ်အစရှိကုန်သော ပုဒ်တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။ တတ္ထ- ထိုသို့သိထိုက်ရာ၌၊ သင်္ခါရာဒီနံ- သင်္ခါရအစရှိသည်တို့၏။ ဝိညာဏာဒီသု- ဝိညာဏ်အစရှိသည်တို့၌၊ ဝါ- ဝိညာဏ်အစရှိသည်တို့၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပုံထူးခြားမှု အစရှိသည်တို့၌ (စသည်တို့က) ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိ အာဒီသုပိ- ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ (ဥပ္ပါဒါဒယော- တို့ကို) တထာ- ထို့အတူ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- ကုန်၏။) ဧတေန- ဤအကြောင်းတရားဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ (ဖလံ- အကျိုးတရားသည်၊) တိဋ္ဌတိ- တည်ရ၏။ ဣတိ- ထိုသို့ အကျိုးတရားတည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတရားသည်၊ ဌိတိ- ဌိတိမည်၏။ ဥပ္ပါဒေါဝေ- အကျိုးတရားဖြစ်ကြောင်း တရားသည်ပင်၊ ဌိတိ- တည်ကြောင်းတရားတည်း၊ ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိ- အကျိုးတရားဖြစ်ကြောင်း တရားသည်ပင် တည်ကြောင်းတရား၊ သေသေသုပိ- ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိမှ ကြွင်းသော ပဝတ္တဋ္ဌိတိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း။

ပစ္စယော ဟောတီတိ ဣဒံ- ပစ္စယော ဟောတိ-ဟူသော ဤစကားသည်၊ ဣဓ- ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊ လောကနာထေန- သတ္တလောက၏ အားကိုးအားထားရာ

မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တဒါ- ထိုဘုရားဖြစ်ခါနီးရာကာလ၌၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဿ- နာမ်ရုပ်တို့၏ အကြောင်းတရားကို ပိုင်းခြားယူငင် သိမြင်သောဉာဏ်ကို၊ အာရဒ္ဓဘာဝဒဿနံ- အားထုတ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကို ပြသောစကားတည်း။ သော စ အာရမ္မော- ထိုပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို အားထုတ်မှု ဝီရိယကိုလည်း၊ (ပဝတ္တိတော-၌စပ်) ဝါ- သည်လည်း၊ (ဉာယာရုဇ္ဈော-၌စပ်) ပုရိမမဟိ- ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာဗောဓိသတ္တေဟိ- မြင့်မြတ်သောဘုရားအလောင်းတော်တို့သည်၊ ဗောဓိမူလေ- ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပဝတ္တိတောယထာ- ဖြစ်စေအပ်ပြီးသကဲ့သို့ပင်၊ တထေဝစ- ထိုနည်းတူပင်၊ (အမှာကံ- ငါတို့၏၊ မဟာဗောဓိသတ္တေန- သည်) ပဝတ္တိတော- ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဉာယာရုဇ္ဈော- နည်းမှန်လမ်းမှန်နှင့် အသင့်လျော်စွာ ဆိုက်ရောက်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝီရိယပေတည်း။ အတ္ထရိယဝေဂါဘိဟတာ- အံ့ဩမှုအရှိန်အဟုန်သည် ရိုက်ခတ်အပ်သော၊ ဒသသဟဿိ- လောကဓာတု- တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်၊ သင်္ကမ္ပိ- အထက်အထက်တက်၍ တက်၍ တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္ပိ- အထက်အောက် တက်ကာ သက်ကာ တုန်လှုပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအကြောင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌမတ္တေဝါတိ- ဒိဋ္ဌမတ္တေဝါဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဧတဿ ဓမ္မဿာတိ- ကား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသညိတဿ- ပဋိသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သိမှတ်အပ်သော၊ ဧတဿ ဓမ္မဿ- ဤတရားကို၊ (အနန္တဗောဓာ- ကြောင့်-၌စပ်) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသည်၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ အတ္တတော- ပင်ကို မူရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ဟေတုပဘဝါနံ- ဇရာ မရဏ အစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းပစ္စည်းနှင့် အဦးအစဖြစ်ရာအကြောင်းတို့တွင်၊ ဟေတု- ဇရာမရဏအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်း ပစ္စည်းတည်း။ တေန- ထို့ကြောင့် ဧတဿ ပစ္စယဓမ္မဿာတိ- ဧတဿ ပစ္စယဓမ္မဿ- ဟူ၍ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဇာတိအာဒီနံ- ဇာတိအစရှိသော တရားတို့၏၊ ဇရာမရဏဒိပစ္စယတာယ- ဇရာမရဏ အစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်း ပစ္စည်းတို့၏ အဖြစ်ကို (အနန္တဗောဓာ- ကြောင့်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါစ- နာမ်နှင့် ရုပ်တို့ကို ခွဲခြားသိမြင်သော ဉာဏ်သည်လည်းကောင်း၊ တဿ- ထိုနာမ်ရုပ်၏၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟောစ- အကြောင်းတရားကို ခွဲခြားယူငင်သိမြင်သော ဉာဏ်သည် လည်းကောင်း၊ ပဌမာဘိနိဝေသမတ္တေန- ရှေးဦးပဌမ နှလုံးသွင်းကာမျှဖြင့်၊ နဟောတိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ အထခေါ- အဟုတ်အမှန်သော်ကား၊ တတ္ထ-

ထိုနာမ်ရုပ် အပိုင်းအခြား၌၊ အပရာပရံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဉာဏုပ္ပတ္တိသည်တေန-
 ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်းဟု သိမှတ်အပ်သော၊ အနုအနု- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဗုဒ္ဓါနေန-
 ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ- ဤ) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တဒုတယာဘာဝံ- ထိုနာမရူပ-
 ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်နှစ်မျိုး အပေါင်း၏ မရှိခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာတပရိညာဝသေန^၁ အနုဗုဒ္ဓါနာတိ- ဣနာဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ။

နိစ္စသညာဒီနံ- နိစ္စသညာအစရှိသည်တို့ကို၊ ပဇဟနဝသေန- ပယ်ခြင်း အနေ
 အားဖြင့်၊ ဝတ္တမာနာ- ဖြစ်သော၊ ဝိပဿနာ- ဝိပဿနာသည်၊ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္မနေန-
 ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ တိက္ခဝိသဒဘာဝါပတ္တိတော-
 ထက်မြက်သည်၊ သန့်ရှင်းသည် အဖြစ်သို့ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မေ- ရုပ်နာမ်
 တရားတို့ကို၊ [စ သဒ္ဓါ ပိုသည်ထင်၏။] ပဋိဝိဇ္ဇန္တိဇဝနာမ- ထိုးထွင်းသိသည်မည်သည်
 သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဤ၊ စ- ထိုမှတပါး၊ တဒေဋ္ဌာနဘူတာ- ထိုဝိပဿနာဟူသော
 တည်ရာ ရှိသည်ဖြစ်သော၊ တိရုဏပရိညာစ- တိရုဏပရိညာလည်းကောင်း၊ (အနိစ္စ
 စသည်ဟူ၍ စူးစမ်းဆင်ခြင်သောအားဖြင့် ခွဲခြားသိမြင်သော ဉာဏ်လည်းကောင်း၊)
 ပရိညာပဟာနာဘိသမယဝသေန- ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စတာစသည်ဖြင့်

၁။ ဉာတပရိညာစသည် ။ ။ ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ကိုယ်စီကိုယ်၎င်း သီးခြားကိုယ်ပိုင်
 ဖြစ်သော ရူပနုလက္ခဏာ ဝေဒယိတလက္ခဏာ အစရှိသော ပစ္စတ္တလက္ခဏာကို ခွဲခြားသိသော
 ဉာဏ်ကို ဉာတပရိညာဟုခေါ်၏၊ [ဉာတ- သိသင့်သိထိုက်သော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို+ပရိညာ-
 ခွဲခြားသိသော ဉာဏ်၊ ပစ္စတ္တ- ကိုယ်ပိုင်သီးခြား] နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်မှ စ၍ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ-
 ဉာဏ်တိုင်အောင် ထိုဉာတပရိညာ၏ ဘူမိ (ဖြစ်ရာနယ်ပယ်) ဖြစ်၏၊ ထိုနယ်ပယ်၌
 ဉာတပရိညာသည် အကြီးအမှူးဦးစီးဦးဆောင်ဖြစ်၏၊

ထိုလောကီရုပ်နာမ်ခန္ဓာအားလုံး၏ အများဆိုင်ဘုံဆိုင်သာမညလက္ခဏာဖြစ်သော
 အနိစ္စတာ၊ ဒုက္ခတာ၊ အနတ္တတာသို့ တင်၍ ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ဉာဏ်ကို
 တိရုဏပရိညာဟုခေါ်၏၊ ကလာပသမ္ပသနဉာဏ်မှစ၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်တိုင်အောင်သည်
 ထိုတိရုဏပရိညာ၏ ဘူမိဖြစ်၏၊ ထိုနယ်ပယ်ဘူမိ၌ ထိုသာမညလက္ခဏာကို သိသောတိရုဏ-
 ပရိညာသည် အကြီးအမှူးဖြစ်၏၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ လွဲမှားစွာ မှတ်ထင်မှု နိစ္စသညာ
 စသည်တို့ကို ပယ်သောအားဖြင့် ခွဲခြားသိသော ဉာဏ်ကို ပဟာနပရိညာဟုခေါ်၏၊ ဘင်္ဂဉာဏ်မှ
 စ၍ အထက်ဝိပဿနာဉာဏ်များသည် ထိုပဟာနပရိညာ၏ ဘူမိဖြစ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဒု-၂၄၁။

ခွဲခြားသိခြင်း၊ နိစ္စသညာစသည်ကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တိရဏပဟာနပရိညာသင်္ဂဟော- တိရဏပရိညာ၊ ပဟာနပရိညာတို့၌ သွင်းယူအပ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေါစ- အရိယမဂ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တဒုဘယပဋိဝေဓာဘာဝံ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော တိရဏပရိညာ၊ အရိယမဂ်ဟူသော ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်၏မရှိခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တိရဏ ။ပ။ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနာတိ- ဇ္ဈနာဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဝတ္ထဝီနနတ္ထံ- အဝတ်ထည်ရက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ တန္တဝါယေဟိ- ရက်ကန်းသည် တို့သည်၊ ဒဏ္ဍကေ- တုတ်တန်း၌၊ အာသဉ္ဇိတွာ- ဆွဲချိတ်၍၊ ပသာရိတသုတ္တဝဋ္ဌိ- ဆန့်တန်းထားအပ်သော ချည်ခင်ထွေးကို၊ တနီယတိ- ချဲ့ဖြန့်အပ်၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊ တန္တန္တိ- တန္တဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ သုတ္တံ- ထိုချည်ခင်ကို၊ သန္တာနာကုလကာယ- ချည်ချောင်းချည်မျှင်တို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးနေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဒဿနဘာဝေန- ဥပမာ ဥဒါဟရဏ် အဖြစ်ဖြင့်၊ အာကုလမေဝ- ရှုပ်ထွေးနေသော ချည်ခင်ကိုသာလျှင်၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တန္တံ ဝိယ ။ပ။ ဇာတာတိ- တန္တံ ဝိယ ။ပ။ ဇာတာ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာ နာမာတိ အာဒိ- ယထာ နာမ- အစရှိသော ဥပမာစကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ သမာနေတုန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေန- ရှေ့ချည်မျှင်နှင့်၊ ပရံ- နောက်ချည်မျှင်ကို၊ သမံ- ညီသည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ အာနေတုံ- ဆောင်ခြင်းငှာ၊ အဝိသမံ- မညီသော

၁။ ပသာရိတသုတ္တဝဋ္ဌိ ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ပစောက်ဖြင့် “ပဋိ”ဟုရှိနေ၏။ ပါဠိမှန်ဟု မယူဆသောကြောင့် နိဿယခန်း၌ ဒန္တဩဌာ “ဝ”ဖြင့် “ဝဋ္ဌိ”ဟုရှိသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ဒု- ဂဏ (စတုတ္ထနိပါတ်) အတိုင်း “ပသာရိတသုတ္တဝဋ္ဌိ” ပါဠိကို အနက်ပေးထားပါသည်။ ဒုဿဝဋ္ဌိယာ ဖာသုကာ နာမေန္တိ (စူဠဝါပါဠိတော် ဘိက္ခုနီကွန္ဒက၊ နှာ-၄၅၇) သုတ္တဝုဠေတိ သုတ္တဝဋ္ဌိယံ (သီလကွန်ဋီကာ၊ ဒု- ၂၂၅၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်) စသည်တို့၌ “သုတ္တဝဋ္ဌိ” အသုံးရှိပါသည်။ ဋီကာ၌ တန္တာကုလကဇာတာပုဒ်မှ တန္တသဒ္ဒါကို “တနီယတိတိ တန္တံ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပသာရိတသုတ္တဝဋ္ဌိ (ဆန့်တန်းထားအပ်သော ချည်ခင်လုံး ချည်ခင်ထွေး)ကို အရကောကံ (အဘိဓယေျတ္ထ) အဖြစ်ပြထား၏။ ထိုချည်ခင်ထွေးသည် ကြွက်ကိုက်ဖြတ်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ အရင်းအဖျား အစရှာမရအောင် ရှုပ်ထွေးနေသည်ဟုလည်း အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ထားသည်။

သုတ်]

အပသာဒနာအဖွင့်

၃၄၅

ချည်မျှင်ကို၊ ဥဇုံ- ပြောင့်အောင်၊ ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ (ဒုက္ကရံ ဟောတိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တန္တမေဝ- ချည်မျှင်သည်ပင်၊ အာကုလံ- အရှုပ်အထွေးတည်း၊ တန္တာကုလံ- ချည်ခင်ထွေး၊ တန္တာကုလံ ဝိယ- ချည်ခင်ထွေးကဲ့သို့၊ ဇာတာ ဘူတာ- ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တန္တာကုလ- ဇာတာ- တန္တာကုလဇာတာမည်၏။

(ဣမေသတ္တာ- ဤသတ္တဝါတို့သည်) မဇ္ဈိမပဋိပဒံ- (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဟူသော) အလယ် အလတ်အကျင့်မြတ်သို့ အနုပဂန္ဓာ- မကပ်ရောက်မူ၍၊ အန္တဒ္ဓယပတနေန- (ကာမသု- ခလ္လိကာနုယောဂ၊ အတ္တကိလမထာနုယောဂ-ဟူသော) အဖို့အစွန်း နှစ်ခုအပေါင်း၌ ကျရောက်ခြင်းကြောင့် ပစ္စယာကာရေ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ခလိတာ- ချွတ်ချော်နေကုန်သည်၊ အာကုလာ- ရှုပ်ထွေးနေကုန်သည်၊ ဗျာကုလာ- အထူးရှုပ်ထွေး နေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တေနေဝ အန္တဒ္ဓယပတနေန- ထိုအဖို့အစွန်း နှစ်ခုအပေါင်း၌ ကျရောက် နေခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ တံတံဒိဋ္ဌိဂါဟဝသေန- ထိုထို မိစ္ဆာအယူကို စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိတ္တမန္တာ-ချာချာလည်နေကုန်လျက်၊ ဥဇုကံ- ပြောင့်မတ်စွာ၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိကထံ- အကျိုးတရားတို့တည်ကြောင်းဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိတုံ- လိုက်နာကျင့်ကြံခြင်းငှာ၊ နဇာနန္တိ- မသိကုန်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ န သက္ကောန္တိံ ။ပ။ ကာတုန္တိ- န သက္ကောန္တိံ ။ပ။ ကာတုံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ ဒွေ ဗောဓိသတ္တေတိ- ကား၊ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တမဟာဗောဓိ သတ္တေ- ပစ္စေက ဗုဒ္ဓဘုရားအလောင်းတော်နှင့် မြတ်သော သဗ္ဗညုဘုရားအလောင်းတော် တို့ကို (ဌပေတွာ) အတ္တနော ဓမ္မတာယာတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သဘာဝေန- သဘောအားဖြင့်၊ ပရောပဒေသေန- သူတပါး တို့၏ နည်းပေးလမ်းညွှန်ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ဣတိ အတ္ထော။ တတ္ထ တတ္ထ ဂုဠက- ဇာတန္တိ- ကား၊ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ- ထိုထိုအရပ်၌၊ ဇာတဂုဠကမ္ပိ- ဖြစ်သော အရှုပ်အထွေး အထုံးအဖွဲ့ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ) ဂဏ္ဍီတိ- ဂဏ္ဍီဟူသည်၊ သုတ္တဂဏ္ဍီ- ချည်ခင် အထုံးအဖွဲ့တည်း၊ တတောဝေ- ထိုသို့ အထုံးအဖွဲ့ ဖြစ်နေခြင်းကြောင့်ပင်၊ (တန္တံ- ချည်မျှင်သည်)၊ ဂဏ္ဍီဗဒ္ဓံ- (အချင်းချင်း) ဖွဲ့အပ်သော အထုံးရှိသည်၊ ဗဒ္ဓဂဏ္ဍီကံ- ဖွဲ့အပ်သော အထုံးရှိသည်၊ (ဟောတိ)။

ပစ္စယေသု ပက္ခလိတွာတိ- ကား၊ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာဒိသဘာဝေသု- အနိစ္စဒုက္ခ အနတ္တ၏အဖြစ် အစရှိသော သဘောရှိကုန်သော၊ ပစ္စယဓမ္မေသု- အကြောင်းတရား တို့၌၊ နိစ္စာဒိဂါဟဝသေန- နိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်း အနေဖြင့်၊ ပက္ခလိတွာ-

ချွတ်ချော်၍၊ ပစ္စယေ ဥဇ္ဇိ ကာတုံ အသက္ကောန္တာတိ- ဟူသည်ကား၊ (ဣမေသတ္တာ-
 ဤသတ္တဝါတို့သည်၊) တဿေဝ နိစ္စာဒိဂါဟဿ- ထိုနိစ္စအစရှိသည်ဖြင့် စွဲလမ်း
 ဖမ်းယူခြင်းကိုပင်၊ အဝိဿဇ္ဇနတော- မစွန့်လွှတ်နိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပစ္စယဓမ္မနိမိတ္တံ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်းတရားဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ-
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားကို သိနိုင်သော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဒဿနံ- ဉာဏ်အမြင်ကို၊ ဥဇ္ဇိ-
 ဖြောင့်မတ်စွာ၊ ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တာ- မစွမ်းနိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထဝသေန- ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထအနေအားဖြင့်
 (ဤငါ၏အယူသာအမှန်ဟု လွန်ကဲစွာ သက်ဝင်နှလုံးသွင်းခြင်း သဘောဟူသော
 ကာယဂန္ထအနေအားဖြင့်) [ကာယ- နာမ်တရားအပေါင်းကို+ဂန္ထ- ထုံးဖွဲ့တတ်သော
 တရား၊] ဂဏ္ဍိကဇာတာ- ဖြစ်သော အထုံးအဖွဲ့ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဒွါသဋ္ဌိံ ။ပ။ ဂဏ္ဍိဗဒ္ဓါတိ- ဒွါဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊
 ယေကေစိ- အမှတ်မရှိ အားလုံးကုန်သော၊ သမဏာဝါ- သမဏအမည်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏာဝါ- ဗြာဟ္မဏအမည်ခံပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 သဿတဒိဋ္ဌိအာဒိ ဒိဋ္ဌိယော- သဿတဒိဋ္ဌိအစရှိသော ဒိဋ္ဌိတို့ကို၊ နိဿိတာ- မှီတွယ်
 နေကုန်၏၊ အလ္လီနာ- ငြိတပ်တွယ်တာနေကုန်၏။

ဝိနနတော- ရက်ကန်းရက်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုလာတိ- ကုလာဟူ၍၊
 ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန- ဣတ္ထိလိင်္ဂအနေအားဖြင့်၊ လဒ္ဓနာမဿ- ရအပ်သောအမည်ရှိသော၊
 တန္တဝါယဿ- ရက်ကန်းသည်၏၊ ဂဏ္ဍိကံနာမ- ချည်ခင်းထွေးမည်သည်၊ အာကုလဘာဝေန-
 ရှုပ်ထွေးနေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂ္ဂတော ဝါ- အဖျားပိုင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 အဖျားပိုင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ မူလတောဝါ- အရင်းပိုင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 ၍လည်းကောင်း၊ ဒုဝိညေယျဇဝ- ခက်ခဲသဖြင့် သိအပ်သည်သာဖြစ်သော၊ ခလိတ
 တန္တသုတ္တံ- ကစီရည် (ကော်ရည်) ဆွတ်ဖျန်းထားအပ်သော ရက်ကန်းချည်ထွေးသည်၊
 ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုလာဂဏ္ဍိကံ ။ပ။
 သုတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သကုဏိကာတိ- သကုဏိကာ-ဟူသည်ကား၊
 ကုလာဝကသကုဏိကာ- အသိုက်ပြုလုပ်သော ငှက်မတည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သာ-
 ထိုငှက်မသည်၊ ရုက္ခသာခါသု- သစ်ကိုင်းတို့၌၊ ဩလမ္မနကုလာဝကာ- တွဲလဲဆွဲနေသော
 အသိုက်ရှိသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဟိ- ထပ်၍ချဲ့ဦးအံ့ သာ- ထိုငှက်မသည်၊ တံ ကုလာဝကံ-
 ထိုအသိုက်ကို၊ တတော တတော- ထိုထိုအရပ်မှ၊ တိဏဟီရာဒိကေ- မြက်မျှင်အစရှိ

သည်တို့ကို၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 (ဝိနန္ဒိယမာနေ- ဖွဲ့ယှက်တွဲစပ်အပ်လသော်၊) တေသံ- ထိုရက်ကန်းသည်တို့၏၊
 ပေသကာရကဗ္ဗိယသုတ္တံဝိယ- ရက်ကန်းသည်တို့၏ ကစီရည်ဆွတ်ဖျန်း အပ်သော
 ချည်ထွေးကိုကဲ့သို့၊ အဂ္ဂေန- အဖျားပိုင်းဖြင့်၊ အဂ္ဂံဝါ- အဖျားပိုင်းကို လည်းကောင်း၊
 မူလေန- အရင်းပိုင်းဖြင့်၊ မူလံဝါ- ကောင်း၊ သမာနေတုံဝါ- တူညီအောင် ဆောင်ယူ
 တွဲစပ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဝိဝေစေတုံဝါ- ရွေးချယ်စိစစ်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊
 နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ တထာ- ထိုမတတ်ကောင်းနိုင်လောက်အောင်၊ ဝိနန္ဒတိ-
 ဖွဲ့ယှက်တွဲစပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊
 ယထာဟိတိ အာဒိ- ယထာဟိ- အစရှိသည်တည်း။

တဒုဘယန္တိ- ကား၊ ကုလာဂဏ္ဍိကန္တိ- ကုလာဂဏ္ဍိကံ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်
 မူအပ်သော၊ ကဗ္ဗိယသုတ္တံ စ- ကစီရည်ဆွတ်ဖျန်းထားအပ်သော ချည်ခင်ထွေးသည်
 လည်းကောင်း၊ ကုလာဂဏ္ဍ- ငှက်သိုက်သည်လည်းကောင်း၊ (အာကုလံ ဒုတ္တရံ-
 တို့၌စပ်) ပုရိမနယေနဝါတိ- ကား၊ ဧဝမေဝ သတ္တာတိ အာဒိနာ- ဧဝမေဝ သတ္တာ
 အစရှိသော၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊
 (ယောဇေတဗ္ဗံ) မုဉ္ဇပဗ္ဗဇ တိဏာနိ- ဖြူဆံမြက်၊ ဗြိတ်မြက်တို့သည်၊ ယထာဇာတာနိ-
 ပေါက်မြီတိုင်းတို့သည်၊ (နဂိုပေါက်ထားသည့် အနေအထားအတိုင်း) ဟုတွာပိ-
 ဖြစ်ကုန်၍လည်း၊ ဒီယဘာဝေန- ရှည်လျားကုန်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ပတိတွာ-
 လဲကျကုန်၍၊ အရညဋ္ဌာနေ- တောအရပ်၌၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ဝိနန္ဒိတွာ-
 ဖွဲ့ယှက်ကုန်၍၊ အာကုလဗျာကုလာနိ- ရှုပ်ထွေးကုန် အထူးရှုပ်ထွေးကုန်သည်၊ ဟုတွာ-
 ဖြစ်ကုန်၍၊ ကာမံ တိဋ္ဌန္တိ- အကယ်၍ကား တည်နေပေကုန်၏၊ ပန- ထိုသို့ပင် ရှုပ်ရှုပ်
 ထွေးထွေး တည်နေပါကုန်သော်လည်း၊ ရုဇ္ဈဘူတာနိ- ကျစ်ထားအပ်သော ကြိုးအဖြစ်သို့
 ရောက်ကုန်သော (မုဉ္ဇပဗ္ဗဇတိဏာနိ- တို့သည်၊) ဒုဗ္ဗိဝေစိယာနိ- ခက်ခဲစွာ ဖြေရှင်းအပ်
 ကုန်သည်၊ ဟောန္တိယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ တာနိ- ထိုနဂိုပေါက်မြီ
 အနေအထားအတိုင်းရှည်လျားစွာ လဲကျ၍ အချင်းချင်းဖွဲ့ယှက်၍ ရှုပ်ထွေးစွာ
 တည်နေကုန်သော ဖြူဆံမြက် ဗြိတ်မြက်တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗိဝေစိယာနိ- ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ-
 မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ယထာ တာနိတိအာဒိ- ယထာ
 တာနိ- အစရှိသော ဥပမာစကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ ဧတ္ထ- ဤယထာ
 တာနိ- အစရှိသည်တို့၌၊ သေသံ- ကြွင်းကျန်သော စကားရပ်သည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊
 ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာတည်း။

[ပါဠိတော်၌ “အပါယံ ဒုဂ္ဂတိ- စသည်ဖြင့် ဒုတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ “အပါယောတိ” ဟူ၍ သြကာရန္တတည်ပုဒ် ပြုထား၏။ နိကာ၌မူ “အပါယာတိ”ဟု အာကာရန္တဖြင့်ရှိနေ၏။] အပါယောတိ- အပါယော- ဟူသည်ကား၊ အဝဓိကော- ကြီးပွားခြင်းမရှိသော ဘုံဘဝတည်း၊ [တဝမ်းပူဖြင့် တွေ့ရ၏။] သုခေန ဝါ- ချမ်းသာမှလည်းကောင်း၊ ဝါ- ချမ်းသာနှင့်လည်းကောင်း၊ သုခဟေတုနာ ဝါ- သုခ၏ အကြောင်းကောင်းမှု ကုသိုလ်မှလည်းကောင်း၊ ဝါ- နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝိရဟိတော- ကင်းသော ဘုံဘဝတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဒုက္ခဿ ဂတိဘာဝတောတိ- ကား၊ အာပါယိကဿ- အပါယ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော၊ ဒုက္ခဿ- ဒုက္ခ၏၊ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော- ဖြစ်ရာဋ္ဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဒုဂ္ဂတိ- ဒုဂ္ဂတိမည်၏။) သုခသမုဿယတောတိ- ကား၊ အဗ္ဘုဒယတော- ကြီးပွားမှုသုခအစုအဝေးမှာ၊ ဝိနိပတတ္တာတိ- ကား၊ ဝိရူပံ- ဖောက်ပြန်စွာ၊ နိပတတ္တာ- ကျရောက်ရာဘဝ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (တသ္မိံ သတ္တေ- ထိုအပါယ်သတ္တဝါသည်၊ နိပတန္တေ- ကျရောက်လသော်၊) တေန အတ္တဘာဝေန- ထိုအတ္တဘောဖြင့်၊ သုခသမုဿယော- ချမ်းသာအစုအဝေးသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ ဧဝံ- ဤသို့ ချမ်းသာအစုအဝေး မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်၊ နိပတိတတ္တာ- ကျရောက်ရာဘဝ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိနိပါတော- ဝိနိပါတ်မည်၏။) ဣတရောတိ- ဣတရောဟူသည်ကား၊ သံသာရော- သံသရာကို။

အပါယန္တိအာဒိနာ- အပါယံအစရှိသော ရှေးသုံးပုဒ်ဖြင့် (အပါယံ ဒုဂ္ဂတိ ဝိနိပါတံ- ဟူသောရှေးသုံးပုဒ်ဖြင့်) ဝုတ္တောပိ- ဟောတော်မူအပ်သော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝလေးမျိုး သည်လည်း၊ သံသာရောဧဝံ- သံသရာဘဝသည်ပင်၊ ဟောတိနန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဧတံ- ဤစောဒနာစကားအတိုင်း အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝ လေးမျိုးသည်လည်း သံသရာပင် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သစ္စံ- မှန်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ နိရယာဒီနံ- ငရဲဘဝအစရှိသော လေးမျိုးသော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝတို့၏၊ အဓိမတ္တဒုက္ခ- ဘာဝဒဿနတ္ထံ- လွန်ကဲသော အတိုင်းအတာရှိသော ဝဋ်ဆင်းရဲတို့၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း အကျိုးငှာ၊ အပါယာဒိဂ္ဂဟဏံ- အပါယံအစရှိသော သဒ္ဓါသုံးမျိုးကိုယူတော်မူ (ဟောတော်မူ)ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ဣတိ- ဤကား၊ သောနော- သုတ်သင် ရှင်းလင်းချက်တည်း။) အယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ- လေးမျိုးမှတစ်ပါးသော သုဂတိဘဝကိုသာ သံသရာဘဝဟု ဟောတော်မူရခြင်း အနက်သဘောကို၊)

ဂေါဗလီဗဒ္ဒဉာယေန - ဂေါဗလီဗဒ္ဒ နည်းအားဖြင့် ဝေဒိတဗျော- သိသင့်၏။ ခန္ဓာနဉ္စ
 ပဋိပါဠိတိ- ကား၊ ပဉ္စန္ဒ- ငါးမျိုးကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ- ခန္ဓာတို့၏၊ ဟေတုဖလဘာဝေန-
 အကြောင်းအကျိုးအဖြစ်ဖြင့်၊ အပရာပရံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းကို၊
 (သံသာရောတိ- ဤ၊ ပဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။) အဗျောစ္ဆန္တံ ဝတ္တမာနာတိ- ကား၊
 အဝိစ္ဆေဒေန- အဆက်မပြတ်ခြင်း သဘောဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်သော၊ (ပဋိပါဠိ-
 အစဉ်ကို။)

တံသဗ္ဗမ္ဘိတိ- ကား၊ အပါယန္တိအာဒိနာ- အပါယံအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-
 ဟောတော်မူအပ်သော၊ သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ တံ အပါယဒုက္ခဉ္စေဝ- ထိုအပါယ်ဘဝ
 ဆင်းရဲကိုလည်းကောင်း၊ တံ ဝဋ္ဋဒုက္ခဉ္စေဝ- ထိုသံသရာဝဋ်ဆင်းရဲကိုလည်းကောင်း၊
 (နာတိဝတ္တတိ- မကျော်လွန်နိုင်) မဟာသမုဒ္ဒေ ဝါတုက္ခိတ္တနာဝါ ဝိယာတိက္ကဒံ- မဟာ
 ။ပ။ နာဝါ- ဟူသော စကားသည်၊ ပရိတ္တမဋ္ဌာနဿ- ချာချာလည်ရာ ဘဝယောနိ
 အစရှိသော ဌာန၏၊ မဟန္တဒဿနတ္ထဉ္စေဝ- ကျယ်ဝန်းများပြားသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်း
 အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ပရိတ္တမနဿ- ချာချာလည်ခြင်း၏၊ အနဝဋ္ဌိတဘာဝ-
 ဒဿနတ္ထဉ္စ- မရပ်နားသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ (ဝုတ္တာ-
 ပြဆိုအပ်သော၊) ဥပမာတိ- ဥပမာဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗ- သိထိုက်၏။) ပန- ထိုမှတပါး၊
 ယန္တေသု ယုတ္တဂေါဏော ဝိယာတိက္ကဒံ- ယန္တေသု ယုတ္တဂေါဏော ဝိယ- ဟူသော
 ဤစကားကို [ဤနေရာ၌ ဒဿနတ္ထဉ္စ ဥပမာ၊ “ယန္တေသု ယုတ္တဂေါဏော ဝိယာတိက္ကဒံ”
 ဟုရှိရမည်။] အဝသဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ- မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်းမဖြစ်နိုင်ခြင်းကို
 ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပမောက္ခဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ- လွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့သည်အဖြစ်ကို
 ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ (ဝုတ္တာ- ပြဆိုအပ်သော၊ ဥပမာတိ- ဥပမာဟူ၍။) ဝေဒိတဗ္ဗ-
 သိထိုက်၏။

၁။ ဂေါဗလီဗဒ္ဒဉာယေန ။ ။ ဂေါဗ ဗလီဗဒ္ဒေါစ ဂစ္ဆတိ”ဟု ဆိုရာ၌ ဂေါသဒ္ဓါဖြင့်
 နွားအားလုံးကို ယူနိုင်သော်လည်း ဗလီဗဒ္ဒဟု ခေါ်သော ခိုင်းနွားကြီးမှတပါး ကျန်သော
 နွားအားလုံးကိုသာ ယူရသကဲ့သို့ အပါယ် ဒုဂ္ဂတိ ဝိနိပါတ် သံသာရံ- ဟူ၍ ပါဠိတော်၌
 လေးပုဒ်ဟောထားရာတွင် သံသာရံပုဒ်တစ်ခုတည်းဖြင့်ပင် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ ဘဝလေးမျိုးနှင့်
 သုဂတိဘဝအားလုံးကို ယူနိုင်သော်လည်း ရှေ့သုံးပုဒ်ဖြင့် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝလေးမျိုးကို သီးခြား
 ယူထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် သံသာရံပုဒ်အရ ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်း၊ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်
 ကျန်သော သုဂတိဘဝများကိုသာ ယူရတော့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၉၆။ ကုမိနာ တာဝါတိ ဧတ္ထ- ကုမိနာ တာဝ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ တာဝသဒ္ဓေါ- တာဝသဒ္ဓါသည်၊ ကမတ္ထော- အစဉ်ဟူသော အနက်ရှိ၏။ တေန- ထိုတာဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ တန္တာကုလကဇာတာတိပဒဿ- တန္တာကုလကဇာတာ-ဟူသော ပုဒ်၏။ အနုသန္တိ- အနုသန္ဓေသည်၊ ဝါ- ဆက်စပ်သော စကားရပ်သည်၊ ပရတော- နောက်၌၊ အာဝိ- ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ကုတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (အာစရိယော) ဒီပေတိ- ပြတော်မူ၏။ အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာတိဧတ္ထ- အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (ဝစနတ္ထော- ဝစနတ္ထကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။) အယံ- ဤမည်သော၊ ပစ္စယော- အကြောင်းတရားတည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကုဒပ္ပစ္စယော- ကုဒပ္ပစ္စယမည်၏။ တသ္မာ ကုဒပ္ပစ္စယာ- ထို ဤမည်သော အကြောင်းတရားကြောင့်၊ ကုမသ္မာ- ဤမည်သော၊ ပစ္စယာ- အကြောင်းကြောင့်၊ ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ကုဒံ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ (ကိ- အဘယ်အနက်သည်၊ ဝုတ္တံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ကုမသ္မာနာမ- ဤမည်သော၊ ပစ္စယာ- အကြောင်းကြောင့်၊ ဇရာမရဏံ- ဇရာမရဏသည်၊ (သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏။) ကုတိ- ဤသို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗော- ဆိုထိုက်သော၊ ဇရာမရဏဿ- ဇရာမရဏ၏။ ပစ္စယော- အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိနုခေါ- ရှိပါသလော၊ ကုတိ- ဤအနက်သည်၊ (ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- သည်၊ ဟောတိ။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အတ္ထိနုခေါ ။ပ။ ဘဝေယျာတိ- အတ္ထိနုခေါ ။ပ။ ဘဝေယျ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤ “အတ္ထိနုခေါ” အစရှိသော အဖွင့်စကားရပ်၌၊ ကိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ- ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ- ကိ ။ပ။ မရဏံ- ဟူ၍၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဇာတိသဒ္ဓ၊ ပစ္စယသဒ္ဓသမာနာဓိကရဏေန- ဇာတိသဒ္ဓါ၊ ပစ္စယသဒ္ဓါတို့နှင့် တူသော တည်ရာအနက်ရှိသော၊ ကိသဒ္ဓေန- ကိသဒ္ဓါနှင့်၊ ကုဒံသဒ္ဓဿ- (ကုဒပ္ပစ္စယာ၌) ကုဒံသဒ္ဓါ၏။ သမာနာဓိကရဏတာဒဿနတော- တူသော တည်ရာရှိသည် အဖြစ်ကိုပြသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုဒပ္ပစ္စယသဒ္ဓဿ- ကုဒပ္ပစ္စယသဒ္ဓါ၏။ ကမ္မဇာရယ- သမာသတာ- ကမ္မဇရည်းသမာသ်၏ အဖြစ်သည်၊ ယုဇ္ဇတိ- သင့်၏။ ဟိ- အမှန်စင်စစ် အားဖြင့်၊ ဧတ္ထ- ဤ “အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏံ”ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ကုမဿ ပစ္စယာ ကုဒပ္ပစ္စယာတိ- ကုမဿ ပစ္စယာ ကုဒပ္ပစ္စယာဟူ၍၊ ဇရာမရဏဿဝါ- ဇရာမရဏ၏လည်းကောင်း၊ အညဿဝါ- အခြားတရား၏လည်းကောင်း၊ ပစ္စယတော-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၅၁

အကြောင်းကြောင့်၊ ဇရာမရဏသမ္ဘဝပုဏ္ဏ- ဇရာမရဏဖြစ်ခြင်းကို မေးတော်မူခြင်းသည်၊
 နသမ္ဘဝတိ- မဖြစ်သင့် (ကသ္မာ- အဘယ့်နည်း၊) ဝိညာတဘာဝတော- ကုဒပ္ပပ္ပယသဒ္ဓါ၏
 ကမ္မဓာရယသမာသ်ဖြစ်ပုံ သိသာပေါ်လွင်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္ဘ-
 ဝတောစ- ကုမဿ ပစ္စယာ-ဟူ၍ ဘိန္နာဓိကရဏသမာသ်မဖြစ်သင့်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်းတည်း၊ ပန- အဟုတ်အမှန်ကား၊ ဇရာမရဏဿ- ဇရာမရဏ၏။
 ပစ္စယပုဏ္ဏ- အကြောင်းကို မေးခြင်းသည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်သင့်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ကုဒ်-
 သဒ္ဓဿ- ၏၊ ပစ္စယသဒ္ဓသမာနာဓိကရဏတာယံ- ပစ္စယသဒ္ဓါနှင့်တူသော တည်ရာအနက်
 ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) ကုဒ်သဒ္ဓဿ- ကုဒ်သဒ္ဓါ၏၊ ကုမသ္မာ
 ပစ္စယာတိ- ကုမသ္မာ ပစ္စယာဟူ၍၊ ပစ္စယ ပုဏ္ဏ- အကြောင်းကို မေးခြင်းသည်၊ ယုဇ္ဇတိ-
 သင့်၏။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ သမာနာဓိကရဏတာ- ထိုတူသော တည်ရာအနက်
 ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ အညပဒတ္တသမာသေပိ- အညပုဒ်အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိတိသမာသ်
 ၌လည်း၊ ယဒိပိ လဗ္ဘတိ- အကယ်၍ ကား ရအပ်ပါပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဧတ္ထ-
 ဤ “ကုဒပ္ပပ္ပယာ”ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အညပဒတ္တဝစနိစ္ဆာဘာဝတော- အညပုဒ်
 အနက်ကို ဆိုလိုခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကမ္မဓာရယသမာသော- ကမ္မဓာရယ-
 သမာသ်ကို ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ သာမိဝစနသမာသပက္ခေပန- သာမိဝိဘတ်ရှိသော
 ဆဋ္ဌိတပ္ပရိသ် သမာသ်ဘက်၌ကား၊ သမာနာ ဓိကရဏတာသမ္ဘဝေါ- တူသောတည်ရာ
 အနက်ရှိသည်အဖြစ်၏ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ နတ္ထေဝ- မရှိသည်သာတည်း၊ ကုတိ- ဤသို့
 (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်၊) စ- စောဒနာဦးအံ့၊ ကုဒပ္ပပ္ပယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိဧတ္ထ- ကုဒပ္ပပ္ပ-
 ယတာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ သာမိဝစနသမာသော- သာမိဝိဘတ်ရှိသော
 သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သော၊ ကုဒပ္ပပ္ပယသဒ္ဓေါ- ကုဒပ္ပပ္ပယသဒ္ဓါကို၊ ကုစ္ဆိတော နန-
 အလိုရှိအပ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ကုတိ- ဤကား စောဒနာတည်း၊ [ကုမေသံ ပစ္စယာ
 ကုဒပ္ပပ္ပယာ- ကုဒပ္ပပ္ပယာ ဧဝ ကုဒပ္ပပ္ပယတာ- ကုဒပ္ပပ္ပယာနံဝါ-သမူဟော ကုဒပ္ပပ္ပ-
 ယတာ (ဤဇရာမရဏအစရှိသော အကျိုးတရား တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-
 အကြောင်းအပေါင်းအစုဖြစ်သော၊) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို
 ကုဒပ္ပပ္ပယတာ- ဟုခေါ်သည်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဒု-၁၄၉။

(တံဝစနံ- ထို “ကုဒပ္ပပ္ပယတာ ။ပ။ သာမိဝစနသမာသော ကုစ္ဆိတော” ဟူသော
 စောဒကစကားသည်) သစ္စံ- မှန်၏၊ ဥဇုကမေဝ- ပြောပြောသာလျှင် (တိုက်ရိုက်သာလျှင်)

တတ္ထ- ထိုကုဒပ္ပဝေယတ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝစနိစ္ဆာ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကို ဆိုလိုသည်။ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ ကတ္တာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ (သာမိဝစန- သမာသော- ကို) ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်ပါ၏။ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဣမ- ဤ အတ္ထိ ကုဒပ္ပဝေယာ ဇရာမရဏံ”ဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ ကေဝလံ- ပဋိသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အနက်မဖက်သက်သက်၊ ဇရာမရဏဿ- ၏။ ပစ္စယပရိပုစ္ဆာ- အကြောင်းတရားကို မေးခြင်းကို ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်၏။ တဿ- ထို့ကြောင့် ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာ အားဖြင့် (သမာသကပ္ပနာယ- သမာသစီရင်ခြင်းကို၊ ကရိယမာနာယ- ပြုအပ်လသော်၊) တတ္ထ- ထိုကုဒပ္ပဝေယတ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ကုဒသဒ္ဓဿ- ၏။ ပဋိစ္စ- သမုပ္ပါဒ်ဝိသေသနတာ စ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အနက်ကို အထူးပြုသည် အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ဣမ- ဤအတ္ထိ ကုဒပ္ပဝေယာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ပုစ္ဆိတဗ္ဗပစ္စယတ္ထ- တာစ- မေးမြန်းထိုက်သော အကြောင်းဟူသော အနက်ရှိသည် အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်နိုင်၏။ တထာ- ထိုဖြစ်နိုင်လောက်အောင်၊ တတ္ထ စ- ထိုကုဒပ္ပဝေယတ- ဟူသော ပါဠိ၌လည်းကောင်း၊ ဣမ စ- ဤအတ္ထိ ကုဒပ္ပဝေယာ- ဟူသော ပါဠိတော်၌ လည်းကောင်း၊ သမာသကပ္ပနာ- သမာသစီရင်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကဿ- အဘယ်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုကုဒပ္ပဝေယတ- ဟူသော ပါဠိ၌၊ ကမ္မဓာရယသမာသော- ကို၊ နဣစ္ဆိတော- အလိုမရှိအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤကားအမေးပုစ္ဆာတည်း။ ဟေတုပ္ပဘဝါနံ”- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရား တို့၏ အကြောင်းဟိတ်ဟူသော အနက်၊ အကျိုးတရား၏ အမွန်အစဖြစ်ရာ အကြောင်းတရား

၁။ ဟေတုပ္ပဘဝါနံ ဟေတု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ။ ။ ဟိနောတိ သင်္ခါရနံ ကာရဏဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ဟေတု (သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား) ဟူ၍ ဤသုတ်ဋီကာ (နှာ-၈၉)တုန်းက ဝိဂြိုဟ်ပြုခဲ့၏။ ထိုဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အကြောင်းတရားကို ဟေတု-ဟုခေါ်သည်။ ပဘဝတိ ဧတဿ ဖလန္တိ ပဘဝေါ (အကျိုးတရား၏ အဦးအစဖြစ်ရာအကြောင်းတရား) ဖြစ်၏။ ဦးစွာပဌမ ရေစီးဆင်းရာ (မြစ်ဖျားခံရာ) အရပ်ကဲ့သို့ အကျိုးတရားတို့၏စ၍ ဖြစ်ရာအကြောင်း တရားသည် ပဘဝမည်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြစ်စဉ် အဝိဇ္ဇာကို လက်ဦးပဌမ ဟောထားသော်လည်း သတ္တဝါတွေ ဘယ်အချိန်က စဖြစ်သည်ဟု သတ္တဝါတို့ဖြစ်ရာ အစပဌမ မရှိသကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာလည်း အစပဌမဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ ဟူ၍မရှိ၊ သင်္ခါရအကျိုးတရားများလည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် စ၍ ဖြစ်သည်ဟု မဆိုစကောင်း၊ ထို့ကြောင့်အဝိဇ္ဇာသည် ပဘဝအကြောင်းမဟုတ်ဟု ဋီကာဆိုလိုရင်း စဉ်းစားမိ၏။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၅၃

ဟူသော အနက်တို့တွင်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်၊ ဟေတု- သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတို့၏ အကြောင်းဟိတ်ဟူသော အနက်တည်း။ ကုတိ ကုမဿ အတ္တဿ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော ဤအကြောင်း ဟိတ်အနက်၏၊ ကမ္မဓာရသမာသေ- ဌ၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်သင့်သည် အဖြစ်ကြောင့် (မဖြစ်သင့်သည့်အတွက်) [ဟိတ်ကုဖြစ်၍ ကုစိတ္တတ္တာဟူသော နောက်ဟိတ်ပုဒ်၌စပ်၊ ကုတိသဒ္ဓါပိ၏၊] ကုမဿ- ဤဇရာမရဏ အစရှိသော အကျိုးတရား၏၊ ပစ္စယာနုပဿ- ဇာတိအစရှိသော အကြောင်းတရား အားလျော်သော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော ဇရာမရဏ အစရှိသော အကျိုး တရား၏၊) [ကုမဿ- ကိုထပ်ဖွင့်သည်၊] အနုရူပေါ ပစ္စယော- လျော်သောဇာတိ အစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အကြောင်းတရားတည်း။ ကုဒပ္ပစ္စယော- ဤအကြောင်း အားလျော်သော ဇရာမရဏအစရှိသော အကျိုးတရား၏ လျော်သော ဇာတိအစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်းတရား၊ ကုတိ- ဤသို့ သာမိဝိဘတ်ကျေသော ဆဋ္ဌိတပ္ပရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုသောအားဖြင့်၊ ဧတဿ-အတ္တဿစ- ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနက်၏သာလျှင်၊ ဝါ- ကိုသာလျှင်၊ ကုစိတ္တတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တတ္ထ- ထိုကုဒပ္ပစ္စယတာ- ဟူသော ပါဌ၌၊ ကမ္မဓာရသမာသေ- ကို၊ နကုစိတ္တော- အလိုမရှိအပ်၊ ကုတိ- ဤကားသောနောတည်း)။

ပန- ကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏဟူသော ဤသုတ်ပါဠိတော်ပါဌ၌ ကမ္မဓာရသမာသ် ဖြစ်သင့်ပုံကား၊ ဧတ္ထ- ဤကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏ- ဟူသောဤသုတ်ပါဠိတော်ပါဌ၌၊ ကုဒံသဒ္ဓေန- ကုဒံသဒ္ဓါသည်၊ ဂဟိတော- ယူအပ်သော၊ ယောအတ္ထော- အကြင်ဇာတိ- ဟူသော အနက်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သော အတ္ထော- ထိုဇာတိဟူသော အနက်ကို၊ [ဂဟိတော- ၌စပ်၊] အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ- အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏ- ဟူသော ဝါကျ၌၊ ဇရာမရဏဂ္ဂဟဏေနဝ- ဇရာမရဏဟူသောသဒ္ဓါကြောင့်သာလျှင်၊ (ဇရာမရဏ-ဟူသော သဒ္ဓါရှိနေပြီး ဖြစ်သောကြောင့်သာလျှင်) ဂဟိတော- ကုဒံသဒ္ဓါက ယူအပ်ပြီ၊ [ဆိုလိုသည်မှာ- အတ္ထိ ကုဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏ- ဟူသောပါဠိတော်၌ အကျိုးတရားကို ဖော်ပြသော “ဇရာမရဏ”ဟူသော ပါဠိတော်ရှိနေပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကုဒပ္ပစ္စယာ- ဟူသော ရှေ့ပုဒ်မှ ကုဒံသဒ္ဓါအရ ထိုဇရာမရဏ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိဟူသော အနက်ကို ယူရသည်ဟူလို၊] ကုတိ- ဤသို့ယူအပ်ပြီးဖြစ်သည့်အတွက်၊ ကုဒံသဒ္ဓေါ- ကုဒံသဒ္ဓါသည်၊ (အဝတိဋ္ဌတိ-၌စပ်၊) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တော- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အနက်မှ၊ ပရိစ္စဇနတော- စွန့်ပယ်လိုက်ရသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အညဿ-

ဇာတိဟူသော အနက်မှ အခြားသော အနက်၏။ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်သင့်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဣဒံသဒ္ဓါ၌ ဇာတိဟူသော အနက်မှ တပါးအခြားသော အနက် မဖြစ်သင့်သောကြောင့်၊] ပစ္စယေ-ဇရာမရဏ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိဟူသော အနက်၌၊ အဝတိဋ္ဌတိ- စွဲမြဲသက်ဝင်၍ တည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤဣဒပ္ပစ္စယာ- ဟူသောပါဠိ၌၊ ကမ္မဓာရယသမာသော- သည်၊ (ဟောတိ) ပန- ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ် ဖြစ်သင့်ပုံကို ဆက်ဦးအံ့၊ တတ္ထ- ထိုဣဒပ္ပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဣဒံသဒ္ဓါ- ဣဒံသဒ္ဓါ၏ (ဣဒံသဒ္ဓါက) တတော- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အနက်မှ၊ ပရိစ္စဇနကာရဏံ- စွန့်ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သာမိဝစနသမာသောဇဝ- သာမိဝိဘတ်ကျေသော တပ္ပုရိသ်သမာသ်ကိုသာ၊ ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်ပြီ။

ပန- အဋ္ဌကထာ၏ အလိုကို ဆက်ပြဦးအံ့၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဇရာမရဏာဒီနံ- ဇရာမရဏအစရှိသည်တို့၏၊ ပစ္စယပုတ္တ- မူဓေန- အကြောင်းကို မေးမြန်းခြင်းဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့်၊ အယံပဋိစ္စ- သမုပ္ပါဒဒေသနာ- ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာရဒ္ဓါ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါစနာမ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်သည်လည်း၊ အတ္တတော- သရုပ်သကောင်အနက်အားဖြင့်၊ ဟေတုပ္ပဘဝါနံ- တို့တွင်၊ ဟေတု-တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဝုတ္တောဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည်သာတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်မည်သည် ဟေတု အနက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဣမဿ ဇရာမရဏဿ ပစ္စယောတိ- ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ယူနိုင်ကြောင်းအနက်အဖွင့်ကို၊ ကတာ- အဋ္ဌကထာဆရာ ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဍိတေနာတိ- ကား၊ ဧကံသဗျာကရဏီယာဒိပဉ္စာဝိသေသဇာ- နနသမတ္ထာယ- ဧကန်ပြေဆိုထိုက်သော ပြဿနာအစရှိသော ပြဿနာတို့၏ ထူးခြားပုံကို သိခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော၊ ပညာယ- ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတေန- ပြည့်စုံသော (ပုဂ္ဂလေန) ဟိ- မှန်၏။ အဿ- ထိုပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တမေဝ ပဏ္ဍိစ္စံ- ထိုပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာ ဟိတိအာဒိ- ယထာဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

 ယာဒိသဿ- အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဇီဝဿ- အသက်ရှင်အတ္တ၏၊ သရိရတော- ကိုယ်ကောင်မှ၊ အနညတ္တံ- တမျိုးတခြားမဟုတ်သည်၊ အဖြစ်ကို (ဇီဝနှင့်

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၅၅

သရီရသည် တမျိုးတခြားစီမဟုတ်ဘဲ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို၊) တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ-
 ဟူ၍၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကော- မှားသောအယူရှိသော သူသည်၊ ပုစ္ဆတိ- မေး၏၊ သော ဧဝံ-
 ထိုဇီဝနှင့် သရီရကိုပင်လျှင်၊ ပရမတ္ထတော- ပရမတ်အစစ်အမှန်အနက်သဘောအားဖြင့်
 နုပလတ္တတိ- မရအပ်၊ ဝဉ္စာတနယဿ- မိန်းမမြို့သား၏၊ ဒီဃရဿတာဝိယ- အရပ်ရှည်
 အရပ်ပူသည် အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ကထံ- အဘယ်ကြောင့်၊ တဿ- ထိုဇီဝ၏၊ သရီရတော-
 ကိုယ်ကောင်မှ၊ အညတာဝါ- တမျိုးတခြား၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အနညတာဝါ-
 တမျိုးတခြားမဟုတ်သည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗျာကာတဗ္ဗာ- ဖြေဆိုထိုက်သည်၊
 သိယာ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အဿ ပဉ္စဿ- ထို တံ ဇီဝံ တံ သရီရံ-
 ဟူသော ပြဿနာ၏၊ ဌပနီယတာ- မဖြေဆိုဘဲထားထိုက်သည် အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-
 သိထိုက်၏၊ ဧသ တုက္ကိဘာဝေါနာမ- ဤမဖြေဆိုဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေသည် အဖြစ်
 မည်သည်၊ ပုစ္ဆတော- (ပုစ္ဆန္တဿ)- မေးသောသူကို၊ အနာဒရော- မလေးစားခြင်းသည်၊
 (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဝိဟေသာ ဝိယ- ညည်းဆဲခြင်းကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်နေ၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ အဗျာကတမေတန္တိ- ဤမေးခွန်းကို မဖြေဆိုအပ်ဟူ၍၊ ပကာရန္တရံ-
 ပြုသင့်သောနည်းတမျိုးကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့
 အဗျာကတမေတံ-ဟု ပြောခြင်းကြောင့်၊ အဗျာကရဏကာရဏံ- သူ၏ပြဿနာကို
 မဖြေဆိုခြင်း၏အကြောင်းကို၊ ဉာတုကာမဿ- သိခြင်းငှာ အလိုရှိသော သူအား၊
 (အဗျာကရဏကာရဏံ- ကို၊ ဝါ- သည်)၊ ကထေတဗ္ဗံ- ပြောပြရသည်၊ ဟောတိ- ၏၊
 ကတိတေ စ- ပြောပြအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ ဇာနန္တဿ- သိသောသူ၏၊ ပမာဒေါပိ-
 မေ့လျော့ခြင်းသည်လည်း၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ တံ ဇီဝံ တံ သရီရံဟူ၍ မေးခြင်းအားဖြင့်၊
 (မေးပုံကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့်)၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ကထနဝိဓိ ပန- မေးပုံ
 အစီအစဉ်ကိုကား၊ “ယာဒိသဿာတိ အာဒိနာ- ယာဒိသဿ-အစရှိသည်ဖြင့် (မယာ-
 ငါသည်)၊ ဒသိတော ဧဝံ- ပြအပ်ပြီးသည်သာတည်း။

ဧဝံ အပ္ပဋ္ဌိပဋိတ္တာတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဌပနီယပဉ္စေဝိယ-
 ဌပနီယပဉ္စာ၌ကဲ့သို့၊ (မဖြေဆိုဘဲ ထားရမည့် ပြဿနာ၌ကဲ့သို့)၊ တုက္ကိဘာဝါဒိ-
 ဆိတ်ဆိတ်နေသည် အဖြစ်အစရှိသည်သို့၊ အနာပဋိတ္တာ- မရောက်မူ၍၊ ဧဝံ အပ္ပဋ္ဌိ-
 ပဋိတ္တာတိ- ဧဝံ အပ္ပဋ္ဌိပဋိတ္တာဟူသော၊ ဧတံ ဝစနံ- ဤစကားသည်၊ နိဒဿနမတ္ထံ- နမူနာ
 ဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ညွှန်ပြသော စကားမျှသာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊)
 သဗ္ဗံ- အားလုံးသောတရားသည်၊ အနိစ္စံကိ- အနိစ္စလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-
 မေးမြန်းအပ်လသော်၊ သင်္ခတံ- သင်္ခတတရားကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပုစ္ဆသိကံ-

မေးသလော၊ ဥဒါဟု- သို့မဟုတ်၊ အသင်္ခတံ- အသင်္ခတဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ (သန္ဓာယ-
 ချံ၊ ပုစ္ဆသိ- မေးသလော၊ ကုတိ- ဤသို့) ပဋိပတ္တိတွာ- ထပ်မံ မေးမြန်း၍၊ ဗျာကာတဗ္ဗံ-
 ဖြေဆိုသင့်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ခန္ဓပဉ္စကံ- ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်၊ ပရိညေယျံ-
 အနိစ္စတာအစရှိသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်သော တရားချည်းလော၊ ကုတိ- ဤသို့၊
 ပုဗ္ဗေ-မေးမြန်းအပ်လသော်၊ တတ္ထ- ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌၊ ပရိညေယျံ- ၍သိထိုက်သော
 တရားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ န ပရိညေယျံ- ၍သိထိုက်သည်မဟုတ်သော တရားသည်၊
 အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝိဘဇ္ဇ- ခွဲဝေ၍၊ ဗျာကာတဗ္ဗံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ စ-
 ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ အပ္ပဋိပဋ္ဌိတွာတိ- ဧဝံ အပ္ပဋိပဋ္ဌိတွာ- ဟူသော၊ ဧတ္ထ- ဤပါ၌၌၊
 အယံအတ္ထော- ဤခွဲဝေ၍ဖြေဆိုခြင်းသို့ရောက်ခြင်းအနက်ကို ကုစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်ပြီ
 ကုတိ- ထို့ကြောင့်တည်း၊ (နိဒဿနမတ္တမေတံ- ၏အကြောင်းပြစကား၏ အဆုံးသတ်
 အဖြစ်ပြသော “ကုတိ” သဒ္ဒါတည်း)။

ပုဗ္ဗေ- ရှေးဖြစ်သော “အတ္ထိ ကုဒပ္ပတ္တယာ ဇရာမရဏံ” ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျ၌၊
 ယဿ ပစ္စယဿ- အကြင်ဇရာမရဏ၏ အကြောင်းတရား၏၊ အတ္ထိတာမတ္တံ-
 ရှိသည်အဖြစ်မျှကို၊ စောဒိတံ- မေးမြန်းစောဒနာအပ်ပြီ၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတ္ထိတာ-
 မတ္တံ- ရှိသည်အဖြစ်မျှကို၊ ဝိဿဇ္ဇိတံ- ဖြေဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ (အတ္ထိတိဿ ဝစနိယံ-ဟု
 ဖြေဆိုတော်မူအပ်ပြီ) ဟိ- မှန်၏၊ ပုစ္ဆာသဘာဝေန- အတ္ထိ-ဟူသော ပုစ္ဆာနှင့်
 သဘောတူသော “အတ္ထိ”ဟူသော အဖြေစကားဖြင့် ဝိဿဇ္ဇနံ- ဖြေဆိုတော် မူခြင်းသည်၊
 (ဟောတိ) ကုတိ- ဤသို့၊ (ဒဗ္ဗဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏) ကုဒါနိ- ဇရာမရဏ၏ အကြောင်း
 ရှိသည်အဖြစ်မျှကိုသာ မေးခြင်းဖြေခြင်းပြုလုပ်ပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တဿေဝ-
 ထိုဇရာမရဏ၏အကြောင်းကိုပင်၊ သရူပပုစ္ဆာ- သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မေးခြင်းကို၊
 (အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏဖြစ်သနည်း ဟူ၍ မေးခြင်းကို) ကရိယတိ-
 ပြုအပ်၏၊ ကုတိ- ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန
 ကိန္တိ- ပုန ကိဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ကုဓာပိ- ဤပုန ကိ-
 အစရှိသော ဝါကျ၌လည်း၊ ယထာတိအာဒိ- ယထာ (တံ ဇီဝံ တံ သရီရံ) အစရှိသော၊
 သဗ္ဗံ- အားလုံးသော ရှေးစကားရပ်ကို၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုရမည်၊
 ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေသုတိ- ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေသု-ဟူ၍၊ အတိဒေသဝသေန-
 အလားတူစကားရပ်ကို ညွှန်ပြခြင်း အနေအားဖြင့် (ညွှန်ပြမှုအတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ
 အားဖြင့်) ဥဿုက္ကံ- အားထုတ်ဖွင့်ဆိုမှုကို၊ ကတွာ- ပြုပြီး၍၊ နာမရူပပစ္စယာတိ အာဒိနာ-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၅၇

နာမရူပပစ္စယာ- အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုစသ နယော သဗ္ဗပဒေသု-
ဟူသော အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာစကားရပ်၌၊ အပဝါဒေါ- (အားလုံး ဤနည်းတူချည်း
မဟုတ်ပုံကို ပြသောအားဖြင့်) ပယ်ရှားတားမြစ်ကြောင်း စကားရပ်ကို (အာစရိယေန-
သည်။) အာရဒ္ဓေါ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ (အညမ္ဘိ- အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ဝိသေသပစ္စယံစ-
ထူးသော အကြောင်းကိုလည်း) ဒဿေတုကာမော- ပြခြင်းငှာ အလိုရှိ၏၊ တသ္မာ-
ထို့ကြောင့်၊ ဣဒံ- နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော- ဟူသော ဤစကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ-
သည်။) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက် ယှဉ်စပ်
ယောဇနာခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုသင့်၏၊ ပြုရမည်။) ဆန္တံ- ခြောက်ပါးကုန်သော၊
ဝိပါကသမ္ပဿာနံယေဝ- ဝိပါကဖြစ်သော သမ္ပဿတို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟဏံ-
ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဝိညာဏာဒီ- ဝိညာဏ်
အစရှိကုန်သော၊ ဝေဒနာပရိယောသာနာ- ဝေဒနာအဆုံးရှိသော တရားငါးပါးတို့သည်၊
ဝိပါကဝိဇီတိ- ဝိပါကချည်းဖြစ်သော အစီအစဉ်ဟူ၍၊ ကတ္တာ- ပြုရခြင်းကြောင့်၊
အနေကေသု- တစ်ပါးမက များလှကုန်သော၊ သုတ္တပဒေသုစ- သုတ္တန်ပါဠိတော်ပုဒ်တို့၌
လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မေစ- (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်္ဂ) အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊
ယေဘုယျေန- များသော အားဖြင့်၊ တေသံယေဝ- ထိုဝိပါကတို့ကိုသာလျှင်၊ ဂဟဏဿ-
ယူခြင်း၏၊ နိရုဋ္ဌတ္တာ- တက်ရောက်ထင်ရှားသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိညာဏံ၊ နာမ်ရုပ်၊
သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့သည် ဣဒါနိဖလပဉ္စက၊ အာယတိဖလပဉ္စကဖြစ်ရကား၊
လောကီ-ဝိပါကကိုချည်းယူရသော အုပ်စုဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို။

ဣဓာတိ- ဣဓေဟူသည်ကား၊ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ- ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဓေါ-
စသဒ္ဓါသည်၊ ဗျတိရေကတ္ထော- ဗျတိရေကအနက်ရှိ၏၊ (ဝိပါကသမ္ပဿကို ချည်း
ယူရခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော မယူရခြင်းအနက်ရှိ၏။) တေန- ထိုစသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဧတ္ထ-
ဤသုတ်၌၊ ဂဟိတမ္ဘိတိအာဒိနာ- ဂဟိတမ္ဘိအစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဝုစ္စမာနံယေဝ-
ဆိုအပ် လတ္တံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝိသေသံ- ယူပုံထူးခြားမှုကို၊ ဇောတေတိ- ထွန်းပြ၏၊
ပစ္စယဘာဝေါနာမ- အကြောင်းတရား၏အဖြစ်မည်သည်၊ ပစ္စယုပ္ပန္နာပေက္ခော-
အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ဝဲခြင်းရှိ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တေန-
ထိုပစ္စယုပ္ပန်တရားနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ တဿ- ထိုအကြောင်းတရား၏၊ အသမ္ဘဝတော-
မဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သဠာယတနပုစ္စယာတိ-

၃၅၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာနိဒါန

သဠာယတနပ္ပစ္စယာ-ဟူသည်ကား၊ သဠာယတနပ္ပစ္စယာ ဖဿောတိ- သဠာယတန-
ပ္ပစ္စယာ ဖဿော- ဟူသော၊ ဣမိနာ ပဒေန- ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ-
ကို၊ (ကာတဗ္ဗာ) ဝါ- တနည်းကား၊ သဠာယတနပ္ပစ္စယာတိ- သဠာယတနပ္ပစ္စယာ-
ဟူသော၊ ဧတံ- ဤသဒ္ဒါသည်၊ အဝယဝေန- အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော သဠာယတ-
နပ္ပစ္စယာ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ သမုဒါယောပလက္ခဏံ- အပေါင်းဖြစ်သော သဠာယတ-
နပ္ပစ္စယာ ဖဿော-ဟူသော ပုဒ်ကိုသတ်မှတ်ယူကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်
သဠာယတနပ္ပစ္စယာ ဖဿောတိ- သော-ဟူသော၊ ဣမိနာပဒေန- ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ဣတိ-
ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏။

ဂဟိတမ္ပိတိ- ကား၊ ဆဋ္ဌိခံ- ခြောက်ပါးအပြားရှိသော၊ ဝိပါကဖဿံ- (စက္ခု-
သမ္မဿ- အစရှိသော) ဝိပါကဖဿဖြစ်သော (ပစ္စယုပ္ပန္နဝိသေသမ္ပိ- အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်
အထူးကိုလည်းကောင်း၊) အဂ္ဂဟိတန္တိ- ကား၊ အဝိပါကဖဿံ- ဝိပါကမဟုတ်သော
ဖဿဖြစ်သော [ဝိသဒ္ဓါပိုနေ၏။] ကုသလာကုသလကိရိယာဖဿံ- ကုသိုလ်အကုသိုလ်
ကိရိယာဖဿဖြစ်သော၊ ပစ္စယုပ္ပန္နဝိသေသမ္ပိ- ကောင်း၊ ဒဿေတုကာမော- ပြခြင်းငှာ
အလိုရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ကို (ကာတဗ္ဗာ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-
ဤသဠာယတနပ္ပစ္စယာ ဖဿော-ဟူသော ပါဌ်၌၊ ပစ္စယုပ္ပန္နောဝ- အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်
တရားကိုသာ၊ ဥပါဒိန္နော- သက်ရှိဥပါဒိန္နခန္ဓာကို၊ နက္ကစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်သည်
မဟုတ်သေး၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ပစ္စယောပိ- အကြောင်း ပစ္စည်းတရား
ကိုလည်း၊ ဥပါဒိန္နော- ကို၊ ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တိကာ-
ယတနဿေဝ- စက္ခုစသောအဇ္ဈတ္တိကာယတန ခြောက်ပါးကို သာလျှင်၊ သဠာယ-
တနဂ္ဂဟဏေန- သဠာယတနသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။
ဣတိကတွာ- ဤသို့အကြောင်းပြု၍၊ ဝါ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ သဠာယတနတော
။ပ။ ဒဿေတုကာမောတိ- ကာမောဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
[သဠာယတနတော ။ပ။ ဒဿေတုကာမော- ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျ၌၊ “အညမ္ပိ

၁။ ဒဿေတုကာမောတိ ။ ။ သဠာယတနပ္ပစ္စယာ ဖဿော- ဟူသော ပါဠိတော်၌
ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်နှစ်မျိုးလုံးပင် သက်ရှိဥပါဒိန္နခန္ဓာချည်းသာယူရသောကြောင့် သဠာယတန
တည်းဟူသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးသည်သာ ပစ္စယုပ္ပန်ဖဿ၏၊ အကြောင်း
ပစ္စည်းဖြစ်၏၊ သို့သော်ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌ကား “သဠာယတနပ္ပစ္စယာ ဖဿော”ဟူ၍
ဟောတော်မူဘဲ “နာမရူပစ္စယာ ဖဿော”ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသဠာယတန

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၅၉

ဝိသေသပစ္စယံ”ဟူသော စကားကို ချဲ့၍ပြလိုသောကြောင့် (ဝိသေသပစ္စယဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်) “န ဟိ ဖဿဿ-စသည်ကိုမိန့်၊ ဟိသဒ္ဓါသည် ဝိတ္တာရတ္ထဇောတကနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ တနည်းအားဖြင့် နောက်၌ တသွာ-စသော အဖြေဝါကျကို ကြည့်၍၊ “ဟိကသွာစသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာဝါကျပြုလုပ်၍ အနက်ပေးမည်။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ [တနည်း- ဟိ (ကသွာ)- အဘယ်ကြောင့်၊ စက္ခာဒိသဠာယ- တနတော- စက္ခာယတနအစရှိသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးထက်၊ အတိရိတ္တံ- ပိုလွန်သော၊ အညံ- အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးမှ တပါးတခြားသော၊ ဝိသေသပစ္စယမ္ပိ- နာမ်ရုပ်ဟူသော ထူးသောအကြောင်းကိုလည်း၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒဿေတုကာမော- ပြခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်ပါသနည်း၊ ယသွာ- အကြင်ကြောင့်၊ စက္ခာဒိသဠာယတနမေဝ- စက္ခာဒိသဠာယတနခြောက်ပါးသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနသည်သာ၊ ဖဿဿ- ဖဿ၏၊ ပစ္စယော- အကြောင်းသည်၊ န- မဟုတ်သေး၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ “စက္ခုစ ॥ပ။ သင်္ဂတိ ဖဿောတိ အာဒိဝစနတော- စက္ခုစ ॥ပ။ ဖဿော အစရှိသော ပါဠိတော်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ရူပါယတနာဒိရူပဉ္စ- ရူပါယတနအစရှိသော ရုပ်တရားသည် လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိနာမဉ္စ- စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော နာမ်တရားသည် လည်းကောင်း၊ (ဖဿဿ- ဖဿ၏၊) ပစ္စယော- အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ တသွာ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့စက္ခာဒိသဠာယတနအဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးသည်သာလျှင် ဖဿ၏ အကြောင်း ပစ္စည်းဖြစ်သည်မဟုတ်ဘဲ ရူပါရုံအစရှိသော ရုပ်တရားနှင့်

(အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါး) ထက်ပိုလွန်သော နာမ်ရုပ်ဖြစ်သော အကြောင်း ပစ္စည်း များကိုလည်း ဤသုတ်၌ ပစ္စယုပ္ပန်ဖဿ၏ အကြောင်းပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ယူရ၏။ ထိုနာမ်ရုပ် ဖြစ်သော အကြောင်းပစ္စည်းဟူသည် ရူပါရုံသဒ္ဓါရုံစသော ရုပ်တရားများနှင့် စက္ခုဝိညာဏ်စသော နာမ်တရားများဖြစ်သည်ကို “စက္ခုစ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿော”ဟူသော သာကေပါဠိဖြင့် ဋီကာပြ၏။ ထိုနာမ်ရုပ်အကြောင်း တရားကြောင့်လည်း အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ဖဿဖြစ်သည်ကို သိစေတော်မူလိုသောကြောင့် ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ “နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော” ဟုဟောတော်မူ၏။ ယင်းသို့သောအဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဋီကာ၌ “န ဟိ ဖဿဿ”စသည်ကို မိန့်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “န ဟိ ဖဿဿ”စသည်သည် ဝိတ္တာရဝါကျဖြစ်သည်။ “န ဟိ တက်ရာ ဟိနက်မှာ ဟိတ်ပါဒဇ္ဇိစ္စ”ဟူသော ရွှေရေးဆောင်နိယံနှင့် အညီ ဒဠိကရဏလည်းဖြစ်နိုင်ပါ၏။

စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော နာမ်တရားသည်လည်း၊ ဖဿ၏ အကြောင်းပစ္စည်းဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဝဇ္ဇနာဒိ ဝိယ- အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော အကြောင်းတရားကဲ့သို့၊ သာဓာရဏ- အများဆိုင် ဘုံဆိုင်အကြောင်းသည်၊ အဟုတ္တာ- မဖြစ်မူ၍၊ (အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော အကြောင်းသည် စက္ခုသမ္ပဿ၊ သောတသမ္ပဿ အစရှိသော ဖဿအားလုံး၏ ဘုံဆိုင်အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဘုံဆိုင်အကြောင်းမဟုတ်မူ၍ဟူလို)။

စက္ခုဒိသဋ္ဌာယတနတော- စက္ခုအစရှိသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးထက်၊ အတိရိတ္တံ- ပိုလွန်သော (သာဓာရဏပစ္စယမ္ပိ- ဌိစပ်) တဿ တဿ ဖဿဿ- ထိုထို ကိုယ်စီကိုယ်ငြစ်သော ဖဿ၏။ သာဓာရဏကာယ- သက်ဆိုင်သော ဘုံဆိုင်အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် (စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဏ်တို့သည် စက္ခုသမ္ပဿတစ်ခုတည်း၏သာ အကြောင်းဖြစ်၍ သောတပသာဒ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ သောတဝိညာဏ်တို့သည် သောတသမ္ပဿ တစ်ခုတည်း၏သာ အကြောင်းဖြစ်၏ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကိုယ်စီကိုယ်ငြစ် သက်ဆိုင်သော ဘုံဆိုင်အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်ဟူလို) အညံ- အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါးမှ တပါးသော၊ ဝိသေသပစ္စယံ- ထူးခြားသော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ပိသဒ္ဓေန- ပိသဒ္ဓါသည်၊ အဝိသိဋ္ဌံ- အထူးမပြုအပ်သော (အကြောင်းတစ်မျိုးစီတစ်မျိုးစီ ထူးခြားကွဲပြားအောင် မပြုအပ်သော၊ ဝါ- မပြုအပ်သည်အတွက်၊) ဣမံ သာဓာရဏပစ္စယမ္ပိ- ဤအများဆိုင် ထပ်တူညီမျှတစ်ခုတစ်ခုတည်းသာဖြစ်သော အကြောင်းကိုလည်း၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဒဿေတုကာမော- ပြခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) နာမရူပပစ္စယာ ဖဿောတိဣဒံ- နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော- ဟူသော ဤစကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဣတိ- ဤသို့ ယောဇနာ- အနက်အားဖြင့် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊) [အဋ္ဌကထာ၌ “နာမရူပပစ္စယာ ဖဿောတိ ဣဒံ”ဟူသော ကံပုဒ်ကို စာကြောင်းလေးကြောင်းကျော်မှာ ရှိသော ဝုတ္တံ- ဟူသော ကိရိယာပုဒ်၌ လှမ်းစပ်ပါဟူ၍ အစပ်ဝေးနေသောကြောင့် စာစပ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။]

အဘိဓမ္မဘာဇနီယေဝိ- (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်္ဂ) အဘိဓမ္မဘာဇနီယပါဠိတော်၌လည်း၊ ဣမမေဝ ပစ္စယံ- ဤနာမ်ရုပ်ဟူသောအကြောင်းကိုပင်၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ “နာမရူပပစ္စယာ ဖဿောတိ- နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော”ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒဋ္ဌကထာယံ- ထိုအဘိဓမ္မဘာဇနီယ- ပါဠိ၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌၊ “ပစ္စယဝိသေသ ။ပ။ သင်္ဂဟတ္ထုတ္တတိ- သင်္ဂဟတ္ထုတ္တဟူ၍၊

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၆၀

အတ္တဝဏ္ဏနာ- အနက်အဖွင့်ကို၊ ကတာ- ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပစ္စယာနန္တိ- ကား၊
 ဇာတိအာဒိနံ- ဇာတိအစရှိကုန်သော၊ ပစ္စယဓမ္မာနံ- အကြောင်းတရားတို့၏၊ နိဒါနံ
 ကထိတန္တိ- ကား၊ ဇရာမရဏာဒိကဿ- ဇရာမရဏအစရှိသော အကျိုးတရား၏၊
 နိဒါနတ္ထံ- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကို၊ ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧကံသိကော-
 တစ်ခုသော အဖို့ရှိသော၊ ဝါ- ဧကန်မူချဖြစ်သော၊ ပစ္စယဘာဝေါ- အကြောင်း၏
 အဖြစ်ကို၊ ကထိတော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ တံ- ထိုဇာတိအစရှိသည်သည်၊
 တေသံ- ထိုဇရာမရဏအစရှိသည်တို့၏၊ ပစ္စယဘာဝေ- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်၌၊
 အဗျဘိစာရီ- ယုံမှားသံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိသည် (ဟောတိ) က္ကတိ- ဤသို့သော
 အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ က္ကတိ ခေါ ပနေတန္တိအာဒိနာ- က္ကတိခေါပနေတံ-
 အစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့် ဥပရိ- အထက်၌၊ (နောက်၌) ဒေသနာ- ဒေသနာတော်သည်၊
 ပဝတ္တာ- ဖြစ်ပြီ၊ နိဇ္ဇဇေတိ- ကား၊ နိဇ္ဇလကေ- အရှုပ်အထွေး အမြွေးအယှက် မရှိသည်
 တို့ကို၊ နိဂုဓ္မေတိ- ကား၊ နိဂုဓ္မေ- ခြုံပိတ်ပေါင်းမရှိသည်တို့ကို၊ [နိက္ခေပေ- ဟုပါဌ်ပျက်၏၊]
 ပဒဒ္ဒယေနာပိ- နိဇ္ဇဇေ နိဂုဓ္မေ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းဖြင့်လည်း၊ အာကုလာ-
 ဘာဝမေဝ- ရောယှက်ရှုပ်ထွေးမှုမရှိခြင်းကိုသာလျှင် (အာစရိယော) ဒဿေတိ-
 ပြတော်မူ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ အနာကုလံ အဗျာကုလံ- ရှုပ်ထွေးမှု
 မရှိသော၊ မဟန္တံ- ကျယ်ဝန်းများပြားသော၊ ပစ္စယနိဒါနံ- ပစ္စည်းဟူသော အကြောင်း
 တရားကို၊ ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ရောယှက်ရှုပ်ထွေးမှု
 မရှိသော ကျယ်ဝန်းများပြားသော အကြောင်းပစ္စည်းတရားကို ဟောအပ်ရာ၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊) အညဿဘာဝဿ- ဤသို့သော အကြောင်းဗျူဟာမှ တမျိုးတခြား
 အကြောင်း ဗျူဟာအမျိုးအစား၏ အဖြစ်၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 မဟာနိဒါနံ- မဟာနိဒါနမည်သော၊ သုတ္တံ- သုတ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

၉၈။ တေသံ တေသံ ပစ္စယာနန္တိ- ကား၊ ဇာတိအာဒိနံ- ဇာတိအစရှိကုန်သော၊
 တေသံ တေသံ ပစ္စယာနံ- ထိုထိုအကြောင်းတရားတို့၏၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊
 ပစ္စယဘာဝေါနာမ- အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်မည်သည်၊ (တထော- စသည်၌စပ်)
 အနုနာဓိကေဟေဝ- မယုတ်လျော့သည်၊ မပိုလွန်သည်သာဖြစ်ကုန်သော၊ တေဟိ
 တေဟိ ပစ္စယေဟိ- ထိုထိုအကြောင်းတရားတို့ကြောင့်၊ တဿ တဿ ဖလဿ-
 ထိုထိုအကျိုးတရား၏၊ သမ္ဘဝတော- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တထော တစ္ဆော-
 မှန်ကန်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ တပ္ပကာရော- ထိုမယုတ်မလွန် အပြားရှိသော

အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်သည်။ [ယခင် ပစ္စယဘာဝေါ- ကိုပင် ညွှန်ပြသည်။] ပစ္စယေသု- အကြောင်းတရားတို့သည်၊ သာမဂ္ဂိဥပဂတေသု- ညီညွတ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်လေသော်၊ နိဗ္ဗတ္တနဓမ္မာနံ- ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော အကျိုးတရားတို့၏၊ မဟုတ္တမ္မိ- တစ်မဟုတ်မျှလည်း၊ အသမ္ဘဝါဘာဝတော- မဖြစ်ခြင်းမရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- မဖြစ်မရှိကုန်ဖြစ်ကြသည်အဖြစ်ကြောင့် တထော- မှန်ကန်၏၊ အညဓမ္မပစ္စယေဟိ- (ဤအကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ရမည့် ဤအကျိုးမှ) တပါးသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းတို့ကြောင့် အညဓမ္မနုပ္ပတ္တိတော- (ဖြစ်သင့်သည်မဟုတ်သော) အခြားသော အကျိုးတို့မဖြစ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် အဝိတထော အဝိသံဝါဒနကော- မလွဲချော်သော အကြောင်း၏အဖြစ်တည်း၊ (အဋ္ဌကထာမှ “ပစ္စယဘာဝ” ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သည်ကို သတိပြုရမည်။) ဝိသံဝါဒနာကာရရဟိတော- လွဲချော်ခြင်းသဘောအခြင်းအရာမှ ကင်းသော အကြောင်း၏အဖြစ်တည်း၊ အညထာဘာဝဿ- တပါးတခြားသော အမျိုးအစားအပြားအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏၊ အဘာဝတော- မဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနညထာတိ- အနညထာ- ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ဆိုအပ်၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ကထံ ။ပ။ ဒဿေတုန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဖလံ- အကျိုးတရားကို၊ ပရိယာယတိ- သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်တတ်၏၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ- သိမ်းပိုက်၍၊ ဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဟေတု- အကြောင်းတရားသည်၊ ပရိယာယော- ပရိယာယမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိယာယေနာတိ ကာရဏေနာတိ- ပရိယာယေနာတိ ကာရဏေန-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ သဗ္ဗေန သဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဒေဝတ္တာဒိနာ- နတ်၏အဖြစ်အစရှိသော၊ သဗ္ဗဘာဝေန- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ ဇာတိ- ဇာတိသည် (ဥပပတ္တိဘဝအနေဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည်) သဗ္ဗထာ သဗ္ဗန္တိ- ကား၊ တတ္ထာပိ- ထိုနတ်အဖြစ်အစရှိသည်တို့တွင်လည်း၊ စာတုမဟာရာဇိကာဒိသဗ္ဗာကာရေန- စာတုမဟာရာဇ်နတ်အဖြစ်အစရှိသော အားလုံးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးသော (ဇာတိ- သည်) ဧတံ- ဤ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗံ- ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါး အပါင်းသည်၊ နိပါတဒ္ဓယံ- နိပါတ်ပုဒ် နှစ်ပါးအပေါင်းတည်း၊ နိပါတဉ္စ- နိပါတ်ပုဒ်ဟူသည်လည်း၊ အဗျယံ- လိင်ဝိဘတ် တို့ကြောင့် မပြောင်းလဲ မပျက်စီးသော ပုဒ်တည်း၊ တဉ္စ- ထိုနိပါတ်ပုဒ်ဟူသည်လည်း၊ သဗ္ဗလိင်္ဂဝိဘတ္တိ ဝစနေသု- အားလုံးသော လိင်ဝိဘတ်ပုဒ်တို့၌၊ ဧကာကာရမေဝ-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၆၃

တစ်ခုတည်းသော ရုပ်ပုံစံအခြင်းအရာရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗန္တိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသည်ကား၊ အတ္တဝစနေ- အနက်ကို ဟောရာ၌၊ တဿ တဿ- ထိုထိုအနက်၏၊ ဇာတိသဒ္ဓါပေက္ခာယ- အမျိုးဇာတ်ကို အကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ဖြစ်သောသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ဝဲခြင်းကြောင့်၊ ဣတ္ထိအတ္တဝုတ္တိတံ- ဣတ္ထိလိင်အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ သဗ္ဗာကာရေန သဗ္ဗာတိအာဒိ- သဗ္ဗာအစရှိသော အဖွင့်စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဣမိနာဝ နယေနာတိ- ကား၊ ဇာတိဝါရေ- ဇာတိဝါရ၌ (ဣဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏံ- အစရှိသည်ဖြင့် ဇာတိဟူသော အကြောင်းတရားကို ဟောရာဒေသနာ အလှည့်အကြိမ်၌) ဝုတ္တေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာဖြစ်သော၊ ဣမိနာနယေန- ဤသိကြောင်းနည်းဖြင့်၊ (အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော) ဒေဝါဒီသူတိ (ဧတ္ထ)- ဒေဝါဒီသူဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဂန္ဓဗ္ဗယက္ခာဒိကေ- ဂန္ဓဗ္ဗနှင့် ယက္ခအစရှိကုန်သော၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အာဂတေစ- လာကုန်သော သတ္တဝါ အမျိုးအစားအဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တဒန္တရဘေဒေစ- ထိုပါဠိ၌ တိုက်ရိုက်လာသော သတ္တဝါအမျိုးအစားမှ တပါးသော အပြားဖြစ်သော သတ္တဝါ အမျိုးအစားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ဂဏှာတိ- သိမ်းယူ၏။ ဣဓ နိက္ခိတ္တ အတ္ထဝိဘဇနတ္ထေတိ- ဟူသည်ကား၊ ကဿစိ ကိမ္မိစိတံ- ကဿစိ ကိမ္မိစိ- ဟူ၍၊ အနိယမတော- မည်သည့်သတ္တဝါ-ဟု အတိအကျမသတ်မှတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓေသဝသေန- အကျဉ်းချုပ်ပြခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္ထဿ- ပြဆိုအပ်သော သတ္တဝါနှင့် ဘဝဟူသော အနက်ကို၊ ဇောတေတဗ္ဗေ- ထွန်းပြထိုက်သော၊ ဣမသ္မိ နိဒ္ဒိသနတ္ထေ- ဤအကျယ် ညွှန်ပြခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ တဒတ္ထဇောတနံ- ထိုသတ္တဝါ၊ ဘဝကို အကျယ်ညွှန်ပြခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြသော၊ နိပါတပဒံ- နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တဿာတိ- ကား၊ တဿ ပဒဿ- ထိုကဿစိ၊ ကိမ္မိစိ- ဟူသောပုဒ်၏၊ တေတိ- တေ ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ ဓမ္မဒေသနာယ- ဟောကြားအပ်သော တရားတော်၏၊ သမ္ပဒါနဘူတံ- သမ္ပဒါနဖြစ်သော (တရားကို ပေးရာ တရားနာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော) ထေရ်- အရှင် အာနန္ဒာထေရ်ကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝဒတိ- မိန့်ကြားတော်မူ၏။

ဝါ- အဋ္ဌကထာအဖွင့်မှ တမျိုးတခြားသော အဖွင့်ကား၊ သေယျထိဒန္တိ-
 သေယျထိဒံ-ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်၏၊ တေ- (ကဿစိ၊ ကိမိစိပုဒ်တို့ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော)
 ထိုသတ္တဝါနှင့် ဘဝတို့ဟူသည်၊ ကတမေ- အဘယ်တို့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စေ
 (ပုစ္ဆေယျ)- အကယ်၍ မေးငြားအံ့၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤသို့သော အနက်သည်၊
 (ဟောတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ကဿစိတိ စ- ကဿစိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကိမိစိတိစ-
 ကိမိစိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနိယမတော- အတိအကျမသတ်မှတ်ခြင်းဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-
 ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ **ယေ အတ္တာ**- အကြင်အနက်တို့သည်၊ (အကြင်သတ္တဝါနှင့်
 ဘဝ-ဟူသော အနက်တို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊) တေ- ထိုအနက်တို့သည်၊ ကတမေ-
 နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (စေ ပုစ္ဆေယျ- အကယ်၍ မေးငြားအံ့၊) ဟိ- မှန်၏၊ သော-
 ဤပုစ္ဆာသည်၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ- ဖြေခြင်းငှာ အလိုရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်
 မေးခြင်းတည်း၊ ဒေဝဘာဝါယာတိ- ကား၊ ဒေဝဘာဝတ္ထိ- နတ်၏ အဖြစ်ဟူသော
 အကျိုးငှာ၊ ခန္ဓဇာတိတိ- ကား၊ ခန္ဓပါတုဘာဝေါ- ခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်၊
 ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ခန္ဓေသု- ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပန္ဓေသု-
 ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဒေဝါတိ- နတ်တို့ဟူသော၊ သမညာ- နာမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊
 တထာ- ထိုနတ်ဟူသော အမည်ဖြစ်ရအောင်၊ တေသံ- ထိုခန္ဓာတို့၏၊ ဥပ္ပါဒေါ-
 ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (နာဘဝိဿ- မဖြစ်ငြားအံ့-ဟူသော ပါဠိတော်၌စပ်) ဣတိ အတ္ထော၊ တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ ယာယာတိ- ယာယဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗပဒေသုတိ-
 ကား၊ ဂန္ဓဗ္ဗာနံ ဂန္ဓဗ္ဗတ္တာယာတိအာဒိသု- ဂန္ဓဗ္ဗာနံ ဂန္ဓဗ္ဗတ္တာယ- အစရှိကုန်သော၊
 သဗ္ဗေသု- အားလုံးကုန်သော၊ ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသုစ- ဇာတိကို ညွှန်ပြသော
 ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဘဝါဒိပဒေသုစ- ဘဝအစရှိသည်ကို ညွှန်ပြသော
 ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း၊ (အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော- ၌စပ်)။

၁။ ယေဟိ ။ပ။ ဝုတ္တာ အတ္တာ ။ ။ ဤဝါကျသည် “တေ ကတမေတိ စေ အတ္ထော”
 ဟူသော ဝါကျကို အကျယ်ဖွင့်ပြသော ဝိတ္တာရဝါကျဖြစ်သောကြောင့် “ယေဟိ” ၌ ဟိပုဒ်သည်
 ဝိတ္တာရတ္ထဇောတကနိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သင့်၏၊ တတိယာ ဟိဝိဘတ်မဖြစ်သင့်၊ ထို့ပြင်
 ယခုနိကာယမူ၌ “ဝုတ္တာ အတ္ထော”ဟု ဩကာရန္တဖြင့် ပါဠိပျက်နေ၏၊ ယေ- ဟူသော
 အနိယမ၏၊ စွဲနက်အဖြစ်ဖြင့် “ဝုတ္တာ အတ္တာ” ဟူ၍ ပဌမာယောဝိဘတ်ဖြင့်
 အာကာရန္တပါဠိရှိသင့်၏၊ အကယ်၍ ယခုစာမူအတိုင်း “ယေဟိ” ဟု တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်
 “ယေဟိ”၏ စွဲစရာအနက်မရှိ၊ ထို့ကြောင့်၊ “ဝုတ္တာ ယေ အတ္တာ- တို့သည်”ဟု ပါဠိပြင်၍
 အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၆၅

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယေန နယေန- အကြင်နည်းဖြင့်၊ “သစေ ဟိ ဇာတိ” တိ- သစေဟိ ဇာတိ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ အယံ အတ္ထယောဇနာ- ဤအနက်ယောဇနာခြင်းကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ကတာ- ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ **ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသု က္ကဝံ-** ဇာတိကို ညွှန်ပြသော ဝါကျတို့၌ကဲ့သို့၊ “သစေ ဟိ ဘဝေါ” တိ အာဒိနာ- သစေ ဟိ ဘဝေါ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဘဝါဒိပဒေသုပိ- ဘဝ၊ အစရှိသည်ကို ညွှန်ပြသော ဝါကျတို့၌ လည်း၊ သောနယော- ထိုအနက်ယောဇနာမူပြုကြောင်းနည်းကို၊ ကာတဗ္ဗော- ပြုထိုက်၏၊ က္ကတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။) စာတုမဟာရာဇိကတော- စာတုမဟာရာဇ်ဘုံသား နတ်အပေါင်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ- နေဝသညာနာသညာယတနဘဝအဆုံး တိုင်အောင်၊ ဥပပတ္တိဒေဝါ- ဥပပတ်ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်သော နတ်ဗြဟ္မာ တို့သည်၊ ကာမဂုဏာဒီဟိ- ကာမဂုဏ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (အာဒိဖြင့် ဈာန်ကိုယူ) ဒိဗ္ဗန္တိ ကီဠန္တိ- မြူးထူးပျော်ပါးကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗန္တိ လဠန္တိ- ကွန်မြူးစွယ်ကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဝိဟရန္တိ- နေကုန်၏၊ (ဝိစရန္တိ- သွားလာကုန်၏-ဟု ရှိသင့်၏၊ ဒိဝဓာတ်၏ ဂတိအနက်ဖြစ်သည်။) ဒိဗ္ဗန္တိ ဇောတန္တိ- ထွန်းလင်းတောက်ပကုန်၏၊ က္ကတိ ကတွာ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊ ဒေဝါတိ- ဒေဝတို့မည်၏၊ ဂန္ဓ- အနံ့ကို၊ အဗ္ဗန္တိ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ- သုံးဆောင်ကုန်၏၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ- ဂန္ဓဗ္ဗတို့မည်၏၊ ဓတရဋ္ဌဿ- ဓတရဋ္ဌမည်သော၊ မဟာရာဇဿ- နတ်မင်းကြီး၏၊ ပရိဝါရဘူတာ- အခြံအရံဖြစ်သူတို့တည်း၊ ဝေဿဝဏသက္ကာဒိကေ- ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီးနှင့် သိကြားမင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ယဇန္တိ ပူဇေန္တိ- ပူဇော်ကုန်၏၊ က္ကတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယက္ခာ- ယက္ခတို့မည်၏။

၁။ ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသု ။ ။ ဤ၌လည်း ဋီကာ၌ “ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသောဝ” ဟု ပါဠိပျက်နေပြန်၏၊ ယခင်က “ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသု”နှင့် နောက်ဖြစ်သော “ဘဝါဒိပဒေသုပိ” တို့ကို ထောက်၍ “ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသုဝ”ဟု ပါဠိပြင်၍ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေး လိုက်ပါသည်။ တဖန် ထိုပုဒ်၏ နောက်၌လည်း “သစေ ဟိ ဘဝေါ” တိ အာဒိနာ- ဟု ရှိသင့်ပါလျက် “သစေ ဟိ” ပုဒ်များကျနေပြန်၏၊ ယေန ဟိ နယေန “သစေ ဟိ ဇာတိ”တိ အယမတ္ထယောဇနာ ကတာ-ဟူသော ယခင်ဇာတိနိဒ္ဒေသဝါကျ၌ ကဲ့သို့ ဤဘဝနိဒ္ဒေသ ဝါကျ၌လည်း “သစေ ဟိ ဘဝေါ”တိ အာဒိနာ-ဟု ပါဠိရှိရမည်ဖြစ်၏၊ ထိုဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းမှာလည်း- အကြင်နည်းဖြင့် ဇာတိနိဒ္ဒေသပဒေသု၌ “သစေ ဟိ ဇာတိ” စသည်ဖြင့် အနက်ယောဇနာမူ ပြုရသကဲ့သို့ ဘဝနိဒ္ဒေသပဒေသု၌လည်း “သစေ ဟိ ဘဝေါ” စသည်ဖြင့် အနက်ယောဇနာပုံနည်းကို ပြုရမည်-ဟု ဋီကာဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် “သစေ ဟိ” ပုဒ်တို့ကို ဖြည့်စွက်ထည့်လိုက်ပါသည်။

ဝါ- တနည်းကား၊ တေန တေန ပဏိဓိကမ္မာဒိနာ- ထိုထိုဆုတောင်းမှု အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယဇိတဗ္ဗာ ပူဇေတဗ္ဗာ- လူတို့က ပူဇော်ပသကြရကုန်၏။ ဣတိ ယက္ခာ- ၏။ ဝေဿဝဏဿ- ဝေဿဝဏ်မည်သော၊ မဟာရာဇဿ- ၏။ ပရိဝါရဘူတာ- တည်း။ အဋ္ဌကထာယံ ပန- အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ အမနုဿာတိ- အမနုဿတို့ဟူ၍၊ အဝိသေသေန- အထူးမပြဿာမညအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဘူတာတိ- ကား၊ ဝိရုဋ္ဌကဿ- ဝိရုဋ္ဌကမည်သော၊ မဟာရာဇဿ- နတ်မင်းကြီး၏။ ပရိဝါရဘူတာ- အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော၊ ကုမ္ဘဏ္ဍာ- ကုမ္ဘဏ်တို့တည်း။ အဋ္ဌကထာယံ ပန- ကား၊ ယေကေဝိ- အမှတ်မထားတပါးပီးကုန်သော၊ နိဗ္ဗတ္တ သတ္တာ- ကံကြောင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့တည်း။ ဣတိ- သို့၊ အဝိသေသေန- ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အဋ္ဌိပက္ခာ- အရိုးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟူသည်။ **ဘမရတုပ္ပဋ္ဌာဒယော**^၁- ပိတုန်းငယ်နှင့် တုပ်ဟူ၍ (တို့- ဟူ၍) ပျံ့တက်သွားသော ပိတုန်းနက်အစရှိသည်တို့တည်း။ စမ္မပက္ခာ- အရေဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟူသည်။ **ဇေတုကာဘေကာဒယော**^၂- လင်းနို့နှင့် ဖားပျံအစရှိသည်တို့တည်း။ လောမပက္ခာ- အမွေးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ ဟူသည်။ ဟံသမောရာဒယော- ဟင်းသာ၊ ဥဒေါင်းအစရှိသည်တို့တည်း။ သရီသပါ- ကိုယ်ဖြင့် ဝပ်တွားသွားသော သတ္တဝါတို့ဟူသည်။ အဟိဝိစ္ဆိက သတပဒိ-အာဒယော- မြွေ၊ ကင်းမြီးကောက်၊ ကင်းခြေများအစရှိသည်တို့တည်း။

 တေသံ တေသန္တိ ဣဒံ- တေသံ တေသံ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်။ **ယေဝါပနကနိဒ္ဒေသော**^၃- (ဓမ္မသင်္ဂဏီပိဋတော်စသည်တို့၌) ယေဝါပနသဒ္ဒါဖြင့် ဟောအပ်သော

၁။ **အဋ္ဌိပက္ခာ ဘမရတုပ္ပဋ္ဌာဒယော** ။ ။ ဘမရနှင့် တုပ္ပဋ္ဌကို ပိတုန်းငယ်နှင့် ပိတုန်းနက်ကြီးဟု နှစ်မျိုးခွဲ အနက်ဖော်လိုက်၏။ အကယ်၍ ယင်းသို့ မခွဲဘဲ တုပ္ပဋ္ဌကို ဘမရ၏ ဝိသေသန ပြုလုပ်မည်ဆိုပါက “တုပ္ပဋ္ဌဘမရာဒယော” ဟု ပါဠိရှိရမည်ဖြစ်၏။ ပါရာဇိကဏ် ဘေသဇ္ဇ-သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ (၂၉၄) ၌ကား တုမ္မလနာဓိကာစ အဋ္ဌိပက္ခာ ကာဠမဟာဘမရာ ဟောန္တိ-ဟု ပါဠိရှိ၏။

၂။ **ဇေတုကာဘေကာဒယော** ။ ။ ဋီကာ၌ “ဇေတုသင်္ဂါလာဒယော”ဟု ပါဠိ ပျက်နေ၏။ ဇေတုကာ- လင်းနို့ ဘေက- ဖားပျံ- ဟူ၍ ပါဠိအနက်ဖြစ်သင့်ပါ၏။ အဘိဓာန် (၆၄၆) ဂါထာ၌ “ဇေတုကာ၊ အဇိနပတ္တာ”ဟု ရှိခြင်းနှင့် အဘိဓာန် (၆၇၅) ဂါထာ၌ “မဏ္ဍုကော ဒဒ္ဒရော ဘေကော” ဟုရှိသည်ကို ထောက်ထားနိုင်ပါ၏။ ထိုဓာန်ချ၍ “ဘိကံ”ဟုလည်း ပရိယာယ ကြွင်းပြသေး၏။

၃။ **ယေဝါပနကနိဒ္ဒေသော** ။ ။ ယေဝါပနသဒ္ဒေန ကိယန္တိ ကထိယန္တိတိ ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနကာနံ နိဒ္ဒေသော ယေဝါပနကနိဒ္ဒေသော။

တရားတို့ကို ညွှန်ပြခြင်းသည်။ အဝုတ္တသင်္ဂဟော- ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မဟော အပ်သော အနက်တို့ကို သိမ်းယူခြင်းမည်သည်။ ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ အဝုတ္တသင်္ဂဟတ္ထံ- တိုက်ရိုက်မဟောအပ်သော အနက်တို့ကို သိမ်းယူခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဝစနံ- ဟောပြကြောင်းသဒ္ဒါသည်။ န- မဟုတ်၊ အထ ခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ အယေဝါပနက နိဒ္ဒေသော ဝိယ- ယေဝါပနမဟုတ်သော သဒ္ဒါဖြင့် ဟောအပ်သော အနက်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်း ကဲ့သို့၊ ဝုတ္တသင်္ဂဟတ္ထံ- တိုက်ရိုက်ဟောအပ်ပြီးသော အနက်တို့ကို သိမ်းယူခြင်းငှာ၊ ဝစနံ- ဟောပြကြောင်းသဒ္ဒါသည်။ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) စ- ဆက်၊ အာဒိသဒ္ဓေ- နေဝ- အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်သာလျှင်၊ အာမေဉိတတ္ထော- အာမေဉိတ် အနက်ကို၊ သင်္ဂယုတိ- သိမ်းယူအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေသံ တေသံ ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာဒီနန္ဒိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တဒတ္တာယာတိ- ကား၊ တံဘာဝိယ- ထိုနတ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ ယထာရူပေသု- အကြင်သို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ခန္ဓေသု- ခန္ဓာတို့သည်၊ ပဝတ္တမာနေသု- ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဒေဝါ- နတ်တို့၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ- ဂန္ဓဗ္ဗတို့၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ လောကသမညာ- လောကအခေါ်အဝေါ် အမည်နာမသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ တထာရူပတာယ- ထိုသို့ သဘောရှိသော ခန္ဓာများဖြစ်၍ နတ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗဟူသော လောကအမည်နာမဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာဒိဘာဝိယာတိ- ဒေဝဂန္ဓဗ္ဗာဒိဘာဝိယဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပဋိလက္ခတ္တလာဘဿ^၁- ရအပ်ပြီးသော အထည်ကိုယ်အနက် သဘောတရားကို မရခြင်း၏၊ ဘာဝေါ- အဖြစ်ကို၊ နိရောဓောတိ စ- နိရောဓဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိဂမောတိစ- ဝိဂမဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ဣဓ ပန- ဤနိရောဓ၊ ဝိဂမ-ဟု မိန့်ဆိုရာ၌ကား၊ အစ္စန္ဒာဘာဝေါ- စင်စစ်ဧကန် မဖြစ်ခြင်းကို၊ အဓိပ္ပေတော-

၁။ ပဋိလက္ခတ္တလာဘဿ ။ ။ ဤ၌ “အတ္တလာဘ”ဟူသည် ပရမတ္ထတရားတို့၏ ဥပါဒိဋ္ဌိဘင်အားဖြင့် ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ခြင်းတည်း၊ ယင်းသို့ရောက်ခြင်းကို အတ္တလာဘ- (တရားကိုယ်ဟူသော) အထည်ကိုယ်အနက်သဘောကိုရခြင်းဟု မြန်မာပြန်ရသည်။ အတ္တနံ လဘတိ ဥပ္ပါဒါဒယော တယောပိ ခဏေ ပါပုဏာတိ- ဟူ၍ ပဌာန်းအဋ္ဌကထာ ကုသလတိက် ပဋိစ္စဝါရ (၄၁၂)၌လည်း “အတ္တနံ လဘတိ”ဟု သုံးနှုန်းထားသည်။ အတ္တလာဘော ဥပ္ပါဒေါတိ အတ္ထော- ၎င်းအနဋီကာ၊ ၂၆၉။

အလိုရှိအပ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) သဗ္ဗသော ဇာတိယာ **အသတိတိ(၈၀)**- သဗ္ဗသော ဇာတိယာ **အသတိ**- ဟူ၍သာလျှင်၊ **အဝတ္တာ**- ဟောတော်မူမူမူ၍၊ ဇာတိနိရောဓာတိ (ပိ)- ဇာတိနိရောဓာ- ဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘာဝါတိ အတ္ထောတိ- အဘာဝါတိအတ္ထော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်။) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဖလတ္ထာယ ဟိနောတိတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဖလံ- အကျိုးတရားသည်၊ တတော- ထိုအကြောင်းတရားကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ အကျိုးတရားဖြစ်ကြောင်းဖြစ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ တဿ- ထိုအကျိုးတရား၏၊ ဟေတုဘာဝံ- အကြောင်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဥပဂစ္ဆတိ- ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်၊ ဣဒံ ဂဏှထ နန္တိ- ကား၊ ဣဒံ- ဤဟာကား၊ မေ- ငါ၏၊ ဖလံ- အကျိုးတည်း၊ နံ- ထိုအကျိုးကို၊ ဂဏှထ- ယူကြကုန်လော၊ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ အပ္ပေတိ ဝိယ နိယျာတေတိ ဝိယ- အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဧသ နယောတိ- ဧသ နယောဟူ၍၊ အဝိသေသံ- အနက်အားဖြင့် ထူးခြားမှုမရှိသော ပုဒ်ကို အတိဒိသိတ္တာ- ညွှန်ပြပြီး၍၊ ဝိသေသမတ္တဿ- အနက်အားဖြင့် ထူးခြားသော ပုဒ်မျှ၏၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အပိစာတိအာဒိ- အပိစ-အစရှိသည်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

စ- စောဒနာဦးအံ့၊ အယံ ဇာတိနာမ- ဤဇာတိမည်သည်၊ ဝိကာရဘာဝတော- ဝိကာရတရား၏ အဖြစ်ကြောင့် (ပရမတ္ထတရားတို့၏ ထူးခြားသော အမူအရာမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ပရိနိပ္ပန္နာစ- ကံစိတ်ဥတု အာဟာရအကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ပြီးစီးသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ သင်္ခတဘာဝါစ- အကြောင်းတရားတို့က စီမံ ပြုလုပ်အပ်သည် အဖြစ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ န ဟောတိနန- မဖြစ်သည် မဟုတ်

၁။ **အသတိတိ အဝတ္တာ** ။ ပါဠိတော်၌ “သဗ္ဗသော ဇာတိယာ အသတိ”ဟု ဟောတော် မူပြီးနောက် “ဇာတိနိရောဓာ”ဟု ဆက်လက်ဟောတော်မူ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌မူ “သဗ္ဗသော ဇာတိယာ အသတိတိ အဝတ္တာ”ဟု ပါရှိနေ၏။ ထို၌ “အဝတ္တာ”ဟု ပဋိသေခ ရှိနေသောကြောင့် ယင်းပဋိသေခပါရှိနှင့် လျော်ညီအောင် “အသတိတိ” ၏ နောက်၌ ဧဝံသဒ္ဒါအကျေကြံ၍ “ဇာတိနိရောဓာတိ”၏ နောက်၌ ပိသဒ္ဒါအကျေကြံကာ အနက်ပေးလိုက်ရသည်။ ယင်းသို့ အနက်ပေးမှသာ ပါဠိတော်အရှိနှင့် ကိုက်ညီမည်၊ အကယ်၍ ပဋိသေခမပါဘဲ “ဝတ္တာ” ဟုရှိလျှင်ကား ထိုဝေနှင့် ပိသဒ္ဒါတို့ မလိုတော့ပါ။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၆၉

ပါလော၊ ဇရာမရဏံ- ဇရာမရဏသည၊ တထာ- ထိုဇာတိကဲ့သို့ ပရိနိပ္ပန္နနှင့် သင်္ခတ-
 ဘာဝမဟုတ်သည်ပင်တည်း၊ သာ- ထိုဇာတိသည်၊ တဿ- ထိုဇရာမရဏ၏၊ ဟေတု-
 အကြောင်းသည်၊ ကထံ- အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါ မည်နည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့ စောဒနံ- ပြစ်တင်စောဒနာခြင်းကို၊ သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဇရာမရဏဿ
 ဟိတိအာဒိ- ဇရာမရဏဿ ဟိ- အစရှိသော (ယံ ဝစနံ-အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ-
 ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ၊ တဗ္ဘာဝ-
 ထိုဇာတိ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘာဝေါ- ဇရာမရဏ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊
 တဒဘာဝ- ထိုဇာတိ၏မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အဘာဝေါ- ဇရာမရဏ၏ မဖြစ်ခြင်းသည်
 လည်းကောင်း၊ ဇာတိယာ- ဇာတိ၏ (ဇာတိက) ဇရာမရဏဿ- ဇရာမရဏ၏၊
 ဥပနိဿယတာ- ဥပနိဿယအကြောင်း ပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-

၉၉။ ဩကာသပရိဂ္ဂဟောတိ- ကား၊ ပဝတ္တိဋ္ဌာနပရိဂ္ဂဟော- သတ္တဝါတို့ဖြစ်ရာ
 ဘုံဌာနကို သိမ်းယူခြင်းကို၊ (ကတော- ပြုအပ်ပြီ၊) [နောက်၌ “သတ္တပရိဂ္ဂဟဿ
 ကတတ္တာ”ဟူသော စကားကိုထောက်၍ ပဝတ္တိဋ္ဌာန- ကို သတ္တဝါတို့ဖြစ်ရာဘုံဌာန-
 ဟု အနက်ပြန်ဆိုပါ၏၊] (အယံ နယော- ဤ အောက်အဝီစီနှင့် အထက်ပရိနိမ္မိတဝသဝတ္တိ
 နတ်တို့ကို အတွင်းသွင်း၍ ကာမဘဝဟုသိအပ်သောနည်းသည်၊) ဥပပတ္တိဘဝ-
 ဥပပတ္တိဘဝ၌ (ကမ္မဘဝကြောင့်ဖြစ်ရသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာ ရုပ်တည်းဟူသော
 ဘဝ၌) ယုဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဥပပတ္တိက္ခန္ဓာနံ- ကံကြောင့်
 ဖြစ်ရသော ကာမဥပပတ္တိဘဝဖြစ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ခန္ဓာတို့၏၊
 ယထာဂုတ္တဋ္ဌာနတော- ဆိုအပ်ပြီးသော ဘုံဌာနမှ (အောက်အဝီစီ၊ အထက်ပရိနိမ္မိ-
 တဝသဝတ္တိ နတ်ပြည်ဟူသော ဘုံဌာနမှ) အညတ္တ- အခြားသော ဘုံဌာနတို့၌၊ အနုပ္ပဇ္ဇ-
 နတော- မဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣပေနာတိ- ကား၊ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ-
 ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊ ကာမဘဝေါတိအာဒိနာ- ကာမဘဝေါအစရှိသည်ဖြင့်၊
 အာဂတေ- လာသော၊ ဝါ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ- ဤပါဠိတော်ဌာန၌၊
 ကာမဘဝါဒိဇောတနာ- မိမိဆိုင်ရာ အနက်ကို ထွန်းပြတတ်သော ကာမဘဝ
 အစရှိသော ပါဠိတော်သည်၊ (အာဒိဖြင့် ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝတို့ကိုယူ၊) ကမ္မဘဝ-
 ကမ္မဘဝဟူသော အနက်၌၊ ယုဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) တဿ-
 ထိုကမ္မဘဝ၏၊ ဝါ- သည်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ ဇာတိယာ- ဇာတိ၏၊
 ပစ္စယဘာဝတော- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သော ဟိ

။ပ။ ပစ္စယောတိ- ပစ္စယော-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ဓာတုကထာပါဠိတော်
ဘဝကြီးကိုးပါး၌ ဥပပတ္တိဘဝကို ကာမဘဝစသည်အဖြစ်ဖြင့်ဟောတော်မူ၏။ ဤ၌မူ
ကာမကမ္မဘဝ-စသည်ကို ကာမဘဝစသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။]

စ- စောဒနာဦးအံ့၊ ဥပပတ္တိဘဝေါပိ- ဥပပတ္တိဘဝသည်လည်း၊ ဇာတိယာ-
ဇာတိအား၊ ဥပနိဿယဝသေန- ဥပနိဿယပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူး
ပြုသည်၊ ဟောတိ နန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာ တည်း၊
(တံဝစနံ- ထိုဥပပတ္တိဘဝေါပိ ။ပ။ ဟောတိ-ဟူသော စကားသည်။) သစ္စံ- မှန်ပေ၏။
(ဥပပတ္တိဘဝေါပိ- သည်လည်း၊ ဇာတိယာ- အား၊ ဥပနိဿယဝသေန- ဖြင့်၊ ပစ္စယော-
သည်။) ဟောတိ- ဖြစ်ပေ၏။ ပန- ထိုသို့ပင် ကျေးဇူးပြုပါသော်လည်း၊ သော- ထိုဥပပတ္တိ-
ဘဝသည်၊ (ဇာတိယာ- အား၊) တထာ- ထိုဥပနိဿယအဖြစ်အားဖြင့်၊ ပဓာနဘူတော-
ပဓာနဖြစ်သော (ပစ္စယဘူတော- ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားသည်။) န- မဟုတ်၊
ကမ္မဘဝေါပန- ကမ္မဘဝသည်ကား၊ ဇနကဘာဝတော- ဇာတိကို ဖြစ်စေသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဓာနဘူတော- သော၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားသည်၊
(ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သော ဟိ
ဇာတိယာတိအာဒိ- သော ဟိ ဇာတိယာ-အစရှိစကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်။)
ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကာမဘဝပဝံ- ကာမဥပပတ္တိဘဝသို့ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ကမ္မ-
ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ ကာမဘဝေါ- ကာမဘဝမည်၏။
ရူပါရူပဘဝေသုပိ- ရူပဘဝေါ၊ အရူပဘဝေါ-ဟူသောပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဒေသနယော-
ဤနည်းတူ အနက်ပင်တည်း၊ (ကဿစိတိ ဣမိနာ- ကဿစိ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်)
သတ္တပရိဂ္ဂဟဿ- သတ္တဝါကို သိမ်းယူခြင်းကို၊ ကတတ္တာ- ပြုအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
ကိမ္မိစိတိဣမိနာ- ပါဌ်ဖြင့်၊ ဩကာသပရိဂ္ဂဟော- ဘုံဌာနကို သိမ်းပိုက်ခြင်းကို၊ ကတော-
ပြုအပ်ပြီ၊ [ဤဝါကျ၌ စာရှိသည်ကို မပြင်လိုသဖြင့် အနက်မှန်ရအောင် ရေးလိုက်ပါ၏။
အမှန်အားဖြင့်၊ “ကိမ္မိစိ” နေရာ၌၊ “ကဿစိ”ဟု ရှိသင့်ကြောင်းသိသာပါ၏။]

၁၀၀။ တိဏ္ဍမ္မိ ကမ္မဘဝါနန္တိ- ကား၊ ကာမကမ္မဘဝါဒီနံ- ကာမကမ္မဘဝ
အစရှိကုန်သော၊ တိဏ္ဍမ္မိ- သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မဘဝါနံ- ကမ္မဘဝတို့အား၊
တိဏ္ဍန္တ ဥပပတ္တိဘဝါန္တိ- ကား၊ ကာမုပပတ္တိဘဝါဒီနံ- ကာမုပပတ္တိဘဝအစရှိကုန်သော၊
တိဏ္ဍံ- သုံးပါးကုန်သော၊ ဥပပတ္တိဘဝါနဉ္စ- တို့အားလည်းကောင်း၊ (ပစ္စယော- ကျေးဇူး
ပြုသည်၊ ဟောတိ၊) တထာ သေသာနီတိ- ကား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါနာဒီနိ- ဒိဋ္ဌပါဒါန် အစရှိ

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၇၁

ကုန်သော၊ သေသုပါဒါနာဒိနိပိ- ကြွင်းသော ဥပါဒါန်တို့သည်လည်း၊ တိဏ္ဍိ- ကုန်သော၊ ကမ္မဘဝါနမ္ပိ- တို့အားလည်းကောင်း၊ တိဏ္ဍိ- ကုန်သော၊ ဥပပတ္တိဘဝါနဉ္စ- ကောင်း၊ ပစ္စယော- သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိအတ္ထော။ ဣတိတိ- ကား၊ ဧဝံဂုတ္တနယေန- ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဒွါဒသ- တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး ကုန်သော၊ ကမ္မဘဝါ- ကမ္မဘဝတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဒသ- ကုန်သော၊ ဥပပတ္တိဘဝါ- ကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတုရိသတိ- နှစ်ဆယ့်လေးပါးသော၊ ဘဝါ- ဘဝတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။ ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊ ဥပါဒါနံ- ဥပါဒါန်သည်၊ ကမ္မဘဝဿ- အား၊ ပစ္စယဘာဝ- မုခေနေဝ- တိုက်ရိုက်မုချကျေးဇူးပြုမှု အဦးပဓာန ပြုသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဥပပတ္တိ- ဘဝဿ- အား၊ **ပစ္စယောနာမ**^၁- အလိုအလျောက် ကျေးဇူးပြုရာ ရောက်သည်မည်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ အညထာ- တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အလိုအလျောက် ကျေးဇူးပြုရာရောက်သည်မည်ခြင်းမှတစ်ပါး တိုက်ရိုက်မုချကျေးဇူးပြုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်) (ပစ္စယောနာမ- ကျေးဇူးပြုသည်မည်သည်) န ဟောတိ- မဖြစ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပါဒါနံ- (ဥပါဒါနဿ)- ဥပါဒါန်၏။ ဝါ- ဥပါဒါန်က၊ ကမ္မဘဝဿ- အား၊ ဥဇကမေဝ- တိုက်ရိုက်မုချဖြောင့်ဖြောင့်သာလျှင်၊ **ပစ္စယဘာဝေါ**^၂- ကျေးဇူးပြုသည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိပ္ပရိယာ ။ပ။ လဗ္ဘန္တိတိ- လဗ္ဘန္တိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

တေသန္တိ- ကား၊ ကမ္မဘဝါနံ- တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးသော ကမ္မဘဝတို့အား၊ သဟဇာတကောဋိယာတိ- ကား၊ အကုသလဿ- အကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မဘဝဿ- အား၊ သဟဇာတံ- ထိုအကုသိုလ်ကမ္မဘဝနှင့်အတူတကွဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနံ-

၁။ ဥပပတ္တိဘဝဿ ပစ္စယောနာမ ။ ။ ဥပပတ္တိဘဝဟူသည် ကမ္မဘဝ၏အကျိုးတရား (သားသမီးမျှသာ) ဖြစ်၏။ ကမ္မဘဝသည်ကား ဥပပတ္တိဘဝ၏ အကြောင်းတရား (မိဘသဖွယ်) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါန်သည် မိဘသဖွယ်ဖြစ်သော ကမ္မဘဝကို တိုက်ရိုက်ကျေးဇူး ပြုလိုက်လျှင်ပင် သားသမီးသဖွယ်ဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်း တန္တယ်ဝင်တစဉ်ပါ အလိုအလျောက် ကျေးဇူးပြုရာ ရောက်သည်ဟု ဋီကာဆိုလို၏။

၂။ ဥပါဒါနံ ။ပ။ ပစ္စယဘာဝေါ ။ ။ ဤအတိုင်းဋီကာပါဠိဝါကျရှိနေခြင်းမှာ မကောင်းလှ၊ “ဥပါဒါနံ”နှင့် “ပစ္စယဘာဝေါ” သည် ဘိန္နာဓိကရဏဖြစ်နေပါလျက် ဝိဘတ်တူနေ၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပါဒါနဿ ။ပ။ ပစ္စယဘာဝေါ”ဟု ရှိသင့်၏။ သို့မဟုတ် ယခင်ဝါကျကဲ့သို့ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်အောင် “ဥပါဒါနံ ။ပ။ ပစ္စယော”ဟုသော်လည်း ရှိသင့်၏။ နိဿယခန်း၌မူ “ဥပါဒါနံ (ဥပါဒါနဿ)- ၏။ ဝါ- သည်” ဟူ၍ ပါဠိကို အထူးမပြင်ဘဲ သင့်သလို အနက်ပေးထားပါသည်။

ဥပါဒါနိသည်၊ သဟဇာတကောဋိယာ- သဟဇာတအုပ်စုဖြင့် (ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊
 ဟောတိ) ကုတရံ- သဟဇာတဥပါဒါနိမှ တပါးသော သဟဇာတမဟုတ်သော
 ဥပါဒါနိသည်၊ အနန္တရူပနိဿယာဒိဝသေန- အနန္တရူပနိဿယ အစရှိကို အနေအားဖြင့်၊
ဥပနိဿယကောဋိယာ^၁- ဥပနိဿယအုပ်စုဖြင့် (ပစ္စယော ဟောတိ) ပန- ထိုမှတပါး၊
 (ဥပါဒါနိ-သည်) ကုသလဿ- သော၊ ကမ္မဘဝဿ- အား၊ ဥပနိဿယကောဋိယာဝ-
 ဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယော (ဟောတိ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသို့သဟဇာတကောဋိ၊
 ဥပနိဿယကောဋိနှစ်မျိုးတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌၊ အညမည ။ပ။ ပစ္စယာနံ- အညမည
 ပစ္စည်း၊ နိဿယ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတအစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို၊ သဟဇာတ-
 ပစ္စယေန- ဖြင့်၊ ဧကသင်္ဂဟတံ- တပေါင်းတည်း သိမ်းယူအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-

၁။ **ဥပနိဿယကောဋိယာ ။** ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌ ကောဋိသဒ္ဓါကို အံသ- အဖို့အစု၊
 လေသ- အရိပ်အမြွက်-ဟုဖွင့်ထား၏။ အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား
 ဖြစ်ခြင်းနှင့် အကြောင်းတရားမဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားမဖြစ်ခြင်းတို့တွင် တချို့မှာ
 ပကတူပနိဿယပစ္စည်း၌ ထည့်သွင်း၍ အဘိဓမ္မာပဌာန်းကျမ်းကြီး၌ ဟောတော်မူ၊ ဥပမာ
 အားဖြင့် နာမ်ပစ္စည်းတရားကြောင့် ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ခြင်းနှင့် တောတောင်ကို အမှီပြု၍
 သစ်ပင်များ စည်းကားပေါက်ရောက်ခြင်း စသည်တည်း၊ ၎င်းတို့ကို သုတ္တန်ပကတူပနိဿယ
 ဟူ၍ မူလဋီကာပစ္စယနိဒ္ဒေသအဖွင့် (၁၈၇)၌ ပြထား၏။ ထိုသုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းလာ
 ဥပနိဿယကို “ဥပနိဿယကောဋိ”ဟု ဆိုရ၏ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌ မိန့်ဆို၏။

သို့သော် ဤ မဟာနိဒါနသုတ်ဋီကာ၌မူ “အကုသိုလ်ကမ္မဘဝအား သဟဇာတဥပါဒါနိက
 သဟဇာတကောဋိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊ သဟဇာတမဟုတ်သော ဥပါဒါနိက ဥပနိဿယကောဋိဖြင့်
 ကျေးဇူးပြုသည်၊ ကုသိုလ်ကမ္မဘဝအား ဥပါဒါနိက ဥပနိဿယကောဋိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊
 ယင်းသို့ကျေးဇူးပြုရာ၌ အညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတ- အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို
 ခေါင်းဆောင်သဟဇာတပစ္စည်း၌ ပေါင်းယူ၍ သဟဇာတကောဋိ (သဟဇာတအုပ်စု) ဟု
 ဆိုရသကဲ့သို့ အာရမ္မဏူပနိဿယ အနန္တရူပနိဿယ ပကတူပနိဿယပစ္စည်းတို့ကို ဥပနိဿယ-
 ကောဋိ (ဥပနိဿယအုပ်စု) ဟုဆိုရသည်ဟူ၍ မှတ်ပါလေ” ဤသို့ ဤသုတ်ဋီကာ ဖွင့်ထား၏။
 ထိုအဖွင့်အရဆိုလျှင် အဘိဓမ္မာဥပနိဿယစစ်စစ်ဖြစ်ပါလျက် ဥပနိဿယကောဋိဟုဆိုထား၏။
 သဟဇာတကောဋိသည်ကား လုံးဝသုတ္တန်ဒေသနာနည်းမဟုတ်တော့ပေ။

ဥပနိဿယကောဋိယာတိ ဥပနိဿယံသေန ဥပနိဿယလေသေနာတိ အတ္ထော၊ ယော
 ဟိ ပဌာနေ အနာဂတော သတိ ဘာဝါ အသတိစ အဘာဝါ သုတ္တန္တပရိယာယေန ဥပနိဿယော၊
 သော ဥပနိဿယကောဋိတိ ဝုတ္တတိ၊ ပစ္စယမဟာပဒေသော ကိရေသော၊ ယဒိဒံ ဥပနိဿယောတိ-
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု၊ ၃၃၅။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၇၃

ပြခြင်းငှာ၊ သဟဇာတကောဋိယာတိ- သဟဇာတကောဋိယာ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိယထာ- ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယအနန္တရူပနိဿယ ပကတူပနိဿယာနံ- တို့ကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟဏဝသေန- ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဥပနိဿယကောဋိယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တိ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

၁၀၁။ ဥပါဒါနဿာတိဇတ္ထ- ဥပါဒါနဿဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (နောက်၌ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ဟုထည့်စပ်) တဏှာ- တဏှာသည်၊ **ကာမုပါဒါနဿ**^၁- ကာမုပါဒါနအား၊ ဥပနိဿယ- ကောဋိယာဝ-သာလျှင်၊ ပစ္စယော (ဟောတိ) သေသုပါဒါနာနံ- ကာမုပါဒါနမှ ကြွင်းသော ဥပါဒါနသုံးပါးတို့အား၊ သဟဇာတကောဋိယာပိ- ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿယကောဋိယာပိ- ကောင်း (ပစ္စယော ဟောတိ ဣတိ- သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)။

၁၀၂။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဝါ- ထိုအပြင်၊ **ဝိညာဏာဒီ**^၂- ဝိညာဏ်အဦးအစရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဝေဒနာပရိယောသာနာ- ဝေဒနာအဆုံးရှိသော ငါးပါးသော တရားတို့သည်၊ ဝိပါကဝိဓိ- ဝိပါကအဖြစ်ဖြင့် စီမံအပ်သော တရားအပေါင်းတည်း။

၁။ **ကာမုပါဒါနဿ တဏှာ** ။ ။ တဏှာသည် ဥပါဒါနအား သဟဇာတကောဋိ ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿယကောဋိဖြင့်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုသည်ဟူ၍ ဥပါဒါန အားလုံးကို ပေါင်း၍ သာမန်မျှ အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသည်ကို ဋီကာ၌ ခွဲခြားပြထား၏။ တဏှာသည် ကာမုပါဒါနအား ဥပနိဿယကောဋိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ ကျန်သော ဥပါဒါန တို့အား၊ သဟဇာတကောဋိ၊ ဥပနိဿယကောဋိနှစ်မျိုးလုံးဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ခွဲခြားခြင်း ဖြစ်သည် ယင်းသို့ခွဲခြားခြင်း၏ အကြောင်းမှာ- တဏှာနှင့် ကာမုပါဒါနသည် တရားကိုယ် အားဖြင့် လောဘချည်းသာဖြစ်သောကြောင့် ငါနှင့်ငါအတူတူသွားကြသည်ဟု မဆိုစကောင်း သကဲ့သို့ သဟဇာတပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်မဖြစ်စကောင်း၊ ရှေးရှေးတဏှာက ဥပနိဿယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုလိုက်ခြင်းကြောင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့မှု (ဒဋ္ဌတ္တသဘော) အဆင့်သို့ရောက်သွားသော နောက်နောက် တဏှာလောဘကိုသာ ကာမုပါဒါနဟု ခေါ်ရပြီး ဒဋ္ဌတ္တအဆင့်သို့ မရောက်သေးသော တဏှာလောဘကိုမူ ကာမုပါဒါနဟုမခေါ်ရ၊ ယင်းသို့မခေါ်ရသော ရှေးဖြစ်သော တဏှာက နောက်ဖြစ်သော ကာမုပါဒါန အား ဥပနိဿယကောဋိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဋီကာဆရာက ခွဲထုတ်လိုက်သည်။

၂။ **ဝိညာဏာဒီ စ ။ ပ။ ကတွာ** ။ ။ ဤဝါကျတစ်ခုလုံးနေရာအထားလွဲမှားနေ၏။ ထိုဝါကျကို စာပိုဒ် (၁၀၂) သို့ ပို့ရမည်။ ထို့အပြင် “ဝိပါကဝေဒနာ တဏှာယ” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ အတိုင်းရှိရမည်ဖြစ်ပါလျက် “ဝိပါကဝေဒနာတိ တမေဝ တာဝ”ဟု ပါဠိပျက်နေပြန်၏။ ထို့ကြောင့်-၁၀၂ ဝိညာဏာဒီစ ဝေဒနာပရိယောသာနာ ဝိပါကဝိဓိတိ ကတွာ ယဒိဒံ ဝေဒနာတိ ဇတ္ထ ဝိပါကဝေဒနာ တဏှာယ ဥပနိဿယကောဋိယာ ပစ္စယော”စသည်ဖြင့် ရှိရမည်ဖြစ်၏။

ဣတိ- ဤသို့ ကတ္တ- ပြု၍၊ (ပစ္စယောဟောတိ-၌စပ်) ယဒိဒံ ဝေဒနာတိ ဧတ္ထ- ယဒိဒံ ဝေဒနာဟူသောဤပါဌ်၌၊ (နောက်၌- ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ထည့်စပ်) ဝိပါကဝေဒနာ- ဝိပါကဖြစ်သော ဝေဒနာသည်၊ တဏှာယ- တဏှာအား၊ ဥပနိဿယကောဋိယာ- ဖြင့်၊ ပစ္စယောဟောတိ- ဤ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) ဣတရကောဋိယာ- ဥပနိဿယကောဋိယ တပါးသော သဟဇာတကောဋိယ၏၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်သင့်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။) အညာတိ- ကား၊ ကုသလာ- ကုသလကိရိယဝေဒနာ- ကုသိုလ်ဝေဒနာ၊ အကုသိုလ်ဝေဒနာ၊ ကိရိယာဝေဒနာသည်၊ အညထာပီတိ- ကား၊ သဟဇာတကောဋိယာပိ- သဟဇာတပစ္စည်းအုပ်စုဖြင့်လည်း၊ (ပစ္စယော ဟောတိ)။

၁၀၃။ ဧတ္တာဝတာတိ- ကား၊ ဇရာမရဏာဒီနံ- ဇရာမရဏအစရှိသည်တို့၏၊ ပစ္စယပရမ္မရဒဿနဝသေန- အကြောင်းတရားအဆက်ဆက်တို့ကို ပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထာယ- ဖြစ်သော၊ ဧတ္တကာယ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်ဖြင့်၊ ပုရိမတဏှန္တိ- ကား၊ ပုရိမဘဝသိဒ္ဓိ- ရှေးဘဝက ပြီးစီးပြီးသော၊ တဏှံ- တဏှာကို၊ (ဒေသေတ္တာ-စပ်) ဒေသ ပစ္စယော တဏှာယ၊ ယဒိဒံ ဝေဒနာတိ- ဝေဒနာဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ တဒနန္တရံ- ထိုဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဒေသနာတော် အခြားမဲ့၌၊ ဖဿပစ္စယာ ။ပ။ ဝုတ္တန္တိအာဒိနာ- ဖဿပစ္စယာ ။ပ။ ဝုတ္တံ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏၊ ပစ္စယဘူတဿ- အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဖဿဿ- ဖဿကို ဥဒ္ဓရဏံ- ထုတ်ဆောင်ခြင်းသည်၊ အညေသု- ဤမဟာနိဒါနသုတ်မှ အခြားကုန်သော၊ သုတ္တေသု- ပါဠိတော်တို့၌၊ အာဂတနယေန- လာသောနည်းဖြင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ ဒေသနာမဂ္ဂေါ- ဒေသနာတော်လမ်းကြောင်းတည်း၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဒေသနာလမ်းကြောင်းဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တံ- ထိုဒေသနာလမ်းကြောင်းသို့ အနောတရိတ္တာ- မသက်ရောက်မှု၍၊ သမုဒါစာရတဏှာဒဿနမုခေနေဝ- ထကြွ ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာကို ပြခြင်းဟူသော အဦးအစမျက်နှာဝမှသော ဒေသနာတော်ဖြင့် သာလျှင်၊ တဏှာမူလက ဓမ္မေ- တဏှာဟူသော မူရင်းအကြောင်းရှိသော တရားတို့ကို၊ ဒေသေန္တော- ဟောတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အာစိဏ္ဏဒေသနာမဂ္ဂတော- ဟောရိုးအစဉ်အလာအလေ့အကျက်ဖြစ်သော ဒေသနာတော်လမ်းကြောင်းမှ၊ ဩက္ကမန္တောဝိယ- သက်ရောက်ရှောင်လွှဲသကဲ့သို့၊ ဖဿတော- ဖဿအားဖြင့်၊ (ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ- အစရှိသောအားဖြင့်၊ ဒုတိယက္ခရာဖဦးထုပ်ဖြင့် ပြင်လိုက်ပါသည်။)

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၇၅

အပ္ပဝတ္တံ- မဖြစ်သော၊ တဉ္စ ဒေသနံ- ထိုဒေသနာတော်ကိုလည်း၊ ပဿယု- လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်၍၊ ဗလက္ခာရေန- ခွန်အားကို အသုံးပြုသောအားဖြင့်၊ ဝါ- အနိုင်အထက် ပြုသောအားဖြင့်၊ ဒေသေန္တောဝိယ- ဟောတော်မူသကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုပြလိုခြင်းကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဣဒါနီတိအာဒိ- ဣဒါနီ-အစရှိသည်တည်း။

ဒွေ တဏှာတိ- ဒွေ တဏှာဟူသော စကားကို၊ ဣဓ- ဤဝေဒနံ ပဋိစ္စ တဏှာ- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပေတတဏှာဇေ- အလိုရှိအပ်သော တဏှာကိုပင်၊ ဒွိဓာ- နှစ်မျိုးနှစ်စားအားဖြင့်၊ ဘိန္ဒန္တော- ခွဲခြားလျက်၊ အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး၊ ဘောဂါနံ- စီးပွားဥစ္စာ တို့ကို၊ ပရိယေသနဝသေန- ရှာမှီးကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တတဏှာ- ဖြစ်သောတဏှာသည်၊ ဧသနတဏှာတိ- ဧသနတဏှာမည်၏၊ ပရိယံဋ္ဌေသု- ရှာမှီး ထားအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဘောဂေသု- တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနတဏှာ- ဖြစ်သောတဏှာသည်၊ ဧသိတတဏှာတိ- မည်၏၊ သမုဒါစာရတဏှာယာတိ- တဏှာဟူသော နာမည်သည်၊ ပရိယုဋ္ဌာနဝသေန- ထကြွခြင်းအနေဖြင့်၊ ပဝတ္တတဏှာယ- ဖြစ်သောတဏှာ၏၊ (အဓိဝစနံ- နာမည်တည်း၊) ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ဝေဒနာပစ္စယာ စ- ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော) ဒုဝိဓာ- နှစ်ပါးအပြား ရှိသော၊ ဧသာ တဏှာ နာမ- ဤတဏှာ မည်သည်၊ အပ္ပဋိလဒ္ဓါနံ- မရအပ်သေးကုန် သော၊ ဘောဂါနံ- တို့ကို၊ ပဋိလာဘာယ- ရခြင်းငှာ၊ ပရိယေသနာ စ- ရှာမှီးကြောင်း တဏှာလည်းကောင်း၊ လဒ္ဓေသု- ရအပ်ပြီး ကုန်သော၊ တေသု- ထိုစီးပွားဥစ္စာတို့၌၊ ပါတဗျတာပတ္တိအာဒိစ- သောက်သုံးသည် အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းတဏှာအစရှိသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဧတာယ- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ ပရိရာဿနဝသေန- တပ်မက်တွယ်တာခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပရိယေသတိ- ရှာဖွေတတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့တပ်မက်တွယ်ခြင်းဖြင့် ရှာဖွေကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ- ထိုတရား သဘောသည်) ပရိယေသနာ- ပရိယေသနာမည်၏၊ အာသယတောစ- မူရင်းဓာတ်ခံ တရားအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပယောဂတောစ- လုံးလစိုက်ထုတ်ခြင်းအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ပရိယေသနာ- ရှာဖွေကြောင်း တရားတည်း၊ တထာ- ထိုရှာဖွေခြင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ စိတ္တုပ္ပါဒေါ- အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တဏှာယ သတိ ဟောတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ရူပါဒိအာရမ္မဏပဋိလာဘောတိ- ကား၊ သဝတ္ထုကာနံ- ရူပါရုံစသည်တို့၏ တည်ရာရုပ်ဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏာနံ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ကို ဂဝေသနဝေသန- ရှာဖွေခြင်း အနေအားဖြင့် (ရူပါဒိအာရမ္မဏပဋိလာဘော- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့ကို ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ) ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ပဝတ္တိယံ- ပဝတ္တိအခါ၌၊ အပရိယံဋ္ဌယေဝ- မရှာဖွေအပ်ပါဘဲလျက်သာလျှင်၊ (ရူပါဒိအာရမ္မဏ- ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံကို) လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ တမ္ဗိ- ထိုသို့ မရှာဖွေဘဲ ရအပ်သော ရူပါရုံအစရှိသည်သည်လည်း၊ အတ္တတော- မူရင်း အနက်သဘောအားဖြင့်၊ ပရိယေ- သနာယ- ရှာဖွေခြင်းကြောင့်၊ လဒ္ဓမေဝနာမ- ရအပ်သည်ပင်မည်ပါ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) တထာရူပဿ- ထိုသို့ မရှာဖွေဘဲရနိုင်ကြောင်း သဘောရှိသော၊ ကမ္မဿ- ကောင်းမှုကို ပုဗ္ဗေကတတ္တာဇေ- ရှေးဘဝကပြုအပ်ခဲ့ဖူးသည် အဖြစ်ကြောင့် သာလျှင်၊ လဗ္ဘနတော- ရအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧတေန- ကြောင့်၊ သောဟိ ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သုခဝိနိစ္ဆယန္တိ ဧတ္ထ- သုခဝိနိစ္ဆယံ ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (ဝစနတ္ထော- ဝစနတ္ထကို၊ ဇဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏) သုခံ- သုခကို၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ နိစ္ဆိနောတိ- ဆုံးဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုခဝိနိစ္ဆယော- သုခဝိနိစ္ဆယမည်၏၊ သုခံ- သုခကို၊ သဘာဝတောစ- (သုခ၏) ပင်ကို သဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမုဒယတော စ- (သုခ၏) ဖြစ်ကြောင်း တရား အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တင်္ဂမနတောစ- ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း တရားအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိဿရဏတော စ- (သုခမှ) ထွက်မြောက်ရာ တရားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သော အားဖြင့်၊ ဇာနိတ္တာ- သိ၍၊ ပဝတ္တဉာဏံ- ဖြစ်သော ဉာဏ်တည်း၊ တံ- ထိုသုခကို သဘာဝ၊ သမုဒယစသည်ဖြင့် မှန်ကန်စွာ ဆုံးဖြတ် သိတတ်သော ဉာဏ်သည်၊ သုခဝိနိစ္ဆယံ- သုခဝိနိစ္ဆယမည်၏။

ဇညာတိ- ကား၊ ဇာနေယျ- သိထိုက်၏၊ ဝါ- သိနိုင်၏၊ သုဘသုခန္တိ အာဒိကံ- သုဘ၊ သုခအစရှိသော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ ဝိဝိဓံ- အထူးထူးအပြားအပြားရှိသော၊ အဘူတာကာရံ- တကယ်ထင်ရှားမရှိ၍ မဟုတ်မှန်သောအခြင်းအရာကို၊ ဝါ- သို့၊ ဝါ- ၌၊ နိန္ဒဘာဝေန- ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်ဖြင့် (ဤပုဒ်တို့ကို အာရောပေတိ-၌လည်းစပ်ပါ) နိစ္ဆိနောတိ- ဆုံးဖြတ်တတ်၏၊ အာရောပေတိ- တက်ရောက်စေ၏၊ ဝါ- ထင်ထား တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနိစ္ဆယော- ဝိနိစ္ဆယမည်၏၊ အဿာဒါနုပဿန တဏှာ- ဒိဋ္ဌိယာပိ- သာယာဖွယ်ဟု ရှုတတ်သော တဏှာနှင့် ဒိဋ္ဌိဖြင့်လည်း၊ ဧဝမေဝ- ဤဝိတက်

အတူပင်၊ ဝိနိစ္ဆယဘာဝေါ- ဆုံးဖြတ်သည် အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ပန-
 ဤ၌ယူရမည့် ဝိနိစ္ဆယမည်သော တရားကား၊ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ- ဤသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊
 ဝိတက္ကေယေဝ- ဝိတက်သည်သာလျှင်၊ အာဂတော- လာ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ-
 ပုဒ်တို့ကိုအနက် ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊) ဣမသ္မိံ ပန သုတ္တေတိ- ကား၊
 သက္ကပဉ္စသုတ္တေ- သက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ ဟိ- မှန်၏၊ တတ္ထ- ထိုသက္ကပဉ္စသုတ်၌၊ “ဒေဝါနမိန္ဒ-
 နတ်တို့၏ဘုရင်သိကြားမင်း၊ ဆန္ဒော- ဆန္ဒသည်၊ ဝိတက္ကနိဒါနော- ဝိတက်ဟူသော
 အကြောင်းတရားရှိ၏၊ ဝါ- ဝိတက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏” ဣတိ- ဤသို့၊
 အာဂတံ- လာ၏၊ ဣဓာတိ- ကား၊ ဣမသ္မိံ မဟာနိဒါနသုတ္တေ- ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊
 ဝိတက္ကေနေဝ ဝိနိစ္ဆိနာတီတိ ဧတေန- ဝိနိစ္ဆိနာတိ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဧတေန-
 ဤဝိတက်ဖြင့်၊ ဝိနိစ္ဆိယတိ- ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ဆုံးဖြတ်အပ်ကြောင်း၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနိစ္ဆယော- ဝိနိစ္ဆယမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိနိစ္ဆယသဒ္ဓဿ-
 ဝိနိစ္ဆယသဒ္ဓါ၏၊ ကရဏသာဓနံ- ကရဏသာနေဝစနတ္ထကို၊ (အာစရိယော) အာဟ-
 ပြီ၊ ဧတ္တကန္တိအာဒိ- ဧတ္တကံအစရှိသော ဝါကျအပေါင်းသည်၊ ဝိနိစ္ဆယကာရဒဿနံ-
 ဆုံးဖြတ်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြသော ဝါကျအပေါင်းတည်း။

ဆန္ဒနဋ္ဌေန- လိုလားခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ ဆန္ဒော- ဆန္ဒမည်၏၊ ဧဝံ-
 ဤဝစနတ္ထနည်းတူ၊ ရဇ္ဇနဋ္ဌေန- စွဲမက်ခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ ရာဂေါ- ရာဂမည်၏၊
 သွာယံ- ထိုဆန္ဒကို၊ အနာသေဝနတာယ- အမြဲထုံမွမ်းသောအားဖြင့် မှီဝဲခြင်း
 မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မန္တော- အားနည်းသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော
 ဆန္ဒကို၊ ဣဓ- ဆန္ဒရာဂေါ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဒုဗ္ဗလရာဂဿာဓိဝစနန္တိ- ဝစနံဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 အဇ္ဈောသာနန္တိ- ကား၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန- တဏှာဒိဋ္ဌိတို့အနေအားဖြင့် အဘိနိဝိသနံ-
 စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ- မှန်၏၊ ဣဒံ- ဤပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ မယံ-
 ငါဟာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တဏှာဂါဟော- တဏှာဖြင့် စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်းသည်၊
 ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ အတ္တဂ္ဂါဟသန္နိဿယောဝ- အတ္တဟု စွဲလမ်း
 ဖမ်းယူခြင်းဟူသော မှီရာရှိသည်သာလျှင် ဟောတိ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် အဟံ မမာတိ-
 အဟံ မမ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဗလဝသန္နိဋ္ဌာနန္တိစ- ဗလဝသန္နိဋ္ဌာနံ-ဟူသော
 ပါဌ်ဖြင့်လည်း၊ တေသံ ဂါဟာနံ- ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော ဂါဟတရားတို့၏၊ ထိရဘာ-
 ဝပ္ပတ္တိ- မြဲမြံခိုင်ခံ့သည် အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆို၏။

တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ပရိစ္ဆဟကရဏန္တိ- ကား၊ အဟံ- ငါတည်း၊ မမံ- ငါ့ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဗလဝသန္တိဌာနဝသေန- အားကောင်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အဘိနိဝိဋ္ဌဿ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်အပ်သော၊ အတ္တတ္တနိယဂ္ဂါဟဝတ္ထုနော- အသက်ရှင်အတ္တ၊ အတ္တ၏ ဥစ္စာဟူ၍ စွဲလမ်းဖမ်းယူခြင်း၏ တည်ရာအာရုံကို၊ အညာသာဓရဏံ- အခြားသူနှင့် မသက်ဆိုင်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပရိဂ္ဂဏှာတိဝိယ- သိမ်းပိုက်သကဲ့သို့၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ- သိမ်းပိုက်၍၊ ဌာနံ- ရပ်တည်ခြင်းသည် (ဟောတိ) တထာ- ထိုသိမ်းပိုက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော၊ လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒေါ- လောဘသဟဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ (ပရိဂ္ဂဟော- သိမ်းပိုက်ခြင်းသဘောမည်၏)။

အတ္တနာ- မိမိသည်၊ ပရိဂ္ဂဟိတဿ- သိမ်းပိုက်အပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထုနော- အာရုံဝတ္ထု ပစ္စည်းကို၊ ယဿ (ဓမ္မဿ)- အကြင်တရားသဘော၏၊ ဝသေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ ပရေဟိ- သူတပါးတို့နှင့်၊ သာဓာရဏဘာဝဿ- သက်ဆိုင်သည်အဖြစ်ကို၊ အသဟ- မာနော- သည်းမခံနိုင်သော၊ ပုဂ္ဂလော- ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ သော ဓမ္မော- ထိုတရားသဘောသည်၊ (မိမိသိမ်းပိုက်အပ်ပြီးသော အာရုံဝတ္ထုကို သူတပါးတို့နှင့် သက်ဆိုင်မှုကို သည်းမခံနိုင်ကြောင်းတရားသဘောသည်၊) အသဟနတာ- အသဟ- နတာမည်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့ “ဣဒံ အစ္ဆရိယံ” အစရှိသည်ဖြင့် နိရုတ္တိနယေန- နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဝစနတ္ထံ- မစ္ဆရိယသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ (ပေါရာဏာ- ရှေးဆရာတို့သည်၊) ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကြကုန်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ သဒ္ဓလက္ခဏေ- သဒ္ဓလက္ခဏာဟု ခေါ်သော သဒ္ဓါကျမ်းသုတ်၌၊ ယဿ ဓမ္မဿ- အကြင်ဝန်တို့ခြင်း သဘောတရား၏၊ ဝသေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ မစ္ဆရိယယောဂတော- ဝန်တို့ခြင်း သဘောနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော- ဝန်တို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မစ္ဆရော- မစ္ဆရမည်၏၊ တဿ- ထိုဝန်တို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ- အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ဖြစ်ကြောင်းသည်၊ မစ္ဆရိယံ- မစ္ဆရိယမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (တဿ- ထိုဝန်တို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊) ကမ္မံ- ဝန်တို့ခြင်းအမှုအပြုအမူသည်၊ မစ္ဆရိယံ- မည်၏၊ မစ္ဆရော- ဝန်တို့ခြင်းဟူသော၊ ဓမ္မော- ပရမတ္ထသဘောတရားသည် (မစ္ဆရိယံ- မစ္ဆရိယမည်၏၊) မစ္ဆရိယဿ- ဝန်တို့ခြင်းသဘော၏၊ ဗလဝဘာဝတော- အားကြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒရေန- ဂရုစိုက်ကြောင့်ကြကြီးမားသောအားဖြင့်၊ ရက္ခဏံ- စောင့်ရှောက်ရခြင်းသည်၊ (စောင့်ရှောက်ရမှု အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊)

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၇၉

အာရက္ခော- အာရက္ခမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွါရ။ ။
သုဋ္ဌ၊ ရက္ခဏန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အတ္တနော- မိမိ၏။ ဖလံ- အကျိုးကို၊ ကရောတိ- ပြုလုပ်တတ်၏။ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ယံကိစ္ဆံ- အမှတ်မထားတပါးပါးသော (အားလုံးသော) ကာရဏံ-
အကြောင်းတရားသည်၊ ကရဏံ- ကရဏမည်၏။ အဓိကံ- လွန်ကဲသော၊ ကရဏံ-
အကြောင်းတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဓိကရဏံ- အဓိကရဏမည်၏။ ဝိသေသ-
ကာရဏံ- အခြားအကြောင်းတို့ထက် ထူးသော အကြောင်းတည်း။ ဝိသေသကာရဏဉ္စ-
ထူးသော အကြောင်းဟူသည်လည်း၊ ဘောဂါနံ- စီးပွားဥစ္စာတို့ကို၊ အာရက္ခ-
ဒဏ္ဍာဒါနာဒိအနတ္တသမ္ဘဝဿ- စောင့်ရှောက်ခြင်း တုတ်ကိုကိုင်ဆောင်ခြင်း
အစရှိသော အကျိုးမဲ့အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏။ (ဝိသေသကာရဏံ- ထူးသော အကြောင်း
တည်း။) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿန္တေန- ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာစရိယေန-
သည်။) အာရက္ခာဓိကရဏန္တိအာဒိ- ကို၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပရနိသေနေတ္တန္တိ- ကား၊
မာရဏာဒိနာ- သတ်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ ပရေသံ- အခြားသော ရန်သူလူဆိုးတို့ကို၊
ဝိဗာနေတ္တံ- တားဆီးခြင်းငှာ၊ ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ အာဒိယတိ- ကိုင်ဆောင်
အပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ကိုင်ဆောင်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒါနံ- အာဒါနမည်၏။
ဒဏ္ဍာဿ- တုတ်ကို၊ အာဒါနံ- ကိုင်ဆောင်ကြောင်း တရားသဘောတည်း။ ဒဏ္ဍာဒါနံ-
တုတ်ကိုကိုင်ဆောင်ကြောင်းတရားသဘော၊ အဘိဘဝိတ္တာ- လွှမ်းမိုး၍၊ ပရဝိဟေ-
ဌနစိတ္တုပ္ပါဒေါ- သူတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ သတ္တာဒါနေပိ-
သတ္တာဒါနပုဒ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းတူပင်တည်း။

ဟတ္ထပရာမာသာဒိဝသေန- လက်ကို သုံးသပ်ဆွဲကိုင်ခြင်းအစရှိသည် အနေအားဖြင့်
ကာယေန- ကိုယ်ဖြင့်၊ ကာတဗ္ဗကလဟော- ပြုရသော ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခြင်းသည်၊
ကာယကလဟော- မည်၏။ မဗ္ဗယဋ္ဌနာဒိဝသေန- နာကျည်းစရာ အပြစ်အနာ၌
ပုတ်ခတ်ပြောဆိုခြင်းအစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ ဝါစာယ- နှုတ်ခွန်းစကားဖြင့်၊
ကာတဗ္ဗကလဟော- ပြုရသော အငြင်းပွားခြင်းသည်၊ ဝါစာကလဟော- မည်၏။
ဧတေန- ဤတရားသဘောဖြင့် (ဤဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့်) ဝိရဇ္ဈနဝသေန- ဆန့်ကျင်ခြင်း
အနေအားဖြင့်၊ ဝိရူပံ- ဖောက်ပြန်စွာ၊ ဂဏှာတိ- ယူတတ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ဆန့်ကျင်ခြင်း
အားဖြင့် ဖောက်ပြန်စွာ ယူကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုတရား
သဘောသည်။) ဝိဂ္ဂဟော- ဝိဂ္ဂဟမည်၏။ ဧတေန- ဖြင့်၊ ဝိရုဒ္ဓံ- ဆန့်ကျင်ဘက်စကားကို၊

ဝဒတိ- ပြောဆို၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝါဒေါ- မည်၏။ တုဝံ တုဝန္တိ- ကား၊ အဂါရဝ-
 ဝစနသဟစရဏတော- ရိသေလေးစားမှုမရှိဘဲ ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်း စကားနှင့်
 တကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် တုဝံတုဝံ- သင်နှင့်မည်၏။ ဝါ- သင်နှင့်ဟု ရိုင်းစိုင်းစွာ ပြောဆိုကြောင်း
 တရားသဘောမည်၏။ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ တေ- ထိုဒဏ္ဍာဒါန အစရှိသည်တို့ကို၊
 တထာ- ထိုသို့တုတ်ကိုကိုင်ဆောင်ရခြင်းအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေါသသဟဂတစိတ္တပ္ပါဒါ- ဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့
 ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 အနေကာ ။ပ။ သမ္ဘဝန္တိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

၁၁၂။ ဒေသနံ နိဝတ္တေသီတိ- ကား၊ (ဘဂဝါ- သည်) တဏှံ ပဋိစ္စ ပရိယေ-
 သနာတိ အာဒိနာ- တဏှံ ပဋိစ္စ ပရိယေသနာအစရှိသည်ဖြင့်၊ အနုလောမနယေန-
 အနုလုံနည်းအားဖြင့်၊ (ကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်အား လျော်သောနည်းအားဖြင့်) ပဝတ္တိတံ-
 ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဒေသနံ- ဒေသနာတော်ကို၊ ပဋိလောမနယေန- ကြောင်းကျိုးဖြစ်စဉ်၏
 ပြောင်းပြန်ပြန်သောနည်းအားဖြင့်၊ ပုန- တဖန်၊ အာရက္ခာဓိကရဏန္တိ- အာရက္ခာ-
 ဓိကရဏဟူ၍၊ အာရဘန္တော- အားထုတ်တော်မူလျက်၊ နိဝတ္တေသိ- ပြန်လည်တုံ့
 နှစ်စေတော်မူပြီ၊ ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဝသေနာတိ (ဧတ္ထ)- ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂ-
 ဝသေန- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (ဝစနတ္ထော- ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။)
 ဧတဿ- ဤရာဂ၏။ အာရမ္မဏဘူတာ- အာရုံ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ- (ရူပါရုံစသော
 အားဖြင့်) ငါးမျိုးကုန်သော၊ ကာမဂုဏာ- ဝတ္ထုကာမဟူသော အနှောင်အဖွဲ့တို့သည်၊
 အတ္ထိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုရာဂသည်) ပဉ္စကာမဂုဏိကော-
 ပဉ္စကာမဂုဏိကမည်၏။ တတ္ထ- ထိုငါးပါးသော ဝတ္ထုကာမအနှောင်အဖွဲ့တို့၌၊
 ရဉ္စနဝသေန- စွဲမက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အဘိရမဏဝသေန- ပျော်မွေ့ခြင်း
 အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တရာဂေါ- ဖြစ်သောရာဂတည်း၊ တဿ- ထိုငါးပါးသော ဝတ္ထုကာမ
 အနှောင်အဖွဲ့တို့၌ စွဲမက်ပျော်မွေ့သောအားဖြင့်ဖြစ်သော ရာဂ၏။ ဝသေန-
 ခဏတ္တယသို့ ရောက်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ရဉ္စနဝသေန- ဖြင့်၊
 တဏှာယနဝသေန- ငတ်မွတ်မှုဖြစ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊
 ရူပါဒိတဏှာဝ- ရူပတဏှာအစရှိသော တဏှာသည်ပင်၊ ကာမေသု- ရူပါရုံစသော
 ငါးပါးသော ဝတ္ထုကာမတို့၌၊ တဏှာ- တဏှာတည်း (စွဲမက်ငတ်မွတ်သော တရားတည်း။)
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာမတဏှာ- ကာမတဏှာမည်၏။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၈၁

ဘဝတိ အတ္တိ- မပြတ်မစဲအမြဲရှိ၏။ သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသော ကာလပတ်လုံး၊
 တိဋ္ဌတိ- တည်ရှိနေ၏။ ဣတိ- ဤသို့ယူဆခြင်းအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ ဘဝဒိဋ္ဌိ-
 ဘဝဒိဋ္ဌိသည် (မပြတ်မစဲအမြဲတည်ရှိ၏ဟု ယူဆသော သဿတဒိဋ္ဌိသည်။) ဥတ္တရ-
 ပဒလောပေန- ဒိဋ္ဌိဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းအားဖြင့်၊ ဘဝေါ- ဘဝမည်၏။
 တံသဟဂတာ- ထိုဘဝဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော၊ တဏှာ- သည်၊ ဘဝတဏှာ- ဘဝတဏှာ
 မည်၏။ ဝိဘဝတိ ဝိနဿတိ- ပျက်စီးတတ်၏။ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ- ပြတ်စဲ၏။ ဣတိ- ဤသို့
 ယူဆသောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- သော၊ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ- သည်၊ (ပြတ်စဲ၏ဟု ယူဆသော
 ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသည်။) ဥတ္တရပဒလောပေန- ဖြင့်၊ ဝိဘဝေါ- မည်၏။ တံသဟဂတာ-
 ထိုဝိဘဝဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော၊ တဏှာ- သည်၊ ဝိဘဝတဏှာ- ၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊
 (ဒဿေန္တော- ကြောင့်) သဿတဒိဋ္ဌိတိအာဒိ- သဿတဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ဣမေ ဒွေ ဓမ္မာတိ- ကား၊ ယဒိဒံ တဏှာ- အကြင်တဏှာသည်၊ (အတ္တိ-
 ရှိ၏။) ဧသ- ဤတဏှာသည်၊ ဥပါဒါနဿ- ဥပါဒါန်၏။ ပစ္စယော- အကြောင်းတည်း၊
 ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တာ- ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဝဇ္ဇမူလတဏှာစ- ဝဋ်
 ဒုက္ခ၏ အမြစ်အရင်း တဏှာလည်းကောင်း၊ တဏှံ- ကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ (အကြောင်းပြု၍၊)
 ပရိယေသနာ- ရှာဖွေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ ဧဝံ- သို့၊ ဝုတ္တာ- သော၊ သမုဒါ-
 စာရတဏှာစ- ထကြွဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေ
 ဒွေ ဓမ္မာ- ဤနှစ်ပါးသော တဏှာဟူသော တရားတို့သည်၊ (ဘဝန္တိ) ဝဇ္ဇမူလသမုဒါစာရ-
 ဝသေနာတိ- ကား၊ ဝဇ္ဇမူလဝသေနစေဝ- ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အမြစ်အရင်း အနေအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ သမုဒါစာရဝသေနစ- ထကြွဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသဘော အနေအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိတိ- ကား၊ ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ- နှစ်ခုကုန်သော အဖို့တို့ဖြင့်၊
 ဒွိဟိ အဝယဝေဟိ- နှစ်ခုကုန် အစိတ်အပိုင်းတို့ဖြင့်၊ (ဘဝန္တိ)။

ဣတော- ဤအကြောင်းတရားမှ၊ ဝါ- ဤအကြောင်းတရားကြောင့်၊ သမောသရန္တိ-
 တူညီစွာဖြစ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန- ဖြစ်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ သမံ- တူညီစွာ၊ ဝတ္တန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့တူညီစွာဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 ပစ္စယော- အကြောင်းတရားသည်၊ သမောသရဏံ- သမောသရဏမည်၏။ ဧတာသံ-
 ဤတဏှာတို့၏။ ဧကံ- တစ်ခုတည်းသော၊ သမောသရဏံ- တူညီသော ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
 အကြောင်းတရားသည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့တစ်ခုတည်းသော
 တူညီသော ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာအကြောင်းတရားရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊) တာ- ထိုတဏှာ

တို့သည်၊ ဧကသမောသရဏာ- ဧကသမောသရဏတို့မည်၏။ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ ကေန- အဘယ်တရားအားဖြင့်၊ (အဘယ်အကြောင်းတရား အနေအားဖြင့်၊) ဧကသမော- သရဏာ- တစ်ခုတည်းသော တူညီသော ဖြစ်ရာအကြောင်းတရားရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာယာတိ- ဝေဒနာယဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဒွေပိ- နှစ်မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တဏှာ- ဝဋ္ဋမူလ၊ သမုဒါစာရဟူသော တဏှာတို့သည်၊ ဝေဒနာပစ္စယာ- ဧဝ- ဝေဒနာ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ၊ ဝါ- ဝေဒနာဟူသောအကြောင်း ရှိကုန်သည် သာလျှင်၊ (ဘဝန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ [တနည်း- ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာအာဖြင့်၊ ဧကသမောသရဏာ- ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန် သနည်း၊ ဟိယသွာ- အကြံကြောင့်၊ ဒွေပိ- ကုန်သော၊ တဏှာ- တို့သည်၊ ဝေဒနာပစ္စယာဧဝ- သာလျှင်၊ ဘဝန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိတသွာ- ထို့ကြောင့် ဝေဒနာယ- အားဖြင့် ဧကသမောသရဏာ- ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။] တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝေဒနာပစ္စယေန ဧကပစ္စယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

တတော တတော- ထိုထိုအာရုံမှ၊ ဝါ- ထိုထိုအာရုံကြောင့်၊ ဩသရိတွာ- သက်ရောက်၍၊ အာဂန္တာ- လာ၍၊ သမဝသနဌာနံ- တူညီသော နေရာဌာနသည်၊ ဩသရဏသမောသရဏံ- ဩသရဏသမောသရဏမည်၏၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာနှင့် သမံ- တူညီစွာ၊ သဟ- အတူတကွ၊ ဧကသိ- တစ်ခုတည်းသော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၍၊ ဩသရဏကပဝတ္ထနကာ- ပေါင်းဆုံလျက်ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဝေဒနာသမောသရဏာ- ဝေဒနာနှင့် အတူတကွ တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ သက်ရောက်ပေါင်းဆုံခြင်း ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်) ဣဒံ သဟဇာတသမောသရဏံနာမာတိ- နာမဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁၁၃။ သဗ္ဗေတိ- သဗ္ဗဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဥပ္ပတ္တိဒ္ဓါရဝသေန- စက္ခုဒ္ဓါရအစရှိသော ဖြစ်ရာဒ္ဓါရအပြားအားဖြင့်၊ ဘိန္ဒိတွာ- စက္ခုသမ္ပဿ၊ သောတသမ္ပဿ စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍၊ ဝိညာဏာဒိဝေဒနာပရိယောသာနာ- ဝိညာဏ်အစ၊ ဝေဒနာအဆုံးရှိသော ပဋိသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာ-၌စပ်) ဝိပါကဝိစိတိ- ဝိပါကဟူသော စီမံရာ နယ်ပယ်ဟူ၍၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဝိပါကဖဿာဧဝ- ဝိပါကဖြစ်သော ဖဿတို့ဟူ၍ သာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကထာနာမ-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၈၃

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား မည်သည်၊ ဝဋ်ကထာ- ဝဋ်ဒုက္ခကို ဟောရာဒေသနာတည်း။ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဌပေတွာ ။ပ။ ဖဿေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဗဟုဓာတိ-
 ကား၊ ဗဟုပုကာရေန- များစွာသော အပြားအားဖြင့်၊ (ဝေဒနာယ- အား) ပစ္စယော-
 ဟောတိ) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပစ္စဒ္ဓါရေ- စက္ခုဒ္ဓါရအစရှိသော ငါးပါးသော ဒ္ဓါရ၍၊ စက္ခုပသာ-
 ဒါဒိဝတ္ထုကာနံ- စက္ခုပသာဒအစရှိသော မှီရာဝတ္ထုရှိကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ- ငါးမျိုးကုန်သော၊
 ဝေဒနာနံ- တို့အား၊ စက္ခုသမ္ပဿာဒိကော- စက္ခုသမ္ပဿအစရှိသော၊ အယံဖဿော-
 ဤဖဿသည်၊ သဟဇာတ ။ပ။ ဝသေန- သဟဇာတပစ္စည်း အညမညပစ္စည်း၊
 နိဿယပစ္စည်း၊ ဝိပါကပစ္စည်း၊ အာဟာရပစ္စည်း၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၊ အတ္ထိပစ္စည်း၊
 အဝိဝတပစ္စည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌဓာ- ရှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော-
 ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဧကေကသ္မိံ- တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ဒ္ဓါရေ-
 ဒ္ဓါရ၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆန္တံ ။ပ။ ဝသေန- သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သန္တိရဏ တဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊
 ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ သေသာနံ- ဆိုအပ်ပြီးသော ဝေဒနာငါးမျိုးမှ ကြွင်းကုန်သော၊
 ကာမာဝစရဝိပါကဝေဒနာနံ- ကာမာဝစရဝိပါက ဝေဒနာတို့အား၊ စက္ခုသမ္ပဿာဒိကော-
 သော၊ ဖဿော- သည်၊ ဥပနိဿယဝသေန- (အနန္တရူပ၊ ပကတူပနိဿယ-ဟူသော)
 ဥပနိဿယအဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကဓာဝ- တစ်ပါးအဖို့အားဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယော ဟောတိ။

မနောဒ္ဓါရေဝိ- မနောဒ္ဓါရ၍လည်း၊ တဒါရုံဓမ္မဏဝသေန- တဒါရုံအနေအားဖြင့်၊
 ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမာဝစရဝိပါကဝေဒနာနံ- တို့အား၊ သဟဇာတမနော-
 သမ္ပဿော- ထိုကာမာဝစရဝိပါကဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော မနောသမ္ပဿသည်၊
 တထေဝ- ထိုရှေးနည်းတူ သဟဇာတအညမညအစရှိသောအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ အဋ္ဌဓာ-
 ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋိသန္တိတဝဂ်စုတိဝသေန- ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိအနေအားဖြင့်၊
 ပဝတ္တာနံ- ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဘူမကဝိပါကဝေဒနာနံ- ကာမရူပအရူပဟူသော
 ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါကဝေဒနာတို့အား (သဟဇာတမနောသမ္ပဿော-
 ထိုတေဘူမကဝိပါကဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော မနောသမ္ပဿသည်) တထာ- ထိုနည်းတူ
 ရှစ်မျိုးသော ပစ္စည်းအပြားအားဖြင့်၊ (ပစ္စယော ဟောတိ) ပန- ထိုမှတပါး၊ မနောဒ္ဓါရေ-
 ၍၊ တဒါရုံဓမ္မဏဝသေန- တဒါရုံအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ယာ တာ ကာမာ-
 ဝစရဝေဒနာ- အကြင်ကာမာဝစရဝေဒနာတို့သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိကုန်၏)၊ တာသံ-
 ထိုကာမာဝစရဝေဒနာတို့အား၊ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနသမ္ပယုတ္တော- မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်
 ယှဉ်သော၊ မနောသမ္ပဿော- သည်၊ ဥပနိဿယဝသေန- ပကတူပနိဿယအနေ

အားဖြင့်၊ ဧကဓာဝ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ဖဿော- သည်၊ ဗဟုဓာ- များစွာသော ပစ္စည်းအပြားတို့ဖြင့်၊ ဝေဒနာယ- အား၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

၁၁၄။ ဝေဒနာဒီနန္တိ- ကား၊ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရဝိညာဏာနံ- တို့၏၊ အသဒိသသဘာဝါတိ- ကား၊ အနုဘဝနသဉ္စာနနာဘိသင်္ခရဏဝိဇာနနသဘာဝါ- ခံစားခြင်း၊ အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်း၊ စီမံပြုလုပ်ခြင်း၊ အထူးသိခြင်းသဘောတို့ကို (အာကာရာ- အာကာရတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ၊ တေ- ထိုအနုဘဝနအစရှိသော သဘောတို့ကို၊ အညမညဝိဓုရေန- အချင်းချင်းမတူထူးအင် ဆန့်ကျင်သော၊ ဝေဒယိတာဒိရူပေန- ခံစားခြင်းအစရှိသော သဘောအားဖြင့်၊ အာကိရိယန္တိ ပညာယန္တိ- သိအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာကာရာတိ- အာကာရတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တေယေဝါတိ- ကား၊ ဝေဒနာဒီနံ- ဝေဒနာ အစရှိသော တရားတို့၏၊ တေ ဧဝ ဝေဒယိတာဒိအာကာရာ- ထိုခံစားခြင်း အစရှိသော အခြင်းအရာသဘောတို့ကိုပင်လျှင်၊ (ဝုစ္စန္တိ- လိုက်စပ်) သာဓုကံ ဒသိယမာနာတိ- ကား၊ သက္ကစ္စံ- ကောင်းစွာဂရုပြု၍၊ ပစ္စက္ခတော ဝိယ- လက်တွေ့မျက်မြင် အနေအားဖြင့် ကဲ့သို့၊ ပကာသိယမာနာ- ထင်ရှားပြအပ်ကုန်လသော်၊ တံ တံ လီနမတ္ထံ ဂမေန္တိတိ- ကား၊ အရူပဋ္ဌာ- နာမ်တရား၏ အနက်သဘောဟူသည်၊ အာရမ္မဏာဘိမုခနမနဋ္ဌာ- အာရုံသို့ရှေ့ရှု ညွှတ်ကိုင်ခြင်းအနက်သဘောတည်း၊ ဣတိဇဝမာဒိကံ- ဤသို့အစရှိသော၊ လီနံ- ကွယ်ဝှက်သော၊ အပါကဋ်- မထင်ရှားသော၊ တံတံအတ္ထံ- ထိုထိုအနက်သဘောကို၊ ဂမေန္တိ ဉာပေန္တိ- သိစေကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂီနိ- လိင်္ဂတို့မည်၏၊ တဿ ။ပ။ ဟေတုတောတိ- ကား၊ တဿ တဿ အရူပဋ္ဌာဒိကဿ- ထိုထိုနာမ်၏ အနက်သဘောအစရှိသည်ကို၊ သလ္လက္ခဏဿ- မှတ်သားခြင်း၏၊ ကာရဏတ္တာ- အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့် (နိမိတ္တာနိ- ဌ်စပ်) ဧတေဟိ- ထိုအနုဘဝန၊ သဉ္စာနန အစရှိသော အချင်းချင်းမတူသော အနက်သဘောတို့ဖြင့်၊ (တေ တေ အရူပဋ္ဌာဒိကာ- ထိုထိုနာမ်တရား၏ အနက်သဘော အစရှိသည်တို့ကို) နိမိယန္တိ အနုနိမိယန္တိ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်သိအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုထို နာမ်တရား၏ အနက်သဘော အစရှိသည်ကို အဖန်ဖန်သိကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာနိ- ထိုအနုဘဝန၊ သဉ္စာနနအစရှိသော အချင်းချင်းမတူသော အနက်သဘော တို့သည်၊) နိမိတ္တာနိ- နိမိတ္တတို့မည်၏။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၈၅

တထာ တထာ- ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ အရူပဘာဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စ- နာမ်တရား၏ အဖြစ်အစရှိသော အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေဒယိတာဒိပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စ- ခံစားခြင်း အစရှိသော အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗတော- ညွှန်ပြထိုက်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကထေတဗ္ဗတော- ပြောဆိုထိုက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓေသာ- ဥဒ္ဓေသတို့မည်၏။ တသ္မာတိ- တသ္မာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အသဒိသဘာဝါတိအာဒိနာ- အသဒိသဘာဝအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်ပင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထိ- အနက်ကို၊ ကာရဏဘာဝေန- အကြောင်းပြ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပစ္စာမသတိ- ပြန်လည် သုံးသပ်၏။ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ဝေဒနာဒိနံ- ဝေဒနာအစရှိသော တရားတို့၏၊ အညမညအသဒိသဘာဝါ- အချင်းချင်းမတူသည် အဖြစ်တို့သည်၊ ယထာဝုတ္တေန- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော၊ အတ္တေန- အနက်ကြောင့်၊ အာကာရာဒယော- အာကာရ အစရှိသည်တို့မည်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဒါနိ- အာကာရ အစရှိသည်တို့ကို ဟောတော်မူရာ ယခုအခါ၌၊ ဝုစ္စမာနော- ဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ အယံ- ဤအနက် သည်ကား၊ ဧတ္ထ ပါဠိပဒေ- ဤအာကာရ လိင်္ဂအစရှိသော ပါဠိတော်ပုဒ်၌၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ နာမသမ္မဟဿာတိ- ကား၊ အာရမ္မဏာဘိမုခံ- အာရုံသို့ ရှေ့ရှု၊ နမနဋ္ဌေန- ညွှတ်ကိုင်းခြင်းအနက်ကြောင့်၊ နာမန္တိ- နာမ်ဟူ၍၊ လဒ္ဓသမညဿ- ရအပ်ပြီးသော နာမည်ရှိသော၊ ဝေဒနာဒိစတုက္ခန္ဓသင်္ခါတဿ- ဝေဒနာအစရှိသော လေးပါးသော ခန္ဓာဟု ဆိုအပ်သော၊ အရူပဓမ္မပဉ္စဿ- နာမ်တရားအစုအပေါင်းကို၊ ပညတ္တိတိ- ကား၊ နာမကာယော- နာမ်တရားအပေါင်း၊ အရူပကလာပေါ- နာမ်တရားအဖွဲ့အစည်း၊ အရူပိနော- နာမ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့၊ ဣတိ အာဒိကာ- ဤသို့အစရှိသော၊ ပညာပနာ- အမျိုးမျိုးအစားစားအားဖြင့် သိစေခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။

သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မာနံ- သင်္ခါရက္ခန္ဓာတရားတို့၏၊ စေတနာ ပဓာနတ္တာ- စေတနာ သာလျှင် ပဓာနတရားရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခါရာနံ စေတနာကာရေတိအာဒိ- သင်္ခါရာနံ စေတနာကာရ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တိ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏။ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ- သုတ္တန္တဘာဇနီယပါဠိတော်၌၊ (ဖဿ၊ ဝေဒနာအစရှိသော ပါဠိတော်တို့ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ဓမ္မသင်္ဂဏီအစရှိသော ပါဠိတော်၌) သင်္ခါရက္ခန္ဓဝိဘဇနေ- သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ အခန်း၌၊ ယာ စေတနာ ။ပ။ တတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ စေတနာဝ- စေတနာပုဒ်ကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- အကျယ်ညွှန်ပြအပ်ပြီ၊ အသတိတိ- ကား၊ အသန္တေသု-

မရှိကုန်လသော်၊ ဟိ- ယင်းသို့ ဖွင့်သင့်၏။ ဝစနဝိပလ္လာသေန- ဗဟုဝုဗ် သုဝိဘတ်ကို
 စကဝုဗ် သိဝိဘတ်သို့ ပြောင်းလဲသောအားဖြင့် ဧဝံ- ဤသို့ အသတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ စတ္တာရော ခန္ဓေ ဝတ္ထု၊ ကတ္တာတိ- ကား၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာ
 လည်းကောင်း၊ သညာ- သညာလည်းကောင်း၊ စိတ္တံ- စိတ်လည်းကောင်း၊ စေတနာဒယော-
 စေတနာအစရှိသည်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတုက္ခန္ဓသညိတေ- လေးပါးသော
 နာမ်ခန္ဓာဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်ကုန်သော၊ နိဿယပစ္စယဘူတေ- သဟဇာတနိဿယ
 ပစ္စည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ- တရားတို့ကို၊ ဝတ္ထု- မှီရာကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊
 အယံ နယော- ဤနည်းသည်၊ (ဤနာမ်ခန္ဓာလေးပါးဟူသော နာမကာယကို မှီရာ
 ဝတ္ထုပြု၍ မနောဒွါရ၌ မနောသမ္ပဿဖြစ်ခြင်းဟူသော နည်းသည်၊) ပဉ္စဒွါရေဝိ- စက္ခုဒွါရ
 စသော ငါးပါးသော ဒွါရ၌လည်း၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မနောဒွါရေတိ-
 မနောဒွါရဟူ၍၊ ဝိသေသိတံ- အထူးပြုအပ်ပြီ၊ [ဤနေရာ၌မူ ရူပကာယ၌ မနော-
 သမ္ပဿဖြစ်ပါ၏လော-ဟူသော ပဌမပုစ္ဆာဖြစ်သည်ကို သတိပြုရာ၏။]

အဓိဝစနသမ္ပဿဝေဝစနောတိ- ကား၊ အဓိဝစနမုခေန- ပညတ်ဟူသော
 အဦးပမာနတရားဖြင့် (အနက်ဒြပ်၏ အထက်၌ မှည့်ခေါ်ပြောဆိုအပ်သော ပညတ်ကို
 အဦးပမာနပြုသော အားဖြင့်) ပညတ္တိမုခေန- ပညတ်ဟူသော အဦးပမာနတရားဖြင့်၊
 ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ- ယူအပ် (ပြောဆိုအပ်) သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဓိဝစနသမ္ပဿောတိ-
 အဓိဝစနသမ္ပဿဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမော- ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ (မနောသမ္ပဿော
 ဥပ္ပဇ္ဇတိ) သောတိ- ကား၊ မနောသမ္ပဿော- မနောသမ္ပဿသည်၊ (မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော
 သမ္ပဿသည်၊ ပညာယေထ- ထင်ရှားဖြစ်နိုင်ပါ၏လော) စ- ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်ကား၊
 ပဉ္စဝေါကာရေ- ပဉ္စဝေါကာရတုံ၌၊ ဟဒယဝတ္ထု- ဟဒယဝတ္ထုကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊
 (မနောသမ္ပဿဿ- ၏။) လတ္တနတော- ရအပ်ရနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပကာယေ-
 ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ပဉ္စာရုံဟူသော ရုပ်အပေါင်း၌၊ (မနောသမ္ပဿော- သည်) ပညာယ-
 တေဝ- ထင်ရှားဖြစ်သည်သာ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ အယံနယော- ဤနည်းကို၊
 (ပဉ္စဝေါကာရတုံ၌ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီသောအားဖြင့် ရူပကာယ၌ မနောသမ္ပဿ
 ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသောနည်းကို) ဣဓ- ဤပဌမပုစ္ဆာ၌ (ဝေဒနာအစရှိသော
 အာကာရတို့ မရှိ၊ဘဲ ရူပကာယ၌ အဓိဝစနသမ္ပဿ ထင်ရှားဖြစ်နိုင်ပါ၏လော-ဟူသော
 ပဌမပုစ္ဆာ၌) နက္ကစ္ဆိတော- အလိုမရှိအပ် (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) ဝေဒနာဒိပဋိ-
 က္ခေပဝသေန- (တေသု အာကာရေသု ။ပ။ အသတိ- ဟူ၍) ဝေဒနာအစရှိသည်ကို

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၈၇

ပယ်ထားခြင်းအားဖြင့် အသမ္ဘဝပရိယာယဿ- မနောသမ္ဘဿ မဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြသော ဒေသနာတော် အလှည့်အကြိမ်၏။ ဝါ- ကို၊ ဇောတိတတ္တာ- ထွန်းပြအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စ ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇေယျာတိ- ဟူ၍၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ- မှန်၏။ ဝေဒနာသန္တိဿယေန- ဝေဒနာ-ဟူသောမှီရာနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ပဉ္စပသာဒေ- ငါးပါးသော ပသာဒတို့ကို၊ ဝတ္ထု- မှီရာကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ မနောသမ္ဘဿဿ- ၏၊ သမ္ဘဝေါ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိနိုင်၊ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနေ- ဝေဒနာဟူသော ဖြစ်ရာမှီရာ ဌာနသည်၊ အသတိ- မရှိလသော်၊ အနုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတော- ဖြစ်ရာမဟုတ်သော ဌာနမှ၊ ဖလဿ- မနောသမ္ဘဿဟူသော အကျိုးတရား၏၊ ဥပ္ပတ္တိနာမ- ဖြစ်ခြင်း မည်သည်၊ ကဒါစိပိ- မည်သည့်အခါ၌မျှလည်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ယထာဓိဂတဿ- ပြဆိုအပ်မြဲတိုင်းသော၊ အတ္ထဿ- အနက်ကို၊ (ဝေဒနာဟူသော မှီရာနှင့်ကင်း၍ ပဉ္စပသာဒတို့ကို မှီရာဝတ္ထုပြု၍ မနောသမ္ဘဿ မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော အနက်ကို) နိဒဿနဝသေန- ဥပမာ ညွှန်ပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အမ္မရုက္ခေတိအာဒိ- အမ္မရုက္ခေ အစရှိသော ဥပမာစကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ရူပကာယတောတိ- ကား၊ ကေဝလံ- ဝေဒယိတာကာရစသည်မပါဘဲ သီသန့်သက်သက်၊ ရူပကာယတော- ပဉ္စပသာဒ ဟူသော ရုပ်တရားအပေါင်းမှ၊ တဿာတိ- ကား၊ မနောသမ္ဘဿဿ- ၏၊ (ဥပ္ပတ္တိ)။

ဝိရောဓိပစ္စယသန္တိပိတေ- သီတဥဏှအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းတရား တို့နှင့် ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) ဝိဘူတတရ- သာ၍ ထင်ရှားသော၊ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ- ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် မတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ရူပနာ- ကာရော- ဖောက်ပြန်ပုံအခြင်းအရာမည်၏၊) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ တသ္မိ- ထိုဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းနှင့် ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ အတ္တနော- မိမိဟူသော ရုပ်၏၊ သန္တာနေ- အဆက်မပြတ်ဖြစ်စဉ်၌၊ ဝိဇ္ဇမာနဿေဝ- ထင်ရှားဖြစ်နေသော ရုပ်၏ပင်၊ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေါ- ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် မတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်သည်၊ ရူပနာကာရော- မည်၏၊ သော ဧဝ ရူပနာကာရော- ထိုဖောက်ပြန်ပုံ အခြင်းအရာသည်ပင်၊ ဝတ္ထုသပ္ပဋိယာဒိကံ- မှီရာဝတ္ထု၏အဖြစ်၊ ထိခိုက်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည် အဖြစ်အစရှိသော၊ လီနံ- ကွယ်ဝှက်သော၊ တံတံအတ္ထံ-

ထိုထိုအနက်ကို၊ ဂမေတိ- သိစေတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂီ- အသွင်မည်၏။ တဿ တဿ- ထိုထိုဝတ္ထုသပွဋိယအစရှိသော အနက်ကို၊ သဉ္စာနနဟေတုတော- သိခြင်း၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် နိမိတ္တံ- သိကြောင်းနိမိတ်မည်၏။ တထာ တထာ- ထိုထိုဝတ္ထုသပွဋိယအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗတော- ညွှန်ပြအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဒ္ဓေသော- ဥဒ္ဓေသမည်၏။ ဣတိဇေ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤဒုတိယ ပုစ္ဆာ- ဝါကျ၌၊ အာကာရာဒယော- အာကာရအစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ- ဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့၏၊ အညမညပဋိဟနနံ- အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်းသည်၊ ပဋိယော- ပဋိယမည်၏။ တတော ပဋိယတော- ထိုဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဇာတော- ဖြစ်သော သမ္မဿသည်၊ ပဋိယ- သမ္မဿော- ပဋိယသမ္မဿမည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ သပွဋိယန္တိအာဒိ- သပွဋိယံ အစရှိသည်တည်း။

နာမကာယတောတိ- ကား၊ ကေဝလံ နာမကာယတော- ရူပနာကာရ၊ ရူပနလိင်္ဂံ၊ ရူပနိမိတ္တစသည်မရှိဘဲ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးဟူသော နာမကာယသက်သက်မှ၊ တဿာတိ- ကား၊ ပဋိယသမ္မဿဿ- ထိုဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သမ္မဿ၏ (ဥပတ္တိ-၌စပ်) သေသံ- ကြွင်းသောပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပဌမပဉ္စေ- ပဌမပုစ္ဆာ၌၊ ဝုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းရှိသည်သာတည်း၊ ဥဘယဝသေနာတိ- ကား၊ နာမကာယော- နာမ်ခန္ဓာလေးပါးအပေါင်း၊ ရူပကာယော- ပစ္စယာဒဟူသော ရုပ်အပေါင်း၊ ဣတိ ဥဘယ သန္နိဿယဿ- ဤနှစ်မျိုးအပေါင်းဟူသော မှီရာရှိသော၊ အဓိဝစန- သမ္မဿော- နာမည်ပညတ်အဦးပဓာနပြုကာ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော သမ္မဿ၊ ဝါ- မနောသမ္မဿ၊ ပဋိယသမ္မဿော- ပဋိယသမ္မဿ၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဥဘယ- သမ္မဿဿ- နှစ်ပါးစုံသော သမ္မဿ၏၊ ဝသေန- အဖြစ်အနေအားဖြင့်။

ဝိသုံ ဝိသုံ ပစ္စယံ ဒဿေတွာတိ- ကား၊ ဗျတိရေကမုခေန- ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန် အကြောင်းဟူသော အဦးမျက်နှာဝတရားဖြင့်၊ [နာမ်နှင့်ရုပ်သည် ဖဿ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ရာ၌ ထိုအကြောင်းနှစ်ပါးတို့ အချင်းချင်းမတူသောကြောင့် ဗျတိရေက (ဆန့်ကျင်ဘက်)ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။] ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ နာမကာယ- ရူပကာယသည်တိ- နာမ်တရားအပေါင်း၊ ရုပ်တရားအပေါင်းဟု သိမှတ်အပ်သော၊ ပစ္စယံ- အကြောင်းကို၊ ဒဿေတွာ- ပြုပြီး၍၊ တေသန္တိ- ကား၊ ဖဿာနံ- တို့၏၊ အဝိသေ- သတောတိ- ကား၊ ဝိသေသံ- ထူးခြားမှုကို၊ အကတွာ- မပြုမူ၍၊ သာမညတော-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၈၉

သာမညအားဖြင့်၊ ဒဿေတုန္တိ- ကား၊ ဗျတိရေကမုခေနေဝ- ဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဒဿေတုံ-
 ဌာ၊ ဧဿေဝ ဟေတူတိ- ကား၊ ဆသုပိ- ခြောက်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွါရေသု-
 ဒွါရတို့၌၊ ပဝတ္တော- ဖြစ်သော၊ နာမရူပသင်္ခါတော- နာမ်ရုပ်ဟုဆိုအပ်သော၊ ဧသ
 ဟေတု- ဤအကြောင်းသည်၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဒွိန္နမ္ပိ-
 နှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဖဿာနံ- ဖဿတို့၏၊ (ဟေတု- အကြောင်းပေတည်း။)
 ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ (ထိုနာမ်ရုပ်နှစ်ပါးတို့ တပေါင်းတည်း ဖဿနှစ်ပါးတို့၏အကြောင်း
 ဖြစ်ပုံကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌) ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ တံ ပဝတ္တိ-
 ထိုအကြောင်းဖြစ်ပုံကို၊ ဝိဘဇိတွာ- (ရုပ်တခြား၊ နာမ်တခြား) ခွဲခြား၍၊ ဒဿေတုံ-
 ပြခြင်းငှာ၊ စက္ခုဒွါရာဒီသု ဟိတိအာဒိ- စက္ခုဒွါရာဒီသု ဟိ- အစရှိသောစကားရပ်ကို၊
 (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

သမ္ပယုတ္တကာ ခန္ဓာတိ- ကား၊ ဖဿေန- ဖဿနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ- သမ္ပယုတ်
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာဒယော- ဝေဒနာအစရှိကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့သည်၊ (နာမံ-
 နာမ်မည်၏။) ဧတ္ထ- ဤနာမ်ဟူသော သမ္ပယုတ်တရားတို့က ဖဿ၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို
 ပြရာ၌၊ အာဝဇ္ဇနဿာပိ- အာဝဇ္ဇန်းကိုလည်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေနေဝ- သမ္ပယုတ္တ-
 က္ခန္ဓသဒ္ဓါဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို ဒဠဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ (ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်
 နည်း။) တဒဝိနာဘာဝတော- ဖဿက ထိုအာဝဇ္ဇန်းနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း၊ ပရတော- မနောဒွါရေပိ- အစရှိသော နောက်ဝါကျ၌၊ ဝါ- နောက်ဝါကျက၊
 မနောသမ္ပဿေပိ- မနောသမ္ပဿ၌လည်း၊ ဧဿေဝနယော- သမ္ပယုတ္တဓမ္မသဒ္ဓါဖြင့်
 အာဝဇ္ဇန်းကိုလည်း ယူရခြင်းဟူသောနည်းကိုပင်၊ (ဒဠဗ္ဗော- မှတ်ပါလေ။) ပဉ္စဝိဓေပီတိ-
 ကား၊ စက္ခုသမ္ပဿာဒိဝသေန- စက္ခုသမ္ပဿအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓေပိ-
 ငါးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ သော ဖဿောတိ- ကား၊ ပဋိဃသမ္ပဿော- သည်၊
 ဗဟုဓာတိ- ကား၊ ဗဟုပွကာရေန- များစွာသော အပြားအားဖြင့် (ပစ္စယော ဟောတိ)။

တထာဟိ- ထိုဗဟုဓာ ပစ္စယော ဟောတိ- ဟူသောစကားကို ချဲ့၍ပြဦးအံ့၊
 ဝိပါကနာမံ- ဝိပါကဖြစ်သော နာမ်သည်၊ ဝိပါကဿ- ဝိပါကဖြစ်သော၊ အနေကဘေဒဿ-
 များသော အပြားရှိသော၊ မနောသမ္ပဿဿ- အား၊ သဟဇာတ ။ပ။ ဝသေန-
 သဟဇာတပစ္စည်း၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတပစ္စည်းတို့၏
 အပြားအားဖြင့် သတ္တဓာ- (၇) ပါးအပြားအားဖြင့် ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ-
 ၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဝိပါကနာမ်က ဝိပါကမနောသမ္ပဿအား ကျေးဇူးပြုရာ၌၊

ယံ- အကြင်ဝိပါကနာမ်သည်။ (အကြင်ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော ဝိပါကနာမ်သည်။) အာဟာရကိစ္စံ- အာဟာရပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ တံ- ထိုဝိပါကနာမ်သည်။ အာဟာရပစ္စယဝသေန- အာဟာရပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်၊ (ပစ္စယောဟောတိ) ယံ- အကြင်ဝိပါကနာမ်သည်။ (ဒီဝိတိန္ဒြေ- အစရှိသော ဝိပါကနာမ်သည်။) ဣန္ဒြိယကိစ္စံ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စိုးမိုးအုပ်စီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ဝါ- ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တံ- ထိုဝိပါကနာမ်သည်။ ဣန္ဒြိယပစ္စယဝသေန- ဖြင့်၊ ပစ္စယောဟောတိ။ ပန- ထိုမှတပါး၊ (ဝိပါကမဟုတ်သော နာမ်က ဝိပါကမဟုတ်သော မနောသမ္ပဿအား ကျေးဇူးပြုပုံကား) အဝိပါကံ- ဝိပါကမဟုတ်သော၊ နာမံ- ကုသိုလ်အကုသိုလ် ကိရိယာဖြစ်သော နာမ်သည်။ အဝိပါကဿ- ဝိပါကမဟုတ်သော၊ မနောသမ္ပဿဿ- ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကိရိယာ မနောသမ္ပဿအား၊ ဝိပါကပစ္စယံ- ဝိပါကပစ္စည်းကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ဣတရေသံ- အခြားကုန်သော သဟဇာတအညမညအစရှိသော ပစ္စည်းတို့၏။ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယောဟောတိ။

ပန- နာမ်က ဖဿအားကျေးဇူးပြုပုံမှ တပါး ရုပ်က ဖဿအားကျေးဇူးပြုပုံကား၊ စက္ခာယတနာဒိဘေဒံ- စက္ခာယတနအစရှိသည် အပြားရှိသော၊ ရူပံ- ရုပ်သည်။ စက္ခုသမ္ပဿာဒိကဿ- စက္ခုသမ္ပဿအစရှိသော၊ ပဉ္စဝိဿေ- ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ဖဿဿ- အား၊ နိဿယ ။ပ။ ဝသေန- နိဿယ၊ ပုရေဇာတ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဝိပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတပစ္စည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့် ဆဓာ- ခြောက်မျိုးအပြားအားဖြင့် ပစ္စယောဟောတိ။ ရူပါယတနာဒိဘေဒံ- ရူပါယတနအစရှိသည်အပြားရှိသော (ရူပံ- ရုပ်တရားသည်) ပဉ္စဝိဿေ- ငါးပါးအပြားရှိသော၊ တဿ- ထိုစက္ခုသမ္ပဿအစရှိသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ အာရမ္မဏပုရေဇာတ အတ္ထိ အဝိဂတဝသေန- ဖြင့်၊ စတုဓာ- ဖြင့်၊ ပစ္စယောဟောတိ- ပန- ထိုမှတပါး၊ (စက္ခုသမ္ပဿအစရှိသော ဖဿငါးပါးအား ကျေးဇူးပြုပုံမှ တပါး၊ မနောသမ္ပဿအား ကျေးဇူးပြုပုံကား) မနောသမ္ပဿဿ- အား၊ တာနိ ရူပါယတနာဒိနိစ- ထိုရူပါယတနအစရှိသော ရုပ်တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာရမ္မဏံစ- ဓမ္မာရုံသည်လည်းကောင်း၊ တဏှာစ- ထိုအာရမ္မဏပုရေဇာတ အတ္ထိ- အဝိဂတဟူသော လေးပစ္စည်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယမတ္တေနဝစ- အာရမ္မဏပစ္စည်းမျှဖြင့်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ ပစ္စယောဟောတိ [ရူပါယတနစသည်နှင့် စက္ခုပဿာဒိအစရှိသော ရုပ်ဓမ္မာရုံတို့က မနောသမ္ပဿအား ထိုလေးပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ နာမ်ဓမ္မာရုံကမူ အာရမ္မဏပစ္စည်းဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ခွဲပါလေ။]

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၉၁

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝတ္ထုရူပံ- ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည်၊ မနောသမ္မဿဿ- အား၊ နိဿယ
ပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တအတ္တိအဝိတဝသေန- ဖြင့် ပဉ္စဓာ- ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပစ္စယော
ဟောတိ။ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊ နာမရူပံ- နာမ်ရုပ်သည်၊ အဿ ဖဿဿ-
ထိုဖဿအား၊ ဗဟုဓာ- များသောအပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

၁၁၅။ ပဌမပ္ပတ္တိယံ- ရှေးဦးအစဖြစ်ခြင်းသည်၊ (သတိယံ- ဖြစ်လသော်) ဝိညာဏံ-
ဝိညာဏ်သည်၊ နာမရူပဿ- နာမ်ရုပ်၏၊ ဝိသေသပစ္စယော- ထူးသောအကြောင်းသည်၊
(ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံအတ္တံ- ဤအနက်ကို၊ ဗျတိရေကမုခေန-
ပြောင်းပြန်ဟောကြားအပ်သော အဦးပဓာနအနက်ဖြင့်၊ ဝါ- ပြောင်းပြန်အနက်ကို
အဦးပဓာနထားဟောကြားခြင်းဖြင့် ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊
မာတုကုဉ္စိမိ န ဩက္ကမိဿထာတိအာဒိ- မာတုကုဉ္စိမိ နဩက္ကမိဿထ- အစရှိသော
တရားတော်ကို၊ (ဘဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-
မာတုကုဉ္စိမိ န ဩက္ကမိဿထ-ဟု ဟောတော်မူသင့်ပေ၏၊ ဂဗ္ဘသေယျကပဋိသန္ဓိ-
ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဗာဟိရတော- အမိဝမ်း၏ အပြင်ဘက်မှ၊
မာတုကုဉ္စိ- အမိဝမ်းတိုက်သို့၊ ဩက္ကမန္တဿ- သက်ရောက်သော သူ၏၊ (ဥပ္ပတ္တိ)ဝိယ-
ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့၊ ဟောန္တိပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အတ္တတော- ဆိုလိုရင်း အနက်အားဖြင့်၊
ယထာပစ္စယံ- အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ခန္ဓာနံ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏၊ တတ္ထ- ထိုအမိ
ဝမ်းတိုက်၌၊ ပဌမပ္ပတ္တိယေဝ- ရှေးဦးပထမဖြစ်ခြင်းသာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
ပဝိသိတွာ ။ပ။ နဝတ္တိဿထာတိ- သထ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်)
အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ သုဒ္ဓန္တိ- သုဒ္ဓိဟူသည်ကား၊ ကေဝလံ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်
မဖက်သက်သက်သော၊ ဝိညာဏေန- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်၊ အမိဿိတံ- မရောနှောသော၊
(ဝိညာဏေန- နှင့်) ဝိရဟိတံ- ကင်းသော၊ (နာမရူပံသည် ဝတ္တိဿထ အပိန- ဖြစ်နိုင်ရာ
အံ့လော၊) အဝသေသန္တိ ဣဒံ- အဝသေသံဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ နာမာပေက္ခံ-
(ဝိညာဏ်မပါ) နာမ်ကိုသာ ငဲ့ခြင်းရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် အဝသေသံ
နာမရူပန္တိ (ပဒုပ္ပယဿ)- အဝသေသံ နာမရူပံ ဟူသောပုဒ်နှစ်ခု အပေါင်း၏ (အတ္ထော-
၌စပ်) ဣမံ ဝိညာဏံ- ဤဝိညာဏ်ကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ အဝသေသံ- ဝိညာဏ်မှ
ကြွင်းသော၊ နာမရူပံဧဝ- နာမ်ရုပ်ချည်းသာလျှင်၊ (ဝတ္တိဿထ- ဖြစ်ရာလတ္တံ့လော) ဣတိ-
ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

ပဋိသန္ဓိဝသေန ဩက္ကန္တိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဂဟဏဝသေန- ပဋိသန္ဓေကို ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (ဩတိဏ္ဏံ- သက်ရောက်ပြီးသည်။) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ မာတုကုစ္ဆိ- အမိဝမ်းတိုက်သို့၊ ဩက္ကမန္တဿ- သက်ရောက်သော သူငယ်၏၊ ပဌမာဝယဝဘာဝေန- ပဌမအစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ဩတိဏ္ဏံ- သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဝေါက္ကမိဿထာတိ- ကား၊ သန္တတိဝိစ္ဆေဒံ- ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းသို့၊ ဝိနာသံ- ခန္ဓာအစဉ် ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဥပဂမိဿထ- ရောက်ရာလတ္တံလော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ- ထိုသန္တတိ- ဝိစ္ဆေဒဟူသည်၊ မရဏံ နာမ- သေခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စုတိဝသေနာတိ- စုတိဝသေန-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အဿာတိ- ကား၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်၏၊ တဉ္စခေါ- ထိုအဿ-ဟူသော စကားကိုလည်း ဝိညာဏသာမညဝသေန- အများဆိုင် ဝိညာဏသာမန်အနေအားဖြင့် (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ တဿေဝ စိတ္တဿ နိရောဓေနာတိ- နေ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿေဝ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏သာလျှင်၊ နိရောဓေန- ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ နိရောဓော- သည်၊ (န ဟောတိ- မဖြစ်) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ တတောတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တတော- မှ၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ ဝါ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏သော်လည်းကောင်း၊ တတော- ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်မှ၊ ဒုတိယ တတိယ- စိတ္တာနံဝါ- ဒုတိယဘဝင်စိတ်၊ တတိယဘဝင်စိတ်တို့၏သော် လည်းကောင်း၊ နိရောဓေန- ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ စုတိ- စုတေသေလွန်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ယုတ္တိတော- သင့်လျော်သောအကြောင်း ယုတ္တိဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန ဟိတိအာဒိ- ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဧတသ္မိံ အန္တရေတိ- ကား၊ သောဠသစိတ္တက္ခဏေ- ၁၆-ခုသော စိတ်၏ဖြစ်ရာ ခဏဖြစ်သော၊ ဧတသ္မိံ ကာလေ- ဤအခါ၌၊ အန္တရာယော နတ္ထိတိဇတ္ထ- အန္တရာယော နတ္ထိ-ဟူသော စကားရပ်၌၊ (စောဒကဿ- စောဒက၏၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ စောဒနာ- စောဒနာခြင်းသည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်သနည်း။) တာဝ- မိခင်မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဒါရကဿ- သူငယ်၏၊ မရဏန္တရာယော- သေခြင်းဟူသော အန္တရာယ်သည်၊ တဒါ- ထိုတစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်သော စိတ္တက္ခဏကာလအတွင်း၌၊ စုတိစိတ္တဿ- စုတိစိတ်၏၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ မာ ဟောတု- မဖြစ်စေဦးတော့၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ မာတု- မိခင်၏၊ ကထံ- အဘယ်ပုံ အဘယ်နည်းဖြင့်၊

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၉၃

တဒါ- ချွံ၊ မရဏန္တရာယာဘာဝေါ- သေခြင်းဟူသော အန္တရာယ်၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊
 ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤကားစောဒနာတည်း၊ တံတံ ကာလံ- ထိုထို
 (၁၆) ချက်သော စိတ္တက္ခဏကာလကို၊ အနတိတ္တမိတ္တာ- မကျော်လွန်မူ၍၊ တဒန္တ-
 ရေယေဝ- ထို (၁၆) ချက်သော စိတ္တက္ခဏကာလအတွင်း၌ပင်လျှင်၊ စဝနဓမ္မာယ-
 စုတေသေလွန်ခြင်း သဘောရှိသော မိခင်၏၊ ဂုတ္တဟဏဿေဝ- ကိုယ်ဝန်ကို ယူခြင်း၏
 ပင်လျှင်၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (မာတု- ၏၊ တဒါ- ချွံ၊ မရဏန္တရာယာ-
 ဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ သောနော- ဖြေရှင်းသုတ်သင်ခြင်း
 တည်း၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အယဉ္စိ အနောကာသောနာမာတိ- နာမဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ (အယံ- ဤ ၁၆-ချက်သော စိတ္တက္ခဏ ကာလသည်၊) စုတိယာ-
 စုတေသေလွန်ခြင်း၏၊ (အနောကာသော နာမ- ဖြစ်နိုင်ခွင့်မရှိရာ ကာလမည်၏၊) ဣတိ-
 ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်သဘောတည်း။

ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန သဒ္ဓိ သမုပ္ပိတရူပါနီတိ- ပဋိသန္ဓိစိတ္တေနသဒ္ဓိ သမုပ္ပိတရူပါနီ-
 ဟူသော အဖွင့်စကားဖြင့်၊ ဩက္ခန္ဓိက္ခဏေ- အမိဝမ်းတိုက်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေ
 သက်ရောက်ရာခဏ၌၊ ဥပ္ပန္နကမ္မဇရူပါနီ- ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့ကို၊ ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏၊
 ဟိ- မှန်၏၊ တာနိ- ထိုအမိဝမ်းတိုက်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေသက်ရောက်ရာခဏ၌ဖြစ်သော
 ကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊ နိပ္ပရိယာယတော- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန-
 နှင့် သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ သမုပ္ပိတရူပါနီနာမ- ဖြစ်သော ရုပ်တို့မည်၏၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနာနိ-
 ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည်၊ (ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန- နှင့် သဒ္ဓိ- ကွ၊ သမုပ္ပိတရူပါနီနာမ-
 ဖြစ်သော ရုပ်မည်ကုန်သည်၊) န- မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊
 ဥတုသမုဋ္ဌာနာနိ- ရုပ်တို့၏၊ ဝါ- ရုပ်တို့က၊) ပဋိသန္ဓိစိတ္တဿ- ၏၊ ဥပ္ပါဒတော- ဖြစ်ရာ
 ဥပါဒ်ခဏမှ၊ ပစ္စာ- နောက်ဖြစ်သော ဌိခဏ၌၊ သမုပ္ပိတတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ထို့အပြင်၊ စိတ္တဇာဟာရဇာနံ- စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့၏၊
 တဒါ- ထိုပဋိသန္ဓိစိတ္တက္ခဏ၌၊ အသမ္ဘဝေါဝေ- မဖြစ်သေးခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ (ဟောတိ)။

ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန- ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ယာနိသမုပ္ပိတရူပါနီ-
 အကြင်ဖြစ်သောရုပ်တို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏၊) တာနိ- ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူတကွ
 ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည်၊ တဿ- ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်၏၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ- ဖြစ်ရာဥပါဒ်ခဏ၌၊
 သမုပ္ပိတာနိ- ဖြစ်သော ရုပ်တို့လည်းကောင်း၊ ဌိတိက္ခဏေ- မချုပ်သေးဘဲ တည်တံ့နေရာ
 ဌိခဏ၌၊ သမုပ္ပိတာနိ- ကောင်း၊ ဘင်္ဂိက္ခဏေ- ချုပ်ပျက်ရာ ဘင်ခဏ၌၊ သမုပ္ပိတာနိ-

ကောင်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ တိဝိဓာနိ- သုံးမျိုးအပြားရှိကုန်၏၊ တေသု- ထိုသုံးမျိုးတို့တွင်၊
 ဥပ္ပါဒက္ခဏေ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌၊ သမုဋ္ဌိတာနိ- ဖြစ်သောကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊
 သတ္တရသမဿ- (၁၇) ခုမြောက်သော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ဘဝင်၏ (ဘဝင်ခေါ်စုတိစိတ်၏)
 ဥပ္ပါဒက္ခဏေ- ဥပါဒ်ခဏ၌၊ နိရုဇ္ဈန္တိ- အကယ်၍ ချုပ်ကုန်ငြားအံ့၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်အတူ
 ဥပါဒ်သောကမ္မဇရုပ် တို့သည်၊ (သို့မဟုတ် ပဋိသန္ဓေ စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ စ၍ဖြစ်ခဲ့သော
 ကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊) ထိုပဋိသန္ဓေ စိတ်နောက် သောဠသမဘဝင်စိတ်၏ဘင်ခဏ
 အရောက်တွင် စိတ္တက္ခဏ (၁၇) ချက်ရုပ်သက်စေ၍ ချုပ်ကြမိဖြစ်၏၊ သို့သော် ဤ၌ကား
 တကယ်ဖြစ်ရိုးမရှိဘဲ အကယ်၍ ဖြစ်ခဲ့သော်-ဟူသော ကြံဆမှုပရိကပ္ပစကား
 အနေအားဖြင့် သတ္တရသမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ထိုကမ္မဇရုပ်များ အကယ်၍
 ချုပ်ကုန်ငြားအံ့ဟူ၍ ဋီကာ မိန့်ဆိုထားသည်၊ ထို့နောက်ဘင်္ဂက္ခဏေ နိရုဇ္ဈန္တိ- တိုင်အောင်
 ဤနည်းမှီ၍ သိပါလေ၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏေ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌၊ သမုဋ္ဌိတာနိ- ဖြစ်သော
 ကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊ (သတ္တရသမဿ- သော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ၏၊) ဥပ္ပါဒက္ခဏေ- ဥပါဒ်ခဏ၌၊
 နိရုဇ္ဈန္တိ- ငြားအံ့၊ ဘင်္ဂက္ခဏေ- ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဘင်ခဏ၌၊ သမုဋ္ဌိတာနိ- ဖြစ်သော
 ကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊ (သတ္တရသမဿ- သော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ၏၊) **ဘင်္ဂက္ခဏေ- ဘင်ခဏ၌၊**
နိရုဇ္ဈန္တိ- ငြားအံ့၊

၁။ **တေသု ဥပ္ပါဒက္ခဏေ ။ပ။ ဘင်္ဂက္ခဏေ နိရုဇ္ဈန္တိ ။ ။** ဤဋီကာဝါကျများကား
 ပရိကပ္ပစကားများဖြစ်သည်ဟူယူဆ၏၊ “သစေ ပန ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန သန္တိ သမုဋ္ဌိတရူပါနိ
 သတ္တရသမဿ ဘဝင်္ဂဿ ပစ္စယံ ဒါတုံ သက္ကောန္တိ” အစရှိသော (စာပိုဒ်-၁၁၅) အဋ္ဌကထာ
 “ပရိကပ္ပ” စကားများကို ဖွင့်နေခြင်းဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် မိုးမပြု၊ ပြိုခဲ့သော် ဆိုသကဲ့သို့
 တကယ်မဖြစ်နိုင်သော်လည်း အကယ်၍ ဖြစ်ခဲ့သော်ဟူ၍ ကြံဆပြီး ဋီကာဖွင့်နေသည်ဟု
 စဉ်းစားမိ၏၊ အမှန်တကယ်အားဖြင့်ကား ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ကမ္မဇရုပ်
 တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ နောက် သောဠသမဘဝင်စိတ်၏ဘင်ခဏအရောက်တွင် စိတ္တက္ခဏ
 (၁၇) ချက်ရုပ်သက်စေ၍ ချုပ်ကြမိဖြစ်၏၊ ထို သောဠသမဘဝင်စိတ်၏ နောက်၌လည်း ပဋိသန္ဓေ
 ဝီထိ၏ ထုံးစံအတိုင်း ဘဝင်(၁၅)ကြိမ်နှင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဘဝနိကန္တိကလောဘဇောများ
 ဖြစ်ကြမိတည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ကဲ့သို့ ဤဋီကာ၌ သတ္တရသမဘဝင်ဟု ဆိုထားသည်မှာလည်း
 ပရိကပ္ပစကားပင် ဖြစ်၏၊ ထိုသတ္တရသမဘဝင်ကို စုတိစိတ်အနေထား၍ ကြံဆဆိုထားသည်ဟု
 ယူဆ၏၊ ထို့နောက်၌လည်း “သစေ ပန န သက္ကောန္တိတိ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန ။ပ။ စုတိစိတ္တံ သိယာ”
 စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်လိမ့်ဦးမည်။

အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာတို့၌ ယင်းသို့ ပရိကပ္ပစကားအနေဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမှာလည်း
 ပါဠိတော်၌ပင် ပရိကပ္ပအနေဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ဝါကျများ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့်

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၉၅

တတ္ထ- ထိုသို့ချုပ်ကြရာ၌၊ [တနည်း- တတ္ထ- ထိုသို့ချုပ်ခြင်းသည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊] ဘဇ္ဇမာနော- ချုပ်ဆဲဖြစ်သော၊ ဓမ္မော- ကမ္မဇရုပ်တရားသည်၊ ဘဇ္ဇမာနဿ- ချုပ်ဆဲ ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ- သတ္တရသမဘဝင်ခေါ် စုတိစိတ်တရား၏၊ ပစ္စယော- အထောက်အပံ့ အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တံ- ဆိုခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ။ ဥပ္ပါဒေ ပန ဌိတိယဉ္စ န သက္ကာတိ- ဥပ္ပါဒေ ပန ဌိတိယဉ္စ န သက္ကာ-ဟူသော စကားကို၊

ပေတည်း၊ ပါဠိတော်စာပိုဒ် (၁၁၅) “ဝိညာဏဉ္စ ဟိ အာနန္ဒ မာတုက္ခိသ္မိံ န ဩက္ကမိဿထ” စသည်ဖြင့် ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံကို ပြောင်းပြန်ဗျုတ်ရေကနည်းအားဖြင့် [ဗျုတ်ရေ- ကမုခေန ဒဿေတုံ ပါဠိယံ ။ပ။ ဝုတ္တံ] မဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဖြစ်လေဟန်ကြံဆဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်ကို အနည်းငယ် မြန်မာပြန်ပြရသော်၊

အာနန္ဒာ- အကယ်၍ ဝိညာဏ်သည် အမိဝမ်းတိုက်၌ (ပဋိသန္ဓေအနေဖြင့်) မသက်ရောက် မဖြစ်ပေါ်လာငြားအံ့၊ နာမ်နှင့်ရုပ်သည် အမိဝမ်းတိုက်၌၊ (ကလလရေကြည်စသည်အဖြစ်ဖြင့်) စုစုစည်းစည်းဖြစ်နိုင်ပါမည်လော၊ မဖြစ်နိုင်ပါဘုရား၊ အာနန္ဒာ- အကယ်၍ ဝိညာဏ်သည် အမိဝမ်းတိုက်၌ (ပဋိသန္ဓေအနေအားဖြင့်) သက်ရောက်ဥပါဒ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီးကာမှ (ရုတ်တရက် ဆိုသလို စုတိစိတ်အနေဖြင့်) ချုပ်ပျောက်သွားလေရာငြားအံ့၊ နာမ်နှင့် ရုပ်သည် ခန္ဓာငါးပါး အပြည့်အစုံ (လူတစ်ယောက်အနေဖြင့်) ဖြစ်နိုင်ပါဦးမည်လော၊ မဖြစ်နိုင်ပါဘုရား၊ အာနန္ဒာ- ဝိညာဏ်သည် ကလလရေကြည်ကလေးသုဉ်ယယောက်ျားလေး (သို့မဟုတ်) မိန်းကလေးအဖြစ်ဖြင့် ဦးစွာ ပဌမဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် ရုတ်တရက်ချက်ချင်းသေဆုံးသွားလေငြားအံ့၊ နာမ်ရုပ်သည် (လူတစ်ယောက်အနေဖြင့်) ကြီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်ပါမည်လော၊ မတိုးတက် နိုင်ပါဘုရား၊ အာနန္ဒာ- ထို့ကြောင့်ပင် ဤဝိညာဏ်သည် နာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းတရားဖြစ်သည်၊ (ပါဠိတော် မြန်မာပြန်)။

စာပိုဒ် (၁၁၅) အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ထားသည်မှာလည်း- “သော ပနဿ နိရောဓော န တဿေဝ စိတ္တဿ နိရောဓေ” စသည်ဖြင့်- ပဋိသန္ဓေစိတ်ချုပ်ရုံမျှဖြင့် ထိုစုတိစိတ်ဝိညာဏ် မဖြစ်နိုင်သေးပါ (မသေနိုင်သေးပါ) ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်၏နောက် ဒုတိယဘဝင်စိတ်၊ တတိယဘဝင်စိတ် ချုပ်ရုံမျှဖြင့်လည်း စုတိစိတ်ဝိညာဏ်မဖြစ်နိုင်သေးပါ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူတကွ (ကာယ၊ ဘာဝ၊ ဝတ္ထုဒေသက- ကလာပ်ဟူသော) ရုပ်သုံးဆယ်တို့ဖြစ်ကြ၏၊ ထိုရုပ်သုံးဆယ်တို့ တည်ရှိနေတုန်းမှာပင် (မချုပ်သေးခင်မှာပင်) ဘဝင်စိတ် (၁၆) ခုဖြစ်၍ ချုပ်ကြကုန်၏၊ ထိုဘဝင်စိတ် (၁၆) ခု အတွင်း၌ ပဋိသန္ဓေနေသော ကလေးသုဉ်ယနှင့် မိခင်တို့ စုတေသေလွန်ခြင်း မဖြစ်နိုင်ပါ၊ ထိုဘဝင်စိတ် (၁၆) ခု တို့ဖြစ်ရာအချိန်ကာလသည်ကား လုံးဝမသေရာကာလသာ (အနောကာယ) ဖြစ်သည်။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်အတူတကွဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည် (၁၇) ခုမြောက် ဘဝင်အား အထောက်အပံ့ပြုနိုင်လျှင် ရုပ်နာမ်အစဉ်ဆက်လက် ဖြစ်၏၊ အထောက်အပံ့ မပြုနိုင်လျှင် ရုပ်နာမ် အစဉ်ဆက်လက်မဖြစ်၍ တဘဝအတွက် မျိုးဆက်ပြတ်လေတော့၏၊ ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။

(ဝုတ္တံ- ခြံလှမ်းစပ်) တနည်း- ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဥပ္ပါဒေ- ဥပ္ပါဒက္ခဏ၌ လည်းကောင်း၊
 ဌိတိယံ စ- ဌိခဏ၌လည်းကောင်း၊ (ပစ္စယော- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဝတ္တံ- ဌာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ ဣတိ- ဤစကားကို၊ (ဥပ္ပါဒေ ပန ဌိတိယဉ္စ န
 သက္ကာဟူသော ဤစကားကို) (ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန- နှင့် သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ သမုဋ္ဌိတရူပါနိ-
 ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည်) သတ္တရသမဿ- (၁၇) ခုမြောက်သော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ဘဝင်၏
 (ဘဝင်ခေါ် စုတိစိတ်၏) ဥပ္ပါဒက္ခဏေ စ- ဥပါဒ်ခဏ၌လည်းကောင်း၊ ဌိတိက္ခဏေ စ-
 ဌိခဏ၌လည်းကောင်း၊ ဓရန္တာနံ ဝသေန- ထင်ရှားရှိသောကမ္မဇရုပ်တို့ အနေအားဖြင့်၊
 တဿ- ထိုသတ္တရသမဘဝင်စိတ်အား၊ ပစ္စယမ္ပိ- အထောက်အပံ့ အကြောင်းပစ္စည်းကို
 သော်မှလည်း၊ ဒါတုံ- ပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ကောန္တိ- မစွမ်းကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့လုံးသွင်း၍
 (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဆိုလိုသည်မှာ- ယခင်
 ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်၊ ဌိတိ၊ ဘဝင် ခဏသုံးပါးတို့၌ ဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့တွင် ဥပါဒ်ခဏ၌
 ဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည် သတ္တရသမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌ ချုပ်ကြပြီး
 ဖြစ်သော်လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌိခဏ၊ ဘဝင်ခဏတို့၌ ဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်
 တို့သည်ကား မချုပ်သေးဘဲ ထင်ရှားရှိနေကြသေး၏၊ သို့သော်လဲ ထိုကမ္မဇရုပ်
 တရားတို့သည် ချုပ်ရန်နီးကပ်နေပြီဖြစ်သောကြောင့် ယခုပင်ချုပ်တော့မည် ဖြစ်သော
 သတ္တရသမဘဝင်စိတ်(စုတိ စိတ်)အား အကူအညီ အထောက်အပံ့ ပေးရန်မစွမ်းနိုင်
 ကြတော့ပါ၊ ဤသို့လုံးသွင်း၍ “ဥပ္ပါဒေ ပန ဌိတိယဉ္စ န သက္ကာ”- ဟူသော စကားကို
 အဋ္ဌကထာ မိန့်ဆိုအပ်၏ဟူလို၊ မိမိစဉ်းစားမိသမျှ ရေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မှန် မမှန်
 စိစစ်တော်မူကြပါ ပညာရှိအပေါင်းတို့။

နိကာ၌လည်း- ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်စိတ် (၁၆) ခုအတွင်း၌ စုတိစိတ်
 မဖြစ်နိုင်၍ ကလေးမသေနိုင်ရုံမျှမက မိခင်းလည်း မသေနိုင်၊ အကယ်၍ ထိုအချိန်အတွင်း
 မိခင်သေမည်ဖြစ်ပါက ထိုမိခင်၏ ဗိုက်သည် ကိုယ်ဝန်ယူနိုင်မည့် အခြေအနေပင် ရှိတော့မည်
 မဟုတ်ဟု ဖွင့်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ပါဠိတော်၌ “ဝိညာဏဉ္စ ဟိ အာနန္ဒ မာတုကုစ္ဆိသ္မံ ဩက္ကမိတ္တာ
 ဝေါက္ကမိဿထ၊ အဝိနုခေါ နာမဓူပံ ဣတ္ထတ္တယ အဘိနိဗ္ဗတ္တိဿထာတိ၊ နော ဟေတံ ဘန္တေ”
 စသည်ဖြင့် ပရိကပ္ပ ပုစ္ဆာထုတ်သည်နှင့်အညီ အဋ္ဌကထာနိကာတို့ဖွင့်ပြကြသည်။

၁။ ဥပ္ပါဒေ ပန ဌိတိယဉ္စ န သက္ကာတိ ။ပ။ ဝုတ္တံ။ နိကာ၌ ဤအတိုင်းပင်
 “ဣတိ” သဒ္ဓါဖြင့်တည်ပါ၍ပြုလုပ်ပြီး၍ နောက်၌ “ဝုတ္တံ”ဟု ရှိနေသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပါဒေ
 ပန ဌိတိယဉ္စ န သက္ကာ”ဟူသော ဝါကျသည် အဋ္ဌကထာစကားဖြစ်သည်ဟု ထင်ရရုံမျှမက
 “သတ္တရသမဿ ဘဝင်္ဂဿ ။ပ။ ဒါတုံ န သက္ကောန္တိတိ ဝုတ္တံ”ဟူသော ဝါကျသည်ကား ထိုဝါကျ၏

(ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် သတ္တရသမဿ- သော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ဧ၊ ဥပ္ပါဒက္ခဏေစ- ကောင်း၊ ဌိတိက္ခဏေစ- ကောင်း၊ ဓရန္တာနံဝသေန- ဖြင့်၊ တဿ- အား၊ ပစ္စယမ္ပိ- လည်း၊ ဒါတုံ- ငှာ၊ န သက္ကာန္တိ- ကုန်၊ ဣတိ- ဤ၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) အကြင့်ကြောင့်၊ ရူပကာယူပတ္တမ္ဘိတဿ- ရူပကာယသည် ထောက်ပံ့ အပ်သော၊ နာမကာယဿေဝ- နာမ်တရားအပေါင်း၏ သာလျှင်၊ ပဉ္စဝေါကာရေ- ပဉ္စဝေါကာရတို့၌၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သတ္တရ သမဿ ဘဝင်္ဂဿ ။ပ။ န သက္ကာန္တိ- ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ) တေဟိ ရူပဓမ္မေဟိ- ထိုကမ္မဇရုပ်တရားတို့ကြောင့်၊ တဿစိတ္တဿ ထိုသတ္တရသမ- ဘဝင်စိတ်၏၊ ဗလဝတရံ- အားရှိသည် အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ သတ္တရ- သမဿ ။ပ။ ပဝတ္တိ ပဝတ္တတိတိ- ပဝတ္တတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပဝေဏီ ဃဋ္ဌိယတိတိ- ကား၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသကမ္မဇဿ လေးဆယ်ရှစ်ပါးသော ကမ္မဇရုပ်၏၊ ရူပပဝေဏီ- ရုပ်အစဉ်သည်၊ သမ္ပန္နာ- ဆက်စပ်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ- ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်၊ (ဟောတိ) တတော- ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်မှ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ သောဠသမံ- ၁၆-ခု ခြောက်သော၊ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ- ဘဝင်စိတ်သည်၊ (ဟောတိ) တေသု- ကို (၁၆) ခုသော ဘဝင်စိတ်တို့တွင်၊ ဧကေကဿ- တစ်ခုတစ်ခုသော ဘဝင်စိတ်၏၊ ဥပ္ပါဒဌိတိ ဘင်္ဂဝသေန- ဥပါဒ်ခဏ၊ ဌိခဏ၊ ဘင်ခဏတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တယော တယော- သုံးမျိုးစီသုံးမျိုးစီကုန်သော၊ ခဏာ- စိတ်ဖြစ်ရာ ခဏတို့သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) ဧကေကဿ- တစ်ခု တစ်ခုသော၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ တီသု တီသု- သုံးမျိုးစီသုံးမျိုးစီကုန်သော၊ တတ္ထ ခဏေသု- ထိုခဏတို့၌၊ သမတိသ သမတိသ- အတိအကျသုံးဆယ် အတိအကျသုံးဆယ်သော၊ ကမ္မဇရူပါနိ- ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤနည်းအားဖြင့်၊ သောဠသတိကာ- ၁၆-ခုသောတိက်တို့သည်၊ ဝါ- ၁၆-ခုသော သုံးစုတို့သည်၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသံ- ၄၈-ပါးသည်၊ (၁၆×၃=၄၈-သည်) ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တတော- ထို (၄၈) ပါးသော ကမ္မဇရုပ်တို့မှ၊ ပရေသုပိ- နောက်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ် တို့၌လည်း၊ ဧသနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ တံ- ထိုတစ်ဆယ့်ခြောက်ခု၊ သုံးစု

အဖွင့်ဋီကာဝါကျဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။ အဋ္ဌကထာစကားဟု ထင်ရသော ထိုဝါကျသည် ယခုအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ မတွေ့ရတော့ပေ။ ထိုဝါကျ၌ “န န သက္ကာ”ဟု နငယ်နှစ်လုံးပါနေ၏။ ‘အဖွင့်ဝါကျ၌ နငယ်တလုံးသာပါသောကြောင့် နငယ်တလုံးပိုနေသည်ဟု ယူဆ၏။

မြောက်လစ်၊ ၄၈-ပါးသော ကမ္မဇရုပ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အဋ္ဌစက္ကာလီသ ။ပ။
ပဝတ္တတိတိ- ပဝတ္တတိ-ဟူ၍၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဂုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။

သစေ ပန န သက္ကောန္တိတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓေစိတ္တေန- ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
အတူတကွ၊ သမုဋ္ဌိတရူပါနိ- ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့သည်၊ သတ္တရသမဿ- (၁၇)
မြောက်သော၊ ဘဝံဿ- ဘဝင်အား၊ ပစ္စယံ- အထောက်အပံ့ကို၊ ဒါတုံ- ပေးခြင်းငှာ၊
သစေ န သက္ကောန္တိ- အကယ်၍ မစွမ်းနိုင်ကုန်အံ့၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပဋိသန္ဓေစိတ္တတော-
ပဋိသန္ဓေစိတ်မှ၊ သတ္တရသမံ- (၁၇) ခုမြောက်သော စိတ်သည်၊ စုတိစိတ္တံ- စုတိစိတ်သည်၊
ယဒိသိယာ- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) ပဋိသန္ဓေစိတ္တဿ-
၏၊ ဌိတိဘင်္ဂက္ခဏေသုပ္ပိ- ဌီခဏ၊ ဘင်္ဂဏတို့၌လည်း၊ ကမ္မဇရုပ်- ကမ္မဇရုပ်သည်၊ န
ဥပ္ပဇ္ဇေယျ⁂- မဖြစ်နိုင်တော့ပေ၊ ဘဝင်စိတ္တက္ခဏေသု- ဘဝင်စိတ်ဖြစ်ရာ ဥပါဒိ၊ ဌီဘင်္ဂ၊
ခဏတို့၌၊ ပဝေဝ (ဥပ္ပဇ္ဇေယျ)- အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း၊ တထာ- ထိုသို့
ပဋိသန္ဓေစိတ်၏၊ ဌီဘင်္ဂဏတို့မှစ၍ ကမ္မဇရုပ်မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊
တဿ စိတ္တဿ- ထိုသတ္တရသမဘဝင်စိတ်၏၊ ဝါ- စိတ်မှာ၊ ပစ္စယလာဘော- ကမ္မဇရုပ်
အထောက်အပံ့ကို ရခြင်းသည်၊ နတ္ထေဝ- မရှိတော့သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ပဝတ္တိ- တဘဝအတွက် ရုပ်နာမ်အဆက်မပြတ်ဖြစ်မှုအစဉ်သည်၊ နပဝတ္တတိ-
မဖြစ်တော့ပေ၊ ပဝေဏီ- တဘဝတွက်တာရုပ်နာမ်အစဉ်သည်၊ နယဋီယတေဝ-
မဆက်နိုင်တော့သည်သာတည်း၊ အညဒတ္တု- စင်စစ်ဧကန်အမှန်ပင်၊ (ပဝေဏီ- သည်၊)

၁။ ယဒိ ဟိ ။ပ။ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ ။ ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပြီးနောက် သတ္တရသမစိတ်သည်
စုတိစိတ်ဖြစ်ခဲ့လျှင် “မရဏကာလေ ပန စုတိစိတ္တောပရိသတ္တရသမစိတ္တဿ ဌိတိကာလ-
မုပါဒါယ ကမ္မဇရူပါနိ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ”ဟူသော အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ စုတိစိတ်မှစ၍
နောက်ပြန်ရေတွက်လျှင် (၁၇) ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒိခဏသည် တဘဝအတွက် နောက်ဆုံး
ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ရာ ကာလဖြစ်၏၊ ယင်းစိတ်၏ ဌီခဏမှစ၍ ကမ္မဇရုပ်များမဖြစ်ကြတော့ကုန်၊
ထို့ကြောင့် အကယ်၍ ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသလို သေမည့်ကလေး ဖြစ်လေရာငြားအံ့၊
ထိုကလေး၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏နောက် သတ္တရသမစိတ်သည် စုတိစိတ် ဖြစ်ရတော့မည်
ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒိခဏ၌သာ ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ကြရတော့မည်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏
ဌီခဏကစ၍ ကမ္မဇရုပ် မဖြစ်နိုင်ကြတော့ကုန်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒိခဏကဖြစ်ခဲ့သော
ကမ္မဇရုပ်များကလည်း ထိုသတ္တရသမစိတ်ဖြစ်သော စုတိစိတ်နှင့် ပြိုင်တူချုပ်၍ ထိုကလေး
သေလေတော့၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝေါက္ကမတိ နာမ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၃၉၉

ဝိစ္ဆိဇ္ဇတိ- ပြတ်စဲလေတော့၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊
ဝေါက္ကမတိနာမ ဟောတီတိအာဒိ- ဝေါက္ကမတိ နာမ ဟောတိ အစရှိသည်တည်း။

ဣတ္ထတ္တာယာတိ- ကား၊ ဣတ္ထံပကာရတာယ- ဤခန္ဓာငါးပါးအပြား၏ အဖြစ်ဟူသော
အကျိုးငှာ၊ (အဘိနိဗ္ဗတ္တိဿထ- ဖြစ်နိုင်ပါဦးမည်လော၊) ဂဗ္ဘသေယျကဿ- အမိဝမ်းအောင်း
သတ္တဝါ၏။ အတ္တဘာဝေါ- ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ ယာဒိသော- အကြင်ကဲ့သို့ရှိအပ်သော
အမျိုးအစားသည်၊ (ဟောတိ) တံ- ထိုသို့သော ခန္ဓာအတ္တဘောအမျိုးအစားကို၊
သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဧတံ- ဤဣတ္ထတ္တာယ-ဟူသော စကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ-
မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ- ထိုဂဗ္ဘသေယျက
သတ္တဝါ၏။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ- ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်၊ အနုနာဇေ- မယုတ်လျော့
ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံပရိပုဏ္ဏပဉ္စက္ခန္ဓဘာ-
ဝါယာတိ- ဘာဝါယ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဥပစ္ဆိဒ္ဓိဿထာတိ- ကား၊
သန္ဓာနဝိစ္ဆေဒေန- ခန္ဓာအစဉ်ကို ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိစ္ဆိန္ဓေယျ- ဖြတ်ငြားအံ့၊ သုဒ္ဓိ
နာမရူပမေဝါတိ- ကား၊ ဝိညာဏရဟိတံ- ဝိညာဏ်မှကင်းသော၊ ကေဝလံ- ဝိညာဏ်မဖက်
သက်သက်သော၊ နာမရူပမေဝ- နာမ်ရုပ်ချည်းသာလျှင်၊ (ဥဋ္ဌဟိတွာ- ထလာ၍၊)
အဝယဝါနံ- ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့၏၊ ပါရိပုရိ- ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝုမ္မိ- ဝမ္မိ
(ကြီးပွားခြင်း) မည်၏၊ (ပဌမအရွယ်အနေဖြင့် ကြီးပွားခြင်းမည်၏။) ထိရဘာဝပုတ္တိ-
ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည်၊ ဝိရုဠိ- စည်ပင်ခြင်းမည်၏၊ (မဇ္ဈိမအရွယ်အနေဖြင့်
စည်ပင်ခြင်းမည်၏။) မဟလ္လကဘာဝပုတ္တိ- အသက်ကြီးသည် အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊
ဝေပုလ္လံ- ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်မည်၏၊ (ပဉ္စမအရွယ်အနေဖြင့် ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်မည်၏။)
စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တာနိ- ထိုဝုမ္မိ၊ ဝိရုဠိ၊ ဝေပုလ္လတို့သည်၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊
ပဌမာဒိဝယဝသေန- ပဌမအစရှိသော အရွယ်အနေအားဖြင့်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဌမဝယဝသေနာတိ အာဒိ- ပဌမဝယဝသေနအစရှိသော စကားကို
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါသဒ္ဓေါ- ဝါသဒ္ဓါသည်၊ အနိယမတ္ထော- ကိန်းသေ
မသတ်မှတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ တေန- ထိုအနိယမအနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝဿသဟ-
ဿဒ္ဓယာဒီနံ- နှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်နှစ်ခုအပေါင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော-
သိမ်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။ [ဤဝါသဒ္ဓါကို အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထ-ဟုလည်း
ဆိုနိုင်၏။]

ဝိညာဏမေဝါတိ- ဝိညာဏမေဝ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ နိယမဝစနံ- ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကန့်သတ်မှုကို ဖော်ပြပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဒါတည်း။ ဣတော- ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်မှ၊ ဗာဟိရကပ္ပိတဿ- အပြင်အပတ်တ္ထိယတို့ ကြံဆအပ်သော၊ အတ္တနော စ- အသက်ရှင် အတ္တကောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣဿရာဒီနဉ္စ- အဖိုးရသခင်ဖန်ဆင်းရှင် မဟာဗြဟ္မာအစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိက္ခေပပဒံ- ပယ်ရှားကြောင်းစကားတည်း။ အဝိဇ္ဇာဒိဗဿာဒိပဋိက္ခေပပဒံ- အဝိဇ္ဇာအစရှိသော၊ ဖဿအစရှိသော အကြောင်းတရားကို ပယ်ရှားကြောင်း စကားသည်။ န- မဟုတ်၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) အဝဓာရဏဿ- ဧဝဟူသော အဝဓာရဏသဒ္ဒါ၏၊ ပဋိယောဂီနိဝတ္တနပဒတ္တာ- တွဲဖက်ဖြစ်သော အတ္တကောင်ကိုသာ တုံ့နှစ်ကြောင်းပုဒ် (စကား) ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား၊ ဧသေဝ ဟေတူတိအာဒိ- ဧသေဝ ဟေတု အစရှိသည်တည်း။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ နယော- အဝဓာရဏသဒ္ဒါဖြင့် အတ္တကောင်ကို ပယ်ရှားကန့်သတ်ခြင်းဟူသော ဤနည်းကို၊ ဟေတ္တပိ- အောက်ဖြစ်သော (ရှေ့ဖြစ်သော) နာမ်ရုပ်ကြောင့် ဖဿဖြစ်ခြင်းအစရှိသည်ကို ပြဆိုရာပါဠိတော်တို့၌လည်း၊ သဗ္ဗပဒေသု- အားလုံးသော “ဧသေဝ ဟေတု”ဟူသော ပုဒ်တို့၌၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ဝတ္ထုဗ္ဗော- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။

ဣဒါနိ- ဝိညာဏ်သာလျှင် နာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံကိုသာမညအားဖြင့် ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဝိညာဏမေဝ- ဝိညာဏ်သည်သာလျှင်၊ နာမရူပဿ- နာမ်ရုပ်၏၊ ပဓာနကာရဏံ- ပဓာနအကြောင်းတည်း။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံ အတ္တံ- ဤအနက်ကို၊ ဩပမ္မဝသေန- ဥပမာ နှိုင်းခိုင်းဆက်စပ်သောအားဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ ယထာဟီတိအာဒိ- ယထာဟိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပစ္စေကံ- နှစ်ပါးမတွဲဘဲ တစ်ခုစီတစ်ခုစီသော (နာမရူပဿ- နာမ်နှင့် ရုပ်၏၊ ဝိညာဏေန- ဝိညာဏ်နှင့် ဝိနာ- ကင်း၍၊ အတ္တကိစ္စာ သမတ္ထတာ- မိမိပြုရမည့်ကိစ္စ၌ မစွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊) သမုဒိတဿာပိ- နှစ်ပါးပေါင်းစပ်အပ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ- နှစ်ပါးပေါင်းစပ် အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ နာမရူပဿ- ၏၊ ဝိညာဏေန- နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အတ္တကိစ္စာသမတ္ထတံ- အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တုံ နာမရူပံ နာမာတိ- တုံ နာမရူပံ နာမ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ပုရေစာရိကေတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမေ ဧဝ- ရှေ့ဆောင် ရှေ့သွားချည်းသည်သာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဟိ-

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၀၁

ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏံသည်၊ သဟဇာတဓမ္မာနံ- တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၏၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ- ရှေ့ဆောင်ရှေ့သွားသည်၊ (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာတိ- မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဗဟုဓာတိ- ကား၊ အနေကပ္ပကာရေန- တစ်ပါးမက များစွာသော အပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

ကထံ- အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့်၊ (ဧတံ ဝိညာဏံ- ဤဝိညာဏံသည်၊ နာမရူပဿ- နာမ်ရုပ်အား၊ ဗဟုဓာ- များသောအပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ [ဤနေရာ၌ “အညံ ဝါ” ဟုသာ ပါဌ်ရှိပြီး အည၏အပါဒါန်မပါလား၊ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဒုဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ-၏အဖွင့် (နာ-၁၉၅)မှ “ပဋိသန္ဓိကံ ဝါ အညံ ဝါ”ဟု ရှိသည့် အတိုင်းအနက်ပေးပါမည်၊] ဝိပါကနာမဿ- ဝိပါကနာမ်အား၊ ပဋိသန္ဓိကံ- ပဋိသန္ဓေအခါ၌ဖြစ်သော၊ ဝိပါက ဝိညာဏံဝါ- ပဋိသန္ဓေဝိပါကဝိညာဏံသည်လည်းကောင်း၊ အညံ- ပဋိသန္ဓေဝိပါက- ဝိညာဏံမှ တပါးတခြားသော၊ ဝိပါကဝိညာဏံဝါ- ပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်သော ဝိပါက- ဝိညာဏံသည် လည်းကောင်း၊ သဟဇာတ ။ပ။ ပစ္စယေဟိ- သဟဇာတပစ္စည်း၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ အာဟာရ၊ ကုန္တိယ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္တိအဝိတပစ္စည်းတို့ဖြင့် နဝဓာ- ကိုးပါးအပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ဝိပါက- ဝိညာဏံ- ပဋိသန္ဓေဝိပါကဝိညာဏံသည်၊) ဝတ္ထုရူပဿ- ဝတ္ထုရုပ်အား၊ ပဋိသန္ဓိယံ- ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ သဟဇာတ ။ပ။ ပစ္စယေဟိ- ထို့ဖြင့်၊ [သမ္ပယုတ္တ နေရာ၌ ဝိပယုတ္တ- ထည့်သည်၊] နဝဓာ- ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝတ္ထုရူပံ- ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ်ကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ သေသရူပဿ- ကြွင်းကျန်သော ကမ္မဇရုပ်အား၊ (ဝိပါကဝိညာဏံ- သည်) နဝသု- ကိုးမျိုးကုန်သော၊ ကမ္မေသု (ပစ္စယေသု)- ဤပစ္စည်း တို့တွင်၊ အညမညပစ္စယံ- အညမညပစ္စည်းကို၊ အပနေတွာ- ပယ်၍၊ သေသေဟိ- အညမညပစ္စည်းမှကြွင်းကုန်သော၊ အဋ္ဌဟိ- ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဟောတိ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ- အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံသည်၊ (လောကီ- ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာကဋကတ္တာရုပ်အကျိုးတရားကို စီမံပြုလုပ်တတ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာနှင့် ယှဉ်သောကမ္မဝိညာဏံသည်) အသညသတ္တရူပဿဝါ- အသညသတ်ဘုံသားတို့၏ ကမ္မဇရုပ်အားလည်းကောင်း၊ ပစ္စဝေါကာရေ- ပစ္စဝေါ-

ကာရတုံ၌၊ (ပဉ္စဝေါကာရတုံက) ကမ္မဇဿဝါ- ကမ္မဇရုပ်အားလည်းကောင်း၊ **သုတ္တန္တိ-ကပရိယာယတော**^၁- သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်၊ ဥပနိဿယဝသေန- ပကတူပနိဿယပစ္စည်း အနေအားဖြင့်၊ ဧကဓာဝိ- တစ်ပါးသော အဖို့အားဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- [အဝသေသဦ- ဟုဟိနိပါတ်ပါနေ၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၃-၁၉၅-၌မပါ၊ ပါဖွယ်လည်းမလိုပါ၊ နိပါတမတ္တ-ဟု ဆိုရာ၏၊] အဝသေသံ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော၊ ပဌမဘဝင်္ဂတော- ပဌမဘဝင်္ဂမှ၊ ပဘုတိ- အစပြု၍၊ သဗ္ဗမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်သည်၊ တဿ တဿ နာမ- ရူပဿ- ထိုထိုနာမ်ရုပ်အား [တဿ တဿ-ဟု ဝိတ္ထာဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ရှိ၏၊] ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော ကျေးဇူးပြုပုံပဋ္ဌာန်းနည်းသည်၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာနိဒါနသုတ် ပဋ္ဌာန်းနည်း အဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းစကားတည်း၊ ပန- အကျယ်မဖွင့်ပြခြင်း၏၊ အကြောင်းကား၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ပစ္စယနယေ- ကျေးဇူးပြုပုံပဋ္ဌာန်းနည်းကို၊ ဒဿိယမာနေ- ပြအပ်လသော်၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်သော၊ မဟာပကရဏကထာ- မဟာပဋ္ဌာန်းကျမ်းလာ ဒေသနာစကားတော်ကို၊ အာနေတဗ္ဗာ- ဆောင်ယူပြသင့်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (မဟာပကရဏကထာ- ကို) နဝိတ္ထာရိတာ- မချဲ့ထွင်အပ်ပြီ။

ပန- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ- ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်သည်၊ ဝိညာဏပစ္စယာ- ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊ ကထံ- အဘယ်ပုံ အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ပစ္စေတဗ္ဗံ- လက်ခံယုံကြည်သင့်ယုံကြည်ရပါမည်နည်း၊ ဣတိ- ဤကားစောဒနာတည်း၊ (ဧတံ- ဤဝိညာဏ်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်း သဘောကို) သုတ္တတောစ- ပါဠိဒေသနာတော်

၁။ **သုတ္တန္တိကပရိယာယတော** ။ ။ နာမ်တရားက ရုပ်တရားအား ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ကို အဘိဓမ္မာပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ ဟောထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့အကြောင်းကို “ကုသလံ ကမ္မံ (အကုသလံ ကမ္မံ) ဝိပါကဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော” ဟူသော ကုသလတိကံ ပဉ္စာဝါရပါဠိတော် စသည်ကို ထောက်၍ သိနိုင်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်နိကာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ၃ (၁၉၅)၌ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဉ္စဝေါကာရကမ္မဇရုပ်တို့အား အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်က သုတ္တန္တိက ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း တစ်ခုတည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူကုန်၏။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၀၃

အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယုတ္တိတော စ- လောကအသင့်ယုတ္တိအားဖြင့် လည်းကောင်း၊
 ပစ္စေတဗ္ဗ- လက်ခံယုံကြည်သင့်ပါ၏။ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ စိတ္တာနုပရိ-
 ဝတ္တိနော (စိတ်ဝိညာဏ်သို့အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်ကုန်သော) ဓမ္မာ (စေတသိက်-ဒွေပညာသ-
 ဝိညာဏ်ဒွေတရားတို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ- ရှိကုန်၏။) ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသော၊
 နယေန- နည်းအားဖြင့်၊ ဗဟုဓာ- များသောအပြားအားဖြင့်၊ ဝေဒနာဒိနံ- ဝေဒနာ
 အစရှိသော နာမ်နှင့်ရုပ်တို့၏၊ ဝိညာဏပစ္စယတာ- ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသည်
 အဖြစ်သည်၊ (ဝိညာဏ်ကြောင့်ဖြစ်ပုံသည်) အာဂတာ- လာ၏။ ပန- ယုတ္တိအားဖြင့်
 သိနိုင်ပုံကား၊ ယုတ္တိတော- အသင့်ယုတ္တိအားဖြင့်၊ ဣဓ- ဤလောက၌၊ ဒိဋ္ဌေန-
 ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ရသော၊ စိတ္တဇေန- စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ရူပေန- ရုပ်ဖြင့်၊ ဝါ-
 ရုပ်ကို ထောက်ဆသောအားဖြင့်၊ (ဝိညာယတိ-၌စပ်) အဒိဋ္ဌဿ- ပကတိမျက်စိဖြင့်
 မမြင်ရသော၊ ရူပဿာပိ- ပဋိသန္ဓေရုပ်အားလည်း၊ ဝိညာဏံ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည်၊
 ပစ္စယော- ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊
ဝိညာယတိ။ မှန်းဆ၍သိအပ်၏။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ စိတ္တေ- စိတ်သည်၊ ပသန္ဓေဝါ- ကြည်လင်သော်လည်းကောင်း၊
 အပ္ပသန္ဓေဝါ- မကြည်လင်သော်လည်းကောင်း၊ တဒနုရူပါနိ- ထိုကြည်လင်သောစိတ်၊
 မကြည်လင်သော စိတ်အားလျော်ကုန်သော၊ ရူပါနိ- ကြည်လင်သော စိတ္တဇရုပ်၊
 မကြည်လင်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကို၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ- ဖြစ်နေသည်တို့ကို၊ ဒိဋ္ဌာနိ- လက်တွေ့
 မြင်နေရပါကုန်၏။ စ- ထို့အပြင်၊ ဒိဋ္ဌေန- လက်တွေ့မြင်ရသော ကြည်လင်၊
 မကြည်လင်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့်၊ ဝါ- ကြည်လင်မကြည်လင်သော စိတ္တဇရုပ်ကို

၁။ စိတ္တဇေန ရူပေန ။ပ။ ဝိညာယတိ ။ ။ စိတ်ကြည်လင်ရွှင်လန်းနေလျှင်
 ထိုကြည်လင်သော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်များလည်း မျက်နှာပြင်တွင်
 ကြည်လင်ရွှင်လန်းနေသည်ကို ရိုးရိုးမျက်စိဖြင့်ပင် မြင်နိုင်ပါ၏။ စိတ်မကြည်လင်လျှင်
 [ဒေါသထွက် စိတ်ဆိုးနေလျှင်] ထိုဒေါသစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော မျက်နှာပြင် စိတ္တဇရုပ်များ
 မကြည်လင်ဘဲ ရုပ်ပျက် ဆင်းပျက် ဖြစ်နေသည်ကိုလည်း လက်တွေ့မြင်နိုင်ပါ၏။ ယင်းသို့
 အတွင်းခံ စိတ်ကောင်းနှင့်စိတ်ဆိုးကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသော ရုပ်ကောင်းနှင့် ရုပ်ဆိုးတို့
 သိသာထင်ရှားလက်တွေ့မျက်မြင် ဖြစ်နေသည်ကို ထောက်ရှုသောအားဖြင့် ရိုးရိုးမျက်စိဖြင့်
 မမြင်နိုင်လောက်အောင် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်များဖြစ်နေသည်ကို
 အနုမာန (မှန်းဆသော) အားဖြင့် သိနိုင်ပါ၏ဟူလို။

ထောက်ရှုသောအားဖြင့် အဒိဋ္ဌဿ- ရိုးရိုးမျက်စိဖြင့် မမြင်ရသော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်ကို၊
 အနုမာနံ- မှန်းဆသိနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊
 ဣမိနာ- ဤပြခဲ့သော သာဓကပါဠိနှင့် အသင့်ယူတ္တိဖြင့်၊ ဣဓ- ဤနာမ်ရုပ်အား
 ဝိညာဏ်က ကျေးဇူးပြုပုံကို ပြဆိုရာအခန်း၌၊ ဒိဋ္ဌေန- လက်တွေ့မြင်ရသော၊ စိတ္တဇရူပေန-
 စိတ္တဇရုပ်ဖြင့်၊ ဝါ- ထောက်ရှုသောအားဖြင့် (ပစ္စေတဗ္ဗံ-၌စပ်) အဒိဋ္ဌဿ- မမြင်ရသော၊
 ပဋိသန္ဓိရူပဿာပိ- ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားလည်း၊ ဝိညာဏံ- သည်၊ ပစ္စယော ဟောတိ-
 ၏၊ ဣတိ ဧတံ- ဤသို့သော ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းသဘောကို၊ ပစ္စေတဗ္ဗံ- လက်ခံယုံကြည်
 ထိုက်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿ- ကံဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပဿာပိ-
 ကမ္မဇရုပ်၏လည်း၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဿ- စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပဿာ ဝိယ-
 ရုပ်၏ကဲ့သို့၊ ဝိညာဏပစ္စယတာ- ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသည်အဖြစ်သည်၊
 ပဋ္ဌာနေ- ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌၊ အာဂတာ- လာ၏၊ (ဟောထား၏) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-
 မှတ်ထိုက်၏)။

၁၀၆။ ဣဓ- ဤဒုက္ခသမုဒယ သမ္ဘဝေါ-ဟူသော ပါဠိ၌၊ သမုဒယသဒ္ဓေါ-
 သမုဒယသဒ္ဓါသည်၊ သမုဒါယသဒ္ဓေါ ဝိယ- သမုဒါယသဒ္ဓါကဲ့သို့၊ သမူဟပရိယာယော-
 သမူဟသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုက္ခရာသိသမ္ဘဝေါတိ-
 ဒုက္ခရာသိသမ္ဘဝေါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊
 ဧကကောတိ- ကား၊ အသဟာယော- အဖော်သဟဲမရှိဘဲ၊ ရာဇပရိသာရဟိတော-
 မင်း၏ အခြံအရံပရိသတ်မှ ကင်းကွာလျက်၊ အမေဟိ- ကျွန်တော်မျိုးတို့နှင့်၊ ဝိနာ-
 ကင်း၍၊ တေ- အရှင်၏၊ ရာဇဘာဝံ- မင်းအဖြစ်ကို၊ ပဿေယျာမ- ကြည့်လိုပါကုန်၏၊
 ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊
 ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပရိသံ- အခြွေအရံပရိသတ်ကို၊ ရဇ္ဇေတိ-
 တပ်မက်နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ရာဇာ- ရာဇမည်၏၊ အတ္ထတောတိ-
 ကား၊ အတ္ထသိဒ္ဓိတော- အနက်အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပြီးစီးခြင်းအားဖြင့်၊ အဝဒန္တမ္ပိ-
 မဆိုသော်လည်း၊ ဝဒတိ ဝိယ- ဆိုသကဲ့သို့၊ ဟဒယဝတ္ထန္တိ ဣမိနာဝ- ဟဒယဝတ္ထု
 ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်ပင်၊ တန္တိဿယောဝ- ထိုဟဒယဝတ္ထုရုပ်၏ မှီရာမဟာဘုတ်
 ကိုလည်း၊ ဂဟိတောဝ- ယူအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊
 (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ၊ တန္တိဿယဿ- ထိုဟဒယ-
 ဝတ္ထုရုပ်၏ မှီရာမဟာဘုတ်၏) အာနန္တရိယဘာဝတော- ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့် အခြားအကွယ်

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၀၅

မရှိသည်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့် နိဿယနိဿယောပိ- မှီရာ၏ မှီရာကိုလည်း။
 (နာမ်ခန္ဓာ သုံးပါး၏ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၏ မှီရာမဟာဘုတ်ကိုလည်း။) နိဿယော-
 တေဝ- မှီရာဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗ- ၏) ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ
 နာမ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်မည်သည်၊ ဘဝေယျာသိ- ဖြစ်ကြည့်စမ်းပါလော၊ ဧတံ ဌာနံ-
 ဤပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟု ဖြစ်ခြင်းဟူသောအကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ- မရှိ၊ ဣတိ-
 ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာ
 ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ပဿေယျာမာတိအာဒိ- ပဿေယျာမ အစရှိသည်တည်း။

ဗဟုဓာတိ- ကား၊ အနေကဓာ- များစွာသော အပြားအားဖြင့်၊ ပစ္စယော-
 ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကထံ- အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံအားဖြင့် (ဗဟုဓာ- ဖြင့်၊
 ပစ္စယော- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ- ဤကားအမေးတည်း။) တာဝ- ရှေးဦးစွာ
 (နိဒ္ဒိသိယမာနံ- ညွှန်ပြအပ်လသော်၊) နာမံ- နာမ်သည်၊ ပဋိသန္ဓိယံ- ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊
 သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပါက၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတပစ္စယေဟိ-
 တို့ဖြင့်၊ သတ္တဓာ- (၇) ပါးအပြားဖြင့်၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်အား၊ ပစ္စယော- သည်၊
 ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤကားအဖြေတည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဧတ္ထ- ဤနာမ်
 တရားတို့တွင်၊ ကိဉ္စိ- အချို့သော ပဋိသန္ဓေဟိတ် သုံးပါးသည်၊ ဟေတုပစ္စယေန- ဖြင့်၊
 ကိဉ္စိ- အချို့သော ဖဿ ဓေတနာ ဝိညာဏ်ဟူသော နာမ်အာဟာရသည်၊ အာဟာရ-
 ပစ္စယေန- ဖြင့်၊ (ပစ္စယော ဟောတိ) ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အညထာပိ- တပါးသော
 အပြားအားဖြင့်လည်း၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ပန- ထိုမှတပါး၊ အဝိပါကံ- ဝိပါကံ
 မဟုတ်သော၊ နာမံ- ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ကိရိယာဖြစ်သော နာမ်သည်၊ ယထာ-
 ဝုတ္တေသု- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှကုန်သော၊ ပစ္စယေသု- ပစ္စည်းတို့တွင်၊ ဝိပါကပစ္စယံ-
 ဝိပါကပစ္စည်းကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ဣတရေဟိ- အခြားကုန်သော၊ ဆဟိ-
 ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ပန- ထိုမှတပါး၊ ဧတ္ထ-
 ဤဝိပါကံမဟုတ်သော နာမ်တရားတို့တွင်၊ ကိဉ္စိ- အချို့သော ဟိတ်ခြောက်ပါး
 နာမ်တရားသည်၊ ဟေတုပစ္စယေန- ဖြင့်၊ ကိဉ္စိ- အချို့သော နာမ်အာဟာရတရား
 သုံးပါးသည်၊ အာဟာရပစ္စယေန- ဖြင့်၊ ဣတိ- သို့၊ အညထာပိ- လည်း၊ ပစ္စယော
 ဟောတိ- တစ္ဆေခေါ- ထိုဟိတ်ခြောက်ပါးနှင့် နာမ်အာဟာရသုံးပါးဟူသော
 နာမ်သည်လည်း၊ ပဝတ္တိယံယေဝ- ပဝတ္တိအခါ၌သာ၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ပဋိသန္ဓိယံ-
 ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ ပစ္စယော- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ရူပတော- ရုပ်တို့တွင်၊ ဟဒယဝတ္ထု- ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည်၊ ပဋိသန္ဓိယံ- ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ ဝိညာဏဿ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အား၊ သဟဇာတ၊ အညမည၊ နိဿယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတပစ္စယေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ဆဓာဝ- ခြောက်ပါးအပြားအားဖြင့်ပင်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ပဝတ္တိယံ ပန- ပဝတ္တိအခါ၌ကား၊ (ဟဒယဝတ္ထု- သည်၊ ဝိညာဏဿ- ပဝတ္တိဝိညာဏ်အား) သဟဇာတအညမည- ပစ္စယဝဋ္ဋိတေဟိ- သဟဇာတ အညမညပစ္စည်းသည် ကြည်အပ်ကုန်သော၊ ဝါ- ကြည်ဖယ်အပ်သော သဟဇာတ အညမညပစ္စည်းရှိကုန်သော၊ ပုရေဇာတပစ္စယေန- ပုရေဇာတပစ္စည်းနှင့်၊ သဟ- တက္က၊ ပဉ္စဟိ- ငါးပါးကုန်သော၊ တေဟေဝ ပစ္စယေဟိ- ထိုပစ္စည်းတို့ဖြင့်ပင်လျှင်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ပန- ထိုမှတပါး၊ စက္ကာယတနာဒိဘေဒံ- စက္ကာယတနာအစရှိသည် အပြားရှိသော၊ ပဉ္စဝိမံ- ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ရူပမ္ပိ- ပဿာဒရုပ်သည်လည်း၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိဘေဒဿ- စက္ခုဝိညာဏ်စသည်အပြားရှိသော၊ ဝိညာဏဿ- ပဉ္စဝိညာဏ်အား နိဿယ၊ ပုရေဇာတ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္တိ၊ အဝိဂတပစ္စယေဟိ- (၆) ပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော ဟောတိ- ဣတိဇေဝ- ဤသို့လျှင်၊ နာမရူပံ- နာမ်ရုပ်သည်၊ ဝိညာဏဿ- အား၊ ဗဟုဓာ ပစ္စယောဟောတိ- ဧ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိညာဏဿ- ဝိညာဏ်အား၊ ဝါ- ဧ၊ နာမရူပံပတိ- နာမ်ရုပ်၏၊ ဝါ- နာမ်ရုပ်က၊ ယွာယံ ပစ္စယဘာဝေါစ- အကြင်ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓိနာမရူပဿ- ပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ်အား၊ ဝါ- ဧ၊ ဝိညာဏံ ပတိ- ဝိညာဏ်၏၊ ဝါ- ဝိညာဏ်က [ပတိသဒ္ဓါ ကမ္မပ္ပဝစနိယတည်း၊] ယွာယံပစ္စယဘာဝေါ- ကောင်း၊ (ဟောတိ) သော (ပစ္စယ- ဘာဝေါ)- ထိုကျေးဇူးပြုတတ်သောအကြောင်း ပစ္စည်း၏ အဖြစ်သည်၊ ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ဝိညာဏဿ- ဧ၊ သာတိသယော- သာလွန်သော သတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ကဒါစိ- ၌၊ နာမရူပဿ- ဧ၊ သာတိသယော (ဟောတိ) ကဒါစိ- ၌၊ ဥဘိန္နံ- ဝိညာဏ်နှင့် နာမ်ရုပ်နှစ်မျိုးလုံးတို့၏၊ သဒိသော- တူညီသော၊ (ပစ္စယဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ တိဝိဓောပိ- သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ သော (ပစ္စယဘာဝေါ)- ကျိ၊ ဧတ္တာဝတာတိပဒေန- ဧတ္တာဝတာဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟိတော- ယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သောအနက်သဘောကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာဏေ ။ပ။ ပဝတ္တေသူတိ- ဟူ၍၊

ဝတ္ထာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ ဝိညာဏနာမရူပသညိတာနံ- ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်ဟု သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ- ငါးပါးကုန်သော ခန္ဓာတို့၏၊ အညမညနိဿယ- ဝသေန- အချင်းချင်းမှီရာ၏အဖြစ်ဖြင့် **ယမိဒမ္ပိ ပဝတ္ထနံ** - အကြင်ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ) ဧတ္တကေန- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်ဟုသိမှတ်အပ်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အချင်းချင်းမှီရာ၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် သဗ္ဗာ- အားလုံးစုံသော (ဖြစ်ခြင်း အိုခြင်း သေခြင်း အဖန်ဖန် စုတေ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းအားဖြင့် အားလုံးစုံသော)

၁။ **ယမိဒမ္ပိ ဝိညာဏနာမရူပသညိတာနံ ။ပ။ ပဝတ္ထနံ ။** ။ ဤနေရာ၌ ဋီကာစာမူများ ပျက်ယွင်းနေသောကြောင့် (၁) ဝိညာဏ်- ဟု ရှိနေရာ၌ နိဂ္ဂဟိတံကို ပယ်ဖျက်ကာ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲစပ်၍ “ဝိညာဏနာမရူပသညိတာနံ”ဟု ပြင်လိုက်၏၊ (၂) အညမညနိဿယေန- ဟု ရှိနေသည်ကို “အညမညနိဿယဝသေန” ဟု ပြင်လိုက်၏၊ (၃) “ပဝတ္ထာနံ”ဟု ကတ္တား ဟောဆဋ္ဌိဝိဘတုန္တရှိနေရာ၌ အာဒိယကို ရသပေါင်း၍ ယုပစ္စည်းဖြင့် ဘောဟောကိရိယာ ပဌမာဝိဘတုန္တ “ပဝတ္ထနံ”ဟုပြင်လိုက်၏၊ ယင်းသို့ပြင်ရာ၌-

(၁) ယခုလက်ရှိ စာမူအတိုင်း “ဝိညာဏ်”ဟု ပဌမာဝိဘတုန္တရှိနေပါက ထို “ဝိညာဏ်” ဟူသော ပဌမာဝိဘတုန္တပုဒ်သည် “ယမိဒ”ဟူသော အနိယမ၏ တွဲဘက်စွဲရာအနက်ဟု ထင်မှတ်စရာ ဖြစ်နေသည်သာမက “နာမရူပသညိတာနံ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ”၌ ဝိညာဏ်မပါ နိုင်သောကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးမဖြစ်နိုင်တော့ပေ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိညာဏနာမရူပသညိတာနံ”ဟူ၍ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်တွဲစပ်ပြင်ဆင်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်၊ (၂) အဋ္ဌကထာမှ “အညမညပစ္စယဝသေန” ပါဌ်နှင့် ကိုက်ညီသော “အညမညနိဿယဝသေန”ဟု ပါဌ်ရှိမှ အနက်မှန်ရနိုင်၏၊ ယင်းသို့မပြင်ပါက “အညမညနိဿယပုဒ်ကို ဘာဝပွဓာနကြံမှသာလျှင် အနက်မှန် ရနိုင်မည်ဖြစ်သည်၊

(၃) ယခုလက်ရှိ ဋီကာစာမူ၌ “ယမိဒမ္ပိ ဝိညာဏ် နာမရူပသညိတာနံ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ အညမညနိဿယေန ပဝတ္ထာနံ ဧတ္တကေန သဗ္ဗာ သံသာရဝဋ္ဋပ္ပဝတ္တိတိ ဣမ မတ္ထံ ဒဿေန္တော” စသည်ဖြင့် ရှိနေသည်ကို စဉ်းစားကြည့်သောအခါ နဂိုမူလက နိယမဝါကျနှင့် အနိယမ ဝါကျဟူ၍ ဝါကျနှစ်ခုခွဲကာ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြနေခြင်းဖြစ်သော်လည်း ကာလ ကြာမြင့် ခြင်းကြောင့် ထိုဝါကျနှစ်ခု ရောထွေးကာ ဝါကျစာနေလွဲမှား ဖောက်ပြန်သွားသည်ကို “ယမိဒ”နှင့် “ဧတ္တကေန” တို့ကို ကြည့်၍ သိနိုင်၏၊ ထိုဋီကာဝါကျ၌ “ယမိဒ”ဟူသော အနိယမ၏ နိယမမှာ “ဧတ္တကေန” ဖြစ်၏၊ ထို “ဧတ္တကေန”သည် ပါဌ်တော်မှ “ဧတ္တာဝတာ” နှင့် အနက်တူ၏၊ ထို “ဧတ္တာဝတာ”ကို အဋ္ဌကထာ၌-

ဧတ္တာဝတာ ခေါတိ ဝိညာဏေ နာမရူပဿ ပစ္စယေ ဟောန္တေ၊ နာမရူပေ ဝိညာဏဿ ပစ္စယေ ဟောန္တေ၊ ဒီသု အညမညပစ္စယဝသေန ပဝတ္ထေသု ဧတ္တကေန ဇာယေထ ဝါ”ဟု ဖွင့်ထား၏၊ ထိုအဋ္ဌကထာ ဝါကျသည် ဋီကာကဲ့သို့ နိယမဝါကျ၊ အနိယမဝါကျ ဟူ၍ ဝါကျနှစ်ခု

သံသာရဝဋ္ဋပုပ္ဖိ- သံသာရဝဋ္ဋပုပ္ဖိကွ၏ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ၏) ကုတိ- ဤသို့သော၊ ကုမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ် ကြောင့်၊ ဧတ္တကေန ။ပ။ ပဋိသန္ဓိယောတိ- နွိယော-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တတ္ထ- ထိုဧတ္တကေန ။ပ။ ပဋိသန္ဓိယော-ဟူသော ဝါကျ၌၊ ဧတ္တကေနာတိ- ကား၊ ဧတ္တကေန- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်တို့၏ အချင်းချင်း ကျေးဇူး ပြုသော အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ဇာယေထ ဝါ- ဖြစ်မှုလည်းဖြစ်၏) ကုတော- ဤဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်တို့၏ အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုသော အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းမှ၊ အညေန- အခြားသော၊ ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ကာရကဝေဒ- ကသဘာဝေန- ပြုလုပ်တတ်၊ ခံစားတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော၊ အတ္တနာ ဝါ- အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုဿရာဒိနာဝါ- အစိုးရသခင် မဟာဗြဟ္မာအစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (နဇာယေထ ဝါ- ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်၊) ကုတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဟိ- န ကုတော- အစရှိသည်ဖြင့် အသက်ရှင် အတ္တကောင်စသည်ကို ကန့်မြစ်သင့်ပေ၏၊ ဧတံပဒံ- ဤဧတ္တကေန- ဟူသောပုဒ်သည်၊ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ- အတွင်း၌ပါဝင်သော အဝဓာရဏတ္ထ ဧဝသဒ္ဓါရှိသော ပုဒ်ပေတည်း။

မခွဲတော့ဘဲ “ပစ္စယေ ဟောန္တေ ဒွီသု ။ပ။ ပဝတ္တေသု ဧတ္တကေန ဇာယေထ ဝါ” ဟူ၍ လက္ခဏာ၊ လက္ခဏာပြုလုပ် ပေါင်းစပ်ထားခြင်းကြောင့် ဝါကျတစ်ခုတည်းသာဖြစ်၏။ ထိုတစ်ခုတည်း ဖြစ်နေသော အဋ္ဌကထာဝါကျကို ဋီကာဆရာတော်က အနိယမဝါကျ၊ နိယမဝါကျ နှစ်မျိုးဖြစ်အောင် (၁) ယမိဒမ္ပိ ဝိညာဏနာမရူပသညိတာနံ ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ အညမညနိဿယ- ဝသေန ပဝတ္တနံ (ဟောတိ) (၂) ဧတ္တကေန သဗ္ဗာ သံသာရဝဋ္ဋပုပ္ဖိ (ဟောတိ) ဟူ၍ ခွဲခြားဖွင့်ပြထားပေသည်။ ထိုဝါကျတို့တွင်-

အဋ္ဌကထာ၌ ဝိညာဏ်နှင့် နာမ်ရုပ်ကို နှစ်စုံပြုကာ “ဒွီသု”ဟု ပြထားပြီး ထိုနှစ်စုံကို ဋီကာက ငါးမျိုးခွဲကာ “ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ”ဟု ဖွင့်ပြထား၏။ တဖန် အဋ္ဌကထာ၌ “ဒွီသု အညမည- ပစ္စယဝသေန ပဝတ္တေသု” ဟူ၍ သတ္တမိဝိဘတန္တ လက္ခဏာကိရိယာ ပြုလုပ်ထားသည်ကို ဋီကာက “ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ အညမညနိဿယဝသေန ပဝတ္တနံ (ဟောတိ) ဟူ၍ အနိယမ ဝါကျပြုလုပ် ဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်၏။ ထိုဋီကာ အနိယမဝါကျ၌ “ယမိဒံ”ကို “ပဝတ္တနံ”နှင့်တွဲစပ် အနက်ပေးရ၏။ ထို့အပြင် အဋ္ဌကထာ၌ “ဧတ္တကေန ဇာယေထ ဝါ ။ပ။ ဥပပဇ္ဇေထဝါ ဇာတိအာဒယော ပညာယေယျ။ အပရာပရံ ဝါ စုတိပဋိသန္ဓိယောတိ”ဟူသော ဝါကျကို ဋီကာ၌ “ဧတ္တကေန သဗ္ဗာ သံသာရဝဋ္ဋပုပ္ဖိ”ဟူ၍ သီးသန့်နိယမ ဝါကျပြုလုပ်ကာ အကျဉ်းချုံးဖွင့်ထားသည်။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၀၉

၀စနမတ္တမေဝ အဓိကိစ္ဆာတိ- ကား၊ ဒါသာဒီသု- ကျွန်အစရှိသည်တို့၌၊ သိရိဝမ္မ- ကာဒိသဒ္ဓါဝိယ- မှည့်ခေါ်အပ်သော သိရိဝမ္မကအစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ အတထတ္တာ- မဟုတ်မှန်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ၀စနမတ္တမေဝ- သဒ္ဓါ အသုံးအနှုန်းမျှကိုသာ၊ (သဒ္ဓါဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်း နားထောင်ကောင်းရုံမျှကိုသာ၊) အဓိကာရ- အလွန်အကဲ ဦးစားပေးမှုကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ပဝတ္တဿ- ဖြစ်သော၊ (ဝေါဟာရဿ- ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော နာမည်ပညတ်၏။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အတ္ထံ အဒိသ္မာတိ- အတ္ထံ အဒိသ္မာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝေါဟာရဿာတိ- ကား၊ ဝေါဟာရဏ- မတ္တဿ- ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းမျှ၏၊ ဝါ- ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော နာမည်ပညတ်မျှ၏။ ပထောတိ- ကား၊ ပဝတ္တိမဂ္ဂေါ- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အနက်ဒြပ်တည်း၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးတည်း၊ ပဝတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်း၏၊ ဝိသယော- အရာဌာနဖြစ်သော အနက်ဒြပ်တည်း၊ ဝါ- အရာဌာနဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးတည်း၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ သရဏကိရိယာဝသေန- အောက်မေ့ခြင်း အမှတ်ရခြင်း ကိရိယာနှင့်စပ်သော အားဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလော- အမှတ်သတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သတောတိ- သတဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ သမ္ပဇာနနကိရိယာဝသေန- ကောင်းစွာ အမျိုးမျိုးအစားစားသိခြင်း ကိရိယာနှင့် စပ်သဖြင့်၊ သမ္ပဇာနောတိ- သမ္ပဇာနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကာရဏာပဒေသေနာတိ- သေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ နိဒ္ဒါရေတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ဥတ္တိ- ပြောဆိုအပ်သော နာမည်ပညတ်ကို၊ နိရုတ္တိတိ- နိရုတ္တိမည်၏ဟူ၍၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။) ဧကမေဝ- တစ်ခုတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ဒြပ်ကို၊ ပဏ္ဍိတောတိအာဒိနာ- ပဏ္ဍိတအစရှိသည်ဖြင့်၊ ပကာရတော- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် ဉာပနတော- သိစေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိတိ- ပညတ္တိဟူ၍၊ ဝဒန္တိ- ၏။

ဟိ- မှန်၏၊ သော ဧဝ- ထိုတစ်ခုတည်းသော အနက်ဒြပ်ကိုပင်၊ ပဏ္ဍိတောတိစ- ပဏ္ဍိတဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗျတ္တောတိ စ- ထက်မြက်ကျွမ်းကျင်သူဟူ၍လည်းကောင်း၊ မေဓာဝီတိစ- ပညာရှိဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပညာပီယတိ- အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဝဒန္တိ) ပန- သဒ္ဓတ္ထကို ပြရသော်ကား၊ ပဏ္ဍိစ္စပ္ပကာရတော- ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ဟူသော ဗျုပ္ပတ်အကြောင်းအမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊ ပဏ္ဍိတောတိ- ပဏ္ဍိတမည်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝေယျတ္တိယပ္ပကာရတော- ထက်မြက်

ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းအမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊
 ဗျတ္တောတိ- ထက်မြက်ကျွမ်းကျင်သူ မည်၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပညာပီယတိ- ၏။
 ဣတိဇဝံ- ဤသို့၊ ပကာရတော- အမျိုးမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊ ဉာပနတော-
 ကြောင့်၊ ပညတ္တိ- နာမပညတ်မည်၏။ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤနာမ်ရုပ်ကြောင့်
 ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံပြရာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ အဓိဝစန နိရုတ္တိ ပညတ္တိပဒါနိ- အဓိဝစနပုဒ်၊ နိရုတ္တိပုဒ်၊
 ပညတ္တိပုဒ်တို့သည်၊ သမာနတ္ထာနိ- တူသောအနက်ရှိကုန်၏။ စ- ဤမျှမကသေး၊
 သဗ္ဗ- အားလုံးသော၊ ဝစနံ- သဒ္ဓါသည်၊ အဓိဝစနာဒိဘာဝံ- အဓိဝစနစသည် အဖြစ်သို့
 ဘဇတိ- ကပ်ဝင်သက်ရောက်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကေသုစိ- အချို့ကုန်သော၊
 ဝစနဝိသေသေသု- ထူးခြားသော သဒ္ဓါတို့၌၊ (ထူးခြားသော သိရိဝဇ္ဇက၊ နေဝဇ္ဇက၊
 သတ၊ သမ္မဇာန၊ ပဏ္ဍိတ- အစရှိသော သဒ္ဓါတို့၌) မူလဋီကာ (ဓမ္မသင်္ဂဏီ) နှာ-၅၆-

၁။ အဓိဝစန ။ပ။ သမာနတ္ထာနိ ။ ။ မိဘများက မိမိတို့၏သားကလေးကို နာမည်
 ပေးရာ၌ နာမည်ခေါ်ကောင်းမှုကိုသာ ဦးစားပေးကာ ကျွန်ုပ်တို့ပင် သိရိဝဇ္ဇက (ကျက်သရေ
 တိုးစေသူ)၊ လူမွဲကိုပင် နေဝဇ္ဇက (ဥစ္စာကို တိုးစေသူ) စသည်ဖြင့် နာမည်ပေးတတ်ကြ၏။
 ထိုနာမည်များကား အသားမဲ့သူကို မောင်ဖြူဟုခေါ်သကဲ့သို့ လူနှင့်နာမည် မဆီလျော်သဖြင့်
 ရုဇ္ဈိသဒ္ဓါ၊ ရုဇ္ဈိ နာမည်များဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌လည်း “ဝစနမတ္ထမေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တံ
 ဝစနံ အဓိဝစန” ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြုထားသောကြောင့် ထိုသိရိဝဇ္ဇက၊ နေဝဇ္ဇက-
 စသော သဒ္ဓါများကိုသာ “အဓိဝစန” ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုရာရောက်နေပြီး လူနှင့် နာမည်ဆီလျော်၍
 အန္တတ္ထဖြစ်သော သဒ္ဓါတို့ကိုမူ အဓိဝစနဟုမခေါ်နိုင်သလိုဖြစ်နေ၏။

ထို့အပြင် နိရုတ္တိပုဒ်၊ ပညတ္တိပုဒ်တို့၌လည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်းသာဆိုလျှင်
 အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း ကိရိယာနှင့် ကောင်းစွာအမျိုးမျိုးသိခြင်း ကိရိယာတို့ကိုဲ့၍
 ခေါ်ဆိုရသော “သတော၊ သမ္မဇာနော” စသော သဒ္ဓါတို့ကိုသာ နိရုတ္တိ-ဟုဆိုရာရောက်နေပြီး
 တိဿ၊ ဒတ္ထ-စသော အခြားသဒ္ဓါတို့ကို နိရုတ္တိဟု မခေါ်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ထို့အပြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်းကိုပင် သူ၏အရည်အချင်းအားလျော်စွာ အမျိုးမျိုးခေါ်ဆိုရသော “ပဏ္ဍိတ၊
 ဗျတ္တ၊ မေဓာဝီ” အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကိုသာ “ပညတ္တိ” ဟု ဆိုလိုရာရောက်နေပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်
 တစ်ဦးတည်း၏ တစ်ခုတည်းသော နာမည်ကိုကား ပညတ္တိဟု မခေါ်နိုင်သလိုလို ဖြစ်နေ၏
 သို့သော် ထို“အဓိဝစန၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိ”ဟူသော သဒ္ဓါတို့သည် အနက်တူပုဒ် (သမာနတ္ထ)
 များဖြစ်ကြ၍ ထိုပြုခဲ့သော “သိရိဝဇ္ဇက၊ နေဝဇ္ဇက၊ သတ၊ သမ္မဇာန” အစရှိသော သဒ္ဓါ (နာမပညတ်)
 များသာမက သဒ္ဓါအားလုံးကိုပင် အဓိဝစန၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိ” ပုဒ်တို့က ဟောပြနိုင်၏။ ယင်းသို့
 ဟောပြရာ၌- အတ္ထပ္ပကာသနသာမညေန- သဒ္ဓါအားလုံးပင် မိမိတို့ ကိုယ်စီကိုယ်ဝ အနက်ကို
 ဟောနိုင်ရကား ယင်းသို့ အနက်ကိုဟောနိုင် ပုံချင်းတူသောအားဖြင့် သဒ္ဓါအားလုံးတို့ အပေါ်၌

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၁၁

၌မူ “တေသုပိ” ဟု ရှိ၏။ ဝိသေသေန- ထူးခြားသော ဗျူဟာအနက်အားဖြင့် ပဝတ္ထေဟိ-
 ဖြစ်ကုန်သော၊ အဓိဝစနာဒိသဒ္ဓေဟိ- အဓိဝစနအစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ [အာဒိဖြင့်
 နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိသဒ္ဓါတို့ကို ယူ] သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ဝစနာနိ- သဒ္ဓါတို့ကို
 ပညတ္တိအတ္ထပ္ပကာသနသာမညေန- အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သော အနက်ကို
 ထင်ရှားဟောပြပုံချင်းတူကုန်သည် အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တာနိ- ဟောအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ
 ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့သော အလိုဆန္ဒရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ အယံအတ္ထယောဇနာ-
 ဝစနမတ္ထမေဝ အဓိကိစ္စ-အစရှိသော အနက်ကိုယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊)
 ကတာ- ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

အထဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တမျိုးတခြားသော နည်းကား၊ အဓိသဒ္ဓေါ-
 အဓိသဒ္ဓါသည်၊ ဥပရိဘာဝေ- အထက်အရပ်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ဝတ္ထတိ-
 ဖြစ်၏။) ဥပရိ- အထက်၌၊ ဝစနံ- ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ အဓိဝစနံ- အထက်၌
 ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၊ ကဿ- အဘယ်၏၊ ဥပရိ- အထက်ပါနည်း၊ ပကာသေတဗ္ဗဿ-
 ထင်ရှားဟောပြထိုက်သော၊ အတ္ထဿ- အနက်၏၊ (ဥပရိ- အထက်ပါတည်း။) ဣတိ-
 ဤအနက်သည်၊ ပါကဇ္ဇော- ထင်ရှားသော၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊
 အဓိနံ- ဆက်စပ်သော၊ ဝစနံ- သဒ္ဓါတည်း၊ အဓိဝစနံ- ဆက်စပ်သော သဒ္ဓါ၊ ကေန-
 အဘယ်နှင့်၊ အဓိနံ- ဆက်စပ်သနည်း၊ အတ္ထေန- အနက်နှင့်၊ (အဓိနံ- ဆက်စပ်၏။)
 တထာ- ထိုမှတပါး၊ တံတံ အတ္ထပ္ပကာသနေ- ထိုထိုအနက်ကို ထင်ရှားဟောပြခြင်း၌၊
 နိစ္ဆိတံ- ဆုံးဖြတ်အပ်သော၊ ဝါ- တနည်း၊ နိယတံ- ကိန်းသေမြဲသော၊ ဝစနံ- သဒ္ဓါသည်၊
 နိရုတ္တိ- နိရုတ္တိမည်၏၊ ပထဝီဓာတု ပရိသာဒိတံတံပကာရေန- ပထဝီဓာတ်၊ ယောက်ျား
 အစရှိသော ထိုထိုအမျိုးအစား အပြားအားဖြင့်၊ ဉာပနတော- သိစေတတ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့် ပညတ္တိ- ပညတ္တိမည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အဓိဝစနာဒိပဒါနံ- အဓိဝစန
 အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ သဗ္ဗဝစနေသု- (သိရိပုဗ္ဗက-အစရှိသည်တို့၌သာမက) အားလုံးသော
 သဒ္ဓါတို့၌၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်ပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

သဒိသုပစာရတင်စား၍ အဓိဝစနအစရှိသော ပုဒ်တို့က ဟောပြပါသည်။ သဒ္ဓါအားလုံးကိုပင်
 “အဓိဝစန၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိ”ဟု (သဒိသုပစာရအားဖြင့်) ခေါ်နိုင်ပါသည်။ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေန
 အယမတ္ထယောဇနာ ကတာ (ယင်းသို့ သဒိသုပစာရအားဖြင့် ခေါ်ဆိုနိုင်သည်ဟူသော
 အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် “ဝစနမတ္ထမေဝ အဓိကိစ္စ” အစရှိသော အတ္ထယောဇနာကို အဋ္ဌကထာဆရာ
 ပြုအပ်ပါသည်ဟူလို၊)

အညထာ- တပါးသော အပြားအားဖြင့်၊ (ဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ- အစရှိသော ဝစနတ္ထမှ တပါးသော “ဝစနမတ္တမေဝ အဓိကိစ္စ” အစရှိသော အပြားအားဖြင့် အတ္ထေ- အဓိဝစနအစရှိသော သဒ္ဓါတို့၏ အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ- ယူအပ်လသော်၊) သိရိဝမ္မက နေဝမ္မကပ္ပကာရာနမေဝ- သိရိဝမ္မက၊ နေဝမ္မကအတူရှိသော သဒ္ဓါတို့၏သာလျှင်၊ အဓိဝစနတာ- အဓိဝစနမည်ကုန်သည် အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (နိရုတ္တိတာ- ၏ ဝါကျမပါလာ၊ အောက်၌ကြည့်ပါ။) ဧကမေဝ အတ္ထိ- တစ်ခုတည်းသော အနက်ကို သာလျှင်၊ တေန တေန ပကာရေန- (ပညာရှိသည် အဖြစ်အစရှိသော) ထိုထိုအပြား အားဖြင့် ဉာပေန္တာနံ- သိစေကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တောတိ- ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော- ဟူကုန်သော၊ ဧဝံပကာရာနမေဝ- ဤသို့အတူရှိသော သဒ္ဓါတို့၏သာလျှင်၊ ပညတ္တိတာ စ- ပညတ္တိမည်ကုန်သည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ **အာပဇ္ဇေယျ** - ဖြစ်လေရာ၏။ ဣတိ- ဤကားစိစစ်ချက်တည်း၊ ဧဝံ- ဤသို့အားဖြင့်၊ တိဟိပိ- သုံးမျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နာမေဟိ- အဓိဝစန၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိ-ဟူသော နာမည်တို့ဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ဟောအပ်သော၊ ဝေါဟာရဿ- ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဓုပညတ်၏၊ ပဝတ္တိမဂ္ဂေါ- ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အနက်ခြပ်ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးကိုလည်း၊ ဝိညာဏေန- ဝိညာဏ-ဟူသောပုဒ်နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ နာမရူပန္တိ- နာမရူပံ- ဟူသော၊ ဧတ္တာဝတာဝ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော- အလိုရှိထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဣတိတိအာဒိ- ဣတိ အစရှိ

၁။ အညထာ ။ပ။ အာပဇ္ဇေယျ ။ ။ ဤနေရာ၌ “အညထာ” မှစ၍ “အာပဇ္ဇေယျ” တိုင်အောင် ဤသုတ်ဋီကာ ဝါကျများသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ (၅၆) နှင့် တချို့ဝါကျများ မတူသော်လည်း ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်အတူတူပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤသုတ်ဋီကာဝါကျများ မစုံမလင်ဖြစ်နေ၏။ (၁) အဓိဝစနတာ (၂) နိရုတ္တိတာ (၃) ပညတ္တိတာ-ဟူ၍ ခေါင်းစဉ် သုံးမျိုး၏ ဝါကျသုံးခုရှိရာတွင် ဤသုတ်ဋီကာ၌ (၂) ၏ ဝါကျမပါလာတော့ချေ၊ ထို့အပြင် အဋ္ဌသာလိနီနှင့် ဤသုတ်အဋ္ဌကထာတို့၌ (၂) (၃) အတွက် နမူနာ ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်ပုံချင်း မတူသောကြောင့် အဖွင့်ဋီကာဝါကျများလည်း မတူနိုင်တော့ပေ၊ (၁) (၂) ဝါကျတို့ကို မူလဋီကာကို နည်းမှီ၍ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ထည့်ပြရသော်-

(၁) အညထာ သိရိဝမ္မကနေဝမ္မကပ္ပကာရာနမေဝ အဘိလာပါနံ အဓိဝစနတာ- (၂) သရတီတိ ဧဝံပကာရာနမေဝ နိဒ္ဓါရဏဝစနာနံ နိရုတ္တိတာ၊ ထို့နောက် (၃) ဝါကျကား- ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ဥဒါဟရုဏ်အတိုင်း “ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော”တိ ဧဝံပကာရာနမေဝ- စသည်ဖြင့် မှန်ကန်စွာရှိပါသည်။

သုတ်]

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်

၄၁၃

သည်တည်း။ ပညာယ အဝစရိတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ပညာယ- ပညာဖြင့်၊ ပဝတ္တိတဗ္ဗ-
ဖြစ်စေထိုက်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဥပယျ- သိထိုက်သော
ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ တေန-
ထို့ကြောင့်၊ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ- ဇာနိတဗ္ဗ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ။

ဝဋ္ဋန္တိ- ကား၊ ကိလေသဝဋ္ဋ- ကိလေသဝဋ္ဋလည်းကောင်း၊ ဝါ- ကိလေသာတည်း
ဟူသော အထပ်ထပ်ဖြစ်တတ်၊ လည်ပတ်တတ်သော တရားလည်းကောင်း၊ ကမ္မဝဋ္ဋ-
ကမ္မဝဋ္ဋလည်းကောင်း၊ ဝါ- လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံဟူသော အထပ်ထပ်
ဖြစ်တတ်၊ လည်ပတ်တတ်သောတရားလည်းကောင်း၊ ဝိပါကဝဋ္ဋ- ဝိပါကဝဋ္ဋ
လည်းကောင်း၊ ဝါ- လောကီဝိပါကမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ဟူသော အထပ်ထပ်
ဖြစ်တတ် လည်ပတ်တတ်သော တရားလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ တိဝိဓမ္မိ-
သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝဋ္ဋ- ဝဋ္ဋသည်၊ ဝါ- အထပ်ထပ်ဖြစ်တတ်
လည်ပတ်တတ်သော တရားသည်၊ ဝတ္တတိတိ- ကား၊ ပဝတ္တတိ- အဆက်မပြတ်ဖြစ်၏။
ဝါ- လည်ပတ်၏။ တယိဒံ- ထို “ဧတ္တာဝတာ ဝဋ္ဋ ဝတ္တတိ” အစရှိသော စကားကို၊
ဇာယေထာတိ အာဒိနာ- ဇာယေထ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဉ္စဟိ ပဒေဟိ- ငါးခုကုန်သော
ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဝုတ္တဿ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ အတ္တဿ- အနက်ကို၊ နိဝမနဝသေန-
နိဝုံးအုပ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (ဘဝဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
အာဒိသဒ္ဓေန- (ဝေဒနာ သညာတိအာဒိနာ-၌) အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဣတ္တိတိ ပုရိသာတိ-
အာဒိနမ္ပိ- မိန်းမဟူသော၊ ယောကျ်ားဟူသော ဤသို့အစရှိသော နာမပညတ်
တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်၊ နာမပညတ္တတ္ထာယာတိ-
ကား၊ ခန္ဓာဒိဖဿာဒိ သတ္တာဒိ ဣတ္တာဒိနာမဿ- ခန္ဓာအစရှိသော၊ ဖဿအစရှိသော၊
သတ္တဝါအစရှိသော၊ မိန်းမအစရှိသော နာမည် ပညတ်ကို၊ ပညာပနတ္ထာယ- အမျိုးမျိုး
သိစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ဝဋ္ဋ- ဝဋ္ဋသုံးပါးသည်၊ ဝတ္တတိ- လည်ပတ်၏။) ဝတ္ထုပိ-
နာမည်ပညတ်၏ တည်ရာခန္ဓာငါးပါးသည်လည်း၊ ဧတ္တာဝတာဝ- ဤဝိညာဏ်နှင့်
နာမ်ရုပ်တို့၏ အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုလျက် ဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ပညာယတိ-
ထင်ရှား၏။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ခန္ဓပဉ္စကမ္ပိ ဧတ္တာဝတာဝ ပညာယတိတိ- ခန္ဓ ၂၀။
ပညာယတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော)အာဟ- ပြီ ဧတ္တာဝတာတိ- ဧတ္တာဝတာ-ဟူသည်ကား၊
ဧတ္တကေန- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝိညာဏ်နှင့်တကွ နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းဖြင့်၊
ဝိညာဏေန- ဝိညာဏ်နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ နာမရူပပဝတ္တိယာ- နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊
(ဝဋ္ဋ- သည်၊ ဝတ္တတိ- ၏။) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း။

အတ္တပညတ္တိအဖွင့်

၁၁၇။ ဧတေန- ဤအထက်ဖြစ်သော ဒေသနာဖြင့် (ဟေဋ္ဌာအာဂတဒေသနာ- အောက်၌လာသော ဒေသနာသည်) အနုသန္ဓိယတိ- ဆက်စပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (အောက်၌လာသော ဒေသနာ၏ ဆက်စပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌ (ရှေ့၌) အာဂတဒေသနာယ- လာသောဒေသနာနှင့်၊ အနုသန္ဓာနဝသေန- ဆက်စပ်ခြင်း ကိစ္စအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ ဥပရိဒေသနာ- အထက်၌ လာသောဒေသနာသည်၊ အနုသန္ဓိ- အနုသန္ဓိမည်၏။ ပဌမပဒဿ- ပဌမဝါကျ၏။ (ဂမ္ဘီရောစာယံ အာနန္တ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဂမ္ဘီရာဝတာသော-ဟူသော ပဌမဝါကျ၏။ ပဇ္ဇတေ ဉာယတေ အတ္တော ဧတေနာတိ ပဒံနှင့်အညီ “အနက်ကို သိကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျကိုလည်း ပဒ-ဟူခေါ်နိုင်၏။) သာ- ထိုအထက်၌ ဖြစ်သော ဒေသနာတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဒဿိတာ- ပြတော်မူအပ်ပြီးပြီ၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဒုတိယပဒဿ- ဒုတိယဝါကျ၏ (တန္တာကုလကဇာတာအစရှိသော ဒုတိယ ဝါကျ၏။) သာ- ထိုအထက်၌ဖြစ်သော ဒေသနာတော်ကို ဒဿေတဗ္ဗာ- ပြထိုက်၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ တမတ္ထံ- ထိုအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ ဘဂဝါတိအာဒိ- ဣတိ ဘဂဝါအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ရူပိန္ဒြိ- ရူပိ-ဟူသည်ကား၊ ရူပဝန္တံ- ရုပ်ရှိသော၊ ဝါ- ရူပကသိဏဈာန်ရှိသော၊ [နောက်၌ ဖွင့်ဦးလတ္တံ၊] ပရိတ္တန္တိ- ကား၊ နဝိပုလံ- မကျယ်ပြန့်သော၊ ဝါ- မကြီးမားသော၊ အပ္ပကံ- သေးငယ်သော၊ (အတ္တာနံ- အတ္တကို၊) ဣတိ အတ္တော- အနက်တည်း၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ အတ္တာနာမ- အတ္တမည်သည်၊ ကောစိ- မည်သည့်အတ္တမျှ၊ ပရမတ္ထတော- အစစ်အမှန် ပရမတ်အားဖြင့်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ပန- အမှန်စင်စစ်ကား၊ ကေဝလံ- ပရမတ် မဖက်သက်သက်၊ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ- မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့၏၊ ပရိကပ္ပိတမတ္တံ- ကြံစည်အပ်သော သဘောမျှသာတည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ယတ္ထ- အကြင်တရား၌၊ (အကြင်ကသိုဏ်း နိမိတ်၌) နေသံ- ထိုမိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့၏၊ အတ္တသညာ- အတ္တဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) တံ စ- ထိုအတ္တဟု မှတ်ထင်မှု ဖြစ်ရာ တရားကိုလည်းကောင်း၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဿ- ထိုအတ္တ၏၊ ရူပိဘာဝါဒိပရိကပ္ပနာ- ရုပ်ရှိသည် အဖြစ်အစရှိသည်ကို ကြံစည်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တံစ- ထိုရုပ်ရှိသည် အဖြစ်အစရှိသည်ကို ကြံစည်ပုံ အခြင်းအရာကို လည်းကောင်း၊ ဒဿေန္တော- ကြောင့်၊ ယောတိ အာဒိ- ယောအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သုတ်]

အတ္တပညတ္တိအဖွင့်

၄၁၅

ရူပိ ပရိတ္တန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိအား (မိမိဟူသော မိစ္ဆာအယူရှိသူ၏ စိတ်ထဲ၌) ဥပဋ္ဌိတကသိဏရူပဝသေန- အတ္တဟု ထင်ပေါ်လာသော ကသိုဏ်းရုပ် အနေအားဖြင့် (အတ္တာနံ- အတ္တကို၊ ရူပိ- ရုပ်ရှိ၏ဟူ၍၊ (ပညပေတိ- ပညတ်၏။) တဿ- ထိုကသိုဏ်း ရုပ်၏၊ ဝါ- ထိုကသိုဏ်းရုပ်ကို၊ အဝဓိတဘာဝေန- မတိုးပွားစေအပ် (မချဲ့ဖြန့်အပ်) သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတ္တိ- သေးငယ်၏ဟူ၍၊ ပညပေတိ- ၏၊ ယော ပန- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ နီလကသိဏာဒိဝသေန- အညိုရောင်ကသိုဏ်းဝန်း အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် နာနာကသိဏလာဘီ- အမျိုးမျိုးသော ကသိဏဈာန်ကို ရသည်၊ (ဟောတိ) တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ အတ္တာနံ- အတ္တကို၊ (ကဒါစိ- ၌၊ နီလောတိ- အညိုဟူ၍၊ ပညပေတိ) အနန္တန္တိ- ကား၊ ကသိဏနိမိတ္တဿ- ကသိုဏ်းနိမိတ်၏၊ အပ္ပမာဏတာယ- အတိုင်းအတာပမာဏမရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- ကြီးသော အတိုင်း အတာရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆေဒဿ- အပိုင်းအခြား၏၊ အနုပဋ္ဌာနတော- စိတ်ထဲ၌ မထင်လာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အတ္တာနံ- ကသိုဏ်းနိမိတ်ဟူသော အတ္တကို၊) အန္တရဟိတံ- အဆုံးအပိုင်းအခြားမှ ကင်း၏ဟူ၍၊ (ပညပေတိ) ည္ဈဂါဇေတွာတိ- ည္ဈဂါ- ဇေတွာဟူသည်ကား၊ (အဝဓိတံ- မတိုးပွားစေအပ်သော၊ ဝါ- မချဲ့အပ်သော၊ ကသိဏ- နိမိတ္တံ- ကို) ဘာဝနာယ- ဘာဝနာဖြင့် အပနေတွာ- ပယ်ခွာ၍၊ နိမိတ္တဗုဒ္ဓောကာသန္တိ- ကား၊ တေန ကသိဏနိမိတ္တေန- ထိုကသိုဏ်းနိမိတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပဒေသံ- ထိအပ်သော ကောင်းကင်အရပ်ကို (အတ္တာတိ- ဟူ၍၊ ဂဏှာတိ) တေသုတိ- ကား၊ စတုသု- လေးပါး ကုန်သော၊ အရူပက္ခန္ဓေသု- နာမ်ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဝိညာဏမတ္တမေဝါတိ- ကား၊ အတ္တာ- အတ္တသည်၊ ဝိညာဏမယော- ဝိညာဏ်ဖြင့်ပြီး၏၊ ဣတိဇဝံဝါဒီ- ဤသို့သော ဝါဒရှိသော သူသည်၊ (ဝိညာဏမတ္တမေဝါ- ဝိညာဏ်မျှကိုသော်လည်း၊ အတ္တာတိ-ဂဏှာတိ)။

၁၁၈။ ဧတရဟိတိ ဣဒံ- ဧတရဟိ-ဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ သာဝဓာရဏံ- ဧဝဟူသော အဝဓာရဏနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဒံ- ပုဒ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ- ထိုအဝဓာရဏ အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ ဣဒါ- နေဝါတိ- ဣဒါနေဝ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီး၍၊ အဝဓာရဏေန- အဝဓာရဏ ဖြစ်သော ဧဝသဒ္ဓါသည်၊ နိဝတ္တိတံ- တုံ့နှစ်စေအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ (ဧဝတ္ထဖလ အနက်ကို) န ဣတောပရန္တိ- န ဣတောပရံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ- ထိုထိုဖြစ်ရာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ သာလျှင်၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့သည်၊ ဥစ္စိန္တိ- ပြတ်စဲကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော

၄၁၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာနိဒါန

အယူဝါဒရှိသောသူသည်၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒီ- ဥစ္ဆေဒဝါဒီမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဥစ္ဆေဒဝသေနေတံ ဝုတ္တန္တိ- ဥစ္ဆေဒဝသေနေတံ ဝုတ္တံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဘာဝိန္တိ- ဘာဝိဟူသည်ကား၊ (တတ္ထ ပရလောကေ- ထိုနောင်တမလွန်ဘဝ၌) သဗ္ဗ- အားလုံးစုံ၊ သဒါ- အမြဲခပ်သိမ်း၊ ဘာဝိ- ဖြစ်သော၊ အဝိနဿကံ- မပျက်စီးသော၊ (အတ္တာနံ- အတ္တကို) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဿတဝသေနေတံ ဝုတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အတထာသဘာဝန္တိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပရဝါဒီ- တပါးတခြားသော မိစ္ဆာအယူဝါဒရှိသူတို့သည်၊ ဝဒန္တိ- ပြောဆိုကြကုန်၏၊ နတထာသဘာဝံ- ထိုပြောဆိုသည့်အတိုင်း မှန်ကန်သောသဘော မရှိသည်ဖြစ်၍၊ (သမာနံ- ဖြစ်သော၊ အတ္တာနံ- အတ္တကို) တထဘာဝါယာတိ- ကား၊ ဥစ္ဆေဒဘာဝါယ ဝါ- အတ္တ၏ ပြတ်စဲသည် အဖြစ်အကျိုးငှာသော်လည်းကောင်း၊ သဿတဘာဝါယ ဝါ- အတ္တ၏ မပြတ်မစဲ ခိုင်မြဲသည် အဖြစ် အကျိုးငှာသော် လည်းကောင်း၊ ဟိ- ယင်းသို့အနက်ဖွင့်သင့်၏၊ ဧတံ အနိယမဝစနံ- ဤတထတ္ထာယ- ဟူသော အမြဲကိန်းသေ မသတ်မှတ်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါကို၊ သာမည- ဇောတနာဝသေန- (ဥစ္ဆေဒဘာဝ၊ သဿတဘာဝဟု အထူးမပြ) သာမညအနက်သဘောကို ထွန်ပြခြင်းအနေအားဖြင့် (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သမ္မုဒေဿာမီတိ- ကား၊ အဿ- ထိုဥစ္ဆေဒဝါဒ၏၊ ဝါ- ထိုသဿတဝါဒ၏၊ တထဘာဝံ- မှန်ကန်သည်အဖြစ်ကို၊ အဿ- ထိုသဿတဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဝါ- ထိုဥစ္ဆေဒဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သမ္ပန္နံ- ပြည့်စုံသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒဿယိဿာမိ- သိမြင်စေအံ့၊ ဝါ- ဟောပြပေအံ့၊ ပတိဋ္ဌာပေဿာမိ- မိမိတို့ ဝါဒကို တည်ရှိစေအံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တထာ- ထိုအဖွင့်စကားသည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ သဿတဝါဒဉ္စ- သဿတဝါဒကိုလည်း၊ ဇာနာပေတွာ (အမှားဟုသိစေ၍)၊ ဣတိ အာဒိ- ဤသို့အစရှိသည်ဟူ၍၊ ဝက္ခတိ- မိန့်ဆိုတော်မူလတ္တံ့၊ ဣမိနာတိ- ကား၊ အတထံ- ဝါပနာတိအာဒိဝစနေန- အတထံဝါ ပနအစရှိသော စကားဖြင့်၊ အနုစ္ဆေဒသဘာဝံ- ဥစ္ဆေဒသဘောမရှိသည်၊ သမာနဓိ- ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ- ဖြစ်သောကြောင့်လည်း၊ သဿတဝါဒိနော- သဿတဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မတိဝသေန- အယူအဆအနေအားဖြင့်၊ (တထတ္ထာယ- ဥစ္ဆေဒဝါဒ၏ မှန်ကန်သည်အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ ဥပကပ္ပေဿာမိ- ကပ်ရောက်၍ ခိုင်မြဲစေအံ့၊ ဝါ- ဟောပြအံ့) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဥပကပ္ပေဿာမီတိ- ကား၊ ဥပစစ္စ- ကပ်ရောက်၍၊

သုတ်]

အတ္တပညတ္တိအဖွင့်

၄၁၇

သမတ္ထယိဿာမိ- ခိုင်မြဲစေအံ့၊ ဝါ- ဟောပြပေအံ့၊ ဧဝံသမာနန္တိ- ကား၊ ဧဝံဘူတံ- ဤသို့ ရှုပီဖြစ်၍ သေးငယ်သော အတ္တကို ပညတ်သည်ဖြစ်၍၊ သမာနံ- ဖြစ်သော၊ (ရူပိ- ရူပက- သိဏဈာန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သို့၊ အနုဒိဋ္ဌိ- အစဉ်လိုက်သော မိစ္ဆာအယူသည်၊ အနုသေတိ- အစဉ်ကိန်းအောင်း၏)။

ရူပကသိဏဇ္ဈာနံ- ရူပကသိဏဈာန်သည်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ကသိဏဈာန- ဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသောအားဖြင့်၊ ရူပံ- ရူပမည်၏၊ ဧတဿ- ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဓိဂမနဝသေန- ရခြင်း၏ အနေအားဖြင့်၊ တံ- ထိုရူပကသိဏဈာန်သည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ရူပကသိဏဈာန်ရရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ရူပိ- ရူပမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်၊ ရူပန္တိ ရူပကသိဏလာဘိန္တိ- လာဘိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပရိတ္တတ္တာနုဒိဋ္ဌိတိဇတ္ထံ- ပရိတ္တတ္တာနုဒိဋ္ဌိ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ရူပိသဒ္ဓေါပိ- ရူပိသဒ္ဓါကိုလည်း၊ အာဂုတ္တိအာဒိနယေန- အာဂုတ္တိ အစရှိသောနည်းဖြင့်၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗော- ဆိုရမည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ သောဒိဋ္ဌိဂတိကော- ထိုမိစ္ဆာအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္တနော- အတ္တ၏၊ ပရိတ္တဘာဝံ- သေးငယ်သည်အဖြစ်ကို၊ (အဘိနိဝိဿ- စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်နှလုံးသွင်း၍၊ ဌိတောဝိယ- တည်သကဲ့သို့) အတ္တနော- အတ္တကောင်၏၊ ရူပိဘာဝမ္ပိ- ရူပကသိဏ ဈာန်ရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်း၊ အဘိနိဝိဿ- ၍၊ ဌိတော- တည်၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) အရူပိန္တိဇတ္ထာပိ- အရူပိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဝါ- အရူပိပုဒ်ဆိုင်ရာ ဝါကျ၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- အရူပိပုဒ်ကို ဆောင်ယူ၍ အနက်ယောဇနာခြင်းဟူသောနည်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်) ပတ္တပလာသဗဟုလက္ခဿဇံဓေပေန- များသောရွက်သေးရွက်ကြီးရှိသော ချုံ၌ ပါဝင်သောအားဖြင့်၊ ဃနဂဟနဇဇ္ဈာဝိတာနာ- တခဲနက် ထူထပ်သော ချုံအရှုပ် အထွေးတို့ဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော၊ နာတိဒီဃသန္တာနာ- အလွန်မရှည်သော အစဉ်အတန်း ရှိသော နွယ်သည်၊ ဝလ္လိ- ဝလ္လိမည်၏၊ တဗ္ဗိပရီတာ- ထိုဝလ္လိ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ရှည်သော အစဉ်အတန်းရှိသော နွယ်သည်၊ လတာ- လတာမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊

၁။ ပရိတ္တတ္တာနုဒိဋ္ဌိ ။ ။ ဤပုဒ်၌ ယခင်ရူပိပုဒ်ကို အာဂုတ္တိအစရှိသောနည်းဖြင့် ဆောင်ယူ၍ အနက်ဆိုရမည်ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပရိတ္တော+အတ္တာ+အနုဒိဋ္ဌိ”ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ “အတ္တာ- အသက်ရှင် အတ္တကောင်သည်၊ ရူပိ- ရူပကသိဏဈာန်ရရှိ၏၊ ပရိတ္တော- ကျဉ်းငယ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ယူဆစွဲလမ်းသော၊ အနုဒိဋ္ဌိ- ဒိဋ္ဌိသည်၊ ဝါ- အစဉ်ကိန်းသော ဒိဋ္ဌိသည်၊ အနုသေတိ- ကိန်း၏” ဟု အနက်ဆိုလေ။

ဝဒန္တိ- မိန့်ဆိုကုန်၏။ အပ္ပဟိနဋ္ဌနာတိ- ကား၊ မဂ္ဂေန- မဂ်ဖြင့်၊ အသမ္ဘိန္ဒဘာဝေန- မပယ်ဖြတ် အပ်သေးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အနုသေတိ- အစဉ်ကိန်း၏။) ကာရဏလာဘော- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအခွင့်အလမ်းကို ရခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတာ- ဖြစ်ခြင်းငှာထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ အနုသယနဋ္ဌော- အနုသယန အနက်သဘော မည်၏။

အရူပကသိဏံနာမ- ရုပ်မဟုတ်သော ကသိုဏ်းမည်သည်၊ (ဝါ- အရူပကသိဏ ဈာန်မည်သည်။) ကသိဏ္ဍဂ္ဂိဋ္ဌိမာကာသံ- ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို ခွာ၍ ရအပ်သော ကောင်းကင်တည်း၊ (ဝါ- ယင်းကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုသော ဈာန်တည်း။) ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိဏံ- (ပြတင်းပေါက်အစရှိသော) ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းဖြတ်အပ်သော ဟင်းလင်းပေါက် ကောင်းကင် ကသိုဏ်းသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဥဘယမ္ပိ- နှစ်မျိုးစုံလည်းဖြစ်သော ကသိဏ္ဍဂ္ဂိဋ္ဌိမာကာသ၊ ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိဏသည်၊ အရူပ- ကသိဏမေဝ- အရူပကသိဏမည်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာ တို့သည် (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏)။

အရူပက္ခန္ဓဂေါစရံဝါတိ (ဧတ္ထ)- အရူပက္ခန္ဓဂေါစရံဝါ- ဟူသော ဤပါဌ၌ (ဝစနတ္ထော- ဝစနတ္ထကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။) ဧတဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အတ္တာတိ- အတ္တဟူ၍၊ အဘိနိဝေသဿ- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ခြင်းအတွက် [တနည်း- စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ခြင်း၏၊ အတ္ထာယ- အကျိုးငှာ၊] ဝေဒနာဒယော- ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော၊ အရူပက္ခန္ဓာ- နာမ်ခန္ဓာတို့ဟူကုန်သော၊ ဂေါစရော- ကျက်စားရာ အာရုံသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထိုသို့ အတ္တဟု စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းဖို့အတွက် နာမ်ခန္ဓာ ဟူသော ကျက်စားရာ အာရုံရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အရူပက္ခန္ဓ- ဂေါစရော- အရူပက္ခန္ဓ-ဂေါစရမည်၏၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကော- မိစ္ဆာအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ တံ အရူပက္ခန္ဓဂေါစရံ- ထိုနာမ်ခန္ဓာဟူသော ကျက်စားရာအာရုံရှိသော မိစ္ဆာအယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သို့ (အနုသေတိ- ၏။) ဝါသဒ္ဓေါ- ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထော- ဆိုအပ်ပြီးသော အရူပကသိဏလာဘီ-ဟူသော အနက်ကို အထူးကြံခြင်း (ပေါင်းယူခြင်း) အနက်ရှိ၏။ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သဒ္ဓယောဇနာ- ပါဠိတော်သဒ္ဓါကို အနက်ယှဉ်စပ်ယောဇနာခြင်းကို၊ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။) ဧတဿ- ဤမိစ္ဆာအယူရှိသော သူ၏။ ဝါ- သူမှာ၊ အရူပ- နာမ်ခန္ဓာသည်၊ ဂေါစရဘူတာ- အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ အရူပက္ခန္ဓာ- နာမ်ခန္ဓာတို့သည်၊ အတ္ထိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့အာရုံဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-

သုတ်]

နအတ္တပညတ္တိအဖွင့်

၄၁၉

ထိုမိစ္ဆာအယူရှိသောသူသည်၊ အရူပီ- အရူပီမည်၏၊ တံအရူပီ- ထိုအာရုံဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာရှိသော မိစ္ဆာအယူရှိသူသို့၊ (အနုသေတိ)။

လာဘိနော စတ္တာရောတိ- ကား၊ ရူပကသိဏာဒိလာဘဝသေန- ရူပကသိဏာဈာန် အစရှိသည်ကိုခြင်းနှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ တံတံဒိဋ္ဌိဝါဒိ- ထိုထိုမိစ္ဆာအယူဝါဒကို၊ သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ပရိကပ္ပေတွာ- ကြံစည်တွေးခေါ်၍၊ တံ- ထိုမိစ္ဆာ အယူဝါဒကို၊ အာဒါယ- ယူ၍၊ ပဂ္ဂယု- ချီးမြှောက်၍၊ ပညာပနကာ- အပြားအားဖြင့် သိစေကုန်သော၊ စတ္တာရော- လေးဦးကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ- မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့ လည်းကောင်း၊ တေသံ အန္တေဝါသိကာတိ- ကား၊ တေသံ လာဘီနံ- ထို ရူပကသိဏာဈာန်၊ အရူပကသိဏာဈာန်ကို ရကြကုန်သောဆရာကြီးတို့၏၊ ဝါဒိ- အယူဝါဒကို၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မှောက်တိုက်ရိုက်အားဖြင့်၊ (ဥဂ္ဂဟေတွာစ- သင်ယူပြီး၍လည်းကောင်း၊) ပရမ္မရာယ- ဆရာတပည့် အဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ ဥဂ္ဂဟေတွာစ- ကောင်း၊ တထေဝ- ထိုရှေးရှေး ပုဂ္ဂိုလ်တို့နည်းတူသာလျှင်၊ နံ- ထိုမိစ္ဆာအယူဝါဒကို၊ ခမိတွာ- လက်ခံ၍၊ ရောစေတွာ- ကျေနပ်နှစ်သက်၍၊ ပညာပနကာ- ကုန်သော၊ စတ္တာရော- ကုန်သော (ဒိဋ္ဌိဂတိကာ- ကောင်း၊) တက္ကိကာ စတ္တာရောတိ- ကား၊ ကသိဏဇ္ဈာနဿ- ရူပ၊ အရူပကသိဏ ဈာန်ကို၊ အလာဘိနော- မရကုန်သော၊ ကေဝလံ- ကသိဏဈာန်ရမှုမဖက်သက်သက်၊ တက္ကနဝသေနဝ- ကြံစည်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ယထာဝုတ္တေ- ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီး သမျှကုန်သော၊ စတ္တာရော- ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝါဒေ- တို့ကို၊ သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အဘိနိဝိဿ- စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်နှလုံးသွင်း၍၊ ပဂ္ဂယု- ၍၊ ဌိတာ- တည်ကုန်သော၊ စတ္တာရော- လေးဦးကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ- ကောင်း၊ တေသံ- ထိုတက္ကိကဆရာကြီး တို့၏၊ အန္တေဝါသိကာ- အနီးနေတပည့်တို့ကို၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေ့၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။

နအတ္တပညတ္တိအဖွင့်

၁၁၉။ အာရဒ္ဓဝိပဿကောပီတိ- ကား၊ သမ္မရာယိကဝိပဿကောပိ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌ ရလတ္တံ့သော အရိယမဂ်အကျိုးငှာ ဝိပဿနာအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ တေန- ထိုအာရဒ္ဓဝိပဿကောပီဟူသော စကားဖြင့်၊ ဗလဝိပဿနာယ- အားကောင်းသော ဝိပဿနာ၌၊ ဌိတံ- တည်သော၊ ပုဂ္ဂလံ- ပုဂ္ဂိုလ်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ အဗဟုဿုတော- များစွာကြားနာသင်ယူအပ်သော ပိဋကကျမ်းဂန်သုတမရှိသော (အာရဒ္ဓဝိပဿကော- သော၊ ပုဂ္ဂလောပိ- ပုဂ္ဂိုလ်သည်

သော်မှပင်၊ အတ္တနံ- အတ္တကောင်ကို၊ နပညပေတိဇေ- မပညတ်သည်သာတည်း၊) ကုတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ တာဒိသော- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အတ္တဟု မပညတ်ခြင်းသည်၊ ဝိပဿနာယ- ဝိပဿနာ၏၊ အာနုဘာဝေါ- အစွမ်းတန်ခိုးပေတည်း၊ သာသနိကော- မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတော်ကို လက်ခံယုံကြည်သော၊ ဈာနာဘိညာလာဘီပိ- လောကီဈာန် အဘိညာဉ်ကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်မှပင်၊ နပညပေတိ- အတ္တဟုမပညတ်၊ ကုတိ- ဤသို့၊ နဝတ္ထဗ္ဗော- မဆိုထိုက်၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော- ထိုဈာနာဘိညာလာဘီ ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဣ- ဤအတ္တပညတ္တိဝါရံ၊ ဝါ- အတ္တဟုမပညတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၌၊ (အာစရိယေန- သည်) နဥဒ္ဓဋ္ဌော- မထုတ်ဆောင်အပ်၊ ဣဒါနိ- အတ္တဟု မပညတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြပြီးရာယခုအခါ၌၊ နေသံ- ထိုအတ္တဟု မပညတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အပညာပနေ- အတ္တဟုမပညတ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ တေသဉ္စိတိအာဒိနာ- တေသဉ္စိအစရှိသည်ဖြင့်၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ၏၊ ဣစ္စေဝ- ဤသို့သာလျှင်၊ (ပဋိဘာဂကသိုဏ်းစသည်၌ ပဋိဘာဂကသိုဏ်းစသည်ဟူ၍သာလျှင်) ဉာဏံ- အမြင်မှန်ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဝိပရိတဂ္ဂါဟော- အသက်ရှင်အတ္တကောင်ဟု ဖောက်ပြန်လွဲမှားစွာယူဆခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း) တဿ ကာရဏဿ- ထိုဖောက်ပြန်စွာ ယူဆခြင်းဟူသော အကြောင်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဒုရသမုဿာရိတတ္တာ- (အရိယမဂ်ဉာဏ် အစရှိသော ဉာဏ်အထူးတို့ဖြင့်) ဝေဒစွာဖယ်ထုတ်အပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (အရူပက္ခန္ဓသုစ- နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးတို့၌လည်း) အရူပက္ခန္ဓာဣစ္စေဝ- နာမ်ခန္ဓာတို့ဟူ၍သာလျှင်၊ ဉာဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ကုတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- အနက်ကိုယှဉ်စေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၁၂၁။ ဒိဋ္ဌိဝသေန- ဒိဋ္ဌိ၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ သမနုပဿိတွာ- အဖန်ဖန်ရှု၍၊ (ပညပေန္တိ- ပညတ်ကုန်၏) ဉာဏဝသေန- ဉာဏ်၏အလိုကျအားဖြင့်၊ (န ပညပေန္တိ- ပညတ်သည်မဟုတ်ကုန်) သာ စသမနုပဿနာ- ထိုထိုအဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်လည်း၊ အတ္တတော- မချတိုက်ရိုက်အနက်သဘောအားဖြင့်၊ ဒိဋ္ဌိဒဿနဝသေန- ဒိဋ္ဌိဖြင့် ရှုမြင်ခြင်း အနေအားဖြင့် (သမနုပဿနာ- သည်၊ ဟောတိ) ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ အတ္တတော- အတ္တကောင်ဟူ၍၊ သမနုပဿတိ- အဖန်ဖန်ရှု၏၊ ကုတိဇေဝံ- ဤသို့၊ အာဂတာ- လာသော (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်- တိကနိက္ခေပ- ၂၀၈-စသည်တို့၌ ဟောတော်မူအပ်သော)

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၂၁

ဝေဒနာက္ခန္ဓဝတ္ထုကာ- ဝေဒနာက္ခန္ဓာဟူသော တည်ရာရှိသော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ- သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို (ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) ကုဋ္ဌာဒိဘေဒံ- ကုဋ္ဌာရုံ အစရှိသည် အပြားရှိသော၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံကို၊ နပဋိသံဝေဒေတိ- မခံစားတတ်၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့် အပွဋိသံဝေဒနောတိ- အပွဋိသံဝေဒနမည်သော ဤစကားတော်ဖြင့် ဝေဒကဘာဝပဋိ- ကွေပမုခေန- ခံစားတတ်သည် အဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းကို အဦးပဓာန ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ သဉ္ဇာနနာဒိဘာဝေါပိ- အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ ပဋိက္ခိတ္တော- ပယ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ သဉ္ဇာနနာဒိဘာဝဿ- ၏) တဒဝိနာဘာဝတော- ထိုခံစားခြင်း သဘောနှင့် မကင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ကုတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုမိနာ။ပ။ ကထိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အတ္တာ မေ ဝေဒိယတီတိ ကုမိနာ- အတ္တာ မေ ဝေဒိယတိ-ဟူသော စကားတော်ဖြင့် (အတ္တနော- အတ္တ၏) အပွဋိသံဝေဒနတ္တံ- ခံစားခြင်းသဘောမရှိသည်အဖြစ်ကို၊ (ဒိဋ္ဌိဂတိကော- မိစ္ဆာအယူရှိသော သူသည်) ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နောပိ အပွဋိသံ- ဝေဒနောတိ- ဟူ၍၊ (ဒိဋ္ဌိဂတိကော- သည်) အာဟ- ဆိုပြီ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝေဒနာဓမ္မောတိ ကုမိနာ- ဝေဒနာဓမ္မော-ဟူသော ဤစကားဖြင့် ဝေဒနာ မေ အတ္တာ တိ- ငါ၏ ဝေဒနာသည်၊ အတ္တပါတည်း-ဟူ၍ ယူဆသော၊ ကုမိ ဝါဒံ- ဤအယူဝါဒကို၊ (ဒိဋ္ဌိဂတိကော) ပဋိက္ခိပတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ကုမိ ဝါဒံ- ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသည်။) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ ဧတဿ- ဤအတ္တ၏၊ ဝေဒနာသင်္ခါတော- ခံစားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မော- သဘောသည်၊ အတ္တိ- ရှိ၏။ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုအတ္တသည်)၊ ဝေဒနာဓမ္မော- ဝေဒနာဓမ္မမည်၏၊ ကုတိ- ဤသို့ခံစားခြင်း သဘောရှိသော အတ္တဟူ၍ ဆိုလိုသော ဝေဒနာဓမ္မောဟူသော စကားဖြင့်၊ တဿ- ထိုအတ္တ၏၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာနှင့်၊ ဝါ- ခံစားခြင်းသဘောနှင့်၊ သမန္နာဂတဘာဝံ- ပြည့်စုံသည် အဖြစ်ကို၊ (ဒိဋ္ဌိဂတိကော- သည်) **ပဋိဇာနာတိ**- ဝန်ခံ၏၊ (ကသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကုမိဝါဒံ- ကို၊ ပဋိက္ခိပတိ-၏၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါ၏)

၁။ ဝေဒနာဓမ္မောတိ ။ပ။ ပဋိဇာနာတိ ။ ။ နေဝါ- ဥစ္စာရှိသူ (ဥစ္စာပိုင်ရှင်) ဟူသော စကား၌ ဥစ္စာနှင့် ဥစ္စာပိုင်ရှင်သည် တခြားစီဖြစ်သကဲ့သို့၊ “ဝေဒနာဓမ္မော- ခံစားမှုဝေဒနာရှိသော အတ္တ” ဟူသော စကား၌လည်း အတ္တသည် ဝေဒနာမဟုတ်ဘဲ ဝေဒနာရှိသူ

တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဧတဿ စ ॥၁၂။ သဘာဝေါတိ- သဘာဝေါဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (အတ္တာ မေ ဝေဒိယတိ၊ ဝေဒနာဓမ္မော ဟိ မေ အတ္တာတိ ဣမိနာ- အတ္တာ ॥၁၂။ မေ အတ္တာ- ဟူသော ဤဝါကျဖြင့်) သညာသင်္ခါရဝိညာဏက္ခန္ဓဝတ္ထုကာ- သညာသင်္ခါရဝိညာဏ်ဟူသော တည်ရာရှိသော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ- ကို (ဘဂဝတာ- သည်) ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နော- စပ်ခြင်းကို (ကာတဗ္ဗော- ပြုထိုက်၏။) ဝေဒနာသမ္ပယုတ္တတ္တာ ဝေဒိယတီတိ- ဝေဒိယတိ- ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (ဣမဿ ခန္ဓတ္ထယဿ- ဤသညာ သင်္ခါရဝိညာဏ်ဟူသော ခန္ဓာသုံးပါးအပေါင်း၏။) တံသမ္ပယောဂတော- ထိုဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ တံကိစ္စကတ္တံ- ထိုခံစားခြင်းကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ကို (အာစရိယော) အာဟပြီ၊ ယထာ- အဘယ်စကားကဲ့သို့နည်း၊ စေတနာယောဂတော- စေတနာဟူသော စေတနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ စေတနော- စေတနာအားထုတ်တတ်သော၊ ပုရိသော- ယောက်ျား” ဣတိယထာ- ဤစကားကဲ့သို့တည်း၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သာရမ္မဏဓမ္မာနံ- အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့၏၊ ဝါ- အာရုံကိုယူတတ်သော တရားတို့၏၊ အာရမ္မဏာနုဘဝနံ- ထိုအာရုံကို ခံစားခြင်း သဘောကို၊ လဗ္ဘတေဝ- ရအပ်သည်သာတည်း။

စ- သို့သော်လည်း၊ (သဗ္ဗေသံ- အားလုံးကုန်သော၊ သာရမ္မဏဓမ္မာနံ- တို့၏။) တံ (အာရမ္မရသာနုဘဝနံ)- ထိုအာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းကို၊ ဧကဒေသတော- တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့်၊ ဖုဋ္ဌတာမတ္တတော- တွေ့ထိအပ်သည်အဖြစ်မျှဖြင့်၊ (လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏။) ပန- ထို့ထက်ထူးခြားပုံကား၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာ၏၊ ဝိဿဝိတာယ- (အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းငှာ၊) ထိုက်တန်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အလိုရှိတိုင်း စီမံပြုလုပ်နိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ [ဝိဿဝိတာယ- ပုဒ်အဖွင့်ကို (နှာ-၁၃၅) ဇီကာ၊ (၃၅) ရတနပုဒ်၌ ရေးခဲ့ပြီ] သာမိဘာဝေန- ပိုင်ရှင်အဖြစ်ဖြင့် အာရမ္မဏရသာနုဘဝနံ- အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။) တဿာ- ထိုဝေဒနာ၏၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- ဆက်နွယ်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သညာဒယောပိ- သညာအစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ တံသမ္ပယုတ္တတ္တာ- ထိုဝေဒနာနှင့်ယှဉ်ကုန်သည်

(ဝေဒနာနှင့် ပြည့်စုံသူ) ဟု ဆိုလိုရကား သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးသည်သာ အတ္တကောင်ဖြစ်သည်၊ ထိုနာမ်ခန္ဓာသုံးပါးဟူသော အတ္တကောင်သည် ခံစားမှုဝေဒနာနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဝေဒနာသမ္ပယုတ် ဖြစ်သည်ဟု ဝန်ခံသည်။

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၂၃

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိယတီတိ- ခံစား၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တထာ-
 ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ)- မှန်၏၊ အဋ္ဌသာလိနိယံ- အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌၊
 အာရမ္မဏရသာနဘဝနဌာနံ- အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း၏ အရာဌာနသို့ပတ်စွာ-
 ရောက်၍၊ ဝါ- ရောက်လသော်၊ သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ- ဝေဒနာမှ ကြွင်းကျန်သော
 သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်၊ ဧကဒေသမတ္တဓမ္မေ- တစ်စိတ်တစ်ဖွဲ့မျှကိုသာလျှင်၊ အနုဘဝန္တိ-
 ခံစားကြရကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ရာဇသုဒ္ဓနိဒဿနေနဝါ-
 ဘုရင်မင်းနှင့် စားတော်ကဲ (စာဖို့သည်) ဥပမာဖြင့်လည်း၊ အယံအတ္တော- ဤအာရုံ၏
 အရသာကို ခံစားခြင်း အနက်သဘောကို၊ တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌၊
 ဝိဘာဝိတောဇေ- ထင်ရှားဖွင့်ပြအပ်ပြီးသည်သာ၊ ဧတဿာတိ- ကား၊
 သညာဒိက္ခန္ဓတ္ထယဿ- သညာအစရှိသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးအပေါင်း၏၊
 အဝိပ္ပယုတ္တသဘာဝေတိက္ကမိနာ- ဘာဝေါဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ အဝိသံယောဂဇနိတံ-
 အမြဲတစေ မကွေမကွာယှဉ်ခြင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော၊ ကဗ္ဗိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊
 ဝိသေသံ- ထူးခြားသော၊ ဌာနံ- (သညာအစရှိသော နာမ်ခန္ဓာသုံးပါး၏၊)
 အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းဟူသော အကြောင်းအရာကို၊ (အာစရိယော) ဒီပေတိ-
 ပြ၏။

၁၂၂။ တတ္ထာတိ- ကား၊ တေသု ဝါရေသု- ထိုသုံးပါးသော ဝါရတို့၌၊ (ဝေဒနာ
 မေ အတ္တာ-ဟူသော ဝါရ၊ အပ္ပဋိသံဝေဒနော မေ အတ္တာ-ဟူသောဝါရ၊ ဝေဒနာဓမ္မော
 မေ အတ္တာ-ဟူသော ဝါရတို့၌) တီသု ဒိဋ္ဌိဂတိကေသုတိ- ကား၊ ဝေဒနာ မေ အတ္တာတိ
 စ- ငါ၏ ဝေဒနာသည် အတ္တမည်၏ဟူသော အယူဝါဒရှိသူလည်းကောင်း၊
 အပ္ပဋိသံဝေဒနော မေ အတ္တာတိ စ- ငါ၏အတ္တသည် ခံစားခြင်း သဘောမရှိဟူသော
 အယူဝါဒရှိသူလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာဓမ္မော မေ အတ္တာတိစ- ငါ၏အတ္တသည်
 ဝေဒနာသဘောရှိ၏ ဟူသောအယူဝါဒရှိသူလည်းကောင်း၊ ဧဝံဝါဒေသု-
 ဤသို့အယူဝါဒရှိကုန်သော၊ တီသု- သုံးဦးကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကေသု- မိစ္ဆာအယူရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ တိဿန္တံ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ဘိန္နသဘာဝတ္တာ-
 ကွဲပြားသော သဘာဝရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခံ ဝေဒနံ- သုခဝေဒနာကို၊
 အတ္တာတိ- အတ္တဟူ၍၊ သမနုပဿတော- အဖန်ဖန်ရှုသော သူ၏၊ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ-
 ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ အတ္တာတိ- ၍၊ သမနုပဿနာ ဝါ- အဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 အဒုက္ခမသုခံ- ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သော၊ ဝေဒနံ- ကို၊ အတ္တာတိ-

၍၊ သမနုပဿနာ စ- ကောင်း၊ နယုတ္တာ- မသင့်လျော်၊ သေသဒ္ဓယေပိ- ဒုက္ခဝေဒနာကို အတ္တဟု ရှုသူ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို အတ္တဟု ရှုသူဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး အပေါင်း၌လည်း၊ ဧဝံ- ဤအတူပင်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောယော ။ပ။ သမနုပဿတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁၂၃။ ဟုတ္တာ အဘာဝတောတိ ဣမိနာ- ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (သုခါ- သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်) ဥဒယဗ္ဗယဝန္တကာယ- ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိစ္စာ- မမြဲ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြ၏၊ တေဟိ တေဟိတိ အာဒိနာ- အစရှိသော ပါဌ်ဖြင့်၊ အနေကကာရဏသင်္ခတတ္တာ- တစ်ပါးမကများစွာသော အကြောင်းတရားတို့က ပေါင်းစု၍ စီမံပြုလုပ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ခတာ- သင်္ခတမည်၏၊ ဣတိ- ကို၊ (ဒေသေတိ) [သင်္ခတာပုဒ်၏အဖွင့် သင်္ခမ္မ သမာဂမ္မ-တို့၌ “သင်္ခမ္မာတိ ပစ္စယသမောဓာနလက္ခဏေန သင်္ခမေန သန္တိပတိတ္တာ- သမာဂမ္မာတိ- တဿေဝ ဝေဝစနံ”ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ ပ-၃၄၇-၌ ဖွင့်သောကြောင့် ပေါင်းစု၍- ဟု အနက်ပေးသည်။] တံတံ ပစ္စယန္တိ- ကား၊ ဣန္ဒြိယံ- စက္ခုအစရှိသော ဣန္ဒြေ၊ အာရမ္မဏံ- အာရုံခြောက်ပါး၊ ဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်၊ သုခံ- သုခဖြစ်သော၊ ဝေဒနီယံ- ခံစားအပ်သော ဝေဒနာ၊ ဖဿော- ဖဿ၊ ဣတိဧဝမာဒိကံ- ဤသို့အစရှိသော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ တံတံ ကာရဏံ- ထိုထိုအကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ သမ္မာ- သင့်လျော်သော အကြောင်းဖြင့်၊ သဿတာဒိဘာဝဿစ- ခိုင်မြဲသည် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ ဥစ္ဆေဒါဒိဘာဝဿ စ- ပြတ်စဲသည် အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ အာဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဉာယေန- သင့်လျော်သော အကြောင်းဖြင့်၊ သမကာရဏေန- တူညီသော အကြောင်းဖြင့်၊ သဒိသကာရဏေန- တူသော အကြောင်းဖြင့်၊ အနုရူပကာရဏေန- လျော်သော အကြောင်းဖြင့်၊ ဥပန္နာ- ဖြစ်သောတရားတည်း။

(သုခါပိ ဝေဒနာ- သုခဝေဒနာသည်လည်း၊) ခယသဘာဝါ- ကုန်ခန်းခြင်း သဘောရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ခယဓမ္မာ- ခယဓမ္မာမည်၏၊ ဝယသဘာဝါ- ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝယဓမ္မာ- မည်၏၊ ဝိရဇ္ဇနသဘာဝါ- ကင်းလွင့်ပျက်ပြားခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝိရာဂဓမ္မာ- ၏၊ နိရုဇ္ဈနသဘာဝါ- ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ နိရောဓဓမ္မာ- နိရောဓဓမ္မာမည်၏၊ စတူဟိပိ- လေးမျိုးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒေဟိ- (ခယဓမ္မာ- အစရှိသော) ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဝေဒနာယ-

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၂၅

ဝေဒနာ၏။ ဘင်္ဂဘာဝမေဝ- ပျက်စီးခြင်းကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ခယောတိ ။ပ။ ဝုတ္တန္တိ- ဝုတ္တံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိဂတောတိ- ကား၊ မေ- ငါ၏။ အတ္တာ- သည်၊ သဘာဝဝိ- ဝမေန- ခံစားခြင်း သဘော၏ ကင်းခြင်းဖြင့်၊ ဝိဂတော- ကင်းပြီ၊ ဧကဿေဝါတိ- ကား၊ ဧကဿေဝ- တစ်ယောက်တည်းသာဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ- မိစ္ဆာအယူရှိသောသူ၏။ တီသုပိ ကာလေသုတိ- ကား၊ တိဿန္တံ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ပဝတ္တိကာလေသု- ဖြစ်ရာအခါတို့၌။

ဧသော မေ အတ္တာတိ- ကား၊ မေ- ငါ၏။ ဧသော သုခဝေဒနာသဘာဝေါ- ဤသုခဝေဒနာသဘောသည်လည်းကောင်း၊ ဧသော ဒုက္ခ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ- သဘာဝေါ- ဤဒုက္ခ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသဘောသည် လည်းကောင်း၊ အတ္တာ- အတ္တတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သောအယူသည်၊ ဟောတိ ကိံ ပန- ဖြစ်နိုင်ပါသလော၊ ဧကဿေဝ- တစ်ဦးတည်းသာဖြစ်သော၊ (ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ- ၏) ဘိန္နသဘာဝတံ- အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကို၊ အနုမ္မတ္တကော- သူရူးမဟုတ်သော သူသည်၊ ကထံ- အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းဖြင့်၊ ပစ္စေတိ- ယုံကြည်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့သော အလိုသဘောဖြင့်၊ ပုစ္ဆတိ- မေး၏။ ဣတရော- ဖြေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဿ- ထိုတစ်ဦးသာဖြစ်သော မိစ္ဆာအယူ ရှိသူ၏။ ဧဝမိ- ဤသို့ ငါ၏ သုခဝေဒနာသဘော၊ ဒုက္ခ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ သဘောသုံးမျိုးလုံး တပေါင်းတည်း တပြိုင်နက် အတ္တဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆသည် သော်မှလည်း၊ ဟောတိယေဝ- ဖြစ်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ကိံ ပန န ဘဝိဿတိတိအာဒိ- (အဘယ်ကြောင့် မဖြစ်နိုင်လတ္တံ့နည်း၊ ဖြစ်နိုင်သည်ဧကန်တည်း) အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ဤ၌ “န ဟောတိယေဝ-ဟု “န”မပါသင့်၊ ဆင်ခြင်ပါလေ]။

ဝိသေသေနာတိ- ကား၊ သုခါဒိဝိဘာဂေန- သုခစသည်ဟူ၍ ခွဲဝေအပ်သော ထူးခြားချက်ဖြင့်၊ ဝါ- သုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာဟူ၍ အထူးတလည် ခွဲခြားခြင်း အားဖြင့်၊ သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စာတိဧတ္ထ- သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ (ဝါ- ဟူသော ဤပါဌက) စ သဒ္ဓေန- စသဒ္ဓါဖြင့်၊ အဒုက္ခမသုခံ- အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို၊ သင်္ဂဏှာတိ- သွင်းယူ၏။ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ တေန- ထိုသုခဟူသော ပါဌသည်၊ (အဒုက္ခမသုခါယ- ကို) သုခသင်္ဂဟမေဝ- သုခဝေဒနာ၌ ထည့်သွင်းယူခြင်းကိုသာလျှင်၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ။

(ကသ္မာ- အဘယံကြောင့်နည်း၊ အဒုက္ခမသုခဿ- ဝေဒနာ၏။ ဝါ- သည်) သန္တသုခမ-
 ဘာဝတော- ငြိမ်သက်၍ သိမ်မွေ့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အဝိသေသေနာတိ-
 ကား၊ အဝိဘာဂေန- သုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခဟု သုံးမျိုးမခွဲဝေအပ်သော၊ ဝေဒနာ-
 သာမညေန- ဝေဒနာသာမညအားဖြင့်၊ ဝေါကိဏ္ဏန္တိ- ကား၊ သုခါဒိဘေဒေန-
 သုခအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝေါမိဿကံ- ရောနှောသော (အတ္တာနံ- ကို၌စပ်)
 ဧသဒိဋ္ဌိဂတိကော- ဤမိစ္ဆာအယူရှိသူသည်၊ တိဝိဓမ္မိ- သုံးပါးအပြား ရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော၊ တံ ဝေဒနံ- ထိုဝေဒနာကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတစုတည်း၊ ဂဟေတွာ-
 စိတ်ဖြင့်ယူ၍၊ အတ္တာတိ- ထာဝရအသက်ရှင် အတ္တကောင်ဟူ၍၊ သမနုပဿတိ-
 အဖန်ဖန်ရှု၏။ စ- ထိုမျှမကသေး၊ ဧကက္ခဏေ- တပြိုင်နက်တည်းသော ခဏ၌၊ ဗဟူနံ
 ဝေဒနာနံ- များစွာကုန်သော ဝေဒနာတို့၏၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဖြစ်ခြင်းအနက်သဘောသည်၊
 အာပဇ္ဇတိ- မသက်ရောက်သင့်ဘဲ သက်ရောက်ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ (ကသ္မာ- အဘယံကြောင့်နည်း၊
 ဗဟူနံ ဝေဒနာနံ- တို့၏။) အဝိသေသေန- သုခ၊ ဒုက္ခ၊ အဒုက္ခမသုခဟူ၍ အထူး
 မခွဲဝေသောအားဖြင့် ဝေဒနာသဘာဝတ္တာ- ဝေဒနာသဘောရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း။

ဟိ- မှန်၏။ တသ္မိ- ထိုသို့ဧကက္ခဏ၌ များစွာသော ဝေဒနာတို့၏ တပေါင်းတည်း
 ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ အတ္တနော- အတ္တကောင်၏၊ သဒါ- အမြဲခပ်သိမ်း၊
 သဗ္ဗဝေဒနာ ပဝတ္တိပ္ပသင်္ဂတော- အားလုံးဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၌လျဉ်းပါးဖွယ်ရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ (အားလုံးသော ဝေဒနာများဖြစ်နိုင်ပါသလောဟု အပြစ်တင်ဖွယ်ရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်) ဒိဋ္ဌိဂတိကော- သည်၊ အဂတိယာ- မဖြစ်သင့်ဘဲ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊
 ဧကက္ခဏေပိ- တပြိုင်နက်တည်းသော ခဏ၌လည်း၊ ဗဟူနံ- များစွာကုန်သော၊
 ဝေဒနာနမ္ပိ- ဝေဒနာတို့၏သော်မှပင်၊ ဥပ္ပတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပဋိဇာနေယျ- ဝန်ခံရာရောက်
 နေ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဿ- ထိုများစွာသော ဝေဒနာတို့တပြိုင်နက်ဖြစ်ခြင်း၏၊
 အဝသရံ- အခွင့်ကို၊ အဒေန္တော- မပေးလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဧကက္ခဏေ ။ပ။
 အတ္တိတိ- အတ္တိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတံ- ဤများစွာသော ဝေဒနာတို့
 တပြိုင်နက်ဖြစ်ခြင်းဟူသည်၊ ပစ္စက္ခဝိရုဒ္ဓံ- လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်မှန်နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ဣတိ-
 ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဧတေနပေတံ
 နက္ခမတိတိ- ကား၊ ဧတေန ဝိရုဒ္ဓတ္တသာဓနေနပိ- ဤသို့သော လက်တွေ့ဖြစ်ရပ်
 အမှန်သဘောနှင့် ဆန့်ကျင်သည်အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေန-

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၂၇

အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗ- အားလုံးစုံ (တနည်း-သဗ္ဗေန သဗ္ဗ- အချင်းခပ်သိမ်း လုံးဝဥဿုံ) အတ္တနော- အတ္တဟု သမုတ်အပ်သော ထာဝရ အသက်ရှင်ကောင်၏။ အဘာဝေနပိ- မရှိခြင်းကြောင့်လည်း၊ (ဧတံဒဿနံ- များစွာသော ဝေဒနာဟူသော အတ္တကောင်တို့ တပြိုင်နက်ဖြစ်၏ဟူသော ဤမိစ္ဆာဝါဒသည်။) ပဏ္ဍိတာနံ- ပညာရှိတို့၏။ (စိတ္တေ- စိတ်၌၊) နရုစ္စတိ- မနှစ်သက်၊ ဧတံဒဿနံ- ကို၊ ဓီရာ- ပညာရှိတို့သည်၊ နက္ခမန္တိ- မနှစ်သက်ကြကုန်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဧတေနပေတံ နက္ခမတိ-ဟူသော ဝါကျ၏အနက်တည်း။

၁၂၄။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓေ- ဇီဝိတိန္ဒြေဖွဲ့စပ်အပ်သော၊ ရူပပဗန္ဓေပိ- သက်ရှိ ရုပ်အဖွဲ့အစည်း၌လည်း၊ ဝါယောဓာတုပိပ္ပါရဝသေန- ဝါယောဓာတ်ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ သက်ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကာစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကိရိယာနာမ- လှုပ်ရှားပြုမူခြင်းမည်သည်ကို၊ လဗ္ဘတိ- ရနိုင်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုဒ္ဓရူပက္ခန္ဓေပိ- ဇီဝိတိန္ဒြေမရှိသော သီးသန့်သက်မဲ့ရုပ်အစဉ်လည်း၊ ယတ္ထ- အကြင်သက်မဲ့ရုပ်ဝတ္ထု၌၊ ကဒါစိ- တရံတခါ၌၊ ဝါယောဓာတုပိပ္ပါရော- လေဓာတ်၏ ပျံ့နှံ့သက်ရောက်ခြင်းကို၊ လဗ္ဘတိ- ရနိုင်၏။ တမေဝ- ထိုဝါယောဓာတုပိပ္ပါရရနိုင်ရာ သက်မဲ့ရုပ်ဝတ္ထုကိုပင်၊ နိဒဿနဘာဝေန- ညွှန်ပြစရာဥပမာသက်သေအဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဏှန္တော- ယူတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တာလဝဏှောဝါ ဝါတပါနေ ဝါတိ- ပါနေဝါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝေဒနာဓမ္မေသုတိ- ကား၊ ဝေဒနာဓမ္မဝန္တေသု- ခံစားခြင်းသဘော ရှိကုန်သော၊ အဟမသ္မိတိ ဣမိနာ- အဟမသ္မိ- ဟူသောဤပါဌ်ဖြင့်၊ တယောပိ- သုံးပါးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓေ- သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကို၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ အဟံကာရဿ- ငါဟုပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိ၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာကာရော- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်။) ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ပန- ထိုမှတပါး၊ အယမဟမသ္မိတိ ဣမိနာ- ပါဌ်ဖြင့်၊ တတ္ထ- ထိုသုံးသော ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဧကမေကံ- တစ်ခုတစ်ခုသော ခန္ဓာကို၊ ဂဟေတွာ- ၍၊ အဟံကာရဿ- ၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာကာရော- ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဧကဓမ္မောပိတိ အာဒိ- ဧကဓမ္မောပိ- အစရှိသည်တည်း၊ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ အဟမသ္မိတိ- ငါဖြစ်၏ဟူ၍၊ အဟံကာရုပ္ပတ္တိံ- ငါဟုပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိ၏ဖြစ်ပုံကို (အသမ္ပဋိစ္စန္တော-၌စပ်) ဟိ- ထိုခန္ဓာ သုံးပါးတို့၌ အဟံကာရဖြစ်မှုကို လက်သင့်မခံ ပယ်လွန်ထိုက်သည် မှန်ပေ၏။ သာ

(အဟံကာရပုတ္တိ)- ထိုငါဟုပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်းသည်၊ စတုက္ခန္ဓနိရောဓေ-
လေးပါးသော ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ အနုပလတ္တမာနသန္နိဿယာ- မရနိုင်သော
မှီရာခန္ဓာရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) သသဝိသာဏတိဒိဏတာဝိယ- ယုံဦးချို၏
ထက်မြက်သည် အဖြစ်ကဲ့သို့၊ နဘဝေယျဇေ- မဖြစ်နိုင်တော့သည်သာတည်း၊ ဣတိ
(ဒဋ္ဌဗ္ဗံ)။

ဧတ္တာဝတာတိ- ကား၊ ကိတ္တာဝတာစ အာနန္ဓာတိ အာဒိနာ- ကိတ္တာဝတာစ
အာနန္ဓ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ တန္တာကုလကဇာတာတိပဒဿ- တန္တာကုလကဇာတာ
ဟူသော ပုဒ်၏၊ အနုသန္နိဒဿနဝသေန- အနုသန္ဓေကိုပြခြင်း အနေအားဖြင့် ပဝတ္တေန-
ဖြစ်သော၊ ဧတ္တကေန- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဒေသနာဓမ္မေန- ဟောကြားအပ်သော
ပါဠိတော်ဖြင့် (ကိံ ကထိတံ ဟောတိ) ဟေဋ္ဌာပိ- အောက်၌လည်း၊ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏
နက်နဲပုံမှစ၍ ဟောပြအပ်သော ရှေးရှေးဒေသနာပါဠိတော်၌လည်း)၊ ဝဇ္ဇကထာဝ-
ဝဋ်နှင့်စပ်သော တရားစကားတော်ကိုသာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ) ကာမိကထိတာ-
အကယ်၍ကား ဟောအပ်တော်မူပြီး ဖြစ်ပေ၏၊ ပန- ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ်ပြီး
ပါသော်လည်း၊ ဣဓ- ဤနောက်နောက်ဒေသနာပါဠိတော်၌၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ-
မိစ္ဆာအယူရှိသော သူ၏၊ ဝဇ္ဇတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ သီသုက္ခိပနာသမတ္တတာဝိဘာဝန-
ဝသေန- ဦးခေါင်းကို မြှောက်ပင့်ထောင်ကြွခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်း
အနေအားဖြင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ- လွဲမှားသော အယူ၏၊ မဟာသာဝဇ္ဇတာဝဒီပနီယကထာ-
ကြီးလေးသောအပြစ်ရှိသည်အဖြစ်ကို ဖော်ပြရာ တရားဒေသနာတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ)
ပကာသိတာ- ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပေပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ဤပုံအားဖြင့်၊ တံ- ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏
ကြီးလေးသော အပြစ်ရှိသည် အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော- သည်၊ (ဟုတွာ) ဝဇ္ဇကထာ-
ကတိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝဇ္ဇမူလံ- ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အရင်းအမြစ်
ဟူသည်၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ တဏှာ- တဏှာသည် လည်းကောင်း၊
ဟောတိနန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တာ- ထိုအဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့ကို အနာမသိတ္တာ-
မသုံးသတ်မူ၍၊ တတော- ထိုအဝိဇ္ဇာတဏှာတို့မှ၊ အညထာ- တပါးသော ဒိဋ္ဌိအပြား
အားဖြင့်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဣဓ- ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊ ဝဇ္ဇကထာ- ကို၊
(ဘဂဝတာ) ကထိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စောဒနာဖွယ်
ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ ဟီတိအာဒိ- ဘဂဝါဟိ- အစရှိသော၊ (ယံဝစနံ-

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၂၉

အကြင်စကားသည်။ အတ္တိ- ရှိ၏။ တံဝစနံ- ထိုစကားကို။ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

အဝိဇ္ဇာသိသေနာတိ- ကား၊ အဝိဇ္ဇာ- ကို၊ ဥတ္တမဓီ- ဦးခေါင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ အဝိဇ္ဇာမုခေန- အဝိဇ္ဇာဟူသော အဦးပဓာနမျက်နှာဝဖြင့်၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ကောဋိ နပ္ပညာယတီတိ- ကား၊ အသုကဿနာမ- ထိုအမည်ရှိတော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝါ- မြတ်စွာဘုရား၏သော်လည်းကောင်း၊ စက္ကဝတ္တိနောဝါ- စကြဝတေးမင်း၏သော်လည်းကောင်း၊ ကာလေ- လက်ထက်၌၊ အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ ဥပ္ပန္နာ- စ၍ဖြစ်ပြီ၊ တတော- ထိုမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါမှ၊ ဝါ- ထိုမည်သော စကြဝတေးမင်း လက်ထက်အခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ (အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ န အတ္တိ- မဖြစ်၊) ဣတိ- ဤသို့သော၊ အဝိဇ္ဇာယ- ၏၊ အာဒိ- အဦးအစကို၊ ဝါ- သည်၊ မရိယာဒါ- အစအပိုင်းအခြားကို၊ ဝါ- သည်၊ မမ- ငါဘုရား၏၊ အပ္ပဋ္ဌိဟတဿ- တစ်စုံတစ်ခုသော အရာက မတားဆီး မဖုံးကွယ်အပ်သော၊ ဝါ- အတားအဆီးမရှိ သိမြင်နိုင်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏဿာပိ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်အားသော်မှလည်း၊ န ပညာယတိ- မသိအပ်၊ ဝါ- မပေါ်ထင်လာ၊ (ကဿ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာ၏၊ အာဒိနော- အဦးအစ၏၊) အဝိဇ္ဇာမာနတ္တာဇေ- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- နပ္ပညာယတိပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ အယံ- ဤတရားဟူသော၊ ပစ္စယော- အကြောင်းတည်း၊ ဣဒပ္ပစ္စယော- ဤတရားဟူသော အကြောင်း၊ တဿ- ဣဒပ္ပစ္စယာ- ဤတရားဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဣမသ္မာ အာသဝါဒိကာရဏာ- ဤအာသဝအစရှိသော တရားဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (အဝိဇ္ဇာ- သည်၊ ပညာယတိ- ထင်ပေါ်လာ၏၊) ဣတိအတ္ထော- တည်း၊ ဘဝတဏှာယာတိ- ကား၊ ဘဝသံယောဇန- ဘူတာယ- ဘဝသံယောဇန်နှောင်ကြီးဖြစ်သော၊ တဏှာယ- တဏှာ၏၊ ဘဝဒိဋ္ဌိယာတိ- ကား၊ သဿတဒိဋ္ဌိယာ- သဿတဒိဋ္ဌိ၏၊ တတ္ထ တတ္ထ ဥပပဇ္ဇန္တောတိ ဣမိနာ- ဤပါရှိဖြင့်၊ ဣတော- ဤဘဝမှ၊ ဧတ္ထ- ထိုဘဝ၌၊ ဧတ္ထော- ထိုဘဝမှ၊ ဣဓ- ဤဘဝ၌၊ (ဥပပဇ္ဇန္တော- ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်လျက်၊ ပရိတ္တမတိ- ချာချာလည်နေ၏၊) ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ အပရိယန္တံ- အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိအောင်၊ အပရာပရပ္ပတ္တိ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေခြင်းကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ မဟာသမုဒ္ဒေတိအာဒိ- မဟာသမုဒ္ဒေ-အစရှိသည်တည်း။

၁၂၆။ ပစ္စယာကာရမူဋ္ဌဿာတိဇေတံ- ပစ္စယာကာရမူဋ္ဌဿဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဘူတကထနံ- အဖြစ်မှန်တကယ်အရှိအနက်သဘောကို ဖော်ပြ ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ ဝိသေသနံ- အခြားအနက်တို့ကို ကန့်မြစ်သော ဗျဝစ္ဆေဒက- ဝိသေသနသည်။ န- မဟုတ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) သဗ္ဗောပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတိကော- မိစ္ဆာအယူရှိသူသည်၊ ပစ္စယာကာရမူဋ္ဌောဇေ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ တွေ့ဝေသူချည်းသာတည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်ပေတည်း။ ဝိဝဋ္ဋံ ကထေန္တောတိ- ကား၊ ဝဋ္ဋတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ ဝိနိမုတ္တတ္တာ- လွတ်မြောက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဝဋ္ဋံ- ဝိဝဋ္ဋမည်၏။ ဝိမောက္ခော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်တည်း။ တံ (ဝိဝဋ္ဋံ)- ထိုဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ကထေန္တော- ဟောတော်မူလိုသည်။ (ဟုတ္တာ) ကာရကဿာတိ- ကား၊ သတ္တုဩဝါဒကာရကဿ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဩဝါဒကို လိုက်နာပြုကျင့်သော၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ- ကျင့်သော၊ ဣတိအတ္ထော- တည်း။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သတိပဋ္ဌာနဝိဟာရိနောတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ သော- ထိုသတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝေဒနာနု- ပဿနာယ- သုခအာစရိယော ဝေဒနာ၌ အဖန်ဖန်ရှုခြင်းဟူသော၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာစ- ကောင်းသောအကျင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုပဿနာယ- ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အဖန်ဖန်ရှုခြင်းဟူသော၊ သမ္မာပဋိပတ္တိယာစ- ကောင်း၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ အတ္တာနံ- အတ္တဟူ၍၊ နေဝသမနုပဿတိ- အဖန်ဖန်မရှု၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ ဧဝရူပေါဟီတိအာဒိ- ဧဝရူပေါဟိ-အစရှိသည်တည်း။

သဗ္ဗဓမ္မေသုတိ- ကား၊ သဗ္ဗေသု- အားလုံးကုန်သော၊ တေဘူမကဓမ္မေသု- ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော ဘုံအဆင့်သုံးမျိုးတို့၌ဖြစ်သော တရားတို့၌၊ ဟိ- တေဘူမကဓမ္မ တို့ကိုသာ ယူခြင်းသည် မှန်ကန်သင့်မြတ်လှပေ၏။ တေ- ထိုဘူမကတရားတို့သည်သာ။

၁။ ပစ္စယာကာရမူဋ္ဌဿ ။ ။ ပက္ခိ- အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော- ငှက်-ဟု ဆိုရာ၌ ငှက်အားလုံးပင် အတောင်ရှိသည်ချည်းဖြစ်သောကြောင့်၊ “ပက္ခိ”ဟူသော သဒ္ဓါသည် အတောင် မရှိသော ငှက်ဟူ၍ ကန့်မြစ်သော “ဗျဝစ္ဆေဒကဝိသေသန”မဟုတ်၊ အတောင်ရှိကြောင်း အမှန်အတိုင်း ဖော်ပြသော ဘူတကထနဝိသေသနတည်း။ ထိုအတူဤ၌လည်း၊ မိစ္ဆာအယူ ရှိသူအားလုံးပင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ တွေ့သူချည်းဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စယာကာရမူဋ္ဌ-ဟူသော ပုဒ်သည် ပစ္စယာကာရ၌ မတွေ့သော မိစ္ဆာအယူရှိသူဟု ကန့်မြစ်ဖယ်မရှိသောကြောင့် ဘူတကထနဝိသေသနသာတည်း။

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၃၀

သမ္မသနီယာ- အနိစ္စသည်ဖြင့် သုံးသပ်ထိုက် သုံးသပ်ကောင်းကုန်၏။ (လောကုတ္တရာ-
 တရားတို့ကား သမ္မသနီယမဟုတ်ဟူလို) နအညန္တိ- ကား၊ ဝေဒနာယ- ဝေဒနာမှ၊ အည-
 အခြားသော၊ သညာဒိဓမ္မ- သညာအစရှိသောတရားကို၊ အတ္တာနံ- အတ္တဟူ၍၊
 နသမနုပဿတိ- အဖန်ဖန်မရှု။ ဣတိ- ဤကား၊ (အတ္ထော- အနက်တည်း၊)
 ရူပါဒိဓမ္မာဇဝ- ရုပ်ဝေဒနာအစရှိသော တရားတို့ကိုပင်လျှင်၊ ခန္ဓလောကာဒယောတိ-
 ခန္ဓလောက-အစရှိသည်တို့ဟူ၍၊ [အာဒိဖြင့် အာယတနလောက ဓာတုလောက
 စသည်ကို ယူရ၏။] ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။ တေသံ- ထိုရုပ်ဝေဒနာအစရှိသော
 တရားတို့၏၊ သမူဟော- အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ရူပါဒိသု
 ဓမ္မေသုတိ- ရူပါဒိသု ဓမ္မေသု- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိတဏှာ ဂါဟဝသေန-
 ဒိဋ္ဌိတဏှာဟူသော စွဲလမ်းဖမ်းယူတတ်သော အကုသိုလ်တို့၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ န
 ဥပါဒိယတိ- ပြင်းထန်မြဲမြံစွာ မဖမ်းယူ၊ အဟံ- ငါသည်၊ သေယျော- မြတ်သောသူသည်၊
 အသ္မိ- ဖြစ်၏။ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနမညနာပိ- ဖြစ်သော
 ထင်မြင်ယူဆခြင်း သဘောသည်လည်း၊ တဏှာဒိဋ္ဌိမညနာ ဝိယ- တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော
 ထင်မြင်ယူဆခြင်းသဘောကဲ့သို့၊ ပရိတဿနရူပါဇဝ- တောင့်တခြင်း သဘော
 ရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိ
 မာနပရိတဿနာယပီတိ- တဏှာ ။ပ။ နာယ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သာ ဇဝံ ဒိဋ္ဌိတိ- ကား၊ အရဟတော- ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဇဝံပကာရာ- ဤသို့
 အပြားရှိသော၊ (သတ္တဝါသည် သေသည်မှ နောက်၌ ဖြစ်မြဲဖြစ်နေ၏ စသည်ဖြင့် ယူဆမှု
 အမျိုးအစားအပြားရှိသော) သာဒိဋ္ဌိ- ထိုဒိဋ္ဌိသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဝါ- ရှိ၏၊) ဣတိ-
 ဤသို့၊ ယော- အကြင်သူသည်၊ ဝေယျ- ပြောဆိုလေရာငြားအံ့၊ (တဿ- ထိုသူ၏)
 တံ- ထိုသို့ပြောဆိုခြင်းသည်၊ အကလ္လံ- မသင့်လျော်၊ ဝါ- မမှန်ကန်၊ တံ- သည်၊ န
 ယုတ္တံ- မသင့်၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း၊ ဇဝမဿဒိဋ္ဌိတိ ဧတ္ထာပိ- ဇဝမဿ ဒိဋ္ဌိ-ဟူသော
 ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဇဝံပကာရာ- သော၊ ဒိဋ္ဌိ- သည်၊ အဿ အရဟတော- ထိုရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တာနေ-ခန္ဓာအစဉ်၌) ဟောတိ- ဖြစ်၏ (ရှိ၏၊) ဣတိ အာဒိနာ-
 ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ယောဇေတဝံ- ယှဉ်စေသင့်၏၊ ဧဝံ သတိတိ- ကား၊ ဟောတိ
 ။ပ။ မရဏာဣတိ- သတ္တဝါသည်သေသည်မှ နောက်၌ ဖြစ်မြဲဖြစ်နေ၏ဟူ၍ ယူဆသော၊
 ဒိဋ္ဌိ- သည်၊ အဿ- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ထိုသို့ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သန္တာနေ- ၌) ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယော- အကြင်သူသည်၊

ဝဒေယျ- အံ၊ တဿ- ထိုပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝစနံ- စကားသည်၊ တထေဝ- ထိုပြောဆိုသည့်အတိုင်း မလွဲစကန် မှန်ကန်သည်၊ စေ သိယာ- အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့မှန်ကန်သည်ဖြစ်လေသော်၊) ဣတိ အတ္ထော- တည်း၊ အရဟာ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကိဉ္စိ- ဘာကိုမျှ၊ နဇာနာတိ- မသိ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တံ- ပြောဆို အပ်ပြီးသည်၊ (ပြောဆိုခံရရာ ရောက်သည်၊) ဘဝေယျ- ဖြစ်လေရာ၏၊ (တံ- ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ယုတ္တံ- မသင့်လျော်၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဇာနတော- သိသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သိ၍ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ပြီးသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊) (သန္တာနေ- ဌ၊) တထာ- ထိုအတိုင်း (ထိုသို့ ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ- အစရှိသည်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း) ဒိဋ္ဌိယာ- မိစ္ဆာအယူ၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တေနောဝါတိ- ကား၊ တထာ- ထိုသို့ဘာကိုမျှ မသိဟု စွပ်စွဲသောအားဖြင့်၊ ဝတ္တံ- ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အယုတ္တတ္တာ ဧဝ- မသင့်လျော်သည် အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ စတုန္ဒမ္ပိ နယာနန္တိ- ကား၊ ဟောတိ တထာဂတောတိအာဒိနာ- ဟောတိ တထာဂတော- အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂတာနံ- လာကုန်သော၊ စတုန္ဒ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝါရာနံ- ဝါရတို့၏၊ (အဝသာနေ- ဌ၊ တံ ကိဿ ဟေတုတိအာဒိမာဟ) အာဒိတော- အစပိုင်း၌ (အစပိုင်းက) တီသု ဝါရေသု- သုံးပါးသောဝါရတို့၌၊ သဒ္ဓိပိတွာ- အကျဉ်းချုံး၍၊ ပရိယောသာနဝါရေ- နောက်ဆုံးဝါရ၌၊ ဝိတ္တာရိတတ္တာ- (တံကိဿ ဟေတု- အစရှိသည်ဖြင့်) အကျယ်ချဲ့ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝသာနေ ။ပ။ မာဟာတိ- မာဟ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပရိယောသာ- နဝါရေ- ဌ၊ (ဒေသနာ- တံ ကိဿ ဟေတု- အစရှိသော ဝိတ္တာရဒေသနာသည်၊ ပဝတ္တာယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့) အာဒိတော- ဌ၊ တီသု ဝါရေသု- တို့၌၊ တထေဝ- ထိုပရိယောသာနဝါရနည်းတူသာလျှင်၊ ဒေသနာ- သည်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်ပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ပါဠိ- (တံ ကိဿ ဟေတု- အစရှိသော) ပါဠိတော်ကို၊ သံခိတ္တာ- အကျဉ်းချုံးတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊) ဝေါဟာရေတိ- ကား၊ သတ္တော- သတ္တဝါ၊ ဣတ္ထိ- မိန်းမ၊ ပုရိသော- ယောက်ျား၊ ဣတိ အာဒိနာစ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာမည်သော တရားများ၊ အာယတနာနိ- အာယတနမည်သော တရားများ၊ ဣတိအာဒိနာ စ- ကောင်း၊ ဖသော- ဖဿမည်သော စေတသိက်၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာမည်သော

သုတ်]

အတ္တသမနုပဿနာအဖွင့်

၄၃၃

စေတသိက်၊ ဣတိအာဒိနာစ- ကောင်း၊ ဝေါဟရိတဗ္ဗဝေါဟာရော- ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို
 အပ်သော စကားအသုံးအနှုန်း နာမပညတ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ပန- ဝေါဟာရပထ
 (အဓိဝစနပထ) ကိုပြရသော်ကား၊ တဿ ဝေါဟာရဿ- ထိုစကားအသုံးအနှုန်း
 နာမပညတ်၏၊ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ နာမ- ဖြစ်ရာဌာန (ဝေါဟာရပထ) မည်သည်ကား၊
 သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဣမေဇေ- ဤသည်တို့ပင်တည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ခန္ဓာ ။ပ။ ဓာတုယောတိ- ခန္ဓာငါးပါး၊
 အာယတန- ၁၂- ပါး၊ ဓာတ်- ၁၈-ပါး-အစရှိသည်တို့ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

ယသ္မာ- အကြွင်းကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်တရားကို၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ- နိဗ္ဗာန်၏
 ရှေ့အဖို့က၊ သင်္ခါရာနံ- သင်္ခါရတရားတို့၏၊ နိရောဓဘာဝေနေဝ- ချုပ်ငြိမ်းကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ပညာဝိယတိစ- အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်လည်း သိစေအပ်၏၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဿာပိ- ထိုနိဗ္ဗာန်၏လည်း၊ ခန္ဓမုခေန- ခန္ဓာဟူသော
 အဦးအစမျက်နှာဝတရားဖြင့် အဝစရိတဗ္ဗတာ- သက်ရောက်ပါဝင်အပ်သည် အဖြစ်ကို
 လတ္တတိ- ရအပ်ရနိုင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပညာယ အဝစရိတဗ္ဗံ ခန္ဓပဉ္စကန္တိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣမသ္မိယေဝ
 ။ပ။ ပဋိပဒန္တိ- ဣမသ္မိယေဝ ။ပ။ ပဋိပဒံ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊
 (အင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော်၊ စတုတ္ထနိပါတ်၊ ရောဟိတဿ-သုတ်စသည်၌ ဟောတော်မူပြီ၊)
 [ဗျာမမတ္တေ- တလံမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သသညိမ္မိ- သညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊
 သမနကေ- စိတ်ဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိယေဝ ကဠေဝရေ- ဤခန္ဓာကိုယ်၌
 ပင်လျှင်၊ လောကဉ္စ- လောက (အပျက်တရား) ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊
 လောကသမုဒယဉ္စ- လောကဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို
 လည်းကောင်း၊ လောကနိရောဓဉ္စ- လောကဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ဟူသော
 နိရောဓသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ လောကနိရောဓေါမိနိ- လောကဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏
 ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပဋိပဒံစ- အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို
 လည်းကောင်း၊ ပညပေမိ- ဟောဖော်သတ်မှတ် ပညတ်တော်မူ၏။

ဝါ- တနည်းကား၊ ပညာဝစရန္တိ ဧတံ- ပညာဝစရ်-ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊
 တေဘူမကမ္မောနမေဝ- ကာမရူပအရူပ-ဟူသော တေဘူမကတရားတို့ကိုသာလျှင်၊
 ဂဟဏံ- ယူကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ခန္ဓပဉ္စကန္ဓေဝ- ခန္ဓပဉ္စကံ
 ဟူ၍သာလျှင်၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ယာဝတာ ပညာတိ

ဧတ္ထာပိ- ယာဝတာ ပညာ-ဟူသော ဤပါဠိတော်၌လည်း၊ လောကီယပညာယဇေ-
 လောကီယပညာကိုသာလျှင်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ (ကသ္မာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ ဇော- ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာ
 ကထာသည်၊ ဝဇ္ဇကထာ- ဝဋ်ဒုက္ခနှင့်စပ်၍ ဟောကြားအပ်သော ဒေသနာတော်သည်၊
 (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်ပေတည်း၊ တထာ- ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ)- မှန်၏။
 ယာဝတာ ဝဋ် ဝဇ္ဇတိဣစ္စေဝ- ယာဝတာ ဝဋ် ဝဇ္ဇတိ- ဟူ၍သာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ)
 ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေနေဝ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ တန္တာကုလက ။ပ။ ဒဿိတောတိ- ဒဿိတော-
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဧတ္ထ- ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊ ဒိဋ္ဌိသီသေန- ဒိဋ္ဌိဟူသော ဦးခေါင်းဖြင့် ဝါ- ဒိဋ္ဌိကို ဦးခေါင်း
 ပဓာနပြုသဖြင့်၊ ဝဇ္ဇကထံ- ကို၊ ကထေတွာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ယထာနုသန္နိနာပိ-
 အနုသန္ဓေအားလျော်သောအားဖြင့်လည်း၊ ဝဇ္ဇကထံ- ကို၊ ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တန္တာကုလကပဒဿေဝ အနုသန္ဓိ ဒဿိတောတိ- တန္တာ ။ပ။
 ဒဿိတော- ဟူ၍၊ သာဝဓာရဏံ အဝဓာရဏ “ဇေ” သဒ္ဓါနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို၊ ကတ္တာ-
 ပြု၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကထာ-
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဒေသနာတော်ကို၊ တဿ- ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏၊ ယာဝဒေဝ
 ဂမ္ဘီရတာဝဝိဘာဝနတ္ထာယ- နက်နဲသည်အဖြစ်ကိုပြခြင်း အကျိုးငှာ တိုင်အောင်သာလျှင်၊
 (ဘဂဝတာ- သည်) ဝိတ္ထာရိတာ- ချဲ့ထွင် ဟောတော်မူအပ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊
 ဣဓ- ဤသုတ်၌၊ ဝိဝဇ္ဇကထာ- သည်၊ သမာနာပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပစ္စာမဋ္ဌာ-
 အဖန်ဖန်ထပ်ကာ သုံးသပ်ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၁၂၇။ ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တောတိ- ကား၊ သမထပဋိပတ္တိယံ- သမထအကျင့်၌၊
 သုပ္ပတိဋ္ဌိတော- ကောင်းစွာရပ်တည်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာဂမနေန စ-
 မင်၏ရောက်လာကြောင်း ဝိပဿနာလမ်းခရီးဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂါဂမနေနစ- ဖိုလ်၏
 ရောက်လာကြောင်း အရိယမဂ်လမ်းခရီးဖြင့်လည်းကောင်း၊ [အာဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ
 အာဂမနံ- ဝိပဿနာစ သာ အာဂမနဉ္စာတိ ဝိပဿနာဂမနံ၊ မဂ္ဂေါစ သော
 အာဂမနဉ္စာတိ မဂ္ဂါဂမနံ] ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တော- သွားလသော်၊ သွားလသော်၊ ဥဘောဟိ-
 နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဘာဂေဟိ- အရူပသမာပတ်နှင့် အရဟတ္တမဂ်ဟူသော အဖို့တို့ဖြင့်၊
 ဥဘောဟိ- ကုန်သော၊ ဘာဂေဟိ- ရူပကာယနှင့် နာမကာယဟူသော အဖို့တို့မှ၊

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၄၃၅

မုစ္စနတော- လွတ်မြောက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာနာမ-
 နှစ်ဖက်လွတ်ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဧဝံ- ဤသို့၊ အသမနုပဿန္တောတိ-
 အတ္တဟု အဖန်ဖန်မရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်သော၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 ဝိပဿနာယာနိကော- ဝိပဿနာဟူသောယဉ်ရထားရှိသူတည်း၊ ဣတိ ကတ္တာ-
 ဤသို့အကြောင်းပြု၍၊ ယောစ ॥ပ။ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆို
 အပ်ပြီ၊ ဟေဋ္ဌာဝုတ္တာနန္တိ- ကား၊ အာနန္တ- အာနန္ဒာ၊ အတ္တာနံ- အတ္တကို၊ ဝါ- အတ္တဟူ၍၊
 န ပညပေန္တော- မသတ်မှတ် မပညတ်လသော်၊ ကိတ္တာဝတာ- အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော အမျိုးအစား အကြောင်းအရာဖြင့်၊ နပညပေတိ- မသတ်မှတ် မပညတ်သနည်း၊
 ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသော ပါဠိတော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာနန္တ- အာနန္ဒာ၊
 ယတော- အကြင်ကြောင့်၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းသည်၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ အတ္တာနံ-
 အတ္တဟူ၍၊ နေဝ သမနုပဿတိ- အဖန်ဖန်မရှု၊ ဣတိအာဒိနာစ- ကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာ-
 အောက်၌၊ (ရှေး၌) ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ အာဂတာနံ- လာကုန်သော၊ ဝါ-
 ဟောတော်မူအပ် ကုန်သော၊ ဒိန္နံ- နှစ်ဦးကုန်သော၊ ပုထုဇနဘိက္ခုနံ- ပုထုဇင်ရဟန်းတို့၏။
 နိဂမနန္တိ- ကား၊ နိဿရဏံစ- ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးပေါက်ရောက်ထွက်မြောက်ကြောင်း
 နိဂုံးဒေသနာကို လည်းကောင်း၊ နာမန္တိ- ကား၊ ပညာဝိမုတ္တာဒိနာမံစ- ပညာဝိမုတ္တ
 အစရှိသော နာမည်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဒဿေတုံ အာဟ)။

ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တာတိ- ကား၊ နာနတ္တကာယ ॥ပ။ ပဋိသန္ဓိဝသေန- ကိုယ်ခန္ဓာ၌
 မတူထူးခြားကွဲပြားသည် အဖြစ်ရှိ၍ ပဋိသန္ဓေသညာ၌လည်း မတူထူးခြားကွဲပြားသည်
 အဖြစ်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်ဟူသော ထူးခြားကွဲပြားသော သညာဖြင့်
 အထူးပြုအပ်သော ပဋိသန္ဓေတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တ- (၇) မျိုးကုန်သော၊
 ဝိညာဏဋီတိယော- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ တည်ရာအကြောင်း ခန္ဓာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏။) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တံတံသတ္တနိကာယံ- ထိုထိုသတ္တဝါ အပေါင်း (အုပ်စု)ကို၊
 ပတိ- အစွဲပြု၍၊ နိဿယတော- မှီရာခန္ဓာအားဖြင့်၊ နာနတ္တကာယာဒိတာ-
 နာနတ္တကာယသတ္တဝါအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်တို့သည်၊ ဝါ- ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ထူးခြား
 ကွဲပြားသည်အဖြစ်ရှိသော သတ္တဝါအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်တို့သည်၊ တံပရိယာ-
 ပန္နပဋိသန္ဓိသမုဒါဂတာ- ထိုသတ္တဝါအုပ်စု၌ ပါဝင်သော ပဋိသန္ဓေသညာမှ ဖြစ်ပေါ်လာ
 ကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-
 မှတ်ထိုက်သနည်းဟူမူ) တဒဘိနိဗ္ဗတ္တကမမ္မဘဝဿ- ထိုနာနတ္တကာယသတ္တဝါ

အစရှိသည်ကိုဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မဘဝ၏၊ (ကမ္မဘဝဟုခေါ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ၏) ဝါ- ကို၊ တထာ- ထိုနာနတ္တကာယ အစရှိသော သတ္တဝါကို ဖြစ်စေခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာယူဟိတတ္တာ- အားထုတ်အပ်ခဲ့သည် အဖြစ်ကြောင့် (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏) စတသော အာဂမိဿန္တိတိ- ကား၊ ရူပဝေဒနာသညာ- သင်္ခါရက္ခဝသေန- ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတသော- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော- ဝိညာဏဋ္ဌိတိ တို့သည်၊ ဝါ- အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်၏ တည်ရာဖြစ်ရာ အကြောင်းတရား တို့သည်၊ “ရူပပါယံ ဝါ အာဝုသော ဝိညာဏံ တိဋ္ဌမာနံ တိဋ္ဌတိတိ အာဒိနာ- ရူပပါယံ ။ပ။ တိဋ္ဌတိ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့၊ [အာဝုသော- ငါ့ရှင်၊ ဝိညာဏံ- အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်သည်၊ (လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဏ်ဟူသော ကမ္မဝိညာဏ်သည်) တိဋ္ဌမာနံ- ထောက်တည်မှီခိုလသော၊ ရူပပါယံ ဝါ- ရုပ်ကို ကပ်ရောက်မှီတွယ်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ တိဋ္ဌတိ- ထောက်တည်မှီတွယ်၏။

ဝိညာဏပတိဋ္ဌာနဿာတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏၊ စတရဟိ- ယခုဘဝ၌၊ ပတိဋ္ဌာနကာရဏဿ- တည်ရာအကြောင်း၏၊ ဝါ- တည်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ (အဓိဝစနံ- တည်း၊) အတ္တတော- သရုပ်တရားကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တဝိသေသဝိသိဋ္ဌာ- ဆိုအပ်ပြီးသော နာနတ္တကာယ နာနတ္တသညာ အစရှိသော ထူးခြားကွဲပြားသော သညာသည် အထူးပြုအပ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝေါကာရေ- ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌၊ ရူပဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့ကို (ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏) စတုဝေါကာရေ- စတုဝေါကာရဘုံ၌၊ ဝေဒနာဒယော- ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစရှိကုန်သော၊ တယော ခန္ဓာ- သုံးပါးကုန်သော ခန္ဓာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ကုန်၏၊ သတ္တာဝါသဘာဝံ- သတ္တဝါတို့၏ နေရာဌာန၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပါဒါယ- စိတ်ဖြင့်ကပ်ယူ၍၊ ဝါ- အကြောင်းပြု၍၊ ဒေစ ။ပ။ ဌာနာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ နိဝါသဌာနပရိယာယော- နိဝါသဌာန၏ ပရိယာယ်စကားလှယ်ဖြစ်သော၊ အာယတန- သဒ္ဓေါပိ- အာယတနသဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဟောတိ- ရှိ၏၊ ယထာ- ဥပါယရုဏ်ကား၊ ဒေဝါယတနဒွယန္တိ- နတ်တို့၏ နေရာ နတ်ကွန်းနှစ်ခုအပေါင်းဟူသည်တည်း၊ သဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ အာယတနဒွယန္တိ- ဝိညာဏဋ္ဌိတိနှင့် အာယတနတို့ နှစ်ခုအပေါင်း ဟူသော၊ သကလံ- အားလုံးစုံကို၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်သနည်း၊ တတ္ထ- ထိုဝိညာဏဋ္ဌိတိနှင့် အာယတနတို့ နှစ်ခုတို့တွင်၊ ဧကမေဝ- တစ်ခုကိုသာ၊

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဌိတိအဖွင့်

၄၃၇

အဂ္ဂဟေတွာ- မယူမူ၍၊ (ဧတံ သဗ္ဗံ- ဤအားလုံးစုံကို၊ ဂဟိတံ- ယူအပ်သနည်း။) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာအလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။ ဝဇ္ဇိ- ဝဋ်သည်။ ပရိယာဒါနံ- ထက်ဝန်းကျင်အကုန်အစင်ယူခြင်းသို့၊ အနဝသေသဂ္ဂဟဏံ- အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ယူခြင်းသို့ န ဂစ္ဆတိ- မရောက်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) ဝိညာဏဌိတိ အာယတနဒွယာနံ- ဝိညာဏဌိတိ၊ အာယတနနှစ်ခုအပေါင်းတို့၏။ အညမညအနန္တောဂဓတ္တာ- အချင်းချင်းတစ်ခုစီတစ်ခု၏ အတွင်း၌ မပါဝင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [အနန္တောဂဓ- န+အန္တောဂဓ-ဟူ၍ “န”ထည့်မှ အဓိပ္ပါယ်မှန်မည်။ ဋီကာစာမူ၌ နငယ်ကျသည်။ စဉ်းစားကြည့်ပါ။]

(သေယျထာပီတိ- သေယျထာပီ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်။) နိဒဿနတ္ထေ- နာနတ္ထကာယနာနတ္ထသညီစသည်အဖြစ်ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာ ဥဒါဟရဏ်အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော) နိပါတော- နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သေယျထာပိ မနုဿာတိ- သေယျထာပိ မနုဿာ-ဟူသည်ကား၊ ယထာ မနုဿာ- လူတို့ကဲ့သို့၊ ဣတိ- ဤအနက် သည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဗာဟိရဿ- အပြင်အပ၌ ဖြစ်သော၊ ကာရဏဿ- ရုပ်အဆင်းအသွင်သဏ္ဌာန် အစရှိသော အကြောင်းတရားသည်၊ အဘေဒေ- ကွဲပြားခြားနားခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ- တူညီနေသည်၊ သတိပိ- ဖြစ်ပါ သော်လည်း၊ [ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ကာရဏဿ”- ဟုပါ၍ရှိသော်လည်း အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ သတ္တကနိပါတ်၊ သတ္တဝိညာဏဌိတိသုတ်အဖွင့် (၁၆၇)၌ “ကာရဏဿ”ဟုရှိသည်။] အဇ္ဈတ္တိကဿ- ကိုယ်အတွင်းအဇ္ဈတ္တ၌ဖြစ်သော စိတ်ဟူသော (ကာရဏဿ- အကြောင်း၏။) ဘိန္နတ္တာ- ကွဲပြားခြားနားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေသမ္ပိ- ထိုအမွှာညီနောင်တို့၏သော်မှလည်း၊ အာလောကိတ ဝိလောကိတ ကထိတ ဟသိတဂမနဋ္ဌာနာဒီဟိ- ရှေ့ရှုတူရှုကြည့်ပုံ၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ပုံ၊ စကားပြောပုံ၊ ရယ်ပုံ၊ သွားပုံ၊ ရပ်ပုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်) ဝိသေသော- ထူးခြားမှုသည်၊ ဟောတိယေဝ- ရှိသည်သာတည်း။ ဧတေသံ- ဤသတ္တဝါတို့၏။ ကာယေ- ခန္ဓာကိုယ်၌၊ နာနတ္ထံ- အရွယ်ပမာဏသည်အားဖြင့် မတူထူးခြားသည် အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေသံ- တို့၏။ နာနတ္ထော- မတူထူးခြားသောသဘောရှိသော၊ ကာယော- ကိုယ်ခန္ဓာသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်။) နာနတ္ထကာယာ- နာနတ္ထကာယတို့မည်၏။ ဣမိနာ နယေန- ဤနည်းအားဖြင့်၊

သေသပဒေသုပိ- ကြွင်းသောပုဒ်တို့၌လည်း၊ အတ္တော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

နေသန္တိ- ကား၊ မနုဿာနံ- ထိုလူတို့၏၊ ဧတေသံ- ဤသတ္တဝါတို့၏၊ နာနတ္တာ- မတူထူးခြားသော သဘောရှိသော၊ သညာ- ပဋိသန္ဓေသညာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊) နာနတ္တသညီနော- နာနတ္တသညီတို့ မည်၏၊ ဒေဝတာဝေ- နတ်၏အဖြစ်သည်၊ (နတ်ဘဝ၌ အပါအဝင်ဖြစ်နေခြင်းသည်၊) သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ- နတ်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာပြည့်စုံခြင်း၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ- ဤသတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ သုခသမုဿယတော- ချမ်းသာအစုအဝေးမှ၊ ဝိနိပါတော- ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ထိုသို့သုခအစုအဝေးမှ ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊) ဝိနိပါတိကာ- ဝိနိပါတိကတို့မည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေသံ- ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ အပါယေသု- အပါယ်ဘဝတို့၌၊ ဂတော- ဖြစ်သော၊ ဝါ- ပါဝင်သော၊ နိပါတော- (ဒုက္ခကြီးစွာ) ကျရောက်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊) ဝိနိပါတိကာ- တို့မည်၏၊ [ဤနည်း၌ ဝိဉ္စပသာရသည် ပဋိသေခအနက်ဟောတည်း၊] တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့အပါယ်တို့၌ ပါဝင်ကျရောက်ခြင်း မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊) စတုအပါယဝိနိမုတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဓမ္မပဒန္တိ- ကား၊ သတိပဋ္ဌာနာဒိဓမ္မကောဋ္ဌာသံ- သတိပဋ္ဌာန်အစရှိသော တရားအစုကို၊ ဝိဇာနိယာတိ- ကား၊ တာဝ- စိန္တာမယဉာဏ်စသည်မှ ရှေးဦးစွာ (ပဝတ္တေတဗ္ဗေန- ဖြစ်စေသင့်သော၊) သုတမယေန- ကြားနာအပ်သော တရားဒေသနာတော်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝိဇာနိတ္တာ- သိပြီး၍၊ တဒနုဿာရေန- ထိုသုတမယဉာဏ်သို့ အစဉ်လျှောက် သဖြင့်၊ ယောနိသောမနသိကာရံ- သီလဝိသုဒ္ဓိစသည်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုစသော ကုသိုလ်ကို၊ ပရိဗျူဟေန္တော- တိုးပွားစေလျက်၊ [ကာရိတ်ရုပ်ရှိသင့်၏၊] သီလဝိသုဒ္ဓိအာဒိကံ- သီလစင်ကြယ်ခြင်းအစရှိသော၊ သမ္မာပဋိပတ္တိ- ကောင်းသော အကျင့်ကို၊ အပိပဋိပဇ္ဇေမ- ကျင့်နိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ သာစပဋိပတ္တိ- ထိုကျင့်ခြင်း သည်လည်း၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဟိတာယ- စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိသကလ ဟိတာယ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော စီးပွားအစရှိသော အားလုံးသော စီးပွားအလို့ငှာ၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣဒါနိ- ပဋိပဇ္ဇေမ-ဟုပြောပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တတ္ထ- ထိုအကျင့်

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၄၃၉

တို့တွင်၊ တာဝ- သမာဓိ၊ ဘာဝနာအကျင့်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ပဋိပဋ္ဌိတဗ္ဗံ- ကျင့်ထိုက်သော၊) သီလပဋိပတ္တိ- သီလအကျင့်ကို၊ ဝိဘာဂေန- ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်းဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဏေသုစာတိ- ပါဏေသုစ-အစရှိသော၊ ဂါထံ- ဂါထာကို၊ အာဟ- (သဂါထာဝဂ္ဂယက္ခသံယုတ် ပိယင်္ဂရသုတ်၌) ဟောတော်မူပြီ။

ပဌမဇ္ဈာနနိဗ္ဗတ္တေ- ပဌမဈာန်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မကာယေ ဗြဟ္မသမူဟေ- ဗြဟ္မာအပေါင်း၌၊ ဘဝါ- ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ (ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗြဟ္မကာယိကာ- ဗြဟ္မကာယိကတို့မည်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ (ပဌမဇ္ဈာနနိဗ္ဗတ္တေ- သော၊) ဗြဟ္မကာယေ ဗြဟ္မနိကာယေ- ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌၊ ဘဝါ- တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဗြဟ္မကာယိကာ- ၏။ [သမူဟနိဝါသဝါစကော ဟိ အယံ ကာယသဒ္ဓေါ ဣတိပုတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၂၄၂] မဟာဗြဟ္မာနော- မဟာဗြဟ္မာ၏၊ ပရိသာယ- ပရိသတ်၌၊ ဘဝါ- ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့ တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ- ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇတို့မည်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဿ- ထိုမဟာဗြဟ္မာ၏၊ ပရိစာရကဋ္ဌာနေ- အလုပ်အကျွေး အရာဌာန၌၊ ဌိတတ္တာ- တည်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ မဟာဗြဟ္မာနော- ၏။ ပုရောဟိတဋ္ဌာနေ- ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားအရာ၌၊ ဌိတာ- တည်သော ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ- တို့မည်၏၊ အာယုဝဏ္ဏာဒီဟိ- အသက်ရှည်ခြင်း အဆင်းလှခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ မဟန္တော- ကြီးကျယ်ခမ်းနားကုန်သော၊ ဗြဟ္မာနော- ဗြဟ္မာတို့တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ မဟာဗြဟ္မာနော- မဟာဗြဟ္မာတို့မည်၏၊ တိဝိဓာနမ္ပိ- သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇအစရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏၊ ပဌမေန ပဌမဖြစ်သော၊ ဈာနေန- ဈာန်ကြောင့်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တဘာဝေ- ဖြစ်သည်အဖြစ်သည်၊ သတိပ- ရှိပါသော်လည်း၊ ပန- စင်စစ်ဧကန် အမှန်ပင်၊ ဈာနဿ- ပဌမဈာန်၏၊ ပဝတ္တိဘေဒေန- ဖြစ်ပုံထူးခြားကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ အယံ ဝိသေသော- ဤဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇအစရှိသည်ဖြင့် သုံးမျိုးထူးခြားကွဲပြားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့ထူးခြားပုံကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ပနာတိအာဒိ- ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ပန- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပရိတ္တေနာတိ- ကား၊ ဟီနေန- ယုတ်နိမ့်သော ပဌမဈာန်ကြောင့် (အဘိနိဗ္ဗတ္တဘာဝ- ဖြစ်ကုန်၏။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုပဌမဈာန်၏၊ သာ စ ဟိနတာ- ထိုယုတ်နိမ့်သည် အဖြစ်ကို၊ ဆန္ဒာဒီနံ- ဆန္ဒအစရှိသော အဓိပတိတရားတို့၏၊ ဟိနတာယ- ယုတ်နိမ့်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊

ပဋိလဒ္ဓမတ္တံ- ရအပ်ကာမျှ ဖြစ်သော ဈာန်သည်။ ဟိနံ- ယုတ်နိမ့်သော ဈာန်မည်၏။ ကပ္ပဿာတိ- ကား၊ အသင်္ချေယျကပ္ပဿ- အသင်္ချေယျကပ်၏။ ဟိနပဏီတာနံ- ယုတ်နိမ့်သောဈာန်၊ မြင့်မြတ်သော ဈာန်တို့၏။ မဇ္ဈေ- အလယ်အလတ်၌၊ ဘဝတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မဇ္ဈိမေန- မဇ္ဈိမမည်သော (ဈာနေန- ဈာန်ကြောင့်) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုဈာန်၏။ သာ စ မဇ္ဈိမတာ- ထိုအလယ်အလတ်စား၌ ဖြစ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဆန္ဒာဒီနံ- တို့၏။ မဇ္ဈိမတာယ- အလယ်အလတ်စား၌ ဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ကုန်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဋိလဘိက္ခဝ- ရပြီး၍၊ နာတိသုဘာဝိတံ- အလွန်ကောင်းစွာ မဖြစ်ပွားစေအပ်သော ဈာန်သည်၊ မဇ္ဈိမ- မဇ္ဈိမမည်သော ဈာန်မည်၏။ ဥပမကပ္ပေါတိ- ကား၊ အသင်္ချေယျကပ္ပဿ- ၏။ ဥပမကပ္ပေါ- ထက်ဝက်သော ကပ်သည် (အာယုပ္ပမာဏံ- အသက်အတိုင်းအရှည်တည်း) ဝိပ္ပာနိကတရောတိ- ကား၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေဟိ- ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မာတို့ထက်၊ (ကာယော- ကိုယ်ခန္ဓာသည်) ပမာဏတော- အတိုင်းအတာ ပမာဏအားဖြင့်၊ ဝိပုလတရော စ- သာလွန်ပြန့်ပွားကြီးမားသည်လည်းကောင်း၊ သဘာဝတော- ပင်ကိုယ်မူလသဘာဝ အားဖြင့်၊ ဥဠာရတရော စ- သာလွန်မြင့်မြတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ၏။

ဟိ- မှန်၏။ သဘာဝေနပိ- (ပမာဏအားဖြင့် သာမက) ပင်ကိုမူလ သဘာဝ အားဖြင့်လည်း၊ (ကာယော- သည်) ဥဠာရတရောဝ- သာလွန်မွန်မြတ်သည် သာလျှင်တည်း၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤဗြဟ္မာတို့၌၊ တံ- ထိုခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော၏ သဘာဝအားဖြင့် သာလွန်မွန်မြတ်သည်အဖြစ်သည်၊ အပ္ပမာဏံ- လိုရင်းပမာဏမဟုတ် (ပဋိသန္ဓေသညာသာလိုရင်း ပမာဏဖြစ်၍ ကာယ၏ ဥဠာရတရဖြစ်မှုသည် လိုရင်းမဟုတ်) တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏။ ပရိတ္တာဘာဒီနဉ္စ- ပရိတ္တာဘဗြဟ္မာအစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ ပရိတ္တသုဘာဒီနံစ- ပရိတ္တသုဘာဗြဟ္မာ အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ ကာယေ- ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောသည်၊ သဘာဝ- ဝေမတ္တေ- ပင်ကို မူလသဘာဝအားဖြင့် ထူးခြားကွဲပြားသည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ (ကာယဿ- ၏) ဧကတ္တဝသေနေဝ- တူညီသည် အဖြစ်အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ (ဝိညာဏဋ္ဌိတိ- ဝိညာဏဋ္ဌိတိကို) ဝဝတ္ထာပီယတိ- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုပရိတ္တာဘာအစရှိသော ဗြဟ္မာ၊ ပရိတ္တသုဘာအစရှိသော ဗြဟ္မာတို့ကို) ဧကတ္တကာယာတွေဝ- ဧကတ္တကာယတို့ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။ ပဏီတေနာတိ- ကား၊ ဥက္ကဋ္ဌေန- မြတ်သော ပဌမဈာန်ကြောင့်၊

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၄၄၁

(အဘိနိဗ္ဗတ္တ- ဖြစ်ကုန်၏။) အဿ- ထိုပဌမဈာန်၏။ သာ စ ဥက္ကဋ္ဌတာ- ထိုမြတ်သည် အဖြစ်ကိုလည်း။ ဆန္ဒာဒီနံ- ဆန္ဒ စိတ္တ ဝီရိယ ဝီမံသာဟူသော အဓိပတိတရားတို့၏။ ဥက္ကဋ္ဌကာယ- မြင့်မြတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝါ- တနည်းကား။ သုဘာဝိတံ- ဝသီဘော်မြောက် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်အောင် ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းမွန်ကျေညက်စွာသာလျှင်၊ ဝသီဘာဝံ- ထိပ်ဆုံးရောက်ရှိ အစွမ်းသတ္တိရှိသည်အဖြစ်သို့၊ ဝါ- ဝသီဘော်သို့၊ ပါပိတံ- ရောက်စေ အပ်သော (ဈာန်- ပဌမဈာန်သည်) ပဓာနဘာဝံ- ပဓာနတရား၏အဖြစ်သို့၊ နိတံ- ဆောင်အပ်သော ဈာန်တည်း၊ ဣတိကတ္တာ- ဤသို့ဝစနတ္ထပြု၍၊ ပဏီတံ- ပဏီတ မည်၏။

ဣဓာပိ- ဤမဟာဗြဟ္မာတို့၌လည်း၊ ပရိပုဏ္ဏဿ- အပြည့်အစုံဖြစ်သော၊ မဟာကပ္ပဿ- မဟာကပ်၏။ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကပ္ပေါ- ကပ်ကို၊ အသင်္ချေယျကပ္ပဝသေန- အသင်္ချေယျကပ်အဖြစ်ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏။ ဣတိတိ- ကား၊ ဧဝံဥက္ကပ္ပကာရေန- ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊ တေတိ- ကား၊ ဗြဟ္မကာယိကာတိ- ဗြဟ္မကာယိကတို့ဟူ၍၊ ဥက္ကာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ တိဝိဓာပိ- သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗြဟ္မာနော- ပဌမဈာန် ဘုံသားဗြဟ္မာတို့ကို (ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်) သညာယ ဧကတ္တာတိ- ကား၊ တိဟေတုက- ဘာဝေန- ဟိတ်သုံးပါးရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ သညာယ- ပဋိသန္ဓေသညာ၏။ ဧကတ္တသဘာဝတ္တာ- တူညီသည်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်) ဟိ- မှန်၏။ တဿာ- ထိုပဌမဈာန်ဝိပါက် ပဋိသန္ဓေသညာ၏။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မဝသေန- သမ္ပယုတ်တရားအနေအားဖြင့်၊ အညော- ပဌမဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်မှ အခြားသော၊ ဘေဒေါပိ- ထူးခြားသော တရားသည်လည်း၊ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ ဧဝန္တိ ဣမိနာ- ဧဝံဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (ဧဝံ- ဤပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တဗြဟ္မာတို့နည်းတူ၊ စတုသုအပါယေသု- အပါယ်လေးဘုံတို့၌၊ ဝါ- တို့က၊ သတ္တာ- သတ္တဝါတို့ကို၊ နာနတ္တ- ကာယဧကတ္တသညိနော- သညီတို့မည်ကုန်၏ဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ၏။ ဒဏ္ဍဥက္ကာယာတိ- ကား၊ ဒဏ္ဍဒီပိကာယ- မီးတိုင်၏၊ [ဒဏ္ဍေ ဇာလိတာ ဒီပိကာ ဥက္ကာ ဝါ ဒဏ္ဍဒီပိကာ ဒဏ္ဍဥက္ကာ- တုတ်၌ညိုထွန်းအပ်သော မီး] သရတိတိ- ကား၊ ဓာဝတိ ဝိယ- ပြေးသွားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဝိဿရတိတိ- ကား၊ ဝိပွကိဏ္ဏာဝိယ- ဖရိဖရဲပြိုကွဲလွင့်ပါးသကဲ့သို့၊ ဓာဝတိ- ပြေးသွား၏။

ဒွေကပ္ပိတိ- ကား၊ ဒွေ- နှစ်ခုကုန်သော၊ မဟာကပ္ပိ- မဟာကပ်တို့သည်၊ (အာယုပ္ပမာဏ- တည်း၊) ဣတော- ဤပရိတ္တာဘာဗြဟ္မာတို့၏ သက်တမ်းပမာဏမှ၊ ပရေသုပိ- နောက်ဗြဟ္မာတို့ သက်တမ်းပမာဏတို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤမဟာကပ်ကို ယူရပုံနည်းကိုသာလျှင်၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်၊) ဣဓာတိ- ကား၊ ဣမသို့ သုတ္တေ- ဤမဟာနိဒါနသုတ်၌၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန- အမြင့်မြတ်ဆုံး ဗြဟ္မာကို ပိုင်းခြားယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အာဘဿရဂ္ဂဟဏေနော- အာဘဿရဗြဟ္မာတို့ကို တိုက်ရိုက်ယူခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ သဗ္ဗေပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုမည်ကုန်သော၊ ပရိတ္တာဘာပိ- ပရိတ္တာဘာဗြဟ္မာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပမာဏာ- ဘာပိ- ကောင်း၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဂဟိတာ- ယူတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

သောဘနာ- တင့်တယ်သော၊ ပဘာ- အရောင်တည်း၊ သုဘာ- တင့်တယ်သော အရောင်၊ သုဘာယ- တင့်တယ်သော အရောင်ဖြင့်၊ ကိဏ္ဍာ- ရောပြွမ်းသော ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သုဘာကိဏ္ဍာ- သုဘာကိဏ္ဍာတို့မည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တဗ္ဗေ- ဆိုလိုလျက်၊ အာကာရဿ- ဘာ၌အာဒီဃ၏၊ ရဿတ္တံ- ရဿအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တိမဏကာရဿ- အဆုံး၌ဖြစ်သော ဇာတိရာ၏၊ ဟကာရဿ- ဟအက္ခရာ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကတ္တ- ပြု၍၊ သုဘကိဏ္ဍာတိ- သုဘကိဏ္ဍာတို့ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ နိစ္စလာယ- လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသော၊ ဧကဂ္ဂနာယ- မပျက်မကွဲတလုံးတစည်းဖြစ်သော၊ ပဘာယ- အရောင်ဖြင့်၊ သုဘော- တင့်တယ်သော ဗြဟ္မာအပေါင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဝစနတ္ထဖြင့်၊ ပရိယာယဝစနံ- သုဘဟူသော ပရိယာယသဒ္ဓါသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သဒ္ဓါအနက်ဖြစ်သင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဘေန ။ပ။ ဝိကိဏ္ဍာတိ- ဟူ၍၊ အတ္ထော- သုဘကိဏ္ဍာပုဒ်၏ အနက်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တော- ပြီ၊ ဧတ္ထာပိ- ဤသုဘေန ဩကိဏ္ဍာ ဝိကိဏ္ဍာ-ဟူသော အဖွင့်စကားရပ်၌လည်း၊ အန္တိမဏကာရဿ- ၏၊ ဟကာရဏရဏံ- ဟအက္ခရာပြုခြင်းကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝ- အလိုရှိထိုက်သည်သာ၊ (ပဘာယ- အရောင်၏၊) ဧကဂ္ဂနတ္ထာ- မကွဲမပျက်တခဲနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆိန္ဒိတွာ ဆိန္ဒိတွာ- ပြတ်၍ပြတ်၍၊ ပဘာ- အရောင်သည်၊ နဂစ္ဆတိ- အရပ်တစ်ပါးသို့ မသွား၊ (ဝေဟပ္ပလာ- ဝေဟပ္ပိုလ်ဘုံသားဗြဟ္မာတို့သည်၊) ကာယဿပိ- ခန္ဓာကိုယ်၏လည်း ကောင်း၊ သညာယစ- ပဋိသန္ဓေသညာ၏လည်းကောင်း၊ ဧကရူပတ္တာ- တစ်ခုတည်း သော သဘောရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိမေဝ- (ဧကတ္ထကာယဧက-

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိအဖွင့်

၄၄၃

တ္တသညီ- ဟူသော) လေးခုမြောက်ဝိညာဏဋ္ဌိတိသို့သာလျှင်၊ ဘဇန္တိ- ကပ်ရောက်ပါဝင်
ကုန်၏။ ဝိပုလသန္တသုခါယုဝဏ္ဏာဒိဖလတ္တာ- ပြန့်ပွားများပြားသော ငြိမ်သက်သော
ချမ်းသာ၊ အသက်၊ အဆင်းအစရှိသော အကျိုးရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် ဝေဟပ္ပလာ-
ဝေဟပ္ပလတို့ မည်၏။ ဧတ္တာတိ- ကား၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယံ- ဌ။

(သုဒ္ဓါဝါသာ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့သည်။) နပုနရာဝတ္တနတော- အောက်အောက်
ဘုံဌာနသို့ တဖန်ပြန်လှည့်လာခြင်းမရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဝဇ္ဇပက္ခေ- ဝဋ်မှ
ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဖို့၌၊ ဌိတာ- တည်ကုန်၏။ (သုဒ္ဓါဝါသာ- သုဒ္ဓါဝါသ-ဗြဟ္မာတို့
သည်) သဗ္ဗကာလိကာ- အားလုံးစုံသော ကာလပတ်လုံး သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ တည်ရှိကုန်
သည်။ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝတ္တာ- ဖွင့်ဆိုပြီး၍၊ တမေဝ အသဗ္ဗကာလိ-
ကတ္တံ- ထိုအားလုံးစုံသော ကာလပတ်လုံး သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ မတည်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊
ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကပ္ပသတသဟဿမ္မိတိ အာဒိ- ကပ္ပသတသဟ-
ဿမ္မိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သောဠသကပ္ပသဟဿစ္စ-
ယေန- မဟာကပ်တစ်သောင်းခြောက်ထောင် ကျော်လွန်ရာ အခါ၌၊ ဥပ္ပန္နာနံ-
သုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာနံ- သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား ဗြဟ္မာတို့၏။
ပရိနိဗ္ဗာယနတောစ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အညေသံ-
သုဒ္ဓါဝါသဘုံသား ဗြဟ္မာမှအခြားသော သတ္တဝါတို့၏၊ တတ္ထ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံ၌၊
အနုပ္ပဇ္ဇနတောစ- မဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသုညေ- မြတ်စွာ
ဘုရားမှ ဆိတ်သုဉ်းသော၊ လောကေ- ၌၊ တံ ဌာနံ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံဌာနသည်၊ သုည-
ဗြဟ္မာမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ တသ္မာ- ထိုသို့ဆိတ်သုဉ်းသည် အဖြစ်ကြောင့်
သုဒ္ဓါဝါသာ- တို့သည်၊ သဗ္ဗကာလိကာ- ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ- ကုန်၊ သုဒ္ဓါဝါသ-
ဘူမိယော- သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့သည်၊ ခန္ဓာဝါရဋ္ဌာနသဒိသာ- သစ်တုံးတို့ဖြင့်ကာရံထားရာ
သစ်တပ်နှင့်တူကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ၏။

ဣမိနာ သုတ္တေန- န ခေါ် ပန သော ။ပ။ သုဒ္ဓါဝါသေဟိ ဒေဝေဟီတိ- ဟူသော
မဟာပဒါနသုတ် ပါဠိတော်ဖြင့်၊ သုဒ္ဓါဝါသာနံ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့၏။ သတ္တာ
ဝါသဘာဝဒီပနေနေဝ- သတ္တဝါသအဖြစ်ကို ပြခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိဘာဝေါ-
ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၏အဖြစ်ကို၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဒီပိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-
ထို့ကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသာပိ- သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊ သတ္တသု- (၇) မျိုးကုန်သော၊
ဝိညာဏဋ္ဌိတိသု- တို့တွင်၊ စတုတ္ထ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ- သို့၊ နဝသု- ကိုးမျိုးကုန်သော၊

သတ္တာဝါသေသု- တို့တွင်၊ စတုတ္ထသတ္တာဝါသံယေဝ- ဝါသသို့သာလျှင်၊ ဘဇန္တိ- ကပ်ရောက်ပါဝင်ကုန်၏။ သုခုမတ္တာတိ- ကား၊ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝပ္ပတ္တတ္တာ- ရှန်၊ ရင်းထင်ရှားသော သင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သိမ်မွေ့သော သင်္ခါရတို့၏ အဖြစ်သို့ရောက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိပ္ပတ္တဝိညာဏကိစ္စဘာဝတော- ထင်ရှားသော ဝိညာဏ်၏ ကိစ္စမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နေဝဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်လည်းမဟုတ်၊ သဗ္ဗသော- လုံးဝဥဿုံအကုန်အစင်၊ အဝိညာဏံ- ဝိညာဏ်မဟုတ်သည်လည်း၊ နဟောတိ- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နာဝိညာဏံ- နာဝိညာဏ (ဝိညာဏ် မဟုတ် သည်လည်းမဟုတ်သည်) မည်၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိပ္ပတ္တဝိညာဏကိစ္စဝန္တိသု- ထက်ဝန်းကျင်ကျယ်ပြန့်ထင်ရှားသော ဝိညာဏ်၏ အထူးသိခြင်း ကိစ္စရှိကုန်သော၊ ဝိညာဏဌိတီသု- ဝိညာဏဌိတီတို့၌၊ အဝတ္တာ- ဟောတော်မူ၍ (အာယတနေသု- တို့၌၊ ဝုတ္တံ- ပြီး စပ်ပါ)။

၁၂၈။ တဗ္ဗ ဝိညာဏဌိတိန္တိ- ကား၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာသော၊ ဝိညာဏဌိတိ- ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော နာနတ္တကာယနာနတ္တသညီကို၊ (ပဇာနာတိ- ၌စပ်) ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဝုတ္တနယေန- (သတ္တ ခေါ် အာနန္ဒ ဝိညာဏဌိ- တိယော- အစရှိသည်ဖြင့်)၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သဇ္ဈပတော- (နာနတ္တကာယ နာနတ္တသညီအစရှိသော) သရုပ်တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ မနုဿာဒိဝိဘာဂတော- (သေယျထာပိ မနုဿာ- အစရှိသည်ဖြင့်)၊ လူအစရှိသော ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အဖို့အစုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ- နာမ်တရား၊ ရုပ်တရားဟူသော၊ ဘေဒတော- အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဇာနာတိ- အမျိုးမျိုးသိ၏၊ တဿာ သမုဒ- ယဉ္စာတိ- ကား၊ ပဌမာယ- ပဌမဖြစ်သော၊ တဿာ ဝိညာဏဌိတိယာ- ၏၊ ပဉ္စဝိသတိဝိဓံ-

၁။ သတ္တာဝါသ ။ ။ အာဝသန္တိ ဧတေသုတိ အာဝါသာ- သတ္တာနံ အာဝါသာ သတ္တာဝါသာ- သတ္တဝါတို့၏ တည်နေရာဌာနများ၊ တည်နေရာဌာန-ဟုဆိုသော်လည်း ဘုံဌာနဩကာသမဟုတ်၊ ပြခဲ့သော နာနတ္တကာယနာနတ္တသညီ အစရှိသော သတ္တနိကာယ (သတ္တဝါအပေါင်းအစု)ကို သတ္တာဝါသဟုဆိုလို၏။ အများစုသတ္တဝါတို့သည် အနည်းစု သတ္တဝါတို့၏ မှီရာတည်ရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သတ္တာနံ- အနည်းစုသတ္တဝါတို့၏၊ အာဝါသာ- တည်နေရာဌာနဖြစ်သော အများစုသတ္တဝါတို့တည်း၊ သတ္တာဝါသာ- တို့”ဟု ဆိုရသည်။ (ပါထိကဝဂ္ဂနိကာ၊ ၂၆၄)

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၄၄၅

နှစ်ဆယ့်ငါးပါးအပြားရှိသော (အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော-အစရှိသည်ဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ကံ-စသည်ဖြင့် “၂၅” ပါးရေတွက်ပုံကို ရှုပါလေ) သမုဒယဉ္စ- ဖြစ်ကြောင်းတရားကိုလည်း၊ ပဇာနာတိ- ဤ၊ အတ္တင်္ဂမေပိ- ချုပ်ကြောင်းတရား၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤသမုဒယ၌ ပြအပ်သောနည်းပင်တည်း။ အဿာဒေတဗ္ဗတောစ- သာယာဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [သုခနှင့် သောမနဿကိုဆိုလို၏။] အဿာဒေတော- သာယာတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [တဏှာကိုဆိုလို၏။ အဋ္ဌကထာ၌မူ တဏှာကိုမပြ] အဿာဒိ- အဿာဒမည်၏။ အယံ အနိစ္စာဒိဘာဝေါ- ဤအနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း (မမြဲခြင်းအစရှိသော) အပြစ်သည်၊ အာဒီနဝေါ- အာဒီနဝမည်၏။ ဧတေန- ဤတရားဖြင့် (အရိယမဂ်တရားဖြင့်) ဆန္ဒရာဂေါ- လိုလားခြင်း တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်းသဘောကို၊ ဝိနိယတိ- ပယ်သတ်အပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ပယ်သတ်အပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- တရားသည်။) ဆန္ဒရာဂဝိနယော- ဆန္ဒရာဂဝိနယမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတ္ထ- ဤတရား၌၊ (နိဗ္ဗာန်၌) ဆန္ဒရာဂေါ- ကို၊ ဝိနိယတိ- ၏။ ဣတိ- ထိုသို့ပယ်သတ်အပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုတရားသည်။) ဆန္ဒရာဂဝိနယော- ၏။ မဂ္ဂေန- အရိယမဂ်နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်တည်း။

ဆန္ဒရာဂပုဟာနန္တိဧတ္ထာပိ- ဆန္ဒရာဂပုဟာနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤဆန္ဒရာဂဝိနယပုဒ်၌ကဲ့သို့ အဘိဓာနတ္ထ၊ အဘိဓေယျတ္ထ ယူပုံနည်းကိုပင် (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) မာနဒိဋ္ဌိနံ- မာနဒိဋ္ဌိတို့၏။ ဝသေန- အလိုကျအားဖြင့်၊ အဟန္တိဝါ- ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ တဏှာဝသေန- တဏှာ၏ အလိုကျအားဖြင့်၊ မမန္တိဝါ- ငါ့ဥစ္စာဟူ၍လည်းကောင်း၊ အဘိနန္ဒနာပိ- လွန်စွာနှစ်သက်ခြင်းကိုလည်း၊ မာနဿ-မာန၏။ ပရိတဿနာဝိယ- တောင့်တခြင်းကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်သင့်၏။ (မှတ်ရမည်) သဗ္ဗတ္တာတိ- ကား၊ သဗ္ဗေသု- အားလုံးကုန်သော၊ သေသေသု- ပဌမဝိညာဏဋီတိမှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော၊ အဋ္ဌသု- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါရေသုပိ- ပါဠိတော်အလှည့်အကြိမ်တို့၌လည်း၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။) တတ္တာတိ- ကား၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဝါ- နောက်၌၊ တီသု- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ဝိညာဏဋီတီသု- (အာကာသာနဉ္စာယတနပဂ- အစရှိသော) ဝိညာဏဋီတိတို့၌လည်းကောင်း၊ ဒုတိယာယတနေသု- နှစ်ခုမြောက် နေဝသညာနာသညာယတနတို့၌လည်းကောင်း၊ (ယောဇေတဗ္ဗော-၌စပ်) ဟိ- မှန်၏။ တတ္ထ- ထိုဥပရိဝိညာဏဋီတိ သုံးမျိုးနှင့် ဒုတိယာယတနတို့၌၊ ရူပံ- ရုပ်သည်။

နတ္ထိ- မရှိ ပုန- နောက်တစ်ခုဖြစ်သော၊ တတ္ထာတိ- ကား၊ ပဌမာယတနေ- ပဌမဖြစ်သော အသညသတ္တာယတန၌၊ ဟိ- မှန်၏၊ တတ္ထ- ထိုအသညသတ္တာယတန၌၊ ဧကော- တစ်ခုသော၊ ရူပက္ခန္ဓာဝ- ရူပက္ခန္ဓာသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) စ- ထိုအပြင်၊ ဧတ္တာတိ- ဧတ္ထ-ဟူသော သဒ္ဒါကို တမေဝ- ထိုအသညသတ္တာယတနကိုပင်၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ တတ္ထ- ထိုအသညသတ္တာယတန၌၊ ရူပဿ- ရုပ်၏၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနတ္တာ- ကံဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟာရ- ဝသေန- အာဟာရအနေအားဖြင့် ယောဇနာ- ယှဉ်စပ်ခြင်းသည်၊ **နသမ္ဘဝတိ**- မဖြစ်သင့်၊

ယတော ခေါတိ ဧတ္ထ- ယတော ခေါ-ဟူသော ဤပါဌ၌၊ တောသဒ္ဓေါ- တောသဒ္ဓါသည်၊ ဒါသဒ္ဓေါဝိယ- ဒါသဒ္ဓါကဲ့သို့၊ ကာလဝစနော- အခါကာလဟူသော ဟောအပ်သော အနက်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ (ကေသုဝိယ- အဘယ်ပါဠိတော်ဝါကျတို့၌ ကဲ့သို့နည်း) ယတော ခေါ ။ပ။ အာဒိသုဝိယ- ယတော ခေါ သာရိပုတ္တ ဘိက္ခုသံဃော- ဟူသော ပါဠိတော်ဝါကျတို့၌ ကဲ့သို့တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကိုပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် ယဒါ ခေါတိ- ယဒါ ခေါ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အဂ္ဂဟေတွာတိ- ကား၊ ကိစ္ဆိပိ သင်္ခါရံ- စိုးစဉ်းအနည်းငယ်သော သင်္ခါရကိုမျှလည်း၊ ဧတံ- ဤဟာသည်၊ မမံ- ငါ့ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ- ဤသို့စသည်ဖြင့်၊ အဂ္ဂဟေတွာ- တဏှာအစရှိသော ဥပါဒါန်တို့ဖြင့် မစွဲလမ်း မဖမ်းယူမူ၍၊ ပညာဝိမုတ္တာတိ- ကား၊ (တေန- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အဋ္ဌန္တံ- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိမောက္ခာနံ- ဝိမောက္ခတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အနဓိဂတတ္တာ- မရအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သာတိသယဿ- လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သမာဓိဗလဿ- သမာဓိစွမ်းအား၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်

၁။ ယောဇနာ နသမ္ဘဝတိ ။ ။ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်သည် ကံကြောင့်ဖြစ်၏။ ကဗဠီကာရ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ (အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ) ရူပသမုဒယော (ရူပနိရောဓော)” အစရှိသော လက္ခဏာငါးဆယ်တို့တွင် အာဟာရသမုဒယာ (အာဟာရနိရောဓာ) ရူပသမုဒယော (ရူပနိရောဓော)- အာဟာရဖြစ်ခြင်း (ချုပ်ခြင်း) ကြောင့် ရုပ်၏ဖြစ်ခြင်း (ချုပ်ခြင်း) ဟူသော လက္ခဏာကို ကဗဠီကာရ အာဟာရ မရှိသော အသညသတ္တာယတန၌ မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “အာဟာရဝသေန ယောဇနာ န သမ္ဘဝတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဤဋီကာကို ထောက်၍ “အာဟာရသမုဒယာ အာဟာရနိရောဓာတိ- ကုဒဇ္ဈတ္တ ပဒံ ယောဇတေဗ္ဗံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ နပဋိသေကျနေသည်၊ နယောဇတေဗ္ဗံ- ဟု နငယ်ပါရမည်ဟု ဆရာတော်များ မိန့်ဆိုတော်မူကြခြင်းဖြစ်သည်။

သုတ်]

သတ္တဝိညာဏဋီတိအဖွင့်

၄၄၇

ပညာဗလေနေဝ- ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တော- ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ အဋ္ဌ ။ပ။ ဗလေနေဝါတိအာဒိ- အဋ္ဌ ။ပ။ ဗလေနေဝအစရှိသည်တည်း၊ အပ္ပဝတ္တိန္တိ- ကား၊ အာယတိ- နောင်အခါ၌၊ အပ္ပဝတ္တိ- တဖန်မဖြစ်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ တခြားသော နည်းကား၊ ပဇာနန္တော- အမျိုးမျိုးအစားစားအပြားအားဖြင့် သိလျက်၊ ဝိမုတ္တော- အထူးအားဖြင့် လွတ်မြောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပညာဝိမုတ္တော- ပညာဝိမုတ္တ မည်၏။ **ပဌမဇ္ဈာနာဒိဖဿေန**⁹- ပဌမဈာန်အစရှိသည်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ ပရိဇာနနာဒိပုကာရေဟိ- ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ စတ္တာရိ- လေးပါးကုန်သော၊ သစ္စာနိ- သစ္စာတို့ကို၊ ဇာနန္တော- သိလျက်၊ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော- ထိုးထွင်းသိလျက်၊ တေသံ ကိစ္စာနံ- ထိုပရိဇာနန အစရှိသော ကိစ္စတို့၏၊ မတ္တကပ္ပတ္တိယာ- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတကိစ္စတာယ- ပြီးဆုံးသော ကိစ္စရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဿေသေန- အထူးအားဖြင့်၊ မုတ္တော- ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝိမုတ္တော- ဝိမုတ္တမည်၏၊ သော- ထိုပြီးဆုံးပြီးသော ကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် အထူးအားဖြင့် လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပညာဝိမုတ္တော- မည်၏။

သုက္ခဝိပဿကောတိ- ကား၊ ဧတဿ- ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမထဘာဝနာ- သိနေဟာဘာဝေန- သမထဘာဝနာဟူသော အစိုအစေးဓာတ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သုက္ခာ- ခြောက်သွေ့သော၊ လူခါ- ခြောက်ခန်းခေါင်းပါးသော၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သုက္ခာ အသိနိဒ္ဒါ- မနူးညံ့ မပျော့ပျောင်းသော၊ ဝိပဿနာ- ဝိပဿနာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ကြောင့်၊ (သော- ထိုခြောက်သွေ့သော (မနူးညံ့သော) ဝိပဿနာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သုက္ခဝိပဿကော- သုက္ခဝိပဿကမည်၏၊ ဌတ္တာတိ- ကား၊ ပါဒကကရ-

၁။ **ပဌမဇ္ဈာနာဒိဖဿေန** ။ “ပဇာနန္တော ဝိမုတ္တော” ကိုအကျယ်ချဲ့လိုသောကြောင့် “ပဌမဇ္ဈာနာဒိဖဿေန” စသည်ကိုမိန့်၊ ဋီကာစာမူ” ၌ အာဒိသဒ္ဓါမပါချေ၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ပဌမဇ္ဈာနာဒိသု”ဟု အာဒိသဒ္ဓါပါ၏၊ သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်အပြင် ပဌမဈာန်အစရှိသော ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့ကို ရ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်အားဖြင့် ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးဖြစ်သောကြောင့် အာဒိသဒ္ဓါပါသင့်၏။

ဏဝသေန- အခြေခံပြခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဌတွာ- ရပ်တည်၍၊ စ- ထိုမှတစ်ပါး၊ အညတရသို့န္တိ- ကား၊ အညတရအညတရသို့- အမှတ်မထားတစ်ပါးပါး၊ အမှတ်မထားတစ်ပါးပါးသော စာနာ၍၊ ဧကေကသို့- တစ်ခုတစ်ခုစီသော စာနာ၍၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း၊ ဟိ- ဧကေကသို့-ဟူသော အနက်ကို ယူခြင်း၏အကျိုးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ တစ်ခုတစ်ခုစီသော စာနာ၍ အနက်ယူလေသော်၊ (ပညာဝိမုတ္တဿ- ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏၊) ပဉ္စဝိတော- ငါးမျိုးအပြားရှိသည်အဖြစ်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏၊ နဟေဝ။။ ဝိဟရတိတိ ဣမိနာ- နဟေဝ။။ ဝိဟရတိ-ဟူသော ဤဝါကျဖြင့် သာတိသယဿ- လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမာဓိဗလဿ- သမာဓိ စွမ်းအား၏၊ အဘာဝေါ- မရှိခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဒီပိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ။

ပညာယစဿ ဒိသ္မာတိ အာဒိနာ- ပညာယစဿ ဒိသ္မာ-အစရှိသော ဝါကျဖြင့် သာတိသယဿ- သော၊ ပညာဗလဿ- ၏၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်းရှိခြင်းကို၊ (ဘဂဝတာ ဒီပိတော) ပညာယ။။ ပရိက္ခိကာ ဟောန္တိတိ (ဧတ္ထ)- ဟောန္တိ-ဟူသော ဤဝါကျ၌၊ (ဝုတ္တာ-၌စပ်) အာသဝါ- အာသဝတို့သည်၊ ပညာယ- ပညာဖြင့်၊ နပဿန္တိ- မြင်သည်မဟုတ်ကုန်၊ ပန- အဟုတ်သော်ကား၊ ဒဿနကာရဏာ- မြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဝိပဿနာပညာဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို မြင်ခြင်း၊ မဂ်ပညာဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကို မြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) ပရိက္ခိကာ- ကုန်ခန်းကုန်သော အာသဝတို့ကို၊ ဒိသ္မာ ပရိက္ခိကာတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဒဿနာယတ္ထပရိက္ခယတ္တာဧဝ- မြင်ခြင်းနှင့်စပ်သော ကုန်ခန်းခြင်းသဘော၏အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ ဒဿနံ- မြင်ခြင်းကိရိယာသည်၊ အာသဝါနံ- အာသဝတို့၏၊ ခယဿ- ကုန်ခြင်းကိရိယာ၏၊ ပုရိမကိရိယာ- ရှေး၌ဖြစ်ကိရိယာသည်၊ (ပုဗ္ဗကာလကိရိယာသည်၊) ဟောတိ- ၏၊ [ပုဂ္ဂလပညတ်မူလဋီကာ၊ ၃၅-မှ ဝါကျများဖြစ်၏၊ နောက် ပါထိကဝဂ္ဂနိကာ၊ သမ္ပသာဒနီယသုတ်၊ ၇၂-လည်းကြည့်၊]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၁၂၉။ ဧကဿ ဘိက္ခုနောတိ- ကား၊ သတ္တသု- (၇) ဦးကုန်သော၊ အရိယ- ပုဂ္ဂလေသု- အရိယပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ (ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တမှစ၍ သဒ္ဓါနုသာရီတိုင်အောင်သော အရိယပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်) ဧကဿ-တစ်ဦးသော၊ ဘိက္ခုနော- ပညာဝိမုတ္တရဟန်း၏၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိအာဒိနာ- ဝိညာဏဋ္ဌိတိအစရှိသည်ဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် ယခင်ပြခဲ့သော အာယတနနှစ်မျိုးကိုယူ၊] ပရိဇာနနာဒိဝသပ္ပဝတ္တနိဂမနန္တ-ပိုင်းခြားသိခြင်း

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၄၉

အစရှိသည်အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝဋ်ဒုက္ခကုန်ဆုံး နိဂုံးချုပ်မဂ် နိဗ္ဗာန်တရားကို လည်းကောင်း၊ ပညာဝိမုတ္တနာမဉ္စ- ပညာဝိမုတ္တဟူသော နာမည်ကို လည်းကောင်း၊ (ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍) ဣတရဿာတိ- ကား၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဿ- အရူပသမာပတ်နှင့် အရဟတ္တမဂ်ဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် ရူပကာယ နာမကာယဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့တို့မှ လွတ်မြောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဣမေ- ဤပညာဝိမုတ္တရဟန်းနှင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တရဟန်းနှစ်ပါးတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ (အဋ္ဌကထာစာမျက်နှာ၊ ၉၉၊ စာပိုဒ်၊ ၁၂၇-၌) ဒွိန္ဒ ဘိက္ခုနန္တိ-ဒွိန္ဒ ဘိက္ခုနံ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ကေနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ ကေနသဘာဝေန- အဘယ်အနက်သဘောကြောင့်၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သဘာဝေါ- သဘောတရားကို၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့်၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ အရဏီယတော ဉာတဗ္ဗတော- သိထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထောတိ- အတ္ထမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ သောဇေ- ထိုအတ္ထသဒ္ဓါကိုပင်၊ ထွကာရဿ- ထွအက္ခရာ၏၊ ဋ္ဌကာရံ- ဋ္ဌအက္ခရာကို၊ ကတွာ- ပြ၍၊ အဋ္ဌောတိ- အဋ္ဌမည်၏ဟူ၍၊ (ဝိဒူဟိ- ပညာရှိတို့သည်) ဝုတ္တော- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အဓိမုစ္စနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ အဓိကံ- (ရိုးရိုးရူပါဝစရဈာန်တို့ထက်) လွန်လွန်ကဲကဲ၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားသော စွမ်းရည်သတ္တိနှင့်တကွဖြစ်လျက်၊ မုစ္စနဋ္ဌေန- (ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏစသည်တို့မှ) လွတ်မြောက်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့်၊ (ဝိမောက္ခော- ဝိမောက္ခမည်၏)။

ဧတေန- ဤအဓိမုစ္စနဋ္ဌေန-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (ဒီပိတော-၌စပ်) သဗ္ဗဿာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ရူပါဝစရဈာနဿ- ရူပါဝစရဈာန်၏၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန- နီဝရဏစသော တရားတို့ကို ပယ်ခွာခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပဋိပက္ခတော- ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏအစရှိသော တရားအပေါင်းမှ၊ ဝိမုတ္တဘာဝေ- လွတ်မြောက်သည် အဖြစ်သည်၊ သတိဝိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ယေန ဘာဝနာဝိသေသေန- အကြင်ထူးခြားသော ဘာဝနာကြောင့်၊ ဝါ- ဖြင့်၊ တံ ဈာနံ- ထိုဝိမောက္ခမည်သော ဈာန်သည်၊ သာတိသယံ- ရိုးရိုးရူပဈာန်တို့ထက် လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့်တကွ၊ ပဋိပက္ခတော- မှ၊ ဝိမုစ္စိတွာ- လွတ်ကင်း၍၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ သော ဘာဝနာဝိသေသော- (လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့် တကွ ပဋိပက္ခမှ ကင်းလွတ်ကြောင်းဖြစ်သော) ထိုထူးခြားသော ဘာဝနာကို (အာစရိ- ယေန- သည်) ဒီပိတော- ပြအပ်ပြီ၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ သမာနဇာတိယုတ္တော- ရိုးရိုး ရူပါဝစရဈာန်နှင့်တူသော ရူပါဝစရဇာတ်နှင့်ယှဉ်သည်၊ သမာနောပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း။

၄၅၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာနိဒါန

ဘာဝနာဝိသေသေန- ထက်မြက်သော ရှေ့ပိုင်းဘာဝနာ အထူးကြောင့်၊ (တဿ ဈာနဿ- ထိုဝိမောက္ခဈာန်၏။) ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသော- လွန်ကဲထူးခြားစွာ နီဝရဏစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်ကင်းခြင်းဟူသော ဖြစ်ပုံအခြင်း အရာထူးသည်၊ ဟောတိ- ရှိ၏။ ယထာ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ (သမာနဇာတိယုတ္တော- အရိယာဇာတ်အားဖြင့် တူသော ဇာတ်နှင့်ယှဉ်သည်။ သမာနောပိ- လည်း၊) **သဒ္ဓါဝိမုတ္တတော**⁹- သဒ္ဓါဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ထက်၊ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဿ- ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝနာဝိသေသေန- ထက်မြက်သော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဘာဝနာအထူးကြောင့်၊ ပဝတ္တိ- အာကာရဝိသေသော- ခိပ္ပါဘိညာဟူသော ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာထူးသည်၊ ဘဝတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ (တဿ ဈာနဓမ္မဿ- ထိုဝိမောက္ခဈာန်တရား၏။) ပစ္စနိကဓမ္မဟိ- ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏအစရှိသော တရားတို့မှ၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဝိမုတ္တတာယဇေ- လွတ်မြောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန-

၁။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တတော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဿ ။ ။ ဤဥပမာဝါကျ၌ “သဒ္ဓါဝိမုတ္တတာ-ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ ဤဥပမာ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ- သောတာပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်မှ စ၍ အရဟတ္တမဂ် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်အောင် မဂ်ဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သဒ္ဓါဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟု လည်းကောင်း နာမည်နှစ်မျိုးဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးခွဲခြားသတ်မှတ်ထား၏။ ထိုနှစ်ဦးလုံးပင် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်၍ မိမိတို့ဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့ကိုပယ်သတ်နိုင်သည်ချည်းဖြစ်သော်လည်း၊ လောကုတ္တရာမဂ်မရမီရှေ့ပိုင်းက ဖြစ်ခဲ့သော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဘာဝနာခေါ် ဝိပဿနာ အထက် အနံ့ ကွာခြား၏။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်အခိုက်၌ ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလွန်ထက်မြက်၏။ အလွန်လုံ့လစိုက်ထုတ်မှုမပြုရဘဲ လွယ်ကူ မပန်းချမ်းသာစွာ ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်နိုင်သောကြောင့် သုခါပဋိပဒါဖြစ်၏။ သဒ္ဓါ ဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ကား ထက်မြက်မှုမရှိသဖြင့် ကိလေသာတို့ကို လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ ခက်ခဲစွာ ပယ်သတ်ရသောကြောင့် ဒုက္ခာပဋိပဒါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ထက် ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တပုဂ္ဂိုလ်က သာလွန်၏။ အာဂမနိယနာနတ္ထေနေဝ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တံ နပါပုဏ္ဏာတိ (ပုဂ္ဂလပညတ်အဋ္ဌကထာ၊ ၄၃၊) ဤဋီကာဥပမာဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤအတိုင်း ဖြစ်၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ အဋ္ဌကနီပါတ်၊ ဝိမောက္ခသုတ် (၂၄၉) အတိုင်း ပါဠိပြင်ထားလိုက်ပါသည်။ ထို့အတူပင် နောက်၌လည်း “ဧဝံ”ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ဖြင့် ပါဠိပျက်ရုံမျှမက ပါဠိနေရာအထား လွဲနေသည်ကိုလည်း “ဝိမုတ္တတာယ ဇေ” ဟူ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ပယ်ဖျက်ကာ နေရာမှန်ထားလိုက်ပါ၏။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တ- သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်အမြင်၏ အခြားမဲ့၌ အလယ်မဂ်ဖိုလ် ခြောက်ပါးသို့ ရောက်သော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်ဦး၊ သဒ္ဓါဝိမုတ္တ- သဒ္ဓါတရားသက်သက်ဖြင့်သာ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အလယ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခြောက်ဦး။

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၅၁

(ပစ္စနီကဓမ္မတို့က) မဖိနှိပ်အပ် မဖမ်းချုပ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (မဖမ်းချုပ်အပ်သည့် အတွက်) နိရာသင်္ကတာယ- ယုံမှားသံသယမရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အဘိရတိဝသေန- ကသိုဏ်းအစရှိသော အာရုံ၌ဓမ္မလျော်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ အဓိမုစ္စန- ဌေနပိ- ကသိုဏ်းအစရှိသော အာရုံ၌ လွတ်လွတ်လပ်လပ် သက်ဝင်ညွတ်ကိုင်းခြင်း အနက်သဘောကြောင့်လည်း၊ (သော ဈာနဓမ္မော- ထိုရူပါဝစရဈာန်တရားသည်၊) ဝိမောက္ခော- ဝိမောက္ခမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အာရမ္မဏေစာတိအာဒိ- အာရမ္မဏေစာစရှိသည်တည်း၊ အယံပနတ္ထောတိ- ကား၊ အယံ အဓိမုစ္စနဌော- ဤအာရုံ၌သက်ဝင်ခြင်း အနက်သဘောသည်၊ ပစ္ဆိမေ- နောက်ဆုံးရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဝိမောက္ခော- ဝိမောက္ခဖြစ်သော၊ နိရောဓေ- သညာဝေဒယိတနိရောသေမာပတ်၌၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကေဝလော- အဓိမုစ္စနဌ မဖက်သက်သက်၊ ဝိမုတ္တဌောဇဝ- လွတ်မြောက်ခြင်းအနက် သဘောကိုသာလျှင်၊ တတ္ထ- ထိုနိရောသေမာပတ်၌၊ လဗ္ဘတိ- ရအပ်၏၊ တံ- ထိုလွတ်မြောက်ခြင်း အနက်သဘောကိုသာ ရအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ သယမေဝ- အဋ္ဌကထာ ဆရာကိုယ်တိုင် သာလျှင်၊ ပရတော- နောက်၌၊ ဝက္ခတိ- မိန့်ဆိုလတ္တံ့။

ရူပီတိ (ဇတ္ထ)- ရူပီဟူသော ဤပါဌ်၌ (ဒဌဗ္ဗံ-၌စပ်) အယံ- ဤဝိမောက္ခဈာန် ရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သသန္တတိပရိယာပန္နေန- မိမိ၏ ဆံပင်အစရှိသော ခန္ဓာအစဉ်၌ ပါဝင်သော၊ ယေန ရူပေန- အကြင်အညိုအနက်ရောင် အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံ၏၊ တံ- ထိုအညိုအနက်ရောင်အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်သည်၊ ယဿ ဈာနဿ- အကြင်ဝိမောက္ခမည်သော ရူပါဝစရဈာန်၏၊ ဟေတုဘာဝေန- အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိသိဋ္ဌံ- ထူးခြားသော (ယင်းဈာန်ကို ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သော) ရူပံ- ကသိုဏ်းရုပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝိသိဋ္ဌေန- သော၊ ယေနရူပေန- ယင်းကသိုဏ်းရုပ်ကြောင့်၊ ရူပီတိ- ရူပဈာန်ရှိသူဟူ၍၊ (လွန်ကဲသောရူပဈာန်ရှိသူဟူ၍) ဝုစ္စေယျ- ဆိုအပ်လေရာ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိသိဋ္ဌေန- သော၊ ယေန- ရူပေန- ကြောင့် ရူပီတိ- ၍၊ ဝုစ္စေယျ- ဆိုအပ်လေရာသနည်း၊) ရူပီသဒ္ဓဿ- ရူပီသဒ္ဓါ၏၊ (ရူပီသဒ္ဓါ၌ ပါဝင်သော အဿတ္ထိဤပစ္စည်း၏) အတိသယတ္တဒီပနတော- အလွန်အကဲဟူသော အနက်ကို ထွန်းပြသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိသိဋ္ဌေန ယေန ရူပေန ရူပီတိ ဝုစ္စေယျ- ဆိုအပ်လေရာ၏) သသန္တတိပရိယာပန္နရူပဝသေန- မိမိ၏ ဆံပင်အစရှိသော ခန္ဓာအစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော အညိုရောင်စသော ကသိုဏ်းရုပ်

အစွမ်းကြောင့်၊ တဒေဝ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနံ- ထိုရအပ်သော ဈာန်သည်သာ၊ ဣဓ- ဤရူပီ ရူပါနိ ပဿတိ- ဟူသောပါဠိတော်၌၊ ပရမတ္ထတော- အစစ်အမှန်ပရမတ်အနက်အားဖြင့်၊ **ရူပီဘာဝသာဓကံ** - ရူပီအဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော တရားပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အဇ္ဈတ္တန္တိအာဒိ- အဇ္ဈတ္တိ-အစရှိသည်တည်း။

ရူပဇ္ဈာနံ- ရူပဇ္ဈာနပုဒ်သည်၊ ဝါ- ရူပဈာန်သည်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ဈာန်ဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းကြောင့်၊ ရူပံ- ရူပမည်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ရူပါနီတိ ဧတ္ထ- ရူပါနိ- ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ပုရိမပဒလောပေါ- ကသိဏ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကျေခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-

၁။ တဒေဝ ။ပ။ ရူပီဘာဝသာဓကံ ။ ။ “ရူပီတိ ယေနာယံ”မှစ၍ “ရူပီဘာဝသာဓကံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”တိုင်အောင် ဤသုတ်ဋီကာဝါကျများသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ၊ ဝိမောက္ခဈာန်ခန်း (၁၀၇)မှတော်တော်များများ ယူထားအပ်သော ဝါကျများဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုမူလဋီကာ စကားများကို နည်းမှီရုံသာယူ၍ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် တခြားစီဖြစ်နေ၏။ ဤသုတ်ဋီကာ ဆိုလိုသည်မှာ-

မိမိကိုယ် ခန္ဓာအစဉ်၌ ပါဝင်သော ဆံပင်စသည်တို့၏ အညိုအနက်ရောင်အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ် (သသန္တတိပရိယာပန္နရူပ)သည် ဤပဌမဝိမောက္ခဈာန်ရခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ထူးခြားသောကသိုဏ်းရုပ် (ဝိသိဋ္ဌရူပ) ဖြစ်၏။ ထိုဝိသိဋ္ဌကသိုဏ်းရုပ်ကြောင့် (အတိသယအနက်ဟော အဿတ္တိ ဤပစ္စည်းဖြင့်) ထိုဝိသိဋ္ဌကသိုဏ်းရုပ်ကို “ရူပီ”ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရလေရာ၏။ (သို့သော် ယင်းသို့ မဟုတ်ပါ။) သသန္တတိပရိယာပန္နဖြစ်သော ထိုဝိသိဋ္ဌ- ကသိုဏ်းရုပ်ကြောင့် ရအပ်သော ရူပဈာန်သည်သာလျှင် ပရမတ္ထ အစစ်အမှန် အနက်သဘော အားဖြင့် ရူပီဟုခေါ်ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်း သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်၍ ထိုရူပဈာန်ရှိသူကို “ရူပီ” ဟု ခေါ်ရပါသည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် လျော်ညီအောင် ဖွင့်ဆိုထား၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “တဒေဝ သသန္တတိပရိယာပန္နရူပဝသေန ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနံ”ဟူ၍ ဈာန်ကို “တဒေဝ”ဟူသော နိယမ၏ စွဲနက်ပြုထား၏။ ရူပဇ္ဈာနပုဒ်မှ ဈာန်ပုဒ်ကို ချေ၍ ရူပံ အဿ အတ္တိတိ ရူပီ- ရူပဈာန်ရှိသူ- ဟုအနက်ယူရသည်။

မူလဋီကာ၌ကား ဈာန်ကို “တဒေဝ”၏ စွဲနက်မပြု။ “တဒေဝ သသန္တတိရူပနိမိတ္တံ ဈာနမိဝ ပရမတ္ထတော ရူပီဘာဝသာဓကံ”ဟူ၍ မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ ပါဝင်သော ဆံပင်စသည်၏ အညိုရောင် စသော ကသိုဏ်းနိမိတ် (ကသိုဏ်းရုပ်)ကိုသာ “တဒေဝ” ၏ စွဲနက်ပြု၏။ ထိုကသိုဏ်းရုပ်ကြောင့် (ဝါ- ထိုကသိုဏ်းရုပ်ကို သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍) ရူပီဟူသော ဘွဲ့နာမည်ရရှိသည်မှန်လျှင် ဈာန်ကို ရူပဟုခေါ်ဖွယ်မလို၊ ဈာန်ပုဒ်အကျေကြီးဖွယ်မလို၊ ကသိုဏ်းရုပ်ကို ရူပဟုခေါ်ပြီး ထိုကသိုဏ်းရုပ်ရှိသော သူကို ရူပီဟုခေါ်နိုင်ပါသည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာမှ တချိုးတဖုံဖွင့်ထား၏။ မူလဋီကာဘာသာဋီကာ တ (၄၄၁) လည်းကြည့်လေကုန်။

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၅၃

မှတ်ရမည်၊ တေန- ထို့ကြောင့် နီလကသိကာဒိဗ္ဗပါနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ရူပေ ကသိကာရူပေ- ကသိုဏ်းရပ်၌၊ သညာ- အာရုံပြုသော သညာသည်၊ ရူပသညာ- ရူပသညာမည်၏၊ ဧတဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သညာသီသေန- သညာဟူသော ဦးခေါင်းပဓာနတရားဖြင့်၊ ဈာနံ- ဈာန်ကို၊ ဝဒတိ- ဟောတော်မူ၏၊ တပုဋိက္ခေပေန- ထိုရူပသညာကို ပယ်မြစ်သော ပဋိသေခဖြင့်၊ အရူပသညီ- အရူပသညီမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ နရူပသညီတိ- သညီဟူသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို အစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အန္တော ။ပ။ နတ္ထိတိ ဣမိနာ- အန္တော ။ပ။ နတ္ထိ- ဟူသောဤဝါကျဖြင့်၊ ပုဗ္ဗဘောဂဝသေန- အပ္ပနာဈာန်၏ ရှေ့ပိုင်းက နှလုံးသွင်းမှု အနေအားဖြင့်၊ တထာ- ထိုသုဘ (တင့်တယ်လှပါပေ၏)ဟူ၍၊ အဓိမုတ္တိ- နှလုံးသွင်းခြင်းသည်၊ သိယာ- ဖြစ်သင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ဖြစ်သင့်ဖြစ်နိုင်ခြင်းကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဟိ- ယင်းသို့ပြရခြင်း၏ အကျိုးလဒ္ဓဝုဏ်ကား၊ ဧဝံ- ဤပြလိုက်ခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) ဧတ္ထ- ဤ “သုဘန္တေဝ အဓိမုတ္တော ဟောတိ- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ တထာ- ထိုသို့အပ္ပနာဈာန်များဖြစ်နေစဉ်အတွင်း၌ သုဘဟု နှလုံးသွင်းနိုင်ပါမည်လော ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတာပတ္တိစောဒနာ- ဆိုဖွယ်အဖြစ်သို့ရောက်နိုင်ခြင်း ကိစ္စ၌ အပြစ်တင် စောဒနာ စကားကို၊ ဝါ- သည်၊ သမတ္တိတာ- သုတ်သင်ပယ်ခွင်းဖြေရှင်း အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ သုဝိသုဒ္ဓေသု- အလွန်အကျွံ အထူးစင်ကြယ် ကုန်သော၊ နီလာဒိသု- အညိုအစရှိကုန်သော၊ ဝဏ္ဏကသိဏေသု- အဆင်းရောင် ကသိုဏ်းတို့၌ (အဘိရတိ-၌စပ်) တတ္ထ- ထိုအဆင်းရောင်ကသိုဏ်းတို့၌၊ ကတာမိ- ကာရာနံ- ရှေးဘဝကပြုအပ်ဖူးသော လွန်လွန်ကဲကဲ စီးဖြန်းပွားများ ကြီးစားအားထုတ်ကြ သူတို့၏၊ အဘိရတိဝသေန- အလွန်ပျော်မွေ့ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ အဓိမုစ္စနဋ္ဌော- နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ခြင်း အနက်သဘောသည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်သင့်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အဋ္ဌကထာယံ- ၌၊ တထာ- ထိုသို့ပြဆို အပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ တတိယော- သုံးခုမြောက်သော၊ ဝိမောက္ခော- သုဘဝိမောက္ခ ဈာန်ကို၊ သံဝဏ္ဏိတော- ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။

ပန- ဂန္တန္တရအဆိုအမိန့်ရှိသေးသည်ကား၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ မေတ္တာ- ဝသေန- မေတ္တာအစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနာ- ဖြစ်သော၊ ဘာဝနာ- ဘာဝနာသည်၊ သတ္တေ- သတ္တဝါပညတ် အာရုံတို့ကို၊ အပ္ပဋိကူလတော- စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်သည်အဖြစ်

အားဖြင့်၊ ဝါ- နှစ်သက်ဖွယ်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒဟန္တိ- ထားလျက်၊ ဝါ- အာရုံပြုလျက်၊
 တေ- ထိုသတ္တဝါပညတ်အာရုံတို့ကို၊ သုဘတော- တင့်တယ်၏ဟူ၍၊ [ဤနေရာ
 အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာယ၌ ပါဌ်မှန်ရှိ၏၊] အဓိမုစ္စိတာဝ- နှလုံးသွင်း၍သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ- ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌၊ ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ-
 ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာကို၊ သုဘဝိမောက္ခောတိ- သုဘဝိမောက္ခဟူ၍ (ထေရေန-
 အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဥဘယမ္ပိ- နှစ်မျိုးလုံးလည်း
 ဖြစ်သော၊ တယိဒံ- ထိုဤသုတ်အဋ္ဌကထာ အဖွင့်စကားရပ်နှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်
 စကားတော်သည်၊ တေန တေန ပရိယာယေန- ထိုထိုအကြောင်းယူ၍ဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ-
 ဟောတော်မူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဝိရုဇ္ဈတီတိ- အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်ဟူ၍၊
 (ဝိညူဟိ- ပညာရှိတို့သည်) ဒဠဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏။

သဗ္ဗသောတိ- ကား၊ အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊
 ဟိ- မှန်၏၊ တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌမဝိမောက္ခ၌၊ စတုန္တံ- လေးပါးကုန်သော၊ အရူပက္ခန္ဓာနံ-
 နာမ်ခန္ဓာတို့၏၊ ဧကဒေသောပိ- တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမျှသည်သော်မှလည်း၊ န အဝသိ-
 သတိ- မကြွင်းကျန် (အားလုံးချုပ်ငြိမ်း၏ဟူလို) ဝိသုဒ္ဓတ္တာတိ- ကား၊ ယထာပရိစ္ဆန္နကာလေ-
 သမာပတ်မဝင်စားမီ ရှေးအဖို့က ပိုင်းဖြတ်သတ်မှတ်ထားအပ်သမျှ အချိန်ကာလ
 အတွင်း၌၊ နိရောဓိတတ္တာ- (ထိုအဋ္ဌမဝိမောက္ခက နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကို) ချုပ်ငြိမ်း
 စေအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဥတ္တမော- မြတ်သော၊ ဝိမောက္ခောနာမ- ဝိမောက္ခ
 မည်၏) အရိယေဟေဝ- အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့သည်သာလျှင်၊
 သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော စ- ကောင်းစွာ ရောက်ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
 ဝါ- ဝင်စားထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရိယဖလပရိယောသာနတ္တာစ-
 ဤဝိမောက္ခ၏အဆုံး၌ အနာဂါမိဖိုလ် အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အရိယဖိုလ်နှစ်ပါးရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ- ယခုမျက်မြင် အတ္တဘော၌ပင်လျှင်၊
 နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိဘာဝတောစ- နာမ်ခန္ဓာလေးပါးနှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (အဋ္ဌမော- ရှစ်ခုမြောက်သော၊ အယံဝိမောက္ခော-
 ဤနိရောဓသမာပတ်ဟူသော ဝိမောက္ခသည်၊ ဥတ္တမော- သော၊ ဝိမောက္ခော နာမ-
 (နာမ်ခန္ဓာလေးပါးနှင့် စိတ္တဇရုပ်တရားတို့မှ) လွတ်မြောက်သော တရားမည်၏။

၁၃၀။ အာဒိတော ပဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ ပဌမသမာပတ္တိတော- ပဌမဝိမောက္ခ
 ဖြစ်သော သမာပတ်မှာ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ ပရိယောသာနာ-

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၅၅

အဆုံးဖြစ်သော၊ သမာပတ္တိ- သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်သည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) တာဝ- ထိုအဆုံးဖြစ်သော သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ်တိုင်အောင်၊ အဋ္ဌတ္တာတိ- ကား၊ ကတ္တစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သမာပတ္တိယံ- သမာပတ်၌၊ အဋ္ဌိတောဇဝ- မတန့်မရပ်ဘဲ သာလျှင်၊ နိရန္တရမေဝ- အကြားမလပ် အဆက်မပြတ်သာလျှင် ပဋိပါဋိယာစ- အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဋိပါဋိယာစ- အစဉ်အတိုင်း မဟုတ်သော အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမာပဇ္ဇတေဝ- ဝင်စားသည် သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ တေန- ထိုသို့ ပဋိပါဋိ၊ ဥပ္ပဋိပါဋိအားဖြင့် အဆက်မပြတ် ဝင်စားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတော ။ပ။ ဝုတ္တန္တိ- ဝုတ္တံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သမာပဇ္ဇိတုံ- ကောင်းစွာရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ- ဝင်စားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ- အလိုရှိ၏၊ တတ္ထ- ထိုသမာပဇ္ဇတိပုဒ်၏ အနက်ဖွင့်စကားရပ်၌၊ သမာပဇ္ဇတိ ပဝိသတိတိဣဒံ- သမာပဇ္ဇတိ ပဝိသတိ-ဟူသော ဤစကားကို၊ သမာပတ္တိ- သမဂ္ဂိပုဂ္ဂလော- သမာပတ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံတံ- ထိုထိုသမာပတ် အတွင်းသို့ ပဝိဋ္ဌောဝိယ- ဝင်နေသကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ ကတ္တာ- ဤသို့နှလုံး သွင်းပိုက်မှုပြု၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ ဝိမုတ္တောတိ- ကား၊ အရူပဇ္ဈာနေန- အရူပဈာန်ဖြင့်၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခေန- နိဝရဏအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ပယ်ခွာခြင်း ဟူသော လွတ်မြောက်ခြင်းအဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂေန- အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ သမုစ္ဆေဒ- ဝိမောက္ခေန- ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်ဖြတ်သုတ်သင်ခြင်းဟူသော လွတ်မြောက်ခြင်း အဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိဟိ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဝိမုစ္စနဘာဂေဟိစ- လွတ်မြောက်ခြင်းဟူသော အဖို့တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရူပသမာ- ပတ္တိယာ- အရူပသမာပတ်ဖြင့်၊ ရူပကာယတော- ရုပ်တရားအပေါင်းမှလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂေန- အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ နာမကာယတော- ကိလေသာဟူသော နာမ်တရားအပေါင်းမှ လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိဟိ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဝိမုစ္စိတဗ္ဗဘာဂေဟိစ- လွတ်မြောက်သင့်သော တရားအဖို့တို့မှလည်းကောင်း၊ ဝိမုတ္တော- လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ (ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ အရူပသမာပတ္တိယာတိအာဒိ- အရူပသမာပတ္တိယာ- အစရှိသည်တည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝိမုတ္တောတိဇတ္ထ- ဝိမုတ္တော-ဟူသောဤပါဌ၌၊ ကိလေသေဟိ- ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိမုတ္တော- လွတ်မြောက်တော်မူ၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊

၄၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ

[မဟာနိဒါန

ဝိမုစ္ဆန္တော- လွတ်မြောက်လသော်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆန္တ-
နေဟိ- အရူပသမာပတ်ဖြင့်ပယ်ခွာခြင်း၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်းတို့ဖြင့်
ဝါ- ပယ်ခွာကြောင်း အရူပသမာပတ်၊ အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်တို့ဖြင့်
ကာယဒွယတော- ရူပကာယ နာမကာယနှစ်ပါးအပေါင်းမှ၊ ဝိမုတ္တော- ၏၊ ဣတိအယံ-
ဤသည်ကား၊ အတ္တော- အနက်တည်း၊ [ဧတ္ထပုဒ်ကို ဝါကျအစပိုင်းကရေးခဲ့ပြီ]။

စ- ထိုမှတပါး၊ ဂါထာယ- အစွီ ယထာ-အစရှိသော ဂါထာဖြင့်၊ (အက္ခာတော-
၌စပ်၊) အာကိဉ္စညာယတနလာဘိနော- အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ရသော၊
ဥပသိဝဠာဟ္မဏဿ- ဥပသိဝမည်သော ဠာဟ္မဏအား၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
နာမကာယာ ဝိမုတ္တောတိ- နာမကာယမှ လွတ်မြောက်သူ-ဟူ၍၊ ဥဘတောဘာဂ-
ဝိမုတ္တော- ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဖြစ်သော၊ မုနိ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အက္ခာတော-
ဟောကြားတော် မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဂါထာ၌၊ အတ္ထံ ပလေတိတိ- ကား၊ အတ္ထံ-
ချုပ်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ- ရောက်၏၊ န ဥပေတိ သင်္ခန္တိ- န ဥပေတိ သင်္ခဟူသည်ကား၊
အသုကံနာမ- ထိုမည်သော၊ ဒိသံ- အရပ်မျက်နှာသို့၊ ဂတောတိ- သွားပြီဟူ၍၊
ဝေါဟာရံ- ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သည် အဖြစ်သို့၊ န ဂစ္ဆတိ- မရောက်၊ ဧဝံ မုနိ
နာမကာယာ ဝိမုတ္တောတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤမီးလျှံအတူ၊ အရူပံ- အရူပဘုံ၌၊ ဥပပန္နော-
ပဋိသန္ဓေတည်နေကပ်ရောက်သော၊ သေက္ခမုနိ- သေက္ခဖြစ်သောရဟန်းသည်၊
ပကတိယာ- ပင်ကိုသဘာဝအားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေဝ- စတုတ္ထမဂ်မရမီရှေးကပင်၊ ရူပကာယာ-
ရုပ်တရားအပေါင်းမှ၊ ဝိမုတ္တော- အရူပသမာပတ်ဖြင့် လွတ်မြောက်ပြီ၊ စ- ထို့အပြင်၊
တတ္ထ- ထိုအရူပဘုံ၌၊ စတုတ္ထမဂ္ဂံ- လေးခုမြောက် အရဟတ္တမဂ်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-
ဖြစ်စေ၍၊ နာမကာယဿ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ ပရိညာတတ္တာ- ခွဲခြားသိအပ်ပြီးသည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန- တဖန်၊ နာမကာယာပိ- နာမကာယမှလည်း၊ ဝိမုတ္တော-
လွတ်မြောက်ပြီ၊ (ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်) ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော- အရူပသမာပတ်၊
အရဟတ္တမဂ်ဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် ရူပကာယ၊ နာမကာယဟူသော
နှစ်ပါးသော အဖို့တို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ ဇီဏာသဝေါ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟုတွာ-
ဖြစ်၍၊ အနုပါဒါယ- တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် တစုံတခုသော သင်္ခတတရားကို မစွဲလမ်း
မဖမ်းယူမူ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ- ခန္ဓာ ဇာတ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အတ္ထံ-
ချုပ်ခြင်းသို့ ပလေတိ- ရောက်၏၊ သင်္ခိ- မင်း ပုဏ္ဏားစသည်ဖြင့်ခေါ်အပ်သည်အဖြစ်သို့၊
နဥပေတိ- မရောက်၊ ခတ္တိယော- မင်း၊ ဠာဟ္မဏော- ပုဏ္ဏား၊ ဣတိဧဝမာဒိကံ-

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၅၇

ဤသို့အစရှိသော သမညံ- နာမညံ ပညတ်သို့၊ နဂစ္ဆတိ- မရောက်၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း။

အညတရတော ဝုဋ္ဌာယာတိဣန္ဒြေ- အညတရတော ဝုဋ္ဌာယ-ဟူသောစကားကို၊ (အဋ္ဌကထာ၌ပါသော စကားတည်း။) အာကာသာနဗ္ဗာယတနာဒီသု- အာကာသာ- နဗ္ဗာယတနဗျာန်အစရှိသော အရူပါဝစရဗျာန်လေးပါးတို့တွင် အညတရလာဘိဝသေန- တစ်ပါးပါးသော ဗျာန်ကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ ကိ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသလော၊ ဥဒါဟု- သို့မဟုတ်၊ သဗ္ဗာရူပလာဘိဝသေန- အားလုံးသော အရူဗျာန်လေးပါးကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်အနေအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တံ ကိ- ဆိုအပ်ပါသလော) ဣတိ- ဤသို့မေးငြားအံ့၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဟောတုံ- ဖြစ်ခြင်းငှာ) ဣစ္ဆတိ- အလိုရှိ၏၊ တထာ- ထိုဖြစ်ချင်သည့်အတိုင်း၊ ဟောတု- ဖြစ်စေ၊ သဗ္ဗာရူပလာဘိဝသေန- ဖြင့်၊ ယဒိဝုတ္တံ- အကယ်၍ ဆိုအပ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်)၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဝိရောဓော- ပါဠိတော်နှင့် မလျော်၊ ချွတ်ချော်မှားယွင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ တတ္ထ- ထိုအရူပါဝစရ- ဗျာန်လေးပါးတို့တွင်၊ အညတရလာဘိဝသေန- ဖြင့်၊ အထ ဝုတ္တံ- အကယ်၍ ဆိုအပ်ငြားအံ့ (ဧဝံသတိ) ယတော ခေါ် ။ပ။ သမာပဇ္ဇတီတိ အာဒိဝစနေန- ယတော ခေါ် ။ပ။ သမာပဇ္ဇတိ- အစရှိသော ပါဠိတော်စကားနှင့်၊ ဝိရုဇ္ဈေယျ- ဆန့်ကျင်နိုင်ပါ၏၊ ဝါ- ဆန့်ကျင်နိုင်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စောဒနာငြားအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အရူပါဝစရဗျာနေသု- အရူပါဝစရဗျာန်လေးပါးတို့တွင်၊ ဧကဿာပိ- တစ်ပါးသော ဗျာန်ကိုသော်မှလည်း၊ လာဘီ- ရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဋ္ဌဝိမောက္ခ- လာဘီတွေဝ- ရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခတို့ကို ရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္ဆတိ- ဆိုအပ်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်နည်းဟူမူ) အဋ္ဌဝိမောက္ခ- ရှစ်ပါးသော ဝါမောက္ခ အပေါင်း၌၊ ဝါ- တွင်၊ ဧကဒေသဿာပိ- တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော ဝိမောက္ခ၏ သော်မှလည်း၊ တံနာမဒါနသမတ္ထတာသမ္ဘဝတော- ထိုဝိမောက္ခဟူသော နာမည်ကို ပေးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်၏ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ အယံ အဋ္ဌဝိမောက္ခသမညာ- ဤရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခဟူသော နာမည်သည်၊ သမုဒါယေ- အပေါင်းအစု၌၊ ဝါ- အပေါင်းအစုထဲက၊ တဒေကဒေသေပိ- ထိုအပေါင်း၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု၌လည်း၊ နိရုဇ္ဈာပတ္တိသမညာဝိယ- တက်ရောက်သည် အဖြစ်သို့ ရောက်သောနာမည်ကဲ့သို့ သိသာ- ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ- ဤကား ဖြေရှင်းချက်

သောနောတည်း၊ [ဤ၌ပဌမဖြစ်သော “ဝိယ” ခြံပြီးဖြစ်၍ နောက် “ဝိယ” သည် ပါဠိပျက်ဖြစ်နေရကား “သိယာ” ဟု ပြင်လိုက်၏။] တေန- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့သမုဒါ-ယူပစာရ ဖြစ်နိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်) အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိသု အညတရတော ဝုဋ္ဌာယာတိ- ဝုဋ္ဌာယ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ၊ ပဉ္စဝိစော ဟောတီတိ- ပဉ္စဝိစော ဟောတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ- သမာနဝါဒကို ပြဆိုပြီး၍၊ အဿ-ထိုဥတတော ဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဆဗ္ဗိမေဓိ- ခြောက်ဦးအပြားရှိသည်အဖြစ်ကိုလည်း၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ပရိကပ္ပေန္တိ- ကြံစည်ကြကုန်၏၊ တံ- အကြံအစည်သည်၊ တေသံ- ထိုကေစိဆရာတို့၏၊ မတိမတ္တံ- ထင်မြင်တွေးဆချက်မျှသာတည်း၊ အယံ ပညော- ဤဥတတောဘာဂဝိမုတ္တ ပြဿနာကို၊ ပုဗ္ဗာစရိယေတိ- (တိပိဋကစူဠသုမနထေရ်-ဟူသော) ရှေးဆရာတော် အရှင်မြတ်တို့သည်၊ နိစ္ဆိတောဝ- ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်သာ၊ (ဥတတောဘာဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဉ္စဝိသောဖြစ်သည်၊ ဆဗ္ဗိမေဓဟုတ်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်သာတည်း။) ဣတိ- ဤသို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကေစိပနာတိ အာဒိ- ကေစိပန-အစရှိသော အဆုံးအဖြတ်စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဥတတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် ခြောက်ဦးရှိပါသည်-ဟူသော ကေစိဝါဒကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြပြီး ထိုဝါဒကိုပယ်ရှားကာ ငါးပါးသာရှိသည်ဟူသော ထေရဝါဒ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်တဝင့်ပြထားပြီ။]

တတ္ထ- ထို “ကေစိ ပန” အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ကေစိတိ- ကေစိဟူသည်ကား၊ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိနော စ- ဥတ္တရကျောင်းနေဆရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ သာရသမာသာစရိယာစ- သာရသမာသဆရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေ- ထိုကေစိဆရာတို့သည်၊ (ဝတ္တာ၊ မညန္တိ ဝါယမမာနာ၊ (ဣမမတ္ထံ) ဥလ္လိင်္ဂေန္တိ-တို့၌စပ်) ဥတတောဘာဂဝိမုတ္တောတိ- ဥတတောဘာဂဝိမုတ္တော-ဟူသည်၊ သမာဓိဝိပဿနာတော- သမာဓိနှင့် ဝိပဿနာအားဖြင့်၊ ဥတတောဘာဂ-ဝိမုတ္တော- နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ [ကေစိဆရာတို့က ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။] ရူပါဝစရသမာဓိနာပိ- ရူပါဝစရသမာဓိဖြင့်လည်း၊ သမာဓိပရိပန္နတော- သမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏအစရှိသော တရားမှ၊ ဝိမုတ္တိ- လွတ်မြောက်ခြင်းကို၊ ဝါ- လွတ်မြောက်၏ဟူ၍၊ မညန္တိ- မှတ်ထင်ကုန်၏၊ ဧဝံ- ဤသို့မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ ရူပဇ္ဈာနဘာဂေနစ- ရူပဇ္ဈာန်ဟူသော အဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရူပဇ္ဈာနဘာဂေန စ- အရူပဇ္ဈာန်ဟူသော

သုတ်]

အဋ္ဌကထာအဖွင့်

၄၅၉

အဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဥဘတော- နှစ်ပါးစုံသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာ- လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဝါယမမာနာ- မိမိတို့ဝါဒကို အတည် ဖြစ်အောင် အားထုတ်ကုန်လျက်၊ (ဥလ္လိဂေန္တိ-၌စပ်) တာဒိသမေဂါတိ ကုမိနာ- တာဒိသမေဝဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနေ- ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာခြင်း၌၊ အရူပါဝစရဇ္ဈာနံ- အရူပါဝစရဈာန်သည်၊ ယာဒိသံ- အကြင်သို့သော အစွမ်းသတ္တိရှိ၏။ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနမ္ပိ- သည်လည်း၊ (ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနေ- ၌) တာဒိသမေဝ- ထိုအရူပါဝစရဈာန်ကဲ့သို့ အစွမ်းသတ္တိရှိသည်သာတည်း၊ ကုတိ ကုမမတ္ထံ- ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဥလ္လိဂေန္တိ- ဖွင့်ပြကြကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်ဆိုသည်ကား၊ တသ္မာတိ အာဒိ- တသ္မာအစရှိသည်တည်း။

ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပညောတိ- ကား၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဿ- ဥဘတော- ဘာဂဝိမုတ္တရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဆဗ္ဗိတေ- ခြောက်ပါးအပြားရှိသည်အဖြစ်ကို၊ နိဿာယ-

၁။ ဝါယမမာနာ ။ပ။ ကုမမတ္ထံ ဥလ္လိဂေန္တိ ။ ။ ဤနေရာဋီကာ၌ “ဝါယသမာနော” ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ ဝါယမမာနာ-ဟု ဖြစ်သင့်ပါ၏။ ထိုပုဒ်ကို “ကုမမတ္ထံ ဥလ္လိဂေန္တိ” ၌စပ်ရမည်။ ဤ၌လည်း ကုသရမဟုတ်ဘဲ “ဥလ္လိဂေတိ”ဟု ဧကဝုစ်ပါဌ်ရှိနေခြင်းမှာ ပျက်ယွင်းနေခြင်း သာတည်း။ လိဂ်ဓာတ် (လိဂ်ဓာတ်) စုရာဒိဏေပစ္စည်း ဗဟုဝုစ်အန္တိဝိဘတ်ဖြင့် “ဥလ္လိဂေန္တိ”ဟု ပြင်လိုက်၏။ ကမ္မသဉ္စနိတာနိ ကုန္တိယာနိ ကုသလာကုသလကမ္မံ ဥလ္လိဂေန္တိ [ကုန္တိယဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၊ ၁၁၉] ဥလ္လိဂေန္တိ ဉပေန္တိ ပကာသေန္တိ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊ ဒု-၁၈၆)၊ နည်းလေးဆယ်ဥလ္လိဂ်နည်း၊ (ဝုတ္တိနည်း) စသည်ဖြင့် ထိုပါဠိသည် အသုံးများ၍ ထင်ရှားပါ၏။ ထို “ဝါယမမာနာ ဥလ္လိဂေန္တိ”ဟူသော ကြိယာတို့၏ ကတ္တားမှာ ယခင်မူရင်းဝါကျ၏အစမှ “တေ”ဖြစ်၏။ “တေ”ဟူသော ကတ္တား၏ ကြိယာများမှာလည်း “ဝတ္တာ၊ မညန္တိ၊ ဝါယမမာနာ၊ (ကုမမတ္ထံ) ဥလ္လိဂေန္တိ”ဟူသော ကြိယာလေးပုဒ်ဖြစ်၏။ ထိုကတ္တားကြိယာများကို အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်၍ ထိုဝါကျများ၏ ဆိုလိုရင်းကို အကျဉ်းချုံးလိုက်လျှင်-

ထိုကေစိဆရာတို့သည် သမာဓိနှင့် ဝိပဿနာတို့ဖြင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု “ဝတ္တာ- ပြောဆို၍” ရူပါဝစရသမာဓိဖြင့်လည်း၊ သမာဓိ၏ ဘေးရန်မှ လွတ်မြောက်နိုင်သည်ဟု “မညန္တိ- ထင်မှတ်ကြကုန်၏” ဤသို့ထင်မှတ်ကြကုန်၍ ရူပါဝစရဈာန်၊ အရူပါဝစရဈာန်ဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့တို့ဖြင့် နှစ်ဖက်လွတ်မြောက်သော (ဥဘတော ဘာဂ ဝိမုတ္တ) ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နိုင်သည်ဟူသော မိမိတို့အယူဝါဒကို “ဝါယမမာနာ- အတည်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ကြကုန်လျက်၊ “ကုမမတ္ထံ- ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဥလ္လိဂေန္တိ- ထင်ရှားဖွင့်ပြ ကြကုန်၏”ဟူ၍ ဆိုလို၏။

မှီ၍၊ ဥပန္နပဉ္စော- ဖြစ်သော ပြဿနာသည်၊ (ဝိနိစ္ဆယံ- ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ) ဝဏ္ဏနံ နိဿာယာတိ- ကား၊ တဿပဒဿ- ထိုဥာတောဘာဂဝိမုတ္တပုဒ်၏၊ အတ္တဝစနံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ စိရေနာတိ- ကား၊ ထေရဿ- တိပိဋကစူဠသုမနထေရ်၏၊ အပရဘာဂေ- ဥာတောဘာဂဝိမုတ္တပုဒ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြမိန့်ဆိုပြီးရာ ကာလမှ နောက်အဖို့၌၊ ဝါ- နောက်ပိုင်းဖြစ်သော၊ စိရေန- ကြာမြင့်သော၊ ကာလေန- ကာလ၌၊ ဝိနိစ္ဆယန္တိ- ကား၊ သံသယဆေဒကသန္နိဋ္ဌာနံ- (ဥာတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ငါးပါး၊ ခြောက်ပါး ဝေခွဲမရ) ယုံမှားဒွိဟ သံသယကို လုံးဝပြီးပြတ်၊ ဆုံးဖြတ်မှန်ကန် သန္နိဋ္ဌာန်သို့၊ ပတ္တော- ရောက်လေပြီ၊ တံပဉ္စန္တိ- ကား၊ တံ အတ္ထံ- ထိုဥာတောဘာဂဝိမုတ္တရဟန်း၏ ခြောက်ပါးရှိသည်အဖြစ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော ပြဿနာဟူသော အနက်ကို (သုတ္တာ အာဟ) ဟိ- တံ အတ္ထံဟူသော အဖွင့်သည်မှန်ပေ၏၊ ဉာတုံ- သိခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထော- အနက်သည်၊ ပဉ္စော- ပြဿနာမည်၏၊ န ကေနစိ သုတ- ပုဗ္ဗန္တိ- ကား၊ ဣဒံ အတ္ထဇာတံ- ဤဥာတောဘာဂဝိမုတ္တ ပြဿနာအနက်သဘောကို၊ ကေနစိ- တစ်ဦးတစ်ယောက် တစ်ပါးတလေသည်၊ ကိဉ္စိ- စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ၊ န သုတပုဗ္ဗံ- မကြားနာအပ်ဖူးပေ၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပါယော- အန္တေဝါသိက ရဟန်း၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ (ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနံ- သည်)၊ ဥပေက္ခာ- သဟဂတံ- ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သည်၊ ကိဉ္စာပိ ဟောတိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ကိလေသေ- တို့ကို၊ ကိဉ္စာပိ ဝိက္ခမ္ဘေတိ- အကယ်၍ကား ပယ်ခွာပေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စေကံ- အသီးအသီး၊ ကိဉ္စာပိသဒ္ဓေါ- ကိဉ္စာပိသဒ္ဓါကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေရမည်။

သမုဒါစရတိတိ- ကား၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ တတ္ထ- ထိုဖြစ်ခြင်း၌၊ (ကိလေသာတို့၏ အနီးစည်ပင်ပေါက်ရောက်ရာဌာန၌ ထိုရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာန်ဖြစ်နေခြင်း၌) ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ ဣမေဟိတိအာဒိနာ- ဣမေဟိ-အစရှိသည်ဖြင့် (ထေရော- တိပိဋကစူဠ- သုမနထေရ်သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ တေန- ထိုဣမေဟိအစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ (ဒဿေတိ-၌စပ်) ရူပါဝစရဘာဝနာတော- ရူပါဝစရဘာဝနာထက်၊ အာရပ္ပဘာဝနာ- အရူပဘာဝနာသည်၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားသော သတ္တိနှင့်တကွ၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘေတိ- ပယ်ခွာနိုင်၏၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း)၊ (အာရပ္ပ- ဘာဝနာယ- ၏၊ ဝါ- သည်)၊ ရူပဝိရာဂဘာဝနာဘာဝတော စ- ရုပ်၌ စက်ဆုပ်ကြောင်း ဘာဝနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပရိဘာဝနာဘာဝတောစ- ရူပါဝစရ-

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၄၆၀

ဘာဝနာ၏ အထက်ဘာဝနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ထေရော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဧဝဉ္စကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့် (အာရပ္ပဘာဝနာသည် သတ္တိထူးနှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာနိုင်သည် အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်) အဋ္ဌကထာယံ- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌၊ အာရပ္ပဘာဝနာနိဒ္ဒေသေ- အရူပဘာဝနာကို အကျယ်ပြဆိုရာအခန်း၌၊ တဿေဝံ ။ပ။ သန္တိဋ္ဌတိတိအာဒိ- တဿေဝံ ။ပ။ သန္တိဋ္ဌတိ-အစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားသည်၊ သမတ္တိတံ- ခိုင်မြဲစေအပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) [ဧဝံ- ဤသို့ ဝိညာဏံ ဝိညာဏံ-ဟူ၍၊ တသ္မိံ နိမိတ္တေ- ထိုပဌမအရူပဝိညာဏ်ဟူသော အာရုံနိမိတ်၌၊ ပုနပျုနံ- အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်၊ စိတ္တံ- စိတ်ကို၊ စာရေန္တဿ- ကျက်စားစေသော၊ တဿ- ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌၊ နီဝရဏာနိ- နီဝရဏတို့သည်၊ ဝိက္ခမ္ဘန္တိ- ကင်းကွာကုန်၏၊ သတိ- သတိသည်၊ သန္တိဋ္ဌတိ- ကောင်းစွာတည်၏။)။

ဣဒံ သုတ္တန္တိ- ဣဒံ သုတ္တံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိပါဌ်- ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်ဝါကျကို (ထေရော-သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ဟိ- ပုဂ္ဂလပညတ် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို သုတ္တ-ဟုသုံးနှုန်းမိန့်ဆိုသင့်ပေ၏။ သဗ္ဗံ- အားလုံးစုံသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ဘုရားစကားပါဠိတော်သည်၊ အတ္ထသုစနာဒိအတ္ထေန- မိမိသူတပါးနှစ်ဦးသားတို့၏ စီးပွားကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်း အစရှိသော အနက်ကြောင့်၊ (အတ္ထေ သူစေတီတိ သုတ္တံ-ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်) သုတ္တံ- သုတ္တမည်၏။ ဣတိ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ ပုတ္တောဝ- (သီလက္ခန္ဓ်အဋ္ဌကထာနိဒါန်း၌) ဆိုအပ်ပြီး သည်သာတည်း။ ပန- မှာထားဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ တတ္ထ- ထိုသုတ္တသဒ္ဓါ၌၊ ယံ- အကြင်ဋီကာအဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ တံ- ထိုဖွင့်ဆိုသင့်သမျှကို၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်နိဒါနကထာ၌၊ (မယာ- ငါသည်) ဝုတ္တမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ အဋ္ဌန္တံ- ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိမောက္ခာနံ- ဝိမောက္ခတို့ကို၊ အနုလောမာဒိတော- အနုလုံ အစရှိသည်ဖြင့်၊ သမာပဇ္ဇနေန- ဝင်စားခြင်းအားဖြင့်၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့်တကွ၊ သန္တာနဿ- ခန္ဓာအစဉ်၏၊ ဝါ- ကို၊ အဘိသင်္ခတတ္တာစ- စီမံပြုလုပ်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စ- ထို့အပြင်၊ အဋ္ဌမံ- ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဥတ္တမံ- မြတ်သော၊ ဝိမောက္ခံ- ကို၊ ပဒဋ္ဌာနံ- နီးစွာသောအကြောင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဝမေတ္တာ- တိုးပွားစေ၍၊ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန- အရဟတ္တမဂ်ကို ရခြင်းကြောင့်

၄၆၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာနိဒါန

ဥဘတောဘာဂဝိမုစ္စနတောစ- နှစ်ပါးသော ရူပကာယ၊ နာမကာယတို့မှ လွတ်မြောက်
သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣမာယ ဥဘတော ဘာဂဝိမုတ္တိယာ- ဤဥဘတော-
ဘာဂဝိမုတ္တိ၏၊ သဗ္ဗသေဋ္ဌတာ- အားလုံးသော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တိတို့ထက်
မြင့်မြတ်သည်အဖြစ်ကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝေဒိတာ- သိစေတော်မူအပ်
(ဟောကြားတော်မူအပ်)ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏၊ မဟာနိဒါန
သုတ္တဝဏ္ဏနာယ- မဟာနိဒါနသုတ်အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၏၊ လိနတ္ထပ္ပကာသနာ- လျှို့ဝှက်
တိမ်မြုပ်သော အနက်ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြသော ဋီကာတည်း။

၃-မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဦးကာ နိဿယ

မဟာပရိနိဗ္ဗာနနာမည်၏ အကြောင်းနှင့် ဝဇ္ဇီတို့ စွမ်းရည်

၁၃၁။ ပူဇနီယဘာဝတောစ- ပူဇော်ထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသမ္ပဒ်- မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်အဖုံဖုံပြည့်စုံခြင်းကို၊ ပဟာယ- ပယ်စွန့်၍၊ ပဝတ္တတ္တာစ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟန္တဉ္စ- ပူဇော်ထိုက်သည်လည်း၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) တံ- ထိုပူဇော်ထိုက်၏ဟူသည် ပရိနိဗ္ဗာနဉ္စ- ဗုဒ္ဓသမ္ပဒ်နှင့်တကွ ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ- ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- မဟာပရိနိဗ္ဗာနမည်၏၊ သဝါသနပ္ပဟာနတော- ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့်၊ မဟန္တံ- ကြီးစွာသော၊ ကိလေသက္ခယံ- ကိလေသာကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို နိဿာယ- မှီ၍၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်း၊ ဝါ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းတည်း၊ ဣတိပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- မည်၏၊ မဟတာ- ကြီးမားမြင့်မြတ်သော၊ ဝါ- များစွာသော၊ ကာလေန ဝါ- အခါကာလဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဟတာ- သော၊ ဂုဏရာသိနာဝါ- ဂုဏ်တော် အစုအဝေးဖြင့်လည်းကောင်း၊ သာဓိတံ- ပြီးစီးစေအပ်သော၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- တည်း၊ ဣတိပိ- လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- မည်၏၊ မဟန္တဘာဝါယ- များသည်အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဓာတူနံ- အရိုးဓာတ်တော်တို့၏၊ ဗဟုဘာဝါယ- များစွာကျယ်ပြန့်သွားသည် အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ [မဟန္တဘာဝါယ-ကို ထပ်ဖွင့်သည်] ပရိနိဗ္ဗာနံ- တည်း၊ ဣတိပိ- လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- ၏၊ မဟတော- များစွာသော၊ လောကတော- သတ္တလောကစသည်မှာ နိဿဋ္ဌံ- ထွက်ခွာလွတ်မြောက်သော၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- တည်း၊ ဣတိပိ- လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- ၏၊ သဗ္ဗလောကာသာဓာရဏတ္တာ- အားလုံးသော လောကနှင့် မသက်ဆိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သီလာဒိဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့်၊ မဟတော- မြင့်မြတ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ- သိဖွယ်လုံးစုံအကုန် သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- ဘုန်းတော်ကြီးမား မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- တည်း၊ ဣတိပိ- လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ-၏၊ မဟတိ- မြင့်မြတ်သော၊ သာသနေ- သာသနာတော်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတေ- တည်ပြီးလျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- တည်း၊ ဣတိပိ- လည်း၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနံ- ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဝစနတ္ထဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ- သော၊ ဘဂဝတော-

၏။ ပရိနိဗ္ဗာနံ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းကို၊ ဝုစ္စတိ- မဟာပရိနိဗ္ဗာန ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ တပုဋိသံယုတ္တံ- ထိုမဟာပရိနိဗ္ဗာနနှင့်စပ်သော၊ သုတ္တံ- သုတ်သည်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တံ- မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်မည်၏။

ဧတ္ထ- ဤအထွတ်၌၊ ဂိဇ္ဈာ- လင်းတတို့သည်၊ ဝသန္တိ- နားနေကြကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့ လင်းတတို့နားနေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် (တံ- ထိုအထွတ်သည်)၊ ဂိဇ္ဈံ- ဂိဇ္ဈမည်၏။ ဧတဿ- ဤတောင်၏၊ ဝါ- ဤတောင်မှာ၊ ဂိဇ္ဈံ- လင်းတတို့ နားခိုရာဖြစ်သော၊ ကုဋံ- အထွတ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)၊ ဣတိ- ထိုသို့လင်းတတို့ နားခိုရာအထွတ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် (သော- ထိုတောင်သည်)၊ ဂိဇ္ဈကုဋော- ဂိဇ္ဈကုဋမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဂိဇ္ဈော ဝိယ- လင်းတနှင့်တူသော အရာသည်၊ [သာရတ္ထဋီကာ၊ ဒု၊ ဓနိယဝတ္ထု (၁၁၂) ၌ ပုလ္လိင်ဖြင့်ရှိသည်၊] ဂိဇ္ဈံ- ဂိဇ္ဈမည်၏၊ ကုဋံ- အထွတ်တည်း၊ ဧတဿ- ဤတောင်၏၊ ဝါ- မှာ၊ တံ- ထိုလင်းတနှင့်တူသော အထွတ်သည် (အတ္ထိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ (သော- ထိုအရာဝတ္ထုသည်၊ ဂိဇ္ဈကုဋော- မည်၏၊ ပဗ္ဗတော- တောင်တည်း၊ ဂိဇ္ဈကုဋေ- ဂိဇ္ဈကုဋ်မည်သော၊ တသ္မိံ- ထိုတောင်၌ (ဝိဟရတိ- ၏)၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဂိဇ္ဈာတိအာဒိ- ဂိဇ္ဈာအစရှိသည်တည်း၊ အဘိယာတု- ကာမောတိ ဧတ္ထ- အဘိယာတုကာမော-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အဘိသဒ္ဓေါ- အဘိသဒ္ဓါသည်၊ အဘိဝိဇ္ဇာနာတူတိအာဒိသု ဝိယ- အဘိဝိဇ္ဇာနာတု- အစရှိသည်တို့၌ ကဲ့သို့၊ အဘိဘဝ- နတ္ထော- လွှမ်းမိုးခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဘိဘဝနတ္ထာယ ယာတု- ကာမောတိ- ကာမောဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝဇ္ဇိရာဇာနောတိ- ကား၊ ဣမေ- ဤသူတို့ကား၊ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ- ကြဉ်ဖယ်ထိုက်သူတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အာဒိတော- ရှေးဦးအစပိုင်းကာလ၌၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ ဝစနံ- စကားကို၊ ဥပါဒါယ- တပ်ယူ၍၊ ဝါ- အကြောင်းပြု၍၊ ဝဇ္ဇိတိ- ဝဇ္ဇိဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမာ- ရအပ်သောနာမည် ရှိကုန်သော၊ ရာဇာနော- မင်းတို့ကို၊ (ဥစ္ဆေဓာမိ- အံ့)၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဿ- ဝဇ္ဇိတိုင်းနိုင်ငံ၏၊ ရာဇာနော- မင်းတို့တည်း၊ ဝဇ္ဇိရာဇာနော- ဝဇ္ဇိနိုင်ငံ၏ မင်းတို့၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဿ- ၏၊ ဝဇ္ဇိသမညာ- ဝဇ္ဇိအမည်ကို၊ တန္တိဝါသိရာဇကုမာရဝသေန- ထိုဝဇ္ဇိနိုင်ငံ၌ နေသောမင်းသားတို့နှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။

ရာဇိဒ္ဓိယာတိ- ကား၊ ရာဇဘာဝါနဂတေန- မင်းအဖြစ်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သဘာဝေန- ညီညွတ်ခြင်းသဘောနှင့်၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော သဘာဝေါ- ထိုသဘောသည်၊ နေသံ ဂဏရာဇုနံ- ထိုစုပေါင်းအုပ်ချုပ်မင်းလုပ်သော ဘုရင်တို့၏၊ မိတ္ထော- အချင်းချင်း၊

သုတ်] မဟာပရိနိဗ္ဗာနနာမည်၏ အကြောင်းနှင့် ဝဇ္ဇိတို့ စွမ်းရည် ၄၆၅

သာမဂ္ဂိယာ- ညီညွတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ လောကေ- လောက၌၊ ပါကဋ္ဌေ- ထင်ရှား၏။
စိရဋ္ဌာယီစ- ကြာမြင့်စွာတည်သည်လည်း၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
သမဂ္ဂဘာဝံ ကထေသီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အနုအနု- အဖန်ဖန်၊
တံသမဂ္ဂိပုဂ္ဂလံ- ထိုတန်ခိုးအစွမ်းနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘာဝေတိ ဝမေတိ-
တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနုဘာဝေါ- အနုဘာဝမည်၏၊ အနုဘာဝေါဇဝ-
အနုဘာဝသည်ပင်၊ အာနုဘာဝေါ- အာနုဘာဝမည်၏၊ ပတာပေါ- တန်ခိုးအစွမ်း
သတ္တိတည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ နေသံ- ထိုဝဇ္ဇိမင်းတို့၏၊ သော ပတာပေါ- ထိုတန်ခိုး
အစွမ်းသတ္တိသည်၊ ဟတ္ထိအဿာဒိဝါဟနသမ္ပတ္တိယာ စ- ဆင်မြင်းအစရှိသော
ယာဉ်တို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တတ္ထ- ထိုယာဉ်တို့၌၊ သုသိက္ခိတ-
ဘာဝေနစ- ကောင်းစွာသင်ကြားလေ့ကျင့်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
လောကေ- လောက၌၊ ပါကဋ္ဌေ- ထင်ရှားသည်၊ ဇာတော- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊
ဧတေန ။ပ။ ကထေသီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တာဠုဗ္ဗိဂ္ဂဋ္ဌေနာတိ- ကား၊
ကုဉ္ဇိကာဆိဒ္ဓေန- သံကောက် အပေါက်ဖြင့်၊ ဝါ- သောပေါက်ဖြင့်၊ အသနန္တိ- ကား၊
သရံ- ရှေ့ကသွားသောမြားကို၊ အတိပါတယိဿန္တိတိ- ကား၊ အတိက္ကာမေန္တိ-
ကျော်တက်စေကုန်၏၊ (ရှေ့က သွားသော မြား၏ မြားခြေမြားရင်းကို နောက်ကလိုက်သော
မြားက ထိမှန်၍ ရှေ့မြားကို အောက်သို့နှိပ်ကျ သွားစေကာ နောက်မြားက ရှေ့မြားကို

၁။ အတိပါတယိဿန္တိတိ အတိက္ကာမေန္တိ ။ ။ ဗားကရာဆရာတော်ကြီး၏
အဋ္ဌကထာ-နိဿယ၌ “အတိက္ကာမေန္တိ” ဟူ၍ ပစ္စုပ္ပန်ကိရိယာဖြင့် ဋီကာဖွင့်သည်ကို
ထောက်၍ ပါဠိတော်၌ “အတိပါတယိဿန္တိ”ဟု အနာဂတ်ကြိယာဖြင့် ရှိနေသည်မှာ
ဋီကာနှင့်မညီဟု ဆိုကာ “အတိပါတယန္တိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန် ကိရိယာပါဠိရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း
မိန့်ဆိုထား၏။ သို့သော် ပါဠိတော်၌ “ယတြ ဟိ နာမ ။ပ။ အတိပါတယိဿန္တိ” ဟူ၍
ယတြသဒ္ဒါပါသောကြောင့် အနာဂတ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိရခြင်းသည် လောကီသဒ္ဒါကျမ်း
လက္ခဏာစည်းကမ်းနှင့်လည်း ကိုက်ညီ၏။ ထိုအကြောင်းကို ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဋ္ဌကထာ
(နှာ-၁၆၀) ၌လည်း ဖွင့်ပြထားပါသည်။ ပါဠိတော် “အတိပါတယိဿန္တိ”၌ အနာဂတ် ဝိဘတ်ကို
ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌သက်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “အတိက္ကာမေန္တိ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကိရိယာဖြင့်
ဋီကာဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အပြည့်အစုံ မှတ်ဖွယ်များကို မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်းနိဿယ
“နာမေ ဂရဟာဝိမှယေသု” သုတ်နှင့် ကစွည်း ဘာသာဋီကာ “အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ”
သုတ်၌ကြည့်ကြလေကုန်။

ကျော်တက်သွားစေကုန်၏။) **ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိန္ဒိ**- ကား၊ ပေါင်္ခိဿ- ရွှေကသွားသော မြား၏။ အနုပေါင်္ခိ- မြားခြေ မြားရင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်နောက်မြား အဆင့်ဆင့်တည်း။ ပုရိမသရဿ- ရွှေကသွားသောမြား၏။ ပေါင်္ခိပဒါနုတပေါင်္ခိ- မြားခြေမြားရင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော မြားတည်းဟူသော။ ဣတရံ သရံ- နောက်နောက်မြား အဆင့်ဆင့်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဣတိ အတ္ထော- တည်း။

အဝိရာဇိတန္တိ- ကား၊ အဝိရန္တိတံ-မလွဲမချော်အောင်၊ ဥစ္ဆန္တိဿာမီတိ- ကား၊ ဥဗ္ဗူလနဝသေန- အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ကုလသန္တတိ- မျိုးရိုး

၁။ ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိ ။ ။ သက္ကတ၌ “ပုခံ”ဟု ဥသရဖြင့်ရှိ၏။ အမရကောသအဘိဓာန် နိဿယ၌ ပုခံသဒ္ဒါကို မြားရင်း၊ မြားနှောင့်ဟူ၍ ဘာသာပြန်၏။ ဤသုတ်ဋီကာ “ပေါင်္ခိပဒ”ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်နှင့် အတူတူပင်တည်း။ သီလက္ခန်ဘာသာဋီကာ (သာမညဗလသုတ်၊ ၁၉) ၌ “ပုမာနံ- လူကို၊ ခနတိ- ထိုးဖောက်သတ်တတ်၏။ ဣတိ ပုခေါ်-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ မြားရင်း (ဝါဏမူလ) ကို “ပုခံ” ခေါ်သည်ဟု ထောမနိဓိအဘိဓာန် အဖွင့်ကို ပြထားပြီးလျှင် ပါဠိ၌မူ “ပေါင်္ခိ”ဟု ဩရဖြင့် ချည်းတွေ့ရသောကြောင့် ဥသရဖြင့် “ပုခံ”ပုဒ်နောင် ဘာဝတဒ္ဒိတံဆင့်ကာ ဩဝုဒ္ဓိပြုရုံပင်စီရင်တော်မူ၏။ သို့သော် ဤသုတ်ဋီကာဖွင့်ထားရာ၌မူ “ပေါင်္ခိဿ ပုရိမသရဿ”ဟူသာ တွေ့ရပြီး ဥကို ဩဝုဒ္ဓိပြုရန် တဒ္ဒိတံ ဝိဂ္ဂဟဆင့်ထားသည်ကို မတွေ့ရသည်သာမက သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု-၅၄၅-၌လည်း “ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိန္ဒိ ပေါင်္ခိသဒ္ဓတ္ထံ ပါကန္တံ ကတွာ ဒသေတုံ “ဧကံ ကဏ္ဍံ ဒိပိတွာတိ ဝုတ္တံ၊ အပရံ အနုပေါင်္ခိန္ဒိတ္ထေ အပရန္တိ တတိယကဏ္ဍံ” စသည်ဖြင့် တဒ္ဒိတံမဆင့်ဘဲပင် ဖွင့်ထား၏။ ထို့ကြောင့်သက္ကတအတိုင်း ဥသရဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (သို့မဟုတ်) ပါဠိဝေါဟာရအတိုင်းမူရင်းပုဒ်အနေဖြင့် ဩသရနှင့်သော်လည်းကောင်း ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆပါ၏။ ထို့အပြင် ဤပါဠိတော်၌ ဆိုလိုသည်မှာ-

ကျဉ်းမြောင်းသော သေ့ပေါက်အတွင်းအရပ်ဖြင့် မြားတို့ကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပစ်သွင်းကြရာတွင်၊ ပဌမ ပစ်သွင်းလိုက်သော မြား၏ မြားရင်းမြားခြေကို ဒုတိယပစ်သွင်းလိုက် သော မြားဖြင့် ထိမှန်စေကာ ပဌမမြားကို အရှိန်ပျက်စေ၍ အောက်သို့ နိမ့်ဆင်းသွားစေ၏။ ဒုတိယမြားကိုကား အရှိန်အဟုန်ကောင်းစွာဖြင့် အတိပါတယိဿန္တိ (အတိက္ကာမေန္တိ) ပဌမမြားကို ကျော်တက်သွားစေနိုင်၏။ ထိုဒုတိယမြားကိုလည်း တတိယမြားဖြင့် ထိမှန်စေကာ အောက်သို့ နိမ့်ကျသွားစေ၏။ ထိုနိမ့်ကျသွားသော ဒုတိယမြားကိုလည်း တတိယမြားက ကျော်တက်သွား ပြန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မြားအဆင့်ဆင့် ကျော်တက်အောင် မလွဲမချော် ပစ်စွမ်းနိုင်ကြသည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤနေရာမှ “ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိ”ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် တကယ်ဖြစ်သော အကြောင်း အရာ အတိုင်းပြောဆိုသုံးနှုန်းသော မူရင်းဝေါဟာရစကားဖြစ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆင့်ဆင့်ထင်လာ ရာ၌ “ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိ ဥပဌဟမာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ”ဟု သုံးနှုန်းခြင်းသည်ကား သဒ္ဓိသုပစာရ တင်စား သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်၏။ “ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခိ- အဆင့်ဆင့်ဟု မြန်မာပြန်တော်မူကြသည်။

သုတ်]

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၆၇

အစဉ်အဆက်ကို၊ ဆိန္ဒိယာမိ- ပယ်ဖြတ်အံ့၊ အယနံ ဝမနံ- ကြီးပွားခြင်း၊ အယော- ကြီးပွားခြင်း၊ တပဋိက္ခေပေန- ထိုကြီးပွားခြင်းကို ပယ်မြစ်သော ပဋိသေခဖြင့် အနယော- အနယမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝမိယာ ဧတံ နာမန္တိ- နာမဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိက္ခိပတီတိ- ကား၊ ဝိဒူရတော- အဝေးသို့၊ ခိပတိ- ပစ်လွှင့်၏၊ အပနေတိ- ပယ်ရှား၏၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဂင်္ဂိယန္တိ- ကား၊ ဂင်္ဂါသမိပေ- ဂင်္ဂါမြစ်အနီး၌၊ ပဋ္ဌနဂါမန္တိ- ကား၊ သကဋပဋ္ဌနဂါမံ- လှည်းတို့ စုဝေးရာဆိပ်ကမ်းရွာကို၊ အာဏာတိ- ကား၊ အာဏာ- အမိန့်အာဏာသည်၊ ဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဝါ- နံ့၏၊ စ- ထိုမှတပါး၊ အမယောဇနန္တိ- အမယောဇနံ-ဟူသောသဒ္ဒါကို၊ တသ္မိ ပဋ္ဌနေ- ထိုလှည်းဆိပ်၌၊ အမယောဇနဋ္ဌာနဝါသိနော- ယူနာဝက် အရပ်၌ နေသော လူတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တကြာတိ- ကား၊ တသ္မိ ပဋ္ဌနေ- ထိုလှည်းဆိပ်၌၊ ဗလဝါယာတဇာတောတိ- ကား၊ ဥပ္ပန္နဗလဝကောဓော- ဖြစ်သောအားကြီးသော အမျက်ဒေါသသည်၊ မေတိ- ကား၊ မယံ- ငါ၏၊ ဂတေနာတိ- ကား၊ ဂမနေန- သွားခြင်းဖြင့်၊

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၁၃၄။ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- မှာ၊) သီတံဝါ- အအေးသည် လည်းကောင်း၊ ဥက္ကံဝါ- အပူသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တာယံ ဝေလာယံ- ထိုအချိန်အခါ၌၊ (မြတ်စွာဘုရားကို အရှင်အာနန္ဒာ ယပ်ခတ်ပေးနေရာထိုအခါ၌၊) ပညာနုဘာဝေန- ဘုန်းကံ၏အစွမ်းအာနုဘော်တော်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဝါ- တို့မှာ၊ သဗ္ဗကာလံ- အားလုံးသောကာလပတ်လုံး၊ သမသီတုဏှာဝ- ညီမျှသော အအေးအပူသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဥတု- ဥတုသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တံ- ထိုသို့ ထိုအချိန်က ပညာနုဘာဝကြောင့် မြတ်စွာဘုရားတို့မှာ အခါခပ်သိမ်း သမသီတဥက္ကဋ္ဌတု ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ တထာ- ထိုသို့ “သီတံဝါ ဥက္ကံဝါ နတ္ထိ” ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အဘိက္ခံ သန္တိပါတာတိ- ကား၊ နိစ္စသန္တိပါတာ- အမြဲမပြတ် စည်းဝေးကြကုန်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ နိစ္စသန္တိပါတံ- ထိုအမြဲစည်းဝေးကြသည် အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဒိဝသဿာတိအာဒိ- ဒိဝသဿအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သန္တိပါတဗဟုလာတိ- ကား၊ ပရုရသန္တိပါတာ- အကြိမ်များစွာစည်းဝေးကြကုန်၏၊ ဝေါသာနန္တိ- ကား၊ သင်္ကေတံ- တွန့်ဆုပ်ခြင်းသို့၊

၄၆၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ယာဝကီဝန္တိ- ယာဝကီဝံ-ဟူသော၊ ဧကမေဝ- တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သော၊ ဧတံ ပဒံ- ဤပုဒ်သည်၊ အနိယမတော- ကန့်သတ်ချက်မရှိသောအားဖြင့်၊ ပရိမာဏဝါစိ- အတိုင်းအတာပမာဏကို ဟောသောပုဒ်တည်း၊ [ပဒသဒ္ဒါ၏ လိင်အတိုင်း “ဝါစိ”ဟု နုပုလ္လိင်ကုရသာရုပ်ရှိရမည်ဖြစ်၏။] စ- ထိုသို့ပင် အနိယမကာလဝါစိ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧတ္ထ- ဤလိစ္ဆဝီမင်းတို့ စည်းဝေးခြင်းကိစ္စ၌၊ ကာလော- စည်းဝေးရာကာလကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယတ္ထကံ ကာလန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဥဒ္ဓိယေဝါတိ အာဒိနာ- ဥဒ္ဓိယေဝ-အစရှိသော ပါဠိတော်ဝါကျဖြင့်၊ ဥတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဗျတိရေကမုခေန- ပြောင်းပြန်အနက် ဟူသော အဦးအစဖြင့်၊ (ပြောင်းပြန်အနက်ကို အဦးအစ မျက်နှာစာပြုသောအားဖြင့်၊) ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အဘိဏှံ အသန္နိပတန္တာ ဟိတိအာဒိ- အဘိဏှံ အသန္နိပတန္တာ ဟိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဥတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ အာကုလာတိ- ကား၊ ခုဘိတာ- ချောက်ချားကုန်၏၊ (ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်နေကုန်၏။) နပသန္တာ- ခိုးသူ အသင်းအပင်း မရှင်းလင်းကုန်၊ ဆိဇ္ဇိတွာတိ- ကား၊ ဝဂ္ဂဗန္ဓတော- အုပ်စုအဖွဲ့အစည်းမှ၊ ဝိဘဇ္ဇ- ဖရိုဖရဲပြိုကွဲ၍၊ ဝိသုံ ဝိသုံ- သီးခြားသီးခြားစီ၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ (ပလာယန္တိ) သန္နိပါတဘောရိယာတိ- ကား၊ သန္နိပါတာရောစနဘောရိယာ- စည်းဝေးရန် ဖိတ်ခေါ်ပြောဆိုကြောင်းစည်သည် (နိဂ္ဂတာယ) အမုဘုတ္တာဝါတိ- ကား၊ သာမိဘုတ္တာ- ပိုင်ရှင်ဖြစ်ဖြင့် စားပြီးကုန်သည် [ဤပုဒ်ကိုပါဠိရှိသည့်အတိုင်းပင် ယခုလိုအနက်ပြန်ဆိုပါက “အမုဘုတ္တာ”ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်နှင့် မည်သို့ဆက်စပ် ရမည်ကို စဉ်းစားမရပါ။ အသာမိတဘုတ္တာ- မပြီးစီးစေ အပ်သေးသော စားခြင်း ကိစ္စရှိကုန်သည်၊ ဝါ- စားခြင်းကိစ္စမပြီးစီးသေး၍ တချို့တဝက်မျှသာ စားပြီးကုန်သည်။” ဟု ဖြစ်သင့်ရှိသင့်သော ပါဠိကိုပြု၍ အနက်ပေးလိုပါ၏။ စဉ်းစားကြပါကုန်။] (သမာနာစ- ဖြစ်ကုန်သော်လည်းကောင်း၊) ဩသီဒမာနေတိ- ကား၊ ဟာယမာနေ- ဆုတ်ယုတ် လသော်၊ ပုဗ္ဗေ အကတန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ အနိဗ္ဗတ္တံ- မဖြစ်သေးသော၊ ဝါ- မဖြစ်စေအပ်သေးသော၊ (မကောက်ခံအပ်သေးသော) သုကံန္တိ- ကား၊ ဘဏ္ဏံ- ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဂစ္ဆန္တေဟိ- သွားသောလူတို့သည်၊ (ဒါတဗ္ဗဘာဂံ- ၌စပ်) ပဗ္ဗတခဏ္ဍနဒီတိတ္ထဂါမဒ္ဒါရာဒီသု- တောင်ကျိုးတောင်ပြတ်လမ်း၊ မြစ်ဆိပ်၊

သုတ်]

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၆၉

ရွာတံခါးအစရှိသည်တို့၌၊ ရာဇပုရိသာနံ- မင်းချင်းယောက်ျားတို့အား၊ ဒါတဗ္ဗဘာဂံ- ပေးရမည့် ကင်းခွန်အဖို့ကို။

ဗလိန္တိ- ကား၊ နိပ္ပန္နသဿာဒိတော- ရိတ်သိမ်းပြီးစီးပြီးသော ကောက်စပါး အစရှိသည်တို့မှ၊ **ဆဘာဂံ** - ခြောက်ဖို့ခြောက်ပုံကို (ဆယ်ပုံပုံခြောက်ပုံကို) သတ္တဘာဂံ- ခုနစ်ဖို့ခုနစ်ပုံကို က္လုတိ အာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ လဒ္ဓကရံ- ရအပ်သော အခွန်ကို (အာဟရာပေန္တာ- ဆောင်ယူစေသော ဘုရင်မင်းတို့သည်၊ အပညတ္တံ- မပညတ် မသတ်မှတ်အပ်သေးသော ဥပဒေကို၊ ပညပေန္တိနာမ- ပညတ်သတ်မှတ်ကုန်သည်မည်၏။ [ဤနေရာအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “န ပညပေန္တိ န သမ္ဘိန္တိ” ဟူ၍ - န ပဋိသေဓ အပိုပါနေကြောင်း အဋ္ဌကထာနိဿယ ဆရာတော်ကြီးများ မိန့်တော်မူကုန်၏။) ဒက္ခန္တိ- ကား၊ ဒသဝီသတိကဟာပဏာဒိကံ- တစ်ဆယ်ကျပ်၊ နှစ်ဆယ်ကျပ်အစရှိသော၊ အပရာဓာနရူပ- အပြစ်အားလျော်စွာ၊ ဂဟေတဗ္ဗနေဒက္ခံ- ယူထိုက်သော ဥစ္စာဒဏ်ကို၊ ဝဇ္ဇိဓမ္မန္တိ- ကား၊ ဝဇ္ဇိရာဇဓမ္မံ- ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏ တရားဥပဒေကို၊ (သမာဒါယ- ကောင်းစွာနာယူ၍၊ နဝတ္တန္တိနာမ- မလိုက်နာမကျင့်သုံးကုန်သည်မည်၏။) က္လုဒါနိ- ရှေးက မပညတ်အပ်သည်ကို ပညတ်ပုံစသည်ကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အပညတ္တပညာပနာဒိသုစ- မပညတ်အပ်ဖူးသည်ကို ပညတ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ တပဋိက္ခေပေစ- ထိုမပညတ်အပ်ဖူးသည်ကို ပညတ်ခြင်းကို ပယ်ရှားတားမြစ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ [အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ သတ္တကနိပါတ်၊ သာရန္တဒသုတ်အဖွင့်၊ (၁၅၉) အတိုင်းပါဠိရှိပါစေ] အာဒိနဝါနိသံသေ- မကောင်းကျိုး အပြစ်နှင့် ကောင်းကျိုးအာနိသင်တို့ကို၊ ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့် အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တေသံ အပညတ္တန္တိအာဒိ- တေသံ အပညတ္တံ- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ-

၁။ ဆဘာဂံ သတ္တဘာဂံ ။ ။ အကယ်၍ ဤ “ဆဘာဂံ”စသည့်နေရာ၌ “ဆဋ္ဌဘာဂံ” စသည်ဖြင့် ရှိခဲ့လျှင်ခြောက်ခုမြောက်အဖို့ (ခြောက်ပုံတစ်ပုံ) စသည်ဖြင့် အနက်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ယခုမူကား ပူရဏအနက်ဟောတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမပါဘဲ ဆဘာဂံ-စသည်ဖြင့်ရှိနေသောကြောင့် ဆယ်ပုံပုံလျှင် ခြောက်ပုံနှင့်ခုနစ်ပုံစသည်ဖြင့် အနက်ပြန်ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ရိတ်သိမ်းပြီးသော ကောက်စပါးစသည်တို့မှ ဆယ်ပုံပုံ ခြောက်ပုံ၊ ခုနစ်ပုံစသည် အခွန်ပေးဆက်ရပါက အလွန် များလှ၍ “အပညတ္တံ ပညပေန္တိ” အရ ရှေးကမပညတ် မသတ်မှတ်သည်ကို ပညတ်သတ်မှတ်ရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ပူရဏအနက်ယူ၍ ခြောက်ပုံတစ်ပုံ” စသည်ဖြင့် အနက်မပေးသင့်ပါ။

ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပါရိစရိယက္ခမာတိ- ကား၊ ဥပဋ္ဌာနက္ခမာ- အနီးချဉ်းကပ် ပြုစုခံကျန်းစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ (န ဟောန္တိ)။

ဧတေသံ- ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ကုလဘောဂက္ကဿရိယာဒိဝသေန- အမျိုး၊ စီးပွားဥစ္စာ၊ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်အစရှိသည်တို့ အနေအားဖြင့်၊ မဟတီ- ကြီးမြတ်သော၊ မတ္တာ ပမာဏံ- အတိုင်းအတာပမာဏသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) မဟာမတ္တာ- မဟာမတ္တတို့မည်၏၊ နီတိသတ္တဝိဟိတေ- နီတိကျမ်း၌ စီစဉ်အပ်သော၊ ဝိနိစ္ဆယေ- ဆုံးဖြတ်မှုတာဝန်၌၊ ဌပိတာ- ခန့်ထားအပ်ကုန်သော၊ မဟာမတ္တာ- အမတ်ကြီးတို့သည်၊ ဝိနိစ္ဆယမဟာမတ္တာ- ဝိနိစ္ဆယမဟာမတ္တတို့မည်၏၊ တေသံ- ထိုနီတိကျမ်း၌ စီစဉ်အပ်သော ဆုံးဖြတ်မှုတာဝန်၌ ခန့်ထားအပ်သော အမတ်ကြီးတို့အား၊ ဒေန္တိတိ- ကား၊ နိယျာတေန္တိ- အပ်နှံကြကုန်၏၊ သစေ စောရောတိ- ကား၊ ဧဝံသညိနော- ဤသို့ သူခိုးဟု ထင်မှတ်မှုရှိကုန်သည်၊ သစေ ဟောန္တိ- အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ပါပဘီရုတာယ- မကောင်းမှုအကုသိုလ်မှ ကြောက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ ကိဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ခုသော စကားကို၊ အဝတ္တာ- မပြောဆိုကုန်မူ၍၊ ဒဏ္ဍနီတိသညိတေ- ဒဏ္ဍနီတိကျမ်းအဆုံးအဖြတ်ဟု သိမှတ်ထားအပ်သော၊ ဝေါဟာရေ- တရားဆုံးဖြတ်မှုရာထူး၌၊ နိယုတ္တာ- ယှဉ်ကုန်သော (တာဝန်ရှိကုန်သော) တရားသူကြီးတို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝေါဟာရိကာ- ဝေါဟာရိကတို့မည်၏၊ ယေ- ယင်းတရားသူကြီးတို့ကို၊ ဓမ္မဌာတိ- တရားဥပဒေ၌ ရပ်တည်သူတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ သုတ္တရောတိ- ကား၊ နီတိသုတ္တရေ- နီတိသုတ်ကျမ်းကို ဆောင်သော သူတို့တည်း၊ ဤဒိသေ- ဤကဲ့သို့ရှုအပ်ကုန်သော (ဤကဲ့သို့နီတိသုတ်ကျမ်းကို ဆောင်ကုန်သော) ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆယေ- ရှေးရိုးဆိုထုံး တရားဆုံးဖြတ်မှု တာဝန်၌၊ နိယမေတ္တာ- သတ်မှတ်၍၊ ဌပိတာ- ခန့်ထားခံရသူတို့တည်း။

ပရမ္မရာဘတေသု- အဆက်ဆက်သော မင်းတို့ဆောင်ထားအပ်ကုန်သော (တာဝန်ပေးထားအပ်ကုန်သော) အဋ္ဌသု- ရှစ်ဦးကုန်သော၊ ကုလေသု- အမျိုးတို့၌၊ ဇာတာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ အဂတိဂမနဝိရတာ- အဂတိလိုက်စားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ် ကုန်သော၊ အဋ္ဌမဟလ္လကပုရိသာ- ရှစ်ဦးသော အသက်အရွယ်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အဋ္ဌကုလိကာ- အဋ္ဌကုလိကတို့မည်၏၊ သက္ကာရန္တိ- ကား၊ ဥပကာရံ- အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော ပူဇော်မှုကို၊ ဂရုဘာဝံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာတိ- ကား၊ ဣမေ- ဤဘိုးကြီး ဘွားကြီးတို့သည်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ဂရုနော- အလေးဂရုပြုထိုက်သူတို့ပေတည်း။

သုတ်]

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၇၁

ဣတိ- ဤသို့၊ တတ္ထ- ထိုအလေးအမြတ် ပူဇော်မှု၌၊ ဂရုဘာဝံ- အလေးဂရုပြုထိုက်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ပတိ ပတိ- အသီးအသီး၊ ဝါ- တစ်ဦးစီတစ်ဦးစီ၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ မာနေန္တိတိ- ကား၊ သမ္မာနေန္တိ- လွန်စွာမြတ်နိုးကုန်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ သမ္မာနနံ- ထိုလွန်စွာမြတ်နိုးခြင်းသည်၊ တေသု- ထိုဝဇ္ဇီဘိုးကြီးဘွားကြီးတို့၌၊ နေသံ- ထိုဝဇ္ဇီမင်းတို့၏၊ အတ္တမနတာ ပုဗ္ဗကံ- မိမိတို့ပင်ကိုသဘော ချစ်မြတ်နိုးသော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်သာလျှင် ရှေ့သွားရှိ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနေန ပိယာယန္တိတိ- မနေန ပိယာယန္တိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ နိပစ္စကာရန္တိ- ကား၊ ပဏိပါတံ- ရှိသေတုပ်ကွဦးနှိမ်ချမှု ပြုခြင်းကို၊ ဒဿေန္တိတိ- ကား၊ ဣမေ- ဤပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့သည်၊ အမှာကံ- ငါတို့၏၊ ပိတာမဟာ- အဘိုးတို့ပေတည်း၊ မာတာမဟာ- အဘွားတို့ပေတည်း၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြစ်၊ နိစစိတ္တာ- နှိမ်ချသောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ကြ၍၊ ဂရုစိတ္တာကာရံ- အလေးဂရုပြုသော စိတ်၏ အခြင်းအရာအမှုအရာကို၊ ဒဿေန္တိ- ပြကြကုန်၏၊ သန္တာရေတုန္တိ- ကား၊ သမ္ပန္တံ- ဆက်စပ်သည်ကို၊ အဝိစ္ဆန္တံ- အဆက်မပြတ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ယဋေတုံ- ဆက်စပ်ခြင်းငှာ၊ (သက္ကေန္တိ)

ပဿယာကာရဿာတိ- ကား၊ ဗလက္ကာရဿ- ခွန်အားဗလကို အသုံးပြုခြင်း၏၊ ဝါ- နိုင်ထက်စီးနင်းပြုမူခြင်း၏၊ (နာမံ- တည်း၊) ဝုဒ္ဓိယာ- ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝါ- သည်၊ ပူဇနီယတာယ- ပူဇော်ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိဟာနိယောတိ- ဝုဒ္ဓိဟာနိယော-ဟူ၍၊ ကာမံ ဝုတ္တံ- အကယ်၍ ရှေ့နောက်စဉ်ကာ အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုထားအပ်ပါပေ၏၊ (ဝုဒ္ဓိကို ရှေ့ကထား၍ ဟာနိကို နောက်ထားကာ အကယ်၍ ပြဆိုထားအပ်ပါပေ၏) ပန- ထိုသို့ပင်ပြဆိုထားအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထော- အနက်

၁။ ဝုဒ္ဓိဟာနိယော ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဝုဒ္ဓိနှင့်ဟာနိတို့ကို အကျယ်ချဲ့ဖွင့်ပြရာဝယ် အမျိုးသမီး တို့ကို အတင်းအဓမ္မနိုင်ထက် စီးနင်းခေါ်ဆောင် သိမ်းပိုက်မှုပြုခြင်းကြောင့် ဟာနိဖြစ်ပုံကို ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြ၍ ယင်းသို့ခေါ်ဆောင် သိမ်းပိုက်မှုမပြုခြင်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိဖြစ်ပုံကို နောက်ထား၍ ဖွင့်ပြထားသော်လည်း အကျဉ်းချုံး၍ နိဝုံးအုပ်သော အခါ၌မူ ယင်းသို့ ရှေ့နောက်မစဉ်ဘဲ ဝုဒ္ဓိကို ရှေ့ကထားကား “ဝေမေတ္ထ ဝုဒ္ဓိဟာနိယော ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟူ၍ ပြောင်းပြန် ဂဏန်းစဉ်လျက် ဖွင့်ပြထား၏၊ ယင်းသို့ရှေ့နောက်အစဉ်ပြောင်းခြင်းနှင့်စပ်၍ ဘာမျှစောဒနာ စရာမရှိအောင် ဋီကာ၌ နှစ်နည်းဖွင့်ပြထား၏၊ ထိုနှစ်နည်းတို့တွင်-

(၁) ဝုဒ္ဓိနှင့် ဟာနိတို့တွင် ဝုဒ္ဓိသည် ပူဇနီယဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဝုဒ္ဓိဟာ- နိယော” ဟူ၍ ဝုဒ္ဓိကို ရှေ့ကထားပြီး ပူဇနီယမဟုတ်သော ဟာနိကိုမူ နောက်ထား၏၊ သို့သော် အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်ယှဉ်တွဲသော အခါ၌ကား အဋ္ဌကထာမှာ အကျယ်ဖွင့်ပြခဲ့သည့် အစီအစဉ်အတိုင်း

အဓိပ္ပါယ်ကို (ဝုဒ္ဓိနှင့်ဟာနိတို့၏ အကျယ်တဝင့်အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို) ဝုတ္တာနုတ္တမနေဝ-
 အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုအပ်ပြီးသော ရှေ့နောက်အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင် (ဟာနိဖြစ်ပုံကို
 ရှေ့ကထား၍ ဝုဒ္ဓိဖြစ်ပုံကို နောက်ထားကာ အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့သော အစီအစဉ်
 အတိုင်းသာလျှင်) ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်တွဲစပ်ဟပ်ရမည်။ ဝါ- တနည်းကား
 (ပူဇနီယဖြစ်မှု မဖြစ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ရှေ့နောက်စဉ်သည်မဟုတ်သောနည်း
 တမျိုးကား) ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိယေဝ ပါဠိကင်္ခါ။ နော
 ပရိဟာနိတိ- ဝုဒ္ဓိ ။ပ။ ပရိဟာနိ-ဟူ၍၊ (ဘဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဝုဒ္ဓိကို ရှေ့ကထား၍ ဟာနိကို နောက်ထားကာ ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ) တသ္မာ- ထိုသို့ဟောတော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒနုတ္တမနေ-
 ထိုပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်အားဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိဟာနိယောတိ-
 ဝုဒ္ဓိဟာနိယော- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပါပကဓမ္မ- မကောင်းမှု
 အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဝိပစ္စိတံ- အကျိုးပေးခြင်းငှာ၊ အလဒ္ဓေါကာသေ ဝါ- မရအပ်သော
 အခွင့်ရှိလသော်လည်းကောင်း၊ တဿ ကမ္မဿ- ထိုအကုသိုလ်ကံ၏၊ ဝိပါကေ-
 အကျိုးဝိပါက်သည်၊ ဝိပစ္စိတံ- အကျိုးဝိပါက်အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အလဒ္ဓေါကာသေဝါ-
 ကောင်း၊ ဒေဝတောပသဂ္ဂေါ- နတ်တို့ ပူးကပ်နှိပ်စက်ခြင်းသည်၊ အနဝသရောဝ-
 မသက်ရောက်သော အခွင့်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝါ- အခွင့်မသာသည်သာလျှင် (ဟောတိ)
 ပန- ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊ တသ္မိ- ထိုအကုသိုလ်ကံနှင့် ထိုကံအကျိုးဝိပါက်သည်၊
 လဒ္ဓေါကာသေ- ရအပ်သော အခွင့်ရှိလသော်၊ ဒေဝတောပသဂ္ဂဿ- ခြင်း၏၊
 အဝသရော- သက်ရောက်သော အခွင့်သည်၊ (အခွင့်သာသည်) ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ-
 ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပ္ပန္နံ ။ပ။ ဝမေန္တိတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ။

ဧတေနေဝ- ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ အနုပ္ပန္နံ သုခန္တိ ဧတ္ထာပိ- အနုပ္ပန္နံ သုခံ
 ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဗလကာ-

ဟာနိကိုရှေ့ကထား၍ ဝုဒ္ဓိကို နောက်ထားကာ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွဲစပ်မှတ်ပါ။ (၂) တနည်း
 အားဖြင့်မူ ပူဇနီယဖြစ်မှု၊ မဖြစ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ရှေ့နောက်စဉ်သည်မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော်
 မှာပင် “ဝုဒ္ဓိယေဝ ပါဠိကင်္ခါ နော ပရိဟာနိ”ဟူ၍ ဟောထားသော အစီအစဉ်အတိုင်း
 အဋ္ဌကထာမှာလည်း “ဝုဒ္ဓိဟာနိယော”ဟူ၍ ဝုဒ္ဓိကို ရှေ့ကပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်ဟု မှတ်ကာဖွင့်
 ထား၏။

သုတ်]

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၇၃

ယဿ- စစ်သားအပေါင်း၏။ ဒိဂုဏတိဂုဏတာဒဿနံ- နဂိုမူလရှိသည်ထက် နှစ်ဆ သုံးဆတိုးပွားများပြားသည်အဖြစ်ကိုပြခြင်း၊ ပဋိဘယဘာဝဒဿနံ- ကြောက်မက်ဖွယ် အဖြစ်ကိုပြခြင်း၊ ဣတိဇဝမာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏။ သင်္ဂါမသီသေ- စစ်ပွဲရှေ့တန်းစခန်း၌၊ သဟာယတာ- အဖော်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။ အနိစ္စိတန္တိ- ကား၊ အနိဋ္ဌံ- အလိုမရှိအပ်သော ဘေးအန္တရာယ်သည်၊ (န ဂစ္ဆတိ- မလာရောက်) အာဝရဏတောတိ- ကား၊ နိသေဓနတော- တားမြစ်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ထို့နောက် “ယဿ”ဟု ရှိ၏။ မကောင်း “ယာ”ဟု ရှိမှသာ ကောင်းမည်၊ သို့မဟုတ် ယခင်အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၊ တ (၁၆၁) ၌ကဲ့သို့ ထိုပါဌ်မပါလျှင်ကောင်း၏။ ယာ- အကြင်စောင့်ရှောက်မှု “ရက္ခာ” အစရှိသည်သည်၊ ဓမ္မတော- ကုသိုလ်တရားမှ၊ အနပေတာ- မကင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။ သာ- ထိုရက္ခာအစရှိသည်သည်) ဓမ္မိယာ- ဓမ္မိယာမည်၏။ ဣတိ- ဤသို့ ဣယပစ္စည်းဖြင့် ဆိုလိုလျက် (ယကာရဿ- ယအက္ခရာ၏။ ကကာရံ- ကအက္ခရာကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍) ဣဓ- ဤဓမ္မိကာ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိ- ဟူသော ပုဒ်၌၊ ဓမ္မိကာတိ- ဓမ္မိကာ-ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- သည်) ဂုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

မိဂသူကရာဒိယာတာယ- သမင်၊ ဝက်အစရှိသော သားကောင်ကို သတ်ခြင်းငှာ၊ သုနခါဒယော- ခွေးအစရှိသည်တို့ကို၊ (သုနခါဒီနံ-ဟု ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိပျက်နေ၏။) ကမိတ္တာ- ခေါ်ငင်၍၊ ဝနစရဏံ- တော၌ လှည့်လည်ခြင်းသည်၊ ဝါ- တော၌ လှည့်လည်၍ သားကောင်တို့ကို ဖမ်းယူသတ်ဖြတ်ခြင်းသည်၊ ဝါဇော- ဝါဇမည်၏။ **မိဂဝံ**။ သားကောင်တို့ကို ဖမ်းယူသတ်ဖြတ်ခြင်းတည်း၊ တတ္ထ- ထိုတော၌ လှည့်လည်ခြင်း၌၊ နိယုတ္တာ- ယှဉ်သူတို့တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ တေ- ထိုသမင်ဝက် အစရှိသော သားကောင်တို့ကို၊ ဝါဇေန္တိ နေန္တိ- ဖမ်းဆီးဆောင်ယူကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝါဒိကာ- ဝါဒိကတို့မည်၏။ မိဂဝဓဇာရိနော- သားကောင်တို့ကို သတ်ခြင်းငှာ လှည့်လည်သော သားမုဆိုးတို့တည်း၊ (ကိန္တိ အနာဂတာစာတိ ဣမိနာ- ကိန္တိ အနာ- ဂတာစ- အစရှိသော ပုစ္ဆာစကားတော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝဇ္ဇီနံ-

၁။ မိဂဝံ ။ ။ မိဂဝံ နိက္ခမိတ္တာတိ မိဂမာရဏတ္ထာယ အရညေ မိဂပရိယေသနံ စရိသာမိတိ နိက္ခမိတ္တာ (တတ္ထ မိဂဝန္တိ မိဂါနံ ဝါနနတော ဟေသနတော ဗာဓနတော မိဂဝန္တိ လဒ္ဓသမညံ မိဂဝံ (မိဂဝနံ-ဟု ရှိသင့်၏။) သာရတ္ထဋီကာ၊ ပ-၁၃၈ (ဗာဟိရနိဒါန်း) မိဂဝံ နိက္ခမိတ္တာတိ အရညေ ဝိစရိတ္တာ၊ မိဂမာရဏကီဠာ မိဂဝံ၊ တံ ဥဒ္ဓိဿ နိက္ခမိတ္တာ- မိဂဝဓတ္ထံ နိက္ခမိတ္တာတိ အတ္ထော၊ ဝိမတိ၊ပ-၃၀၁)

ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏။) စိတ္တပုဂ္ဂတ္တိ- စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ (အာယသန္တိ အာနန္တိ- အရှင်အာနန္ဒာကို) ပုစ္ဆတိ- မေးတော်မူ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ စိတ္တပုဂ္ဂတ္တိယာ- စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ ပုဋ္ဌဘာဝေါ- မေးအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသည်။) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ ကာယိကဝါစသိကပယောဂေန- ကိုယ်၌ဖြစ်သော လုံ့လပယောဂ၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လုံ့လပယောဂကြောင့်၊ သာ- ထိုစိတ်၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ လောကေ- လောက၌၊ ပါကဋ္ဌာ- ထင်ရှား၏၊ ပကာသဘူတာ- ပေါ်လွင်သည်ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (စိတ္တပုဂ္ဂတ္တိယာ- ၏၊ ဝါ- ကို၊ ပုဋ္ဌဘာဝေါ- ကို၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါ၏။)

၁၃၅။ ဒေဝါယတနဘာဝေန- နတ်တို့၏ နေရာဌာန၏ အဖြစ်ဖြင့် (နတ်နန်း နတ်ကွန်း၏ အဖြစ်ဖြင့်) စိတတ္တာ စ- (အုတ်စသည်တို့ဖြင့်) စီအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ စိတ္တိကာရဋ္ဌာနတ္တာ စ- စိတ်၌ ထားအပ် (ပူဇော်အပ်) သော နေရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စေတိယံ- စေတိယမည်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ကာမိကာရဝသေန- မိမိအလိုအတိုင်းပြုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (ဝဇ္ဇိ- ဝဇ္ဇိမင်းတို့ကို) ကိပ္ပိပိ- တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ (မည်သည့်အရာကိုမျှ)၊ န ကရဏီယာ- မပြုသင့်မပြုထိုက်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် အကရဏီယာ- အကရဏီယ တို့မည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ကာမိကာရော- မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်းပြုခြင်းသည်၊ ဟတ္ထဂတကရဏဝသေန- (အဇာတသတ်မင်းက) မိမိလက်အတွင်းရောက်အောင် ဝိဇ္ဇိမင်းတို့ကို ဖမ်းဆီးမှုပြုခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂဟေ- တဗ္ဗာတိ အတ္ထောတိ- ဧတ္ထာ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အဘိဓမ္မေယုဒ္ဓေနာတိ- ကား၊ အဘိဓမ္မံ- ရှေ့ရှုတိုက်ရိုက်၊ ဥဇ္ဇမေဝ- (ဥပလာပနစသည်မပြုဘဲ) ဖြောင့်ဖြောင့် သာလျှင်၊ သင်္ဂီမကရဏေန- စစ်တိုက်မှုကို ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ (ဂဟေတုံ- ဝဇ္ဇိမင်းတို့ကို ဖမ်းယူခြင်းငှာ၊ နသတ္တာ- မတတ်ကောင်း၊) ဥပလာပနံ- ဥပလာပနဟူသည်၊ သာမိစ- သာမဥပါယ်လည်းကောင်း၊ (ချောမော့လိုက်လျောပြောဆိုခြင်းဟူသော စစ်အောင်နိုင်ရန်

ဖော်ပြပါနိကာယများနှင့်အညီ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာနိကာ (ပ-၂၄၅)၌ မိဂေ ဝါတိ ဟိသတိ ဧတ္ထာတိ မိဂဝံ- သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ရာတော၊ မိဂနံ ဝါယနံ မိဂဝံ-သားကောင်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း-ဟု ဝစနတ္ထပြုတော်မူ၏။ မိဂေ ဝနန္တိ ဗာဓေန္တိ ဧတ္ထာတိ မိဂဝံ၊ ဗာဓေနအနက်ဟော ဝနဓာတ် ကွဲပစ္စည်း၊ ဤသို့ ယောဇနာကြံသည်ဟု အဋ္ဌသာလိနီဘာသာနိကာ (ဒု-၁၇၀)၌ မိန့်၏။ ဤသုတ်နိကာ၌ “မိဂဝါ”ဟု အာကာရန္တပါဌ်ရှိ၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာ၊ တ-၁၆၀ (သတ္တကနိပါတ်၊ သာရန္တဒသုတ်) ၌မူ ထို “မိဂဝါ”ဟူသော ပါဌ်မပါချေ။

သုတ်]

ရာဇအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၇၅

အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဒါနဉ္စ- ဒါနဥပါယ်လည်းကောင်းတည်း၊ (ဆင် မြင်းစသော လက်ဆောင် ပဏ္ဏာကို ပေးကမ်းခြင်းဟူသော စစ်အောင်နိုင်ရန် အကြောင်းလည်းကောင်း တည်း။ အဘိဓာန်စတုပ္ပဏ္ဏဝဂ်၊ ဂါထာ-၃၄၈) ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အလန္တိအာဒိ- အလံအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ။

ဣဓ- ဤဥပလာပန၊ ဘေဒနှစ်မျိုးတို့တွင်၊ ဘေဒေါပိ- ရန်သူအချင်းချင်း ကွဲပြားခြင်းသည်လည်း၊ ဥပါယော ဧဝ- ရန်သူကိုအောင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း ဥပါယ်ပင်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အညတြ မိထုဘေဒါယာတိ- ဟူ၍၊ ဂုတ္တံ- ဝဿကာရပုဏ္ဏားက လျှောက်အပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယုဒ္ဓဿ- စစ်တိုက်ခြင်း၏၊ အနုပါယတာ- ရန်အောင်ခြင်း၏ အကြောင်းဥပါယ်မဟုတ်သည်အဖြစ်ကို၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးအစကပင်လျှင်၊ ပကာသိတာ- ဝဿကာရပုဏ္ဏားက ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ (အကရ- ဇာဏိယာဝ ၁၁၂။ ယဒိဒံ ယုဒ္ဓဿ-ဟု ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊) ဣဒန္တိ- ကား၊ အညတြ ဥပလာပနာယာတိ စ- အညတြ ဥပလာပနာယ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ အညတြ မိထုဘေဒါယာတိစ- အညတြ မိထုဘေဒါယ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဣဒံ ဝစနံ- ဤစကားကို၊ (ဗြာဟ္မဏော အာဟ) ကထာယ နယံ လဘိတွာတိ- ကား၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ယာဝကီဝဉ္စ ၁၁၂။ နော ပရိဟာနီတိ- ပရိဟာနီဟူသော၊ ဣမာယ ကထာယ- ဤစကားဖြင့် နယံ- ရန်အောင်ကြောင်းနည်းကို၊ ဥပါယံ- ရန်အောင်ကြောင်း ဥပါယ်ကို၊ လဘိတွာ- ရ၍၊ အနုကမ္မိယာတိ- ကား၊ ဝဇ္ဇိရာဇေသု- ဝဇ္ဇိမင်းတို့၌၊ အနုဂ္ဂဟေန- ချီးမြှောက်တော်မူလိုခြင်းကြောင့်၊ (ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊) အဿာတိ- ကား၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- မှာ၊ ကထန္တိ- ကား၊ ဝဇ္ဇိဟိ- ဝဇ္ဇိမင်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ကာတဗ္ဗယုဒ္ဓကထံ- ပြုထိုက်သော စစ်တိုက်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကားကို၊ (သမုဋ္ဌာပေထ- ဖြစ်စေပါကုန်လော၊)

ဥဇုံ ကရိဿာမီတိ- ကား၊ ပဋိရာဇာနော- ရန်သူဝဇ္ဇိမင်းတို့ကို၊ အာနေတွာ- ခေါ်ဆောင်၍၊ ပါကာရပရိခါနံ- မြို့ရိုးနှင့် ကျုံးတို့ကို၊ အညထာဘာဝါပါဒနေန- တစ်မျိုးတစ်ဖုံ၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဥဇုဘာဝံ- ပြောင့်မတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ကရိဿာမိ- ပြုအံ့၊ ပတိဋ္ဌိတဂုဏောတိ- ကား၊ ပတိဋ္ဌိတာစရိယဂုဏော- တည်မြဲသော ဆရာဂုဏ်ရှိသည်၊ ဣဿရာ- စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူတို့သည်၊ သန္တိပတန္တု- စည်းဝေးကြကုန်လော၊ မယံ- ငါတို့သည်၊ အနိဿရာ- စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူမဟုတ်ကုန်၊

၄၇၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

တတ္ထ- ထိုအစည်းအဝေး၌၊ ဂန္ဓာ- သွားကြ၍၊ ကိ- အဘယ်ကို၊ ကရိဿာမ- ပြုကြကုန်
အံနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ပြော၍၊ လိစ္ဆဝိနော- လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ န သန္နိပတိသု-
မစည်းဝေးကြတော့ကုန်၊ ဣတိ- ဤသည်ကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စေခြင်း
တည်း၊ သူရာ သန္နိပတန္တုတိ ဧတ္တာပိ- သူရာ သန္နိပတန္တု-ဟူသော ဝါကျ၌လည်း၊ ဧသေဝ
နယော- ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းပင်တည်း၊ (သူရာ သန္နိပတန္တု၊ မယံ အသူရာ၊ တတ္ထ
ဂန္ဓာ ကိ ကရိဿာမာတိ လိစ္ဆဝိနော န သန္နိပတိသုတိယောဇနာ-ဟု ယောဇနာပါဟူလို)
ဗလဘေရိန္တိ- ကား၊ ယုဒ္ဓါယ- စစ်တိုက်ခြင်းငှာ၊ ဗလကာယဿ- စစ်သည် အပေါင်း၏၊
ဥဋ္ဌာနဘေရိ- စစ်ချီတက်ကြောင်းစည်ကို၊

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၁၃၆။ အပရိဟာနာယ- မဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏၊ ဟိတာ- စီးပွားတို့တည်း၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ အပရိဟာနိယာ- အပရိဟာနိယတို့မည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတေဟိ-
ဤတရားတို့ကြောင့်၊ ဝါ- တို့ဖြင့် (ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်) နပရိဟာယန္တိ- (သီလသမာဓိ-
ပညာတို့မှ) မဆုတ်ယုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့မဆုတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
တေ- ထိုတရားတို့သည်) အပရိဟာနိယာ- အပရိဟာနိယတို့မည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊
တေ- ထိုတရားတို့သည်၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အပရိဟာနိယာ- မဆုတ်ယုတ်
ခြင်းကို၊ ဝါ- ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းကို၊ ကာရကာနာမ- ပြုတတ်သည်မည်ကုန်သည်၊
ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အပရိဟာနိကရေတိ- အပရိဟာနိကရေ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- အပရိဟာနိကရေ-ဟု
ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှတစ်ပါး ဝုဒ္ဓိဟေတုဘူတေ-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကား၊
ယသ္မာ- ကြောင့်၊ တေ (ဓမ္မာ)- ထိုအပရိဟာနိယတရားတို့သည်၊ ပရိဟာနိကရာနံ-
သီလစသည်တို့မှ ဆုတ်ယုတ်မှုကို ပြုတတ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဥဇုပဋိ-
ပက္ခဘူတာ- ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိဟေတု-
ဘူတေတိ- ဘူတေဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ဘဂဝတော-
မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေသနာ- တရားဒေသနာတော်သည်၊ ဥပရူပရိ- အထက်အထက်၌၊
ဝါ- ဆင့်ကဲဆင့်ကဲတိုးတက်၍၊ ဉာဏာလောကံ- ဉာဏ်အရောင်အလင်းကို၊ ပဿာဒေန္တိ-
ကြည်လင်စေသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဟဒယန္တကာရိ-
စိတ်နှလုံး၏ ကန်းသည်အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော အကုသိုလ်အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဓေတိ-

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၇၇

ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ပကာသေတဗ္ဗေ- ထင်ရှားဖော်ပြသင့်ကုန်သော၊ အတ္ထေစ- ကုသိုလ်အနက်သဘောတို့ကိုလည်း၊ ဟတ္ထတလေ- လက်ဖဝါးအပြင်၌ အာမလကံ- သျှိုသျှားသီးကို၊ ဒေသေတိ ဝိယ- ပြသကဲ့သို့ သုဋ္ဌတရံ- အထူးကောင်းမွန်စွာ၊ ပါကဇေ- ထင်ရှားသည်တို့ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒေသေတိ- ပြတော်မူ၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ စန္ဒသဟဿံ ။ပ။ ကထယိဿာမိတိ- မိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (စိန္တေသိ-၌ လှမ်းစပ်) တဿ ဗြာဟ္မဏဿ- ထိုဝဿကာရပုဏ္ဏား၏၊ သမ္ပါခါ- မျက်မှောက်၌၊ ဝဇ္ဇိနံ- ဝဇ္ဇိမင်းတို့၏၊ အဘိက္ခုသန္နိပါတာဒိပဋိပတ္တိ- အမြဲစည်းဝေးခြင်းအစရှိသော ကျင့်ဝတ်ကို၊ ကထေန္တောယေဝ- ဟောတော်မူလျက်သာလျှင်၊ (စိန္တေသိ- ၌စပ်) အယံ အပရိဟာ- နိယကထာ- ဤမဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏ စီးပွားဖြစ်သော တရားစကားသည်၊ (ဤဝဇ္ဇိမင်း တို့အား ဟောကြားအပ်သော အပရိဟာနိယတရားစကားသည်၊) အနိယျာနိကာ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းမဟုတ်သည်၊ ဝဋ္ဋနိဿိတာ- ဝဋ်ဒုက္ခ၌ မှီသည် (ဟောတိ) ပန- ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊ မယံ- ငါ၏၊ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ တထာရူပီ- ထိုသို့သဘောရှိသော (ထိုသို့အဘိက္ခုသန္နိပါတစသည်ပင်ဖြစ်သော) ကထာ- အပရိဟာနိယတရားစကားကို၊ ကထေတဗ္ဗာ- ဟောသင့်၏၊ သာ(ကထာ)- ထိုသာသနာတော်၌ ဟောအပ်သော အပရိဟာနိယတရားစကားသည်၊ နိယျာနိကာ- ဝဋ်ဒုက္ခမှထွက်မြောက်ကြောင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဝိဝဋ္ဋနိဿိတာ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်၌မှီသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ယာယ- ယင်းသို့ နိယျာနိကဖြစ်သော အပရိဟာနိယတရားစကားတော်ကြောင့်၊ မယံ- ငါ၏၊ သာသနံ- သာသနာတော်သည်၊ မယံ- ငါ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာအခါမှ၊ ပရမ္ပိ- နောက်၌လည်း၊ အဗ္ဗနိယံ- ရှည်ကြာသောအခါ ကာလတိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်သည်၊ စိရဋ္ဌိတိကံ- ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးတည်ရှိသည်၊ အဿ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စိန္တေသိ- ကြံတော်မူပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့ကို၊ သန္နိပါတာပေတ္တာ- စည်းဝေး စေ၍၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့အား၊ အပရိဟာနိယေ- သီလစသည် မဆုတ်ယုတ်ကြောင်း တိုးတက်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ- တရားတော်တို့ကို၊ ဒေသေန္တော- ဟောတော် မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) တေနေဝ နိယာမေန- ထိုဟောမြဲဖြစ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဒေသေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣဒံ ။ပ။ မေဝါတိ- ဣဒံ ။ပ။ မေဝ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဧဝံ- ဤသို့၊ “တတ္ထ အဘိဏှံ ။ပ။ ဝုတ္တသဒိသမေဝ”ဟူသော စကားရပ်ဖြင့်၊
 သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊
 ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဣဓာပိစာတိအာဒိ- ဣဓာပိစ-အစရှိသောစကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 တတ္ထ- ထိုဣဓာပိစ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ တတောတိအာဒိ- တတောအစရှိသော
 စကားသည်၊ ဒိသာသု- အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ အာဂတသာသနေ- လာသော
 သတင်းစကား၌၊ ဝုတ္တဝစနံ- ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ ဝုတ္တကထနံ- ဆိုအပ်သော
 စကားတည်း၊ [ယခင်အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာယ၊ တ (၁၆၃) ၌ရှိသော ပါဌ်တည်း၊] ယသ္မာ-
 အကြင်ကြောင့်၊ ဝိဟာရသီမာ- ကျောင်းတိုက်အပိုင်းအခြားသည်၊ အာကုလာ-
 ချောက်ချား၏၊ ဝါ- မရှင်းလင်း၊ (မကြည်လင်မသန့်ရှင်း) [အာကုလာတိ ခုဘိတာ- န
 ပသန္နာ-ဟူ၍ ဋီကာဖွင့်ခဲ့ပြီ၊] တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဥပေါသထပဝါရဏာ- ဥပုသ်-
 ပဝါရဏာသည်၊ ဌိတာ- ရပ်တန့်နေ၏၊ သြလီယမာနကောတိ- ကား၊ ပါဠိတော စ-
 ပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထတောစ- အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနဿမာနော-
 ပျက်စီးနေသော (ဝန္တော) ဥက္ခိပါပေန္တတိ- ကား၊ ပဂုဏဘာဝကရဏေနစ- ကျွမ်းကျင်အောင်
 လေ့လာအပ်သည် အဖြစ်ကိုပြုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနေနစ-
 အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဂ္ဂဏန္တာ (ပိ)- ခိုးမြှောက်ကုန်သော်
 လည်းကောင်း၊ (သမဂ္ဂါ သံဃကရဏီယာနိ ကရောန္တိနာမ) သာဝတ္ထိယံ- သာဝတ္ထိမြို့၌၊
 ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊ (ပညပေန္တိဝိယ- ၌စပ်) ပါစိတ္တိယံ- ပါစိတ်အာပတ်ကို၊
 ဒေသာပေတဗ္ဗော- ဒေသနာပြောကြားစေရမည်၊ ဣတိ- ဤသို့ (အပညတ္တံ- မြတ်စွာဘုရား
 မပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ ပညပေန္တိဝိယ- ပညတ်ကြကုန်သကဲ့သို့တည်း၊)
 [ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး တစ်ပါးတည်း သီတင်းသုံးကိန်းအောင်း နေတော်မူသော
 မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့ ဆွမ်းပို့သော ရဟန်းတစ်ပါးကလွဲ၍ မည်သည့်ရဟန်းမျှ
 သွားလာဝင်ထွက်မပြုရဟု တားမြစ်သည်၊ သို့ပါလျက်သွားလာဝင်ထွက်ပြုသော
 ရဟန်းကို ပါစိတ်အာပတ်သင့်စေ၍ ထိုအာပတ်ကို ဒေသနာပြောကြား ကုစားခိုင်းရမည်
 ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား မပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို သာဝတ္ထိမြို့နေ ရဟန်းများက
 ပညတ်ကြကုန် သကဲ့သို့ဟူလို။]

ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ- ဝဇ္ဇိတိုင်းသားရဟန်းတို့သည်၊ ဒသဝတ္ထုဒီပနေန- (သီလိလောဏကပ္ပ-
 အစရှိသော) ဆယ်ပါးသော အဓမ္မဝတ္ထုတို့ကို ပြခြင်းအားဖြင့် (ပညတ္တံ- မြတ်စွာဘုရား

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၇၉

ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမ္ပန္နိန္ဒြိယ- ပယ်နုတ် ဖျက်ဆီးကုန်သကဲ့သို့တည်း။) ဂိဟိဂတာနီတိ- ကား၊ ဂိဟိပဋိသံယုတ္တာနိ- လူတို့နှင့် ဆက်စပ်သက်ဆိုင်ကုန်သော (သိက္ခာပဒါနိ- တို့သည်၊ သန္တိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။ ဂိဟိသု- လူတို့၌၊ ဂတာနိ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ- သက်ရောက်နေကုန်သော၊ တေဟိ- ထိုလူတို့သည်၊ ဉာတာနိ- သိအပ်ကုန်သော (သိက္ခာပဒါနိ- သိက္ခာပုဒ်တို့သည်။) ဂိဟိဂတာနိ- ဂိဟိဂတတို့မည်၏။ ဧတဿ- ထိုသိက္ခာပုဒ်၏၊ ဝါ- မှာ၊ ဓူမကာလော- မီးခိုးထွက်နေရာ ကာလသည်၊ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် အလောင်းတော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရာထင်းပုံမှ မီးခိုးထွက်နေရာကာလသည်၊ အတ္ထိ- တည်ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အလောင်းတော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရာထင်းပုံမှ မီးခိုးထွက်နေရာ ကာလတိုင်ရုံမျှသာတည်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုသိက္ခာပုဒ်သည်၊) ဓူမကာလိကံ- ဓူမကာလိကမည်၏။ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သိက္ခာပဒံ- သိက္ခာပုဒ်သည်၊ ဓူမကာလိကံ- မီးခိုးထွက်နေရာကာလရှိသည်၊ ဝါ- မီးခိုးထွက်နေရာကာလ တိုင်ရုံမျှသာတည်ရှိသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း။) စိတကဓူမဓူပသမတော- မီးသဂြိုဟ်ရာထင်းပုံမှ မီးခိုးငြိမ်းရာအခါမှ၊ ပရံ- နောက်၌ (သိက္ခာပဒဿ- ၏။) အပ္ပဝတ္တနတော- မတည်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ထိရဘာဝပ္ပတ္တာတိ- ကား၊ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ ထိရဘာဝံ- (သီလ သမာဓိ ပညာဂုဏ်တို့ဖြင့်) ခိုင်မြဲကုန်သည် အဖြစ်သို့ အနိဝတ္တိတဘာဝံ- (ထိုဂုဏ်တို့မှ မဆုတ်နစ်ကုန်သည်အဖြစ်သို့ ဥပဂတာ- ကပ်ရောက်ကုန်သော)။

ထေရကာရကေဟိတိ- ကား၊ ထေရဘာဝသာဓကေဟိ- ထေရ်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစီးစေတတ်ကုန်သော၊ သီလာဒိဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော ဂုဏ်ဖြစ်ကုန်သော၊ အသေက္ခဓမ္မေဟိ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တရားတို့နှင့် ဗဟူရတ္တိယောတိ- ကား၊ ပဗ္ဗဒိတာ- ရဟန်းဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍၊ ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ ရတ္တိယော- ညဉ့်တို့ကို၊ ဇာနန္တိ- သိကုန်၏။ သီလာဒိဂုဏေသု- သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပနမေဝ- တည်စေခြင်းသည်သာလျှင်၊ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ ပရိဏာယကတာ- ရှေ့ဆောင်အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တီသု သိက္ခာသု ပဝတ္တေန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (တေသံ- ထိုသက္ကာရစသည်တို့ကို မပြုကုန်၊ ဩဝါဒဒံယူခြင်းငှာ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် အနီးချဉ်းကပ် မသွားကြကုန်သော ထိုရဟန်းတို့အား၊ တေ- ထိုထေရ်ကြီးတို့သည်။)

ဩဝါဒိ- ဩဝါဒကို နဒေန္တိ- မပေးကြကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏။) အဘာဇနဘာဝတော- ဩဝါဒ၏ တည်ရာမဟုတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပဝေဏီကထန္တိ- ကား၊ အာစရိယပရမ္မရာဘတံ- ဆရာ အဆက်ဆက်သည် ဆောင်ယူထားအပ်ပြီးသော၊ သမ္မာပဋိပတ္တိဒီပနံ- ကောင်းသော အကျင့်ကို ဖော်ပြသော၊ ဓမ္မကထံ- တရားစကားကို၊ (န ကထေန္တိ) သာရဘူတံ ဓမ္မပရိယာယန္တိ- ကား၊ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဖလသမ္ဘိပနေန- သမထ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားတို့သို့ရောက်စေခြင်းကြောင့်၊ သာရဘူတံ- အနှစ်သာရဖြစ်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ။ပ။ ဓမ္မတန္တိ- ဗောဇ္ဈင်္ဂံသုတ်၊ ကောသလ္လသုတ်၊ အနုတ္တရသီတိဘာဝသုတ်၊ အဓိစိတ္တသုတ်အစရှိသော တရားဒေသနာပါဠိတော်ကို [ယင်းသုတ်တို့၏ ကျမ်းညွှန်းကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ကြည့်ပါ]။

ပုနတ္ထဝဒါနံ- နောက်ထပ်ဘဝအသစ်ကိုပေးခြင်းသည်၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ဒါန- ဟူသော နောက်ကျေခြင်းကြောင့်၊ ပုနတ္ထဝေါ- ပုနတ္ထဝမည်၏။ ဣတရေတိ- ကား၊ ယေ- အကြင်ရဟန်းတို့သည်၊ နပစ္စယဝသိကာ- ပစ္စည်းလာဘ်၏ အလိုသို့မလိုက်ကုန် (ပစ္စည်းလာဘ်၌ ခင်တွယ်သော တဏှာ၏ အလိုသို့မလိုက်ကုန်၊) န အာမိသစက္ခုကာ- အာမိသပစ္စည်းလာဘ်ကို ရှုကြည့်သော မျက်စိမရှိကုန်၊ တေ- ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တဏှာယ- တဏှာ၏။ ဝသံ- အလိုသို့၊ နဂစ္ဆန္တိ- မလိုက်ကုန်၊ အာရညကေသုတိ- ကား၊ အရညဘာဂေသု- တောအဖို့ဖြစ်ကုန်သော (တောပိုင်း၊ တောဒေသဖြစ်ကုန်သော၊) အရညပရိယာပနေသု- တော၌ အကျုံးဝင် (ပါဝင်) ကုန်သော (သေနာသနေသု- အိပ်ရာနေရာကျောင်းတို့၌၊ သာပေက္ခာ- ငဲ့ကွက်တွယ်တာမူတဏှာရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ) ယတ္ထကတ္တစိပိ- အမှတ်မရှိတစ်ခုခု၌လည်း (မည်သည့်အရာ၌မဆို) တဏှာ- တွယ်တာသော တဏှာသည်၊ သာဝဇ္ဇာဇေ နနု- အပြစ်ရှိသည်သာမဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ စောဒနံ- အပြစ်ကိုရှု စောဒနာမူကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဂါမန္တသေနာသနေသု ဟိတိအာဒိ- ဂါမန္တသေနာသနေသုဟိ အစရှိသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်၊) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ တေန- ထို“ဂါမန္တသေနာသနေသု ဟိ” အစရှိသော စကားဖြင့်၊ အနုတ္တရေသု ဝိမောက္ခေသု ဝိဟံ ဥပဋ္ဌာပယတောတိ ဧတ္ထ- ဥပဋ္ဌာပယတော-ဟူသော ပါဠိတော် ဝါကျ၌၊ (ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်- သဋ္ဌာယတန ဝိဘင်္ဂသုတ်၊ နှာ- ၂၆၁-၌၊) ဝုတ္တသိနေဟာဒယော- ဟောတော်မူအပ်သော

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၈၁

တွယ်တာတောင့်တခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ (သေဝိတဗ္ဗပက္ခိယာ- မှီဝဲသင့် (ဖြစ်စေသင့်) သော တရားအုပ်စု၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိဝိယ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ အာရညကေသု- တော၌ အပါအဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာသနေသု- တို့၌၊ သာလယတာ- တွယ်တာခြင်းရှိသည် အဖြစ်သည်၊ သေဝိတဗ္ဗပက္ခိယာဇဝ- မှီဝဲသင့် ဖြစ်စေသင့်သော တဏှာတရားအုပ်စု၌ ပါဝင်သည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဤ၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ [ဤအကြောင်းနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ဤမဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ- သက္ကပဉ္စသုတ်အဖွင့်၊ နှာ-၃၁၈၊ ကြည့်ပါ။]

အတ္တနာဝါတိ- ကား၊ သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ တေန- ထိုအတ္တနာဝ- ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (ဒဿေတိ-၌စပ်) ပရေဟိ- သူတပါးတို့သည်၊ အနုဿာဟိတာနံ- မတိုက်တွန်း မနှိုးဆော်အပ်ကုန်ဘဲ၊ သရသေနေဝ- မိမိ၏ သဘောအားဖြင့်သာလျှင်၊ အနာဂတာနံ- မကြွလာသေးကုန်သော၊ ပေသလာနံ- ချစ်အပ်သော သီလရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊ အာဂမနံစ- ကြွလာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အာဂတာနံ- ကြွလာပြီးကုန်သော၊ (ဘိက္ခုနံ- တို့၏၊) ဖာသုဝိဟာရစ္စ- ချမ်းသာစွာနေခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပစ္စာသီသန္တိ- မျှော်လင့်တောင့်တကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဣမိနာ နိဟာရေနာတိ- ကား၊ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ- ဤအမူအကျင့်ကြောင့်၊ (ကော- အဘယ်သူသည်၊ ဝသိဿတိ- နည်း၊)

အဂ္ဂဟိတဓမ္မဂ္ဂဟဏန္တိ- ကား၊ အဂ္ဂဟိတဿ- မသင်ယူအပ်သေးသော၊ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ- ပရိယတ်ပါဠိတော်ကို ဥဂ္ဂဟဏံ- သင်ယူရခြင်းသည်၊ ဂဟိတသဇ္ဈာယကရဏန္တိ- ကား၊ ဥဂ္ဂဟိတဿ- သင်ယူအပ်ပြီးသော (ပရိယတ္တိဓမ္မဿ- ၏၊) သဇ္ဈာယသဒ္ဓေါ- သဇ္ဈာယသဒ္ဓါသည်၊ စိန္တနတ္ထော- ကြံစည်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဧန္တိတိ- ကား၊ ဥပဂစ္ဆန္တိ- လာရောက်ကြကုန်၏၊ အာသနပညာပနာဒိနာ- နေရာခင်းပေးခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ နိသီဒန္တိ- ထိုင်ကြကုန်၏။

၁၃၇။ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန- ပျော်မွေ့ဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ကမ္မ- လုပ်ငန်းကိစ္စဟူသော၊ အာရာမော- ပျော်မွေ့ဖွယ်သည် (အတ္တိ- ရှိ၏၊) ကမ္မ- လုပ်ငန်းကိစ္စ၌၊ ရတာ- ပျော်မွေ့ကုန်၏၊ ဂန္ထဓုရေဝါ- ကျမ်းဂန်သင်ကြား ပို့ချခြင်းတာဝန်၌ လည်းကောင်း၊ ဝါသဓုရေဝါ- ဝိပဿနာတရားကျင့်သုံးအားထုတ်ခြင်း တာဝန်၌ လည်းကောင်း၊ န ရတာ- မပျော်မွေ့ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မရတာ- ကမ္မရတတို့ မည်၏၊ အနုယုတ္တာတိ- ကား၊ တပွရတာဝေန- ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ၌ လွန်ကဲသည် အဖြစ်ဖြင့်

ဝါ- ထိုလုပ်ငန်းကိစ္စ ပဓာနထားသည်အဖြစ်ဖြင့် ပုနပျန်- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ပသုတာ- အားထုတ်ကုန်သည်။ ဣတိကာတဗ္ဗကမ္မန္တိ- ကား၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊ တံ တံ- ထိုထိုဟူသော၊ ကာတဗ္ဗ- ပြုထိုက်သော၊ ဥစ္စာဝစကမ္ပ- ကြီးကြီးငယ်ငယ်လုပ်ငန်းဟူသော၊ စီဝရဝိစာရဏာဒိ- သင်္ကန်းအခန်းစီစဉ်ခြင်းစသည်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ သေယျထိဒန္တိအာဒိ- သေယျထိဒံ- အစရှိသည်တည်း၊ ဥပတ္တမ္ဘနန္တိ- ကား၊ ဒုပဋ္ဌတိပဋ္ဌာဒိကရဏံ- နှစ်ထပ်သုံးထပ်စသည် ပံ့ပိုးချုပ်စပ်မှုပြုခြင်း လည်းကောင်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ တံ- ထိုနှစ်ထပ်သုံးထပ်စသည် ပံ့ပိုးချုပ်စပ်မှု ပြုခြင်းကို၊ ပဌမပဋ္ဌလာဒီနံ- ပထမအလွှာအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပတ္တမ္ဘနကာရဏတ္တာ- ပံ့ပိုးမှုပြုခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုဥပတ္တမ္ဘနံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆို အပ်ပြီ၊ ယဒိဇေဝ- ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ (ယင်းသို့ကမ္မာရာမတာ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ စီဝရဝိစာရဏအစရှိသော ထိုထိုအမှုလုပ်ငန်းကို “ကမ္မ”ဟု ဆိုလိုသည်ဖြစ်လျှင်) ကထံ- အဘယ့်ကြောင့်၊ အယံ ကမ္မာရာမတာ- ဤထိုထိုအမှုလုပ်ငန်းဟူသော ပျော်မွေ့ဖွယ် ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ပဋိက္ခိတ္တာ- ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပါ သနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကစ္စောဟိ-တိအာဒိ- ဧကစ္စောဟိ-အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ကရောန္တောယေဝါတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တတိရစ္ဆာနကထံ- ယင်းသို့ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော မိန်းမယောက်ျားတို့ အဆင်းလှမလှအစရှိသော တိရစ္ဆာနအကြောင်းအရာနှင့် စပ်သော စကားကို၊ [တိရစ္ဆာန- မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ ဖီလာအကြောင်းအရာနှင့်စပ်သော+ကထာ- စကား၊] ကထေန္တောယေဝ- ပြောလျက်သာလျှင် (ဝီတိနာမေတိ) (အာလာပသလ္လာပ- ကရဏဿ- အာလာပသလ္လာပစကားပြောဆိုမှုအားလုံး၏၊ ဝါ- သည်၊) အတိရစ္ဆာန- ကထာဘာဝေ- တိရစ္ဆာနကထာမဟုတ်သည် အဖြစ်သည်၊ သမာနေပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တဿ- ထိုအာလာပသလ္လာပစကားပြောသော ရဟန်း၏၊ တတ္ထ- ထိုအာလာပသလ္လာပစကားပြောဆိုခြင်း၌၊ တပ္ပရဘာဝဒဿနတ္ထံ- ထိုတိရစ္ဆာနကထာ သာလျှင် လွန်ကဲသည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ၊ အဝဓာရဏဝစနံ- ကရောန္တောယေဝ- ဟူသော အဝဓာရဏအနက်ဟောစေသဒ္ဓါကို၊ (ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊) ပရိယန္တကာရီတိ- ကား၊ သပရိယန္တံ- အပိုင်းအခြားအကန့်အသတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဝတ္တာ- ပြောဆိုတတ်သည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပရိယန္တဝတိ- အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် ရှိသော၊ ဝါစံ- စကားကို၊ ဘာသိတာ- ပြောဆိုတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၈၃

(ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အပ္ပဘသေသာဝါတိ- ကား၊ ပရိမိတ- ကထောယေဝ- နှိုင်းချိန်ကန်သတ်အပ်သော စကားရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ဧ၊ ကသ္မာ- နည်း) ဧကန္တေန- စင်စစ်ဧကန် အမှန်တကယ်အားဖြင့်၊ ကထေတဗ္ဗဿေဝ- ပြောဆိုထိုက်သော စကားကိုသာလျှင်၊ ကထနတော- ပြောဆိုသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ- သမာပတ်ဝင်စားခြင်းသည်၊ အရိယော- မြတ်သော၊ တုဏှိဘာဝေါ- ဆိတ်ဆိတ်နေသည် အဖြစ်မည်၏၊ နိဒ္ဒါယတိယေဝါတိ- ကား၊ နိဒ္ဒါက္ခမနေ- အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ခြင်း၌၊ အနာဒိနဝဒဿာဝီ- အပြစ်ကို မမြင်သည်၊ (ဟုတ္တာ) နိဒ္ဒါယတိယေဝ- အိပ်နေသည်သာတည်း၊ ဣရိယာပထပရိဝတ္တနာဒိနာ- ဣရိယာပုထ်ကို ပြောင်းလည်းပြုပြင်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်၊ နံ- ထိုအိပ်ခြင်းကို၊ န ဝိနောဒေတိ- မပယ်ပျောက်။

ဧဝံ သံသဋ္ဌောဝါတိ- ကား၊ ဝုတ္တနယေန- (ဧကဿ ဒုတိယော-အစရှိသည်ဖြင့်) ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ- အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ရောနှောပေါင်းဆုံခြင်းအားဖြင့်၊ သံသဋ္ဌောဧဝ- ရောနှောလျက်သာလျှင်၊ ဝိဟရတိ- နေ၏၊ ဒုဿီလာ ပါပိစ္ဆာ နာမာတိ- ကား၊ သယံ- ကိုယ်တိုင်၊ နိဿီလာ- သီလ မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဤ) အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနိစ္ဆာယ- မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ခိုးမွမ်းမှုကို လိုလားခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတတ္တာ- ပြည့်စုံကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏ ပါပါ လာမကာ- ယုတ်မာသော၊ ဣစ္ဆာ- အလိုအာသာ- တဏှာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုရဟန်းတို့သည်) ပါပိစ္ဆာ- ပါပိစ္ဆတို့မည်၏၊ ပါပပုဂ္ဂလေဟိ- ယုတ်မာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ မေတ္တိကရဏတော- ချစ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါပမိတ္တာ- ပါပမိတ္တတို့မည်၏၊ တေဟိ- ထိုယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့နှင့်၊ သဒါ- အမြဲခပ်သိမ်း၊ သဟ- အတူတကွ၊ ပဝတ္တနေန- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပါပသဟာယာ- ပါပသဟာယတို့မည်၏၊ တတ္ထ- ထိုယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့၌၊ နိန္ဒတာဒိနာ- ညွတ်ကိုင်းကုန်သည်အဖြစ်အစရှိသည်ဖြင့်၊ တဒဓိမုတ္တ- တာယ- ထိုယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့၌ နှလုံးသွင်းသက်ဝင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါပသမ္ပဝင်္ကာ- ပါပသမ္ပဝင်္ကတို့မည်၏။

၁၃၈။ ဧတေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) သဒ္ဓါ- သဒ္ဓါသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ရဟန်းတို့သည်) သဒ္ဓါ- သဒ္ဓမည်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကိုပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာတိ- သဒ္ဓါသမ္ပန္နာဟူ၍။

(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အာဂမနီယပဋိပဒါယ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း အကျင့်ဖြင့် အာဂတသဒ္ဓါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော သဒ္ဓါသည်၊ အာဂမနီယ- သဒ္ဓါ- အာဂမနီယသဒ္ဓါမည်၏။ သာ- ထိုအာဂမနီယသဒ္ဓါသည်၊ သာတိသယာ- လွန်ကဲသော အစွမ်းသတ္တိနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) မဟာဗောဓိသတ္တာနံ- မြတ်သောဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ ပရောပဒေသေန- သူတပါးတို့၏ နည်းလမ်း ညွှန်ပြမှုနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထု- ယုံကြည်ထိုက်သော ရတနာသုံးပါး အစရှိသောအကြောင်းဝတ္ထုကို အဝိပရိတတော- မမှားယွင်းမဖောက်ပြန်သောအားဖြင့်၊ ဩဂါဟေတွာ- သက်ဝင်၍၊ အဓိမုစ္စနတော- သက်ဝင်ယုံကြည်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟောတိ) ကူတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုဗောဓိ သတ္တာနံ ဟောတီတိ- ဟောတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။ သစ္စပဋိဝေဓတော- သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့် အာဂတသဒ္ဓါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော သဒ္ဓါသည်၊ အဓိဂမသဒ္ဓါ- အဓိဂမသဒ္ဓါမည်၏။ (ကေသံ- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဓါဝိယ- သဒ္ဓါကဲ့သို့နည်းဟူမူ) သုရဗန္ဓာဒီနံ- သုရဗန္ဓာအစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သဒ္ဓါဝိယ- သဒ္ဓါကဲ့သို့တည်း၊ [သုရဗ္ဗဋ္ဌ- ဟုလည်းရှိ၏။] မဟာကပ္ပိနရာဇဒီနံ- မဟာကပ္ပိနမင်း အစရှိသည်တို့၏၊ သဒ္ဓါဝိယ- သဒ္ဓါကဲ့သို့ (တထာ- ထို့အတူ) ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- အမှားမပါ မှန်စွာပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စသွင် အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူပါ ပေ၏။ ကူတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒီသု- ဘုရားအစရှိသည်တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကပသာဒေါ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြည်ညိုခြင်းသည်၊ ပသာဒသဒ္ဓါ- ပသာဒသဒ္ဓါမည်၏။

ဧတံ- ဤငါကြားသိအပ်သော အကြောင်းအရာသည်၊ ဧဝံ- ဤကြားသိသည်အတိုင်း အမှန်ပင်တည်း။ ကူတိ- ဤသို့၊ ဩက္ကန္တိတွာ- သက်ဝင်၍၊ ပက္ခန္တိတွာ- ပြေးဝင်၍၊ သဒ္ဓဟနဝသေန- ယုံကြည်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ကပ္ပနံ- ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည်၊ [ကပ္ပဓာတ် ဆေဒနအနက်ဟောကြသည်။] ဩကပ္ပနံ- ဩကပ္ပနမည်၏။ ဒုဝိဓာပီတိ- ကား၊ ပသာဒသဒ္ဓါဝိ- ပသာဒသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါဝိ- ဩကပ္ပနသဒ္ဓါကို လည်းကောင်း၊ (အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏။) တတ္ထ- ထိုနှစ်မျိုးသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ပသာဒသဒ္ဓါ- ပသာဒသဒ္ဓါသည်၊ အပရနေယျရူပါ- သူတပါးတို့က ဆောင်ပြ သိစေအပ်သော သဘောရှိ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း။) သဝနမတ္တေန- ကြားရုံမျှဖြင့်၊ ပသီဒနတော- ကြည်ညိုသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ- ဩကပ္ပနသဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထု- ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုကို၊ ဩဂါဟေတွာ-

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၈၅

သက်ဝင်၍၊ အနုပဝိသိက္ခာ- အစဉ်အားဖြင့် သက်ဝင်၍၊ ဧတံ- ဤငါကြားသိထားအပ်သော အကြောင်းအရာသည်၊ ဧဝံ- ဤကြားသိထားသည့်အတိုင်းအမှန်ပင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စက္ခံ- ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်ကို၊ ကရောန္တိဝိယ- ပြုသကဲ့သို့၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓါဝိမုတ္တာ ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟောတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ တဿ ဟီတိ- ကား၊ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါယ- ဩပ္ပနသဒ္ဓါနှင့်၊ (ငါကြားသိအပ်သော အကြောင်းအရာသည် အမှန်သာတည်းဟု သက်ဝင်ယုံကြည်စွာဆုံးဖြတ်တတ်သော သဒ္ဓါတရားနှင့်) သမန္နာဂတဿ- ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ကတမေဝ ဟောတိ- ဌ်စပ်) ဧတဿ- ဤစိတ်၏၊ ဝါ- ဤစိတ်မှာ၊ ဟိရိ- မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်း သဘောသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တံ- ထိုစိတ်သည်) ဟိရိ- ဟိရိမည်၏၊ ဓတေသံ- ဤရဟန်းတို့၏၊ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ဟိရိမနော- မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်ခြင်းသဘောရှိသော စိတ်သည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ- ထိုရဟန်းတို့သည်) ဟိရိမနာ- ဟိရိမနတို့မည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ) ပါပ ။ပ။ စိတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊

ပါပတော- မကောင်းမှုကြောင့်၊ ဩတ္တပ္ပန္နိ ဥပ္ပိန္နန္တိ- ထိတ်လန့်ကုန်၏၊ (ပါပတော- မှ) ဘာယန္တိ- ကြောက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဩတ္တပ္ပိ- ဩတ္တပ္ပိတို့မည်၏၊ [ဩတ္တပ္ပိ- ၌ တပဓာတ်သည် ဥဗ္ဗေဂအနက်ဟောရာ၌ ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဟု ဓာတ်ကျမ်းတို့ မိန့်ဆိုရကား “ဩတ္တပ္ပန္နိ”ဟူ၍ ကိရိယာပုဒ်၌ ဧသရမပါဘဲပါငြ်မှန်ရှိစေရမည်၊] ဧတေန- ဤရဟန်း သည်၊ ဗဟု- များစွာသော၊ သုတ္တဂေယျာဒိ- သုတ္တဂေယျအစရှိသော ပိဋကတ်တော်ကို၊ သုတံ- ကြားနာအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့များစွာသော သုတ္တဂေယျအစရှိသော ပိဋကတ်တော်ကို ကြားနာပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သော- ထိုရဟန်းသည်) ဗဟုသုတော- ဗဟုသုတမည်၏၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤဗဟုသုတော-ဟူသော ပါဠိ၌၊ သုတဂ္ဂဟဏံ- သုတသဒ္ဓါသည်၊ နိဒဿနမတ္တံ- ဓာရဏအစရှိသည်တို့ကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော နမူနာဥဒါဟရဏ်မျှသာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ၌၊ သုတဂ္ဂဟဏံ- သည်၊ နိဒဿနမတ္တံ- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်ပါသနည်း) ဧတ္ထ- ၌၊ ဓာရဏ၊ ပရိစယ၊ ပရိပုတ္တ၊ အနုပေက္ခန၊ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနာနမ္ပိ- နှုတ်တက်ဆောင်ထားခြင်း၊ အဖန်ဖန်လေ့လာခြင်း၊ အဖန်ဖန်မေးမြန်းခြင်း၊ အထပ်ထပ်ကြံရှုခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့် စူးစိုက်၍ ရှုဆင်ခြင်းတို့၏လည်း၊ ဝါ- တို့ကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ- အလိုရှိအပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧတ္ထ- ၌၊ သုတဂ္ဂဟဏံ- သည်၊ နိဒဿနမတ္တံ- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊

ဝိညာယတိ- သိအပ်၏။) ဝါ- တနည်းကား၊ တေသံ- ထိုစာရဏ ပရိစယ အစရှိသည်တို့၏။ ဝါ- တို့သည်၊ သဝနမူလကတ္တာ- ကြားနာခြင်းဟူသော အကြောင်းရင်းမူလရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် တေသမ္ပိ- ထိုစာရဏ ပရိစယအစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ တဂ္ဂဟဏေနေဝ- ထိုသုတကိုယူခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဟဏံ- ယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။

အတ္တကာမေန- မိမိ၏အကျိုးကို လိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရိယာပုဏိ- တဗ္ဗတော စ- သင်ယူထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကတ္တ- သိဒ္ဓိယာ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုး၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်းဟု [ဤ၌ “ပရိသ” ဟု ပါဠိပျက်နေသည်၊] ပရိယတ္တဘာဝတောစ- စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရိယတ္တိ- ပရိယတ္တိမည်သော ဒေသနာတော်ဟူသည်၊ တီဏိ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ ပိဋကနိ- ပိဋကတို့ပေတည်း၊ သစ္စာနံ- သစ္စာလေးပါးတို့ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇနံ- ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်၊ ဝါ- ထိုးထွင်းသိသော မဂ်ဉာဏ်သည်၊ သစ္စပဋိဝေဓော- သစ္စပဋိဝေဓမည်၏၊ တဒပိ- ထိုသစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်လည်း၊ ဗာဟုသစ္စံ- များသောသုတရှိသည်အဖြစ်မည်၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ယထာဂုတ္တဗာဟုဿစ္စကိစ္စနိပ္ပတ္တိတော- (အဋ္ဌကထာ၌) ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှသော နိဿယမုစ္စနကဗဟုဿုတစသော များသောသုတရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စ ပြီးစီးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သစ္စပဋိဝေဓာဝဟေန- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိသော မဂ်ဉာဏ်သို့ ပို့ဆောင်သော၊ ဗာဟုဿစ္စေန- များသော သုတရှိသူ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဗာဟုဿုတဘာဝဿ- များသော သုတရှိသူ၏အဖြစ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဣဓ- ဤဗဟုဿုတာ ဘဝိဿန္တိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ ဣစ္ဆိတတ္တာ- အလိုရှိအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိယတ္တိ- သင်ယူအပ်သော ပိဋကတ်သုံးဖြာဟူသော ပရိယတ်ကို၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ သောတိ- ကား၊ ပရိယတ္တိဗဟုဿုတော- ထိုပရိယတ် ဟူသောများသော သုတရှိသူသည်၊ စတုပ္ပိဓော- လေးပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) ပဉ္စမဿ- ငါးခုမြောက်သော၊ ပကာရဿ- အပြား၏၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿုတောတိ- ကား၊ နိဿယမုစ္စနကဗဟုဿုတာဒယော ဝိယ- ဆရာကိုခိုခိုခြင်းမှ ကင်းလွတ်သူဟူသော များသောသုတရှိသူအစရှိသူတို့ကဲ့သို့၊ ပဒေသိကော- တစိတ်အဖို့တချို့တလေမျှသော သုတရှိသူသည်၊ အဟုတ္တာ- မဖြစ်မူ၍၊

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၈၇

ပိဋကတ္တယေ- ပိဋကသုံးပါးအပေါင်း၌ သဗ္ဗတ္ထကော ဧဝ- သဗ္ဗတ္ထကဖြစ်သူသည်သာလျှင် (အားလုံးသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောဟောနိုင်သူသည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) [သဗ္ဗတ္ထကော- ဟုပုလ္လိင်ပြင်လိုက်၏။ ထိုပုဒ်ကို ဖွင့်လို၍ ဗာဟုဿစွသဗ္ဗာဝတော- စသည်မိန့်၊] ဗာဟုဿစွသဗ္ဗာဝတော- များသော သုတရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အရည်အချင်း၏ ထင်ရှားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗဿ- အားလုံးသော၊ အတ္ထဿ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ကာယနတော ကထနတော- ပြောဟောနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ **သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတော**^၁- သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မာနံ- ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မ၊ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မတို့၏။ ဝါ- တို့သည်၊ (ဓုတင်နှင့်ဝိနည်းကျင့်ဝတ်များ အပါအဝင် သီလသမာဓိပညာဟူသော အကျင့်ပဋိပတ်ဖြစ်သော သူတော်ကောင်း တရား၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပဋိဝေဓဖြစ်သော သူတော်ကောင်း တရားတို့သည်၊) မူလဘူတေ- အခြေအမြစ်အကြောင်းရင်းဖြစ်သော၊ ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မေ- ပိဋကသုံးဖြာ ဒေသနာပရိယတ် သူတော်ကောင်းတရားမြတ်၌၊ သုပုတိဋ္ဌိတဘာဝတော- ကောင်းစွာ တည်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုသဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဣဓေ- ဤဗဟုဿတ-ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်ကုန်၏။

အာရဒ္ဓန္တိ- ကား၊ ပဂ္ဂဟိတံ- မြောက်ပင်အားထုတ်အပ်ပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဒုဝိဓမ္မိ- နှစ်မျိုးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ တံ- ထိုဝီရိယကို၊ (ကာယိကဝီရိယ၊ စေတသိက- ဝီရိယကို)၊ ဝီရိယာရမ္ဘဝိဘာဂေန- လုံ့လဝီရိယစိုက်ထုတ်ကြောင်း ရှစ်မျိုးဖြင့် ခွဲခြား ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တတ္ထာတိအာဒိ- တတ္ထ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုတတ္ထအစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဧကကာတိ- ကား၊ ဧကာကိနော- တစ်ဦးတည်းတို့သည်၊ ဝူပကဋ္ဌဝိဟာရိနော- အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ခွဲခွာနေကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော-

၁။ သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတော ။ ။ ဤပုဒ်၏အဖွင့်ဋီကာဝါကျ၌ “သဗ္ဗတ္ထကမေဝ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ “သဗ္ဗတ္ထကောဧဝ”ဟု ဩကာရန္တပါဌ်ရှိသင့်၏။ ဤဋီကာဝါကျ၌ “သဗ္ဗတ္ထကောဧဝ ။ပ။ သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတော”ဟု ဖွင့်ထားသောကြောင့် ဗဟုဿတဟူသော ပုဒ်သည် သဗ္ဗတ္ထကပုဒ်နှင့် အနက်အရတူ တူလျာဓိကရဏဖြစ်သည်။ သဗ္ဗတ္ထကောဧဝ ဗဟုဿတော သဗ္ဗတ္ထကဗဟုဿတော-ဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရယသမာသ်တွဲစပ်ရမည်ဟု သိစေ၏။ ဂုဏောဧဝ ဓနံ ဂုဏဓနံ- အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့တည်း။

အနက်တည်း၊ ပုစ္ဆိတွာတိ- ကား၊ ပရတော- လူတို့ကို မြို့ပြင်ဘက်အထွက်ခိုင်းပြီးသည်မှ နောက်၌၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေးမြန်းပြီး၍၊ (အသင်သည် အဘယ်နာမည်ရှိသနည်းဟု မေးမြန်းပြီး၍) သမ္ပဋိတ္တပေတုန္တိ- ကား၊ တွံ- သင်သည်၊ အသုကနာမော- ထိုနာမည် ရှိသူမဟုတ်လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တာ- မေးမြန်းပြောဆိုပြီး၍၊ တေဟိ- ထိုမေးမြန်း ခံရသူတို့ကို၊ အာမာတိ- မှန်ပါသည်ဘုရားဟူ၍၊ ပဋိဇာနာပေတုံ- စကားတုံ့ပြန် ဝန်ခံစေခြင်းငှာ၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ ဧဝံ- ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း၊

၁။ ပုစ္ဆိတွာတိ ပရတော ပုစ္ဆိတွာ ။ ။ “တွံ ကိန္ဒာမောတိ ပုစ္ဆိတွာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ ဝါကျမှ “ပုစ္ဆိတွာ” ကို “ပရတော ပုစ္ဆိတွာ”ဟု ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “ပရတော- လူတို့ကို မြို့ပြင်ဘက်သို့ အထွက်ခိုင်းပြီးသည်မှ နောက်၌၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေး၍”ဟု အနက်ပေးခဲ့၏။ တိပိဋကစူဠာဘယ ထေရ်ရှင်မြတ်သည် အနုရာဓမြို့၌ တံခါးပေါက်သုံးခုတို့ကို အပိတ်ခိုင်းပြီး၍ ကျန်သော တံခါးပေါက်တစ်ခုဖြင့် လူတွေကို အထွက်ခိုင်းပြီးနောက် တစ်ယောက်ချင်းထွက်လာသော ထိုလူများကို သင့်နာမည်ဘယ်လိုခေါ်သလဲ၊ ဘယ်လိုခေါ်သလဲဟု နာမည်ကို မေးသည်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဝါကျ၏ အဓိပ္ပါယ် အမှန်ကို လွယ်ကူစွာ သိနိုင်ပါ၏။ သို့သော် “နိက္ခမနံ ကတွာ” ဟူသော ယခုလက်ရှိ အဋ္ဌကထာပါရှိကြောင့် အဋ္ဌကထာဝါကျ၏ အဓိပ္ပါယ်ပျက်ယွင်းနေပုံကို စဉ်းစားကြည့်သင့်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဝါကျကို စိစစ်ရပါဦးမည်၊ အဋ္ဌကထာ၌-

“တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော အနုရာဓပုရေ တိဏိ ဒွါရာနိ ပိဒဟာပေတွာ မနုဿာနံ ဧကေန ဒွါရေန နိက္ခမနံ ကတွာ “တွံ ကိန္ဒာမော၊ တွံ ကိန္ဒာမော” တိ ပုစ္ဆိတွာ ။ပ။ သတ္တာ အာဝုသော တိ အာဟ” ဟုရှိရာတွင် တိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော-ဟူသော ဝုတ္တကတ္တားကို ထိုဝါကျ၏ အဆုံးမှ “အာဟ”၌ စပ်စေရ၏။ ထို့နောက် ထိုတိပိဋကစူဠာဘယတ္ထေရော-ဟူသော ဝုတ္တကတ္တားကို “မယာ”ဟု အဝုတ္တကတ္တားပြုလုပ်ကာ ထို “မယာ”ဟူသော အဝုတ္တကတ္တားကို “ပိဒဟာပေတွာ၊ နိက္ခမနံကတွာ၊ ပုစ္ဆိတွာ”ဟူသော ကိရိယာတို့၌ စပ်စေရမည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့စပ်စေရာ၌ တံခါးပေါက်သုံးခုတို့ကို အပိတ်ခိုင်းသူက တိပိဋကစူဠာဘယထေရ်ရှင်မြတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထို “မယာ”ဟူသော အဝုတ္တကတ္တားကို ပိဒဟာပေတွာ (ပိတ်စေ၍၊ အပိတ်ခိုင်း၍) ဟူသော ကာရိတ်ကိရိယာ၌ စပ်ရန်သင့်လျော်သော်လည်း ထို “မယာ”ကို “နိက္ခမနံ”ဟူသော သုဒ္ဓကိရိယာ၌ စပ်ရန်မသင့်လျော်တော့ချေ၊ ဘာကြောင့်နည်း-

မနုဿာနံ ဧကေန ဒွါရေန နိက္ခမနံကတွာ (တံခါးပေါက်တစ်ခုဖြင့်လူတို့၏ ထွက်ခြင်းကို ပြု၍) ဟူသောစကား၌ “ကတွာ” အရပြုလုပ်သူ ကတ္တားမှာ ထို “မယာ”ဟူသော တိပိဋက- စူဠာဘယထေရ်ရှင်မြတ်ပင်ဖြစ်ရကား “ငါသည် လူတို့၏ထွက်ခြင်းကို ပြုလုပ်၍” ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်ပျက်ယွင်းသွားသောကြောင့်တည်း၊ အမှန်အားဖြင့်ကား “ထိုထေရ်ရှင်မြတ်က လူတွေကို အထွက်ခိုင်းမှုပြု၍၊ (အထွက်ခိုင်း၍)”ဟု ဆိုမှသာ အဓိပ္ပါယ်မှန်ကန်သည်မှာ

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၈၉

စိရကတာဒိအနုဿရဏသမတ္တသတိနေပက္ကာနံ- ကြာမြင့်စွာကာလကပြုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှ အမှုကိစ္စအစရှိသည်တို့ကို ပြန်လည်အမှတ်ရခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ရင့်ကျက်သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ အပ္ပကသိရေနေဝ- မပင်မပန်းချမ်းသာ လွယ်ကူစွာသာလျှင်၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာပါရိပုရိ- သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ- ရောက်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧဝံပေ ဘိက္ခု သန္ဓာယာတိ- သန္ဓာယ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေနေဝ- ထို့သို့မိန့်ဆိုအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ အပိစာတိ အာဒိ- အပိစ-အစရှိသည်တည်း။

၁၃၉။ ဧတာယ- ဤတရားအပေါင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓတိ- သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်း သိတတ်၏။ ဝါ- ပြင်းထန်စွာ တွေဝေသောမောဟမှ နှိုးကြားထကြွ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ပြင်းထန်စွာ တွေဝေသော မောဟမှ နှိုးကြားထကြွကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဟေဓီတိ- ဟေဓိဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမာယ- ရအပ်သော နာမည်ရှိသော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ- သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော တရားတို့၏ ညီညွတ်ပေါင်းစုခြင်း၏ (တရားအပေါင်းအစု၏) အင်္ဂါ- အစိတ်အပိုင်းတည်း။ (ဝါ- တစ်ခုစီတစ်ခုစီသော တရားတည်း။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊

သိသာပါ၏။ ယင်းသို့မှန်ကန်အောင် “နိက္ခမနံ”ဟူသော သုဒ္ဓကိရိယာ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းသွင်း၍ ဝုဒ္ဓိရောက်စေကာ နိက္ခမနံ (ထွက်စေခြင်း၊ အထွက်ခိုင်းခြင်း) ဟု ကာရိတ်ရုပ်ပြင်လိုက်ပြီး “နိက္ခမနံ ကတွာ (ငါထေရ်ရှင်သည် လူတို့ကို အထွက်ခိုင်းမှုပြု၍) ဟု အနက်ပြန်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “နိက္ခမနံ”ဟူ၍ ကာရိတ်ရုပ်ရှိရမည်မှာ သိသာလှပါ၏။ “ပရတော ပုစ္ဆိတွာ”ဟူသော ဋီကာ၌ ပရတော-၏ အပါဒါန်မှာ နိက္ခမနံဟူသော ကာရိတ်ကိရိယာပင် ဖြစ်ရကား “ပရတော- လူများကိုအထွက်ခိုင်းပြီးသည်မှ နောက်၌”ဟု အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်-

ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာဝါကျသည် “ဗုဒ္ဓါနံ ဇီဝိတဿ နသက္ကာ ဂေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ” ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် အလားတူဖြစ်သောကြောင့်၊ အာဝုသော-ဟူသော အာလုပ်ပုဒ်ကို ရှုကာ “တိပိဋကဗုဒ္ဓဘယတ္ထေရော” ၏ ကိုယ်စား “မယာ”ဟု အဝုတ္တကတ္တားကို ထည့်စွက်ပြီး နိက္ခမနံ- ဟုပါဠိပြင်၍ အဋ္ဌကထာဝါကျတို့ အနက်ပေးသင့်ပါ၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ- ဘာသာဋီကာနှင့် ရှေးအဋ္ဌကထာနိဿယတို့၌မူ “မနုဿာနံ- လူတို့၏။ ဧကေန- တစ်ပေါက်သော၊ ဒွါရေန- တံခါးဖြင့်၊ နိက္ခမနံ- ထွက်ခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍”ဟု သုဒ္ဓကိရိယာပါဌ်ရှိသည့် အတိုင်းပင်အနက်ပြန်ဆိုတော်မူကြပါသည်။

ဗောဇ္ဈင်္ဂီ- ဗောဇ္ဈင်္ဂီမည်၏။ ပဿတ္ထော- ခိုးမွမ်းအပ်သော၊ ဝါ- တစ်နည်းကား၊ သုန္ဒရေ- ကောင်းသော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂီ- ဗောဇ္ဈင်သည်။ (သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိကြောင်း ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော တရားအပေါင်းအစု၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော တရားသည်။) သမ္မောဇ္ဈင်္ဂီ- သမ္မောဇ္ဈင်္ဂီမည်၏။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏောတိ (ဧတ္ထ) ဥပဋ္ဌာန- လက္ခဏောဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (ဝစနတ္ထော- ဝစနတ္ထကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။) ဧတဿ- ဤသတိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မာနံ- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မမည်သောတရားတို့၏။ အသုဘဒုက္ခာနိစ္စာနတ္တတာဝသလ္လဏသင်္ခါတံ- မတင့်တယ်ကုန်သည်အဖြစ်၊ ဆင်းရဲကုန်သည်အဖြစ်၊ မမြဲကုန်သည်အဖြစ်၊ အတ္တမဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့ကို မှတ်သားခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အာရမ္မဏေ- အာရုံ၌၊ ဥပဋ္ဌာနံ- စွဲကပ်တည်နေခြင်းတည်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- မှတ်ကြောင်း သဘောသည်။ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုသတိသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏော- ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာမည်၏။ (အာရုံ၌စွဲကပ် တည်နေခြင်း လက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏)။

ဧတဿ- ဤဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ စတုန္တံ- လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စာနံ- အရိယသစ္စာတို့ကို၊ ပိဋ္ဌနာဒိပ္ပကာရတော- (ဒုက္ခသစ္စာက) ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝိစယော- စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း ဟူသော၊ ဥပပရိက္ခာ- ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- မှတ်ကြောင်းသဘောသည်။ (အတ္ထိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) ပဝိစယလက္ခဏော- စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသောတရားမည်၏။ ဧတဿ- ဤဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ အနုပ္ပန္နာကုသလာ- နုပ္ပါဒနာဒိဝသေန- မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်း အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ ပဂ္ဂဟော ပဂ္ဂဏှနံ- ချီပင့်မြှင့်တင်ခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ (သော- ထိုဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) ပဂ္ဂဟ- လက္ခဏော- ချီပင့်မြှင့်တင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏။ ဧတဿ- ဤဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဖရဏံ- ဖြန့်လွှမ်းခြင်းဟူသော၊ ဝိပ္ပါရိကတာ- မွန်မြတ်သော ရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးကို ဖြန့်လွှမ်းခြင်းရှိသည်အဖြစ်ဟူသော၊ လက္ခဏံ- သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော- ထိုဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်သည်။ ဖရဏလက္ခဏော- မွန်မြတ်သော ရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးကို ဖြန့်လွှမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏။ ဧတဿ- ဤပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ ဥပသမော- ငြိမ်းအေးကြောင်းဟူသော (ငြိမ်းစေခြင်းဟူသော)

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၉၁

ကာယစိတ္တပရိဋ္ဌာဟာနံ- ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူလောင်ခြင်းတို့၏။ ဝူပဿမနံ- ငြိမ်းအေးကြောင်း ဟူသော၊ လက္ခဏံ (အတ္ထိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ (သော- ထိုပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) ဥပဿမလက္ခဏော- ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူလောင်မှုတို့ ငြိမ်းအေးကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏။

ဧတဿ- ဤသမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏။ အဝိက္ခေပေါ- အာရုံအမျိုးမျိုးတို့၌ စိတ်ကို မပစ်လွှင့်ခြင်းဟူသော၊ ဝါ- အာရုံအမျိုးမျိုးတို့၌ စိတ်မပြန်လွှင့်ခြင်းဟူသော၊ ဝိက္ခေပ- ဝိဒ္ဓိသနံ- စိတ်ပြန်လွှင့်မှုကို ဖျက်ဆီးခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ (သော- ထိုသမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) အဝိက္ခေပလက္ခဏော- စိတ်ကို အာရုံ အမျိုးမျိုး၌ မပစ်လွှင့်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏။ ဧတဿ- ဤဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏။ လီနုဒ္ဓစ္စရဟိတေ- တွန့်ဆုတ်ခြင်းပြန်လွှင့်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ အဓိစိတ္တေ- (ကာမာဝစရ- စိတ်တို့ထက်သာလွန်သော) သမထဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်ဟူသော လောကီ- လောကုတ္တရာစိတ်သည်၊ ပဝတ္ထမာနေ- ဖြစ်လသော်၊ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု- ချိပင့်မြှင့်တင်ခြင်း၊ နိပ်ကွပ်ခြင်း၊ ရှင်လန်းစေခြင်းတို့၌၊ အဗျာဝဇ္ဇတ္တာ- ကြောင့်ကြ မစိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဈပေက္ခနံ- လျစ်လျူရှုခြင်းဟူသော၊ ပဋိသင်္ခါနံ- သင့်လျော်စွာရှုခြင်းဟူသော၊ လက္ခဏံ- သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ (သော- ထိုဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်သည်။) ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏော- သင့်လျော်စွာ ရှုခြင်း (လျစ်လျူရှုခြင်း) လက္ခဏာရှိသော တရားမည်၏။ စတူဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကား၊ သတိသမ္ပဇဉ်- သတိနှင့်သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ပညာလည်းကောင်း၊ ဝါ- သတိဟူသော ပဓာနတရားရှိသည်ဖြစ်၍ ရှေ့သို့သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌ အကျိုးရှိသည်အဖြစ်ကို ခွဲခြားယူနိုင်သော သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ပညာလည်းကောင်း၊ မုဋ္ဌဿတိပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ- ပျောက်ပျက်သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌိ- တဿတိ ပုဂ္ဂလသေဝနာ- စွဲကပ်တည်နေသော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခို ဆည်းကပ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်းထိုင်ခြင်းအစရှိသော အမူအရာ တို့၌ ထိုသတိကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတူဟိ- လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- ဤအကြောင်းတို့ဖြင့် (သတိသဗ္ဗောဇ္ဈင်- ကို၊ သမုဋ္ဌာပေက္ခာ- ဖြစ်စေကုန်လျက်၊ ဝဇ္ဇေဿန္တိ- တိုးပွားစေကုန် လတ္တံ့)။

ဆဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကာ၊ ပရိပုစ္ဆကတာ- ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍ မေးမြန်းခြင်း (ဆရာထံ ဆည်းကပ်၍ အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ နိကာယ်ငါးရပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ ခက်ခဲသော အရာဌာဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတနအစရှိသော အနက်သဘောကို မေးခြင်း၊ ဋီကာ၊ နှာ၊ ၃၂၄-ကြည့်) ဝတ္ထု ဝိသဒကိရိယာ- အဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထု၊ ဗာဟိရ- ဝတ္ထုတို့ကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုခြင်း၊ [ခန္ဓာကိုယ်သည် အတွင်းအဇ္ဈတ္တိကဝတ္ထုဖြစ်၏။ သင်္ကန်းအိပ်ရာနေရာကျောင်းစသည်သည် အပြင်အပ ဗာဟိရဝတ္ထုတည်း။] ဣန္ဒြိယ- သမတ္တပဋိပါဒနာ- သဒ္ဓါပညာ အစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ညီမျှသည်အဖြစ်ကို ပြီးမြောက်စေခြင်း၊ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ- ပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပညဝန္တပုဂ္ဂလ- သေဝနာ- ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာတို့၌ ထိုဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ် ကိုင်းသူ၏ အဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဆဟိ- ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ- မဟာသတိပဋ္ဌာန- သုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ (နှာ-၃၇၆) ၌၊ သတ္တဟိ ကာရဏေဟိတိ- သတ္တဟိ ကာရဏေဟိ-ဟူ၍ (အာစရိယော- သည်း) ဝက္ခတိ- ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့၊ တံ- ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့သော (၇) ပါးအကြောင်းကို၊ (ဝေဒိတဗွံ- ၌စပ်)၊ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယာ- ပစ္စဝေက္ခဏာ- နက်နဲသော ခန္ဓာအစရှိသော သိဖွယ်တရားတို့၌ဖြစ်သော ဉာဏ်ပညာသည် ကျက်စားအပ်သော အထူးထူးအပြားပြားသော သိဖွယ်တရားကို ဆင်ခြင်ခြင်းတည်း ဟူသော၊ ဝါ- နက်နဲသော ခန္ဓာအစရှိသော သိဖွယ်တရားတို့၌ ဖြစ်သော ဉာဏ်ပညာ၏ ယင်းသိဖွယ်တရားတို့၌ အထူးထူး အပြားပြားအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်ခြင်းတည်း ဟူသော [ဋီကာ-နှာ-၃၂၉-၌ ဖွင့်လတ္တံ့] ဣမံ ကာရဏံ- ဤအကြောင်းကို၊ ပက္ခိပိတ္တာ- ထည့်၍၊ ဝေဒိတဗွံ- သိထိုက်၏။

နဝဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကာ၊ အပါယဘယပစ္စဝေက္ခဏာ- အပါယ်ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဂမနဝီထိ ပစ္စဝေက္ခဏာ- (ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာ) ကျင့်ကြံ အားထုတ်သွားရောက်ထိုက်သော ဝိပဿနာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်လမ်းခရီးစဉ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပိဏ္ဏပါတဿ- တိုင်းသူပြည်သားတို့ လှူဒါန်းအပ်သော ဆွမ်းကို၊ အပစာယနတာ- မြတ်နိုးကော်ရော်ပူဇော်ခြင်း (အလှူဒါယကာတို့က မိမိ၌ လှူဒါန်းမှု ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကို မိမိ၏ အကျင့်မြတ်ဖြင့် ကြီးမားများပြားသောအကျိုး ရရှိအောင် ပြုခြင်းအားဖြင့် မြတ်နိုးကော်ရော်ပူဇော်ခြင်း)၊ [တာပစ္စည်းအနက်မရှိ] ဒါယဇ္ဇမဟတ္တပစ္စ-

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၉၃

ဝေက္ခကာ- မြတ်စွာဘုရား၏ အမွေတော်ဖြစ်သော အရိယာတို့ ဥစ္စာ၏ မြင့်မြတ်သည် အဖြစ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း၊ သတ္တမဟတ္တပစ္စဝေက္ခကာ- မြတ်စွာဘုရား၏ မြင့်မြတ်တော်မူသည် အဖြစ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း၊ (သီလအစရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် တန်းတူယှဉ်ပြိုင်သက်ဆိုင်သူ မရှိသောကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော်ပဋိသန္ဓေနေတော်မူရာအခါအစရှိသည်တို့၌ မဟာပထဝီမြည်ဟီးတုန်လှုပ်ရလောက်အောင် မြတ်စွာဘုရား၏ မြင့်မြတ်တော်မူသည် အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း)၊ သဗ္ဗဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခကာ- (အရှင်သာရိပုတ္တရာအစရှိသော ထေရ်ရှင်မြတ်တို့ လုံ့လဝီရိယစိုက်ထုတ်ခြင်းကြောင့်သာ လောကုတ္တရာတရားကို ထိုးထွင်း သိတော်မူကြခြင်းအားဖြင့်) သီတင်းသုံးတော်ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ မြင့်မြတ်တော် မူကြသည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝုဇ္ဇနာ- ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ အရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ- အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခို ဆည်းကပ်ခြင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အစရှိသော အမူအရာတို့၌ ထိုဝီရိယဖြစ်ခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နဝဟိ- ကိုးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ ။ပ။

ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ- ၌၊ အာနိသံသဒ- သာဝိတာ- ဝီရိယ၏ အကျိုးကို မြင်လေ့ရှိသည်အဖြစ်၊ ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခကာ- (သာကီဝင်မင်းသားမြတ်စွာဘုရား၏ သားတော်ဖြစ်၍)၊ သာကီအမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမေဟိ (ကာရဏေဟိ)- ဤအကြောင်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- တကွ၊ ဧကာဒသာတိ- တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော အကြောင်းတို့ ဟူ၍၊ ဝက္ခတိ- ဖွင့်ဆိုတော်မူလတ္တံ့၊ ဒသဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ- မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ ဓမ္မာနုဿတိ- တရားတော်၏ ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ သံဃာနုဿတိ- သံဃာတော်၏ ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ သီလာနုဿတိ- မိမိ၏ ဖြူစင်သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ စာဂါနုဿတိ- မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှုကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ ဒေဝတာနုဿတိ- နတ်တို့၏ သဒ္ဓါသီလစသော ဂုဏ်နှင့်တူသော မိမိ၏ သဒ္ဓါသီလ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ ဥပသမာနုဿတိ- ဒုက္ခခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ ဝါ- ကိလေသာတို့ကင်းငြိမ်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း၊ လူခပုဂ္ဂလပရိဝုဇ္ဇနာ- ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သော

စိတ်နှလုံးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (စေတီနှင့် ဗောဓိပင် အစရှိသည်တို့နှင့် ထေရ်ရှင်ရဟန်းတော်တို့ကို ဖူးမြင်ရရာ အခါတို့၌ ရိသေသမှု အလေးဂရုပြုခြင်း မရှိရကား ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရားတည်းဟူသော အစိုးအစေး ဓာတ်ကင်းပြတ်ခြင်းကြောင့် ဖွဲ့ကြမ်းသဲကြမ်းပမာ ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သော စိတ်နှလုံးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရခြင်း၊) သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂသေဝနာ- (ဘုရားအစရှိသော ကြည်ညိုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အရှင်မြတ်တို့၌ ထူးကဲများပြားသော သဒ္ဓါတရားရှိ၍) နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်းထိုင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌ ထိုပီတိကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒသဟိ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- ဤအကြောင်းတို့ဖြင့်၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ- ၌၊ ပဿဒနီယ သုတ္တန္တပစ္စဝေက္ခကာယ- (ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ဂုဏ်တော်တို့ကို ဖော်ပြသော) ကြည်ညိုဖွယ်သုတ္တန်ပါဠိတော်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ ဧကာဒသာတိ- တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော အကြောင်းတို့ဟူ၍၊ ဝက္ခတိ- ဤ။

သတ္တဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကား၊ ပဏီတ ဘောဇနသေဝနတာ- မိမိနှင့် သင့်လျော် မွန်မြတ်သော ဘောဇနကို မှီဝဲခြင်းရှိသည် အဖြစ်၊ ဥတုသုခသေဝနတာ- (မိမိနှင့်သင့်လျော်၍) ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာကြောင်းကောင်းသော အအေး၊ အနွေး ဥတုငွေ့ကို မှီဝဲခြင်းရှိသည်အဖြစ်၊ ဣရိယာပထသုခသေဝနတာ- (မိမိနှင့်သင့်လျော်၍) ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာကြောင်း လျောင်းထိုင်ရပ်သွား ဣရိယာပုထ်လေးပါးကို မှီဝဲခြင်း ရှိသည်အဖြစ်၊ မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ- (မိမိနှင့်သူတပါး၏ ကမ္မဿကတာကို ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူသော) အလယ်အလတ်၌တည်သော လုံ့လပယောဂရှိသည်အဖြစ်၊ သာရဒ္ဓကာယ- ပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ- (ခဲတုတ်စသည်ဖြင့် သူတပါးကို ညှဉ်းဆဲသူဟူသော) ပူလောင်သော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်၊ ပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလသေဝနတာ- (စောင့်စည်းထိန်းချုပ်အပ်သော လက်ခြေရှိ၍) ငြိမ်သက်တည်ငြိမ်သော ကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်းရှိသည်အဖြစ်၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌ ထိုပဿဒ္ဓိကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ ညွတ်ကိုင်းသော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်၊ ဣတိ- သို့၊ သတ္တဟိ- ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ဒသဟိ ကာရဏေ- ဟိတိ- ကား၊ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ- ခြင်း၊ ဣန္ဒြိယ သမတ္တပဋိပါဒနာ- ခြင်း၊ နိမိတ္တ- ကုသလတာ- ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို မှတ်ယူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်၊ သမယေ-

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၉၅

ခိုးမြှောက်ထောက်ကူသင့်ရာအခါ၌ (အလွန်လျော့သော ဝီရိယရှိခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့် တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ဖြစ်နေ၍ စိတ်ကို ခိုးမြှောက်ထောက်ကူသင့်ရာအခါ၌) စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ ပဂ္ဂဟဏံ- (ဓမ္မဝိစယ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်း အားဖြင့်) ခိုးမြှောက်ထောက်ကူခြင်း။

သမယေ- နှိပ်ကွပ်သင့်ရာအခါ၌၊ (အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့် ပျံ့လွင့်သော စိတ်ဖြစ်နေ၍ စိတ်ကို နှိပ်ကွပ်သင့်ရာအခါ၌) စိတ္တဿ- စိတ်ကို၊ နိဂ္ဂဟဏံ- နှိပ်ကွပ်ခြင်း (ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် နှိပ်ကွပ်ခြင်း)၊ သမယေ- ရွှင်လန်းအားတက်စေ သင့်ရာအခါ၌၊ (ပညာ၏ ကြောင့်ကြ ဗျာပါရနည်းပါးခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းမှု သုခကို မရခြင်းတို့ကြောင့် သာယာဖွယ်စိတ်မရှိ၍ စိတ်ကို ရွှင်လန်းအားတက်စေသင့်ရာအခါ၌) စိတ္တဿ- ကို၊ သမ္ပဟံသနံ- ရွှင်လန်းအားတက်စေခြင်း (သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါးကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် ရွှင်လန်းအားတက်စေခြင်း)၊ သမယေ- လျစ်လျူရှုသင့် ရာအခါ၌ (ဘာဝနာပဋိပတ်အကျင့်မြတ်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ တွန့်ဆုတ်ပျံ့လွင့်မှုမရှိ၊ သာယာဖွယ်ရှိ၍ အာရုံ၌ အညီအမျှ သမထလမ်းကြောင်းသို့ သွားသော စိတ်ဖြစ်၍ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်ရာအခါ၌) စိတ္တဿ- ကို၊ အဇ္ဈပေက္ခနံ- လျစ်လျူရှုခြင်း၊ (ခိုးမြှောက်ခြင်းနှိပ်ကွပ်ခြင်း ရွှင်လန်းအားတက်စေခြင်း ကိစ္စတို့၌ ကြောင့်ကြမပြု လျစ်လျူရှုခြင်း)၊ အသမာဟိတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ- (ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ ဘာဝနာအဆင့်သို့မရောက်၍ ပျံ့လွင့်ထိုဉာ်) မတည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သမာဟိတပုဂ္ဂလသေဝနံ- (ဥပစာရ၊ အပ္ပနာ၊ ဘာဝနာဖြင့်) တည်ကြည်သော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်းထိုင်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌ ထိုသမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည် အဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒသဟိ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ပန- ကား၊ မဟာသတိပဋ္ဌာန- သုတ္တဝဏ္ဏနာယံ- ၌၊ ဈာနဝိမောက္ခပစ္စဝေက္ခဏာတိ- ရူပါဝစရဈာန်လေးပါး၊ ဝိမောက္ခ ရှစ်ပါးတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော၊ ဣမိနာ (ကာရဏေန) ဤအကြောင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ- တကွ၊ ဧကာဒသဟိတိ- ၁၁-ပါးကုန်သော အကြောင်းတို့ဖြင့်ဟူ၍၊ ဝက္ခတိ- ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့။

ပဗ္ဗဟိ ကာရဏေဟိတိ- ကား၊ သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ- သတ္တဝါတို့၌ လျစ်လျူရှုသည် အဖြစ် (သတ္တဝါတို့၌ ခင်တွယ်မြတ်နိုးမှုမရှိအောင် မိမိနှင့် သူတပါးတို့ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်အဖြစ်၊ သတ္တဝါကောင်မဟုတ်သည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၌ လျစ်လျူရှုသည်၏အဖြစ်) သင်္ခါရမဇ္ဈတ္တတာ-သင်္ကန်းအစရှိသော

သက်မဲ့ပစ္စည်းဟူသော သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ် (သက်မဲ့ပစ္စည်းဟူသော သင်္ခါရတို့၌ ခင်တွယ်မှုမရှိအောင် ယင်းသင်္ခါရတို့၏ ပိုင်ရှင်သခင်မဟုတ်သည်အဖြစ်နှင့် အခိုက်အတန့်မျှ တည်ရှိသည်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်) သတ္တသင်္ခါရကေလာယနပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ- သတ္တဝါနှင့် သင်္ခါရတို့၌ ခင်တွယ်မြတ်နိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သတ္တသင်္ခါရမဇ္ဈတ္တပုဂ္ဂလသေဝနာ- သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့၌ မုန်းချစ်မပြု လျစ်လျူရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ တဒဓိမုတ္တတာ- ရပ်ခြင်းထိုင်ခြင်းအစရှိသော အမူအရာတို့၌ ထိုဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်ကိုင်းသည်အဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပစ္စဟိ- ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဖွင့်ဋီကာ၌၊ ယံ- အကြင်အဖွင့်စကားရပ်ကို၊ ဝတ္ထုဗွံ- ဆိုသင့်ဆိုထိုက်၏၊ တံ- ထိုအဖွင့်စကားရပ်သည်၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ- ၌၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့၊ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနာမ- ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့မည်သည်၊ နိယျာနိကဘာဝတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဇေ- အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ချည်းသာလျှင်၊ ကာမိဟောန္တိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေကုန်၏၊ သုတ္တန္တဒေသနာ နာမ- သုတ္တန်ဒေသနာမည်သည်၊ ပရိယာယကထာ- ပရိယာယ်ဖြစ်သော တရားဒေသနာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမိနာ ။ပ။ ကထေသီတိ- ဣမိနာ ။ပ။ ကထေသိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။

၁၄၀။ ဧတာယ- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ တေဘူမကေ- (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော) ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ သင်္ခါရေ- ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပစိတ်စေတသိက်ရုပ် သင်္ခါရတရားတို့ကို၊ အနိစ္စာတိ- မမြဲသော တရားတို့ဟူ၍၊ အနုပဿတိ- အဖန်ဖန် ရှုမှတ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့ကို မမြဲသောတရားတို့ဟူ၍ အဖန်ဖန် ရှုမှတ်ကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုမမြဲသော တရားတို့ဟု ရှုမှတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ- ဖြစ်သော၊ ဝိပဿနာ- ဝိပဿနာပညာမည်သော (သာ- ထိုတရားသဘောသည်၊) အနိစ္စာနုပဿနာ- အနိစ္စာနုပဿနာမည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ- ထိုအနိစ္စာနုပဿနာသည်၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ အတ္တနာ- မိမိနှင့်၊ သဟဂတသညာယ- အတူတကွဖြစ်သော သညာကို၊ ဝါ- သည်၊ ဘာဝိတာယ- ဖြစ်ပွားစေအပ်လသော်၊ ဘာဝိတာဇေ- ဖြစ်ပွားစေအပ် ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနိစ္စာနုပဿနာယ သဒ္ဓိ

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၉၇

ဥပ္ပန္နသညာတိ- သညာဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီး၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အယံ- ဤအနိစ္စသညာဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သညာသီသေန- သညာကို အဦးပဓာန ပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိပဿနာယဇဝ- ဝိပဿနာကိုသာလျှင်၊ နိဒ္ဒေသော- ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ အနတ္တသညာဒီသုပိ- အနတ္တသညာအစရှိသော သဒ္ဓါတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ တာ- ထိုအနိစ္စသညာအစရှိသော (၇) ပါးသော သညာတို့သည်၊ အနိစ္စန္တိအာဒိနာ- မမြဲဟု ရှုခြင်းအစရှိသည်ဖြင့် ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ဣမာ သတ္တ- ဤ (၇) ပါးသောသညာတို့သည်၊) လောကီယဝိပဿနာပိ- လောကီတရားဖြစ်သော ဝိပဿနာတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

လောကီယဝိပဿနာပိတိ (ဧတ္ထ)- လောကီယဝိပဿနာပိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝိသဒ္ဓေန- ဝိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဧတ္ထ- ဤ (၇) ပါးသော ဝိပဿနာတို့၌၊ မိဿကာပိ- လောကီလောကုတ္တရာ ရောနှောသော ဝိပဿနာတို့သည်လည်း၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အတ္တတော- အနက်အားဖြင့်၊ အာပန္နံ- သက်ရောက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အတ္တာပတ္တိသိဒ္ဓံ- ဆိုလိုအပ်သော အနက်သက်ရောက်မှု ပြီးစီးခြင်းဟူသော၊ အတ္ထံ- အနက်သဘောကို၊ နိဒ္ဓါရေတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင် အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဝိရာဂေါတိအာဒိ- ဝိရာဂေါစအရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုဝိရာဂေါ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အာဂတဝသေနာတိ- အာဂတဝသေနဟူသည်ကား၊ တထာ- ထို “ဧတံ သန္တံ” အစရှိသောအားဖြင့်၊ အာဂတပါဠိဝသေန- လာသောပါဠိတော်အလိုအားဖြင့်၊ (ဧတ္ထ- ဤခုနစ်ပါးသော သညာတို့တွင်၊ ဒွေ- နှစ်ပါးသော ဝိရာဂသညာနိရောဓသညာတို့သည်၊ လောကုတ္တရာပိ- လောကုတ္တရာတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊) [ဧတ္ထ ဒွေ- အစရှိသော အဋ္ဌကထာပါဌ်တို့ကို ယူ၍ အနက်ပေးလိုက်ခြင်း၏] ဟိ- မှန်၏၊ (ဝိရာဂသညာ၊ နိရောဓသညာနှစ်ပါးတို့ လောကုတ္တရာတရားဖြစ်ကြ၏ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုအပ်သော စကားသည် အမှန်ပင်ဖြစ်၏) တတ္ထ- ထို “ဧတံ သန္တံ ။ပ။ ဝိရာဂေါ နိရောဓော”ဟု လာသော ပါဠိတော်၌၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝိရာဂေါ နိရောဓောတိ- ဟူ၍ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ ဝိရာဂသညာ နိရောဓသညာတိ- သညာတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တသညာ- ဟောတော်မူအပ်သော

သညာတို့သည်။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာပိ- နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိကုန်သည်လည်း။ သိယုံ-
ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒွေ လောကုတ္တရာပိ ဟောန္တိတိ- ဟောန္တိ-ဟူ၍
(အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူ အပ်ပြီ။

၁၄၁။ ဧကာယ- ဤတရားသဘောဖြင့်၊ မိဇ္ဇတိ သိနိယုတိ- ချစ်ခင်၏ (စိုစိုပြေပြေ
ဖြစ်၏။) ဣတိ- ထိုသို့ချစ်ခင်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့် မိတ္တဘာဝေါ- မိတ်ဆွေဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်သော၊ သော- ထိုချစ်ခင်ကြောင်းတရားသဘောသည်၊ မေတ္တာ- မေတ္တာမည်၏။
ဧတဿ- ဤတရားသဘော၏၊ မေတ္တာ- မေတ္တာသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဣတိ- ထိုသို့
မေတ္တာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တံ- စိတ်သည်၊ မေတ္တံ- မေတ္တာရှိသော တရားမည်၏။
တံသမုဋ္ဌာနံ- ထိုမေတ္တာရှိသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ- ထိုမေတ္တာရှိသော စိတ်ဟူသော
ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ကာယကမ္မံ- ကာယကံသည်၊ မေတ္တံ- မေတ္တာရှိသောစိတ်ကြောင့်
ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မံ- ကာယကံမည်၏။ သေသဒ္ဓယေပိ- မေတ္တံ ဝစီကမ္မံ၊ မေတ္တံ
မနောကမ္မံ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ဧသနယော- ဤမေတ္တံ ကာယကမ္မံ-
ပုဒ်၌ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို (ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏) ဣမာနိပိ မေတ္တာကာယကမ္မာဒီနိ-
ဤမေတ္တာကာယကံအစရှိသည်တို့သည်လည်း။ (ပိဖြင့် ရှေးရှေးအပရိဟာနိယတရားတို့
သာမကဟူလို၊) ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏။ ဝသေန- စပ်ဆိုင်သော တရားအဖြစ်ဖြင့်၊
အာဂတာနိ- လာကုန်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏။
သေဋ္ဌပရိသဘာဝတော- မြင့်မြတ်သော ပရိသတ်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန-
ဆက်ဦးအံ့ (တာနိ- ထိုမေတ္တာကာယကံအစရှိသည်တို့ကို) ဘိက္ခုသုပိ- ရဟန်းတို့၌လည်း။
လဗ္ဘန္တိယထာ- ရအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ စတုပရိသသာဓာရဏတ္တာ-
လေးပါးသော ပရိသတ်တို့နှင့် သက်ဆိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဂိဟီသုပိ- လူတို့၌လည်း။
လဗ္ဘန္တိ- (ဂဟပတိပရိသတ်အနေအားဖြင့်) ရအပ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံ-
ထိုလူတို့၌လည်း မေတ္တာကာယကံအစရှိတို့ ရအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-
ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဘိက္ခုနဉ္စိတိ အာဒိ- ဘိက္ခုနဉ္စိ-အစရှိသော
စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

အာဒိဗြဟ္မစရိယကမ္မဿဝနေနပိ- အရိယမဂ်တည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်၏
အဦးအစ ကျင့်ဝတ်တရားကို ကြားနာခြင်းအားဖြင့်လည်း။ မေတ္တာကာယကမ္မာနိ-
မေတ္တာကာယကံတို့ကို ကာမံ လဗ္ဘန္တိ- အကယ်၍ ကား ရအပ်ပါပေကုန်၏။ ပန- သို့သော်
လည်း။ နိပ္ပရိယာယတော- ပရိယာယ်မဟုတ်မူချအားဖြင့် စာရိတ္တဓမ္မဿဝနေန- လောက

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၄၉၉

သာသနာ၊ နှစ်ပြာသော အစဉ်အလာ ကျင့်ဝတ်တရားကို နာကြားခြင်းဖြင့်၊ အယံ အတ္ထော- ဤမေတ္တာကာယကမ္မံ-စသည်တို့ အနက်သဘောကို ကုစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်၏။ ကုတိ- ဤသို့အလိုရှိအပ်သည်အဖြစ်ကို ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် အာဘိသမာစာရိကဓမ္မပူရဏန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ **တေပိဋကံ** - သုံးပါးသော ပိဋကပါဠိတော်ဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ- မြတ်စွာဘုရားစကားတော်သည်လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ ကထိယမာနံ- ပြောဟောအပ်လသော်၊ ကုတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာအလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ တေပိဋကံ- သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ- သည်လည်း၊ ပရိပုစ္ဆနအတ္ထကထနဝသေန- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းခြင်း၊ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောဟော ဖြေဆိုခြင်း အနေအားဖြင့် ပဝတ္တိယမာနမေဝ- ဖြစ်စေအပ်သော် သာလျှင်၊ ဟိတဇ္ဈာသယေန- စီးပွား၌လိုလားသော ဆန္ဒဖြင့်၊ ပဝတ္တိတဗ္ဗတော- ဖြစ်စေထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မေတ္တံ- သော၊ ဝစီကမ္ပိနာမ- ဝစီကံမည်၏၊ တိဏိ သုစရိတာနီတိ- ကား၊ ကာယဝစီမနောသုစရိတာနိ- ကာယသုစရိတ်၊ ဝစီသုစရိတ်၊ မနောသုစရိတ်တို့ကို၊ စိန္တနန္တိကုမိနာ- စိန္တနံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဤကျောင်းတိုက် ရဟန်းများ ချမ်းသာသုခရှိကြပါစေ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ စိန္တနမတ္တမ္ပိ- စိတ်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်းမျှသည်သော်မှလည်း၊ မေတ္တံ- သော၊ မနောကမ္ပံ-

၁။ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ ယခုစာပိုဒ် (၁၄၁)အစပိုင်း၌ “မိလ္လတိ သိနိယုတိ ဧတာယာတိ မေတ္တာ၊ မိတ္တဘာဝေါ”ဟူသော စာကြောင်းကျနေသည်ကို ထည့်စွက်၍ အနက်ပေးခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ဤနေရာမှာလည်း ကျနေသော စာကြောင်းများကို ဖော်ပြလတ္တံ့သော ဋီကာများနှင့် တိုက်ဆိုင်ထည့်စွက်ပြီး အနက်ပေးထားပါသည်။ နောက်၌လည်း စာကြောင်းများစွာ ကျနေသည်ကို မကြာမကြာ တွေ့ရပါလိမ့်ဦးမည်။

တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ကထိယမာနန္တိ အဓိပ္ပါယော၊ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိပုစ္ဆန အတ္ထကထနဝသေန ပဝတ္တိယမာနမေဝ မေတ္တံ ဝစီကမ္ပိနာမ ဟိတဇ္ဈာသယေန ပဝတ္တိတဗ္ဗတော၊ တိဏိ သုစရိတာနီတိ ကာယဝစီမနောသုစရိတာနိ၊ စိန္တနန္တိ ကုမိနာ ဧဝံ စိန္တနမတ္တမ္ပိ မေတ္တံ မနောကမ္ပံ၊ ပဂေဝ ဝီထိပဋိပန္နာ ဘာဝနာတိ ဒဿေတိ၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ဒု-၃၀၆၊ ကောသမ္ပိယသုတ်) အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ (တ၊၉၀၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ပဌမသာရဏီယသုတ်)၊ ယခု ဤမဟာ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋီကာနှင့်တကွ ဖော်ပြပါဋီကာများကို တိုက်ဆိုင်ကြည့်လိုက်မှသာ ပါဠိဝါကျ အပြည့်အစုံရရှိ၍ ပါဠိအမှားကိုလည်း အမှန်ပြင်ရန်လွယ်ကူ၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၌ “ပဋိပန္နာ” ဟု သာရှိပြီး မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၌မူ “ဝိဓိပဋိပန္နာ”ဟု ရှိ၏။ ဝီထိ-ဟု ပြင်လိုက်ပါ၏။

၅၀၀ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မနောကံမည်ပေသေး၏။ ဝီထိပဋိပန္နာ- ဘာဝနာလမ်းကြောင်းအတိုင်းသွားသော၊
ဘာဝနာ- ဘာဝနာသည်ကား၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ မေတ္တိ- သော၊
မနောကမ္မ- မနောကံမည်ပေတော့၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ-
ပြတော်မူ၏။

အာဝီတိ- ကား၊ ပကာသံ- မျက်မှောက်ထင်ထင်ပေါ်လွင်စွာ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊
ဧတ္ထ- ဤ အာဝီဟူသော ပါဌ်၌၊ ယံ- အကြင်သူကို ဥဒ္ဓိဿ- ရည်ရွယ်၍၊ တံ ကာယကမ္မ-
ထိုကာယကံကို၊ ကရိယတိ- ပြုအပ်၏။ တဿ- ထိုသူ၏၊ သမ္မုခဘာဝတော-
မျက်မှောက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပကာသဘာဝေါ- ထင်ရှားသည်အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-
၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် သမ္မုခါတိ- သမ္မုခါ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ရဟောတိ-
ကား၊ အပ္ပကာသံ- မျက်ကွယ်ဖြစ်အင် မပေါ်မလွင်၊ စ- ဆက်၊ ယံ- ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ၍၊
တံ ကာယကမ္မ- ကို၊ ကရိယတိ- ၏။ တဿ- ၏။ ပစ္စက္ခဘာဝတော- မျက်မှောက်
မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပကာသတာ- မပေါ်လွင် မထင်ရှားသည်အဖြစ်သည်၊
ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရမ္မုခါတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ (နဝကာနံ-
သီတင်းငယ်တို့၏၊ စိဝရကမ္မာဒိသု- သင်္ကန်းချုပ်ခြင်းအစရှိသော လုပ်ငန်းတို့၌) သဟာယ
ဘာဝဂမနံ- အကူအညီ အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည်၊ တေသံ-
ထိုသီတင်းငယ်တို့၏၊ ပုရတော- ရှေ့မှောက်၌ (မေတ္တိ- သော၊ ကာယကမ္မ နာမ- ၏။
အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို ယူပေးသည်) ဟိ- မှန်၏။ တေသု- ထိုသီတင်းငယ်တို့သည်၊
ကရောန္တေသုယေဝ- သင်္ကန်းချုပ်မှုသည်ကို ပြုလုပ်နေကြစဉ်ပင်လျှင်၊ သဟာယဘာဝ-
ဂမနံ- (မိမိက ထိုသီတင်းငယ်တို့၏) အဖော်သဟဲ၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည်၊ သမ္မုခါ-
မျက်မှောက်၌၊ ကာယကမ္မနာမ- ကာယကံမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏။ [ဤသုတ်ဋီကာ၌
စာကြောင်း(၆)ကြောင်း မက ကျနေ၏။ ယခင်ဋီကာများမှ ယူ၍ဖြည့်စွက်အနက်ပေးထား
ပါသည်] ဥဘယေဟီတိ- ကား၊ နဝကေဟိ- သီတင်းငယ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
ထေရေဟိ စ- ထေရ်တို့သည်လည်းကောင်း။

ပဂ္ဂယှာတိ- ကား၊ ပဂ္ဂဏိတွာ- ခိုးမြှောက်၍၊ ဥစ္စံ- မြင့်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊
[ဤမှ နောက်၌ ကျနေသော စာကြောင်း (၅)ကြောင်းကို ဖြည့်စွက်၍ အနက်ပေးမည်]
ကေဝလံ- ထေရော-ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်မပါဘဲ သက်သက်သီးသန့်၊ ဒေဝေါတိ- ဒေဝဟူ၍၊
အဝတွာ- မပြောမူ၍၊ ဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ထိရဘာဝဇောတနံ-
ခိုင်မြဲသည်အဖြစ်ကို ထွန်းပြသော၊ ဒေဝတ္ထေရောတိ ဝစနံ- ဒေဝထေရ်ဟူသော

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၀၀

စကားသည်၊ ပုဂ္ဂယ- ခိုးမြှောက်၍၊ ဝစနံ- ပြောဆိုအပ်သော စကားတည်း။ **မမတ္တဗောဓနံ**-
 ငါ့ဥစ္စာ၏ အဖြစ်ကို သိစေတတ်သော (ငါလေးစားကြည်ညိုသူ၏ အဖြစ်ကို သိစေတတ်
 သော) ဝစနံ- စကားသည်၊ **မမာယနဝစနံ**- မမာယနဝစနမည်၏။ ဧကန္တတိရောက္ခ-
 ကဿ (ဧကန္တပရမ္ပဒဿ)- (ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်၍) ဧကန်စင်စစ်မျက်ကွယ်ဖြစ်သော၊
 မနောကမ္မဿ- မနောကံ၏။ သမ္မုဒတာနာမ- မျက်မှောက်၏အဖြစ်မည်သည်။ ဝိညတ္တိ-
 သမုဋ္ဌာပနဝသေန- ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ စ-
 ထိုသို့ပင် ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်၍ သမ္မုဒါမေတ္တာ ကာယကံ
 ဖြစ်သင့်ပါသော်လည်း၊ တံ- ထိုမနောကံ၏ သမ္မုဒတာမည်ပုံကို (ဒဿေန္တော အာဟ-
 ဌံ စပ်) လောကေ- လောက၌၊ ကာယကမ္မန္တိ- ကာယကံဟူ၍၊ ပါကဋံ- ထင်ရှားသော၊
 ပညာတံ- ပေါ်လွင်စွာ သိအပ်သော၊ ဟတ္ထဝိကာရာဒိ- လက်လှုပ်ရှားမှု အမှုအရာအစရှိ
 သည်ကို၊ အနာမသိတွာ ဧဝ- မသုံးသပ်မှု၍သာလျှင်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်
 (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) နယနာနိ ဥဗ္ဗိလိတွာတိ အာဒိ- နယနာနိ ဥဗ္ဗိလိတွာ-အစရှိသော
 စကားကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဤတိုင်အောင် ကျနေသော စာကြောင်းများ
 ဖြစ်၏။]

မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓါနံ- မေတ္တာဟူသော အစိုအစေးဓာတ်ဖြင့် စိုပြေနေကုန်သော၊
 နယနာနံ- မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥဗ္ဗိလနာစ- ဖွင့်ကြည့်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပသန္နေန-
 ကြည်လင်၍ပျသော၊ မုခေန- မျက်နှာဖြင့်၊ ဩလောကနဉ္စ- ကြည့်ရှုခြင်းသည်လည်း
 ကောင်း၊ မေတ္တံ- မေတ္တာရှိသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မမေဝ- ကာယကံ
 သည်သာတည်း၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ယဿ စိတ္တဿ- အကြင်စိတ်၏၊ ဝသေန- အစွမ်း
 ဖြင့်၊ ဝါ- အလိုအားဖြင့်၊ နယနာနံ- မျက်လုံးတို့၏၊ မေတ္တာသိနေဟသိနိဒ္ဓတာ စ-
 မေတ္တာဟူသော အစိုဓာတ်ဖြင့် စိုပြေနေကုန်သည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ မုဓဿ-

၁။ **မမတ္တဗောဓနံ၊ မမာယနဝစနံ**။ ။ မမ အယံ မမော- ငါ၏ ဥစ္စာ (ငါ၏ အကြည်ညိုခံ
 ပုဂ္ဂိုလ်) မမဿ ဘာဝေါ မမတ္တံ၊ မမတ္တံ ဗောဓေတီတိ မမတ္တဗောဓနံ။ မမံ ဝိယ ကရောတိ
 ဧတေန ဝစနေနာတိ မမာယနံ၊ မမာယနံ စ တံ ဝစနဉ္စာတိ မမာယနဝစနံ- ငါ၏ ဥစ္စာ
 (ငါ၏ အကြည်ညိုခံ ပုဂ္ဂိုလ်)ဟု ပြုကြောင်း ပြောဆိုကြောင်းစကား၊ ဤ၌ အမှသဒ္ဓါ၏၊ ကာရိယ
 ဖြစ်သော မမသဒ္ဓါနောင် ကုဒ်အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “မမော”ဟုပြီး၏၊ ယင်းသို့ပြီးသော
 မမသဒ္ဓါနောင် သဒ္ဓါဒိနိ ကရောတိ-ဟူသော မောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် ပြုကျင့်ခြင်းအနက်၌
 အာယ ပစ္စည်းသက်ပြီးနောက် ယုပစ္စည်းအနုပြု၍ “မမာယန”ဟု ဖြစ်၏။

မျက်နှာ၏။ ပသန္နတာစ- ကြည်လင်နေသည်အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-
 ဖြစ်၏။) တံ- ထိုစိတ်ကို (ထိုသို့ မျက်လုံးများ၏ မေတ္တာဟူသော အစိုဓာတ်ဖြင့်
 စိုပြေနေကုန်သည် အဖြစ်၊ မျက်နှာ၏ ကြည်လင်သည်အဖြစ်၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ကို)
 သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ မေတ္တံ မနောကမ္မံ နာမာတိ- နာမဟူ၍၊ (အာစရိယေန-
 အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ လာဘာ ဝတ၊ လာဘော လဒ္ဓေါတိ
 အာဒိသု ဝိယ- လာဘာ ဝတ၊ လာဘော လဒ္ဓေါ-အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌ကဲ့သို့၊
 လာဘသဒ္ဓေါ- လာဘသဒ္ဓါသည်၊ ကမ္မသာဓနော- (ရအပ်-ဟူသော) ကံဖြစ်သော
 သာဓနအနက်ရှိ၏။ [လာဘာ ဝတ- လာဘ်ကောင်း လာဘ်မြတ်တို့ကို ရအပ်ပါပေစွာ
 တကား၊ လာဘော- ရအပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်ကို၊ လဒ္ဓေါ- ရအပ်ပေပြီ။] စ- ဆက်ဦးအံ့၊
 ဧတ္ထ- ဤ ယေ တေ လာဘာ- အစရှိသောပါဠိတော်၌၊ သော- ထိုလာဘသဒ္ဓါသည်၊
 ဓမ္မလဒ္ဓါတိ- ဓမ္မလဒ္ဓါ-ဟူ၍၊ ဝစနတော- ဟောတော် မူခြင်းကြောင့်၊ အတိတကာ-
 လိကော- အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ စီဝရာဒယော လဒ္ဓပစ္စယာတိ-
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဓမ္မတော- ကုသိုလ်တရားမှ၊ ဝါ- ကုသိုလ်တရားဖြင့်၊ (ကုသိုလ်တရား မပျက်ပြား
 စေဘဲ ကုသိုလ်တရားနှင့် အညီ) အာဂတာ- ဖြစ်ပေါ်လာသော ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓါဂမနပစ္စယာ- စင်ကြယ်စွာဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော သင်္ကန်းအစရှိသော
 ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဓမ္မိကာ- ဓမ္မိကတို့မည်၏။ [ဤ “ပရိသုဒ္ဓါဂမနပစ္စယာ”ပါဠိသည် ယခင်
 ဋီကာတို့၌ ပါ၏။] တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တရားတော်နှင့် အညီ စင်ကြယ်စွာ
 ဖြစ်ပေါ်လာသော ပစ္စည်းတို့သာ ဓမ္မိက မည်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊) ဓမ္မလဒ္ဓါတိ-
 ဓမ္မလဒ္ဓါ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။
 ဣမမေဝ အတ္ထံ- ဤစင်ကြယ်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပစ္စည်းတို့သာ ဓမ္မိက၊ ဓမ္မလဒ္ဓဖြစ်ခြင်း
 ဟူသော အနက်သဘောကို ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကုဟနာဒိတိ အာဒိ- ကုဟနာဒိ
 အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ [ဤမှ နောက်၌ ကျနေရစ်
 သော စာကြောင်း(၅)ကြောင်း နီးနီးကို ယခင်ဋီကာများနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ထည့်စွက်
 အနက်ပေးအံ့၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ “န သမ္မာ”အစရှိသော ဝါကျ၌ “န”နှစ်လုံးရှိနေပြီး ပဏ္ဏာသ
 ဋီကာ၌မူ “န”သုံးလုံးဖြစ်နေပြန်၏။ “န”တလုံးသာရှိရမည်ဖြစ်၏။]

သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဝါ- လေးလေးစားစား၊ ဂယမာနာပိ- ခံယူအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 ဓမ္မလဒ္ဓါနာမ- တရားနှင့် အညီ ရအပ်သော ပစ္စည်းတို့မည်သည်၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၀၃

ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တပုဋိသေနေတ္ထံ- ထိုကောင်းစွာ ခံယူအပ်သည်အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဓမ္မလဒ္ဓါတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဒေယံ- ၈- လှူဖွယ်ပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏေယျဉ္စ- အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ အပုဋိဝိဘတ္တံ- မခွဲခြားအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဘုဉ္ဇတိ- သုံးဆောင်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အပုဋိဝိဘတ္တဘောဂီနာမ- အပုဋိဝိဘတ္တဘောဂီမည်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒွေ ပဋိဝိဘတ္တာနိနာမာတိအာဒိ- နာမအစရှိသော၊ ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်၊ အာဟ- ပြီ၊ စိတ္တေန ဝိဘဇနန္တိ ဧတေန- စိတ္တေန ဝိဘဇနံ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေန ဝိ- စိတ်ဖြစ်ခြင်းမျှဖြင့်သော်မှပင်၊ ဝိဘဇနံ- (အာမိသပစ္စည်းနှင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို) ခွဲခြားခြင်း သည်၊ ပဋိဝိဘတ္တနာမ- ပဋိဝိဘတ္တမည်ပေးသေး၏၊ ပယောဂတော- ကိုယ်နှုတ်လုံလ ပယောဂဖြင့်၊ ဝိဘဇနံ- သည်၊ ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ ပဋိဝိဘတ္တနာမ- မည်ပေ တော့၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (အာစရိယော- သည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကာယေန- ကိုယ်ဖြင့်၊ (ကိုယ်ထိ လက်ရောက်အားဖြင့်)၊ ဝိဘဇနံ- ခွဲခြားခြင်းသည်၊ စိတ္တေန- စိတ်ဖြင့်၊ ဝိဘဇနပုဗ္ဗကံ- ခွဲခြားခြင်းရှေ့ရှိ၏၊ (စိတ်ဖြင့် ခွဲခြားခြင်းက ရှေးဦးအစကြိုတင်ဖြစ်နှင့်ရ၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မူလမေဝ- အရင်းခံအကြောင်းဖြစ် သော စိတ်ဖြင့် ခွဲခြားခြင်းကိုသာ၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧဝံ စိတ္တေန ဝိဘဇနန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထို “ဧဝံ စိတ္တေန ဝိဘဇနံ”ဟူသော ဤစကားဖြင့်၊ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေနဝိ- စိတ်ဖြစ်ခြင်းမျှဖြင့်သော်မှပင်၊ ပဋိဝိဘာဂေါ- ခွဲခြားခြင်းကို၊ န ကာတဗ္ဗော- မပြုထိုက်၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ၏၊ အပုဋိဝိဘတ္တန္တိ- အပုဋိဝိဘတ္တံ-ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော- ဘာဝနပုံသက မည်သော ကြိယာဝိသေသနကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ- တနည်းကား၊ အပုဋိဝိဘတ္တံ- မခွဲခြားအပ်သော၊ လာဘံ- ပစ္စည်းလာဘ်ကို၊ ဘုဉ္ဇတိ- သုံးစွဲ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကမ္မနိဒ္ဒေသော ဧဝ- ကံအနက်ကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါပင်တည်း။

☞ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အာဇီဝသောနေတ္ထံ- အသက်မွေးမှုနှင့် စပ်သော (အာဇီဝပါရိ- သုဒ္ဓိ) သီလကို သုတ်သင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ တံ တံ- ထိုထို မွန်မွန် မြတ်မြတ်ရအပ်သမျှ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဂိဟိနံ- လူတို့အား၊ နေဝ ဒေတိ- မပေး၊ န အတ္တနာ ဘုဉ္ဇတိတိ- ကား၊ မယံ- ငါ၏၊ အသာဓာရဏဘောဂိတာ- (ခွဲဝေလှူဒါန်းမှု မပြုသဖြင့်) အများသံဃာနှင့်

သက်ဆိုင်မှုမရှိဘဲ သုံးဆောင်သူ၏ အဖြစ်သည်။ မာ ဟောတု- မဖြစ်ပါစေလင့်၊ ဣတိ-
 ဤသို့သော အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ အတ္တနာဝ- မိမိချည်းသာလျှင်၊ န ပရိဘုရတိ- မသုံးဆောင်
 (ဤမှနောက်၌ ကျနေသော စာကြောင်းနှစ်ခုခွဲထည့်မည်) ပဋိဂ္ဂဏန္တော စ။ပ။ ပဿတီတိ
 ဣမိနာ- ပဋိဂ္ဂဏန္တော စ။ပ။ ပဿတိ-ဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့်၊ အာဂမနတော-
 ပစ္စည်း ဝတ္ထု အလှူခံယူမှု အဦးအစပြုလာရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ သာဓာရဏ ဗုဒ္ဓိ-
 အများ သံဃာနှင့် သက်ဆိုင်လိုသော အသိဉာဏ်ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတိ- စွဲကပ်တည်ရှိစေ၏။
 ဟိ- အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့အလှူခံယူမှု အစပြုလာရာအခါမှ စ၍ သာဓာရဏ
 ဗုဒ္ဓိကို ဖြစ်စေသည်ရှိသော်၊ အဿ- ထိုသာရဏီယကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်း၏။
 သာဓာရဏဘောဂိတာ- အများသံဃာနှင့် သက်ဆိုင်မှုပြု၍ ခွဲဝေသုံးဆောင်သူ၏
 အဖြစ်သည်။ သုကရာ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်။ ဟောတိ- ၏။ အဿ- ထိုရဟန်း၏။
 သရဏီယဓမ္မော စ- အမြဲမပြတ် အမှတ်ရသင့်သော ဒါနကျင့်ဝတ်တရားသည်လည်း၊
 သုပူရော- ကောင်းစွာပြည့်စုံလုံလောက်သည်။ ဟောတိ- ၏။ ဤတိုင်အောင်
 ကျနေရစ်သော စာကြောင်းနှစ်ကြောင်းခွဲဖြစ်၏။ ထို့နောက် “ပဋိဂ္ဂဏန္တော စ။ပ။
 ပဿတိ” ဝါကျ၏ နောက်တနည်းအဖွင့်ကို ပြလို၍ “အထ ဝါ ပဋိဂ္ဂဏန္တော”စသည်မိန့်
 ၏။ ဤ၌ “အထ ဝါ”ပါဌ်ကျနေပြန်သေး၏။

အထ ဝါ- တနည်းကား၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တော စ။ပ။ ပဿတီတိ ဣမိနာ- ပဋိဂ္ဂဏန္တော
 စ။ပ။ ပဿတိဟူသော ဤဝါကျဖြင့်၊ တဿ လာဘဿ- ထိုရအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်း
 ဝတ္ထု၏။ တီသုပိ ကာလေသု- (မခံယူမီကာလ၊ ခံယူဆဲကာလ၊ ခံယူပြီးကာလအားဖြင့်)
 သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်သော ကာလတို့၌၊ သာဓာရဏတော- အများသံဃာနှင့် သက်ဆိုင်
 သည်အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဌပနံ- ထိုရဟန်း၏ စိတ်ထဲ၌ ထားခြင်းကို (အာစရိယေန- သည်၊)
 ဒဿိတံ- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တော စ။ပ။ ဟောတူတိ ဣမိနာ- ဟောတု-
 ဟူသော ဤဝါကျဖြင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟဏကာလော- ခံယူဆဲကာလကို (အာစရိယေန- သည်၊)
 ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဂဟေတွာ။ပ။ ပဿတီတိ ဣမိနာ- ဂဟေတွာ။ပ။
 ပဿတိ-ဟူသော ဤဝါကျဖြင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟိတကာလော- ခံယူပြီးရာ ကာလကို၊
 (ဒဿိတော) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တဒုဘယံ- ထိုခံယူဆဲကာလ၊ ခံယူပြီးကာလနှစ်မျိုးစုံ၌
 အများသံဃာနှင့် သက်ဆိုင်သော သံဃိကပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းသည်၊ တာဒိသေန- ထိုကဲ့သို့
 ရှုအပ်သော ဘုံဆိုင်သံဃိကပစ္စည်းဖြစ်စေလိုခြင်းဟူသော၊ ပုဗ္ဗဘောဂေန- ရှေးဦး
 အလျင်ကြိုတင် နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် ဝိနာ- ကင်း၍၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၀၅

အတ္ထသိဒ္ဓေါ- ဆိုလိုအပ်သော အနက်သဘောပြီးစီးရာဖြစ်သော၊ ပုရိမကာလော- ရှေ့ပိုင်းကာလသည်၊ (ဟောတိ) တယ်ဒိ- ထိုဘုံဆိုင်သံဃိကပစ္စည်းဖြစ်စေလိုသော ဆန္ဒသည်၊ ပဋိဂ္ဂဟဏတော- လှူဖွယ်ပစ္စည်းခံယူရာအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးဦးအစဉ်ပင်လျှင်၊ အဿ- ထိုသာရဏီယကျင့်ဝတ် ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်း၏ (သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ဟောတိ- ဖြစ်ရ၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ ဟောတိ- ဖြစ်ရသနည်းဟူမူ၊ ဣဒံ- ဤ ငါရရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်) သံဃေန- သံဃာတော်နှင့်၊ သာဓာရဏံ- သက်ဆိုင်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သံဃာအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်လိုသော ဆန္ဒဖြင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟေဿာမိ- ငါခံယူအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဟောတိ)။

ပဋိဂ္ဂဟန္တဿ- လှူဖွယ်ပစ္စည်းခံယူစဉ်မှာလည်း၊ (ဣဒံ- ဤငါရရှိသော ပစ္စည်း ဝတ္ထုသည်) သံဃေန သာဓာရဏံ ဟောတု- သတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဆန္ဒဖြင့်၊ ပဋိဂ္ဂဟေဿာမိ- ငါခံယူ၏။ ဣတိ- ဤသို့သောနှလုံးသွင်းမှုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ပဋိဂ္ဂဟေတ္တာ- ခံယူပြီး၍လည်း၊ (ဣဒံ- သည်) သံဃေန သာဓာရဏံ ဟောတု- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ သော ဆန္ဒဖြင့်၊ မယာ- ငါသည်၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ- ခံယူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်းမှုသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဧဝံ- ဤသို့ တိလက္ခဏသမ္ပန္နံ- အလှူမခံမီ ကာလ၊ အလှူခံဆဲကာလ၊ အလှူခံပြီးကာလသုံးမျိုးတို့၌ သံဃိကပစ္စည်းဖြစ်စေလိုခြင်း ဟူသော လက္ခဏာသုံးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ လဒ္ဓလာဘံ- ရအပ်ပြီး သော ပစ္စည်းလာဘ်ကို (ပရိဘုဉ္ဇန္တော- ၌စပ်) ဩသာနလက္ခဏံ- အပြီးသတ်လက္ခဏာ တိုင်အောင် အဝိကောပေတ္တာ- မပျက်စီးစေမူ၍၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တော- သုံးဆောင်လသော်၊ သာဓာရဏဘောဂီစ- အများသံဃာနှင့် သက်ဆိုင်မှုပြု၍ သုံးဆောင်သည်လည်း ကောင်း၊ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ စ- မခွဲခြားအပ်ဘဲ သုံးဆောင်သည်လည်းကောင်း၊ (ဤမျှလောက်သာလျှင် လှူမည်၊ ဤမျှလောက်ကို မလှူ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် လှူမည်၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်အား မလှူဟု အာမိသနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို မခွဲခြားအပ်ဘဲ သုံးဆောင်သည် လည်းကောင်း) ဟောတိ- ၏။

ဣမံ ပန သာရဏီယဓမ္မန္တိ- ကား၊ စတုတ္ထံ- လေးခုမြောက်သော၊ ဣမံ သရိတဗ္ဗ- ယုတ္တဓမ္မံ- ဤကြာမြင့်စွာ အောက်မေ့အမှတ်ရထိုက်သည်အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော ဒါနတရား ကို၊ (ကော- အဘယ်ရဟန်းသည်၊ ပူရေတိ- ဖြည့်ကျင့်နိုင်သနည်း) (တာဝ- ပဌမဦးဆုံး၊ ဒုဿီလော- သီလမရှိသော ရဟန်းသည်၊ န ပူရေတိ- မဖြည့်ကျင့်နိုင်) ဟိ- မှန်၏။ တဿ- ထိုဒုဿီလရဟန်း၏၊ သန္တကံ- ပစ္စည်းဥစ္စာကို၊ သီလဝန္တာ- သီလရှိသော ရဟန်း

တို့သည်၊ န ဂဏ္ဌန္တိ- မခံယူကုန်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုဿီလဿ- ၏၊ သာဓာရဏ
 ဘောဂိတာဇဝ- အများသံဃာနှင့် သက်ဆိုင်မှုပြု၍ သုံးဆောင်သည်အဖြစ်သည်ပင်၊
 နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ကဿ- ထိုဒုဿီလရဟန်း၏) အာရမ္မောပိ-
 သာရဏီယဓမ္မကို အဦးအစ အားထုတ်ဖြည့်ကျင့်မှုသည်သော်မှပင်၊ တာဝ န သမ္ဘဝတိ-
 မဖြစ်နိုင်သေး၏၊ ပူရဏ- ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်မှုသည်ကား၊ ကုတော သမ္ဘဝတိ-
 အဘယ့်ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ (န သမ္ဘဝတိ ဇဝ- မဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း) ဣတိ-
 ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ ပရိသုဒ္ဓသီလောတိ ဣမိနာ-
 ပရိသုဒ္ဓသီလော-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ လာဘဿ- ရအပ်သော ပစ္စည်းလာဘ်၏၊
 ဓမ္မိကဘာဝံ- တရားဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည်အဖြစ်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ-
 ပြတော်မူ၏၊ ဝတ္တံ အခဏေန္တောတိ ဣမိနာ- ဤပါဌ်ဖြင့်၊ အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂိတဉ္စ-
 မခွဲခြားအပ်ဘဲ သုံးဆောင်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (အကျယ်တဝင့်အနက်ဆိုခဲ့ပြီးပြီ)
 သာဓာရဏဘောဂိတဉ္စ- သံဃာနှင့် သက်ဆိုင်မှုပြု၍ သုံးဆောင်သည်အဖြစ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ တဒုဘယေ- ထိုနှစ်မျိုးစုံသော သုံးဆောင်မှုသည်၊ သတိ-
 ရှိလသော်၊ သာရဏီယဓမ္မော- အမြဲမပြတ်အောက်မေ့သင့်သော ဒါနကျင့်ဝတ်တရား
 သည်၊ ပူရိတောဝ- ပြည့်စေအပ်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 ပူရေတိတိ- ပူရေတိ-ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဩဒိဿကံ ကတွာတိ ဧတေန-
 ဩဒိဿကံ ကတွာ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ အနောဒိဿကံ- မရည်စူးအပ်သည်ကို၊
 ကတွာ- ပြု၍၊ ပိတုနော ဝါ- ခမည်းတော်အားလည်းကောင်း၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယာဒီနံ
 ဝါ- ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်အစရှိသော ရဟန်းတို့အားလည်းကောင်း၊ ထေရာသနတော-
 ထေရ်ရဟန်း၏ နေရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဒေန္တဿ- ပေးလှူသော ရဟန်း၏၊ သာရဏီယ-
 ဓမ္မောယေဝ- သည်ပင်လျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ (အာစရိယော) ဒဿေတိ-
 ၏၊ [“ဒဿေတိ၊ ဒါတဗ္ဗန္တိ အဝဿံ ဒါတဗ္ဗံ”ကား ယခင်ဋီကာ၌သာ ပါ၏။] ဒါတဗ္ဗန္တိ-
 ကား (သော- ထိုအမိ အဖနှင့် ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့အား ပေးလှူသော ရဟန်းသည်) အဝဿံ-
 မချွတ်ဧကန်၊ ဒါတဗ္ဗံ- ပေးလှူထိုက်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဝါ- ပေးလှူထိုက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဒေတိ- ပေးလှူသည်မည်၏) ပန- ထိုသို့ပင် ပေးလှူသင့်သည်ကို ပေးလှူ
 သည်မည်ပါသော်လည်း၊ အဿ- ထိုပေးလှူသော ရဟန်း၏၊ ဝါ- ရဟန်းမှာ၊
 သာရဏီယဓမ္မော- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ)

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၀၇

ပဋိဇ္ဇေနဋ္ဌာနေ- ပေးကမ်းသမ္ပုပ္ဖစောင့်ရှောက်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဌာန၌၊ ဩဒိဿကံ- ရည်စူးအပ်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒိန္နတ္တာ- ပေးလှူအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ပလိဗောဓေဂ္ဂနံ နာမ ဟောတီတိ အာဒိ- ဟောတိ- အစရှိသည်တည်း၊ [ထို့နောက် ကျနေရစ်သော စာကြောင်း တကြောင်းကို အနက်ပေးမည်။]

(သာရဏီယဓမ္မော- သည်) မုတ္တပလိဗောဓဿေဝ- ကင်းလွတ်သောကြောင့်ကြ ပလိဗောဓရှိသော ရဟန်းအားသာလျှင်၊ (ပူရေတုံ- ဖြည့်ကျင့်ခြင်းငှာ၊) ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ (ကဿ္ဘာ- နည်း၊) အမုတ္တပလိဗောဓဿ- မကင်းလွတ်သော ကြောင့်ကြပလိဗောဓရှိသော ရဟန်း၏၊ ဝါ- သည်၊ ပူရေတုံ- သာရဏီယဓမ္မကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကဏေယျတ္တာ- မစွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယဒိ ဧဝံ- ယင်းသို့ဖြစ်လသော် (ယင်းသို့ ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓမရှိသော ရဟန်းအားသာဖြည့်ကျင့်သင့်သည်ရှိသော်) သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ- အမြဲ ကာလပတ်လုံး၊ သာရဏီယဓမ္မပူရကဿ- သာရဏီယဓမ္မဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်းအား၊ ဩဒိဿကဒါနံ- ရည်စူးအပ်သည်ကို ပြု၍ လှူအပ်သော အလှူဒါနသည်၊ န ဝဇ္ဇတိ- မအပ်ပါသလော၊ ဣတိ- ဤသို့မေးငြားအံ့၊ ယုတ္တဋ္ဌာနေ- ရည်စူး၍ လှူသင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဌာန၌၊ (ဩဒိဿကဒါနံ- သည်) နော န ဝဇ္ဇတိ- မအပ်သည်မဟုတ် အပ်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အဖြေကို ဒဿေန္တော- ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့် တေန ပနာတိ အာဒိ- တေန ပန-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ထို့နောက် ကျနေသော စာကြောင်းတကြောင်းမှာ] ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမိနာ- ဤ “တေန ပန”အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့် အဿ- ထိုသာရဏီယဓမ္မဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်း ၏၊ ဩဒိဿကဒါနံ- ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ န ဝါရိတံ- တားမြစ်အပ် သည်မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ၏၊ [ထို့နောက် “ဂိလာနာဒိနံ ဟိ”ဟူ၍ ဟိနိပါတိပါစေရမည်။]

ဟိ- မတားမြစ်အပ်သည်မှာ မှန်ပေ၏၊ ဂိလာနာဒိနံ- မကျန်းမာသော ရဟန်းအစရှိ သည်တို့အား၊ ဩဒိဿကံ- ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဒါနံ- ပေးလှူခြင်းသည်၊ အသုကဿ- ထိုမည်သော သူအား၊ န ဒဿာမိ- မပေးလှူအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ ပဋိက္ခေပဿ- ပယ်ရှား ခြင်း၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အပ္ပဋ္ဌိဝိဘာဂပက္ခိကံ- မခွဲခြားခြင်း အဖို့၌ ပါဝင်၏ (မခွဲခြားဘဲ လှူဒါန်းမှုအုပ်စု၌ ပါဝင်၏) ဟိ- မှန်၏၊ ပဋိဝိဘာဂေါ- ခွဲခြားခြင်း သည်၊ ဝါ- ခွဲခြား လှူဒါန်းခြင်းသည်၊ ဗျတိရေကပ္ပဓာနော- မခွဲခြားခြင်း၏ ပြောင်းပြန်

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုသာ ပဓာနရှိ၏။ [ခွဲခြား၍ ပေးလှူခြင်းသည် မခွဲမခြားပေးလှူခြင်း၏ ပြောင်းပြန် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုသာ ပဓာနဖြစ်၏။ ဂိလာနစသည်တို့အား ပေးလှူခြင်းသည်ကား၊ ယင်းသို့ မခွဲမခြား ပေးလှူခြင်း၏ ပြောင်းပြန် ဆန့်ကျင်ဘက် မဟုတ်။ မခွဲမခြားလှူဒါန်းမှုဘက်၌သာ ပါဝင်၏ဟူလို၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အဝသေသန္တိ အာဒိ- အဝသေသံ-အစရှိသည်တည်း။ [အဋ္ဌကထာနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရာ၏။] အဒါတုမ္ပိတိ (ဧတ္ထ)- အဒါတုမ္ပိ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပိသဒ္ဓေန- ပိသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ဒုဿီလဿ- အား) ဒါတုမ္ပိ- ပေးလှူခြင်းငှာလည်း၊ ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ပြ၏။ တဉ္စ- ထိုဒုဿီလ အား ပေးလှူခြင်းသည်လည်း၊ ကရုဏာယနဝသေန- သနားမှု ကရုဏာဖြစ်ခြင်းအနေ အားဖြင့် (ဝဇ္ဇတိ- သင့်၏) ဝတ္တပူရဏဝသေန- သာရဏီယဓမ္မကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ န ဝဇ္ဇတိ- မသင့်၊ [ထို့နောက်ကျနေရစ်သော စာကြောင်းတကြောင်း ကျော်ကျော်ကို အနက်ပေးအံ့။]

တဿ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ဒုဿီလအား သနားမှု ကရုဏာဖြင့်သာ ပေးလှူသင့်၍ ဝတ္တပူရဏဖြင့် မပေးလှူသင့်သည်အဖြစ်ကြောင့်) ဒုဿီလဿပိ- သီလမရှိသော ရဟန်းအားလည်း၊ အတ္ထိကဿ- သူက အလှူခံခြင်းငှာ အလိုရှိနေပါမူ၊ သမ္ဘဝေ- လှူဖွယ် ဝတ္ထု အဆင်သင့်ဖြစ်နေခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ဒါတဗ္ဗံ- ပေးလှူထိုက်၏။ ဟိ- အကြောင်းကား၊ ဒါနံ နာမ- ပေးလှူခြင်း ကိစ္စမည်သည်ကို၊ ကဿစိ- မည့်သူအားမျှ န နိဝါရိတံ- မတားမြစ်အပ်ပါချေ၊ သုသိက္ခိတာယာတိ- ကား၊ သာရဏီယဓမ္မပူရဏ- ပိဓိမ္ပိ- သာရဏီယတရားကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်ပုံ အစီအစဉ်၌၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ သိက္ခိတာယ- သင်ကြားပြီးသော၊ သုကုသလာယ- ကောင်းစွာ ကျွမ်းကျင်သော၊ (ပရိသာယ- ပရိသတ်၌) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဣဒါနိ- သာရဏီယဓမ္မဖြည့်ကျင့် သင့်ရာ ကျွမ်းကျင်သော ပရိသတ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တဿ- ထိုပရိသတ်၏။ ကောသလ္လံ- ကျွမ်းကျင်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ကျွမ်းကျင်ပုံကို၊ ဒေသေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ သုသိက္ခိတာယ ဟိတိအာဒိ- သုသိက္ခိတာယ ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဒွါဒေသဟိ ။ပ။ ဩရန္တိ ဣမိနာ- ဩရဟူသော ဤဝါကျဖြင့်၊ တဿ- ထိုသာရဏီယဓမ္မ၏၊ ဒုပ္ပူရဏံ- ခက်ခဲစွာ ဖြည့်ကျင့်အပ်သည်အဖြစ်ကို (အာစရိယော) ဒေသေတိ- ၏။ တထာ- ထိုစကားကို၊ ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ သော- ထိုသာရဏီဓမ္မကျင့်ဝတ် သည်၊ (ထိုကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်မှု ကုသိုလ်စေတနာသည်) မဟပ္ပလော- များသော

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၀၉

ကံတူမှုရင်းအကျိုးရှိ၏။ မဟာနိသံသော- များသော ဆင့်ပွားအကျိုးရှိ၏။ တာဝ-
ရှေးဦးစွာ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေဟိပိ- မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော အကျိုးသော်မျှဖြစ်ကုန်သော၊
ဂရုတရေဟိ- အထူးသဖြင့် ကြီးလေးကုန်သော၊ ဖလနိသံသေဟိ- အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်
တို့သည်၊ အနုဂတော စ- အစဉ်လိုက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ တံ သမင်္ဂီ- ထိုကျင့်ဝတ်နှင့်
ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလော- ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိသေသလာဘီ- မဂ်ဖိုလ်တရားထူးရရှိသော
အရိယပုဂ္ဂလောဝိယ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့၊ လောကေ- လောက၌၊ အတ္ထရိယဗျတဓမ္မ-
သမန္တာဂတော စ- လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချီးဖွယ်နှင့် မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးတရားတို့နှင့်
ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ- ဟော၏။

တထာ ဟိ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ သော- ထိုသာရဏီယကျင့်ဝတ်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော
ရဟန်းသည်၊ ဒုပ္ပဗဟံ- ပယ်စွန့်နိုင်ခဲ့သော၊ ဒါနမယဿ- ပေးလှူကြောင်း စေတနာဖြစ်သော၊
ပုညဿ စ- ကုသိုလ်၏လည်းကောင်း၊ သီလမယဿ- သီလဖြစ်သော၊ ပုညဿစ-
ကောင်း၊ ပဋိပက္ခဓမ္မံ- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တရားကို၊ သုဝိဒုရေ- အလွန်ဝေးကွာစွာ၊
ဝိက္ခမ္ဘိတံ- ပယ်ခွါအပ်ပြီးသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ သုဝိသုဒ္ဓေန- အလွန်စင်ကြယ်သော၊
စေတဿ- စိတ်ဖြင့်၊ လောကေ- ၌၊ ပါကဇ္ဇော- ထင်ရှားသည်၊ ပညာတော- နတ်လူ
အများသိအပ်သည်၊ ဝါ- ကျော်ကြားသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဝိဟရတိ- နေ၏၊ တဿ-
ထိုသာရဏီဓမ္မကို ဖြည့်ကျင့်သော ရဟန်း၏၊ ဣမံ အတ္ထံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်
သဘောကို၊ ဗျတိရေကတော စ- ပြောင်းပြန်အနက်အဖွင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
အန္ဓယတော စ- အလျော်အနက်အဖွင့်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှား
ဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ သစေဟိတိ အာဒိ- သစေဟိ-အစရှိသော အကျယ်အဖွင့်စကားရပ်ကို
(အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုအဖွင့်စကားရပ်ကို၊ သုဝိညေယျမေဝ-
လွယ်ကူစွာ သိနိုင်တော့သည်သာ။

ဣဒါနိ- သာရဏီယဓမ္မဖြည့်ကျင့်ပုံကို ပြဆိုပြီးရာယခုအခါ၌၊ [ဣဒါနိဿ-ဟု
ရှိရမည်] အဿ- ထိုသာရဏီယဓမ္မကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောရဟန်း၏၊ ဝါ- သာရဏီယ
ဓမ္မဖြည့်ကျင့်မှုကုသိုလ်စေတနာ၏၊ သမ္ပရာယိကေ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊
အာနိသံသေစ- အကျိုးအာနိသင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ- ယခုမျက်မှောက်ဘဝ၌
ဖြစ်ကုန်သော၊ အာနိသံသေစ- ကောင်း၊ ဒေဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧဝန္တိအာဒိ- ဧဝံအစရှိ
သော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ (ပူရိတသာရဏီယဓမ္မဿ- ဖြည့်ကျင့်အပ်
ပြီးသော သာရဏီယဓမ္မရှိသော ရဟန်း၏၊ သန္တာနေ- စိတ်အစဉ်၌) ဣဿာ- ဂြူစွခြင်း

သဘောသည်၊ နေဝ ဟောတိ- မဖြစ်၊ မစ္ဆရိယံ- မပေးရက်လိုသဝန်တို့ခြင်းသဘောသည်၊
 န ဟောတိ- မဖြစ် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) စိရကာလဘာဝနာယ- ကြာမြင့်စွာ
 ထုံးမွှေးအပ်သော ဘာဝနာကုသိုလ်ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဝတော- ကုသမ္မာရိယ အကုသိုလ်ကို
 ခါတွက်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပရိစ္ဆာဂသီလတာယ- စွန့်ကြဲလျှံဒါန်း
 ခြင်းအလေ့ရှိသည်အဖြစ်အားဖြင့် ဝါ- အဖြစ်ကြောင့် (အလေ့ရှိသည့်အတွက်) ဝိသုဒ္ဓတ္တာ-
 စိတ်အစဉ်ဖြူစင်သည်အဖြစ်ကြောင့် မနုဿာနံ- လူတို့သည်၊ ပိယော- ချစ်ခင်အပ်သည်၊
 ဟောတိ- ဧ၊၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသည်ကား၊
 ဒဒံ- ပေးလှူလှူသည်၊ ပိယော- လူတို့ချစ်ခင်အပ်သည်၊ ဟောတိ- ဧ၊၊ နံ- ထိုပေးလှူသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဗဟူ- များစွာသော လူတို့သည်၊ ဘဇန္တိ- ချဉ်းကပ်ကြကုန်၏၊ ဣတိအာဒိ-
 ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ဒါနဝသေန- ဒါန၏အစွမ်းဖြင့် ဥဋ္ဌာရဇ္ဈာသယာနံ- မွန်မြတ်သော
 အတွင်းဓာတ်ခံအလိုဆန္ဒရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (တို့မှာ) ပစ္စယလာဘဿ- ပစ္စည်းလာဘ်ရ
 ခြင်း၏၊ ဝါ- ရခြင်းသည်၊ ဒါနဿ- ပေးလှူမှု ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ ဣဓာနိသံသဘာဝတော-
 ယခုဘဝ၌ ရရှိအပ်သော အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့် (ပူရိတာသာရဏီယဓမ္မော- ရဟန်းသည်)
 သုလဘပစ္စယော- လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော ပစ္စည်းရှိသည်၊ ဟောတိ။

ပတ္တဂတဝသေန- မိမိ၏ သပိတ်ထဲ၌ ရောက်ရှိနေသော လှူဖွယ်ပစ္စည်း၏
 အဖြစ်ဖြင့် ဒွါဒသဝဿိကဿ- ၁၂-နှစ်ကာလပတ်လုံး ဖြည့်အပ်ခဲ့ပြီးသော၊ မဟာဝတ္ထဿ-
 ကြီးမားမြင့်မြတ်သော သာရဏီသဓမ္မကျင့်ဝတ်၏၊ ဝါ- ကို အဝိဇ္ဇောဒေန- အဆက်မပြတ်စဲ
 ခြင်းအားဖြင့် (တေန- ထိုရဟန်းသည်) ပူရိတာတ္ထာ- ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်
 အဿ- ထိုသာရဏီယဓမ္မကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသော ရဟန်း၏၊ ပတ္တဂတံ- သပိတ်ထဲ၌
 ရောက်ရှိနေသော လှူဖွယ်ပစ္စည်းသည်၊ ဒိယျမာနံ- ပေးလှူအပ်လသော်၊ န ဒီယတိ-
 မကုန်ခန်း၊ ဒေဝသိကံ- နေ့တိုင်း၊ ဒက္ခိဏေယျာနံ- အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အဂ္ဂတော-
 ဦးဦးဖျားဖျား မြတ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းမှာ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ ဒါနဿ- လှူဖွယ်ပစ္စည်း၏၊
 ဝါ- ကို၊ ဒိန္နတ္ထာ- ပေးလှူအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဂ္ဂဘဏ္ဍံ- ကောင်းမြတ်သော
 ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ လဘတိ- ရ၏၊ ဒေယျပဋိဂ္ဂါဟက ဝိကပ္ပံ- လှူဖွယ်ပစ္စည်းနှင့် အလှူခံ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လှူအံ့ မလှူအံ့တွေဝေမကင်း အထူးကြံခြင်းကို၊ အကတွာ- မပြုမူ၍၊ အတ္တနိ-
 မိမိကိုယ်၌၊ နိရပေက္ခစိတ္တေန- ညှာတာဝန်ကွက်ခြင်းမရှိသော စိတ်ဖြင့်၊ စိရကာလံ-
 ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ ဒါနပူရတာယ- ဒါနကုသိုလ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည်
 အဖြစ်ဖြင့်၊ ပသာဒိတစိတ္တတ္ထာ- ကြည်လင်စေအပ်ပြီးသော စိတ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၁၁

ဘယေဝါ- သူပုန်ဓားပြဘေးသည်လည်းကောင်း၊ ဆာတကေဝါ- ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပတ္တေ- ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ ဥဿုက္ကံ- ဆွမ်းကိစ္စ၌ ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းသို့ အာပဇ္ဇန္တိ- ရောက်ကုန်၏။

တကြာတိ- ကား၊ ဝိဘာဝေတဗ္ဗေသု- ထင်ရှားဖော်ပြထိုက်ကုန်သော၊ တေသု အာနိသံသေသု- ထိုအကျိုးအာနိသင်တို့၌၊ ဣမာနိ- ဤအကြောင်းအရာတို့သည်၊ တံ ဒီပနာနိ- ထိုအကျိုးအာနိသင်ကို ပြကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိ ကာရဏာနိ- အကြောင်းဝတ္ထုတို့ တည်း၊ [ထို့နောက်စာတကြောင်းကျနေသည်ကို ထည့်စွက်အနက်ပေးအံ့၊ မဟာဂိရိဂါ- မော နာမ- မဟာဂိရိရွာမည်သည်၊ နာဂဒီပပဿေ- နာဂကျွန်း၏ နံဘေး၌၊ ဧကော- တစ်ခုသော၊ ဂါမောဝ- ရွာပင်တည်း၊ အလဘန္တာပီတိ- ကား၊ အမဟာပုညတာယ- ကြီးသော ဘုန်းကံမရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အလာဘိနော- ဆွမ်းမရကုန်သည်၊ သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဘိက္ခုစာရမဂ္ဂသဘာဂန္တိ- ကား၊ သဘာဂံ- တူသော အဖို့(အုပ်စု)ရှိသော၊ ဝါ- သဘောတူဖြစ်သော (ဆွမ်းရနိုင်ခြင်းသဘောအားဖြင့် တူညီသော) တဗ္ဘာဂိယံ- ထိုဆွမ်းရနိုင်ခြင်းအဖို့(ဘက်)၌ ပါဝင်သော၊ ဘိက္ခုစာရမဂ္ဂံ- ဆွမ်းခံလှည့်လည် ရာလမ်းကို (နေဝါသိကာ- ဤရွာ၌ အမြဲနေသော ရဟန်းတို့သည်၊) ဇနန္တိ- သိပါကုန်၏။ (ဆွမ်းရနိုင်သော ဆွမ်းခံလမ်းကို သိပါကုန်၏ဟူလို) အနုတ္တရိမနုဿဓမ္မတ္တာ စ- ဥတ္တရိ မနုဿဓမ္မမဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သာရဏီယဓမ္မသည် ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူးမဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) ထေရာနံ- ထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့၏။ သံသယဝိနောဒနတ္ထဗ္ဗ- (ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်နှင့် ညီမညီ သို့လောသို့လော) ကွေးတောမှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ (ပယ်ဖျောက်လိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် လည်းကောင်း) သာရဏီ ။ပ။ ပူရိတောတိ- ဟူ၍ (တိဿတ္ထေရော-သည်) အာဟ- လျှောက်ထားပြီ။

တထာဟိ- ထိုသို့ထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့၏ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်လိုသည် အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဒုတိယဝတ္ထုသို့မို့- ဒုတိယဝတ္ထု၌လည်း၊ ထေရေန- အရှင်တိဿထေရ် သည်၊ အတ္တာ- မိမိကိုယ်ကို (မိမိ၏ သာရဏီယဓမ္မဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည်အဖြစ်ကို) ပကာသိတော- ထင်ရှားဖော်ပြအပ်ပြီ၊ [ထို့နောက် ကျနေရစ်သော စာကြောင်းကို ထည့်မည်၊] ဧသ- ဤအရှင်တိဿထေရ်သည်၊ ဒဟရကာလေဇေ- ရဟန်းငယ်ကာလ တုန်းကပင်လျှင်၊ သာရဏီယဓမ္မပူရကော- သာရဏီယဓမ္မကို ဖြည့်ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ အဟောသိကိရ- ဖြစ်ဖူးသတတ်၊ မနုဿာနံ- လူတို့၏၊ ပိယတာယပိ- ချစ်ခင်အပ်

၅၁၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

သည်အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ သုလဘပစ္စယတာယပိ- ရလွယ်သော ပစ္စည်းရှိသည် အဖြစ်၏လည်းကောင်း၊ ဣဒံ ဝတ္ထုမေဝ- ဤပဌမဖြစ်သော ပတ္တဂတအဓိယနဝတ္ထုပင် တည်း၊ ပန- ထူးခြားချက်ကား၊ ပတ္တဂတာဓိယနဿ- သပိတ်ထဲ၌ ရောက်နေသော လှူဖွယ်ဝတ္ထု မကုန်ခန်းခြင်း၏၊ ဝိသေသံ- ထူးခြားချက်ကို၊ ဝိဘာဝနတော- ထင်ရှား ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ တာဝ ။ပ။ ဝတ္ထုတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဂိရိဘဏ္ဍမဟာပူဇာယာတိ- ကား၊ စေတိယဂိရိမိ- စေတိယတောင်၌၊ သကလလင်္ကာ ဒီပေစ- အားလုံးသော လင်္ကာမည်သော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌လည်းကောင်း၊ ယောဇနပုမာ- ဧက- တစ်ယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သမုဒ္ဒေစ- သမုဒ္ဒရာ၌လည်းကောင်း၊ နာဝါသယံဇာဒိကေ- တွဲစပ်အပ်သော လှေအစရှိသည်တို့ကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဒီပပုပ္ဖဂန္ဓာဒီဟိ- ကျွန်းပေါ်က ပန်းနံ့သာအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကိရိယမာနမဟာပူဇာယံ- ပြုလုပ်အပ်သော ကြီးစွာသော ပူဇော်ပွဲ၌ [ကျနေရစ်သော စာကြောင်းတစ်ကြောင်း အနက်ပေးအံ့။]

စ- အဝတ်ထည်နှစ်ခု ငါရမည်ဟု ပြောခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ တဿာပဋိပတ္တိ- ယာ- ထိုသာရဏီယဓမ္မအကျင့်မြတ်၏၊ အဝဉ္စဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ- အကျိုးမပြု အချည်းနှီး မဟုတ်သည်အဖြစ်ကို ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧတေ မယံ ပါပုဏိဿန္တိတိ- ထိုအဝတ်ထည်နှစ်ခုတို့ မိမိထံ ရောက်ကြလိမ့်မည်ဟူသော စကားကို (ထေရော- သာရဏီယဓမ္မ ဖြည့်ကျင့်သော အရှင်တိဿထေရ်သည်) အာဟ- ပြောဆိုပြီ၊ ပရိယာယေနပီတိ- ကား၊ (အသန္တံ မိမိ၌ မရှိသော လောကုတ္တရာတရားထူးကို) လေသေနပိ- အရိပ်အမြွက်မျှ ဖြင့်လည်း၊ (အဝဒန္တော- မပြောလိုသည်၊) အနုစ္စဝိကန္တိ- ကား၊ ဣဒံ ယထာဘူတပွဝေဒနံ- (လောကုတ္တရာတရားထူး မိမိ၌ မရှိသည်ကို) အမှန်အတိုင်း ပြောဆိုခြင်းသည်၊ သာရဏီယဓမ္မပူရဏတောပိ- သာရဏီယဓမ္မကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းထက်သော်မှပင်၊ တုမ္ဘာကံ- အရှင် ဘုရားတို့အား၊ အနုစ္စဝိကံ- လျှောက်ပတ်ပါ၏၊ ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ စောရဿယေန- သူပုန်တို့မှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ (နာဂတ္ထေရိယာ- နာဂထေရီအရှင်မ အား) အနာရောစေတွာဝ- မပန်ပြောမူ၍သာလျှင်၊ ပလာယိသု- ပြေးကြကုန်ပြီ၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဒုဇ္ဈိဝိကာယ- ဆင်းရဲစွာ အသက်မွေးရခြင်းကြောင့် (ပလာယိသု) ဣတိ စ- ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ- အချို့ဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ [ထို့နောက် ကျနေရစ်သော စာကြောင်း နှစ်ကြောင်းကို ထည့်၍ အနက်ပေးအံ့] အဟံ- ငါသည်၊ သာရဏီယဓမ္မပူရိကာ- အမြဲ မပြတ် အမှတ်ရထိုက်

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၁၃

သော တရားတော်အတိုင်း ကျင့်ဝတ်ဖြည့်ကျင့်သူတည်း။ မမ- ငါ၏။ ပတ္တပရိယာပန္နနပိ- သပိတ်၌ ရရှိထားသော စားဖွယ်ဖြင့်သော်မှလည်း။ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုမာ ဘိက္ခုနိယော- ဤရဟန်းမတို့သည်။ ယာပေဿန္တိ- ပြည့်စုံလောက်င မျှတကြကုန်လတ္တံ့။ ကုတိ- ဤသို့ ကြံရွယ်၍၊ မာ တုမေ့ ။ပ။ စိန္တယိတ္တာတိ- ဟူ၍၊ (နာဂတ္ထေရီ- သည်) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ဝဋ္ဋိဿတိတိ- ကား၊ ကပ္ပိဿတိ- ဘုဉ်းပေးခြင်းငှာ အပ်စပ်ပါမည်လော၊ ထေရီ- နာဂထေရီသည်။ သာရဏီယဓမ္မပူရိကာ- သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ထေရဿ- နာဂထေရ်၏။ သီလတေဇေနဝ- သီလတန်ခိုးကြောင့်သာလျှင်၊ ဒေဝတာ- နတ်သည်၊ ဥဿုက္ကံ- ဆွမ်းကိစ္စ၌ ကြောင့်ကြ စိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိ- ရောက်ပြီ။

ဧတေသံ- ဤသီလတို့၏၊ ခဏ္ဍံ- သိက္ခာပုဒ်ကျိုးပြတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- ကျိုးပြတ်သော သိက္ခာပုဒ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ကုတိ- ထိုသို့သိက္ခာပုဒ်အကျိုးအပြတ်မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (တာနိ- ထိုသီလတို့သည်) အခဏ္ဍာနိ- အခဏ္ဍာတို့မည်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ နေသံ- ထိုသီလတို့၏၊ တံ ခဏ္ဍံ- ထိုသိက္ခာပုဒ်ကျိုးပြတ်ခြင်း (ကျိုးပြတ်ပုံ)ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူ ခြင်းငှာ၊ ယဿာတိ အာဒိ- ယဿအစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုယဿ-အစရှိသောစကားရပ်၌၊ ဥပသမ္ပန္နသီလာနံ- ရဟန်းများသီလတို့၏၊ အာဒိ အန္တာ- အဦးအစသီလနှင့် အဆုံးသီလတို့ကို၊ ဥဒ္ဓေသက္က- မေန- ရွတ်ဆိုအပ်သော သိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝါ- သိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော် အစဉ်ရှိသည်အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ သတ္တသုတိအာဒိ- သတ္တသု-အစရှိသည်တည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ အညော- ဥဒ္ဓေသက္ကမမှ အခြားသော၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အာပတ္တိ- ကုန္တာနံ- အာပတ်အစုအဝေးတို့၏၊ အနုက္ကမော- အစဉ်သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ [န ဟိ အညော”စသည်မှာ ကျနေရစ်သော ဝါကျတည်း၊] အနုပသမ္ပန္နသီလာနံ- ရဟန်းမဟုတ် သူ လူတို့၏၊ အာဒိအန္တာ- တို့ကို၊ သမာဒါနက္ကမေန- ဆောက်တည်အပ်သော သိက္ခာ- ပုဒ်ပါဠိတော်အစဉ်အတိုင်း၊ လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ကုန်၏၊ ပရိယန္တေ ဆိန္နသာဋကော ဝိယာတိ- ကား၊ ဝတ္ထန္တေ ဝါ- အဝတ်အစွန်းအနား၌လည်းကောင်း၊ ဒသန္တေ ဝါ- အမြိတ်အဆာ အစွန်းအနား၌လည်းကောင်း၊ ဆိန္နဝတ္ထံ ဝိယ- ပြတ်သော အဝတ်ကဲ့သို့ (တထာ- ထို့အတူ၊ တဿ- ထိုရဟန်း၏၊ သီလံ- သီလသည်၊ ခဏ္ဍံ နာမ- အကျိုးအပြတ်ရှိသည်မည်၏။)

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဓဏ္ဍာနီတိ ဣမဿ- အဓဏ္ဍာနီဟု ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏။ ဧတံ- ဤဆိန္ဒသာဋကဟူသော ဥပမာဥဒါဟရုဏ်သည်၊ ဝိသဒိသူဒါဟရုဏ်- သိက္ခာပုဒ်သီလနှင့် မတူသော ဥပမာ ဥဒါဟရုဏ်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် နည်း၊ သီလဿ- သိက္ခာပုဒ်သီလ၏။ ဝါ- ကို၊) အဓိကတတ္တာ- လွန်ကဲစွာ ပြုအပ် ဖြည့်ကျင့်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧဝံ- ဤအဓဏ္ဍာသီလနည်းတူပင်၊ သေသာနံ- အဓဏ္ဍာသီလမှ ကြွင်းကျန်သော အစ္ဆိဒ္ဓသီလအစရှိသည်တို့၏၊ ဥဒါဟရုဏာနိ- ဆိန္ဒသာဋကအစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်လည်း၊ (ဝိသဒိသူဒါဟရုဏာနိ- ဥပမေယျသိက္ခာပုဒ်သီလနှင့် မတူသော ဥပမာဥဒါဟရုဏ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) ခဏ္ဍိကတာ- အကျိုးအပြတ်ရှိသည်အဖြစ်သည်၊ ဘိန္ဒတာ- ပျက်စီးသည်အဖြစ်သည်၊ ခဏ္ဍံ- ခဏ္ဍမည်၏။ ဧတဿ- ဤအကျင့်၏၊ တံ (ခဏ္ဍံ)- ထိုအကျိုးအပြတ်ရှိသည်အဖြစ် သည်၊ ဝါ- အကျိုးအပြတ်သည်၊ ဝါ- ကျိုးပြတ်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (တံ- ထိုအကျင့်သည်) ခဏ္ဍံ- ခဏ္ဍမည်၏။ သီလံ- သီလတည်း၊ ဆိန္ဒန္တိ အာဒိသုပိ- ဆိန္ဒ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ဝေမဇ္ဈေ- အလယ်၌၊ ဝိနိဝိဇ္ဈနဝသေန- ထုတ်ချင်းပေါက်အနေအားဖြင့် (သိက္ခာပဒံ- သိက္ခာပုဒ် သီလသည်။) ဘိန္ဒံ- ပေါက်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဝိသဘာဝဝဏ္ဏေန- သဘောမတူသော အဆင်းအားဖြင့် ဂါဝိ ဝိယ- နွားမကဲ့သို့ ဣတိ- ဤသို့ သမ္ပန္နော- ပုဒ်တို့ကို အနက်အား ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းသည် (ဟောတိ) [ထို့နောက် စာကြောင်းနှစ်ကြောင်းကျသည်ကို ထည့်မည်၊] ဝိသဘာဝဝဏ္ဏေန- ဖြင့် ဥပမံ- ထက်ဝက်သော၊ သမ္ပိန္နဝဏ္ဏံ- ရောစပ်အပ် သော အဆင်းသည်၊ သဗလံ- ကြောင်ကျားသော အဆင်းမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ (ဝိသဘာဝဝဏ္ဏေန- ဖြင့်) တတိယဘာဂဂတံ- သုံးခုမြောက်အဖို့သို့ ရောက်အောင်၊ သမ္ပိန္နဝဏ္ဏံ-သည်၊ သဗလံ- မည်၏။။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝိသဘာဝဝဏ္ဏဟိ ဧဝံ- သဘောမတူသော အဆင်းရှိသည်ပင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗိန္နုဟိ- အပြောက်တို့ဖြင့်၊ အန္တရန္တရာ- ကြီးကြား ကြီးကြား၌၊ ဝိမိသံ- ရောနှောသော အဆင်းသည်၊ ကမ္မာသံ- ကမ္မာသမည်၏။ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ ဣမေသံ- ဤ သဗလ ကမ္မာသတို့၏၊ ဝိသေသော- ထူးခြားချက် အဖွင့်စကား တည်း၊ သဗလရဟိတာနီ- ကြောင်ကြားကွက်လျက် အပျက်ကင်းသော သီလတို့သည်၊ အသဗလာနိ- အသဗလတို့မည်၏။ တထာ- ထိုဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း ကြီးကြားပေါက်ပျက် အပြောက်အစက် မထင်သော သီလတို့သည်၊ အကမ္မာသာနိ- အကမ္မာသတို့မည်၏။

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၁၅

သီလဿ- သီလ၏။ တဏှာဒါသဗျတော- တဏှာ၏ ကျွန်အဖြစ်မှ၊ မောစနံ- လွတ်မြောက်စေခြင်းဟူသည်။ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယဘာဝါပါဒနံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းပင်တည်း။ [ဤမှနောက်၌ ဋီကာဝါကျများ ကျနေရစ်သည်သာမက ကျန်ရှိသော စာကြောင်းများလည်း မသန်ရှင်း တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ တဏှာဒါသဗျတော- တဏှာ၏ ကျွန်အဖြစ်မှ၊ မောစနံဝစနေန- လွတ်စေခြင်းကို ဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ တေသံ သီလာနံ- ထိုသီလတို့၏၊ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယတံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ အဖြစ်ကို (အာစရိယော) အာဟ၊ ဘုဒ္ဓဿကရာနိ- တဏှာ၏ ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်မြောက်သူ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော သီလတို့သည်၊ ဘုဒ္ဓဿာနိ- ဘုဒ္ဓဿတို့မည်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥတ္တရပဒလောပေန- ကရဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းအားဖြင့်၊ အယံ နိဒ္ဒေသော- ဤဘုဒ္ဓဿ-ဟု ရုပ်ပြီးပုံကို ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။။

စ- ထိုမှ တပါး၊ ယသွာ- အကြွေကြောင့်၊ တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂလော- ထိုသီလနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ **သေရီ**^၁- မိမိအလိုဆန္ဒဖြင့် လှုပ်ရှားလေ့ရှိသည်။ သယံဝသီ- မိမိကိုယ်ပိုင် အလိုဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်စွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍)၊ ဘုဒ္ဓဿော နာမ- ဘုဒ္ဓဿမည်သည်။ ဝါ- ကိုယ်စိုး ကိုယ်ပိုင် ကိုယ်သခင် ကိုယ်ဘုရင်မည်သည်။ ဟောတိ- ၏။ တသ္မာပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ (တာနိ- ထိုသီလတို့သည်) ဘုဒ္ဓဿာနိ- ကိုယ်စိုး ကိုယ်ပိုင် လွတ်လတ်စေသော တရားတို့မည်၏။ တေနော- ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ ဘုဒ္ဓဿဘာဝကရဏတော ဘုဒ္ဓဿာနီတိ- သာနိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အဝိညုနံ- ပညာရှိမဟုတ်သူ လူဗာလတို့၏၊ ပသံသာယ- ချီးမွမ်းခြင်း၏၊ ဝါ- ခြင်းသည်၊ [သာရတ္ထဋီကာ၊ တ-၄၆၄ (ပရိဝါ)၌ “ပသံသာယ”ပါ၌ပါ၏၊] အပ္ပမာဏတာယ- လိုရင်း ပဓာနပမာဏမဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဝိညုပ္ပသတ္တာနီတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်)၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (သီလာနံ- သီလတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်) သုပရိယုဒ္ဓဘာဝေန- ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်သည်အဖြစ်ဖြင့်

၁။ သေရီ။ ။ သေရိ- သ+ဤရိ၊ ဤရဓာတ် ကိပစ္စည်းဖြင့် ဤရိ-ဟု ဖြစ်၏ “ဤရော ဝစနကမ္ပနဂတိဓေပေသု ဘူစုရော”ဟူသော ဓာတ္တတ္ထသင်္ဂဟလာ ဤရဓာတ်၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ကမ္ပနအနက်နှင့် ဂတိအနက်ဖြစ်သင့်၏။ သေန အတ္တနာ ဤရိတုံ သီလံ ယဿာတိ သေရိ- မိမိကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒဖြင့် လှုပ်ရှားခြင်းအလေ့ရှိသော သူ။ အဘိဓာန်ဋီကာ၊ ၇၂၈(ဂါထာ)။ သေရိတိ ယထိစ္ဆိတဝိဟာရီ။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၊ ၉၅ (သုမေပေတ္တနာကထာသံဝဏ္ဏနာ)

ပါသံသတ္တာ- ခိုးမွမ်းထိုက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့် ဝိညုဟိ- ပညာရှိတို့သည်၊ ပသတ္တာနိ-
 ခိုးမွမ်းထိုက်သော သီလတို့တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိညုပ္ပသတ္တာနီတိ- ဤ (ဝုတ္တံ-
 ပြီ) အဟံ- ငါသည်၊ ဣမိနာ သီလေန- ဤစောင့်ထိန်းအပ်သော သီလဖြင့်၊ ဒေဝေါ
 ဝါ- တန်ခိုးကြီးသော နတ်သည်သော်လည်း၊ ဘဝေယျံ- ဖြစ်လို၏၊ ဒေဝညတရော ဝါ-
 တန်ခိုးနည်းသော နတ်တို့တွင် အပါအဝင် နတ်တယောက်ယောက်သည်သော်လည်း၊
 (ဘဝေယျံ- ၏) [ဤကား-တဏှာဖြင့် မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်ပုံတည်း၊] (အဟံ- ငါသည်၊
 ဣမိနာ သီလေန- ဖြင့်၊ ဒေဝေါ ဝါ- သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒေဝညတရော ဝါ-
 သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ တတ္ထ- ထိုနတ်ဘဝ၌၊ နိစ္စော- မြဲသည်၊
 ဓုဝေါ- ခိုင်ခံ့သည်၊ သဿတော- မပြတ်မစဲ အမြဲဖြစ်နေသူသည်၊ ဘဝေယျံ- ၏၊ ဣတိ
 စ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ သီလေန- နွားခွေးစသည်တို့၏ အလေ့အထအကျင့်ဖြင့်၊ သုဒ္ဓိ-
 ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ- အမြတ်ဆုံး ပရမတ်အနက်သဘော စင်ကြယ်
 သော နိဗ္ဗာန်သည် (ဟောတိ) ဣတိ စ- လည်းကောင်း၊ (ဒိဋ္ဌိဖြင့် မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်
 ပုံတည်း၊) ဧဝ မာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ- တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်၊ အပရာ
 မဋ္ဌတ္တာ- မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်သော သီလတို့၏ အဖြစ်ကြောင့် (အမရာမဋ္ဌာနီတိ-
 အမရာမဋ္ဌတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏)။

ပရာမဋ္ဌန္တိ- ကား၊ အယံ- ဤသီလဝိပတ္တိအပြစ်သည်၊ တေ- သင်၏၊ သီလေသု-
 သီလတို့၌၊ ဒေါသော- အပြစ်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စတုသု- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝိပတ္တိသု-
 ပျက်စီးခြင်းတို့တွင်၊ ယာယ ကာယစိ ဝိပတ္တိယာ- အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ပျက်စီး
 ခြင်းကို၊ ဒဿနေန- တွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ပရာမဋ္ဌံ- ဖောက်ပြန်လွဲမှားစွာ
 သုံးသပ်စွပ်စွဲခြင်းငှာ၊ အနုဒ္ဓိသေတုံ- စွပ်စွဲ ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ စောဒေတုံ- အပြစ်တင်ခြင်းငှာ၊
 ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သီလံနာမ- သီလမည်သည်၊ အဝိပ္ပဋ္ဌိသာရာ-
 ဒိပါရမ္မရိယေန- စိတ်နှလုံးချမ်းမြေ့သာယာရွှင်ပျခြင်းအစရှိသော အဆက်ဆက်သော
 တရားဖြင့်၊ ယာဝဒေဝ သမာဓိသမ္ပါဒနတ္ထံ- မဂ်ဖိုလ်သမာဓိ၏ ပြီးစီးပြည့်စုံခြင်းတိုင်အောင်
 အကျိုးရှိသည်သာ၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊) ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ)
 သမာဓိသံဝတ္တနိကာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟာ- ပြီ၊ သမာဓိသံဝတ္တနပ္ပ-
 ယောဇနာနိ- မဂ်ဖိုလ်သမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးရှိသော သီလတို့သည်၊ သမာဓိ-
 သံဝတ္တနိကာနိ- သမာဓိသံဝတ္တနိကတို့မည်၏။။

[ဤနေရာ ဋီကာ၌ စာကြောင်းနှစ်ကြောင်းမက ကျနေရစ်သည်။ သမာနဘာဝေါ-
 တူကုန်သည်အဖြစ်သည်။ သာမညံ- သာမညမည်၏။ ပရိပုဏ္ဏစတုပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေန-
 ပြည့်စုံသော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏ အဖြစ်အားဖြင့် မဇ္ဈေ- အလယ်၌၊ ဘိန္ဒုသုဝဏ္ဏဿ-
 ခွဲခြမ်းအပ်သော ရွှေတုံး ရွှေခဲ၏ (ဘောဒါဘာဝေါဝိယ- ကွဲပြားထူးခြားမှု မရှိခြင်းကဲ့သို့၊
 တထာ- ထို့အတူ၊ ဘိက္ခုနံ- အရိယာရဟန်းတို့၏၊ တေသု တေသု ဒိသာဘာဝေသု-
 ထိုထိုအရပ်မျက်နှာအဖို့တို့၌၊ ဝိဟရန္တေဟိ- နေကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ- အခြား သီတင်းသုံး
 ဖော်အရိယာ ရဟန်းတို့နှင့် သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ သီလဿ- သီလ၏။) ဘောဒါဘာဝတော-
 ကွဲပြားထူးခြားမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သီလေန- သီလအားဖြင့်၊ သာမညံ- တူကုန်သည်
 အဖြစ်သည်။ သီလသာမညံ- သီလသာမညမည်၏။ တံ (သီလသာမညံ)- ထိုသီလအား
 ဖြင့် တူကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ ဂတာ ဥပဂတာ- ရောက်သော ရဟန်းတို့တည်း၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ သီလသာမညဂတာ- သီလအားဖြင့် တူကုန်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော
 ရဟန်းတို့မည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သမာနဘာဝူပဂတာ သီလာတိ- ဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ သီလသမ္ပတ္တိယာ- သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့်
 သမာနဘာဝံ- တူကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ ဥပဂတသီလာ- ရောက်သော သီလရှိသော
 ရဟန်းတို့သည်၊ သဘာဂဝုတ္တိကာ- သဘောတူသော သီလအသက်မွေးခြင်းရှိသော
 ရဟန်းတို့သည် (ဟုတ္တ- ဖြစ်ကုန်၍)၊ ဝိဟရိသန္တိ- နေကုန်လတ္တံ့ငြားအံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊
 အတ္ထော- တည်း။။

စ- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ပုထုဇ္ဇနာနံ- ပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့၏၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေ-
 စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌၊ နာနတ္ထံ- ထူးခြား ကွဲပြားကုန်သည်အဖြစ်သည်။ ကာမံ နသိယာ-
 အကယ်၍ ကား မရှိပါပေ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ တံ- ထိုပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့၏ စတုပါရိသုဒ္ဓိ
 သီလ၌ ကွဲပြားထူးခြားမှုမရှိခြင်းသည်၊ ဧကန္တိကံ- တစ်ခုတည်းသော အဖို့ရှိသည်၊ ဝါ-
 ဧကန်မလွဲ အမြဲသေချာသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣဒံ- ဤအရိယာတို့၏ မင်္ဂသီလသည်၊
 နိယတဘာဝတော- ဖောက်ပြန်မရှိ တိကျမလွဲကိန်းသေမြဲသော နိယာမတရား၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ဧကန္တိကံ- သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နတ္ထိ မဂ္ဂသီလေ နာနတ္ထန္တိ-
 ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တံ သန္ဓာယေတံဝုတ္တန္တိ- ကား၊ မဂ္ဂသီလံ- ကို၊
 သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ယာနိ တာနိ သီလာနီတိ အာဒိ- ယာနိတာနိ သီလာနိအစရှိ
 သော စကားတော်ကို (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ယာယန္တိ- ယာယံ-
 ဟူသည်ကား၊ ယာ အယံ- အကြင်သို့သော၊ မယုဇ္ဇေဝ- ငါဘုရား၏လည်းကောင်း၊

တုမှာကဗ္ဗ- အသင်တို့၏လည်းကောင်း၊ ပစ္စက္ခဘူတာ- မျက်မြင်ကိုယ်တွေဖြစ်သော၊
 ဒိဋ္ဌိတိ- ကား၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ- မဂ်၌ ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ နိဒ္ဒေါသာတိ- ကား၊
 နိရုတဒေါသာ- ခါတွက်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော အကုသိုလ်အပြစ်ဒေါသရှိသည်၊
 သမ္ပုဋ္ဌိရာဂါဒိပါပဓမ္မာ- ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော ရာဂအစရှိသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်
 တရားရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ဣတိ- ကား၊ အတ္ထော- တည်း။

နိယျာတီတိ- ကား၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော- ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ နိဿရတိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ- ထွက်မြောက်
 တတ်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ သယံ- မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိကိုယ်တိုင်၊ နိယျန္တိယေဝ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ
 ထွက်မြောက်သည်သာလျှင် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) [နိယျန္တိယေဝ-ဟု ပါဠိပျက်နေ၏] တံ
 သမဓီပုဂ္ဂလံ- ထိုမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော- မှ၊
 နိယျာပေတီတိ- ထွက်မြောက်စေ၏ဟူ၍၊ ဥစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊
 ယာအနုသိဋ္ဌိ- အကြင် အဆုံးအမသည် (အတ္ထိ- ရှိ၏) တံ- ထိုအဆုံးအမကို၊ ကရောတိ-
 လိုက်နာပြုကျင့်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တက္ကရော- တက္ကရမည်၏၊ ယထာနုသိဋ္ဌိ-
 ဆုံးမတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ပဋိပဇ္ဇနကဿ- လိုက်နာပြုကျင့်သော၊ တဿ-
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣတိအတ္ထော- တည်း၊ သမာနဒိဋ္ဌိဘာဝန္တိ- သမာနဒိဋ္ဌိဘာဝ်-ဟူသည်ကား၊
 သဒိသဒိဋ္ဌိဘာဝ်- တူသော မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓေန-
 သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့်၊ အဘိန္နဒိဋ္ဌိဘာဝ်- မကွဲမပြား တူညီသော
 မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ ဝုဒ္ဓိယေဝါတိ- ကား၊ အရိယဝိနယေ- အရိယာသခင်
 ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမတရား ရတနာသာသနာတော်၌၊ ဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော
 ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ဝုဗ္ဗိယေဝ- ကြီးပွားခြင်းသည်သာလျှင် (ဟောတိ) ပရိဟာနိ- ဆုတ်ယုတ်ခြင်း
 သည်၊ နော ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့မဆုတ်ယုတ်ခြင်းကြောင့်၊ အယံ အပရိဟာ-
 နိယဓမ္မဒေသနာ- ဤမဆုတ်ယုတ်ခြင်း၏ စီးပွားဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်ကို၊
 အတ္တနောပိ- ကိုယ်တော်မြတ်၏လည်း၊ သာသနဿ- သာသနာတော်၏၊ အဒ္ဓနိယတံ-
 ကြာရှည်ခိုင်ခံ့တည်တံ့သည်အဖြစ်ကို၊ အာကင်္ခန္တေန- လိုလားတော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဓ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌၊ ဒေသိတာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁၄၂။ အာသန္နပရိနိဗ္ဗာနတ္တာတိ- အာသန္နပရိနိဗ္ဗာနတ္တာ-ဟူသော စကားတော်ကို
 ကတိပယမာသာဓိကေန- အနည်းငယ်သော လတို့ဖြင့် လွန်သော၊ ဝါ- ပိုလွန်သော
 လအနည်းငယ်ရှိသော၊ သံဝစ္ဆရမတ္တေန- တနှစ်မျှဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ ကတွာ- ဤသို့ နှလုံးသွင်းပိုက်မှု

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၁၉

ပြုတော်မူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဧတံယေဝါတိ- ကား၊ ဣတိ သီလန္တိအာဒိကံယေဝ- ဣတိ သီလံအစရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဣတိသီလန္တိ ဧတ္ထ- ဣတိသီလံဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ပကာရက္ခော- အပြားဟူသော အနက်ရှိသော၊ ဣတိသဒ္ဓေါ ၈- ဣတိသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ပရိမာဏက္ခော- အတိုင်းအတာ ပမာဏ အနက်ရှိ သော၊ ဣတိ သဒ္ဓေါ ၈- ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကန္တံ- တပေါင်းတည်း၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဂဟိတော- ယူတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ပြုတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ သီလံ ဧတ္ထကံ သီလန္တိ- ဧဝံ သီလံ ဧတ္ထကံ သီလံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧဝံသီလန္တိ- ကား၊ သီလံ- သီလသည်၊ ဧဝံပဘေဒံ- ဤသို့စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဟူသော အပြားရှိ၏၊ ဧတ္ထကန္တိ- ကား၊ (သီလံ- သည်) ဧတံပရမံ- ဤစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ ဟူသော အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိ၏၊ ဣတော- ဤစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလထက်၊ ဘိယျော- အပိုအလွန်၊ န- မရှိ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိ- သီလန္တိ- ကား၊ မဂ္ဂဿ- အရိယမဂ်၏၊ သမ္ဘာရဘူတံ- အကြောင်းအဆောက်အဦ ဖြစ်သော၊ လောကီယစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ- လောကီဖြစ်သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို၊ (သီလံ- သီလဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏) စိတ္တေကဂ္ဂတာ သမာဓိတိ ဧတ္တာပိ- စိတ္တေကဂ္ဂတာ သမာဓိ-ဟူသော ဤတရား၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ (အရိယမဂ်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦဖြစ်သော လောကီသမာဓိကို သိခြင်း ဟူသော နည်းပင်တည်း)။

ယသ္မိံ သီလေ ဌတ္တာတိ- ကား၊ လောကုတ္တရကုသလဿ- လောကုတ္တရကုသိုလ်၏။ ပဒဋ္ဌာနဘူတေ- နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗေဝ ။ပ။ ဟောတီတိ- ပုဗ္ဗေဝ ။ပ။ ဟောတိ- ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တသီလေ- (ဥပရိပဏ္ဏာသ-မဟာသဠာယတနိက သုတ်၌) ဟောတော်မူအပ်သော သီလဟုဆိုအပ်သော၊ ယသ္မိံ (သီလေ)- အကြင် သမ္မာဝါစာ ကမ္မန္တ အာဇီဝဟူသော သီလ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ- ရပ်တည်၍၊ [ပုဗ္ဗေဝ- အရိယမဂ် မဖြစ်မီ ရှေ့ပိုင်း၌ပင်လျှင်၊ ဝါ- ဝိပဿနာအားမထုတ်မီ ရှေ့ပိုင်း၌ပင်လျှင်၊ အဿ- ထိုရဟန်း၏၊ ကာယကမ္မံ- (သမ္မာကမ္မန္တတည်းဟူသော) ကာယကံသည်လည်းကောင်း၊ ဝစီကမ္မံ- (သမ္မာဝါစာ-ဟူသော) ဝစီကံသည်လည်းကောင်း၊ အာဇီဝေါ- သမ္မာအာဇီဝသည် လည်းကောင်း၊ သုပရိသုဒ္ဓေါ- ကောင်းစွာစင်ကြယ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊] ဧသောတိ- ကား၊ မဂ္ဂဗလသမာဓိ- ဤမဂ်ဖိုလ်၌ပါဝင်သော သမာဓိသည်၊ ပရိဘာဝိတောတိ- ကား၊ တေန သီလေန- ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဖြင့်၊ ဝါ- သည်၊ သဗ္ဗသော- ဝန်းကျင်ဥသို

အားလုံးစုံ အပြီးအစီး၊ ဘာဝိတော- ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ဝါ- ထုံမွမ်းထားအပ်သော၊ သမ္ဘာဝိတော- ကောင်းစွာ ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ဝါ- ကောင်းစွာထုံမွမ်းထားအပ်သော၊ (ဧသော သမာဓိ- ဤမဂ်ဖိုလ်သမာဓိသည်။) မဟပ္ပလော ဟောတိ မဟာနိသံသောတိ- သံသောဟူသော ပါဌ၌၊ တာဝ- ဖိုလ်သမာဓိမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော- ညွှန်ပြအပ်သော၊) မဂ္ဂသမာဓိ- မဂ်သမာဓိသည်၊ သာမညဖလေဟိ- သာမညဖိုလ်တို့ဖြင့်၊ (ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ရဟန်း၏ဖြစ်ကြောင်း အရိယမဂ်၏ အကျိုးဖိုလ်တို့ဖြင့်) မဟပ္ပလော- များသောကံတူ မူရင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဝဇ္ဇဒုက္ခဝူပသမေန- ဝဋ်ဆင်းရဲကို ချုပ်ငြိမ်း စေခြင်းအားဖြင့်၊ မဟာနိသံသော- များသောထပ်ဆင့်တိုးတက် အကျိုးဆက် အာနိသင်ရှိ၏၊ ဣတရော- မဂ်သမာဓိမှ တပါးသော ဖိုလ်သမာဓိသည်၊ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ ပဟာနေန- ကိလေသာတို့ကို တဖန်ငြိမ်းစေခြင်းဟူသော ပယ်သတ်ခြင်းဖြင့်၊ မဟပ္ပလော- ၏၊ နိဗ္ဗုတိသုခပ္ပတ္တိယာ- ဝဋ်ဒုက္ခအပူငြိမ်းအေးမှု သုခသို့ရောက်ခြင်း အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ မဟာနိသံသော- ၏။

ယမိ သမာဓိမိ ဌတ္တာတိ- ကား၊ လောကုတ္တရာကုသလဿ- ၏။ ပဒဋ္ဌာနဘူတေ- နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော၊ ယသ္မိ ပါဒကဇ္ဈာနသမာဓိမိ စေဝ- အကြင် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်၏အခြေခံဖြစ်သော လောကီဈာန် သမာဓိ၌ လည်းကောင်း၊ ယသ္မိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိသမာဓိမိစ- အကြင်ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ သမာဓိ၌လည်းကောင်း၊ (ဝဋ်ဒုက္ခခန္ဓာအစဉ်မှ ထမြောက်ကြောင်းအရိယမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာ သမာဓိ၌လည်းကောင်း၊) ဌတ္တာ- ရပ်တည်၍၊ (မဂ္ဂပည-ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလပည- ကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ- ကုန်၏၊) သာတိ- ကား၊ မဂ္ဂဖလပညာ- မဂ်ဖိုလ်၌ပါဝင်သော ပညာသည်၊ တေန ပရိဘာဝိတာတိ- ကား၊ တေန ယထာဝုတ္တသမာဓိနာ- ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှ ပါဒကဇ္ဈာနသမာဓိ၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိသမာဓိဖြင့်၊ သဗ္ဗသော- ဝန်းကျင်ညသို အားလုံးစုံ၊ ဘာဝိတာ- ထုံမွမ်းဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော၊ ပရိဘာဝိတာ- အဖန်ဖန် ထုံမွမ်း ဖြစ်ပွားစေအပ်ပြီးသော၊ (သာ- ထိုမဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်ပညာသည်၊ မဟပ္ပလော- သည်၊ မဟာနိသံသော- သည်၊ ဟောတိ) မဟပ္ပလမဟာနိသံသတာ- မဟပ္ပလအဖြစ်၊ မဟာနိသံသ အဖြစ်ကို၊ သမာဓိမိ- သမာဓိ၌၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ သိပါလေ၊ အပိစ- တနည်းသော်ကား၊ တေ- ထိုသမာဓိပညာ တရားတို့သည်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဈာနဂ်ပွဘေဒဟေတုတာယ- ဗောဇ္ဈင်၊ မဂ္ဂင်၊ ဈာနင်အပြားရှိသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ထိုအကျိုး

သုတ်]

ဘိက္ခုအပရိဟာနိယဓမ္မအဖွင့်

၅၂၀

တရားတို့၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဟူလို) မဟပ္ပလာ- များသောဗောဇ္ဈင် အစရှိသော မူရင်းအကျိုးရှိကုန်၏။ သတ္တဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂလဝိဘာဂံ ဟေတုတာယ- (၇) ဦးသော အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူ၍ ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာနိသံသာ- ရှိကုန်၏။ (သတ္တဒက္ခိဏေယျဝိဘာဂ- ဟူသော အကျိုးဆက် အာနိသင်ရှိကုန်၏။) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယာယ ပညာယ ဌတ္တာတိ- ကား၊ ယာယံ ဝိပဿနာပညာယံ- အကြင်ဝိပဿနာ ပညာ၌ (ဌတ္တာ- ရပ်တည်၍) ဝါ- တနည်းကား၊ ယာယံ သမာဓိဝိပဿနာ ပညာယံ- အကြင်သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဝိပဿနာပညာ၌၊ ဌတ္တာ- ၍၊ (မဂ္ဂစိတ္တံ ဖလစိတ္တံ နိဗ္ဗတ္တန္တိ- ကုန်၏- ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်၌စပ်) ဟိ- မှန်၏။ (သမာဓိဝိပဿနာပညာ၌ ရပ်တည် ရသည်မှန်ပေ၏) သမထယာနိကဿ- သမထတရားတည်းဟူသော နိဗ္ဗာန်ရောက် ကြောင်း ယာဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သမာဓိသဟဂတာ- သမာဓိနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပညာပိ- ပညာသည်လည်း၊ (ဝိပဿနာ ပညာသာမဟုတ် ဟူလို) မဂ္ဂိမိဂမာယ- အရိယာမဂ်ကို ရခြင်းငှာ၊ ဝိသေသပစ္စယော- ထူးသောအကြောင်းသည်၊ ဟောတိယေဝ- ဖြစ်သည်သာ၊ သမ္မဒေဝါတိ- ကား၊ သုဋ္ဌယေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (စိတ္တေ- စိတ်သည်၊ ဝိမုစ္စန္တေ- အာသဝတို့မှ လွတ်မြောက်သည် ရှိသော်) အာသဝါနံ- အာသဝ ကိလေသာတို့၏၊ လေသောပိ- အရိပ်အမြွက် အနည်းငယ်မျှ သော်မှလည်း၊ နာဝသိဿတိ- မကြွင်းကျန်၊ ဧဝံ- ဤသို့မကြွင်းကျန်အောင်၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းခဲ့ဉ်သည့် အားလုံးစုံ၊ အာသဝေဟိ- အာသဝကိလေသာတို့မှ၊ (စိတ္တံ-

၁။ သတ္တဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂလ ။ ။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ သတ္တကနိပါတ်၊ စာပိုဒ် (၁၄) စာမျက်နှာ (၄၀၃) ၌ “သတ္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ အာဟုနေယျာ ပါဟုနေယျာ ဒက္ခိဏေယျာ ။ပ။ ကတမေ သတ္တ၊ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ပညာဝိမုတ္တော ကာယသက္ခိ ခိဋ္ဌိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဝိမုတ္တော ဓမ္မာနုသာရီ သဒ္ဓါနုသာရီ” ဟူ၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၇) ဦးကို ဟောတော်မူ၏။ သင်္ခါရပေက္ခာ ဉာဏ်အစိုက်၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ- ဟူ၍ ဝိပဿနာရှုပုံကွဲပြားခြင်းကြောင့် အစဉ်အတိုင်း သဒ္ဓါ၊ သမာဓိ၊ ပညာတရားသုံးပါးတို့ လွန်ကဲမှု၊ အဖြစ်များမှုကို အကြောင်းပြု၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြခဲ့သော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်အစရှိသော နာမည်အသီးအသီး ရရှိပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ဒု (၂၉၇၊ ၂၉၈) တို့၌ ပြထား၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၌ “ဒက္ခိဏေယျာ” ဟု ဂုဏ်ပြုဟောထားအပ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ် (၇) ဦးကို ဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂိုလ် (၇) ဦးဟု ဋီကာ ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။

စိတ်သည်။) ဝိမုစ္စတိ- လွတ်မြောက်၏။ ဟိ- မှန်၏။ ဧတံ- ဤပညာပရိဘာဝိတံ စိတ္တံ သမ္မဒေဝ အာသဝေဟိ ဝိမုစ္စတိ- ဟူသော စကားတော်ကို အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏံ- အရဟတ္တမဂ္ဂ ခဏကို သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁၄၃။ လောကီယတ္တသဒ္ဓါနံ- လောက၌ထင်ရှားသော အနက်ဒြပ်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတို့၏။ သိဒ္ဓိ- ဟောအပ်သော အနက်၏ ပြီးစီးခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ ဝိယ- မှတ်အပ် သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ- ဤအတူ) အဘိရန္တသဒ္ဓဿ- အဘိရန္တသဒ္ဓါ၏ သိဒ္ဓိ- ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။ ဟိ- မှန်၏။ အဘိရန္တံ- အဘိရန္တသဒ္ဓါ၊ အဘိရတံ- အဘိရတသဒ္ဓါ၊ အဘိရတိ- အဘိရတိသဒ္ဓါ၊ ဣတိ- ဤသဒ္ဓါသုံးမျိုးသည်၊ အတ္တတော- ဟောအပ်သော အနက်အားဖြင့်၊ ဧကံ- တူ၏။ စ- သို့သော်လည်း၊ အယံ အဘိရန္တသဒ္ဓေါ- ဤယထာဘိရန္တံ အဘိရန္တသဒ္ဓါသည်၊ အဘိရုစိပရိယာယော- အလိုဆန္ဒအနက်ဟော အဘိရုစိသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ အဿာဒပရိယာယော- သာယာတတ်သော တဏှာအနက်ဟော အဿာဒသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဟိ- မှန်၏။ အဿဒဝသေန- သာယာတတ်သော တဏှာလောဘ၏ အလိုအားဖြင့်၊ ကတ္တစိ- အရပ်ဒေသ တစ်ခုခု၌၊ ဝသန္တဿ- နေသောသူ၏။ အဿာဒဝတ္ထုဝိဂမေန- သာယာဖွယ် ဝတ္ထု၏ ကင်းကွာခြင်းကြောင့်၊ တဿ- ထိုသူ၏။ တတ္ထ- ထိုအရပ်ဒေသ၌၊ အနဘိရတိ- မပျော်မွေ့ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ ယဒိဒံ- ယင်းသို့ သာယာဖွယ် ဝတ္ထုကင်းခြင်းကြောင့် မပျော်မွေ့ခြင်းသည်၊ ခီဏာသဝါနံ- ကုန်ခန်းပြီးသော အာသဝရှိသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) နတ္ထိ- မရှိ၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏။ (သန္တာနေ- ၌) ပဂေဝ- ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ ။ပ။ နတ္ထိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အဘိရတိဝသေန- ပျော်မွေ့ခြင်းတဏှာ အလိုကျ အားဖြင့်၊ ကတ္တစိ- အရပ်ဒေသတစ်ခုခု၌၊ ဝသိတွာ- နေပြီး၍၊ တဒဘာဝတော- ထိုပျော်မွေ့မှု မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညတ္တ- အခြားအရပ်၌၊ ဝါ- သို့၊ ဂမနံနာမ- ပြောင်းရွှေ့သွားခြင်း မည်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- တို့၏။ (သန္တာနေ) နတ္ထိ။

ပန- အဖြစ်မှန်ကို ဆိုရသော်ကား၊ ဝေနေယျဝိနယနတ္ထံ- ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကတ္တစိ- ၌၊ ဝသိတွာ- နေတော်မူကြပြီး၍၊ တသ္မိ- ထိုဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမခြင်းကိစ္စသည်၊ သိဒ္ဓေ- ပြီးစီးလသော်၊ ဝေနေယျဝိနယတ္ထမေဝ- ခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ တတော- ထိုနေတော်မူရာအရပ်မှ၊ အညတ္တ- အခြားအရပ်တခုခု၌ (သို့) ဂစ္ဆန္တိ- ပြောင်းရွှေ့ကြွသွားတော်မူကုန်၏။ အယံ-

သုတ်]

သာရိပုတ္တသီဟနာဒအဖွင့်

၅၂၃

ဤဝေနေယျသတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမခြင်းငှာသာလျှင် အခြားအရပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့
 ကြွသွားတော်မူခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ- ဤယထာဘီရန္တံ- ဟူသော ပါဠိ၌၊ ယထာရစိ-
 အလိုဆန္ဒတော်အားလျော်သည် အဖြစ်တည်း၊ အာယာမာတိ ဧတ္ထ- အာယာမဟူသော
 ဤပါဠိ၌၊ အာသဒ္ဓေါ- အာသဒ္ဓါသည်၊ အာဂစ္ဆတိ ဣမိနာ- အာဂစ္ဆဟူသော ဤပါဠိနှင့်
 သမာနတ္ထော- ဟူသော အနက်ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧဟိ ယာမာတိ- ဧဟိ ယာမ-
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အာယာမာတိပါဌေ- အာယာမ
 ဟူသော ပါဠိ၌၊ အကာရော- အအက္ခရာသည်၊ နိပါတမတ္တံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှ
 သာတည်း၊ သန္တိကာဝစရတ္တာ- မြတ်စွာဘုရား အနီး၌ လှည့်လည်နေသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရံ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်ကို၊ အာလပတိ- ခေါ်တော်မူ၏၊ ပန-
 အမှန်စင်စစ်ကား၊ တဒါ- ထိုခေါ်တော်မူရာ အခါ၌၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ-
 အနီး၌၊ ဝသန္တာနံ- နေကြကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ- အခြားရဟန်းတို့၏၊ အဘာဝတော-
 မရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နအာလပတိ- ခေါ်တော်မူသည်မဟုတ်၊ ဟိ- မှန်၏၊
 တဒါ- ထိုအရှင်အာနန္ဒာကိုခေါ်တော်မူရာအခါ၌၊ ဘာဝတော- ၏၊ သန္တိကေ- ၌၊
 ဘိက္ခုသံဃော- ရဟန်းသံဃာသည်၊ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနော- ဤရွှေဤမျှရှိ၏ဟု မပိုင်းဖြတ်
 မကန့်သတ်နိုင်သော အရေအတွက်ရှိ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန
 သဒ္ဓိန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အမ္မလဋ္ဌိကာဂမနန္တိ- အမ္မလဋ္ဌိကာဂမနံ-
 ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ အမ္မလဋ္ဌိကာဂမနပဋိသံယုတ္တပါဠိ- အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်သို့
 ကြွသွားတော်မူခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော ပါဠိအပေါင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ပါဠိလိဂမနေတိ ဧတ္ထာပိ- ပါဠိလိဂမနေ-ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊ ဒေဝေဝနယော-
 ဤနည်းပင်တည်း၊ အနန္တရံ- အခြားမဲ့၌လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာစ- အောက်၌ (ရှေး၌)
 လည်းကောင်း၊ သံဝဏ္ဏိတရူပတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ (အမ္မလဋ္ဌိကာ ဂမနံ- အမ္မလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်သို့ ကြွသွားတော်မူခြင်းနှင့်
 စပ်သောပါဠိ ဝါကျအပေါင်းသည်၊) ဥတ္တာနမေဝ- ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်သာတည်း။

သာရိပုတ္တသီဟနာဒအဖွင့်

၁၄၅။ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တောတိအာဒိ- အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော-
 အစရှိသော၊ ပါဠိဇာတံ- ပါဠိဝါကျအပေါင်းကို၊ သမ္ပသာဒနီယေတိ- ကား၊
 သမ္ပသာဒနီယသုတ္တေ- သမ္ပသာဒနီယသုတ်၌၊ ပေါရာဏဌကထာယံ- ရှေးအဌကထာ၌၊

ဝိတ္တာရိတံ- ချဲ့ထွင် ဖွင့်အပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ မယမ္ပိ- ငါတို့သည်လည်း၊ တတ္ထေဝ- ထိုပါထိကဝဂ် သမ္ပသာဒနီယသုတ်၌သာလျှင်၊ နံ- ထိုအာယသ္မာ သာရိပုတ္တော အစရှိသော ဝါကျပါ၌ အပေါင်းကို၊ အတ္တတော- အနက်အားဖြင့်၊ ဝိတ္တာရယိဿာမ- ချဲ့ထွင်ဖွင့်ကုန်အံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

ဒုဿီလအာဒီနဝအဖွင့်

၁၄၈။ ဧတ္ထ- ဤနေရာဌာန၌၊ အာဂန္တုကာ- ဧည့်သည်တို့သည်၊ အာဂန္တု- လာကြ၍၊ ဝသန္တိ- တည်းခိုနေထိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ဧည့်သည်တို့ တည်းခိုနေထိုင်ရာ ဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုနေရာဌာနသည်) အာဝသထော- အာဝသထ မည်၏၊ တဒေဝ- ထိုဧည့်သည်တို့လာ၍ တည်းခိုနေထိုင်ရာဌာနသည်ပင်၊ အဂါရံ- အိမ်တည်း၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဝသထာဂါရန္တိ ။ပ။ ဂေဟန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဒွိန္ဒု ရာဇနန္တိ- ကား၊ လိစ္ဆဝိရာဇမဂရေဇနံ- လိစ္ဆဝိမင်းနှင့် မဂခမင်းတို့၏၊ သဟာယကာတိ- ကား၊ သေဝကာ- မင်းခစား အမှုထမ်းတို့ သည်၊ (အာဂန္တု) ကုလာနီတိ- ကား၊ ကုဗ္ဗုမ္ပိကေ- ဥစ္စာသူကြွယ် တို့ကို၊ (နိဟရိတွာ ဝသန္တိ) (ယံ အာဝသထာဂါရံ- အကြင်ဧည့်သည်တို့ တည်းခိုနေထိုင်ရာ အိမ်ကို) သန္တတံ- ခင်းအပ်ပြီးပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တံ အာဝသထာဂါရံ- သည်) သန္တရိ- သန္တရိမည်၏၊ သဗ္ဗ- အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ သန္တရိ- ခင်းအပ်ပြီးသော တည်းခိုအိမ်တည်း၊ သဗ္ဗသန္တရိ- အလုံးစုံခင်းအပ်ပြီးသော တည်းခိုအိမ်၊ တံ (အာဝသထာဂါရံ)- ထိုဧည့်သည်တို့ တည်းခိုအိမ်ကို၊ သဗ္ဗသန္တရိ- အားလုံးစုံ ခင်းပြီးဖြစ်အောင် (သန္တရိတွာ- ခင်းပြီး၍) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ- ဤသဗ္ဗသန္တရိ- ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော- ကြိယာကို အထူးပြုသော နပုံလင်ရှိသော သဒ္ဓါအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဝါ- ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ယထာ ။ပ။ ဧဝန္တိ- ယထာ ။ပ။ ဧဝံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁၄၉။ ဒုဿီလောတိ ဧတ္ထ- ဒုဿီလော- ဟူသော ဤပါ၌၌၊ ဒုသဒ္ဓေါ- ဒုသဒ္ဓါသည်၊ ဒုပ္ပညောတိအာဒီသုဝိယ- ဒုပ္ပညောအစရှိသော ပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့၊ အဘာဝတ္ထော- မရှိခြင်းဟူသော အနက်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဂရဟတ္ထော- ကဲ့ရဲ့ခြင်း အနက်ရှိသော သဒ္ဓါသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်

သုတ်]

ဒုဿီလအာဒိနဝအဖွင့်

၅၂၅

အသီလော နိဿီလောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဘိန္နသံဝရောတိ (ဧတ္ထ)-
ဘိန္နသံဝရော- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (စောဒနာ သောနောယော- အပြစ်တင်
စောဒနာခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းသုတ်သင်ခြင်းတို့ကို ဧဝံ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏။)
ယော- အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမာဒိန္နသီလော- ခံယူဆောက်တည် ထားအပ်ပြီးသော
သီလရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ကေနစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကာရဏေန-
အကြောင်းကြောင့်၊ သီလဘေဒိ- သီလပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ သော-
ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သီလ ဆောက်တည်ပြီးကာမှ အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုကြောင့်
သီလပျက်ခြင်းသို့ ရောက်သွားသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဘိန္နသံဝရော- ပျက်စီးသော
သီလသံဝရရှိသည်၊ တာဝ ဟောတိ- ဖြစ်စေဦး၊ [ဤနေရာမျိုး၌ “ဟောတု”ဟု အရှိများ၏၊]
ယော ပန- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ သဗ္ဗေနသဗ္ဗိ- အချင်းခပ်သိမ်း လုံးဝဥသည့်၊
အသမာဒိန္နသီလော- ဆောက်တည်ထားအပ်ပြီးသော သီလမရှိ၊ အာစာရဟိနော-
အကျင့်သီလမှ ယုတ်လျော့နေ၏၊ သော- ထိုအကျင့်သီလယုတ်လျော့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
ကထံ- အဘယ်သို့သော အကြောင်းကြောင့်၊ ဘိန္နသံဝရောနာမ- ပျက်စီးသော
သီလရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာခြင်းတည်း၊
သောပိ- ဆောက်တည်ထားအပ်ပြီးသော သီလမရှိ၍ အကျင့်သီလယုတ်လျော့သော
ထိုသူသည်လည်း၊ သာဓုသမာစာရဿ- သူတော်ကောင်းတို့ အကျင့်သီလ၏၊ ဝါ-
သီလကို၊ ပရိဟာနိယဿ- ဆုတ်ယုတ်အောင် ပြုအပ်ပြီးဖြစ်အောင်၊ ဘေဒိတတ္တာ-
ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘိန္နသံဝရော ဧဝံ နာမ- ပျက်စီးသော သီလသံဝရ
ရှိသူမည်သည် သာတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ (သော- ထိုသီလ ဆုတ်ယုတ်သောသူသည်၊)
ဝိဿဋ္ဌသံဝရော- စွန့်အပ်သော သီလသံဝရရှိ၏၊ သံဝရရဟိတော- သီလစောင့်ထိန်းမှုမှ
ကင်းကွာ၏၊ ဝါ- ကင်းကွာသော သီလစောင့်ထိန်းမှု ရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ-
ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏။

တံတံ သိပ္ပဋ္ဌာနံ- ထိုထိုအသက်မွေးမှု၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော
အတတ်ပညာကို၊ (ယထာကာလံ- ကာလအားလျော်စွာ၊ သမ္မာဒေတုံ- ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊
နသက္ကောတိ) မာယာတကာလေတိ- မာယာတကာလေဟူသည်ကား၊ ပါဏိနော-
သတ္တဝါတို့ကို၊ မာယာတေထ- မသတ်ကြကုန်လင့်၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ မာယာတာတိ-
မသတ်ရာနေ့ ဟူ၍၊ ယောသနံ- ကြွေးကြော်ခြင်းကို၊ ဝါ- ကြွေးကြော်ခြင်းဖြင့်၊
ယောသိတဒိဝသေ- ကြွေးကြော်ရာ နေ့၌၊ (ပါဏာတိပါတံ ကရောန္တော- ၌စပ်)

၅၂၆ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ပါပကော- ယုတ်ညံ့သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ- ကျော်ကြားသံသည်၊ အဗ္ဘဂစ္ဆတိ- ကျော်လွှမ်း ပျံ့နှံ့တက်သွား၏။ (သောပိ- ထိုထောင်လွှားမာန်ပါးနေသော ဒုဿီလသည်လည်း။) ဝိပဋ္ဌိသာရိတာဝကော- လွန်ကျူး ပြစ်မှု အစွဲပြုကာ ဖန်ခါတရေးရေး ကြံတွေးနေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဈာသယေန- မူရင်းဓာတ်ခံ အဖန်ဖန် ကြံတွေးနေခြင်းအားဖြင့်၊ မင်္ဂ- မျက်နှာ မကြည်သာသည်၊ ဟောတိယေဝ- ဖြစ်သည်သာတည်း၊ တဿာတိ- ကား၊ ဒုဿီလဿ- သီလမရှိသူအား၊ (အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ-၌စပ်) သမာဒါယ ပဝတ္တိတဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ ဥဋ္ဌာယ- ထကြွ၍၊ သမုဋ္ဌာယ- အဖန်ဖန်ထကြွ၍၊ ကတကာရကံ- ပြုအပ်ပြီးသော အကြောင်းအရာသည်၊ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိတိ- ကား၊ တံ- ထိုထထကြွကြွ အားတက်သရော ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုသည်၊ မနသော- စိတ်အား၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏၊ ဥဗ္ဗိလေတွာ ဣဓလောကန္တိ- ကား၊ ဥဗ္ဗိလနကာလေ- မျက်စိမှိတ်ရာ အခါ၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပုတ္တဒါရာဒိဒဿနဝသေန- သားမယားစသည်တို့ကို မြင်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဣဓလောကံ- ဤယခုမျက်မြင်လောကကို၊ ပဿတိ- မြင်နေရ၏။

နိမိလေတွာ ပရလောကန္တိ- ကား၊ နိမိလနကာလေ- မျက်စိမှိတ်ရာအခါ၌၊ ဂတိနိမတ္တုပဋ္ဌာနဝသေန- သွားရောက်မည့်ဘဝဟူသော အာရုံနိမိတ်ထင်လာခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပရလောကံ- နောက်ဘဝလောကကို၊ ပဿတိ- မြင်နေရ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ စတ္တာရော အပါယာတိအာဒိ- စတ္တာရော အပါယာအစရှိသော၊ (ယံဝစနံ- အကြင် စကားရပ်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံဝစနံ- ထိုစကားရပ်ကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ပဉ္စမပဒန္တိ- ကား၊ ကာယဿ ဘေဒါတိအာဒိနာ- ကာယဿ ဘေဒါ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ပဉ္စမော- ငါးခုမြောက်သော၊ အာဒိနဝကောဋ္ဌာသော- ဒုဿီလ၏ အပြစ်ကို ဖော်ပြသော ပါဠိဝါကျအစုအဝေးသည်၊ (ဥတ္တာနော ၈၀)။

သီလဝန္တအာနိသံသအဖွင့်

၁၅၀- ၁၅၁။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေနာတိ- ကား၊ ဝုတ္တာယ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော၊ အာဒိနဝကထာယ- ဒုဿီလ၏ အပြစ်ကို ဖော်ပြသော အဖွင့်စကားရပ်၏၊ ဝိပရိယာ- ယေန- ပြောင်းပြန်စကားရပ်ဖြင့်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏။) အပ္ပမတ္တော- မမေ့လျော့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံတံ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိ- ထိုထိုလယ်လုပ်ကုန်သွယ်အစရှိသော လုပ်ငန်းကို၊

သုတ်]

ပါဠိလိပုတ္တနဂရမာပနအဖွင့်

၅၂၇

ယထာကာလံ- ပြီးစီးစေသင့်ရာ အခါအားလျော်စွာ၊ သမ္မာဒေတုံ- ပြီးစီးစေခြင်းငှာ၊
 သက္ကောတိ- စွမ်းနိုင်၏။ ကုတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် (ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏) အဿ-
 ထိုသူ၏။ ဝါ- ထိုသူမှ၊ ပါသံသံ- ခိုးမွမ်းထိုက်သော၊ သီလံ- သီလသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။
 ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ သီလဝါ- သီလဝန္တမည်၏။ သီလသမ္ပန္နောတိ- ကား၊ သီလေန-
 သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္ပန္နသီလော- ပြည့်စုံသော
 သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကုတိဇေမာဒိကံ- ဤသို့အစရှိသော၊ အတ္ထဝစနံ ပန-
 အနက်ကို ဖော်ပြသော စကားသည်ကား၊ သုကရံ- လွယ်ကူစွာ ပြုအပ်သည်၊ (ဟောတိ)
 ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ အနာမဋ္ဌံ- မသုံးသပ်အပ်သည်၊ (ဟောတိ) ပါဠိပုတ္တကာယာတိ-
 ကား၊ သင်္ဂီတိအနာရုဠာယ- သင်္ဂီယနာသို့ မတက်ရောက်သော၊ ဝါ- သင်္ဂီယနာ
 မတင်အပ်သော၊ ဓမ္မိကထာယ- တရားနှင့် ယှဉ်သောစကားဖြင့်၊ တတ္ထေဝါတိ- ကား၊
 အာဝါသထာဂါရေဇေဝ- ဧည့်သည်တို့ တည်း ခိုနေထိုင်ရာ အိမ်၌သာလျှင်။

ပါဠိလိပုတ္တနဂရမာပနအဖွင့်

၁၅၂။ ကုဿရိယမတ္တာယာတိ- ကား၊ ကုဿရိယပ္ပမာဏေန- အစိုးရသည်
 အဖြစ်ဟူသော ရာထူး အတိုင်းအတာနှင့်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ကုဿရိယေန စေဝ-
 အစိုးရသည် အဖြစ်ဟူသော ရာထူးနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တုပကရဏေနစ-
 နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းစည်းစိမ် အဆောင်အယောင်နှင့်လည်းကောင်း၊ ကုတိဇေဝ-
 ဤသို့ အတ္ထော- အနက်ကို ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။ ဟိ- မှန်၏။ လောကေ- လောက၌၊
ဥပဘောဂူပကရဏာနိပိ^၁- အနီးချဉ်းကပ် ဆောင်ယူသုံးဆောင်ခံစားအပ်သော
 ဆင်ခြင် မိန်းမ အစရှိသော သက်ရှိစည်းစိမ် အဆောင်အယောင်တို့ကိုလည်း၊ မတ္တာတိ-
 မတ္တာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏။ ပါဠိလိဂါမံ နဂရံကတွာတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊
 ပါဠိလိဂါမောတိ- ပါဠိလိဂ္ဂဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမံ- ရအပ်သော နာမည်ရှိသော၊ ဌာနံ- နေရာ
 ဌာနကို ကုဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ နဂရံ- မြို့ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ မာပေန္တိတိ- ကား၊ ပတိဌာပေန္တိ-
 တည်စေကုန်၏။ အာယမုပစ္ဆိန္နနတ္တန္တိ- ကား၊ အာယဒ္ဓါရာနံ- အခွန်အတုတ်ဝင်ရာ
 လမ်းကြောင်း လမ်းပေါက်တို့ကို၊ ဥပစ္ဆေဒနာယ- ဖြတ်တောက်ခြင်းငှာ၊ (နဂရံ မာပေန္တိ)

၁။ **ဥပဘောဂူပကရဏာနိပိ** ။ ။ ကုဿရိယမတ္တာယ-ဟူသော ပုဒ်ကို
 နှစ်နည်းဖွင့်ရာ၌ “ကုဿရိယပ္ပမာဏေန”- ဟူသော ပဌမအဖွင့်ဖြင့် မတ္တာသဒ္ဓါသည် ပမာဏ
 အနက်ဟော ဖြစ်သည်ဟုပြု၍ ဒုတိယအဖွင့်ဖြင့် ဝိတ္တုပကရဏအနက်ဟောဟု ပြ၏။

၅၂၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ဝါ- တနည်းကား၊ သဟဿသေဝါတိ- သဟဿသေဝဟူသော၊ ပါဌော- ပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) သဟဿသော ဧဝ- တစ်ထောင်စီ၊ တစ်ထောင်စီသာလျှင်၊ (ဟုတ္တာ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဧကေက ။ပ။ ဟုတ္တာတိ- ဧကေက ။ပ။ ဟုတ္တာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဤ၌ “သော ဝိစ္ဆာပကာရေသု”ဟူသော မောဂ္ဂလာန် ကာဒိကဏ္ဍသုတ်ဖြင့် ဝိစ္ဆာအနက်၌ သဟဿပုဒ်နောင်သော ပစ္စည်းသက်၍ “သဟဿသော”ဟု ရုပ်ပြီး၏။

ဃရဝတ္ထုနီတိ- ကား၊ ဃရပတိဌာပနဌာနာနိ- အိမ်တို့ကို တည်စေရာမြေနေရာ ဌာနတို့ကို၊ (ပရိဂ္ဂဏန္တိ- ပိုင်းဖြတ်ယူကုန်၏၊) စိတ္တာနိ နမန္တိတိ- ကား၊ ယတ္ထ ယတ္ထ- အကြင်အကြင် နေရာဌာန၌၊ တာဟိ- ထိုနတ်တို့သည်၊ ဝတ္ထုနိ- အိမ်ဆောက်လုပ်ရာ မြေကွက်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ- ကြိုတင်၍ ပိုင်းဖြတ်ယူအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ- ထိုထိုနတ်တို့ ကြိုတင် ပိုင်းဖြတ်ယူအပ်ပြီးရာ အိမ်မြေကွက်တို့၌သာလျှင်၊ တံတံဒေဝတာနုဘာဝေန- ထိုထိုဆိုင်ရာဆိုင်ရာ နတ်တို့၏ တန်ခိုးအစွမ်း အာနုဘော် ကြောင့်၊ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာပါဌကာနိ- အိမ်ဆောက်ရာမြေကွက်တို့၏ အကောင်းအဆိုး အကျိုး အပြစ်တို့ကို သိသော မန္တန်ရွတ်ဖတ်တတ်သော အိမ်ရာမြေကြန် အတတ်ပညာရှင်တို့၏၊ စိတ္တာနိ- စိတ်တို့သည်၊ နမန္တိ- ညွတ်ကိုင်းကုန်၏၊ သိပ္ပါနုဘာဝေနာတိ- ကား၊ သိပ္ပါနုဂတဝိဇ္ဇာနုဘာဝေန- တတ်မြောက်ထားအပ်ပြီးသော အတတ်သို့ အစဉ် လိုက်သော ဝိဇ္ဇာမန္တန်၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့် (ပဿန္တိ-၌စပ်) နာဂဂ္ဂါဟောတိ- ကား၊ နာဂါနိ- နဂါးတို့၏၊ နိဝါသပရိဂ္ဂဟော- နေရာအဖြစ် သိမ်းယူထားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) သေသဒ္ဒယေသုပိ- ကြွင်းသော ယက္ခဂ္ဂါဟော၊ ဘူတဂ္ဂါဟောဟူသော ပုဒ်နှစ်ခု အပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ ပါသာဇောတိ- ကား၊ (ဣဓ- ဤအရပ်၌) အပ္ပသက္ခရပါသာဇော- အနည်းငယ်သော ကျောက်စရစ်နှင့် ကျောက်ခဲကျောက်တုံးသည်၊ (အတ္ထိ) ဤနေရာ၌ “အပ္ပလက္ခဏဟု ပါဌ်ရှိ၏၊ ပါဌ်ပျက်ဟု ယူဆ၏၊ ခါဏုကောတိ- ကား၊ ယောကောစိ- တစ်ခုခုသော၊ ခါဏုကော- သစ်ငုတ်သည်။

“ဝိတ္ထုပကရဏေန” ကိုပင် “ဥပဘောဂူပကရဏာနိပိ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ ထို၌ ဥပဘောဂူပကရဏ-ဟူသည် ဆင်ခြင်း မိန်းမအစရှိသော သက်ရှိကာမဂုဏ်စည်းစိမ် အဆောင် အယောင်များတည်း။

ဥပနေတွာ သမိပေ ကတွာ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗတော ဥပဘောဂေါ သဝိညာဏကဝတ္ထု၊ ပရိတော သဗ္ဗဒါ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗတော ပရိဘောဂေါ နိဝါသနပါရူပနာဒိ အဝိညာဏကဝတ္ထု၊ မူလပဏ္ဏာသဋီကာ၊ ပ-၁၄၀ (သဗ္ဗာသဝသုတ်)

သုတ်]

ပါဠိလိပုတ္တနဂရမာပနအဖွင့်

၅၂၉

(အတ္ထိ) သိပ္ပံ- မန္တန်အတတ်ကို၊ ဇေယျာ- ရွတ်ဖတ်မန်းမှုတ်၍၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သာရမ္ပဋ္ဌာနံ- နဂါးအစရှိသော ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော အရပ်ကို၊ ပရိဟရိတာ- ရှောင်ရှား၍၊ အနာရမ္ပေ- ဘေးအန္တရာယ်မရှိသော၊ ဌာနေ- အရပ်၌၊ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟိကာဟိ- အိမ်မြေကွက်ကို ကြိုတင်သိမ်းယူကုန်သော၊ တာဟိ ဒေဝတာဟိ- ထိုနတ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ မန္တယမာနာဝိယ- တိုင်ပင်ကြသကဲ့သို့၊ ဥပဒေသဒါနဝသေန- လမ်းညွှန်နည်း ဥပဒေပေးခြင်း အနေအားဖြင့်၊ တံတံ ဂေဟာနိ- ထိုထိုလူတန်းစား အမျိုးမျိုးတို့ အိမ်တို့ကို၊ မာပေန္တိ- တည်ထောင်ဖန်ဆင်းကုန်၏။

နေသန္တိ- ကား၊ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟိကာနံ- အိမ်မြေကွက်တို့၏ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်တို့ကို သိသော မန္တန်ရွတ်ဖတ်သူ မြေကြန်အတတ်ပညာရှင်တို့၏၊ (သရီရေ- ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ အဓိမုစ္စိတွာ- ဌှပ်ပ်ပါ) သဒ္ဓါနံ- သဒ္ဓါတရားရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏၊ (ဧဝံ- ဤသို့သော စိတ်အကြံသည်၊ ဟောတိ) မင်္ဂလံ ဝမ္မာပေဿန္တိတိ- ကား၊ မင်္ဂလံ- မင်္ဂလာတရားကို၊ ဗြူဟေဿန္တိ- တိုးပွားစေကုန် လတ္တံ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပဏှိတဒဿနာဒိနိ- ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ ဥတ္တမ မင်္ဂလာနိ- မြတ်သောမင်္ဂလာတို့ပေတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အထ မယန္တိအာဒိ- အထမယံ- အစရှိသည်တည်း၊ အဝယဝဓမ္မေန- အစိတ်အပိုင်းသဘောရှိသော ပဏှိတမနုဿ၊ ဗဟုသုတဘိက္ခုတစ်ပါးတည်းဖြင့် သမုဒါယဿ- အပေါင်းဖြစ်သော ဆွေမျိုးအားလုံးနှင့် ကျောင်းတိုက်ရှိ ရဟန်းအားလုံး၏၊ ဝါ- ကို၊ အပဒိသိတဗ္ဗတော- (ပညာရှိမျိုး၊

၁။ သဒ္ဓါနံ ဒေဝတာနံ ။ ။ ဤနေရာ၌ “သဗ္ဗသံ ဒေဝတာနံ” ဟူ၍ “သဗ္ဗသံ” ရှိနေသည်မှာ ပါဠိပျက်နေခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓါနံ” ဟု ပြင်၍ အနက်ပေးထားပါ၏၊ ရှင်းပြဦးအံ့၊ အဋ္ဌကထာမှ “အထဝါ နေသံ သရီရေ ဒေဝတာ အဓိမုစ္စိတွာ”၌ “နေသံ”၏ စွဲနက်မှာ ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟိကာနံဟူသော ဖြစ်နိုင်၏၊ “သဗ္ဗသံ ဒေဝတာနံ”ဟု မဖြစ်နိုင်၊ ထို့အပြင်အဋ္ဌကထာ၌ “သဒ္ဓါနဉ္စိ ဧဝံ ဟောတိ” ဟူသော ဝါကျသို့ မရောက်ခင် “သဒ္ဓါနံ ကုလာနံ သဒ္ဓါ ဒေဝတာ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျက “သဒ္ဓါ” ဟူသော ဝိသေသန၏ ဝိသေသျှကို “သဒ္ဓါနံ ကုလာနံ”နှင့် “သဒ္ဓါ ဒေဝတာ” ဟူ၍ နှစ်မျိုးပြခွဲရာတွင် “သဒ္ဓါနဉ္စိ ဧဝံ ဟောတိ”ဟူသော နောက်ဝါကျက “သဒ္ဓါနံ”ဟူသော ဝိသေသန၏ ဝိသေသျှသည် ကုလဖြစ်ကောင်းအံ့လော၊ ဒေဝတာ ဖြစ်ကောင်းအံ့လောဟု ယုံမှားတွေးတောစရာ ရှိနေ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုလမဟုတ်၊ ဒေဝတာဖြစ်သည်ဟု သိစေခြင်းငှာ “သဒ္ဓါနံ ဒေဝတာနံ”ဟု ဋီကာဖွင့်ခြင်းဖြစ်ရကား “သဗ္ဗသံ”ဟု မရှိသင့်၊ “သဒ္ဓါနံ”ဟူသော ရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဗဟုသုတဘိက္ခုများဟု ညွှန်ပြထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့် သဒ္ဓေါ- (တမိုးတဆွေလုံးနှင့် တကျောင်းလုံး၏) ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘဂ္ဂစ္ဆတိ- ကျော်လွှမ်းပြန့်တက်သွား၏။ အလင်္ကတော- တန်ဆာဆင်အပ်ပြီးသော၊ ဒေဝဒတ္တော- ဒေဝဒတ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဒ္ဓေါ- သည်၊ အဗ္ဘဂ္ဂစ္ဆတိ ယထာ- ကျော်လွှမ်း ပြန့်တက် သကဲ့သို့တည်း။ [အဝယဂူပစာ၊ ဧကဒေသုပစာ-ဟုဆိုရမည်ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ပါလေ။] အရိယကမနုဿာနန္တိ- ကား၊ အရိယဒေသဝါသိမနုဿာနံ- အရိယအရပ်ဒေသ၌ နေကြသော လူတို့၏။

ရာသိဝသေနဝါတိ- ကား၊ သဟဿံ- တစ်ထောင်၊ သတသဟဿံ- တစ်သိန်း၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ရာသိဝသေနဝ- အစုအပုံ အနေအားဖြင့် သာလျှင်၊ (ကယဝိက္ကယဋ္ဌာနံ နာမ အတ္ထိ) ပန- ယင်းသို့ အစုအပုံလိုက် လက်ကား ရောင်းဝယ်ခြင်းမဟုတ်မူ၍၊ အပ္ပကဿ- အနည်းငယ်သော၊ ဘဏ္ဍာဿ- ကုန်ပစ္စည်းကို၊ ကယဝိက္ကယော- ဝယ်ခြင်းရောက်ခြင်းကို၊ အညတ္တာပိ- ပါဠိလိုပုတ်မြို့မှ အခြားသော အရပ်၌လည်း၊ လဗ္ဘတေဝ- ရအပ်ရနိုင်သည်သာ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ရာသိဝသေနဝါတိ- ရာသိဝသေနဝ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်)၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝဏိဇ္ဇာယ- ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်ခြင်း၏၊ ပထော ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ- ဖြစ်ရာအရပ်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် ဝဏိဗ္ဗထော- ဝဏိဗ္ဗထမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ပုရိမဝိကပ္ပေ- ရှေ့ဖြစ်သော အတ္တဝိကပ်၌၊ အတ္ထော- အနက်သည် (ဟောတိ) [ဤအဖွင့်အလို “ဝဏိဇ္ဇာပထ”မှ “ဇ္ဇာ”ကို ချေ၊ ပဒေဘော်လာ၊ ရောင်းဝယ်ခြင်းအနက်ဟော “ဝဏိဇ္ဇာ” ကား အာကာရန္တက္ကတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိဂိုဏ်း။ အဘိဓာန် ဂါထာ နှာ (၄၄၆)] ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန- ဒုတိယအတ္တ ဝိကပ်၌ကား၊ ဝါဏိဇာနံ- ကုန်သည်တို့၏၊ ပထော ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ- တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့် ဝဏိဗ္ဗထော- ၏၊ [ဝါဏိဇပထ- မှ ဝါ၏ အာကိုရသပြု၊ ဇကိုချေ၊ ပဒေဘော်လာ] ဣမံ အတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါဏိဇာနံ ဝသနဋ္ဌာနန္တိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဧတ္ထ- ဤအရပ်၌၊ ဘဏ္ဍာပုဋေ- ဥစ္စာဘဏ္ဍာ ထုပ်တို့ကို၊ ဘိန္တန္တိ- ဖောက်ကုန်၏၊ မောစေန္တိ- ဖြေကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဥစ္စာထုပ်တို့ကို ဖောက်ရာဖြေရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုအရပ်သည်၊) ပုဋေဘေဒနံ- ပုဋေဘေဒနံမည်၏၊ ဣတိအယံ- ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤပုဋေဘေဒနံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဘဏ္ဍာပုဋေ ။ပ။ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ။ စကာရတ္ထော- စအက္ခရာ၏ အနက်ဟူသည်။

သုတ်]

ပါဠိလိပုတ္တနဂရမာပနအဖွင့်

၅၃၁

သမုစ္စယတ္ထော- သမုစ္စည်းအနက်တည်း၊ [ဝါသဒ္ဓေါ- ကား၊ အပိုပါနေခြင်းသာ၊ မလိုအပ်ပါ။

၁၅၃။ ကာဠကဏ္ဍိသတ္တာ^၁တိ- ကား၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ ကဏ္ဍဓမ္မဗဟုလတာယ စ- မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရား၏ များပြားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- များသောမည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရား ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ ကဏ္ဍဝိပါကာနတ္ထနိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တတာယစ- မည်းညစ်သော အကျိုးဝိပါက်ဟူသော အကျိုးမဲ့တို့ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာဠကဏ္ဍိတိ- ကာဠကဏ္ဍိတို့ဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမာ- ရအပ်သော နာမည်ရှိကုန်သော၊ ပရူပဒ္ဓဝကရာ- သူတပါးတို့အတွက် ဘေးရန်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ အပ္ပေသက္ခသတ္တာ- အရှိန်အဝါ နည်းပါး အညံ့စားသတ္တဝါတို့သည်၊ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ ဘဂဝန္တိ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပုဗ္ဗဏှသမယန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗဏှ- နေ၏ရှေ့ပိုင်း နံနက်အခါတွင်၊ ဧကံ- တစ်ခုသော၊ သမယံ- အခါ၌၊ ဂါမပ္ပဝိသနနိဟာ- ရေနာတိ- ကား၊ ဂါမပ္ပဝေသနနိဝသနာကာရေန- ရွာသို့ဝင်ရာအခါ၌ ဝတ်ပုံဝတ်နည်း အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကာယပဋိဗဒ္ဓံ ကတ္တာတိ- ကား၊ စိဝရံ- ဧကသီသင်္ကန်းကို၊

၁။ ကာဠကဏ္ဍိသတ္တာ ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဋီကာဖွင့်ရာ၌ ကာဠပုဒ်ကို “အတ္တနာ ကဏ္ဍဓမ္မဗဟုလတာယ”ဟု ဖွင့်သည်ကိုထောက်ရှု၍ ကာဠာ ကဏ္ဍာ ဓမ္မာ ယေသံ သန္တိတိ ကာဠာ (မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားရှိသော သတ္တဝါများ) ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိနိုင်၏။ ထို့နောက် “ပရေသဉ္စ ကဏ္ဍဝိပါကာနတ္ထနိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တတာယ” ဟူ၍ ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်နှင့် အညီ “သုတကိဏ္ဍာ”မှ ဏကို ဟပြု၍ “သုတကိဏ္ဍာ”ဟု ရုပ်ပြီးသကဲ့သို့ “ကဏ္ဍ”မှ ဟကို ဏပြု၍ “ကဏ္ဍ”ဟု ဖြစ်၏။ ထိုကဏ္ဍပုဒ်အရ မည်းညစ်သော အကျိုးဝိပါက်ဟူသော အနတ္ထ (အကျိုးမဲ့)ဟူသော အနက်ကို ယူရမည်ကို “ကဏ္ဍဝိပါကာနတ္ထ”ဟူသော ဋီကာအဖွင့်ဖြင့် သိနိုင်၏။ ထို့အပြင် “နိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တတာယ”ဟူသော အဖွင့်ဖြင့် “ကဏ္ဍ”ပုဒ်နောင် တဒ္ဓိတ်ဏပစ္စည်းသက်၍ ထိုဏပစ္စည်းက နိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တ အနက်ဟောကြောင်း သိရ၏။ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍေ နိဗ္ဗတ္တေန္တိတိ ကဏ္ဍိ (မည်းညစ်သော အကျိုးမဲ့အနတ္တတို့ကို ဖြစ်စေသော သတ္တဝါများ)ဟု နိဗ္ဗတ္တေန္တိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၊ အလက္ခိ ကာဠကဏ္ဍိ ထိ- ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ (၈၂) နှင့်အညီ ကုတ္တိဇောတက ဤပစ္စည်းသက်၊ ထို့နောက် ကာဠာ စ တာ ကဏ္ဍိစာတိကာဠကဏ္ဍိ (မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားများရှိကြ၍ မည်းညစ်သော မကောင်းဆိုးကျိုးတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော သတ္တဝါများ) ဟူ၍ မြန်မာပြန်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဋီကာအဖွင့်ဖြင့် သိရသည်။

ပါရပိတ္တာ- ရုံ၍၊ ပတ္တိ- သပိတ်ကို၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ- ကိုင်၍၊ ဣတိ အတ္ထော။ ဧတ္တတိ- ကား၊ ဧတသ္မိံ ဝါသကပ္ပိတပ္ပဒေသေ- ဤနေခြင်းကို ပြုရာအရပ်၌၊ သညတေတိ- ကား၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာ သာလျှင်၊ သညတေ- ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ကို ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းကုန်သော၊ သုသံဝုတကာယဝါစာစိတ္တေ- ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်းအပ်သော ကိုယ်နှုတ်စိတ်ရှိကုန်သော၊ (ဗြဟ္မစာရယော-၌စပ်) ပတ္တိ ဒေသျှာတိ- ကား၊ အတ္တနာ- မိမိသည်၊ ပသုတပုညံ- အားထုတ်ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်ကို၊ တာသံ ဒေဝတာနံ- ထိုအရပ်၌ ရှိကြသော နတ်တို့အား၊ အနုပ္ပဒဇ္ဇေယျ- ပေးဝေသင့်၏၊ ပူဇိတာတိအာဒိသု- ပူဇိတာအစရှိသော ပါဌ်တို့၌၊ တဒေဝ ပတ္တိဒါနံ- ထိုမိမိ၌ ရရှိအပ်သော ကုသိုလ်ကို ပေးဝေခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ ပူဇာ- ပူဇော်ခြင်းမည်၏၊ အနာဂတေ- နောင်ဖြစ်လာလတ္တံ့သော၊ ဥပဒ္ဒဝေ ဧဝ- ဘေးရန်ကြောင့်ပင်လျှင်၊ အာရက္ခသံဝိဇာနံ- အစောင့်အရှောက်ကို စီစဉ်ခြင်းသည်၊ ပဋိပူဇာ- အတုံ့ပြန်၍ ပူဇော်ခြင်းမည်၏။

ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ ဉာတိမနုဿာ- ဆွေမျိုးဖြစ်သော လူတို့သည်၊ ဉာတိပေတာနံ- ဆွေမျိုးဖြစ်သော ပြိတ္တာတို့အား၊ ပတ္တိဒါနာဒိနာ- မိမိရအပ်သော ကုသိုလ်ကို ပေးဝေခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပူဇနမာနနာဒိနံ- ပူဇော်ခြင်း အမြတ်တနိုး ပြုခြင်းအစရှိသော ကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ- ပြုကြကုန်၏၊ ဣမေ ပန- ဤလူတို့သည်ကား၊ အညာတကာ- ဆွေမျိုးမတော်စပ်ကုန်သည်၊ သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တထာ- ထိုပတ္တိဒါနစသည်ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း မြတ်နိုးတနာပြုခြင်းသည်တို့ကို၊ ကရောန္တိ- ပြုကြကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုလူတို့အတွက်၊ သက္ကစ္စံ- ကောင်းစွာ၊ အာရက္ခာ- အစောင့်အရှောက်ကို၊ သံဝိဇာတဗ္ဗာ- စီစဉ်ထားသင့်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အညမညံ- နတ်အချင်းချင်း၊ သမ္ပဝါရေတွာ- ကောင်းစွာ ဖိတ်မန်ကြ၍၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ တတ္ထ- ထိုအစောင့်အရှောက် စီစဉ်ခြင်းကိစ္စတို့၌၊ ဥဿုက္ကံ- ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤသို့သောအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမေတိအာဒိ- ဣမေအစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဗလိကမ္မကရဏံ- ပူဇော်ပသမူ ပြုခြင်းသည်၊ မာနနံ- မြတ်နိုးခြင်းမည်၏၊ သမ္ပတိ- ယခု၊ ဥပ္ပန္နပရိဿယဟရဏံ- ဖြစ်လာသော ဘေးရန်ကို ပယ်ရှားခြင်းသည်၊ ပဋိမာနနံ- အတုံ့တဖန်ပြန်၍ မြတ်နိုးခြင်းမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧတေတိအာဒိ- ဧတေ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊

သုတ်]

ပါဠိလိပုတ္တနဂရမာပနအဖွင့်

၅၃၃

ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ သုန္ဒရာနိ ပဿတိတိ- ကား၊ သုန္ဒရာနိဇေ- ကောင်းသောအာရုံတို့ကို သာလျှင်၊ ဣဋ္ဌာနိဇေ- အလိုရှိအပ်သော အာရုံတို့ကိုသာလျှင်၊ ပဿတိ- မြင်ရ၏။ အနိဋ္ဌာနိ- အလိုမရှိအပ်သော အာရုံတို့ကို၊ န ပဿတိ- မမြင်ရ။

၁၅၄။ အာဏိယော ကောဇ္ဇေတွာတိ- ကား၊ လဟုကေ- ပေါ့ပါးကုန်သော၊ ဒါရဒဏ္ဍေ- သစ်သားတုတ်ချောင်းတို့ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ကဝါဠဖလကေ- တံခါးရွက် ယှဉ်ချပ်တို့ကို၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ သမ္ပန္နေ- ဆက်စပ်သည်တို့ကို၊ ကရောန္တိဝိယ- ပြုကြကုန်သကဲ့သို့၊ (ဇဝံ- ဤအတူ၊) အညမညံ- အချင်းချင်း၊ သမ္ပန္နေ- တို့ကို၊ ကာတုံ- ပြုခြင်းငှာ၊ အာဏိယော- မယ်နတို့ကို၊ ဝါ- သံချောင်းတို့ကို၊ ကောဇ္ဇေတွာ- ရိုက်သွင်း၍၊ နာဝါသဇေပေန- လှေအသွင်ဖြင့်၊ ကတံ- ပြုလုပ်အပ်သော သစ်သားဖောင်သည်၊ ဥဠမ္ပံ- ဥဠမ္ပမည်၏၊ ဝေဠုနဋ္ဌာဒိကေ- ဝါးရိုးကျူရိုးအစရှိသည်တို့ကို၊ သယံရိတွာ- စုစည်း၍၊ ဝလ္လိအာဒိတိ- နွယ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကလာပဝသေန- အစုအစည်းအနေအားဖြင့်၊ ဝါ- အစုအစည်းဖြစ်အောင်၊ ဗန္ဓိတွာ- ဖွဲ့တုပ်၍၊ ကာတဗ္ဗံ- ပြုထိုက်သော ဝါးဖောင် ကျူဖောင်သည်၊ ကုလ္လံ- ကုလ္လမည်၏၊ ဥဒကဋ္ဌာနဿေတံ အဓိဝစနန္တိ- ကား၊ အဏ္ဏဝန္တိ- အဏ္ဏဝံဟူသော၊ ဇတံအဓိဝစနံ- ဤနာမည်သည်၊ ယထာဝုတ္တဿ- (အဋ္ဌကထာ၌) ဆိုအပ်ပြီးသော စကားအားလျော်သော၊ ယဿ ကဿစိ- အမှတ်မရှိတစ်ခုခုသော၊ ဥဒကဋ္ဌာနဿ- ရေ၏တည်ရာ ဌာန၏၊ အဓိဝစနံ- နာမည်တည်း၊ သမုဒ္ဒဿေဝ- သမုဒ္ဒရာ၏သာလျှင်၊ အဓိဝစနံ- တည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာ ဆရာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။

သရတိ သန္တတိ- စီးသွားတတ်၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊ ဣဓ- ဤဂါထာ၌၊ နဒီ- မြစ်ကို၊ သရန္တိ- သရံဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ်၏၊ ဂမ္ဘီရဝိတ္ထတန္တိ- ကား၊ အဂါဓဋ္ဌေန- ထောက်တည်ရာမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရံ- နက်သော၊ သကလလောကတ္တယဗျာပိတကာယ- အားလုံးသော လောကသုံးပါး အပေါင်း၌ ပျံ့နှံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိတ္ထတံ- ကျယ်ပြန့်သော၊ (တဏှာသရံ- တဏှာဟူသော မြစ်ကို၊ တရန္တိ- ကူးကြကုန်၏၊) ဝိသဇ္ဇာတိ- ကား၊ တေသံ- ထိုရေအိုင်ငယ်တို့ကို၊ အတရဏတော- မကူးမဖြတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပလ္လလာနိ- အနိမ့်ပိုင်း ရေအိုင်ငယ်တို့သို့၊ အနာသဇ္ဇ- မရောက်မူ၍၊ အပ္ပတွာ- မရောက်မူ၍၊ ဝိနာယေဝ ကုလ္လေနာတိ- ကား၊ ဤဒိသံ- ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သော၊ ဥဒကံ- ပကတိရေကို၊ ဤဒိသေန- ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သော၊ ကုလ္လေန- ပကတိရိုးရိုးဖောင်နှင့်၊ ဝိနာ ဇေ- ကင်း၍သာလျှင်၊

၅၃၄ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မေဓာဝိနော- ပညာရှိဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနာ- ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့သည်၊ တိဏ္ဏာ- ကူးခတ်လွန်မြောက်ပြီးကုန်ပြီ၊ ပန- အမြတ်ဆုံးကူးမြောက်ပုံကား၊ (မေဓာဝိနော- ကုန်သော၊ ဇနာ- တို့သည်) တဏှာသရံ- တဏှာဟူသော မြစ်သမုဒ္ဒရာကို၊ အရိယမဂ္ဂသင်္ခါတံ- အရိယမဂ်ဟုဆိုအပ်သော၊ သေတုံ- တံတားကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ နိတ္တိဏ္ဏာ- ကူးခတ်လွန်မြောက်ပြီးကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယောဇနာခြင်းတည်း၊ ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ပဌမဘာဏဝါရအဖွင့် သံဝဏ္ဏနာ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးဆုံးပြီ၊ [ဘာဏဝါရ- ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား တထောက်နားရာနေရာ]။

အရိယသစ္စကထာအဖွင့်

၁၅၅။ မဟာပနာဒဿ- မဟာပနာဒမည်သော၊ ရညော- မင်း၏၊ ပါသာဒကောဋိယံ ကတဂါမောတိ- ပါသာဒ ။ပ။ ဂါမောဟူသည်ကား၊ ပါသာဒဿ- ပြာသာဒ်၏၊ ပတိတထုပိကာယ- ကျရောက်သော အထွတ်၏၊ ပတိဋ္ဌိတဌာနေ- တည်ရာအရပ်၌၊ နိဝိဋ္ဌဂါမော- တည်ထောင်အပ်သော ရွာသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏)၊ အရိယဘာဝကရာနန္တိ- ကား၊ ယေ- အကြင်သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ- ထိုးထွင်းသိကုန်၏၊ အရိယဘာဝကရာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ် ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုသစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို၊ (အနနုဗောဓာ- မသိခြင်းကြောင့်)၊ (ဧတံ- ဤအရိယဘာဝကရာနံ-ဟူသော သဒ္ဒါကို) နိမိတ္တဿ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် ပြုခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ကတ္ထုဘာဝူပစာရ- ဝသေနေဝ- (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင်) ပြုတတ်သော ကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် တင်စားပြောဆိုခြင်း အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တစ္ဆ ဝိပလ္လာသဘူတဘာဝေန- မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်၊ အစစ်အမှန်ထင်ရှားဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သစ္စာနံ- သစ္စာမည်သော လေးပါးသော တရားတို့ကို၊ (အနနုဗောဓာ- မသိခြင်းကြောင့်)၊ အနုဗောဓော- အနုဗောဓတရား- ဟူသည်၊ ပုဗ္ဗဘာဂိယံ- ပဋိဝေဓမည်သော အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော၊ ဉာဏံ- ဝိပဿနာဉာဏ်တည်း၊ ပဋိဝေဓော- ပဋိဝေဓဟူသည်၊ မဂ္ဂဉာဏေန- အရိယမဂ် ဉာဏ်နှင့် ဝါ- ဖြင့်၊ အဘိသမယော- ပေါင်းဆုံမိခြင်းတည်း၊ ဝါ- ထိုးထွင်းသိခြင်းတည်း၊ တတ္ထ- ထိုအနုဗောဓနှင့် ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ပဋိဝေဓော-

သုတ်]

အရိယသစ္စကထာအဖွင့်

၅၃၅

သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်၊ အနုဗောဓပုဗ္ဗကော-
 အရိယမဂ်ဉာဏ်အားလျော်စွာ သိတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ဟူသော
 ရှေ့သွားရှိသည် (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ အနုဗောဓေန- မဂ်ဉာဏ်အားလျော်စွာ သိတတ်သော
 ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ အနုဗောဓောပိ- သည်လည်း၊
 ဧကစ္စော- အချို့သော ဂေါတြဘု၊ ဝေါဒါန်သည်၊ ပဋိဝေဓေန- နှင့်၊ သမ္ပန္နော-
 (အနန္တရပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်) ဆက်စပ်သည်၊ (ဟောတိ- ဤ)၊ တဒုဘယာဘာဝဟေတုကဉ္စ-
 ထိုနှစ်မျိုးစုံသော အနုဗောဓ၊ ပဋိဝေဓမရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (ဝါ-
 အကြောင်းရှိသည်လည်း၊ ဟုတွာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဝဇ္ဇေဝ- ဝဋ်ဒုက္ခ၌သာလျှင်၊
 သံသရဏံ- ကျင်လည်နေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပါဠိယံ-
 ပါဠိတော်၌၊ အနုဗောဓာ ။ပ။ တုမှာကဉ္စာတိ- ဥဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တံ-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန- ပဋိသန္ဓေကို ယူခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဘဝတော-
 ရှေ့ဘဝမှ၊ ဘဝန္တရူပဂမနံ- နောက်ဘဝတပါးသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းသည်၊ သန္တာဝနံ-
 ပြေးသွားခြင်းမည်၏၊ အပရာပရံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ (တနည်း- အပရာ-
 တမျိုးတခြားသော ဘဝမှ၊ အပရံ- တမျိုးတခြားဘဝတပါးသို့) စဝနုပပဇ္ဇနဝသေန-
 စုတေသေလွန်ခြင်း ပဋိသန္ဓေနေခြင်း အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္ဘရဏံ- လှည့်လည်ခြင်းသည်၊
 သံသရဏံ- ကျင်လည်ခြင်းမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုတော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်
 ဘဝတောတိအာဒိ- ဘဝတော အစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။ သန္တာဝိတ
 သံသရိတပဒါနံ- သန္တာဝိတပုဒ်၊ သံသရိတပုဒ်တို့၏၊ ကမ္မသာဓနတံ- အပ်ဟူသော
 ကံဖြစ်သော သာဓနအနက်ရှိသည်အဖြစ်ကို၊ သန္တာယ- ရည်ရွယ်၍၊ မယာစ
 တုမှေဟိတတိ- မယာစ တုမှေဟိစ- ဟူ၍၊ ပဌမဝိကပ္ပေ- ပဌမအတ္ထဝိကပ်၌၊ (ရှေးဦးစွာ
 အထူးစီစဉ်ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဖွင့်စကားရပ်၌၊ အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန- ၌ကား၊ ဘာဝသာဓနတံ- ဘောဟူသော သာဓနအနက်ရှိသည်
 အဖြစ်ကို၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ကတွာ- ထား၍၊ မမဇ္ဈေဝ တုမှာကဉ္စာတိ- မမဇ္ဈေဝ
 တုမှာကဉ္စဟူ၍၊ ယထာရုတဝသေနဝ- ပါဠိတော်၌ တိုက်ဟောထားအပ်သော
 ပါဠိအရို အနေအားဖြင့်သာလျှင် (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

နယန သမတ္တာတိ- ကား၊ (ဘဝတော- ဘဝတစ်ခုမှ၊ ဘဝံ- ဘဝတစ်ခုသို့၊)
 ပါပနသမတ္တာ- ရောက်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ (တဏှာရဇ္ဈ- ကို၊ သုဠ ဟတာ)

ရုက္ခဟတ္ထော- လက်ထဲ၌ နှောင်ကြီးရှိသော၊ ပုရိသော- ယောက်ျားသည်၊ ဒီဃရုက္ခနာ- ရှည်လျားသော နှောင်ကြီးဖြင့်၊ ဗဒ္ဒသကုဏံ- ဖွဲ့ချည်ထားအပ်သော ငှက်ကို၊ ဒေသန္တရံ- အခြားအရပ်ဒေသသို့၊ နေတိ ဝိယ- ဆွဲငင်ဆောင်ယူသွားသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ) အဘိသင်္ခါရော- ဘဝသစ်ကို စီမံပြုလုပ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည်၊ တဏှာရုက္ခနာ- တဏှာတည်းဟူသော နှောင်ကြီးဖြင့်၊ ဗဒ္ဒံ- ဖွဲ့ချည်ခံရသော၊ သတ္တသန္တာနံ- သတ္တဝါဟူသော ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ ဘဝန္တရံ- အခြားသော ဘဝအသစ်သို့၊ ဧတာယ- ဤကြီးနှင့်တူသော တရားသဘောဖြင့်၊ နေတိ- ဆွဲငင်ခေါ်ဆောင်သွား၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့အဘိသင်္ခါရမည်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံက တဏှာ နှောင်ကြီးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ခံရသော သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်ကို အခြားဘဝသို့ ဆွဲငင် ခေါ်ဆောင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာ- ထိုနှောင်ကြီးနှင့်တူသော တရား သဘောတည်းဟူသော၊ တဏှာ- တဏှာသည်၊ ဘဝနေတ္ထိ- ဘဝနေတ္ထိမည်၏၊ သာ (ဘဝနေတ္ထိ)- ထိုဘဝတပါးသို့ ဆွဲငင်ခေါ်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ နှောင်ကြီးကို အရိယမဂ္ဂသတ္တေန- အရိယမဂ်ဟူသော ဓားဖြင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဟတာ ဆိန္နာ- ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးပြီ၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဘဝနေတ္ထိ သမူဟတာ- ဘဝနေတ္ထိ သမူဟတာ မည်၏။

အနာဝတ္တိဓမ္မသမ္မောဓိပရာယကအဖွင့်

၁၅၆။ နာတိကာတိ- နာတိကာ ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ လဒ္ဒနာမာ- ရအပ်သော နာမည်ရှိကုန်သော၊ ဒေဝ- နှစ်ခုကုန်သော၊ ဂါမာ- ရွာတို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အနိမိတ္တာ နနာယရေတိအာဒိသုဝိယ- အနိမိတ္တာ နနာယရေအစရှိသော ပါဠိတော်ဂါထာတို့၌ကဲ့သို့၊ ဥ ကာရဿ- ဥ အက္ခရာ၏၊ နကာရာဒေသေန- နအက္ခရာ ပြုခြင်းဖြင့်၊ အယံနိဒ္ဒေသော- ဤနာတိကာဟု ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) [အနိမိတ္တာ- ကြိုတင်သိနိုင်မည့် သတ်မှတ်ချက်မရှိကုန်သည် (ဟုတွာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) နနာယရေ- မသိအပ်မသိနိုင်ကုန်] တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဉာတိဂါမေတိ- ဉာတိဂါမေဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ဥ အက္ခရာဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဣဋ္ဌကာ- အုတ်တို့ကို၊ ဂိဇ္ဇကာ- ဂိဇ္ဇကာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဂိဇ္ဇကာဟိဧဝ- အုတ်တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ကတော- ပြုအပ်သော၊ အာဝသထော- ကျောင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂိဇ္ဇကာဝသထော- ဂိဇ္ဇကာဝသထမည်၏၊ သော အာဝါသော- ထိုအုတ်ကျောင်းတော်ကို (ကတော- ၌စပ်)

သုတ်]

အနာဝတ္တိဓမ္မသမ္မောဓိပရာယဏအဖွင့်

၅၃၇

ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ကရိယမာနေ- ပြုအပ်လသော်) သုဓာပရိကမ္မေန- အင်္ဂိတေမြေညက်တို့ဖြင့် စီမံပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်၊ သမ္ပယောဇနံ- ယှဉ်စေခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဧဝံ- ဤသို့ မရှိရအောင်၊ ဣဋ္ဌကာဟိဧဝ- အုတ်တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ စိနိတ္တာ- စီ၍၊ ဆာဒေတွာ- ဖုံးအုပ်၍၊ ကတော ကိရ- ပြုအပ်ပြီတဲ့၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌကာမယေ အာဝသထေတိ- ဣဋ္ဌကာမယေ အာဝသထေ-ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ တုလာဒဏ္ဍကဝါဋ္ဌဗလကာနိ- ထုတ်လျှောက်တုတ်တန်း၊ တံခါးရွက်ပျဉ်ချပ်တို့သည်၊ ဒါရမယာနေဝ- သစ်သား အတိပြီးကုန်သည်သာတည်း။

၁၅၇။ ကာမဓာတု- ကာမဓာတ်ကို၊ ဩရံ- ဩရဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ပစ္စယဝသေန- ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် တံ ဩရံ- ထိုအောက်ကာမဓာတ်သို့ ဘဇ္ဇန္တိ- ကပ်ရောက်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဩရမ္မာဂိယာနိ- ဩရမ္မာဂိယတို့မည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဩရမ္မာဂဿ- အောက်ကာမဓာတ်အဖို့ (အုပ်စု)၏။ ဟိတာနိ- စီးပွားဖြစ်သော သံယောဇဉ်တို့တည်း၊ ဩရမ္မာဂိယာနိ- အောက်ကာမဓာတ်အဖို့၏ စီးပွားဖြစ်သော သံယောဇဉ်တို့၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာနန္တိအာဒိ- ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာနံအစရှိသည်ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ တီဟိ မဂ္ဂေဟိတိ- ကား၊ ဟေဋ္ဌိမေဟိ- အောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တီဟိ- သုံးပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေဟိ- အရိယမဂ်တို့သည်၊ ဟိ- မှန်၏။ တေဟိ- ထိုအောက်မဂ်သုံးပါးတို့သည်၊ ပဟာတဗ္ဗတာယ- ပယ်သတ်ထိုက်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နေသံ သံယောဇနာနံ- ထိုသံယောဇဉ်တို့၏။ (ကာမရာဂ၊ ပဋိယနှင့် သီလ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆံ၊ ထိုင်းတန်သော သံယောဇဉ်တို့၏) ဩရမ္မာဂိယတာ- ဩရမ္မာဂိယမည်ကုန်သည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ဝါ- တနည်းကား၊ ဩရမ္မဉ္စိယာနိ- အောက်မဂ်သုံးပါးတို့က ဖျက်ဆီးအပ်သော သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ဩရမ္မာဂိယာနိ- ဩရမ္မာဂိယမည်ကုန်၏ဟူ၍၊ နိရုတ္တိနယေန- နိရုတ္တိနည်းဖြင့် (ဉ္စကို ဝပြ၊ မ္တ၏ အကို အာပြုခြင်း ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့်) ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဣဒါနိ- ဩရမ္မာဂိယ၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဗျတိရေကမုခေန- ပြောင်းပြန်အနက်ကို အဦးပဓာန မျက်နှာဝပြသောအားဖြင့်၊ နေသံ- ထိုသံယောဇဉ်တို့၏၊ ဩရမ္မာဂိယဘာဝံ- ဩရမ္မာဂိယမည်ကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ တတ္တာတိ အာဒိ- တတ္ထအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-

ပြီ၊ ဝိက္ခမ္ဘိတာနိ- လောကီဈာန်ဖြင့် ပယ်ခွါအပ်ပြီးသော ထိုဩရုဗ္ဗာဂိယ သံယောဇဉ်တို့သည်၊ သမတ္တတာဝိယာတေန- (ရူပ အရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းငှာ) စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်ဟူသော သတ္တိကို မဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာနံ- ပုထုဇဉ်တို့၏။ (ရူပါရူပဘဝပပတ္တိယာ- ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခြင်းကို၊ ဝိဗန္ဓာယ- တားဆီးနှောင့်ယှက်ခြင်းငှာ၊ န ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်)၊ သမုတ္တိန္ဒာနိ- အရိယမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဩဗ္ဗာဂိယ သံယောဇဉ်တို့သည်၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အဘာဝေန- မရှိခြင်းကြောင့်၊ အရိယာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ရူပါရူပဘဝပပတ္တိယာ- ကို၊ ဝိဗန္ဓာယ- ငှာ၊ နဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဝိက္ခမ္ဘိတာနိ အသမုတ္တိန္ဒာနိတိ- နှာနိဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ နိဗ္ဗတ္တဝသေနာတိ- ကား၊ (ဣမာနိ- ဤကာမစွန္ဒနှင့် ဗျာပါဒသံယောဇဉ်တို့သည်) ပဋိသန္ဓိဂဟဏဝသေန- ပဋိသန္ဓေကို ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဂန္တံ- ရူပအရူပဘဝသို့ သွားခြင်းငှာ၊ နဒေန္တိ- မပေးကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိဂဟဏဝသေန- ဖြင့်၊ ဂန္တံ- ငှာ၊ နဒေန္တိ- မပေးကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝိညာယတိ- သိအပ်သနည်းဟူမူ၊ ဣမေသံ- ဤကာမစွန္ဒ- ဗျာပါဒသံယောဇဉ် နှစ်မျိုးတို့၏။ ဝါ- တို့သည်) မဟဂ္ဂတဂါမိကမ္မာယူဟနဿ- မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော ရူပအရူပဘဝသို့ သွားရောက် စေနိုင်သော ဈာန်ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ခြင်းကို၊ ဝိနိဗန္ဓနတော- တားဆီးပိတ်ပင် တတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣမာနိ- တို့သည်၊ ပဋိသန္ဓိဂဟဏဝသေန- ဖြင့်၊ ဂန္တံ- ငှာ၊ နဒေန္တိ- ကုန်၊ ဣတိ- သို့ ဝိညာယတိ- ၏)။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနိ- သက္ကာယဒိဋ္ဌိအစရှိကုန်သော၊ တီဏိ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ- သံယောဇဉ်တို့သည်၊ ကာမစွန္ဒဗျာပါဒါ- ကာမစွန္ဒနှင့် ဗျာပါဒသံယောဇဉ်တို့သည်၊ (မဟဂ္ဂတူပပတ္တိယာ- မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော ရူပအရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခြင်း၏၊ ဝိနိဗန္ဓဘူတာဝိယ- အတားအဆီး ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ တထာ- ထို့အတူ) မဟဂ္ဂတူပပတ္တိယာ- ၏၊ အဝိနိဗန္ဓဘူတာနိ- အတားအဆီးမဟုတ်ကုန်သည်၊ (သမာနာနိပိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တေသံ- ထိုသက္ကာယဒိဋ္ဌိအစရှိသော သံယောဇဉ် သုံးမျိုးတို့၏။ ဝါ- တို့သည်) ကာမဘဝပပတ္တိယာ- ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခြင်း၏၊ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ- ထူးသော အကြောင်းတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ မဟဂ္ဂတဘဝ- ထိုရူပ အရူပမဟဂ္ဂုတ်ဘဝ၌ နိဗ္ဗတ္တမ္ပိ- ဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသော်လည်း၊ တန္နိဗ္ဗတ္တိဟေတုကမ္မပရိက္ခယေ- ထိုမဟဂ္ဂုတ်ဘုံဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော

သုတ်]

အနာဂတ္တိဓမ္မသမ္မောဓိပရာယဏအဖွင့်

၅၃၉

ဈာန်ကုသိုလ်ကံ ကုန်ရာအခါ၌၊ ကာမဘဝပပတ္တိပစ္စယတာယ- ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း၏ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ မဟဂ္ဂတဘဝတော- မဟဂ္ဂုတ်ဘုံဘဝမှ၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ ပုန- တဖန်၊ ဣဓေဝ- ဤဘဝ၌ပင်လျှင်၊ ကာမဘဝ ဧဝ- ကာမဘဝ၌ပင်လျှင်၊ [ဣဓေဝ- ကိုထပ်ဖွင့်သည်] နိဗ္ဗတ္တာပေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ကာမရာဂ၊ ဗျာပါဒသံယောဇဉ်နှစ်ပါးတို့က ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့သို့ ပဋိသန္ဓေတည်နေသွားရောက်ခွင့် မပေးကုန်သည်အဖြစ်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအစရှိသော သံယောဇဉ်သုံးပါးတို့က ရူပ အရူပဘဝ၌ဖြစ်နေပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင် ဆွဲငင်ဆောင်ယူ၍ ဤကာမဘဝ၌ပင် တဖန်ထပ်၍ ဖြစ်စေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊) သဗ္ဗာနိပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စပိ- ငါးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သံယောဇနာနိ- သံယောဇဉ်တို့သည်၊ ဩရမ္ဘာဂိယာနိဧဝ- ဩရမ္ဘာဂိယတို့ချည်းသာလျှင်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)။

ပဋိသန္ဓိဝသေန အနာဂမနသဘာဝါတိ- ကား၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန- ပဋိသန္ဓေကို ယူခြင်းအနေအားဖြင့်၊ တသ္မာ လောကာ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဘုံဘဝမှ၊ ဣမ- ဤကာမဘဝ၌၊ နအာဂမနသဘာဝါ- ပြန်မလာခြင်းသဘောရှိ၏။ ပန- သို့သော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓဒဿနထေရဒဿနဓမ္မဿဝနာနံ- ဘုရားဖူးခြင်း၊ ထေရ်ရှင်ရဟန်းတို့ကို ဖူးမြင်ခြင်း၊ တရားနာယူခြင်းတို့၏၊ အတ္တာယ- အကျိုးငှာ၊ အဿ- ထိုသုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ၏၊ အာဂမနံ- လာခြင်းကို၊ အနိဝါရိတံ- မတားမြစ်အပ်၊ ကဒါစိ ကရဟစိ- ရံခါရံခါ၌၊ ဥပ္ပတ္တိယာ- ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သဝိရဉ္ဇာကာရတာ- ကျသောပါးသော အခြင်းအရာနှင့် တကွဖြစ်သည် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ- ထကြွမှုနည်းပါးသည် အဖြစ်အားဖြင့်၊ အဗဟလတာ- မထူထပ်သည် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွေဓာပိ- နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်လည်း၊ တနုဘာဝေါ- နည်းပါးသည် အဖြစ်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗေ- သိထိုက်၏၊) အဘိဏ္ဍန္တိ- ကား၊ ဗဟုသော- အကြိမ်များစွာ၊ ဗဟလဗဟလာတိ- ကား၊ တိဗ္ဗတိဗ္ဗာ- ထက်သန်ကုန် ထက်သန်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်ကုန်၍၊ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ- မဖြစ်ကုန်၊) (ရာဂါဒယော- ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊) ယတ္ထ- အကြင်ပုထုဇဉ်တို့ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တံသန္တာနံ- ထိုပုထုဇဉ်တို့ ခန္ဓာအစဉ်ကို၊ မဒ္ဒန္တာ- နင်းချေကုန်လျက်၊ ဖရန္တာ- ဖြန့်လွှမ်းကုန်လျက်၊ သာဓေန္တာ- ပြီးစီး အထမြောက်စေ ကုန်လျက်၊ အန္ဓကာရံ- ကိလေသာအမှိုက်မှောင်ကို၊ ကရေန္တာ- ပြုကုန်လျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ပန- ယင်းသို့ဖြစ်ကုန်သော်လည်း၊ ဒွီဟိ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေဟိ-

သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်တို့ဖြင့်၊ ပဟိနတ္တာ- ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တနုကတနုကာ- ပါးလုပ်ကုန်သည် ပါးလုပ်ကုန်သည်၊ မန္တမန္တာ- အင်အားသေးကွေး နွဲ့နွေး နွဲ့နွေးကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကုန်၍) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။

ပုတ္တဓိတရော ဟောန္တိတိ ဣဒံ- (သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်မှာ) သားသမီးများ ရှိကြကုန်၏ ဟူသော ဤစကားသည်၊ အကာရဏံ- (ကိလေသာထူပြော၏ဟု ဆိုနိုင်ခြင်း၏) အကြောင်းမဟုတ်၊ တထာဟိ- ထို ဣဒံ အကာရဏံဟူသော စကားသည် မှန်၏။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနမတ္တေနပိ- အင်္ဂါကြီးငယ်ကို သုံးသပ်ခြင်းမျှကြောင့်လည်း၊ တေ- ထိုသားသမီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်ပေါက်ပွားကုန်၏၊ ဣဒန္တိ- ကား၊ ရာဂဒေါသမောဟာနံ တနုတ္တာတိ- ရာဂဒေါသမောဟာနံ တနုတ္တာဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ- ဤစကားကို၊ ဘဝတနုကဝသေနာတိ- ကား၊ အပ္ပကဘဝဝသေန- အနည်းငယ်သော ဘဝအနေအားဖြင့်၊ (ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ) တန္တိ- ကား၊ မဟာသိဝတ္ထေရဿ- မဟာသိဝထေရ်၏၊ ဝစနံ- စကားကို၊ ပဋိက္ခိတ္တံ- ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သမ္ပန္နော- ပုဒ်တို့၏ အနက်ဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ယေ ဘဝါ- အကြင်ဘဝတို့ကို၊ အရိယာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (သန္တာနဘာဝေန- ခန္ဓာအစဉ်အဖြစ်ဖြင့်) လဗ္ဘန္တိ- ရအပ်ကုန်၏၊ တေ ဘဝါ- ထိုရအပ်သော ဘဝတို့သည်၊ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏဘဝါဇဝ- ပြည့်စုံသော လက္ခဏာရှိသော ဘဝတို့သည်သာတည်း၊ ယေ ဘဝါ- တို့ကို၊ အရိယာနံ- တို့၏၊ (သန္တာန ဘာဝေန) နလဗ္ဘန္တိ- မရအပ်ကုန်၊ တတ္ထ- ထိုမရအပ်သော ဘဝတို့၌၊ ကီဒိသံ- အဘယ်သို့ ရှုအပ်သော၊ တံဘဝတနုကံ- ထိုနည်းပါးသော ဘဝသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်တော့အံ့နည်း၊) တသ္မာ- ထိုသို့ ဘဝတနုက၏ မဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဘထာပိ- အရိယာတို့ရအပ်သော ဘဝ၊ မရအပ်သော ဘဝဟူသော နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ ဘဝတနုကဿ- နည်းပါးသော ဘဝ၏၊ အသမ္ဘဝေါ ဇဝ- မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်သာလျှင် (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သောတာပန္နဿာတိအာဒိ- သောတာပန္နဿ- အစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ။

အဋ္ဌမေ- ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘဝေ- ဘဝ၌၊ ဘဝတနုကံ- အနည်းငယ်သော ဘဝသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) အဋ္ဌမဿ- ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဘဝဿဇဝ- ဘဝ၏ပင်၊ သဗ္ဗဿေဝ- အလုံးစုံ၏ပင်၊ အဘာဝတော- မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သေသေသုပိ- (သကဒါဂါမိဿ ဒွေ ဘဝေ ဌပေတ္တာ- အစရှိသော)

သုတ်]

အနာဝတ္တိဓမ္မသမ္မောဓိပရာယဏအဖွင့်

၅၄၀

ကြွင်းသော စကားရပ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ (ဣမံ လောကန္တိ- ဣမံ လောကံဟူသော စကားကို၊) ကာမာဝစရလောကံ- ကာမာစရဖြစ်သော လူနတ်ဘဝ လောကကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊) ဣတရဿ- ကာမာဝစရလောကမှ တပါး တခြားသော၊ လောကဿ- ဘုံဘဝလောက၏၊ ဝသေန- အဖြစ်အနေအားဖြင့်၊ တထာ- ထိုဣမံလောကံဟူ၍၊ ဝတ္တံ- ဟောတော်မူခြင်းငှာ၊ အသက္ကဏေယျတ္တာ- မတတ်ကောင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ယော သကဒါဂါမီ- အကြင်သကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒေဝမနုဿလောကေသု- နတ်လူဘုံဘဝ တို့၌၊ ဝေါမိဿကဝသေန- နတ်လူဘဝနှစ်မျိုး ရောနှောသည့် အနေအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ သောပိ- ထိုသကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ ကာမဘဝဝသေနေဝ- ကာမဘဝအနေ အားဖြင့်သာလျှင်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒတဗ္ဗော- ပိုင်းဖြတ် ကန်သတ်ထိုက်၏၊ စ- ဤမျှမကသေး၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည် ကာမလောက- လူနတ်ဟူသော ကာမဘဝ၌၊ ဌတ္တာ- တည်တော်မူ၍၊

 သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္နာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣမံ လောကံ အာဂန္နာတိ ဣမိနာ- ဣမံ လောကံ အာဂန္နာဟူသော ဤပါဠိတော်ဖြင့်၊ ပဉ္စသု- ငါးဦးကုန်သော၊ သကဒါဂါမီသု- သကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ စတ္တာရော- ရှေ့လေးဦးတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ- ကြဉ်ဖယ်ထား၍၊ ဧကောဝ- နောက်ဆုံးတစ်ဦးကိုသာ၊ ဝဟိတော- ယူတော်မူအပ်ပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧကစ္စော- အချို့သကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣဓ- ဤလူ့ဘဝ၌၊ သကဒါဂါမိဖလံ- သကဒါဂါမီဖိုလ်သို့၊ ပတွာ- ရောက်ပြီး၍၊ ဣဓေဝ- ဤလူ့ဘဝ၌ ပင်လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံ၏၊ ဧကစ္စော- အချို့သကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣဓ- ဤလူ့ဘဝ၌၊ (သကဒါဂါမိဖလံ- သို့) ပတွာ- ၍၊ ဒေဝလောကေ- နတ်ပြည် နတ်ဘဝ၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ- ၍၊ ဧကစ္စော- သည်၊ ဒေဝလောကေ- ၌ (သကဒါဂါမိဖလံ) ပတွာ- ၍၊ တတ္ထေဝ- ထိုနတ်ဘဝ၌ပင်လျှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ- ၍၊ ဧကစ္စော- သည်၊ ဒေဝလောကေ (သကဒါဂါမိဖလံ) ပတွာ- ၍၊ ဣဓ- ဤလူ့ဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇိတွာ- ပဋိသန္ဓေ တည်နေပြီး၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ- ၍၊ ဣမေ စတ္တာရော- ဤလေးဦးသော သကဒါဂါမီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဣဓ- ဤဣမံ လောကံ အာဂန္နာဟူသော ပါဠိတော်၌၊ နလဗ္ဗန္တိ- မရအပ်ကုန်၊ ပန- ရအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကား၊ ယော- အကြင်သကဒါဂါမီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣဓ- ဤလူ့ဘဝ၌၊ (သကဒါဂါမိဖလံ) ပတွာ- ၍၊ ဒေဝလောကေ- နတ်ဘဝ၌၊

ယာဝတာယုကံ- အသက်အပိုင်းအခြား ကုန်သည်တိုင်အောင်၊ ဝသိတွာ- နေပြီး၍၊
 ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ ဣဓ- ဤလူ့ဘဝ၌၊ ဥပပဇ္ဇိတွာ- ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ- ၏၊ အယံ-
 ဤနောက်ဆုံးသကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဣဓ- ဤဣမံ လောကံ အဂန္တာ- ဟူသော
 ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ အဋ္ဌကထာယံပန- အဋ္ဌကထာ၌ကား၊
 ဣမံလောကန္တိ (ဧတ္ထ)- ဣမံ လောကံဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ ကာမဘဝေါ-
 ကာမဘဝကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံ အတ္ထံ-
 ဤအနက်ကို၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ သစေ ဟိတိအာဒိနာ- သစေ ဟိ
 အစရှိသည်ဖြင့်၊ အညယေဝ- ဤ၌ပြအပ်သည်မှ တပါးတခြားသာလျှင်ဖြစ်သော၊
 စတုတ္ထံ- သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါးအပေါင်းကို၊ ဒသိတံ- ပြတော်မူအပ်ပြီ။

အပါယဂမနိယာနံ- အပါယ်ဘုံ၌လားရောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပဓမ္မာနံ-
 ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊
 ပဟိနတ္တာ- ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုသု- လေးပါးကုန်သော၊
 အပါယေသု- အပါယ်ဘဝတို့၌၊ အဝိနိပါတဓမ္မော- ဖောက်ပြန်စွာ ကျရောက်ခြင်း
 သဘောမရှိ၊ စတုသု အပါယေသု- တို့၌၊ အဝိနိပါတသဘာဝေါ- ဖောက်ပြန်စွာ
 ကျရောက်ခြင်း သဘောမရှိ၊ ဣတိအတ္ထော- ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)
 ဓမ္မနိယာမေနာတိ- ကား၊ မဂ္ဂဓမ္မနိယာမေန- မဂ်တရားတည်းဟူသော မချွတ်မလွဲ
 ကိန်းသေမြဲသော တရားဖြင့်၊ နိယတော- မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲ၏၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမဿ- အထက်မဂ်ကို ရခြင်း၏၊ အဝဿံ
 ဘာဝိဘာဝတော- မချွတ်ဧကန်ဖြစ်လတ္တံ့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 သဓမ္မာဓိပရာယဏောတိ- ဟူ၍၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ။

ဓမ္မာဒါသဓမ္မပရိယာယအဖွင့်

၁၅၈။ တေသံ တေသံ ဉာဏဂတိန္တိ- ကား၊ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ-
 ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏၊ အသုကော- ထိုမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သောတာပန္နော-
 သောတာပန်တည်း၊ အသုကော- သည်၊ သကဒါဂါမီ- သကဒါဂါမ်တည်း၊ ဣတိအာဒိနာ-
 ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ တံတံဉာဏာဓိဂမနံ- ထိုထို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် အစရှိသော
 ဉာဏ်ကိုရခြင်းကို၊ ဉာဏူပပတ္တိ ဉာဏာဘိသမ္ပရာယန္တိ- ကား၊ တတော- ထိုဉာဏဂတိမှ၊
 ပရမ္မိ- နောက်၌လည်း၊ နိယတော- သောတာပတ္တိမဂ်တရားဟူသော ဓမ္မနိယာမဖြင့်

သုတ်]

ဓမ္မာဒါသဓမ္မပရိယာယအဖွင့်

၅၄၃

မချွတ်မလွဲ ကိန်းသေမြဲ၏။ သမ္မာဓိပရာယကော- အထက်မဂ် သုံးပါးတည်းဟူသော နောက်ထပ် လားရောက်အပ်သော တရားထူးရှိ၏။ သင်္ကဒေဝ- တစ်ကြိမ်သာလျှင်၊ ကုမံ လောကံ- ဤယခုဖြစ်ရာနေရာ ကာမဘုံဘဝသို့၊ အာဂန္တာ- ပဋိသန္ဓေ တည်နေသောအားဖြင့် ပြန်လာ၍၊ ဒုက္ခဿ- ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တံ- အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကရိဿတိ- ပြုလတ္တံ့၊ ဣတိအာဒိနာစ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်လည်း၊ ဉာဏသဟိတံ- ဉာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဥပပတ္တိပစ္စယဘဝံ- ပဋိသန္ဓေဟူသော အကြောင်းရှိသော တမလွန်ဘဝကို၊ သြလောကေန္တဿ- ကြည့်ရှုရသော၊ ဉာဏစက္ခုနာ- ဉာဏစက္ခုဖြင့်၊ ပေက္ခန္တဿ- ကြည့်ရှုရသော၊ (တထာဂတဿ- ၏။) ဧသော- ဤကြည့်ရှုရခြင်းသည်၊ ကာယကိလမထော- ကိုယ်တော်၏ ပင်ပန်းကြောင်းသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) တေန- ထိုကြည့်ရှုခြင်းကြောင့်၊ ဝေနေယျာနံ- ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့၏၊ ကာစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အတ္တသိဒ္ဓိ- အကျိုးပြီးစီးခြင်းသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ စိတ္တဝိဟေသာတိ- ကား၊ စိတ္တဓေဒေါ- စိတ်ပင်ပန်းခြင်းသည်၊ (နတ္ထိ) သာ- ထိုစိတ္တဝိဟေသာသည်၊ ကိလေသုပသံဟိတတ္တာ- ကိလေသာတို့နှင့် ဆက်သွယ်နေသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) နတ္ထိ- မရှိ။

ဧတေန- ဤအရာဝတ္ထုဖြင့် အတ္တာ- မိမိကိုယ်ကို အာဒိဿတိ အာလောကီယတိ- ရှေ့ရှုတည့်တည့်ကြည့်အပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ ရှေ့ရှု တည့်တည့်ကြည့်အပ်ကြောင်း၏

၁။ ဥပပတ္တိပစ္စယဘဝံ ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ဥပပတ္တိပစ္စယဘဝံ”ဟူ၍ ပါဠိပျက်နေ၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ်ဋီကာ၊ ဒု၊ နှာ-၅၃၁ (မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဝိဇ္ဇကာဝသထသုတ်) ၌ ရှိသည့် အတိုင်းအနက် ပေးလိုက်၏။ အဘိသမ္ပရာယောတိ ဉာဏာဘိသမ္ပရာယော ဉာဏသဟိတော ပေစ္စဘာဝေါ၊ သာရတ္ထဋီကာ၊ တ (၃၄၀၊ မဟာဝါ၊ စိဝရက္ခန္ဓက၊ ဝိသာခါဝတ္ထု)။ အဘိသမ္ပရာယောတိ သင်္ကဒေဝ ကုမံ လောကံ အာဂန္တာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရောတိတိအာဒိနာ ဝုတ္တော ဉာဏာဘိသမ္ပရာယော မဂ္ဂဉာဏယုတ္တေဟိ ဂန္ထဗ္ဗဂတိဝိသေသောတိအတ္ထော၊ ဝိမတိ၊ ဒု- ၁၉၉။

၁။ အာဒိဿတိ အာလောကီယတိ ။ ။ “ဓမ္မာဒါသ” ၌ အာဒါသ၏ ဝစနတ္ထကို “အာဒိဿတိ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ သို့သော်ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အာဒိယတိ” ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ ယခင်သံယုတ်ဋီကာအတိုင်း အာဒိဿတိဟု ရှိရမည်၊ အာဒါသ- ၌၊ အာပုဗ္ဗ ဒိသဓာတ်သည်၊ ဒိသဓာတ်သည် အာလောကန (ပေက္ခဏ) ကြည့်ရှုခြင်းအနက်ဟောသောကြောင့် “အာလောကီယတိ”ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။

အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ- ထိုအရာဝတ္ထုသည်) အာဒါသံ- ကြေးမှုန်၊ မှန်မည်၏။ ဓမ္မဘူတံ- တရားဖြစ်သော၊ အာဒါသံ- မှန်တည်း၊ ဓမ္မာဒါသံ- တရားဖြစ်သော မှန်ကြေးမှုန်၊ ဧတံ- ဤဓမ္မာဒါသဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အရိယမဂ္ဂဉာဏဿ- အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို၊ အဓိဝစနံ- ဟောတတ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ တေန- ထိုအရိယမဂ်ဉာဏ်တည်းဟူသော မှန်ကြေးမှုန်ဖြင့်၊ အရိယသာဝကော- မြတ်စွာဘုရား၏ အရိယာတပည့်သည်၊ စတုသု- လေးပါးကုန်သော၊ အရိယသစ္စေသု- အရိယသစ္စာတို့၌၊ ဝိဒ္ဓတ္ထသမ္မောဟတ္တာ- ပြင်းထန်စွာ တွေ့ဝေခြင်းသဘောကို ဖျက်ဆီးပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ပြင်းစွာတွေ့ဝေမှု ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တာနမ္ပိ- မိမိကိုယ်ကိုလည်း၊ ယာထာဝတော- မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သောအားဖြင့်၊ ဥတ္တာ- သိ၍၊ ယာထာဝတော- ဖြင့်၊ ဗျာကရေယျ- ပြောကြားနိုင်၏။ (ငါသည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ- ဟူသော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝများ ကုန်ဆုံးပြီးသူ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့်ပြောကြားနိုင်၏။) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တပ္ပကာသနတော- ထိုအရိယမဂ်ဉာဏ်တည်း ဟူသော ဓမ္မာဒါသကို ဖော်ပြတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မပရိယာယဿ- တရားဒေသနာတော်ဖြစ်သော၊ သုတ္တဿ- ဓမ္မာဒါသသုတ်ပါဠိတော်၏၊ ဓမ္မာဒါသတာ- ဓမ္မာဒါသမည်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- (ကာရဏူပစာရအားဖြင့်) သိရ၏၊ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ယေန ဓမ္မာဒါသေနာတိ ဣမ- ဤယေန ဓမ္မာဒါသေန- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (သော- ထိုဓမ္မာဒါသ သဒ္ဓါသည်) မဂ္ဂဓမ္မမေဝ- မဂ်တရားဟူသော အနက်ကိုပင်၊ ဝေတိ- ဟော၏။

အဝေစ္စ- ဟုတ်မှန်စွာသိ၍၊ ယာထာဝတော- ဖြင့်၊ ဇာနိတွာ- သိ၍၊ တန္နိမိတ္တဥပ္ပန္နပသာဒေါ- ထိုဟုတ်မှန်စွာသိခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကြည်ညိုခြင်းသည်၊ အဝေစ္စပုပ္ဖာဒေါ- အဝေစ္စပုပ္ဖာဒေသ၏၊ မဂ္ဂါဓိဂမေန- အရိယမဂ်ကိုရခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နပုပ္ဖာဒေါ- ဖြစ်သော ကြည်ညိုခြင်းတည်း၊ သော ပန- ထိုမဂ်ကို ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကြည်ညိုခြင်းသည်ကား၊ ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ပါသာဏပဗ္ဗတော ဝိယ- ကျောက်တောင်ကဲ့သို့၊ နိစ္စလော- လှုပ်ရှားခြင်းမရှိ၊ စ- ဤမျှမကသေး၊ ကေနစိ ကာရဏေန- မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ၊ နဝိဂစ္ဆတိ- ကင်းကွာ မသွား၊ ဝါ- မပျက်စီး၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ အစလေန အစွတေနာတိ- တေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပဉ္စသီလာနီတိဧတံ- ဤပဉ္စသီလာနီဟူသော စကားကို၊ ဂဟဋ္ဌဝသေနေဝ- အိမ်နေသူလူနှင့်စပ်သောအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-

သုတ်]

အမွပါလိဂဏိကာဝတ္ထုအဖွင့်

၅၄၅

ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊ ပဉ္စန္ဒ သီလာနံ- ငါးပါးသော သီလတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို) တေဟိ- ထိုအိမ်နေသူလူတို့သည်၊ ဧကန္တပရိဟရဏီယတော- ဧကန်မလွဲ စောင့်ထိန်းရမည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ အရိယာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သဗ္ဗာနိ သီလာနိ- (ငါးပါးသီလမျှမက) အားလုံးသော သီလတို့ကို၊ ကန္တာနိဇေ- နှစ်သက်အပ်ကုန်သည်သာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗေပိ ။ပ။ လဗ္ဘတိယေဝါတိ- ယေဝဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သဗ္ဗေသန္တိ- ကား၊ သဗ္ဗေသံ- အားလုံးစုံကုန်သော၊ အရိယာနံ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သိက္ခာပဒါဝိရောဓေနာတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဗျာကရိယမာနေ- ငါသောတာပန် ဖြစ်၏-အစရှိသော စကားကို ပြောဆိုအပ်လသော်၊) ဘူတာရောစနာပတ္တိ- ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ပြောခြင်းကြောင့် အာပတ်သင့်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဧဝံ- ဤသို့ အာပတ်သင့်မှု မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်၊ (ဗျာကရဏံ- ထုတ်ဖော်ပြောခြင်းကို) ယုတ္တဋ္ဌာနေတိ- ကား၊ ကာတုံ- ထုတ်ဖော်ပြောမှု ပြုခြင်းငှာ၊ ယုတ္တဋ္ဌာနေ- သင့်လျော်သော ဌာန၌၊ (ဗျာကရဏံ- ကို၊ အနုညတမေဝ ဟောတိ)။

အမွပါလိဂဏိကာဝတ္ထုအဖွင့်

၁၆၁။ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ ဝေသာလီ- ဝေသာလီမြို့သည်၊ ဣဒ္ဓါ- ပြည့်စုံသည်၊ ဖီတာ- ကြီးပွားစည်ကားသည်၊ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ- အားလုံးစုံသော အင်္ဂါရပ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဝေပုလ္လပုတ္တာ- ပြန့်ပွားသည်အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ အဟောသိ ကိရ- ဖြစ်သတတ်၊ တံ- ထိုဝေသာလီမြို့၏ ပြည့်စုံစည်ကား ကြီးပွားသည် အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ခန္ဓကေ ။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ- ခန္ဓကေ ။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ကိရ- တဆင့်ကြားရဖူးသည်ကား၊ တသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ- ထိုရဟန်းအပေါင်း၌၊ ပဉ္စသတမတ္တာ- ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊ နဝါ- ငါးဝါမရ၊ နဝခေါ်ဖွယ်၊ ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ အစိရပဗ္ဗဒိတာ- ရဟန်းဖြစ်ပြီး၍ မကြာမြင့်သေးကုန်သည်၊ ဩသန္ဓဝီရိယာ- လျော့သောဝီရိယရှိကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တထာဟိ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ တတ္ထ ကိရ ။ပ။ ဩသန္ဓ ဝီရိယာတိ အာဒိ- တတ္ထ ကိရ ။ပ။ ဝီရိယာအစရှိသော (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားတော်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဝက္ခတိ- ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့၊ သတိပစ္စုပဋ္ဌာနတ္ထန္တိ- ကား၊ တေသံ- ထိုရဟန်းတို့ကို၊ သတိပစ္စုပဋ္ဌာပနတ္ထံ- သတိကို ရှေ့ရှုစွဲကပ်တည်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ (အာရတိ- ၌စပ်) သရတီတိ- ကား၊

ကာယာဒိကေ- ကာယအစရှိသော အာရုံတို့ကို၊ ဝါ- ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မဟူသော အာရုံတို့ကို၊ ယထာ သဘာဝတော- သဘောတရားအားလျော်စွာ၊ ဝါ- သဘောတရား အရှိအတိုင်း၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာယ- ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော၊ သတိယာ- သတိဖြင့်၊ အနုဿရတိ- အဖန်ဖန်အောက်မေ့ အမှတ်ရ၏၊ ဥပဓာရေတိ- မြဲစွာစွဲကပ် ဆောင်မှတ်၏။

သမ္ပဇာနာတိတိ- ကား၊ သမံ- အညီအမျှ၊ ပကာရေတိ- ဧကုပ္ပါဒတာအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ဇာနာတိ- သိတတ်၏၊ အဝဗ္ဗေတိ- ထိုးထွင်းသိတတ်၏၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌၊ သင်္ခေပေါ- အကျဉ်းချုပ် အဖွင့်တည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန- အကျယ်အဖွင့်စကားကိုကား၊ ပရတော- နောက်၌၊ သတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ- သတိပဋ္ဌာနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကန္တိ- သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သရီရတဿစေ- ခန္ဓာကိုယ်၌ကပ်ရောက်နေသော ညီသည်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထာလင်္ကာရာတဿစ- အဝတ်တန်ဆာ၌ ကပ်ရောက်နေသော ညီသည် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဗ္ဗဿ- အားလုံးသော၊ နီလဘာဝဿ- ညီသည် အဖြစ်ကို၊ သင်္ဂါဟကံ- သိမ်းယူတတ်သော၊ ဝစနံ- သဒ္ဓါတည်း၊ တဿေဝါတိ- တဿေဝ ဟူသည်ကား၊ နီလာတိ- နီလတို့ဟူ၍၊ ဝါ- ညီကုန်သည်ဟူ၍၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန- အားလုံးသော ညီသည်အဖြစ်တို့ကို သိမ်းယူတတ်သော အနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တအတ္တဿေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော ညီသည်အဖြစ်ဟူသော အနက်၏ပင်လျှင်၊ ဝိဘာဝဒဿနန္တိ- ကား၊ ပဘေဒဒဿနံ- အမျိုးအစားအပြားကို ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ တေ လိစ္ဆဝိရာဇာနော- ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ အပိတာဒိဝဏ္ဏာဇေ- အဝါရောင် အစရှိသော အရောင်အဆင်း မရှိကုန်ဘဲ သာလျှင်၊ ကေစိ- အချို့လိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ ဝိလေပနဝသေန- လိမ်းကျံ ထားအပ်သော နံ့သာပျောင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပိတာဒိဝဏ္ဏာ- အဝါရောင်အစရှိသော အဆင်းရှိကုန်လျက်၊ ခါယိသုယထာ- ထင်ပေါ်လာကုန်သကဲ့သို့၊ (လူသူအများ မျက်ဝါးထင်ထင် ဖြစ်လာကုန်သကဲ့သို့) ဇဝံ- ဤအတူ၊ အနီလာဒိဝဏ္ဏာဇေ- အညိုရောင်အစရှိသော အဆင်းရောင် မရှိကုန်ဘဲသာလျှင်၊ ကေစိ- တို့သည်၊ ဝိလေပနဝသေန- ဖြင့်၊ နီလာဒိဝဏ္ဏာ- အညိုရောင်အစရှိသော အဆင်းရှိကုန်လျက်၊ ခါယိသု- ထင်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နတေသံ ပကတိဝဏ္ဏော နီလောတိအာဒိ- နီလောအစရှိသော စကားကို (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဧတေသု- ဤတန်ဆာတို့၌၊ နီလော- ညိုသော၊ မဏိ- ပတ္တမြားသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထိုသို့ညိုသော ပတ္တမြားရှိရာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣန္ဒနီလမဟာနီလာ- ဒီနီလရတနဝိနဒ္ဒါ- ဣန္ဒနီလာကျောက်၊ မဟာနီလာကျောက် အစရှိသော အညိုရောင် ပတ္တမြား ကျောက်မျက်ရတနာတို့ဖြင့် ဖွဲ့ကပ်တပ်ဆင် ထားအပ်ကုန်သော၊ အလင်္ကာရာ- တန်ဆာတို့သည်၊ (နီလမဏိ- နီလမဏိတို့မည်၏။) တေ- ထိုလိစ္ဆဝိမင်း တို့သည်၊ သုဝဏ္ဏဝိရစိတေဟိ- ရွှေတို့ဖြင့် အနားကွပ် တပ်ဆင် ထားအပ်ကုန်သော၊ မဏိဩဘာသေဟိ- အညိုရောင် တောက်ပြောင်သော ပတ္တမြားတို့ဖြင့်၊ ဧကနီလာဝိယ- တမျိုးတစားတည်းသော အညိုရောင်ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ ဝါ- အညိုရောင်တမျိုးတည်းသာ ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ခါယန္တိကိရ- ထင်ပေါ်လာကုန်သတတ်၊ နီလမဏိခစိတာတိ- ကား၊ နီလရတနပရိက္ခိတ္တာ- ညိုသောပတ္တမြားရတနာတို့ဖြင့် စီချယ်ဝန်းရံထားအပ်ကုန်သည်၊ နီလဝတ္ထပရိက္ခိတ္တာတိ- ကား၊ နီလဝတ္ထ နီလကမ္မလပရိက္ခေပါ- ညိုသော အဝတ်ထည်၊ ညိုသောကမ္မလာ အကာအရံ ရှိကုန်သည်၊ နီလဝမ္မိကေဟိတိ- ကား၊ **နီလကင်္ကပရိက္ခိတ္တေဟိ** - ညိုသောချပ်ဝတ် တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်ကာရံထားအပ်ကုန်သော၊ (နီလအသေဟိ- ညိုသောမြင်းတို့ဖြင့်၊) သဗ္ဗပဒေသုတိ- ကား၊ ပီတာ ဟောန္တိတိအာဒိသဗ္ဗပဒေသု- ပီတာ ဟောန္တိအစရှိသော အားလုံးသော ပုဒ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော) ပရိဝဋ္ဋေသီတိ- ကား၊ ပဋိယဋ္ဌေသိ- တိုက်ခတ်လိုက်ပြီ၊ ဣမသ္မာ- ဤအရပ်ဒေသမှ၊ ရာဇပုရိသာ- မင်းမှုထမ်းယောက်ျား တို့သည်၊ ဗလိ- အခွန်အတုတ်ကို၊ အာဟရန္တိ- ကောက်ခံဆောင်ယူကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့အခွန်အတုတ်ကို ကောက်ခံဆောင်ယူရာ ဒေသ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တပ္ပတ္တဇနပဒေါ- ထိုအခွန်အတုတ် ရအပ်ရာ ဇနပုဒ်သည်၊ အာဟာရော- အာဟာရမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဒသေတံ- ပြခြင်းငှာ) သာဟာရန္တိ သဇနပဒန္တိ- သာဟာရန္တိ သဇနပဒံ ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၁။ **နီလကင်္ကပရိက္ခိတ္တေဟိ** ။ ။ ဤနေရာဋီကာ၌ “ကဃဋ္ဌ”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏ “ကင်္ကဋ္ဌ”ရှိသင့်သည်ဟု ယူဆ၏။ “နီလဝမ္မိကေဟိ” ၌ “ဝမ္မ” သဒ္ဒါကို “ကင်္ကဋ္ဌ”သဒ္ဒါဖြင့် လဲလှယ်ဖွင့်ခြင်းဖြစ်၏။ ကင်္ကဋ္ဌသဒ္ဒါသည် ဝမ္မသဒ္ဒါကဲ့သို့ ချပ်ဝတ် (စစ်ဝတ်) အနက်ဟော အဖြစ်ဖြင့် အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ၊ ဂါထာ (၃၇၇) ၌ “သန္နာဟော ကင်္ကဋ္ဌော ဝမ္မံ ကဝစော ဝါ ဥရစ္ဆဒေါ” ဟု ရှိပါ၏။

အင်္ဂုလိဖောဇ္ဈာပိ- လက်ချောင်းတို့ကို ခါခြင်းသည်လည်း၊ အင်္ဂုလိယာ-
 လက်ချောင်းကို၊ စာလနဝသေနဝ- လှုပ်စေခြင်းအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဟောတိ-
 ၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ အင်္ဂုလိ စာလေသုန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊
 အမ္မကာယာတိ- ကား၊ မာတုဂါမေန- မိန်းမသည်၊ ဟိ- မှန်၏။ အမ္မကာ၊ မာတုဂါမော၊
 ဇနနိကာတိ- အမ္မကာသဒ္ဓါ၊ မာတုဂါမသဒ္ဓါ၊ ဇနနိကာသဒ္ဓါဟူသော၊ ယဒိဒံ (ယံ ဣဒံ
 ဝစနတ္ထယံ)- အကြင်သဒ္ဓါသုံးမျိုးအပေါင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဇတံ- ဤသဒ္ဓါသုံးမျိုး
 အပေါင်းသည်၊ ဣတ္ထိသု- မိန်းမတို့၌၊ ဥပစာရဝစနံ- ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း
 သဒ္ဓါတည်း၊ အဝလောကေထာတိ- ကား၊ အပဝတ္တိတွာ- ပြန်မလှည့်မူ၍၊ ဝါ- မျက်နှာကို
 တခြားမလွှဲမူ၍၊ ဩလောကနံ- ကြည့်ခြင်းကို၊ ဝါ- ကြည့်ခြင်းဖြင့်၊ ဩလောကေထ-
 ကြည့်ကြကုန်လော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ အပဝတ္တိတွာ- ၍၊ တံ ဩလောကနံ- ထိုကြည့်ခြင်း
 သည်၊ အနုအနု- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ဒဿနံ- ကြည့်ရှုခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-
 ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုနပျုနံ ပဿထာတိ-
 ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဥပနေထာတိ- ကား၊ အယံ လိစ္ဆဝိရာဇပရိသာ-
 ဤလိစ္ဆဝိမင်း ပရိသတ်သည်၊ သောဘာတိသယေန- အလွန်အကဲတင့်တယ်ခြင်းနှင့်၊
 ဝါ- တင့်တယ်ခြင်း ဟူသမျှတို့ထက် လွန်ကဲသော တင့်တယ်ခြင်းနှင့်၊ ယုတ္တာ ယထာ-
 ယှဉ်တွဲသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တာဝတိံသပရိသာ- တာဝတိံသာနတ်ပရိသတ်သည်၊
 (သောဘာတိသယေန- နှင့်၊ ယုတ္တာ- ယှဉ်တွဲနေ၏။) ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပနယံ-
 တန်းတူယှဉ်စပ်ကပ်ဆောင်ခြင်းကို၊ ကရောထ- ပြုကြကုန်လော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 တာဝတိံသေဟိ သမကေ ကတွာ ပဿထာတိ- ပဿထဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဘိက္ခုဝေ- ရဟန်းတို့၊ လိစ္ဆဝိပရိသံ- လိစ္ဆဝိမင်းပရိသတ်ကို၊ တာဝတိံသသဒိသံ-
 တာဝတိံသာနတ်ပရိသတ်နှင့် တန်းညီမျှဖြစ်အောင်၊ ဥပသံဟရထ- ကပ်ဆောင်ကြ
 ကုန်လော၊ ဣတိဣဒံ- ဤသို့မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော မြတ်စွာဘုရား စကားတော်သည်၊
 နိမိတ္တဂ္ဂါဟေ- မိန်းမယောက်ျားစသော အာရုံနိမိတ်ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် မှတ်ယူခြင်း၌၊
 နိယောဇနံ- ယှဉ်စေကြောင်းတိုက်တွန်းကြောင်း စကားသည်၊ န- မဟုတ်၊ ပန-
 အဟုတ်သော်ကား၊ ကေဝလံ- နိမိတ္တဂ္ဂါဟနိယောဇနနှင့် မရောမယှက်သက်သက်၊
 ဧတေသံ ရာဇနံ- ဤလိစ္ဆဝိမင်းတို့၏၊ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိ- အစိုးရသခင် ဘုရင်၏
 အဖြစ်ဟူသော ရာထူးစည်းစိမ်ပြည့်စုံမှုသည်၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိသာ- တာဝတိံသာနတ်၌

သုတ်]

အမွပါလိဂကိကာဝတ္ထုအဖွင့်

၅၄၉

ဖြစ်သော ရာထူးစည်းစိမ်ပြည့်စုံမှုနှင့် တူ၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ အနုပုဗ္ဗိကထာယ- (ဒါနကထာ၊ သီလကထာ၊ သဂ္ဂကထာ အစရှိသော) အစဉ်အတိုင်း ဟောကြားအပ်သော တရားစကားတော်၌၊ ဝါ- တရားစကားတော်ထဲက၊ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိကထာနိဝိယ- နတ်စည်းစိမ်ပြည့်စုံမှုနှင့် စပ်လျက်ဟောကြားအပ်သော တရားစကားတော်ကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ- မှတ်ထိုက်၏။ ပန- ယင်းသို့မှတ်ထိုက်ပါသော်လည်း၊ တေသု ဘိက္ခုသု- ထိုတရားနာ ရဟန်းတို့တွင်၊ ဧကစ္စာနံ- အချို့ရဟန်းတို့၏၊ တတ္ထ- ထိုလိစ္ဆဝိပရိသတ်၌၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟောပိ- သည်လည်း၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏။ တံ- ထိုအချို့ရဟန်းတို့၏ နိမိတ္တဂ္ဂါဟဖြစ်နိုင်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟေ ဥယျောဇေတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တိ- ပြီ။

အာယသ္မတော နန္ဒဿ- အရှင်နန္ဒ၏။ ဟိတကာမတာယ- စီးပွားကို အလိုရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (အာယသ္မတော နန္ဒဿ- ကို) သဂ္ဂသမ္ပတ္တိဒဿနံ- နတ်စည်းစိမ်ကို ပြတော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့ (တထာ- ထိုအတူ) တေသံ ဘိက္ခုနံ- ထိုဩသန္ဓဝီရိယရှိသော ရဟန်းတို့၏၊ ဟိတကာမတာယ- ကြောင့်၊ (နိမိတ္တဂါဟေ- ၌၊ ဥယျောဇနံ- တိုက်တွန်းတော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ တတြ ကိရာတိအာဒိ- တတြ ကိရ အစရှိသည်တည်း။ **ဩသန္ဓဝီရိယာတိ**- ကား၊ (ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊) သမ္မာပဋိပတ္တိယံ- ရဟန်းတရားဟူသော ကောင်းသောအကျင့်၌၊ အဝသန္ဓဝီရိယာ- ယုတ်လျော့ပေါ့ဆသော ဝီရိယရှိကုန်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဩသန္ဓဝီရိယာ- စွန့်လွှတ်အပ်သော ဝီရိယရှိကုန်၏။ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ အနိစ္စလက္ခဏာဝိဘာဝနတ္ထန္တိ- ကား၊ တေသံ ရာဇနံ- ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့နှင့်၊ ဝသေန- စပ်သောအားဖြင့်၊ ဘိက္ခုနံ- ရဟန်းတို့၏၊ အနိစ္စလက္ခဏာဝိဘူတဘာဝတ္ထံ- အနိစ္စလက္ခဏာ၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာဟ- ဟောတော်မူပြီ)

၁။ **ဩသန္ဓဝီရိယာ** ။ ။ ဤပုဒ်ကို နှစ်နည်းဖွင့်ရာ၌ အဝသန္ဓဝီရိယာ-ဟူသော ပဌမအဖွင့်အလို ဩသန္ဓ၌ အဝပုဗ္ဗ သဒဓာတ်၊ လာဗူနိ သီဒန္တိ ပဓာတ် သန္ဓောဝ ကုဉ္ဇရော- ၌သကဲ့သို့ သဒဓာတ်သည် နစ်မြုပ်ခြင်း၊ လျောကျခြင်း (ဩသီဒန) အနက်ဟောတည်း။ ဩသန္ဓဝီရိယာ- ဟူသော ဒုတိယအဖွင့်အလို ဩသန္ဓ၌ အဝပုဗ္ဗ သဒဓာတ်၊ စွန့်လွှတ်ခြင်း (စာဝ) အနက်ဟောတည်း။

ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့်

၁၆၃။ သမိပေ ဝေဠုဝဂါမောတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗဏှံ ဝါ- နံနက်အခါ၌လည်းကောင်း၊
သာယနံဝါ- ညနေချမ်းအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာ- သွားပြီး၍၊ နိဝတ္တနယောဂျေ-
ဝေသာလီမြို့သို့ပြန်လှည့်လာခြင်းငှာ ဖြစ်သင့်ဖြစ်နိုင်သော၊ အာသန္နဌာနေ- ဝေသာလီ၏
အနီးအရပ်၌၊ နိဝိဋ္ဌော- တည်ထောင်အပ်သော၊ ပရိဝါရဂါမော- ဝေသာလီ၏
အရံဖြစ်သော ရွာသည်၊ (အတ္တိ) သင်္ဂမ္မာတိ- ကား၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဂန္ဓာ-
ဆိုက်ရောက် တွေ့ကြုံကြကုန်ပြီး၍၊ (ဒိဋ္ဌမတ္တာ-၌စပ်) အဿာတိ- ကား၊ ဘဂဝတော-
မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဧဝံ- ဤသို့သော အကြံတော်သည်၊ အဟောသိ။)

၁၆၄။ ဖရုသောတိ- ကား၊ ကက္ခဠော- ကြမ်းတမ်းသော၊ ဂရုတရော-
အထူးလေးလံ ပြင်းထန်သော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊ ဝိသဘာဂရောဂေါတိ-
ကား၊ ဓာတုဝိသဘာဂတာယ- ဓာတ်တို့၏ သဘောမတူကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
သမုဋ္ဌိတော- ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ ဗဟလတရရောဂေါ- အထူးအားကြီးသော
ရောဂါသည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇိ- ဖြစ်ပြီ၊) အာဗာဓမ္မတ္ထံ- အနာရောဂါဖြစ်ကာမျှသည်၊ နဥပ္ပဇ္ဇိ-
ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတောတိ- ကား၊ ဝေဒနာနံ- ဝေဒနာတို့၏၊ ခဏိကတံ-
အနိစ္စတာ အနေအားဖြင့် အခိုက်အတန့်ကာလမျှ ဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
ဒုက္ခတံ စ- ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တသုညတဉ္စ- အတ္တကောင်မှ
ဆိတ်သုဉ်းသည် အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာထာဝတော- အဖြစ်မှန်သဘောအားဖြင့်၊
ဉာဏေန- သိသောဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒေ- ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်၍၊ ပရိတုလေတွာ-
နှိုင်းချိန်၍၊ အဓိဝါသေတီတိ- ကား၊ တာ- ထိုဝေဒနာတို့ကို၊ အဘိဘဝန္ဓော-
လွှမ်းမိုးတော်မူလျက်၊ ယထာပရိမဒ္ဒိတာကာရသလ္လက္ခဏေန- အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု
ရှုမှတ်ခြေမှုန်း နင်းနယ်အပ်မြဲတိုင်းသော အခြင်းအရာကို မှတ်သားခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္တနိ-
ကိုယ်တော်မြတ်၌၊ အာရောပေတွာ- တင်ထား၍၊ ဝါသေသိ- နေစေတော်မူပြီ၊ တာဟိ-
ထိုဝေဒနာတို့က၊ အဘိဘုယျမာနော- လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံနေရသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊)
န ဝါသေသိ- နေစေတော်မူသည် မဟုတ်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား
မိန့်တော်မူသည်ကား၊ အဝိဟညမာနောတိ အာဒိ- အဝိဟညမာနော အစရှိသည်တည်း၊
အဒုက္ခိယမာနောတိ- ကား၊ စေတော ဒုက္ခဝသေန- စိတ်ဆင်းရဲမှု၏ အလိုကျအားဖြင့်၊
အဒုက္ခိယမာနော- မဆင်းရဲစေအပ်သည်၊ (ဝေဒနာတို့၏ နှိပ်စက်မခံရသည်၊) (ဟုတွာ-

သုတ်]

ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့်

၅၅၁

ဖြစ်၍) အဓိဝါသေသိ- သည်းခံတော်မူပြီ၊ ပန- အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားမှာ) ကာယဒုက္ခံ- ကိုယ်ဆင်းရဲသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တံ- ဆိုခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်ကောင်း၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) တသ္မိ- ထိုကိုယ်ဆင်းရဲမှုသည်၊ အသတိ- မရှိလသော်၊ အဓိဝါသနာယဇဝ- သည်းခံခြင်း၏ သော်မှပင်၊ အသမ္ဘဝေါ- ဖြစ်စရာမလိုတော့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏) ဣတိ- ထို့ကြောင့်တည်း။

အနာမန္တေတွာတိ- ကား၊ (ဥပဋ္ဌာကေ- လုပ်ကျွေးပြုစုသူတို့ကို) အနာလပိတွာ- မပန်ပြောမူ၍၊ အနပလောကေတွာတိ- ကား၊ (ဘိက္ခုသံဃံ- ကို) အဝိဿန္တိတွာ- ဩဝါဒ၊ အနုသာသနီကို မပေးစွန့်မူ၍၊ (ပရိနိဗ္ဗာယေယျံ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုငြားအံ့) တေန- ထို့ကြောင့် ဩဝါဒါနုသာသနီ ။ပ။ ဟောတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုဗ္ဗဘာဂဝီရိယေနာတိ- ကား၊ ဖလသမာပတ္တိယာ- ဖလသမာပတ်ကို ပရိကမ္မဝီရိယေန- ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ကြောင်း ဝီရိယဖြင့်၊ ဖလသမာပတ္တိဝီရိယေနာတိ- ကား၊ ဖလသမာပတ္တိသမ္ပယုတ္တဝီရိယေန- ဖလသမာပတ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝီရိယဖြင့်၊ ဝိက္ခမ္ဘေတွာတိ- ကား၊ ဝိနောဒေတွာ- ပယ်နုတ်၍၊ ယထာ နာမ- ဥပမာမည်သည်ကား၊ ပုပ္ဖနသမယေ- အပွင့်ပွင့်ရာ အခါ၌၊ စမ္ပကာဒိရုက္ခေ- စကားပန်းပင် အစရှိသော သစ်ပင်၌၊ ဝေဓေ (ဝေဓေ) ဖားပြုတ်အာနီရိုး အစရှိသော အဆိတ်ဆူးရိုးကို၊ ဒိန္နေ- ပေးအပ်ထိုးသွင်းအပ်လသော်၊ ဤနေရာ၌ “ဝေဓ၊ ဝေဓ”နှင့် နောက်၌လည်း “ဝေဌ”ဟု ပါဠိအမျိုးရှိနေ၏၊ ပခုက္ကူဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ (ပ-နာ၊ ၄၂၃-စသည်၌ ကြည့်ကြကုန်) ယာဝ- အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ သော ဝေဓေါ- ထိုဖားပြုတ် အာနီရိုး အစရှိသော အဆိတ်ဆူးရိုးကို၊ န အပနီယတိ- မနုတ်ပယ်အပ်သေး၊ တာဝ- ထိုမနုတ်ပယ်အပ်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ အဿ- ထိုသစ်ပင်၏၊ ပုပ္ဖနသမတ္တတာ- ဖွင့်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ဟူသော သတ္တိသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘိတာ- ပယ်ခွါအပ်ပြီး သည်၊ ဝိနောဒိတာ- ပယ်နုတ်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဧဝမေဝ- ဤအတူပင်၊ ယထာဝုတ္တဝီရိယဝေဓဒါနေန- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပုဗ္ဗဘာဂဝီရိယ၊ ဖလသမာပတ္တိဝီရိယ နှစ်မျိုးတည်းဟူသော အဆိတ်ဆူးရိုးကို ထိုးသွင်းပေးခြင်းကြောင့်၊ တာဝေဒနာ- ထိုဝေဒနာတို့သည်၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရေ- ကိုယ်တော်၌၊ ယထာပရိစ္ဆန္တံ- ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးသည်အားလျော်သော၊ ကာလံ- ကာလတိုင်အောင်၊ ဝိက္ခမ္ဘိတာ-

ကုန်သည်၊ ဝိနောဒိတာ- ကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဝိနောဒေတွာတိ- တွာဟူ၍၊ (မယာ- ငါ့ဦးက ဆရာသည်၊) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊

ကမ္မနာ- ကံသည်၊ သင်္ခရိယတိ- စီမံပြုလုပ်အပ်၏၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့ ကမ္မသာနေဝစနတ္ထပြုလုပ်၍၊ ဇီဝိတမ္ပိ- ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက် ဇီဝိတိန္ဒြေသည်လည်း၊ ဇီဝိတသင်္ခါရော- ဇီဝိတသင်္ခါရမည်၏၊ ဝိရောဓိပစ္စယသမာယောဂေန- ရောဂါဝေဒနာစသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းတို့နှင့် ယှဉ်တွဲမိခြင်းကြောင့် ဆိဇ္ဇမာနံ- အဆက်ပြတ်ပျက်စီးလုနီးနီး ဖြစ်နေသော၊ (ဇီဝိတံ- ကို) ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ- ဖလသမာပတ် တရားဟူသော လုံ့လပယောဂနှင့် ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့် ဝါ- ပြည့်စုံသော ဖလသမာပတ်ဟူသော လုံ့လပယောဂဖြင့်၊ ဃဇေတွာ- အဆက်မပြတ် အောင် ဆက်စပ်၍၊ ဌပိယတိ- ထားအပ်၏၊ အဓိဋ္ဌာယာတိ- ကား၊ (ဇီဝိတသင်္ခါရဿ- ဇီဝိတိန္ဒြေကို စီမံ ပြုလုပ်တတ်သော ဖလသမာပတ်ကို) အဓိဋ္ဌာနံ- တည်ဆောက်ခြင်းကို၊ ဝါ- အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို၊ ဝါ- ဖြစ်စေခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (ယန္နုန ဝိဟရေယံ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒသမာသေ ။ပ။ သမာပဇ္ဇိတိ- ဒသမာသေ ။ပ။ သမာပဇ္ဇိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ အဓိဋ္ဌာနံ- ထိုအဓိဋ္ဌာန်ခြင်းဟူသည်၊ ပဝတ္တနံ- ဖြစ်စေခြင်းတည်း၊ ဣတိ စ- ဤသို့လည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ဆိုထိုက်သည်အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ ပဝတ္တေတွာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ခဏိကသမာပတ္တိတိ- ကား၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရံ- ရှေ့ပိုင်းကာလက ကြိုတင်စီမံ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို၊ (ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဆက်လက်တည်တံ့အောင်ထားနိုင်သော ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားပေအံ့ဟု ကြိုတင်စီမံ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို) အကတွာ- မပြုမူ၍၊ ဌာနသော- တခဏချင်းအားဖြင့် သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗသမာပတ္တိ- ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်တည်း၊

သဝိသေသပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ- (ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဆက်လက်တည်တံ့အောင် ထားနိုင်ခြင်းဟူသော) ထူးခြားချက်နှင့်တကွဖြစ်သော ရှေ့ပိုင်းကာလကကြိုတင်စီမံ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို အကတတ္တာ- မပြုလုပ်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့် ပန- တဖန်၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ အဇ္ဈောတ္တရတိ- လွှမ်းမိုး၏၊ ရူပသတ္တက အရူပသတ္တကာနိ- ရုပ် (၇) မျိုးအပေါင်းနှင့် နာမ် (၇) မျိုး အပေါင်းတို့ကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မည်သော အဖွင့်အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ဝိတ္ထာရိတနယေန-

ချဲ့ထွင်ရေးသားအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏။ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ- ခြင်း၏။ ဝါ- သည်။ သာတိသယတ္တာ- လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့်တကွဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့် (သာ- ထိုမဟာဝိပဿနာအစွမ်းဖြင့် ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်သည်၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို) သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဝိက္ခမ္ဘေတိ- ပယ်ခွါ၏။ ဣဒါနိ- ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကို ပြု၍ ဝင်စားအပ်သော ဖလသမာပတ်က ဝေဒနာကို ကောင်းစွာ ပယ်ခွါနိုင်သည် အဖြစ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမတ္ထိ- ထိုဝေဒနာကို ပယ်ခွါနိုင်ခြင်း အနက်သဘောကို၊ ဥပမာယ- ဥပမာဖြင့်၊ ဝိဘာဝေတံ- ထင်ရှားစွာဖွင့်ပြခြင်းငှာ၊ ယထာ နာမာတိအာဒိ- ယထာနာမ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ အပဗျူဇ္ဇောတိ- ကား၊ အပနီတော- ပယ်ရှားအပ်သည်၊ (သမာနော- ဖြစ်လသော်၊) စုဒ္ဓသဟာကာရေဟိ **သွေဟေတွာတိ**- ကား၊ တေသံယေဝ ရူပသတ္တက-အရူပသတ္တကာနံ- ထိုရုပ် (၇)ခု အပေါင်းနှင့် နာမ်(၇)ခု အပေါင်းတို့၏ပင်၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ စုဒ္ဓသဟိ- တစ်ဆယ့်လေးပါးကုန်သော၊ ပကာရေဟိ- အပြားတို့ဖြင့်၊ ဝိပဿနာစိတ္တံ- ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ သကလဓမ္မဝ- အားလုံးစုံပင် ဖြစ်သော၊ အတ္တဘာဝံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဝိသဘာဝ ။ပ။ ကရုဏာယ- သဘောမတူသော ဓာတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကြမ်းတမ်းခြောက်ကပ်သည် အဖြစ်ဟူသော ရောဂါမရှိအောင် ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ သိနေဟေတွာ- စိုပြေစေ၍။

(သမာပတ္တိဝိက္ခမ္ဘိတာ- ဖလသမာပတ်ဖြင့် ပယ်ခွါအပ်ပြီးသော၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ ဒသမာသေ- ဆယ်လတို့ပတ်လုံး) နဥပ္ပဒ္ဓိယေဝ- မဖြစ်တော့ပြီသာတည်း။ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာတိသယသမာပတ္တိဝေဂေန- လွန်ကဲသောသတ္တိရှိသော ဖလသမာပတ်၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့်၊ သုဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ- ကောင်းစွာပယ်ခွါအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁။ သွေဟေတွာ ။ ။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာနှင့် ဇွဲကဉ်း “သန္ဓေတွာ” ဟု ပါဌ်ရှိနေ၏။ ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဇွဲကဉ်း- သန္ဓုဓာတ်ကသာ ယိုစီးခြင်း (စိုစေခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်စသည်ဖြင့်အကြောင်းပြ၍ “သန္ဓေတွာ”ဟု ရှိသင့်သော ပါဌ်ကို ပြတော်မူ၏။ သို့သော် ဤဇွဲကဉ်းမှာပင် ယခုဝါကျကို ဖွင့်ရာ၌ “သိနေဟေတွာ”ဟု အဖွင့်ပါဌ်တွေ့နေရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ပါဌ်မှ “သိ” ၌ ကွဲကိုချေ၍ “နေ” သို့ ကပ်လျှင် “သွေဟေတွာ” ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပါဌ်ဖြစ်ပေတော့၏။ ထို့ကြောင့် နဂိုစာမူ၌ “သွေဟေတွာ” ဟုရှိရာမှ “သန္ဓေတွာ”ဟု ပါဌ်ပျက်သွားဟန်တူပါသည်။

ဂိလာနော ဟုတ္တာ ပုန ဝုဋ္ဌိတောတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗ- ရှေး၌၊ ဂိလာနော- မကျန်းမာသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ ပုန- တဖန်၊ တတော ဂိလာနဘာဝတော- ထိုဂိလာနအဖြစ်မှ၊ ဝုဋ္ဌိတော- ပျောက်ကင်းကျန်းမာ ထူထောင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) မစုရကဘာဝေါ နာမ- မစုရကဘာဝမည်သည်၊ သရီရဿ- ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ထမ္ဘိတတ္ထံ- တောင့်တင်း ခက်မာသည် အဖြစ်တည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံ (ထမ္ဘိတတ္ထံ)- ထိုတောင့်တင်းခက်မာသည် အဖြစ်သည်၊ ဂရုဘာဝပုဗ္ဗကံ- ရှေးဦးအလျင်က လေးလံသည် အဖြစ်ရှိ၏၊ ဝါ- လေးလံသည် အဖြစ်ဟူသော ရှေးဦးအလျင် ကြိုတင်ရှေ့ပြေးရှိ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သစ္စာတ ဥပဿနာဒယော- ဘာဝေါဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ နာနာကာရတော န ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ ဣမိနာ- နာနာကာရတော န ဥပဋ္ဌဟန္တိဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ သောကဗလေန- သောက၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မေ- တပည့်တော်၏၊ ဒိသာသမ္မောဟောပိ- အရပ်မျက်တို့၌ တွေ့ဝေခြင်းသည်လည်း၊ အဟောသိ- ဖြစ်ရပါပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ သတိပဋ္ဌာနာဒိဓမ္မာတိ- ကား၊ ကာယာနုပဿနာဒယော- ကာယာနုပဿနာအစရှိကုန်သော၊ အနုပဿနဓမ္မာ- အဖန်ဖန်ရှုကြောင်း သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့သည်၊ ပုဗ္ဗ- ရှေး၌၊ ဝိဘူတာ- ထင်ရှားကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်ပြီးကုန်၍၊ ဥပဋ္ဌဟန္တာပိ- ထင်ပေါ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ မယံ- တပည့်တော်အား၊ ပါကဋ္ဌာ- ထင်ရှားကုန်သည်၊ နဟောန္တိ- မဖြစ်တော့ပါကုန်။

၁၆၅။ အတ္တနိယေဝ- မိမိ၌သာလျှင်၊ ဌပနတော- လျှို့ဝှက်ချန်ထားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဓမ္မ- တရားကို) အဗ္ဘန္တရံ- မိမိကိုယ်တွင်း၌သာ ထားအပ်သည်ကို၊ ကရောတိ နာမ- ပြုသည်မည်၏၊ သမာနတ္တတာဝသေန- တန်းတူရည်တူ သဘောရှိ သည်အဖြစ်၏ အနေအားဖြင့်၊ ဓမ္မေန- တရားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗ- ရှေး၌၊ တဿ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သင်္ဂဏှနတော- ချီးမြှောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလံ- ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဗ္ဘန္တရံ- အတွင်းလူကို၊ (အတွင်းသားဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သူကို) ကရောတိနာမ- ပြုသည် မည်၏၊ ဒဟရကာလေတိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဒဟရကာလေ- ငယ်ရွယ်စဉ် အခါ၌၊ ကဿပိ အကထေတွာတိ- ကား၊ ကဿပိ- တစုံတယောက်သော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အန္တေဝါသိကဿ- အနီးနေ တပည့်အား၊ ဥပနိဂ္ဂဟဘူတံ- လျှို့ဝှက်ထားအပ် သည်ဖြစ်သော၊ ဂန္တံ- ကျမ်းဂန်ကို၊ အကထေတွာ- မဟောမူ၍၊ မုဋ္ဌိကတွာတိ- ကား၊ မုဋ္ဌိဂတံ ဝိယ- လက်သီးဆုပ်တွင်း၌ ရောက်ရှိနေသကဲ့သို့၊ ရဟသိဘူတံ- လျှို့ဝှက်

သုတ်]

ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့်

၅၅၅

ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ဖြစ်နေသည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ယသ္မိ- အကြင်
 တရားသည်၊ နဋေ- ပျောက်ကွယ်လသော်၊ သဗ္ဗော- အားလုံးသော၊ တံမူလကော-
 ထိုတရားသာလျှင် အရင်းခံရှိသော၊ ဓမ္မော- အခြားတရားအားလုံးသည်၊ နဿတိ-
 ပျောက်ကွယ်သွား၏၊ အာဒိတော- အဦးအစအနေအားဖြင့်၊ မူလဘူတော- ပင်ရင်းမူလ
 ဖြစ်သော၊ သော ဓမ္မော- သူပျောက်ကွယ်ပါက အခြားတရားများပါ ပျောက်ကွယ်သွား
 စေနိုင်သော ထိုတရားသည်၊ (မုဋ္ဌိ-၌စပ်) နဋေ- ပျက်စီးပျောက်ကွယ်သွားသော၊
 ဧတေန- ဤတရားကြောင့်၊ ဓမ္မော- အခြားတရားအားလုံးသည်၊ မုဿတိ- ပျောက်ကွယ်
 ၏၊ ဝိနဿတိ- ပျက်စီး၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ သူပျောက်ကွယ်ပါက အခြားတရားအားလုံး
 ပျောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မုဋ္ဌိ- မုဋ္ဌိမည်၏၊ တထာရူပ- ထိုသို့သဘောရှိသော၊
 တံမုဋ္ဌိ- ထိုသို့လက်သီးဆုပ်အတွင်း ထားအပ်သကဲ့သို့ လျှို့ဝှက်ထားအပ်သည်ကို၊ ဝါ-
 ယင်းသို့ သူပျောက်ကွယ်က အခြားတရားအားလုံး ပျောက်ကွယ်သွားစေနိုင်လောက်
 အောင် အရင်းခံဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ပရိဟရိတွာ- အမြဲဆောင်ယူ၍၊ ဌပိတံ-
 လျှို့ဝှက်စွာ ထားအပ်သော၊ ကိဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ခုသော တရားသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ-
 ဤအနက်ကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြ၏။

အဟမေဝါတိ- အဟမေဝဟူသော၊ အဝဓာရဏံ- ပိုင်းခြားကန့်သတ်ကြောင်း
 စကားသည်၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဟရဏဿ- ရဟန်းသံဃာကို ဦးဆောင်ဦးရွက်
 ပြုခြင်းကိစ္စ၏ အညဿာဓာရဏိစ္ဆာဒဿနတ္ထံ- အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းကို
 အလိုရှိခြင်းကိုပြခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ပန- စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်ကား၊ အဝဓာရဏေန-
 ငါသည်သာလျှင်ဟု ပိုင်းခြားကန့်သတ်ကြောင်းစကားနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အဟံ
 ဘိက္ခုသံဃန္တိအာဒိ- ထိုအဝဓာရဏမပါသော အဟံဘိက္ခုသံဃံအစရှိသော စကားသည်၊
 ဝါ- ကို၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဟရဏေ- ကိစ္စ၌၊ အဟံကာရမမိကာရာဘာဝဒဿနန္တိ- ငါဟူ၍
 ပြုခြင်း၊ ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာဟု ပြုခြင်းမရှိမှုကို ပြသော စကားဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊
 ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗဋ္ဌေနတိ- ကား၊ သတ္တာတိ- ဆရာဟူ၍၊ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗဋ္ဌေန- ညွှန်ပြထိုက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ဖြင့် (ဥဒ္ဓေသော- မျှော်လင့်အားထားစရာ ညွှန်ပြထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 အတ္ထိ- ရှိ၏) ဝါ- တစ်နည်းကား၊ (မမ- ငါ၏၊ အစွယေန- ကွယ်လွန်ရာအခါ၌) ဘိက္ခု-
 ရဟန်းတို့သည်၊ (ပစ္စာသီသမာနာ- ငါမှတပါး အခြားသူကို မျှော်လင့်အားထား
 နေသူတို့သည်) မာ အဟေသုံ- မဖြစ်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော-
 အဋ္ဌကထာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ မာ ဝါ အဟောသီတိ- မာ ဝါ

၅၅၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

အဟောသိ- ဟူသော၊ ပါဌော- ဧကဝစနန္တပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) [ဧကဝုစံသာ ထူးပါသည်] ဧဝံ နဟောတိတိ- ကား၊ အဟံ- ငါသည်သာ၊ ဘိက္ခုသံဃံ- ရဟန်း သံဃာကို၊ ပရိဟရိဿာမိ- ဦးဆောင် ဦးရွက်ပြုအံ့၊ ဣတိအာဒိအာကာရေန- ဤသို့အစရှိသော အခြင်းအရာ သဘောအားဖြင့်၊ စိတ္တပ္ပဝတ္ထိ- စိတ်တော်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ပစ္ဆိမဝယအနုပ္ပတ္တာဘဝဒီပနတ္ထန္တိ ဣမိနာ- နတ္ထံဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ဝယော- အရွယ်တော်သည်၊ (ပရိယောသိတော- နောက်ဆုံးအပြီးသတ် အရွယ်သည်၊ ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့) ဗုဒ္ဓကိစ္စမ္ပိ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဆောင်ရွက်ဖွယ် လုပ်ငန်းသည်လည်း၊ ပရိယောသိတကမ္ပံ- အပြီးသတ်လုပ်ငန်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒီပေတိ- ပြ၏။

သကဋဿ- လှည်း၏၊ ဗာဟပွဒေသေ- လှည်းသန်ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဘောင်အရပ်၌၊ ဒဠိဘာဝါယ- မြဲမြံသည်အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဝေဌဒါနံ- ဖွဲ့တုပ် ချည်နှောင်မှုကို ပေးခြင်းသည်၊ ဗာဟဗန္ဓော- လှည်းသန်ကို ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်းမည်၏။ စက္ကနေမိသန္တိနံ- လှည်းဘီးနှင့်အကွပ် (တံကူ) တို့အဆက်အစပ်တို့၏၊ ဒဠိဘာဝါယ- ငှာ၊ ဝေဌဒါနံ- သည်၊ စက္ကဗန္ဓော- လှည်းဘီးကို ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်ခြင်းမည်၏။ တမတ္ထန္တိ- ကား၊ ဝေဌမိဿကေန- အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အချည်အနှောင် အဖွဲ့အတုပ်ဖြင့် ရောနှောကူစွက်ခြင်းဖြင့်၊ ယာပေတိ မညေ- ဣရိယာပုထ်လေးလီ ကြာရှည်ကာလ မျှတနေထိုင်ရသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တမတ္ထံ- ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို၊ (ပကာသေန္တော) ရူပါဒယော- ရုပ်၊ (ဝေဒနာ) အစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဧဝ- ခန္ဓာငါးပါး တရားတို့သည်ပင်၊ သဝိဂ္ဂဟော ဝိယ- အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသကဲ့သို့၊ ဥပဋ္ဌာနတော- ထင်ပေါ်လာကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပနိမိတ္တာဒယော- ရူပနိမိတ္တာဒိတို့မည်၏။ တေသံ ရူပနိမိတ္တာဒီနံ- အထည်ကိုယ်ဟန် ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာသော ရုပ် အစရှိသော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို၊ (အမနသိကာရာ- ကြောင့်၊) လောကိယာနံ ဝေဒနာနန္တိ- ကား၊ ယာသံ- အကြင်လောကီဝေဒနာတို့၏၊ နိရောဓနေန- ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဖလသမာပတ္တိ- ဖလသမာပတ်ကို၊ သမာပဋ္ဌိတဗ္ဗာ- ဝင်စားနိုင်၏။ တာသံ- ထိုလောကီဝေဒနာတို့၏၊ နိရောဓာ- ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဖာသု- ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တထာ- ထို့အတူ၊ ဗာဠဝေဒနာဘိတုန္တသရိရဿာပိ- ပြင်းထန်သော ဝေဒနာ ထိုးနှက်နှိပ်စက်ခံရသော ခန္ဓာကိုယ်၏လည်း၊ (နိရောဓာ- ကြောင့် ဖာသုဟောတိ) တဒတ္ထာယာတိ- ကား၊ ဖလသမာပတ္တိဝိဟာရတ္ထာယ- ဖလသမာပတ်ဖြင့် ဝင်စားနေထိုင်

သုတ်]

ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့်

၅၅၇

ရခြင်း အကျိုးငှာ၊ (ဧဝံ- ဤသို့မိမိကိုယ်တွင်း တရားကို အားထားရာ ကျွန်းသဖွယ်ပြု၍၊
ဝိဟရေထ)။

ဧတ္ထ- ဤအရပ်၌၊ ဒွိတိ ဘာဂေဟိ- နှစ်ဖို့နှစ်ဖက်တို့ဖြင့်၊ အာပေါ- ရေသည်၊
ဂတော- စီးသွား၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ရေနစ်ဖြာကွဲလျက် စီးသွားရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
(သော- ထိုအရပ်သည်) ဒီပေါ- ဒီပမည်၏၊ ဩဃေန- ရေအလျဉ်သည်၊ ပရိဂတော-
ဘေးပတ်ပတ်လည်မှ စီးသွားသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ အနဇ္ဈောတ္တဇော-
မလွှမ်းမိုးအပ်သော၊ ဘူမိပဒေသော- ကုန်းမြေအရပ်သည်၊ (ဒီပေါ- ကျွန်းမည်၏)၊ ပန-
အထူးဆိုဖွယ်ကား၊ ဣဓ- ဤအတ္တဒီပါဟူသော ပါဠိတော်၌၊ စတူဟိဝိ-
လေးမျိုးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဩဃေဟိ- ဩဃတို့သည်၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊
သံသာရမဟောဃေနဧဝံ- သံသရာတည်းဟူသော ရေအလျဉ် ဝဲဩဃသည်သာလျှင်၊
အနဇ္ဈောတ္တတော- မလွှမ်းမိုးအပ်သော၊ အတ္တာ- မိမိကိုယ်တွင်းတရားကို၊ ဒီပေါဟိ-
ကျွန်းဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ
ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ မဟာသမုဒ္ဒဂတာတိအာဒိ- မဟာသမုဒ္ဒဂတာ အစရှိသည်တည်း။
အတ္တဿရဏာတိ- ကား၊ အတ္တပဋိသရဏာ- မိမိကိုယ်တွင်း တရားဟူသော
အားကိုးရာရှိကုန်လျက်၊ (ဝိဟရေထ- နေကြကုန်လော့)၊ အတ္တဂတိကာဝါတိ- ကား၊

အတ္တပရာယဏာဝံ- မိမိကိုယ်တွင်းတရားဟူသော လည်းလျောင်းမှီခိုရာရှိကုန်လျက်
သာလျှင်၊ (ဝိဟရေထ) မာ အညဂတိကာတိ- ကား၊ အညံ- မိမိကိုယ်တွင်းတရားမှ
တပါးတခြားသော၊ ကိဉ္စိ- တစုံတခုကို၊ ဂတိ- ဖြစ်ရာတည်မှီရာဟူ၍၊ ပဋိသရဏံ-
အားကိုးရာဟူ၍၊ ပရာယဏံ- လည်းလျောင်း မှီခိုရာဟူ၍၊ မာစိန္တယိတ္ထ- မစဉ်းစား
မရှာကြံကုန်လင့်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ (မာစိန္တယိတ္ထ- မစဉ်းစား မရှာကြံကြရကုန်
သနည်းဟူမူ) ဧတ္ထ- ဤအတ္တဒီပါဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အပ္ပန္နရဋ္ဌေန- အတွင်းဓာတ်ခံ၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရမတ္ထတော- အစစ်အမှန် အရှိအနက်သဘော အားဖြင့်၊ ဓမ္မော-
လောကီလောကုတ္တရာတရားသည်၊ အတ္တာနာမ- အတ္တမည်၏၊ (သတိပဋ္ဌာန်တရား
ကိုပင် အတ္တဟု ဆိုလိုပါ၏) သော- ထိုကိုယ်တွင်း တရားသည်၊ ဧဝံ- ဤသို့မှီခို
အားထားရာဖြစ်လောက်အောင်၊ သမ္မာဒိတော- ပြီးစီး အထမြောက်စေအပ်သည်၊
(ဟုတွာ) တုမှာကံ- သင်တို့၏၊ ဒီပံ- ကျွန်းတည်း၊ တာဏံ- စောင့်ရှောက်ကယ်တင်
သူတည်း၊ ဂတိ- ဖြစ်ရာတည်ရာတည်း၊ ပရာယဏံ- တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (အညံ-
သော၊ ကိဉ္စိ- ကို၊ ဂတိ- ဟူ၍၊ ပဋိသရဏံ- ၍၊ ပရာယဏံ- ၍၊ မာစိန္တယိတ္ထ- လင့်၊)

၅၅၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

တေန- ကြောင့်၊ ဓမ္မဒီပတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာ ဘုရားသည်) ဂုတ္တိ-
ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

စ- ထိုမျှမကသေး၊ တထာ- ထိုနည်းတူပင်၊ အတ္တာဟိ ။ပ။ သိယာတိ-
သိယာဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ [ဟိ- အမှန်
စင်စစ်အားဖြင့်၊ အတ္တာ- မိမိကိုယ်တိုင်သည်သာ၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ နာထော-
အားကိုးရာတည်း၊ ပရော- မိမိမှတစ်ပါး တခြားသော၊ ကော- အဘယ်သူသည်၊
နာထော- အားကိုးရာသည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပရသ္မိ- မိမိမှတစ်ပါး
အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပဋိဗဒ္ဓိ- ဆက်စပ်ပြီးငြိမ်းစွမ်းနိုင်၏ ဆိုသည်မှာ၊ ဥပဒေသမတ္တမေဝ-
နည်းလမ်းညွှန်ပြ ဆုံးမဟောပြောရုံသာတည်း၊ ပုရိသဿ- သူသူငါငါ၏၊ အညာ-
နည်းလမ်းညွှန်ပြခြင်းမှ တစ်ပါးသော၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးသော၊ သမ္ပတ္တိ- လောကီလောကုတ္တရာ၊
နှစ်ဖြာလောက် လုံ ပြည့်စုံမှုသည်၊ အတ္တာဓိနာဇဝ- မိမိနှင့်သာ ဆက်စပ်၏၊ တေန-
ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- သည်၊ တုဗ္ဗေဟိ ။ပ။ တထာဂတာတိ- ဂတာဟူ၍၊ အာဟ-
ဟောတော်မူပြီ၊ [တုဗ္ဗေဟိ- အသင်ရဟန်းတို့သည်၊ အာတပ္ပ- ကိလေသာအသင်းအပင်း
ပူပြင်းခြောက်ခန်း စေနိုင်သော သမ္ပပ္ပဓာန် လုံ့လဝီရိယကို၊ ကိစ္စံ (ကရဏီယံ)-
ပြုသင့်ပြုထိုက်၏၊ တထာဂတာ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည်၊ အက္ခာတာရော-
ဟောကြားရုံသာ ဟောကြား နိုင်ကုန်၏။

တမဂ္ဂေတိ- တမဂ္ဂေဟူသည်ကား၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွသော၊
လောကဿ- သတ္တလောက၏၊ **တမယောဂါဘာဝေန**^၁- တမဂ္ဂဏ်ထူးနှင့် ယှဉ်တွဲမှု
မရှိခြင်းကြောင့်၊ (ဝိသေသအနက်ဟော တမပစ္စည်းဖြင့် ချီးကျူးဂုဏ်ပြုခံရမှု
မရှိခြင်းကြောင့်) ဧတေ ဘိက္ခု- ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရား ပွားစေပြီးသော ရဟန်းတို့သည်။

၁။ တမယောဂါဘာဝေန ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “တမယောဂဿ” စသည်ဖြင့် ပါဠိ
ရှိနေ၏။ ပါဠိပျက်ရုံမျှမက ပါဠိအကျအပျောက်များဖြင့် ပါဠိမစုံမလင်ဖြစ်နေ၏။ သံယုတ်ဋီကာ၊
ဒု (၄၇၂၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂ၊ ဂိလာနသုတ်) ၌ “တမအဂ္ဂေတိ တမယောဂါဘာဝေန
သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂေ”ဟု ရှိသောပါဠိဝါကျကို ယူ၍ အဋ္ဌကထာမှ ပါဠိတချို့
ကိုလည်း ဆောင်ယူဖြည့်စွက်လျက် အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။ အဋ္ဌကထာမှ “တမယောဂံ
ဆိန္ဒိတ္တာ” ဟူသော အဖွင့်နှင့် “တမယောဂါဘာဝေန”ဟူသော ဋီကာပါဠိသည် အဓိပ္ပါယ်တူ၏။
“တမတဂ္ဂေ”ဟူသော ပါဠိတော်ပါဠိကို “ဣမေ အဂ္ဂတမာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “တမတဂ္ဂေ”ဟူသော
ပါဠိသည် တမပစ္စည်းကို ရှေ့ကထားသော ပါဠိအထူးအဆန်းဖြစ်သည်ဟု သိရ၏။ ထို

သုတ်]

ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့်

၅၅၉

အဂ္ဂေ- မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဘဝိဿန္တိ- ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တေသံ ဘိက္ခုနံ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရား ပွားစေပြီးသော ရဟန်းတို့ထက်၊ အတိက္ကန္တာဘာဝတော- သာလွန်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ ဣမေ အဂ္ဂတမာတိအာဒိ- ဣမေ အဂ္ဂတမာ အစရှိသည် တည်း။ မမာတိ- ကား၊ မမ- ငါဘုရား၏၊ သာသနေ- သာသနာတော်၌၊ သဗ္ဗေပိ တေ စတုသတိပဋ္ဌာနဂေါစရာဝါတိ- ကား၊ စတုဗ္ဗိမံ- လေးပါးအပြားရှိသော၊ သတိပဋ္ဌာနံ- သတိပဋ္ဌာန်ကို၊ ဘာဝေတွာ- ဖြစ်ပွားစေ၍၊ ပြုဟေတွာ- တိုးပွားစေ၍၊ တဒေဝ- ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးကိုသာလျှင်၊ ဂေါစရံ- ကျက်စားရာကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ- ဖြစ်ရာဌာနကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဌိတာ- တည်နေကုန်သော၊ ဘိက္ခုဇေ- ရဟန်းတို့သည်သာ၊ အဂ္ဂေ- မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ- လတ္တံ့၊ [အဂ္ဂေ- နေရာ၌

“တမတဂ္ဂေ”ဟူသော ပါဠိသည် ပါဠိတော်ဝါကျမှ “ဘိက္ခု”နှင့် ဝိဘတ်တူ၍ “ဘဝိဿန္တိကိရိယာ၌ စပ်ရသောကြောင့် ပဌမာယောဝိဘတ်ကို ဧပြုထားသည် ဆိုရမည်ဖြစ်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ မိန့်တော်မူ၏။

ပခုက္ကူဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌မူ ထို “တမတဂ္ဂေ”ကို သတ္တမိဇေကုဉ်သ္မိဝိဘတ်ကြ၍ ဌိတာဟူသော ပါဌသေသထည့်၍ အနက်ပေးတော်မူ၏။ သို့သော် ဋီကာဝါကျ၌မူ “ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ကတွာ ဌိတာဇေ ဘိက္ခု အဂ္ဂေ ဘဝိဿန္တိ” ဟူ၍ “ဌိတာ” ပုဒ်ကို ရှေ့ကထားသည်သာမက “အဂ္ဂေ” နေရာ၌ “အဂ္ဂဘူတာ”ဟုပင် သံယုတ်ဋီကာမူကွဲ တွေ့ရသောကြောင့် ပဌမာယောဝိဘတ်ဟု ဆိုခြင်းက ပိုကောင်းပါ၏။ “တမယောဂံ ဆိန္နိတွာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့် “တမယောဂါဘာဝေန”ဟူသော ဋီကာပါဠိတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ- ဝိသေသေတရတမိသိကိယိဋ္ဌာဟူသော ကစ္စည်းသုတ်နှင့်အညီ တမပစ္စည်းသည် ဝိသေသအနက်ကို ဟော၏။ ထိုတမပစ္စည်းဖြင့် အလွန်ထူးမြတ်သူ (တမတဂ္ဂ၊ အဂ္ဂတမ-ဟု ဂုဏ်ပြု၍ ချီးမွမ်းထိုက်သူ)ကို ညွှန်ပြစမ်းပါဟု ဆိုလျှင် သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးကို ပွားများအားထုတ်နေကြသော ရဟန်းများဖြစ်သည်။ ထိုရဟန်းတို့သည် သိက္ခာကာမရဟန်း အားလုံးတို့ထက် (သဒေဝက လောကတစ်ခုလုံး၌) အမြတ်ဆုံး တမတဂ္ဂရဟန်းများဖြစ်သည်ဟု ညွှန်ပြရမည်ဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် ထိုရဟန်းတို့ထက် သာလွန်သူမရှိဟု ကန့်သတ်၍ တမပစ္စည်းဖြင့် အထူးပြုမှု (တမပစ္စည်းဖြင့် ယှဉ်တွဲမှု) ကို ပယ်ဖြတ်သည် (ရပ်တန့်စေသည်)ဟု ဆိုလိုသည်။

၅၆၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

“အဂ္ဂဘူတာ”ဟု သံယုတ်ဋီကာမူကွဲပါ၌ရှိ၏။ အဂ္ဂ- ဌ်လည်း ပဌမာယောဝိဘတ်ကို ဧပြု၊ ဒုတိယဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ဒုတိယဘာဏဝါရ အဖွင့်သည်။ နိဌိတာ- ပြီးပြီ။

နိမိတ္တဘာသကထာအဖွင့်

၁၆၆။ အနေကဝါရ်- အကြိမ်များစွာ၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဝေသာလိယံ- ဝေသာလီမြို့၌၊ ဝိဟရတိ- သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမံ ဝေသာလိပွဓေသနံ- ဤဝေသာလီမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်တော်မူရာ အချိန်အခါကို၊ နိယမေတွာ- သတ်မှတ်၍၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကဒါ ပါဝိသီတိ- အဘယ်အချိန်၌ ဆွမ်းခံဝင်တော်မူသနည်းဟူ၍၊ ပုစ္ဆိတွာ- မေးပြီး၍၊ အာဂမနတော- နဂိုမူလကြွလာတော်မူရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ တံ- ထိုဝေသာလီမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်တော်မူရာ အချိန်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြလိုသည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ ဘဂဝါ ကိရာတိအာဒိ- ဘဂဝါ ကိရ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အာဂတမဂ္ဂေနဝါတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ဝေသာလီမြို့သို့ ဆွမ်းခံမဝင်မီ ရှေး၌၊ ယာဝဝေဠုဝဂါမကာ- ဝေဠုဝရွာငယ်တိုင်အောင်၊ အာဂတမဂ္ဂေနဝ- သာဝတ္ထိမြို့မှ ဝေဠုဝရွာသို့ ကြွလာတော်မူအပ်သော လမ်းခရီးဖြင့်ပင်၊ ပဋိနိဝတ္တေန္တော- သာဝတ္ထိမြို့သို့ ပြန်လှည့်တော်မူလျက်၊ ယထာပရိစ္ဆေဒေနာတိ- ကား၊ ယထာပရိစ္ဆိန္ဒကာလေန- ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးတိုင်းသော ကာလဖြင့်၊ တတောတိ- ကား၊ ဖလသမာပတ္တိတော- ဖလသမာပတ်မှ၊ အယန္တိ- ကား၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ဝုစ္စမာနာကာရော- ဆိုအပ် လတ္တံသော အခြင်းအရာရှိသော၊ (ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ) ဒိဝါဌာနော လောကနာဒိ- နေ့အခါနေတော်မူရာ ဌာနကိုကြည်ရှုတော်မူခြင်း အစရှိသော ပြုတော်မူခြင်းသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာနဿ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်း၏၊ ဧကန္တိကဘာဝဒဿနံ- မလွဲဧကန် အဖို့ရှိသည်အဖြစ်ကို ဖော်ပြသော ပြုတော်မူခြင်းတည်း၊ ဩဿဋ္ဌောတိ- ဩဿဋ္ဌော ဟူသည်ကား၊ သတ္တာဟမေဝ- (၇) ရက်တိုင်အောင်သာလျှင်၊ မယာ- ငါသည်၊ ဇီဝိတဗ္ဗံ- အသက်ရှည်ရမည်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာယုသင်္ခါရော- ကံတရားက စီမံပြုလုပ်အပ်သော အသက်တော်ကို၊ ဝိဿဋ္ဌော- စွန့်လွှတ်တော်မူအပ်ပြီ။

ဇေဋ္ဌကနိဋ္ဌဘာတိကာနန္တိ- ဇေဋ္ဌကနိဋ္ဌဘာတိကာနံဟူသော စကားတော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ- သည် သဗ္ဗေဝ- အားလုံးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗြဟ္မစာရိနော- သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝဒတိ- မိန့်တော်မူ၏။

သုတ်]

နိမိတ္တောဘာသကထာအဖွင့်

၅၆၀

ပဋိပါဒေဿာမီ°တိ- ကား၊ မဂ္ဂပဋိပတ္တိယာ- ခရီးကြွသွားခြင်းကို၊ နိယောဇေဿာမိ- အားထုတ်ပြုလုပ်စေတော်မူအံ့၊ မဏိဖလကေတိ- ကား၊ မဏိခစိတေ- ပတ္တမြားဖြင့် စီခြယ်အပ်သော၊ ပမုဓေ- ဂန္ဓကုဋိတိုက်အဝင်မုခ်ဦး၌၊ အတ္တတ ဖလကေ- ခင်းထား အပ်သော ပျဉ်ချပ်၌၊ (အဋ္ဌာသိ- ရပ်တော်မူပြီ၊) တံ ပဌမဒဿနန္တိ- ကား၊ ဝေဠုဝနေ- ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်၌၊ ပရိတ္တာဇကုပေန- ပရိဗ္ဗိဒ်အသွင်ဖြင့်၊ အာဂတဿ- လာသော၊ (မေ- တပည့်တော်၏၊) ယံ ဒဿနံ- အကြင်မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓိ-

၁။ ပဋိပါဒေဿာမိ ။ ။ “ဓမ္မသေနာပတိ ပဋိပါဒေဿာမိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျ၌ “ပဋိပါဒေဿာမိ- သွားခြင်းကို ပြီးစေရတော့အံ့၊ ဝါ- လိုက်ပို့ရတော့အံ့”ဟူ၍ ပခုက္ကူ ဆရာတော်ကြီး၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ အနက်ပေးတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌မူ “ပဋိပါဒေဿာမိ- လာခဲ့ရာ လမ်းစဉ်အကျင့်ကို ပြီးစေရတော့အံ့”ဟု အနက်ပေးတော်မူ၏။ “ပဋိပါဒေဿာမီတိ မဂ္ဂပဋိပတ္တိယာ နိယောဇေဿာမိ”ဟူသော ဤသုတ်ဋီကာကို ကြည့်၍ ဘာသာဋီကာဆရာတော် အနက်ပေးခြင်းဖြစ်ဟန်ရှိ၏။ သို့သော် “မဂ္ဂပဋိပတ္တိ”ဟူသော ဋီကာပါဌ်သည် “အဗ္ဗါနမဂ္ဂပဋိပန္န”ပုဒ်နှင့် အလားတူဖြစ်၍ “မဂ္ဂပဋိပတ္တိယာ- ခရီးသွားခြင်း ကိစ္စကို၊ နိယောဇေဿာမိ- အားထုတ်ပြုလုပ်စေအံ့”ဟူ၍ ဋီကာဝါကျကို အနက်ပေးသင့်ပါ၏။ ယခင်သံသုတ်ဋီကာ၊ ဒု (၄၇၉) ၌ကား၊ “ပဋိပါဒေဿာမီတိ ဌိတကာယံ ပဋိပါဒေဿာမိ”ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုဋီကာ၌ “ဌိတကာယံ”ပုဒ်နှင့် အဋ္ဌကထာမှ “ဓမ္မသေနာပတိ”ပုဒ်တို့၏ အနက်မှာ အရှင်သာရိပုတ္တရာချည်းဖြစ်သောကြောင့် “(အဟံ- ငါဘုရားသည်၊) ဌိတကာယံ- ရပ်နေသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော ဓမ္မသေနာပတိ(သာရိပုတ္တရာ) ကို၊ ပဋိပါဒေဿာမိ- ရပ်နေခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံး စေအံ့၊ ဝါ- ခရီးသွားမှုပြုစေအံ့”ဟု အနက်ပေးသင့်၏။ အနည်းငယ်ချဲ့ထွင်ပြရသော် -

ဤသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားသည့်အတိုင်း ခရီးသွားမှု မပြုမီရှေးဦးစွာ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဆန္ဒတော်အရ ထန်းပင်တစ်ဆင့် နှစ်ဆင့်စသည်ဖြင့် ကောင်းကင်အတက် အဆင်းပြုလုပ်ကာ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်အစုံတို့ကို ရှိခိုးဦးခိုက်ပြီး တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ပြတော်မူလျက် လာလာသမျှ လူရှင်ရဟန်းတို့အား ကောင်းကင်ပေါ်မှပင် တရားဟောတော်မူ၏။ ထို့နောက် ကောင်းကင်ပေါ်မှ ဆင်းသက်ပြီး မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်စုံတို့ကို ရှိခိုး၍ အပြစ်ရှိက ခွင့်လွှတ်တော်မူပါရန် မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားပြီး “တပည့်တော် ခရီးသွားရန် အချိန်တန်ပါပြီ”ဟု လျှောက်၏။ ထိုအချိန်တွင် ဖြစ်ခဲ့သော အကြောင်းအရာများကို -

ဘဂဝါ “ဓမ္မသေနာပတိ ပဋိပါဒေဿာမီတိ ဓမ္မာသနာ ဝုဋ္ဌာယ ဂန္ဓကုဋိအဘိမုခေါ မဏိဖလကေ အဋ္ဌာသိ”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ ပြထား၏။ ယင်းသို့ ပြထားသည့်အတိုင်း အရှင် သာရိပုတ္တရာပရိနိဗ္ဗာန်စံရန် ခရီးထွက်ဖို့အတွက် မြတ်စွာဘုရားသည် နှုတ်တော်ဖြင့်လည်း

၅၆၂ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ပြီးစီးခဲ့ပါပြီ။ တံ- ထိုဖူးမြင်ခြင်းသည်၊ ပဌမဒဿနံ- ရှေးဦးစွာ ဖူးရခြင်းပါတည်း။ ဝါ- တနည်းကား၊ အနောမဒဿိဿ- အနောမဒဿိမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝစနံ- စကားတော်ကို၊ သဒ္ဓဟန္တေန- ယုံကြည်လျက်၊ ဝါ- ယုံကြည်သော၊ (မယာ- တပည့်တော်သည်၊) တဒါ- ထိုအနောမဒဿိ မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ထက်တော်၌၊ အဘိနီဟာရကာလေ- အဂ္ဂသာဝကပါရမီဉာဏ်သို့ စိတ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်မှု ဆုတောင်းပြုရာအခါ၌၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မြင်ဒိဋ္ဌအားဖြင့် (ဒဿနံဝိယ- ဖူးတွေ့ရခြင်းကဲ့သို့)၊ တုမှာကံ- ရှင်တော်မြတ်ဘုရားတို့ကို၊ ယံ ဒဿနံ- အကြင် ဖူးတွေ့ခြင်းသည်၊ သိဒ္ဓံ- ပြီးစီးခဲ့ပါပြီ။ တံ- ထိုဖူးတွေ့ရခြင်းသည်၊ ပဌမဒဿနံ- တည်း။ ပစ္စာဂမနစာရိကန္တိ- ကား၊ ပစ္စာဂမနတ္ထံ- ပြန်ကြွလာခြင်း အကျိုးငှာ၊ စာရိကံ- ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- မူခြင်းဖြင့်၊ (စရတိ)။

သတ္တာဟန္တိ- သတ္တာဟံဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အစွန္တသံယောဂေ- အစွန္တသံယောဂအနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း။ ထေရဿ- အရှင်သာရိပုတြာထေရ်၏၊ ဇာတောဝရကဂေဟံ- ဖွားမြင်ရာ တိုက်ခန်းရှိသော အိမ်သည်၊ ဣတရဂေဟတော- အခြားအိမ်ထက်၊ ဝိဝေကဋ္ဌံ- ဆိတ်ငြိမ်စွာ တည်ရှိသည်၊ [ဝိဝေကံ ဟုတ္တာ တိဋ္ဌတီတိ ဝိဝေကဋ္ဌံ] ဝိဝေကဏ္ဍ- ဟင်းလင်းပွင့်သော အပြင်လည်းရှိသည်၊ ဟောတိ ကိရ- ဖြစ်သတတ်၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဇာတောဝရကံ ပဋိဇ္ဇေယတတိ- ဖွားမြင်ရာ တိုက်ခန်းကို သုတ်သင်ကြ

ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ ကိုယ်တော်အားဖြင့်လည်း ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ နှုတ်တော်ဖြင့် ခွင့်ပြုတော်မူပုံမှာ “ယဿ ဒါနိ တံ သာရိပုတ္တ ကာလံ မညသိ” ဟူသည်တည်း။ ထို့နောက် ခရီးသွားခါနီး အရိ အသေပြုနေသော အရှင်သာရိပုတြာအား “ဓမ္မသေနာပတိ ပဋိပါဒေဿာမိ (ငါဘုရားသည် ရပ်တည်လျက်နေသော သာရိပုတြာအား ရပ်ခြင်းကိစ္စပြီးဆုံးစေမည်” ဟု ရည်ရွယ်တော်မူကာ ကိုယ်တော်ဖြင့် ခရီးသွားခွင့်ပြုခြင်းကိစ္စကို (လိုက်ပို့ခြင်းကိစ္စကို) ပြုတော်မူသည်အနေဖြင့် တရားဟောပလ္လင်ပေါ်ထိုင်နေတော်မူရာမှ ထတော်မူကာ ဂန္ဓကုဋိတိုက်တော်အထိ ကြွလှမ်းတော်မူ၍ ဂန္ဓကုဋိမုခ်ဦး၌ ခင်းထားအပ်သော ပတ္တမြားကျောက်စီ ပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ရပ်တော်မူ၏။ (ထိုနေရာတိုင်အောင် မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင် အရှင်သာရိပုတြာထေရ်ကို လိုက်ပို့တော်မူ၏။) ထိုမြတ်စွာဘုရား ရပ်တော်မူရာ ဌာန၏ အနီးပတ်ပတ်လည်၌ ပိုင်းအုံရပ်နေကြသော ရဟန်းတို့ကို “ရဟန်းတို့- အသင်တို့ အကိုကြီးကို လိုက်ပို့ကြ” ဟု မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူသောအခါ ထိုရဟန်းအားလုံးသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက် တံခါးမုခ်တိုင်အောင် လိုက်ပို့ကြကုန်၏။

သုတ်]

နိမိတ္တောဘာသကထာအဖွင့်

၅၆၃

ကုန်လော ဟူ၍၊ (ထေရေန- အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်။) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊
 သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ ဥပရေဝတော- ဥပရေဝတသည်၊ တံ ပဝတ္တိန္တိ- ကား၊
 တတ္ထ- ထိုစွာမြင်တော်မူရာ တိုက်ခန်း၌ ဝသိတုကာမကာယ- နေတော်မူလိုသည်အဖြစ် ဟူသော
 ဆန္ဒတော်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ တံ- ထိုအကြောင်းအရာကို၊ (အာရောစေသိ-
 ပြောပြ) ဇာနန္တပိ တထာဂတာ ပုစ္ဆန္တိ- မြတ်စွာဘုရားတို့သည် သိတော် မူကုန်လျက်
 လည်း မေးကုန်၏ ဟူသော၊ ဣမိနာ နိဟာရေန- ဤမေးပုံမေးနည်းဖြင့်၊ ထေရော-
 အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ကေ တုမေတိ- အသင်တို့ အဘယ်သူများလဲ ဟူ၍၊
 ပုစ္ဆိ- နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို မေးတော်မူပြီ၊ တံ- အသင်ချစ်သားသည်၊ စတူဟိ-
 လေးဦးကုန်သော၊ မဟာရာဇေဟိ- နတ်မင်းကြီးတို့ထက်၊ မဟန္တတရော- သာ၍
 မြင့်မြတ်ပါသလော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပုဋ္ဌော- မယ်တော်ကြီးက မေးမြန်းအပ်သည်၊
 (သမာနော- ဖြစ်လသော်) အတ္တနော- မိမိဟူသော ထေရ်ရှင်၏၊ မဟတ္တိ- မြင့်မြတ်သည်
 အဖြစ်ကို၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ပက္ခိပန္နော- တင်လွှမ်းတော်
 မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရာမိက ။ပ။ သတ္ထုနောတိ- ဟူ၍၊ (ထေရော-
 အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်။) အာဟ- မိန့်ကြားတော်မူပြီ။

ဟိ- မိန့်ဆိုသင့်ပေ၏၊ သာဝကသမ္ပတ္တိကိတ္တနဓိ- သာဝကတို့၏ ပြည့်စုံသော
 ဂုဏ်ကို ထုတ်ဖော် မြွက်ကြားခြင်းသည်လည်း၊ အတ္တတော- အနက်အဓိပ္ပါယ်
 သက်ရောက်သောအားဖြင့် သတ္ထု- ဆရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္ပတ္တိယေဝ- ပြည့်စုံသော
 ဂုဏ်ကိုသာလျှင်၊ ဝိဘာဝေတိ- ထင်ရှားပြ၏၊ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယာတိ-
 ကား၊ ထေရဿ- အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏၊ ဒေသနာနုဘာဝေနစ- တရား
 ဒေသနာတော်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော
 မယ်တော် ပုဏ္ဏေးမကြီး၏) ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ- သောတာပတ္တိဖိုလ်၏
 အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ပါရမီ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊
 (ပြည့်စုံသည့်အတွက်) ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ ပရိပက္ကတ္တစ- ရင့်ကျက်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ- သောတာပတ္တိဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌဟိတွာ- တည်၍၊
 (ပုတ္တံ အာဟ) အယန္တိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသမျှ စကားသည်၊ ဧတ္တာတိ-
 ကား၊ ဝေသာလီ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသီတိ- ဝေသာလီ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသီဟူ၍၊ (ဝုတ္တေ-
 မိန့်ဆို အပ်သော) ဧတသ္မိံ ဝေသာလီပွဝေသေ- ဤသို့ဝေသာလီမြို့သို့ ဆွမ်းခံဝင်

၅၆၄

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

တော်မူခြင်း ကိစ္စ၌၊ အနုပုဗ္ဗိကထာတိ- ကား၊ အနုပုဗ္ဗဒီပနီ- မြတ်စွာဘုရား ကြွတော်မူရာ ခရီးအစဉ်ကို ဖော်ပြသော၊ ကထာ- စကားတည်း။

၁၆၇။ ဥဒေနယက္ခဿ စေတိယဋ္ဌာနေတိ- ကား၊ ဥဒေနဿ နာမ- ဥဒေနမည် သော၊ ယက္ခဿ- နတ်၏၊ အာယတနဘာဝေန- နေရာဌာန၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ကုဋ္ဌကာဟိ- အုတ်တို့ဖြင့်၊ စိတေ- စီအပ်သော၊ မဟာဇနဿ- များစွာသော လူအပေါင်း၏၊ စိတ္တိကတဋ္ဌာနေ- စိတ်၌ပြုအပ် (ထားအပ်)သော အရပ်၌၊ ဝါ- အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော နတ်နန်း နတ်ကွန်း၌၊ ကတဝိဟာရောတိ- ကား၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥဒ္ဒိဿ- ရည်စူး၍၊ ကတဝိဟာရော- ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတော်ကို၊ ဝုစ္စတီတိ- ကား၊ ပုရိမဝေါဟာရေန- ရှေး၌ဖြစ်သော အခေါ်အဝေါ် အားဖြင့်၊ ဥဒေနစေတိယန္တိ- ဥဒေနစေတိယဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- (ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့်) ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဂေါတမကာဒီသုပိတိ- ကား၊ ဂေါတမကစေတိယန္တိဧဝမာဒီသုပိ- ဂေါတမကစေတိယံ ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါတို့၌လည်း၊ ဧသေဝ နယောတိ- ဧသေဝ နယောဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ စေတိယဋ္ဌာနေ- စေတီနတ်ကွန်းတည်ရာ ဌာန၌၊ ကတဝိဟာရဏာဝံ- ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းတော်၏ အဖြစ်ကို (အာစရိယော- သည်) အတိဒီသတိ- ညွှန်ပြတော်မူ၏၊ ဝမိတာတိ- ကား၊ ဘာဝနာပါရိပူရိဝသေန- ဖြစ်ပွားစေခြင်းကိစ္စ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ပရိဗြူဟိတာ- တိုးပွားစေအပ်ကုန်ပြီ၊ ပုနပျုနံ ကတာတိ- ကား၊ ဘာဝနာယ- ဖြစ်ပွားစေခြင်း ကိစ္စကို၊ ဗဟုလီကရဏေန- ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ အပရာပရံ- အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ပဝတ္တိတာ- ဖြစ်စေအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ယုတ္တယာနံဝိယကတာတိ- ကား၊ ယုတ္တံ- ယှဉ်တပ်အပ်ပြီးသော၊ အာဇဉယာနံ- အာဇာနည်မြင်း ယာဉ်ရထားသည်၊ ဆေကေန- ကျွမ်းကျင်သော၊ သာရထိနာ- ရထားထိန်းသည်၊ အဓိဋ္ဌိတံ- စီမံအုပ်ထိန်းအပ်သည်၊ (သမာနံ- ဖြစ်လသော်) ယထာရူစိ- အလိုဆန္ဒအတိုင်း၊ ပဝတ္တတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ယထာရူစိပဝတ္တိရဟတံ- အလိုဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်ခြင်းငှာ ထိုက်သည် အဖြစ်သို့၊ ဂမိတာ- ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်ပြီ။

ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာတိ- ကား၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိအဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန- သမ္ပတ္တိအားလုံး၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၊ တ (၂၀၃) အဋ္ဌကနိပါတ်ပါဠိတည်း] ဝတ္ထုဝိယ ကတာယာတိ- ကား၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥသို့ အကုန်အစင်၊ ဥပက္ကိလေသဝိ- သောနေန- စိတ်ကို ပူးကပ်နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့ကို သုတ်သင်ခြင်းကြောင့်

သုတ်]

နိမိတ္တာဘာသကထာအဖွင့်

၅၆၅

ဣဒ္ဓိဝိသယတာယ- ပြီးစီးထမြောက်သော တန်ခိုး၏ ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊
 ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော- ဖြစ်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဝိသောဓိတပရိဿယဝတ္ထု
 ဝိယ- ကောင်းစွာသုတ်သင်အပ်ပြီးသော ဘေးရန်ရှိသော တည်ရာဌာနကဲ့သို့၊ ဝါ-
 ဘေးရန်တို့ကို ကောင်းစွာ သုတ်သင်ပြီးသော တည်ရာဌာနကဲ့သို့၊ ကတာ- ပြုအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊
 အဓိဋ္ဌိတာတိ- ကား၊ ပဋိပက္ခဋ္ဌရိဘာဝတော- ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ်တို့
 ဝေးကွာသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဘာဝိတဘာဝေန- ကောင်းစွာဖြစ်ပွား စေအပ်ပြီးသည်
 အဖြစ်ဖြင့်၊ တံတံအဓိဋ္ဌာနယောဂျတာယ- ထိုထိုစဉ်မြဲစွာ ရပ်တည်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်
 အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဌဝိတာ- ထားအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ သမန္တတော စိတာတိ- ကား၊
 သဗ္ဗဘာဂေန- အားလုံးသော အဖို့အားဖြင့်၊ ဘာဝနာနုရူပစယံ- နဂိုမူလဖြစ်ပွားစေခြင်း
 အားလျော်စွာ ဆည်းပူးခြင်းသို့ [ယခင်အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ] ဂမိတာ- ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ သုဝဇ္ဇိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သုဋ္ဌ သမာရဒ္ဓါတိ-
 ကား၊ ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ- တန်ခိုးအစွမ်းဖြစ်ပွားစေခြင်း၏၊ သိခါပုတ္တိယာ- အထွတ်
 အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်းငှာ၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ သံသေဝိတာ- မှီဝဲအပ်ပြီး
 ကုန်ပြီ။

အနိယမေနာတိ- ကား၊ ယဿ ကဿစိတိ- မည်သူမဆို ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးသည်
 ဟူ၍၊ အနိယမဝစနေန- ပုဂ္ဂိုလ်အတိအကျသတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော စကားဖြင့်၊
 (ကထေတွာ- ၍)၊ နိယမေတွာတိ- ကား၊ တထာဂတဿာတိ- တထာဂတဿဟူ၍၊
 သရူပဒဿနေန- သရုပ်အထည်ကိုယ်ခြံပ် အတိအကျဖော်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ နိယမေတွာ-
 သတ်မှတ်၍၊ အာယုပ္ပမာဏန္တိ- အာယုပ္ပမာဏဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ပရမာယုပ္ပမာဏံ-
 အလွန်ဆုံးရှည်သော အသက်တမ်းပမာဏကို၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊)
 ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။ တဿေဝ- ထိုအလွန်ဆုံးရှည်သော အသက်တမ်းပမာဏကို၊
 ဂဟဏေ- ယူခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြစကားကို၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ-
 ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဖွင့်ရာအခန်း၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊
 ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ သိပါလေ၊ ပန- အဋ္ဌကထာဝါဒမှ တပါး ထေရဝါဒကိုပြရသော်ကား၊
 မဟာသိဝတ္ထေရော- မဟာသိဝထေရ်သည်၊ (အဝေါစ- ၌စပ်) မဟာဗောဓိသတ္တာနံ-
 မြတ်သောဘုရားအလောင်းတော်တို့၏၊ စရိမဘဝေ- နောက်ဆုံးဘဝ၌၊ ပဋိသန္ဓိဒါ-
 ယိနော- ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ပေးသော၊ ကမ္မဿ- ကုသိုလ်ကံ၏၊ အသင်္ချေယျာ-
 ယုကတာသံဝတ္တနသမတ္ထတံ- ရေတွက်မရ အသင်္ချေယျ အသက်ရှည်သည် အဖြစ်ကို

၅၆၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်ကို၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ဗုဒ္ဓါနိ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ အာယုသင်္ခါရဿ- ကုသိုလ်ကံသည် စီမံပြုလုပ်အပ်သော အသက်တော်၏၊ ပရိဿယဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာ- ဘေးရန်ကို ပယ်ခွါခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်အဖြစ်သည်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ (မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ပါဠိတော်၌၊) အာဂတာ ဧဝ- လာသည် (ပါရိယာဉ်) သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣမံ ဘဒ္ဒကပ္ပမေဝ- ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာပတ်လုံးပင် (တထာဂတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) တိဋ္ဌေယျ- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်တော်မူနိုင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဝေါစ- မိန့်ဆိုတော်မူပြီ။

ခဏ္ဍိစွာဒီဟိ အဘိဘုယျတိတိဧတေန- ခဏ္ဍိစွာဒီဟိ အဘိဘုယျတိ- ဟူသောဤစကားဖြင့်၊ ဣဒ္ဓိဗလေန- တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ ဇရာယ- အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်းကို၊ ပဋိဃာတော- တားဆီးကာကွယ်နိုင်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ ယထာ- မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တေန- ထိုတန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ မရဏဿပိ- သေခြင်းသဘောကိုလည်း၊ ပဋိဃာတော- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ဤသို့မဖြစ်ခြင်းသည်၊ အတ္တတော- တိုက်ရိုက်မဆိုသော်လည်း ဆိုသကဲ့သို့ဖြစ်သော အနက်အားဖြင့်၊ အာပန္နမေဝ- သက်ရောက်တော့သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သမတ္ထိတံ- ၌စပ်) ကွ- အဘယ်အရပ်၌၊ သရော- မြားကို၊ ခိတ္တော- ပစ်အပ်ပါသနည်း၊ ကွစ- အဘယ်အရပ်၌လည်း၊ သရော- မြားသည်၊ နိပတိတော- ကျပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ အတိအကျမသိနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သမတ္ထိတံ- ၌ပင်စပ်) အညထာ- အဋ္ဌကထာအဆိုမှ တပါးတခြား ကွဲလွဲသောအားဖြင့်၊ ဝုဋ္ဌိတေနပိ- ပေါ်ထွက်လာပါသော်လည်း၊ ဝါ- ဆိုအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝေရဝါဒေန- မဟာသီဝထေရ်၏ အဆိုအမိန့်စကားသည်၊ အဋ္ဌကထာဝစနမေဝ- အဋ္ဌကထာ စကားကိုပင်၊ သမတ္ထိတံ- ခိုင်မြဲစေအပ်လေပြီ၊ ဝါ- ထောက်ခံရာ ရောက်နေလေပြီ၊ (ပြခဲ့သော အကြောင်းနှစ်မျိုးကြောင့် အဋ္ဌကထာစကားကို ထောက်ခံရာ ရောက်နေပြီဟူလို) ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သော နရုစ္စတိ ။ပ။ နိယမိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊

ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တောတိ- ကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (မာရေန- မာရ်နတ်သည်၊ ယဿ ကဿစိ- တဦးဦး၏၊ စိတ္တေ- စိတ်ကို၊ အဘိဘူတေ- လွှမ်းမိုးအပ်လသော်၊ တေနအဘိဘူတစိတ္တေန- ထိုလွှမ်းမိုးခံရသော စိတ်ရှိသော

သုတ်]

နိမိတ္တောဘာသကထာအဖွင့်

၅၆၇

သူသည်) ကိစ္စ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အတ္ထာနတ္ထံ- အကြောင်းအရာအဖြစ်မှန် ဟုတ်သည် အဖြစ်မှန်မဟုတ်သည်ကို၊ သလ္လက္ခေတံ- မှတ်သားခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ- မတတ်နိုင်၊ ဧဝံ- ဤသို့မတတ်နိုင်လောက်အောင်၊ (မာရေန- မာရ်နတ်သည်။) အဘိဘူတစိတ္တော- လွှမ်းမိုးအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ (အညော- အရှင်အာနန္ဒာနှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှ အခြားသော၊ ပုထုဇ္ဇနောပိ- ပုထုဇ္ဇင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊) ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော အဘိဘဝေါ- ထိုလွှမ်းမိုးခံရခြင်းသည်၊ မဟတာ- ကြီးစွာသော၊ ဥဒကောယေန- ရေအလျဉ်သည်၊ အပ္ပကဿ- အနည်းငယ်သော၊ ဥဒကဿ- ရေကို၊ အဇ္ဈောတ္ထရဏံ ဝိယ- လွှမ်းမိုးခြင်းကဲ့သို့၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဈောတ္ထတစိတ္တောတိ- အဇ္ဈောတ္ထတစိတ္တောဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ပုတ္တံ- ပြီ၊ အညောပီတိ- ကား၊ ထေရတော- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်မှာ၊ (အညော- အခြားသော၊) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ အရိယေဟိ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ၊ အညော- အခြားသော၊ ယောကောစိ- အမှတ်မရှိ တစ်ဦးဦးသော၊ ပုထုဇ္ဇနောပိ- ပုထုဇ္ဇင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ စ- ဆိုဖွယ်အထူးကား၊ ဧတ္ထ- ဤမာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော- ဟူသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်စကားရပ်၌၊ ပုထုဇ္ဇနဂ္ဂဟဏံ- ပုထုဇ္ဇနသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ- ပုထုဇ္ဇင် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယူခြင်းသည်၊ (ဒဿနတ္ထံ- ၌ စပ်ပါ) သဗ္ဗေန- အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ (တနည်း- သဗ္ဗေနသဗ္ဗံ- အချင်းခပ်သိမ်း၊) အပ္ပဟိနဝိပလ္လာသော- မပယ်အပ်သေးသော ဝိပလ္လာသရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ မာရေန- သည်၊ ပရိယုဋ္ဌိတ- စိတ္တော- လွှမ်းမိုးအပ်သော စိတ်ရှိသော ပုထုဇ္ဇင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကိစ္စ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အတ္ထံ- အကြောင်းအရာ အဖြစ်မှန်ကို၊ သလ္လက္ခေတံ- မှတ်သားခြင်းငှာ၊ န သက္ကာတိ ယထာ- မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ထေရော- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကတံ- ပြုတော်မူအပ်သော၊ နိမိတ္တောဘာသံ- သွယ်ဝိုက်ချုပ်ချုပ်ပရိယာယ် အရိပ်နိမိတ်ပြ စကားနှင့် အသွယ်မဝိုက် တိုက်ရိုက်ရှင်းရှင်း ပွင့်လင်းသော စကားကို၊ [နောက်၌ဖွင့်လတ္တံ့] သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ န သလ္လက္ခေသိ- မမှတ်သားနိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို၊ ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ မာရော ဟိတိအာဒိ- မာရောဟိ- အစရှိသည်တည်း။

စက္ကာရော ဝိပလ္လာသာတိ- ကား၊ အသုဘေ- မတင့်တယ်သော အာရုံ၌၊ သုဘန္တိ- တင့်တယ်၏ဟူ၍၊ သညာဝိပလ္လာသော- သညာ၏ဖောက်ပြန်သော အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊

၅၆၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ဝါ- ဖောက်ပြန်သော သညာ၊ စိတ္တဝိပလ္လာသော- စိတ်၏ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ- ဖောက်ပြန်သောစိတ်၊ ဒုက္ခေ- ဒုက္ခဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး၌ သုခန္တိ- သုခဟူ၍၊ သညာဝိပလ္လာသော- ခြင်း၊ စိတ္တဝိပလ္လာသော- ခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတ္တာရေ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေ ဝိပလ္လာသ- ဤဖောက်ပြန်သောအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းတို့ကို၊ (ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ အပ္ပဟီနာ- မပယ်အပ်သေးကုန်၊) [အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘဖြစ်သော အာရုံ (ခန္ဓာ) ဟူသော လေးမျိုးတို့တွင် တမျိုးတမျိုး၌ သညာ၊ စိတ္တ၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိပလ္လာသဟူ၍ အမှတ်မှားမှု သုံးမျိုးစီရှိသောကြောင့် ဝိပလ္လာသ (၁၂) ပါးရှိရာတွင် အရှင်အာနန္ဒာမှာ ရှစ်မျိုးကိုပယ်ပြီးဖြစ်၍ ပြခဲ့သော လေးမျိုးကို မပယ်ရသေး၊] တေနာတိ- ကား၊ (ထေရဿ- သည်) ဣတရေ- ပြခဲ့သော လေးမျိုးမှ တပါးကုန်သော၊ အဋ္ဌ- ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဝိပလ္လာသ- ဝိပလ္လာသတို့ကို၊ ယဒိပိ ပဟီနာ- အကယ်၍ ကား ပယ်အပ်ပြီးပေကုန်ပြီ၊ တထာပိ- ထိုသို့ပင် ပယ်အပ်ပြီး ပါကုန်သော်လည်း၊ ယထာဂုတ္တာနံ- ဆိုအပ်ပြီးတိုင်းကုန်သော၊ စတုန္တံ- လေးမျိုးကုန်သော၊ ဝိပလ္လာသနံ- ဝိပလ္လာသတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အပ္ပဟီနဘာဝေန- မပယ်အပ်သေးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဿာတိ- ကား၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ (စိတ္တံ- တို့၊) မဒ္ဒတီတိ- ကား၊ (ဟဒယံ- နှလုံးသားကို၊) ဖုသနမတ္တေန- ထိရုံမျှ ထိခြင်းဖြင့်၊ မဒ္ဒန္တော ဝိယ- နှိပ်နယ်သကဲ့သို့၊ (တကယ်နှိပ်နယ်သည် မဟုတ်သော်လည်း နှိပ်နယ်သကဲ့သို့) ဟောတိ- ၏၊ အညထာ- ထိရုံမျှ ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာမှ တပါးသော တကယ်နှိပ်နယ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တေန- ထိုမာရ်နတ်သည်၊ မဒ္ဒိတေ- တကယ်နှိပ်နယ်အပ်လသော်၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ မရဏမေဝ- သေခြင်းသည် သာလျှင်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏။

(ဧသ- ဤမာရ်နတ်သည်၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ မုခေန- ခံတွင်းပေါက်ဖြင့်၊ ဟတ္ထံ- လက်ကို၊ ပဝေသေတုံ- သွင်းခြင်းငှာ၊) ကိံ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သက္ခိဿတိ- စွမ်းနိုင်လတ္တံ့နည်း၊ နသက္ခိဿတိ- မစွမ်းနိုင်လတ္တံ့သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ (ဧသ- ဤမာရ်နတ်သည်၊ ထေရဿ- ၏၊ မုခေန- ဖြင့်၊ ဟတ္ထံ- ကို၊ ပဝေသေတုံ- ငှာ၊) ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ နသက္ခိဿတိ- မစွမ်းနိုင်လတ္တံ့သနည်း၊ ဧသ- ဤမာရ်နတ်သည်၊ အဂ္ဂသာဝကဿ- အဂ္ဂသာဝကဖြစ်သော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ထေရ်၏၊ ကုစ္ဆိ- ဝမ်းတွင်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌော နနု- ဝင်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကားအမေး

သုတ်]

နိမိတ္တောဘာသကထာအဖွင့်

၅၆၉

ပုတ္တတည်း၊ (တံ ဝစနံ- ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ထေရ်၏ ဝမ်းတွင်းသို့ ဝင်းဖူးပြီးဟု ဆိုအပ်သော စကားသည်။) သစ္စံ- မှန်ပေ၏။ (ဧသ- သည်၊ အဂ္ဂသာဝကဿ- ၏။ ကုတ္တိ- သို့။) ပဝိဋ္ဌော- ဝင်ဖူးပေ၏။ စ- သို့သော်လည်း၊ တံ- ထိုသို့ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်၏ ဝမ်းသို့ ဝင်ခြင်းသည်။ အတ္တနော- မိမိ၏။ အာနုဘာဝဒဿနတ္ထံ- အစွမ်းအာနုဘော်တန်ခိုးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဝိဗာဓနာဓိပ္ပါယေန- ညည်းဆဲခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ ဝါ- ညည်းဆဲလိုခြင်းကြောင့်၊ နပဝိဋ္ဌော- ဝင်သည်မဟုတ်၊ ပန- အဟုတ် အမှန်ကား၊ ဝိဗာဓနာဓိပ္ပါယေန- ဖြင့်၊ (ပဝိသိတုံ- ဝင်ခြင်းငှာ) ကိသက္ခိဿတိတိ- အဘယ်ကြောင့်၊ စွမ်းနိုင်လတ္တံ့နည်းဟူ၍၊ ဣဓ- ဤအရှင်အာနန္ဒာ၏ စိတ်ကို မာရ်နတ်က လွှမ်းမိုးအုပ်စီးမှုကို ဖော်ပြရာအခန်း၌၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးပြီ၊ (ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဣဓ- ၌၊ အာစရိယေန- သည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပါသည်။) (မာရေန- မာရ်နတ်သည်။) ဟဒယမဒ္ဒနဿ- နှလုံးကို နှိပ်နယ်သကဲ့သို့ ထိရုံမျှပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အခွင့်ကို၊ အဓိကတတ္တာ- ရအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣဓ- ၌၊ အာစရိယေန- သည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပါပြီ။) [အဓိကတတ္တာ- ဟု အင်္ဂုတ္တိရ်ဋီကာ၊ တ(၂၅၄၊ အဋ္ဌကနိပါတ်၊ ဘူမိစာလသုတ်) ၌ ရှိ၏။ ဟဒယမဒ္ဒနဿ- နှလုံးသားကို နှိပ်နယ်သကဲ့သို့ ထိရုံမျှ ထိခြင်းကို၊ အဓိကတတ္တာ- ရည်စူးမှု ပြုအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်- အနက်ဟု ဆိုနိုင်၏။

နိမိတ္တောဘာသန္တိဇတ္ထ- နိမိတ္တောဘာသံ- ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကပ္ပံ- အာယုကပ်ပတ်လုံး၊ တိဋ္ဌတု- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်နေတော်မူပါ။ ဣတိ- ဤသို့၊ သကလကပ္ပံ- အားလုံးသော အာယုကပ်ပတ်လုံး၊ အဝဋ္ဌာနယာစနာယ- မလွဲမသွေတည်နေတော်မူရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်ခြင်းငှာ၊ ယဿ ကဿစိ ။ပ။ ဘာဝိတာတိအာဒိနာ- ယဿ ကဿစိ ။ပ။ ဘာဝိတာ အစရှိသည်ဖြင့် အညာပဒေသေန- ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မှ တပါး အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကို ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ အတ္တနော- ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ စတုရိဒ္ဓိပါဒဘာဝနာနုဘာဝေန- လေးပါးသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့်၊ ကပ္ပံ- အာယုကပ်ပတ်လုံး၊ အဝဋ္ဌာနသမတ္တတာဝသေန- မလွဲမသွေ စွဲမြဲစွာ တည်နေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်နှင့် စပ်သောအားဖြင့်၊ သညုပ္ပါဒနံ- အမှတ်နိမိတ် အရိပ်အယောင်ကို ဖြစ်စေကြောင်း စကားတော်သည်၊ နိမိတ္တံ- နိမိတ္တမည်၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ တထာ- ထို “တိဋ္ဌတု ဘဂဝါ ကပ္ပံ”ဟူ၍ အာယုကပ်တစ်ခုလုံး ကုန်ဆုံးသည်တိုင်အောင် သက်တော်ရှည်ရှည်

၅၇၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ္တံ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

တည်နေတော်မူပါရန် အရှင်အာနန္ဒာလျှောက်ထား တောင်းပန်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊
 ပရိယာယ်- သွယ်ဝိုက်ချိပ်ရိပ်ပရိယာယ် အရိပ်နိမိတ်ပြစကားတော်ကို၊ (အညာပဒေသ
 အနေအားဖြင့် မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော “ယဿ ကဿစိ” ဟူသော ပရိယာယ်အရိပ်
 နိမိတ်ပြစကားတော်ကို၊) မုဠိတွာ- လွှတ်၍၊ ဝါ- မိန့်ကြားမှုပြုတော်မူဘဲ၊ ဥဇနိယေဝ-
 ဖြောင့်ဖြောင့်တိုက်ရိုက်သာလျှင်၊ (တထာဂတဿ-ဟု ကိုယ်တော်မြတ်ကို တိုက်ရိုက်
 ညွှန်ပြတော်မူ၍သာလျှင်) အတ္တနော- ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ အဓိပ္ပါယ်ဝိဘာဝနံ-
 အလိုဆန္ဒတော်ကို ထင်ရှားဖော်ပြသော စကားတော်သည်၊ (သက်တော်ရှည်ရှည်
 တည်နေတော်မူပါရန် အရှင်အာနန္ဒာကို လျှောက်ထား တောင်းပန်မှု ပြုစေလိုသော
 ဆန္ဒတော်ကို ဖော်ပြသော “တထာဂတဿ ခေါ အာနန္ဒ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဘာဝိတာ
 ဗဟုလီကတာ ။ပ။ သော အာကင်္ခမာနော အာနန္ဒ တထာဂတော ကပ္ပံ ဝါ တိဋ္ဌေယျ
 ကပ္ပါဝသေသံ ဝါ” ဟူသော အမိန့်စကားတော်သည်၊) ဩဘာသော- ဩဘာသမည်၏၊
 [ဩဘာသတိ ဒိဗ္ဗတိ ဥဇနိယေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပါယ်ဝိဘာဝနံ ဟောတီတိ
 ဩဘာသော-ဟု ဝစနတ္ထပြု။]

ဇာနန္ဒောယေဝါတိ- ကား၊ [နောက်ထပ်ဝါသဒ္ဓါ တစ်ခုပါနေသည်မှာ
 အပိုသာတည်း] မာရေန- မာရ်နတ်သည်၊ ပရိယုဋ္ဌိတဘာဝံ- အရှင်အာနန္ဒာ၏ စိတ်ကို
 လွှမ်းမိုးအပ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဇာနန္ဒောယေဝ- သိတော်မူလျက်သာလျှင်၊ (ကိမတ္ထံ
 ယာဝတတိယံ အာမန္တေသိ- မိန့်တော်မူပါသည်။) အတ္တနော- မိမိ၏၊ (အရှင်အာနန္ဒာ
 ထေရ်၏၊) အပရာဓဟေတုတော- (တိဋ္ဌတု “ဘန္တေ ဘဂဝါ ကပ္ပံ-အစရှိသည်ဖြင့်
 တောင်းပန်မှု မပြုခြင်းဟူသော) ချွတ်ယွင်းချက်အပြစ်တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊
 သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ သောကော- ပူဆွေးဝမ်းနည်းမှုသည်၊ တနုကော- လျော့ပါးသွား
 သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဗလဝါ- အားကြီးပြင်းထန်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဒေါသာရောပနေန သောကတနုကရဏတ္ထန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ၊ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ထေရော- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ မာရေန-
 မာရ်နတ်က၊ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တကာလေ- လွှမ်းမိုးအပ်သော စိတ်ရှိရာအခါ၌၊ ပဝတ္တိ-
 မာရ်နတ်က မိမိ၏စိတ်ကို အုပ်စီးထားခြင်းဟူသော ဖြစ်ပုံအကြောင်းအရာကို၊ ပစ္ဆာ-
 မိမိစိတ်ကို လွှမ်းမိုးပြီးရာနောက်အခါ၌၊ ဇာနာတိကိ- သိပါသလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့မေးငြားအံ့၊ (ပဝတ္တိ- ကို၊ ပစ္ဆာ- ၌) သဘာဝေန- မိမိ၏ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်၊

သုတ်]

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၅၇၁

နဇာနတ်- မသိ၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ပန- မြတ်စွာဘုရား၏ အစွမ်းအာနုဘော်တော်ကြောင့် ကား၊ (ပစ္ဆ- ဌ)၊ ဇာနတ်- သိ၏၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၁၆၈။ အနတ္တေ- အကျိုးစီးပွား လွင့်ပါးပျက်စီးမှု၌၊ နိယောဇေန္တော- ယှဉ်စေလျက်၊ ဝါ- အားထုတ်ပြုလုပ်လျက်၊ ဂုဏမာရဏေန- ဂုဏ်ကို သတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ မာရေတိ- သတ်တတ်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ဝိရာဂဝိဗန္ဓနေန- ရာဂကင်းဖြတ် မတပ်မက်ကြောင်း အရိယမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို တားဆီးခြင်းအားဖြင့်၊ ဇာတိနိမိတ္တတာယ- ဘဝအသစ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုဘဝ၌၊ ဇာတံ ဇာတံ- ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော သတ္တဝါကို၊ မာရေန္တော ဝိယ- သေစေသကဲ့သို့ ဝါ- သတ်သကဲ့သို့ ဟောတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မာရေတီတိ မာရောတိ- မာရေတီတိ မာရော- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဂုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ (မာရော- မာရ်နတ်သည်) အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ပါပတာယ- ယုတ်မာသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါပိမာ- ပါပိမန္တုမည်၏၊ ကဏ္ဍဓမ္မဟိ- မည်းညစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံသော မာရ်နတ်သည်၊ ကဏ္ဍော- ကဏ္ဍမည်၏၊ ဝိရာဂဒိဂုဏာနံ- ရာဂကင်းဖြတ်၊ မတပ်မက်ခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏၊ အန္တကရဏတော- အဆုံးကို ပြုတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (မာရော- သည်) အန္တကော- အန္တကမည်၏၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ အနတ္တာဝဟပဋိပတ္တိ- အကျိုးစီးပွား လွင့်ပါးပျက်စီးမှုကို သယ်ဆောင်တတ်သော အကျင့်ဆိုးကို၊ န မုစ္ဆတိ- မလွှတ်တတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (မာရော- သည်) နမုစိ- နမုစိမည်၏၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ မာရပါသေန- မာရ်နတ်ကျောကွင်းပမာ တဏှာရာဂဖြင့်၊ ပမတ္တေ- ကုသိုလ်အမှု၌ မေ့လျော့နေသူတို့ကို၊ ဗန္ဓတိ- ဖွဲ့တုပ်ချည်နှောင်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပမတ္တဗန္ဓ- ပမတ္တဗန္ဓုမည်၏၊ [မာရပါသောတိ မာရေန ဂဟိတတာယ ရာဂေါ မာရပါသော။ ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ၊ ဒုကနိက္ခေပ၊ ၁၆၈] ဝါ- တနည်း၊ ဧတဿ- ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ဤပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ပမတ္တာ-ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မေ့လျော့နေကြသော သတ္တဝါဟူကုန်သော၊ ဗန္ဓု- ဆွေမျိုးတို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မေ့လျော့ နေကြသူတည်းဟူသော ဆွေမျိုးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (မာရော- မာရ်နတ်မည်သော၊ သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပမတ္တဗန္ဓု- ၏။

သတ္တမသတ္တာဟတော- (၇) ခုမြောက် သတ္တာဟမှာ ပရိ- နောက်၌၊ သတ္တ-
 ခုနစ်ခုကုန်သော၊ အဟာနိ- နေ့ရက်တို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အဋ္ဌမေ
 သတ္တာဟေတိ- အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊
 ပန- မဖြစ်နိုင်သည်ကို (ဗျတိရေကစကားကို) ဆိုရသော်ကား၊ ပလ္လင်္ကသတ္တာဟာဒိ-
 ပလ္လင်္ကသတ္တာဟ- အစရှိသည်ကို၊ [နိယတကိစ္စံ- မြဲသော ကိစ္စရှိသည်၊ (ခုနစ်ရက်စီ၊
 ခုနစ်ရက်စီ အတိအကျသတ်မှတ်၍ ပြုအပ်သော ကိစ္စရှိသည်) ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ လတ္တတိ
 ဝိယ- ရအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ နိယတကိစ္စဿ- ရှိသော၊ အဋ္ဌမသတ္တာဟဿ
 နာမ- အဋ္ဌမသတ္တာဟမည်သည်၏၊ ဝါ- မည်သည်ကို၊ လဗ္ဘနတော- ရအပ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေတိ- ဟေဟူ၍၊ န အာဟ- မိန့်ဆိုသည်မဟုတ်၊)
 ဟိ- ချဲ့ပြဦးအံ့၊ သတ္တမသတ္တာဟဿ- (၇) ခု မြောက်သတ္တာဟ၏၊ ပရတော- နောက်၌၊
 အဇပါလနိဂြောဓမူလေ- အဇပါလပညောင်ပင်အနီး (အောက်) ၌၊ မဟာဗြဟ္မာနောစ-
 သဟမ္ပတိမည်သော မဟာဗြဟ္မာအားလည်းကောင်း၊ သက္ကဿ- သိကြားမည်သော၊
 ဒေဝရညောစ- နတ်မင်းအားလည်းကောင်း၊ ပဋိညာတဓမ္မဒေသနံ- ဝန်ခံအပ်ပြီးသော
 တရားဟောခြင်း ကိစ္စရှိတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ (ပဋိညာတဓမ္မဒေသနံ-
 ဝန်ခံအပ်ပြီးသော တရားဟောခြင်းရှိတော်မူ၏ဟူ၍၊) (မာရော- မာရ်နတ်သည်၊)
 ဥတွာ- သိ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဣဒါနိ- မဟာဗြဟ္မာမင်းနှင့်
 သိကြားမင်းတို့အား သတ္တဝါအများ တရားဟောတော်မူရန် ဝန်ခံပြီးရာ ယခုအခါ၌၊
 သတ္တေ- သတ္တဝါတို့ကို၊ ဓမ္မဒေသနာယ- တရားဟောတော်မူခြင်းဖြင့်၊ မမ- ငါမာရ်မင်း၏။
 ဝိသယံ- ဝဋ်ဒုက္ခဟူသော နယ်ပယ်ကို၊ ဝါ- တဏှာရာဂဟူသော နယ်ပယ်ကို၊
 အတိက္ကမာပေဿတိ- ကျော်လွန်စေတော် မူလတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဉ္စာတဒေါမနသော-
 လွန်စွာဖြစ်သော စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတော- ရပ်လျက်၊ စိန္တေသိ-
 ကြံစည်ပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ စိန္တေသိ- ကြံစည်သနည်းဟူမူ)။

ဟန္တ- ကိုင်း၊ ဒါနိ- ယခု၊ အဟံ- ငါသည်၊ နံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥပါယေန-
 အကြောင်းပရိယာယ် နည်းဥပါယ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာပေဿာမိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံစေအံ့၊ ဧဝံ-
 ဤသို့ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံစေသည်ရှိသော်၊ အဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ မနောရထော-
 စိတ်အလိုဆန္ဒသည်၊ အညထတ္တံ- တရားဟောခြင်းမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွားသည်
 အဖြစ်သို့၊ ဂမိဿတိ- ရောက်လတ္တံ့၊ မမ- ငါ၏၊ မနောရထောစ- စိတ်အလို

သုတ်]

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၅၇၃

ဆန္ဒသည်လည်း၊ ကုဇ္ဈိသတိ- ပြီးစီးလတ္တံ့၊ ကုတိ- ဤသို့၊ (စိန္တေသိ- ကြံစည်ပြီ) ပန- ဆက်လက်ပြုလုပ်ပုံကား၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ စိန္တေတွာ- ကြံစည်ပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရား အထံတော်သို့ ဥပသင်္ကမိတွာ- လာရောက်ပြီး၍၊ ဧကမန္တံ- သင့်လျော်သည့် တစ်ခုသော အရပ်၌၊ ဌိတော- ရပ်လျက်၊ ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒါနိ- ယခု၊ ပရိနိဗ္ဗာတု- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူပါလော၊ ကုတိ အာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူခြင်းကို၊ ဝါ- စံတော်မူခြင်းငှာ၊ ယာစိ- တောင်းပန်လေပြီ၊ တံ- ထိုပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူရန် တောင်းပန်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေတိအာဒိ- အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ တတ္ထ- ထိုအဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အဇ္ဇာတိ- အဇ္ဇဟူသော စကားကို၊ အာယုသခါရောဿဇ္ဇနဒိဝသံ- အာယုသခါရ လွှတ်တော်မူရာ နေ့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ယင်းသို့ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံရန် ထိုအချိန်က တောင်းပန်ပါသော်လည်း၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဿ- ထိုမာရ်နတ်၏၊ အဘိသန္ဓိ- အလိုဆန္ဒကို၊ ဝါ- ရည်ရွယ်ချက်ကို၊ ဇာနန္တောပိ- သိတော်မူပါသော်လည်း၊ တံ- ထိုမာရ်နတ်ကို၊ အနာဝိကတွာ- အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းဟောပြုမူမပြုမူ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနဿ- ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူခြင်း၏၊ အကာလဘာဝမေဝ- အချိန်အခါ မဟုတ်သည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ပကာသေန္တော- ထင်ရှားပြတော်မူလျက်၊ ယာစနံ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံရန် တောင်းပန်ခြင်းကို၊ ပဋိက္ခိပိ- ပယ်တော်မူပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ငြင်းပယ်စကား မြွက်ကြားတော်မူခဲ့သည်ကား၊ နတာဝါဟန္တိ အာဒိ- န တာဝါဟံ အစရှိသည်တည်း။

မဂ္ဂဝသေန ဝိယတ္တာတိ- ကား၊ (မဂ္ဂဝသေန- အရိယမဂ်အစွမ်းဖြင့်) သစ္စသမ္ပဋိ- ဝေဓေဝယုတ္တိယေန- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားပြသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ ဗျတ္တာ- ထင်ရှားပြနိုင်ကုန်သော၊ (သာဝကာ- တပည့်တို့သည်၊ နဘဝိဿန္တိ- မဖြစ်ကြကုန်သေး-ဟု အဋ္ဌကထာ၌စပ်ပါ၊ နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ဤနည်းတူစပ်လေ) တထေဝ ဝိနိတာတိ- ကား၊ မဂ္ဂဝသေန- အရိယမဂ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ သမုစ္ဆေဒဝိနယနေန- အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းဟူသော ပယ်သတ်ခြင်း အားဖြင့်၊ ဝိနိတာ- ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ပြီးကုန်သော၊ (သာဝကာ-၌စပ်) တထာ ဝိသာရဒါတိ- ကား၊ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေနေဝ- အရိယမဂ်ကို ရခြင်းအားဖြင့်ပင်လျှင်၊

သတ္တသာသနေ- မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ ဝေသာရဗ္ဗပုတ္တိယာ- ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း
 ရဲတင်းသည် အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိသာရဒါ- ကင်းသောကြောက်ရွံ့ခြင်း
 ရှိကုန်သော၊ ဝါ- ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း ရဲတင်းကုန်သော၊ (သာဝကာ- တို့သည်၊)
 သာရဇ္ဇကရာနံ- ကြောက်ရွံ့ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိပါပဓမ္မာနံ-
 ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ အစရှိသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဝိဂမေန-
 ကင်းကွာခြင်းကြောင့်၊ ဝိသာရဒဘာဝံ- ကင်းသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းရှိသည် အဖြစ်သို့၊
 ပတ္တာ- ရောက်ကုန်သော၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ယဿ သုတဿ-
 အကြင်ကြားနာသင်ယူထားအပ်သော သုံးဖြာသော ပိဋက၏၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊
 ဝဋ္ဋဒုက္ခတော- ဝဋ္ဋဆင်းရဲမှ၊ နိဿရဏံ- ထွက်မြောက်ခြင်းသည်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊
 တံ- ထိုဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ကြားနာသင်ယူထားအပ်သော သုံးဖြာသော
 ပိဋကတော်ကို၊ ဣဓ- ဤဗဟုသုတဟု သော ပါဠိတော်၌၊ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန-
 အမြတ်ဆုံးဓမ္မကို ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ သုတန္တိ- သုတဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊
 ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေပိဋကဝသေနာတိ-
 တေပိဋကဝသေနဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ။

တိဏ္ဏံ- သုံးဖြာကုန်သော၊ ပိဋကာနံ- ပိဋကကျမ်းဂန်တို့၏၊ သမူဟော-
 အပေါင်းတည်း၊ တေပိဋကံ- သုံးဖြာသော ပိဋက ကျမ်းဂန်တို့၏ အပေါင်း၊ ဝါ-
 တနည်းကား၊ တီဏိ- သုံးဖြာကုန်သော၊ ပိဋကာနိ- ပိဋကကျမ်းဂန်တို့တည်း၊ တိပိဋကံ-
 သုံးဖြာသော ပိဋကကျမ်းဂန်၊ တိပိဋကမေဝ- တိပိဋကသည်ပင်၊ တေပိဋကံ-
 တေပိဋကမည်၏၊ တဿ- ထိုသုံးဖြာသော ပိဋကကျမ်းဂန်၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊
 တမေဝါတိ- ကား၊ ယံတံတေပိဋကံ- အကြင်သုံးဖြာသော ပိဋကကို၊ သောတဗ္ဗဘာဝေန-
 ကြားနာသင်ယူထိုက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတန္တိ- သုတဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ
 တမေဝ- ထိုသုတ-ဟုဟောတော်မူအပ်သော ပိဋကသုံးဖြာဟူသော၊ ဓမ္မန္တိ- ဓမ္မဟူသည်
 ကား၊ ပရိယတ္တိဓမ္မံ- ပရိယတ်ဟူသော ဓမ္မကို၊ ဓာရေန္တိတိ- ကား၊ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ-
 ရွှေခွက်၌၊ ပက္ခိတ္တသီဟဝသံ- ထည့်ထားအပ်သော ခြင်္သေ့အဆီကို၊ အဝိနဿန္တံ-
 မပျောက်ပျက်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဓာရေန္တိဝိယ- ဆောင်ထားကုန်သကဲ့သို့ (တထာ-
 ထို့အတူ၊) အဝိနဿန္တံ- ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ သုပ္ပဂုဏသုပ္ပဝတ္တိဘာဝေန- ကောင်းစွာ

သုတ်]

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၅၇၅

ကျေညက်အောင် လေ့လာအပ်ပြီး၍ ကောင်းစွာနှုတ်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ဓာရေန္တိ- ဆောင်ကုန်၏။ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ဌပေန္တိ- ထားကြကုန်၏။

ဣတိ- ဤသို့ “တေပိဋကဝသေန” အစရှိသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်ဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန- သင်ယူအပ်သော ပိဋကကျမ်းဂန်ဓမ္မ အနေအားဖြင့်၊ ဗဟုဿုတဓမ္မဓရတာဝံ- ဗဟုဿုတ၏ အဖြစ်၊ ဓမ္မဓရ၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ ပဋိဝေဓဓမ္မဝသေနပိ- ထိုးထွင်းသိအပ်သော ဓမ္မအနေအားဖြင့်လည်း၊ တံ- ထိုဗဟုဿုတ၏ အဖြစ်၊ ဓမ္မဓရ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အထဝါတိ အာဒိ- အထဝါ အစရှိသော ဒုတိယအဖွင့် စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အရိယဓမ္မဿာတိ- ကား၊ မဂ္ဂဖလဓမ္မဿ- မဂ်ဖိုလ်တရားအား၊ ဝါ- တနည်းကား၊ နဝိဿာပိ- ကိုးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ လောကုတ္တရဓမ္မဿ- လောကုတ္တရာတရားအား၊ အနုဓမ္မဘူတန္တိ- ကား၊ အဓိဂမာယ- ရခြင်းသိခြင်းငှာ၊ အနုရူပဓမ္မဘူတံ- လျော်သော တရားဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒန္တိစ- အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒ်ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်လည်း၊ (အနုဓမ္မဘူတံ-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်သာ မဟုတ်သေးဟူလို) တမေဝ ဝိပဿနာ ဓမ္မ- ထိုဝိပဿနာတရားကိုပင်၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝါ- တနည်းကား၊ (အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒန္တိ- အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒ်ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်) ဆဗ္ဗိဓာ- ခြောက်ပါးအပြား ရှိကုန်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိယော- (သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ အစရှိသော) ဝိသုဒ္ဓိတို့ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ။

အနုဓမ္မန္တိ- ကား၊ တဿာ ယထာဝုတ္တပဋိပဒါယ- ထိုပြဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော ဝိပဿနာအကျင့်နှင့် ခြောက်ပါးသော ဝိသုဒ္ဓိအကျင့်အား၊ အနုရူပံ- လျော်သော၊ **အဘိသလ္လေခိတံ**°- ကိလေသာ အညစ် ခြစ်ခွါပယ်ရှားတတ်သော၊ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မ- လောဘအလိုရမ္မက်မရှိသည်အဖြစ် အစရှိသော တရားကို၊ [အာဒိဖြင့် သန္တဋ္ဌိ၊ ပဝိဝေက

၁။ **အဘိသလ္လေခိတံ** ။ ။ “ယာယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ စေတော ဝိဝရဏသပ္ပါယာ၊ သေယျထိဒံ- အပ္ပိစ္ဆကထာ သန္တဋ္ဌိကထာ ပဝိဝေကကထာ” စသည်ဖြင့် ဆယ်မျိုးဟောတော်မူ၏။ ထိုဆယ်မျိုးကို အပ္ပိစ္ဆတာဒိ- ဟုဆိုလို၏။ အင်္ဂုတ္တိုရ် (ဒု-ပဉ္စက၊ နှာ၊ ၁၀၃။ တ-နဝက၊ နှာ၊ ၁၆၄) ဥဒါန (၁၁၉)

၅၇၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

အစရှိသည်ကိုယူ၊ စရဏသီလာတိ- ကား၊ သမာဒါယ- ကောင်းစွာလက်ခံနာယူ၍၊
 ဝါ- ဆောက်တည်၍၊ ပဝတ္တနသီလာ- အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း အလေ့ရှိကုန်သော၊ ဝါ-
 ကျင့်ခြင်းအလေ့ရှိကုန်သော၊ (သာဝကာ-၌စပ်) ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတိဿာ-
 ဤသဘောတရား၏၊ ဝါ- တရားမှာ၊ အနု- လျော်သော၊ ဝါ- အစဉ်လိုက်အပ်သော၊
 မဂ္ဂဖလဓမ္မာ- မဂ်ဖိုလ်တရားသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထိုသို့လျော်သော၊ (ဝါ-
 အစဉ်လိုက်အပ်သော) မဂ်ဖိုလ်တရားရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ-
 ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာမည်သော၊ ဝါ- ဝဋ်ဒုက္ခ အလျဉ်တည်းဟူသော သင်္ခါရနိမိတ်မှ
 ထမြောက်သော အရိယမဂ်သို့ သွားကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာတည်းဟူသော၊ သာ-
 ထိုသဘောတရားသည်၊ အနုဓမ္မာ- အနုဓမ္မာမည်၏၊ တဿာ- ထိုအစဉ်လိုက်အပ်သော
 မဂ်ဖိုလ်တရားရှိသော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာကို၊ စရဏသီလာ- ကျင့်ခြင်းအလေ့
 ရှိကုန်သော၊ (သာဝကာ-၌စပ်) အတ္တနော အာစရိယဝါဒန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊
 အာစရိယဿ- ဆရာဖြစ်တော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါဒံ-
 အယူဝါဒကို၊ ဝါ- ဟောပြောအပ်သော တရားတော်ကို၊ (ဥဂ္ဂဟေတွာ အာစိက္ခိယန္တိ)
 သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊
 အာစာရသိက္ခာပနေန- အဆုံးအမအကျင့်မြတ်တရားကို သင်ယူကျင့်ကြံ
 အားထုတ်စေခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာစရိယော- အာစရိယ
 မည်၏၊ တဿ- ထိုနတ်နှင့် တကွသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ဆရာဖြစ်တော် မူသော
 မြတ်စွာဘုရား၏၊ စတုသစ္စဒေသနာ- သစ္စာလေးပါးတရား ဒေသနာသည်၊ ဝါဒေါ-
 အယူဝါဒအဆုံးအမတရားမည်၏။

အာစိက္ခိယန္တိတိ- ကား၊ အာဒိတော- အဦးအစကာလ၌၊ ကထေဿန္တိ-
 ဟောပြုကုန်လတ္တံ့၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေန- သင်ယူအပ်ခဲ့ပြီးသော
 သင်နည်းအစဉ်အလာအားဖြင့်၊ ပရေ- အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေဿန္တိ-
 သင်ယူစေကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဒေသေဿန္တိတိ- ကား၊ ဝါစေဿန္တိ-
 ပို့ချကြကုန်လတ္တံ့၊ ပါဠိ- ပါဠိတော်ကို၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပဗောဓေဿန္တိ- သိစေကုန်
 လတ္တံ့၊ ဣတိအတ္ထော၊ ပညာပေဿန္တိတိ- ကား၊ ပဇာနာပေဿန္တိ- အမျိုးမျိုး
 သိစေကုန်လတ္တံ့၊ သင်္ကာသေဿန္တိ- ထင်ရှားဟောပြုကြကုန်လတ္တံ့၊ [အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၊
 တ၊ အဋ္ဌက၊ ဘူမိစာလသုတ်၊ ၂၅၆၊ အတိုင်း ပါဠိရှိသင့်၏၊ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ ၂၉၇၊
 အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနသုတ်၌ “ပကာသေဿန္တိဟုရှိသည်နှင့် ညီ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊

သုတ်]

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၅၇၇

ပဌပေဿန္တိတိ- ကား၊ ပကာရေဟိ- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားတို့ဖြင့်၊ ဌပေဿန္တိ- ထားကုန်လတ္တံ့၊ ပကာသေဿန္တိ- ထင်ရှားဖွင့်ပြကုန်လတ္တံ့၊ ကုတိအတ္ထော၊ ဝိဝရိဿန္တိတိ- ကား၊ ဝိဝရိ- ဖွင့်လှစ်အပ်သည်ကို၊ ကရိဿန္တိ- ပြုကုန်လတ္တံ့၊ ဝိဘဇိဿန္တိတိ- ကား၊ ဝိဘတ္တိ- အကျယ်ဝေဖန်ပြအပ်သည်ကို၊ ကရိဿန္တိ- ပြုကုန်လတ္တံ့၊ ဥတ္တာနိကရိဿန္တိတိ- ကား၊ အနုတ္တာနံ- မပေါ်လွင်သော တရားကို၊ ဂန္တိရံ- နက်နဲခက်ခဲသော တရားကို၊ ဥတ္တာနံ- ပေါ်လွင်အောင်၊ ပါကဋ္ဌ- ထင်ရှားအောင်၊ ကရိဿန္တိ- တွံ့၊ သဟ ဓမ္မေနာတိဇတ္ထ- သဟဓမ္မေနဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ- ဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ကာရဏပရိယာယော- ကာရဏသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်စကားလှယ်တည်း၊ (ကေသု ဝိယ- အဘယ်ပါဠိဝါကျတို့၌ကဲ့သို့နည်းမူ၊) ဟေတုမ္ပိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိ အာဒိသု ဝိယ- ဟေတုမ္ပိ ။ပ။ ဒါ အစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌ကဲ့သို့တည်း၊ ကုတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဟေတုကေန သကာရဏေန ဝစနေနာတိ- ဝစနေနဟူ၍၊ (အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ [ဟေတုမ္ပိ- အကြောင်း၌၊ ဉာဏံ- သိသောဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ- ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါမည်၏။]

သပ္ပိဋ္ဌိဟာရိဿန္တိ- ကား၊ သနိဿရဏံ- မိစ္ဆာဝါဒမှ ထွက်မြောက်နိုင်ခြင်းဟူသော အစွမ်းသတ္တိ တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ (တပါးသော မိစ္ဆာဝါဒကို ဖျက်ဆီး၍ မိမိတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးတရား လောကုတ္တရာ တရားကို တည်မြဲအောင် ဟောနိုင်ခြင်းအားဖြင့် မိစ္ဆာဝါဒကို စွန့်ခွါနိုင်စေခြင်းဟူသော အစွမ်းသတ္တိ တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တကွဖြစ်အောင်၊ ဓမ္မံ န ဒေသေဿန္တိ- ဓမ္မဒေသေန္တိ-တို့၌စပ်) ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သာဝကေသု- ဘုရားတပည့်တို့သည်၊ ဓမ္မံ- သစ္စာလေးပါး တရားကို၊ ကထေန္တေသု- ဟောကုန်လသော်၊) ပရဝါဒံ- ဘုရားဝါဒမှ တပါးသော မိစ္ဆာဝါဒကို၊ ဘဉ္စိတွာ- ဖျက်ဆီး၍၊ သကဝါဒေါ- မိမိတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒသစ္စာလေးပါးတရား လောကုတ္တရာ တရားသည်၊ ပတိဌဟတိ- တည်၏။ ဧဝံ- ဤသို့ သကဝါဒ တည်နိုင် လောက်အောင်၊ ဟေတုဒါဟရဏေဟိ- အကြောင်းပြစကား၊ ဥပမာဥဒါဟရဏံ သာကေတို့ဖြင့်၊ ယထာဓိဂတံ- မိမိတို့ သိအပ်ပြီးအတိုင်း၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ သမ္မာဒေတွာ- ပြည့်စုံစေ၍၊ ဓမ္မံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ကထေဿန္တိ- ဟောနိုင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နိယျာနိကံ ။ပ။ ဒေသေဿန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ နဝဝိဓံ- ကိုးပါးအပြားရှိသော၊ လောကုတ္တရာဓမ္မံ-

၅၇၈ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

လောကုတ္တရာတရားကို ပဗောဓေသန္တိ သိစေကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

စ- ဆက်ဦးအံ့ ဧတ္ထ- ဤအာစိက္ခိယန္တိ အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင် ပညာပေသန္တိတိ- အာဒိဟိ- ပညာပေသန္တိအစရှိကုန်သော၊ ဆဟိ- ခြောက်မျိုးကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ပုဒ်တို့ဖြင့် ဆ- ခြောက်မျိုးကုန်သော၊ **အတ္ထပဒါနိ** - အနက်အဗ္ဗိအစုတို့ကို (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿိတာနိ- ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ အာဒိတော- အစ၌၊ (အစက) ဒွိဟိ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပဒေဟိ- ပုဒ်တို့နှင့် တကွ (အာစိက္ခိယန္တိ ဒေသေသန္တိ- ဟူသော ပုဒ်တို့နှင့်တကွ) ဆဗျူနပဒါနိ - ခြောက်မျိုးသော သဒ္ဓါအုပ်စုတို့ကို (ဘဂဝတာ ဒဿိတာနိ- ပြီ) ဧတ္တာဝတာ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အတ္ထပဒ၊ ဗျူနပဒတို့ဖြင့်၊ တေပိဋကံ- သုံးမျိုးသော ပိဋကတို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- မြတ်စွာဘုရား စကားတော်ကို၊ ဝါ- သည်၊ သံဝဏ္ဏနာနယေန- အနက်အဓိပ္ပါယ် အကျဉ်းအကျယ်ဖွင့်ပြပုံ ဖွင့်ပြနည်းအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟေတွာ- တပေါင်းတည်းယူငင်၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿိတံ- ပြတော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဟိ- ယင်းသို့ပြအပ်ပြီးဖြစ်ကြောင်း ငါ ဆိုအပ်သော စကား၏ သက်သေသာဓကကား၊ နေတ္ထိယံ- နေတ္ထိပါဠိတော်၌၊ ဒွါဒသပဒါနိ ။ပ။ အတ္ထောစာတိ- ဒွါဒသပဒါနိ ။ပ။ အတ္ထောစဟူသော၊ ဧတံ - ဤစကားတော်ကို၊ (မဟာကစ္စာနတ္ထေ ရေန- မဟာကစ္စာနထေရ်သည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဒွါဒသပဒါနိ- ၁၂ မျိုးသော အဗ္ဗိအစု (အုပ်စု) တို့သည်၊ သုတ္တံ- ပါဠိတော်မည်၏၊ တံ သဗ္ဗံ- ထိုအားလုံး (၁၂) မျိုးသော အုပ်စုဟူသည်၊ ဗျူနနဉ္စ- သဒ္ဓါအုပ်စုသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထောစ- အနက်အုပ်စုလည်းကောင်းတည်း။

၁။ အတ္ထပဒါနိ ဗျူနပဒါနိ ။ ။ နေတ္ထိပါဠိတော်၌လာသော (၁) သင်္ကာသန၊ ပကာသနဟူ၍ အကျဉ်းဥဒ္ဓေသအားဖြင့် ပြအပ်သော အနက် (၂) ဝိဝရဏ၊ ဝိဘဇန-ဟူ၍ အကျယ်နိဒ္ဓေသအားဖြင့် ပြအပ်သော အနက် (၃) ဥတ္တာနိကရဏ၊ ပညတ္တိဟူ၍ ထပ်မံချဲ့ထွင်၍ ပဋိနိဒ္ဓေသအားဖြင့် ပြအပ်သော အနက် ဤခြောက်မျိုးတို့ကို အတ္ထပဒ (အနက်အုပ်စု) ဟုခေါ်၏၊ ထို့ပြင် အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဝါကျ၊ အာကာရ၊ နိရုတ္တိ၊ နိဒ္ဓေသ- ဟူသော ခြောက်မျိုးတို့ကို ဗျူနပဒ (သဒ္ဓါအုပ်စု) ဟုခေါ်၏၊ ဝိမတိဋီကာ၊ ပ၊ (၆၅) ၌ ‘အတ္ထပဒသမာယောဂတောတိ ။ပ။ အတ္ထကောဋ္ဌာသယုတ္တတ္တာတိ အတ္ထော’ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “အတ္ထပဒ”၌ ပဒသဒ္ဓါကို ကောဋ္ဌာသ (အုပ်စု) အနက်ဟောကြသည်။

သုတ်]

မာရယာစနကထာအဖွင့်

၅၇၉

သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတန္တိ- ကား၊ အဓိသီလသိက္ခာဒိသိက္ခတ္တယသင်္ဂဟဏံ-
 အဓိသီလသိက္ခာ အစရှိသော သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိသော၊ (ဝါ-
 သိမ်းယူအပ်သော၊) သကလံ သာသနဗြဟ္မစရိယန္တိ- ကား၊ အနဝသေသံ-
 အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ သတ္တုသာသနဘူတံ- မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ
 တရားတော်ဖြစ်သော၊ သေဋ္ဌစရိယံ- မြတ်သောအကျင့်သည်၊ ဝါ- ကို၊ သမိဒ္ဓန္တိ- ကား၊
 သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ဝဇိတံ- တိုးပွားစေအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ- ပြည့်စုံသည်၊
 ဈာနဿာဒဝသေနာတိ- ကား၊ တေဟိ တေဟိ ဘိက္ခုဟိ- ထိုထိုရဟန်းတို့သည်၊
 သမာဓိတဈာနသုခဝသေန- ကောင်းစွာရအပ်သော ဈာန်ချမ်းသာ အနေအားဖြင့်၊
 ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တန္တိ- ကား၊ ဥဠာရပဏီတဘာဝဂမနေန- ပြန့်ပွားသည် မြတ်သည်အဖြစ်သို့
 ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ ပရိဝုဒ္ဓိ- ကြီးပွားခြင်းသို့၊
 ဥပဂတံ- ရောက်သည်၊ အဘိညာသမ္ပဒါဟိ- အဘိညာဉ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့ဖြင့်၊
 သာသနာဘိဝုဒ္ဓိယာ- တရား ရတနာ သာသနာတော် ကြီးပွားခြင်း၏၊ မတ္တကပတ္တိတော-
 အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံဝိယ- အားလုံးစုံ
 ပတ်ဝန်းကျင်ပွင့်သော ပန်းကဲ့သို့ အဘိညာသမ္ပတ္တိဝသေန- အဘိညာဉ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း
 အနေအားဖြင့်၊ (ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိ- ကြီးပွားခြင်းသို့ရောက်သည်၊) ပတိဋ္ဌိတဝသေနာတိ- ကား၊
 ပတိဋ္ဌာနဝသေန- တည်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ- တည်ခြင်းသို့
 ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဝိတ္တတံ- ကျယ်ပြန့်သည်၊) ဣတိ အတ္ထော။ ပဋိဝေဝသေန-
 ထိုးထွင်းသိခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဗဟုနော- များစွာသော၊ ဇနဿ- သတ္တဝါအပေါင်း၏၊
 ဟိတံ- စီးပွားတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗဟုဇေယျံ- ဗဟုဇေယျမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 ဗဟုဇနာဘိသမယဝသေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ပုထု ပုထုလံ-
 ကျယ်ပြန့်စွာ၊ ဘူတံ ဇာတံ- ဖြစ်သည်၊ ဝါ- တနည်းကား၊ ပုထု ပုထုတ္တံ-
 ကျယ်ပြန့်သည်အဖြစ်သို့၊ ဘူတံ ပတ္တံ- ရောက်သည်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပုထုဘူတံ-
 ပုထုဘူတမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗာကာရ။ ပ။ ပုတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ၊ သုဠု ပကာသိတန္တိ- ကား၊ သုဠု သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊
 အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေန- အစဉ်ကောင်းသည်အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 ပဝေဒိတံ- သိစေအပ်ပြီးသည်။

အာယုသင်္ခါရဩဿဇ္ဇနအဖွင့်

၁၆၉။ သတိ သူပဋိတံ ကတ္တာတိ- ကာ၊ ကာယာဒိဝိဘာဂေါ- ကာယအစရှိသော အားဖြင့် ခွဲဝေအပ်သော ခန္ဓာငါးပါးအုပ်စုဖြစ်သော၊ [အာဒိဖြင့် ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတို့ကိုယူ] အတ္တဘာဝသည်တော- ခန္ဓာကိုယ်ဟု သိမှတ်အပ်သော၊ အယံ ဒုက္ခဘာရော- ဤဒုက္ခဖြစ်သော ဝန်ထုပ်ကို၊ မယာ- ငါသည်၊ ဧတ္တကံ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ- အချိန်ကာလတိုင်အောင်၊ ဝဟိတော- ထမ်းရွက်အပ်ခဲ့လေပြီ၊ ဣဒါနိ ပန- ယခုအခါ၌ကား၊ နဝဟိတဗ္ဗော- မထမ်းရွက်သင့်တော့ပြီ၊ ဧတဿ- ဤအတ္တဘော ဟူသော ဝန်ထုပ်ကို၊ အဝဟနတ္ထံ- မထမ်းရွက်ရခြင်း အကျိုးငှာ၊ စိရတရံ- ကြာမြင့်လှစွာသော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ အရိယမဂ္ဂသမ္ဘာရော- အရိယမဂ်၏ အကြောင်း အဆောက်အဦးဖြစ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို၊ (မယာ- ငါဘုရားသည်။) သမ္ဘတော- ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ခဲ့လေပြီ၊ သွာယံ အရိယမဂ္ဂေါ- ထိုအရိယမဂ်ကို၊ (မယာ) ပဋိဝိဒ္ဓေါ- ထိုးထွင်း မြင်သိရရှိအပ်ပြီးလေပြီ၊ ယတော- ယင်းသို့ထိုးထွင်း မြင်သိရရှိအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမေ ကာယာဒယော- ဤကာယအစရှိသော အာရုံတို့ကို၊ အသုဘာဒိတော- အသုဘအစရှိသောအားဖြင့်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ (မယာ) ပရိညာတာ- ပိုင်းခြားသိအပ်ပြီးကုန်ပြီ၊ စတုပ္ပိဓံ- (ကာယာနုဿနာသတိပဋ္ဌာန်အစရှိသောအားဖြင့်) လေးပါးအပြားရှိသော၊ သမ္မာသတိ- သမ္မာသတိကို၊ ယထာတထံ- မဖောက်မပြန် အမှန်အရှိ သဘောအတိုင်း၊ ဝိသယေ- (ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မဟူသော) အာရုံ၌၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဥပဋိတံ- စွဲကပ်တည်နေသည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြုပြီး၍၊ (ဝိဿဒ္ဓိ-၌စပ်)။

ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တာတိ- ကာ၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့် အတ္တဘာဝသည်တဿ- ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောဟု သိမှတ်အပ်သော၊ ဣမဿ ဒုက္ခဘာရဿ- ဤဒုက္ခဝန်ထုပ်ကို၊ ဝဟနေ- ထမ်းရွက်ခြင်း၌၊ ပယောဇနဘူတံ- အကျိုးဖြစ်သော၊ အတ္တဟိတံ- ကိုယ်တော်၏ စီးပွားကို၊ တာဝ- အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ မဟာဗောဓိ- မူလယေဝ- မြတ်သော ဗောဓိပင်အနီး (အောက်) ၌သာလျှင်၊ ပရိသမာပိတံ- ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီ၊ ပန- ထို့အပြင်၊ ပရဟိတံ- တပါးသော သတ္တဝါတို့၏ စီးပွားဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓဝေနေယျဝိနယနံ- မြတ်စွာဘုရား ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမခြင်းကိစ္စကို၊ ပရိသမာပိတဗ္ဗံ- ပြီးဆုံးစေရတော့မည်၊ တံ- ထိုဗုဒ္ဓဝေနေယျတို့ကို ဆုံးမခြင်းကိစ္စသည်၊ ဣဒါနိ- အာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မှုရာ ယခုအခါ၌၊ မာသတ္တယေနဝ- လသုံးလအပေါင်း

သုတ်]

အာယုသင်္ခါရဿန္တနအဖွင့်

၅၈၁

ဖြင့်သာလျှင်၊ ပရိသမာပနံ- ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ပါပုဏိဿတိ- ရောက်လတ္တံ့၊ တဿ- ထို့ကြောင့် (အဟံ- ငါသည်၊) ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ- ကဆုန် လပြည့်နေ့၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အဘာသိ- မိန့်ကြားတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဉာဏေန- မြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ- ပိုင်းဖြတ်တော်မူ၍၊ သဗ္ဗဘာဂေန- အားလုံးသော အဖို့အားဖြင့် (ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ်ရှိသမျှ တစ်ခုမကျန် အလုံးစုံ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်၊) နိစ္ဆယံ- အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို၊ ကတွာ- ပြုတော်မူပြီး၍။

အာယုသင်္ခါရံ ဝိဿဒ္ဓိတိ- ကား၊ အာယုနော- အသက်ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော ရုပ်နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဇီဝိတဿ- ရုပ်နာမ်နှစ်ချက် အသက်ဇီဝိတိန္ဒြေကို အဘိသင်္ခါရကံ- (ဆက်လက်တည်တံ့အောင်) စီမံပြုလုပ်တတ်သော၊ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မ- ဖလသမာပတ် တရားကို၊ နသမာပဒ္ဓိဿာမိ- မဝင်စားတော့အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံရွယ်တော်မူ၍၊ ဝိဿဒ္ဓိ- စွန့်လွှတ်တော်မူပြီ၊ တံဝိဿန္တနေနေဝ- ထိုဖလသမာပတ်တရားကို စွန့်လွှတ်တော် မူခြင်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ တေန- ထိုဖလသမာပတ်တရားသည်၊ အဘိသင်္ခါရိယမာနံ- ဆက်လက်တည်တံ့အောင် စီမံ ပြုလုပ်အပ်သော၊ ဇီဝိတသင်္ခါရံ- ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော သင်္ခါရကို၊ ဝါ- ကံသည် စီမံပြုလုပ်အပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ နပုဝတ္တေဿာမိ- ဆက်လက်မဖြစ်စေတော့အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံရွယ်တော်မူ၍၊ ဝိဿဒ္ဓိ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ တတ္ထာတိ အာဒိ- တတ္ထအစရှိသည်တည်း၊ ဌာနမဟန္တတာယပိ- မြေကြီးတည်းဟူသော တည်ရာဌာန၏ ကြီးမားသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအာကာရမဟန္တတာယပိ- တုန်လှုပ်မှု ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ၏ ကြီးမားသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟန္တော- ကြီးမား သော၊ ပထဝီကမ္မော- မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ (အဟောသိ) တတ္ထ- ထိုမဟန္တတာ နှစ်မျိုးတို့တွင်၊ ဌာနမဟန္တတာယ- ကြောင့် ဘူမိစာလဿ- မြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏၊ မဟတ္တံ- ကြီးမားသည်အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တဒါ ကိရ ။ပ။ ကမ္မိတ္ထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သာ- ထိုမြေတုန်လှုပ်ရာ ဌာနသည်၊ ဇာတိက္ခေတ္တဘူတာ- ဇာတိခေတ်ဖြစ်သော၊ ဝါ- ဘုရားအလောင်းတော် မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်ရာ နယ်ပယ်ဖြစ်သော၊ ဒသသဟဿီ- တစ်သောင်းသော၊ လောကဓာတု ဧဝ-

၅၈၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

လောကဓာတ် စကြဝဠာသာတည်း။ ယာကာစိ- သတ်မှတ်ချက်မရှိ တစ်ခုခုသော (လောကဓာတု- သည်) န- မဟုတ်၊ ယာ- ယင်းသို့သော ဇာတိခေတ်ဖြစ်သော တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ မဟာဘိနိဟာရ မဟာဇာတိ အာဒိသုပ္ပါ- ဘုရားအလောင်းတော်၏ မြတ်သော ဘုရားဆုပန်ဆင်တော်မူရာအခါ၊ မြတ်သော မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူရာအခါ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ကမ္မိတ္ထ- တုန်လှုပ်လေပြီ၊ တဒါပိ- ထိုဘုရားအလောင်းတော်၏ မြတ်သောဘုရားဆု ပန်ဆင်တော်မူရာအခါ၊ မြတ်သော ဖွားမြင်တော်မူရာအခါ အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ တတ္ထိကာယဇေ- ထိုမျှလောက် တစ်သောင်းအရေအတွက် ပမာဏရှိသည်ပင်ဖြစ်သော လောကဓာတ်၏ သာလျှင်၊ ကမ္မနေ- တုန်လှုပ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကား၊ ကိ- အဘယ်နည်း၊ ဇာတိက္ခေတ္တဘာဝေန- ဇာတိခေတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ တဿေဝ- ထိုတစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကိုသာလျှင်၊ အာဒိတော- အဦးအစ ကာလ၌၊ ပရိဂ္ဂဟဿ- ပိုင်းခြား ယူခြင်း၏၊ ဝါ- ကို၊ ကတတ္တာ- ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အဿ- ထိုတစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို ပရိဂ္ဂဟကရဏဉ္စ- ပိုင်းခြားယူမှု ပြုခြင်းကိုလည်း၊ ဓမ္မတာဝသေန- ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ သဘောအနေအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိသင့်၏၊ တထာဟိ- ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့၊ ပုရိမဗုဒ္ဓါနမ္မိ- ရှေးရှေး၌ ပွင့်တော်မူကြကုန်သော မြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်း၊ တာဝတကမေဝ- ထိုမျှလောက် လောကဓာတ် တစ်သောင်း ပမာဏ ရှိသည်ပင်ဖြစ်သော၊ ဇာတိက္ခေတ္တံ- သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ခဲ့ပြီ။

တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ ဒသသဟဿီ ။ပ။ ပကမ္မတီတိစ အာဒိ- ဒသသဟဿီ ။ပ။ ပကမ္မတိ-အစရှိသော ပါဠိတော်ကိုလည်း၊ (ဘဂဝတာ- သည်) ဝုတ္တံ- ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဒသသဟဿီ- တစ်သောင်းကုန်သော၊ လောကဓာတု- စကြဝဠာလောကဓာတ်တို့သည်၊ နိဿဒ္ဓါ- ဆူဆူညံညံ အသံမရှိကုန်သည်၊ ဝါ- တိတ်ဆိတ်ကုန်သည်၊ နိရာကုလာ- ရှုပ်ထွေးမှု မရှိကုန်သည်၊ ဝါ- ရှင်းလင်းနေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏ ။ပ။ မဟာသမုဒ္ဒေါ- မဟာသမုဒြာသည်၊ အာဘုဇတိ- ဝဲလည်နေ၏၊ ဒသသဟဿီ- တစ်သောင်းသော (လောကဓာတု- သည်) ပကမ္မတိ- ဝဲယာရှေ့နောက် ထက်အောက်ခြောက်ထွေ တုန်လှုပ်လေ၏၊ (ယောဘူမိစာလော- အကြင်မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်) ဥဒကပရိယန္တိ- ရေဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဆပ္ပကာရပဝေဓနေန- ဝဲယာရှေ့နောက် အထက်အောက်ဟု ခြောက်ထွေကွဲပြား လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ အဝီတရာဂေ-

သုတ်]

အာယုသင်္ခါရဿန္တနအဖွင့်

၅၈၃

မကင်းသော ရာဂရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဘိသေတိ- ကြောက်ရွံ့စေတတ်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့် (သော ဘူမိစာလော- ထိုမြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်) ဘိသနော- ဘိသနမည်၏။ သော ဧဝ- ထိုဘိသနသည်ပင်၊ ဘိသနကော- ဘိသနကမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘယဇနကောတိ- ဘယဇနကောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဒေဝဘေရိယောတိ- ဒေဝဘေရိယော ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဒေဝဒုန္နဘိသဒ္ဒဿ- ဒေဝဒုန္နဘိသဒ္ဒါ၏။ ပရိယာယဝစနမတ္တံ- ဝေဝုဗ်ပရိယာယစကားလှယ် သဒ္ဒါမျှသာတည်း။ စ- အမှန်စင်စစ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာဘူမိစာလကို ပြဆိုရာ ပါဠိတော်၌၊ ကာစိ- တစ်ခုခုသော၊ ဘေရိ- စည်ကို ဒေဝဒုန္နဘိတိ- ဒေဝဒုန္နဘိ (နတ်စည်) ဟူ၍၊ န အဓိပ္ပေတာ- အလိုရှိအပ် သည်မဟုတ်၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ ဥပ္ပါတဘာဝေန- ဘေးဥပါတ်အဖြစ်ဖြင့် ဝါ- ပေါ်ပေါက်လာသော အရာဝတ္ထုအဖြစ်အားဖြင့် လဗ္ဗမာနော- ရထိုက်သော၊ အာကာသဂတော- ကောင်းကင်၌ဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂေါသသဒ္ဒေါ- ဆူဆူညံညံ အသံသာတည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဒေဝေါတိအာဒိ- ဒေဝေါအစရှိသည်တည်း၊ ဒေဝေါတိ- ဒေဝေါဟူသည်ကား၊ မေယော- မိုးတိမ်သည်၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တဿ- ထိုမိုးတိမ်၏၊ ဂဇ္ဇဘာဝေန- ထစ်ချွန်းသည် အဖြစ်ဖြင့် [ယခင်အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ တ-၁၅၃-စာမူကောင်း၏၊ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အတ္ထ” ဟု ပါဠိပျက်၏] အာကာသဿ- ကောင်းကင်၏၊ ဝဿာဘာဝေန- မိုးရေ မိုးပေါက်မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုက္ခဂစ္ဆိတသညိတေ- အခြောက်တိုက်ထစ်ချွန်းသံဟု သိမှတ်အပ်သော၊ သဒ္ဒေ- အသံသည်၊ နိစ္ဆရန္တေ- မြည်ဟိန်းထွက်ပေါ်လာလသော်၊ ဒေဝဒုန္နဘိသမညာ- နတ်စည်ဟူသော နာမည်သည်၊ (ဟောတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဒေဝေါ သုက္ခဂစ္ဆိတံ ဂစ္ဆိတိ- ဂစ္ဆိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ပီတိဝေဂဝိဿန္တိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ စိရတရံ- အလွန်အမင်းကြာမြင့်သော၊ ကာလံ- သံသရာကာလပတ်လုံး၊ အတ္တဘာဝသညိတော- ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောဟု သိမှတ်အပ်သော၊ အယံ ဒုက္ခဘာရော- ဤဒုက္ခဝန်ထုပ်ကို၊ (မယာ- ငါသည်၊) ဝဟိတော- ထမ်းရွက်အပ်ခဲ့လေပြီ၊ (တံ ဒုက္ခဘာရံ- ထိုဒုက္ခဝန်ထုပ်ကို) ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ နစိရဿေဝ- မကြာမြင့်မီသာလျှင်၊ နိက္ခိပိဿာမိ- ပစ်ချရပေတော့အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဗ္ဗာတသောမနဿော- ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်မှု ရှိတော်မူသော၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဘာဝေနေဝ- ပင်ကို သဘောအားဖြင့် သာလျှင်၊ ပီတိဝေဂဝိဿန္တိ-

ပီတိအဟုန်ဖြင့် လွှတ်ထုတ်အပ်သော၊ ဥဒါနံ- ဥဒါန်းဂါထာကို၊ ဥဒါနေသိ- ကျူးရင့်
မြွက်ကြားတော်မူပြီ၊ [ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ- ပုဒ်တို့ရပ်ပြီးပုံကို အဋ္ဌသာလိနီတာသာဋီကာ၊
ပ-၆၉၊ နိဒါန်း၌ကြည့်၊] ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဥဒါနေန္တေန- ဥဒါန်းကျူးရင့်တော်
မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အယမ္ဗိ အတ္ထော- ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အနက်
သဘောကိုလည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ သာဓိတော- ပြီးစီးစေအပ်သည်၊ ဟောတိ- ဧ၊
ဣတိ (ဣမဿ အတ္ထဿ)- ဤအနက်ကို ဒဿနတ္ထံ- ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဋ္ဌကထာယံ-
အဋ္ဌကထာ၌၊ ကသ္မာတိ အာဒိ- ကသ္မာအစရှိသော စကားကို၊ (အာစရိယေန- သည်၊)
ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

(ယံ- အကြင်ကံကို) တုလီယတိ- တိုင်းတာသတ်မှတ် ပိုင်းဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ-
ထို့ကြောင့် (တံ- ထိုကံသည်) တုလံ- တုလမည်၏၊ (အရကောကံကို အဋ္ဌကထာအတိုင်း
အမျိုးမျိုးခွဲရမည်) ဣတိ- ဤသို့ ဝစနတ္ထုပြုခြင်းကြောင့်၊ တုလသဒ္ဓေါ- တုလသဒ္ဓါသည်၊
ကမ္မသာဓနော- အပ်ဟူသော ကံအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ-
ဤသို့သော ကမ္မသာဓန၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တုလိတန္တိ-
တုလိတံဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ အပ္ပါနဘာဝတာယ- နည်းသော အစွမ်းတန်ခိုး
ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နံ- ပိုင်းဖြတ်အပ်သော ကံတည်း၊ တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊
တံ- ထိုကာမာဝစရကံကို၊ ပရိတော- ထက်ဝန်းကျင်မှ၊ ခဏ္ဍိတဘာဝေန-
ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတ္တန္တိ- ပရိတ္တဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊
ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတောစ- ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ဒီဃသန္တာနတာယစ- ရှည်လျားသော အစဉ်သန္တာန်ရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပုလဖလတာယစ- ပြန့်ပွားများပြားသော အကျိုးရှိသည်
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နတုလံ- မပိုင်းဖြတ်အပ်သော ကံတည်း၊ န ပရိစ္ဆိန္နံ-
မပိုင်းဖြတ်အပ်သော ကံတည်း၊ ယေဟိ ကာရဏေဟိ- အကြင်မတိုင်းတာ မသတ်မှတ်
မပိုင်းဖြတ်အပ်သည် အဖြစ်ဟူသော အကြောင်း၊ မိမိနှင့်တူသော အခြားသော ကံ
မရှိသည်အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေးပဌမနည်း၌၊ အဝိသေသတော-
မထူးခြား သာမညအားဖြင့်၊ မဟဂ္ဂတံ- မဟဂ္ဂုတ်ကံကို၊ အတုလန္တိ- အတုလံဟူ၍၊
(အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးပြီ၊ တာနိကာရဏာနိ- ထိုဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော
အကြောင်းတို့သည်၊ ရူပါဝစရတော- ရူပါဝစရကံထက်၊ အာရပ္ပဿ- အရူပါဝစရကံ၏၊
သာတိသယာနိ- သာလွန်သည်အဖြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော အကြောင်းတို့သည်၊ (ဟုတ္တာ-

သုတ်]

အာယုသင်္ခါရဩဿနအဖွင့်

၅၈၅

ဖြစ်၍) ဝိဇ္ဇန္တိ- ရှိကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အရူပါဝစရံ အတုလန္တိ- အရူပါဝစရံ အတုလံဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတရစ္ဆ- ထိုမှတစ်ပါးသော ကာမာဝစရကံ၊ ရူပါဝစရကံကိုကာ၊ တုလန္တိ- တုလဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

အပ္ပဝိပါကန္တိ- အပ္ပဝိပါကံဟူသည်ကား၊ တီသုပိ- (ကာမာဝစရကံ၊ ရူပါဝစရကံ၊ အရူပါဝစရကံအားဖြင့်) သုံးမျိုးလုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မေသု- ကံတို့တွင်၊ ယံ- အကြင်ကံသည်၊ တနုဝိပါကံ- နည်းပါးသော အကျိုးဝိပါကံရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဟိနံ- ယုတ်နိမ့်၏၊ တံ- ထိုနည်းပါးသော အကျိုးဝိပါကံရှိ၍ ယုတ်နိမ့်သော ကံသည်၊ တုလံ- တုလမည်၏၊ ဝါ- တိုင်းတာသတ်မှတ် ပိုင်းဖြတ်အပ်သော ကံမည်၏၊ ဝါ- မိမိနှင့်တူသော အခြားသော လောကီကံရှိသော ကံမည်၏၊ ဗဟုဝိပါကန္တိ- ကား၊ (တီသုပိ- ကုန်သော၊ ကမ္မေသု- တို့တွင်) ယံ- အကြင်ကံသည်၊ မဟာဝိပါကံ- များသော အကျိုးဝိပါကံရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပဏီတံ- မြတ်၏၊ တံ- ထိုများသော အကျိုးဝိပါကံရှိ၍ မြတ်သောကံသည်၊ အတုလံ- အတုလမည်၏၊ ဝါ- မတိုင်းတာ မပိုင်းဖြတ်အပ်သော ကံမည်၏၊ ဝါ- မိမိနှင့်တူသော အခြားသော လောကီကံမရှိသော ကံမည်၏၊ ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧတ္ထ- ဤသုံးမျိုးသော ကာမာဝစရကံ၊ ရူပါဝစရကံ၊ အရူပါဝစရကံတို့တွင်၊ ယံ- အကြင်ကံသည်၊ မဇ္ဈိမံ- အလယ်အလတ်ဖြစ်၏၊ တံ- ထိုအလယ်အလတ်ဖြစ်သော ကံသည်၊ ဟိနံ- ယုတ်နိမ့်သော ကံလည်းကောင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌံ- မြင့်မြတ်သော ကံလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒွိဓာ- နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဘိန္ဒိတွာ- ခွဲ၍၊ ဒွိသု- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ဘာဂေသု- တုလ၊ အတုလကံအဖို့တို့၌၊ ပက္ခိပိတဗ္ဗံ- ထည့်သွင်းထိုက်၏၊ ဟိနတ္ထိက- ဝဏ္ဏနာယံ- ဟိနတိက်၏ အဖွင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီ (အဋ္ဌသာလိနီ) အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တန- ယေနော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ အပ္ပဗဟုဝိပါကတံ- နည်းသော အကျိုးဝိပါကံရှိသောကံ၊ များသော အကျိုးဝိပါကံရှိသော ကံတို့၏ အဖြစ်ကို၊ နိဒ္ဒါရေတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ တဿ- ထိုအပ္ပဝိပါကံ၊ ဗဟုဝိပါကံ၏၊ ဝသေန- အနေအထားအားဖြင့်၊ တုလာတုလာဘာဝေါ- တုလကံ၊ အတုလကံတို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဧတသ္မာ- ဤလောကီကံမှ၊ ဝါ- ကြောင့်၊ (ဖလံ- အကျိုး တရားသည်) သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ရာ (ဖြစ်ကြောင်း) ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုလောကီကံသည်) သမ္ဘဝေါ- သမ္ဘဝမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို (ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ) သမ္ဘဝဿ ဟေတုဘူတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

နိယကဇ္ဈတ္တရတောတိ - ကား၊ သသန္တာနဓမ္မေသု- ကိုယ်တော်၏ ခန္ဓာအစဉ်
 ဖြစ်ကုန်သော လောကီလောကုတ္တရာ တရားတို့၌၊ ဝိပဿနာဝသေနစ- ဝိပဿနာ
 အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂေါစရာသေဝနာယစ- အာရုံပြုကာမှီဝဲခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
 နိရုတော- ပျော်မွေ့တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ အဘိန္နိ) သဝိပါကံ- အကျိုးဝိပါကံနှင့်
 တကွဖြစ်သည်၊ ဝါ- အကျိုးပေးသည်၊ သမာနံ- ဖြစ်လသော်၊ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တဒါယိကမ္ပ-
 ပဝတ္တိအကျိုးမျှကိုသာပေးသော ကံသည်၊ သဝိပါကဋ္ဌေန- အကျိုးဝိပါကံနှင့်
 တကွဖြစ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ သမ္ဘဝံ- သမ္ဘဝမည်၏၊ စ- သို့သော်လည်း၊
 တံ- ထိုပဝတ္တိအကျိုးမျှကိုသာ ပေးသော သမ္ဘဝမည်သော ကံသည်၊ ကာမာဒိဘဝါတိ-
 သင်္ခါရကံ- ကာမဘဝ အစရှိသော ဘဝပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိအကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို
 စီမံပြုလုပ်တတ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတော- ထို (ပဋိသန္ဓေ
 အကျိုးမပါ) ပဝတ္တိအကျိုးမျှကိုသာ ပေးသော သမ္ဘဝမည်သောကံမှ၊ ဝိသေသနတ္ထံ-
 ထူးထွေကွဲပြား ခြားနားမှု ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ သမ္ဘဝန္တိ- သမ္ဘဝံ- ဟူ၍၊ ဝတ္တာ-
 ဟောတော်မူပြီး၍၊ (ဟောတော်မူပြီးမှ) ဘဝသင်္ခါရန္တိ- ဘဝသင်္ခါရ်ဟူ၍၊ (ဘဝဝတာ-
 သည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဩဿန္တိတိ- ကား၊ အရိယမဂ္ဂေန- အရိယမဂ်ဖြင့်၊
 အဝဿန္တိ- စွန့်လွှတ်တော်မူပြီ၊ ကဝစံ ဝိယ- ချပ်ဝတ် (စစ်ဝတ်) ကဲ့သို့၊ အတ္တဘာဝံ-
 ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို၊ ပရိယောနန္တိတ္တာ- ထက်ဝန်းကျင်၌ ဖွဲ့နှောင်ရစ်ပတ်၍၊ ဌိတံ-
 တည်သော ကိလေသာကို၊ အတ္တနိ- မိမိခန္ဓာအစဉ်၌၊ သမ္မုတတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်
 အတ္တသမ္ဘဝံ- အတ္တသမ္ဘဝမည်သော၊ ဝါ- မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ဖြစ်သော တရားဟုခေါ်ဝေါ်
 အပ်သော၊ ကိလေသဉ္စ- ကိလေသာကိုလည်း၊ အဘိန္နိ- ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ကိလေသဘေဒသဟဘာဝိကဓမ္မာဿဇ္ဇနံ- ကိလေသာအထူးအပြားနှင့်

၁။ နိယကဇ္ဈတ္တရတော ။ ။ ဤပုဒ်အဖွင့်၌- နိယကဇ္ဈတ္တဟူသည် မြတ်စွာဘုရား၏
 လောကီလောကုတ္တရာ ခန္ဓာနှစ်မျိုးလုံးဖြစ်၏။ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရားသည်
 လောကီခန္ဓာ၌ ဝိပဿနာရှုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ လောကုတ္တရာ ခန္ဓာဖြစ်သော
 အရဟတ္တဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဘာဝနာသေဝနာအားဖြင့်
 အဇ္ဈတ္တရတဖြစ်တော်မူ၏။ ထို့အပြင် ကိုယ်တော်မြတ်၏ အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို
 ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ် အာရုံပြုတော်မူလျက် ဂေါစရာသေဝနာဖြင့်
 အဇ္ဈတ္တရတဖြစ်တော်မူ၏။ ဤသို့အားဖြင့် နိယကဇ္ဈတ္တတရားတို့၌ ဂေါစရာသေဝနာ
 ဘာဝနာသေဝနာ နှစ်မျိုးဖြင့် ပျော်မွေ့တော်မူကာ အဇ္ဈတ္တရတဖြစ်တော်မူ၏ဟု ဋီကာဆိုလို၏။
 အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဝိပဿနာဝသေန အဇ္ဈတ္တရတော” ဟုသာ ပြထား၏။

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၈၇

တကွဖြစ်သော ကံကို စွန့်လွှတ်တော်မူခြင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒုဘယဿ- ထိုကိလေသာနှင့် ကံကို စွန့်လွှတ်ခြင်းနှစ်မျိုးလုံး၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတောတိ- ဟိတောဟူ၍၊ (ဘဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အဝေါစ- ဥဒါန်းစကားအဖြစ် မြွက်ကြားတော်မူပြီ။

တီရေန္တောတိ- ကား၊ ဥပ္ပါဒေါ- ဘဝန္နာဖြစ်နေခြင်းသည်၊ ဘယံ- ကြောက်ဖွယ် ဘေးတည်း၊ အနုပ္ပါဒေါ- ဘဝန္နာမဖြစ်ခြင်းသည်၊ ခေမံ- ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးကင်း ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝိမံသန္တော- ဆင်ခြင်သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်တော်မူလျက်၊ တုလေန္တော တီရေန္တောတိ အာဒိနာ- တုလေန္တော တီရေန္တော အစရှိသည်ဖြင့်၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိတ္တာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိအာဒိ- ပဉ္စက္ခန္ဓာအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ ဝတ္တာ- ပြဆိုတော်မူပြီး၍၊ ဘဝသင်္ခါရဿ- ကာမဘဝအစရှိသော ဘဝအသစ် စီမံပြုလုပ်သော ကံကို၊ အဝဿဇ္ဇနာကာရံ- စွန့်လွှတ်ပုံ အခြင်းအရာကို၊ သရူပတော- သရုပ်သကောင် အထည်ကိုယ်အားဖြင့်၊ (အာစရိယော) ဒဿေသိ- ပြတော်မူပြီ၊ ပုန- ထိုမှတပါး၊ ဧဝန္တိအာဒိနာ- ဧဝံအစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဥဒါနဂါထာဝဏ္ဏနာယံ- (တုလမတုလဉ္စ သမ္ဘဝံ အစရှိသော) ဥဒါန်း ဂါထာအဖွင့်၌၊ အာဒိတော- အစ၌၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ နိဂမနဝသေန- နိဂုံးအုပ်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယော) ဒဿေသိ- ပြီ။

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၁၇၀။ ယန္တိ- ယံဟူသော သဒ္ဒါကို၊ ဝါ- သည်၊ ကရဏေဝါ- ကရိုဏ်းအနက်၌ လည်းကောင်း၊ အဓိကရဏေဝါ- အဓိကရဏအနက်၌လည်းကောင်း၊ ပစ္စတ္တဝစနံ- ပဌမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယေန- ဤသို့ဆိုလိုရင်းဖြင့်၊ ယေန သမယေန ယသ္မိံ ဝါ သမယေတိ- သမယေ ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဥက္ခေပကဝါတာတိ- ဟူသည်ကား၊ ဥဒကသန္ဓာရကဝါတံ- ရေကို ခံထားသော လေကို၊ (ရေ၏အောက်ခံလေကို) ဥပစ္စိန္နိတွာ- ဖြတ်၍၊ ဌိတဋ္ဌာနတော- တည်နေရာ ဌာနမှ၊ ခေပကဝါတာ- ပစ်လွှင့်တတ်သော လေတို့သည်၊ (ဥဌဟန္တိ) သဌိံ ။ပ။ ဗဟလန္တိ ဣဒံ- သဌိံ ။ပ။ ဗဟလံ- ဟူသော စကားရပ်ကို၊ တဿ ဝါတဿ- (ရေ၏အောက်ခံဖြစ်သော)

၅၈၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ထိုလေထု၏၊ ဥဗ္ဗေဓမ္မမာဏမေဝ- အမြင့်ပမာဏကိုသာလျှင်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊
 (အာစရိယေန- သည်၊) ဂုတ္တိ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ အာယာမဝိတ္ထာရတောပန-
 အလျားအနံအားဖြင့်ကား၊ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠပမာဏံ- တသောင်းသော
 စကြဝဠာပမာဏရှိသော၊ ဥဒကသန္ဓာရကကဝါတမ္ပိ- ကိုလည်း၊ ဥပစ္ဆိန္ဒတိယေဝ-
 ဖြတ်သည်သာတည်း၊ အာကာသေတိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ (ဥဒကသန္ဓာရကလေကို
 မဖြတ်မီရှေး၌) ဝါတေန- ဥဒကသန္ဓာရကလေသည်၊ ပတိဋ္ဌိတာကာသေ- တည်နေရာ
 ကောင်းကင်၌၊ ပုန ဝါတောတိ- ကား၊ ဥက္ခေပကဝါတေ- ရေ၏အောက်ခံလေကို
 ဖြတ်၍ အထက်သို့ပစ်လွှင့်တတ်သော လေသည်၊ တထာ ကတွာ- ထိုသို့ရေ၏
 အောက်ခံလေကို ဖြတ်တောက်မှု ပြုပြီး၍၊ ဝိဂတေ- ကင်းစင်လွင့်ပါးသွားပြီးလျှင်၊
 ဥဒကသန္ဓာရကဝါတော- သည်၊ ပုန- တဖန်၊ (ဥဒကံ- ကို) အာဗန္ဓိတွာ- ဖွဲ့စည်း
 ဖမ်းချုပ်၍၊ ဂဏှာတိ- ယူ၏၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 (ဥဒကသန္ဓာရကဝါတေ- သည်၊ ဗန္ဓိတွာ- ဖမ်းချုပ်၍၊ ဂဏှန္တေ- ယူလျှင်) တံ ဥဒကံ-
 ထိုရေသည်၊ နဘဿတိ- လျော့ကျမသွား၊ ဧဝံ- ဤသို့လျော့ကျမသွားနိုင်လောက်အောင်၊
 (ဥဒကံ- ကို) ဥပတ္တမ္ပန္တံ- ထောက်ပံ့လျက်၊ အာဗန္ဓန ဝိတာနဝသေန- ဖွဲ့စည်းဖမ်းချုပ်သော
 မျက်နှာကြက် အနေအားဖြင့်၊ ဗန္ဓိတွာ- ၍၊ ဂဏှာတိ- ယူ၏။

တတော ဥဒကံ ဥဂ္ဂစ္ဆတိတိ- ကား၊ အာဗန္ဓိတွာ- ၍၊ တတော ဂဟဏတော-
 ထိုသို့ယူထားလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ တေန ဝါတေန- ထိုရေ၏အောက်ခံလေသည်၊
 ဥပတ္တမ္ပိတံ- ထောက်ကန်ထားအပ်သော၊ ဥဒကံ- ရေထုသည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ-
 အထက်တက်၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဂစ္ဆတိ- တက်သွား၏၊ ဟောတိယေဝါတိ- ကား၊
 အန္တရန္တရာ- ကြိုကြား ကြိုကြားကာလ၌၊ ဝါ- ရံခါရံခါ၌၊ ဟောတိယေဝ-
 ဖြစ်တတ်သည်သာ၊ ဗဟလဘာဝေနာတိ- ကား၊ မဟာပထဝိယာ- မြေကြီး၏၊
 မဟန္တဘာဝေန- ကြီးမားသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (နပညာယတိ- မထင်ရှား) တိ- မှန်၏၊
 သကလာ- အားလုံးသော၊ ပထဝီ- မြေထုသည်၊ တဒါ- မြတ်စွာဘုရား အာယုသင်္ခါရ
 လွှတ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဩဂ္ဂစ္ဆတိစ- အောက်သို့လည်း သက်လျော့၏၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိစ-
 အထက်သို့လည်း တက်၏၊ တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ ကမ္ပန္တံ- တုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ န
 ပညာယတိ- မထင်ရှား၊ ဣဇ္ဈနဿာတိ- ကား၊ ဣစ္ဆိတတ္ထသိဇ္ဈနဿ- အလိုရှိအပ်သော
 အကျိုး ပြီးစီးခြင်း၏၊ (မဟန္တကာယ- ကြီးမားသည်အဖြစ်ကြောင့်) အနုဘဝိတဗ္ဗဿ-
 ခံစားထိုက်သော၊ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိအာဒိကဿ- စိုးမိုးအုပ်စိုးသူ၏ အဖြစ်ဟူသော

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၈၉

ပြီးစီးခြင်းအစရှိသည်၏။ ပရိတ္တာတိ- ကား၊ ပဋိလဒ္ဓမတ္တာ- ရအပ်ကာမျှဖြစ်သော၊ နာတိသုဘာဝိတာ- အလွန်ကောင်းစွာ မဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ (ပထဝိသညာ- မြေဟု ရှုမှတ်သော သညာဘာဝနာသည်။) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ တထာ- ထိုသို့ရအပ်ကာမျှဖြစ်၍ အလွန်ကောင်းစွာ မဖြစ်ပွားစေအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘာဝနာ- ပထဝိသညာ ဘာဝနာသည်၊ ဗလဝတီ- ကြီးမားသော အားရှိသည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဒုဗ္ဗလာတိ- ဒုဗ္ဗလာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- ဘာဝနာဗလဝတီဟု ဆိုသည်မှာ မှန်ပေ၏။ သညာသီသေန- သညာဟူသော ဦးခေါင်းပမာနအားဖြင့်၊ ဘာဝနာ- ဘာဝနာကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

အပ္ပမာဏာတိ- ကား၊ ပဝုဏာ- အမျိုးမျိုး အစားစား အကြိမ်ကြိမ်အားဖြင့် ဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ သုဘာဝိတာ- ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ (အာပေါသညာ) ဟိ- မှန်၏။ သာ- ထိုကောင်းစွာ ဖြစ်ပွားစေအပ်သော အာပေါသညာသည်၊ ထိရာ- ခိုင်မြဲသည်၊ ဒဠတရာ- အထူးခိုင်မြဲသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗလဝါ- ဗလဝါဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပရိတ္တာ ပထဝိသညာ၊ အပ္ပမာဏာ အာပေါ- သညာတိ- သညာဟူသော စကားတော်သည်၊ ဒေသနာမတ္ထမေဝ- ဟောရိုးစဉ်လာ ဒေသနာတော်မျှသာတည်း၊ ပန- အမှန်တကယ်ဆိုလိုသော အနက်သည်ကား၊ အာပေါသညာယ- ရေဟု အာရုံပြု ရှုမှတ်သော သညာကို၊ သုဘာဝိတာယ- ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်လသော၊ ပထဝိကမ္မော- မြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ သုခေနေဝ- လွယ်ကူသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဣဇ္ဈတိ- ပြီးစီး၏၊ ဣတိအယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို၊ ဧတ္ထ- ဤပရိတ္တာ ပထဝိသညာ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော အနက်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ- နတ်၌ဖြစ်သော စည်းစိမ်ဖြင့်၊ ပမတ္တံ- မေ့လျော့နေသော၊ ဒေဝရာဇာနံ- နတ်တို့၏ ဘုရင်ဖြစ်သော၊ သက္ကံ- သကြားကို၊ သံဝေဇေန္တော- ထိတ်လန့်စေသော၊ (မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဝိယ- ကဲ့သို့) ဝါ- သို့မဟုတ်၊ တာဝဒေဝ- ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးရာ ခဏ၌ပင်လျှင်၊ သမဓိဂတံ- ရရှိထားအပ်ပြီးသော၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဣဒ္ဓိဗလံ- တန်ခိုးအစွမ်းကို၊ ဝိမံသန္တော- စုံစမ်းလိုသော (သံဃရက္ခိတ သာမဏေရော ဝိယ- ကဲ့သို့ ပထဝီ ကမ္မေတိ- ၏)။

မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ- ထေရ်၏၊ ပါသာဒကမ္ပနံ- ဝေဇယန္တာပြာသာဒ် တုန်လှုပ်ကြောင်း တန်ခိုးအစွမ်းသည်၊ ပါကဋံ- ထင်ရှား၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တံ-

ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်၏ တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့် ဝေဇယန္တာပြာသာဒ် တုန်လှုပ်စေပုံကို၊ အာနာမသိတွာ- မသုံးသပ်မှု၍၊ သံဃရက္ခိတသာမဏေရဿ- သံဃရက္ခိတမည်သော သာမဏေ၏၊ ပါသာဒကမ္ပနံ- ဝေဇယန္တာပြာသာဒ် တုန်လှုပ်စေခြင်းကို၊ [ကမ္ပနံ- ဌ ကာရိတ်ပစ္စည်းကျေသည်ဟု ဆိုရာ၏။] ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ သောကိရာယသွာတိ အာဒိ- သော ကိရာ ယသွာ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- သည်) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ ဧတဿ- ဤဦးခေါင်း၏၊ ပူတိမိဿော- ပုတ်သော အနံ့ဖြင့် ရောနှောအပ်သော၊ ဂန္ဓော- အနံ့သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သော- ထိုဦးခေါင်းသည်) ပူတိဂန္ဓော- ပူတိဂန္ဓမည်၏၊ ပူတိဂန္ဓေနော- ပုတ်သော အနံ့ဖြင့် ရောနှောအပ်သော အနံ့ရှိသည်သာ ဖြစ်သော၊ တေန- ထိုဦးခေါင်းဖြင့်၊ [ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏတည်း။] အဓိဂတမာတုကုစ္ဆိသမ္ဘဝံ ဝိယ- ရအပ်သော အဓိဝမ်း၌ဖြစ်သော အနံ့ရှိသကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ ဂန္ဓေနော- အနံ့ရှိသည်သာဖြစ်သော၊ သီသေန- ဦးခေါင်းဖြင့် (ဝေဇယန္တံ- ကို၊ ကမ္ပေတုံ ဣစ္ဆသိ- ၏။) (တံ- သင်သည်။) အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဒါရဏော ဧဝ- ငယ်ရွယ်သူလေးသာတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ အာစရိယန္တိ- ကား၊ အာစရိယူပဒေသံ- ဆရာ၏ညွှန်ကြားပြသမှုကို၊ (နအလတ္ထံ- မရသေးပါ။) ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရော နာမ- တန်ခိုးကို စီမံဖန်ဆင်းခြင်း မည်သည်ကို၊ ဣဒ္ဓိဝိပေဋိပက္ခာဒိ- ဘာဝေန- တန်ခိုးအဖို့အစု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော- အလိုရှိအပ်၏၊ သောစ- ထိုတန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း ဖန်ဆင်းပုံကိုလည်း၊ ဥပါယေ- တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း၏ အကြောင်းနည်းလမ်း ဥပါယ်၌၊ ကောသလ္လဿ- ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ အတ္တနာ- ကိုယ်တိုင်၊ နသမ္မာဥဂ္ဂဟိတတ္တာ- ကောင်းစွာ မသင်ကြားအပ်သေးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ န တာဝ သိက္ခိတော- ငါ့ရှင် မသင်ကြားရသေးပါဘူး၊ ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အသိက္ခိတွာဝ ယုဒ္ဓံ ပဝိဋ္ဌောတိ- ဌောဟူ၍၊ (မဟာနာဂတ္ထေရော- သည်) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

ပိလဝန္တန္တိ ဣမိနာ- ပိလဝန္တဟူသော ဤသဒ္ဓါဖြင့်၊ သကလမေဝ- အားလုံးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါသာဒဝတ္ထု- ပြာသာဒ်၏တည်ရာ ဌာနကို၊ ဥဒကံ- ရေကို၊ ဝါ- ရေဖြစ်အောင်၊ ကတွာ- ပြု၍၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗပါသာဒေါဧဝ- အဓိဋ္ဌာန်အပ်သော ပြာသာဒ်သည်သာ၊ တတ္ထ- ထိုရေပြင်၌၊ ပိလဝတိ- ပေါလောပေါ်နေ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ (မဟာနာဂတ္ထေရော- သည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ပန- ထို့အပြင်၊ အဓိဋ္ဌာနက္ကမံ- အဓိဋ္ဌာန်ပုံ အစီအစဉ်ကို၊ ဥပမာယ- ဥပမာဖြင့်၊ ဒဿေန္တော-

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၉၁

ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့် တာတ ။ပ။ ဇာနာဟိတိ- တာတ ။ပ။ ဇာနာဟိဟူ၍၊
 (မဟာနာဂဏ္ဍေရော) အာဟ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထိုတာတ ။ပ။ ဇာနာဟိ- ဟူသော
 စကားရပ်၌၊ ကပလ္လကပူဝန္တိ- ကား၊ အာသိတ္တကပူဝ- အိုးကင်း၌ လောင်းထည့်အပ်သော
 မုန့်ကို၊ တံ- ထိုအိုးကင်းကြော်မုန့်ကို၊ ပစ္စန္ဒာ- ကြော်ကုန်လသော်၊ ကပါလေ- အိုးကင်း၌၊
 ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ကိစ္ဆိ- စိုးစဉ်းအနည်းငယ်သော၊ ပိဋ္ဌံ- မုန့်မှုန့်ရည်ကို၊ ဌပေတွာ-
 ထည့်ထား၍၊ အနုက္ကမေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝမေတွာ- ပွားစေ၍၊ အန္တန္တေန-
 အစွန်းအစွန်းဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္တန္တိ- ဖြတ်ကြကုန်၏၊ ပူဝံ- မုန့်ကို၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၌၊
 ပရိစ္ဆိန္တန္တိ- ဖြတ်အပ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဌပေန္တိ- ထားကြကုန်၏၊ ဧဝံ- ဤနည်းတူ၊
 အာပေါကသိဏဝသေန- အာပေါကသိုဏ်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပါသာဒေန- ပြာသာဒ်သည်၊
 ပတိဋ္ဌိတဌာနံ- တည်အပ်သော အရပ်သည်၊ ဥဒကံ- ရေသည်၊ ဟောတု- ဖြစ်စေသတည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့၊ အဓိဋ္ဌဟန္တော- အဓိဋ္ဌာန်လသော်၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၌၊
 ပါသာဒဿ- ၏၊ ယာဝပရိယန္တာ- အဆုံးစွန်တိုင်အောင်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ (အဓိဋ္ဌဟန္တော- အဓိဋ္ဌာန်လသော်) ဥဒကံ- ရေသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တထာ-
 ထိုသို့ရေဖြစ်လောက်အောင်၊ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ- အဓိဋ္ဌာန်ရမည်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပမာယ-
 ဥပမာဖြင့် (ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ- တန်ခိုးဖန်ဆင်းပုံကို မဟာနာဂဏ္ဍေရော- သည်) ဥပဒိသတိ-
 ညွှန်ပြတော်မူ၏။

☰ မဟာပဒါနေ ဝုတ္တမေဝါတိ- မေဝဟူသောပုဒ်၏၊ (ဝါကျအဆုံး အဓိပ္ပါယ်သွင်း-
 စပ်) ဘိက္ခဝေ- ရဟန်းတို့၊ ဧသာ- ဤငါဟောတော်မူလတ္တံ့သော အကြောင်းအရာ
 ဖြစ်ရပ်သည်ကား၊ ဓမ္မတာ- ထုံးတမ်းစဉ်လာ သဘောဓမ္မတာပေတည်း၊ ယဒါ-
 အကြင်အခါ၌၊ ဗောဓိသတ္တော- ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ တုသိတာ-
 တုသိတာမည်သော၊ ကာယာ- နတ်အပေါင်းမှ၊ စဝိတွာ- စုတေ၍၊ ဝါ- ကွယ်လွန်၍၊
 မာတုကုဏ္ဍိ- မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့၊ ဩက္ကမတိ- သက်ရောက်တော်မူ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
 ဝတွာ- ဟောတော်မူပြီး၍၊ ဒသသဟဿီ- တစ်သောင်းသော၊ အယဉ္စ လောကဓာတု-
 ဤလောကဓာတ်သည်လည်း၊ သင်္ကမ္ပတိ- အထက်အထက် တက်ကာတက်ကာ
 ပြင်းစွာတုန်လှုပ်၏၊ သမ္ပကမ္ပတိ- ထက်အောက်နှစ်ဖြာ မြင့်ကာနိမ့်ငြား အစားစား
 အပြားပြား များစွာတုန်လှုပ်၏၊ သမ္ပဝေတိ- အရပ်လေးမျက်နှာ နွဲ့ကာ ယိမ်းထိုး အမျိုးမျိုး
 အဖြာဖြာ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်၏၊ ဣတိ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုမှတပါး ။ပ။
 မာတုကုဏ္ဍိမာ- မယ်တော်ဝမ်းတိုက်မှ၊ နိက္ခမတိ- မီးရှူးသန်စင် ပွားမြင်တော်မူ၏၊ ဣတိ-

ဤသို့ ဝတ္ထာ- ဟောတော်မူပြီး၍ ။ပ။ သမ္ပဝေဓတိ- ဧ၊ ဣတိ- ဤသို့လည်းကောင်း၊
 မဟာဗောဓိသတ္တဿ- မြင့်မြတ်သော ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ဂစ္ဆောက္ကန္တိယံ-
 မယ်တော်ဝမ်းတိုက်သို့ ပဋိသန္ဓေသက်ရောက် တည်နေတော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊
 အဘိဇာတိယံ- ဖွားမြင်တော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတာဝသေန-
 ထုံးတမ်းစဉ်လာ သဘောတံထွာ အနေအားဖြင့်၊ မဟာပဒါနေ- မဟာပဒါနသုတ်၌၊
 ပထဝီကမ္မဿ- မြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဣတရေသု- ဂစ္ဆောက္ကန္တိ၊ အဘိဇာတိမှ တပါးကုန်သော၊ စတုသု- လေးမျိုးကုန်သော၊
 ဌာနေသုပိ- ဌာနတို့၌လည်း၊ ပထဝီကမ္မော- ကို၊ ဓမ္မတာဝသေနဝါတိ- အားဖြင့်သာ
 ဟူ၍၊ မဟာပဒါနေ- ၌၊ အတ္ထတော- သက်ရောက်သော အနက်သဘောအားဖြင့်၊
 ဝုတ္တမေဝ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်-
 အဋ္ဌကထာဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း။

ဣဒါနိ- မဟာဘူမိဓာလဟေတု ပစ္စယပါဠိကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ နေသံ
 ပထဝီကမ္မာနံ- ထိုမြေတုန်လှုပ်ခြင်းတို့၏၊ ကာရုဏတော စ- အကြောင်းအားဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအာကာရတော စ- ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ဝိဘာဂံ- ဝေဖန်ခွဲခြားသိဖွယ် အကြောင်းအရာကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဣတိ
 ဣမေသုတိအာဒိ- ဣတိ ဣမေသု အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန-သည်၊)
 ဝုတ္တံ- ပြီ ဓာတုကောပေနာတိ- ကား၊ ဥက္ခေပကဓာတုသင်္ခါတာယ- ရေထု၏ အောက်ခံ
 လေထုကို ဖြတ်တောက်၍ အထက်သို့ ပစ်လွှင့်တတ်သော ဓာတ်သဘောဟု
 ဆိုအပ်သော၊ ဝါယောဓာတုယာ- လေဓာတ်၏၊ ပကောပေန- ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း
 ကြောင့်၊ (ဟောတိ- ဧ၊) ဣဒ္ဓါနုဘာဝေနာတိ- ကား၊ ဉာဏိဒွိယာ- (တန်ခိုးရှင်
 သာမဏဗြာဟ္မဏတို့၏) အဘိညာဉ်ဟူသော ဉာဏ်တန်ခိုး၏၊ ပဘာဝေန ဝါ-
 အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိယာ- နတ်တို့၏ ကံအကျိုးဝိပါက်
 အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော တန်ခိုး၏၊ ပဘာဝေန ဝါ- ကောင်း၊ တေဇေန- တန်ခိုးကြောင့်၊
 (ဟောတိ- ဧ၊) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ပုညတေဇေနာတိ- ကား၊
 ပုညာနုဘာဝေန- ကောင်းမှုကုသိုလ်၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ ဗောဓိသတ္တဿ-
 ဘုရားအလောင်းတော်၏၊ ပုညဗလေန- ကောင်းမှုကုသိုလ်၏အစွမ်းကြောင့်၊ ဣတိ
 အတ္ထော။ ဉာဏတေဇေနာတိ- ကား၊ ပဋိဝေဓဉာဏာနုဘာဝေန- သစ္စာလေးပါးနှင့်
 သိဖွယ်အားလုံးကို ထိုးထွင်းသိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်တို့၏

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၉၃

အစွမ်းကြောင့် သာဓုကာရဒါနဝေဇနာတိ- ကား၊ အနညသာဓာရဏေန- အခြားသော သာဝက၊ အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့ဉာဏ်နှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ ပဋိဝေဓဉာဏာနုဘာဝေန- သည်၊ အဘိဟတာ- ရိုက်ခတ်အပ်သော၊ မဟာပထဝီ- မြေကြီးသည်၊ အဘိသမ္မောဓိယံ- အနုတ္တရသမ္မာသမ္မောဓိကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိတော်မူရာအခါ၌၊ အကမ္မိတ္တယထာ- တုန်လှုပ်ခဲ့သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အနညသာဓာရဏေန- သော၊ ဒေသနာဉာဏာနုဘာဝေန- (ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားကြောင်းဖြစ်သော၊) ဒေသနာဉာဏ်တော် အစွမ်းသည်၊ အဘိဟတာ- သော၊ မဟာပထဝီ- သည်၊ အကမ္မိတ္တ- ပြီ၊ ပန- အထူး ဆိုဖွယ်ကား၊ အဿာ- ထိုမြေကြီး၏၊ တံ- ထိုသို့တုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ သာဓုကာရဒါနံဝိယ- သာဓုသာဓု ကောင်းချီးပြုမှု ပေးခြင်းကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သာဓုကာရဒါနဝေဇနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ပန- သတ္တမ မဟာပထဝီကမ္မန၏ အကြောင်းကို အကျယ်ပြရသော်ကား၊ ယေန- အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အသီတိအနုဗျဉ္ဇနပဋိမက္ခိတဒ္ဓတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာ ဝိစိတြရူပကာယော- ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော သုံးဆယ်နှစ်ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်ကြီးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် ရှိတော်မူသော၊ သဗ္ဗကာရပရိသုဒ္ဓ သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏရတနသမိဒ္ဓိ ဓမ္မကာယော- အားလုံးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သီလထူထည်အစရှိသော ဂုဏ်တော်ရတနာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော တရားကိုယ်ရှိတော် မူသော၊ ပုညမဟတ္တထာမမဟတ္တ ယသမဟတ္တ ဣဒ္ဓိမဟတ္တ ပညာမဟတ္တာနံ- ပါရမီကောင်းမှု၏ ကြီးမြတ်များပြားသည်အဖြစ်၊ ကာယစွမ်းအား ကြီးမားသည်အဖြစ်၊ အခြံအရံ အကျော်အစော၏ ကြီးမြတ်များပြားသည်အဖြစ်၊ တန်ခိုးတော်၏ ကြီးမားမြင့်မြတ်သည်အဖြစ်၊ ပညာ၏ ကြီးမားမြင့်မြတ် များပြားသည်အဖြစ်တို့၏၊ ပရမုတ္တံသဂတော- အလွန်အကျူး ထူးကဲခြင်းသို့ ရောက်တော်မူသော၊ အသမော- မည်သူတစ်ဦးနှင့်မျှ တူတော်မမူသော၊ အသမသမော- မည်သူတစ်ဦးနှင့်မျှ မတူသော ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့နှင့်သာ တူတော်မူသော၊ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော- တန်းတူရည်တူ ပုဂ္ဂိုလ်ရှိတော်မမူသော၊ အရဟံ- ကိလေသာတို့မှ ကင်းဝေး၍ ရှိခိုးဦးခိုက် ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- အမှားမပါ မှန်စွာပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စထွင် ကုန်စင်ခပင်း ကျန်ကြွင်းမရှိ သိတော်မူသော၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။

အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ အတ္တဘာဝသညိတံ- ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောဟု သိမှတ်အပ်သော၊ ခန္ဓပဉ္စကံ- ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို၊ ကပ္ပဝါ- အာယုကပ်တစ်ကပ် ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ကပ္ပါဝသေသံဝါ- အာယုကပ်တစ်ကပ်ထက် ပိုလွန်သော ကြွင်းကျန်သော အချိန်ကာလပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ဌပေတုံ- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်တံ့စေခြင်းငှာ၊ သမတ္ထောပိ- စွမ်းနိုင်ပါသော်လည်း၊ သင်္ခတဓမ္မံ- ကံအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့က ပေါင်းစုပြုလုပ်ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သော ရုပ်နာမ်တရားကို၊ ပဋိဒိဋ္ဌန္တနာကာရပွဝတ္ထေန- စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ဉာဏဝိသေသေန- ဉာဏ်တော်အထူးဖြင့် တိဏာယပိ- မြက်ပင်မျှထက်ပင် အမည်မာနော- ထင်မြင်မှတ်ယူတော် မမူသည် (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနဝိဓိနာ- အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်မူခြင်းတည်းဟူသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ နိရပေက္ခော- ဝဲကွက်ခြင်းရှိတော်မမူဘဲ၊ ဩဿဇ္ဇိ- စွန့်လွှတ်တော်မူပြီ၊ တဒနုဘာဝါဘိဟတာ- ထိုအာယုသင်္ခါရ စွန့်လွှတ်တော်မူခြင်း၏ အစွမ်းတန်ခိုး အာနုဘော်သည် ရိုက်ထုခံရသော၊ မဟာပထဝီ- သည်၊ အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနော- အာယုသင်္ခါရစွန့်လွှတ်တော်မူခြင်းကြောင့် အကမ္မိတ္ထ- တုန်လှုပ်လေပြီ၊ ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ အဿာ- ထိုမြေကြီးထု၏၊ တံ- ထိုတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ ကာရုညသဘာဝသဏ္ဌိတံ ဝိယ- သနားခြင်း သဘော၏ တည်ရှိနေရာကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ၏၊ [တံ- နှင့် အရတူဖြစ်သောကြောင့် “သဏ္ဌိတံ”ဟု နုပုလ္လင်ရှိရမည်၊] ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာရုညသဘာဝေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

☞ ယသ္မာ- အကြွင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာအခါ၌၊ အန္တရန္တရာ- ကြိုကြား ကြိုကြားကာလ၌၊ ဖလသမာပတ္တိ- သမာပဇ္ဇနေန- ဖလသမာပတ်ဝင်စားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ စတုဝိသတိကောဋိသတ- သဟဿသင်္ချာ- ကုဋေနှစ်သန်းလေးသိန်း အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ သမာပတ္တိယော- သမာပတ်တို့ကို၊ သမာပဇ္ဇိ- ဝင်စားတော်မူပြီ၊ တဿ- ထိုသမာပတ်ဝင်စားတော်မူခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗဘာဂေ- ရှေးအဖို့၌၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲသော သတ္တိနှင့် တကွဖြစ်သော၊ တိက္ခံ- ထက်မြက်သော၊ သူရံ- ရဲရင့်သော၊ ဝိပဿနာဉာဏဉ္စ- ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း၊ ပဝတ္တေသိ- ဖြစ်စေတော်မူပြီ စ- ထိုမျှမကသေး၊ ယဒတ္ထံ- အကြင် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ် အကျိုးငှာ၊ မယာ- ငါဘုရားသည်၊ ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ သုစိရကာလံ- အလွန် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ အနုညသာဓာရဏော- အခြားသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၉၅

သာဝကတို့၏ ဉာဏသမ္ဘာရနှင့် မသက်ဆိုင်သော၊ ပရမုတ္တိသဂတော- အလွန်အကျွံ
ထူးကဲခြင်းသို့ရောက်သော၊ ဉာဏသမ္ဘာရော- သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏အကြောင်း
အဆောက်အအုံဖြစ်သော ကုသိုလ်ပါရမီတော်ကို၊ သမ္ဘတော- စုဆောင်း ဆည်းပူး
တော်မူအပ်ပြီ၊ အနုတ္တရော- တုဘက်ကင်းလတ် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝိမောက္ခော
စ- ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကိုလည်း၊ သမဓိဂတော-
ရတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ မေ- ထိုငါဘုရား၏၊ ဝတ- အမှန်တကယ်ပင်၊ သိခါပတ္တဖလ-
ဘူတာ- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သောအကျိုးတရားဖြစ်သော၊ အစ္စန္တနိဋ္ဌာ-
ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းတည်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကျော်လွန်သော အပြီးသတ်
စခန်း နိဗ္ဗာန်နန်းတည်းဟူသော၊ ဝါ- မပျက်မယိုင် မြဲခိုင်တည်တံ့သော အပြီးသတ်စခန်း
နိဗ္ဗာန်နန်းတည်းဟူသော၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု- ကံကိလေသာ တို့သည် ငါ့ဟာ
ငါ့ဥစ္စာဟု ပြင်းထန်မြဲမြံစွာ စွဲလမ်းဖမ်းယူအပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အကြွင်း
အကျန်မရှိသော၊ သာ နိဗ္ဗာနဓာတု- ထိုခန္ဓာဇာတ်သိမ်းငြိမ်းအေးခြင်း သဘောသည်၊
အဇ္ဇ- ယနေ့၊ သမိဇ္ဈတိ ဝတ- ပြည့်စုံလေပြီတကား။

ဣတိ- ဤသို့၊ ဘိယျော- အတိုင်းအတာထက် ပိုလွန်အောင်၊ အတိဝိယ-
အလွန်အကဲပင်၊ သောမနဿပုတ္တဿ- ဝမ်းမြောက်ခြင်းသို့ ရောက်တော်မူသော၊
ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝီတိဝိပ္ပါရာဒိဂုဏဝိပုလတရာနုဘာဝေါ- ဝီတိ၏ပျံ့နှံ့ခြင်း
အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် အထူးပြန့်ပွားများပြားသော အစွမ်း အာနုဘော်ရှိသော၊ ပရေဟိ-
အခြားသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကတို့နှင့်၊ အသာဓာရဏဉာဏာတိသယော-
မသက်ဆိုင်သော လွန်ကဲထူးခြားသော ဉာဏ်တော်သည်၊ ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်လေပြီ၊
သမာပတ္တိဗလသမုပဗြူဟိတဿ- သမာပတ်စွမ်းအားဖြင့် ကောင်းစွာ တိုးပွား
စေအပ်သော၊ ယဿ ဉာဏာတိသယဿ- ယင်းသို့ လွန်ကဲထူးခြားသော ဉာဏ်တော်၏။
အာနုဘာဝံ- အစွမ်းအာနုဘော်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဒွေမေ ။ပ။
ဝိပါကာတိအာဒိ- ဒွေမေ ။ပ။ ဝိပါကာ အစရှိသော၊ ဣဒံ- ဤစကားတော်ကို၊
(ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဂုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဒွေ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊
ဣမေ ဝိက္ခပါတာ- ဤဆွမ်းအလှူဒါန ကုသိုလ်စေတနာတို့သည်၊ သမသမဖလာ-
တန်းတူညီမျှသော အကျိုးဆက်ရှိကုန်၏၊ သမသမဝိပါကာ- တန်းတူညီမျှသော
ကံတူမူရင်း အကျိုးရှိကုန်၏၊ ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ စာပိုဒ်၊ ၁၉၇] တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
တဿ- ထိုအသာဓာရဏဖြစ်သော လွန်ကဲထူးခြားသော ဉာဏ်တော်၏၊ အာနုဘာဝေန-

၅၉၆ ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

အစွမ်းတန်ခိုး အာနုဘော်သည်။ သမဘိဟတာ- ပြင်းထန်စွာ ထုနှက်အပ်သော၊ မဟာပထဝီ- သည်၊ အကမ္ဘိတ္တ- တုန်လှုပ်လေပြီ၊ ပန- ထူးခြားလှသည်ကား၊ အဿာ- ထိုမဟာပထဝီ၏၊ တံ- ထိုသို့တုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ တဿံ ဝေလာယံ- ထိုမြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ အခါ၌၊ အာရောဒနာကာရပ္ပတ္တိ ဝိယ- ငိုကြွေးပုံ အခြင်းအရာသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဋ္ဌမော အာရောဒနေနာတိ- နေနဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဣဒါနိ- မြေကြီးတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ သင်္ခေပတော- အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တံ- အနက်ကို၊ ဝိဝရန္တော- အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ မာတုကတ္ထိ သြက္ကမန္တေတိ အာဒိ- မာတုကတ္ထိ သြက္ကမန္တေ-အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ အယံ ပနတ္ထောတိ- ကား၊ သာဓုကာရဒါနဝသေနာတိအာဒိနာ- သာဓုကာရဒါနဝသေန- အစရှိသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္ထော- ဖွင့်ဆိုအပ်သော၊ အယံအတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏။) ပထဝီဒေဝတာယ ဝသေနာတိ ဧတ္ထ- ဝသေနဟူသော ဤပါဠိ၌၊ သမုဒ္ဒဒေဝတာ- သမုဒ္ဒရာစောင့်နတ်သည်၊ (အတ္တိ ဝိယ- ရှိသကဲ့သို့) မဟာပထဝိယာ- ကြီးစွာသော မြေထု၏၊ အဓိဒေဝတာနာမ- စိုးမိုးစောင့်ရှောက်သော နတ်မည်သည်၊ အတ္တိ ကိရ- ရှိသတတ်၊ တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့အပ်သော၊ ကာရဏေ- ဘုရားအလောင်းတော် တို့၏ ကောင်းမှုကုသိုလ်အစွမ်းအစရှိသော အကြောင်းသည်၊ သတိ- ရှိလသော်၊ တဿာ- ထိုမြေကို စိုးမိုးသော မြေစောင့်နတ်၏၊ စိတ္တဝသေန- စိတ်အလိုကြောင့်၊ အယံ မဟာပထဝီ- သည်၊ သင်္ကမ္ဘတိ- ၏။ [ယခင်အတိုင်းဆို] သမ္မာမ္ဘတိ- ၏။ သမ္မဝေတိ- ၏။ ယထာ- ဥပမာပြရသော်ကား၊ ဝါတဝလာကဒေဝတာနံ- လေနှင့် မိုးတိမ်ပိုင်ရှင် နတ်တို့၏၊ စိတ္တဝသေန- စိတ်အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- စိတ်အလိုဖြင့်၊ ဝါတာ- လေတို့သည်၊ ဝါယန္တိယထာ- တိုက်ခတ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သီတုဏှအဗ္ဘဝဿ- ဝလာဟကဒေဝတာနံ- အေးသောတိမ်တိုက်ကို ပိုင်စိုးသောနတ်၊ ပူသောတိမ်တိုက်ကို ပိုင်စိုးသောနတ်၊ မိုးရည်ပါသော တိမ်တိုက်ကို ပိုင်စိုးသော နတ်တို့၏၊ စိတ္တဝသေန- ဖြင့်၊ သီတာဒယော- အေးသောမိုးတိမ်အစရှိသည်တို့သည်၊ ဘဝန္တိယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ [မဟာပဒါနသုတ် ၄(၇) ဋီ (၉) နှာ ကြည့်]။

တထာ- ထိုစကားကို၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ- ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ အဘိသမ္မောဓိအတ္ထံ- သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် အကျိုးငှာ၊

သုတ်]

မဟာဘူမိစာလအဖွင့်

၅၉၇

ဗောဓိရုက္ခမူလေ- ဗောဓိပင်အနီး (အောက်) ၌၊ နိဿိန္နဿ- ထိုင်နေတော်မူသော၊
 လောကနာထဿ- သတ္တလောက၏ အားကိုးရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ အန္တရာယကရဏတ္ထိ-
 အန္တရာယ်ကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥပဋ္ဌိတံ- ချဉ်းကပ်တည်နေသော၊ မာရဗလံ-
 မာရ်စစ်သည်ကို၊ ဝိဓမ္မိတုံ- ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ အစေတနာယံ ။ပ။ ပကမ္မတာတိ-
 အစေတနာယံ ။ပ။ ပကမ္မထဟူ၍၊ ဝစနသမနန္တရံ- မိန့်ဆိုအပ်သော စကား၏ အခြားမဲ့၌၊
 မဟာပထဝီ- ကြီးစွာသော မြေထုသည်၊ ဘိဇ္ဇိတ္တာ- ပြိုကွဲ၍၊ သပရိသံ- နောက်လိုက်
 စစ်သည် ပရိသတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ မာရံ- မာရ်နတ်သားကို၊ ပရိဝတ္တေသိ- ပြန်လည်
 ဆုတ်ပြေးစေတော်မူပြီ၊ [အယံပထဝီ- ဤမြေသည်၊ အစေတနာ- စိတ်စေတနာမရှိ၊
 သာပိ- ထိုစိတ်စေတနာမရှိသော မြေကြီးသည်လည်း၊ သုခံ- သုခကိုလည်းကောင်း၊
 ဒုက္ခံ- ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း၊ အဝိညာယ- မသိမူ၍၊ ဝါ- မသိပါဘဲ၊ မယံ- ငါ၏၊ ဒါနဗလာ-
 အလှူဒါနကုသိုလ်၏ အစွမ်းအားကြောင့် သတ္တက္ခတ္တံ- ခုနစ်ကြိမ်တိုင်အောင်၊ ပကမ္မထ-
 တုန်လှုပ်လေပြီ။

ဧတန္တိ- ကား၊ သာဓုကာရဒါနာဒိ- သာဓု သာဓု ကောင်းချီးပြုမှုပေးခြင်း
 အစရှိသည်သည်၊ (မဟာဘူတပထဝီယာ- မဟာဘူတရုပ်ဖြစ်သော မြေထု၌၊)
 အစေတနတ္တာ- စိတ်စေတနာ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧတံ- ဤသာဓုဟု
 ကောင်းချီးဩဘာပေးခြင်းစသည်သည်) ယဒိပိနတ္ထိ- အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ ပန-
 ထိုသို့ပင်မရှိပါသော်လည်း၊ ဓမ္မတာဝသေန- ထုံးတမ်းစဉ်လာ သဘောအနေအားဖြင့်၊
 ဝုတ္တနယေန- ပထဝိဒေဝတာယ ဝသေန ဝေဒိတဗျော-ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုအပ်ပြီး
 သော နည်းဖြင့်၊ (ဧတံ- ဤသာဓုကာရဒါနအစရှိသော သဘောသည်) သိယာ-
 ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္ထိ- ဆိုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ- တတ်ကောင်း၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊
 ဓမ္မတာ- ဓမ္မတာဟူသည်၊ အတ္တတော- အစစ်အမှန် အနက်အားဖြင့်၊ ဓမ္မသဘာဝေါ-
 ထုံးတမ်းစဉ်လာသဘောတည်း၊ သော- ထိုဓမ္မသဘာဝဟူသည်၊ ပုညဓမ္မဿဝါ-
 ကောင်းမှုကုသိုလ်တရား၏လည်းကောင်း၊ ဉာဏဓမ္မဿဝါ- အဘိညာဉ်အစရှိသော
 ဉာဏ်တရား၏လည်းကောင်း၊ အာနုဘာဝသဘာဝေါ- တန်ခိုးအစွမ်း၏ သဘောတည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏) သဗ္ဗံ- အားလုံးစုံသော၊ တယံဒိ- ထိုပုညဓမ္မစသည်
 တို့၏ အာနုဘော်သဘောကို (မယာ- ငါဋီကာဆရာသည်) ဝိစာရိတမေဝ- စိစစ်အပ်ပြီး
 သည်သာတည်း၊ ဧဝမ္မကတ္တာ- ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့်၊ ဣမေ ဓမ္မေ ။ပ။
 ပကမ္မထာတိ အာဒိဝစနဉ္စ- ဣမေ ဓမ္မေ ။ပ။ ပကမ္မထ-အစရှိသော ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ
 စကားတော်ကိုလည်း၊ သမတ္ထိတံ- ခိုင်မြဲစေအပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏။

၅၉၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

☞ (ဗောဓိသတ္တဿ- ဘုရားအလောင်းတော် သုမေဓာရှင်ရသေ့သည်။) သဘာဝသရသလက္ခဏေ- ပါရမီကုသိုလ်တို့၏ သဘောဟုဆိုအပ်သော မိမိကိစ္စ လက္ခဏာအားဖြင့်၊ ဣမေ ဓမ္မေ- ဤပါရမီကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သမ္ပသတော- ဆင်ခြင်သုံးသပ်နေစဉ်၊ ဓမ္မတေဇေန- ပါရမီကုသိုလ်တို့ကို၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်ကြောင်း ဉာဏ်တရား၏ အစွမ်းတန်ခိုးကြောင့်၊ ဒဿသဟဿီ- တစ်သောင်းသော အထုပမာဏ ရှိသော၊ ဝသုဓာ- မြေကြီးသည်၊ ပကမ္မထ- တုန်လှုပ်လေပြီ၊ [လက္ခဏေ-ကို “လက္ခဏေန”ဟု ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၃၉-ဖွင့်သည်။

နိဒ္ဒိဋ္ဌနိဒဿနန္တိ- ကား၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ- အကျယ်တဝင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ- မြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အနက်ကို၊ နိယျာတနံ- ပြန်လည်ဖော်ပြ ဖွဲ့အုပ်ကြောင်း စကားတည်း၊ နိဂမနံ- နိဂုံးချုပ်စကားတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဧတ္ထာဝတာတိ- ကား၊ ပထဝီကမ္မာဒိဥပ္ပါဒဇနနေနစေဝ^၁- ဘေးဥပါဒ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော မြေတုန်လှုပ်ခြင်း အစရှိသော ကြောက်မက်ဖွယ် ဖြစ်ရပ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပထဝီကမ္မဿ- မြေတုန်လှုပ် ခြင်း၏၊ ဟေတုနိဒဿနေနစ- အကြောင်းကိုပြသော စကားတော်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (သလ္လက္ခေသိ- ဌ်စပ်) အဒ္ဓါ- အမှန်တကယ်ပင်၊ အဇ္ဇ- ယနေ့၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဝါ- သည်၊ အာယုသင်္ခါရေ- အသက်တော်ရှည်ရှည် တည်နေတော်မူရန် စီမံပြုလုပ်တတ်သော ဖလသမာပတ်ကို၊ ဝါ၊ ဖလသမာပတ်သည် စီမံပြုလုပ်အပ်သော အသက် ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဩဿဋ္ဌော- စွန့်လွှတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပါရိသေသဉာယေန- ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် (မြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းရှစ်မျိုးကို မြတ်စွာဘုရား ယခုဟောတော်မူသော်လည်း ထိုရှစ်မျိုးအားလုံးကြောင့် ယခု မြေတုန်လှုပ်သည် မဟုတ်ဘဲ အာယုသင်္ခါရ စွန့်လွှတ်တော်မူခြင်းကြောင့်သာ ယခု မြေတုန်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ခြင်းကို ပါရိသေသဉာယေန- ဟု ဆိုလို၏။) (အာယသ္မာ အာနန္ဒော- သည်) သလ္လက္ခေသိ- မှတ်ယူတော်မူပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဧဝံ- ဤပြဆိုလတ္တံ့သည့်အတိုင်း၊ တဒါ- ထိုမြေတုန်လှုပ်ရာ အခါ၌၊ ယေရော- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ တမတ္ထံ- ထိုမြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊

၁။ ပထဝီကမ္မာဒိဥပ္ပါဒ (ဥပ္ပါတ) ဇနနေန ။ ။ ဥပ္ပါဒေါ (ဥပ္ပါတော) ဘူတဝိကတိ၊ ယာ သုဘာသုဘသ္မာစိကာ (ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ဖော်ပြသော ဘုတ်ဖောက်ပြန်မှု (အတိတ်နိမိတ်) ကို ဥပ္ပါဒ (တ) ခေါ်သည်။

သုတ်]

အဋ္ဌပရိသာအဖွင့်

၅၉၉

ဝိမံသေယျ- စုံစမ်းနိုင်၏။ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့ စုံစမ်းနိုင်သနည်းဟူမူ) အယံ ဘူမိကမ္မော-
 ဤမြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်။ ဓာတုပွကောပဟေတုကော- ဥက္ခေပက လေဓာတ်
 ဖောက်ပြန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသည်။ နဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ) တဿ- ထိုဥက္ခေပကလေဓာတ် ဖောက်ပြန်ခြင်း၏။
 အပညာယမာနရူပတ္တာ- မထင်ရှားသော သဘောရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
 ဧဝံမဟာနုဘာဝေါ- ဤသို့မြေတုန်လှုပ်စေနိုင်လောက်အောင် ကြီးသော တန်ခိုး
 အာနုဘော်ရှိသော၊ ဗဟိရကော- ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အပြင်အပ၌ဖြစ်သော၊
 ဣသိပိ- ရသေ့ရဟန်းသည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓကာလေ- မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူရာ
 ခေတ်အခါ၌၊ နတ္ထိ- မရှိနိုင်၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) သာသနိကော ပိ- ဗုဒ္ဓသာသနာတော်
 အတွင်း၌ဖြစ်သော ရဟန်းသည်လည်း၊ သတ္တု- ဆရာသခင်ဘုရားရှင်အား၊
 အနာရောစေတွာ- မလျှောက်ထားမူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့မြေတုန်လှုပ်လောက်အောင်၊
 ကရောန္တောနာမ- တန်ခိုးအဘိညာဉ်ကို ပြုလုပ်သည်မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ (ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်တည်း) သေသာနံ- ကြွင်းကျန်ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ- ဘုရားအလောင်းတော်
 ပဋိသန္ဓေနေတော်မူခြင်း အစရှိသော အကြောင်းငါးမျိုးတို့၏၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊
 အသမ္ဘဝေါ- မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဧဝံ- ဤမျှလောက်၊ အယံဘူမိကမ္မော-
 ဤမြေတုန်လှုပ်ခြင်းသည်၊ ဘိသနကော- ကြောက်ရွံ့စေနိုင်သည်၊ လောမဟံသော-
 ကြက်သီးမွေးညင်း ရွှင်စေနိုင်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
 ပါရိသေသတော- ကြွင်းကျန်သော အကြောင်းတစ်ခုဖြင့်၊ အဇ္ဇ ဘဂဝတာ
 အာယုသင်္ခါရော ဩဿဋ္ဌောတိ သလ္လက္ခေသီတိ- အဇ္ဇ ။ပ။ သလ္လက္ခေသိဟူ၍၊
 (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အဋ္ဌပရိသာအဖွင့်

၁၇၂။ ဩကာသံ အဒတွာတိ- ကား၊ ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာ
 ဘုရားသည်၊ ကပ္ပံ- အာယုကပ်ပတ်လုံး၊ တိဋ္ဌတု- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်နေတော်မူ
 ပါလော၊ ဣတိအာဒိနယပ္ပဝတ္ထာယ- ဤသို့အစရှိသောနည်းအားဖြင့် ဖြစ်သော၊
 ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒထေရ်၏၊ အာယာစနာယ- လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်း၏၊
 အဝသရံ- အခွင့်ကို၊ အဒတွာ- မပေးမူ၍၊ (အာဟ- ပြီ) အညာနိပံ အဋ္ဌကာနိ
 သမ္ပိက္ခောန္တောတိ- ကား၊ ဟေတုအဋ္ဌကတော- မြေတုန်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းရှစ်မျိုး

အပေါင်းမှ၊ အညာနိ- အခြားကုန်သော၊ ပရိသာဘိဘာယတန ဝိမောက္ခဝသေန- ပရိသာအဋ္ဌက၊ အဘိဘာယတနအဋ္ဌက၊ ဝိမောက္ခအဋ္ဌကတို့၏ အပြားအားဖြင့် တိဏိ- သုံးမျိုးကုန်သော၊ အဋ္ဌကာနိ- ရှစ်မျိုးတို့၏ အပေါင်းအစုတို့ကို သင်္ဂဟေတွာ- ပေါင်းယူ၍၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အဋ္ဌ ခေါ် ဣမာတိ အာဒိ- အဋ္ဌ ခေါ် ဣမာအစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ- အရှင်အာနန္ဒာ၏၊ သောကုပ္ပတ္တိ- သောက ဖြစ်မှုကို၊ ပရိဟရန္တော- ရှောင်လွှဲတော်မူလျက်၊ ဝိက္ခေပံ- ပရိသာအဋ္ဌက အစရှိသော တရားအာရုံသို့ ဆောင်ပို့ပစ်တင်တော်မူခြင်းကို၊ ကရောန္တော- ပြုတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အဋ္ဌ ခေါ် ဣမာတိအာဒိ- ကို၊ ဘဂဝါ အာဟ) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊) သဟသာ- အဆော့တလျင်၊ ဘဏိတေ- အာယုသင်္ခါရစွန့်လွှတ်တော်မူခြင်းကို ဆိုအပ်လသော်၊ ဗလဝသောကော- အားကြီးသော သောကသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်လေရာ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ဆိုလိုသည်၊ (ဟောတိ)။

သမာဂန္တဗ္ဗတော- တပေါင်းတည်း လာရောက်ထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ [သံ သဒ္ဓါသည် သမောဓာန အနက်ဟောတည်း၊] ဝါ- ပေါင်းဆုံထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသာ- ပရိသတ်သည်၊ သမာဂမော- သမာဂမမည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သမာဂစ္ဆတိ- (ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံရမည့်သူများ အထံသို့) တပေါင်းတည်း လာရောက်၏၊ ဝါ- (တွေ့ရမည့်သူများထံသို့) ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိသာ- ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံသော ပရိသတ်သည်၊ သမာဂမော- သမာဂမမည်၏၊ ဗိမ္ဗိသာရပမုခေါ်- ဗိမ္ဗိသာရမင်း အကြီးအမှူးရှိသော၊ သမာဂမော- တပေါင်းတည်းလာရောက်ထိုက်သော ပရိသတ်သည်၊ ဝါ- ပေါင်းဆုံထိုက်သော ပရိသတ်သည်၊ ဝါ- တပေါင်းတည်း လာရောက်သော ပရိသတ်သည်၊ ဝါ- ပေါင်းဆုံတွေ့ကြုံသော ပရိသတ်သည်၊ ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမော- ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမမည်၏၊ သေသဒ္ဓယေပိ- ကြွင်းသော ဉာတိသမာဂမပုဒ်၊ လိစ္ဆဝိသမာဂမပုဒ် နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝ- ဤကမ္မသာနေ၊ ကတ္တုသာနေဝိဂ္ဂဟနှစ်မျိုးသည်ပင်၊ နယော- အလားတူသိကြောင်းနည်းတည်း၊ ဗိမ္ဗိသာရ ။ပ။ သမာဂမာဒိသဒိသံ- ဗိမ္ဗိသာရမင်းအကြီးအမှူးရှိသော လူစုလူဝေးပရိသတ်၊ ဆွေမျိုးသားချင်း အကြီးအမှူးရှိသော လူစုလူဝေးပရိသတ်၊ လိစ္ဆဝိမင်းအကြီးအမှူးရှိသော လူစုလူဝေး ပရိသတ်အစရှိသည်နှင့် တူသော၊ ခတ္တိယပရိသံ- မင်းပရိသတ်သို့၊ (ဥပသင်္ကမိတာ- ချဉ်းကပ်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) အဘိဇာနာမိ- သိပါ၏၊ ဣတိ-

သုတ်]

အဋ္ဌပရိသာအဖွင့်

၆၀၀

ဤကား၊ ယောဇနာ- ပုဒ်တို့ကို အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။ အညေသု- ဤစကြဝဠာမှ တခြားကုန်သော၊ စက္ကဝါဠေသုဝိ- တို့၌လည်း၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ခတ္တိယပရိသာဒိဥပသင်္ကမနံ- မင်းပရိသတ် အစရှိသည်တို့ထံ ချဉ်းကပ် (သွားရောက်) ခြင်းကို၊ လဗ္ဘတေယေဝ- ရအပ်သည်သာတည်း။

အာဒိတော- ရှေးဦးအစ၌၊ ဝါ- ရှေးဦးစွာ၊ တေဟိ- ထိုမင်းပရိသတ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘာသနံ- စကားပြောဆိုခြင်းသည်၊ အာလာပေါ- အာလာပမည်၏၊ ကထနပဋိကထနံ- မင်းပရိသတ်တို့ ပြောဆိုခြင်းကို ပြန်၍ပြောဆိုခြင်းသည်၊ သလ္လာပေါ- သလ္လာပမည်၏၊ ဓမ္မုပသဉ္စိတာ- တရားနှင့်စပ်သော၊ ပုတ္တ- မေးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိပုတ္တ- တုံ့ပြန်၍ မေးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသာကတ္တာ- တရားဆွေးနွေးခြင်းမည်၏၊ မဟန္တ- ကြီးစွာသော၊ ဟတ္ထိရာဇေဏ္ဍိ- ဆင်မင်း၏အသွင်သဏ္ဌာန်ကို၊ အဘိနိမ္မိနိက္ခာ- ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ ဣတိအာဒိသု ဝိယ- ဤသို့အစရှိသော ပါဠိဝါကျတို့၌ကဲ့သို့၊

ဝဏ္ဏသဒ္ဓဿ- ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၏၊ သဏ္ဌာနပရိယာယတ္တာ- သဏ္ဌာနသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် စကားလှယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဣဒံ- ဤယာဒိသကော တေသံ ဝဏ္ဏော-ဟူသော စကားတော်ကို)၊ သဏ္ဌာနံ- အသွင်သဏ္ဌာန်ကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်)၊ ကထိတံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဋီကာ၌ “ကထနံ” ဟု ပါဠိပျက်နေ၏] တေသန္တိပဒံ- တေသံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဥဘယပဒါပေက္ခံ- ရှေ့နောက် နှစ်ပုဒ်တို့ကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ကိန္တိ- အဘယ်သို့၊ ဥဘယပဒါပေက္ခံ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမူ)၊ တေသမ္ပိ- ထိုမင်းစသည်တို့၏လည်း၊ လက္ခဏသဏ္ဌာနံဝိယ- အမှတ်လက္ခဏာ အသွင်သဏ္ဌာန် ကဲ့သို့သော၊ သတ္တု- မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ သရီရသဏ္ဌာနံ- ကိုယ်တော်အသွင်သည်၊ တေသံ- ထိုမင်းအစရှိသည်တို့အား၊ ကေဝလံ- အားလုံးစုံပင်၊ ပညာယတိဇေဝ- ထင်ရှားသည်သာတည်း၊ (ဣတိ- ဤသို့၊ ဥဘယပဒါပေက္ခံ ဟောတိ- ၏)၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဏလော- ဝတ်ဆင်အပ်သော ပတ္တမြား နားတောင်းရှိသည်၊ နာပိဟောတိ- ဖြစ်သည်လည်းမဟုတ်၊ ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- အနက်ယောဇနာခြင်းတည်း။

ဆိန္နဿရာတိ- ကား၊ ဒွိဓာဘူတဿရာ- နှစ်ဖြာကွဲသော အသံရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ဂဂ္ဂရဿရာတိ- ကား၊ ဇေရိတဿရာ- ကွဲအက်ဆွေးရိသော အသံရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ) ဘာသန္တရန္တိ- ကား၊ တေသံ သတ္တာနံ- ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ဘာသတော-

ပြောဆိုအပ်သော ဘာသာစကားမှ၊ အညံ- အခြားသော၊ ဘာသံ- ဘာသာစကားကို၊
 (သန္ဓာယ ကထိတံ- ပြီ) ဝိမံသာတိ- ကား၊ စိန္တနာ- ကြံစည်စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)
 ကိမတ္ထံ ။ပ။ ဒေသေတီတိ ဣဒံ- ကိမတ္ထံ ။ပ။ ဒေသေတိ-ဟူသော ပုစ္ဆာစကားကို၊
 (ဝုတ္တံ- ချစ်စပ်) အတ္တာနံ- ဘုရားကိုယ်တော်ကို၊ ဇာနာပေတွာ- ဘုရားမှန်းသိစေ၍၊ ဓမ္မေ-
 တရားကို၊ ကထိတေ- ဟောတော်မူအပ်လသော်၊ တေသံ- ထိုနာယူသူတို့၏။
 သာတိသယော- လွန်ကဲမှုနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပသာဒေါ- ကြည်ညိုခြင်းသည်၊
 ဟောတိနန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိဣမိနာအဓိပ္ပါယေန- ဤသို့မေးလိုသော
 ဆန္ဒဖြင့်၊ (ကေနစိ- တဦးဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ယေသံ-
 အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ အတ္တာနံ- ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ကို၊ အဇာနာပေတွာဝ-
 ဘုရားမှန်းမသိစေမူ၍ သာလျှင်၊ ဓမ္မေ- ကို၊ ကထိတေ- သော်၊ ပသာဒေါ- သည်၊
 ဟောတိ- ၏၊ ဇာနာပေတွာ- ၍၊ (ဓမ္မေ- ကို၊ ကထိတေ- သော်၊ ပသာဒေါ- သည်၊ န
 ဟောတိ- မဖြစ်) တာဒိသေ- ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ သန္ဓာယ-
 ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ သတ္တာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တထာ- ထိုဘုရားမှန်း မသိစေဘဲ
 တရားဟောတော်မူခြင်းကို၊ ကရောတိ- ပြုတော်မူ၏၊ တတ္ထ- ထိုသို့ဘုရားမှန်းမသိစေဘဲ
 တရားဟောခြင်း၌၊ ပယောဇနံ- အကျိုးကို၊ ဝါသနတ္ထာယာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော)
 အာဟ- ပြီ။

ဧဝံ သုတောပီတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ အဝိညာတဒေသကော- မသိအပ်သော
 တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည်၊ ဝါ- တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်မည်သူမည်ဝါမှန်း မသိသည်၊
 အဝိညာတာဂမနော- မသိအပ်သော အာဂုံပါဠိရှိသည်၊ သမာနောပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊
 သုတော- နာယူအပ်ပြီးသော၊ ဓမ္မော- တရားတော်သည်၊ အတ္တနော- မိမိတည်းဟူသော
 တရားတော်၏၊ ဓမ္မသုဓမ္မတာယေဝ- တရားတော်အနေဖြင့် ကောင်းသော
 တရားတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်၊ သုဏန္တဿ- နာယူသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်၊
 အနာဂတေ- အနာဂတ်သံသရာဘဝ၌၊ ပစ္စယော- မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း အထောက်အပံ့
 အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ အာနန္ဒာတိအာဒိကော- အာနန္ဒအစရှိသော၊
 သင်္ဂီတိအနာရုဇ္ဈော- သင်္ဂီယနာသို့မတင်အပ်သော၊ ပါဠိဓမ္မောဧဝ- ပါဠိတရားတော်ကို
 သာလျှင်၊ တထာ- ထိုအဋ္ဌကထာ၌ပါရှိသည့်အတိုင်း၊ (အာစရိယေန- သည်၊)
 ဒဿိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတော- ဤပါဠိဓမ္မမှ၊ ပရေသု- တပါးတခြားကုန်သော၊
 ဧဝရူပေသု- ဤပါဠိဓမ္မကဲ့သို့သဘောရှိကုန်သော၊ ဌာနေသုပိ- ပါဠိဓမ္မဟူသော

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၀၃

အရာဌာနတို့၌လည်း၊ ဧသနယော- သင်္ဂီတိအနာရုဋ္ဌဟု အလားတူသိကြောင်း နည်းကို၊
(ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏)။

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၁၇၃။ အဘိဘဝတိ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်၏။ (နီဝရဏအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်
တရားနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိကမ္မံ ဝါ-
ရှုမှတ်စီးဖြန်းမှု ပရိကမ်သည်လည်းကောင်း၊ ဉာဏံဝါ- အပ္ပနာဈာန်နှင့်ယှဉ်သော
ဉာဏ်သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဘု- အဘိဘုမည်၏။ ဧတဿ- ဤတရားသဘော၏။
အဘိဘု- ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်သော ပရိကံနှင့်ဉာဏ်ဟူသော၊ အာယတနံ- အကြောင်း
တရားသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထိုသို့ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်သော ပရိကမ်၊ ဉာဏ်ဟူသော
အကြောင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် ဈာန်- ဈာန်တည်းဟူသော၊ (တံ- ထိုသဘောတရားသည်၊)
အဘိဘာယတနံ- အဘိဘာယတနမည်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ ဧတဿ- ဤသမ္ပယုတ်
တရားနှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်၏။ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးဖွယ်ရာဖြစ်သော၊
အာရမ္မဏသင်္ခါတံ- အာရုံဟုဆိုအပ်သော၊ အာယတနံ- အကြောင်းသည်၊ (အတ္ထိ-
ရှိ၏။) ဣတိ- ထိုသို့ ဖိစီးလွှမ်းမိုးဖွယ်ရာ အာရုံဟူသော အကြောင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
(တံ- ထိုသမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သော ဈာန်သည်၊) အဘိဘာယတနံ-
အဘိဘာယတနမည်၏။ အာရမ္မဏဘိဘဝနတော- အာရုံတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်သည်
အဖြစ်ကြောင့် အဘိဘုစ- အဘိဘုလည်း မည်၏။ တံ- ထိုအဘိဘုဟူသည်၊ ယောဂီနော-
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုခဝိသေသာနံ-
ချမ်းသာသုခအထူးတို့၏။ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော- တည်ရာအကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
အာယတနဉ္စ- တည်ရာလည်းဟုတ်၏။ ဝါ- တနည်းကား၊ မနာယတနဓမ္မာယတန-
ဘာဝတော- မနာယတန၊ ဓမ္မာယတနတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာယတနဉ္စ-
အာယတနလည်းဟုတ်၏။ ဣတိပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ အာရုံတို့ကိုလည်း
ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်၍ ယောဂီ၏ သုခဝိသေသတို့၏ တည်ရာအကြောင်းလည်းဖြစ်သည်
အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ ဝါ- ထိုသို့အာရုံတို့ကိုလည်း ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်၍ မနာယတန-
ဓမ္မာယတနလည်းဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊) သမ္ပယုတ္တံ- သမ္ပယုတ်တရားနှင့်
တကွဖြစ်သော၊ ဈာန်- ဈာန်သည်၊ အဘိဘာယတနံ- အဘိဘာယတနမည်၏။ တေန-
ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ အဘိဘဝနကာရဏာနီတိအာဒိ-
ဏာနီအစရှိသည်တည်း။

တာနိဟီတိ- ကား၊ အဘိဘာယတနသညိတာနိ- အဘိဘာယတနဟူ၍ သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ ဈာနာနိ- ဈာန်တို့သည်၊ (အဘိဘဝန္တိ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးကုန်၏-၌စပ်) ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏုတ္တရိယတာယာတိဏ္ဏဒိ- ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏုတ္တရိယတာယဟူသော သဒ္ဓါကို၊ ဉာယတ္ထာပိ- ရှေ့နောက်နှစ်ဌာနတို့၌လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေထိုက်၏။ ကထံ- အဘယ်သို့၊ (ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေထိုက်သနည်းဟူမူ) ပုဂ္ဂလဿ- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- သည်၊ ဉာဏုတ္တရိယတာယ- လွန်ကဲထက်မြက်သော ဉာဏ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိပက္ခဘာဝေန- ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်၊ ပစ္စနိကဓမ္မေ- နိဝရဏအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ အဘိဘဝန္တိ- ၏။ ဟိ- မှန်၏။ ဉာဏဗလေနော- ဉာဏ်အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ အာရမ္မဏာ- ဘိဘဝနံ ဝိယ- အာရုံတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်းကဲ့သို့၊ ပဋိပက္ခဘိဘဝေါပိ- ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်)။

ပရိကမ္မ ဝသေန- အဖန်ဖန် စီးဖြန်းမှု (ပရိကမ္မဘာဝနာ) အနေအားဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ- မိမိခန္ဓာကိုယ်ရှိ ကသိုဏ်းရုပ်၌ (မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ ပါဝင်သော ဆံပင်စသည်တို့၏ ညှိနက်ရောင်အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်၌) ရူပသညီ- ကသိုဏ်းရုပ်၌ စီးဖြန်းပွားများသော ဘာဝနာသညာရှိသည်။ (ဟောတိ) အပ္ပနာဝသေန- အပ္ပနာဈာန်အနေအားဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ- ၌၊ ရူပသညီ- ရှိသည်။ နဟောတိ- မဖြစ်။

(ကသွာ- အဘယ်ကြောင့်၊ အပ္ပနာဝသေန- ဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ- ၌၊ ရူပသညီ- သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်သနည်း။) ဟိ (ယသွာ)- အကြင်ကြောင့်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တာရမ္မဏာ- ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာဘာဝနာဈာန်သည်၊ အဇ္ဈတ္တဝိသယာ- (ဆံပင်စသည်တို့၏ အညိုရောင်စသော) မိမိခန္ဓာကိုယ်ရှိ ကသိုဏ်းရုပ် ဟူသော အာရုံရှိသည်။ နသမ္ဘဝတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ပန- ထို့အပြင်၊ အဇ္ဈတ္တပရိကမ္မဝသေန- မိမိခန္ဓာကိုယ်ရှိ ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းမှု ပရိကမ္မဘာဝနာအစွမ်းဖြင့်၊ လဒ္ဓံ- ရအပ်သော၊ တံ ကသိဏနိမိတ္တံ- ထိုကသိုဏ်း နိမိတ်သည်၊ အဝိသုဒ္ဓမေဝ- မသန့်ရှင်းသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ ဗဟိဒ္ဓါပရိကမ္မဝသေန- ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်အပ နေရောင် လရောင်စသော ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းမှု ပရိကမ္မဘာဝနာ အစွမ်းဖြင့်၊ လဒ္ဓံ- ရအပ်သော၊ ကသိဏနိမိတ္တံ ဝိယ- ကသိုဏ်းနိမိတ်ကဲ့သို့၊ ဝိသုဒ္ဓံ- သန့်ရှင်းသည်။ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ (တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပနာဝသေန အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ ဟောတိ- ဖြစ်၏)။

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၀၅

ပရိတ္တာနီတိ- ကား၊ ယထာလဒ္ဓါနိ- ရအပ်တိုင်းကုန်သော၊ သုပ္ပသရာဝမတ္တာနိ- ဗန်းစကော၊ အိုးအဖုံးအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ (ရူပါနိ ပဿတိ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဝဓိတာနီတိ- အဝဓိတာနိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပရိတ္တဝသေနေဝါတိ - ကား၊ ဝဏ္ဏဝသေန- အဆင်းရောင်ကသိုဏ်း အဖြစ်ဖြင့်၊ အာဘောဂေ- နှလုံးသွင်းခြင်း သည်၊ ဝါ- စီးဖြန်းခြင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ ပရိတ္တဝသေနေဝ- ပရိတ္တအဖြစ်အားဖြင့်သာ၊ ဣဒံအဘိဘာယတနံ- ဤအဘိဘာယတန ဈာန်ကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် ပရိဝတ္တဝသေနေဝ- လျှင်၊ ဣဒံ အဘိဘာယတနံ- ကို၊ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ- နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤအဘိဘာယတနဈာန်၌၊ ပရိတ္တတာ- ကျဉ်းငယ်သော ကသိုဏ်း၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ- ကသိုဏ်းရုပ် ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ကျဉ်းငယ်ခြင်းသည်၊ အဘိဘဝနဿ- ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏစသည်နှင့် ကသိုဏ်း အာရုံတို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ပရိတ္တဝသေနေဝ- လျှင်၊ ဣဒံ အဘိဘာယတနံ- ကို၊ ဘဂဝတာ- သည်၊ ဝုတ္တံ- ပြီ) ဝဏ္ဏာဘောဂေ- အဆင်းရောင်ကသိုဏ်းအဖြစ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း သည်၊ သတိပိ- ရှိသော်လည်းကောင်း၊ အသတိပိ- မရှိသော်လည်းကောင်း၊ အဘိဘာ- ယတနဘာဝနာနာမ- အဘိဘာယတနဈာန်မည်သော အပ္ပနာဘာဝနာမည်သည်၊ ဝါ- အဘိဘာယတနဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်း မည်သည်၊ တိက္ခပညသေဝ- ထက်သော ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာသာလျှင်၊ သမ္ဘဝတိ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတရဿ- အခြားသော ဉာဏ်နဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ နသမ္ဘဝတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဉာဏုတ္တရိကော ပုဂ္ဂလောတိ- ဉာဏုတ္တရိကော ပုဂ္ဂလော- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတီတိ ဧတ္ထ- အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတီ-ဟူသော စကားရပ်၌၊ အဘိဘဝနံ စ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သမာပဇ္ဇနဉ္စ- ဝင်စားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမသမနန္တရမေဝ- ဥပစာရဈာန်ကို ရခြင်း၏ ကောင်းစွာ အခြားမဲ့ကာလ၌သာလျှင်၊ အပ္ပနာဈာနုပ္ပါဒနံ- အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝတ္ထ အပ္ပနံ ပါပေတိတိ- ပါပေတိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သဟနိမိတ္တုပ္ပါ- ဒနာတိဇတိ- သဟနိမိတ္တုပ္ပါဒေနဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ အပ္ပနာပရိဝါသာဘာဝဿ-

အပ္ပနာဈာန်ဖြစ်အောင် အဖန်ဖန် စီးပြန်းထုံမွမ်းမှု မရှိခြင်း၏။ လက္ခဏာဝစနံ- အမှတ်အသား လက္ခဏာကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ ယော- ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကို (ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အပ္ပနာဈာန်သို့ရောက်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ- အပ္ပနာပရိဝါသမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို) ခိပ္ပါဘိညောတိ- လျင်မြန်သော ဉာဏ်ထူးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ တတောပိ- ထိုခိပ္ပါဘိည ပုဂ္ဂိုလ်ထက်လည်း၊ ဉာဏုတ္တရသေဝ- လျင်မြန်သော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာသာလျှင်၊ အဘိဘာယတန ဘာဝနာ- အဘိဘာယတနဈာန်မည်သော ဘာဝနာသည်၊ (ဟောတိ- ၏။) ဧတ္ထာတိ- ကား၊ ဧတသ္မိံ နိမိတ္တေ- ဤပဋိဘာဂနိမိတ်၌၊ အပ္ပနံ ပါပေတိတိ- ကား၊ ဘာဝနံ- ဘာဝနာမည်သော၊ ဝါ- ဖြစ်ပွားစေအပ်သော တရားမည်သော၊ အပ္ပနံ- အပ္ပနာဈာန်သို့ နေတိ- ဆောင်ပို့၏။ တနည်း- ဘာဝနံ- ဥပစာရဘာဝနာကို၊ အပ္ပနံ- အပ္ပနာဈာန်သို့ နေတိ- ၏။

စ- သမာနဝါဒမှ တပါး ကေစိ ဝါဒကား၊ ဧတ္ထ- ဤသဟနိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပါပေတိဟူသော စကားရပ်၌၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ-၌စပ်) ဥပစာရဇ္ဈာနေ- ဥပစာရဈာန်သည်၊ ဥပ္ပန္နေ- ဖြစ်လသော်၊ တံ- ထိုဥပစာရဈာန်ကို၊ အာရဗ္ဘ- အာရုံပြု၍၊ ဟေဋ္ဌိမန္တေန- အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ဝေ တယော- နှစ်ခုသုံးခုကုန်သော၊ ဇေနဝါရာ- ဇောဝီထိတို့၏ အလှည့်အကြိမ်တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ- ထိုဇောဝီထိတို့၏ အလှည့်အကြိမ်တို့သည်၊ ဥပစာရဇ္ဈာန- ပက္ခိကာဇေ- ဥပစာရဈာန်၏ အသင်းဝင်တို့သာတည်း၊ စ- ထို့အပြင်၊ တဒနန္တရံ- ထိုဇောဝါရနှစ်ခု သုံးခုတို့၏ အခြားမဲ့၌၊ ဘဝင်္ဂီပရိဝါသေနစ- ဘဝင်အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ- ဘဝင်ထုံမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရာသေဝနာယစ- ဥပစာရဈာန်မှီ၍ ထုံမွမ်းခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာဈာန်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝ- ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပေါ်ဖြစ်လာခြင်းနှင့် တပြိုင်နက်အားဖြင့်သာလျှင်၊ အပ္ပနံ- အပ္ပနာသို့ ပါပေတိ- ရောက်စေ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ တံ- စကားသည်၊ တေသံ- ထိုကေစိဆရာတို့၏၊ မတိမတ္တံ- အယူအဆမျှသာတည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုစကားသည်၊ တေသံ- တို့၏၊ မတိမတ္တံ- အယူအဆမျှသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း)။

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၀၇

ဟိ (ယသ္မာ)- အကြွင်းကြောင့်၊ ပရိဝါသိတ ပရိကမ္မေန- အဖန်ဖန် ကျင့်သုံး
 ထုံမွမ်းအပ်သော ပရိကမ္မဘာဝနာဖြင့် အပ္ပနာဝါရော- အပ္ပဈာန်ဖြစ်ရာ အလှည့်အကြိမ်ကို
 န ကုစ္ဆိတော- အလိုမရှိအပ်၊ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဇ္ဈာနေသု ဝိယ- မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်
 လောကုတ္တရာဈာန်တို့၌ကဲ့သို့၊ ဥပစာရဇ္ဈာနေ- ဥပစာရဈာန်၌၊ ဧကန္တတော-
 ဧကန်စင်စစ်အားဖြင့် ပစ္စဝေက္ခဏာ- ဥပစာရဈာန်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ဇောဝါရကို၊ နာပိ ကုစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုမရှိလည်း အလိုမရှိသင့်၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
 တံ- သည်၊ တေသံ- တို့၏၊ မတိမတ္တံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။) တသ္မာ- ထိုသို့ ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ဇောဝါရ အလိုမရှိသင့်၍ ထိုစကားသည် ကေမိဆရာတို့၏ အယူအဆမျှ၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမနတော- ဥပစာရဈာန်ဖြစ်ရာ အခါမှ၊ ပရံ- နောက်၌၊
 ကတိပယဘဝင်္ဂီစိတ္တာဝသာနေ- အနည်းငယ်သော ဘဝင်္ဂစိတ်၏ အဆုံး၌၊ အပ္ပနံ-
 သို့၊ ပါပုဏန္တော- ရောက်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သဟ ။ပ။ ပါပေတိတိ- သဟ ။ပ။
 ပါပေတိဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တော- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သဟ
 နိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝါတိ ကုဒံ- သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒါနေဝဟူသော ဤစကားသည်လည်း၊
 အဓိပ္ပါယ်ကံ- အပိုမပါ ရှိရင်းစကားအတိုင်းသာ ဆိုလိုအပ်သော အနက်ရှိသော၊ ဝစနံ-
 စကားတည်း၊ နိတတ္ထံ- (ဥပ္ပန္န ဥပစာရဇ္ဈာနေ အစရှိသည်ဖြင့်) အပိုဆောင်ယူဖြည့်စွက်
 အပ်သော အနက်ရှိသော စကားသည်၊ န- မဟုတ်၊ အဓိပ္ပါယော- သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒေနေဝ
 ဟူသော စကား၏ ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကို၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမနတော
 ။ပ။ ဝုတ္တော-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိရမည်။

(ဇနာမိ ပဿာမိတိ ကုမိနာ- ဇနာမိ ပဿာမိဟူသော စကားဖြင့်၊ အဋ္ဌကထာမှ
 ယူထည့်) အန္တောသမာပတ္တိယံ- သမာပတ်အတွင်း၌၊ (အဿ- ထိုအဘိဘာယတန-
 ဈာနလာဘီ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာဘောဂေါ- နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ခြင်းကို၊) န ကထိတော-
 ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ၊) တဒါ-
 ထိုသမာပတ်အတွင်း၌၊ တထာဂ္ဂပဿ- ထိုသို့ဇနာမိ ပဿာမိဟု ဆိုလိုခြင်းသဘော
 ရှိသော၊ အာဘောဂဿ- ခြင်း၏၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း၊
 သမာပတ္တိတော- သမာပတ်မှ၊ ဝုဠိတဿ- ထသော ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အာဘောဂေါ-
 သည်၊ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ- အပ္ပနာဘာဝနာ၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ပရိကမ္မဘာဝနာ

၏။ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဈာနက္ခဏေ- ဈာန်ဖြစ်ရာခဏ၌၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ အဘိဘဝနာကာရံ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးပုံ အခြင်းအရာကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပဝတ္ထော- ဖြစ်၏။ က္ကတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ ပန- ထိုမှတပါး၊ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ- အဘိဓမ္မာ-ဓမ္မသင်္ဂဏီအဋ္ဌကထာ၌၊ က္ကမိနာ- ဤဇာနာမိ ပဿာမိ- ဟူသော စကားတော်ဖြင့်၊ တဿ- ထို အဘိဘာယတနဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပုဗ္ဗဘောဂေါ- ဈာန်မရမီ ရှေးအဖို့၌ နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ ကထိတော- ဆိုအပ်ပြီ၊ က္ကတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဤသုတ္တန်အဋ္ဌကထာ (မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်) ၌ မူ ဈာနာမိ ပဿာမိဟူသော အာဘောဂသည် သမာပတ်မှ ထပြီးနောက်၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်] အန္တောသမာပတ္တိယံ- သမာပတ်အတွင်း၌၊ တထာ- ထိုဈာနာမိ ပဿာမိဟူ၍၊ အာဘောဂါဘာဝေ- နှလုံးသွင်းမှု မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဈာနသညာယပီတိ- ဈာနသညာယပီ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပါသနည်း၊ က္ကတိ- ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဘဝနံ ။ပ။ အတ္ထိတိ- အတ္ထိဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

☞ ဝမ္မိတပ္ပမာဏာနီတိ- ကား၊ ဝိပုလပ္ပမာဏာနိ- ပြန့်ပွားကြီးမားသော အတိုင်းအတာရှိကုန်သော၊ (ရူပါနိ- ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ပဿတိ- ရှု၏။) က္ကတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော- အနက်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ က္ကတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်းဟူမူ) ဧကင်္ဂလဒ္ဒင်္ဂလာဒိဝသေန- လက်တသစ်၊ လက်နှစ်သစ်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝမ္မိ- တိုးပွားခြင်းသို့၊ ပါပိတာနိ- ရောက်စေအပ်ကုန်သော၊ က္ကတိ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤအပ္ပမာဏဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့၌၊ တထာ- ထိုလက်တသစ်၊ လက်နှစ်သစ်အစရှိသော အနည်းငယ်သော ပမာဏအားဖြင့် ဝမ္မနဿေဝ- တိုးပွားစေခြင်း၏သာလျှင် အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်သင့်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (က္ကတိ- သော၊ အတ္ထော- သည်၊ ဟောတိ- ၏။) တေန- ထို့ကြောင့်၊ မဟန္တာနီတိ- မဟန္တာနိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုတော်မူပြီ၊ ဘတ္တဝမ္မိတကန္တိ- ကား၊ ဘုဉ္ဇနဘာဇနေ- ထမင်းထည့်စားရာ ခွက်၌၊ ဝမေတွာ- ခူး၍၊ ဒိန္နဘတ္တံ- ပေးအပ်သော ထမင်းကို၊ (လဘိတွာ) ဧကာသနေ- တထိုင်တည်းသော နေရာ၌၊ ပုရိသေန- ယောက်ျားသည်၊ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဘတ္တတော- စားဖွယ်ထမင်းမှ၊ ဥပမုဘတ္တံ- ထက်ဝက်သော ထမင်းကို (လဘိတွာ) က္ကတိ အတ္ထော၊ ရူပေ- ကသိုဏ်းရုပ်၌၊

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၀၉

(အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌) သညာ- အဖန်ဖန် စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကမ်သညာတည်း။ ရူပသညာ- ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကမ်သညာ။ အဿ- ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏။ သာ- ထိုရူပသညာသည်။ (အတ္တိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်။ ရူပသညီ- ရူပသညီမည်၏။ ရူပသညီ- (အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော) ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကမ်သညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ န- မဟုတ်။ အရူပသညီ- ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန်စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကမ်သညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။ သညာသိသေန- သညာကိုအဦးပဓာနပြုသော အားဖြင့်။ ဈာနံ- ဈာန်ကို။ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။) ဝဒတိ- ဟောတော်မူ၏။ ဧတ္ထ- ဤအဇ္ဈတ္တ အရူပသညီဟူသော ပါဠိတော်၌။ ရူပသညာယ- အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်း၌ အဖန်ဖန်စီးဖြန်း ရှုမှတ်သော သညာကို။ အနုပ္ပါဒနမေဝ- မဖြစ်စေခြင်းသည်သာလျှင်။ အလာဘိတာ- မရသည်အဖြစ်မည်၏။

ဗဟိဒ္ဓါဝ ဥပ္ပန္နန္တိ- ကား၊ ဗဟိဒ္ဓါ- မိမိခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်အပဖြစ်သော၊ ဝတ္ထုသို့ယေဝ- မြေရေလေမီး အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်ဝတ္ထု၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နန္တိ- ဖြစ်၏။ ပန- ဂန္ထန္တရအဆိုအမိန့်ကား၊ အဘိဓမ္မေ- အဘိဓမ္မာ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌၊ အဇ္ဈတ္တိ- မိမိခန္ဓာကိုယ်ရှိ ဆံပင်၊ မျက်နှာကံဝန်းအစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်၌၊ အရူပသညီ- ထိုကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကမ်သညာရှိသူမဟုတ်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဗဟိဒ္ဓါ- မိမိခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်အပဖြစ်သော မြေရေလေမီး အစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်၌၊ ပရိတ္တာနိ- ကျဉ်းငယ်ကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏဒဗ္ဗဏ္ဏာနိ- လှပကောင်းမွန်သော အဆင်းရှိကုန်၊ မလှပမကောင်းမွန်သော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ရူပါနိ- ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ပဿတိ- ရှု၏။ အဇ္ဈတ္တိ- ၌၊ အရူပသညီ- သည်၊ (ဟုတ္တာ) ဗဟိဒ္ဓါ- ၌၊ အပ္ပမာဏာနိ- ကြီးကြီးမားမား တိုးပွားစေအပ်သော အတိုင်းအတာ ပမာဏရှိကုန်သော၊ သုဝဏ္ဏဒဗ္ဗဏ္ဏာနိ- ကုန်သော၊ ရူပါနိ- တို့ကို၊ ပဿတိ- ၏။ ဣတိ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဧဝံ- ဤအတိုင်း၊ စတုန္တံ- လေးမျိုးကုန်သော၊ အဘိဘာယတနာနံ- အဘိဘာယတနဈာန် တို့၏။ (နိဝရဏအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့နှင့် ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ တို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုးတတ်သော ပရိကမ်၊ ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော သဿယုတ္တဈာန်တို့၏။ ကျန်အဖွင့်အနက်များကိုလည်း ဆိုပါလေ) အာဂတတ္တာ- လာကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌသာလိနီ မည်သော အဘိဓမ္မာ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း အဋ္ဌကထာ၌၊ (ဒေသနာဝိလာသမတ္တမေဝါတိ ပုတ္တံ- တိုင်အောင်စပ်)။

ပန- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သုတ္တန္တေ- သုတ္တန်ပါဠိတော်၌၊ အဇ္ဈတ္တံ ။ပ။ ပရိတ္တာနီတိ အာဒိ- အဇ္ဈတ္တံ ။ပ။ ပရိတ္တာနိ အစရှိသော စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ ယထာ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ အဝတ္တာ- ဟောတော်မူဘဲ၊ ဣဓ- ဤအဘိဓမ္မာ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌၊ စတုသုပ္ပိ- လေးပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဘိဘာယတနေသု- တို့၌၊ အဇ္ဈတ္တံ- ၌၊ အရူပသညိတာဝ- ကသိုဏ်းရုပ်၌ အဖန်ဖန်စီးဖြန်းရှုမှတ်သော ပရိကံသညာရှိသည်မဟုတ်သည် အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ပါသည်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စောဒနံ- စောဒနာခြင်းကို၊ ကတ္တာ- ပြုတော်မူပြီး၍၊ အဇ္ဈတ္တရူပါနံ- အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့၏၊ အနဘိဘဝနီယတော- မဖိစီးမလွှမ်းမိုးနိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြစကားကို၊ ဝတ္တာ- ဆိုပြီး၍၊ ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တတ္ထ ဝါ- ထိုသုတ္တန်ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ဣဓ ဝါ- ဤအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနီဧဝ- ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့ကိုသာ၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗာနိ- လွှမ်းမိုးနိုင်ကုန်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တာနိ- ထိုဗဟိဒ္ဓ ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို နိယမတော- အမြဲပုံသေအားဖြင့်၊ ဝတ္ထုဗ္ဗာနိ- ဟောကြား ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တတြာပိ- ထိုသုတ္တန် ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ဣဓာပိ- ကောင်း၊ ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ယင်းသို့သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာနှစ်ဖြာလုံးပင် ဗဟိဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို အမြဲပုံသေ ဟောကြားအပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညိတိ ဣဒံ- အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညိဟူသော စကားတော်သည်၊ သတ္တု- မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဒေသနာဝိလာသမတ္တမေဝ- ဒေသနာတော်ကို၊ တင့်တယ်စမွှာယ်ကြောင်း စကားတော်မျှသာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

စ- ဤမျှမကသေး၊ ဧတ္ထ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ပါဠိတော်၌၊ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိ- တာနိစ- အရောင်အဆင်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းမှ ကင်းသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဟိတာနိစ- အရောင်အဆင်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ပရိတ္တာနိ- ကျဉ်းငယ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏ ဥပ္ပဏ္ဏာနီတိ- ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဥပ္ပဏ္ဏာနိဟူ၍၊ ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တထာ- ထိုအဆင်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းမှ ကင်းသည်လည်းဖြစ်ကုန်၊ တကွလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိ- ကုန်သော၊ အပ္ပမာဏာနိ- ကျယ်ပြန့်ကြီးမားသော ပမာဏရှိကုန်သော

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၁၁

ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိတိ- ဟူ၍၊ (ဝုတ္တာနိ- ပြု) ဟိ- မှန်၏၊ ပရိတ္တာနိ- တို့ကို၊ အဘိဘုယျ- ဖိစီးလွှမ်းမိုး၍၊ (သမာပဇ္ဇတိ- ဈာန်သို့ရောက်၏၊ ဝါ- ဈာန်ဝင်စား၏၊) တာနိ- ထိုကျဉ်းငယ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ဝဏ္ဏဝသေန- အဆင်းရောင်ကသိုဏ်း အနေအားဖြင့်၊ အာဘုဇိတာနိ- နှလုံးသွင်းအပ် ကုန်သည်၊ စေဟောန္တိ- အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ (ဧဝံသန္တေသု- ဤသို့ဖြစ်ကုန် လသော်၊) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ- တင့်တယ်လှပသော အဆင်းရှိကုန်၊ မတင့်တယ် မလှပသော အဆင်းရှိကုန်သော ကသိုဏ်းတို့ကို၊ အဘိဘုယျ- ၍၊ (သမာပဇ္ဇတိ- ၏၊) ဣတိ- ဤသို့သော၊ သော ပရိယာယော- ထိုပရိယာယ်သည်၊ (ပရိတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုး၍ ဈာန်ဝင်စားရာဝယ် ထိုပရိတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို အဆင်းရောင်ကသိုဏ်း အနေအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ဖိစီးလွှမ်းမိုး၍ ဈာန်ဝင်စားသည် မည်ခြင်းဟူသော ထိုနည်းပရိယာယ်သည်) အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ သုတ္တန္တဒေသနာ- သုတ္တန်ဒေသနာတော်သည်၊ ပရိယာယကထာ- ပရိယာယ် တရားစကားတော်ပေတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗ- မှတ်ထိုက်၏)။

အဘိဓမ္မေ ပန- ဓမ္မသင်္ဂဏီ အဘိဓမ္မပါဠိတော်၌ကား၊ နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏဘောဂရဟိတာနိ- အဆင်းရောင်အနေအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းမှ ကင်းသော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ ဝိသုံ- သီးခြား (ဝဏ္ဏဘောဂသဟိတတို့နှင့် မရောနှောဘဲသီးခြား) ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ၊ တထာ- ထို့အတူ၊ သဟိတာနိ- အဆင်းရောင် အနေအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ (ဝိသုံ- ဝဏ္ဏဘောဂရဟိတတို့နှင့် မရောနှောဘဲ သီးခြား) ဝုတ္တာနိ- ပြု၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဝိသုံ- သီးခြား၊ ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူ အပ်ကုန်သည်)၊ ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ ဥဘယတ္ထ- ဝဏ္ဏဘောဂရဟိတနှင့် သဟိတနှစ်မျိုးလုံးတို့၌၊ အဘိဘဝနဝိသေသော- ဖိစီးလွှမ်းမိုးမှု၏ ထူးခြားချက်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ (တသ္မာ)- ထို့ကြောင့်၊ (ဝိသုံ- သီးခြား၊ ဝုတ္တာနိ- ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ) တထာ- ထို့အတူ၊ ဣ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌ ဝါ- သုတ္တန်ဒေသနာတော်၌၊ ပရိယာယဒေသနတ္တာ- ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောကြားအပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိမောက္ခာနမ္ပိ- ဝိမောက္ခဈာန်တို့၏လည်း၊ အဘိဘဝနပရိယာယော- သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တိ ရူပသညီတိအာဒိနာ- အဇ္ဈတ္တိ ရူပသညီအစရှိသည်ဖြင့်

ပဌမဒုတိယအဘိဘာယတနေသု- ပဌမအဘိဘာယတန၊ ဒုတိယအဘိဘာယတန
တို့၌၊ ပဌမဝိမောက္ခောစ- ပဌမဝိမောက္ခကိုလည်းကောင်း၊ တတိယစတုတ္ထအဘိဘာ-
ယတနေသု- တို့၌၊ ဒုတိယဝိမောက္ခောစ- ကောင်း၊ ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနေသု- တို့၌၊
တတိယဝိမောက္ခောစ- လည်းကောင်း၊ အဘိဘာယတနပ္ပဝတ္တိတော- ဖိစီးလွှမ်းမိုးမှုကို
ဖြစ်စေအပ်သည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သင်္ဂဟိတော- သွင်းယူအပ်ပြီ။

အဘိဓမ္မေ ပန- ၌ကား၊ နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္ထာ^၁- ပရိယာယ်မဟုတ်
မုချဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝါ- ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့် ဟောအပ်ကုန်
သည် အဖြစ်ကြောင့် ဝိမောက္ခဘိဘာယတနာနိ- ဝိမောက္ခဈာန်နှင့် အဘိဘာယတန
ဈာန်တို့ကို၊ အသင်္ကရတော- မရောယှက်သောအားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊
ဝိမောက္ခေ- ဝိမောက္ခဈာန်တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ- ကြပ်၍၊ အဘိဘာယတနာနိ-
အဘိဘာယတနဈာန်တို့ကို၊ ကထိတာနိ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ စ- ထို့အပြင်၊
သဗ္ဗာနိ- အားလုံးကုန်သော၊ ဝိမောက္ခကိစ္စာနိ- ဝိမောက္ခလုပ်ငန်းကိစ္စရှိကုန်သော၊
ဈာနာနိ- ဈာန်တို့ကို၊ ဝိမောက္ခဒေသနာယံ- ဝိမောက္ခဒေသနာတော်၌၊ ဝုတ္တာနိ-
ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီတိ- အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီဟူ၍၊ အာဂတဿ-
(ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အစရှိသော) သုတ္တန် ပါဠိတော်၌လာသော၊ အဘိဘာယတန-
ဒွယဿ- အဘိဘာယတနဈာန်နှစ်ခု အပေါင်း၏၊ အဘိဓမ္မေ- ၌၊ အဘိဘာယတနေသု-
တို့၌၊ အဝစနတောစ- ဟောတော်မမူသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရူပိ ရူပါနိ
ပဿတိတိအာဒိနံစ- ရူပိရူပါနိ ပဿတိ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၏လည်း၊
သဗ္ဗဝိမောက္ခကိစ္စသာဓာရဏဝစနဘာဝတောစ- အားလုံးသော ဝိမောက္ခကိစ္စရှိသော
ဈာန်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ပါဠိတော်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒေတံ
ဝဝတ္တာနံ- အဘိဘာယတနကိစ္စနှင့် ဝိမောက္ခကိစ္စတို့ မရောယှက်အောင် ထိုအသီးအသီး
ခွဲခြားခြင်းကို၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်၏။

၁။ နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္ထာ ။ ။ ဤပုဒ်ကို “မုချဖြစ်သော ဒေသနာတော်”ဟု
အနက်ပြန်ဆိုလျှင် “အဘိဓမ္မေ”ဟူသော အာဓာရပုဒ်နှင့် ဝိဘတ်မတူဘဲ အရတူတုလျာဓိကရဏ
ဖြစ်နေသောကြောင့် “နိပ္ပရိယာယဒေသန”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ် ကြံတော်မူ
ကြ၏။ သို့သော် အပေါင်းအာဓာရနှင့် အစိတ်အစေ့မဝေဖြစ်၍ ဘိန္နာဓိကရဏဖြစ်သည်ဟုပင်
ယူဆပါသည်။ ဒုတိယအနက် ပြန်ဆိုရာ၌ကား ဝိမောက္ခအဘိဘာယတနတို့နှင့် ယခင်
ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတတို့ကို ယူရမည်ဖြစ်သည်။

သုတ်]

အဋ္ဌအဘိဘာယတနအဖွင့်

၆၁၃

အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတောတိ ဣဒံ- နီယတော ဟူသော ဤစကားသည်၊
 (ကာရဏဝစနံ-၌စပ်) ကတ္တစိပိ- မည်သည့်သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၌မျှလည်း။
 အဇ္ဈတ္တံ ရူပါနိ ပဿတီတိ- ပဿတိ-ဟူ၍၊ အဝတ္တာ- ဟောတော်မူမူ၍၊ သဗ္ဗတ္ထ-
 သုတ္တန်အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်အားလုံးတို့၌၊ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတီတိ- ဟူသော၊
 ယံ (ဝစနံ)- အကြင်ပါဠိတော်ကို၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ (ဝစနဿ)-
 ထိုပါဠိတော်၏၊ ကာရဏဝစနံ- အကြောင်းပြစကားတည်း၊ တေန- ထို “အဇ္ဈတ္တရူပါနံ
 အနဘိဘဝနီယတော” ဟူသော အကြောင်းပြစကားဖြင့်၊ (ဒဿေတိ-၌စပ်) ယံ-
 အကြင်ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ- ဟူသော စကားသည်၊ အညေဟေတုကံ-
 ဒေသနာဝိလာသမှ တပါးသော ဖိစီး လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိ၏၊ တံ- ထို
 ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိဟူသော စကားကို၊ တေန ဟေတုနာ- ထိုဒေသနာဝိလာသမှ
 တပါးသော ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်းဟူသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန-
 ထိုမှတပါး၊ ဒေသနာဝိလာသဟေတုကံ- ဒေသနာဝိလာသဟူသော အကြောင်းရှိသည်
 ဖြစ်၍၊ ဝါ- ဒေသနာဝိလာသဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာယ
 ဧဝ- အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်၌ ရူပသညာမရှိသည်အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ အဘိဓမ္မေ- ၌၊ ယံ
 ဝစနံ- အကြင်ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တဿ- ထိုဟောတော်မူခြင်း၏၊
 အညံ- ဒေသနာဝိလာသမှတပါးသော၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ နမဂ္ဂိတဗ္ဗံ- မရှာမှီးသင့်
 ဝါ- ရှာမှီးဖွယ်မလို၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို (အာစရိယော) ဒဿေတိ-
 ပြတော်မူ၏။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဇ္ဈတ္တရူပါနံ- အဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို၊ အနဘိဘဝနီယတာ-
 မဖိစီးမလွှမ်းမိုးထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ တေသံ- ထိုအဇ္ဈတ္တကသိုဏ်းရုပ်တို့၏၊ ဗဟိဒ္ဓါ
 ရူပါနိ ဝိယ- ဗဟိဒ္ဓါကသိုဏ်းရုပ်တို့၏ကဲ့သို့၊ အဝိဘူတတ္တာ- မထင်ရှားကုန်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟောတိ- ၏၊ စ- ထို့အပြင်၊ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန- ဝေနေယျ
 သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် အနေအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနပရိယာယကထာဘာဝတော-
 ထင်ရှားရှိသော ပရိယာယ်ဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေသနာဝိလာသော-
 ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်သော စကားတော်ကို၊ ယထာဝုတ္တဝဝတ္ထာနဝသေန-
 ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော မရောယှက်အောင် ပရိယာယ၊ နိပ္ပရိယာယဒေသနာ
 သတ်မှတ်ချက် အနေအားဖြင့် ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီတိစတေနေဝ-
 သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ ဟူသော ဤပါဠိတော်ဖြင့်သာလျှင် သိဒ္ဓတ္တာ- ပြီးစီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊

နီလာဒိအဘိဘာယတနာနိ- နီလအစရှိသော အဘိဘာယတနာများကို နဝတ္ထဗ္ဗာနိ- မဟောထိုက်ကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ (သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ-ဟုဟောလိုက်လျှင်၊ နီလ၊ ပီတစသည်တို့လည်း ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ နီလာနိ နီလဝဏ္ဏာနိ စသည်ဖြင့် အဘိဘာယတနာ တို့ကို ဟောဖွယ်မလိုတော့သည် မဟုတ်ပါလော) ဣတိ- ဤသို့၊ စေ (စောဒေယျ)- အကယ်၍ စောဒနာမူ အပြစ်ရှိကြားအံ့၊ တံ- ထိုသို့မဟောထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ) နီလာဒိသု- နီလအစရှိသော ကသိုဏ်း တို့၌၊ ကတာဓိကာရာနံ- ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော လွန်ကဲသော အားထုတ်မှုရှိကုန်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ နီလာဒိဘာဝသေသဝ- နီလကသိုဏ်း အစရှိသည်အဖြစ်၏သာလျှင်၊ အဘိဘဝနကာရဏတ္ထာ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တေသံ ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနံ- ထိုစင်ကြယ်သော အဆင်းရောင်၊ မစင်ကြယ်သော အဆင်းရောင်တို့၏၊ ပရိတ္တတာဝါ- ကျဉ်းငယ်ကုန်သည် အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ အပ္ပမာဏတာဝါ- ကျယ်ပြန့်ကြီးမားကုန်သည် အဖြစ်သည်လည်း ကောင်း၊ အဘိဘဝနကာရဏံ- ဖိစီးလွှမ်းမိုးခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ န- မဟုတ်၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ (တေသံ ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနံ- တို့၏၊) နီလာဒိဘာဝေါ ဧဝ- နီလအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်သာလျှင်၊ (အညီရောင်ကသိုဏ်း စသည်ဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင်) (အဘိဘဝနကာရဏံ- သည်၊ ဟောတိ- ၏၊) ဣတိ- ဤကား သောနောခြင်းတည်း၊ စ- ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧတေသု ပရိတ္တာဒိကသိဏရူပေသု- ဤပရိတ္တအစရှိသော ကသိုဏ်းရုပ်တို့တွင်၊ ယံယံ- အကြင်အကြင် ကသိုဏ်းရုပ်ကို၊ စရိတဿ- စီးဖြန်းအားထုတ်မှုပြုလုပ်သော သူ၏၊ ဝါ- သူ့မှာ၊ ဣမာနိ အဘိဘာယတနာနိ- တို့သည်၊ ဣဇ္ဈန္တိ- ပြည့်စုံကုန်၏၊ တံ- ထိုအဘိဘာယတနာများပြည့်စုံကြောင်း ကသိုဏ်းရုပ်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဣမေသု ပနာတိအာဒိ- ဣမေသုပန အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေနာတိ- ကား၊ သကလနီလဝဏ္ဏ၊ နီလနီဒဿန၊ နီလနီဘာသာနံ- အလုံးစုံညီသော အဆင်းရှိကုန်၊ အညီချည်းသာတွေ့မြင်အပ်ကုန်၊ ညီသော တောက်ပြောင်သော အဆင်းရှိကုန်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့နှင့်၊ သာဓာရဏဝသေန- သက်ဆိုင်သော စကားအနေအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) ဝဏ္ဏဝသေနာတိ- ကား၊ သဘာဝဝဏ္ဏဝသေန- ပင်ကိုသဘာဝ အဆင်းအနေအားဖြင့်၊ နိဒဿနဝသေနာတိ- ကား၊ ပဿိတဗ္ဗတာဝသေန- ရှုမြင်အပ်သည်အဖြစ်၏ အနေအားဖြင့်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိဝိညာဏဝိထိယာ-

သုတ်]

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၆၁၅

စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော ဝိညာဏ်စိတ်ဝီထိဖြင့် ဂဟေတဗ္ဗတာဝသေန- ယူထိုက်သော အာရုံ၏ အဖြစ်အနေအားဖြင့် (ဝုတ္တံ)။

ဩဘာသဝသေနာတိ- ကား၊ သပ္ပဘာသတာယ- အရောင်နှင့် တကွဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝဘာသနဝသေန- ထွန်းလင်းတောက်ပသည်အဖြစ်ဖြင့် ဥပမာပုပ္ဖန္တိ- ကား၊ အတသိပုပ္ဖ- နှမ်းကြပ်ပွင့်သည်၊ ဝဏ္ဏသင်္ကရာဘာဝတော- အခြားသော အရောင်တို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နီလမေဝ- အညိုရောင်ချည်း သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ၏။ ဗာရာဏသီသမ္ဘဝန္တိ- ကား၊ ဗာရာဏသီယံ- ဗာရာဏသီမြို့၌၊ သမုဋ္ဌိတံ- ဖြစ်သော (တံ ဝတ္ထံ- ထိုအဝတ်သည်)၊ ဣတော- ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်မှ၊ ဗာဟိရကဿ- အပြင်အပ အယူဝါဒ၌ ဖြစ်သော၊ ဧကစ္စဿ- အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အပ္ပမာဏံ- ပြန့်ပွားကြီးမားသော ပမာဏရှိသော၊ အတိဝိတ္ထာရိတံ- အလွန်ချဲ့ဖြန့်အပ်သော၊ ကသိဏနိမိတ္တံ- ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို၊ ဩလောကေန္တဿ- ကြည့်ရှုနေစဉ်၊ ဣဒံ- ဤကသိုဏ်းနိမိတ်သည်၊ သကလံ- အားလုံးသော၊ လောကံ- ဩကာသလောကကို၊ အဘိဘဝိတွာ- လွှမ်းမိုး၍၊ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ- လွှမ်းမီ၍၊ ဂဏှာတိ ကိနုခေါ- ယူလေသလော၊ ဣတိ- ဤသို့တွေးတော၍၊ ဘယံ- ကြောက်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်ရာ၏၊ ဝါ- ဖြစ်နိုင်၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- မှာ၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော၊ ဘယံဝါ- ကြောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သာရဇ္ဇံ ဝါ- ရွံရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့ အဘိဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ- မကြောက်သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ (တာနိ- ထိုအဘိဘာဝဒဿန ဈာန်ရှစ်မျိုးတို့ကို၊ ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) အာနိတာနိ- ဆောင်ပြတော် မူအပ်ကုန်ပြီ။

အဋ္ဌဝိမောက္ခအဖွင့်

၁၇၄။ ဟေဋ္ဌာ- အောက်မဟာနိဒါနသုတ်၌၊ အတ္ထတော- အနက်အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တတ္တာ- ခွဲခြမ်းဖွင့်ပြအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိမောက္ခကထာ- ဝိမောက္ခနှင့် စပ်သော တရားဒေသနာတော်သည်)၊ ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ- ပေါ်လွင်သော အနက်ရှိသည်သာတည်း၊ ဧကစ္စဿ- အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ ဝိမောက္ခောတိ- ဝိမောက္ခဟူသော၊ ယောသောပိ- အသံသည်လည်း၊ ဘယာဝဟော- ကြောက်ခြင်းကို ဆောင်တတ်၏၊ ဝါ- ကြောက်ရွံ့စေတတ်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊ တဿ-

ထိုအချို့ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ- သည်။) ဝဇ္ဇာဘိရတဘာဝတော- ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ပျော်မွေ့သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ပျော်မွေ့သူသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်မြောက်ချင် သောကြောင့် လွတ်မြောက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်ပြသော ဝိမောက္ခဟူသော အသံသည် ထိုသူအတွက် ကြောက်စရာဖြစ်နေသည်ဟူလို] ပန- သို့သော်လည်း။ တထာဂတဿ- သည်။ ဝိမောက္ခေ- ဝိမောက္ခဈာန်တို့သို့၊ ဥပသမ္ပန္န- ရောက်၍၊ ဝိဟရတောပိ- နေတော်မူပါသော်လည်း။ တံ- ထိုကြောက်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ (ဣမေပိ အဋ္ဌဝိမောက္ခာ- ဤဝိမောက္ခရှစ်ပါးတို့ကိုလည်း။) အဘိတဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ- လျှင်၊ အာနိတာ- ကုန်ပြီ၊ [အဋ္ဌကထာအတိုင်း အာနိတာ-ဟု ရှိရမည်]။

အာနန္ဒယာစနကထာအဖွင့်

၁၇၈၊ ၁၇၉။ ဗောဓိတိ- ဗောဓိဟူသည်ကား၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတညာဏံ တော်ပေတည်း။ ဟိ- မှန်၏။ တံ- ထိုသဗ္ဗညုတညာဏံတော်ကို၊ စတုမဂ္ဂဉာဏပဋိဝေဓ- န္တေဝ- လေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိခြင်းသဘောဟူ၍သာလျှင်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကဿာ- နည်း) သဗ္ဗညုတညာဏပဋိဝေဓဿ- သဗ္ဗညုတညာဏ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်း၏။ တံမူလကတ္တာ- ထိုလေးပါးသော မဂ်ဉာဏ်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိရရှိခြင်းသာလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဧဝံ ဝုတ္တဘာဝန္တိ- ကား၊ အာနန္ဒ- အာနန္ဒာ၊ တထာဂတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အာကင်္ခမာနော- အလိုရှိတော်မူလသော်၊ ကပ္ပံဝါ- အာယုကပ်တစ်ကပ်ပတ်လုံးသော် လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိဝသေသံဝါ- တစ်ကပ်ထက် ပိုလွန်သော ကြွင်းကျန်သော ကာလပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌေယျ- သက်တော်ရှည်ရှည်တည် နေတော်မူနိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တဘာဝံ- မိန့်တော်မူအပ်သည် အဖြစ်ကို၊ (သဒ္ဓဟသိ- ယုံကြည်ပါ၏လော) တမ္ပိ ဩဠာရိကနိမိတ္တံ- ထိုပေါ်လွင်ထင်ရှားသော ပရိယာယ်အရိပ်နိမိတ်စကားကိုလည်း၊ (မယာ- ငါသည်။) ကတံ- ပြုတော်မူအပ်ပြီးပြီ၊ မာရေန- မာရ်နတ်သည်၊ ပရိယုဋ္ဌိတစေတသော- လွှမ်းမိုးခံရသော စိတ်ရှိသော၊ တဿ (တေ)- ထိုသင်သည်၊ (တံ- ထိုပေါ်လွင် ထင်ရှားသော ပရိယာယ်အရိပ် နိမိတ်စကားကို) န ပဋိဝိဒ္ဓံ- မသိအပ်ပါလေပြီ၊ နသလ္လက္ခိတံ- မမှတ်သားအပ်ပါလေပြီ။

၁၈၃။ အာဒိကေဟိတိ- ကား၊ ဧဝမာဒိဟိ- ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ မိတ္တာမစ္စ- သုဟုဇ္ဇဟိ- မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း၊ ကောင်းသော စိတ်နှလုံးရှိသူတို့နှင့် ပိယာယိတဗ္ဗတော-

သုတ်]

အာနန္ဒယာစနကထာအဖွင့်

၆၁၇

ချစ်ခင်အပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိယေဟိ- ပိယမည်သော သူတို့နှင့်၊ မနဝမနတော- စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနာပေဟိ- မနာပမည်သော သူတို့နှင့်၊ ဇာတိယာတိ- ကား၊ ဇာတိအနုရူပဂမနေန- အမျိုးဇာတ်အားလျော်စွာ သွားရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ နာနာဘာဝေါ ဝိသုံဘာဝေါ- တသီးတခြားစီ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အသမ္ပဒ္ဓဘာဝေါ- မဆက်မစပ် အဆက်အသွယ် ပြတ်သူဖြစ်ခြင်းသည်၊ မရဏေန ဝိနာဘာဝေါတိ- ကား၊ စုတိယာ- စုတေသေလွန်ခြင်း အားဖြင့်၊ တေန အတ္တဘာဝေန- ထိုခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောဖြစ်၊ အပုနရာဝတ္တနတော- နောက်ထပ်တဖန် ပြန်လှည့် မလာနိုင်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိပ္ပယောဂေါ- မယှဉ်မတွဲ သေကွဲကွဲခြင်းသည်၊ ဘဝေန အညထာဘာဝေါတိ- ကား၊ ဘဝန္တရဂ္ဂဟဏေန- ဘဝတပါး ပဋိသန္ဓေကို ယူခြင်း အားဖြင့်၊ ပုရိမာကာရတော- ရှေးဘဝ၌ဖြစ်သော အခြင်းအရာ အသွင်သဏ္ဌာန်စသော သဘောမျှ၊ အညာကာရတာ- တမျိုးတခြား ကွဲပြားသော အခြင်းအရာ အသွင် သဏ္ဌာန်စသော သဘောရှိသည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏။) ကာမာဝစရသတ္တော- ကာမာဝစရဘုံသား သတ္တဝါသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ရူပါဝစရော- ရူပါဝစရဗြဟ္မာသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိအာဒိနာပိ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တတ္ထာပိ- ထိုကာမာဝစရသတ္တဝါ၌လည်း၊ ဝါ- တွင်လည်း၊ မနုဿော- လူသည်၊ ဟောတိ၊ ဒေဝေါ- နတ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိအာဒိနာပိ- ကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗော- ယှဉ်စေထိုက်၏။

ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာတိ- ကား၊ ကုတော ကုဟိ- အဘယ်အရပ်၌၊ ကိသ္မိနာမ ဌာနေ- အဘယ်မည်သော အရပ်၌၊ ဧတ္ထ ဧတသ္မိ- ဤသို့သော၊ ခန္ဓပ္ပဝတ္တေ- အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ်ဖြစ်နေသော ဘဝခန္ဓာသံသရာ၌၊ ယံ တံ- အကြင်တရားသဘောသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်၏ ။ပ။ ပလောကဓမ္မံ- ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၏၊ တံ- ထိုတရားသဘောသည်၊ ဝတ- မလွဲဧကန် အမှန်ပင်၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရဓ္မိ- ခန္ဓာကိုယ် သော်မှပင်၊ မာပလုဇ္ဇိ- မပျက်စီးပါစေသည်၊ ဣတိ- ဤသို့တောင့်တခြင်းဖြင့်၊ လဒ္ဓါ- ရခြင်းငှာ၊ သက္ကာ- တတ်ကောင်းပါ၏လော၊ တာဒိသဿ- ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ ကာရဏဿ- တောင့်တ၍ ရနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း၏၊ အဘာဝတော- မရှိခြင်းကြောင့်၊ န သက္ကာဧဝ- မတတ်ကောင်းသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤမျှလောက် တလောကလုံး၌ အမြတ်ဆုံးကိုယ်တော်ဖြစ်၍၊ အစ္ဆရိယဗျတဓမ္မံ- အံ့ဩဖွယ်သဘော၊ မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်သော သဘောရှိတော်မူသော၊

တထာဂတဿ- ဤ၊ သရီရဗ္ဗိ- မှပင်၊ မာ ပလုဇ္ဇိ- တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့တောင့်တ၍ ရနိုင်ခြင်းဟူသော၊ ဧတံ ဌာနံ- ဤအကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ- မရှိ၊ ပန- ယင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်သော်မှပင် မပျက်စီးရန် တောင့်တ၍ မရနိုင်ခဲ့သော်၊ အညေသံ- အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သရီရံ- သည်၊ မာ ပလုဇ္ဇိ- တည်း၊ ဣတိ- ဟူသော၊ ဧတံ ဌာနံ- သည်၊ ကိံ အင်္ဂီ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇတိ- ရနိုင်ပါတော့ အံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- ဆိုလိုအပ်သော အနက်သဘောတည်း။

(တဉ္စ- ထိုစွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော အာယုသင်္ခါရကိုကား၊ တထာဂတော- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇီဝိတဟေတု- အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပုန- တဖန်၊) ပစ္စာဝမိဿာမိ- စားမျိုးဦးအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့နောက်ထပ် တဖန် စားမျိုးခြင်းဟူသော၊ ဧတံ ဌာနံ- ဤအကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ- မရှိ၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) သတိ- သတိကို၊ သူပဋိတံ- ကောင်းစွာစွဲကပ် တည်သည်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တာ- ပိုင်းဖြတ်၍၊ အာယုသင်္ခါရနံ- အာယုသင်္ခါရတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဩဿဋ္ဌတ္တာစ- စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ- ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ကို တရားဓမ္မဟောပြဆိုမခြင်း ဟူသော မြတ်စွာဘုရား လုပ်ငန်းကိစ္စ၏၊ ဝါ- ကို၊ ပရိယောသာပိတတ္တာစ- ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ (ဧတံဌာနံ- သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ- မရှိ) ဟိ- မှန်၏၊ ဧတ္ထ- ဤအာယုသင်္ခါရ လွှတ်တော်မူပြီးရာအခါ၌၊ မာသတ္တယတော- သုံးလအပေါင်းမှ၊ ပရံ- နောက်၌၊ ဗုဒ္ဓဝေနေယျာ- မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဆုံးမထိုက်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ နလဗ္ဘန္တိ- မရနိုင်တော့ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်သင့်၏)။

၁၈၄။ သာသနဿ- မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၏၊ စိရဋ္ဌိတိနာမ- ကြာမြင့်စွာ တည်တံ့ခြင်းမည်သည်၊ ကေဝလေဟိ- အားလုံးကုန်သော၊ သသမ္ဘာရေဟိ- လောကီ ကုသိုလ်အကြောင်း အဆောက်အဦတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ အရိယမဂ္ဂဓမ္မေဟိ- အရိယမဂ္ဂတရားတို့ကြောင့်၊ (ဟောတိ- ၏၊) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ ။ပ။ ကထိတန္တိ- သဗ္ဗံ ။ပ။ ကထိတံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ (ကဿာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ ။ပ။ ကထိတန္တိ- ဟူ၍၊ အာစရိယော အာဟ- ဖွင့်ဆိုပါသနည်း၊) လောကိယာဟိ- လောကီဖြစ်ကုန်သော၊ သီလသမာဓိပညာဟိ- တို့နှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ လောကုတ္တရဓမ္မ- သမဓိဓဿ- လောကုတ္တရာ တရားရခြင်း၏၊ အသမ္ဘဝတော- မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (သဗ္ဗံ ။ပ။ ကထိတန္တိ- ၍၊ အာစရိယော- သည်၊ အာဟ- ပြီ၊) တတိယဘာဏ-

သုတ်]

နာဂါပလောကိတအဖွင့်

၆၁၉

ဝါရဝဏ္ဏနာ- ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား တထောက်နားရာ သုံးခုမြောက် အပိုင်းကဏ္ဍအဖွင့်သည်။
နိဋ္ဌိတာ- ပြီးဆုံးပြီ။

နာဂါပလောကိတအဖွင့်

၁၈၆။ နာဂါပလောကိတန္တိ- ကား၊ နာဂဿ- ဆင်ပြောင်ကြီး၏။ အပလောကိတံ
ဝိယ- ကြည့်ရှုခြင်းကဲ့သို့သော၊ အပလောကိတံ- ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းကို၊ ဟတ္ထိနာဂဿ-
ဆင်ပြောင်ကြီး၏။ အပလောကနသဒိသံ- ကြည့်ရှုခြင်းနှင့်တူသော၊ အပလောကနံ-
ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းကို၊ (အပလောကေတွာ- ကြည့်ရှုတော်မူပြီး၍) ဣတိ- ဤကား၊
အတ္ထော- အနက်၊ အာဟစ္စာတိ- ကား၊ ဖုသိတွာ- ထိ၍၊ (ဌိတာနိဝိယ- တည်ကုန်
သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊) အင်္ဂုသကလဂ္ဂါနိဝိယာတိ- ကား၊ အင်္ဂုသကာနိ- ချွန်းချိတ်
တို့သည်၊ အညမညသ္မိ- အချင်းချင်း၌၊ လဂ္ဂါနိ- ချိတ်တွယ်နေကုန်သည်၊ အာသတ္တာနိ-
ချိတ်ဆက်နေကုန်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတာနိဝိယ- တည်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
ဧကာဗဒ္ဓါနိတိ- ကား၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ဧကတော- တပေါင်းတည်း၊ အာဗဒ္ဓါနိ-
ချိတ်ဆက်နေကုန်သည်၊ (ဟုတွာ ဌိတာနိ- တည်ကုန်၏။) တသ္မာတိ- ကား၊ ဝိဝဋ္ဌိနံ-
လည်ပင်းရိုးတို့၏၊ ဧကဂ္ဂနာနိဝိယ- တခွက်ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧကာဗဒ္ဓာဘာဝေန-
တပေါင်းတည်း ဆက်စပ်နေကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (န သက္ကာ-၌စပ်) ကေဝလံ-
အခြားသော အရိုးတော်များ မပါဘဲ သီးသန့် ဝိဝဋ္ဌိနိယေဝ- လည်ပင်းရိုးတို့ချည်းသာလျှင်၊
(ဣတရသန္တိသု- အခြားသော အရိုးအဆက်တို့၌၊ ဧကာဗဒ္ဓါနိ- တပေါင်းတည်း
ဆက်စပ်နေကုန်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဌိတာနိ- တည်ကုန်သည်၊ န- မဟုတ်သေး၊
[နကေဝလံ ဝိဝဋ္ဌိနံ- ၌ “ဝိဝဋ္ဌိနိ”ဟု ပဌမာဗဟုဝစ်စိဘတ်ဖြင့် ပါဠိပြင်လိုက်၏၊
ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် မရှိသင့်] အထခေါ- အဟုတ်အမှန်ကား၊ ဗာဟုသန္တိအာဒိကာ-
လက်မောင်းရိုး အဆက်အစရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသ- တစ်ဆယ့်နှစ်မျိုးကုန်သော၊
မဟာသန္တိယော စ- ကြီးသော အရိုးအဆက်တို့ကို လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုလိသန္တိယောစ-
လက်ချောင်းရိုး အဆက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ဗုဒ္ဓါနံ-
မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ သဗ္ဗာနိပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တာနိ- ထိုအရိုးတော်
တို့သည်၊ ဣတရသန္တိသု- တို့၌၊ ဧကာဗဒ္ဓါနိ ဟုတွာ ဌိတာနိ- တည်ကုန်၏။

ယတော- ယင်းသို့ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့၏ ပြဆိုအပ်ပြီးသော အရိုးတော်အားလုံး
တို့သည် သက်ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာအရိုးဆက်တို့၌ တပေါင်းတည်း ဆက်စပ်လျက်

တည်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုမြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ကာယဗလံ- ကိုယ်တော်
 ခွန်အားသည်၊ ပကတိဟတ္ထိနံ- ပကတိရိုးရိုးဆင်တို့၏၊ ကောဋိသဟဿဗလပ္ပမာဏံ-
 ကုဋေတစ်ထောင်တို့ ခွန်အားအတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (အယံ
 ပထဝီ- ဤမြေကြီးသည်၊) ကဏ္ဍကပရိဝတ္တနေ- ကဏ္ဍကမြင်း၏ ပြန်လှည့်ရာအရပ်၌၊
 (ကုလားလစက္ကံ ဝိယ- အိုးထိန်းသည်တို့ စက်ကဲ့သို့၊ ပရိဝတ္တိတွာ- ချာချာလည်၍၊ နဂရာ-
 ကပိလဝတ်မြို့တော်မှ၊ နိက္ခမိတွာ- ထွက်လာ၍၊ နဂရံ- ကို၊ ပဿိတုကာမံ-
 ကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ဗောဓိသတ္တံ- ဘုရားအလောင်း သိက္ခဒ္ဓဘုရင်မင်းကို၊)
 ကပိလဝတ္ထုနဂရာဘိမုခံ- ကပိလဝတ်မြို့တော်သို့ ရှေ့ရှုမျက်နှာတော်မူသည်ကို၊
 အကာသိ ဝိယ- ပြုခဲ့ဖူးသကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ၊ အယံ ပထဝီ- သည်၊ ကုလားလ-
 စက္ကံဝိယ- သို့၊ ပရိဝတ္တိတွာ- ၍၊ ဘဂဝန္တံ- ဝေသာလီမြို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူလိုသော
 မြတ်စွာဘုရားကို ဝေသာလီနဂရာဘိမုခံ- မူသည်ကို၊ အကာသိ- ပြုပြီး ယဒိဇဝံ- ယင်းသို့
 ဤမြေကြီးသည် အိုးထိန်းသည်စက်ကဲ့သို့ ချာချာလည်၍ မြတ်စွာဘုရားကို
 ဝေသာလီမြို့သို့ ရှေ့ရှု မျက်နှာတော်မူသည်ကို ပြုသည် ဖြစ်ချေသော်၊ ကထံ-
 အဘယ်ပုံအဘယ်နည်းဖြင့်၊ တံ- ထိုကြည့်ရှုတော်မူခြင်းသည်၊ နာဂါပလောကိတံနာမ-
 ဆင်ပြောင်ကြီး၏ ကြည့်ရှုခြင်းနှင့်တူသော ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း မည်သည်၊ ဇာတံ-
 ဖြစ်နိုင်ပါတော့အံ့နည်း။

တဒဇ္ဈာသယံ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ကြည့်ရှုတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်ကို၊
 ဥပါဒါယ- ကပ်ယူအစွဲပြု၍၊ (နာဂါပလောကိတံ နာမ- သည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပါ၏၊) ဟိ-
 ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နာဂါပလောကိတဝသေနေဝ- ဆင်ပြောင်ကြီး၏
 ကြည့်ရှုခြင်းနှင့်တူသော ကြည့်ရှုခြင်းအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ အပလောကေတုကာမော-
 ကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၊ ဇာတော- ဖြစ်ပြီး၊ ပန- ယင်းသို့ဖြစ်လသော်၊ အဿ-
 ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပညာနုဘာဝေန- ကောင်းမှုကုသိုလ်၏ အစွမ်း အာနုဘော်တော်ကြောင့်
 အဿ- ထိုဝေသာလီမြို့တော်၏၊ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနံ- တည်ရာဌာနသည်၊ ပရိဝတ္တိ- ချာချာလည်ပြီး
 တေန- ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုကြည့်ရှုတော် မူခြင်းကို၊ နာဂါပလောကိတနေဝ-
 ဆင်ပြောင်ကြီး၏ ကြည့်ရှုခြင်းနှင့်တူသော ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းဟူ၍သာလျှင်၊ ဝုစ္စတိ-
 ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ အာနန္ဒ- အာနန္ဒ၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝေသာလီယာ-
 ကို၊ ဣဒံဒဿနံ- ဤကြည့်ခြင်းသည်၊ ပစ္စိမံ- နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ဒဿနံ-
 ကြည့်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မိန့်တော်မူအပ်သော၊ ဣဒံ- ဤစကားတော်သည်၊

သုတ်]

နာဂါပလောကိတအဖွင့်

၆၂၁

ဝေသာလီယာ- ကို၊ အပလောကနဿ- ကြည့်တော်မူခြင်း၏၊ ကာရဏာဝစနံ-
 နောက်ဆုံးအကြိမ်အဖြစ် အကြောင်းပြစကားတော်သည်၊ န- မဟုတ်၊ (ကသွာ- နည်း၊)
 အနေကန္တိကတ္တာ- တစ်ခုတည်းအဖို့ရှိသော အကြောင်းမဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊
 ဝါ- သေချာသောအကြောင်း မဟုတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန- အမှန်စင်စစ်ကား၊
 ဧတံ- ဤ ကုဒ် ပစ္ဆိမံ ။ပ။ ဒဿနံဟူသော စကားတော်သည်၊ ဘူတကထနမတ္တံ-
 အမှန်တကယ် ကြည့်ရှုမှုဟူသော အဖြစ်မှန်ကို မိန့်ဆိုသောစကားမျှသာတည်း၊ တံ-
 ထို ကုဒ်ပစ္ဆိမံ အစရှိသော စကားတော်ကို၊ မဂ္ဂသောနေဝသေန- ကြွတော်မူရသည့်
 ခရီးစဉ်ကို ရှင်းလင်းပြောပြခြင်းအနေအားဖြင့် ဒဿေတွာ- ပြတော်မူပြီး၍၊ ဧတ္ထ- ဤသို့
 ကုဒ် ပစ္ဆိမံ ။ပ။ ဒဿနံဟု မိန့်တော်မူရာ၌၊ အညဒေဝ- ဤကြည့်ရှုတော်မူခြင်း၏
 နောက်ဆုံး အကြိမ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းမှ တပါးတခြားသော၊ အပလောကန-
 ကာရဏံ- ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ဒဿေတုကာမော- ပြတော်မူလိုသော
 အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ နနုစာတိအာဒိ- နနုစ အစရှိသော စောဒနာ သောဓနာ-
 စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

တံ တံ သဗ္ဗံ- ထိုထိုသာဝတ္ထိမြို့ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ အစရှိသော နောက်ဆုံးထွက်ခွါလာရာ
 မြို့ဟူသမျှကို ကြည့်ရှုခြင်းအားလုံးသည်၊ ပစ္ဆိမဒဿနမေဝ- နောက်ဆုံးအကြိမ်
 ကြည့်ရှုခြင်းချည်းသာတည်း၊ (ကသွာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) အနတ္တမေန- ခရီးစဉ်
 အနေအားဖြင့်၊ ကုသိနာရံ- ကုသိနာရံမြို့သို့၊ ဂန္ဓာ- ကြွသွား၍၊ ဝါ- ရောက်၍၊
 ပရိနိဗ္ဗာတုကာမတာယ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော
 တတော- ထိုထိုသာဝတ္ထိအစရှိသော မြို့မှ၊ နိက္ခန္တတ္တာ- ထွက်ခွါလာတော်မူသည်
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အနတ္တရိယတ္တာတိ ကုမိနာ- အနတ္တရိယတ္တာဟူသော စကားဖြင့်၊
 ယထာဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးတိုင်းသော၊ အနေကန္တိကတ္တံ- အမှန်တကယ်သေချာသော
 အကြောင်းမဟုတ်သည် အဖြစ်တည်းဟူသော ပစ္ဆိမဒဿန-ဟူသော အကြောင်းကို၊
 ပရိဟရတိ- ပယ်ရှား၏၊ တယိဒံ- ထိုပစ္ဆိမဒဿနဟူသော စကားတော်သည်၊ သောနေမတ္တံ-
 ခရီးစဉ်ကို ရှင်းလင်းမိန့်ကြားသော စကားတော်မျှသာတည်း၊ ပန- အဋ္ဌကထာဆရာ၏
 ဧကန္တိက အကြောင်းကား၊ ကုဒ်- ဤပြုလတ္တံ့သော အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အကြောင်းပြ
 ချက်သည်၊ ဧတ္ထ- ဤ ကုဒ် ပစ္ဆိမံ အာနန္ဒ- အစရှိဖြင့် မိန့်ကြားတော်မူရာ၌၊ အဝိပရိတံ-
 မလွဲဧကန်မှန်သော၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြချက်တည်း၊ ကုတိ- ဤသို့၊ ဒဿေတုံ-
 ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ အပိစာတိအာဒိ- အပိစ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန)
 ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝိ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာပေက္ခော- ဝဲကွက် တွယ်တာမှု ရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဝေသာလီ- ဝေသာလီမြို့ကို၊ န အပလောကေသိ- ကြည့်တော်မူသည်မဟုတ်၊ မေ- ငါ၏၊ ဣဒံမနံ ပန- ဤဝေသာလီမြို့မှ ထွက်ခွါကြ သွားတော်မူခြင်းသည်ကား၊ အပုနရာဂမနံ- နောက်ထပ်တဖန် ပြန်လာခြင်းမရှိသော ကြွသွားခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အနက်သဘောကို၊ ဒဿနမုခေန- ပြခြင်းဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဗဟုဇနသုခါယ- များစွာသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ လောကာနုကမ္မာယ- သတ္တလောကကို ဝဲညှာထောက်ထား သနားခြင်းငှာ၊ အပလောကေသိ- ကြည့်တော်မူပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အပိစ ဝေသာလီရာဇာနောတိ အာဒိ- ရာဇာနော အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

☞ အန္တကရောတိ- ကား၊ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခဿ- အားလုံးသော သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို၊ ဝါ- ၏၊ သကသန္တာနေ စ- ကိုယ်တော်၏ ခန္ဓာအစဉ်၌လည်းကောင်း၊ ပရသန္တာနေ စ- တပါးသော သတ္တဝါတို့ ခန္ဓာအစဉ်၌လည်းကောင်း၊ ဝိနာသကရော- ဖျက်ဆီးခြင်းကို ပြုတော်မူသော၊ အဘာဝကရော- မရှိခြင်းကို ပြုတော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓစက္ခု ။ပ။ သင်္ခါတေဟိ- ဗုဒ္ဓစက္ခု၊ ဓမ္မစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ မံသစက္ခု၊ သမန္တစက္ခုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ပစ္စဟိ- ငါးပါးကုန်သော၊ စက္ခုဟိ- မျက်လုံးတော်တို့ဖြင့်၊ စက္ခုမာ- မျက်လုံးတော်များ ရှိတော်မူသော၊ (သတ္ထာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) သဝါသနာနံ- ဝါသနာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သမ္ပန္နိန္ဒြာ- အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်ကုန်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သာတိသယံ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွ၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန- ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာတော- ချုပ်ငြိမ်းတော်မူပြီ။

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၁၈၇။ မဟာဩကာသေတိ- ကား၊ မဟန္တေ- ကျယ်ဝန်းကုန်သော၊ ဩကာသေ- တရားတော်ကို တည်တံ့စေရာ ဌာနတို့ကို၊ မဟန္တာနိ- ကျယ်ဝန်းကုန်သော၊ ဓမ္မဿ- တရားတော်၏၊ ဝါ- ကို၊ ပတိဋ္ဌာပနဌာနာနိ- တည်တံ့စေရာဌာနတို့ကို၊ (ဒေသေဿာမိ- ဟောတော်မူအံ့၊) ယေသု- ယင်းဌာနတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာပိတော- တည်တံ့စေအပ်သော၊

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၂၃

ဓမ္မော- တရားတော်ကို၊ အသန္ဓေဟတော- မယုံမှား မတွေ့ဝေခြင်းအားဖြင့်၊ နိစ္ဆိယတိ- ဘုရားဟော တရားအစစ်အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တာနိ- ထိုမဟာပဒေသတို့ဟူသည်၊ ဝါ- တရားတော်ကို တည်တံ့စေရာဖြစ်သော ကျယ်ဝန်းသော ဌာနတို့ဟူသည်။ ကာနိ- အဘယ်တို့နည်း၊ အာဂမနဝိသိဋ္ဌာနိ- ထိုတရားကို နဂိုမူလသင်ယူလာခဲ့ရာ ဘုရား၊ သံဃာ၊ သမ္မဟုလထေရ်၊ ဧကထေရ် ဟူသော လေးမျိုးတို့ဖြင့် အထူးပြုအပ်ကုန်သော၊ သုတ္တောတရဏာဒီနိ- ဘုရားဟောပါဠိတော်၌ သက်ရောက်ပါရှိစေခြင်း အစရှိသည်တို့တည်း။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ- ဒုတိယအတ္ထဝိကပ်၌၊ (နှစ်ကြိမ်မြောက် ကြိတ်ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အဖွင့်၌။ ကာရဏံ-၌စပ်) (ယေ ဗုဒ္ဓါဒယော- အကြင်ဘုရားအစရှိသော ဆရာလေးဦးတို့ကို၊ အပဒိသီယန္တိ- ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏၊ (သင်ယူခဲ့ရာ ဆရာအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏)၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (တေ ဗုဒ္ဓါဒယော- ထိုဘုရားအစရှိသော ဆရာလေးဦးတို့သည်။) အပဒေသာ- အပဒေသတို့မည်၏။ ဧတေသံ- ဤအကြောင်းတရားတို့၏၊ မဟန္တာ- မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ အပဒေသာ- ညွှန်ပြအပ်သော သင်ယူခဲ့ရာ ဆရာတို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့မြင့်မြတ်ကုန်သော ညွှန်ပြအပ်သော ဆရာရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုအကြောင်းတရားတို့သည်။) မဟာပဒေသာ- မဟာပဒေသတို့မည်၏။ အာဂုဿော- ငါ့ရှင်၊ မေ- တပည့်တော်သည်၊ ဧတံ- ဤတရားတော်ကို၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သမ္မုခါ- အထံတော်၌၊ သုတံ- နာယူမှတ်သားထားအပ်ပါပြီ၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ကေနစိ- ရဟန်းတစ်ပါးပါးသည်၊ အာဘတဿ- ဆောင်ထားအပ်သော တရားဒေသနာ အမျိုးမျိုးကို၊ ဓမ္မောတိ- ဘုရားဟောပရိယတ် တရားတော် အစစ်အမှန်ဟူ၍၊ ဝိနိစ္ဆိနနေ- ဆုံးဖြတ်ခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ (မဟာပဒေသော- မဟာပဒေသမည်၏)။

၁။ မဟာပဒေသပုဒ်၏ ဒုတိယဝိကပ် ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ ဤဒုတိယဝိကပ်မှ အပဒေသပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသာ ပါ၍ မဟာပဒေသပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျမပါလှ။ စာကျနေ၏။ အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာ၊ ဒု (၃၅၄)စတုတ္ထနိပါတ်၊ မဟာပဒေသသုတ်) ၌ အပြည့်အစုံပါ၏။ ဆရာတော်ကြီးများ၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ ဘာသာဋီကာတို့၌ မဟာပဒေသပုဒ် ဒုတိယဝိဂြိုဟ်၌ အဓိကရဏသာဓနကြံထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ အင်္ဂုတ္တိရိဋ္ဌိကာနှင့် မတိုက်ဆိုင်သောကြောင့်ဟု ဆိုရာ၏။ ထို့အပြင် ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အပဒိသန္တိ”ဟုလည်းကောင်း “ဒွေသမ္ပရာယာ။ တုမှာကံ မယာ”ဟု လည်းကောင်း ပါဠိပျက်နေသေး၏။

ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ တံ- ထိုအကြောင်းဟူသည်၊ ကိံ- အဘယ်နည်း၊
 ဣတိ- ဤသို့ မေးငြားအံ့၊ (တံ- ထိုအကြောင်းဟူသည်၊) ယထာဘတဿ-
 ရဟန်းတစ်ပါးပါး ဆောင်ထားအပ်သမျှသော၊ တဿ- ထိုတရားဒေသနာကို၊ သုတ္တော-
 တရုဏာဒိဇေ- ဘုရားဟောပါဠိတော်၌ သက်ရောက်ပါရှိစေခြင်း အစရှိသည်ပင်တည်း။
 (ယထာဘတဿ- သော၊ တဿ- ကို၊ သုတ္တောတရုဏာဒိဇေ- အစရှိသည်သည်
 ပင်လျှင်၊ မဟာပဒေသာ- မဟာပဒေသတို့မည်ကုန်သည်၊) ယဒိ ဟောန္တိ- အကယ်၍
 ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဧဝံ သန္တေသု- ဤသို့ဖြစ်ကုန်လသော်၊ (“ယဒိ ဧဝံ” ကို အနက်အရှည်
 ပြန်ဆိုခြင်းတည်း၊ ယဒိဧဝံ- ယင်းသို့ သုတ္တောတရုဏစသည်သည်ပင်လျှင်
 မဟာပဒေသဖြစ်နေလသော်ဟု အတိုချုပ်အနက်ဆိုနိုင်၏။) ကထံ- အဘယ်နည်း
 အဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ စတ္တာရော- မဟာပဒေသလေးပါးတို့သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်နိုင်ကုန်တော့
 အံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးငြားအံ့၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဓမ္မဿ- တရားဒေသနာ၏။
 ဝါ- တရားဒေသနာတော်ကို ကြားနာသင်ယူခြင်း ကိစ္စ၏၊ သမ္ပဒါယော- ပြီးစီး
 ပြည့်စုံကြောင်း ဆရာတို့သည်၊ သတ္တာ စ- မြတ်စွာဘုရားလည်းကောင်း၊ သာဝကာ
 စ- ဘုရားတပည့် ရဟန်းတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ- ဤသို့၊) ဒေ- နှစ်ဦးတို့ပေတည်း၊
 (တေသု စ- ထိုနှစ်ဦးတို့တွင်လည်း၊) သာဝကာ- တို့သည်၊ သံဃဂဏပုဂ္ဂလဝသေန-
 သံဃာ၊ ဂိုဏ်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓာ- သုံးမျိုးအပြားရှိကုန်၏၊ [ပါဠိတော်၌
 ပါရှိသည့် အတိုင်း ပရိယတ်ဒေသနာပါဠိတော်ကို သင်ပြဟောပြောသော
 သာဝကတို့သည်၊ (၁) သံဃာ (၂) သမ္မဟုလထေရဟူသော ဂိုဏ်း (၃) ဧကထေရ
 ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။]

ဧဝံ- ဤသို့ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း၊ ဣမမ္မာ-
 ဤမြတ်စွာဘုရား ထံတော်မှ၊ ဝါ- ဤဘုရားတပည့် သံဃာတော်ထံမှ၊ ဝါ- ဤဘုရား
 တပည့် သမ္မဟုလထေရတို့ထံမှ၊ ဝါ- ဤဘုရားတပည့်တစ်ဦးသော ထေရ်ထံမှ၊ မယာ-
 တပည့်တော်သည်၊ အယံ ဓမ္မော- ဤပရိယတ်တရားဒေသနာ ပါဠိတော်ကို၊
 ပဋိဂ္ဂဟိတော- သင့်ယူအပ်ခဲ့ပါပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အပဒိသိတဗ္ဗာနံ- ဆရာဟု
 ညွှန်ပြထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဘေဒေန- အမျိုးအစားအပြားအားဖြင့်၊ စတ္တာရော-
 မဟာပဒေသလေးပါးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ဤဖြေဆိုရမည်၊) တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်ကား၊ သမ္မုခါ မေတံ ။ပ။ သုတန္တိ
 အာဒိ- သုတံ စအရှိသည်တည်း၊ စ- ထို့အပြင်၊ တထာ- ထိုဤပါဠိတော်နှင့်အတူပင်၊

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၂၅

နေတ္ထိယံ- နေတ္ထိပါဠိတော်၌၊ စတ္တာရော- လေးမျိုးကုန်သော၊ မဟာပဒေသာ- မဟာပဒေသတို့ဟူသည်၊ ဝါ- များပြားမြင့်မြတ်ကုန်သော တရားဒေသနာ တည်တံ့စေရာ ဌာနတို့ဟူသည်၊ ဝါ- မြတ်သောညွှန်ပြထိုက်ကုန်သော သင်ယူရာ ဆရာလေးဦး ရှိကုန်သော အကြောင်းတို့ဟူသည်၊ ဗုဒ္ဓါပဒေသော- မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာရှိသောအကြောင်း (မဟာပဒေသ)လည်းကောင်း၊ သံဃာပဒေသော- ဘုရားတပည့်သံဃာဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာရှိသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ သမ္မဟုလတ္ထေရာပဒေသော- ဘုရားတပည့်ဖြစ်သော များစွာသော ထေရ်ရှင်ရဟန်းဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာရှိသော အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဧကတ္ထေရာပဒေသော- ဘုရားတပည့်ဖြစ်သော တစ်ဦးသော ထေရ်ရှင်ရဟန်းဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာရှိသော အကြောင်း၊ (မဟာပဒေသ) လည်းကောင်းတည်း၊ ဣမေ- ဤသည်တို့သည်၊ စတ္တာရော- ကုန်သော၊ မဟာပဒေသာ- တို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (အာယသ္မတာ မဟာကစ္စာနတ္ထေရေန- အရှင် မဟာကစ္စည်းထေရ်သည်၊) ဝုတ္တိ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတဿ- ဤသုတ္တောတရဏ အစရှိသော အကြောင်းတရား၏၊ ဗုဒ္ဓေါ- မြတ်စွာဘုရားတည်း ဟူသော၊ အပဒေသော- ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဣတိ- ထိုသို့မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သော ဆရာရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုသုတ္တောတရဏအစရှိသော အကြောင်းတရားသည်၊) ဗုဒ္ဓါပဒေသော- ဗုဒ္ဓါပဒေသမည်၏၊ သေသေသုပိ- ကြွင်းသော သံဃာပဒေသော အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒယော ။ပ။ မဟာကာရဏာနီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

၁၈၈။ နေဝ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ (တဿ ဘိက္ခုနော- ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ- ထိုရဟန်းသည်၊ ဘာသိတံ- ရွတ်ပြောဆိုအပ်သော ဓမ္မ၊ ဝိနယ၊ သတ္တုသာသနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပရိယတ်တရားကို) န သမ္ပဋိစ္စိတဗ္ဗံ- (ရုတ်တရက်) လက်မခံသင့်သေး၊ ဂန္ထဿ- ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကို၊ သမ္ပဋိစ္စန္နာမ- လက်ခံခြင်းမည်သည်၊ သဝနံ- နာယူခြင်းတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ န သောတဗ္ဗန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပဒဗျဉ္ဇနာနီတိ- ကား၊ ပဒါနိစ- အနက်အုပ်စုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနာနိစ- သဒ္ဓါအုပ်စုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဩသာရေတဗ္ဗာနိ- သက်ရောက် ပါဝင်စေထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ- ချသွင်းထိုက်ကုန်၏၊) အတ္ထပဒါနိစ- အကျဉ်းအကျယ်အစရှိသော အနက်အဓိပ္ပါယ် အုပ်စုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနပဒါနိစ- အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဝါကျအစရှိသော သဒ္ဓါအုပ်စု

တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဩသာရေတဗ္ဗာနိ- ကုန်၏။) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- တည်း၊
 ဧတေဟိ- ဤအက္ခရာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတ္ထော- အကျဉ်းချုပ်နှင့် အကျယ်တဝင့်
 အနက်အစရှိသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ပဇ္ဇတိ- သိအပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့အနက်
 အဓိပ္ပါယ်ကို သိအပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အက္ခရာဒီနိ- အက္ခရာအစရှိကုန်သော၊
 ဗျဉ္ဇနပဒါနိ- သဒ္ဒါအုပ်စုတို့သည်၊ ပဒါနိ- ပဒတို့မည်၏။ ပဇ္ဇိတဗ္ဗတော- အက္ခရာ
 အစရှိသည်တို့ဖြင့် သိအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ကာသနာဒီနိ- အကျဉ်းချုပ်
 ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထပဒါနိ- အနက်အဓိပ္ပါယ်အုပ်စုတို့သည်၊
 ပဒါနိ- ပဒတို့မည်၏။

ပန- သမာနဝါဒမှ တပါး ကေစိဝါဒကား၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊
 ပဒသင်္ခါတာနိ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော အက္ခရာပုဒ်ဝါကျစသည်ဟု
 ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာနိ- သဒ္ဒါတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ဖွင့်ပြ၍၊ ဗျဉ္ဇနပဒါနိဇေ-
 သဒ္ဒါအုပ်စုတို့ကိုသာလျှင်၊ ဝုတ္တာနိ- ပဒဗျဉ္ဇနတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ-
 အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။) တံ- ထိုကေစိဆရာတို့ ဆိုအပ်သော
 စကားသည်၊ နယုတ္တံ- မသင့် (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊
 ဗျဉ္ဇန္တိ- ထင်ရှားပြတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဗျဉ္ဇနပဒါနိ- အက္ခရာ၊ ပုဒ်၊ ဝါကျ
 အစရှိသော သဒ္ဒါအုပ်စုတို့သည်၊ ဗျဉ္ဇနာနိ- ဗျဉ္ဇနတို့မည်၏။ တေဟိ- ထိုသဒ္ဒါအုပ်စုတို့ဖြင့်
 ဗျဉ္ဇိတဗ္ဗတော- ထင်ရှားပြအပ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထပဒါနိ- အကျဉ်းအကျယ်
 ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အစရှိသော အနက်အုပ်စု တို့သည်၊ ဗျဉ္ဇနာနိ- ဗျဉ္ဇနတို့မည်၏။
 [ဤဋီကာ၊ နှာ-၁၅၂၊ မာရယာစနကထာ၌လည်း ပြန်ကြည့်] ဣတိ- ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍၊
 ဥဘယသင်္ဂဟတော- ဗျဉ္ဇနပဒ၊ အတ္ထပဒ နှစ်မျိုးလုံးပင် ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒါတစ်ခုတည်းဖြင့်
 သိမ်းယူနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ [ပဒ-သဒ္ဒါတစ်ခုတည်းဖြင့်လည်း သိမ်းယူနိုင်၏။] ဣမသ္မိ
 ဌာနေတိ- ကား၊ တေန- ထိုရဟန်းသည်၊ အာဘတသုတ္တဿ- ဆောင်ပြအပ်သော
 ပါဠိ၏။ ဣမသ္မိ ပဒေသေ- ဤနေရာ၌၊ ပါဠိ ဝုတ္တာတိ- ကား၊ ကေဝလော-
 အနက်မပါဘဲ သီးသန့်၊ ပါဠိဓမ္မော- ပါဠိတရားဒေသနာကို၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီ၊ အတ္ထော
 ဝုတ္တာတိ- ကား၊ ပါဠိယာ- ပါဠိ၏။ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝုတ္တာ- ပြီ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော-
 ညွှန်ပြအပ်ပြီ။

အနုသန္တိ ကထိတောတိ- ကား၊ ယထာရဒ္ဒဒေသနာယစ- အားထုတ်
 အပ်ပြီးတိုင်းသော ဒေသနာတော်၏လည်းကောင်း၊ ဥပရိဒေသနာယ စ- အထက်

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၂၇

ဒေသနာတော်၏ လည်းကောင်း၊ အနုသန္ဓာနံ- စကားအဆက်အစပ်ကို၊ ကထိတံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ သမ္ပန္နော- စကားအဆက်အစပ်ကို၊ ကထိတော- ပြီ၊ ပုဗ္ဗာပရံ ကထိတန္တိ- ကား၊ ပုဗ္ဗေန- ရှေးစကားနှင့်၊ အပရံ- နောက်စကားကို၊ အဝိရုဇ္ဈနဉ္စေဝ- ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိအောင်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသဋ္ဌာနဉ္စ- ထူးခြားသော ဟောကြားရာဋ္ဌာန ဖြစ်လောက်အောင်လည်းကောင်း၊ [ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား၊ ရှေ့ပိုင်းနောက်ပိုင်း နှစ်ဋ္ဌာနလုံး အတူတူချည်း မဟုတ်ဘဲ ထူးခြားသော စကားရပ်များ ဖြစ်လောက်အောင်ဟု ဆိုလို၏၊ ဝိသေသာဓာနဉ္စ- ဟု ဤသုတ်ဋီကာ ပါ၌ရှိ၏၊] ကထိတံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ပကာသိတံ- ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပါဠိဓမ္မာဒိနိ- ပါဠိတရားဒေသနာ အစရှိသည်တို့ကို၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ သလ္လက္ခေတ္တာ- မှတ်သား၍၊ ဂဟဏံ- ဆောင်ယူခြင်းသည်၊ သာဓုကံ- ကောင်းစွာ၊ ဥဂ္ဂဟဏံ- မှတ်ယူခြင်းမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့်၊ သုဋ္ဌ၊ ဂဟေတွာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗာနီတိ- ကား၊ ဉာဏေန- ဉာဏ်ဖြင့်၊ သုတ္တေ- ပိဋကသုံးဖြာ ဘုရားဟောဒေသနာ ပါဠိတော်၌၊ ဩဂါဟေတွာ- သက်ဝင်စေ၍၊ တာရေတဗ္ဗာနိ- သက်ရောက်စေထိုက်ကုန်၏၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဩဂါဟေတွာ- ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်စေ၍၊ တံတရဏံ- ထိုသက်ရောက်စေခြင်းဟူသည်၊ တတ္ထ- ထိုပါဠိတော်၌၊ တံ ဩတရဏံ- ထိုသက်ရောက်စေခြင်းဟူသည်၊ အနုပဝေသနံ- ပါဝင်စေခြင်း၊ (သွတ်သွင်းခြင်း) သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သုတ္တေ ဩတာရေတဗ္ဗာနီတိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ သံသန္နေတွာ- နီးနှောတိုက်ဆိုင်၍၊ ဒဿနံ- ပြခြင်းသည်၊ သန္ဓဿနံ- သန္ဓဿနမည်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝိနယေ သံသန္နေတဗ္ဗာနီတိ- ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ။

ပန- သုတ္တ၊ ဝိနယ ခွဲခြားချက်၌ ဆိုဖွယ်ကား၊ တံ သုတ္တံ- ထိုသုတ္တဟူသည်၊ ကိ- အဘယ်နည်း၊ ဝိနယော ဝါ- ဝိနယဟူသည်လည်း၊ ကော- အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဝိစာရဏာယ- စိစစ်ခြင်း၌၊ အာစရိယာနံ- ဆရာတို့၏၊ မတိဘေဒမုခေန- အယူအဆကွဲပြားမှုကို အဦးအစ မျက်နှာစာပြုသောအားဖြင့်၊ တမတ္ထံ- ထိုသုတ္တနှင့် ဝိနယသဒ္ဓါတို့၏ အနက်ကို၊ ဒဿေတံ- ပြခြင်းငှာ၊ ဧတ္ထစာတိအာဒိ- ဧတ္ထစ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဝိဘင်္ဂပါဌံ- ဥဘတောဝိဘင်းပါဠိတော်ကို၊ ဝိနယောတိ- ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အာဟ- အချို့ဆရာမြတ်ဆိုပြီ၊ (ကသ္မာ- ကြောင့်၊ အာဟ- ဆိုသနည်းဟူမူ) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ သော- ထိုဝိဘင်း ပါဠိတော်သည်၊ မာတိကာသည်တဿ- ခေါင်းစဉ်မာတိကာဟု သိမှတ်အပ်သော၊

သုတ္တဿ- ပါတိမောက်သိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်၏။ အတ္တသုစနတော- အနက်ကို ဖွင့်ပြသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တန္တိ- သုတ္တဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ- ခေါ်ဆိုသင့်သည်အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏။ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိဘင်္ဂပါဌ်- ကို၊ ဝိနယောတိ- ၍၊ အာဟ- ပြီ) ဝိဝိနေယတ္တာစ- (ငါးပါးသော ပါတိမောက္ခဒွေသအစရှိသော) အထူးထူးအပြားပြား များစွာသောနည်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသိဋ္ဌနယတ္တာစ- ထူးခြားသော အနုပညတ်နည်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခန္ဓကပါဌော- မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၊ စူဠဝဂ္ဂခန္ဓက ပါဠိတော်သည်၊ ဝိနယော- ဝိနယမည်၏။ ဧဝံ- ကား၊ ဧဝံ- ဤပြဆို အပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ သုတ္တဝိနယေသု- သုတ္တဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဥဘတောဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့် ဝိနယဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ခန္ဓကပါဠိတော်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂယုမာနေသု- သွင်းယူအပ်ကုန်လသော်၊ ဝိနယပိဋကမ္ပိ- ဝိနည်းပိဋကမျှကို သော်မှလည်း၊ နပရိယာဒိယတိ- အကုန်အစင်ပိုင်းခြားမယူအပ်၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) ပရိဝါရပါဠိယာ- ပရိဝါရပါဠိတော်ကို၊ အသင်္ဂဟိတတ္တာ- မသိမ်းယူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဝါ- တနည်းကား၊ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မပိဋကနိ- သုတ္တန်ပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋက တို့သည်၊ အတ္တသုစနာဒိအတ္တသမ္ဘဝတော- အကျိုးစီးပွားတို့ကို ထင်ရှားပြခြင်း အစရှိသော အနက်တို့၏ ဖြစ်ရာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တံ- သုတ္တမည်၏။ ဧဝမ္ပိတိ- ကား၊ သုတ္တန္တာဘိဓမ္မပိဋကနိ- တို့သည်၊ သုတ္တံ- သုတ္တမည်၏။ ဝိနယပိဋကံ- ဝိနယပိဋကသည်၊ ဝိနယော- ဝိနယမည်၏။ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ သုတ္တဝိနယဝိဘာဂေ- သုတ္တနှင့် ဝိနယတို့၏ ခွဲဝေအပ်သော ဝေစုဝေပုံကို၊ ဝုစ္စမာနေပိ- ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ နတာဝ ပရိယာဒိယန္တိတိ- ကား၊ (တီဏိ ပိဋကနိ- တို့ကို) အနဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊ နတာဝ ပရိဂ္ဂယန္တိ- ပိုင်းခြားမယူအပ်ကုန်သေး၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ အသုတ္တနာမကန္တိ အာဒိ- အသုတ္တနာမကံ အစရှိသည်တည်း၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ သုတ္တန္တိ ဣမံနာမံ- သုတ္တဟူသော ဤနာမည်ကို၊ အနာရောပေတွာ- မတက်ရောက်စေမူ၍၊ ဝါ- မမှည့်မခေါ်မူ၍၊ သင်္ဂီတံ- သင်္ဂီယနာတင်အပ်သော၊ ဇာတကာဒိဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ- ဇာတ်အစရှိသော ဘုရားစကားတော်သည်လည်း၊ အတ္ထိ- ရှိသေး၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝုတ္တနယေန- ဆိုအပ်ပြီးသော ဝေစုဝေပုံ ခွဲဝေနည်း အားဖြင့်၊ တီဏိ ပိဋကနိ- သုံးပုံသော ပိဋကတို့ကို၊ နပရိယာဒိန္နာနိ- အကုန်အစင် ပိုင်းခြားမယူအပ်သေးကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့ဆိုဖွယ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏)။

ပန- ထိုမှတပါး၊ သုတ္တနိပါတ ဥဒါနဣတ္ထိတိဂုတ္တကာဒီနိ- သုတ္တနိပါတ်၊ ဥဒါနံ၊ ဣတ္ထိဂုတ္တ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့ကို၊ ဒီဃနိကာယာဒယော ဝိယ- ဒီဃနိကာယ် အစရှိသော ပါဠိတော်တို့ကိုကဲ့သို့၊ သုတ္တနာမံ- သုတ္တဟူသော နာမည်ကို၊ အာရောပေတွာ- တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ- မှည့်ခေါ်၍၊ အသင်္ဂီတာနိ- သင်္ဂီယနာ မတင်အပ်ကုန်၊ ဣတ္ထိအဓိပ္ပါယ်န- ဤသို့သော အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ္တန်ပိဋက၌၊ ဇာတကာဒီဟိ- ဇာတ်အစရှိသည်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ- အတူတကွ၊ တာနိပိ- ထိုသုတ္တနိပါတ် အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာနိ- သွင်းယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ္တန်ပိဋက၌၊ ဗုဒ္ဓဝံသစရိယာပိဋကနံ- ဗုဒ္ဓဝံသနှင့် စရိယာပိဋကတို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏေ- မသွင်းယူခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ မဂ္ဂိတဗ္ဗံ- ရှာမှီးသင့်၏၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊ တေန မဂ္ဂနေန- ထိုအကြောင်းရှာခြင်းဖြင့်၊ ကိံ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗောပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ အယံ သံဝဏ္ဏနာနယော- ဤပြဆိုအပ်ပြီးသော ဖွင့်ပုံဖွင့်နည်းကို၊ (ဘုရားဟောပါဠိတော်တို့ကို သုတ္တ၊ ဝိနယတို့၌ အသီးအသီး ခွဲဝေ ထည့်သွင်းခြင်းတည်းဟူသော ပြဆိုအပ်ပြီးသော ဖွင့်ပုံဖွင့်နည်းကို) ထေရဝါဒဒဿနမုနေ- သုဒိန္နထေရ်၏ ဝါဒကို ပြဆိုခြင်းကို အဦးအစပြုသော အားဖြင့်၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ပဋိက္ခိတ္တောဇဝ- ပယ်ရှားအပ်ပြီးသည် သာတည်း၊ ဣတ္ထိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ပါလေ၊) အတ္ထိတိ- အတ္ထိဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ အသုတ္တနာမကံ- သုတ္တဟူသောနာမည်မရှိသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- မြတ်စွာဘုရားစကားတော်သည်၊ ကိံ- အဘယ်ကြောင့်၊ အတ္ထိ- ရှိပါအံ့နည်း၊ နတ္ထိ ဇဝ- မရှိသည်သာတည်း၊ ဣတ္ထိ- ဤအနက်ကို၊ (သုဒိန္နတ္ထေရော- သည်၊) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ နိဒါနဝဏ္ဏနာယံ- နိဒါန်းကို ဖွင့်ပြရာ သီလက္ခန်ဋီကာ၌၊ အမှေဟိ- ငါတို့သည်၊ သုတ္တန္တိ ။ပ။ ပရေတိ- ဟူ၍၊ ဂုတ္တံ- ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ၊ [သုတ္တန္တိ- သုတ္တဟူသော အစီအစဉ်သည် (သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ ဝေယျာကရဏ- အစရှိသော ဗုဒ္ဓဝစန အင်္ဂါကိုးပါးတို့တွင် သုတ္တအင်္ဂါဟူသော နာမည်အစီအစဉ်သည်) သာမညဝိမိ- (အင်္ဂါကိုးပါးအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော) သာမညအစီအစဉ်တည်း၊ ပရေ- သုတ္တမှ တပါးသော ဂေယျစသော အင်္ဂါရှစ်ပါးတို့သည်၊ ဝိသေသဝိဓယော- ထူးခြားသော အစီအစဉ်တို့တည်း၊ (ဂါထာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဂေယျဟုခေါ်ခြင်း၊ အမေးအဖြေပြု၍ ဟောကြားရာဖြစ်သောကြောင့် ဝေယျာကရဏခေါ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာနာမည်အသီးအသီး ရကြောင်းဗျူဟာပဝတ္တိနိမိတ်စသော ထူးခြားသော

အစီအစဉ်တို့တည်း။) တံ သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိပိတ္တာတိ- ဟူသည်ကား၊ သုတ္တန္တိ ဝိနယောတိ အာဒိနာ- သုတ္တန္တိ ဝိနယော- အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ သံဝတ္ထနာနယံ- ဖွင့်ပြပုံ ဖွင့်ပြနည်းကို၊ အယံအတ္ထော- သုတ္တန္တိ ဝိနယော အစရှိသော ဤအနက်ကို၊ ဣမ- ဤစတုမဟာပဒေသကို ပြရာပါဠိတော်၌၊ န အဓိပ္ပေတော- အလိုမရှိအပ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဋိသေခေတ္တာ- ပယ်မြစ်၍၊ ဧတေန- ဤအကြောင်းတရားဖြင့်၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို၊ ဝိနေတိ- ပယ်သတ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော- ထိုအကြောင်းတရားသည်) ဝိနယော- ဝိနယမည်၏၊ ကိလေသဝိနယနူပါယော- ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပရိယတ်တရားတော်တည်း။ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ သော ဧဝ- ထိုကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပရိယတ်တရားတော် သည်ပင်၊ နံ- ထိုကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကို၊ ကရေတိ- ပြုတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာရဏံ- ကာရဏမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနယော ပန ကာရဏန္တိ- ကာရဏံ- ဟူ၍၊ (သုဒိန္နတ္ထေရော- သည်) အာဟ- ပြီ။

☞ ဓမ္မေတိ- ကား၊ ပရိယတ္တိဓမ္မေ- ပရိယတ်တရားတော်တို့ကို၊ (ဇာနေယျာသိ- သိရာ၏။) သရာဂါယာတိ- ကား၊ သရာဂဘာဝါယ- တပ်မက်မှု ရာဂနှင့် တကွဖြစ်သည်အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ကာမရာဂဘဝရာဂပရိဗြူဟနာယ- ကာမရာဂ ဘဝရာဂတို့ တိုးပွားခြင်းငှာ၊ (သံဝတ္တန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏။) သညောဂါယာတိ- ကား၊ ဘဝသံယောဇနာယ- ဘဝတို့နှင့်ယှဉ်တွဲခြင်းငှာ၊ အာစယာယာတိ- ကား၊ ဝဋ္ဋဿ- ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ ဝမနတ္ထာယ- တိုးပွားခြင်းငှာ၊ မဟိစ္ဆတာယာတိ- ကား၊ မဟိစ္ဆဘာဝါယ- အားကြီးသော လောဘအလိုရမ္မက်ရှိသည် အဖြစ်ငှာ၊ အသန္နုဋ္ဌိယာတိ- ကား၊ အသန္နုဋ္ဌိဘာဝါယ- ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှု မရှိသည်အဖြစ်ငှာ၊ သင်္ဂီဏိကာယာတိ- ကား၊ ကိလေသ ။ပ။ ဝိဟာရာယ- ကိလေသာတို့နှင့် ပေါင်းဆုံနေထိုင်ခြင်း အပေါင်းအသင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းငှာ၊ ကောသဇ္ဇာယာတိ- ကား၊ ကုသိတဘာဝါယ- စက်ဆုပ်ဖွယ် တွန့်ဆုတ်သူ၏အဖြစ်ငှာ၊ ဝါ- ပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဒုဗ္ဘရတာယာတိ- ကား၊ ဒုပ္ပေါသတာယ- ခက်ခဲစွာ မွေးမြူအပ်သူ၏ အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ ဝိရာဂါယာတိ- ကား၊ သကလဝဋ္ဋတော- အားလုံးသော ဝဋ်ဒုက္ခမှ၊ ဝိရုဇ္ဈနတ္ထာယ- ကင်းကွာခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိသညောဂါယာတိ- ကား၊ ကာမဘဝါဒီတိ- ကာမဘဝအစရှိသည်တို့နှင့်၊ ဝိသယုဇ္ဈနတ္ထာယ- မယှဉ်မတွဲ

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၃၀

ခွဲခွဲခြင်းအကျိုးငှာ၊ အပစယာယာတိ- ကား၊ သဗ္ဗဿာပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဝဇ္ဇဿ- ကို၊ အပစယနာယ- ဖြိုဖျက်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ နိဗ္ဗာနာယ- နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ အပ္ပိစ္ဆတာယာတိ- ကား၊ ပစ္စယပ္ပိစ္ဆတာဒိဝသေန- ပစ္စည်းလေးပါးတို့၌ လောဘအလိုရမ္မက်မရှိသူ၏ အဖြစ်အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သဗ္ဗဿော- ကြွင်းမဲ့ဥသို့ အားလုံးစုံအားဖြင့်၊ ဣစ္ဆာပဂမာယ- အလိုရမ္မက်ကင်းကွာခြင်းငှာ။

သန္တုဋ္ဌိယာတိ- ကား၊ ဒွါဒသဝိသေသန္တုဋ္ဌိတာဝါယ- ၁၂ ပါး အပြားရှိသော ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ [ပစ္စည်းလေးပါးတို့တွင် တစ်ပါး တစ်ပါး၌ ယထာလဒ္ဓသန္တောသ၊ ယထာဗလသန္တောသ၊ ယထာသာရပ္ပသန္တောသဟု သုံးပါးစီရှိ၍ ရောင့်ရဲလွယ်မှုဟူသော သန္တောသ (၁၂) မျိုးဖြစ်၏] ပဝိဝေကာယာတိ- ကား၊ ပဝိဝိတ္တတာဝါယ- ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ငှာ၊ ကာယဝိဝေကာဒိ၊ တဒင်္ဂဝိဝေကာဒိဝေကသိဒ္ဓိယာ- အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ခွဲခွဲခြင်းဖြင့် ကိုယ်အားဖြင့် ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့နှင့် ထိုထိုကုသိုလ်အစိတ် အပိုင်းဖြင့် ထိုထိုအကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်းတို့မှ ကင်းရှင်းတိတ်ဆိတ်ခြင်း အစရှိသော ဝိဝေကတို့၏ ပြီးစီးခြင်းငှာ၊ ဝီရိယာရမ္မာယာတိ- ကား၊ ကာယိကဿ- ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊ ဝီရိယဿစေတ- ဝီရိယကိုလည်းကောင်း၊ စေတသိကဿ- စိတ်၌ဖြစ်သော၊ ဝီရိယဿစ- ကောင်း၊ ပဂ္ဂဟဏတ္ထာယ- ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ခြင်း အကျိုးငှာ၊ သုဘရတာယာတိ- ကား၊ သုခပေါသနတ္ထာယ- လွယ်ကူချမ်းသာစွာ မွေးမြူနိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ (သံဝတ္တန္တိ)။

ဧဝံ- ဤမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ယော ပရိယတ္တိဓမ္မော- အကြင်သုံးပုံပဋ္ဌကတ် ပရိယတ် တရားတော်သည်၊ (သံဝတ္တတိ-၌စပ်) ဥဂ္ဂဟဏဓာရဏ- ပရိပုစ္ဆာ မနသိကာရဝသေန- သင်ယူခြင်း၊ နှုတ်တက်ဆောင်ထားခြင်း၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊ နှလုံးသွင်းကြံစည်ခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ယောနိသော- ကုသိုလ်ဖြစ်ရန် အကြောင်းမှန်အားဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇန္တဿ- ကျင့်ကြံအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ- ပုဂ္ဂိုလ်မှာ၊ သရာဂါဒိဘာဝပရိဝဇ္ဇနဿ- ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သူ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝိရာဂါဒိဘာဝါယ- ရာဂကင်းခြင်းအစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဧကံသတော- တစ်ခုတည်းအဖို့ (တသမတ်တည်း) အားဖြင့်၊ ဝါ- စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်၊ ဧသော- ဤပရိယတ် တရားတော်သည်၊ သမ္ပဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ အပါယာဒီသု-

အပါယ်အစရှိသည်တို့၌၊ အပတနဝသေန- မကျသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- မကျအောင်၊ ဓာရဏတော- ဆောင်ထားတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဓမ္မော**⁹- ဓမ္မမည်၏၊ ဧသော- ဤပရိယတ်တရားတော်သည်၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ ဝိနယနတော- ပယ်သတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **ဝိနယော**⁹- ဝိနယမည်၏၊ ဧတံ- ဤပရိယတ်တရားတော်သည်၊ သတ္ထု- ဆရာဖြစ်တော်မူသော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဩဝါဒါနသိဋ္ဌိဘာဝတော- ဩဝါဒတည်းဟူသော သွန်သင်ညွှန်ပြ အဆုံးအမတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **သတ္ထုသာသနံ**⁹- သတ္ထုသာသနမည်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဓာရေယျာသိ- စိတ်၌ဆောင်ထားလော၊ ဇာနေယျာသိ အဝဠေယျာသိ- သိပါလော၊ ဣတိ အတ္ထော။

စတုသစ္စဿ- သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ သူစနံ- ဖော်ပြသော သုံးဖြာပိဋကတ်တရားစကားတော်မြတ်သည်၊ သုတ္တံ- သုတ္တမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တေတိ တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေတိ- ဝစနေဟူ၍၊ (အာစရိယော)

၁။ **ဓမ္မော၊ ဝိနယော၊ သတ္ထုသာသနံ** ။ ။ ဤသုံးပုဒ်လုံးအရ ပိဋကသုံးဖြာတရားဟောဒေသနာဟူသော ပရိယတ္တိဓမ္မကိုချည်း ယူရပုံကို “ယော ပရိယတ္တိဓမ္မော ။ပ။ ဝိရာဂါဒိဘာဝါယ သံဝတ္တတိ၊ ဧကံသတော ဧသော ဓမ္မော၊ ဧသော ဝိနယော ။ပ။ ဧတံ သတ္ထုသာသနံ”ဟူသော နိကာစာသွား အဆက်အစပ်ကို ကြည့်၍ သိသာထင်ရှား၏၊ “ယော ပရိယတ္တိဓမ္မော” ဟူသော အနိယမနှင့် “ဧသော၊ ဧတံ”ဟူသော နိယမတို့အနက်ခြပ်အတူတူဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မ၊ ဝိနယ၊ သတ္ထုသာသန- ဟူသော သုံးပုဒ်လုံး၌ ပရိယတ္တိဓမ္မကိုချည်း ယူရမည်ကို သိနိုင်ခြင်းဖြစ်၏၊ ဓမ္မပုဒ်ကို “အပါယာဒီသု အပတနဝသေန ဓာရဏတော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “အပါယာဒီသု အပတနဝသေန ဓာရေတီတိ ဓမ္မော”ဟု ဝစနတ္ထပြုရ၏၊ ဝိနယပုဒ်ကိုကား “ကိလေသာနံ ဝိနယနတော”ဟု ဖွင့်သည့်အပြင် “ဝိနေတိ ဧတေန ကိလေသေတိ ဝိနယော (ကိလေသဝိနယနူပါယော)”ဟု နိကာ ဝိဂြိုဟ်ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်-

ဧသော- ဤသုံးဖြာပိဋကတ်ပရိယတ် တရားတော်မြတ်သည်၊ ဓမ္မော- အပါယ်အစရှိတို့၌ မကျအောင် ဆောင်ထားတတ်သော တရားတည်း၊ ဧသော- ဤသုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ်တရားတော်မြတ်သည်၊ ဝိနယော- ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ကြောင်းတရားတည်း၊ ဧတံ- ဤသုံးဖြာပိဋကတ် ပရိယတ် တရားတော်မြတ်သည်၊ သတ္ထုသာသနံ- မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်တည်း”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာမှ သာကေပါဠိတော်ကို အနက်ဆိုသင့်၏၊ ထို့အပြင်-

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၃၃

အာဟ- ပြီ၊ ဟိ- မှန်၏။ သစ္စဝိနိမုတ္တံ- သစ္စာလေးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော၊ တေပိဋကံ- သုံးဖြာသော ပိဋကတည်းဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ဘုရားစကားတော်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ (တေပိဋကံ- သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို) ရာဂဒိဝိနယနကာရဏံ- ရာဂအစရှိသည်တို့ကို ပယ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) တထာဂတေန- မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ သုတ္တပဒေန- သုတ္တဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ပကာသိတံ- ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနယေတိ ။ပ။ ကာရဏေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤသုတ္တေ ဩသာရေတဗ္ဗာနိ- အစရှိသော ပါဠိတော်၌၊ သုတ္တေ- ပိဋကသုံးဖြာ မြတ်စွာဘုရား ဒေသနာစကားတော်၌၊ ဩသရဏံ- သက်ရောက်စေခြင်း ကို၊ တေပိဋကေ- သုံးပါးသော ပိဋကတည်းဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနေ- မြတ်စွာဘုရား ဒေသနာစကားတော်၌ ပရိယာပန္နတာဝသေနော- ပါဝင်သည် အဖြစ်၏ အနေအားဖြင့် သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ အညထာ- ပါဝင်သည်အဖြစ်မှ တပါးသော၊ (ဂုဠဝေဿန္တရ- စသည်မှ လာခြင်းဟူသော) အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဝေဒိတဗ္ဗံ- မသိထိုက်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သုတ္တပဋိပါဠိယာ ကတ္ထစိ အနာဂန္နာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဆလ္လိ ဥဋ္ဌပေတွာတိ- ကား၊ အရောဂဿ- အပြစ်အနာရောဂါမရှိသော၊ မဟတော- ကြီးသော၊ ရုက္ခဿ- သစ်ပင်သည်၊ တိဋ္ဌတော- တည်ရှိနေစဉ်၊ ဥပက္ကမေန- ထုရိုက်ခုတ်ထစ်မှု လုံ့လပယောဂကြောင့်၊ ဆလ္လိယာ- အခွံအဖုအထစ်ကို၊

သုတ္တေ ဩသာရေတဗ္ဗာနိ၊ ဝိနယေ သန္တဿေတဗ္ဗာနိ”ဟူသော ပါဠိတော်၌ “သုတ္တေတိ တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ ဩတာရေတဗ္ဗာနိ၊ ဝိနယေတိ ဧတသ္မိ ရာဂဒိဝိနယနကာရဏေ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသောကြောင့် ဤနေရာမှ “သုတ္တံနှင့် ဝိနယပုဒ်တို့၏ အနက်အရမှာလည်း ပြခဲ့သော ဓမ္မ၊ ဝိနယ၊ သတ္တုသာသနပုဒ်တို့နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာ၏ “ဝိနယေ” ပုဒ်အဖွင့်ပါကျ၍ “ဧတသ္မိ” ဖြင့် ယခင်“တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ”ကိုပင် ညွှန်ပြသောကြောင့် “ရာဂဒိဝိနယနကာရဏေ- ရာဂအစရှိသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဧတသ္မိ တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ- ဤပိဋကသုံးဖြာ ဘုရားဟောတရားဒေသနာတော်၌”ဟူ၍ အနက်ပြန်ဆိုမှသာ သရုပ်သကောင် အနက်ဒြပ်ပေါ်လွင်မည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့သော အဓိပ္ပါယ်ကို “ရောဂဒိဝိနယနကာရဏံ တထာဂတေန သုတ္တပဒေန ပကာသိတန္တိအာဟ “ဝိနယေတိ ဧတသ္မိ ရာဂဒိဝိနယနကာရဏေ” ဟု ဆက်လက်၍ ဋီကာ ဖွင့်ထားပါ၏။

သကလိကာယ- အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာကို၊ ဝါ- တနည်း၊ ဆလ္လိယာ ပပဋိကာယ- အဖွေးကို ဥဌပနံ ဝိယ- ထစေခြင်းကဲ့သို့ အရောဂဿ- လွဲမှားချက် အပြစ်အနာမရှိသော၊ သာသနဓမ္မဿ- မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမတရား ဒေသနာတော်သည်၊ တိဌတော- တည်ရှိနေစဉ်၊ ဗျဉ္ဇနမထွေ- သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ တပုရိယာပန္နံ ဝိယ- ထိုမြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမ ဒေသနာတော်၌ ပါဝင်သကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဆလ္လိသဒိသံ- အခွံ အဖုအထစ်နှင့် တူသော၊ ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓတာဒိဒေါသံ- ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ် ဆန့်ကျင်သည်အဖြစ် အစရှိသော အပြစ်ကို ဥဌပေတွာ- ထစေ ဖြစ်စေ၍၊ ပရိဒီပေတွာ- ဖော်ပြ၍၊ ပန- ဆက်ပြီးအံ့၊ တာဒိသာနိ- ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော သဒ္ဒါမျှသာ သာသနဓမ္မ၌ ပါဝင်သကဲ့ဖြစ်သော စကားတို့သည်၊ ဧကံသတော- စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်၊ ဂုဠဝေဿန္တရာဒိပရိယာပန္နာနိ- ဂုဠဝေဿန္တရာ အစရှိသည်တို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဂုဠဝေဿန္တရ ။ပ။ အတ္ထောတိ- အတ္ထောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ရာဂါဒိဝိနယေတိ- ကား၊ ရာဂါဒိနံ- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို၊ ဝိနယနတ္ထေ- ပယ်သတ်ကြောင်းတရားဟူသော အနက်၌၊ တဒါကာရတာယ- ထိုရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်သတ်ကြောင်းဟူသော အခြင်းအရာရှိကုန်သည် အဖြစ်ဖြင့်၊ နပညာယမာနာနိ- မထင်ရှားကုန်သည်၊ နဒိဿမာနာနိ- မပေါ်ထင်ကုန်သည်၊ ဝါ- မတွေ့မြင်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဆဇ္ဈတဗ္ဗာနိ- စွန့်ပစ်ထိုက်ကုန်သည်၊ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗာနိ- ကြဉ်ဖယ်ထိုက်ကုန်သည်၊ န ဂဟေတဗ္ဗာနိ- မယူထိုက်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏) သဗ္ဗတ္ထာတိ- ကား၊ သဗ္ဗဝါရေသု- အားလုံးသော ဝါရတို့၌၊ (အားလုံးသော အလှည့်ကြရာ ပါဠိတို့၌၊ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော)။

☞ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေတိ- ကား၊ ဣမသ္မိံ မဟာပဒေသနိဒ္ဒေသဌာနေ- ဤမဟာပဒေသတရားတို့ကို အကျယ်ပြရာဌာန၌၊ (ဣမံ ပကိဏ္ဏကံ- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗ- ၏) သုတ္တေ စတ္တာရော မဟာပဒေသာတိအာဒိနာ- သုတ္တေ စတ္တာရော မဟာပဒေသာ အစရှိသော စကားရပ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တမ္ပိ- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော မဟာပဒေသကိုလည်း၊ အဝုတ္တေန- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌ တိုက်ရိုက်ဟောတော်မူအပ်သော မဟာပဒေသစသည်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ- အတူတကွ၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပကိဏ္ဏကကထာယ- သောင်းပြောင်းရောမွှေ အထွေထွေ

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၃၅

ဖော်ပြရာအပိုင်းကဏ္ဍ စကားရပ်၏။ မာတိကံ- ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဥဒ္ဓိသတိ- ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ဉာတံ- သိခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆိတော- အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထော- အနက်သည်၊ ပဉ္စော- ပြဿနာမည်၏။ တဿ- ထိုပြဿနာ၏။ ဝိဿဇ္ဇနာနိ- အဖြေစကားရပ်တို့သည်၊ ပဉ္စာဗျာကရဏာနိ- ပဉ္စာဗျာကရဏတို့မည်၏။ အတ္တသူစနာဒိအတ္ထေန- အကျိုးစီးပွားတို့ကို ဖော်ပြခြင်း အစရှိသော အနက်ကြောင့်၊ ပါဠိ- ပရိယတ်ပါဠိတော်သည်၊ သုတ္တံ- သုတ္တမည်၏။ တံ သုတ္တံ- ထိုပရိယတ်ပါဠိတော်ကို၊ အနုလောမေတိ အနုကူလေတိ- လျော်စေ၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ မဟာပဒေသော- မဟာပဒေသသည်၊ သုတ္တာနုလောမံ- သုတ္တာနုလောမ မည်၏။ ဧတေန- ဤကျမ်းဂန်ဖြင့်၊ အာစရိယာ- ဆရာတို့သည်၊ ပါဠိ- ပါဠိတော်ကို၊ ဝဒန္တိ သံဝဏ္ဏန္တိ- အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ပါဠိတော်ကို ဆရာမြတ်တို့ အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြကြောင်း ကျမ်းဂန်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဋ္ဌကထာ- အဋ္ဌကထာ ကျမ်းဂန်သည်၊ အာစရိယဝါဒေါ- အာစရိယဝါဒမည်၏။

တဿ တဿ ထေရဿ- ထိုထိုထေရ်ရှင်မြတ်၏။ အတ္တနော ဧဝ- မိမိ၏သာလျှင်၊ မတိ- အယူအဆ စကားရပ်တည်း၊ (အယူအဆကို ဖော်ပြသော ကျမ်းဂန်တည်း။) အဓိပ္ပာယ်- အလိုရှိအပ်သော စိတ်ကြိုက်အယူအဆ စကားရပ် (ကျမ်းဂန်) တည်း။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အတ္တနောမတိ- အတ္တနောမတိမည်၏။ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယေ ပတ္တေတိ- ကား၊ ဓမ္မ- ပိဋက သုံးဖြာ ဘုရားဟောစကားတော် အစစ်အမှန် ဖြစ်သည်ဟူသော၊ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗေ- ဆုံးဖြတ်သင့်သော အဆုံးအဖြတ် ဝိနိစ္ဆကထာသည်၊ ဥပဋ္ဌိတေ- ဖြစ်ပေါ်ဆိုက်ရောက်လာလသော်၊ ဣမေတိ- ကား၊ အနန္တရံ- အခြားမဲ့ တဆက်တည်းပင်၊ ဝုတ္တာ- ပြဆိုထားအပ်ကုန်သော၊ စတ္တာရော- လေးပါးကုန်သော၊ မဟာပဒေသော- မဟာပဒေသတို့သည်၊ (ပမာဏံ- တည်း။) ဧတေန- ဤမဟာပဒေသ လေးပါးဖြင့်၊ ဓမ္မော- ပိဋကသုံးဖြာ ဘုရားဟောဒေသနာတော်ကို၊ ပဓိယတိ- နှိုင်းချိန်တိုင်းတာအပ်၏။ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ- ပိုင်းဖြတ်အပ်၏။ ဝိနိစ္ဆိယတိ- အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဣတိ- ထိုသို့ဘုရားဟော ဒေသနာကို အစစ်အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ- ထိုမဟာပဒေသလေးပါးသည်။) ပမာဏံ- ပမာဏမည်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ယံ ဧတ္ထ သမေတီတိအာဒိ- ယံ ဧတ္ထ သမေတီအစရှိသည်တည်း။ ဣတရန္တိ- ကား၊ မဟာပဒေသေသု- မဟာပဒေသ

၆၃၆

ဒီသနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

လေးပါးတို့၌၊ အသမေတ္တံ- မကိုက်ညီမပါဝင်သော စကားရပ်ကို၊ (နဂဟေတဗ္ဗံ) ပုန-
နောက်ထပ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်သော၊ ဣတရန္တိ- ဣတရံဟူသော သဒ္ဒါကို၊ အကပ္ပိယံ-
မအပ်စပ်သော ကိုယ်နှုတ်ပြစ်မှုကို၊ အနုလောမေတ္တံ- လျော်စေသော ပြစ်မှုကို၊ ကပ္ပိယံ-
အပ်စပ်သော ကိုယ်နှုတ် စောင့်ထိန်းမှုကို၊ ပဋိဟန္တိ- တားဆီးနှောင့်ယှက်သော ပြစ်မှုကို၊
သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဧကံ သေန ဧဝ- တစ်ခုတည်းသော အဖို့အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- တသမတ်တည်း
ဧကန်အမှန်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဗျာကာတဗ္ဗော ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗော- ဖြေဆိုထိုက်၏။ ဣတိ-
ထို့ကြောင့်၊ ဧကံသဗျာကရဏီယော- ဧကံသဗျာကရဏီယမည်၏။ ဝိဘဇ္ဇာတိ- ကား၊
ပုစ္ဆိတံ- မေးမြန်းအပ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝါ- အကြောင်းအရာကို၊
အဝဓာရဏာဒိဘေဒေန- ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ကန့်သတ်ပိုင်းဖြတ်ခြင်း အစရှိသော
အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ- ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍၊ ပဋိပုတ္တတိ- ကား၊ ပုစ္ဆန္တံ- မေးသော၊ ပုဂ္ဂလံ-
ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဋိပုတ္တိတွာ- ပြန်မေး၍၊ ဌပနီယောတိ- ကား၊ တိဓာပိ- (ဧကံသဗျာကရဏ၊
ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏ၊ ပဋိပုတ္တ ဗျာကရဏဟူသော) သုံးမျိုးသော ဖြေကြားခြင်းဖြင့်လည်း၊
အဝိဿဇ္ဇနီယတ္တာ- မဖြေဆိုထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌပနီယော- ရပ်တန့်ထားသင့်သော၊
ဗျာကရဏံ- ဖြေဆိုခြင်းကို၊ အကတွာ- မပြုမူ၍၊ ဌပေတဗ္ဗော- ရပ်တန့်ထားထိုက်သော၊
(ပဉ္စော- ပြဿနာတည်း၊) စက္ခု- စက္ခုပသာဒသည်၊ အနိစ္စံ- မမြဲသော တရားပါလော၊
ဣတိ- ဤသို့မေးသော၊ ပဉ္စေ- အမေးပုစ္ဆာ၌၊ ဥတ္တရပဒါဝဓာရဏံ- အနိစ္စံဟူသော
နောက်ပုဒ်၌ အနိစ္စံဧဝ ဟု ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်ခြင်းကို သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊
ဧကံသေနေဝ ဗျာကာတဗ္ဗန္တိ- ဧကံသေနေဝ ဗျာကာတဗ္ဗံ-ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-
ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ကဿာ- နည်း၊) တတ္ထ- ထိုစက္ခုပသာဒရပ်၌၊ နိစ္စတာယ- မြဲသည်အဖြစ်၏။
လေသဿာပိ- အရိပ်အရောင်မျှပင်လည်း၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ ပုရိမပဒါဝုဓာရဏေ- (န စက္ခုမေဝ အနိစ္စံ-ဟူ၍) ရှေ့ပုဒ်၌
ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) ဝိဘဇ္ဇဗျာ-
ကရဏီယတာ- ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍ ဖြေဆိုထိုက်သည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) တေန-
ထို့ကြောင့်၊ အနိစ္စံ နာမ စက္ခုတိ ပုဋ္ဌေန ပနာတိအာဒိ- အနိစ္စံ ။ပ။ ပန- အစရှိသော၊
(ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော-
သည်၊) အာဟ- ပြီ၊ [တေနာဟ- စသောစာကြောင်းကျနေသည်] စက္ခုသောတေသု-

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၃၇

စက္ခုပသာဒနှင့် သောတပသာဒတို့၌၊ **ဝိသေသတ္ထသာမညတ္ထာနံ** - ဒဿန၊ သဝနအစရှိသော အချင်းချင်း မတူထူးခြားသော အနက်နှင့် အနိစ္စအစရှိသော အများဆိုင် သာမညအနက်တို့၏၊ အသာဓာရဏဘာဝတော- တမျိုးနှင့်တမျိုး မသက်ဆိုင်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ခွိန္တံ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ တေသံ- ထိုစက္ခုနှင့်သောတ တို့၏၊ သဒိသတာစောဒနာ- တူသည်အဖြစ်ဖြင့် စောဒနာခြင်းသည်၊ **ပဋိက္ခေပဝသေနစ** - “နဟိ” ဟု ငြင်းပယ်ခြင်း အနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ **အနုညာတဝသေနစ** - “အာမ”ဟု ဝန်ခံသည့်အနေအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝိသန္ဓိတဗ္ဗတော- ဖြေဆိုထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိပတ္တမုခေနေဝ- ပြန်၍ မေးမြန်းခြင်းကို ဦးတည်မှု ပြုခြင်းအားဖြင့် သာလျှင်၊ ဗျာကရဏီယာ- ဖြေဆိုထိုက်သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယထာ စက္ခု ။ပ။ ပဉ္စောတိ- ယထာ စက္ခု ။ပ။ ပဉ္စောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ- တံ ဇီဝံ တံ သရီရံဟူသော ပြဿနာသည်၊ ဇီဝ သရီရာနံ- အသက်ဇီဝနှင့် ကိုယ်ကောင်သရီရတို့၏၊ အနုညတာပဉ္စော- တမျိုးတခြားစီမဟုတ်ဘဲ တစ်ခုတည်း၏၊ အဖြစ်ကို မေးအပ်သော ပြဿနာတည်း၊ ယဿ- အကြင်ဇီဝ၏၊ ယေန- အကြင်သရီရနှင့်၊ အနုညတာ- တမျိုးတခြားစီမဟုတ်သည် အဖြစ်ကို ဝါ- တစ်ခုတည်း၏

၁။ ဝိသေသတ္ထ သာမညတ္ထာနံ ။ ။ စက္ခုပသာဒ၌ရှိသော ဒဿနအနက်နှင့် သောတပသာဒ၌ရှိသော သဝနအနက်တို့သည် အချင်းချင်း မတူထူးခြားကွဲပြားကြသောကြောင့် ထိုအနက်တို့ကို ဝိသေသတ္ထဟု ဆိုလို၏၊ စက္ခုသည် အနိစ္စဖြစ်သကဲ့သို့ သောတလည်း အနိစ္စဖြစ်သောကြောင့် ထိုအနိစ္စအနက်သဘောကား အများဆိုင်ဘုံဆိုင်သာမညတ္ထဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

၂။ ပဋိက္ခေပဝသေန အနုညာတဝသေနစ ။ ။ ယထာ စက္ခု တထာ သောတံ (စက္ခုနှင့် သောတတို့သည် တပါးနှင့် တပါးတူကြပါသလော)ဟု မေးလျှင် အဘယ်အနက် သဘောကြောင့် (သို့မဟုတ်) အဘယ်အနက်သဘောကို ရည်ရွယ်၍ မေးပါသလဲဟု ပြန်မေးရ၏၊ ဒဿန (မြင်ခြင်း) အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ မေးပါတယ်ဟု ပြောသောအခါ “န ဟိ- မဟုတ်ဘူး၊ မတူဘူး”ဟု ငြင်းပယ်ရ၏၊ ယင်းသို့ ငြင်းပယ်သည်ကို “ပဋိက္ခေပဝသေန”ဟု ဆိုလို၏၊ အနိစ္စအနက်သဘောကို ရည်ရွယ်၍ စက္ခုနှင့် သောတတို့တူကြပါသလောဟု မေးပါတယ်ဟု ဆိုမှသာ “အာမ- အေး တူတယ်”ဟု ဝန်ခံရ၏၊ ယင်းသို့ဝန်ခံသည်ကို “အနုညာတဝသေန”ဟု ဆိုလိုသည်။ (အနုညာဝသေန-ဟုရှိလျှင် ပိုကောင်း၏။)

၆၃၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

အဖြစ်ကို၊ စောဒိတာ- စစ်ဆေးမေးမြန်းအပ်ပြီ၊ သောဇဝ- ထိုမေးမြန်းအပ်သော
 ဇီဝနှင့်သရီရကိုပင်၊ ပရမတ္ထတော- အစစ်အမှန် အရှိပရမတ်အနက်အားဖြင့် နဉာဏတ္တိ-
 မရအပ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝဇ္ဈာတနယသ- မိန်းမမြို့မသား၏၊ မတ္တေယျတာကိတ္တန-
 သဒိသော- မိခင်၏ စီးပွား၏ အဖြစ်ကို ပြောဆိုနေခြင်းနှင့်တူ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
 အဗျာကာတဗ္ဗတာယ- မဖြေဆိုလိုက်သည်အဖြစ်ဖြင့် ဌပနီယော- ရပ်တန့်ထားလိုက်သော၊
 (ပဉ္စော- ပြဿနာဟူ၍)၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်)၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
 ဣတိ- ဤသို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏)၊ တေနော နယေန- ထိုဇက်သဗျာကရဏ
 အစရှိသော နည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ တေသံ ပဉ္စာနံ - ထိုအမေးပုစ္ဆာတို့၏၊
 ဗျာကာတဗ္ဗတော- ဖြေဆိုလိုက်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ စတ္တာရိ- လေးပါးကုန်သော၊
 ဣမာနိ ပဉ္စဗျာကရဏာနိ- ဤပြဿနာကို ဖြေဆိုခြင်းတို့သည်၊ ပမာဏံ- ဘုရားဟော
 ပရိယတ္တိဓမ္မ အစစ် အမှန်ကို နှိုင်းချိန်ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အတိုင်းအတာသည်၊ (ဟောတိ)

ဝိနယမဟာပဒေသော- ဝိနည်းခန္ဓက ပါဠိတော်၌လာသော မဟာပဒေသသည်၊
 ကပ္ပိယာနုလောမ ဝိဓာနတော- အပ်စပ်သောကိုယ်နှုတ်အမှုအားလျော်စွာ စီမံဟောကြား
 အပ်သော ပညတ်ချက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိပ္ပရိယာယတော- ပရိယာယ်မဟုတ်
 မူချအားဖြင့်၊ အနုလောမကပ္ပိယနာမ- မူလပညတ်ချက် အားလျော်သော အပ်စပ်သော
 အမှုမည်၏၊ [ဝိနယမဟာပဒေသကို ဝိနည်းမဟာဝါ ဘေသဇ္ဇကုန္ဓက-၌ကြည့်] ပန-
 ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ မဟာပဒေသဘာဝေန- မဟာပဒေသ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊
 တံသဒိသတာယ- ထိုဝိနည်းမဟာပဒေသနှင့်တူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တန္တမဟာ-
 ပဒေသေသုပိ- သုတ္တန်ပါဠိတော်လာ မဟာပဒေသတို့၌လည်း၊ အနုလောမကပ္ပိယန္တိ-
 အနုလောမကပ္ပိယဟူသော၊ အယံ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော- ဤအဋ္ဌကထာ၌
 ပြဆိုအပ်သော စကားအသုံးအနှုန်းသည်၊ (ဟောတိ) တတ္ထတတ္ထ- ထိုထိုပါဠိတော်၌၊
 ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဝတ္တိတပကိဏ္ဍကဒေသနာဝ- ဖြစ်စေအပ်သော
 ရောပြုမ်းအထွေထွေ ဟောမိန့်ခြွေအပ်သော တရားတော်သည် ပင်လျှင်၊ အဋ္ဌကထာ-
 အဋ္ဌကထာမည်သည်၊ ယဒိပိဟောတိ- အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန- သို့ပါသော်လည်း၊
 သာ- ထိုအဋ္ဌကထာကို၊ (ဝုစ္စတိ-၌စပ်) ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ- သုတ်အဘိဓမ္မာ
 ဝိနည်းတရားကို သင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြသော ထေရ်ရှင်မြတ်တို့သည်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊
 တီဏိ- သုံးပါးကုန်သော၊ ပိဋကနိ- ပိဋကတော်တို့ကို၊ သင်္ဂါယိတွာ- ပေါင်းစုရွတ်ကာ

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၃၉

သင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြပြီး၍၊ တဿ- သုံးပါးသောပိဋက၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာန- ရူပေနဝ- အနက်အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ဖွင့်ပြအပ်သော စကားအားလျော်သောအားဖြင့် သာလျှင်၊ ဝါစနာမဂ္ဂ- ပို့ချအပ်သော စကားအစဉ်သို့ အာရောပိတတ္တာ- တင်အပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေန- ဖြင့်၊ [ရေးခဲ့ပြီးပြီ] အာစရိယာ- တို့သည်၊ ပါဠိ- ကို၊ ဝဒန္တိ သံဝဏ္ဏန္တိ- ကုန်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ အာစရိယဝါဒေါတိ- အာစရိယဝါဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာစရိယဝါဒေါနာမ- မည်သည်၊ အဋ္ဌကထာ- တည်း၊ ဣတိ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

စ- ထို့အပြင်၊ တိဿော- သုံးကြိမ်ကုန်သော၊ သင်္ဂီတိယော- ပေါင်းစု ရွတ်ဆိုခြင်းတို့သို့၊ ဝါ- သင်္ဂါယနာတို့သို့၊ အာရုဇ္ဈော- တင်အပ်သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနဿ- မြတ်စွာဘုရား၏ ပါဠိတော်စကား၏၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဘူတော- အနက်အဓိပ္ပါယ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာဖြစ်သော၊ ကထာမဂ္ဂေါဇဝ- စကားအစဉ်ကိုပင်လျှင်၊ မဟိန္ဒုတ္တရေန- မဟိန္ဒုထေရ်သည်၊ တမ္မပဏ္ဏိဒီပံ- သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အဘတော- ဇမ္ဗုဒီပမု ဆောင်ယူလာအပ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍) ပစ္ဆာ- ဆောင်ယူလာပြီးသည်မှ နောက်၌၊ တမ္မပဏ္ဏိယေဟိ- သီဟိုဠ်ကျွန်းသားဖြစ်တော်မူကုန်သော၊ မဟာထေရေဟိ- မဟာထေရ်တို့သည်၊ နိကာယန္တရလဒ္ဓိသင်္ဂီရပရိဟရဏတ္ထံ- မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းမှ တပါးသော ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်း အစရှိသော ဂိုဏ်းတို့၏ အယူဝါဒနှင့် ရောယှက်မှုကို ရှောင်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ သီဟဠဘာသာယ- သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ ဌပိတော- ထားအပ်ခဲ့ပြီ၊ အတ္တနောမတိ နာမ- မိမိ၏ အယူအဆ (အတ္တနောမတိ) မည်သည်၊ ထေရဝါဒေါ- ထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏ အယူဝါဒဖြစ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် စကားရပ်တည်း၊ နယဂ္ဂါဟေနာတိ- ကား၊ သုတ္တာဒိတော- ပါဠိတော်အစရှိသည်တို့မှ၊ လတ္တမာနနယဂ္ဂဟ- ဧကေန- ရအပ်သောနည်းကို ယူခြင်းအားဖြင့်၊ အနုဗုဒ္ဓိယာတိ- ကား၊ သုတ္တာဒီနိယေဝ- ပါဠိတော် အစရှိသည်တို့သို့သာလျှင်၊ အနုဂတဗုဒ္ဓိယာ- အစဉ်လိုက်သော ဉာဏ်ဖြင့်၊ အတ္တနောပဋိဘာနန္တိ- ကား၊ အတ္တနော ဇဝ- မိမိဉာဏ်အားသာလျှင်၊ တဿ အတ္ထဿ- ထိုအနက်အဓိပ္ပါယ်၏၊ ဝုတ္တနယေန- နယဂ္ဂါဟေနဟု ပြဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာနံ- ထင်ပေါ်လာခြင်းတည်း၊ ယထာဥပဋ္ဌိတာ- မိမိဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာတိုင်း ကုန်သော၊ အတ္တာဇဝ- အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကိုသာလျှင်၊ တထာ- ထိုအတ္တနောမတိဟူ၍ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တာ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ- သမေန္တမေဝ ဂဟေတဗ္ဗဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (မဟာပဒေသတော- မှ၊ အတ္တေသု- အနက်အဓိပ္ပါယ် တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရိယမာနေသု- ထုတ်ဆောင်ပြအပ်ကုန်လသော်၊) သုတ္တေန- ပါဠိတော်နှင့်၊ သံသန္တတိ- နှီးနှောပေါင်းစပ်မိ၏။ ဧဝံ- ဤသို့ နှီးနှော ပေါင်းစပ်မိလောက်အောင်၊ မဟာပဒေသတော- မှ၊ အတ္တာ- တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗာ- ထုတ်ဆောင်ပြသင့်ကုန်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယော) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။ ပမာဒပါဌဝသေန- အမှတ်မဲ့ မေ့လျော့ရေးမိသော ပါဠိအနေအားဖြင့်၊ အာစရိယဝါဒဿ- အာစရိယဝါဒခေါ် အဋ္ဌကထာ၏။ ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ပါဠိယာ- ပါဠိတော်နှင့်၊ အသံသန္တနာပိ- မနှီးနှော မပေါင်းစပ်ခြင်းသည်လည်း၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏။ သော- ထိုအာစရိယဝါဒကို၊ နဂဟေတဗ္ဗာ- မယူရ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အာစရိယဝါဒေပိ ။ပ။ ဂဟေတဗ္ဗာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပုဂ္ဂလဿ- ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏။ သယံပဋိဘာနဘာဝတော- မိမိဉာဏ်အား ထင်ပေါ်လာသော အယူအဆ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အတ္တနောမတိ- မိမိ၏ အယူအဆ အနက်အဓိပ္ပါယ်သည်၊) သဗ္ဗဒုဗ္ဗလာ- အားလုံးသော သုတ္တ၊ သုတ္တာနုလောမ၊ အာစရိယ ဝါဒတို့အောက် နိမ့်ကျအားနည်း၏။ တထာစ- ထိုသို့သဗ္ဗဒုဗ္ဗလဖြစ်နေလျက်ပင်၊ သာပိ- ထိုအတ္တနောမတိကိုလည်း၊ ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူရသေး၏။ ကိဒိသီ- အဘယ်သို့ရှိအပ်သော အတ္တနောမတိကို၊ (ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူရမည်နည်း၊) သုတ္တေန- ပါဠိတော်နှင့်၊ သမေန္တယေဝ- ညီညွတ်သော အတ္တနောမတိကိုသာလျှင်၊ (ဂဟေတဗ္ဗာ- ယူရ၏။) ဣတိ- ဤကား၊ ယောဇနာ- ပါဠိနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် ယှဉ်စပ်ခြင်းတည်း။

တာသုတိ- တာသုဟူသည်ကား၊ တီသု- သုံးကြိမ်ကုန်သော၊ သင်္ဂီတီသု- သင်္ဂီယနာတို့၌၊ အာဂတမေဝ ပမာဏန္တိက္ကမိနာ- အာဂတမေဝ ပမာဏံ ဟူသော ဤစကားဖြင့်၊ မဟာကဿပါဒီတိ- အရှင်မဟာကဿပအစရှိသော ထေရ်ရှင်မြတ်ကြီး တို့သည်၊ သင်္ဂီတမေဝ- သင်္ဂီယနာတင်အပ်သော ပါဠိတော်ကိုသာလျှင်၊ ဣဓ- ဤဘုရားဟောပါဠိတော် အစစ်အမှန် ရွေးချယ်ခြင်းရှိစွ၌၊ သုတ္တန္တိ- သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ (ထိုဘုရားဟောပါဠိတော် အစစ်အမှန်ဟူ၍) အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ- ဤသို့ တဒညဿ- ထိုအရှင်မဟာကဿပအစရှိသော ထေရ်ရှင်မြတ်ကြီးတို့ သင်္ဂီယနာ

သုတ်]

စတုမဟာပဒေသအဖွင့်

၆၄၀

တင်အပ်သော ပါဠိတော်မှ တပါးသော ပါဠိ၏။ သုတ္တဘာဝမေဝ- သုတ္တမည်သည် အဖြစ်ကိုပင်လျှင်၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ တဒညဿ- ၏။ သုတ္တဘာဝမေဝ- လျှင်၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ တိဿော- သုံးတန်ကုန်သော၊ သင်္ဂီတိယော- သင်္ဂီယနာတင်ခြင်းတို့သည်၊ တဒတ္ထာယေဝ- တဒညဖြစ်သော ပါဠိ၏ သုတ္တအဖြစ်ကို ပယ်ခြင်းအကျိုးရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ၏။ ကသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တဒညဿ- ၏။ သုတ္တဘာဝမေဝ- လျှင်၊ ပဋိက္ခိပတိ- ပယ်၏)။

တတ္ထာတိ- ကား၊ ဂါရယုသုတ္တေ- ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ပါဠိအုပ်စု၌၊ (တတ္ထ ဂါရယုသုတ္တေ- ထိုကဲ့ရဲ့ဖွယ် ပါဠိအုပ်စု၌၊ ဩတရန္တာနိပိ- သက်ရောက်ပါဝင်ပါကုန်သော်လည်း၊ ပဒဗ္ဗနာနိ- ပါဝင်သမျှ အက္ခရာပုဒ် ဝါကျစသည်နှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့သည်၊ ဝါ- တို့ကို။) သုတ္တေ- သင်္ဂီယနာ သုံးကြိမ်တင်အပ်သော သုံးဖြာပိဋကတ် ဘုရားဟော ပါဠိတော်မြတ်၌၊ န စေဝဩသရန္တိ- မသက်ရောက် မပါဝင်လည်း မပါဝင်ကုန်၊ ဝိနယေ- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ရှားကြောင်းဖြစ်သော သင်္ဂီယနာသုံးတန် တင်အပ်သော ဘုရားဟောပါဠိတော်မြတ်၌၊ န စ သန္နိဿန္တိ- မတွေ့မြင်လည်း မတွေ့မြင်အပ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏။ (ကသ္မာ- နည်း။) တဿ- ထိုဂါရယုသုတ္တ၏။ အသုတ္တဘာဝတော- ဘုရားဟောပါဠိတော်မဟုတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို နစေဝသုတ္တေ ။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားရပ်ဖြင့်၊ အနုလောမ ။ပ။ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ- ဂဟေတဗ္ဗဟူ၍၊ ဝုတ္တမေဝ- ပြဆိုအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ နိဂမနဝသေန- နိဂုံးအုပ်ခြင်း အဖြစ်ဖြင့်၊ (အာစရိယော) နိဒဿေတိ- ညွှန်ပြတော်မူ၏။ [အနုလောမကပ္ပိယံ- မူလပညတ်အားလျော်စေသော အပ်စပ်သောအမှုကို၊ သုတ္တေန- သင်္ဂီယနာသုံးကြိမ် တင်အပ်သော ပါဠိတော်နှင့်၊ သမေန္တမေဝ- ကိုက်ညီမှသာလျှင်၊ ဂဟေတဗ္ဗ- ယူရမည်၊ သဗ္ဗတ္ထ- အားလုံးသော သုတ္တာနုလောမအစရှိသည်တို့၏ အဖွင့်စကားရပ်တို့၌၊ န ဣတရန္တိဝစနံ- န ဣတရံ- အစရှိသော စကားကို၊ တတ္ထ တတ္ထ- ထိုထိုသုတ္တာနုလောမ၊ အာစရိယဝါဒ၊ အတ္တနောမတိတို့၌၊ ဂဟိတာဝဓာရဏဖလနိဒဿနံ- ယူအပ်ပြီးသော အနက်ကို ကန့်သတ်ကြောင်း ဧဝသဒ္ဓါ၏ အကျိုးကို ပြသော စကားဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်။

ကမ္မာရပုတ္တစုန္ဒဝတ္ထုအဖွင့်

၁၈၉။ သူကရမဒ္ဒဝန္တိ - ကား၊ ဝနဝရာဟဿ- တော၌ပေါက်ဖွားသော ဝက်၏။ မုဒုမံသံ- နူးညံ့သော အသားကို (ပဋိယာဒါပေတွာ- စီမံစေ၍) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် အရိယသာဝကော- အရိယာသူတော်ကောင်း တပည့်ဖြစ်သော၊ သောတာပန္နော- သောတာပန်ဖြစ်သော၊ စုန္ဒော စ- စုန္ဒသည်လည်းကောင်း၊ အညေစ- စုန္ဒမှ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘဂဝတောစ- မြတ်စွာဘုရား၏လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿစ- ရဟန်းသံဃာ၏လည်းကောင်း၊ အာဟာရံ- အာဟာရကို၊ ပဋိယာဒေန္တာ- စီမံကုန်လသော်၊ အနဝဇ္ဇမေဝ- အပြစ်မရှိသော အာဟာရကိုသာလျှင်၊ ပဋိယာဒေန္တိ- စီမံကြကုန်၏။ တသ္မာ- ထို့ကြောင့် ပဝတ္တမံသန္တိ- (ရဟန်းသံဃာအတွက် ရည်စူးမှုမရှိဘဲ ဝယ်သူလာက ရောင်းရန်) ကြိုတင်စီမံ ထားအပ်သော အသားဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တံ ကိရာတိ- ကား၊ နာတိတရုဏဿာတိ အာဒိနာ- နာတိတရုဏဿအစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တဝိသေသံ- ပြဆိုအပ်ပြီးသော မနုလွန်း၊ မရင့်လွန်းခြင်းဟူသော ထူးခြားသောဂုဏ်ရှိသော ဝက်သားသည်၊ တထာဟိ- ထိုစကားမှန်၏၊ တံ- ထိုဝက်သားကို၊ မုဒုစေဝ သိနိဒ္ဓန္တာတိ- မုဒုစေဝ သိနိဒ္ဓန္တာဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ မုဒုစေဝ သိနိဒ္ဓန္တာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ- အပ်သနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင်ကြောင့်၊ မုဒုမံသဘာဝတော စ-

၁။ သူကရမဒ္ဒဝန္တိ ။ ။ သူကရမဒ္ဒဝုဒ်၏ အဋ္ဌကထာအဖွင့် (၃) နည်းတို့တွင် ပဌမနည်းအားလျော်စွာ “သူကရမဒ္ဒဝန္တိ ဝနဝရာဟဿ မုဒုမံသံ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ မုဒုမံသံဟု ဖွင့်သောကြောင့် “မုဒုစေဝ မဒ္ဒဝံ”ဟု ဣ ပစ္စည်းသွတ္တကြိရမည်ဖြစ်၏။ သူကရဿ ဝနဝရာ ဟဿ မဒ္ဒဝံ သူကရမဒ္ဒဝံ- တောဝက်၏ နူးညံ့သော အသား (မနုလွန်း မရင့်လွန်းသော တောဝက်ကြီးတစ်ကောင်၏ အသား)၊ အဋ္ဌကထာ ဒုတိယနည်းအဖွင့်၌- အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စ ဂေါရသေ ခီရံ ဒဓိ တက္ကံ နဝနီတံ သပ္ပိ (ဝိနည်းမဟာဝါ၊ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၊ ၃၄၂) ဟူသော ဂေါရသ ငါးမျိုးတို့ဖြင့် ကျိုချက်အပ်သော နူးညံ့သော ဃနာနို့ဆွမ်း (မုဒုဩဒန) ကို “သူကရမဒ္ဒဝံ”ခေါ်သည်ဟု ဖွင့်၏။ ထို့နောက် “သူကရမဒ္ဒဝံ နာမ ရသာယနဝိဓိ- ရသာယနကျမ်းဆေးနည်းများဖြင့် စီစဉ်ထားအပ်သော စားဖွယ်ဟု တတိယနည်းဖွင့်သည်။ ဤနောက်နှစ်နည်းတို့၌ သူကရသဒ္ဓါသည် ဝက်သတ္တဝါအနက်ဟော မဟုတ်သောကြောင့် သူကရ၌ သု ဥပသာရမ္ပ ဥကို ဦးဒီဃပြုထားသည် ကြိုသင့်၏။ ဤနေရာ၌ သူကရမဒ္ဒဝံနှင့် စပ်၍ သိမှတ်ဖွယ်တို့ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ကြလေကုန်။

သုတ်]

ကမ္မာရပုတ္တစုန္ဒဝတ္ထုအဖွင့်

၆၄၃

နူးညံ့သော အသားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိသင်္ခရဏဝိသေသေနစ-
ချက်ပြုတ်စီမံမှု၏ ထူးခြားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒဝန္တိ- မဒ္ဒဝံ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-
ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ မုဒုစေဝ သိနိဒ္ဓန္တာတိ- ဟူ၍၊
အာစရိယေန ဝုတ္တံ ပြီ)။

အယံ- ယနေ့ဘုဉ်းပေးမည့် ဤအာဟာရသည်ကား၊ ဘဂဝတော-
မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပစ္ဆိမကော- နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ အာဟာရော- အာဟာရတည်း၊
ဣတိ- ဤသို့စဉ်းစား၍၊ ပုညဝိသေသာပေက္ခာယ- ကောင်းမှုကုသိုလ် အထူးကို
ရှုထောင့်လှည့်လှည့်ခြင်းကြောင့်၊ (ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊) ဩဇာ- နတ်ဩဇာကို၊ ပက္ခိပိသု-
(မြတ်စွာဘုရား ဘုဉ်းပေးမည့် သူကရမဒ္ဒဝန္တိ) ထည့်ကြကုန်ပြီ၊ ပန- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊
တံ- ထိုသူကရမဒ္ဒဝမည်သော အာဟာရသည်၊ တထာပက္ခိတ္တဒိဗ္ဗောဇတာယ-
ထိုသို့ကျွန်းငယ်နှစ်ထောင် အခြံအရံရှိသော ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းတို့မှ နတ်များက
ကောင်းမှုလိုလား၍ ထည့်အပ်သော နတ်ဩဇာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂရုတရံ-
သတိပြုလေးသည်၊ ဇာတံ- ဖြစ်ပြီ၊ ယံ- အကြင်အစာ အာဟာရသည်၊ ဒုဇ္ဈိရံ- ကျေကျက်
နိုင်ခဲ့၏၊ တံ- ထိုကျေကျက်နိုင်ခဲ့သော အစာအာဟာရကို၊ အဇာနန္တာ- မသိကုန်သော၊
အညေ- အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကဿစိ- တစ်ဦးတစ်ယောက်အားမျှ၊
သူကရမဒ္ဒဝံ- သူကရမဒ္ဒဝမည်သော ဘောဇဉ်ကို၊ အဒက္ခာ- မပေးမှု၍၊ ဝိနာသိတံ-
ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပဝဒေယျံ- ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲကြကုန်ရာ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊
ပရူပဝါဒမောစနတ္ထံ- သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲမှုမှ ကင်းလွတ်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝါ-
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နာဟံ တန္တိအာဒိနာ- နာဟံ တံ- အစရှိသည်ဖြင့်၊ သီဟနာဒိ-
ခြင်္သေ့မင်းကဲ့သို့ ရဲဝံ့စွာ မိန့်ကြားအပ်သော စကားတော်ကို၊ နဒတိ- ရဲဝံ့စွာ
မိန့်ကြားတော်မူ၏။

၁၉၀။ ပန- စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာ
အားဖြင့်၊ ဝါ- အဘယ်ပုံ အဘယ်နည်းဖြင့်၊ သီဟနာဒေါ- သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါ
အံ့နည်း၊ တံ- ထိုသူကရမဒ္ဒဝမည်သော စားဖွယ်သည်၊ ဘဂဝတောပိ- မြတ်စွာ
ဘုရား၏လည်း၊ ဝါ- မြတ်စွာဘုရားမှာလည်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ပရိကာမံ-
ကျေကျက်ခြင်းသို့၊ နဂတံ နနု- မရောက်သည်ပင် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤကား
စောဒနာတည်း၊ ဣဒံ- ဤသီဟနာဒမိန့်ကြားတော်မူခြင်းကို၊ ဧဝံ- ဤစောဒနာသည့်

အတိုင်း၊ နဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မမှတ်ထိုက်ပါ။ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ တံ- ထိုသူကရမဒ္ဒဝသည်။
 ဘဂဝတော- ဧ။ (သရီရေ- ကိုယ်တော်၌) သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပရိဏာမံ-
 ကျေကျက်ခြင်းသို့၊ ဂတံ- ရောက်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တံ- ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အရဟတိ-
 ထိုက်ပါ၏။ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝတ္တံ- ငှာ၊ အရဟတိ-
 ထိုက်သနည်း) **တပ္ပစ္စယာ**^၁- ထိုသူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နဿ- ဖြစ်သော၊ ဝိကာရဿ- ဖောက်ပြန်သော ရောဂါဝေဒနာ၏။
 အဘာဝတော စ- မရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အညပစ္စယဿ-
 သူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော အကြောင်းမှ တပါးသော ရှေးအကုသိုလ်ကံ
 ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ဝါ- တပါးသော ရှေးအကုသိုလ်ကံဟူသော အကြောင်း
 ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝိကာရဿ- ဧ။ (တပ္ပစ္စယာ- ထိုသူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်) မုဒုဘာဝံ- နူးညံ့သည်အဖြစ်သို့၊ ဝါ- လျော့ပါးသက်သာခြင်းသို့၊
 အာပါဒိတတ္တာစ- ရောက်စေအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ- သို့၊ ဝတ္တံ-
 ငှာ၊ အရဟတိ- ထိုက်ပါ၏။) တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူ
 သည်ကား၊ န ပန ဘုတ္တပစ္စယာတိအာဒိ- န ပန ဘုတ္တပစ္စယာ အစရှိသည်တည်း။

ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ ပန- ထို့အပြင်၊ အညေ-
 မြတ်စွာဘုရားမှ တပါးကုန်သော၊ ခီဏာသဝါ ဝါ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 နဝေဒနုပ္ပါဒနဝသေန- အသစ်ဖြစ်သော ရောဂါဝေဒနာကို ဖြစ်စေခြင်းအနေအားဖြင့်၊

၁။ တပ္ပစ္စယာ ဥပ္ပန္နဿ ။ ပ။ မုဒုဘာဝံ ။ ။ ဤ ၌ တပ္ပစ္စယာပုဒ်ကို ဥပ္ပန္နဿနှင့်
 မုဒုဘာဝံသို့ စပ်၍ နှစ်ကြိမ်အနက်ပေးထား၏။ ယင်းသို့အနက်ပေးရာ၌ ဆိုလိုသည်မှာ-
 သူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးတော်မူခြင်းကြောင့် မြတ်စွာဘုရားမှာ ရောဂါဝေဒနာ (ဝိကာရ)
 တစ်စုံတစ်ခုမျှ မဖြစ်သည့်အပြင် ရှေးအကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဝမ်းသွေးသွန်ခြင်းဟူသော
 ရောဂါဝေဒနာ (ဝိကာရ) သည်ပင် လျော့ပါးသက်သာမှု (မုဒုဘာဝံ) ဖြစ်ပါသေးသည်ဟု
 ဆိုလို၏။ ဤဋီကာစကားသည် “န ပန ဘုတ္တပစ္စယာ (ဥဒပါဒိ)၊ ယဒိ ဟိ အဘုတ္တဿ ဥပ္ပုဒ္ဓိဿထ
 အတိခရော ဘဝိဿတိ၊ သိနိဒ္ဓဘောဇနံ ဘုတ္တတ္တာ ပနဿ တန ဝေဒနာ အဟောသိ၊ တေနေဝ
 ပဒသာ ဂန္တံ အသက္ခိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ထပ်ဆင့်ဖွင့်သည်ဖြစ်သောကြောင့်
 “တေနာဟ- နပန ဘုတ္တပစ္စယာတိအာဒိ”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာနှင့် ဆက်စပ်ပြထားသည်။
 ဤသို့အားဖြင့် “ကထံပနာယံ သီဟနာဒေါ”စသည်ဖြင့် “နာဟံ စုန္န ပဿာမိ သဒေဝကေ”
 အစရှိသော သီဟနာဒ စကားတော်နှင့် စပ်၍ အပြစ်ကိုပြ စောဒနာဖွယ်ရှိသည်ကို ဋီကာဆရာ
 ချေပရှင်းလင်းသည်။

သုတ်]

ကမ္မာရပုတ္တစန္ဒဝတ္ထုအဖွင့်

၆၄၅

အာဟာရံ- အစာအာဟာရကို၊ န ပရိဘုဉ္ဇန္တိ- ဘုဉ်းပေးတော်မူ ကြကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း) အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတမေဝ- ရှစ်ပါးသော အကြောင်းအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသည်ကိုသာလျှင်၊ (ယာဝဇေဝ ကုမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ-စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဘုဉ်းပေးခြင်းကိုသာလျှင်) ကတ္တာ- ပြုတော်မူကြကုန်၍၊ အာဟာရဿ- ကို၊ ဥပဘုဉ္ဇနတော- ဘုဉ်းပေးတော်မူကြကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယဒိဇေဝ- ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ (နဝေဒနာကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် အာဟာရကို ဘုဉ်းပေးတော်မူကြသည် မဟုတ်လျှင်) ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဘတ္တံ ဘုတ္တာဝိဿ ခရော အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိတိအာဒိ- ဘတ္တံ ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇိ အစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပါသည်။ (ဣတိ- ဤသို့စောဒနာငြားအံ့၊) ဘောဇနုတ္တရကာလံ- သူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးတော်မူရာ အချိန်မှ နောက်ပိုင်း အချိန်ကာလ၌၊ (အာဗာဓေ- ဝမ်းသွေးသွန်ရောဂါ ဝေဒနာ၏၊ ဝါ- သည်) ဥပ္ပန္နတ္တာ- ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထို ဘတ္တံ ဘုတ္တာဝိဿ ခရော အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိဟူသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- အမှန်စင်စစ်ကား၊ ဘုတ္တပစ္စယာ- ဘုဉ်းပေးအပ်ပြီးသော သူကရမဒ္ဒဝ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အာဗာဓော- ဝမ်းသွေးသွန်ဝေဒနာသည်၊ န ဥဒပါဒိ- ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော၊ အယံ အတ္ထော- ဤအကြောင်းအရာကို၊ **အဋ္ဌကထာယံ-** အဋ္ဌကထာ၌၊ **ဝုတ္တောဝံ-** ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

၁။ ဝုတ္တောဝါယမတ္ထော ။ ။ ဘုတ္တဿစ သူကရမဒ္ဒဝေန- အစရှိသော ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ မြတ်စွာဘုရားသည် သူကရမဒ္ဒဝမည်သော စားဖွယ်အထူးကို ဘုဉ်းပေးတော် မူပြီးသည့်နောက်၌ ဝမ်းသွေးသွန်ရောဂါ ဝေဒနာ ခံစားရသည်ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ရောဂါဝေဒနာဖြစ်ချိန်ကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။ ထိုစားဖွယ်ကို ဘုဉ်းပေးတော်မူခြင်းကြောင့် ရောဂါဝေဒနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်ပါ။ အကယ်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုစားဖွယ်ကို မဘုဉ်းပေးရပါက ထိုရောဂါသည် ပို၍ပင် ပြင်းထန်လာနိုင်ပါသည်။ အာဟာရဓာတ် အစိုအစေးပြည့်ဝသော သူကရမဒ္ဒဝကို ဘုဉ်းပေးလိုက်ရခြင်းကြောင့်သာ ရောဂါဝေဒနာ လျော့ပါးသက်သာသွားသည်သာမက ပါဝါမြို့မှ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးအပြီး ကုသိနာရုံမြို့သို့ သုံးဂါဝုတ်ဝေးသော ခရီးကို ညနေ နေဝင်ချိန် အင်ကြင်းဥယျာဉ် ဝင်တော်မူသည်အထိ နေဝက်ကျော်ကျော် ကြာအောင်ခြေကျင် ကြွချီတော်မူနိုင်သည်ဟု အဋ္ဌကထာ (နှာ-၁၅၉နှင့် ၁၆၄-အဖွင့်အရ) သိရ၏။

ကတုပစိတဿ- ပြုအပ်၊ ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ လဒ္ဒေါကာသဿ- ရအပ်ပြီးသော အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော၊ ကမ္မဿ- အကုသိုလ်ကံ၏၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ဗလဝတိ- အားကောင်းသော၊ ရောဂေ- ဝမ်းသွေးသွန် ရောဂါသည်၊ ဥပ္ပန္နပိ- ဖြစ်လာပါသော်လည်း၊ ဂရုသိနိဒ္ဓဘောဇနပ္ပစ္စယာ- လေး၍ စိုစေးသော သူကရမဒ္ဓဝ စားဖွယ်ကို ဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝေဒနာနိဂ္ဂဟော- ရောဂါဝေဒနာကို နှိမ်နင်းနိုင်ခြင်းသည်၊ ဇာတော- ဖြစ်ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ယဒိဟိတိ အာဒိ- ယဒိဟိအစရှိသည်တည်း၊ ပတ္တိတဌာနေတိ- ကား၊ ဣစ္ဆိတဌာနေ- ကြွခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူအပ်သော ကုသိနာရုံမြို့အနီး အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ (ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ- ဌာ) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဣစ္ဆာ- ကုသိနာရုံမြို့အနီး အင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့ ကြွတော်မူလိုခြင်း သည်၊ တတ္ထ- ထိုအင်ကြင်းဥယျာဉ်သို့၊ ဂန္ဓာ- ကြွသွားတော်မူ၍၊ ဝိနေတဗ္ဗဝေနယျာ- ပေက္ခာ- ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါကို ငဲ့ညှာခြင်း သဘောဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ- မှတ်သင့်၏၊ ဂါထာယမ္ပိ- ပါဠိတော်ဂါထာ၌လည်း၊ သုတန္တိဣမိနာ- သုတံ- ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့် (ဒဿေတိ-၌စပ်) ဧတံ- ဤစုန္ဒဿ ဘတ္တံ ဘုဉ်းတွာ-အစရှိသော စကားသည်၊ သုတမတ္တံ- တဆင့်ကြားအပ်ဖူးသော စကားမျှသာတည်း၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ ဝစနမတ္တံ- တဆင့်စကားမျှသာတည်း၊ ပန- အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်ကား၊ ဓီရော- သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သခင် မြတ်စွာ ဘုရားရှင်သည်၊ ဘောဇနပ္ပစ္စယာ- သူကရမဒ္ဓဝဘောဇင်ကို ဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ အာဗာဓံ- ဝမ်းသွေးသွန်ဝေဒနာသို့ န ဖုသိ- ရောက်တော်မူသည် မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ (ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရသံဃော- သုတံ အဘိဓမ္မာ ဝိနည်း တရားကို စုပေါင်းရွတ်ကာ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူသော ထေရ်ရှင် အပေါင်းသည်၊) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏။

ပါနီယာဟရဏအဖွင့်

၁၉၁။ ပသန္နဘာဝေန- ကြည်လင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဒကဿ- ရေ၏၊ အစ္ဆဘာဝေါ- အစ္ဆမည်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အစ္ဆောဒကာတိ ပသန္နောဒကာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သာဒုရသတ္တာ- ချိုသော အရသာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သာတတာ- သာတမည်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ကြောင့်၊ မဓုရောဒကာတိ- ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ တနုကံ-

သုတ်]

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၄၇

ကျဲသော၊ သလိလံဇဝ- ရေသည်သာလျှင်၊ ဝိသေသတော- အထူးအားဖြင့်၊ သီတလံ- အေးမြသည်၊ (ဟောတိ) ဗဟလံ- ပျစ်ချွဲသော၊ (သလိလံ- ရေသည်၊ သီတလံ- သည်၊ နဟောတိ- မဖြစ်) ဣတိ- ကြောင့်၊ တနုသီတလသလိလာတိ- ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ နိက္ကဒ္ဒမာတိ- နိက္ကဒ္ဒမာဟူသော ပါဌ်ဖြင့်၊ သေတဘာဝဿ- ဖြူသော ရေ၏အဖြစ်၏၊ (ဖြူဖွေးသော ရေဖြစ်ခြင်း၏) ကာရကံ- အကြောင်းကို၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ပကံစိက္ခလ္လာဒိဝသေန- ရွံ့ညွှန်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဥဒကဿ- ရေ၏၊ ဝိဝဏ္ဏတာ- ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသော အဆင်းရှိသည် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) သဘာဝတော ပန- သူ၏မူရင်းသဘောအားဖြင့် ကား၊ တံ- ထိုရေသည်၊ သေတဝဏ္ဏမေဝ- ဖြူဖွေးသော အဆင်းရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မှတ်သင့်၏။

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၁၉၂။ ဓုရဝါတေတိ- ကား၊ ပဋိမုခဝါတော- ရှေ့ရှုမျက်နှာလှည့်ရာ အရပ်မှ လာသော လေသည်၊ (ဝါယန္တေ တိုက်ခတ်လသော်) ဒီယပိင်္ဂလောတိ- ကား၊ ဒီယော- အရပ်ရှည်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ပိင်္ဂလက္ခဏေ- ကြောင်သော မျက်စိရှိသည်၊ ဟိ- မှန်၏၊ သော- ထိုရေသေသည်၊ ပိင်္ဂလက္ခဏေ- ကြောင်သော မျက်စိရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) အာဠာရောတိ- အာဠာရဟူ၍၊ ပညာယိတ္ထ- ထင်ရှားပြီ၊ ဧဝရူပန္တိ- ဧဝရူပဟူသည်ကား၊ ဒက္ခတိ၊ ကရိဿတိ၊ ဘဝိဿတိတိ- ဒက္ခတိ၊ ကရိဿတိ၊ ဘဝိဿတိ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဤဒီသံ- ဤသို့အတိတ်ကာလ၌ အနာဂတ်ကိရိယာ စီရင်ခြင်းဟူသော သဒ္ဓလက္ခဏာကဲ့သို့ ရှုအပ်သော (သဒ္ဓလက္ခဏံ- သဒ္ဓါတို့၏ အမှတ် လက္ခဏာသည်၊ ဟောတိ) ဤဒီသေသူတိ- ကား၊ ယတြ ယဇ္ဇာတိ ဧဝရူပနိပါတသဒ္ဓ- ယုတ္တဌာနေသု- ယတြ ယဇ္ဇဟူသော ဤသို့သဘောရှိသော နိပါတသဒ္ဓါတို့နှင့် ယှဉ်တွဲသော နေရာဌာနတို့၌၊ (သဒ္ဓလက္ခဏံ ဟောတိ)။

၁၉၃။ (ဝိဇ္ဇုလ္လတာယော- လျှပ်စစ်ရောင်တို့သည်) ဝိစရန္တိယော- ထွက်လာ ကုန်လသော်၊ မေဃဝဠတော- မိုးတိမ်တိုက်ခန်းမှ၊ နိစ္ဆရန္တိယောဝိယ- ထွက်လာကုန် သကဲ့သို့ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ နိစ္ဆရန္တိယူတိ ဝိစရန္တိယူတိ- နိစ္ဆရန္တိယူတိ ဝိစရန္တိယူ- ဟူ၍၊ အာစရိယေန- သည်၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ နဝိဓာယာတိ- ကား၊ နဝပ္ပကာရာယ- ကိုးပါး အပြားရှိသော (အသနိယာ- မိုးကြိုးသည်) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ နဝသု- ကိုးမျိုးကုန်သော၊ ပကာရေသု- မိုးကြိုးအမျိုးအစား အပြားတို့တွင်၊ ဧကဝိဓာ- တစ်ခုသော အဖို့ရှိသော၊

အသနိပိ- မိုးကြိုးကိုလည်း၊ တပွရိယာပန္နတာယ- ထိုကိုးမျိုးသော မိုးကြိုးတို့၌ ပါဝင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝရိဓာတွေဝ- ကိုးမျိုးအပြားရှိ၏၊ ဟူ၍ သာလျှင်၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဤဒိသီ- ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သော၊ ဧသာ- ဤတစ်ခုတည်းသော မိုးကြိုးကို နဝရိဓာဟုခေါ်ဆိုအပ်သော အမည်သည်လည်း၊ ရုဠိ- အတင်ရုဠိတည်း၊ (ဧကဒေသျှပစ၊ အတင်ရုဠိတည်း) (ကာဝိယ- အဘယ်ကဲ့သို့နည်း) အဋ္ဌဝိမောက္ခပတ္တိ- ရှစ်ပါးသော ဝိမောက္ခသို့ ရောက်ခြင်းဟူသော၊ သမညာပိ- အမည်သည်လည်း၊ ရုဠိ- အတင်ရုဠိသည်၊ ဟောတိ ဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ (ဝိမောက္ခ- ရှစ်ပါးလုံး တပြိုင်နက် ဝင်စားမှု မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဝိမောက္ခ တစ်ပါးကို ဝင်စားခြင်းကိုလည်း အဋ္ဌဝိမောက္ခပတ္တိ-ဟု ခေါ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း)။

ယော- အကြင်သတ္တဝါကို၊ တဿာ- ထိုမိုးကြိုး၏၊ သဒ္ဓေန စ- အသံဖြင့် လည်းကောင်း၊ တေဇသာစ- အပူမီးဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈောတ္တတော- လွှမ်းမိုးအပ်၏၊ (တံ- ထိုလွှမ်းမိုးခံရသော သတ္တဝါကို) အသညံ- သညာမရှိသည်ကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ ဧကံ စက္ကန္တိ- ကား၊ ဧကမဏ္ဍလံ- တစ်ခုသော အဝန်းအဝိုင်းကို၊ (ကရောတိ) (ယာ- အကြင်မိုးကြိုးသည်)၊ သင်္ကာရံ- အမှိုက်သရိုက်ကို၊ တိရေန္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တိ ဝိယ- ခုတ်ဖြတ်လိုက်သကဲ့သို့၊ ဒဿေတိ- ပြတတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သာ- ထိုမိုးကြိုးသည်) သတေရာ- သတေရာမည်၏၊ ဂဂ္ဂရာယမာနာတိ- ကား၊ ဂဂ္ဂရာတိသဒ္ဓံ- ဂဂ္ဂရာဟူသော အသံကို၊ ကရေန္တိ- ပြုလျက်၊ (ပတတိ- ကျ၏)၊ (ဟိ- မှန်၏)၊ ဧတံ- ဤဂဂ္ဂရာယမာနာ- ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အနုရဝဒဿနံ- (ဂဂ္ဂရာမည်သော မိုးကြိုးသံအစစ်ကို) အတုပြုသော အသံကို ဖော်ပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ ကပိသီသာတိ- ကား၊ ကပိသီသာကာရဝတိ- မျောက်ဦးခေါင်းပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော မိုးကြိုးသည်၊ မုတ္တဝိလောလိကာတိ- ကား၊ ဥဒကေ- ရေထဲ၌၊ ပရိပ္ပန္နမာနမဇ္ဈော ဝိယ- ယောက်ယက်ခတ် လှုပ်ရှားသွားလာသော ငါးကဲ့သို့၊ ဝိလုဠိတာကာရာ- ယောက်ယက်ခတ် လှုပ်ရှားမှု အပြုအမူရှိသော မိုးကြိုးသည်၊ ကုက္ကုဋ္ဌသဒိသာတိ- ကား၊ ပသာရိတပက္ခကုက္ကုဋ္ဌကာရာ- ဆန့်တန်းအပ်သော အတောင်ရှိသော ကြက်ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော မိုးကြိုးသည်၊ (ဟုတွာ ပတတိ) နင်္ဂလဿ- ထွန်၏၊ ဝါ- ထယ်၏၊ ကဿနကာလေ- လယ်ထွန်ရာ အခါ၌၊ ကဿကာနံ- လယ်ထွန်သူတို့၏၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗဋ္ဌာနေ- တိုင်စရာနေရာ၌၊ မဏိကာ- အဖုအလုံးသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ တံ-

သုတ်]

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၄၉

ထိုအဖုအလုံးကို ဥပါဒါယ- အစွဲပြု၍၊ နင်္ဂလံ- ထွန် (ထယ်) ကို၊ **ဒဏ္ဍမဏိကာတိ**- ထွန်လက်ကိုင်ရိုး အဖုအလုံးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တဿ- ထို့ကြောင့်၊ ဒဏ္ဍမဏိကာကာရာ- ထွန်လက်ကိုင်ရိုး အဖုအလုံး ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော မိုးကြိုးသည်၊ ဒဏ္ဍမဏိကာ- ဒဏ္ဍမဏိကာမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ နင်္ဂလသဒိသာတိ- နင်္ဂလသဒိသာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဒေဝေ- မိုးသည်၊ ဝဿန္တပိ- ရွာပါသော်လည်း၊ သဇောတိဘူတကာယ- အရောင်အလင်းနှင့် တကွဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေန- ရေသည်၊ အတေမေတဗ္ဗတော- မစွတ်အပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟာသနိ- ကြီးစွာသော မိုးကြိုးကို၊ သုက္ခာသနိ- အခြောက်တိုက် ထစ်ချုန်းသော မိုးကြိုးဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တာ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပတိတဋ္ဌာနံ သမ္ပုလ္လိဋေတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဘုသာဂါရကေတိ- ကား၊ ဘုသမယေ- ကောက်ရိုးအတိ ပြီးသော၊ အဂါရကေ- တဲအုံ၌၊ ကိရ- ချဲ့ဦးအံ့၊ တတ္ထ- ထိုအရပ်၌၊ မဟန္တံ- ကြီးသော၊ ပလာလပုဉ္ဇံ- ကောက်ရိုးပုံကို၊ အဗ္ဘန္တရတော- အတွင်းမှာ၊ ပလာလံ- ကောက်ရိုးကို၊ နိက္ကမိတ္တာ- ဆွဲထုတ်၍၊ သာလာသဒိသံ- ဇရပ်နှင့်တူအောင်၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ- ရဟန်းတို့၏၊ ဝသနယောဂ္ဂဋ္ဌာနံ- နေခြင်းငှာသင့်လျော်သော ဌာနကို၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တတ္ထ- ထိုကောက်ရိုးတဲအုံ၌၊ ဝသိ- သီတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ ပန- ခလသာလာယံဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ တံ-

၁။ နင်္ဂလံ ဒဏ္ဍမဏိကာတိ ဝုစ္စတိ ။ ။ ထွန်၏လက်ကိုင်ရိုးမှာ ရှိသော အဖုအလုံးကို “ဒဏ္ဍမဏိကာ”ဟု ခေါ်ပြီးနောက် ထွန်ကို ဒဏ္ဍမဏိကာဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ရာ၌ကား ထွန်၏အစိတ်အပိုင်း (ဧကဒေသ) ဖြစ်သော ထိုအဖုအလုံး၏ ဒဏ္ဍမဏိကာဟူသော နာမည်ကို ထွန်တစ်ခုလုံး (ဧကဒေသီ) အပေါ်၌ တင်စားမူည့်ခေါ်ခြင်း ဧကဒေသုပစာရ၊ အဝယဂူပစာရ ဟု ဆိုရမည်၊ ဥပမာအားဖြင့် ဦးခေါင်း၌ ဖုလုံးကြီးရှိနေသူကို “ဟေ့-ဖုလုံး”ဟု ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ တည်း၊ “ဟေ့-ဖုလုံးရှိသောလူ”ဟု ခေါ်လျှင်ကား ဥပစာမဟုတ်၊ မုချနာမည်ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ နင်္ဂလ၏ နပုလ္လိင်အတိုင်း “ဒဏ္ဍမဏိကံ”ဟု လိင်ပြောင်းလဲ မသွား၊ ထို့ကြောင့် ဧကဒေသုပစာရတင်စားခြင်းဖြစ်သည်၊ တဖန် ထိုအဖုအလုံးသဏ္ဌာန်ရှိသော မိုးကြိုးကို ဒဏ္ဍမဏိကာဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌မူ သဒိသုပစာရ တင်စားမူည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဒဏ္ဍမဏိကာ နင်္ဂလသဒိသာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုနင်္ဂလအရ ထွန်ကိုသာမက ထွန်လက်ကိုင်ရိုးမှာ ရှိသော အဖုအလုံးတိုင်အောင် ဧကဒေသုပစာရ၊ ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူရမည်ဖြစ်သည်။

၆၅၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ထိုကောက်ရိုးတဲအံ့သည်။ ခလမဏ္ဍလံ- ကောက်နယ်တလင်းကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသည်။
(ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) သာလာသဒိသံ- ဇယပ်နှင့်တူသည်။ (ဟောတိ) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊
ခလသာလာယန္တိ- ခလသာလာယံဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတ္တာတိ-
ဧတ္တဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဟေတုမ္ပိ- ဟိတ်အနက်၌၊ ဘုမ္မဝစနံ- သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော
သဒ္ဒါတည်း။ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဧတသ္မိံ ကာရဏေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊
အသနိပါတေန- မိုးကြိုးသွား ကျရောက်ခြင်းကြောင့် ဆန္ဒ- ခြောက်ဦးကုန်သော၊ ဇနာနံ-
သတ္တဝါတို့၏၊ ဟတကာရဏာ- အသတ်ခံရသည် အဖြစ်၊ (ဝါ- သေခြင်း) ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ (သန္နိပတိတော- စုရုံးနေပါ၏) ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ- သို့မဟုတ်၊
သောတံ ဘန္တေတိ- သော တံ ဘန္တေဟူသော၊ အယမေဝ- ဤပါဌ်သည်ပင်၊ ပါဌော-
မူရင်းပါဌ်သည်။ (ဟောတိ)။

၁၉၄။ ကိရ- တဆင့်စကားကြားရဖူးသည်ကား၊ သီရိနာမ- သီရိရွှေမည်သည်။
ဥက္ကမံ- မွန်မြတ်၏၊ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ပဘဿရံ- အရောင်
တလက်လက် ထွက်၏၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့၏၊ ဆဝိဝဏ္ဏောဘာသံ- အရေတော်
အဆင်းရောင်ကဲ့သို့ တောက်ပသော အရောင်ရှိ၏၊ ဒေဝလောကတော- နတ်ပြည်မှ၊
အာဂတသုဝဏ္ဏံ- လာသော ရွှေတည်း၊ တေနေဝ- ထို့ကြောင့်ပင်၊ သီရိသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တိ-
ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ကိ ပန ထေရော တံ ဂဏီတိ- ဂဏီဟူ၍၊ သယမေဝ-
အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ပုစ္ဆံ- မေးခွန်းပုစ္ဆာကို၊ သမုဋ္ဌာပေတွာ- ဖြစ်စေပြီး၍၊
တတ္ထ- ထိုပုတ္တုသလျှူဒါန်းအပ်သော အဝတ်ထည်ကို ခံယူခြင်းကိစ္စ၌၊ ကာရဏံ-
အကြောင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိဉ္စာပီတိအာဒိ- ကိဉ္စာပီ
အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ တေနေဝ ကာရဏေနာတိ- ကား၊
ဥပဋ္ဌာကဋ္ဌာနဿ- မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရာထူးဌာန၏၊ မတ္တကပ္ပတ္တိ-
အပြီးအဆုံးအထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ပရေသံ- သူတပါးတို့၏၊ ဝစနောကာသပ-
စ္ဆေဒနံ- ပြစ်တင်ပြောဆိုခြင်း၏ အခွင့်အလမ်းကို ပယ်ဖြတ်ခြင်း (မြတ်စွာဘုရားထံမှ
ပစ္စည်းဝတ္ထု တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရဖူးသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ကျေနပ်လောက်အောင်
ပြုစုဟန် မတူဘူးဟူ၍ သူတပါးတို့၏ အပြစ်တင်ဖွယ် အခွင့်အလမ်းကို ပယ်ရှားခြင်း၊)
တေန ဝတ္ထေန- ထိုပုတ္တုသလျှူဒါန်းအပ်သော မိမိ၏ အဝတ်ထည်ဖြင့်၊ သတ္တု-
မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်- ပူဇော်ခြင်း၊ သတ္တု- ၏၊ အဇ္ဈာသယာနဝတ္ထနံ- ပုတ္တုသလျှူဒါန်းသော
အဝတ်ထည်ကို ခံယူစေလိုသော အလိုဆန္ဒကို လိုက်လျောခြင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမိနာ-

သုတ်]

ပတ္တသမ္ပပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၅၁

ဤမည်သော၊ ယထာဓုတ္တေန- အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော၊ စတုဗ္ဗိဓေန- လေးပါးအပြားရှိသော၊ တေနော ကာရဏေန- ထိုအကြောင်းကြောင့်သာလျှင် (အဂ္ဂဟေသိ- အလှူခံယူပြီ)။

၁၉၅။ စ- သိင်္ဂီဝဏ္ဏယုဂမဋ္ဌနှင့်စပ်၍ ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ ထေရော- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ တာဝဒေဝ- မလ္လမင်းသားပုတ္တသ ဖဲခွါသွားပြီး၍ မကြာမီကာလ ထိုခဏ၌ပင်၊ သိင်္ဂီဝဏ္ဏံ- သိင်္ဂီရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ တံ မဋ္ဌဒဿံ- ထိုချောညက်နူးညံ့သော အဝတ်ထည်ကို၊ ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ- တပည့်တော်၏၊ ဣမံ မဋ္ဌဒဿံ- ဤချောညက်နူးညံ့သော အဝတ်ထည်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု- ခံယူတော်မူပါ၊ တံ- ထိုသို့ခံယူခြင်းသည်၊ မမ- တပည့်တော်၏၊ ဒီဃရတ္တံ- ရှည်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဟိတာယ- စီးပွားအလိုငှာ လည်းကောင်း၊ သုခါယ- ချမ်းသာခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ အဿ- ဖြစ်ပါ၏၊ ဣတိ- ဤသို့လျှောက်၍၊ ဘဂဝတော- အား၊ ဥပနာမေသိ- ဆက်ကပ်လှူဒါန်းပြီ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ- လက်ခံတော်မူပြီ၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ- လက်ခံပြီး ချက်ချင်းသာလျှင်၊ နံ- ထိုအဝတ်ထည်အစုံကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိ- ဝတ်ရုံသုံးစွဲတော်မူပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါပိ ။ပ။ ပါရုပီတိ- ဟူ၍ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တာဝဒေဝ- အရှင်အာနန္ဒာ လှူဒါန်းအပ်သော အဝတ်ထည်ကို မြတ်စွာဘုရား လက်ခံပြီးရာ ထိုခဏ၌သာလျှင်၊ ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊ တံ- ထိုပတ္တသလှူဒါန်းအပ်သော အဝတ်ထည်အစုံကို၊ ဩဝဠိကရဏမတ္တေန- ညီညာသော အစနစ်ခုကို လုံး၍ ချုပ်ခြင်းမျှဖြင့်၊ တုန္ဒကမ္ပ- သင်္ကန်းချုပ်ခြင်းအမှုကို နိဋ္ဌာပေတွာ- ပြီးဆုံးစေ၍၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား၊ ဥပနာမေသု ကိရ- ဆက်ကပ်ကြကုန်သတော်၊ ထေရော- သည်၊ (တံ- ထိုအဝတ်ထည် အစုံကို) ဘဂဝတော- အား၊ ဥပနာမေသိ ကိရ- ဆက်ကပ်လှူဒါန်းပြီတဲ့။

ဟတစ္စိကံ ဝိယာတိ- ဟတစ္စိကံ ဝိယ- ဟူသည်ကား၊ (တံ- ထိုအဝတ်ထည် အစုံသည်) ပဋိဟတပွဘံ- ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော ရောင်လျှံရှိသည်၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်၏ အပြင်ဘက် မထွက်နိုင်အောင် ကိုယ်တော်၏ ရောင်ခြည်တော်တို့က ဖုံးကွယ်ထားသောအားဖြင့် ပယ်ဖျောက်ခံရသော ရောင်လျှံရှိသည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ခါယတိ- ထင်ပေါ်၏၊) ဝိယသဒ္ဓေါ- ဝိယသဒ္ဓါသည်၊ နိပါတမတ္တံ- နိပါတ်မျှသာတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရပ္ပဘာဟိ- ကိုယ်တော် အရောင် တို့သည်၊ အဘိဘုယျမာနာ- လွှမ်းမိုးဖုံးအုပ်ထားအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) တဿ

၆၅၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ဝတ္ထုယုဂဿ- ထိုအဝတ်ထည် အစုံ၏၊ ပဘဿရတာ- အရောင်တလက်လက် ထွက်သည်အဖြစ်သည်၊ နာဟောသိ- မဖြစ်ပြီ၊ အန္တန္တနေဝါတိ- ကား၊ အန္တော အန္တော ဧဝ- အတွင်းအတွင်း အရပ်၌သာလျှင်၊ အဗ္ဘန္တရတောဧဝ- အတွင်း၌သာလျှင်၊ (ဇောတတိ- ထွန်းလင်း၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဗဟိ ပနဿ ပဘာ နတ္ထိတိ- နတ္ထိဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ။

ပသန္နရူပံ သမုဋ္ဌာပေတီတိ ဧတေန- ပသန္နရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့် ဧတဿ အာဟာရဿ- ဤသူကရမဒ္ဒေဝ မည်သော အာဟာရ၏၊ ဝါ- ကို၊ ဘုတ္တပ္ပစ္စယာ- ဘုဉ်းပေးတော်မူအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သော ရောဂေါ- ထိုဝမ်းသွေးသွန်ရောဂါသည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်တော့၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဒီပိတော- ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဒိန္နံ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုနံ- ကိလေသနိဗ္ဗာနဓာတ်၊ ခန္ဓနိဗ္ဗာနဓာတ်တို့ကို (ကိလေသာ ခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘော၊ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ခန္ဓာတို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဓာတ်သဘောတို့ကို) သမဓိမသမယဘာဝတော- ကောင်းစွာရရှိရာ အခါကာလတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွိသု- (တန်းတူရည်တူကင်းအောင် အမြတ်ဆုံး အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိရာအခါ၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ခန္ဓာဇာတ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အခါအားဖြင့်) နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ကာလေသု- အချိန်ကာလတို့၌၊ ဧဝံ- ဤသို့မြတ်စွာဘုရားရုပ် ကိုယ်တော်၏သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊ ကိုယ်အရေအဆင်းတော်၏ ဖြူစင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဥပဝတ္ထနေ အန္တရေန ယမကသာလာနန္တိ ဧတ္ထ- သာလာနံဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ ဝတ္ထဗ္ဗံ- ဖွင့်ဆိုဖွယ်စကားသည်၊ ပရတော- နောက်၌၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့။

၁၉၆။ အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ပရိသုဒ္ဓါယ- ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ ပဘဿရာယ- အရောင်တလက်လက် ထွက်သော၊ ဧကတ္တနာယ- တလုံးတခဲတည်းသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရပ္ပဘာယ- ကိုယ်တော်အရောင်သည်၊ နိရုဇ္ဈရံ- အဆက်မပြတ်၊ အဘိဘူတတ္တာ- လွှမ်းမိုးအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ- အားလုံးစုံသည်၊ (ကကုဓာမြစ်အတွင်းက ငါးလိပ်တို့နှင့် မြစ်ကမ်းနှစ်ဖက်ရှိ တောအုပ်တည်းဟူသော အားလုံးစုံသော အရာဝတ္ထုသည်။) သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏမေဝ- ရွှေအဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်းရှိသည်ချည်းသာလျှင်၊ အဟောသိ-

သုတ်]

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၅၃

ဖြစ်ပြီ၊ ဓမ္မေတိ- ကား၊ ပရိယတ္တိဓမ္မေ- ပရိယတ်ပါဠိတော်တို့ကို၊ ပဝတ္တာတိ- ကား၊ ပါဝစနဘာဝေန- ပဓာနဖြစ်သော စကားတော်အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒေသေတာ- ဟောတော်မူသော (ဘဂဝါ) (အာယသ္မာ စုန္ဒကော- အရှင်စုန္ဒကသည်) သြဝါဒပဋိကရဏဘာဝတော- မြတ်စွာဘုရား အမိန့်သြဝါဒကို လိုက်နာသူအဖြစ်ဖြင့်၊ (သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏) ပုရတောဝ- ရှေ့တော်မှောက်၌သာလျှင်၊ နိသီဒိ- ထိုင်နေပြီ။

၁၉၇။ ဒါနာနိသံသသင်္ခါတာ လာဘာတိ- ကား၊ ဝဏ္ဏဒါနဗလဒါနာဒိဘေဒါ- အဆင်းကို ပေးလှူသည်မည်ခြင်း၊ ခွန်အားကိုပေးလှူသည်မည်ခြင်း အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဒါနဿ- အလှူဒါန၏၊ အာနိသံသသညိတာ- အကျိုးအာနိသင်ဟု သိမှတ်အပ်ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာစ- မျက်မှောက်ဘဝ၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သမ္ပရာယိကာစ- တမလွန်ဘဝ၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေလာဘာ- အကြင်ရအပ်သော အကျိုးတို့ကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ- အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ တေ အလာဘာတိ- ကား၊ သဗ္ဗေ- အားလုံးကုန်သော၊ တေ- ထိုဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိက ဖြစ်သော ရအပ်သော အကျိုးတို့သည်၊ တုယံ- သင်၏၊ ဝါ- သင့်အတွက်၊ အလာဘာ- ရအပ်သော အကျိုးမဟုတ်တော့ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)၊ (တေသဗ္ဗေ- ထိုအားလုံးသော အကျိုးတို့သည်၊ တုယံ- သင်၏) လာဘာ- ရအပ်သော အကျိုးတို့သည်၊ နဟောန္တိဇဝ- မဖြစ်တော့ကုန်သည်သာတည်း၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ- မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော သဘောတရား၌သာလျှင်၊ ပစ္စက္ခဘူတေ- ယခုမျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝေ- ဤယခုဘဝခန္ဓာအတ္တဘော၌ပင်၊ ဘဝါ- ဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ- ဒိဋ္ဌဓမ္မိက တို့မည်၏၊ သမ္ပရေတဗ္ဗတော- နောက်ဘဝ၌ ရောက်ထိုက်ရထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပေစ္စ- နောင်တမလွန် ဘဝ၌၊ ဂန္တဗ္ဗတော- ရောက်ထိုက်ရထိုက်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပရာယေတိ- သမ္ပရာယဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမေ- ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ ပရလောကေ- နောင်တမလွန်ဘဝ၌၊ ဘဝါ- ဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့သည်၊ သမ္ပရာယိကာ- သမ္ပရာယိကတို့မည်၏။

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ စ- ယခုမျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘော၌ ဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့လည်း၊ သမ္ပရာယိကာစ- နောင်တမလွန် ဘဝအတ္တဘော၌ဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့လည်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကာ- အကျိုးအာနိသင်တို့၊ ဒါနာနိသံသသင်္ခါတာ လာဘာတိ- ကား၊ ဒါနာနိသံသဘူတာ- အလှူဒါန၏ အကျိုးအာနိသင်ဖြစ်ကုန်သော၊ လာဘာ- ရထိုက်သော ကောင်းကျိုးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-

ဖြစ်ကုန်၏။) စတေသံ- ဤဆွမ်းအလှူဒါန နှစ်မျိုးတို့၏၊ သဗ္ဗထာ- အားလုံးသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ- လုံးဝဥသို့ အကုန်အစင်၊ သမမေဝ- တူသည်သာလျှင်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ သမံ- တူသော၊ ဖလံ- အကျိုးသည်၊ (အတ္တိ- ရှိ၏။) ဧကဒေသေန- တစိတ်တဖို့ တချို့တလေအားဖြင့် သမံ- တူသော၊ ဖလံ- အကျိုးသည်၊ န- မဟုတ်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့တစိတ်တဖို့ တချို့တလေမျှ မဟုတ်ဘဲ လုံးဝဥသို့ အားလုံးစုံထပ်တူ ညီမျှအကျိုးရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ- ထိုဆွမ်းအလှူဒါနနှစ်မျိုးတို့သည်၊ သမသမဖလော- သမသမဖလတို့မည်၏၊ ပိဏ္ဏပါတာတိ- ပိဏ္ဏပါတာဟူသော ပါဠိတော်ဖြင့်၊ တဗ္ဗိသယံ- ထိုဆွမ်းလှူဖွယ်ဝတ္ထုဟူသော အာရုံရှိသော၊ ဒါနမယပုညံ- ဒါနကုသိုလ်ကို၊ (ဘဝဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်။) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ။

ခေတ္တဘာဝေန- လယ်ယာမြေနှင့်တူသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အနေအားဖြင့် နေသံ- ထိုအလှူဒါန နှစ်မျိုးတို့၏၊ (သုဇာတာ၏ အလှူဒါနနှင့် စုန္ဒ၏ အလှူဒါနတို့၏။) သမဖလတာ- တန်းတူညီမျှသော အကျိုးအာနိသင်ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကို၊ ယဒိအဓိပ္ပေတာ- အကယ်၍ အလိုရှိအပ်ငြားအံ့၊ ဧကသန္တာနဘာဝေ- တစ်ခုတည်းသော ခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိပိ- ရှိပါသော်လည်း၊ စတေသံ- ထိုအလှူဒါန နှစ်မျိုးတို့၏၊ ပုထုဇ္ဇန အရဟန္တာဘာဝသိဒ္ဓံ- ဘုရားအလောင်းတော်တည်း ဟူသော ပုထုဇ္ဇနနှင့် မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစီးသော၊ ခေတ္တဝိသိဒ္ဓံ- မတူထူးခြားကွဲပြားသော လယ်ယာပမာအလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိနန- ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့သော စောဒနာကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ နနုဇာတိအာဒိ- နနုစ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ ပရိနိဗ္ဗာနသမတာယာတိ- ကား၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနဘာဝေန- ကိလေသာ တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု၊ ဝိပါကံနာမ်ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် ခန္ဓာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာနသမတာယ- ချုပ်ငြိမ်းမှု၏ တူညီသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (သမဖလော- တူညီသော အကျိုးရှိကုန်၏။)

 ပရိဘုဉ္ဇိတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာတောတိ စတေန- ပရိဘုဉ္ဇိတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာတော- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ပဏီတပိဏ္ဏပါတပရိဘောဂူပတ္တမ္ဘိတရူပကာယသန္နိဿယော- မွန်မြတ်သော ဆွမ်းကိုဘုဉ်းပေးရခြင်းသည် ထောက်ပံ့အပ်သော ရူပကာယဟူသော မှီရာရှိသော၊ ဓမ္မကာယော- ဝိပဿနာ အရိယမဂ်တရား အပေါင်းသည်၊ သုခေနေဝ- လွယ်ကူသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ ကိလေသေ- ကိလေသာတို့ကို၊ ပရိစ္စဒိ ယတာ-

သုတ်]

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၅၅

ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီးသကဲ့သို့ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဘောဇနသပ္ပိယသံသိဒ္ဓိယာ- လျောက်ပတ်သော ဘောဇန၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် ဝါ- လျောက်ပတ်သော ဘောဇနကို ဘုဉ်းပေးခြင်းကြောင့် သုခေနေဝ- လျှင်၊ ခန္ဓေ- ဝိပါက်နာမ် ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ် ခန္ဓာတို့ကို၊ ပရိစ္ဆေ- စွန့်ခွါတော်မူပြီ၊ ဣတိဧဝံ- ဤသို့၊ ကိလေသပရိစ္စာဂဿစ- ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ခန္ဓပရိစ္စာဂဿစ- ခန္ဓာကို စွန့်လွှတ်ခြင်း၏ လည်းကောင်း၊ သုခသိဒ္ဓိနိမိတ္တတာယ- ချမ်းသာစွာ ပြီးစီးခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဘိန္နံ- နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပိဏ္ဍပါတာနံ- သုဇာတာ၏ ဆွမ်းဒါနနှင့် စုန္ဒ၏ ဆွမ်းဒါနတို့၏၊ သမဖလတာ- တူညီသော အကျိုးအာနိသင်ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကို၊ ဇောတိတာ- ထွန်းပြအပ်ပြီ၊ စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ပိဏ္ဍပါတသီသေန- လှူဖွယ်ဆွမ်းကို အဦးပဓာန ပြုသောအားဖြင့်၊ ပိဏ္ဍပါတဒါနံ- ဆွမ်းကို လှူဒါန်းမှု ကုသိုလ်ကို၊ ဇောတိတံ- ထွန်းပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အယံအတ္ထော- ဤအနက်သဘောကို၊ (မယာ- ငါသည်) ဂုတ္တောဝ- ဆိုအပ်ပြီးသည်သာတည်း။

ဟိ- ဥဠာရ အဇ္ဈာသယကြောင့် သမဖလတာဖြစ်ပုံကို ချဲ့ဦးအံ့၊ သုဇာတာယ- သုဇာတာသူဌေးသမီး၏၊ (ဥဠာရော အဇ္ဈာသယော- ဌှိစပ်) ဣမံ အာဟာရံ- ဤငါလှူဒါန်းအပ်သော အာဟာရကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ မယံ- ငါ၏၊ ဒေဝတာယ- နတ်၏၊ ဝဏ္ဏသုခဗလာဒိဂုဏာ- ကိုယ်ရေအဆင်း၊ ချမ်းသာ၊ ခွန်အားအစရှိသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဂုဏ်တို့သည်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ သမ္မဇ္ဇေယျံ- ဆိုက်ရောက်ပြည့်စုံပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဥဠာရော- မြင့်မြတ်သော၊ အဇ္ဈာသယော- အလိုဆန္ဒသည်၊ တဒါ- ဘုရားအလောင်းတော်အား ထိုအာဟာရလှူဒါန်းရာ အခါ၌၊ အဟောသိ ယထာ- ဖြစ်ခဲ့သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ကမ္မာရပုတ္တဿ- ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ သားဖြစ်သော၊ စုန္ဒဿပိ- စုန္ဒ၏လည်း၊ ဝါ- စုန္ဒမှာလည်း၊ ဣမံအာဟာရံ- ကို၊ နိဿာယ- ၍၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏသုခဗလာဒိဂုဏာ- တို့သည်၊ သမ္မဒေဝ- လျှင်၊ သမ္မဇ္ဇေယျံ- သတည်း၊ ဣတိ- သော၊ ဥဠာရော- သော၊ အဇ္ဈာသယော (ဟောတိ) ဣတိဧဝမ္ပိ- ဤသို့သော ဥဠာရအဇ္ဈာသယကြောင့်လည်း၊ ဥဘိန္နံ- ကုန်သော၊ နေသံ (ပိဏ္ဍပါတာနံ)- ထိုသုဇာတာ၏ ဆွမ်းဒါနနှင့် စုန္ဒ၏ဆွမ်းဒါနတို့၏၊ သမဖလတာ- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏။

စတုရိသတိကောဋိသတသဟဿသမာပတ္တိနံ- ကုဋေနှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တို့၏။ ဒေဝသိကံ- နေတိုင်း၊ ဝဠုနသမာပတ္တိဘာဝေ- သုံးစွဲသော သမာပတ် တို့၏ အဖြစ်သည်။ သတိဝိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ယထာ ပန- ဥပမာ ပြရသော်ကား၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓနဒိဝသေ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့ကို ထိုးထွင်းမြင်သိ ရရှိရာနေ့၌၊ ဝါ- ဘုရားဖြစ်ရာနေ့၌၊ အဘိနဝရိပဿနံ- အသစ်ဖြစ်သော ဝိပဿနာကို၊ ပဋ္ဌပေန္တော- ဖြစ်စေတော်မူလျက်၊ ရူပသတ္တကာဒိဝသေန- ရုပ် (၇) မျိုး အပေါင်းအစရှိ သည်တို့ အပြားအားဖြင့် စုဒ္ဓသဟိ အာကာရေဟိ- တစ်ဆယ့်လေးပါးသော အကြောင်း အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ သိနေဟေတွာ- ဝိပဿနာစိတ်ကို စိုပြေစေ၍၊ ဝါ- ကိုယ်တော် တစ်ခုလုံးကို စိုပြေစေ၍၊ ဝိသဘာဂရောဂါကြောင့်ဖြစ်သော ခြောက်ခြောက် သွေ့သွေ့ ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော ရောဂါမရှိအောင် ပြုခြင်းအားဖြင့် စိုစိုပြေပြေဖြစ်စေ၍၊ ဤနေရာ၌လည်း “သန္ဓေတွာ” ဟု ပါဠိပျက်နေ၏။ ဝေဠုဝဂါမဝဿူပဂမနအဖွင့် စာပိုဒ် ၁၆၄- ဤနိဿယ၊ နှာ၊ ၅၅၃-ကို ကြည့်ပါ။ မဟာဝိပဿနာမုခေန- မဟာဝိပဿနာ အဦးအစ မျက်နှာဝပြသောအားဖြင့် တာသမာပတ္တိယော- ထိုကုဋေနှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တို့ကို၊ သမာပဇ္ဇိယထာ- ဝင်စားတော်မူပြီးသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝသေဝိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရာ နေ့၌လည်း၊ သဗ္ဗာ- အားလုံးကုန်သော၊ တာ- ထိုကုဋေ နှစ်သန်းလေးသိန်းသော သမာပတ်တို့ကို၊ သမာပဇ္ဇိ- ဝင်စားတော်မူပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ- ဤသို့၊ သမာပတ္တိသမတာယဝိ- ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်တို့၏ တူသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ တေသံ ပိဏ္ဏပါတာနံ- တို့၏။ သမဖလတာ- ကို (ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏)။

တာဝ- သုဇာတာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ- ညွှန်ပြအပ်သော၊) စုန္ဒဿ- စုန္ဒ၏။ အနုဿရဏံ- ပိဏ္ဏပါတဒါနကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရမှု ကုသိုလ်သည်။ ဘဂဝတော- အား၊ ဒိန္နဘာဝေန- လှူဒါန်းအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အညထတ္တာ ဘာဝတော- မြတ်စွာဘုရားအားလှူအပ်သော ဒါနကုသိုလ်မှ တပါး အခြားသော ဝိပဋ္ဌိသာရအကုသိုလ် အဖြစ်ဖြင့် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှု မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဥဠာရတရံ- အထူးမြင့်မြတ်သော အောက်မေ့ အမှတ်ရမှုကုသိုလ်သည်။ ဟောတု- ဖြစ်စေတော့၊ ပန- ယင်းသို့မဟုတ်ဘဲ၊ သုဇာတာယ- သုဇာတာ၏။ ဝါ- သည်၊ ဒေဝတာယ- နတ်အား၊ ဒိန္နံ- လှူအပ်သော အလှူဒါနသည်။ ဝါ- လှူအပ်သော အလှူဒါနကို အောက်မေ့ခြင်း သည်၊ ကထံ- အဘယ်သို့သော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥဠာရတရံ- သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာခြင်းတည်း၊) (သုဇာတာယဝိ- သုဇာတာ၏

သုတ်]

ပတ္တသမလ္လပုတ္တဝတ္ထုအဖွင့်

၆၅၇

လည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊) ဧဝံသညိဘာဝတော- ဤသို့ဤပုံ အောက်မေ့မှု အမှတ်သညာ ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဤသို့ ငါ၏ ဆွမ်းကို အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်ကား နတ်မဟုတ်၊ ဘုရားအလောင်းတော်ဖြစ်သည်၊ ငါလှူအပ်သော ဆွမ်းကိုဘုဉ်းပေး၍ ဘုရားအဖြစ် ရောက်တော်မူသည် စသည်ဖြင့် အထပ်ထပ် အမှတ်ရမှု ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ သုဇာတာယ- သည်၊ ဒိန္နံ ဥဋ္ဌာရတရံ ဟောတိ- ၏၊) ဣတိ- ဤသို့သော ဖြေရှင်းချက် သောနောကို ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊) အာဟ- အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုတော် မူသည်ကား၊ သုဇာတာစာတိအာဒိ- သုဇာတာစ အစရှိသည်တည်း၊ အပရဘာဂေတိ- ကား၊ အဘိသမ္မောဓိတော- သစ္စာလေးပါးတရားကို ထိုးထွင်းသိမြင် ဘုရားရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူရာ အခါမှ၊ အပရဘာဂေ- နောက်အဖို့ကာလ၌၊ (အသောသိ) ပုန- နောက်ထပ်တဖန်၊ အပရဘာဂေတိ- ကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ အခါမှ၊ ပရတော- နောက်ကာလ၌၊ (အနုဿရတော- အောက်မေ့လသော်၊ ဗလဝသောမနဿံ ဥဒပါဒိ)။

ဓမ္မသီသန္တိ- ကား၊ ဓမ္မာနံ- တရားတို့၏၊ မတ္တကဘူတံ- ဦးထိပ်ဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဂဟိတံ ကိရ- ယူအပ်ပြီတဲ့) မေ ဂဟိတန္တိ- ကား၊ မမ- ငါ၏၊ ဝသေန- အလိုသဘောကျအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မသီသံ- တရားတို့၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊) ဂဟိတံ ကိရ- ယူအပ်ပြီတဲ့၊ တေန- ထိုအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- ကား၊ မယံ ကိရာတိအာဒိ- တည်း၊ အဓိပတိဘာဝေါ- အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်သည်၊ အာဓိပတေယျံ- အာဓိပတေယျမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဇေဋ္ဌကဘာဝသံဝတ္တနိကန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သံဝရေတိ- ကား၊ သီလသံဝရေ- သီလစောင့်ထိန်းမှု၌၊ ဝေရန္တိ- ကား၊ ပါဏာတိပါတာဒိပဉ္စဝိဓံ- ပါဏာတိပါတစေတနာ အစရှိသောအားဖြင့် ငါးမျိုးအပြားရှိသော၊ ဝေရံ- ရန်မည်သော တရားသည်၊ ဟိ- ဝေရမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကား၊ တံ- ထိုပါဏာတိပါတ အစရှိသော ငါးပါးကို၊ ဝေရိဓမ္မဘာဝတော စ- ရန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တရားသဘော၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝေရဟေတုတာယ စ- နောက်နောက်ဝေရ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝေရန္တိ- ဝေရဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ ဉာဏံ- ဉာဏ်ကို၊ ကောသလ္လံ- ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တေန- ထိုကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်နှင့်၊ ယုတ္တော- ယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကုသလော- ကုသလမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကုသလောပန ဉာဏသမ္ပန္နောတိ-

၆၅၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မွန္နောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဉာဏပါရိပုရိ- ဉာဏ်၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဉာဏသမ္ပဒါ- ဉာဏသမ္ပဒါမည်၏၊ သာစ- ထိုဉာဏ်၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်း၊ အဂ္ဂမဂ္ဂ- ဝသေန- အရဟတ္တမဂ်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါစ- သည်လည်း၊ နိရဝသေသတော- အကြွင်းအကျန်မရှိသော အားဖြင့်၊ ကိလေသေ- တို့ကို၊ ပဟေတိ- ပယ်စွန့်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အရိယမဂ္ဂေန ။ပ။ ဇဟာတီတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဣမံ ပါပကံ ဇဟိတွာတိ- ကား၊ တာဝ- သီလအစရှိသည်မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဒါနေန- ဒါနကုသိုလ်ဖြင့်၊ လောဘမစ္ဆရိယာဒိပါပကံ- လောဘမစ္ဆရိယအစရှိသော အကုသိုလ် အယုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ သီလေန- သီလဖြင့်၊ ပါဏာတိပါတာဒိပါပကံ- ပါဏာတိပါတအစရှိသော အကုသိုလ် အယုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇဟိတွာ- ပယ်စွန့်၍၊ တဒင်္ဂဝသေန- ထိုထိုဒါနသီလကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်း အစွမ်းဖြင့်၊ ပဟာယ- ပယ်စွန့်၍၊ တတော- ထိုသို့တဒင်္ဂအစွမ်းဖြင့် ပယ်စွန့်ပြီးနောက်၌၊ သမထဝိပဿနာဓမ္မေဟိ- သမထဝိပဿနာတရားတို့ဖြင့်၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန- ပယ်ခွါမှု ဝိက္ခမ္ဘနအစွမ်းဖြင့် (ပဟာယ- ၍)၊ တတော- ထိုဝိက္ခမ္ဘန အစွမ်းဖြင့် ပယ်စွန့်ပြီးနောက်၌၊ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ- မဂ်လေးပါးအစဉ်အားဖြင့်၊ သမုစ္ဆေဒဝသေန- အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်၊ အနဝသေသံ- အကြွင်း အကျန်မရှိအောင်၊ ပါပကံ- အကုသိုလ်အယုတ်ကို၊ ပဟာယ- ၍၊ တထာ- ထိုသမုစ္ဆေဒအစွမ်းဖြင့်၊ ပဟိနတ္တာဝေ- ပယ်အပ်ပြီးကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့် သာလျှင်၊ ရာဂါဒိနံ- ရာဂအစရှိသော အကုသိုလ်တို့၏၊ ခယာ- ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့်၊ ကိလေသနိဗ္ဗာနေန- ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥယျံ အားလုံးစုံ၊ ကိလေသဝူပသမေန- ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗုတော ပရိနိဗ္ဗုတော- ချုပ်ငြိမ်းပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သဥပါဒိသေသာယ- ဝိပါကံနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် အကြွင်းအကျန်ရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- ကိလေသာအပူ ခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးခြင်းဓာတ်သဘောဖြင့်၊ ဒေသနာယ- ဒေသနာတော်၏၊ ကုဋံ- အထွတ်အထိပ်ကို၊ ဂဏှန္တော- ယူတော်မူလျက်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စုန္နဿ- ၏၊ ဒက္ခိဏံ စ- ဆွမ်းအလှူဒါနကို လည်းကောင်း၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ ဒက္ခိဏေယျသမ္ပတ္တိစ- မြတ်သော အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဂုဏ်ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပဿမာနော- မြင်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ ဥဒါနံ- ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ- ကျူးရင့်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- အပြီးတည်း၊ စတုတ္ထဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- လေးခုမြောက် ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား တထောက်နားရာ အခန်းတရပ်အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

သုတ်]

ယမကသာလာအဖွင့်

၆၅၉

ယမကသာလာအဖွင့်

၁၉၈။ ဧဝံ တံ ကုသိနာရာယံ ဟောတီတိ- ဧဝံ ။ပ။ ဟောတိ ဟူသည်ကား၊ ထူပါရာမော- ထူပါရုံသည်၊ (ထူပါရုံကျောင်းတိုက်သည်၊) အနုရာဓပုရဿ- အနုရာဓမြို့၏၊ ဒက္ခိဏပစ္စိမဒိသာယံ- အနောက်တောင်ထောင့် အရပ်၌၊ ဟောတိ ယထာ- ရှိသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ တံ ဥယျာနံ- ထိုဥပဝတ္တနမည်သော အင်ကြင်း ဥယျာဉ်သည်၊ ကုသိနာရာယ- ကုသိနာရုံမြို့၏၊ ဒက္ခိဏပစ္စိမဒိသာယံ- ၌၊ ဟောတိ- ၏၊ တဿာတိ- ကား၊ ယဿာ- အကြွင်းကြောင့်၊ နဂရံ- ကုသိနာရုံမြို့သို့၊ ပဝိသိတုကာမာ- ဝင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသောသူတို့သည်၊ ဥယျာနတော- ဥယျာဉ်မှ (ဥပဝတ္တနမဟုတ်သော အနောက်တောင် ဥယျာဉ်မှ)၊ ဥပေစ္စ- အရှေ့အရပ်သို့ တည့်တည့်တန်းတန်း ချဉ်းကပ်လျှောက်သွားပြီး၍၊ ဧတေန- ဤအင်ကြင်းဥယျာဉ်ဖြင့်၊ (ဥပဝတ္တနမည်သော အင်ကြင်ဥယျာဉ်သို့ ရောက်သောအခါ၌)၊ ဝတ္တန္တိ ဂစ္ဆန္တိ- (မြို့ရှိရာ မြောက်အရပ်သို့) ကွေ့ချိုးသွားကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြို့သွားလိုသူတို့ အနောက်တောင် ဥယျာဉ်မှ အရှေ့သို့ တန်းတန်းလျှောက်သွားပြီးမှ မြို့ရှိရာမြောက်ဘက်သို့ ချိုးကွေ့သွား ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာလပန္နိဘာဝေန- အင်ကြင်းပင် အစဉ်အတန်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ဌိတံ- တည်သော၊ တံ သာလဝနံ- ထိုအင်ကြင်း ဥယျာဉ်ကို၊ ဥပဝတ္တနန္တိ- ချိုးကွေ့ဥယျာဉ် ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ အန္တရေနာတိ- ကား၊ ဝေမဇ္ဈေ- အလယ်၌၊ တဿ ကိရ မဉ္ဇကဿာတိ- ကား၊ တတ္ထ- ထိုအင်ကြင်းပင်ပျံ နှစ်ပင်တို့၏ အလယ်၌၊ ပညပိယမာနဿ- ခင်းထားအပ်သော၊ တဿ မဉ္ဇကဿ- ထိုညောင်စောင်းငယ်၏၊ တကြာပိ- ထိုအင်ကြင်းပင် အစဉ်အတန်း နှစ်ခုတို့တွင်လည်း၊ ဧကော- တစ်ပင်သော၊ တရုဏသာလော- အင်ကြင်းပင်ပျံသည်၊ သီသဘာဂဿ- ဦးခေါင်းတော်ဘက်၏၊ အာသန္ဓော- အနီးသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဧကော- သော၊ တရုဏသာလော- သည်၊ ပါဒဘာဂဿ- ခြေတော်ဘက်၏၊ အာသန္ဓော ဟောတိ၊ တဿာ- ထို့ကြောင့်၊ အန္တရေန ယမကသာလာနန္တိ- ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဝုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

သံသိဗ္ဗိတွာတိ- ကား၊ အညမညအာသတ္တဝိဋ္ဌပသာဓတာယ- အချင်းချင်း ထိစပ်ငြိကပ်သော သစ်ခွကိုင်း ရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သံသိဗ္ဗိတွာဝိယ- ချုပ်စပ်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍၊ ဌိတသာခါတိပိ- တည်သော သစ်ကိုင်းရှိကုန်၏ ဟူ၍လည်း၊ အဋ္ဌကထာယံ- အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ ဥတ္တရသီသကံ မဉ္ဇကံ ပညပေဟိတိ- ပေဟိဟူ၍၊ ဝါ- ဟူသော၊ ယံ

(ဝစနံ)- အကြင်စကားတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားတော်ကို၊ ပစ္ဆိမဒဿနံ- နောက်ဆုံးအကြိမ် ဖူးမြင်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဒဠှ- ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ အာဂတာနံ- လာကြကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊ ဒဠှ- ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ယောဂျတာဝသေန- သင့်လျော်သည်အဖြစ်အနေအားဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ဝါဒန္တရကား၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဥတ္တရဒိသာဝိ- လောကနမုခံ- မြောက်အရပ်သို့ ကြည့်ရှုသော မျက်နှာတော်ရှိအောင်၊ ပုဗ္ဗဒိသာသီသကံ- အရှေ့အရပ်၌ ဦးခေါင်းတော်ပြုသည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ မဇ္ဇကံ- ညောင်စောင်းငယ်ကို၊ ပညပေဟိ- ခင်းလော၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကားထိုပါဠိတော် အနက်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ တံ- ထိုစကားသည်၊ တေသံ- ထိုဆရာတို့၏၊ မတိမတ္ထံ- အယူအဆစကားမျှသာတည်း၊ ဧတေ နာဂါနမုတ္တမာတိ- ကား၊ ဧတေ- ဤဆင်တို့သည်၊ ဂေါတ္တတော- အနွယ်အားဖြင့်၊ ဂေါစရိအာဒိနာမကာ- ဂေါစရိအစရှိသော နာမည်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍)၊ ဟတ္ထိနာဂေသု- ဆင်ပြောင်တို့တွင်၊ ဗလေန- ခွန်အားဗလအားဖြင့်၊ သေဋ္ဌတမာ- အထူးသာလွန် မွန်မြတ်သော ဆင်တို့ပေတည်း၊ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယ ပန- မဇ္ဈိမကာနိကာယံ၊ မူလပဏ္ဏာသ၊ မဟာသီဟနာဒသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ကေစိ- အချို့ကုန်သော၊ ဟတ္ထိနော- ဆင်တို့သည်၊ ဣတော- ဤမဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာမှ၊ အညထာ- နာမည်ကွဲပြား တမျိုးတခြားအားဖြင့် အာဂတာ- လာကုန်၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ သော- ထိုကွဲပြားခြားနားချက်ကို၊ နေသံ- ထိုဆင်တို့၏၊ နာမမတ္တကတော- နာမည်မျှအားဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ဘေဒေါ- ထူးခြားချက်ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

(တံသဗ္ဗမ္ပိ- ထိုပကတိရိုးရိုး ဆင်တို့၏ ကုဋေတစ်ထောင် ခွန်အားဗလ ပမာဏရှိသော ဗလအားလုံးသည်လည်း၊ စုန္ဒဿ- စုန္ဒ၏၊ ပိဏ္ဏပါတံ- ဆွမ်းကို၊) ပရိဘုတ္တကာလတော- ဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ စင်္ဂဝါရေ- ရေလှိုင်းတံဖိုး၌၊ ပက္ခိတ္တဥဒကံဝိယ- ထည့်အပ်သော ရေကဲ့သို့၊ ပရိက္ခယံ- ကုန်ဆုံးခြင်းသို့ ဂတံ- ရောက်ပြီ၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ပရိဘုတ္တပုစ္ဆယာ- ဘုဉ်းပေးအပ်ပြီးသော ဆွမ်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဝါ- ဆွမ်းကိုဘုဉ်းပေးခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပရိက္ခယံ- သို့၊ နဂတံ- ရောက်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ (ကမ္မာရုပုတ္တစုန္ဒဝတ္ထု အဖွင့်စာပိုဒ် ၁၉၀-၌) ဝုတ္တနယေနေဝ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ရမည်၊ စင်္ဂဝါရေတိ- ကား၊

သုတ်]

ယမကသာလာအဖွင့်

၆၆၀

ဦးမိယံ- ရေလှိုင်းတံပိုး၌၊ (ပက္ခိတ္တဥဒကံပိယ)၊ ကတောကာသဿ- ပြုအပ်ပြီးသော အခွင့်ရှိသော၊ ကမ္မဿ- အကုသိုလ်ကံ၏၊ ဝသေန- အစွမ်းကြောင့်၊ ဝါ- အလိုကျအားဖြင့်၊ ယထာသမုဋ္ဌိတော- ဖြစ်မြဲတိုင်းသော၊ ရောဂေါ- ရောဂါဝေဒနာသည်၊ အာရောဂျံ- အနာရောဂါ မရှိသည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ရောဂါကင်းရှင်း ကျန်းမာခြင်းကို၊ အဘိမဒ္ဒတိ- ခြေမှုန်းဖျက်ဆီး၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော ဆိုလိုရင်းအနက်ကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ ဧတမတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဝိယာတိ- ဝိယဟူ၍၊ (ပက္ခိတ္တဥဒကံ ပိယ- ဟူ၍)၊ ဝတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ (အောက်နိမိတ္တောဘာသကထာ၊ စာပိုဒ် ၁၆၆-၌) ဝုတ္တနယေန- မိန့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ကပ္ပံ ဝါ- အာယုကပ်ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ကပ္ပိဝသေသံဝါ- အာယုကပ်ထက် အနည်းငယ် အကြွင်းအကျန် အပိုအမို ကာလပတ်လုံးသော် လည်းကောင်း၊ ဌာတုံ- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်တော်မူခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော ဧဝ- စွမ်းနိုင်တော်မူသည်သာတည်း၊ တတ္တကံ- ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ ဌာနေ- သက်တော်ရှည်ရှည် တည်နေတော်မူခြင်း၌၊ ပယောဇနာ ဘာဝတော- အကျိုးကျေးဇူး မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာယုသင်္ခါရေ- အသက်ရှည်ရှည် တည်အောင်စီမံ ပြုလုပ်တတ်သော ဖလသမာပတ် ဝင်စားခြင်းတို့ကို၊ ဩဿန္တိတ္တာ- ပယ်စွန့်တော်မူပြီး၍၊ တာဒိသဿ- ထိုရောဂါဖိစီးနှိပ်စက်မှု ဖြစ်စေနိုင်သော အကုသိုလ်ကံကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကမ္မဿ- အကုသိုလ်ကံ၏၊ ဩကာသံ- အကျိုးပေးခွင့်ကို၊ အဒါသိ- ပေးတော်မူပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတမတ္ထံ- ထိုသို့သော ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ဝိယာတိ- စင်္ဂဝါရေ ပက္ခိတ္တဥဒကံ ပိယ ဟူ၍၊ ဝတ္တံပိ- ဆိုခြင်းငှာလည်း၊ ယုဇ္ဇတိယေဝ- သင့်လျော်သည်သာတည်း၊ ကုသလံ- ကုသိုလ်ကို၊ ဧဝံမဟပ္ပလံ- ဤမျှလောက် မဟာသုဒဿနစကြဝတေးမင်းကြီး၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကဲ့သို့ ကြီးမားများပြားသော မူရင်းအကျိုးရှိသော၊ ဧဝံမဟာနိသံသံ- ဤမျှလောက် ကြီးမားများပြားသော ထပ်ဆင့် တိုးတက် အကျိုးဆက်ရှိသော၊ မဟာနုဘာဝဉ္စ- ကြီးမားသော တန်ခိုးအာနုဘော်လည်း ရှိသော၊ တံ ကုသလံ- ထိုကုသိုလ်ကို၊ ကာတဗ္ဗံ- ပြုသင့်ပြုထိုက်၏ဟူ၍၊ မညိဿန္တိ- သိရှိမှတ်သားကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့အကြောင်းအရာကို၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဿတိ- မြင်တော်မူ၏)။

ဧကသာပိ- တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှသော်လည်း ဖြစ်သော၊ သတ္တဿ- သတ္တဝါ၏။
 ဝဇ္ဇဒုက္ခဝူပသမော- ဝဇ္ဇဒုက္ခ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်။ အတိဒုလ္လဘဘာဝတော-
 အလွန်ခက်ခဲစွာ ရအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ- မြတ်စွာဘုရားတို့အား၊ ဂရုတရော-
 အထူးသဖြင့် အလေးဂရုပြုအပ်သည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဥပဋ္ဌာတိ- ထင်ပေါ်လာ၏။
 တဿ- ထို့ကြောင့်၊ အပရမ္မိ ပဿတိတိအာဒိ- အပရမ္မိ ပဿတိအစရှိသော
 အဖွင့်စကားကို၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ သွာယံ အတ္ထော- ထိုအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊
 မာဂဏ္ဍိယသုတ္တေန- မာဂဏ္ဍိယသုတ်ဖြင့် ဒီပေတဗ္ဗော- ပြထိုက်၏၊ [သုတ္တနိပါတ်၊ နှာ-
 ၄၀၉-ကြည့်] ပန- ထိုမှတစ်ပါး၊ တတိယံ- သုံးခုမြောက်သော၊ ကာရဏံ- အကြောင်းသည်။
 သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇက အနတ္တပရိဟရဏံ- ဓာတ်တော်ကို ခွဲဝေခြင်းနှင့်စပ်၍
 ဖြစ်လတ္တံ့သော ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခြင်းဟူသော အကျိုးမဲ့ကိစ္စကို ရှောင်ရှားတော်မူခြင်းသည်။
 (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့သော၊ တံ- ထိုအကြောင်းကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော
 အဋ္ဌကထာဆရာသည်။ ပန- တဖန်၊ အပရမ္မိ ပဿတိတိ အာဒိ- အပရမ္မိ ပဿတိ
 အစရှိသော အဖွင့်စကားကို၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

သီဟသေယျန္တိ ဧတ္ထ- သီဟသေယျဟူသော ဤပါဠိတော်၌၊ (အတ္ထော-
 အနက်ကို၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏၊) သယနံ- အိပ်ခြင်း၊ သေယျာ-
 အိပ်ခြင်း၊ သီဟဿ- ခြင်္သေ့၏၊ သေယျာဝိယ- အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော၊ သေယျာ-
 လျောင်းတော်မူခြင်းတည်း၊ သီဟသေယျာ- ခြင်္သေ့၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော
 လျောင်းစက်တော်မူခြင်း၊ တံ သီဟသေယျံ- ထိုခြင်္သေ့၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့သော
 လျောင်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ (ကပ္ပေသိ- ပြုတော်မူပြီ၊) အထ ဝါ- တနည်းကား၊
 သီဟသေယျန္တိ- ကား၊ သေဋ္ဌသေယျံ- မြတ်သောလျောင်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ (ကပ္ပေသိ)
 ယဒိဒံ အတ္ထဒ္ဓယံ- ယင်းသို့သော အဖွင့်အနက်နှစ်မျိုး အပေါင်းသည်။ ပရတော-
 နောက်၌၊ အာဂမိဿတိ- လာလတ္တံ့၊ ဝါမေန ပဿေန သေန္တိတိ- ဝါမေန ပဿေန
 သေန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့ ဂုတ္တာ- မိန့်ဆိုအပ်သော အိပ်ခြင်းသည်။ ကာမဘောဂိသေယျာ-
 ကာမဂုဏ်ခံစားသူတို့၏ အိပ်ခြင်းမည်၏၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထဿ- ယာဘက်ဖြစ်သော လက်၏၊
 ဝါ- သည်။ သရီရဂ္ဂဟဏာဒိယောဂက္ခမတော- မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆွဲကိုင်ခြင်း
 အစရှိသော ကိစ္စကို အားထုတ်ခြင်းငှာ ခုံညားလျှောက်ပတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဒက္ခိဏပဿေန- ယာဘက်နံပါးဖြင့် သယာနောနာမ- အိပ်သော သူမည်သည်။ နတ္ထိ-
 မရှိ စ- ဆက်လက်ဆိုဖွယ်ကား၊ ဧတံ- ဤ ဒက္ခိဏပဿေန သယောနော နာမ နတ္ထိ-

သုတ်]

ယမကသာလာအဖွင့်

၆၆၃

ဟူသော စကားကို၊ ပုရိသဝသေန- ယောက်ျားနှင့် စပ်သော အားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တိ- ပြီ၊ ဒုက္ခပုတ္တိတော- ဒုက္ခရောက်ခြင်းရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပေတာ- ပြိတ္တာတို့သည်။) ဧကေန- တဖက်သော၊ ပဿေန- နံပါးဖြင့်၊ သယံတုံ- အိပ်ခြင်းငှာ၊ နသက္ကောန္တိ- မစွမ်းနိုင်ကုန်။

အယံ သီဟသေယျာတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဝုတ္တာ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အယံ သေယျာ- ဤယာဘက်နံပါးဖြင့် ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းသည်၊ သီဟသေယျာ- ခြင်္သေ့၏ အိပ်ခြင်းနှင့်တူသော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းမည်၏။ တေဇဿဒတ္တာတိ ဣမိနာ- တေဇဿဒတ္တာဟူသော ဤပါဠိဖြင့် သီဟဿ- ခြင်္သေ့၏၊ အဘီရုဘာဝံ- မကြောက်ရွံ့သည် အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ- ပြ၏၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဘီရုကာ- ကြောက်ကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်ကြ၍)၊ သေသမိဂါ- ခြင်္သေ့မှ ကြွင်းသော သားကောင်တို့သည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ အာသယံ- ကိန်းအောင်းရာ မြို့ဌာနသို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်ကြကုန်၍၊ သန္တာသပုဗ္ဗကံ- ရှေးဦးအစ ထိန်လန့်မှုရှိသည် ဖြစ်၍၊ ယထာ တထာ- သတ်မှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အိပ်ခြင်းဖြင့်၊ သယန္တိ- အိပ်ကုန်၏၊ သီဟော ပန- ခြင်္သေ့သည်ကား၊ အဘီရုဘာဝတော- ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သတောကာရိ- အမှတ်သတိပြုလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခုဝိယ- ရဟန်းကဲ့သို့၊ သတိ- သတိကို၊ ဥပဋ္ဌပေတွာဝ- စွဲကပ်တည်ရှိစေ၍သာလျှင်၊ သယတိ- အိပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော် မူသည်ကား၊ ပုရိမပါဒေတိအာဒိ- ပုရိမပါဒေ အစရှိသည်တည်း၊ ဒက္ခိဏေ- ယာဘက်ဖြစ်သော၊ ပုရိမပါဒေ- ရှေ့ခြေပေါ်၌၊ ဝါမဿ- ဝဲဘက်ဖြစ်သော၊ ပုရိမပါဒဿ- ကို၊ ဌပနဝသေန- တင်ထားခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဒွေ- နှစ်ဖက်ကုန်သော၊ ပုရိမပါဒေ- ရှေ့ခြေတို့ကို၊ ဧကသ္မိ- တစ်ခုသော၊ ဌာနေ- နေရာ၌၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ပစ္ဆိမပါဒေတိ- ကား၊ ဒွေ ပစ္ဆိမပါဒေ- နောက်ခြေနှစ်ဖက်တို့ကို၊ ဣဓာပိ- ဤနောက်ခြေနှစ်ဖက်တို့ကို ထားရာ၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ယာဘက်ခြေပေါ်၌ ဝဲဘက်ခြေကိုထားခြင်းဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဧကသ္မိ- သော၊ ဌာနေ- ၌၊ ပါဒဋ္ဌပနံ- ခြေကို ထားခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိရမည်။

ဌိတောကာသသလ္လက္ခဏံ- ခြေတို့၏ တည်ရာအရပ်ကို မှတ်သားခြင်းကို၊ အဘီရုဘာဝေနဝ- မကြောက်ရွံ့သည် အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ) သီသံ ပန ဥက္ခိပိတွာတိအာဒိနာ- သီသံ ပန ဥက္ခိပိတွာ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီးသော၊ သီဟကိရိယာ- ခြင်္သေ့၏ အပြုအမူကို၊ ဝါ- သည်။

အနုကြာသပဗုဇ္ဈနံ ဝိယ- မကြောက်မရွံ့ အိပ်ရာမှနိုးခြင်းကဲ့သို့၊ အဘိရုဘာဝသိဒ္ဓါ- မကြောက်ရွံ့သည် အဖြစ်အားဖြင့် ပြီးစီးသော အမူအရာသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဓမ္မတာဝသေနေဝ- ဖြစ်နိုင်စဉ်လာသဘော ဓမ္မတာ အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏၊ သီဟဝိဇ္ဇိတဝိဇ္ဇနံ- ခြင်္သေ့၏ တင့်တယ်စွာယ မြူးတူးပုံမျိုးဖြင့် မြူးတူးခြင်းသည်၊ အတိဝေလံ- အလွန်ကြာမြင့်သော အချိန်တိုင်အောင်၊ ဧကာကာရေန- ပုံစံမပျက် တစ်ခုတည်းသော ပုံစံအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဌပိတာနံ- ထားနိုင်ကုန်သော၊ သရီရာဝယဝါနံ- ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းတို့၏၊ ဂမနာဒိကိရိယာသု- သွားခြင်းအစရှိသော လှုပ်ရှားမှု အပြုအမူတို့၌၊ ယောဂျတာဝါပါဒနတ္ထံ- သင့်လျော်သည် အဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်ခြင်း ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဝါ- . . . ရောက်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ) [ငါသည် ခြေလက်အစရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ပုံစံမပျက် တသမတ်တည်းဖြစ်အောင် အချိန်ကြာမြင့်စွာ ထားနိုင်ပါပေသည်၊ ယင်းသို့ထားနိုင်ခြင်းကြောင့် အစာရှာ သွားလာလှုပ်ရှား ခုံလွှားမှုပြုရန် သင့်လျော်ပါပေသည်ဟု နှစ်ထောင်းအားရ သဘောကျခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သီဟဝိဇ္ဇိတဝိဇ္ဇန ပြုလုပ်သည်ဟူလို၊ တိက္ခတ္ထံ- သုံးကြိမ်၊ သီဟနာဒနဒနံ- ခြင်္သေ့၏ ဟောက်ခြင်းမျိုး ဟောက်ခြင်းသည်၊ အပ္ပေသကွမိဂဇာတပရိဟရဏတ္ထံ- တန်ခိုး အရှိန်အဝါ မရှိသော သားကောင်တို့၏ ပုန်းလျှိုးတိမ်းရှောင်နိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဝါ- တိမ်းရှောင်စေလိုခြင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏)။

ဧတ္ထ- ဤတရားသဘော၌၊ အဗျာဝဋ္ဌဘာဝေန- လှုပ်ရှားထကြွကြောင့်ကြ မပြုသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သေတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (သာ- ထို သဘောတရားသည်၊) သေယျာ- သေယျာမည်၏၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ- စတုတ္ထဈာန်သည် သာလျှင်၊ သေယျာ- လှုပ်ရှားထကြွ ကြောင့်ကြမပြုရာ သဘောတရားတည်း၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနသေယျာ- စတုတ္ထဈာန်သည်သာလျှင် လှုပ်ရှားထကြွ ကြောင့်ကြမပြုရာ သဘောတရား၊ ပန- မေးဖွယ်ကား၊ တံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ- ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသည်၊ ကိ- အဘယ်မည်သော စတုတ္ထဈာန်ပါနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးပုစ္ဆာတည်း၊ (တံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ- ဟူသည်၊) အာနာပါနစတုတ္ထဈာနံ- ထွက်လေ ဝင်လေအာရုံ၌ အာရုံပြု လျက်ဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ အာနာပါနစတုတ္ထဇ္ဈာနံ- အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သည်၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သေယျာ- တက်ကြွလှုပ်ရှားမှု မဖြစ်ရာ တရားသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-

သုတ်]

ယမကသာလာအဖွင့်

၆၆၅

အကြင်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- သည်၊ တတော- ထိုအာနာပါန စတုတ္ထဈာန်မှ၊ ဝုဠဟိတ္တာ- ထ၍၊ ဝိပဿနံ- ဝိပဿနာကို၊ ဝဇေတွာ- ပွားစေ၍၊ အနုက္ကမေန- အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့်၊ အဂ္ဂမဂ္ဂံ- အရဟတ္တမဂ်ကို၊ အဓိဂန္ဓာ- ရတော်မူ၍၊ တထာဂတော- ရှေးဘုရားတို့နှင့် မခြားတမူ အလားတူ ကြွလာတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား တစ်ဆူသည်၊ ဇာတော- ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ (တသွာ)- ထို့ကြောင့်၊ (အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်- သည်၊ တထာဂတဿ- ၏၊ သေယျာ- သည်၊ ဟောတိ)။

တယံဒံ- ထိုအာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သည်၊ ပဒဋ္ဌာနံနာမ- အရဟတ္တမဂ်၏ နီးကပ်သောအကြောင်းမည်၏၊ သေယျာ- ကြောင့်ကြမပြုသည် အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ရာ တရားသည်၊ န- မဟုတ်၊ တထာပိ- ထိုသို့မဟုတ်သော်လည်း၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့် စတုတ္ထဈာနာ- စတုတ္ထဈာန်မှ၊ ဝုဠဟိတ္တာ- ထ၍၊ သမနန္တရာ- အခြားမဲ့တဆက်တည်းပင် ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာယံ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝက္ခတိ- ဤသုတ်ပါဠိတော်၌ မိန့်ဆိုပေလတ္တံ့၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ လောကီယစတုတ္ထဈာနသမာ- ပတ္တိ ဧဝ- လောကီစတုတ္ထဈာန် သမာပတ်သည်သာလျှင်၊ တထာဂတသေယျာ- တထာဂတသေယျာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊) ဧဝံ သတိ- ဤသို့လောကီယ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်သည်သာလျှင် တထာဂတသေယျာဖြစ်လေသော်၊ တထာဂတသေယျာ- သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလိကာဝ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ အခါတိုင်အောင်ရှိသော တရားသာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ဆိုဖွယ် စကားသည်၊ အာပဇ္ဇတိ- ဖြစ်နေလေ၏၊ စ- သို့သော်လည်း၊ ဘဂဝါ- သည်၊ လောကီယစတုတ္ထဈာနသမာပဇ္ဇနဗဟုလော- လောကီစတုတ္ထဈာန်ဝင်စားမှု ကြိမ်ဖန်များများရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) န ဝိဟာသိ- နေတော်မူသည်မဟုတ်၊ ပန- စင်စစ်ဧကန် အမှန်တကယ်ကား၊ ဧတ္ထ- ဤတထာဂတ-သေယျာ- ဟူသော ပါဠိတော်၌၊ အဂ္ဂဗလဝသေန- အရဟတ္တဖိုလ် အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဈာနံ- ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။

တတ္ထ- ထိုသို့သိထိုက်ရာ၌၊ သတ္တာနံ- သတ္တဝါတို့၏၊ နိဒ္ဒုပဂမနလက္ခဏာ- အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ သေယျာ- အိပ်ခြင်းသည်၊ ဘဝင်္ဂစိတ္တဝသေန- ဘဝင်္ဂစိတ်အနေအားဖြင့်၊ ဟောတိ- ၏၊ သာစ- ထိုဘဝင်္ဂစိတ် အနေအားဖြင့်ဖြစ်သော အိပ်ခြင်းသည်လည်း၊ နေသံ- ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ပဌမဇာတိသမန္တယာ- တဘဝ၌ ပဌမဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊

ယေဘုယျဝုတ္တိကာ- အများအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားသည်၊ ဟောတိယထာ-
 ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ ဘဂဝတော- ၏၊ အရိယဇာတိသမန္တယံ- အရိယာ
 အမျိုးဇာတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ယေဘုယျဝုတ္တိကံ- အများအားဖြင့် ဖြစ်လေ့ရှိသော၊
 အဂ္ဂဗလဘူတံ- အမြတ်ဆုံးဖိုလ် (အရဟတ္တဖိုလ်) ဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ- ကို၊
 တထာဂတသေယျာတိ- တထာဂတသေယျာဟူ၍၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ကြောင့်ကြလုံ့လ
 မပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်ရာတရားဟူ၍၊) ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏၊ သီဟသေယျာနာမ-
 သီဟသေယျာမည်သည်၊ သေဋ္ဌသေယျာ- မြတ်သော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းတည်း၊
 ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တမသေယျာတိ- ဥတ္တမသေယျာ-
 ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဧတိဿာ- ဤလျောင်းတော်မူခြင်း၏၊ ဥဋ္ဌာနံ- ထတော်မူခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊
 ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သာ သေယျာ- ထိုလျောင်းတော်မူခြင်းသည်၊ အနုဋ္ဌာနာ-
 အနုဋ္ဌာနာမည်၏၊ တံ အနုဋ္ဌာနသေယျံ- ထိုထခြင်းမရှိသော လျောင်းတော်မူခြင်းသို့၊
 (ဥပဂတတ္တာ) ဣတော- ဤလျောင်းစက်တော်မူရာမှ၊ ဥဋ္ဌဟိဿာမိ- ထအံ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ မနသိကာရဿ- စိတ်နှလုံး၌ သွင်းပိုက်ခြင်း၏၊ အဘာဝတော- ရှိတော်မမူသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဋ္ဌာနသည် မနသိကရိတွာတိ- ဟူ၍၊ န ဝုတ္တိ- ပါဠိတော်၌
 မိန့်ဆိုတော်မမူအပ်၊ ဧတ္ထာတိ- ဧတ္ထဟူသည်ကား၊ ဧတသ္မိ အနုဋ္ဌာနသေယျပုဂမနေ-
 ဤထခြင်းမရှိသော လျောင်းစက်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်တော်မူခြင်း၌၊ ကာယဝသေန-
 ကိုယ်တော်၏ အလိုအားဖြင့်၊ အနုဋ္ဌာနံ- ထတော်မမူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊)
 စိတ္တဝသေန- စိတ်တော်၏ အလိုအားဖြင့်၊ အနုဋ္ဌာနံ- သည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ စ-
 စင်စစ်အားဖြင့်၊ စိတ္တဝသေန- ဖြင့်၊ အနုဋ္ဌာနံ နာမ- မထခြင်းမည်သည်၊ နိဒ္ဒူပဂမနံ-
 အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တဒဘာဝံ-
 ထိုအိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၏၊ မရှိခြင်းကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊
 နိဒ္ဒူပဝသေနာတိအာဒိ- နိဒ္ဒူပဝသေန- အစရှိသော စကားရပ်ကို (အာစရိယေန- သည်၊)
 ဝုတ္တံ- ပြီ ဘဝင်္ဂဿာတိ- ကား၊ နိဒ္ဒူပဂမနလက္ခဏဿ- အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ခြင်း
 လက္ခဏာရှိသော၊ ဘဝင်္ဂဿ- ဘဝင်၏။

သဗ္ဗပါလိဖုလ္လာတိ- ကား၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ- အားလုံးသော နေရာ၌ ပြန့်နှံ့
 သက်ရောက်အောင် သာလျှင်၊ ဝိကသနဝသေန- ပွင့်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ဖုလ္လာ-
 ပွင့်ကုန်၏၊ ဧကဒေသဝိကသနဝသေန- တချို့တလေ နေရာ၌သာ ပွင့်ခြင်းအနေ

သုတ်]

ယမကသာလာအဖွင့်

၆၆၇

အားဖြင့်၊ န ဖုလ္လာ- ပွင့်သည်မဟုတ်ကုန်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ သမန္တတော
 ပုပ္ဖိတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ဧကစ္ဆန္နာတိ- ကား၊ သမ္ဗုလ္လပုပ္ဖေဟိ-
 ကောင်းစွာပွင့်သော ပန်းတို့ဖြင့်၊ ဧကာကာရေန- တမျိုးတည်းသော ပုံသဏ္ဌာန်
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္ထေဝ- သစ်ပင်၏ အားလုံးသော နေရာ၌ပင်လျှင်၊
 ဆာဒိတာ- ဖုံးအုပ်အပ်ကုန်သည်၊ (အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ) ဥလ္လာကပဒုမာနီတိ- ကား၊
 ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဩလောကေန္တာနိ ဝိယ- ကြည့်နေကုန်သကဲ့သို့၊ တိဋ္ဌနပဒုမာနိ-
 တည်သော ပဒုမာကြာတို့သည်၊ (ပုပ္ဖိသု- ပွင့်ကုန်ပြီ) ပဉ္စဝဏ္ဏပုပ္ဖသန္တာဒိတတ္တာ-
 ငါးမျိုးသော အဆင်းရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
 မောရပိဉ္စကလာပေါ ဝိယ- ဥဒေါင်းမြီးစည်းကဲ့သို့ (အဟောသိ) နန္ဒပေါက္ခရဏီသမ္ဘဝါနီတိ-
 ကား၊ နန္ဒပေါက္ခရဏီတီရသမ္ဘဝါနိ- နန္ဒရေကန် ကမ်းပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော (မန္တာရဝပုပ္ဖာနိပိ)
 မဟာတုမ္မမတ္တန္တိ- ကား၊ အဋ္ဌကမတ္တံ- ပြည်တောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (ရေကုံ
 ဂဏ္ဌန္တိ) ပဝိဋ္ဌာနီတိ- ကား၊ ခိတ္တာနိ- ပစ်ကြဲအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) သရီရမေဝ ဩကိရန္တိတိ-
 ကား၊ သရီရမေဝ- ကိုယ်တော်ကိုသာလျှင်၊ အဇ္ဈောကိရန္တိ- ကြဲဖြန့်ကြကုန်၏။

☞ ဒေဝတာနံ ဥပကပ္ပနစန္ဒနစုဏ္ဏာနီတိ- ကား၊ သဠိပိယောဇနာနိ- ယူဇနာ
 ခြောက်ဆယ်တို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ပိယောဇနာနိ- ယူဇနာ ငါးဆယ်တို့
 တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ဝါယနကသေတဝဏ္ဏစန္ဒနစုဏ္ဏာနိ- ရနံကြိုင်လှိုင်ကုန်သော
 ဖြူသော အဆင်းရှိသော စန္ဒကူးမှုန်တို့သည်၊ (အန္တလိက္ခာ ပပတန္တိ) ဒိဗ္ဗဂန္ဓဇာလစုဏ္ဏာနီတိ-
 ကား၊ ဒိဗ္ဗဂန္ဓဒိဗ္ဗစုဏ္ဏာနိ- နတ်၌ဖြစ်သော နံသာ၊ နတ်၌ဖြစ်သော အမှုန်တို့ကို၊ (ဩကိရန္တိ)
 ဟရိတာလ အဉ္စနစုဏ္ဏာဒီနိပိ- ဆေးဒန်းမှုန့်၊ မျက်စဉ်းမှုန့် အစရှိသည်တို့သည်လည်း၊
 ဒိဗ္ဗာနိ- နတ်၌ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ပရမသုဂန္ဓာနိဇဝ- အလွန်ကောင်းသော
 အနံ့ရှိကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ- သိထိုက်ကုန်၏၊ တေနေဝ-
 ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်၊ သဗ္ဗဒိဗ္ဗဂန္ဓဝါသဝိကတိယောတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ-
 ပြီ၊ (ဒိဗ္ဗာနိ- နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယာနိပိ- တူရိယာတို့သည်လည်း၊)
 မဟာဘိနိက္ခမနကာလေ ဝိယ- မြင့်မြတ်သော ထီးနန်းကာမဂုဏ်အာရုံ စွန့်ခွါ
 ရဟန်းပြုတော်မူရာ အခါ၌ကဲ့သို့၊ ဧကစက္ကဝါဠေ- တစ်ခုတည်းသော စကြဝဠာ၌၊
 သန္နိပတိတ္တာ- စုဝေးကြကုန်၍၊ အန္တလိက္ခေ- ကောင်းကင်၌၊ ဝဇ္ဇန္တိ- မြည်ကုန်၏။

တာတိ- ကား၊ ဒေဝတာ- ဝရုဏနတ်၊ ဝါရုဏနတ်တို့သည်၊ ဂန္ဓမာနာဝါတိ-
 ကား၊ မာလံ- ပန်းကို၊ ရစန္တိယောဇဝ- သီကုံးကြစဉ်သာလျှင်၊ (သုတ္တာ ဝဒန္တိ-၌စပ်)

အပရိနိဗ္ဗိတာဝါတိ- ကား၊ ယထာဓိပ္ပါယ်- သတ်မှတ်ထားအပ်သော အချိန်အခါ၌ ပူဇော်လိုသော ဆန္ဒအားလျော်စွာ၊ အပရိယောသိတာဇေ- မပြီးစီးသေးသည်သာ ဖြစ်ကုန်သော၊ (မာလာယော ဂဟေတွာ) ဟတ္ထေန ဟတ္ထန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ပရဿ- သူတပါး၏၊ ဟတ္ထိ- လက်ကို၊ ဂီဝါယ ဂီဝန္တိ- ကား၊ ကဏ္ဍဂါဟဝသေန- လည်ပင်း အဆင့်ဆင့် ဆောင်ယူခြင်း အနေအားဖြင့်၊ အတ္တနော- ၏၊ ဂီဝါယ- ဖြင့်၊ ပရဿ- ၏၊ ဂီဝံ- ကို၊ ဂဟေတွာတိ- ကား၊ အာမသိတွာ- သုံးသပ်၍၊ မဟာယသော မဟာယသောတိ- များသော အခြံအရံ အကျော်အစောရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား များသောအခြံအရံ အကျော်အစောရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ဟူသော စကားသည်၊ အာမေဍိတဝသေန- အာမေဍိတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အညမည အာလာပဝစနံ- အချင်းချင်းပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း။

၁၉၉။ မဟန္တံ ဥဿာဟန္တိ- ကား၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပူဇာသက္ကာရဝသေန- ပူဇော်ခြင်း၊ ရိသေသမ္ပ ကောင်းစွာပြုခြင်းအနေအားဖြင့်၊ ပဝတ္တိယမာနံ- ဖြစ်စေအပ်သော၊ မဟန္တံ- ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟံ- အားစိုက်ထုတ်မှုကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်တော်မူ၍၊ (အာရောစေသိ- ပြီ) သာယေဝ ပန ပဋိပဒါတိ- ကား၊ (သာ) ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဇေ- (လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး၏) ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ထိုအကျင့် သည်ပင်လျှင်၊ အနုစ္စဝိကတ္တာတိ- ကား၊ အဓိဂန္တုဗ္ဗဿ- ရထိုက်သိထိုက်သော၊ နဝိဓ- လောကုတ္တရဓမ္မဿ- ကိုးပါးအပြားရှိသော လောကုတ္တရာတရားအား၊ အနုရူပတ္တာ- လျော်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလန္တိ- သီလဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဝါရိတ္တသီလံ- ဝါရိတ္တသီလကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ [ရှေးဆရာတော်ကြီးများ အဆက်ဆက် ပြင်ထားအပ်သော ဋီကာပါဠိတည်း] အာစာရပညတ္တိတိ- အာစာရပညတ္တိ ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ စာရိတ္တသီလံ- စာရိတ္တသီလကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ယာဝ ဂေါတြဘုတောတိ- ကား၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်၊ ဂေါတြဘုဉာဏံ- ဂေါတြဘုဉာဏ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) တာဝ- ထိုဂေါတြဘုဉာဏ်တိုင်အောင်၊ ပဝတ္တေတဗ္ဗာ- ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော၊ သမထဝိပဿနာ- သမထနှင့် ဝိပဿနာတို့ကို၊ သမ္မာပဋိပဒါ- ကောင်းမြတ်သော အကျင့်တို့ဟူ၍၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏)။

ဣဒါနိ- သမ္မာပဋိပဒါကို ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ သမ္မာပဋိပဒံ- ထိုသမ္မာ- ပဋိပဒါကို၊ ဗျတိရေကတော- ထိုသမ္မာပဋိပဒါ၏ ပြောင်းပြန်ဆန့်ကျင်ဘက် အနက် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနုယတော စ- သမ္မာပဋိပဒါအားလျော်သော အနက်အားဖြင့်

သုတ်]

ဥပဝါဏတ္ထေရအဖွင့်

၆၆၉

လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ တသ္မာတိအာဒိ- တသ္မာအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဇိနကာဠသုတ္တန္တိ- ကား၊ ဇိနမဟာဝဇ္ဇကိနာ- မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော လက်သမားဆရာကြီးသည်၊ ဌပိတံ- သတ်မှတ်ထား အပ်သော၊ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗဂဟေတဗ္ဗဓမ္မသန္ဓဿနကာဠသုတ္တံ- ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သော အကုသိုလ်အပြစ်၊ မှတ်ယူထိုက်သော ကုသိုလ်အနှစ်တရားတို့ကို ဖော်ပြသော မည်းနက်သော မျဉ်းကြိုးတည်းဟူသော၊ သိက္ခာပဒမရိယာဒိ- သိက္ခာပုဒ်ဟူသော စည်းကမ်းဥပဒေကို(နဝိတိက္ကမတိ) ဥပါသကောပါသိကာဝါရေသု- ဥပါသကာဒါယကာနှင့် ဥပါသိကာဒါယိကာမတို့၏ အလှည့်အကြိမ်ပြ စကားရပ်တို့တွင်၊ ဝါ- တို့၌၊ ဂန္ဓပူဇံ မာလာပူဇံ ကရောတီတိဝစနံ- ဂန္ဓ ။ပ။ ကရောတိ- ဟူသော စကားကို၊ စာရိတ္တ- သီလပက္ခေ- စာရိတ္တသီလဘက်၌၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ ကရဏံ- လိုက်နာပြုကျင့်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တေန- ထိုဂန္ဓပူဇံ မာလာပူဇံ ကရောတီဟူသော စကားဖြင့်၊ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီနမိ- ရဟန်းရဟန်းမတို့အားလည်း၊ တထာကရဏံ- ထိုဥပါသက၊ ဥပါသိကာတို့ကဲ့သို့ ဂန္ဓပူဇာမာလာပူဇာကို ပြုခြင်းကို၊ အနုညာတမေဝ- ခွင့်ပြုအပ်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏။ အယဉ္စိတိ- အယဉ္စိ- ဟူသော စကားကို၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပဒိ- လောကုတ္တရာတရားကိုးပါး အားလျော်သော သီလ ဓုတင် အစ၊ ဂေါတြဘုဉာဏ်တိုင်အောင်သော ရှေ့ပိုင်း အကျင့်ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယော) ဝဒတိ- မိန့်ဆို၏။

ဥပဝါဏတ္ထေရအဖွင့်

၂၀၀။ အပနေသီတိ- အပနေသိဟူသည်ကား၊ ဌိတပ္ပဒေသတော- ရပ်လျက် နေရာမှ၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ကရိယမာနော- ပြုအပ်လသော်၊ ဝါ- ပြုအပ်သော၊ ထေရော- ဥပဝါဏထေရ်သည်၊) အပဂစ္ဆတိ- ထွက်ခွါသွား၏။ ဧဝံ- ဤသို့ထွက်ခွါသွားအောင် (ဘဂဝါ- သည်၊) အကာသိ- ပြုတော်မူပြီ န ပန နိဗ္ဗတိ- မာန်မကြိမ်းမောင်းတော်မူသည်ကား မဟုတ်ပါ၊ [ဤပုဒ်၏ဋီကာ အဖွင့်ကို မဟာနိဒါနသုတ်ဋီကာ၊ နှာ-၈၃-ကြည့်၊] တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ အာနန္ဒောတိအာဒိ- အာနန္ဒော အစရှိသည်တည်း၊ ဝုတ္တသဒိသာဝါတိ- ကား၊ သမစိတ္တပရိယာယဒေသနာယံ- သမစိတ္တပရိယာယသုတ် ဒေသနာတော်၌၊ ဝုတ္တသဒိသာဧဝ- ပြဆိုအပ်သော အကြောင်းအရာနှင့် တူကုန်သည်သာလျှင်၊ (အဟေသံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ) အာဝါရေန္တောတိ-

ကား၊ ဆာဒေန္တော- ဖုံးကွယ်နေ၏။ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ (ထေရော- ဥပဝါဏထေရ်သည်။) ကဿပဿ- ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ- မြတ်စွာဘုရား၏။ စေတိယေ- စေတီတော်၌၊ အာရက္ခဒေဝတာ- စောင့်ရှောက်သော နတ်သည်။ အဟောသိ- ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ထေရောဝ- အရှင်ဥပဝါဏထေရ်သည်သာလျှင်၊ တေဇဿဒေါ- ကြီးမားများပြားသော (ထက်သော) တန်ခိုးရှိသည် (အဟောသိ) အညေ- အခြားကုန်သော၊ အရဟန္တာ- ရဟန္တာတို့သည်၊ တေဇဿဒေါ- ကုန်သည်၊ န အဟေသုံ- မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အာနေတွာ- ကြွင်းကျန်သော အနက်ကို ဆောင်ယူ၍၊ ယောဇနာ- ယှဉ်စေခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်)။

ဣဒါနိ- အရှင်ဥပဝါဏထေရ်၏ တေဇဿဒဖြစ်ပုံကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အာဂမနတော- ထိုတေဇဿဒ၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ရှေးရှေးဘဝ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှ၊ ပဋ္ဌာယ- စ၍၊ တမတ္ထံ- ထိုတေဇဿဒ၏အကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုခဲ့ပုံ ရှေးဘဝဇာတ်ကြောင်းကို၊ ဝိတ္ထာရတော- အကျယ်တဝင့်အားဖြင့်၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ဝိပဿိမိ ကိရ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေတိအာဒိ- ဝိပဿိမိ ကိရ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) အာရဒ္ဓံ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ စာတုမဟာရာဇိကာ ဒေဝတာတိဣဒံ- စာတုမဟာရာဇိကာ ဒေဝတာ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဂေါဗလီဗဒ္ဓဉာယေန- ဂေါဗလီဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗံ- ယူရမည်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) ဘုမ္မဒေဝတာဒီနမ္ပိ- ဘုမ္မဇိုးနတ် အစရှိသော နတ်တို့၏လည်း၊ (ဘုမ္မဇိုးနတ်တို့မှစ၍ အဗ္ဘဝလာဟကနတ်များတိုင်အောင် သော နတ်တို့၏လည်း။) တပ္ပရိယာ ပန္နတ္တာ- ထိုစာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ [စာတုမဟာရာဇိကာ ဒေဝတာ ပုဒ်အရ ဘုမ္မဇိုးနတ်စသည်တို့ကို ယူဖွယ်မလိုဟုဆိုလို၏။] တေသံ မနုဿာနံ- ထိုလူတို့သည်၊ (ပဿန္တာနံယေဝ- မြင်ကုန်စဉ်သာလျှင်၊ စေတိယံ - စေတီကို၊ ပူဇေသိ- ပူဇော်ပြီ၊) တတ္ထာတိ- ကား၊ ကဿပဿ- ကဿပမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ စေတိယေ- စေတီတော်၌။

၂၀၁။ အဓိဝါသေန္တိတိ- ကား၊ ရောစေန္တိ- ကျေနပ်ကြပါကုန်၏လော၊ ဆိန္နပါတော ဝိယ- အလယ်၌ ပြတ်၍ လဲကျခြင်းကဲ့သို့သော လဲကျခြင်းသည်၊ ဆိန္နပါတော- ဆိန္နပါတမည်၏၊ တံ ဆိန္နပါတံ- ထိုအလယ်၌ ပြတ်၍လဲကျခြင်းကဲ့သို့သော လဲကျခြင်းဖြင့်၊ (ပပတန္တိ- လဲကျကုန်၏။) အယံ- ဤဆိန္နပါတံဟူသော သဒ္ဓါသည်။

သုတ်]

ဥပဝါဏတ္ထေရအဖွင့်

၆၇၀

ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော- ကိရိယာကို အထူးပြုသော နပုံလိင်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။
 အာဝဋ္ဌန္တိတိ- အာဝဋ္ဌန္တိဟူသည်ကား၊ အဘိဓမ္မဘာဝေန- ရွှေရုမုက်နှာမူသည် အဖြစ်ဖြင့်
 ဝဋ္ဌန္တိ- လူးလိမ့်ကုန်၏။ ယတ္ထ- အကြင်အရပ်၌၊ ပတိတာ- လဲကျကုန်၏။ တတော-
 ထိုလဲကျရာအရပ်မှ၊ ကတိပယရတနဌာနံ- အနည်းငယ်သောတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိရာ
 အရပ်သို့၊ ဝဋ္ဌနဝသေန- လူးလိမ့်ခြင်းအနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ- သွားပြီး၍၊ ပုန-
 နောက်ထပ်၊ ယထာပတိတမေဝ- နဂိုလဲကျမြဲ ဖြစ်ရာသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဌာနံ- အရပ်သို့
 ဝဋ္ဌနဝသေန- လူးလိမ့်ခြင်းအနေအားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆန္တိ- လာကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 အာဝဋ္ဌန္တိယော။ ။။ အာဂစ္ဆန္တိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဝိဝဋ္ဌန္တိတိ- ကား၊
 ယတ္ထ- အကြင်အရပ်၌၊ ပတိတာ- လဲကျကုန်ပြီ၊ တတော- ထိုလဲကျရာအရပ်မှ၊ ဝိနိဝဋ္ဌန္တိ-
 တခြားအရပ်သို့ ရွှေ့ရှားလူးလိမ့်ကုန်၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပတိတဌာနတော ပရဘာဂံ
 ဝဋ္ဌမာနာ ဂစ္ဆန္တိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ပုရတော- ရွှေ့တည်တည်၌၊ ဝဋ္ဌနံ- လူးလိမ့်ခြင်း
 သည်၊ အာဝဋ္ဌနံ- အာဝဋ္ဌနမည်၏။ ဣတရံ- ရွှေ့တည်တည်၌ လူးလိမ့်ခြင်းမှ
 တမျိုးတခြားသော၊ တိဝိဓမ္မိ- သုံးမျိုးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ (ဝဋ္ဌနံ- လူးလိမ့်ခြင်း
 သည်) ဝိဝဋ္ဌနံ- ဝိဝဋ္ဌနမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အပိစာတိ
 အာဒိ- အပိစ အစရှိသော ဒုတိယနည်းကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

(ပကတိပထဝီ- ရိုးရိုးမြေကြီးသည်။) ဒေဝတာ- နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို၊ ဓာရေတုံ-
 ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ န သက္ကာတိ- မစွမ်းနိုင်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊
 ဒေဝတာနံ- နတ်တို့ ခန္ဓာကိုယ်တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်) ဥဒကံဝိယ- ရေကဲ့သို့၊ ဩသီဒန-
 တော- မြေကြီးထဲသို့ နစ်ဝင်သွားကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 တတ္တာတိအာဒိ- တတ္ထအစရှိသော (ယံဝစနံ- အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ တံ
 ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ အာစရိယော- သည်) အာဟ- ပြီ၊ တတ္တာတိ- ကား၊ ပကတိပထဝီ-
 ယံ- ပကတိရိုးရိုး မြေကြီး၌၊ ဓာတူနံ- ပထဝီအာပေါအစရှိသော ဓာတ်သဘောတို့၏။
 သက္ကသုဓမ္မာလဘာဝတော- သိမ်မွေ့နူးညံ့ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေဝတာ-
 နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဩသီဒန္တိ- နစ်ဝင်သွားကုန်၏။ ပထဝိယံ ပထဝီ မာပေသန္တိ- ကား၊
 ပကတိပထဝီယံ- ၌၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ သရီရံ- ခန္ဓာကိုယ်ကို၊ ဓာရေတုံ- ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊
 သမတ္ထံ- စွမ်းနိုင်သော၊ ပထဝီ- မြေကြီးအသစ်တမျိုးကို၊ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန- နတ်ဗြဟ္မာတို့
 တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ မာပေသုံ- ဖန်ဆင်းကြကုန်ပြီ။

ဒေါမနဿေ- ဒေါမနဿသည၊ အသတိ ပိ- မရှိပါသော်လည်း၊ (အနာဂါမ် နတ်ဗြဟ္မာဖြစ်၍ မရှိပါသော်လည်း၊) ဧကစ္စော- အချို့သော၊ ရာဂေါ- ဗြဟ္မာဘဝ၌ တပ်မက်မှု ရာဂသည်၊ ကာမံ ဟောတိယေဝ- အကယ်၍ပင် ရှိနေသေးသည်သာ ဖြစ်ပေ၏၊ ပန- သို့သော်လည်း၊ ရာဂေ- ရာဂသည်၊ အသတိ- မရှိလသော်၊ ဒေါမနဿဿ- ဒေါမနဿ၏၊ အသမ္ဘဝေါဇေ- မဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ဒေါမနဿဿ- ဒေါမနဿ၏၊ ဝါ- သည်၊) တဒေကဋ္ဌဘာဝတော- ရာဂနှင့် ပယ်ဖက်၏အဖြစ်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်း၌ တည်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝိတရာဂါတိ ပဟိနဒေါမနဿာတိ- သာဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ (တာ ဒေဝတာ- ထိုဝိတရာဂဖြစ်သော အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာနတ် ဗြဟ္မာတို့သည်) ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု- ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့၌၊ နိဗ္ဗိကာရတာယ- ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလာထမ္ဘသဒိသာ- ကျောက်တိုင်ကြီးနှင့်တူကုန်၏။

စတုသံဝေဇနီယဋ္ဌာနအဖွင့်

၂၀၂။ အပါရဂဂီယာတိ- ကား၊ ဂဂီယ- ဂဂီဖြစ်၏၊ ဩရမ္မာဂေ- ဤမှဘက် အဖို့၌ (ဘိက္ခု- တို့သည်၊ လောဟပါသာဒေ- ၌၊ သန္နိပတိသု- ကုန်ပြီ) သင်္ကာရဆဋ္ဌက- သမ္ပန္နိယော ဂဟေတွာတိအာဒိ- သင်္ကာရဆဋ္ဌကသမ္ပန္နိယော ဂဟေတွာ- အစရှိသော စကားသည်၊ အတ္တနော အတ္တနော- မိမိ မိမိ၏၊ ဝသနဋ္ဌာနေ- နေရာအရပ်၌၊ ဝတ္တကရဏာကာရဒဿနံ- ကျင့်ဝတ်ပြုပုံအခြင်းအရာကို ပြသော စကားတည်း၊ ဧဝံ ဒွိသု ကာလေသုတိအာဒိ- ဧဝံ ဒွိသု ကာလေသု အစရှိစကားရပ်သည်၊ နိဒဿနတ္ထံ- ပြအပ်ပြီးသော အကြောင်းအရာတို့ကို ညွှန်ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ (မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က ဝါဝင်၊ ဝါကျွတ်ကာလနှစ်မျိုးတို့၌ မနောဘာဝနီယ ရဟန်းတော်တို့ မြတ်စွာဘုရားအထံ စုဝေးရောက်ရှိလာကြ၍ ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းကိစ္စ တို့ကို ပြန်လည်ညွှန်ပြခြင်းအကျိုးငှာ) ပစ္စာမသနံ- ထပ်မံသုံးသပ် ဖော်ပြသော စကားရပ်ပေ တည်း၊ တံ- ထိုစကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊) ဟေဋ္ဌာ- အောက်၌၊ ဒဿိတံ- (ဝဿိဝုဋ္ဌာတိ ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ အစရှိသည်ဖြင့်) ဖော်ပြအပ်ပြီ [အဓိဂတံဟု ဋီကာပါဌ်ရှိ၏] ကမ္မသာဓနော- အပ်ဟူသော ကံအနက်ကို ပြီးစီးစေသော၊ သမ္မာဝနတ္ထော- ချီးမွမ်းခြင်းအနက်ရှိသော၊ ဘာဝနီယ သဒ္ဓေါ- ဘာဝနီယသဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မနသာဘာဝိတေ သမ္မာဝိတေတိ- ဟူ၍၊

သုတ်]

စတုသံဝေဇနီယဋ္ဌာနအဖွင့်

၆၇၃

(အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ ဒုတိယဝိကပ္ပေ- နှစ်ခုမြောက်ကြံစည် ဖွင့်ပြအပ်သော အဖွင့်စကားရပ်၌၊ ပဋိပက္ခပဟာနတော- ဆန့်ကျင်ဘက်ရာဂမြူ အညစ်အကြေး အစရှိသည်တို့ကို ပယ်ရှားခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါ- ပယ်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဘာဝနဉ္စ- ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝဇနဉ္စ- ကုသိုလ်တရား တို့ကို တိုးပွားစေခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ယေဝါတိအာဒိ- ယေဝါ အစရှိသည်တည်း။

ဗုဒ္ဓါဒိသု- ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ တီသု- သုံးပါးကုန်သော၊ ဝတ္ထုသု- သဒ္ဓါတရား၏ တည်ရာရတနာတို့၌၊ ပသန္နစိတ္တဿ- ကြည်လင်သော စိတ်ရှိသော၊ ကမ္မဗလသဒ္ဓါမတ္တေန- ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းမျှဖြင့်၊ (နသဒ္ဓဿ- သဒ္ဓါတရားရှိသူမဟုတ်သော၊) စ- ဆက်ဦးအံ့၊ အဿ- ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ သာ သဒ္ဓါသမ္ပဒါ- ထိုသဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဧဝံ- ဤပြဆိုလတ္တံ့အတိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဖလေန- အကျိုးဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်၊ ဟေတု- အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါတရားကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္တသမ္ပန္နဿာတိ- ဝတ္တသမ္ပန္နဿဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ သံဝေဂေါနာမ- ထိတ်လန့်ခြင်းမည်သည်၊ သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ- ဩတ္တပ္ပစေတသိက်နှင့် တကွဖြစ်သောဉာဏ်တည်း၊ အဘိဇာတိဋ္ဌာနာဒိနိပိ- မြတ်စွာဘုရား ဖွားမြင်တော်မူရာ ဌာနအစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ တဿ- ထိုသံဝေဂ၏၊ ဥပ္ပတ္တိဟေတုနိ- ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သံဝေဂဇနကာနီတိ- သံဝေဂဇနကာနီဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ စေတိယပူဇနတ္ထံ- စေတီတော်ကို ပူဇော်ခြင်းငှာ၊ စာရိကာ- လှည့်လည်ခြင်းသည်၊ စေတိယစာရိကာ- စေတိယစာရိကာ မည်၏၊ (စေတိယစာရိကံ- စေတီတော်ကိုပူဇော်ခြင်း အကျိုးငှာလှည့်လည်ခြင်းဖြင့်၊ အာဟိဏ္ဏန္တာ- လှည့်လည်ကုန်သော သူတို့သည်) သရေ- နတ်ပြည်၌၊ ပတိဋ္ဌဟိဿန္တိယေဝ- တည်နေရကုန်လတ္တံ့၊ ဧကန်တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဗုဒ္ဓဂုဏာရမ္မဏာယ- ဘုရားဂုဏ်တော်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ ကုသလစေတနာယ- ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ သဂ္ဂသံဝတ္တနိယဘာဝတော- နတ်ပြည်၌ ဖြစ်စေတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အာနန္ဒပုစ္ဆာကထာ အဖွင့်

၂၀၃။ ဧတ္ထာတိ- ကား၊ မာတုဂါမေ- မာတုဂါမ၌၊ ယဒိဒံ အဒဿနံ- အကြင်
 မာတုဂါမကို မမြင်ရခြင်း မကြည့်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) အယံ- ဤမမြင်ရခြင်း
 မကြည့်ခြင်းသည်၊ ဥတ္တမာ- မြတ်သော၊ ပဋိပတ္တိ- အကျင့်ပေတည်း၊ (ကသ္မာ-
 အဘယ့်ကြောင့်နည်း။) တပ္ပပ္ပယာနံ- ထိုမာတုဂါမကို တွေ့မြင်ကြည့်ရှုခြင်း ဟူသော
 အကြောင်းရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗာနတ္ထာနံ- အားလုံးသော အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းတို့၏၊ ဝါ-
 တို့သည်၊ ဒဿနမူလကတ္တာ- တွေ့မြင်ကြည့်ရှုခြင်းဟူသော အရင်းခံ အကြောင်း
 ရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ လောဘောတိ- ကား၊ ကာမရာဂေါ- ကာမဂုဏ်
 အာရုံကို အာရုံပြုသော ရာဂသည်၊ ဝါ- လိုချင်တတ်မက်သော သဘောတရားသည်၊
 (န ဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်သေး။) စိတ္တစလနာ- စိတ္တစလနာဟူသည်၊ ပဋိပတ္တိအန္တရာယကရော-
 အကျင့်ပဋိပတ်၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော၊ စိတ္တက္ခောဘော- စိတ်တုန်လှုပ်
 ချောက်ချားခြင်းတည်း၊ မုရုမုရာပေတွာတိ- မုရုမုရာပေတွာဟူသော သဒ္ဒါသည်၊
 သအဋ္ဌိကံ- အာရိုးနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ခါဒနေ- ခဲစားခြင်း၌၊
 အနုရဝဒဿနံ- ကိုက်ဝါးသံကို အတုပြုမြည်သံကို ပြသောသဒ္ဒါတည်း၊ အပရိမိတံ-
 မတိုင်းတာ မကန့်သတ်အပ်သော၊ ကာလံ- ကာလပတ်လုံး၊ ဒုက္ခာနုဘဝနံ- ဒုက္ခခံရခြင်း
 သည်၊ အပရိစ္ဆိန္နဒုက္ခာနုဘဝနံ- ဘဝနမည်၏၊ ဝိဿာသောတိ- ကား၊ ဝိသဂေါ-
 ထိစပ်ငြိတပ်မှု မရှိသေးသော အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ ယဇ္ဈနာဘာဝေါ- ကိုယ်လက်ထိပါးမှု
 မရှိသေးသော အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

ဩတာရောတိ- ကား၊ တတ္ထ- ထိုမာတုဂါမ၌၊ စိတ္တဿ- စိတ်၏၊ အနုပ္ပဝေသော-
 အဖန်ဖန်သက်ဝင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ) အသိဟတ္ထေန- လက်ထဲ၌ သံလျက်ရှိသော၊
 (သံလျက်ကိုင်စွဲထားသော) ဝေရီပုရိသေနပိ- ရန်သူယောက်ျားနှင့်လည်းကောင်း၊
 ခါဒိတုကာမေန- ခဲစားခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ဝိသာစေနာပိ- သားစားဘီလူးနှင့်
 လည်းကောင်း၊ (သလ္လပေ- စကားပြောသင့်ရာသေး၏။) အာသီဒေတိ- ကား၊
 အတ္တမနာဒိဝေသေန- ဖိနင်းခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဗာဓေယျ- ထိပါးနှိပ်စက်
 သင့်ရာသေး၏၊ အဿာတိ- ကား၊ မာတုဂါမဿ- မိန်းမ၏၊ ပဗ္ဗဇိတေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မန္တိ-
 ကား၊ အာမိသပဋိဂ္ဂဟဏာဒိ- လျှူဖွယ်ပစ္စည်းကို ခံယူခြင်းအစရှိသော၊ ပဗ္ဗဇိတေဟိ-
 ရဟန်းတို့သည်၊ ကာတဗ္ဗကမ္မံ- ပြုထိုက်သော လုပ်ငန်းသည်၊ (ဟောတိ- ရှိအံ့။) ဝါ-
 အဋ္ဌကထာနည်းမှ တပါးသောနည်းကား၊ သတီတိ- ကား၊ ကာယဂတာသတိ- ဆံပင်

သုတ်]

အာနန္ဒအတ္တရိယဓမ္မအဖွင့်

၆၇၅

မွေးညင်းအစရှိသော အစုအပေါင်း၌ အာရုံပြုလျက်ဖြစ်သော အမှတ်သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတဗ္ဗာ- စွဲကပ်တည်စေသင့်၏။

၂၀၄-၅။ **အတန္တိဗဒ္ဓါတိ** - ကား၊ အဘာရဝဟာ- တာဝန်မဆောင်ကုန်သည်၊ ဝါ- တာဝန်မယူကုန်သည်၊ (ဟောထ- ဖြစ်ကြကုန်လော၊) ပေသိတစိတ္တာတိ- ကား၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပတိ- ရှေ့၊ ပေသိတစိတ္တာ- စေလွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိကုန်လျက်၊ (ဝိဟရထ- နေကြကုန်လော၊) ဝိဟတေနာတိ- ကား၊ ကပ္ပါသဝိဟနနဓနာ- ဝါကို ရိုက်ခတ်ကြောင်း (ဖတ်ကြောင်း) လေးဖြင့်၊ ပဗ္ဗဇဉာနံ- အဆစ်အဖု အရှုပ်အထွေးတို့ကို၊ ဝိဇ္ဇနဝသေန- ရှင်းလင်းခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ဟတေန- ရိုက်ခတ်အပ် (ဖတ်အပ်) ပြီးသော၊ (ကပ္ပါသေန- ဝါဝမ်းဖြင့်၊ ဝေဠုန္တိ- ရစ်ပတ်ကြကုန်၏၊) တေန- ထို့ကြောင့်၊ သုပေါထိတေနာတိ- သုပေါထိတေနဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အသင်္ကရဏဝသေန- ရောယှက်ခြင်းမရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သုဋ္ဌ- ကောင်းစွာ၊ ပေါထိတေန- ရိုက်ခတ်ဖတ်အပ်ပြီးသော (ကပ္ပါသေန) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ စ- ဆိုဖွယ်ရှိသေးသည်ကား၊ ဒဿနီယ သံဝေဇနီယဌာနကိတ္တနေန- ဖူးမြင်ထိုက်၊ သံဝေဂဖြစ်စေထိုက်သော နေရာဌာနတို့ကို မိန့်ကြားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝသနဌာနံ- မနောဘာဝနီယရဟန်းတို့၏ သီတင်းသုံးရာဌာနကို၊ (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ကထိတံ- မိန့်ကြားတော်မူအပ်ပြီ။

အာနန္ဒအတ္တရိယဓမ္မအဖွင့်

၂၀၇။ တတ္ထ- ထိုမြတ်စွာဘုရား အထံတော်အနီး၌၊ (ထေရံ- အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်ကို၊) အဒိသ္မာ- မမြင်ရ၍၊ အာဝဇ္ဇန္တော- ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒထေရ်၏၊ ဌိတ ဌာနံ- ရပ်နေရာဌာနကို လည်းကောင်း၊ ပဝတ္ထိစ- အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥ တ္တာ- သိတော်မူ၍၊ (ဘဂဝါ-

၁။ **အတန္တိဗဒ္ဓါတိ အဘာရဝဟာ** ။ ။ တညတေတိ တန္တိ- ချဲ့ထွင်အပ်သော တာဝန်လုပ်ငန်း၊ ဗျန္တေတိ ဗဒ္ဓါ- နှောင်ဖွဲ့အပ်သောသူများ၊ တန္တိယာ ဗဒ္ဓါ တန္တိဗဒ္ဓါ၊ န တန္တိဗဒ္ဓါ အတန္တိဗဒ္ဓါ- ချဲ့ထွင်အပ်သော တာဝန်လုပ်ငန်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို မနှောင်ဖွဲ့အပ် ကုန်သည်၊ (ဟောထ- ဖြစ်ကြကုန်လော၊) ဤသို့ကြံလျှင် “အဘာရဝဟာ”ဟူသော ဋီကာဖွင့်နှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု ယူဆ၏။ ဆရာတော်ကြီးများ၏ အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ ဘာသာဋီကာတို့၌ တမျိုးစီ ကြံစည်တော်မူကြကုန်၏။

သည်။) အာမန္တေသိ- မေးမြန်းတော်မူပြီ၊ ဟိတဇ္ဈာသယေန- စီးပွား၌ လိုလားသော
 အားဖြင့်၊ ပဝတ္တိတတ္တာ- ဖြစ်စေအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယကမ္မဿ- ကာယကံ၏၊
 ဟိတဘာဝေါ- စီးပွားတိုးတက်ခြင်းငှာ ပြုအပ်သည်အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဟိတဝုဒ္ဓိယာကတေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ကာယိကဒုက္ခဘာဝေါ- (အရှင်အာနန္ဒာ၌) ကာယိကဒုက္ခမဖြစ်ခြင်းသည်၊
 (ကာယကမ္မဿ- မြတ်စွာဘုရားကို ပြုစုခြင်းတည်းဟူသော ကာယကံ၏) သုခဘာဝေါ-
 ကာယိကသုခဖြင့် ပြုအပ်သည်အဖြစ်မည်၏၊ စေတသိကသုခသမုဋ္ဌိတတ္တာစ-
 စေတသိကသုခဖြင့် ပြုစုမှုကို ဖြစ်စေအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ [စသဒ္ဓါဖြင့်
 ကာယိကသုခသမုဋ္ဌိတတ္တာ- ကို ဆည်း၏၊ (ကာယကမ္မဿ- ပြုစုမှုဟူသော
 ကာယကံ၏) စေတသိကသုခဘာဝေါ- စေတသိကသုခဖြင့် ပြုအပ်သည် အဖြစ်မည်၏၊
 ဣတိ- ဤသို့သော အနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခသောမနဿေနဝ
 ကတေနာတိ- ကတေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန- သည်) ဝုတ္တံ- ပြီ အာဝိရဟောဝိတာဂတော-
 မျက်မှောက်ကာယကံ၊ မျက်ကွယ်ကာယကံဟု ခွဲခြားအပ်သော အဖို့အစုအားဖြင့်၊
 အဒ္ဓယဘာဝတော- နှစ်ဖို့နှစ်စု မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဒ္ဓယေန- နှစ်ဖို့နှစ်စု
 မကွဲပြားသော (ကာယကမ္မေန- ကိုယ်ဖြင့်ပြုစုမှုဖြင့်) ဣတိ- ဤသို့သော၊ ဣမံအတ္ထံ-
 ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယထာတိအာဒိ- ယထာအစရှိသော
 စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

၁။ သုခဘာဝေါ ။ပ။ သမုဋ္ဌိတတ္တာစ ။ ။ ကာယကမ္မေန သုခေန”ဟူသော
 ပါဠိတော်၌ “သုခေနာတိ သုခသောမနဿေနဝ ကတေန၊ နဒုက္ခိနာ ဒုမ္မနေန ဟုတ္တာတိ
 အတ္ထော’ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်၏ ဖော်ပြပါ ဋီကာအဖွင့် ဝါကျ၏ဆိုလိုသည်မှာ-
 အရှင်အာနန္ဒာသည် မြတ်စွာဘုရားကို ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုစုသောအခါ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု မဖြစ်၊
 (ကာယိကဒုက္ခဘာဝ-ဖြစ်၏) ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏ ပြုစုမှုဟူသော ကာယကံသည်
 ကာယိကသုခဖြင့် ပြုအပ်သော ကာယကံဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကာယကမ္မသုခ (ကာယိက
 သုခဖြင့် ပြုအပ်သော ကာယကံ) ဟုဆိုရမည်ဖြစ်၏၊ တဖန်- စေတသိကသုခသမုဋ္ဌိတတ္တာ-
 ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ ထိုဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုစုမှုဟူသော ကာယကံသည် စေတသိက
 သုခကြောင့်လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာယကမ္မ သုခ (စေတသိကသုခဖြင့် ပြုအပ်သော
 ကာယကံ) ဟုလည်း ဆိုရ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် ကာယကမ္မေန သုခေန- ဟူသော ပါဠိတော်အရ
 အရှင်အာနန္ဒာ၏ ကာယကံသည် ကာယိကသုခ၊ စေတသိကသုခနှစ်မျိုးဖြင့် ပြုအပ်သော
 ကာယကံ (သုခသောမနဿေနဝ ကတေန) ဖြစ်သည်ဟူလို။

သုတ်]

အာနန္ဒအတ္တရိယဓမ္မအဖွင့်

၆၇၇

သတ္တု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ခေတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ စ- လယ်ယာ မြေကောင်း
သဖွယ်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထေရဿ-
အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ အဇ္ဈာသယသမ္ပတ္တိယာစ- ပြုစုခြင်း၌ လိုလားထက်သန်သော
ဆန္ဒ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ- ဤ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ
ကုသိုလ်သည်၊ ဧတ္တကံ- ဤမျှအတိုင်းအတာ ပမာဏရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပမာဏံ-
ပမာဏကို၊ ဂဟေတုံ- မှတ်ယူရေတွက်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကဏေယျတ္တာ- မစွမ်းနိုင်သည်
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- မစွမ်းနိုင်သည့်အတွက်၊ တဿ ကမ္မဿ- ထိုကာယကံ
ကုသိုလ်အစရှိသည်၏၊ ပမာဏဝိရဟိတတ္တာ- ပမာဏမှကင်းသည် အဖြစ်ကြောင့်၊
(အပ္ပမာဏေန- ပမာဏမရှိသော၊ ကာယကမ္မေန- ဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပိတော- ပြုစုအပ်ပေပြီ)
ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်ကား၊ စက္ကဝါဠမ္ပိတိ
အာဒိ- စက္ကဝါဠမ္ပိအစရှိသည်တည်း၊ ဧဝံ ပဝတ္တိတေနာတိ- ကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ သတ္တာ
အရောဂေါ ဟောတု အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဩဒိဿကမေတ္တာဘာဝနာယ- မြတ်စွာဘုရားကို
ရည်စူးမှုရှိသော မေတ္တာဘာဝနာ၏၊ ဝသေန- အလိုအားဖြင့် ပဝတ္တိတေန- ဖြစ်စေအပ်သော၊
(မနောကမ္မေန- ဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပိတော- ပြီ) ဧတေန (တယာ)- ဤအသင် အာနန္ဒာသည်၊
ဝိဝဇ္ဈပနိဿယဘူတံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်ဟူသော အားကြီးသော မှီရာ
အကြောင်းရှိသော၊ ပုညံ- ကုသိုလ်ကံကို၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီးပြီ ဥပစိတံ- ဆည်းပူးစုဆောင်း
အပ်ပြီးပြီ၊ ဣတိ- ထိုသို့ဝဋ်မှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်ဟူသော အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း
ရှိသော ကုသိုလ်ကံကို ပြုလုပ်ဆည်းပူးစု ဆောင်းပြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အရဟတ္တာဓိ-
ဂမာယ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကတာဓိကာရော- ပြုအပ်ပြီးသော
လွန်ကဲသော ကုသိုလ်ရှိသော၊ (သောတံ- ထိုအသင်အာနန္ဒာသည်၊) ကတပုညော-
ကတပုညမည်၏၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကားအနက်၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဘိနိဟာရ-
သမ္ပန္နောသီတိ ဒသေတီတိ- ဒသေတီဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၂၀၈။ ကတ္တစိ- အချို့နေရာ၌၊ သင်္ကံစိတံ- တွန့်ခေါက်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊
ဌိတံ- တည်သော၊ မဟာပထဝီ- ကြီးစွာသော မြေပြင်ကို၊ ပတ္ထရန္တော ဝိယ-
ချဲ့ဖြန့်ဆန့်လိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိသံဟဋ္ဌံ- ခေါက်လိပ်သည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊
ဌိတံ- သော၊ အာကာသံ- ကောင်းကင်ကို၊ ဝိတ္တာရေန္တောဝိယ- ချဲ့ဖြန့်လိုက်သကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ စတုသဋ္ဌိသဟဿာဓိကယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓံ- ခြောက်သောင်း
လေးထောင် အပိုအလွန်ရှိသော ယူဇနာတစ်သိန်းအမြင့်ရှိသော၊ [ဋီကာ “သင်္ချာပါဠိ”

၆၇၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ [မဟာပရိနိဗ္ဗာန

ပျက်နေသည်ကို ပြင်ထားသည်။ စက္ကဝါဠဂီရိ- စကြဝဠာတောင်ကို အခေါ- အောက်သို့
ဩသာရေန္တောဝိယ- သက်ရောက်စေ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿာဓိက
ယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓံ- ခြောက်သောင်းရှစ်ထောင် အပိုအလွန်ရှိသော
ယူဇနာတစ်သိန်း အမြင့်ရှိသော၊ သိနေရုံ- မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ဥက္ကိပန္တောဝိယ- ချီးမြှောက်
သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သတယောဇနာယာမဝိတ္တာရံ ယူဇနာတစ်ရာ အလျားအနံရှိသော၊
မဟာဇမ္ဗူ- ကြီးစွာသော သပြေပင်ကို၊ ခန္ဓေ- ပင်စည်၌၊ ဂဟေတွာ- ဆွဲကိုင်၍၊ စာလေ-
န္တောဝိယ- လှုပ်လိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဉ္စဟိ- ငါးမျိုးကုန်သော၊
ဥပမာဟိ- ဥပမာတို့ဖြင့်၊ ထေရဿ- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ဂုဏကထာ- ဂုဏ်နှင့်
စပ်သော တရားစကားတော်သည်၊ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထဥစ္စာ- ကြီးမားမြင့်မြတ်သည်
အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အညေသံ- အရှင်အာနန္ဒာမှ တပါးတခြားသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဒုက္ကဋ္ဌဘာဝဒဿနတ္ထဥစ္စာ- ပြုနိုင်ခဲ့သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ
လည်းကောင်း၊ အာဂတာဝ- လာသည် သာတည်း။

ဧတေနဝဇာတိ (ဧတ္ထ)- ဧတေနဝဇာတိဟူသော ဤပါဠိ၌၊ စသဒ္ဓေန- စသဒ္ဓါဖြင့်
အဟံ ။ပ။ ပဋိပုဂ္ဂလောတိစ- အဟံ ။ပ။ ပဋိပုဂ္ဂလောဟူ၍လည်း၊ ဧဝမာဒိနံ-
ဤသို့အစရှိသော ပါဠိတော်တို့ကို၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊
[ဧတရဟိ- ယခုအခါ၌၊ အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ အရဟံ- ကိလေသာ အညစ်အကြေး
ကင်းဝေး၍ ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- အမှားမပါ မှန်စွာ
ပိုင်နိုင် ကိုယ်တိုင်စထွင် အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသည်၊ (အမှီ- ဖြစ်တော်မူ၏၊)
သဒေဝကသ္မိ- နတ်ဗြဟ္မာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ လောကသ္မိ- လောက၌၊ မေ- ငါဘုရားနှင့်
ပဋိပုဂ္ဂလော- တန်းတူရည်တူ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ ဗျတ္တောတိ- ကား၊
ခန္ဓကောသလ္လာဒိသင်္ခါတေန- ခန္ဓာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အစရှိသည်ဟု
ဆိုအပ်သော၊ ဝေယျတ္ထိယေန- ထင်ရှားပြတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်နှင့်၊
သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံ၏၊ မေဓာဝီတိ- ကား၊ မေဓာသင်္ခါတာယ- မေဓာဟု
ခေါ်ဝေါ်အပ်သော၊ သမ္မာဘာဝိတာယ- ကောင်းစွာဖြစ်ပွားစေအပ်သော၊ ပညာယ-
ပညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော- ပြည့်စုံ၏။

၂၀၉။ ပဋိသန္တာရဓမ္မန္တိ- ပဋိသန္တာရဓမ္မံ- ဟူသော စကားကို၊ ပကတိ-
စာရိတ္တဝသေန- ပကတိရိုးရာ အလေ့အလာကျင့်ဝတ် အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန)
ဝုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန- စင်စစ်သော်ကား၊ ဥပဂတာနံ- ရောက်လာကြကုန်သော၊

သုတ်]

မဟာသုဒဿနသုတ္တဒေသနာအဖွင့်

၆၇၉

ဘိက္ခုနီ ၈- ရဟန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ- တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီနံ ၈- ကောင်း၊ ပုစ္ဆာဝိဿန္ဓနဝသေန ၈- ပုစ္ဆာကို ဖြေဆိုခြင်းအဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ္တရူစိဝသေန ၈- စိတ်အကြိုက်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယထာကာလံ - အခါကာလအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မံ- တရားကို၊ ဒေသေတိယေဝ- ဟောသည်သာတည်း၊ ပန- ထို့အပြင်၊ ဥပါသကောပါသိကာနံ- သီတင်းသည် ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့အား၊ ဥပနိသိန္ဓကထာဝသေန- အနီး၌ ထိုင်နေသူတို့အား ဟောမြဲတရား စကားအနေအားဖြင့်၊ ဒေသေတိယေဝ- သာတည်း။

မဟာသုဒဿနသုတ္တဒေသနာအဖွင့်

၂၁၀။ ခုဒ္ဒကသဒ္ဓေါ- ခုဒ္ဒကသဒ္ဓါသည်၊ ပတိရူပဝါစီ- အတုအပ ဟူသော အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ ကသဒ္ဓေါ- ကသဒ္ဓါသည်၊ အပ္ပတ္တော- သေးသေးငယ်ငယ်ဟူသော အနက်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ခုဒ္ဒကနဂရကေတိ ၂၁၁။ နဂရကေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး ဦးသရိသာလသဏ္ဌာနဘာယ- ဆပ်ပြာမြေ၏ ကျယ်ပြန့်သော သဏ္ဌာန်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုကုသိနာရုံမြို့ကို၊ ဥဇ္ဇင်္ဂလနဂရကန္တိ- ကြမ်းတမ်းခြောက်သွေ့သော မညီညာသော မြို့ငယ်ဟူ၍၊ (ထေရေန- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊) ဝုတ္တံ- လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဿမနဂရကေတိ- ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ အညေသံ- အခြားကုန်သော၊ မဟာနဂရရာနံ- မြို့ကြီးတို့၏၊ ဧကဒေသပ္ပမာဏဘာယ- တစိတ်တဖို့ တချို့ပမာဏရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သာခါသဒိသေ- အကိုင်းအခက်နှင့်တူသော၊ (ခုဒ္ဒကနဂရကေ- အတုအပမြို့ငယ်၌၊) ၈- ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤခုဒ္ဒကနဂရကေ- အစရှိသော ပုဒ်သုံးပုဒ်တို့တွင်၊ ခုဒ္ဒကနဂရကေတိ ဣမိနာ- ခုဒ္ဒကနဂရကေ- ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ တဿ နဂရဿ- ထိုကုသိနာရုံမြို့၏၊ အပ္ပကဘာဝေါ- သေးငယ်သည်အဖြစ်ကို၊ (ထေရေန- အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊) ဝုတ္တော- (မြတ်စွာဘုရားအား) လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဥဇ္ဇင်္ဂလနဂရကေတိ ဣမိနာ- ဤပါဌ်ဖြင့်၊ (တဿ နဂရဿ- ၏၊) ဘူမိဝိပတ္တိယာ- မြေ၏ မညီမညာဖြစ်လျက် ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၊ နိဟီနဘာဝေါ- ညံ့ဖျင်းသည်အဖြစ်ကို၊ (ဝုတ္တော- ပြီ) သာခါနဂရကေတိဣမိနာ- ဖြင့်၊ (တဿ နဂရဿ) အပ္ပဓာနဘာဝေါ- ပဓာနမဟုတ်သည်အဖြစ်ကို၊ ဝါ- အရေးပါ အရာရောက်သော မြို့မဟုတ်သည်

အဖြစ်ကို၊ (ဝုတ္တော) သာရပုတ္တဘိ- ကား၊ ဝိဘဝသာရာဒိနာ- စည်းစိမ်ဥစ္စာ နှစ်အစရှိသည်ဖြင့်၊ သာရမဟတ္တိ- များသောအနှစ်သာရရှိကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ ပတ္တာ- ရောက်သောသူတို့သည်၊ (ဗဟူ- များလှပါကုန်၏)။

ကဟာပဏသကဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ- ကဟာပဏသကဋ္ဌဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဒွိကုမ္ဘ- နှစ်ကုမ္ဘသည်၊ သကဋ္ဌ- လှည်းတစ်စီးတိုက်မည်၏၊ ကုမ္ဘော ပန- တစ်ကုမ္ဘသည်ကား၊ ဒသမ္ပဏော- ဆယ်အမ္ပဏရှိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ [ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းမူလဋီကာ (၂၃၂) ၌ “စတုဒေါဏံ အဓမ္မဏံ၊ ဆဒေါဏန္တိ ဧကေ (လေးစိတ်၊ သို့မဟုတ် ၆-စိတ်သည် တစ်အမ္ပဏဖြစ်၏) ဟုဆို၏၊ အဘိဓာန်ဂါထာ (၄၈၄) ၌ ဧကဒသဒေါဏာ တုအဓမ္မဏံ-ဟုလည်း ရှိ၏၊ ထိုအဆိုများဖြင့် တစ်ကုမ္ဘ၏ ပမာဏကို တွက်ကြည့်ပါလေ] ဒွေ ပဝိသန္တိတိ- ကား၊ ဒွေကဟာပဏသကဋ္ဌာနိ- လှည်းနှစ်စီးတိုက် အသပြာတို့သည်၊ အာယဝသေန- ဝင်ငွေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝိသန္တိ- ဝင်ကုန်၏၊ သုဘိက္ခာတိ- ကား၊ သုလဘာဟာရာစ- လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော အာဟာရရှိသည်လည်းကောင်း၊ သန္တရာဟာရာစ- ကောင်းသော အာဟာရရှိသည် လည်းကောင်း၊ (အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇသမ္ပန္နာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီး သဒ္ဓံ ကရောန္တေတိ- ကား၊ ရဝဿာဝိမ္ဗိ- မိမိအသံကို ကြားစေသော ဆင်သည်၊ တုဋ္ဌဘာဝေန- နှစ်သက်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကောဉ္ဇနာဒိ- ကြိုးကြာအသံကို၊ ကရောန္တေ- ပြုလသော်၊ (သဒ္ဓံ ကရောန္တိ- ကုန်၏)၊ အဝိဝိတ္တာတိ- ကား၊ အသုညာ- မတိတ်ဆိတ်သည်၊ (အဟောသိ) ကဒါစိ- တခါတရံ၌၊ ရထော- ရထားတစင်းသည်၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဂစ္ဆတိ- သွား၏၊ တံ- ထိုရထားသို့၊ အညော-

၁။ ရဝဿာဝိမ္ဗိ ။ ။ “ဧကသ္မိ ဟတ္ထိမ္မိ သဒ္ဓံ ကရောန္တေ”အစရှိသော အဋ္ဌကထာဝါကျကို “ရဝဿာရိနာ” အစရှိသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်ရာ၌ ရဝဿာရိနာပုဒ်ဖြင့် “ဧကသ္မိ ဟတ္ထိမ္ဗိ”ကို ဖွင့်ထားသော်လည်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၌ သ္မိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိနေပါလျက် “ရဝဿာရိနာ”ဟု တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်ထားသည့်အတွက် စပ်စရာမရှိသည်သာမက “ရဝဿာရိ”ပုဒ်ဖြင့် ဤနေရာနှင့် ဆီလျော်သော အနက်မရနိုင်သောကြောင့် ထိုပုဒ်သည် ဤနေရာ၌ မှန်ကန်သော ပါဌ်ဖြစ်သည်ဟု မယူဆပါ။ “ရဝဿာရိနာ”နှင့် နှိုင်းစပ်သော ပါဌ်မှန်ကို စဉ်းစားရသော် ရဝသဒ္ဓုပပဒ သုဓာတ်ဏိပစ္စည်းဖြင့် “ရဝဿာဝိ- မိမိအသံကို ကြားစေသော ဆင်”ဟု ကြံပြီး “ဧကသ္မိ ဟတ္ထိမ္ဗိ”နှင့် ဝိဘတ်တူ “ရဝဿာဝိမ္ဗိ”ဟု ဋီကာပါဌ်ဖြစ်သင့်၍ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဧကသ္မိ- တစီးသော၊ ဟတ္ထိမ္ဗိ- မိမိအသံကို ကြားစေသော ဆင်သည်၊ သဒ္ဓံ- အသံကို၊ ကရောန္တေ- ပြုလသော်”ဟု ဤနေရာနှင့် ဆီလျော်သော အနက်ရရှိနိုင်ပါ၏။ စဉ်းစားကြပါကုန်။

သုတ်]

မဟာသုဒဿနသုတ္တဒေသနာအဖွင့်

၆၈၁

အခြားရထားသည်။ အနုပဗ္ဗန္တော- အစဉ်လိုက်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ- သွား၏။ ကဒါစိ- ဌှိ၊ ဒုတိယဂုတ္တရထော- ဒုတိယဟုဆိုအပ်သော ရထားသည်။ ပဌမံ ဂစ္ဆတိ- ၏။ ဣတရော- အခြားရထားသည်။ တံ- ထိုရထားကို၊ အနုပဗ္ဗန္တိ- အစဉ်လိုက်၏။ ဧဝံ- ဤသို့၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ အနုပဗ္ဗမာနာ- အစဉ်လိုက်ကုန်လျက်၊ (ဝိစရန္တိ- လှည့်လည်ကုန်၏)။

ဧတ္ထတိ- ကား၊ ကုသာဝတီနဂရေ- ကုသာဝတီမြို့၌၊ တဿ- ထိုကုသာဝတီမြို့၏။ မဟန္တဘာဝတော စ- ကြီးသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓါဒိဘာဝတောစ- ကြီးပွားတိုးတက်သည် အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ ပယောဇိတာနေဝ- အသုံးပြုအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘေရိအာဒိနိ- စည်ကြီးအစရှိကုန်သော၊ တူရိယာနိ- တူရိယာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဝါ- အဋ္ဌကထာနည်းမှ အခြားတနည်းကား၊ သမ္မ- မိတ်ဆွေ၊ သမ္မ- မိတ်ဆွေ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အညမညံ- အချင်းချင်း၊ ပိယာလာပသဒ္ဓေါ- ချစ်ဖွယ်ပြောဆိုအပ်သော အသံသည်၊ သမ္မသဒ္ဓေါ- သမ္မသဒ္ဓမည်၏။ ကံသတာဠာဒိသဗ္ဗတာဠာဝစရသဒ္ဓေါ- တီးခေါက်အပ်သော မောင်း၊ ကြေးနောင်အစရှိသော အားလုံးသော တူရိယာပစ္စည်းဝတ္ထုတို့၏ အသံသည်၊ တာဠသဒ္ဓေါ- တာဠသဒ္ဓမည်၏။ ကုမ္ဘထူဏသဒ္ဓေါ- အိုးစည်၏ အသံသည်၊ ကုဋ္ဌဘေရိသဒ္ဓေါ- ကုဋ္ဌဘေရိသဒ္ဓမည်၏။ (အညေသုနဂရေသု- ကုသာဝတီမြို့မှ အခြားသောမြို့တို့၌) ကစဝရာကိဏ္ဍဝီထိတာယ- အမှိုက်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော လမ်းရှိကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (ကစဝရံ- အမှိုက်ကို၊ ဆဇ္ဈေယ- စွန့်ပစ်ကြကုန်လော၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ သဒ္ဓေါ စ- အသံလည်း လည်းကောင်း၊) အရညေ- တော၌၊ ကန္တမူလပဏ္ဏာဒိဂ္ဂဟဏာယ- သစ်အု၊ သစ်မြစ်၊ သစ်ရွက်အစရှိသည်တို့ကို သယ်ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ကုဒါလံ- ပေါက်တူးကို၊ ဂဏှထ- ယူခဲ့ကြကုန်လော၊ ပစ္ဆိ- ခြင်းတောင်းကို၊ ဂဏှထ- လော၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ သဒ္ဓေါစ- ကောင်း၊) တတ္ထ- ထိုမြို့၌၊ ဒုက္ခဒီဝိကတာယ- ဆင်းရဲစွာ အသက်မွေးခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပဝါသံ- ဆွေမျိုးတို့နှင့် ခွဲခွါနေထိုင်ရာ အရပ်တပါးသို့ ဂမိဿာမ- သွားကြကုန်အံ့၊ ဣတိ- သော၊ သဒ္ဓေါ စ- ကောင်း၊) ဧဝဇ္ဈပါ- ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ သဒ္ဓေါ- အသံတို့သည်၊ ဟောန္တိယထာ- ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အတိုင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗံ- ယှဉ်စေထိုက်၏။

ဒေဝလောကေဝိယ- နတ်ပြည်၌ကဲ့သို့ သဗ္ဗသော- အားလုံးစုံ၊ ပရိပုဏ္ဏသမ္ပတ္တိ- ကတယ- ပြည့်စုံသော စည်းစိမ်ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣ- ဤကုသာဝတီမြို့၌ ဧဝံ- ဤအခြားသော မြို့များ၌ကဲ့သို့၊ န အဟောသိ- မဖြစ်၊ မဟန္တံ ကောလာဟလန္တိ- ကား၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ- သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ ဒေဝတာနဉ္စ- နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနဉ္စ- သီတင်းသည်ဒါယကာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- အလိုကျအားဖြင့်၊ ပုရတော ပုရတော- မြတ်စွာဘုရား၏ ရွှေ၌ရွှေ၌၊ မဟတီ- ကြီးစွာသော၊ ဥဂ္ဂေါသနာ- (မြတ်စွာဘုရား ကြွလာပါပြီဟု) ကြွေးကြော်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ တတ္ထ- ထိုကုသိနာရုံမြို့၌၊ ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥဒ္ဓိဿ- ရည်စူး၍၊ ကတဿ- ဆောက်လုပ်အပ်သော၊ ဝိဟာရဿ- ကျောင်း၏၊ အဘာဝတော စ- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ- ရဟန်းသံဃာတော်၏၊ မဟန္တဘာဝတော စ- များသည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေ- ထိုမလ္လာမင်း တို့သည်၊ အာဂန္တာ- လာကြ၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ- ၏၊ ဌာနနိသဇ္ဇောကာသံ- ရပ်နားရာ ထိုင်ရာအရပ်ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ- စီစဉ်၍၊ ဒဿန္တိ- ပေးကြကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ တေသံ- ထိုမလ္လာမင်းတို့၏၊ သန္တိကေ- အထံ၌၊ အဝေလာယမ္ပိ- အချိန်မဲ့အခါမဲ့၌ သော်မှလည်း၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ- အရှင်အာနန္ဒာကို) ပေသေသိ- စေလွှတ်တော်မူပြီ။

စ- ဆက်ဦးအံ့၊ ပေသေန္တော- စေလွှတ်တော်မူလသော်၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ကထံဟိ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ပစ္ဆိမေ- နောက်ဆုံးဖြစ်သော၊ ကာလေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီး အချိန်၌၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ ပဝတ္တိ- ဖြစ်တော်မူပုံ အကြောင်းအရာကို၊ အမှာကံ- ငါတို့အား၊ နာရောစေသိနာမ- မိန့်ကြားမူတိသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ နေသံ- ထိုမလ္လာမင်းတို့၏၊ (သန္တာနေ- ခန္ဓာအစဉ်၌) ဒေါမနဿံ- စိတ်နှလုံးမကြည်သာခြင်းသည်၊ မာ အဟောသိ- မဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ အဇ္ဈခေါ ဝါသေဌာတိ အာဒိနာ- အဇ္ဈ ခေါ ဝါသေဌာ အစရှိသည်ဖြင့်၊ သာသနံ- သတင်းစကားကို၊ ပေသေသိ- ပို့တော်မူပြီ။

မလ္လာနံဝန္တနာအဖွင့်

၂၁၁။ အယံ ဒုက္ခံ- ဆင်းရဲကို၊ အာဝေန္တိ ပကာသေန္တိ- ထင်ရှားဖော်ပြကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပါကဋီဘူတဒုက္ခာ- ထင်ရှားဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသော မလ္လ၊ မလ္လပုတ္တ၊ မလ္လသုဂ္ဂါသာ၊ မလ္လပဇာပတိတို့သည်၊ အယာဝိနော- အယာဝီတို့မည်၏၊ ဣတိ-

သုတ်]

သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၆၈၃

ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နဒုက္ခာတိ- ဥပ္ပန္နဒုက္ခာဟူ၍၊ (အာစရိယော- အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ ဧတ္ထ- ဤသတ္တဝါအပေါင်းအစု၌၊ ဉာတိသာလောဟိတဘာဝေန- ဆွေမျိုး သွေးသားတော်စပ်သူတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ကုလံ- လူမျိုးသည်၊ ပရိဝတ္တတိ- ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့ ဆွေမျိုး သွေးသား တော်စပ်သူတို့၏အဖြစ်ဖြင့် လူမျိုး၏ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံတံကုလီနဘာဝေန- ထိုထိုအမျိုးမြတ်သူတို့၏ အုပ်စုလိုက်အားဖြင့်၊ ကုလပရိဝတ္တသော- အမျိုးအဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ ဌိတော- တည်သော၊ (သော) သတ္တနိကာယော- ထိုသတ္တဝါအပေါင်းအစုသည်၊ ကုလပရိဝတ္တံ- ကုလပရိဝတ္တမည်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုလပရိဝတ္တန္တိ- ကုလပရိဝတ္တဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ တံတံကုလပရိဝတ္တပရိစ္ဆိန္နာ- ဆွေမျိုးသားချင်း အဖြစ်ဖြင့်၊ ထိုထိုအမျိုး၏ အဆက်ဆက်ဖြစ်ရာ အုပ်စုဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်ထားအပ် ကုန်သော၊ တေ မလ္လရာဇာနော- ထိုမလ္လမင်းတို့သည်၊ တသ္မိံ နဂရေ- ထိုကုသိနာရံမြို့၌၊ ဝီထိအာဒိသဘာဝေန- လမ်းမအစရှိသည်ဖြင့် သဘောတူရာ ဌာနဖြင့်၊ ဝသန္တိ- နေကြကုန်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝီထိ ။ပ။ သဘာဝေနာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၂၁၂။ ကင်္ခါဇေ- ယုံမှားတွေဝေခြင်းသည်သာလျှင်၊ ကင်္ခါဓမ္မော- ယုံမှား တွေဝေခြင်း သဘောတရားမည်၏၊ [ဓမ္မပုဒ်သည် သဘောတရားဟူသော အနက်ကို ဟောသော်လည်း ထိုသဘောတရားဟူသည် တခြားမဟုတ်၊ ကင်္ခါပင်ဖြစ်သောကြောင့် ကင်္ခါဓမ္မပုဒ်ကို အဝဓာရဏကမ္မဓာရယသမာသံတွဲစပ်ရသည်] ဧကတောဝါတိ- ကား၊ ဘူမိ- လယ်မြေကို အဝိဘဇိတ္တာ- မခွဲဝေမူ၍၊ သာဓာရဏတောဝ- နှစ်ဦးလုံးပိုင်ဆိုင်သော အားဖြင့်သာလျှင်၊ (သဿံ အကံသု) ဗီဇကော စ- မျိုးစေ့မှလည်း၊ အဂ္ဂံ- အဦးအဖျားကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ အာဟာရံ- အာဟာရကို၊ သမ္ပါဒေတွာ- ပြည့်စုံစေ၍၊ ဒါနံ- ပေးလှူခြင်းသည်၊ ဗီဇဂ္ဂံ- ဗီဇဂ္ဂ (မျိုးစေ့ဦး) အလှူဒါနမည်၏၊ ဂတ္တကာလေတိ- ကား၊ ဂတ္တဓာရဏတော- စပါးအဖုံး အလုံးကိုဆောင်ရာ အခါမှ (ဖုံးတုန်းလုံးတုန်း အခါမှ) ပရံ- နောက်၌၊ ခီရဂ္ဂဟဏကာလေ- ခို့ရည်ကို ယူရာအခါ၌၊ (ဒဿာမ) တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ဆိုသည်ကား၊ ဂတ္တံ ။ပ။ နိဟရိတွာတိ အာဒိ- ဂတ္တံ ။ပ။ နိဟရိတွာ- အစရှိသည်တည်း၊ ပုထုကကာလေတိ- ကား၊ သဿာနံ- ကောက်စပါး

တို့၏။ နာတိပက္ကေ- အလွန်မမှည့်သေးရာဖြစ်သော၊ ပုထုကယောဂျဖလကာလေ- မုန့်ဆန်းအားလျော်သော အသီးဖြစ်ရာ အခါ၌၊ (အဒါသိ) လာယနဂ္ဂန္တိ- ကား၊ ပတ္တဿ- မှည့်ရင့်သော၊ သဿဿ- ကောက်စပါး၏၊ လဝနေ- ရိတ်လုခါနီး အချိန်၌၊ လဝနာရမ္ဘေ- ရိတ်ခြင်းငှာ အားထုတ်ရာအခါ၌၊ ဒါနံ- အလှူဒါနကို၊ အဒါသိ- ပေးလှူပြီ၊ လုနဿ- ရိတ်အပ်ပြီးသော၊ သဿဿ- ၏၊ ဝါ- ကောက်ကို၊ ဝေဏိဝသေန- အထုံးအစည်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ဗန္ဓိတွာ- ထုံး၍၊ ဌပနံ- ထားခြင်းသည်၊ ဝေဏိကရဏံ- ကောက်လှိုင်းအထုံး ပြုခြင်းမည်၏၊ တဿ- ထိုကောက်လှိုင်းထုံးခြင်း စည်းခြင်းကို၊ အာရမ္ဘေ- အားထုတ်ရာအခါ၌၊ ဒါနံ- ပေးလှူခြင်းသည်၊ ဝေဏဂ္ဂံ- ကောက်လှိုင်းထုံးဦး ဒါနမည်၏။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ဝေဏိယော- ကောက်လှိုင်းစည်းတို့ကို၊ ဧကတော- တပေါင်းတည်း တစ်စုတည်း၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ရာသိကရဏံ- အစုအပုံပြုခြင်းသည်၊ ကလာပေါ- ကလာပမည်၏၊ [ကလာပဿ ကရဏံ ကလာပေါ (အစုအပုံပြုခြင်း) ကရဏပုဒ်ကျေ၏၊] တတ္ထ- ထိုကောက်လှိုင်းစီး အပုံပြုရာအခါ၌၊ အဂ္ဂဒါနံ- အဦးအဖျားပေးလှူခြင်းသည်၊ ကလာပဂ္ဂံ- ကလာပဂ္ဂမည်၏၊ ကလာပတော- ကောက်လှိုင်းပုံမှ၊ နီဟရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ မဒ္ဒနေ- နင်းနယ်ရာအခါ၌၊ အဂ္ဂဒါနံ- သည်၊ ခလဂ္ဂံ- တလင်းအဦး အလှူဒါနမည်၏၊ [ခလေ ခလမဒ္ဒနေ- တလင်းပေါ်မှ ကောက်လှိုင်းနယ်ရာ အခါ၌၊ အဂ္ဂံ အဂ္ဂဒါနံ ခလဂ္ဂံ- ဟုကြံ] မဒ္ဒိတံ- နင်းနယ်အပ်ပြီးသော စပါးကို၊ ဩဗုဏိတွာ- လေထဲလွှင့်၍ လှေ့၍၊ ခညဿ- စပါး၏၊ ရာသိကရဏေ- အစုအပုံ ပြုရာအခါ၌၊ အဂ္ဂဒါနံ- သည်၊ ခလဘဏ္ဍဂ္ဂံ- တလင်းပေါ်က စပါးဘဏ္ဍာ၏ အဦးအဖျားပေးလှူခြင်းမည်၏၊ ခညဿ- စပါးကို၊ ခလတော- တလင်းပေါ်မှ၊ ကောဠေ- စပါးကျီထဲ၌၊ ပက္ခိပနေ- ထည့်သွင်းရာအခါ၌၊ အဂ္ဂဒါနံ- ဦးဦးဖျားဖျားပေးလှူခြင်းသည်၊ ကောဠဂ္ဂံ- ကျီသွင်းဦး အလှူမည်၏၊ ဥဒ္ဓရိတွာတိ- ကား၊ ကောဠတော- စပါးကျီမှ၊ ဥဒ္ဓရိတွာ- ထုတ်၍၊ (အဒါသိ)။

နဝ အဂ္ဂဒါနာနိ အဒါသိတိက္ကမိနာ- နဝ ။ပ။ အဒါသိဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် အဟံ- ငါသည်၊ ကထံ- အဘယ်နည်းအဘယ်ပုံအားဖြင့်၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ- အထံတော်၌၊ အဂ္ဂတောဝ- အဦးအစပဌမပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်အားဖြင့်၊ မုစ္စေယျံ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရပါမည်နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့စဉ်းစားပြီး၍၊ အဂ္ဂဂ္ဂဒါနဝသေန- အဦးအဖျား၊ အဦးအဖျား လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ပေးလှူခြင်းအနေဖြင့် ဝိဝဿပနိဿယဿ- ဝဋ်ဒုက္ခကင်းရာ

သုတ်]

သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၆၈၅

နိဗ္ဗာန်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းရှိသော၊ ကုသလဿ- ကုသိုလ်ကို၊ ကတူပစိတတ္တာစ- ပြုအပ်ဆည်းပူးစုဆောင်းအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဉာဏဿ- ဉာဏ်၏၊ တထာ- ထိုဝိဝဇ္ဇူပနိဿယ ဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ပရိပါကံ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂတတ္တာစ- ရောက်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂဓမ္မဒေသနာယ- ဦးဦးဖျားဖျားဖြစ်သော ဓမ္မစကြာတရားဒေသနာတော်၏၊ တဿ- ထိုအရှင်အညာသိကောဏ္ဍညထေရ်၏၊ ဝါ- ထေရ်သည်၊ ဘာဇနဘာဝံ- တည်ရာ၏ အဖြစ်ကို၊ [အရှင်အညာသိကောဏ္ဍညထေရ်သည် ဓမ္မစကြာတရားတော်၏ တည်ရာဌာနအဖြစ်ကို ဟုစပ်ပါ] (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်) ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ တေန- ထို့ကြောင့် အာဟ- မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသည်ကား၊ ဣမံ အဂ္ဂဓမ္မံ တဿ ဒေသေဿာမီတိအာဒိ- ဣမံ ။ပ။ သာမိ အစရှိသည်တည်း၊ ဩဟိယိတွာ- တွန့်ဆုတ်၍၊ သင်္ကေစံ- တွန့်ဆုတ်ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇိတွာ- ရောက်၍။

၂၁၃။ အညာတုကာမောဝ- သိခြင်းငှာ အလိုရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ ပုစ္ဆိဿတိ) သန္တိဋ္ဌိ- မိမိ၏ အယူကို၊ န ပရာမာသီ- မှားယွင်းသောအားဖြင့် မသုံးသပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အဗ္ဘညိသုတိ- အဗ္ဘညိသုဟူသော ပါဌ်၏၊ (အတ္ထံ-၌စပ်) သန္ဓေဟဇာတဿ- ဖြစ်သော ယုံမှားမှုရှိသော သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇ၏၊ ပုတ္တာဝစနံ- ပုတ္တာစကားတည်း၊ ဣတိကတွာ- ဤသို့နည်းသွင်းပိုက်မှု ပြု၍၊ ဇာနိသုတိ- သိပါကုန်၏လော ဟူ၍၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ သဗ္ဗေဝ န အဗ္ဘညိသုတိ- ဟူ၍၊ (သုဘဒ္ဒေါ ပရိဗ္ဗာဇကော- သည်) အာဟ- မေးလျှောက်ပြီ၊ နေသန္တိ- ကား၊ ပုရာဏာဒီနံ- ပုရာဏအစရှိသော တိတ္ထိယဆရာကြီးတို့၏၊ သာ ပဋိညာတိ- ကား၊ ကရောတောခေါ မဟာရာဇ ကာရယတောတိအာဒိနာ- ကရောတော ခေါ မဟာရာဇ ကာရယတော အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဋိညာ- ဝန်ခံခြင်းသည်၊ [ပဋိညာတာ- ဟုပါဌ်ရှိနေလေ၏] ဝါ- တနည်းကား၊ (သာ ပဋိညာတိ- ကား၊) သဗ္ဗညုပဋိညာဇေ- သဗ္ဗညုဟု ဝန်ခံခြင်းသည်သာလျှင် (နိယျာနိကာ သစေ ဟောတိ) နိယျာနိကာတိ- ကား၊ သပ္ပိဋိဟာရိယာ- ဆန့်ကျင်ဘက် အယူဝါဒတို့ကို ပယ်ရှား၍ မိမိအယူဝါဒ တည်မြဲအောင် ဟောပြောနိုင်ခြင်းဟူသော အစွမ်းတန်ခိုးနှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (သစေ ဟောတိ- အံ့၊) [ယခင်မာရယာစနကထာအဖွင့်ဋီကာ (နှာ-၁၅၂) ကို နည်းမှီးအနက်ပေးသည်] ဝါ- တနည်းကား၊ တေသံ- ထိုပုရာဏအစရှိသော တိတ္ထိယဆရာတို့၏၊ သိဒ္ဓန္တသင်္ခါတာ- အယူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု ဆိုအပ်သော၊

[ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ လဒ္ဓိတ္ထိ သိဒ္ဓန္တော သမယော ဘဝေ- ဟူသော အဘိဓာန်ဂါထာ- ၁၆၀- ကို နည်းမှီးသည်။] ဝဇ္ဇတော- ဝဋ်ဒုက္ခမှ၊ နိဿရဏဋ္ဌေန- ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ နိယျာနိကာ- ဝဋ်ဒုက္ခမှ ထုတ်ဆောင်သည်။ (သစေ ဟောတိ- အံ့) ဣတိ- ဤကားအနက်တည်း။

သာသနဿ- အဆုံးအမတရား၏၊ သမ္ပတ္တိယာ- ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ တေသံ- ထိုပုရာဏအစရှိသော ဆရာကြီးတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊ သဗ္ဗညုတံ- သဗ္ဗညုတို့၏ အဖြစ်သို့ ဝစ္ဆတိ- ရောက်၏၊ ဣတိ စ- ဤသို့လည်းကောင်း၊ တဗ္ဗိပရိယာယတော- အဆုံးအမတရား၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်းမှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သမ္ပတ္တိမဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (တေသံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊) အသဗ္ဗညုတံ- သဗ္ဗညုမဟုတ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့ ဝစ္ဆတိ- ရောက်၏၊ ဣတိစ- လည်းကောင်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- ကား၊ တဿာတိအာဒိ- တဿာ စအရှိသည်တည်း၊ အတ္တာဘာဝတောတိ- ကား၊ သုဘဒ္ဓဿ- သုဘဒ္ဓပရိဗိုလ်၏၊ သာဓေတဗ္ဗ အတ္တာဘာဝတော- ပြီးစီးစေဖွယ်ရာ အကျိုးမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩကာသာဘာဝတောတိ- ကား၊ တထာ- ထိုပုရာဏအစရှိသော သမဏဗြာဟ္မဏတို့ ပဋိညာ၏ နိယျာနိက မဟုတ်သည်အဖြစ်ကို ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိတ္တာရိတံ- အကျယ်ချဲ့အပ်သည်ကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ ဓမ္မံ- တရားကို၊ ဒေသေတုံ- ဟောခြင်းငှာ၊ အဝသရာဘာဝတော- အခွင့်ချိန်ခါ မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (အလန္တိ ပဋိက္ခိပိတွာ- ၍)၊ ဣဒါနိ- သုဘဒ္ဓ၏ မွေးခွန်းကို ဖြေဆိုမပြု ပယ်ရှားမှု ပြုခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တမေဝ ဩကာသာဘာဝံ- ထိုအခွင့်ချိန်ခါ မရှိခြင်းကိုပင်လျှင်၊ ဒေသေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ပဌမယာမသ္မိန္နိအာဒိ- ပဌမယာမသ္မိ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ။

၂၁၄။ သမဏဘာဝကရာနံ- ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သူ၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်ကုန်သော၊ ယေသံဓမ္မာနံ- အကြင်တရားတို့ကို သမ္မာဒနေန- ပြည့်စုံစေခြင်းကြောင့်၊ သမဏော- ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်၊ (ဟောတိ- ဖြစ်၏)၊ တေ (ဓမ္မာ) ပန- ထိုကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သောသူ၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော တရားတို့သည်ကား၊ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန- အမြတ်ဆုံးတရားကို ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ အရိယမဂ္ဂဓမ္မာ- အရိယမဂ်တရားတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ စတုမဂ္ဂသံသိဒ္ဓိယာ- လေးပါးသော အရိယမဂ်တရားတို့ ပြီးစီးရရှိခြင်း အနက်သဘောကြောင့်၊ ပါဠိယံ-

သုတ်]

သုဘဒ္ဒပရိတ္တာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၆၈၇

ပါဠိတော်၌၊ စတ္တာရော- လေးဦးကုန်သော၊ သမဏာ- သမဏမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊
 (ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုလေးပါးသော သမဏမည်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗာဟိရသမယေ- မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၏ အပြင်အပ
 အယူဝါဒ၌၊ သဗ္ဗေန- အားလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗ- အားလုံးစုံ (တနည်း)
 သဗ္ဗေနသဗ္ဗ- အချင်းခပ်သိမ်း လုံးဝဥသုံး နတ္ထိ- မရှိ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တော-
 ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမော သောတာပန္နသမဏောတိအာဒိ- ပဌမော
 သောတာပန္နသမဏော အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ပုရိမဒေသနာယာတိ- ကား၊ ယသ္မိံ စ ခေါ သုဘဒ္ဒ ဓမ္မဝိနယေတိအာဒိနာ- ယသ္မိံ ။ပ။
 ဝိနယေ အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာယ- ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဒေသနာယ-
 ဒေသနာတော်ဖြင့်။

ဗျတိရေကတောစ- ပြောင်းပြန်ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
 အန္တယတောစ- အလျော်အနက် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပေတော-
 အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝိဘာဝိယတိ- ထင်ရှားပြအပ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤသမဏတို့တွင်၊ **ပဌမသမဏောပိ**- ပဌမသမဏကိုလည်း၊
 ပုရိမဒေသနာယာတိပဒေန- ပုရိမဒေသနာယဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတောဝ-
 သွင်းယူအပ်သည်သာ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ အတ္ထနော-

၁။ ဗျတိရေကတော ။ပ။ ပဌမသမဏော ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ပဌမနယော”
 ဟုပါရှိနေ၏။ သို့သော် ပဌမနည်း ဒုတိယနည်းစသည်ဖြင့် ဖွင့်ပြထားသည်ကို မတွေ့ရပါ။
 ပါဠိတော်၌ “ပဌမသမဏ၊ ဒုတိယသမဏ” စသည်ဟောထားသောကြောင့် နဂိုမူလက
 “ပဌမသမဏော”ဟု ရှိရာမှ “ပဌမနယော” ပါဠိပျက်သွားဟန် တူပါ၏။ ပါဠိတော်၌
 “ပဌမသမဏ” စသည်ဖြင့် သမဏလေးမျိုးဟောတော်မူပြီး အဋ္ဌကထာ၌ သမဏ(၁၂)မျိုး
 ဖွင့်ပြထား၏။ မဂ္ဂဌသမဏခေါ်မဂ်၌ တည်သော သမဏလေးပါး၊ ဖလဌသမဏခေါ်ဖိုလ်၌
 တည်သော သမဏလေးပါးတို့အပြင် မဂ်မရမီ ဝိပဿနာအားထုတ်သော အာရဒ္ဓဝိပဿက
 သမဏလည်း ရှိသေး၏။ မဂ္ဂဌသမဏလေးပါးရှိသည်နှင့် လျော်စွာ မဂ်မရမီက
 အာရဒ္ဓဝိပဿက သမဏလည်း လေးမျိုးရှိသောကြောင့် သမဏ (၁၂)ပါး ရှိခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ဋီကာ၌ “ဗျတိရေကတော အန္တယတော”ဟု ဆိုရာ၌ ဤဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
 သာသနာတော်၌သာ သမဏလေးပါး၊ ၁၂-ပါးရှိသည်ကို အန္တယဟု ဆိုလို၍ သာသနာပ
 တိတ္ထိယတို့ ပရပွဲဝါဒ၌ ထိုသမဏများ ဆိတ်သုဉ်းသည်ကို ဗျတိရေကဟုဆိုလို၏။

ကိုယ်တော်၏။ သာသနံ- အဆုံးအမတရား ဒေသနာ သာသနာတော်ကို၊ နိယမန္တော- သတ်မှတ်တော်မူလိုသည်။ (ဤသာသနာတော်၌သာ သောတာပန် သမဏစသည်ကို ရနိုင်သည်ဟုသတ်မှတ် ညွှန်ပြလိုသည်။ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဣမသ္မိံ ခေါတိ- ဣမသ္မိံခေါဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊) အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ယောဇနာ- ပါဠိတော်ကို အနက်ယှဉ်စပ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗာ- ပြုရမည်၊) အာရဒ္ဓဝိပဿကေဟိတိ- ကား၊ (ပရပူဝါဒါ- ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပတ်တ္ထိယ တို့၏ အယူဝါဒတို့သည်၊) သမာဓိကမ္မိကဝိပဿကေဟိ- သမ္မာဓိလုပ်ငန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝိပဿနာ ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှလည်းကောင်း၊ (သုညာ- ဆိတ်သုဉ်းကုန်၏၊) (ဧတံ- ဤအာရဒ္ဓဝိပဿကေဟိ-ဟူသော စကားကို၊) သိခါပ္ပတ္တဝိပဿကေ- အထွတ် အထိတ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ (အာစရိယေန- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြု ပဋ္ဌပိတဝိပဿနေ- လက်ဦးပဋ္ဌမစ၍ ဖြစ်စေအပ်သော ဝိပဿနာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ (သန္ဓာယ- ၍၊) န ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။

ပန- ဝါဒတမျိုးကား၊ ဗာဟိရကသမယေ- ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ အပြင်အပတ် တိတ္ထိယတို့၏ အယူဝါဒ၌၊ ဝိပဿနာရမ္ဘဿ- ဝိပဿနာအားထုတ်ခြင်း၏၊ ပန္နောပိ- အကျင့်လမ်းစဉ် သည်သော်မှပင်၊ နတ္ထေဝ- မရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဧတံ- ဤအာရဒ္ဓဝိပဿကေဟိ- ဟူသော စကားသည်၊ အဝိသေသဝစနံ- သိခါပ္ပတ္တဝိပဿက ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ အထူးဆိုလိုသည်မဟုတ်ဘဲ ဝိပဿနာအားထုတ်သူ အားလုံးကို ပြဆိုကြောင်း စကားတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အပရေ- တပါးသော ဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ အဓိဂတဋ္ဌာနန္တိ- ကား၊ အဓိဂတဿ- မိမိရအပ်ပြီးသော သောတာပတ္တိမဂ်၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်ကို၊ တဒတ္တံ- ထိုသောတာပတ္တိမဂ် အကျိုးငှာ၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ- ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အကျင့်လမ်းစဉ်ကို၊ (အညဿ- အခြားသော သူအား၊ ကထေတွာ) ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း။

တဖန် ဤနေရာ ဋီကာ၏ တဆက်တည်းသော နောက်စာကြောင်း၌ “ဗာဟိရကသမယေ ဝိပဿနာရမ္ဘဿ ဂန္ထောပိ နတ္ထေဝ”ဟူ၍ ကျမ်းဂန်အနက်ဟော “ဂန္ထ”ပုဒ်ဖြင့် ရှိနေရာ၌ ခရီးလမ်းစဉ်အနက်ဟော “ပန္န”ပုဒ်ဖြင့် ပြင်၍ အနက်ပေးလိုက်ပါ၏။ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ “ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ”ဟူ၍ မဂ္ဂပုဒ်ဖြင့် ဟောတော်မူရာဝယ် ထိုမဂ္ဂပုဒ်နှင့် အနက်တူ “ပန္န”ပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာပြထားသည်နှင့် လျော်ညီစွာ ပြင်လိုက်ခြင်းဖြစ်၏။

သုတ်]

သုတဒ္ဓပရိတ္တာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၆၈၉

ယေန- အကြင်သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အကြင် သောတာပတ္တိဖိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ- သောတာပတ္တိမဂ်ကို အဓိကတော- ရအပ်ပြီးပြီ၊ ဥပရိမဂ္ဂေါ- အထက်မဂ်ကို န အဓိကတော- မရအပ်သေး၊ သော- ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကိုသာ ရပြီး၍ အထက်မဂ်ကို မရသေးသော ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တဿ- ထိုမိမိရအပ်ပြီးသော သောတာပတ္တိမဂ်၏၊ အကုပ္ပဓမ္မတာယ- ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကြောင့် ပျက်စီးခြင်းသဘောမရှိသည် အဖြစ်ဖြင့်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ- သောတာပတ္တိမဂ်၌၊ ဌိတော- တည်သောပုဂ္ဂိုလ်မည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ပျက်စီးခြင်း သဘောမရှိသည် အဖြစ်ဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည် အဖြစ်ကြောင့်) သောတာပန္နော- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သောတာပတ္တိဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌော- သောတာပတ္တိမဂ်ဋ္ဌမည်၏၊ (သောတာပန် သောတာပတ္တိဖိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နေပါလျက် သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်သူမည်၏)။

ဝါ- တစ်နည်းကား၊ (သော- ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) သိဒ္ဓိတော- သောတာပတ္တိမဂ်၏ အပြီးအစီး ဖြစ်ပြီးခြင်းကြောင့် ဘူတပုဗ္ဗဂတိယာ- ဘူတပုဗ္ဗဂတိနည်းအားဖြင့် (ဖြစ်ဖူးသော သောတာပတ္တိမဂ်၏ ဖြစ်ပုံဖြစ်နည်းအားဖြင့်) တတ္ထ- ထိုသောတာပတ္တိမဂ်၌၊ ဌိတပုဗ္ဗော- တည်ဖူးသည်၊ (ဟောတိ) ဣတိ- ထိုသို့အပြီးအစီး ဖြစ်ပြီးခြင်းကြောင့် ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်ဖူးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သောတာပန္နော- သည်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌော- မည်၏၊ သေသအရိယာ- သောတာပန်မှ ကြွင်းသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ န သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌော- သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌမည်သူ မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ သေသအရိယာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့သည်) ဘူမန္တရုပ္ပတ္တိတော- သောတာပန်အဆင့်မှ တစ်ပါးသော သကဒါမိပုဂ္ဂိုလ် အဆင့်အစရှိ သော ဘုံအဆင့်သို့ ရောက်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်က သာလျှင် အခြားသော သူကို သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် ပြုနိုင်သည်မှန်၏၊ သောတာပန္နော- သည်၊ အတ္တနာ- မိမိကိုယ်တိုင်၊ အဓိကတဋ္ဌာနံ- ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသော နေရာဌာနဖြစ်သော၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ- သောတာပတ္တိမဂ်ကို အညဿ- အခြား ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ကထေတွာ- ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါကျင့်စဉ်ကို ပြောဟောခြင်းဖြင့် ပြောဟော၍၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌံ- သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်သူဖြစ်အောင်၊ ကရေယျ- ပြုနိုင်၏၊ အဋ္ဌမကော- ရှစ်ယောက်မြောက် သောတာပတ္တိမဂ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌံ- အောင်) န ကရေယျ- မပြုနိုင်၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) အသမ္ဘဝတော-

၆၉၀

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မဖြစ်နိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ဧကစိတ္တက္ခဏိကဖြစ်သော မဂ်ပုဂ္ဂိုလ်အနေအားဖြင့် အခြားသူကို မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် ပြုခြင်းကိစ္စ၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။)

ဧသနယော သေသမဂ္ဂဋ္ဌေသူတိဧတ္တာပိ- ဧသနယော သေသမဂ္ဂဋ္ဌေသူ ဟူသောပါဌ်၌လည်း၊ ဣမိနာဝ နယေန- ဤသောတာပတ္တိမဂ္ဂ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိသင့်၏။ ပဂုဏ် ကမ္မဋ္ဌာနန္တိ- ပဂုဏ် ကမ္မဋ္ဌာနံဟူသည်ကား၊ အတ္တနော- မိမိ၏။ ပဂုဏ်- ကျေညက်စွာ လေ့လာပွားများ စေအပ်ပြီးသော၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ- ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ (ကထေတွာ- ဤ) ဧတေနော- ဤပဂုဏ် ကမ္မဋ္ဌာနံဟူသော စကားဖြင့်ပင်လျှင်၊ အဝိသေသဝစနန္တိ- အာရမ္ဘဝိပဿကေဟိဟူသော စကားသည် အဝိသေသ ဝစနဖြစ်သည်ဟူသော၊ ဝါဒေါ- ဝါဒကို၊ (အာစရိယေန- သည်း) ပဋိက္ခိတ္တော- ပယ်မြစ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။ (ကိံ ကုသလန္တိ- ကိံ ကုသလံဟူသော ပါဌ်ဖြင့်) သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတညာဏ်ကို အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့် သဗ္ဗညုတညာဏံ- ကို အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်သနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ တံ- ထိုသဗ္ဗညုတညာဏ်တော် သည်၊ ဝါ- ကို၊ သဗ္ဗဥေယျဓမ္မာ-ဝဇောဓနေ- အားလုံးသော သိဖွယ်တရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၌၊ ကုသလံ ဆေကံ- ကျွမ်းကျင်၏။ နိပုဏံ- ကျွမ်းကျင်သိမ်မွေ့၏။ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။ တတ္ထ- ထိုသိဖွယ်တရား အားလုံးကို သိခြင်းကိစ္စ၌၊ အသင်္ဂအပ္ပဋ္ဌိဟတံ- ငြိကပ်ရပ်တန့်မှု မရှိ၊ အတားအဆီးမရှိဘဲ၊ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်၏။ ဣတိကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ (သဗ္ဗညုတညာဏံ- ကို၊ အဓိပ္ပေတံ- ၏)။

ဧကေန- တစ်ခုသော၊ ဝဿေန- နှစ်ဖြင့်၊ သမဓိကာနိ- ပိုလွန်ကုန်သော၊ (ပညာသဝဿာနိ- နှစ်ငါးဆယ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ) [အဓိကာနိ ပုဒ်သည် ပါဠိတော်မှ “ပညာသ ဝဿာနိ”နှင့် တူလျာဓိကရုဏဖြစ်သောကြောင့် သမဓိကာနိ၌ “သဟ” မှ ဟကျေသော “သ”ဟု ဆိုဖွယ်မလိုပါ။ နိဂ္ဂဟိတံနှင့် တကွသော “သံ” ဥပသာရ အနက်မဲ့ဟုဆိုသင့်ပါ၏။ ဧတေန- ဤတရားဖြင့်၊ စတုသစ္စဓမ္မံ- သစ္စာလေးပါးတရားကို၊ ယာထာဝတော- မှန်ကန်သောအားဖြင့်၊ ဉာယန္တိ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ- ထိုးထွင်းသိကုန်၏။ ဣတိ- ထိုသို့သစ္စာလေးပါးတရားကို ဟုတ်မှန်စွာ ထိုးထွင်းသိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ- လောကုတ္တရမဂ်ဖြစ်သော၊ (သော- ထိုတရားသည်၊) ဉာယော- ဉာယမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ အရိယမဂ္ဂဓမ္မဿာတိ- အရိယမဂ္ဂဓမ္မဿဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊ ဧတေန- ဤတရားဖြင့်၊

သုတ်]

သုဘဒ္ဒပရိတ္တာဇကဝတ္ထုအဖွင့်

၆၉၁

အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယမဂ်ကို၊ ပစ္စက္ခတော- မျက်မှောက်တိုက်ရိုက်အားဖြင့်၊ ပဒိဿတိ
 ဒိဿတိ- တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့အရိယမဂ်ကို မျက်မှောက်တိုက်ရိုက်
 တွေ့မြင်အပ်ကြောင်း တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ- ဝိပဿနာမည်သော၊
 (သော- ထိုတရားသည်၊) ပဒေသော- ပဒေသမည်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ပဒေသေ
 ဝိပဿနာမဂ္ဂေတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဂုတ္တံ- ပြီ၊ သမဏောပီတိဇတ္ထ- သမဏောပိ-
 ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ပိသဒ္ဓေါ- ပိသဒ္ဓါကို၊ ပဒေသဝတ္တိတိဇတ္ထာပိ- ပဒေသဝတ္တိဟူသော
 ဤပါဠိ၌လည်း၊ အာနေတွာ- ဆောင်ယူ၍၊ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော- စပ်ရမည်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊
 ပဒေသဝတ္တိ ။ပ။ ဟောတိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

၂၁၅။ သောတိ- သောဟူသည်ကား၊ တထာဂုတ္တော- ထိုသို့ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးကို
 ရဟန်းပြုပေးရန်၊ ဆုံးမဩဝါဒပေးရန် ဆရာထံမှ တာဝန်ပေးမှုကို လက်ခံရရှိသော
 တပည့်ဟူ၍ ဆိုအပ်သော၊ အန္တေဝါသီ- အနီးနေတပည့်သည်၊ တေနာတိ- ကား၊
 အာစရိယေန- ဆရာသည်၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဌာနေ- အရာဌာန၌၊ ဌပိတော-
 အထားခံရသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) ပရပဗ္ဗဇနာဒီသု- (ဆရာက
 တာဝန်ပေးခြင်းကြောင့်) သူတပါးကို ရဟန်းပြုပေးခြင်း အစရှိသော ကိစ္စတို့၌၊
 နိယုတ္တတ္တာ- ယှဉ်သည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ- တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရသည်
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သက္ခိသာဝကောတိ- ကား၊ ပစ္စက္ခသာဝကော- မျက်မှောက်
 တပည့်သည်၊ သမ္ပုဓသာဝကော- မျက်မြင်ဒိဋ္ဌတပည့်သည် (အဟောသိ) ဣတိအတ္ထော-
 အနက်တည်း၊ ဘဂဝတိ ဓရမာနေတိ- ကား၊ ဓရမာနဿ- သက်တော်ထင်ရှားရှိနေသော၊
 ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ- အနီးရှေ့တော်မှောက်၌၊ (ပဗ္ဗဇိတွာ)
 သေသဒ္ဓယေပိ- ကြွင်းသော ဓရမာနေယေဝ ဘဂဝတိ ဟူသော ပုဒ်နှစ်ပါး အပေါင်း၌လည်း၊
 ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ သဗ္ဗောပိ သောတိ- ကား၊ သဗ္ဗော- အားလုံးသော၊
 တိဝိဓောပိ- သုံးမျိုးအပြား ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ [တိဝိဓ သရုပ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ကြည့်]
 သော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ပစ္ဆိမော- သော၊ သက္ခိသာဝကော- တည်း)အယံ ပန-
 ဤသုဘဒ္ဒသည်ကား၊ (ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓရမာနေယေဝ- သက်တော်
 ထင်ထင် တည်ရှိစဉ်မှာပင်) အရဟတ္တံ- အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ- ရောက်ပြီ၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ပရိပုဏ္ဏဂတာယ- ပြည့်စုံစွာရောက်ခြင်းအားဖြင့် (မြတ်စွာဘုရားသက်တော်
 ထင်ရှားရှိစဉ်မှာပင် ရှင်အဖြစ်ရောက်ခြင်း၊ ရဟန်းအဖြစ်ရောက်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍
 အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့် သုံးမျိုး အပြည့်အစုံရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊)

၆၉၂

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မတ္ထကပ္ပတ္တော- အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်။ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ပစ္ဆိမော- နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ သက္ခိသာဝကော- မျက်မှောက်တပည့်သည်။ (အဟောသိ) ဣတိ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ရမည်)။

ပဗ္ဗမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ- ငါးခုမြောက် ရွတ်ဆိုဖတ်ကြား တထောက်နားရာ အပိုင်းအခန်း၏ အဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ။

တထာဂတပစ္ဆိမဝါစာအဖွင့်

၂၁၆။ တန္တိ- တံဟူသည်ကား၊ ဘိက္ခုသံဃဿ- ရဟန်းသံဃာတော်ကို၊ **ဩဝါဒကဏီ**- (နောင်အခါ၌) ဆုံးမသွန်သင်မည်ဖြစ်သော အကြောင်းအင်္ဂါကို၊ ဒဿေတုံ- ပြခြင်းငှာ၊ အထ ခေါ ဘဂဝါတိအာဒိ- အထ ခေါ ဘဂဝါ- အစရှိသော ပါဠိတော်ကို၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ- သုတ်အဘိဓမ္မာ ဝိနည်းတရားကို ပေါင်းစုရွတ်ဆို သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူကြသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဝုတ္တံ- ရွတ်ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယ်- အဋ္ဌကထာဆရာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ဂဟိတဿ- သုတ်အဘိဓမ္မာ၌ ထည့်သွင်းသိမ်းယူအပ်သော၊ ဓမ္မဿ- တရားတော်ကို၊ အတိသဇ္ဇနံ သမ္မောဓနံ- သိစေခြင်းသည်၊ ဒေသနာ- ဒေသနာမည်၏၊ (သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ဂဟိတဿ- သော) တဿေဝ (ဓမ္မဿ)- ထိုတရားတော်ကိုပင်လျှင်၊

၁။ **ဩဝါဒကဏီ** ။ ။ ဤနေရာအဋ္ဌကထာ၌ “ဣဒါနိ ဘိက္ခုသံဃဿ ဩဝါဒံ အာရဘိ၊ တံ ဒဿေတုံ အထခေါ ဘဂဝါတိ အာဒိ ဝုတ္တံ”ဟု ဖွင့်ထားရာဝယ် “တံ ဒဿေတုံ” ၌ “တံ” ကို ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “တံ ဩဝါဒံ”ဟု မဖွင့်ဘဲ “ဩဝါဒကဏီ”ဟူသော အဖွင့် ပါဠိကို တွေ့ရ၏။ ပျက်ယွင်းနေသော ပါဠိဖြစ်နေလေသလောဟု တွေးတောမိ၏။ သို့သော် ပါဠိရှိသည့်အတိုင်း ဖြစ်သင့်သော အနက်ကို စဉ်းစားရသော် ဩဝါဒက- ဆုံးမသွန်သင်တတ်သော၊ အင်္ဂိ- အကြောင်းအင်္ဂါဟု ကမ္မဓာရယသမာသံ ကြံ၍ “ဆုံးမသွန်သင်တတ်သော အကြောင်းအင်္ဂါ” ဟူသည် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးချိန်၌ ရဟန်းသံဃာကို ဩဝါဒပေးမည့် ဆရာတည်း။ ထိုဆရာဆိုသည်မှာလည်း ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦးမဟုတ်၊ ဓမ္မနှင့်ဝိနယဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာပါဠိတော်၌ “သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ” အဋ္ဌကထာ၌လည်း “တံ သကလမ္ပိ ဝိနယဝိဇ္ဇကံ မယိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထုကိစ္စံ သာဓေယတိ”စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။ အဋ္ဌကထာမှ “ဩဝါဒံ”ပုဒ်ကို “ဩဝါဒကဏီ”ဟု ဆိုလိုလျက် နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ဩဝါဒံ”ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟု ကြံရာ၏။

သုတ်]

တထာဂတပစ္ဆိမဝါစာအဖွင့်

၆၉၃

ပကာရတော- အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့်၊ ဝေနေယျ သန္တာနေ-
 ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ဉာပနံ ဌပနံ- ထားခြင်းသည်၊ ပညာပနံ-
 ပညာပနမည်၏။ ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြတော်မူလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မောပိ ။ပ။
 ပညတ္တောစာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တထာ- ထိုမှတပါး၊ ဝိနယတန္တိ-
 သင်္ဂဟိတဿ- ဝိနည်းပါဠိတော်၌ ထည့်သွင်းသိမ်းယူအပ်သော၊ (အတ္တဿ-၌စပ်)
 ကာယဝါစာနံ- ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ ဝါ- ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော
 လွန်ကျူးမှုတို့ကို၊ ဝိနယနတော- မြစ်တားဆုံးမတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနယောတိ-
 ဝိနယဟူ၍၊ လဒ္ဓါဓိဝစနဿ- ရအပ်သော နာမည်ရှိသော၊ အတ္တဿ- အနက်ကို၊
 အတိသဇ္ဇနံ သမ္မောဓနံ- သည်၊ ဒေသနာ- မည်၏၊ (ဝိနယောတိ- ၍၊ လဒ္ဓါဓိဝစနဿ-
 သော၊) တဿေဝ (အတ္တဿ)- ထိုအနက်ကိုပင်၊ ပကာရတော- ဖြင့်၊ အသင်္ကရတော-
 ဝိနည်းပညတ် အချင်းချင်း မရောယှက်သောအားဖြင့်၊ (ဝေနေယျသန္တာနေ- ၌) ဉာပနံ
 ဌပနံ- သည်၊ ပညာပနံ- ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဝိနယောပိ ။ပ။ ပညတ္တောစာတိ- ၍၊
 (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ။

အဓိသီလသိက္ခာနိဒ္ဒေသဘာဝေန- အဓိသီလသိက္ခာကို အကျယ်တဝင့်
 ညွှန်ပြသည် အဖြစ်ကြောင့် (ဝါ- ညွှန်ပြသည့်အတွက်) သာသနဿ- သိက္ခာသုံးဖြာ
 သာသနာတော်၏၊ မူလဘူတတ္တာ- အရင်းမူလ ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌမံ- (သုတ္တန်
 အဘိဓမ္မာတို့မှ) ရှေးဦးစွာ၊ ဝိနယော- ဝိနည်းကို၊ သိက္ခိတဗ္ဗော- သင်ယူထိုက်၏၊ ဣတိ-

ထို့အပြင် ဓမ္မနှင့် ဝိနယကို ပဓာနထား၍ “ဩဝါဒကင်္ဂီ”ဟု ဖွင့်ထားသော်လည်း
 နဝကတရရဟန်းက ထေရတရရဟန်းကို “အာဝုသော”ဟု မခေါ်မပြောရန်နှင့် “ဘန္တေ”ဟု
 ခေါ်ပြောရန် အစရှိသော အဓိန့်စကားတော်များကား ဩဝါဒကင်္ဂီမဟုတ်၊ ဩဝါဒသာ
 ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ ဆက်လက်ကြံစည်ကြပါကုန်၊ “တံ ဒဿေတုံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌
 “ဩဝါဒကင်္ဂီ”ဟူသော ဋီကာအဖွင့်ကို ရှု၍ “တံ” ကို အနက်ပြန်ဆိုထားကြရာ၌ “တံ-
 ထိုရဟန်းအပေါင်းအား ဆုံးမတတ်သော အင်္ဂါကို၊ ဝါ- ရဟန်းအပေါင်းအား ဆုံးမကြောင်း
 အင်္ဂါကို”ဟု ဗားကရာ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ပြန်ဆိုပြီး ပခုက္ကူအဋ္ဌကထာနိဿယ၌မူ “တံ
 ဩဝါဒ- ထိုရဟန်းအပေါင်းကို ဆုံးမတတ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ အင်္ဂါဖြစ်၍ဖြစ်သော
 အဆုံးအမကို”ဟုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ “တံ- ထိုဩဝါဒအစိတ်အပိုင်းကို
 (ဩဝါဒအများထဲမှ ဩဝါဒအစိတ်အပိုင်းကို)”ဟုလည်းကောင်း အနက်ပေးတော်မူကြ၏။

ထို့ကြောင့်၊ တာဝ- သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဥဒ္ဓေသံ- သင်ယူရွတ်ဆို ထိုက်သော၊ တံ ဝိနယံ- ထိုဝိနည်းကို၊ သရူပတော- အထည်ကိုယ် သရုပ်သကောင် အားဖြင့်၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည်၊ မယာ ဟိ ဝေါတိအာဒိ- မယာ ဟိ ဝေါ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ- မိန့်ဆိုပြီ၊ တတ္ထ- ထို “မယာ ဟိ ဝေါ”အစရှိသော စကားရပ်၌၊ သတ္တာပတ္တိက္ခန္ဓဝသေနာတိ- ကား၊ သတ္တန္တံ- (၇) မျိုးကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ- အာပတ်အစုအဝေးတို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အဝီတိက္ကမနိယတာဝသေန- မလွန်ကျူးကောင်းသည် အဖြစ်အနေအားဖြင့်၊ (ဝိနယော နာမ- ဝိနည်းမည်သည်ကို၊ ဒေသိတော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) ဣဒံ- ဤအမှုကို၊ ဝေါ- သင်တို့သည်၊ ကတ္တဗ္ဗံ- ပြုထိုက်၏၊ ဝါ- ပြုရမည်၊ ဣဒံ- ကို ဝေါ- သင်တို့သည်၊ နကတ္တဗ္ဗံ- မပြုကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗဿ- ပြုထိုက်သော အမှု၊ မပြုထိုက်သော အမှုကို၊ ဝိဘာဂေန- ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်၊ အနုသာသနတော- သွန်သင်ညွှန်ပြ ဆုံးမတတ်သည်အဖြစ်ကြောင့် (သကလမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တံ ဝိနယပိဋကံ- ထိုဝိနည်းပိဋကသည်၊ မယိ- ငါဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတေ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံပြီးလသော်၊ တုမှာကံ- အသင်တို့၏၊) သတ္ထုကိစ္စံ- ဆရာ၏ကိစ္စကို၊ သာဓေယတိ- ပြီးစီးစေလတ္တံ့။

☞ တေန တေနာကာရေနာတိ- ကား၊ ဝေနယျာနံ- တရားဓမ္မ ဟောပြောဆုံးမ ထိုက်သော သတ္တဝါတို့၏၊ ဝါ- တရားဓမ္မဟောပြောဆုံးမ၍ မင်္ဂုလ်တရားထူး ရနိုင်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အဇ္ဈာသယာနုရူပေန- အလိုအကြိုက် စရိုက်အားလျော်သော၊ တေန တေန ပကာရေန- ထိုထိုအမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့်၊ ဣမေ ဓမ္မေတိ- ကား၊ ဣမေ သတ္တတိသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ- ဤ (၃၇) ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို၊

၁။ တံ တာဝ ဝိနယမုဒ္ဓေသံ ။ ။ ဋီကာ၌ “အယမုဒ္ဓေသံ”ဟု ပါဠိရှိနေ၏။ မှန်ကန်သော ပါဠိမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “အယ”ဟူ၍ ပျက်နေသော ပါဠိနှင့် နီးစပ်သော အက္ခရာကို ယူ၍ “ဝိနယမုဒ္ဓေသံ”ဟု ပြင်လိုက်၏။ ယင်းသို့ပြင်ရန်အတွက် စာသွားကို ကြည့်သောအခါ “မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော”ဟူသော ပါဠိတော်မှ ဓမ္မနှင့် ဝိနယတို့တွင် ဝိနယကို ဖွင့်သော နေရာဖြစ်၏။ ယင်းသို့ဖွင့်ရာ၌ “သာသနဿ မူလဘူတတ္တာ ဝိနယော ပဌမံ သိက္ခိတဗ္ဗောတိ တံ တာဝ ဝိနယမုဒ္ဓေသံ (အယမုဒ္ဓေသံ) သရူပတော ဒဿေန္တော”ဟူသော ဋီကာဝါကျဝယ် “တံ တာဝ”မှ “တာဝ”၏ အပါဒါန်မှာ ဓမ္မဖြစ်ပြီး၊ “တံ”၏ စွဲနက်မှာ ဝိနယဖြစ်၏။ ထိုစွဲနက်ကို ဋီကာဖွင့်ပြရာ၌ “ဝိနယမုဒ္ဓေသံ”ဟူ၍ ဥဒ္ဓေသံဟူသော ဝိသေသန ကူစွက်ပြီး ဝိနယကို စွဲနက်အဖြစ် ဖွင့်ပြသည်ဟု သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဒ္ဓေသံ- သင်ယူရွတ်ဆိုထိုက်သော၊ တံ ဝိနယံ- ထိုဝိနည်းကို”ဟု ပါဠိပြင်၍ အနက်ပေးထားပါသည်။

သုတ်]

တထာဂတပစ္ဆိမဝါစာအဖွင့်

၆၉၅

(ဝိဘဇိတ္တာ) သုတ္တန္တဒေသနာယ- သုတ္တန်ဒေသနာတော်၏။ ဝါ- သည်၊ တပုဓာနတ္တာ-
 ထိုသတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန်အစရှိသော (၃၇) ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားသာလျှင်
 ပဓာနရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ ဒေသိတန္တိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ-
 မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ တံတံစရိယာနုရူပံ- ထိုထိုအလေ့အကျက် စရိုက်အားလျော်စွာ၊
 သမ္မာပဋိပတ္တိယာ- ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ဖြင့် အနုသာသနတော- သွန်သင်ဆုံးမသည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္ထုကိစ္စံ- ဆရာ၏ကိစ္စကို၊ သာဓေဿတိ- ပြီးစီးစေလတ္တံ့၊
 ကုသလာကုသလာဗျာကတဝသေန- ကုသိုလ်ဟိတ်၊ အကုသိုလ်ဟိတ် အဗျာကတဟိတ်
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ နဝ- ကိုးပါးကုန်သော၊ ဟေတူ- ဟိတ်တို့တည်း၊ သတ္တ
 ဖဿာတိအာဒိ- သတ္တဖဿာအစရှိသော စကားကို၊ သတ္တဝိညာဏဓာတုသမ္ပယော-
 ဂဝသေန- (၇) ပါးသော ဝိညာဏဓာတ်တို့နှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော
 အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏ အနေအားဖြင့်၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဓမ္မာနုလောမေ- ဓမ္မအနုလုံ၍၊ တိကပဋ္ဌာနာဒယော- တိကပဋ္ဌာန်း
 အစရှိကုန်သော၊ ဆ- (၆) ပါးသော ပဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊ ဓမ္မပစ္စနီယေ- ဓမ္မပစ္စနိက်၍၊
 တထာ- ထိုတိကပဋ္ဌာန်း အစရှိကုန်သော (၆) ပါးသော ပဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊
 ဓမ္မာနုလောမပစ္စနီယေ- ဓမ္မအနုလုံပစ္စနိက်၍ (တထာ- ကောင်း) ဓမ္မပစ္စနီယာနုလောမေ-
 ဓမ္မပစ္စနိက်အနုလုံ၍၊ (တထာ- ကောင်း) ဣတိ- ဤသို့အားဖြင့်၊ ဧတဿ- ဤပဋ္ဌာန်း
 ကျမ်းကြီး၏၊ ဝါ- ဤပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးမှာ၊ စတုဝိသတိ- (၂၄) ပါးသော၊ သမန္တပဋ္ဌာနာနိ-
 ဝန်းကျင်ဥသညံ အားလုံးစုံသော အစိတ်စိတ်အဖြာဖြာ ပဋ္ဌာန်းတို့သည် (သန္တိ- ရှိကုန်၏)
 ဣတိ- ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ ဝန်းကျင် ဥသညံ အားလုံးစုံသော အစိတ်စိတ် အဖြာဖြာ
 (၂၄) ပါးသော ပဋ္ဌာန်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ- ထိုပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးသည်) စတုဝိသတိ
 သမန္တပဋ္ဌာနံ- စတုဝိသတိ သမန္တပဋ္ဌာနမည်၏၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ တံ- ထိုစတုဝိသတိ
 သမန္တပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးသည်၊ ပစ္စယာနု လောမာဒိဝသေန- ပစ္စည်း အနုလုံ အစရှိသည်
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘဇိယမာနံ- ဝေဘန်အပ်လသော် အပရိမာဏနယမေဝ-
 အတိုင်းအတာ ပမာဏမရှိများပြားလှသော နည်းရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်
 အနန္တနယ မဟာပဋ္ဌာန ပဋိမဏ္ဍိတန္တိ- မဋိမဏ္ဍိတံ ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 သတ္ထုကိစ္စံ သာဓေဿတိတိ- ကား (သကလမ္ပိ- အားလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ တံ
 အဘိဓမ္မပဋကံ- သည်) ခန္ဓာဒိဝိဘာဂေန- ခန္ဓာအစရှိသော ခွဲဝေအပ်သော ဝေဓုဝေပုံ
 အားဖြင့်၊ ဉာယမာနံ- သိအပ်လသော်၊ စတုသစ္စသမ္မောဓာဝဟတ္တာ- လေးပါးသော

၆၉၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

သစ္စာကို ထိုးထွင်းသိခြင်းကို ဆောင်ရွက်တတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (မယိ-
ငါးဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတေ- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူလသော်) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန- အမှားမပါ၊
မှန်စွာပိုင်နိုင်၊ ကိုယ်တိုင်စတွင်၊ ကုန်စင်ခပင်း၊ ကျန်ကြွင်းမရှိ သိတော်မူသော၊ သတ္တာရာ-
ဆရာသခင်ဘုရားရှင်သည်၊ ကာတဗ္ဗကိစ္စံ- ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ နိပ္ပါဒေဿတိ-
ပြီးစီးစေလတ္တံ့။

(မယိ- သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတေ- သော်၊ ဣမာနိ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-
ဤရှစ်သောင်းလေးထောင်သော တရားတော် အသင်းအဖွဲ့တို့သည်၊) ဩဝါဒါနုဿာသနီ
ကိစ္စနိပ္ပါဒနတော- ဆုံးမခြင်းသွန်သင်ခြင်း ကိစ္စကို ပြီးစေတတ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊
(တုဗ္ဗေ- အသင်တို့ကို၊) ဩဝဒိဿန္တိ- ဆုံးမကြကုန်လတ္တံ့၊ အနုဿာသိဿန္တိ-
သွန်သင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ စာရိတ္တန္တိ- ကား၊ သမုဒါစာရာ- ပြောဆိုကြောင်း
စကားအသုံးအနှုန်းတို့ကို၊ (ဒဿေန္တော) နဝေသု- သတင်းငယ်တို့၌၊ ပိယာလာပံ-
ချစ်ခင်သူ အဖြစ်ဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း အသုံးအနှုန်းတို့၊ ဝုဗ္ဗေသု- သီတင်းကြီးတို့၌၊
ဂါရဝါလာပံ- အလေးဂရုပြုသူ၏ အဖြစ်အားဖြင့် (ရိသေသောအားဖြင့်) ပြောဆိုကြောင်း
အသုံးအနှုန်းတို့၊ (ဒဿေန္တော) ဣတိ အတ္ထော၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဘန္တေတိဝါ၊
အာယသ္မာတိဝါတိ- ဘန္တေတိဝါ၊ အာယသ္မာတိ ဝါ ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊)
အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဘန္တေတိဝါ- ဘန္တေဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်သော၊
အာယသ္မာတိ ဝါ- အာယသ္မာ- ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ ယဒိဒံ (ဝစနံ)-
အကြင်သဒ္ဓါနှစ်ပုဒ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏၊) ဧတံ (ဝစနံ)- ဤသဒ္ဓါနှစ်ပုဒ်သည်၊ ဂါရဝဝစနံ-
ရိသေသောအားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ လောကေ ပန- လောက၌ကား၊
တတြဘဝန္တိ စ- တတြ ဘဝံ ဟူသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝါနံ ပိယာတိ စ-
ဒေဝါနံ ပိယဟူသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဂါရဝ ဝစနမေဝ- သဒ္ဓါသာတည်း။

အာကင်္ခမာနော- ပယ်နုတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိလသော်၊ (ခုဒ္ဓါနုဒ္ဓကာနိ- ငယ်ကုန်၊
သာ၍ ငယ်ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊) သမူဟနတု- ပယ်နုတ်နိုင်၏။
ဝါ- ပယ်နုတ်လော၊ ဣတိ- ဤသို့ ဝုတ္တေ- မိန့်တော်မူအပ်လသော်၊ န အာကင်္ခမာနော-
ပယ်နုတ်ခြင်းငှာ အလိုမရှိလသော်၊ န သမူဟနတု- မပယ်နုတ်ပါလင့်၊ ဣတိပိ-
ဤသို့လည်း၊ ဝုတ္တမေဝ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ-
ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိကပ္ပဝစနေနေဝ ဌပေသီတိ- ဌပေသီဟူ၍၊
(အာစရိယာ) အာဟ- ပြီ ဗလန္တိ ဗလံဟူသည်ကား၊ ဉာဏဗလံ- ဉာဏ်တော်အစွမ်းအားကို

သုတ်]

တထာဂတပစ္ဆိမဝါစာအဖွင့်

၆၉၇

(ဒိဋ္ဌတ္တာ- မြင်တော်မူသည် အဖြစ်ကြောင့်၊) အသမူဟနနံ- မပယ်နုတ်ခြင်းကို၊
 (အရှင်မဟာကဿပထေရ်က ပယ်နုတ်မည်မဟုတ်သည်ကို၊ ဘဂဝတာ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ယဒိဒိဋ္ဌံ- အကယ်၍ မြင်တော်မူအပ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ- ဤသို့
 မြင်တော်မူအပ်သည်ဖြစ်လသော်) တဒေဝ စ- ထိုမပယ်နုတ်ခြင်းကိုသာလျှင်၊ စ-
 အမှန်တကယ်ပင်၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဣစ္ဆိတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ အထ-
 ထိုသို့အလိုရှိအပ်ပါလျက်၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 အာကင်္ခမာနော သမူဟနတူတိ- အာကင်္ခမာနော သမူဟနတုဟူ၍၊ အဝေါစ-
 မိန့်တော်မူပါသည်။ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ တထာဂ္ဂပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေန-
 ထိုသို့ပယ်နုတ်လိုခြင်း သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ အလိုကျအားဖြင့်၊
 (အလိုသဘော လိုက်လျောသည့် အနေအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အဝေါစ-
 မိန့်တော်မူပြီ)။

ဟိ- အကျယ်ချဲ့ပြဦးအံ့၊ ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကနိ- ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊
 သမာဒါယ- ကောင်းစွာနာယူလက်ခံ၍၊ သံဝတ္တိတုံ- ကျင့်ခြင်းငှာ၊ အနိစ္ဆန္တာ-
 အလိုမရှိကုန်သော၊ ဧကစိ- အချို့ရဟန်းတို့သည်၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏၊ (ဘဂဝတာ-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊) တထာ- ထိုခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကောင်းစွာနာယူလျက်
 လက်ခံကျင့်ကြံခြင်းငှာ အလိုမရှိသော အချို့ရဟန်းတို့၏ အလိုသဘော
 လိုက်လျောသော အားဖြင့်၊ (တသ္မိံ ဝစနေ- ထိုအာကင်္ခမာနော သမူဟနတု ဟူသော
 စကားကို) အပုစ္ဆမာနေ- မမိန့်ဆိုအပ်လသော်၊ တေသံ- ထိုကျင့်ကြံခြင်းငှာ အလိုမရှိသော
 တချို့ရဟန်းတို့၏၊ ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝိယာတော- ပုတ်ခတ်ထိပါး အမျက်
 ပွားခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- ဖြစ်ရာ၏၊ တံ- ထိုသို့ပုတ်ခတ်ထိပါး အမျက်ပွားခြင်းသည်၊
 တေသံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဒီဃရတ္တံ- ရှည်စွာသော ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ-
 စီးပွားမဲ့ခြင်းငှာ၊ ဒုက္ခာယ- ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ပန-ယင်းသို့မဟုတ်မူ၍၊
 တထာ- ထိုအချို့ရဟန်းတို့၏ အလိုသဘော လိုက်လျောသောအားဖြင့်၊ (တသ္မိံ ဝစနေ-
 ကို) ပုတ္တေ- မိန့်ဆိုအပ်လသော်၊ ယတော- အကြံကြောင့်၊ အမေသုဇေဝ- ငါတို့၌
 သာလျှင်၊ ဝါ- ငါတို့ထဲကသာလျှင်၊ ဧကစိ- အချို့ရဟန်းတို့သည်၊ သမူဟနနံ-
 ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပယ်နုတ်ခြင်းကို၊ နဣစ္ဆန္တိ- အလိုမရှိကြကုန်၊ (တတော-
 ထို့ကြောင့်) အယံ ဒေါသော- ဤခုဒ္ဒါနုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်တို့ကို မပယ်နုတ်ခြင်းဟူသော
 အပြစ်သည်၊ အမှာကံ ဧဝ- ငါတို့၏သာလျှင်၊ ဒေါသော- အပြစ်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့

၆၉၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂနိကာယသုတ္တံ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

မိမိတို့ အပြစ်သာဖြစ်၏ဟု မြင်ခြင်းကြောင့် (ဘဂဝတိ- ဌ) တေသံ- ထိုအချို့ ရဟန်းတို့၏။
ဝိဃာတော- သည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ- မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

ပန- ထိုမှတပါး၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ သကလဿ- အားလုံးသော၊
သာသနဿ- သာသနာတော်၏၊ သံဃာယတ္တဘာဝကရဏတ္ထိ- သံဃာနှင့်သာ
စပ်ဆိုင်သည် အဖြစ်ကို ပြုတော်မူခြင်းငှာ၊ တထာ- ထိုခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်တို့ကို
ပယ်နုတ်လိုက ပယ်နုတ်နိုင်ခြင်းဟူသော သဘောအားဖြင့် (တံ ဝစနံ- ထိုအာဓိမာနော
သမူဟနတု ဟူသော စကားတော်ကို၊ ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊
ဣတိ- ဤသို့၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ စ- အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကား၊ သတ္ထာရာ-
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယံ ကိဉ္စိ- အားလုံးစုံသော၊ သိက္ခာ ပဒံ- သိက္ခာပုဒ်ကို၊ ပညတ္တံ-
ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုသိက္ခာပုဒ်အားလုံးကို၊ သကျပုတ္တိယာ- သာကီဝင်မင်းသား
ဘုရားသားတော် ဖြစ်ကြကုန်သော၊ သမဏာ- ရဟန်းတို့သည်၊ သိရသာ- ဦးခေါင်းဖြင့်၊
သမ္ပဋ္ဌိစ္စိတ္တာ- ခံယူ၍၊ ဇီဝိတံဝိယ- အသက်ကဲ့သို့၊ ရက္ခန္တိ- စောင့်ထိန်းကြကုန်၏၊
တထာဟိ- ထိုသို့အသက်ကဲ့သို့ စောင့်ထိန်းကြခြင်း ကြောင့်သာလျှင်၊ တေ-
ထိုသာကီဝင်မင်းသား ဘုရားသားတော်တို့သည်၊ (န သမူဟနိသု၊ ရက္ခိသု-တိဉ္စိစပ်)
ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကာနိ- ကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (သမူဟနိတုံ- ပယ်နုတ်ခြင်းငှာ)
အာကဓိမာနော- အလိုရှိလသော်၊ သံဃော- သည်၊ သမူဟနတု- ပယ်နုတ်နိုင်၏။

ဝါ- ပယ်နုတ်လော၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘဂဝတာ- သည်၊) ဝုတ္တေပိ- မိန့်တော်
မူအပ်ပါသော်လည်း၊ န သမူဟနိသု- မပယ်နုတ်ကြကုန်၊ အညဒတ္ထ- အမှန်တကယ်ပင်
(သကျပုတ္တိယာ- ကုန်သော၊ သမဏာ- တို့သည်၊) ပုရတော- မြတ်စွာဘုရား၏
သက်တော်ထင်ရှား ရှိရာရှေ့တော်မှောက်ကာလ၌၊ ရက္ခန္တိဝိယ- စောင့်ထိန်းကြကုန်
သကဲ့သို့၊ တဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ အစွယေပိ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာ
ကာလ၌လည်း၊ ရက္ခိသုစေ- စောင့်ထိန်းကြကုန်သည်သာတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊
သတ္ထုသာသနဿစ- မြတ်စွာဘုရား၏ တရားရတနာ သာသနာတော်၏လည်းကောင်း၊
သံဃဿစ- သံဃာတော်၏လည်းကောင်း၊ မဟန္တဘာဝဒဿနတ္ထမ္ပိ- အရှိန်အဝါ
ကြီးမားမြင့်မြတ်သည် အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်း၊ တထာ- ထိုပယ်နုတ်လိုက
ပယ်နုတ်နိုင်ခြင်း သဘောအားဖြင့်၊ (တံ ဝစနံ) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ၏။

တထာ (တံ ဝစနံ)- ထိုစကားသည်၊ ဟိ (သစ္စံ)- မှန်၏၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-
ဝါ- အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်းကောင်း၊ အညေ- အခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ ဝါ-

သုတ်]

တထာဂတပစ္ဆိမဝါစာအဖွင့်

၆၉၉

ရဟန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ “ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ ခုဒ္ဒကံ- သေးငယ်သော သိက္ခာပုဒ်ဟူသည်၊ ကတမံ ပန- အဘယ်ပါနည်း၊ အနုခုဒ္ဒကံ- သာ၍သေးငယ်သော သိက္ခာပုဒ်ဟူသည်၊ ကတမံ- နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘဂဝန္တံ- မြတ်စွာဘုရားကို) န ပုစ္ဆိသု- မမေးလျှောက်ကြကုန်၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ န ပုစ္ဆိသု- မမေးလျှောက်ကြ ကုန်သနည်း ဟူမူ) သမူဟနဇ္ဈာသယဿေဝ- ပယ်နုတ်လိုသော ဆန္ဒ၏ပင်လျှင်၊ အဘာဝတော- မရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ နတံ ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ- ကား၊ နာဂသေနတ္ထေရော- နာဂသေနထေရ်သည်၊ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကံ- ခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ် အနုခုဒ္ဒကသိက္ခာပုဒ်ကို၊ ဇာနာတိ- ခွဲခြားသိ၏၊ ဣတိအာဒိနာ- ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သော၊ နေသံ- ထိုအချို့ဆရာတို့၏၊ တံ ဝစနံ- ထိုစကားကို၊ ဣမိနာဝုတ္တာကာရေန- ဤသို့ထိုဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထိုအချို့ဆရာတို့ ဆိုထားသည့်အတိုင်း) န ဂဟေတဗ္ဗံ- မမှတ်ယူရ၊ (ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ နဂဟေတဗ္ဗံ- မမှတ်ယူရမည်နည်းဟူမူ၊ နေသံ- ထိုအချို့ဆရာတို့၏၊ ဝါ- တို့သည်၊) အဓိပ္ပါယဿ- နာဂသေနထေရ်နှင့် အရှင်မဟာကဿပထေရ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် အသီးအသီးကို၊ အဝိဒိတတ္တာ- မသိအပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ (နဂဟေတဗ္ဗံ- မမှတ်ယူရ)။

ဣဒါနိ- အနက်အဓိပ္ပါယ် အသီးသီးကို မသိသည်အဖြစ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တံ အဓိပ္ပါယ်- ထိုရည်ရွယ်ချက်၊ ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ် အသီးသီးကို၊ ဝိဘာဝေတံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ နာဂသေနတ္ထေရော ဟိတိအာဒိ- နာဂသေန ထွေရော ဟိ- အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြ၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ နာဂသေနတ္ထေရော- သည်၊ ပရေသံ- သကဝါဒီမှတပါးတခြားသော ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ် တို့၏၊ ဝါဒပထောဇ္ဈေဒနတ္ထံ- ပြစ်တင်ပြောဆိုခြင်း၏ အခွင့်လမ်းကြောင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ သင်္ဂီတိကာလေ- သင်္ဂီယနာတင်ရာ အခါ၌၊ ဓမ္မသင်္ဂီဟကမဟာထေရေဟိ- သုတ်အဘိဓမ္မာဝိနည်းတရားကို ပေါင်းစုရွတ်ဆို သင်္ဂီယနာတင်တော်မူကြသော မဟာထေရ်တို့သည်၊ ဂဟိတကောဠာသေသုစ- ယူအပ်သော အဖို့အစုတို့တွင်လည်း၊ အန္တိမကောဠာသမေဝ- အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော အဖို့အစု ကိုသာလျှင်၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ မိလိန္ဒရာဇာနံ- မိလိန္ဒဘုရင်မင်းကို၊ ပညာပေသိ- ခွဲခြားသိစေပြီ၊ [စူဠဝဂ္ဂပါဠိတော် ပဉ္စသတိကက္ခန္ဓက၊ နှာ-၄၈၄ ၌ ပြထားသော ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက ခွဲခြားချက် အုပ်စု (၆) ခုတို့တွင် နောက်ဆုံးအုပ်စုကို ယူ၍ မိလိန္ဒမင်းကြီးကို ဖြေကြားသည်] မဟာကဿပတ္ထေရော ပန-

မဟာကဿပထေရ်သည်ကား၊ ဧကသိက္ခာပဒမ္ပိ- တစ်ခုသော သိက္ခာပုဒ်ကိုမျှလည်း၊ အသမူဟနိတုကာမတယ- ပယ်နုတ်ခြင်းငှာ အလိုမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တထာ- ထိုပြဆိုထားအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း၊ ကမ္မဝါစံ- ကမ္မဝါစာကို၊ သာဝေတိ- ကြားသိစေတော်မူ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ တေသံ- ထိုအချို့ ဆရာတို့၏၊ တံ ဝစနံ- ကို၊ တထာ- ထိုဆရာတို့ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဂဟေတဗ္ဗံ- မမှတ်ယူထိုက်၏၊

၂၁၇။ ဒေဋ္ဌကန္တိ- ကား၊ ဒွိဓာ- နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်၊ ဂါဟော- ယူခြင်းသည်၊ အနေကံသဂ္ဂါဟော- များသောအဖို့အစုအားဖြင့် ယူခြင်းသည်၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကားအနက်၊ ဝိမတီတိ- ကား၊ သံသယာပတ္တိ- ယုံမှားတွေးတောခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (သိယာ- ဖြစ်ငြားအံ့) တေန- ထို့ကြောင့်၊ ဝိနိစ္ဆိတုံ အသမတ္တတာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ဖွင့်ဆိုပြီ၊ တံ ဝေါ ဝဒါမီတိ- ကား၊ သံသယဝန္တိ- ယုံမှားတွေးတောမှု ရှိသော၊ တံ ဘိက္ခု- ထိုရဟန်းကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ ဝေါ- သင်တို့ကို တုမေ- သင်တို့ကို၊ ဝဒါမိ- မိန့်ဆိုအံ့၊ နိက္ကဓံဘာဝပစ္စက္ခ ကရဏဉာဏ်ယေဝါတိ- ကား၊ ဗုဒ္ဓါဒီသု- မြတ်စွာဘုရား အစရှိသည်တို့၌၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ- ထိုရဟန်းတို့၏၊ နိက္ကဓံဘာဝသ- ယုံမှားမှုမရှိသည်အဖြစ်ကို **ပစ္စက္ခကာရိယံ**၊ မျက်မှောက်ပြုတတ်သော၊ ယာထာဝတော- ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ တမတ္တံ- ထိုယုံမှားမှု မဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်သဘောကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ- ထိုးထွင်း၍၊ ဌိတံ- တည်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ) ဧတ္ထ ဧတသ္မိ အတ္ထေ- ဤဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃ၊ မဂ္ဂ၊ ပဋိပဒါတို့၌ ရဟန်းတို့ ယုံမှားတွေဝေမှု မရှိခြင်း အနက်သဘော၌၊ (တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဉာဏမေဝ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ)။

၂၁၈။ အပ္ပမဇ္ဇနံ- မမေ့လျော့ခြင်း၊ အပ္ပမာဒေါ- မမေ့လျော့ခြင်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ သော- ထိုမမေ့လျော့ခြင်းသဘောဟူသည်၊ အတ္ထတော- သရုပ်တရားကိုယ်

၁။ ပစ္စက္ခကာရိယံ ယာထာဝတော ။ ။ ဤသုတ်နိကာ၌ “ပစ္စက္ခကာရိယာဘာဝတော”ဟု ပါဠိပျက်နေ၏၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာ၊ ဒု၊ ၃၁၄ (စတုတ္ထ၊ ကုသိနာရာသုတ်)၌မူ “ပစ္စက္ခကာရိယာ ယာထာဝတော”ဟု ရှိ၏၊ ထို၌လည်း ဣပစ္စယန္တ ကာရိယပုဒ်၌ ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တမဖြစ်သင့်၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စက္ခကရဏပုဒ်ကဲ့သို့ ဉာဏ်ပုဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ပစ္စက္ခကာရိယာ-ဟူသော နိကာပါဌ်ကိုလည်း “ပစ္စက္ခကာရိယံ”ဟု နပုလ္လိင်ရုပ် ပြင်သင့်ပါသည်။

သုတ်]

ပရိနိဗ္ဗာတကထာအဖွင့်

၇၀၀

အနက်အားဖြင့် ဉာဏပသံဟိတာ- ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်တွဲသော၊ သတိ- သတိတည်း၊ ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဉာဏ်နှင့် သတိတို့တွင်၊ သတိယာ- သတိ၏၊ ဗျာပါရော- ကြောင့်ကြဗျာပါရသည်၊ သာတိသယော- ပိုမိုလွန်ကဲမှုနှင့် တကွဖြစ်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သတိအဝိပ္ပဝါသေနာတိ- သေနဟူ၍၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ တံ- ထိုလေးဆယ့်ငါးဝါပတ်လုံး ပေးတော်မူအပ်သော သြဝါဒအားလုံးကို၊ အတ္တတော- (ထိုသြဝါဒအားလုံး သိမ်းကြိုးပါဝင်နိုင်သော) လိုရင်းပမာနအနက်အားဖြင့်၊ အပ္ပမာဒပဒေယေဝ- အပ္ပမာဒပုဒ်၌သာလျှင်၊ ပက္ခိပိတ္တာ- ထည့်သွင်း၍၊ အဒါသိ- ပေးတော်မူပြီ၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) တဿ- ထိုအပ္ပမာဒပုဒ်၏၊ ဝါ- သည်၊ သကလဿ- အားလုံးစုံသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနဿ- မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကို၊ သင်္ဂဏှနတော- သိမ်းယူနိုင်သည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ [စသဒ္ဓါ ပိုနေဟန်တူ၏။]

ပရိနိဗ္ဗာတကထာအဖွင့်

၂၁၉။ ဈာနာဒီသုစ- ဈာန်အစရှိသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ စိတ္တေစ- စိတ်တော်၌လည်းကောင်း၊ ပရမုက္ကံသဂတဝသီတာဝတာယ- အလွန်အမင်း ထူးကဲခြင်းသို့ ရောက်သော စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္တကေ- ဤမျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလေ- အချိန်ပိုင်း၌၊ ဧတ္တကာ- ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ သမာပတ္တိယော- သမာပတ်တို့ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ- ဝင်စားပြီး၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကာလပရိစ္ဆေဒံ- ကာလအပိုင်းအခြားကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနံ- သမာပတ် ဝင်စားတော်မူခြင်းကို၊ ပရိနိဗ္ဗာန ပရိကမ္မန္တိ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခြင်း၏ ရှေးဦးအလျင် ကြိုတင်စီစဉ် ပြုလုပ်ခြင်းဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ ယေရောတိ- ယေရောဟူသည်ကား၊ အနုရုဒ္ဓတ္တေရော- အနုရုဒ္ဓါထေရ်သည်၊ (ကထံ- အဘယ်သို့၊ ဇာနာတိ- သိသနည်း) အယမ္ဗိစာတိ- ကား၊ ယထာဝုတ္တပဉ္စသမ္ဘိယာ- ပြဆိုအပ်ပြီးတိုင်းသော ခြောက်ဆယ့်ငါးပါးသော [အဋ္ဌကထာ၌ကြည့်ပါ] ဈာနာနံ- ဈာန်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သမာပန္နဘာဝကထာပိ- ဝင်စားအပ်ကုန်သည်အဖြစ်ကို ပြဆိုကြောင်းစကားသည်လည်း၊ သင်္ခေပကထာ ဧဝ- အကျဉ်းချုပ်မျှ ပြဆိုကြောင်း စကားသည်သာလျှင်၊ (ဟောတိ)။

ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ (သင်္ခေပကထာဧဝ- လျှင်၊ ဟောတိ- ဖြစ်သနည်း၊) ယသ္မာ- အကြင့်ကြောင့် ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တဒါပိ- ထိုပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ

အခါ၌လည်း၊ ဒေဝသိကံ- နေ့တိုင်း၊ ဝဠုနသမာပတ္တိယော- ဝင်စားသုံးစွဲအပ်သော သမာပတ်တို့ကို၊ သဗ္ဗာပိ- အားလုံးစုံကုန်စင်အောင်၊ အပရိဟာပေတွာ- မယုတ်လျော့စေမူ၍၊ သမာပဇ္ဇိဇဝ- ဝင်စားတော်မူပြီးသာတည်း၊ (တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ သင်္ခေပကထာဇဝ- လျှင်၊ ဟောတိ) ဣတိ- ဤအကြောင်းအရာ အနက်သဘောကို၊ ဒဿေန္တော- ပြတော်မူလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနပုရံ ပဝိသန္တောတိအာဒိ- နိဗ္ဗာနပုရံ ပဝိသန္တော အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော- သည်၊) အာဟ- ပြီ၊ ပစ္စဝေက္ခကာယပိ- ပစ္စဝေက္ခကာလေ၏လည်း၊ ဝါ- သည်လည်း၊ ယေဘုယျေန- များသောအားဖြင့်၊ **အာနန္တရိယကတာယ**၊- (ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကို) မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်အောင်ပြုတတ်သည် ဖြစ်၍၊ ဈာနပက္ခိကဘာဝတော- ဈာန်လေ၏ အသင်းအပင်း၌ ပါဝင်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမာနိ ဒေဝပိ- ဤဈာနသမနန္တရ၊ ပစ္စဝေက္ခကာသမနန္တရ နှစ်မျိုးတို့သည်လည်း၊ (ဈာန်လေ၏အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံခြင်း၊ ပစ္စဝေက္ခကာလေ၏ အခြားမဲ့၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံခြင်း နှစ်မျိုးတို့သည်လည်း) သမနန္တရာနေဝ- သမနန္တရတို့သည် သာလျှင်၊ (ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏)။

ယသ္မာ- အကြွင့်ကြောင့်၊ သဗ္ဗပစ္စိမံ- အလုံးစုံသော စိတ်တို့၏ နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော၊ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ- ဘဝင်္ဂစိတ်ကို၊ တတောဘဝတော- ထိုပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ၊ စဝနတော- ရွှေ့လျော့စုတေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စုတိတိ- စုတိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ကေဝလံ- အခြားသော သတ္တဝါများ မပါဘဲ သီးသန့်၊ အယမေဝ ဘဂဝါ- ဤမြတ်စွာဘုရား တစ်ပါးတည်းသာလျှင်၊ (ဘဝင်္ဂစိတ္တေန- ဘဝင်္ဂစိတ်ဖြင့်၊ န စဝတိ- ရွှေ့လျော့စုတေသည်မဟုတ်၊ အထခေါ- အဟုတ်သော်ကား၊ သဗ္ဗေပိ သတ္တာ- အားလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ ဘဝင်္ဂစိတ္တေန- ဘဝင်္ဂစိတ်ဖြင့်သာလျှင်၊ စဝန္တိ- ရွှေ့လျော့စုတေ သေလွန်ကြကုန်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သဘောကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ယေဟိ ကေစိတိအာဒိ- ယေ ဟိ ကေစိ အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဤနေရာ၌ သံယုတ်ဋီကာ၊ ပါနာ-၂၅၃ (သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဩတ္တံသံယုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်)၌မူ “ဒုက္ခသစ္စေနာတိ

၁။ **အာနန္တရိယ ကတာယ** ။ ။ အနန္တရေဘဝံ နိယုတ္တံ ဝါ အာနန္တရိယံ- (ပစ္စဝေက္ခကာလေ၏) အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော (ယှဉ်သော) ပရိနိဗ္ဗာန် (ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ) အာနန္တရိယံ ကရောတိတိ အာနန္တရိယကတာ- (ပရိနိဗ္ဗာနစုတိကို) မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်အောင် ပြုတတ်သော ပစ္စဝေက္ခကာလေ၊ ကတပုဒ်ကို ကတ္တားဟောကြံသည်။

သုတ်]

ပရိနိဗ္ဗာန်ကထာအဖွင့်

၇၀၃

ဒုက္ခသစ္စပရိယာပန္နေန စုတိစိတ္တေန၊ ကာလံ ကာလကိရိယံ ကရောန္တိ ပါပုဏန္တိ၊ ကာလဂမနတော ဝါ ကရောန္တိ ပေစ္စတိ-ဟူသော ဝါကျများပါသေး၏။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ မပါ။ အဋ္ဌကထာဝါကျများ အတူတူချည်းဖြစ်နေပါလျက် ဋီကာဝါကျမပါခြင်းကြောင့် စာကျနေသည်ဟု ဆိုနိုင်၏]

၂၂၀-၁-၂။ ပဋိဘာဂပုဂ္ဂလဝိရဟိတောတိ- ကား၊ သီလာဒိဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် အသဒိသကာယ- တန်းတူရည်တူမရှိသည် အဖြစ်ကြောင့် သဒိသပုဂ္ဂလရဟိတော- တန်းတူရည်တူ ပုဂ္ဂိုလ်မှ ကင်းတော်မူသော၊ (သတ္တာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊) ဧတ္ထ- ဤတရားမြတ်၌၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ ဝူပသမန္တိ- ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏၊ ဣတိ- ထိုသို့သင်္ခါရတရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝူပသမောတိ- ဝူပသမမည်၏ဟူ၍၊ ဧဝံသင်္ခါတံ- ဤသို့ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ ဉာတံ-သိအပ်သော၊ ကထိတံ- ပြောဆိုအပ်သော၊ နိဗ္ဗာနမေဝ- နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင်၊ သုခံ- သန္တိသုခပေတည်း၊ ယန္တိ- ယံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပစ္စတ္ထေ- ပဌမာဝိဘတ်အနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ- ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ယော ကာလံ အကရိတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

သုဝိကသိတေနဝါတိ- ကား၊ ပီတိသောမနဿယောဂတော- ပီတိသောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ဝိကသိတေန- ပွင့်လင်းသော၊ မုဒိတေန- ဝမ်းမြောက်သော၊ (စိတ္တေန- ဖြင့်၊) သဘာဝသမုဒယာဒိတော- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မဟုတ်သော ပရမတ္ထသဘောတရား သက်သက်၏ ဖြစ်ခြင်းအစရှိသော အားဖြင့် သုဠ- ကောင်းစွာ၊ ပရိညာတတ္တာ- ပိုင်းခြားသိအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ အဓိဝါသေသိ- သည်းခံတော်မူပြီ၊ သဗ္ဗသော- ကြွင်းမဲ့ဥသို အားလုံးစုံပင်၊ နိဗ္ဗုတဘာဝတော- ငြိမ်းအေးသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အနာဝရဏဝိမောက္ခော- အတားအဆီးမရှိသော လွတ်မြောက်ခြင်းသည်၊ (အဟု- ဖြစ်ပြီ)။

၂၂၃-၅။ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဖလာနိ- အကျိုးတို့ကို၊ သမာနာကာရေ (သမာနာကာရာနိ)- တူသော အကြောင်းရှိသည်တို့ကို၊ အာကရောန္တိ ကရောန္တိ-

၁။ သဘာဝသမုဒယာဒိတော ။ ။ ဤနေရာ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “အဘာဝသမုဒယော ကတော”ဟု ပါဠိပျက်နေ၍ နိဿယခန်း၌ ယခင်ကပြထားသော သံယုတ်ဋီကာ၊ ပ-၂၅၃အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်၏။

ပြုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ကာရဏာနိ- အကြောင်းတရားတို့သည်၊ အာကာရာ- အာကာရတို့မည်၏။ သဗ္ဗကာရဝရူပေတေတိ- ကား၊ သဗ္ဗဟိ- အားလုံးကုန်သော၊ အာကာရဝရေဟိ- မြတ်သော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥတ္တမကာရဏေဟိ- မြတ်သော အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ သီလာဒိဂုဏေဟိ- သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတေ- ပြည့်စုံတော်မူသော၊ (သမ္မုဒ္ဓေ- သည်၊) ဣတိ အတ္ထော၊ ကထံဘူတာတိ- ကား၊ ကီဒိသာဘူတာ- အဘယ်ကဲ့သို့ရှိအပ်သူ ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒေဝတာ- နတ်တို့ကို) စုလ္လကဒ္ဓါနန္တိ- ကား၊ ပရိတ္တံ- အနည်းငယ်သော၊ ကာလံ- အချိန်ပိုင်းကို၊ ဒွတ္တိနာဗျူကာမတ္တံ- နှစ်နာရီ၊ သုံးနာရီအတိုင်းအတာ ပမာဏရှိသော၊ ဝေလံ- အချိန်ပိုင်းကို၊ (ဓမ္မိယာ ကထာယ ဝီတိနာမေသံ)။

ဗုဒ္ဓသရီရုဇာအဖွင့်

၂၂၇။ ဧတ္ထ- ဤတူရိယာပစ္စည်း ဘဏ္ဍာအားလုံး၌၊ ကံသတာဠာဒိ- တီးခေါက်အပ်သော မောင်း၊ ကြေးနောင်အစရှိသော၊ တာဠံ- တစ်ခုစီ တစ်ခုစီသော တီးခေါက်စရာတူရိယာ အပြာဖြာသည်၊ အဝစရတိ- အပါအဝင်ဖြစ်၏၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မောင်း ကြေးနောင် အစရှိသော တစ်ခုစီ တစ်ခုစီသော တူရိယာ အပြာဖြာ၏ အပါအဝင်ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတတာဒိတူရိယာဘဏ္ဍံ- တဖက်ပိတ်စည် အစရှိသော တူရိယာ ပစ္စည်း ဘဏ္ဍာအားလုံးကို၊ တာဠာဝစရန္တိ- တာဠာဝစရံ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ခေါ်ဆိုအပ်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ တူရိယဘဏ္ဍန္တိ- သဗ္ဗံ တူရိယဘဏ္ဍံ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂေနဝါတိ- ကား၊ (ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သရီရံ- ကိုယ်တော်ကို) အညေန- တောင်အရပ်မှ တပါးတခြားသော၊ ဒိသာဘာဂေန- အရပ်မျက်နှာဘက်ဖြင့်၊ အနာဟရိတွာ- မပင့်ဆောင်မူ၍၊ ယမကသာလာနံ- အင်ကြင်းပင်ပျို အစုံတို့၏၊ ဌာနတော- တည်ရာအရပ်မှ၊ ဝါ- အရပ်၏၊ ဒက္ခိဏဒိ သာဘာဂေနဝ- တောင်အရပ်မျက်နှာဘက်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- အရပ်ဘက်မှသာလျှင်၊ တတော ပိ- ထိုယမကသာလာတို့ တည်ရှိရာဌာန၏ တောင်ဘက်အရပ်မှလည်း၊ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂံ- တောင်အရပ်မျက်နှာဘက်သို့၊ ဟရိတွာ နေတွာ- ပင့်ဆောင်၍၊ (ဈာပေဿာမ- ခြံလှမ်းစပ်) ဇေတဝနသဒိသေတိ- ကား၊ သာဝတ္ထိယာ- သာဝတ္ထိမြို့၌ (မြို့က) ဇေတဝနသဒိသေ- ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်နှင့် တူသော၊ ဌာနေ- အရပ်၌၊ (ဈာပေဿာမ) ဇေတဝနသဒိသေ ဌာနေတိပိ- ဇေတဝနသဒိသေ ဌာနေ ဟူ၍လည်း။

သုတ်]

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၇၀၅

ပါဌော- ပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) [ယခုအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ ဤအတိုင်းပင်ရှိ၏။
ဋီကာဆရာလက်ထက်က “ဌာနေ”ပုဒ် မပါဘဲရှိသည်ဟု သိရ၏။

၂၂၈-၉။ ပဿာနေမင်္ဂလသာလာယာတိ- ကား၊ အဘိသေကကာလေ-
အဘိသိက်သွန်းရာ အခါ၌၊ အလင်္ကရဏမင်္ဂလသာလာယ- တန်ဆာဆင်ယင်ရာ
မင်္ဂလာရှိသော အိမ်တော်၏။ (နာမံ- နာမည်တည်း။) ဒေဝဒါနိယောတိ- ဒေဝဒါနိယ
ဟူသော နာမည်သည်၊ တဿ စောရဿ- ထိုဒေဝဒါနိယခိုးသား ဓားပြကြီး၏။ နာမံ-
နာမည်တည်း။

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၂၃၁။ ပါဝါယာတိ- ကား၊ ပါဝါနဂရတော- ပါဝါမြို့မှ၊ (ကုသိနာရံ- သို့၊ ဂမိဿာမိ-
အံ့) ဇာနဿ- သိခြင်း၏။ ဝါ- သိခြင်းဟူသည်၊ အာဝဇ္ဇနပဋိဗ္ဗတ္တာ- ဆင်ခြင်စဉ်းစားမှုနှင့်
ဆက်စပ်နေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ (သိလိုသော အကြောင်းအရာကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား
ကြည့်မှသာ သိနိုင်ရကား) အနာဝဇ္ဇိတတ္တာ- မဆင်ခြင်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊
(မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း ကိစ္စကို မဆင်ခြင်မစဉ်းစားမိသောကြောင့်) သတ္ထု-
မြတ်စွာဘုရား၏။ ပရိနိဗ္ဗာန်- ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူခြင်းကို၊ အဇာနန္တော- မသိသည်၊
(ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍) ဒသဗလံ ပဿိဿာမိတိ- သက်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်အံ့ဟု၊
ထေရော- အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ စိန္တေသိ- ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီ၊ ဝါ-
တနည်းကား၊ သတ္ထု- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏။ သရီရေ-
ကိုယ်တော်၌၊ (ကြွင်းကျန်သော ရုပ်ကလာပ်တော်၌) သတ္ထုသညံ- ဆရာသခင်
ဘုရားရှင်ဟူသော အမှတ်သည်ကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တော- ဖြစ်စေတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ-
ဖြစ်၍) တထာ- ထိုမြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်အံ့ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ထေရော-
သည်) စိန္တေသိ- ပြီ၊ တေနော- ထို့ကြောင့်ပင်၊ အထ ဘဂဝန္တံ ဥက္ခိပိတ္တာတိ- ဟူ၍၊

၁။ သတ္ထု သရီရေ ဝါ သတ္ထုသညံ ဥပ္ပါဒေန္တော တထာ စိန္တေသိ ။ ။ ဋီကာ၌
“ဒသဗလံ ပဿိဿာမိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာဝါကျကို နှစ်နည်းဖွင့်ပြရာတွင် ပဌမနည်း အလို
အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသည်ကို ဆင်ခြင်စဉ်းစား
မကြည့်မိသောကြောင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးမှန်းမသိ၊ ထို့ကြောင့် ဒသဗလံ ပဿိဿာမိ (သက်တော်
ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားကို ငါဖူးမြင်မည်) ဟု စဉ်းစားခြင်းဖြစ်၏။ “သတ္ထုသရီရေ ဝါ” အစရှိသော
ဒုတိယနည်းအလိုကား ယခုအချိန်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးဖြစ်သည်ကို အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်

၇၀၆

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

(အာစရိယော) အာဟာ [တေနောဝါဟာ။ ပ။ ဥက္ခိပိတ္တာဟူသော ဝါကျမှာ ဤနေရာနှင့် မဆိုင်ကြောင်း အောက်ခြေ၌ ရေးထားသည်။

(ပန- စင်စစ်သော်ကား၊ မဟလ္လကော- သက်တော်ရှည်တော် ကြီးပြီဖြစ်သော၊ မေ- ငါ၏၊ သတ္တာ- ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဓုဝံ- မချွတ်ဇကန် အမှန်ပင်၊ ပရိနိဗ္ဗာတော- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ထေရော- အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊) **ပါရိသေသဉာယေန**°- ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် (ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေနေတော်မူခြင်း စသော “ဘူမိကမ္မ” ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့မှ ကြွင်းကျန်သော မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းဟူသော အကြောင်း နည်းလမ်းအားဖြင့်) စိန္တေသိ- ဆင်ခြင်စဉ်းစားသိတော် မူပြီ။ ထေရော- သည်၊ ဇာနန္တောပိ- မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးမှန်း သိပါသော်လည်း၊ အာဒီဝကံ- တက္ကတွန်းကို ပုစ္ဆိယေဝ- မေးတော်မူသည်သာတည်း၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ပုစ္ဆနေ- မေးခြင်း၌၊ ကာရဏံ- အကြောင်းကို၊ သယမေဝ- အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ပကာသေတုံ- ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊ ကိပနာတိအာဒိ- ကိပနအစရှိသော အမေးအဖြေ

ဇကန်သိပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သတ္ထုသရီရေ သတ္ထုသည် ဥပ္ပါဒေန္တော တထာ စိန္တေသိ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်ကလာပ်ကိုယ်တော်၌ ဆရာသခင် ဘုရားရှင်ဟူသော အမှတ်သည်ကို ဖြစ်စေလျက် ဒသဗလံ ပသိဿာမိ (မြတ်စွာဘုရားကို ငါဖူးမြင်မည်)ဟု အရှင်မဟာကဿထေရ် ဆင်ခြင်စဉ်းစားတော်မူသည်။

ထို့နောက် ယခုပြထားသော ဝါကျ၏ “တထာ စိန္တေသိ”နှင့် တဆက်တည်းပင်- တေနောဝါဟာ “အထ ဘဂဝန္တံ ဥက္ခိပိတ္တာ”တိ ဟူသော သာကေဝါကျသည် ဤနေရာနှင့် မဆီမဆိုင်ပါနေလေ၏။ “ဘဂဝန္တံ ဥက္ခိပိတ္တာ”ဟူသော ပါဠိသည် ဤနေရာ အဋ္ဌကထာ၌ မရှိ၊ ယခု မဟာကဿပထေရ်ဝတ္ထုသို့ မရောက်မီ တဆက်တည်းသော အဋ္ဌကထာ စာကြောင်းများ၌သာ ထိုပါဠိကို တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာဋီကာ၌ စာကြောင်းများ ကျပျောက်နေသည်ဟု သိနိုင်၏။

၁။ ပါရိသေသဉာယေန ။ ။ ဤပါဠိဆိုလိုရင်းမှာ ယခင်ဘူမိစာလ အခန်း “သေသာနံ ပဗ္ဗန္တံ ဣဒါနိ အသမ္ဘတေ ။ ပ။ တသ္မာ ပါရိသေသတော” ဟူသော ဋီကာ၊ နှာ (၁၅၈) တုန်းက ဘူမိစာလဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာသည် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် စဉ်းစား သိသကဲ့သို့ အရှင်မဟာကဿပထေရ်ရှင်မြတ်သည်လည်း ထိုနည်းတူ စဉ်းစားသိသည်ဟု ဆိုလိုကြောင်း မိမိယူဆထားသည့်အတိုင်း အနက်ပြန်ဆိုထားပါသည်။

သုတ်]

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၇၀၇

စကားရပ်ကို၊ အာရဒ္ဓိ- အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ အဇ္ဈ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗာတောတိ- ကား၊ အဇ္ဈဒိဝသတော- ယနေ့မှ၊ ပဋိလောမတော- ပြောင်းပြန်အားဖြင့်၊ သတ္တမေ- (၇) ရက်မြောက်သော၊ အဟနိ- နေ့၌၊ (နေ့က) ပရိနိဗ္ဗာတော- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပါပြီ၊ နာဠိယာဝါပကေနာတိ- ကား၊ နာဠိယာစေဝ- စလယ်တောင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထဝိကာယ စ- အိပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အာဟိက္ခာယ) မဉ္ဇူကေတိ- ကား၊ မဉ္ဇူဘာဏိနေ- ချိုသာစွာ ပြောဆိုတတ်ကုန်သော၊ မဇုရဿရေ- ချိုသာသောအသံရှိကုန်သော၊ (တေ ဒါရကေ ဒိသွာ-ဟု စပ်) ဝဇ္ဇဒဿျာဒိနမိနော အံယောသ္မိသုသု”ဟူသော သဒ္ဓနိတိသုတ်ဖြင့် ဘာဏီ၌ ဤကို ဣနုပ္ပ၊ ယောကို ဧပြု၍ ဘာဏိနေရပ်ပြီး၏။

ပဋိဘာနေယျကေတိ- ကား၊ ပဋိဘာနဝန္တေ- (အကြောင်းအားလျော်စွာ) ရှေ့ရှုထင်လာသော ဉာဏ်ရှိကုန်သော (ဒါရကေ) ဘုဉ္ဇိတွာ ပါတဗ္ဗယာဂူတိ- ကား၊ ပဌမံ- ရှေးဦးစွာ၊ ဘုဉ္ဇိတွာ- စားပြီး၍၊ ပိဝိတဗ္ဗယာဂု- သောက်ဖွယ်ယာဂုတည်း၊ တဿာတိ- ကား၊ သုဘဒ္ဓဿ- သုဘဒ္ဓမည်သော၊ ဂုမ္မပဗ္ဗဇိတဿ- အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ချိန်၌ ရဟန်းပြုသော ရဟန်းကြီးအား၊ (အာရာဇေစသံ) အာရာဇိတသာသနေတိ- ကား၊ **သမာဟိတသာသနေ**- ကောင်းစွာ တည်ထောင်ထားအပ်သော သာသနာတော်၌၊ (ကဏ္ဍကော ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်ပြီ၊) အလန္တိ- အလံဟူသည်ကား၊ သမတ္ထော- စွမ်းနိုင်၏၊ ပါပေါတိ- ကား၊ ပါပပုဂ္ဂလော- ယုတ်မာသောသူသည်၊ (အလံ- စွမ်းနိုင်၏၊) ဩသက္ကာပေတုန္တိ- ကား၊ ဟာပေတုံ- ဆုတ်ယုတ်စေခြင်းငှာ၊ အန္တရဓာပေတုံ- ကွယ်ပစေခြင်းငှာ၊ (အလံ) ပဉ္စာဝါရာတိ- ကား၊ ပဉ္စာဝိယ- ပြဿနာတို့ကဲ့သို့သော၊ ဝိဿဇ္ဇနာနိ- အဖြေစကားရပ်တို့သည်၊ (နဿိဿန္တိ- ပျောက်ပျက်ကုန်လတ္တံ့၊) ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ။ပ။ ဟောတီတိအာဒိနာစ- ယသ္မိ သမယေ ။ပ။ ဟောတိ

၁။ **သမာဟိတသာသနေ ။ ။** အာရာဇိတသာသနေ- ၌ အာရာဇိတပုဒ်၏ အဖွင့်ဖြစ်သော “သမာဟိတပုဒ်သည် မှန်ကန်သောပါဌ်ဖြစ်သည်ဟု မယူဆပါ။ နဂိုမူလက “သမာရဘိတ”ဟု ရှိရာမှ “သမာဟိတ”ဟု ပျက်ယွင်းသွားလေသလောဟု တွေးတောမိ၏။ သံရှေး အာရှေးရှိသော ရတဓာတ်ဖြင့် သမာရဘတိ၊ သမာရဘန္တော၊ သမာရဘိတဗ္ဗော- ဟူသော ရုပ်များသည် အတွေ့များလှပါ၏။ “အာရာဇိတသာသနေ- ပြီးစီးစေအပ်ပြီးသော သာသနာ၌”ဟူသော အနက်နှင့် “သမာရဘိတသာသနေ- (ပြီးစီးအောင်) အားထုတ်အပ် ပြီးသော သာသနာ၌”ဟူသော အနက်သည်လည်း အတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။ စဉ်းစားကြပါကုန်။

၇၀၈

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသ္မိံ သမယေ ။ပ။ ဘာဝေတီတိ အာဒိနာစ-
ဘာဝေတိ- အစရှိသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တာနိ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကံ- တစ်ခုသော၊
ဘူမန္တရံ- ကာမာဝစရတရား၊ ရူပါဝစရတရား အစရှိသော တရားဓမ္မဖြစ်ရာ ဘုံအဆင့်
ထူးခြားချက်ကို ဖော်ပြသော အခန်းကဏ္ဍ စကားရပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ-
နှစ်ခုကုန်သော၊ ဘူမန္တရာနိ- တို့သည်လည်းကောင်း၊ (နဿိဿန္တိ)။

မူလေ ။ပ။ ဘဝိဿာမာတိ- ဟူသည်ကား၊ ရုက္ခေ- သစ်ပင်၌၊ အဓိဝေတ္ထော-
စိုးအုပ်နေသော၊ **ပိသာစော**⁹- ပိသာစနတ်သည်၊ ဝါ- ရုက္ခစိုးနတ်သည်၊ တဿ-
ထိုသစ်ပင်၏၊ သာခါပရိဝါရေ- အကိုင်းအခက်ဟူသော အခြံအရံအသိုင်းအဝိုင်းသည်၊
နဋ္ဌေ- ကျိုးပြတ်ပျက်စီးလသော်၊ ခန္ဓံ- ပင်စည်ကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ဝသတိ- နေ၏၊
ခန္ဓေ- ပင်စည်သည်၊ နဋ္ဌေ- သော်၊ မူလံ- အမြစ်ကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ဝသတိ- ၏၊
မူလေ- သည်၊ နဋ္ဌေ ပန- သော်ကား၊ အနိဿယောဝ- မှီခိုနေစရာ မရှိတော့သည်
သာလျှင်၊ ဟောတိ ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထိုပိသာစနည်းတူ၊ (မယံ-
ငါတို့သည်) ဘဝိဿာမ- ဖြစ်ကြရတော့အံ့၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- ဆိုလိုရင်း
အနက်တည်း၊ အထဝါ- တနည်းကား၊ မူလေ နဋ္ဌေတိတ္ထေ- မူလနဋ္ဌေဟူသော ဤပါဌ၌၊
ကိရ- အကြောင်းအရာ တစ်ခုကို ပြဆိုရသော်ကား၊ ပိသာစေန- သားစားတစ္ဆေ
မြေဘုတ်ဘီလူးသည်၊ ရုက္ခဂစ္ဆာဒီနံ- သစ်ပင်ခြံအစရှိသည်တို့၏၊ ကိဉ္စိဒေဝ-
တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ မူလံ- အမြစ်ကို၊ ဆိန္ဒိတ္တာ- ဖြတ်၍၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊
ပုတ္တဿ- သားအား၊ ဒိန္နံကိရ- ပေးအပ်သတတ်၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်
ကာလပတ်လုံး၊ တံ- ထိုသစ်မြစ်သည်၊ တဿ- ထိုသား၏၊ ဟတ္ထတော- လက်မှ၊
နဝိဂစ္ဆတိ- ပျောက်ဆုံးမသွားသေး၊ တာဝ- ထိုသို့ပျောက်ဆုံး မသွားသေးသမျှ

၁။ **ပိသာစော** ။ ။ “ပိသိတံ- အသားကို၊ အဿာတိ- စားတတ်၏၊ ဣတိ ပိသာစော”
ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အတိုင်းဆိုလျှင် ပိသာစဟူသည် သားစားတစ္ဆေ၊ ဘီလူးသရဲ ပြိတ္တာတို့ဖြစ်သည်ဟု
ဆိုရပေလိမ့်မည်၊ သို့သော်ဤနေရာ၌ကား “ရုက္ခေ အဓိဝေတ္ထော ပိသာစော”ဟု
ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “ကုမ္ဘက္ခော စ ပိသာစာဒီ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဒေဝယောနိယော”ဟူသော အဘိဓာန်
(၁၃) ဂါထာကိုလည်း သာကေပြု၍ (ပိသာစ သတ္တဝါသည် နတ်အမျိုးအစား၌ ပါဝင်သောကြောင့်)
“ပိသာစနတ်၊ ရုက္ခစိုး”ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အနက်ပြန်ဆိုတော်မူ၏၊ အထဝါ-ဖြင့်
ဖွင့်ထားသော ဋီကာဒုတိယနည်း၌ကား ယခင်ဝိဂြိုဟ်အတိုင်း အသားစားသော တစ္ဆေမြေဘုတ်
ဘီလူးပြိတ္တာများပင် ဖြစ်၏၊ ပိသာစေန ကိရ အစရှိသော ဋီကာစကားနှင့်သက်ဆိုင်သော
ပိသာစဝတ္ထုကို မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊ စူဠသကုလုဒါယီသုတ်အဖွင့် (၁၈၇) ၌ ကြည့်ကြကုန်။

သုတ်]

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၇၀၉

ကာလပတ်လုံး၊ တံ ပဒေသံ- ထိုသွားလာရာ အရပ်ကို၊ အဒိဿမာနရူပေါ-
မပေါ်ထင်မမြင်ရသော ရုပ်ကိုယ်ကောင်ရှိသည်။ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဝိစရတိ-
လှည့်လည်သွားလာ၏။ ယဒါ ပန- အကြင်အခါ၌ကား၊ တသ္မိ- ထိုအဖြစ်သည်၊ ကေနစိ-
တစ်ဦးတစ်ယောက်က၊ အစ္ဆိန္နဘာဝေန ဝါ- လူယူအပ်သည် အဖြစ်ကြောင့်သော်
လည်းကောင်း၊ သတိဝိပ္ပဝါသေနဝါ- သတိလွတ်ကင်း မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်သော်
လည်းကောင်း၊ နဋ္ဌေ- ပျောက်ဆုံးသွားလသော်၊ မနုဿာနမ္ပိ- လူတို့၏သော်မှလည်း၊
ဒိဿမာနရူပေါ- မြင်ရသော ရုပ်ကိုယ်ကောင်ရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဝိစရတိ- ၏၊ တံ-
ထိုပျောက်ဆုံးသော သစ်မြစ်ရှိသော ပိသာစကို၊ သန္ဓာယ- ရည်ရွယ်၍၊ မူလေ ။ပ။
ဘဝိဿာမာတိ- ဘဝိဿာမဟူ၍၊ (ထေရော- အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊)
အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ။

မံ ကာယသက္ကိံ ကတ္တာတိ- ကား၊ တံ ပဋိပဒံ- ထိုလဖြင့် ဥပမာနှိုင်းခိုင်းအပ်သော
အကျင့်ကို၊ (ထိုစန္ဒပမာ ပဋိပဒါကို) ကာယေန- ကိုယ်အားဖြင့်၊ သစ္ဆိကတဝန္တံ-
မျက်မှောက်ပြုအပ်သော မျက်မြင်သက်သေရှိသည်ကို၊ (ကတွာ- ပြု၍၊) တသ္မာ- ထိုသို့
စန္ဒပမာပဋိပဒါဟူသော မျက်မြင်သက်သေညွှန်ပြစရာရှိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ မံ- ငါ့ကို၊
တဿာ ဒေသနာယ- ထိုစန္ဒပမာသုတ် ဒေသနာတော်၏၊ သက္ကိံတူတံ- မျက်မြင်သက်သေ
ဖြစ်သူကို၊ ကတွာ- ပြု၍၊ (ကထေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊) (မံ- ငါ့ကို၊ တိက္ခတ္တံ- သုံးကြိမ်၊
သကလသာသနဒါယန္တံ- အားလုံးသော သာသနာတော် အမွေအနှစ်ကို၊) ပဋိတ္ထပေသိ-
လက်ခံစေတော်မူပြီ၊ ဝါ- အပ်နှင်းတော်မူပြီ၊ တံ ပဋိတ္ထပနံ- ထိုအပ်နှင်းခြင်းကို၊

၁။ စန္ဒပမာ ပဋိပဒါ ။ ။ လနှင့်ဥပမာနှိုင်း ခိုင်းအပ်သော အကျင့်သည်
စန္ဒပမာပဋိပဒါမည်၏။ လသည် ကောင်းကင်မှာ သွားနေစဉ် မည်သူနှင့်မျှ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း၊
ချစ်ခင်တွယ်တာခြင်း အလျင်းမရှိသော်လည်း လူပေါင်းများစွာတို့က လကို မြတ်နိုးကြ
ချစ်ခင်ကြ၏။ ဤအတူပင် ရဟန်းများလည်း အရှင်မဟာကဿပကဲ့သို့ မည်သူနှင့်မျှ
ချစ်ခင်ရင်းနှီးအောင် အားမထုတ်ဘဲ လူအများ ကြည်ညိုလေးစား၍ လနှင့်တူစွာ ဒါယကာ
ဒါယိကာမတို့ထံ ဆွမ်းကိစ္စစသည် အတွက် ဆက်ဆံမှု ပြုခြင်းတည်းဟူသော အကျင့်ဟု ဆိုလို၏။

တနည်းအားဖြင့် လသည် အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်ခွင်း၍ အလင်းရောင်ကို သယ်ဆောင်
ဖြန့်ခင်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကိလေသာ အမှောင်ကို ပယ်ခွင်း၍ ဉာဏ်အရောင် အလင်း
ဖြန့်ခင်းခြင်းအားဖြင့် လနှင့်တူစွာ ကျင့်ခြင်းသည် စန္ဒပမာပဋိပဒါမည်၏။ စန္ဒပမာ ဘိက္ခုဝေ
ကုလာနိ ဥပသင်္ကမထ-စသည်။ နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ကဿပသံယုတ် စန္ဒပမသုတ် (၄၀၁) သံယုတ်
အဋ္ဌကထာ၊ ဒု (၁၅၄)။

ကဿပသုတ္တေန- ကဿပသုတ်ဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗံ- ပြရမည်၊ [ကဿပသုတ်ဟူ၍ သီးခြားမရှိပါ။ ကဿပသံယုတ်ရှိ သုတ်အားလုံးကိုပင် ကဿပသုတ်ဟု ဆိုလို၏။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ နှာ-၃၉၉၊ ၄၂၃) ကြည့်ပါ။

၂၃၃-၄။ စန္ဒနယဋ္ဌိကာဗာဟုလ္လတော- စန္ဒကူးထင်းတုံး များပြားသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ စန္ဒနစိတကော- စန္ဒနစိတကမည်၏။ တံ သုတ္တာတိ- ကား၊ (မနုဿာ- လူတို့သည်။) အာယသ္မတာ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရေန- အရှင်အနုဒ္ဓတ္ထေရ်သည်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်ဆိုအပ်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်တို့၏။ တံ အဓိပ္ပါယ်- ထိုအလိုဆန္ဒကို၊ သုတ္တာ- ကြားကြကုန်၍၊ (ဂစ္ဆိသု အဋ္ဌံသု- တို့၌စပ်) ဒသိကတန္တဝါတိ- ကား၊ ပလိဝေဌိတ အဟတကာသိကဝတ္တာနံ- ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော အသစ်စက်စက် ကာသိတိုင်းဖြစ် အဝတ်ထည်တို့၏။ ဒသဌာနေန- အမြိတ်အဆာ နေရာဌာန၌၊ ဝါ- နေရာဌာနက၊ တန္တမတ္တမ္ပိ- ချည်မျှင်မျှသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဌာနာ- နေရာမှ၊ စလိတံနာမ- ရွှေ့ရှားသည်မည်သည်၊ နာဟောသိ- မဖြစ်ပါလေပြီ) ဒါရုက္ခန္တဝါတိ- ကား၊ စန္ဒနာဒိစိတကဒါရုက္ခန္တဝါ- စန္ဒကူးသား အစရှိသည်တို့၏ ထင်းပုံမှ သစ်သားတုံးသည် လည်းကောင်း၊ (ဌာနာ စလိတံ နာမ နာဟောသိ)။

၂၃၅။ သမုဒါယေသု- အပေါင်းအစု ဖြစ်သော အရာဝတ္ထုတို့၌၊ ပဝတ္ထဝေါဟာရာနံ- ဖြစ်သော အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းစကားလုံးတို့၏။ အဝယဝေသု- အစိတ်အပိုင်း အရာဝတ္ထုတို့၌၊ ဒိဿနတော- တွေ့မြင်ရကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သရီရဿ- မြတ်စွာဘုရား ရုပ်ကလာပ်ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံး၏။ အဝယဝဘူတာနိ- အစိတ်အစိတ် ဖြစ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌိနိ- အရိုးဓာတ်တော်တို့ကို၊ သရီရာနီတိ- ခန္ဓာကိုယ်တော်တို့ဟူ၍၊ (သင်္ဂီတိကာရေဟိ- သင်္ဂါယနာတင်ထေရ် အရှင်မြတ်တို့သည်။) ဝုတ္တာနိ- ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းအပ်ကုန်ပြီ၊ န ဝိပွကိရိသူတိ- ကား၊ (သတ္တ ဣမာ ဓာတုယော- တို့သည်။) သရူပေနေဝ- မိမိ၏ မကွဲမပျက်သေးသော ပင်ကိုရုပ်သွင်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဌိတာ- တည်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤကား၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ သေသာ ဝိပွကိရိသူတိ- ကြွင်းသော အရိုးဓာတ်တော်တို့ အစိတ်စိတ် ကွဲကုန်ပြီဟူ၍၊ ဝတ္တာ- မိန့်ဆိုပြီး၍၊ ပန- ယင်းသို့ အစိတ်စိတ်ကွဲကုန်သည်ဖြစ်ရကား၊ ယထာ- အကြင်သို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ တာ- ထိုအရိုးဓာတ်တော်တို့သည်၊ ဝိပွကိဏ္ဏာ- အစိတ်စိတ်ကွဲကုန်သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တံ- ထိုအရိုးဓာတ်တော်တို့ အစိတ်စိတ် ကွဲပုံကို၊ ဒဿေတုံ-

သုတ်]

မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအဖွင့်

၇၁၁

ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တတ္ထာတိ အာဒိ- တတ္ထအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ။

ဥဒကဓာရာ နိက္ခမိတ္တာ နိဗ္ဗာပေသန္တိ- ကား၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန- နတ်တို့၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ (တေသံ- ထိုအင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ ခန္တန္တရ ဝိဇ္ဇပန္တရေဟိပိ- ပင်စည်အကြား၊ အခွအကြားတို့မှလည်း၊ ဥဒကဓာရာ- ရေအယဉ်တို့သည်၊ နိက္ခမိတ္တာ- ထွက်ကြကုန်၍၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ စိတကံ- စန္ဒကူးထင်းပုံကို၊ နိဗ္ဗာပေသံ- မီးငြိမ်းစေကြကုန်ပြီ။) ဧဝံ မဟတိယော- ဤမျှလောက်ကြီးမားကုန်သော၊ ဗဟု- များစွာကုန်သော၊ ဥဒကဓာရာ- ရေအယဉ်တို့သည်၊ ကိမတ္ထာယ- အဘယ်အကျိုးငှာ၊ (နိက္ခမိတ္တာ- ၍၊ နိဗ္ဗာပေသံ- ငြိမ်းစေကြကုန်သနည်း။) ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂဝတော စိတကော မဟန္တောတိ- မဟန္တောဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ ဟိ- ယင်းသို့မိန့်ဆိုသင့်ပေ၏။ သော- ထိုစန္ဒကူးထင်းပုံသည် မဟာ- ကြီးမား၏။ ဝီသရကနသတိကော- အတောင်တရာနှစ်ဆယ် အမြင့်ရှိ၏၊ အဋ္ဌဒန္တကေဟီတိ- ကား၊ နင်္ဂလေဟိ- ထွန်တို့ဖြင့်၊ ဟိ (ယသွာ)- အကြင်ကြောင့်၊ နေသံ- ထိုထွန်တို့၏၊ အဋ္ဌေဝ- ရှစ်ချောင်းသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒန္တသဒိသာနိ- သွားနှင့်တူကုန်သော၊ ပေါတ္ထာနိ- သစ်သားချွန်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ရှိကုန်၏၊ တသွာ- ထို့ကြောင့်၊ (တာနိ- ထိုထွန်တို့ကို) အဋ္ဌဒန္တကာနီတိ- အဋ္ဌဒန္တကတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ (ဝုစ္စန္တိ) ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။

☞ ဓမ္မကထာဝ ပမာဏန္တိ- ကား၊ ပဿန္တာနဉ္စ- ဖူးမြင်ရသူတို့၏လည်းကောင်း၊ သုဏန္တာနဉ္စ- ကြားနာရသူတို့၏လည်းကောင်း၊ (ပရိဗ္ဗုတဿ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော၊ ဗုဒ္ဓဿ- သိဖွယ်လုံးစုံ အကုန်သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- သည်) အတိဝိယ- အလွန်အကဲသာလျှင်၊ အစ္စရိယဗျတဘာဝတော- လက်ဖျစ်ခတ်တီးအံ့ ချီးထိုက်သည်အဖြစ်၊ မဖြစ်စဖူး အသစ်အထူးဖြစ်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာတိ သယံ- လွန်ကဲမှုနှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ပသာဒါဝဟဘာဝတော- ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်သည် အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဝိသေသံ- ထူးခြားမှုနှင့် တကွဖြစ်အောင်၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဒီပနတော- မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအစွမ်းကို ပြသည်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ (ဓမ္မကထာဝ- ဓမ္မကထိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်စွမ်းအာနုဘော် ထုတ်ဖော်နိုင်အား တရားစကားသည်သာလျှင်၊ ပမာဏံ- အတိုင်းအတာ ပမာဏ တည်း။) ဟိ- ချဲ့ဦးအံ့၊ ပရိနိဗ္ဗုတဿ- သော၊ ဗုဒ္ဓဿ- သော၊ ဘဂဝတော- ၏၊ ဧဝရူပေါ- ဤသို့သဘောရှိသော၊ အာနုဘာဝေါ- တန်ခိုးအာနုဘော်တော်သည်၊ (ဟောတိ-

ဖြစ်၏။) ဣတိ- ဤသို့၊ ဧတ္ထ- ဤမြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်တို့ကို ထုတ်ဖော်ပြရာ၌၊ တံ ပဝတ္တိ- ထိုအံ့ဩဖွယ် ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်ပုံကို၊ ကထေန္တာနံ- ဟောကြားကုန်သော၊ ဓမ္မကထိကာနံ- တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဉာဏဗလာနုရူပံ- ဉာဏ်စွမ်းအားလျော်စွာ၊ ပဝတ္တိယမာနာ- ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဓမ္မကထာဇေ- တရားစကားသည်သာလျှင်၊ ပမာဏံ- တည်း၊ (ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့် နည်း၊) ဝဏ္ဏေတဗ္ဗဿ- ချီးမွမ်းထိုက်သော၊ အတ္တဿ- အနက်ဖြစ်သော ဂုဏ်ထူး၏၊ မဟာဝိသယတ္တာ- ကြီးမားကျယ်ဝန်းသော ဖြစ်ရာ ပမာဏရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဧသာ- ဤမြတ်စွာဘုရား၏ ချီးမွမ်းဖွယ် ကြည်ညိုဖွယ် အကြောင်းအရာ ဂုဏ်အပေါင်းသည်၊ ဝဏ္ဏနာဘူမိ- ချီးမွမ်းခြင်း၏ နယ်ပယ်တည်း၊ ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

စတုဇ္ဇာတိယဂန္ထပရိဘဏ္ဍံ ကာရေတွာတိ- တဂရ+ ကုင်္ဂမ+ ယဝနပုပ္ဖ+ တမာလပတ္တာနိ- တောင်လေပ်+ ကုင်္ဂမံ+ လေးညင်းပွင့်+ ပန်ညိုရွက်တို့ကို၊ ပိသိတွာ- ကြိတ်၍၊ ကတဂန္ဓေန- ပြုအပ်သော နံ့သာဖြင့်၊ ပရိဘဏ္ဍံ- ပြေပြစ်ညက်ညော အချောသုတ်လိမ်းမှုကို၊ ကာရေတွာ- ပြုစေ၍၊ ခစိတွာတိ- ကား၊ (သုဝဏ္ဏတာရကာဒိဟိ- ရွှေကြယ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်) တတ္ထ တတ္ထ- လွှတ်နိုး၏၊ ထိုထိုနေရာ၌၊ ဩလမ္ပနဝသေန- တွဲလွဲဆွဲခြင်း အနေအားဖြင့်၊ ရစေတွာ- ဆင်ယင်၍၊ (သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရေသုံ-၌စပ်) ဂန္ဓဝတ္ထုနိ- နံ့သာပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဂန္ဓိတမာလာ- သီကုံးအပ်သော ပန်းတို့သည်၊ ရတနဒါမာနိ- ရတနဒါမတို့မည်၏၊ ဗဟိကိလဉ္စပရိက္ခေပဿ- အပြင်ဘက်ရိုင်ဖျာအကာအရံကိုလည်းကောင်း၊ အန္တော သာဏိပရိက္ခေပဿ- အတွင်းဘက်တင်းတိမ် အဝတ်အကာအရံကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏေန- ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ သာဏိကိလဉ္စပရိက္ခေပံ- တင်းတိမ်နှင့် ရိုင်ဖျာအကာအရံကို၊ ကာရေတွာ- ပြုစေ၍၊ (သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရေသုံ- ၌ပင်စပ်) ဝါတဂ္ဂါဟိနိယော- လေကိုစုတ်ယူတတ်ကုန်သော၊ ပဋ္ဌာကာ- တန်ခွန်ကုက္ကားတို့သည်၊ ဝါတပဋ္ဌာကာ- ဝါတပဋ္ဌာကာတို့မည်၏၊ သရဘရူပပါဒကော- သရဘမည်သော သားကောင်ရုပ်တပ် ဆင်အပ်သော ခြေထောက်ရှိသော၊ ပလ္လကော- ပလ္လင် (ခုတင်) သည်၊ သရဘမယပလ္လကော- မည်၏၊ တသ္မိ သရဘမယပလ္လကေ- ထိုသရဘသားကောင်ရုပ် တပ်ဆင်ထားအပ်သော ပလ္လင်၌၊ (ဘဂဝတော သရီရာနိ ဌပေတွာ)။

သုတ်]

သရီရဓာတုဝိဘဇနအဖွင့်

၇၁၃

သတ္တိဟတ္ထာ- လက်၌လုံရှိကုန်သော၊ ပုရိသာ- ယောက်ျားတို့သည်၊
 တံသဟစရဏတော- ထိုလုံတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တိယော-
 လုံတို့မည်၏၊ ကုန္တာ ပစရန္တီတိ ယထာ- လုံတွေသွားကြကုန်၏ဟူသော ဥဒါဟရဏ်တို့
 ကဲ့သို့တည်း၊ တေဟိ- ထိုလုံကိုင်ယောက်ျားတို့ကို၊ သမန္တတော- ပတ်ပတ်လည်၌၊
 ရက္ခာပနံ- စောင့်ရှောက်စေခြင်းသည်၊ ပဉ္စရကရဏံ- လျှောင်ချိုင့်ပြုလုပ်ခြင်းမည်၏၊
 [ပဉ္စကရဏံ- ဟုပါဠိပျက်၏] ဣတိ- ဤအနက်ကို ပြလိုသည်အဖြစ်ကြောင့်၊
 သတ္တိဟတ္ထေဟိ ပုရိသေဟိ ပရိက္ခိပါပေတွာတိ- ဟူ၍ (အာစရိယော) အာဟ- ပြီ၊
 ဓန္တနိတိဇတ္ထာပိ- ဓန္တနိဟူသော ဤပါဌ်၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော- ဤသတ္တိဟတ္ထေဟိ
 စသည်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းပင်တည်း၊ သန္တာဟဂဝစ္ဆိကံ ဝိယ ကတွာတိ-
 ကတွာဟူသည်ကား၊ [ဣတိပါသင့်၏] နိရန္တရာဝဋ္ဌိတအာရက္ခ သန္တာဟေန-
 အကြားမလပ် တဆက်တည်းတည်ရှိသော အစောင့်အရှောက် ဖွဲ့ယှက်ထားခြင်းဖြင့်၊
 ဂဝစ္ဆိဇာလံဝိယ- ဇာကွက်ဇာကွန်ရက် တပ်ဆင်ထားအပ်သော ပြတင်းပေါက်ကဲ့သို့၊
 ကတွာ- ပြု၍၊ (အာရက္ခံ သံဝိဒဟိသု) သာဓုကီဠိတန္တိ- ကား၊ သပရဟိတံ- မိမိနှင့်
 သူတပါးတို့၏ စီးပွားကို၊ သာဓုဋ္ဌေန- ပြီးစေတတ်သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊
 သာဓု- သာဓုတို့ (သူတော်ကောင်းတို့) မည်၏၊ ဥဠာရပုညပသဝနတော- မွန်မြတ်သော
 ကုသိုလ်ကို ဖြစ်ပွားစေသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသံ- ထိုသူတော်ကောင်း တို့၏၊ ကီဠိတံ-
 ကစားခြင်းကို၊ သမ္ပရာယိကတ္ထာဝိရောဓိကံ- တမလွန်ဘဝ အကျိုးနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း
 မရှိသော၊ ကီဠာဝိဟာရံ- ကစားခြင်းအားဖြင့် နေခြင်းကို၊ ဝါ- ကစားခြင်းဟူသော
 နေခြင်းကို၊ (ကီဠိဿာမ- ပျော်ပျော်ပါးပါး နေကြကုန်အံ့) ဣတိ အတ္ထော။

သရီရဓာတုဝိဘဇနအဖွင့်

၂၃၆။ ဣမိနာဝ နိယာမေနာတိ- ကား၊ (ဧသ ရာဇာ- ဤအဇာတသတ်မင်းသည်)
 ယေန နိဟာရေန- အကြင် ထိုင်ရိုးစဉ်လာ ထိုင်နေနည်းဖြင့်၊ မဟာတလေ- မြတ်သော
 နန်းတော် ထိုင်နေရာ ကြမ်းပြင်၌၊ နိသိန္နော- ထိုင်နေ၏၊ ကဉ္စိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊
 ပရိဟာရံ- အစောင့်အရှောက်ကို၊ အကတွာ- မပြုမူ၍၊ ကေဝလံ- အစောင့်အရှောက်
 မပါဘဲ သူချည်းသက်သက်၊ ဣမိနာ နိယာမေနေဝ- ဤထိုင်ရိုးစဉ်လာ ထိုင်နည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ (သစေ သုဏိဿတိ- အကယ်၍ ကြားသိရငြားအံ့) သုပိနကောတိ- ကား၊
 ဒုဿုပိနကော- မကောင်းသော အိပ်မက်ကို၊ (ဒိဋ္ဌော) ဒုက္ခလဒုပဋ္ဌံ နိဝါသေတွာတိ-

ကား၊ ဒွေ- နှစ်ထည်ကုန်သော၊ ဒုက္ကလဝတ္ထာနိ- ဘွဲ့ဖြူအဝတ်တို့ကို၊ ဧကန္တိ- တပေါင်းတည်း၊ ကတွာ- ပြု၍၊ နိဝါသေတွာ- ဝတ်စေ၍၊ (နိပဇ္ဇိတုံ ဝဇ္ဇတိ) ဟိ- အကျိုးကျေးဇူးကား၊ ဧဝံ- ဤသို့ဘွဲ့ဖြူ အဝတ်နှစ်ထပ်ပြု၍ ဝတ်သည်ရှိသော်၊ တာနိ- ထိုဘွဲ့ဖြူအဝတ်တို့သည်၊ (ရညော- မင်းသည်၊) သောကသမပိတဿာပိ- သောကဝင်ရောက်အပ်စဉ်သော်မှလည်း၊ အဘသိတွာ- မလျော့ကျကုန်မူ၍၊ တိဋ္ဌန္တိ- တည်နေကုန်၏။

အဘိသေကသိပ္ပကောတိ- ကား၊ ရဇ္ဇဘိသေကေ- မင်းအဖြစ် အဘိသိက်သွန်းရာ အခါ၌၊ ဥတ္တမမင်္ဂလဘာဝတော- မြတ်သော မင်္ဂလာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိသေက- မင်္ဂလသေစကော- အဘိသိက်မင်္ဂလာ တရားကို ဟောကြား သွန်းဖျန်းတော်မူသော (သော ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗတော) ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဝိသေသာ မတရသညာကာယ- ဂုဏ်ထူးတည်းဟူသော အမြိုက်အရသာကို သိသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝဋ္ဌိတပေမော- စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တည်နေသော ချစ်ခင်ကြည်ညိုမှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပေါထုဇ္ဇနိကသဒ္ဓါယ- ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌိ- တပသာဒေါ- တည်ရှိသော ကြည်ညိုခြင်းရှိသည်၊ ကတူပကာရကာယ- ပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးရှိသည်အဖြစ်သည်၊ သဉ္ဇနိတစိတ္တမဒ္ဒေါ- ကောင်းစွာဖြစ်စေအပ်သော စိတ်နှူးညံ့သည်အဖြစ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊) ဝိသညီ- ကင်းပျောက်သော အမှတ်သညာရှိသူသည်၊ ဇာတော ယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ၊ ရာဇာ- သည်၊) ဝိသညီဇာတော- ကင်းပျောက်သော အမှတ်သညာရှိသူဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဥသုမံ မုဉ္ဇိ) သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗိသကဝဏ္ဏန္တိ- ကား၊ သုဝိရစိတအပဿေနသဒိသံ- ကောင်းစွာ စီမံထားအပ်သော တကဲမှီ ပျဉ်ချပ်နှင့်တူသော (ဥရံ- ရင်ကို)။

ပန- မေးဖွယ်ရှိသည်ကား၊ ကသ္မာ- အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤအဇာတသတ်မင်း အစရှိသော ဘုရင် (၇) ဦးတို့က ကုသိနာရုံဘုရင် မလ္လမင်းတို့ထံ တမန်စေလွှတ်ပုံကို ဖော်ပြရာ၌၊ ပါဝေယျကာ- ပါဝါပြည့်ရှင် မလ္လမင်းတို့ကို၊ ပါဠိယံ- ပါဠိတော်၌၊ သဗ္ဗပစ္ဆတော- အားလုံးသော ဘုရင်တို့၏ နောက်၌၊ ဂဟိတာ- ယူအပ်ပါကုန်သနည်း၊ ကိ- အဘယ့်ကြောင့်၊ တေ- ထိုပါဝါပြည့်ရှင် မလ္လမင်းတို့သည်၊ ကုသိနာရာယ- ကုသိနာရုံမြို့မှ၊ (ဝါ- နှင့်၊) အာသန္နတရာ- သာ၍နီးကုန်သည်၊ (သမာနာပိ- ဖြစ်ပါကုန်လျက်လည်း) သဗ္ဗပစ္ဆတော- ၌၊ (ဝါ- မှ) ဥဋ္ဌိတာ- ချီတက်လာကုန်သနည်း၊ (ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊) အာမ- မှန်ပါ၏၊ သဗ္ဗပစ္ဆတော- ၌၊ ဥဋ္ဌိတာ-

သုတ်]

သရီရဓာတုဝိဘဇနအဖွင့်

၇၁၅

ချီတက်လာပေကုန်၏။ ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော အမေးအဖြေကို၊ ဒဿေတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ တတ္ထ ပါဝေယျကာတိအာဒိ- တတ္ထ ပါဝေယျကာအစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (အာစရိယေန) ဝုတ္တံ၊ ဓာတုပါသနတ္ထန္တိ- ကား၊ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓာတူနံ- အရိုးဓာတ်တော်တို့ကို၊ ပယိရူပါသနာယ- ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (အာဂတာ- လာကြကုန်သော၊ ဒေဝတာ- နတ်တို့သည်၊ နေသံ- ထိုကုသိနာရုံပြည့်ရှင် မလ္လာမင်းတို့၏၊ ပက္ခာ- ဘက်သားတို့သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ- အဘယ်သို့သော အယူအဆဖြင့်၊ ပက္ခာ- တို့သည်၊ အဟေသုံ- ဖြစ်ကုန်သနည်းဟူမူ) ဓာတုယော- တို့သည်၊ ဉာယေန- နည်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့်၊ တေသံ- ထိုမလ္လာမင်းတို့၏၊ သန္တကာ- ဥစ္စာတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့သော အယူအဆဖြင့် (နေသံ ပက္ခာ အဟေသုံ- ပြီ) ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။

၂၃၇။ သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဝတ္ထတ္တယူပသဉ္စိတံ- အခိုက်အတန့် သုံးမျိုးအပေါင်းနှင့် ယှဉ်စပ် ပတ်သက်သော (ဒွိဘာဏဝါရပရိမာဏံ- နှစ်ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊) ဒေါဏဂဇ္ဇိတံ နာမ- ဒေါဏပုဏ္ဏား၏ ကြီးဝါးမြက်ဆိုအပ်သော စကားမည်သည်ကို၊ အဝေါစ- ဆိုပြီ၊ ဟိ- မှန်၏၊ ဧတဒတ္ထမေဝ- ဤသို့သော ဒေါဏဂဇ္ဇိတံကို မြှောက်ဆိုခြင်းအကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မဂ္ဂံ- ခရီးကို၊ ဂစ္ဆန္တော- ကြွတော်မူလသော်၊ (နိဿီဒိ-၌စပ်) ပစ္ဆတော- နောက်က၊ အာဂစ္ဆန္တော- လိုက်လာသော၊ ဒေါဏော- ဒေါဏမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော- ပုဏ္ဏားသည်၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ မေ- ငါ၏၊ ပဒဝလဉ္စံ- ခြေတော်ရာကို၊ ပဿတိ- မြင်ရ၏၊ တာဝ- ထိုမြင်ရသည်တိုင်အောင်၊ (ပဒဝလဉ္စံ- သည်၊) မာဝိဂစ္ဆတု- ပျောက်ကွယ်မသွားပါစေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဓိဋ္ဌာယ- အဓိဋ္ဌာန်တော်မူ၍၊ အညတရသ္မိံ- တပင်သော၊ ရုက္ခမူလေ- သစ်ပင်အနီးအောက်၌၊ နိဿီဒိ- ထိုင်နေတော်မူပြီ။

ဒေါဏော- သော၊ ဗြာဟ္မဏောပိ- သည်လည်း၊ ဣမာနိ- ဤခြေရာတို့သည်၊ သဒေဝကေ- နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ လောကေ- သတ္တလောက၌၊ အဂ္ဂပုဂ္ဂလဿ- အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပဒါနိ- ခြေရာတို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သလ္လက္ခေန္တော- မှတ်သားလျက်၊ ပဒါနုသာရေန- မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်သို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် သတ္ထု- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ- အထံတော်မှောက်သို့ ဥပဂစ္ဆိ- ကပ်ရောက်ပြီ၊ သတ္တာပိ- မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ အဿ- ထိုဒေါဏပုဏ္ဏားအား၊

ဓမ္မံ- တရားကို၊ ဒေသေသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ တေနပိ- ထို့ကြောင့်လည်း၊ သော- ထိုဒေါဏပုဏ္ဏားသည်၊ ဘဂဝတိ- မြတ်စွာဘုရား၌၊ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ- သက်ဝင်တည်နေသော ကြည်ညိုသဒ္ဓါရှိသည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ (ဒေါဏော ဗြာဟ္မဏော- သည်) ဧတံ- ဤစကားကို၊ အဝေါစ- ဆိုပြီ၊ ကိံ- အဘယ်စကားကို၊ အဝေါစ- ဆိုသနည်း၊ ဣတိ- ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဏန္တု ။ပ။ အဝေါစာတိ- ဟူ၍၊ အာဟ- ဆိုပြီ၊ ကာယေန- ကိုယ်အားဖြင့်၊ ဧကသန္နိပါတာ- တပေါင်းတည်း စုဝေးကြကုန်သည်၊ ဝါစာယ- စကားအားဖြင့်၊ ဧကဝစနာ- တူညီသော စကားရှိကုန်သည်၊ အဘိန္နဝါစာ- မကွဲပြားသော စကားရှိကုန်သည်၊ ဧဝံ- ဤသို့ကိုယ်ဖြင့် ပေါင်းစည်း၊ နှုတ်လည်းတူညီသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သမဂ္ဂါ- ညီညွတ်ကြကုန်သည်၊ ဟောထ- ဖြစ်ကြကုန်လော၊ ပန- ဆက်ဦးအံ့၊ ဣဒံ- ဤပြဆိုလတ္တံ့သည်ကား၊ တဿ- ထိုပေါင်းစည်းတူညီခြင်း၏၊ ကာရဏံ- အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ပြလိုသည် အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒမာနာတိ- ဟူ၍၊ (ဗြာဟ္မဏော) အာဟ- ပြီ၊ တေန- ထို့ကြောင့် စိတ္တေနာပိ ။ပ။ ဟောထာတိ- ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ၊

၂၃၈။ တတော တတော သမာဂတသံဃာနန္တိ- ကား၊ အတ္တနော- မိမိ မိမိ၏၊ တတော တတော ဝသနဋ္ဌာနတော- ထိုထိုနေထိုင်ရာ မြို့တော်မှ၊ သမာဂန္တာ- လာကြ၍၊ သန္နိပတိတဘာဝေန- ပေါင်းဆုံ စုဝေးကြသည်အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာဂတသံဃာနံ- ရောက်လာကြသော မင်းအပေါင်းတို့၏၊ တဿ- ထိုထိုနေပြည်တော်မှ လာကြခြင်းအားဖြင့်၊ သမာပတိတသမ္မဟဘာဝေန- ရောက်လာနေကြသော အပေါင်းအစု အနေအားဖြင့်၊ သမာဂတဂဏာနံ- ရောက်လာကြသော မင်းအပေါင်းတို့၏၊ ဝစနသမ္ပဋိစ္စနေန- စကားကို လက်ခံခြင်းအားဖြင့်၊ ပဋိဿုဏိတွာ- ရှေ့ရှုတူရုနာယူ၍၊ (ဒေါဏပုဏ္ဏားက နာယူ၍ ဧတံ- ဤစကားကို၊ အဝေါစ- ဒေါဏပုဏ္ဏားက ပြောပြီ-ဟုစပ်)။

ဓာတုထူပပူဇာအဖွင့်

၂၃၉။ ဒေဝတာဝေသာ- နတ်ပူးကပ်ဖမ်းယူခြင်းသည်၊ ယက္ခဂ္ဂါဟော- ယက္ခဂ္ဂါဟမည်၏၊ ဓာတုက္ခောဘံ- ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ- ဖြစ်စေ၍၊ ခိပိတကရောဂေါ- ချေဆတ်ရောဂါသည်၊ ခိပိတကံ- ခိပိတကမည်၏၊ အာဟာရဿ- အစာအာဟာရကို၊ အရုစ္စနရောဂေါ- မနှစ်သက်ကြောင်း ရောဂါသည်၊ အရောစကော-

သုတ်]

ဓာတုထူပူဇာအဖွင့်

၇၁၇

မည်၏။ သတ္တမဒိဝသေတိ- ကား၊ သတ္တဝဿသတ္တမာသတော- (၇) နှစ် (၇) လမှာ ပရတော- နောက်ဖြစ်သော၊ သတ္တမေ- (၇) ရက်မြောက်သော၊ ဒိဝသေ- နေ့၌၊ (ဓာတုယော အာဟရိသု) ဗလာနုရူပေနာတိ- ကား၊ ဝိဘဝဗလာနုရူပေန- ပစ္စည်းခွန်အား အားလျော်သောအားဖြင့်၊ (ထူပဉ္စ- စေတီပုထိုးကိုလည်းကောင်း၊ မဟဉ္စ- ပူဇော်ပွဲကိုလည်းကောင်း၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ) ပစ္ဆာသင်္ဂီတိကာရကာတိ- ကား၊ ဒုတိယံ- နှစ်ကြိမ်မြောက်၌၊ သင်္ဂီတိကာရကာ- သင်္ဂီယနာတင် ထေရ် အရှင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ တတိယံ- ၌၊ သင်္ဂီတိကာရကာ- ကောင်း (အာဟံသု- မိန့်ဆိုတော်မူကုန်ပြီ) ဓာတူနံ အန္တရာယံ ဒိသွာတိ- ကား၊ တတ္ထ တတ္ထ စေတီယေ- ထိုထိုစေတီ၌၊ ယထာပတိဌာပိတဘာဝေနော- တည်ထား ဌာပနာစေအပ်ပြီးတိုင်းသော ဓာတ်တော်တို့၏ အနေအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဌိတာနံ- တည်ရှိနေကုန်သော၊ ဓာတူနံ- ဓာတ်တော်တို့၏၊ မိစ္ဆာဒိဌိတာနံ- မိစ္ဆာအယူရှိသော သူတို့၏၊ ဝသေန- ဆက်စပ်သောအားဖြင့်၊ အန္တရာယံ- အန္တရာယ်ကို၊ ဒိသွာ- မြင်တော်မူ၍၊ (ဥပသင်္ဂီတိကာ အာဟ) မဟာဓာတုနိဓာနေန- ကြီးမားသော ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်ဖြင့်၊ သမ္မဒေဝ- ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ရက္ခိတာနံ- စောင့်ရှောက်အပ်သော ဓာတ်တော်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ အနာဂတေ- နောင်လာလတ္တံ့သော ကာလ၌၊ အသောကေန- အသောကမည်သော၊ ဓမ္မရညာ- မင်းတရားသည်၊ တတော- ထိုကြီးမားသော ဓာတ်တော်တိုက်မှ၊ ဥဒ္ဓရိတ္တာ- ထုတ်ယူ၍၊ ဝိတ္တာရိတဘာဝေ- ကျယ်ပြန့်စေအပ်သည် အဖြစ်ကို၊ ကတေ- ပြုအပ်ပြီးလသော်၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကဿ- ၏၊ ဟိတသုခါဝဟဘာဝဉ္စ- စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်ကုန်သည်အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဒိသွာ- မြင်၍၊ (ဥပသင်္ဂီတိကာ အာဟ) ဣတိ- ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အဋ္ဌကထာဆရာ အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း။

ပရိစရဏမတ္တမေဝါတိ- ကား၊ ဂဟေတွာ- မိမိတို့ထံသို့ယူ၍၊ ပရိစရိတဗ္ဗဓာတု- မတ္တမေဝ- ပြုစုကိုးကွယ်ပူဇော်စရာ ဓာတ်တော်မျှကိုသာလျှင်၊ ရာဇနံ- မင်းတို့၏၊ ဟတ္ထေ- လက်၌၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ စေတီယေသု- စေတီတော်တို့၌၊ န ဌပေတွာ- မထားမူ၍၊ (သေသဓာတုယော အာဟရိ) တထာဟိ- စေတီတော်တို့၌ မချန်ထားသည်မှာ မှန်ပေ၏။ ပစ္ဆာ- အဇာတသတ်မင်း ကာလမှနောက်၌၊ အသောကမဟာရာဇာ- အသောကမဟာရာဇာသည်၊ ဓာတူနံ- ဓာတ်တော်တို့၏၊ စေတီယေသု- ဌာပနာရာစေတီ တို့၌၊ န လဘတိ- ဓာတ်တော်တို့ကိုမရတော့ပေ၊ ပုရိမပုရိမကတဿ- ရှေးကပြုအပ်

ရှေးကပြုအပ်သော ဓာတ်တော်ကြုတ်ကို၊ ဂဏှနယောရုံ- ယူခြင်းငှာ သင့်လျော်လွယ်ကူသော၊ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ- နောက်၌ပြုအပ် နောက်၌ပြုအပ်သော ဓာတ်တော်ကြုတ်ကို၊ ကာရေန္တော- ပြုစေလျက်၊ အဋ္ဌ အဋ္ဌ- ရှစ်ခုစီ ရှစ်ခုစီကုန်သော၊ ဟရိစန္ဒနာဒိမယေ- ရွှေဝါရောင် စန္ဒကူး အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော၊ ကရဏ္ဍေစ- ကြုတ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ထူပေစ- စေတီပုထိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကာရေသီ- ပြုစေပြီး၊ လောဟိတစန္ဒနမယာဒီသုပိ- အနီရောင် စန္ဒကူးဖြင့် ပြုအပ်သော ကြုတ်အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော- ဤနည်းပင်တည်း၊ မဏိကရဏ္ဍေသုတိ- ကား၊ လောဟိတကံမသာရဂလ္လဖလိကမယေ- ပတ္တမြားနီ ပတ္တမြားပြောက် ဖလ်တို့ဖြင့် ပြီးကုန်သော ကြုတ်တို့ကို၊ ဌပေတွာ- ထား၍၊ အဝသေသမဏိဝိစိတ္တကေသု- ကြွင်းသော ပတ္တမြားတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ကရဏ္ဍေသု- ကြုတ်တို့၌၊ (ပက္ခိပိ- ထည့်ပြီး)။

ထူပါရာမစေတီယပ္ပမာဏန္တိ- ကား၊ (ဖလိကစေတီယံ- ဖလ်ဖြင့်ပြီးသော စေတီသည်) ဒေဝါနံ ပိယတိဿမဟာရာဇေန- ဒေဝါနံ ပိယတိဿမင်းမြတ်သည်၊ ကာရိတစေတီယပ္ပမာဏံ- ပြုလုပ်စေအပ်သော စေတီတော် ပမာဏရှိသည်၊ (အဟောသိ) မာလာ မာမိလာယန္တုတိ- ကား၊ ယာဝ- အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ အသောကော- အသောကမည်သော၊ ဓမ္မရာဇာ- မင်းတရားသည်၊ ဗဟိ- အပြင်ဘက်၌၊ (မြေတွင်းဓာတ်တော်တိုက်၏ အပြင်ဘက်၌) စေတီယာနိ- စေတီတော်တို့ကို၊ ကာရေတုံ ပြုလုပ်စေခြင်းငှာ၊ ဣတော- ဤမြေတွင်း ဓာတ်တော်တိုက်မှ၊ ဓာတုယော- ဓာတ်တော်တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရိဿတိ- ထုတ်ယူလတ္တံ့၊ တာဝ- ထိုထုတ်ယူရာ ကာလတိုင်အောင်၊ မာလာ- ပန်းတို့သည်၊ မာ မိလာယန္တု- မညှိုးပါစေကုန်သတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ- အဓိဋ္ဌာန်၌၊ (သုဝဏ္ဏပဋေ အက္ခရာနိ ဆိန္ဒာပေသိ) အာဝိဉ္ဇနရုဇယန္တိ- ကား၊ အဂ္ဂဉာဝိဉ္ဇနရုဇယံ- တံခါးရွက်ဆွဲကြီး၍၊ ကုဉ္ဇိကမုဒ္ဒိကန္တိ- ကား၊ ဒွါရဝိဝရဏတ္ထံ- တံခါးကို ဖွင့်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ကုဉ္ဇိကဉ္ဇေဝ- သံကောက်ကိုလည်းကောင်း၊ (သောတည်း) မုဒ္ဒိကဉ္ဇ- မင်းတုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဗန္ဓိတွာ) ဝါဠသံဃာတယန္တန္တိ- ကား၊ အညမညပဋိဗဒ္ဓဂမနာဒိတာယ- အချင်းချင်း ဆက်တွဲထားအပ်သော သွားခြင်းအစရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်၊ သံဃာဋီတရူပကယန္တိ- ဆက်စပ်အပ်သော အရုပ်ရှိသော ယန္တရားစက်ဖြစ်သော၊ ပဋိဘယဒဿနံ- ကြောက်ဖွယ်ရာ အဖြစ်ဖြင့် တွေ့အပ်သော၊ ကုတ္တုရံ- ခွေးကို၊ ယောဇေသိ- တပ်ဆင်ထားပြီး၊ [ဋီကာ၌ ကုတ္တုလ-

သုတ်]

ဓာတုထူပူဇာအဖွင့်

၇၁၉

ဟု ပါဠိရှိနေလေ၏။ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အာဟ- အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်ဆိုသည်ကား၊ ကဋ္ဌရူပကာနီတိအာဒိ- အစရှိသည်တည်း။

အာကိယာ ဗန္ဓိတွာတိ- ကား၊ အနေကကဋ္ဌရူပဝိစိတ္တယန္တိ- များစွာသော သစ်သားရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော စက်ယန္တရားကို၊ အတ္တနော- မိမိ၏၊ ဒေဝါနုဘာဝေန- နတ်၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်၊ ဧကာယဇေ- တစ်ခုတည်းသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အာကိယာ- သံမဃနဖြင့်၊ ဝါ- ဌ၊ ဗန္ဓိတွာ- ဖွဲ့တပ်၍၊ ဝိဿကမ္မော- ဝိသကြိုမည်သော နတ်သည်၊ ဒေဝလောကမေဝ- နတ်ပြည်သို့သာလျှင်၊ ဂတော- သွားပြီ၊ ပန- ထိုမှတပါး၊ သမန္တတောတိအာဒိ- သမန္တတော အစရှိသော စကားရပ်သည်၊ တသ္မိ ဓာတုနိဓာနေ- ထိုဓာတ်တော်တိုက်၌၊ အဇာတသတ္တုနော- အဇာတသတ်မင်း၏၊ ကိစ္စဝိသေသာနဋ္ဌာနဒဿနံ- လုပ်ငန်းကိစ္စ အထူး၌ ထပ်တလဲလဲ စွဲမြဲတက်ကြွသော လုံ့လဝီရိယရှိသည်အဖြစ်ကို ပြကြောင်းစကားရပ်တည်း။

အသုကဋ္ဌာနေနာမ- ထိုအမည်ရှိသော အရပ်၌၊ ဓာတုနိဓာနံ- ဓာတ်တော်တိုက်သည်၊ (အတ္ထိ- ရှိ၏။) ဣတိ- ဤသို့၊ ကေနစိ- တစ်ဦးတစ်ယောက်က၊ သုတပုဗ္ဗ- ကြားအပ်ဖူးသော နေရာသည်၊ (အတ္ထိ- ရှိပါသလော) ဣတိ- ဤသို့၊ ရဿ- အသောကမင်းသည်၊ ပုစ္ဆိတေ- မေးမြန်းအပ်လသော်၊ တသ္မိ သန္နိပါတေ- ထိုပရိသတ် အစည်းအဝေး၌၊ ဝိသေသလာဘိနော- ဓာတ်တော်တိုက်ထားရာ ဌာနကိုသိနိုင်ကြောင်း တရားထူးကိုရကုန်သော ရဟန်းတို့သည်၊ န အဟေသုံ- မရှိကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကုန်၏။) အတ္တာနံ- မိမိကိုယ်ကို၊ နိဂူဟိတွာ- လျှို့ဝှက်၍၊ တဿ ဝုမ္မတရဿ- ထိုထေရ်ရှင်မြတ်ကြီး၏၊ ဝစနံ- စကားကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ ဝိမံသန္တော- စုံစမ်းလသော်၊ ဇာနိဿတိ- သိလတ္တံ့၊ ဣတိ- ဤသို့စဉ်းစား၍၊ န ကထေသုံ- မပြောကြကုန်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ အပရေ- အခြားသော ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ) ယက္ခဒါသကေတိ- ကား၊ ဥပဟာရာဒိဝိမိနာ- ပူဇော်ပသခြင်း အစရှိသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ဒေဝတာဝေသနကေ- နတ်ကို ပူးဝင်စေတတ်ကုန်သော သူတို့ကို၊ ဘူတာဝိဂ္ဂါဟကေ- နတ်တို့ကို ဖမ်းချုပ်နိုင်ကုန်သော သူတို့ကို၊ (ပက္ခောသာပေတွာ) ဣမံ ပဒန္တိ- ဣမံ ပဒံဟူသည်ကား၊ ဒုတိယသင်္ဂီတိကာရေဟိ- ဒုတိယသင်္ဂီယနာတင် ထေရ်ရှင်မြတ် တို့သည်၊ ဌပိတံ- ထားအပ်သော၊ ဧဝမေတံ ဘူတပုဗ္ဗန္တိ- ဧဝမေတံ ဘူတပုဗ္ဗဟူသော၊ ဣမံ ပဒံ- ဤပုဒ်ကို၊ မဟာဓာတုနိဓာနမ္ပိ- ကြီးစွာသော ဓာတ်တော်တိုက် အတ္ထုပ္ပတ္တိကို

2J0

ဒီဃနိကာယ မဟာဝဂ္ဂဋီကာနိဿယ

[မဟာပရိနိဗ္ဗာန

လည်း၊ တဿ- ထိုစေမေတံ ဘူတပုဗ္ဗဟူသော ပုဒ်၏၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ကတ္တ- ပြု၍၊ တတိယသင်္ဂီတိကာရာပိ- တတိယသင်္ဂီယနာတင် ထေရ်ရှင် မြတ်တို့သည်လည်း၊ ဌပယိသု- ထားခဲ့ကြကုန်ပြီ။

မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ- မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၏၊
 လိနတ္ထပကာသနာ- သို့၊ ၄၇၀သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြကြောင်း
 နှိုကာတည်း။ ။

